

Ritonõpo Omiry

Apalaí New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

MATEU	4
MAKU.....	47
RUKA.....	71
JOÃO	117
ATOS	145
ROMANOS.....	178
1 KORĪTIU.....	196
2 KORĪTIU.....	214
KARAXIA	226
EPEZU	233
PIRIPO	239
KOROXI.....	244
1 TESARONIKA.....	249
2 TESARONIKA.....	253
1 TIMOTEU	255
2 TIMOTEU	260
TITU	264
PIREMÕ	266
EPEREU	268
TIAKU.....	282
1 PETURU	287
2 PETURU	293
1 JOÃO	297
2 JOÃO	301
3 JOÃO	302
JUTA	303
APOKARIPXI	305

MATEU

Sero pape tymerose Mateu a. Jezu poetory kynexine ynororo. Apitoryme erohketyme kynexine kowenu poetyrime, tineru apoiry poko kowenu tinerūme.

Tynmerohpyryae Jezu ytoytopōpyry poko kuurutorŷko mana sero nono po. Jezu nyrihpyry poko kuurutorŷko roropa mana, aomihpyry poko, enara.

Kuesēkōme imehxo Jezu exiry poko kuamorepatorŷko mana kure rokē Jezu ritohme kyya xine.

Jezu ekyrŷpyā esety poko

(Ruk 3.23-28)

1 Sē nase Jezu Kyrixtu enurutopōpyry poko. Tawi paryme Jezu kynexine. Aparāo paryme roropa Tawi kynexine.

² Aparāo mokyro Izake zummy.

Izake mokyro Jako zummy.

Jako mokyro Juta zummy, Juta akorō tō maro.

³ Juta mokyro Pereze zummy, Zera zummy roropa.

Jēkō Tamara kynexine.

Pereze mokyro Ezerō zummy.

Ezerō roropa Arāo zummy.

⁴ Arāo mokyro Aminatape zummy.

Aminatape mokyro Nasō zummy.

Nasō mokyro Saramō zummy.

⁵ Saramō mokyro Poaze zummy.

Poaze eny Raape kynexine.

Poaze mokyro Opete zummy.

Opete eny Ruti kynexine.

Opete mokyro Jese zummy.

⁶ Jese mokyro tuisa Tawi zummy.

Tawi mokyro Saromāo zummy.

Saromāo eny mokyro Uria pytypyry.

⁷ Saromāo mokyro Ropoāo zummy.

Ropoāo mokyro Apia zummy.

Apia mokyro Aza zummy.

⁸ Aza mokyro Josapa zummy.

Josapa mokyro Jorāo zummy.

Jorāo mokyro Uzia zummy.

⁹ Uzia mokyro Jotāo zummy.

Jotāo mokyro Akazi zummy.

Akazi mokyro Ezekia zummy.

¹⁰ Ezekia mokyro Manase zummy.

Manase mokyro Amō zummy.

Amō mokyro Josia zummy.

¹¹ Josia mokyro Jekonia zummy, Jekonia akorō tō maro.

Mame morara ahtao soutatu tō toehse Papironia poe Izyraeu to poremākaposē. Tuhke totapase eya xine. Toto akoīpyry tarose eya xine Papironia pona.

¹² Morarame tarose tahtao xine Jekonia toemūkuase moroto Saratieume.

Saratieu mokyro Zoropapeu zummy.

¹³ Zoropapeu mokyro Apiuti zummy.

Apiuti mokyro Eriakī zummy.

Eriakī mokyro Azoro zummy.

¹⁴ Azoro mokyro Satoke zummy.

Satoke mokyro Akī zummy.

Akī mokyro Eriuti zummy.

¹⁵ Eriuti mokyro Ereeza zummy.

Ereeza mokyro Matā zummy.

Matā mokyro Jako zummy.

¹⁶ Jako mokyro Joze zummy.

Joze mokyro Maria nio, Jezu ē nio.

Jezu mokyro Kyrixtu, Kuesēkomo.

¹⁷ Morara exiryke Aparāo tō toemūkuase. Imūkuru tō roropa toemūkuase. Ipakō roropa toemūkuase.

Morara exiryke Aparāo poe tātakenahtose toto 14me Tawi enurutopōpyry pona. Ē xia ropa, Tawi poe Izyraeu tō arotopōpyry pona Papironia pona, morararo toemūkuase ropa toto 14me. Morotoino Izyraeu to arotopōpyry poe Ritonōpo nymenekahpyry enurutopōpyry pona 14me toemūkuase ropa toto.

Jezu Kyrixtu enurutopōpyry

(Ruk 2.1-7)

¹⁸ Mame ynara Jezu Kyrixtu enurutopōpyry kynexine. Maria Jezu eny tymenekase Joze a typtytyme repe.

Yrome oximaro exipitopyra ro tahtao xine poetoēme toehse nohpo Ritonōpo zuzenu poe. ¹⁹ Mame mokyro Joze zae exikety kynexine. Nohpo poetoēme eneryke tyya iniome se pyra toehse ynororo repe. Yrome jarao Maria hxirory se pyra kynexine. Morara exiryke tōsene-tupuhse irumekary poko. Tokare pyra rokē irumekary se toehse ynororo repe. ²⁰ Mame moro poko aemynyh-maryhtao ro taosenekase ynororo Ritonōpo a. Ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry aosenety eya,

—Aimo Joze, Tawi paryme mase. Etako pahne, torē-tyke pyra exiko Maria poetoēme exiry poko. Mokyro apoiko opytyme. Ritonōpo zuzenu poe poetoēme mā ynororo. ²¹ Enurūko mana orutuame. Mame Jezume mokyro esehpāko mase. Ynara exiryke, typoetory tō kurākāko mana. Toto rypyry korokāko roropa mana. Morara exiryke Jezume esehpāko mase, tykase sā mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry Joze a aosenety.

²² Morara toehse emero Ritonōpo omihpyryae ro. Pake ynara tykase Ritonōpo exiryke urutono a,

²³“Nohpo mā poetoēme exīko, orutua maro exipitopyra ro tahtao.

Mame enurūko mana orutuame.

Mame esety Emanueume exīko,” tykase ynororo Ritonōpo poe pake. (“Emanueu,” kary, “Ritonōpo kymaro xine mana,” kary epereu omiryae.)

²⁴Morarama typakase ropa tahtao Ritonōpo nenyokhyppy omipona toehse ynororo. Maria tapoise eya typytyme. ²⁵Yrome typyty maro pyra kynexine aporo aenururu ponāmero. Mame tonuruse ahtao Jezume tosehapse eya.

Jezu enese aehtyā xixi tūtatoh wino

2 Mame Jezu tonuruse Berē po, Jutea rānaō pata po, Erote Jutea tuisaryme ahtao. Mame te rokēme orutua kō toytose Jerusarē pona. Xixi tūtatoh wino esarykō kynexine. Xirikuato poko atamorepaketō kynexine. Mame ynara tykase toto Jerusarēpōkomo a,

²—Otoko hko enurusenā nae? Juteu to tuisaryme aenuruhpyry nae? Ikyryry nyanenease xirikuato, tōnuhse ahtao xixi tūtatoh wino. Moro eneryke yna a aenururu waro toehse yna. Moro xirikuato tokahmase yna a. Morara exiryke mokyro enese ynanoehno xiaro kure tyrithme, tykase toto Jerusarēpōkomo a.

³Mame mokaro xirikuato ekahmahpōkō omiry etaryke tyya xine tutuisarykō turuse toto a, Erote turuse. Mame toto omiry etaryke tyya torētyke toehse Erote imepỹ tuisa se pyra toexiryke tymyakāme. Morararo Jerusarēpōkō emero torētyke toehse toto.

⁴Mame Erote a Ritonōpo maro oturuketō tykohmase tyya, tamuximākomo, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō roropa.

—Otoko Ritonōpo nymenekahpyry enurūko nae Kuesēkōme? tykase Erote, tōturupose eya xine.

⁵—Berē po Jutea rānaō po, tykase toto. Ynara tymerose exiryke urutono a pake Ritonōpo poe,

⁶“Etatoko pahne Jutea rānaōpōkomo, Berēpōkomo, tuisame hkopyra osekārōko matose.

Pata pitiko rokē oesarykō ekarōko roropa matose repe.

Yrome oesao xine, tuisa konōto enurūko mana.

Izyraeu tō esēme exīko mā ynororo,” āko Ritonōpo poe urutō nymerohpyry, tykase toto Erote a.

⁷Morarama Erote a xirikuato ekahmahpōkō tykohmase tyya toto maro tōturutohme tokare pyra. Mame tōturupose eya xine xirikuato onuhtopōpyry poko,

—O tara ahtao xirikuato menepitoatohse? tykase ynororo. ⁸Mame zuaro toehse tahtao taropose toto eya Berē pona.

—Ytotoko Berē pona. Enurusenā zupitatoko. Mame mokyro tonese oya xine ahtao, meramatatose ropa aporo juruse. Ywy roropa jytory se ase kure tyrise, tykase Erote eya xine repe. (Ajohpe morara tykase ynororo poeto etapary se toexiryke.)

⁹Mame morara kary etaryke tyya xine toytose toto. Toytorykohtao xirikuato tonese ropa eya xine, mororo

inenehpyrykō ro xixi tūtatoh wino, aosenepohpyry ro. Mame toto esemazupurume xirikuato toytose poeto pitiko esary pona. Mame totypohse epozakoxi. ¹⁰Tākye toehse toto yronymyryme xirikuato eneryke tyya xine. ¹¹Mame tapyi taka toytose toto. Moro tao enurusenā tonese eya xine tyse enao, Maria enao. Mame tosekumurukō po typorohse toto Jezu ēpataka, “Kure mase imehxo,” katohme tyya xine eya. Mame typakarākō ae tynekarorykō touse eya xine ekarotohme eya. Uuru, ix-taratu, imepỹ ixtaratu roropa, enara touse kehko eya xine tynekarorykōme eya.

¹²Mame tōsenetykō Ritonōpo omiry totase eya xine. —Ytopyra ropa ehtoko Erote a, tykase eya xine aosenetykomo. Morara exiryke imepỹ osema ae rokē toytose ropa toto, tosaka xine.

Aepatopōpyrykō Ejitu pona

¹³Morarama toytose ropa xirikuato ekahmahpōkō ahtao, Ritonōpo nenyokhyppy tōsenepose sã Joze a aosenety. Ynara tykase sã ynororo Joze a,

—Owōko, poeto aroko jē maro. Epatoko Ejitu pona. Mame moroto rokē mehtatose aporo. Turuse ropa ya awahtao xine rokē moehtatose ropa. Poeto pitiko mireremā zupīko Erote mana etapatohme repe, tykase sã Ritonōpo nenyokhyppy Joze a aosenety.

¹⁴Morara exiryke towōse Joze. Mororomero toytose toto koko. Poeto tarose eya jē maro Ejitu pona.

¹⁵Mame moroto toehse toto, Erote orikyry ponāmero. Morara toehse zae Ritonōpo omihpyry exiryke. Pake Ritonōpo poe ynara tykase urutono, “Ejitu poe umūkuru enehpōko ropa ase,” tykase pake ynororo.

Poetohti etapatoopyry poko Erote a

¹⁶Morarama mokaro a tonekunohtopōpyry poko tu-tuarōtase tahtao, tyekītapāse Erote. Xirikuato ekahmahpōkō zehno toehse. Mame soutatu to taropose eya Berē pona poeto pisarara mireremākō etapatohme. Emero porehme totapapose toto orutua komo, inenyohtyamo a. Tyse suhsuru poko ro exiketō tonahkapose eya Jezu enurutopōpyry poko tutuarōtase toexiryke xixi tūtatoh wino aehtyamo a turuse toexiryke. Morara exiryke emero totapapose toh eya, Berēpōkō poenomo, Berē zomyēkō poenomo roropa. Enara totapapose toh Erote a.

¹⁷Zae morara tykase Jeremia pake Ritonōpo poe,

¹⁸“Panaikato osetāko mana Rama po.

Tuhke xitaketō osetāko mana, typoenōkō hnamōnanomo.

Rakeu tō roropa xitāko mana.

Xitakehpyra toh mana, toorihse typoenōkō exiryke,” tykase Jeremia pake.

Aehtopōpyrykō ropa Ejitu poe

¹⁹Morarama Erote toorihse ahtao Ritonōpo nenyokhyppy toytose Joze a, Ejitu poro Joze ahtao. Mame ynara tykase sã aosenety,

²⁰ —Owōko ropa. Poeto aroko ropa jē maro Izraeua tō esaka ropa. Mokaro poetohti etapary se aehtyā toorihse toh mana emero porehme, tykase sã Ritonōpo nenyokhyppyry Joze osenety.

²¹ Morarame Joze towōse ropa. Poeto tarose jē maro Izraeua to esaka ropa.

²² Mame Erote mūkuhppyry esety Akerau. Mokyro kynexine Jutea esemy. Tummy myakāme toehse kynexine. Mokyro ekary etaryke tyya, Jutea pona toytory se pyra Joze toehse. Mame Ritonōpo a taosenehkase ropa. Mame aomi poe toytose Joze Karirea pona.

²³ Mame Nazare pona toytose roropa toto, Karirea rãnaō pona. Moroto ke ehse toh rahkene, Ritonōpo omihppyryae ro. Pake ynara tykase urutō kō Ritonōpo poe inymenekahppyry poko, “Nazarepōme exīko mana,” tykase.

João ahno ĕpurihkane nurutatopōpyry

(Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18; Jo 1.19-28)

3 Morarame Nazare po Jezu ahtao ro João ahno ĕpurihkane toytose. Imehnō tamorepapatose eya Ritonōpo omiry poko moroto, ahno esao pyra, Jutea po. ² Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oorypyrykō irumekatoko. Emynyhmatoko oorypyrykō poko pyra oehthkō poko. Ritonōpo nymenekahppyry oehsasaka mana, Kuesĕkomo, tykase ynororo eya xine.

³ João oepyry poko tōturuse Izaja ekepyry. Pake Ritonōpo poe urutōme kynexine ynororo. Ynara tykase ynororo,

“Opore mokyro oturūko mana ahno esao pyra.

Ynara āko mã ynororo,

‘Kuesĕkō Ritonōpo poe oehsasaka mana.

Naeroro esemary tyritoko.

Oesĕkōme enetuphtoko.

Oorypyrykō ikorokapotoko topohme aytotohme okurohtaka xine, ‘āko mana,”

tykase Izaja pake João poko.

⁴ João zupony kameru hpoty rokĕ kynexine. (Kawaru sã konōto kameru zumo exiry. Ihpoty yrawa ekasĕ samo.) Mame zamareary okyno pihppyry kynexine. Zoty wexixi panō kynexine. Ano zĕni aukurume kynexine.

⁵ Mame Jerusarĕpōkō toehse João a aomiry etase. Juteapōkō roropa toehse toto eya. Joatão ehpiōkō roropa toehse toto eya. ⁶ Morarame tyryppyrykō tokarose tyya xine ahtao Ritonōpo omipona toehthkōme tōpurihkase toto Joatão kuaka João a.

⁷ Morarame parixeu tō roropa toytose João a satuseu tō maro. (Parixeu tō imehnō amorepananō roropa kynexine Moeze omihppyry poko. Satuseu to roropa morararo imehnō amorepananōme kynexine Moeze omihppyry poko repe. Yrome satuseu tō ahno ĕsemākary ropa poko onenetuphpyra toh kynexine.) Mokaro toytose João a osĕpurihkapose roropa repe. Yrome toto eneryke tyya orĕpyra sã turuse toto João a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Okoi tō mã apoto kurūke epãko toto. Mokaro sã matose. Ritonōpo kurūke epãko matose repe, ozehno

xine aexiry enetuputyryke oya xine. ⁸ Oorypyrykō rumekary se awahtao xine kure ehtoko. Kure imehnō tyritoko oorypyrykō rumekatotōpyry oya xine waro imehnō ehtohme roropa. ⁹ Ynara kara ehtoko roropa, “Kytamurukō Aparão ekepyry Ritonōpo poetoryme imehxo kynexine. Iparyme yna exiryke Ritonōpo poetoryme ynanase,” kara ehtoko. “Ritonōpo poetoryme yna exiryke yna onuãnohpyra Ritonōpo mana yna rypyry poko,” kara roropa ehtoko. Etatoko pahne, senohne topu tōkehko tyryry se Ritonōpo ahtao Aparão pakomotyāme tyrīko mana tyryry waro toexiryke. ¹⁰ Ritonōpo tupito esĕme sã mana. Popyra eperytakety sahkāko sã mana tytapemã ke, ipah-tohme apoto htaka. Moro sã matose, popyra exikety samo, eperytapỹ samo, oorypyrykō onurumekara awahtao xine, tykase João eya xine. ¹¹ —Mame oorypyrykō rumekaryhtao oya xine oĕpurihkatorỹko ase nakuaka, imehnō tuarōtanohtohme oorypyrykō rumekatotōpyry poko oya xine. Mame okomino imepỹ oehnōko mana. Mokyro toehse ahtao Ritonōpo zuzenu ekarōko oya xine mana. Yrome oorypyrykō onurumekara awahtao xine awãnohtorỹko mana. Tuisame roropa mana. Ywy tuisame pyra ase ipunaka. ¹² Mame ynara sã exīko kypoko xine mana. Arexi poko erohkety sã exīko mana. Arexi poko erohkety arexi apōko mana. Moromeĩpo ipũmãko mana ĕ pihppyry oh-pah-tohme arexi kurã apiakatohme tyya. Mame arexi kurã rokĕ ĕmãko mana ĕ aka. Ikurãkãko mã ipoko erohkety mana. Yrome ĕ pihppyry wỹnãko mana ipah-tohme apoto htaka. Moro sã Kuesĕkō kuapiakatorỹko mana. Mame iiryppymãkō emãko mana ezeppy htaka, tykase João eya xine.

Jezu ĕpurihkatopōpyry

(Mak 1.9-11; Ruk 3.21-22)

¹³ Morarame Jezu toytose rahkene Karirea poe Joatão mōpozakoxi. Toytose ynororo João a osĕpurihkapose eya. ¹⁴ Yrome Jezu ĕpurihkary se pyra João kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Kurehxo jĕpurihkary oya. Oty katoh ya oehnōko mah osĕpurihkapose? tykase João Jezu a.

¹⁵ Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Jomipona rokĕ exiko. Morara awahtao Ritonōpo omipona exīko sytase, tykase. Morara karyke tyya Jezu omipona toehse João.

¹⁶ Jezu tōpurihkase eya. Mame towōse ropa ahtao nakuae, kapu toepiakase samo. Mame Ritonōpo zuzenu tyhtose utukuimo panono Jezu pona. Moro tonese João a. ¹⁷ Mame omi totase kaino. Ynara tykase, —Umūkuru nymyry mose. Ipyno ase. Tãkye ase roropa ipoko, tykase.

Jezu kuhtopōpyry joroko tamuru a

(Mak 1.12-13; Ruk 4.1-13)

4 Morarame ahno esaka pyra Jezu tarose Ritonōpo zuzenu a ikuhpotohme joroko tamuru a. ² Mame moroto tuhke Jezu otuhpyra tōmehse, 40me.

Moraramē tomitapāse ynororo. ³ Mame porē, joroko tamuru tooehse eya. Ynara tykase ynororo Jezu a,
—Ritonōpo mūkurume awahtao senohne topu tyriko ourume, tykase.

⁴ —Arypyra, tykase Jezu eya. —Ynara tymerose Ritonōpo omiry, “Wyi kure repe. Yrome wyi poko rokē awahtao xine orihnōko matose. Māpyra Ritonōpo omipona awahtao xine ipunaka orihpŷme exīko matose,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵ Moraramē pata kurā pona Jezu tarose joroko tamuru a, Jerusarē pona. Morotona Ritonōpo maro oturu-toh pona Jezu tarose eya, kaetokō pona, tapyi my-patarānaka. ⁶ Mame ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ritonōpo mūkuru nymyryme awahtao epukako sero poe nono pona, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiry,

“Ypoetory tō aropōko ase, kapuaōkomo āpoineme, osetapara oehtohme,

opupuru roropa osetapara topu pona ehtohme,” me tymerose mana, tykase joroko tamuru Jezu a.

⁷ Yrome ynara tykase Jezu eya,
—Arypyra. Ynara āko Ritonōpo omiry roropa, “Oesēkōme Ritonōpo exiryke, onukuhpyra ehtoko ipunaka,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu.

⁸ Moraramē Jezu tarose ropa joroko tamuru a ypy ěmory pona. Moro poe typatary tō kurā tonepose eya, tuisa tōkehko. ⁹ Ynara tykase ynororo eya,

—Sero nonopōkō patary tuhke nae ase kurākomo. Tytaōke kurā ke roropa mana. Emero ekarōko ase oya oesekumuru pó typorohse jēpataka awahtao, “Kure mase. Imehxo mase,” katohme ya, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹⁰ Yrome ynara tykase Jezu,
—Ytoko ropa taroino. Kurumekako joroko tamuru, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiry, “Ywy rokē kure kyritoko, oesēkōme jexiryke. Jomipona rokē ehtoko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

¹¹ Morara exiryke Jezu turumekase ropa joroko tamuru a. Mame Ritonōpo nenyohyā toytose eya, akorehmase.

Imehnō amorepapaty Jezu a Karirea po

(Mak 1.14-15; Ruk 4.14-15)

¹² Moromeīpo João tōmapose āpuruhyry taka juteu tō tuisary a. Mame moro poko Jezu turuse imehno a. Mame morara kary totase tyya ahtao, toesyryhmase ropa ynororo Karirea pona ropa. ¹³ Yrome okynā pyra kynexine Nazare po. Toytose ynororo Kapanaū pona, ikuhpo ehpiKOxi, Karirea ehpiKOxi. Zepurō pata moe pyra kynexine. Napatary pata moe pyra roropa kynexine. ¹⁴ Ritonōpo omihpyryae ro morotona toytose Jezu, ynara tymerose exiryke Izaja a Ritonōpo omiry,

¹⁵ “Zepurōpōkomo, Napatarypōkō roropa, tuna konōto ehpiōkōme matose, Joatāo mōpoe. Karirea apatarykō esety.

Juteutōkara esary oesarykōme roropa mana.

¹⁶ Ritonōpo waro pyra exiketōme matose.

Yrome Ritonōpo nymenekahpyry ezuru sā exīko oya xine mana.

Orihketōme matose tyrypyhpyke oexirykōke.

Yrome Ritonōpo nymenekahpyry oya xine ytōko mana.

Otuarōtanohtoryko mana,”

me tymerose pake Izaja a.

¹⁷ Moraramē imehnō tamorepapatose Jezu a Ri-

tonōpo poko. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oorypyrykō irumekatoko. Ritonōpo enetupuhtoko oesēkōme nymyry, tykase.

Imehnō eahmatopōpyry Jezu a tymaro toto ytotohme

(Mak 1.16-20; Ruk 5.1-11)

¹⁸ Moraramē Jezu toytose Karirea ehpiKuroko, ikuhpo ehpiKuroko. Moroto kana anŷnanō tonese eya, asakoro. Ximāo Peturu kynexine takorō maro Ātare maro. Kana anŷnōko toh kynexine tarāpa ke. ¹⁹ Moraramē ynara tykase Jezu eya xine,

—Ymaro ehmaropa. Tyoro āmorepatorŷko ase, imehnō amorepatohme oya xine, jomipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²⁰ Axī tarāpa turumekase eya xine Jezu maro toytotohkōme.

²¹ Mame toesyryhmase Jezu ahtao, imehnō tonese ropa eya, Tiaku tomo, João maro. Zepeteu poenō tō kynexine. Tykānarykō ao toh kynexine, tohpīke ao. Tumykō maro toh kynexine Zepeteu maro. Tarāpa poko erohnōko toh kynexine. Tykohmase tahtao xine ²² axī tykānarykō tynomose tumykō maro, Jezu maro toytotohkōme.

Imehnō amorepatopōpyry Jezu a, kurākōkara kurākatopōpyry roropa eya

(Ruk 6.17-19)

²³ Moraramē Karirea poro toytoryme Jezu a imehnō tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonōpo omiry kurā poko, toto esēme Ritonōpo exiry poko, enara. Mame tuhke kurākōkara tukurākase ropa eya. ²⁴ Mame Jezu tokātose eya xine. Xiriapōkō Jezu poko tutuarōtase roropa. Moraramē eya xine kurākōkara tuhke tonehse Jezu a ikurākatohme. Jorokohpākō roropa tonehse toto a epuepukaketomo te, ytoytopyra exiketō roropa tonehse eya xine. Moraramē emero tukurākase ropa Jezu a toto. ²⁵ Moraramē imeimehnōpōkomo a Jezu tokahmase, imoihmākomo a. Karireapōkomo a tokahmase te, Omame osetoro patapōkomo a te, Jerusarēpōkomo a te, Juteapōkomo a te, Joatāo mōpōekomo a roropa Jezu tokahmase, enara.

Jezu nurutatopōpyry ypy po

(Ruk 6.20-23)

⁵ Moraramē imoihmākō eneryke tyya Jezu tōnuhse ypy pona. Mame typorohse ynororo ahtao ipoetory tō toytose eya. ² Mame tamorepase toto eya. Ynara tykase eya xine,

³ —Tākye exīko mā ynara kananomo,

“Jamoreme kure ehtoh riry waro pyra ase repe. Yrome Ritonõpo omipona jexiry se ase,” kananõ mã tãkye exiõko Ritonõpo poetoryme toexirykõke.

Amarokõ roropa morara karyhtao oya xine, tãkye exiõko matose

Ritonõpo poetoryme oexirykõke roropa.

⁴ —Oxitarykohtao oorypyrykõ poko oorypyrykõ rumekary se oexirykõke, tãkye exiõko ropa matose.

Ritonõpo poe xitara exiõko ropa matose.

⁵ —Oyamene se pyra awahtao xine tãkye exiõko ropa matose.

Ritonõpo nekarory esẽme exiõko matose.

⁶ —Ritonõpo omipona se awahtao xine yronomyryme tãkye exiõko matose Ritonõpo poe.

Zae ehtoh ekarõko roropa Ritonõpo mana oya xine.

⁷ —Imehnõ pyno awahtao xine tãkye exiõko matose, opyno xine roropa Ritonõpo exiryke.

⁸ —Kure ehtoh se awahtao xine okurohtao xine tãkye exiõko matose, Ritonõpo enẽko roropa matose.

⁹ —Oxiehno exiketõ oxiehno pyra tyripõse ropa oya xine ahtao

tãkye exiõko matose.

“Ypoenõme matose,” äko Ritonõpo oya xine mana.

¹⁰ —Ritonõpo omipona awahtao xine kokoro rokene, mame kure oexirykõ pokoino tyryryhmase awahtao xine imehnomo a tãkye rokẽ ehtoko.

Ohtomarykõ toanahose oya xine ahtao Ritonõpo esary oesarykõme exiõko mana.

¹¹ —Tãkye ehtoko opoihtorykohtao imehnomo a, ooryhmarykohtao roropa eya xine. Onetãparykohtao roropa imehnomo a tãkye ehtoko ypoetoryme oexirykõke. ¹² Atãkyematoko. Ynara exiryke, oepephyrykõ kurã tukurãkase Ritonõpo a tynekaroryme oya xine kapu ao. Ooryhmarykõ sã pake urutõkõ tyryryhmase imehnomo a.

Sautu ehtoh samo, saerehkane sã roropa

(Mak 9.50; Ruk 14.34-35)

¹³ —Sautu kure tõsẽ sauhpatohme. Kure roropa mana tõsẽ onymotanohpopyra mana. Yrome sãme pyra toehse ahtao oty katohme kure? Arypyra, typh-sẽme rokene, popyra toehse exiryke. Moro sã matose sero nonopõkõ emeporyme rokene sautu samo, zae awahtao xine. Yrome zae pyra toehse awahtao xine popỹ sautu sã matose, zae pyra oexirykõke. Typh-sẽme rokẽ sã matose.

¹⁴ —Imehnõ amorepatoko ypoko, toto tuarõtatohme ypoko. Morara awahtao xine saerehkane sã matose sero nono po. Pata konõto kaetokõ po tyrise ahtao jarao osenẽko mana. Moro sã matose. Juaro awahtao xine zae oehthokõ enẽko imehnõ mana. ¹⁵ Onokyhxo hna kasana ke nãparina etapurũko saerekara ehtohme? Arypyra, anapurupyra. Esaka rokẽ tyriõko mana saerehkatohme tytapyĩ tao. Morara ahtao kure osenuhmãko mã toto tapyitaõkomo. ¹⁶ Moro saaro

kure ehtoko imehnõ neneryme jenetuputyryke oya xine. Mame kure oexirykõ eneryke tyya xine Ritonõpo kapuaõ enetupuhnõko toh mana. Ynororo rokẽ okurãkaphõme enetupuhnõko mã toto.

Imehnõ amorepary poko Moeze omihpyry poko

¹⁷ —Ynara kara ehtoko okurohtao xine, “Jezu tooehse Moeze nymerohpyry rumekapõse kyya xine,” kara ehtoko. “Ritonõpo poe urutõkõ namorepatopõpyry omipona pyra ehtoko,” kara ase oya xine. Toto namorepatopõpyry rumekapory se pyra ase oya xine. Pake tõturuse toto Ritonõpo poe. Toto omihpyryae ro oepypase. Toto omihpyryae ro emero tyriõko ase, zae ehtoh Ritonõpo a waro oehthokõme, atatahmãkara rokẽ oehthokõme Ritonõpo poko. ¹⁸ Etatoko pahne, kapu nae ro ahtao, nono roropa nae ro ahtao enahpyra Ritonõpo nymeropohpyry Moeze tomo a. In-nymeropohpyryae ro emero exiõko mana nono enahtoh ponãmero, kapu enahtoh ponãmero roropa. ¹⁹ Morara exiryke toiro pitiko aomipona pyra toehse awahtao xine, imehnõ tamorepase oya xine ahtao roropa asã xine toto ehtohme, Ritonõpo poetory amorepaneme nymyry pyra matose. Morara awahtao xine ime pyra roropa matose Ritonõpo a. Mãpyra aomipona awahtao xine yronomyryme, imehnõ amoreparyhtao roropa oya xine, aomipona toto ehtohme orẽpyrahxo exiõko matose Ritonõpo poe. Kure oritorỹko roropa Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine. ²⁰ —Etatoko pahne, parixeu tõ Ritonõpo omiry omipona sã toh mã repe. Yrome aomipona nymyry pyra mã toto. Mokaro saaro Moeze omihpyry poko amorepatõkõ mana. Yrome mokaro sã rokẽ awahtao xine omõpyra matose Ritonõpo esaka. Zae awahtao xine rokẽ omõnõko matose Ritonõpo esaka.

Imehnõ zehno ehtoh poko

²¹ —Ynara tykase Moeze atamurukomo a, “Imehnõ onetapara ehtoko. Imepỹ totapase oya xine ahtao aarotorỹko toh mana terekatu a oetapapotohkõme roropa,” tykase Moeze Ritonõpo poe. ²² Yrome ywy oya xine ynara äko ase, imehnõ zehno awahtao xine okurohtao xine toto etapãko sã matose. Morara awahtao xine awãnohtorỹko Ritonõpo mana. Imepyny a, “Popyra rokẽ mase,” karyhtao oya xine kure oekarorykomo terekatu a. Imepyny a, “Rowohpe mase,” karyhtao oya xine kure apotoimo htaka aaroporykomo. Morara exiryke omi rypyry poko pyra ehtoko ipunaka. ²³ Mame onekarorykõ tonehse oya xine ahtao Ritonõpo maro oturutoh taka Ritonõpo a ekarotohme, onekaropyra ehtoko aporo imepỹ ozehno xine exiry waro awahtao xine. ²⁴ Oturutatoko aporo ozehnoto komo a. Zae pyra oehthopõpyrykõ ekarotoko eya ozehno xine pyra aehtohme ropa. Moromeĩpo ytotoke ropa Ritonõpo maro oturutoh taka ropa onekarorykõ ekarotohme eya.

²⁵ —Axĩke azahkuru toehse awahtao xine osenutupuhthoko. Ekorokapotoko roropa axiny Ritonõpo

ĕpataka ytopyra ro awahtao xine. Sero nono pŏ imepŷ aarorykŏ se ahtao terekatu a mokyro maro kure oturutoko aaropyra xine ahtao ro terekatu a. Mame otarāme aaropyra xine ekurehnŏko mana kure tŏturuse imaro oexirykŏke. Māpyra popyra tŏturuse awahtao xine imaro terekatu a arotorŷko mana. Ohxirotorŷko roropa mana. Morarame terekatu roropa oekarotorŷko mana soutatu a, oĕmapotohkŏme āpuhpyry taka. ²⁶ Moro taka tomŏse awahtao xine, etatoko pahne, okynā matose moro ao, terekatu nepehmapory epehmāko matose emero porehme.

Imehnŏ nohpo poko ehtoh poko

²⁷ —Moeze omihpyry ynara āko, “Imehnŏ nohpory poko pyra ehtoko. Imehnŏ nio tŏ poko pyra ehtoko,” āko. Moro tymeropose Ritonŏpo a pake. ²⁸ Yrome ynara āko ase oya xine, nohpo eneryhtao oya xine, ipoko openetarykohtao, pake iirypyryme toehse matose imaro se toehse oexirykŏke okurohtao xine. Popyra moro Ritonŏpo a mana. ²⁹ Tomeseke ehtoko ōsenetupuhtokŏ poko zae rokĕ ōsenetupuhtokŏme, zae rokĕ oehtokŏme roropa, iirypyryme pyra oehtokŏme. Oenurukŏ pokoino iirypyryme awahtao xine, oenurukŏ toutoko, ipahtohme. Kurehxo oya xine exiry oenurukŏ oupory oorypyrykŏ rumekatohme, amarokŏ omŏtohme Ritonŏpo esaka. Popyrahxo mā oya xine ōmomyrykŏ apotoimo htaka. ³⁰ Mame oemarykŏ pokoino iirypyryme awahtao xine, ihkohtoko. Ematoko. Kurehxo mā oya xine toiro oemarykŏ tuhkohse ahtao, oorypyrykŏ rumekatohme oya xine ōmŏtohkŏme Ritonŏpo esaka. Popyrahxo mā ōmomyrykŏ apotoimo htaka.

Typyty rumekary poko inio a

(Mat 19.9; Mak 10.11-12; Ruk 16.18)

³¹ —Pakatokŏ omihpyry waro roropa matose nohpo rumekary poko. Ynara tykase toto, “Opyxiākŏ rumekary se awahtao xine pape imerotoko, opyxiākŏ rumekary poko oya xine,” tykase toto pake. ³² Yrome ynara āko ase oya xine, opyxiākŏ rumekaryhtao oya xine imehnŏ poko pyra ynororo ahtao mokyro rŷko matose iirypyryme. Imepŷ pytyme toehse ynororo ahtao iirypyryme exŷko mana. Morararo imepŷ orutua imaro toehse ahtao, iirypyryme exŷko roropa ynororo opokoino xine.

Tŏmipona ehtoh poko

³³ —Ynara totase oya xine pakatokŏ omihpyry, “Ritonŏpo riryhtao oya xine oenenekŏme imehnŏ onenekunohpyra ehtoko,” kary totase oya xine. ³⁴ Yrome ywy ynara āko ase oya xine, Ritonŏpo onesehtopyra ehtoko oenenekŏme. Kapu onykohmara ehtoko roropa oenenekŏme Ritonŏpo esaryme exiryke. ³⁵ Nono onyripyra ehtoko roropa oenenekŏme Ritonŏpo pupuru esaryme exiryke. Jerusarĕ onesehtopyra ehtoko roropa oenenekŏme tuisa konŏto esaryme exiryke. ³⁶ Oupuhpyrykŏ onyripyra ehtoko ro-

ropa oenenekŏme oupuhpyrykŏ tyorŏmary waro pyra oexirykŏke. Oŷsetykŏ karimutume ahtao xinukutume tyriy waro pyra matose. Xinukutume ahtao karimutume tyriy waro pyra roropa matose. ³⁷ Naeroro, “ŷ,” kahtoko rokene. “Arypyra,” kahtoko roropa. Māpyra morohne tymotyĕkase oya xine ahtao ryhtāko matose. Ajoajohpe exŷko matose joroko tamuru omi poe.

Emŷpopyra exiry poko

(Ruk 6.29-30)

³⁸ —Ynara totase oya xine pakatokŏ omihpyry, “Imepŷ tonukase oya xine ahtao oenukatorŷko roropa mā toto emetakāme. Morararo, imepŷ zery tytahkase oya xine ahtao ozerykŏ roropa oŷko toh mana,” me totase oya xine. ³⁹ Yrome ynara āko ase oya xine, tyryhmase awahtao xine, oryhmahpŏkŏ onyryhmara ehtoko, onemetakāmara ehtoko. Oĕpatapihmorykohtao oĕpatapihmopotoko rokene osetatoro. ⁴⁰ Mame imepŷ ometŷkŏ apoiry se ahtao ometŷkŏ kurā ekarotoko eya. ⁴¹ Morarame soutatu ynara karyhtao oya xine, “Sĕ ipuimako morotona kuakorehmako,” karyhtao oya xine, mokyro akorehmatoko itamurumehxo. ⁴² Mame imepyny a ynara karyhtao oya xine okyryrykŏ poko, “Sĕ se ase,” karyhtao oya xine ekarotoko eya. Mame imepyny a, “Sĕ se ywy axŷtao rokene,” karyhtao oya xine, ekarotoko roropa eya.

Nupunato kuepekŏkara enery poko kyaa xine

(Ruk 6.27-28,32-36)

⁴³ —Ynara kary roropa totase oya xine pakatokŏ omihpyryme, “Oekyrykŏ pyno ehtoko. Yrome oekyrykŏ kara pyno hkopyra ehtoko,” katopŏpyry totase oya xine. ⁴⁴ Yrome ywy ynara āko ase oya xine, oekyrykŏkara pyno roropa ehtoko. Ooryhmarykohtao eya xine oturutoko toto poko Ritonŏpo a, ⁴⁵ Omy kapuaŏ poenŏme oehtokŏme. Ynara exiryke, xixime tyriko Ritonŏpo mana iirypyrymākŏ pona, kurākŏ pona roropa enara. Morararo konopo enehpŏko Ritonŏpo mana kurākŏ pona, iirypyrymākŏ pona roropa, enara. ⁴⁶ Oekyrykŏ pyno rokĕ awahtao xine oty kara Ritonŏpo mana. Moro pokoino oepehmara xine Ritonŏpo mana kurā ke. Iirypyrymākŏ morararo, tyekyrykŏ pyno toh mana. Oepekŏ kara pyno ehtoko roropa. ⁴⁷ Mame oekyrykŏ rokĕ omiroryhtao oya xine oepekŏ maro, otāto kure Ritonŏpo rŷko matou morara awahtao xine? Ritonŏpo waro pyra exiketŏ morararo, tyekyrykŏ maro kure oturŷko toh mana.

⁴⁸ —Omykŏ kapuaŏ kure nymyry mana. Imehnŏ pyno mana. Morara exiryke, ipoenŏme oexirykŏke, isā ehtoko, imehnŏ pyno ehtoko, tykase Jezu typoetory tomo a.

Imehnŏ akorehmary poko kyaa xine

6 —Ritonŏpo eahmaryhtao oya xine imehnŏ rānao rokĕ pyra eahmatoko. Imehnŏ neneryme rokĕ Ritonŏpo eahmaryhtao oya xine otarāme, “Kure mase,” āko oenenanŏkŏ mā repe. Yrome tynekarory kurā

onekaropyra Ritonõpo oya xine mana. "Pake topehmase sã matose ahno tomo a," äko Ritonõpo oya xine mana.

²—Morara exiryke tymõkomokäkara akorehmaryhtao oya xine tokare pyra sã rokë akorehmatoko toto. Ajohpäkõ sã pyra ehtoko. Ajohpäkõ tymõkomokäkara akorehmäko tonesëme rokë mã toto, oximõtohtao ro-ro-pa imehnõ zuromatohme tyya xine repe. "To! Kure mase," kary etary se toexirykõke imehnomo a morara äko mã toto. Etatoko pahne, mokaro kure exiry topehmase pake. Onepehmazomopyra kurã ke Ritonõpo ekurehnõko mana. ³ Imehnõ akorehmaryhtao oya xine tokare pyra akorehmatoko toto. ⁴ Mame zuaro pyra imehnõ mana. Yrome Omykõ kapuaõ oenetyrõko mana. Imeipo kurã ke opehmatorõko mana, tykase Jezu eya xine.

Ritonõpo maro kuotururukomo

(Ruk 11.2-4)

⁵—Mame Ritonõpo maro õtururukohtao ajohpäkõ sã pyra ehtoko. Xikihme owõnõko mokaro mana, oximõmäkõ rãnao, jarao roropa osema tao tõturu-tohkõme Ritonõpo maro repe. Etatoko pahne, mokaro pake topehmase sã mã toto. ⁶ Mame Ritonõpo maro õtururukõ se awahtao xine ynara rokë ehtoko. Oesaka xine omõtoko, nyhtoh taka. Apurutoko roropa, õturu-tohkõme Omykõ kapuaõ maro. Ritonõpo onenepyra matose repe, yrome oenetyrõko ynororo mana. Mame kurãkõ ekarõko oya xine mana, kure oenerykõke toiro-ro awahtao xine.

⁷—Morarame õtururukohtao Ritonõpo maro otomose oturupyra ehtoko. Ritonõpo waro pyra exiketõ sã pyra ehtoko. Mokaro ynara äko, "Otarãme otomose kuotururukohtao kuetatorõko Ritonõpo mana," äko toht mã repe. ⁸ Naeroro mokaro sã pyra ehtoko. Ritonõpo omykõme exiryke emero zuaro mana. Ise oehthokõ waro roropa mana onekaropyra ro awahtao xine. ⁹ Imaro õtururukohtao, ynara kahtoko eya, "Papa kapuaono, kure oriry se ynanase.

¹⁰ Emero oenetyputyry se ynanase.

Yna akorehmako sero nono po,
õmipona yna ehtohme ipunaka,
õmipona kapuaõkõ ehtoh samo.

¹¹ Seroae yna zoty ekaroko yna a.

¹² Yna rypyry roropa ikorokako Papa,
yna ryhmahpõkõ rypyry korokapory sã yna a.

¹³ Yna ewomako, iirypyryme yna onyripyra joroko tamuru ehtohme,"
kahtoko Ritonõpo a.

¹⁴—Ynara exiryke, popyra orirykohtao imehnomo a, yrome mokaro rypyry korokaporyhtao oya xine Ritonõpo a, oorypyrykõ roropa korokãko Ritonõpo mana. Popyra orihpõkõ zehno pyra awahtao xine ozehno xine pyra roropa Ritonõpo mana. ¹⁵ Yrome imehnõ rypyry korokapory se pyra awahtao xine, oorypyrykõ onykorokara ekurehnõko Omykõ kapuaõ mana.

Amotyryae rokë kuotururukomo Ritonõpo poko kuehtohkõme

¹⁶—Mame Ritonõpo maro õtururukohtao yronomyryme otuhpyra ehtoko aporo. Osekãtopyra ro-ro-pa ehtoko otuhpyra oexirykõ poko. Ajohpe emynyhmaketõ sã pyra ehtoko. Otuhpyra mã toto Ritonõpo maro tõturu-tohkõme repe imehnõ neneryme rokene, otuhpyra toexirykõ waro imehnõ ehtohme. Etatoko pahne, pake topehmase sã mokaro, imehnomo a enetopyrykõ ke rokene. ¹⁷ Yrome otuhpyra awahtao xine osëkurikatoko ro. Oõsetykõ ekurinatokoko ro. ¹⁸ Morara awahtao xine imehnõ oenetupuhpyra xine mana otuhpyra oexirykõ poko. Omykõ rokë zuaro mana. Onenepyra matose repe, yrome ynororo oenetyrõko mana. Morarame emero eneryke tyya kurãkõ ekarõko oya xine mana täkye oehthokõme.

Tymõkomokã sã kuehtohkõme kapu ao

(Ruk 12.33-34)

¹⁹—Ritonõpo nekarory kurã se ehtoko. Sero nono po tuhke tineru tõkehko anãnonohpyra ehtoko. Tãnonohse oya xine ahtao ryhtãko mana ahkyrixtãko. Nuko tõkehko roropa iiryhmãko mana. Omato roropa ematonanohnõko mana. ²⁰ Kurehxo Ritonõpo a omõkomorykõ kurãkapory oya xine kapu aka. Moero mã omõkomorykõ mã ahkyrixtara. Moroto nuko onenahpyra mana. Omato roropa onematonanohpyra mana moero ahtao. ²¹ Senohne poko omõkomorykõ poko rokë õsenetuputyrykohtao taro se rokë exiko matose. Yrome kure Ritonõpo maro ehtoh poko õsenetuputyrykohtao myaro oytorykõ se exiko matose.

Saereme sã ehtoh poko kukurohtao xine

(Ruk 11.34-36)

²²—Kuokokõ ezurume sã kuenurukõ mana. Kure oenurukõ ahtao, saereme osenuhmãko matose. Zae ehtoh poko õsenetuputyrykohtao saerehkane ao sã matose. ²³ Yrome oenurukõ popyra toehse ahtao osenuhmara exiko matose. Xinukutume sã oya xine exiko mana. Moro saaro oorypyrykõ poko openetyrykohtao xinukutume sã exiko okurohtao xine mana. Kurãkõ enetupuhnõko matose popyra. Popõ enetupuhnõko matose kure samo. Enara.

Tosëke kuehtohkõ poko, Ritonõpo ke rokene

(Ruk 16.13; 12.22-31)

²⁴—Asakoro tosëke exiry tupime mana. Ynara exiryke toirõ pyno awahtao xine imepõ se hkopyra exiko matose mokyro pokoino. Mokyro maro oerokurukõke imepõ maro oerokurukõ se pyra roropa exiko matose. Morararo Ritonõpo poetoryme awahtao xine tyorõ onyripyra matose oesëkõme, Ritonõpo poetoryme oexirykõke.

²⁵—Morara exiryke ynara äko ase oya xine, torëtyke pyra ehtoko arypyra oehthokõ poko, õtykõ se oe-

htohkō poko roropa òkurukō se oehtočkō poko roropa, enara. Ometýkō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Ritonōpo poe taro matose sero nono po. Ōtykō motye kuhse matose Ritonōpo a. Ometýkō motye kuhse roropa òkokō mana eya. ²⁶ Etatoko pahne, torō tō ytoytōko rokene. Týkyryrykō anarykara toto. Tynapyrykō onēmara roropa mā toto ē aka ikurākatohme. Omykō kapuaō toto pyno mana. Yrome torō tō motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana. ²⁷ Torētyke awahtao xine oorikyrykō poko, orihñōko ro matose. Oorikyrykō se pyra matose repe, yrome orihñōko ro matose. Naeroro oty katohme pyra mā torētyke exino.

²⁸ —Kamisa poko torētyke pyra ehtoko roropa. Onahpoty ekuru enetoko. Erohpyra onahpoty ekuru mana kamisa riry poko, tupō riry poko, enara. ²⁹ Yrome kure potu mā ekuru, Saromāo zuponýpyry kurā motye kuhse kure ona ekuru mana. ³⁰ Ritonōpo ona rihpō mokyro. Axī onahpoty ahtanohpōko mana, ahtanohpory se tahtao. Yrome axī orihñōko ropa mana onahpoty. Axī roropa enahnōko mana apoto ke tyahkase ahtao. Morararo oupōkō riry tupime pyra Ritonōpo a. Onahpoty pyno toexiry motye opyno xine toexiryke pitiko rokē tonetuputyryhtao oya xine. ³¹ Morara exiryke torētyke pyra ehtoko. Ynara kara ehtoko, “Onokyhxo keh joh ekarōko nae?” kara ehtoko. “Onokyhxo keh johme nae?” kara roropa ehtoko. “Onokyhxo keh jokuru enehnōko roropa nahe?” kara ehtoko. “Oty ke roropa ymetý epekahnōko hano?” kara roropa ehtoko. Oserētykyro pyra ehtoko morohne poko. Tuenikaro rokē ehtoko. ³² Otytyko poko penetāko Ritonōpo waro pyra exiketō roropa mana. Yrome Ritonōpo awaro xine mana. Omise oexirykō waro mana. ³³ Morara exiryke osemazuhme Ritonōpo poko openetatoko oesēkōme aehtohme, aomipona oehtočkōme roropa yronymyryme, morara se Ritonōpo exiryke. Mame senohne emero ekarōko oya xine mana. ³⁴ Morara exiryke, torētyke pyra ehtoko. “Otara exīko nae kokoro?” kara ehtoko. Ritonōpo opynanohtorýko mana kokoro rokene. Naeroro oehtočkō onymotyēkara ehtoko. Torētyke pyra ehtoko. Enara.

Imehnō onekaropyra ehtoko popyra

(Ruk 6.37-38,41-42)

7 —Imehnō onykerekeremara ehtoko okerekere-mara xine roropa Ritonōpo ehtohme. ² Ynara exiryke imehnō pokōnopyryhtao oya xine, opokōnohtorýko roropa Ritonōpo mana, imehnō pokōnopyry sā oya xine. Kure imehnō riryhtao oya xine, kure oritorýko roropa Ritonōpo mana. Yrome popyra toto riryhtao oya xine, popyra oritorýko roropa Ritonōpo mana. ³ Otaráme imepý mā iirypyryme pitiko rokē repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sā mana. Yrome oorypyrykō pitiko rokē pyra mana, wewe konōto onu ao exikety sā mana. Morara awahtao xine imehnō rypyry enēko rokē matose. Yrome oorypyrykō onenepyra amarokomo. ⁴ Imehnō kerekeremaryhtao oya xine otaráme ynara āko matose eya xine, “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” āko matose

repe. Yrome oenurukō ao roropa wewe konōto exiry waro pyra matose. ⁵ Onekunohto rokē matose. Osemazuhme aporo wewe konōto toutoko oenurukō ae. Moromeīpo kure osenuhmāko matose. Imepý enuru ae wewe akumuru oūko ropa matose kure òsenuhmarykōke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykō irumekatoko. Moromeīpo kurehxo imehnō akorehmāko matose, iirypyrykō rumekapory poko. Enara.

⁶ —Ritonōpo nekarohpyry kurā onekaropyra ehtoko etary se pyra exiketomo a. Kaikuxi sā rokē mā toto. Naeroro eya xine onekaropyra ehtoko ozehno xine toto exiryino, ooryhmarykōino roropa eya xine. Poinokoimo sā roropa mā toto. Kasuru kurā onekaropyra sytatose poinokoimo a. Tokarose eya xine ahtao onenahpyra mā toto itūtūmāko rokē mā toto ise pyra toexirykōke. Morararo Ritonōpo omiry ekaroryhtao ise pyra exiketomo a ahnikatohme rokē mā apoīko toto. Naeroro ise pyra exiketomo a otuhparō pyra ehtoko toiparō rokē ākityrykōino.

Ekaropotoko, zupitoko, ikohmatoko

(Ruk 11.9-13)

⁷ —Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo a. Ekaropotoko eya. Mame onekaropohpyrykō ekarōko mā oya xine. Axī pyra onekaropohpyrykō ekaroryhtao penekahpyra ehtoko. Otyro zupine sā oturukehpyra ehtoko. Moromeīpo kurākō ekarōko Ritonōpo mā oya xine. Etapuruhmakapone sā ehtoko. Moromeīpo etapuruhmakāko mana. ⁸ Ynara exiryke kurākō ekaroporyhtao Ritonōpo a ekarōko oya xine mana. Ise oehtočkō zupiryhtao oya xine ekarōko oya xine mana. Āpuruhpyry etapuruhmakaporyhtao oya xine etapuruhmakāko roropa mana. ⁹ Typoenōkamo, etatoko pahne. Opoenōkomo a, “Wyi se ase,” karyhtao oya xine topu onekaropyra matose eya xine. ¹⁰ “Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya xine. ¹¹ Iirypyryme matose repe, yrome kurākō ekarory waro matose opoenōkomo a. Kure kuhse mā Papa kapuaono. Naeroro otyro kurā ekarōko oya xine mana ekaroporyhtao eya.

¹² —Imehnomo a kure orirykō se matose. Naeroro imehnō roropa kure tyritoko kure orirykō se oehtočkō samo. Morara awahtao xine Moeze omihpyry omipona roropa matose. Ritonōpo poe urutōkō omihpyry omipona roropa matose.

Omōtoh pitiko

(Ruk 13.24)

¹³ —Asakoro osema sā kuosenetupuhtohkō mana. Ritonōpo omipona ehtoh osema pitiko ae ytotoh sā mana, tupimā ae ytotoh samo. Yrome moro ae rokē ytotoh. Ynara exiryke Ritonōpo osenetuputyry ae pyra awahtao xine tyoro ae ytoketō sā matose, zumo ae ytoketō samo. Moro ae ytoketō mā etuarimaketō esaka ytōko. Tuhke roropa moro ae ytoketō mana.

¹⁴ Yrome zumōkara ae ytoketō orihpýme exīko mā toto. Tuhke hkopyra moro ae ytoketō mana.

**Epery zoko kure ehtoh waro sytatose epery eneryke
kyya xine**
(Ruk 6.43-44)

¹⁵ —Tomeseke ehtoko ajoajohpākō poko. Oenekunopyrykō se mā toto Ritonōpo esaka omōpyra oehtohkōme.
“Urutōme ase Ritonōpo poe,” āko toh mā repe. Yrome ajohpe rokē mā toto. Toto eneryke kaneru sã kure toto ekarōko matose repe. Yrome ikurohtao xine kaikuxi tamuru sã imehnō ryhmary se mā toto. Imehnō mōkomory apoiry se roropa mā toto. ¹⁶ Ajohpe toto exiry waro exīko matose toto rypyry eneryke oya xine. Otyro sã mā toto. Omoxino zoko mamaome eperytara mana. Morararo ātaryka zoko mā parurume eperytara mana. Toperyme rokē eperytāko mana. ¹⁷ Kure otyro zoko ahtao kure eperytāko mana. Māpyra popyra zoko ahtao, popyra eperytāko roropa mana. ¹⁸ Otyro zoko kure ahtao popỹ ke eperytara mana. Morararo otyro zoko popyra ahtao kurã ke eperytara mana. ¹⁹ Mame otyro zoko popyra ahtao akohnōko mā toto popyra eperytaryke. Apoto htaka ipahnōko mā toto. ²⁰ Morohne saaro mā ajohpe exiketomo. Ajohpe toto exiry waro exīko matose toto rypyry eneryke oya xine.

“Awaro xine exipitopyra ase,” kary poko
(Ruk 13.25-27)

²¹ —“Jesēme mase Jezu,” kananō mā ypoetoryme exīko Papa kapuaō omipona toto ahtao. Yrome, “Yna esēme mase, yna esēme mase,” kananō mā ypoetoryme pyra mā toto Papa kapuaō omipona pyra toto ahtao. Ritonōpo esaka ytopyra aomipona pyra exiketō mana. ²² Mame sero nonopōkō apiakatoh toehse ahtao tuhke ynara āko ya mā toto, “Tamuxi Jezu, yna esēme mase. Ōmi poe Ritonōpo omiry ynanekaroase imehnomo a. Ōmi poe roropa joroko tō ynanutūtanohpoase imehnō ae. Kurākōkara ynanukurākase roropa ōmi poe,” āko toh mā repe ya. ²³ Mame ynara āko ase eya xine, “Awaro xine pyra ase ipunaka. Ytotoko taroino. Oorypyrykō poko rokē matose,” āko ase eya xine.

Tapyi rihpōkō asakoro mana
(Ruk 6.47-49)

²⁴ —Morara exiryke jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exīko matose. Imepỹ tuaro exikety sã matose. Tuaro exikety a tytapyĩ tamose tūpore mā po. ²⁵ Mame konopo toehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konōto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara, kure tyrise exiryke tūporē po. ²⁶ —Yrome jomiry etananō jomipona pyra toehse ahtao tuenikaro sã exīko toh mana. Imepỹ tuaro pyra exikety sã roropa exīko toh mana. Tytapyĩ tyrise eya isawã po repe. ²⁷ Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyĩ tomase

tyryrykane a nakuaka. Tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

Orēpyra Jezu ehtopōpyry

²⁸ Morarame tōturukehse Jezu ahtao tōsenuruhkase toto tamorepatopōpyrykō poko Jezu a. ²⁹ Moeze omihpyry poko amorepatōkō sã pyra Jezu namorepatoh kynexine, tuaro toexiryke.

Ipū imotahpyry kurākato pōpyry ropa poko Jezu a
(Mak 1.40-45; Ruk 5.12-16)

8 Morarame Jezu tyhtose ropa ypy poe. Mame imoihmākō toytose imaro. ² Mame imepỹ toytose tupū motaryke eya. Tosekumuru po typorohse Jezu ēpataka. Ynara tykase eya,
—Jukurākary se awahtao jukurākary waro mase, tykase eya.
³ Mame tomary ke Jezu a tapose.
—Ỹ, okurākary se ropa ase. Kure exiko ropa, tykase eya. Mame axĩ mokyro pū totyhse ropa. ⁴ Mame ynara tykase Jezu eya,
—Etako ke, topoh rokē ytoko aporo Ritonōpo maro oturukety a. Osekātopyra exiko aporo. Eya rokē osenepota. Moromeĩpo Moeze omihpyry omi poe onekarory pitiko ekarota eya jahkatohme, okurākato pōpyry ropa waro imehnō ehtohme, tykase Jezu eya.

Sajetu poetory kurākato pōpyry ropa Jezu a
(Ruk 7.1-10)

⁵ Morarame Jezu toytose Kapanaũ pona. Eporehkasasaka tahtao tōseporyse toto romano maro, sajētumã maro. Ynara tykase ynororo Jezu a,
—Kuakorehmako, ajohpãme samo. ⁶ Ypoetory kure pyra ipunaka mana, ytapỹtaono. Ytoytopyra toehse ynororo. Tohrame rokē mana. Takarah āko mana itamurume, tykase ynororo Jezu a.
⁷ —Ỹ, tykase Jezu. —Ytōko ase amaro atapyĩ taka ikurākase, tykase eya.
⁸ Yrome ynara tykase ynororo Jezu a,
—Arypyra, kure mase. Popyra rokē ase. Typatakēme pyra roropa ase. Ytopyra exiko ytapỹĩ taka. Ōmiry ke rokē ypoetory kurākary waro mase. ⁹ Ywy roropa tosēke ase, Kapitão tomo. Typoetoke roropa ase, soutatu tomo. “Ytoko,” karyhtao ya soutatu tomo a, ytōko mā toto. Mame imepyny a, “Osehko,” karyhtao ya oehnōko mana. Ypoetory a roropa, “Senohne tyriko,” karyhtao ya, tyripohpyry rīko mā toto. Moro saaro mase. Ōmiry ke kurākōkara kurākary ropa waro mase, tykase ynororo Jezu a.
¹⁰ —To! tykase Jezu morara kary etaryke tyya. Mame ynara tykase Jezu imoihmākomo a,
—Etatoko pahne, mose juteukara. Yrome jenetupuhnōko nase yronymyryme. Ipanō onenepitopyra ywy taro juteu tō rãnao. ¹¹ Etatoko pahne, tuhkākō mā oehnōko xixi tūtatoh wino, xixi porohtoh wino roropa Ritonōpo esaka. Aparão tō maro otuhnōko mā toto,

Izake maro, Jako maro, enara. ¹² Yrome tuhkäkö toah-mase roropa repe. Yrome omöpyra mä toto Ritonöpo esaka. Xinukutumao rokë exiko mä toto tömase toexiryköke. Moro ao xitäko rokë mä toto. Atarypöko rokë mä toto. Kui kui äko mä toto tätaryporyköke.

¹³ Mame ynara tykase Jezu sajëtu a,

—Ytoko ropa atapyí taka. Tonetupuhse oya jexiryke opoetory nekuräka ropa.

Mame toytose ropa ynororo tytapyí taka. Mame ty-poetory tonese eya. Pake toekuräkase ropa kynexine Jezu omi poe.

Kuräkökara kuräkatopöpyry ropa Jezu a

(Mak 1.29-34; Ruk 4.38-41)

¹⁴ Morarame Jezu toytose ropa Peturu tapyí taka. Moroto Peturu merenoty tonese Jezu a kure pyra.

Oxirohnöko kynexine, tohrame. ¹⁵ Mame tomary ke mokyro tapose Jezu a. Axí kynoxirohkehne ynororo. Mame kynowöne ropa tonahsë rise, Jezu napyry rise.

¹⁶ Morarame kokonie pukuro jorokohpäkö tonehse tuhke imehnomo a, Jezu a. Mame tömiry ke joroko tö tutütanohpose ropa eya mokaro ae. Kuräkökara, tukuräkase ropa eya porehme. ¹⁷ Morohne tyrise Jezu a pake urutö omihpyryae ro, Izaja omihpyryae ro.

Ynara tymerose Izaja a pake, “Tamoreme kure pyra kuehtohkö kuräkäko mana. Tamoreme kukuräka-torýko roropa mana,” tykase pake Izaja Ritonöpo nymenekahpyry poko. Morara katopöpyryae ro kuräkökara tukuräkase ropa Jezu a.

Jezu maro toexiry se aehtyamo

(Ruk 9.57-62)

¹⁸ Mame imoihmäkö eneryke tyya, ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Ehmaropa ikuhpo möpozakoxi, tykase. ¹⁹ Mame Moeze omihpyry poko imehnö amorepane tooehse Jezu a oturuse. Ynara tykase ynororo,

—Jytory se ase amaro emero rokë pata pona, atamorepari se jexiryke. Orumekary se pyra roropa ase jüme, tykase ynororo.

²⁰ Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Oetuarimari zuno pyra hma ymahro? Onokyro tö tosaake mana. Torö tö roropa, tosaake mana. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry tytapyike pyra mana, tosaake pyra taro, tykase Jezu eya.

²¹ Imepý Jezu maro atamorepakety kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ajohpäme sä ytoxi aporo papa tapyí taka. Tähpome toehse mä ynororo. Mame toorihse ynororo ahtao oehnöko ropa ase, tonëse ahtao roropa amaro jy-totohme, tykase ynororo Jezu a.

²² Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Toipe orihnöko exino mana. Mame toorihse ahtao imehnö zonënhöko mana epëpyry tomo. Yrome omoro rokë eropa ymaro, tykase Jezu eya.

Tyryrykane mynyhpäkatopöpyry poko Jezu a

(Mak 4.35-41; Ruk 8.22-25)

²³ Morarame Jezu kynotyryne kanawaka. Mame ipoetory tö roropa tötyrise imaro. ²⁴ Mame okynä pyra tyryrykane konöto tooehse itamurume, ikuhpo akuo-tyryhtao eya xine. Mame poh tykase roropa itamurume kanawa pona. Jezu kanawao kynexine, nyhnöko.

²⁵ Mame Jezu a axí ipoetory tö toytose. Mame töpakase Jezu eya xine.

—Jezu, yna ipynohko. Nerýko sytatose, tykase toto.

²⁶ —Oty katoh oserehnöko matou? tykase Jezu eya xine. —Jenetupuhpyra ro hmatou? tykase eya xine Jezu. Mame towöse ynororo. Ynara tykase tyryrykane a, pohkane a roropa,

—Omynyhpäko. Tyryry kara exiko, tykase. Mame axí tyryry kara toehse. Poh kara roropa toehse. Mynytyme konöto rokë toehse.

²⁷ Mame imarökö tösenuruhkase,

—To! tykase toto. —Imehxo mose nase. Tyryrykane aomipona nymynyhpäno. Pohkane roropa nymynyhpäno aomi poe tykase toto.

Jorokohpäkö kuräkatopöpyry poko Jezu a

(Mak 5.1-20; Ruk 8.26-39)

²⁸ Morarame tuna ehpikoxi Jezu toeporehkase, ikuhpo ehpikoxi. Moroto Katarapökö esary kynexine.

Mame okepy esary poe asakoro jorokohpäkö toytose Jezu a. Zehnoto kö kynexine. Mokaro eneryke tyya xine, imehnö töserehse. Ytopyra toehse toto moro esemary ae. ²⁹ Mame kui tykase toto jorokohpäkomo Jezu eneryke tyya xine.

—Oty kase moehno Ritonöpo mükuru? Yna htomase moehno? Atapiakatohpo pyra ro nase, tykase toto Jezu a.

³⁰ Mame moe pyra poinokoimo tö kynexine. Tuhke toh kynexine otuhnöko. ³¹ Ynara tykase joroko tö Jezu a,

—Yna aroporyhtao oya, poinokoimo aka yna aropoko, tykase toto Jezu a.

³² Mame,

—Ytotoko, tykase Jezu eya xine. Morara exiryke toytose toto ahno ae poinokoimo aka. Mame poinokoimo tö tururume toytose ypy poe ikuhpo kuaka. Moro kua-ka tyneryse toto.

³³ Mame poinokoimo erasëpyä toytose pata pona tururume. Moroto töturuse toto imehnö netaryme.

Tynenehpyrykö tokarose imoihmäkomo a. Ahno ae joroko tö tätatopöpyry poko turuse toto. ³⁴ Morara exiryke patapökö tuhke toytose Jezu enese. Mame Jezu tonese tyya xine ahtao,

—Ytoko ropa taroino yna esae ajohpäme samo, tykase toto eya.

Pakaihkapý kuräkatopöpyry Jezu a

(Mak 2.1-12; Ruk 5.17-26)

9 Mame Jezu kynotyryne ropa kanawaka. Mame ikuhpo akuohne ropa. Tosaka toytose ropa, pata

pona. ² Mame pakaihkapỹ tonehse imehnomo a etueh tapoe. Jezu jamitunuru waro toexirykõke, Ritonõpo mükurume Jezu tonetupuhse tyya xine exiryke kurākara tarose eya xine. Mame toto a tonetuputyry eneryke tyya, ynara tykase Jezu ytoytopyny a,
—Enaromyra exiko aimo. Oorypyry korokāko ropa ase, tykase Jezu eya.

³ Mame morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Moeze nymerohpyry poko amorepatõkomo,
—Mose zae pyra mana, Ritonõpo poenohnõko rokẽ mana, tykase toto Jezu poko.

⁴ Yrome mokaro a typoihtory waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo,
—Juaro pyra oexirykõke ykerekere māko matose okurohtao xine. ⁵ Ynara kary mā tupime pyra Ritonõpo a, yrome oya xine tupime mana, “Aimo, oorypyry korokāko ase,” kary tupime oya xine mana, ynara kary roropa, “Owõko ropa ytoytoke,” kary. Morara kary tupime oya xine mana ahnome rokẽ oexirykõke.

⁶ Yrome ya asakororo tupime pyra mana Kapu ae Ayh-tohpyryme jexiryke. Iirypyrymākõ rypyry korokary waro ase. Naeroro yjamitunuru enepõko ase oya xine. Mose kurākāko ropa ase onenerykõme iirypyry korokary waro jexiry waro oehthokõme, tykase Jezu eya xine. Mame ynara tykase ynororo ytoytopyny a,
—Owõko ropa. Awäty anỹko. Ytoko ropa atapyĩ taka, tykase Jezu ytoytopyny a.

⁷ Mame mokyro towõse ropa axiny. Toytose ropa ynororo tytapyĩ taka kure toehse ropa toexiryke.

⁸ Mame moro eneryke tyya xine tõserehse toto.
—To! kure mase Ritonõpo, ajamitunuru tokarose oya exiryke ahno a, tykase toto. —Morara exiryke kurākara tukurākase ropa eya, tykase toto Jezu poko.

Rewi eahmatopõpyry Jezu a tymaro aytotohme (Mak 2.13-17; Ruk 5.27-32)

⁹ Morotoino Jezu toytose ropa. Mame toytose tahtao Mateu tonese eya. Kohrame ynororo kowenu tineru apoitoh tao. Erohkyt kynexine kowenu poetoryme. Tineru apoine kynexine imehñõ wino, ekarotohme kowenu a, kowenu tinerũme.

—Ymaro eropa, tykase Jezu eya.

Mame axĩ towõse Mateu. Jezu maro toytose. ¹⁰ Mame toytose Jezu Mateu tapyĩ taka otuhse. Moroto tuhke Mateu epe tõ kynexine, kowenu tinerũ apoinanomo. Tuhke iirypyrymākõ roropa toytose Jezu a. Moroto ynororo kynexine otuhnõko typoetory tõ maro meza po. ¹¹ Mame iirypyrymākõ maro Jezu eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tõ Jezu poetory tomo a,

—Oty katoh oesẽkõ otuhnõko nah iirypyrymākõ mahro, kowenu tinerũ poko erohketõ mahro? tykase toto, tõturupose Jezu poetory tomo a.

¹² Mame toto omiry totase tyya ahtao toto ezuhne Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kure awahtao xine opi warõ se pyra matose. Yrome kure pyra awahtao xine ise matose. ¹³ Ritonõpo omiry poko otuarõtatoke. Ynara āko Ritonõpo omiry, “Onekarorykõ ya kure repe, kaneru tõkehko. Yrome

imehñõ pyno oexirykõ se nymyry ase,” āko Ritonõpo omiry. Moro enetuputyryhtao oya xine, joetopõpyry poko enetupuhnõko roropa matose. Kapu ae tyhtose ywy. Kure exiketõ poko hkopyra ase. Yrome iirypyryme exiketõ pyno ehse oepyase, Ritonõpo poetoryme toto ehtohme, tykase Jezu parixeu tomo a.

Amotyryae rokẽ otuhtoh poko (Mak 2.18-22; Ruk 5.33-39)

¹⁴ Mame João poetory toytose Jezu a oturupose. João kynexine ahno ĕpurihkane. Mame ynara tykase ipoetory tõ Jezu a,

—Oty katoh opoetory tõ otuhnõko kokoro rokẽ nae? Yna reh amotyryae rokẽ otuhnõko ynanase Ritonõpo maro yna otururuke. Morararo parixeu tõ amotyryae rokẽ otuhnõko mā toto kokoro rokẽ pyra, tykase João poetory tomo.

¹⁵ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Amotyryae rokẽ otuhnõko matose oemynyh-marykõke. Yrome ypoetory tõ ymaro toexirykõke emynyhmara mā toto, tākye rokẽ toexirykõke. Toorihse jahtao rokẽ emynyhmāko ypoetory tõ mana. Amotyryae rokẽ roropa mā otuhnõko toto toemynyh-marykõke, toorihse jexiryke, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ —Upo pakato toexihkase ahtao kamisa kasenato ke pyra ipanõ ke rokẽ ixixĩnõko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typitahmase ahtao exihkāko ropa mana itamurumehxo. (Moro saaro atamurukõ omihpyry maro jomiry toximase oya xine ahtao popyra mana. Atae pyra mā jomiry atamurukõ omihpyry maro.)

¹⁷ Morararo eukuru ĕme okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenā onyripyra sytatose pakato ĕtypyry aka. Pakato ĕtypyry aka tyrise eukuru kasenato ahtao ehmõko mana pakato ĕtypyryme exiryke. Mame eukuru ekuānõko mana atahnikāko. Eukuru ĕ roropa atahnikāko. Māpyra eukuru ĕ tyrisenā aka eukuru tyrisenā tyrise ahtao atahnikara mana asakororo eukuru, eny, enara. (Moro saaro ynekarohpyry ĕme matose tyrisenā sã toehse oexirykõke,) tykase Jezu eya xine.

Jairu ytotoopõpyry Jezu a; Jezu zupõ apotopõpyry nohpo a

(Mak 5.21-43; Ruk 8.40-56)

¹⁸ Morara karyhtao ro orutua toytose eya juteu tõ tamuxiry. Typorohse ynororo Jezu ĕpataka tosekumuru po. Ynara tykase eya,

—Jĕxiry reh norihno seromaroro. Morara exiryke eropa ymaro ikurākatohme ropa oya, ĕsemākapotohme roropa, tykase Jezu a ynororo.

¹⁹ Morarame Jezu toytose imaro. Ipoetory tõ roropa toytose.

²⁰ Moroto imoihmākõ maro imepỹ nohpo kynexine kurākara. 12me jeimamyry taropose eya kure pyra toexiry poko, munume rokẽ ynororo. Mame kýtone ynororo Jezu mykapo. Zupõ ehipry rokẽ tytemuhmase eya. ²¹ Ynara tykase ynororo tukurohtao, “Zupõ rokẽ

tytemuhmase ya ahtao ekurākāko ropa ase," tykase ynororo tukurohtao kurākara.

²² Mame zupō tytemuhmase eya rahkene. Mame Jezu kynosenuhmane t̄ykakoxi, tupō tytemuhmase exiryke. Ynara tykase ynororo,

—Enaromyra exiko kuku. Tonetupuhse oya jexiryke tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya. Axī toekurākase ropa ynororo. Kure toehse ropa.

²³ Morarame Jezu toytose juteu tō tamuxiry tapyī taka. Moroto tuhke ahno tonese eya, rue etonanomo te, xitaketō roropa tonese eya, enara. ²⁴ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Otūtatoko taroino emero porehme. Mose orihpyra mana, nyhnōko rokene, tykase Jezu eya xine.

Yrome typoihtopitose eya xine. ²⁵ Mame tutūtase ropa toto emero porehme. Mame toto esahpokoxi Jezu kynomōne aorikyhp̄pyry an̄yse ropa emary poko. Mame tōsemāse ropa rahkene. ²⁶ Morarame mokyro ēsemākapotopōpyry ropa tokātose eya xine.

Tonurākara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

²⁷ Morotoino Jezu k̄ytone ropa. Aytoryhtao tokahmase tonurākara a. Asakoro kynexine tonurākara. Mokaro a Jezu tokahmase. Ynara tykase toto,

—Tawi par̄pyry mase. Yna pyno exiko Tawi par̄pyry, tykase toto opore.

²⁸ Mame tapyi taka Jezu tomōse ahtao, mokaro toytose eya, tonurākara. Ynara tykase Jezu eya xine,

—Okurākary ropa waro hmatohu ya? Jenetupuhnōko matohu? tykase Jezu eya xine.

—Ÿ, zuaro ynanase, ynakurākary waro mase. Ene-tupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

²⁹ Morarame toto enuru apone Jezu tomary ke. Ynara kynako eya xine,

—Jenetuputyryke oya xine, okurākator̄yko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

³⁰ Mame toto enuru tukurākase ropa eya. Kure tōsenuhmase ropa toto. Mame turuse toto Jezu a. Ynara tykase,

—Etatoko pahne, imehnō onurupyra ehtoko okurākatopōpyrykō ropa poko, tykase Jezu eya xine.

³¹ Yrome aomipona pyra toh kynexine. Toytose tah-
tao xine Jezu tokātose eya xine emero pata punero.

Tomirēkara kurākatopōpyry poko

³² Morarame toytose ropa toto ahtao, jorokohpā tonehse imehnomo a. Tomirēkara kynexine jorokohpano. ³³ Mame joroko tutūtanohtose ahtao Jezu a, sekere tykase ropa ynororo. Mame tōsenuruhkase toto, jorokohpā tukurākase ropa exiryke eya.

—To! serara onenepitopyra sytatose Izyraeu tō esao, tykase toto.

³⁴ Yrome ynara tykase parixeu tō ipoko,

—Joroko tamuru poe rokē jamihme mana. Joroko tamuru poe rokē joroko tō tūtanohtōko ropa mana ahno ae, tykase toto Jezu poko, ajohpe rokene.

Nupunato imoihmākō enetopōpyry poko Jezu a

³⁵ Morarame pata tō poro toytose Jezu. Morotōkō tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonōpo omiry kurā poko, toto esēme Ritonōpo exiry poko, enara. Mame emero tukurākase ropa toh eya. ³⁶ Mame imoihmākō eneryke tyya toto pyno toehse ynororo yronomyryme, torētyke toto exiryke. Turumekase sã roropa toexirykōke, kaneru tō samo, tosēkākara samo. ³⁷ Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Tupito konōto sero ahtao arexi toehkehse sã mana. Erohketō se rokē esē mana epery an̄ytohme. Ritonōpo tupime sã moxiã enēko ase. Toehkehse sã m̄ã toto. Morara exiryke erohketō se nase, toto amorepatohme tōmiry poko, typoetoryme toto ehtohme.

³⁸ Naeroro oturutoko tupito esemy a, Ritonōpo a, tōmiry poko imehnō amorepananō enehpotohme, tarōkō amorepatohme, ipoetoryme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Jezu nymenekatyã imehnō amorepananōme, 12mākomo

(Mak 3.13-19; Ruk 6.12-16)

10 Mame 12mākō kohmane Jezu tyya.

—Yjमितunuru ekarōko ase oya xine, joroko tō tūtanohtohme ahno ae, kurākōkara kurākatohme roropa, tykase ynororo eya xine. ² Mokaro 12mākō ynara kynexine, Ximã te, zakorony Ātare roropa. Ximã esety akorō Peturu kynexine. Tiaku roropa kynexine zakorō roropa João. Zepeteu m̄kuru Tiaku tō kynexine, João maro. ³ Firipe roropa kynexine Patomeu te, Tome te, Mateu roropa. Kowenu tinerū apoiry poko aerokuhpyry Mateu kynexine. Imep̄y Tiaku roropa Aupeu m̄kuru kynexine te, Tateu te, ⁴ tyoro Ximã roropa romano kowenu myakāmary poko aerokuhpyry kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Juta mokyro Jezu ewokahpono. Enara kynexine toto.

Typoetory tō aropotopōpyry poko Jezu a, 12mākomo

(Mak 6.7-13; Ruk 9.1-6)

⁵ Mokaro taropose Jezu a, imeimehnō pata poro, morotōkō amorepatohme eya xine Ritonōpo omiry poko. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ytopyra ehtoko, juteutōkara esaka. Samariapōkō esaka ytopyra ehtoko roropa. ⁶ Izyraeu tomo a rokē ytotoko. Tytahse sã mokaro mana kaneru tō samo, tosēkō onenetupuhpyra toexirykōke. Inymeropohpyry omipona pyra roropa m̄ã toto. ⁷ Morara exiryke Ritonōpo omiry poko amorepatatoko toto. Ynara kaxitoko eya xine, "Oesēkō moe pyra mana. Enetupuhtoko oesēkōme nymyry," kaxitatoko eya xine. ⁸ Kurākōkara mukurākapotatose roropa. Aorih̄tyã m̄semākapotatose roropa. Ipū imotatyã mukurākapotatose roropa. Joroko tō mutūtanohtopotatose roropa jorokohpākō ae. Topehke pyra yjमितunuru tapoise oya xine. Morara exiryke imehnō ako-

rehmatatoko, topehke pyra roropa. ⁹ Tineru anaropyra ehtoko, uuru, parata, tineru pisarara roropa anaropyra ehtoko. ¹⁰ Pakara tõkehko anaropyra ehtoko roropa, oytorykohtao. Asakoro oupõkõ anaropyra ehtoko roropa. Toiro rokẽ arotoko oupõkõ, sapatu imepỹ anaropyra ehtoko roropa. Tymyxike pyra roropa ytoto. Morara awahtao xine otuhse okohmarykohtao tyya xine otuhtoko imaro xine, oerohtamitukõme samo, tykase Jezu eya xine.

¹¹ —Mame imepỹ pata pona toytose awahtao xine imepỹ eneryhtao oya xine, mokyro oepekõme tyritoko. Mame eya toahmase awahtao xine, imaro ytoto itapyĩ taka. Mame moroto rokẽ ehtoko, oytotohkõ ropa ponãmero. ¹² Mame itapyĩ taka tomõse awahtao xine, “Oehno kene,” kahtoko. “Opyno xine Ritonõpo mana. Naeroro torẽtyke pyra ehtoko,” kahtoko eya xine, tapyitaõkõ a. ¹³ Mame morotaõkõ kure oya xine ahtao moroto rokẽ toto maro mehtatose. Yrome ose pyra toto ahtao mytotatose ropa moro tae.

¹⁴ Mame otarãme imepỹ tapyitaõkõ toitoine ose xine pyra exiko mana. Otarãme patapõkõ toitoine roropa tymarõme ose xine pyra toh mana õmirykõ etary se pyra toexirykõke. Morara ahtao mytotatose ropa moro tae. Mame asõtajãkõ mysasakatatose mokaro neneryme, tyyrpyrykõ poko enetupuhtohme eya xine.

¹⁵ Etatoko pahne, kurãkõ apiakaryhtao mokaro wãnohnõko Ritonõpo mana. Sotomapõkõ wãnohnõko roropa mana. Komorapõkõ roropa wãnohnõko mana. Yrome mokaro kuhse wãnohnõko mana, tyyrpyrykõ rumekary se pyra toto exihpyryme, tykase Jezu eya xine.

Ritonõpo poetory ryhmary poko

(Mak 13.9-13; Ruk 21.12-17)

¹⁶ —Etatoko pahne kaneru tõ esẽ sã ase. Kaneru tõ sã matose. Aaropotorỹko ase kaikuxi tõ rãnaka samo seropõkõ esaka. Onokyro tuaro exiry sã tuaro ehtoko. Yrome utukuimo imehnõ zehno pyra exiry sã imehnõ zehno pyra ehtoko. ¹⁷ Tuarõ ehtoko. Ozehno xine exiketõ mã ãpoitorỹko mana. Mame aarotorỹko mã toto terekatu tomo a. Oximõtohtao opipohtorỹko mã toto. ¹⁸ Kowenatu a aarotorỹko mã toto, tuisa konõto a roropa, ypoetoryme oexirykõke. Mame Ritonõpo omiry kurã poko toto zurũko matose. Juteutõkara zurũko roropa matose. ¹⁹ Mame aarorykohtao terekatu a ohxirotokõme, oserehpyra ehtoko. Torẽtyke pyra ehtoko ezukurukõ poko oya xine. “Otara ãko hano jyhxiroryhtao? Otãto toto ezuhnõko hano?” kara ehtoko. Toto maro awahtao xine, Ritonõpo ãkorehmatorỹko mana toto ezukuru poko. ²⁰ Morarame õmirykõ ke toto onezuhpyra matose. Ritonõpo zuzenu nekarohpyry ke rokẽ toto ezuhnõko matose.

²¹ —Morarame orutua kõ takorõ tõ ewokãko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Turuikõ ekarõko roropa mã toto terekatu tomo a, aorihmapotohme. Jũkõ typoenõ ewokãko roropa mã toto. Imehnõ roropa tumykõ zehno exiko. Toto orihmapõko mã toto. ²² Mame emero porehme

ozehno xine exiko mã toto ypoetoryme oexirykõke. Yrome ooryhmatopõpyrykõ eanahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyrykõ ponãmero, opynanohtorỹko ase. ²³ Morara exiryke ooryhmarykohtao toiro pata po imepỹ pona ytoto. Etatoko pahne, emero Izryaeu patarypõkõ anamorepara ro awahtao xine Kapu ae Ayhtohpyry oehnõko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

²⁴ —Atamorepaketõ tuisame hkopyra mana. Yrome amorepanekõ tuisamehxo mana. Morararo erohketõ tuisame hkopyra mana. Yrome esẽkõ tuisame mana. ²⁵ Morara exiryke ãmorepanekõ sã toehse awahtao xine tãkye ehtoko, oesẽkõ sã toehse oexirykõke. Yrome tapyi esẽ esehtoryhtao imehnomõ a joroko esety ae morararo oesehtotorỹko toh mana jorokome. Popyra kuhse oesehtotorỹko toh mana, tykase Jezu ty-poetory tomo a.

Imehnõ zuno pyra ehtoh poko

(Ruk 12.2-7)

²⁶ Ynara tykase roropa Jezu ty-poetory tomo a,

—Imehnõ zuno pyra ehtoko. Emero zonetyã enepõko ropa Ritonõpo mana. Emero putiputi katopõpyry roropa zumakãko roropa mana.

²⁷ Ynekarohpyry roropa oya xine koko oxime rokẽ kuahtao xine, moro ekarõko ropa matose saereme toehse ropa ahtao imoihmãkõ netaryme. ²⁸ Imehnõ zuno pyra ehtoko. Kuokokõ etapary waro toh mã repe, yrome kuzenukõ etapary waro pyra mã toto. Ritonõpo zuno rokẽ ehtoko. Kuokokõ etapary waro mã ynororo. Kuzenukõ emary waro roropa mana apotoimo htaka, tykase Jezu ty-poetory tomo a. ²⁹ —Torõ pitiko epekatoryhtao oya xine typyry pyra oya xine mana. Yrome toiro pitiko torõ orikyryhtao zuaro Ritonõpo mana. Torõ pitiko orikyry se Ritonõpo ahtao rokẽ orih-nõko mana. Yrome torõ pitiko motye kuhse opyno xine Ritonõpo mana. Morara exiryke oorikyrykõ se pyra Ritonõpo ahtao orihpyra matose. ³⁰ Awaro xine Ritonõpo mana ipunaka. Oũsetykõ tuhke exiry waro roropa mana. ³¹ Morara exiryke oserehpyra ehtoko. Torõ pitiko motye kuhse opyno xine Ritonõpo mana, tykase Jezu ty-poetory tomo a.

Ihximyra Jezu poetoryme tõsekarory poko

(Ruk 12.8-9)

³² Mame ynara tykase Jezu ty-poetory tomo a,

—“Jezu poetoryme ase,” karyhtao oya xine imehnõ netaryme, morararo ase, “Mose ypoetoryme,” ãko ase opoko xine Papa kapuaõ netaryme. ³³ Yrome ihxipỹke awahtao xine ypoko, “Jezu waro pyra ase,” karyhtao roropa oya xine imehnõ netaryme, morararo ase, “Mose waro pyra ase,” ãko ase opoko xine Ritonõpo kapuaõ netaryme, tykase Jezu.

Seropõkõ apiakatohme sã Jezu oehtopõpyry

(Ruk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ —Ynara kara ehtoko, “Jezu tooehse osepehme kuehtokõme porehme,” kara ehtoko ypoko. Moro

pokona pyra oepyase. Yrome iirypyrymäkö rypyry korokapose oepyase, iirypyrykö rumekapose roropa toehse ywy. Yrome tyrypyrykö rumekary se pyra exiketö mä zzehno exiko mä toto. Ypoetory zehno roropa exiko mä toto. ³⁵ Ý, tooehse ywy sero nono pona orutua kö tumykö maro oxiehno toto ehtohme te, nohpo tö tysekö maro oxiehno toto ehtohme, tymerenotykö maro roropa oxiehno toto ehtohme te, ³⁶ orutua kö roropa, tyekyry tö maro oxiehno toto ehtohme roropa yronymyryme.

³⁷ —Morarame ymotye omykö se awahtao xine asa maro, ypoetoryme nymyry pyra matose. Morararo opoenökö se awahtao xine, oëxirykö omükurukö roropa, yrome yse hkopyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose, tykase Jezu. ³⁸ —Morarame oorikyryköino ymaro se pyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose. ³⁹ Morararo oorikyrykö kurüke jurumekaryhtao oya xine orihnöko rokë matose. Yrome oorikyrykö zuno pyra awahtao xine, jomipona se rokë awahtao xine orihpýme exiko matose Jezu eya xine.

Kure zae exiketö riko Ritonöpo mana

(Mak 9.41)

⁴⁰ —Mame oeahmarykohtao imehnomo a tytapyikö taka, jeahmäko sä toh mä roropa. Morarame jeahmaryhtao eya xine, kure jyriyhtao roropa eya xine, Ritonöpo kapuaö eahmäko roropa mä toto, eya tonehpose jexiryke tarona. ⁴¹ Morarame kure Ritonöpo omiry ekaronanö riryhtao oya xine, Ritonöpo poetoryme toto exiryke kure oritorýko roropa Ritonöpo mana, kure toto riryke oya xine. Zae exiketö kure riryhtao oya xine, zae toto exiryke, kure oritorýko roropa Ritonöpo mana.

⁴² —Etatoko pahne, kure ypoetory tö riryhtao imehnomo a, toto ohparyhtao tuna kuenimä ke, tuisame pyra ypoetory ahtao ro, kure toto epehmäko Ritonöpo mana, ypoetory ohpatamitume, tykase Jezu ty-poetory tomo a.

João ahno epärihkane nenyohytä poko

(Ruk 7.18-35)

11 Morarame morohne poko turukehse tahtao xine toytose toto 12mäkomo, tyotyörö pata tö pona. Mame Jezu roropa toytose työrö pata tö pona imehnö amorepase Ritonöpo omiry poko.

² Mame João kynexine äpuruhyry tao, ahno epärihkane. Moro tao tahtao Jezu ekary totase eya. Morarame ty-poetory tö aropone Jezu a, toto oturupotohme. ³ Mame tooehse tahtao xine ynara tykase toto Jezu a,

—Onokyh koh mano? João oturutopöpyry mahno? “Okomino oehnöko mana ýkapo,” katopöpyry mahno? Ynorome pyra awahtao imepý eraximäko ynanah? tykase toto töturupose Jezu a.

⁴ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ytotoko ropä, João zurutatoko nyryhyry poko, onetahpyrykö poko, onenehyrykö poko, enara.

⁵ Ynara enëko matose, tonuräkara kure osenuhmäko ropä mana. Ytoytopynyöpo tö kure ytoytöko ropä mana. Xikihxikihme ytoytöko mä toto. Ipü imotatyä kure exiko ropä mana. Otato pyra aehtyä otato exiko ropä mana. Aorihtyä tö ësemänöko ropä mana. Te, kure Ritonöpo ehtoh waro pyra exiketö tuarötäko mä toto Ritonöpo omiry poko, enara. ⁶ Morara exiryke täkye kuhse matose exiko jenetupuhkehpyra awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁷ Morarame João poetory tö toytose ropä tosëkomo a. Mame ynara tykase Jezu imoihmäkomo a João poko,

—João a toytose awahtao xine ahno esaka pyra, onoky enery se oexiryköke mytoatose? Poremäkety kananaru sä exikety eneseh mytoatohse? Arypyra, poremäpyra exikety monexiano. ⁸ Upo kurä ao exikety enese mytoatohse? Arypyra, upo kurä ao exiketö pata konöto ränao osesañko. Tapyi kurätao nyhnöko toto.

⁹ Morara exiryke kahtoko ya. Onoky enese mytoatose? Urutö Ritonöpo poe enese mytoatose? Etatoko pahne. Ritonöpo poe urutö nymyry meneatose. Urutö imehxo exikety meneatose. ¹⁰ Ynara exiryke, João poko ynara tymerose pake Ritonöpo omiry Tümükuru a, “Mokyro jomiry aröko mana. Urutöme mana. Osemazuhme mokyro aropöko ase imehnö zurutohme oytory poko eya xine,” tykase ynororo Tümükuru a. Morara tymerose pake Ritonöpo omiry. ¹¹ Etatoko pahne, João ahno epärihkane imehnö motye mana. Imehnö aenurutyä sero nono po mokaro motye João mana. Yrome Ritonöpo enetuputyryhtao oya xine oesëköme tuisame pyra awahtao xine ro João motye matose, João omihpyry motye Ritonöpo nekarohpyry oya xine exiryke. ¹² João oturutopöpyry poe tuhkäkö Ritonöpo poetoryme se mä toto. Orëpyra sä aomipona se mä toto. ¹³ Pakatokö urutökö Ritonöpo poe töturuse tuisame Ritonöpo exiry poko imeípo. Morararo Moeze nymerohpyry roropa töturuse tuisame Ritonöpo exiry poko imeípo. ¹⁴ Ynara tykase roropa toto, “Eria oehnöko mana tarökö zuruse,” tykase toto. Toto omihpyry enetuputyry se awahtao xine. João oepyry poko oturüko toh kynexine. ¹⁵ Otato awahtao xine etäko matose.

¹⁶ —Onokä sä seropökö nae? Poetohti sä mä toto, os-emeikaketö samo osepekahtoh tao. Osezuhnöko mä toto imehnö poetohti maro. Ynara äko mä toto, ¹⁷ “Rue tö ynanetono onetaryköme watohme repe. Yrome wara matose. Mame aorihtyä poko xitaketö ixtary ynanukuhno roropa repe. Yrome xitara matose. Oty se hmatou?” äko poetohti mana. Mokaro sä seropökö mana. ¹⁸ Ynara exiryke, João tooehse oya xine. Amotyryae rokë tötuhsse ynororo. Uwa eukuru onëpyra roropa kynexine. Mame ynara tykase imehnö ipoko, “Mokyro jorokohpe mana,” tykase toto ipoko. ¹⁹ Mame Kapu ae Ayhtohpyry tooehse roropa oya xine. Orëpyra otuhnöko ynororo. Jehnahpyry ënöko roropa mana. Morarame ynara äko matose ipoko, “Enetoko ke. Tötukuru poko emotyëkäko mana. Jehnahpyry ënöko roropa mana itamurume. Kowenu tinerü poko erohketö xihpyry epeme roropa mana. Iirypyrymäkö epeme ro-

ropa mana," äko matose ypoko. Yrome Ritonõpo poe João tyoro nexiase. Ritonõpo poe ro roropa tyoro ase. Tuaro Ritonõpo exiry enetupuhnõko matose. Zae aexiry enetupuhnõko roropa matose, aomipona imehnõ exiry eneryke oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu onenetupuhpyra patatõpõkõ ehtopõpyry poko
(Ruk 10.13-15)

²⁰ Morarame juteu tõ patarypõkõ tyhxiropitose Jezu a tyrypyrykõ rumekary se pyra toto exiryke. Tuhke Jezu jamitunuru tonese eya xine repe. Yrome tyrypyrykõ onurumekara tokurehse toto. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine,

²¹ —Jetü myhẽ exiko mã oya xine taroino Korazipõkomo, oya xine roropa Petesaitapõkomo. Jetü mã oya xine exiko myhene. Awãnohtorýko Ritonõpo mana. Yjamitunuru meneatose repe apatarykõ ränao. Yrome jenetupuhpyra amarokomo. Oorypyrykõ onurumekara roropa matose. Onenehpyrykõ tonese ahtao Tiropõkomo a Xitõpõkomo a roropa, tyrypyrykõ turumekase eya xine exiry pake. Saku risẽ tyrise eya xine exiry tupõkõme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokõ pokona, tyrypyrykõ rumekary se toto exiry enetupuhpotohme imehnomo a. ²² Etatoko pahne, kuräkõ apiakatohpõ awãnohtorýko Ritonõpo mana. Tiropõkõ wãnohnõko roropa mana. Xitõpõkõ roropa wãnohnõko mana. Yrome mokaro wãnopry motye awãnohtorýko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine. ²³ —Amarokõ roropa Kapanaüpõkomo, imehxo se matosehxo, oepyrparykõ se oexirykõke repe. Yrome apahtorýko Ritonõpo mana apotoimo htaka. Ynara exiryke, yjamitunuru tonese oya xine repe. Yrome oorypyrykõ onurumekara matose. Jenetupuhpyra roropa matose oesëkõme. Morohne tonese ahtao Sotomapõkomo a zahpyra ro toh exiry, ipatarykõ zahpyra roropa exiry. Tyrypyrykõ onurumekara toto exiryke tyahse Sotomapõkomo ipatarykõ maro. ²⁴ Etatoko pahne, kuräkõ apiakatohpõ Sotomapõkõ wãnohnõko Ritonõpo mana. Yrome itamurumehxo awãnohtorýko mana, tykase Jezu eya xine.

Osehtoko ya oserematohme
(Ruk 10.21-22)

²⁵ Morarame ynara tykase Jezu Tummy a,
—Papa kapuaono, kapuaõkõ esẽme mase. Sero nonopõkõ esẽme roropa mase. Kure mase Papa tuaro pyra exiketõ amoreparyke oya õsenetupuhthõko. Opoe zuarohxo exiko toh mana. Tuaro exiketõ motye exiko toh mana. Atamorepaketõ motye roropa tuaro exiko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketõ zuaro pyra tohse ropa mana. ²⁶ Æmoreme morohne tyrise oya Papa, tyriry se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²⁷ Ynara tykase roropa Jezu eya xine,
—Emero Papa kynekarone ya. Ritonõpo mükuru waro pyra matose repe. Papa rokẽ juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imükurume jexiryke zuaro ase. Ynymenekatyãmo a roropa Papa enepõko ase zuaro toto ehtohme.

²⁸ —Osehtoko ya totaehse awahtao xine, type-nekehse roropa awahtao xine oorypyrykõ poko. Omoxinety puimary sã oorypyrykõ mana. Yrome ywy etaehpyra oritorýko ase. Oeremapotorýko roropa ase. ²⁹ Ymaro ytoyotoko jekahmananõme sã ehtoko, ypoko aemyhtyã samo, omoxinety puimananõ samo. Ymaro atamorepatoko zae ehtoh poko, kure jexiryke, imehnõ pyno jexiryke roropa. Mame oseremãko matose okurohtao xine. ³⁰ Oerohmanohporykõ ya tupime pyra mana oya xine. Jomipona oexirykõ zohzohme exikety puimary sã oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

Oserematohe esẽme Jezu ehtoh poko
(Mak 2.23-28; Ruk 6.1-5)

12 Morara kaxiipo tyya Jezu kýtone typoetory tõ maro, tupito rãnakuroko. Oserematohae kýtone. Mame omise toexirykõke ipoetory tomo a arexi panõ tytyhkase tynapyrykõme. Toipe juteu tõ pake. "Ematonanohnõko mase," kara toto imepý tupi po tonahsẽ apoiryhtao omise exikety a enahtohme. ² Morarame arexi panõ tyhkary eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tõ Jezu a,

—Eneko ke, azahkuru opoetory tõ mana. Moeze omihpyry omipona pyra toto arexi tyhkaryke eya xine oserematohae. Erohnõko toto, tykase toto Jezu a.

³ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Pape imerohpyry onenepitopyra ro hmatohu Tawi poko typoetory tõ maro, omise toto ehtopõpyry poko? (Kytamurukõme Tawi kynexine. Tuisame roropa kynexine.) ⁴ Mame Ritonõpo maro oturutoh taka tomõse ynororo typoetory tõ maro. Wyi tonese eya xine. Imehnõ nekarohpyry kynexine Ritonõpo zurume. Moro onenahpopyra kynexine Moeze omihpyryae ro. Arão pakõ zurume rokẽ kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxipo Tawi tomo a, "Popyra matose," kara Ritonõpo kynexine eya xine.) ⁵ Tyoro roropa onenepitopyra ro matohu Moeze omihpyry? Emero oserematohae tynekarory etapananõ mã Moeze omihpyry omipona pyra exiko, Ritonõpo maro oturutoh tao toerokurukõke. Yrome toto onyhxiropyra Ritonõpo mana. ⁶ Etatoko pahne, ime jethoh Ritonõpo maro oturutoh motye kuhse mana. ⁷ Otarãme Ritonõpo omiry waro pyra matose. Ynara tymerose, "Oekykõ kaneru tõ etaparyhtao oya xine onekarorykõme ya, kure mã repe. Yrome imehnõ pyno awahtao xine moro kure kuhse ya mana," me tymerose Ritonõpo omiry. Moro tonetupuhse oya xine ahtao yna onyhxiropyra oexirykõ mana, azahkuru pyra yna exiryke. ⁸ Kapu ae Ayhtohpyry oserematohe esẽme mana. Ywy ase oserematohe esemy, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurãkatopõpyry ropa poko
(Mak 3.1-6; Ruk 6.6-11)

⁹ Morotoino Jezu toytose ropa juteu tõ atamorepatoh taka. ¹⁰ Moroto orutua kynexine, aosemahmirihmahpyry. Imehnõ roropa moroto kynexine Jezu eraximãko,

ihxirory se toexirykōke. Iiryppyryme Jezu enery se toh kynexine repe. Morara exiryke ynara tykase toto,
—Otarā āko Ritonōpo nymeropohpyry nah? Zae syta-
tou ynara ahtao, kurākōkara kurākary ropa ahtao kyaa
xine oserematohae? tykase toto Jezu a.

¹¹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine,
—Kaneru esēme awahtao xine, mame oseremato-
hae oekykō toepukase ahtao oramā aka, ytopyra hma-
tohu oekykō anŷse ropa oramā ae? kynako Jezu kyn-
turupone eya xine. ¹² Kaneru tō kure Ritonōpo a. Ipyno
mana. Yrome kaneru motye kuhse opyno xine mana.
Naeroro azahkuru matose imehnō akorehmary se
pyra awahtao xine. Moeze omihpyry omipona sytatose
imehnō akorehmaryhtao kyaa xine oserematohae ro,
tykase Jezu eya xine.

¹³ Mame ynara tykase ynororo kurākara a,
—Oemary itopohmako, tykase.
Mame tomary tytopohmase kurākara a. Axī kure
toehse ropa osetato ro. ¹⁴ Mame parixeu tō toytose
morotoino oximōme oturuse Jezu etapatohme tyaa
xine repe.
—Setapatone. Otāto etapāko sytatou? tykase toto.

Ritonōpo nymenekahpyry poko typoetoryme

¹⁵ Mame moro poko Jezu tutuarōtase tahtao toytose
morotoino imepŷ pona. Mame imoihmākō imaro toy-
tose. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya. Emero
porehme tukurākase ropa eya toto. ¹⁶ Mame ynara
tykase Jezu eya xine,

—Jekātopyra ke ehtoko, tykase Jezu eya xine. ¹⁷ Izaja
omihpyryae ro morara tykase Jezu. Ynara tykase Izaja
pake Ritonōpo omiryryme,

¹⁸ “Mose ypoetoryme mana, āko Ritonōpo.
Tymenekase ya mana.

Ipyno ase roropa yronomyryme.

Yzamaro roropa mana.

Juzenu ekarōko ase eya
zae jomiry ehtoh poko sero nonopōkō amorepa-
tohme emero porehme.

¹⁹ Imehnō oneonezuhpyra mana.

Opore oturupyra roropa mana.

Osemataōkō netaryme opore oturupyra mana.

²⁰ Pitiko zemime ahtao onezehkapopyra ynororo
mana,

amoriry etahkasē anaorihmapopyra mana tome-
seke.

Tyryppyrykōke iporemātyā pitiko zemime exikety sā
mana.

Mokaro pynanohnōko mana.

Etuarimaketō pynanohnōko roropa mana

pitiko rokē enetuputyryhtao ro eya xine.

Toto zehno pyra exīko mana.

Toto akorehmāko roropa mana itamurumehxo tone-
tupuhtohme toto a.

Orēpyra exikehpyra ynororo mana.

Zae pyra ehtoh enahkapōko roropa mana.

²¹ Mame tosēkōme mokyro enetupuhnōko seropōkō
mana emero porehme,”

tykase Izaja pake Ritonōpo omiryryme.

Peuzepu poko

(Mak 3.20-30; Ruk 11.14-23)

²² Morarame orutua enehne toto Jezu a, tonurēkara,
tomirēkara, enara. Jorokohpe roropa kynexine. Mame
mokyro tukurākase ropa Jezu a. Joroko roropa tutū-
tanohpose eya, enara. Mame kynosenuhmane ropa
rahkene. Sekere tykase roropa ynororo. ²³ Mame
tōsenuruhkase imoihmākomo.

—To! otarāme Tawi parŷpyry nymyryme nase, tykase
toto.

²⁴ Mame morara kary totase tyaa xine ahtao ynara
tykase parixeu tomo,

—Mokyro mā Peuzepu poe rokē jamihme mana.
Naeroro joroko tō tūtanohpōko ropa mana ahno ae,
tykase toto ajohpe. Peuzepu joroko tamuru esety ako-
rony.

²⁵ Toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine. Morara
exiryke ynara kynako eya xine,

—Pata tamurupōkō oxiehno ahtao atatapoīko toto.
Mame okynā pyra osenahkāko mā toto. Morararo pata
pitiko ahtao. Moropōkō atatapoiryhtao osenahkāko
mā toto. Tapyitaōkō roropa tyekyry zehno ahtao ose-
nahkāko mā toto. ²⁶ Morararo joroko tō tātapiakase
ahtao, oxiehno roropa toto ahtao okynā pyra ose-
nahkāko mā toto. ²⁷ “Joroko tamuru poe joroko tō tū-
tanohpōko mokyro mana,” āko matose ypoko repe.
Naeroro oturupoxi oya xine. Onoky poe roropa joroko
tō tūtanohpōko ropa opoetory tō nahe? Joroko tamuru
poe joroko tō tūtanohpōko toh nae? Arypyra.

Morararo joroko tamuru tyjamtunuru onekaropyra ya
mana. Opoetory tō eneryke oya xine azahkuru
oexirykō enetupuhnōko matose. ²⁸ Joroko tamuru poe
pyra ase. Ritonōpo zuzenu poe joroko tō tūtanohpōko
ropa ase. Moro eneryke oya xine tuaro exīko matose.
Emero esēme Ritonōpo exiry waro exīko matose.
Tarona roropa toehse ynororo mana oya xine.

²⁹ —Etatoko pahne, mōkomo arory se omato ahtao
imepŷ tapyī tae tapyi esē myhnōko aporo. Mame
tymyhse esē ahtao, imōkomory arōko mana.

³⁰ —Ypyno pyra awahtao xine yzehno matose. Jako-
rehmara awahtao xine imehnō enepyry poko ya, toto
aropōko rokē matose ywinoino. Jakorekehkāko
matose. ³¹ Morara exiryke ynara āko ase oya xine,
oorypyrykō porehme korokary waro ase. Iiryppyryme
ōmirykō toehse ahtao moro korokary waro roropa ase.
Toiro rokē onykorokara ase. Ritonōpo zuzenu kerek-
eremaryhtao oya xine moro oorypyrykō onykorokara
ase ekurehnōko. Onykorokara Ritonōpo roropa
ekurehnōko mana, Tuzenu tounohse oya xine exiryke.

³² Kapu ae Ayhtohpyry kerekemaryhtao oya xine,
moromeīpo oorypyrykō rumekary se ropa awahtao
xine, moro korokāko ropa Ritonōpo mana. Yrome Ri-
tonōpo zuzenu tounohse oya xine ahtao moro
oorypyrykō onykorokara Ritonōpo mana ekurehnōko.
Seromaroro onykorokara mana. Imēīpo onykorokara
roropa mana jūme, tykase Jezu eya xine.

Otyro zoko epery

(Ruk 6.43-45)

³³ —Otyro zoko kure ahtao kure eperytãko mana. Yrome âtaryka htao rokẽ tarykase ahtao popyrahme sã eperytãko mana. Eperytara roropa mana. Morara exiryke epery eneryke otyro zoko kure exiry enetupuhnõko sytatose. Morohne saaro ahno, kure toto exiry eneryhtao tyya xine kure toto omiry etaryhtao roropa tyya xine kure toto exiry enetupuhnõko imehnõ mana. Mãpyra popyra toto exiry eneryhtao iirypyryme toto ehtoh enetupuhnõko imehnõ mana. ³⁴ Okoi sã matose. Iirypyryme matose ipunaka. Morara exiryke õmiryke iirypyryme roropa mana. Iirypyryme okurohtao xine oexirykõke, ajoajohpe õmiryke mana. ³⁵ Kure awahtao xine kure osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Mame õmiryke roropa kure exiiko. Mãpyra popyra awahtao xine popyra roropa osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Õmiryke popyra roropa exiiko mana enara.

³⁶ —Etatoko pahne, kurãkõ apiakatothpo õmihpyrykõ xihpyry poko oturupõko oya xine Ritonõpo mana. Imehnõ kerekerematopõpyry poko roropa oya xine oturupõko mana. ³⁷ Morarame õmihpyrykõ ekarõko ropa oya xine mana. Otarãme kure omihpyrykõ kynexine. Otarãme popyra kynexine. Kure õmihpyrykõ ahtao, “Kure matose,” ãko mana. Yrome popyra õmihpyrykõ ahtao awãnohtorõko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tõ ehtopõpyry

(Mak 8.11-12; Ruk 11.29-32)

³⁸ Morarame parixeu tõ toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko amorepatõkõ maro. Ynara tykase toto, —Jezu, ajamitunuru enery se ynanase, tykase toto Jezu a.

³⁹ Yrome ynara tykase Jezu eya xine, —Popyra matose, Ritonõpo omipona pyra oexirykõke ipunaka, “Ajamitunuru enepoko yna a, oenetupuhtohme yna a,” karyke oya xine. Yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokẽ enepõko ase oya xine. Jona ehtopõpyry panõ enepõko ase oya xine. (Ritonõpo poe urutõme Jona kynexine pake.) ⁴⁰ Mame kanaimo a tonahse ynororo. Oseruao tõmehse ynororo zuakuru ao. Mokyro ehtopõpyry sã mã Kapu ae Aytahpyry. Oseruao õmehnõko mana, aorihtyã esao. ⁴¹ Etatoko pahne, kurãkõ apiakatothpo, Niniwepõkõ Ritonõpo õpataka exiiko mã toto. Amarokõ roropa oximõme Ritonõpo õpataka exiiko matose imaro xine. Mame Niniwepõkõ ohxirotorõko mã toto oorypyrykõ poko. Ynara exiryke, Jona omiry etaryke tyya xine tyrypyrykõ turumekase eya xine. Ritonõpo omiry omipona se kynexine toto. Etatoko pahne, Jona motye ase taro amaro xine. Jomiry etãko matose repe. Yrome jomipona pyra matose, tykase Jezu eya xine.

⁴² —Kurãkõ apiakatothpo ikurenaekõ tuisary ohxirotorõko roropa mana, nohpo. Mya toytose ynororo Saromão omiry etase, tuarohxo Saromão exiryke tu-

isamehxo exiryke roropa. Yrome Saromão motye kuhse exikety nase amaro xine. Oty katoh jomipona pyra hmatou? tykase Jezu eya xine.

Joroko aepyry ropa tunurumekahpyry a ropa

(Ruk 11.24-26)

⁴³ Ynara tykase ropa Jezu,

—Joroko otarãme tütãko mã repe ahno ae. Mame xiaxiake ytõko ynororo. Imepõ zupõko mã ynororo tosaryme repe. Yrome onenepyra tahtao ⁴⁴ ynara ãko mã otarãme tyya rokene, “Ytõko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa,” ãko. Mame tunurumekahpyry a ytõko ropa mana. Kure enõko ropa ikurohtao mana. Taõke pyra, tutumehse samo, saereme potu enõko ropa mana. ⁴⁵ Naeroro omõpyra aporo, eramãko ropa mana imehnõ joroko pokona, tymarõme toto ehtohme moro tao. Popyrahxo exiketõ imaro oehnõko mana, 7me, osesarise mokyro ahno aka. Mame mokyro itamurumehxo jorokohpe exiiko mana. Osemazuhme toehtopõpyry motye popyra exiiko mana. Mokyro ehtoh sã exiiko popyra exiketõ mã seromaroro, tykase Jezu eya xine.

Jezu eny, zakorõ tõ maro

(Mak 3.31-35; Ruk 8.19-21)

⁴⁶ Morarame toto zururuhtao ro, Jezu õ kynoehe zakorõ tõ maro. Jezu maro tõtururu se toh kynexine repe. Yrome omõpyra toh kynexine tapyi taka. Jarãnao rokẽ toh kynexine. ⁴⁷ Morara exiryke ynara tykase imepõ Jezu a,

—Etako ke, asa mokyro noehno, ãkorõ tõ maro. Tõtururu se mã toto amaro, tykase ynororo Jezu a.

⁴⁸ Morarame ynara tykase Jezu,

—Onoky koh mokyro aja? Onokah koh mokaro jakorõ tomo? tykase Jezu eya.

⁴⁹ Mame typoetory tõ enepone toto a,

—Moxiã enetoko. Moxiã ajame nase toehse, jakorõ tõme nase toehse. ⁵⁰ Emero Papa kapuaõ omipona exiketõ mã jakorõme exiiko, woryxiryme exiiko roropa, ajame roropa exiiko, tykase Jezu eya xine.

Otyro puhturu arykane

(Mak 4.1-9; Ruk 8.4-8)

13 Morarame kohmãpyra ahtao ro tapyi tae kýtone ropa Jezu ikuhpo ehpiokoxi. Moroto kýtporohne ikuhpo ehpio, imehnõ amorepatohme tyya.

² Morarame imoihmãkõ tooehse tyya ahtao kynotyryne kanawaka. Mame typorohse ynororo kanawaka.

Mokaro moroto tuna ehpio, imoihmãkomo. ³ Mame Ritonõpo enetupuhtohme tamorepase toto eya itamurume. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Tupito arykase toytose orutua. ⁴ Mame otyro puhturu typahse eya ahtatohme repe. Mame ipuhturu toepukase osema tao. Mame tẽ pitiko tykase ahtao torõ pitiko tyhtose ipuhturu enahse. ⁵ Mame ipuhturu toepukase roropa topuxikiri htaka. Moro puhturu tah-tase repe okynahkopyra, nonome hkopyra exiryke topuxikirihe sã exiryke. ⁶ Morarame xixi tõnuhse ahtao

jetü toehse ahtao otyro pisarara tyahkase xixi a, tymise pyra ro exiryke, nono pyra exiryke. Topuxikiri htaka ipapyhpyry tonahse. Toorihse emero porehme. ⁷ Morarame ipuhturu tyahse ropa ätaryka htaka. Moroto tahtase repe. Yrome ätaryka a toise. Mame toorihse roropa. ⁸ Mame ipuhturu tyahse ahtao, nono kurä pona toepukase roropa. Tahtase. Kure toperytase roropa tuhke, nono kure exiryke.

⁹ —Naeroro etatoko. Otato awahtao xine Ritonöpo enetupuhnöko matose, tykase Jezu eya xine.

Oty katoth osenetupuhpotoh ke rokë tamorepase toto (Mak 4.10-12; Ruk 8.9-10)

¹⁰ Morarame ipoetory tö toytose Jezu a ekaropose, —Oty katoth mokaro amorepäko ma osenetupuhpÿ ke, tupimä ke? tykase toto, töturupose.

¹¹ Ynara tykase Jezu eya xine, —Oesëköme Ritonöpo exiry poko ämorepatorÿko ase. Yrome mokaro tuaro pyra ro mana. ¹² Ynara exiryke zuarohxo etiketö amorepäkohxo Ritonöpo mana tuarohxo toto ehtohme. Yrome tuaro hkopyra etiketö tamorepatopöpyrykö poko wenikehnöko mana zuaro pyra toexiryköke. ¹³ Mokaro oseosenuhmäko toh mä repe. Yrome onenetupuhpyra mä toto. Jomiry etäko toh mä repe. Yrome otuenikehkäko mä toto. Morara exiryke tupimäkö poko rokë toto amorepäko ase. ¹⁴ Izaja omihpyryae ro mä mokaro toehse. Ynara tykase Izaja pake,

“Etäko matose repe, yrome onetara matose. Oseosenuhmäko roropa matose repe. Yrome onenepyra sä matose.

¹⁵ Tü pore sä oupuhpyrykö exiryke onenetupuhpyra matose,

apanarykö ipanapuruhpyry sä exiryke, oenurukö pimÿmä sä exiryke roropa. Oenurukö pimÿmä sä onyripyra awahtao xine kure oseosenuhmakety sä mehtory.

Apanarykö ipanapuruhpyry sä pyra oexirykohtao kure jomiry metatory,

oesëköme wenetupuhutory roropa. Mame oesëköme jenetuputyryhtao oya xine, tukuräkase mehtory ya, äko Ritonöpo,” tykase Izaja pake.

¹⁶ —Naeroro täkye matose, tykase Jezu typoetory tomo a, —kure ösenuhmaryköke oenurukö ke, kure otato oexiryköke roropa tykase eya xine. ¹⁷ —Etatoko pahne, urutökö onenehpyrykö enery se toh kynexine repe, tuhke Ritonöpo omihpyry omipona aehtyã roropa. Yrome onenepyra tokurehse toto. Onetahpyrykö etary se roropa toh kynexine repe. Yrome onetara tokurehse roropa toto.

Jezu namorepatopöpyry poko (Mak 4.13-20; Ruk 8.11-15)

¹⁸ —Etatoko pahne, ämorepatorÿko ase ynekarohpyry poko, otyro puhturu arykatopöpyry poko. ¹⁹ Ritonöpo omiry etananö nae. Toto esëme Ritonöpo exiry poko etäko toh mä repe. Yrome onenetupuhpyra toto.

Mame onenetupuhpyra toto exiryke, joroko tamuru axi oehnöko, Ritonöpo omiry poko wenikehkapose ikurohtaka xine. Mokaro osema sä mä toto ikurohtao xine, äko ywy. Ritonöpo omiry otyro puhturu sä mana. Mame mokaro tüpore sä exiryke ikurohtao xine, Ritonöpo omiry ahtara sä toto kurohtao mana.

²⁰ Imehnö topuxikirihpä sä mä toto ikurohtao xine. Ritonöpo omiry etaryhtao axi täkye exiko repe. Ritonöpo omiry se exiko toh mä repe. ²¹ Yrome mya, ikurohtaka xine omöpyra sä Ritonöpo omiry mana. Jarao exikety sä rokë aomiry mana. Morara exiryke toetuarimarykohtao axi Ritonöpo omiry rumekäko ropa mä toto. Tyryhmarykohtao roropa imehnomo a Ritonöpo omipona toexirykö axi irumekäko ropa mä toto.

²² Imehnö Ritonöpo omiry etananö ätarykahmä sä mä toto ikurohtao xine. Esëköme Ritonöpo exiry poko etäko toh mä repe. Yrome torëtyke mä toto senohne poko, otyro tökehko poko. Mökomo poko typenetyryköke Ritonöpo omiry se hkopyra exiko mä toto. Mame Ritonöpo omipona yronymyryme pyra mä toto. Mäsa rokë mä toto. Irumekäko ropa toh mana.

²³ Mame imehnö Ritonöpo omiry etananö mä nono kurä sä mä toto tukurohtao xine. Tosëköme Ritonöpo exiry enetupuhnöko mä toto. Aomipona exiko mä toto yronymyryme. Mame imehnö akorehmäko mä toto Ritonöpo omipona toto ehtohme roropa, tuhke, pitiko rokë pyra, tykase Jezu typoetory tomo a.

Ätaryka poko turuse toto, osenetupuhpotohme

²⁴ Morarame typoetory tamorepase ropa Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ritonöpo emero esëme mana. Imepÿ sä roropa mana, tupito esë samo. Mokyro a tutupi tarykapose otyro puhturu kurä ke. ²⁵ Mame tarykase emero ahtao, koko, emero tynhse ahtao, imepÿ tooehse epe kara. Eya ätaryka puhturu tarykase roropa, tupito ränao, tiriiku ränao roropa. Mame toepase ropa ynororo.

²⁶ Morarame okynä pyra otyro tahtase. Mame toperytapitose. Yrome ätaryka roropa tahtase. ²⁷ Mame tupito esemy a toytose ipoetory tomo. Ynara tykase toto tupito esemy a, “Otyro puhturu kurä marykase otupi po. Yrome otokoino ätaryka itamurume tahtase nahe?” tykase toto, töturupose.

²⁸ —“Otaräme jepetökara a tarykase mana,” tykase ynororo.

—“Yna ytory se hma ätaryka mukase ropa?” tykase toto, töturupose.

²⁹ —“Arypyra. Ätaryka mukase oytorykohtao seromaroro, otaräme tiriiku roropa mukäko matose.

³⁰ Morara exiryke ah moroto rokë nexi aporo, ätaryka htao rokë aporo tiriiku exitäne. Morarame toehkehse tiriiku ahtao ätaryka mukananö aröpöko ase. Ynara äko ase erohketomo a, “Ätaryka imukatatoko aporo ipahtohme apoto htaka, jahkatohme. Moromeipo tiriiku isahkatatoko ë aka tyritohme,” äko ase eya xine,” äko mä tupito esemy eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

Moxitatu puhturu
(Mak 4.30-32; Ruk 13.18-19)

³¹ Morarame typoetory tō tamorepase ropa Jezu a, imepỹ poko ropa. Ynara tykase ynororo,
—Ritonõpo kuesẽkõme exiry otyro puhturu pisarara ahtary sã mana, moxitatu puhturu ahtary samo. Moxitatu puhturu pisarara repe. ³² Mame moro tarykase ahtao tupito pona õxihtãko mana. Ahtãko roropa mana. Zumo exiõko mana. Mame tamorihtase ahtao wewe konõto sã exiõko mana. Mame torõ tō oehnõko osesarise amoriry htaka, tykase Jezu.

Pou porutatopo
(Ruk 13.20-21)

³³ Mame imepỹ ke ropa typoetory tō tamorepase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine,
—Ritonõpo enetuputyryhtao oesẽkõme, otyorõmatoryõko mana. Aomiponahxo exiõko matose yronomyryme. Tiriiku risẽ sã Ritonõpo omiry okurohtao xine mana. Moro pou risẽ zoxie ahtao tiriiku maro emero porutãko. Poume exiõko tokyise ahtao. Moro sã exiõko Ritonõpo omiry okurohtao xine mana, tykase Jezu eya xine.

Tõsenetupuhtoh ke toto turuse
(Mak 4.33-34)

³⁴ Morarame tupimã ke rokẽ imoihmãkõ tamorepase Jezu a. Toto esẽme Ritonõpo exiry poko toto tamorepase eya. Ynara sã oesẽkõme Ritonõpo enetuputyryhtao oya xine, kakehpyra roropa Jezu kynexine toto a. ³⁵ Morarame urutõkõ omihpyryae ro Jezu kynexine. Ynara kynexine urutõkõ omihpyry pake, “Osenetupuhtoh ke toto amorepãko ase, tyorõ poko toto zurũko ase. Moro poko zuaro exipitopyra mã toto moinoro, sero nono ritopõpyry poe ro. Yrome morohne poko toto amorepãko ase,” tykase urutõkõ pake Ritonõpo omiryryme.

Typoetory amorepatopõpyry ropa poko Jezu a

³⁶ Morarame imoihmãkõ turumekase Jezu a. Tomõse tapi taka. Mame ipoetory tō toytose eya, oturupose.
—Oty poko moturu ätaryka poko? Tupito poko yna amorepako ropa, tykase toto Jezu a.
³⁷ Ynara tykase Jezu,
—Mokyro otyro puhturu kurã arykaneme sã Kapu ae Ayhtohpyry mana. ³⁸ Mame utupime sã seropõkõ esary mana. Mame otyro puhturu kurã sã mokaro tosẽkõme Ritonõpo enetupuhnanomo. Yrome ätarykahmã sã mã mokaro joroko tamuru poetory tomo, joroko tō omipona exiketomo, enara. ³⁹ Mame epekara mokyro, ätaryka arykaneme, joroko tamuru. Mame otyro epery toehkehse ahtao esẽ isahkãko mana kurãkõ apiakatohme. Moro saaro seropõkõ apiakãko Ritonõpo mana. Mame mokaro ätaryka mukananõ sã Ritonõpo nenyohyã mana. ⁴⁰ Mame

ätaryka mukãko sã mã toto ipahtohme apoto htaka. Moro sã exiõko kurãkõ apiakatoh po mana sero etyhpyry po. ⁴¹ Morara ahtao Kapu ae Ayhtohpyry tynenyohyã arópõko mana. Imehnõ iirypyryme tyriphõpõkõ enehpõko mana. Iirypyrymãkõ enehpõko roropa mana oximõme. ⁴² Mame toto pahnõko apotoimo htaka. Moroto toh mã xitãko. Kui kui äko rokẽ mã toto atarypõko. ⁴³ Mame Ritonõpo poetory nymyry Ritonõpo maro exiõko. Tumykõ maro tuisamehxo exiõko mã toto. Täkye roropa exiõko mã toto. Etatoko pahne, typanare awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Typyne exikety nono aka zonemyhpyry

⁴⁴ —Ritonõpo enetuputyry oya xine oesẽkõme ynara sã roropa mana. Typyne exikety sã mana nono aka zonemyhpyry samo imepỹ tupi po. Mame moro typyne exikety tonese ahtao tokare pyra ytõko mokyro, typyne exikety enene mana. Tytapyĩ ekarõko mana, tutupi tõkehko ekamõko roropa mana tineru apoitohme tyya. Mame moro tineru ke tupito epekahnõko mana tỹpenery maro. Moro sã oesẽkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

Kasuruimo kurano

⁴⁵ —Tyorõ sã roropa oesẽkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana. Kasuru kurã epekahne sã mana. ⁴⁶ Mame kurã kasuru eneryhtao tyya moro poko rokẽ penetãko mana. Mame emero tymõkomory ekamõko mana, tỹpenery epekahtohme tyya. Moro sã mã Ritonõpo enetuputyry oya xine oesẽkõme, tykase Jezu eya xine. —Senohne emero se hkopyra exiõko matose, Ritonõpo maro rokẽ oehtohkõme, tykase Jezu eya xine.

Tarãpa konõto

⁴⁷ —Tyorõ sã roropa, oesẽkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana. Kana anymyry sã mana ikuhpo kuaõ, tarãpa konõto ke. Mame tarãpa tomase ahtao kana itamura anõnõko anõnanõ mana, kana osiehta. ⁴⁸ Morarame typehse ahtao tarãpa arõko mã toto, kana anõnanomo tuna ehpiõko, iputokatohme. Mame kana apiakãko mã toto. Kurãkõ kurãkãko mã toto ã aka. Yrome popyra exiketõ pahnõko mã toto. ⁴⁹ Moro saaro exiõko sero enatyryhtao mana. Ritonõpo nenyohyã ytõko mana pohnõ apiakatohme kurãko htae. ⁵⁰ Morarame pohnõ pahnõko mã toto apotoimo htaka. Moroto xitãko mã toto. Kui kui äko roropa mã toto, tykase Jezu eya xine.

Zae atamorepatopõpyry kasenato, pakatõkõ roropa

⁵¹ —Menetupuhtou ãmoreparykõ ya? tykase Jezu eya xine.
—ÿ, tykase toto.
⁵² Ynara tykase ropa Jezu,
—Moeze omihpyry waro exiketõ ypoetoryme toehse ahtao, tapi esẽ sã exiõko mã toto. Tymõkomory esary

wino tykyryry oũko ropa tapyi esẽ mana, pakatokomo te, kasenatokomo, enara. Moro saaro Moeze omihpyry waro exiketõ Ritonõpo enetuputyryhtao tyya xine tosẽkõme. Ikurohtao xine aosenetupuhthõkõ tuhke mana, kasenatokomo, pakatokomo, enara, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetuputyry se pyra Nazarepõkõ ehtopõpyry

(Mak 6.1-6; Ruk 4.16-30)

⁵³ Morarame Jezu tõturukehse ahtao morohne poko, toytose ropa moro tae. ⁵⁴ Morarame tosaka ropa toytose. Morarame morotõkõ atamorepatoh tao ta-morepase toto eya. Mame Jezu etananõ ynara tykase, —To! otokoino tuaro toehse nae? tykase toto. —Onoky poe roropa jamihme toehse mose nae? tykase roropa toto. Tõsenuruhkase toto. ⁵⁵ —Wewe poko erohkety mükurume mose nahe? Ynoro mosero. Maria roropa jẽ mokyro. Zakorõ tõ roropa waro sytatose, Tiaku, Joze, Ximão, Juta, ynara toh mana. ⁵⁶ Aoryxiry tõ taro roropa mana. Yrome otokoino tuaro toehse nae? tykase toto. ⁵⁷ Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine jekyry waro toexirykõke. Yrome Ritonõpo mükurume onenetupuhpyra toh kynexine. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine, —Urutõ omiry etãko imehnõ mana, imehnõ pata poro aytoryhtao. Yrome itapyĩtaõkõ aomiry onetara mã toto. Jekyry tõ roropa aomiry onetara mã toto. Ipatarypõkõ aomiry onetara roropa mana, tykase Jezu toto a.

⁵⁸ Mame tyjमितunuru onenepopyra Jezu kynekurehne moroto aporo. Kurãkõkara onukurãkara roropa kynexine moroto onenetupuhpyra toto exiryke.

João ahno ĕpurihkane zuhkatopõpyry

(Mak 6.14-29; Ruk 9.7-9)

14 Morarame Jezu poko ahno oturutopõpyry totase Erotie a. Karirea rãnaõkõ tuisaryme kynexine ynororo. ² Ynara tykase Erotie Jezu poko,

—João ahno ĕpurihkane mokyro. Tõsemãse ropa mana, tykase typoetory tomo a. —Morara exiryke jamihme toehse ynororo. Kurãkõkara kurãkãko ropa mana, tykase.

³ Osemazuhme, orihpyra ro ahtao, João tapoipose Erotie a. Mame tymyhse ahtao tõmapose eya āpuruhpyry taka. João zehno pyra Erotie kynexine repe. Mame takorõ typykase eya typytyme Erotie a. Mame Erotia omi poe João zehno toehse ynororo, takorõ pytypyry omi poe. ⁴ Ynara kakehpyra João exiryke, “Åkorõ pyty asapoino opytyme, mokyro apoiryhtao oya opytyme iirypyryme exĩko mase,” kakehpyra João exiryke Erotie a. ⁵ Morara exiryke João etapary se toehse ynororo. Yrome juteu tõ zuno toexiryke onetapara kynexine aporo. “Urutõ João mokyro Ritonõpo poe,” karyke juteu tomo a.

⁶ Morarame João āpuruhpyry tao ro ahtao Erotie aniwesario nae kynexine. Tuhkãkõ toahmase eya eukuru ĕtohme, watohme, enara. Moroto Erotia ĕxiry tuase imoihmãkõ neneryme. Erotie epe tõ neneryme roropa

tuase ynororo. Mame Erotie zamaro Erotia ĕxiry kynexine. ⁷ Morara exiryke ynara tykase eya ynororo,

—Oty se nymyry hma ya? Őpenery ekarõko ase oya emero porehme, tykase Erotie nohpo a, Erotia ĕxiry a.

⁸ Mame tyse maro tõturuxĩpo ynara tykase ynororo,

—Seromaroro toiro se rokẽ ase oya. João, ahno ĕpurihkane zupuhpyry se ase, paratu ao, tykase ynororo eya.

⁹ Morara kary etaryke tyya Erotie toemynyhmasẽ yronymyryme. Yrome, “Őpenery ekarõko ase oya,” tykase toexiryke imoihmãkõ netaryme, soutatu tõ taropose eya, João zupuhpyry kohtohme eya xine.

¹⁰ Morara exiryke João zupuhpyry tuhkohse soutatu tomo a, āpuruhpyry tao ahtao ro. ¹¹ Mame paratu ao zupuhpyry tonehse eya xine ekarotohme nohpo a.

Mame mokyro a zupuhpyry tokarose tyse a.

¹² Morarame ipoetohpyã toehse, João ekepyry poko. Mame tonẽse ahtao eya xine, toytose toto Jezu a, Jezu zuruse.

Imoihmãkõ otuhmatopõpyry Jezu a 5.000mãkomo

(Mak 6.30-44; Ruk 9.10-17; Jo 6.1-14)

¹³ Morarame João etapatopõpyry totase Jezu a ahtao toytose ynororo imepỹ pona. Kanawae toytose ahno esaka pyra, toiroro toehtohme repe. Yrome Jezu ytory poko tuaro ahno toehse ahtao, tosae xine toytose toto. Jezu mykapo toytose toto, pupu po. ¹⁴ Mame towõse ropa Jezu ahtao kanawae imoihmãkõ tonese eya. Toenupunase ynororo toto poko yronymyryme. Mame kurãkõkara tukurãkase ropa eya.

¹⁵ Morarame kokonie pukuro ipoetory tõ toytose Jezu a. Ynara tykase toto,

—Pake nykohmãno. Ahno esao pyra sytatose taro. Moxiã aropoko ropa pata tõ pona tynapyrykõ epekah-tohme eya xine, tykase toh repe eya.

¹⁶ —Oty katohme? tykase Jezu. —Toto anaropopyra ase. Otuhtoh rokẽ ekarotoko eya xine toto otuhtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁷ —Wyi pitiko rokẽ nae ynanase, 5me rokene. Kana roropa asakoro rokene, tykase toto.

¹⁸ —Enehtoko ya, tykase Jezu eya xine.

¹⁹ Mame imoihmãkõ typorohkapose Jezu a, onahpoty htaka kure exiryke moroto. Mame wyi apoiryhtao Jezu a, kana maro, tõsenuhmase kapu aka. Ynara tykase ynororo,

—Kure mase Papa kapuaono, tykase Jezu. Mame wyi tytohtohkase eya typoetory tomo a ekarotohme.

Tuhke wyi toehse emahpo, tõsẽ roropa. Mame imoihmãkomo a wyi tokarose eya xine tõsẽ maro. ²⁰ Mame tõtuhse toto emero porehme. Tuesapare toehse toto. Mame tõsẽ akoĩpyry tanỹse ropa eya xine, Jezu poetory tomo a. Ruto pehme kynexine 12me, wyi akoĩpyry maro, tõsẽ akoĩpyry maro, enara. ²¹ Mokaro imoihmãkõ tuhke kynexine. Tuhke toto exiry 5.000me kynexine, orutua kõ rokene. Nohpo tõ roropa tuhke kynexine, poetohti tõ roropa. Enara.

Tuna poro Jezu ytotoþopyry

(Mak 6.45-52; Jo 6.16-21)

²² Morarame typoetory taropose ropa Jezu a, kanawae toto ytotohme osemazuhme, ikuhpo akuohtohme toto a, imoihmäkõ osekazumary se Jezu exiryke tyya. ²³ Morarame tõsekazumakehse imoihmäkõ ahtao tõnuhse Jezu toiroro ypy ãmory pona, oturuse Tummy maro. Mame tykohmãse ahtao, Jezu moroto ro kynexine, toiroro, ypy ãmory po. ²⁴ Ikuhpo rãnao ipoetory tõ kynexine. Pohkane konõto jamihme toehse kanawa pokona tyryrykane jamihme exiryke.

²⁵ Morarame kuratiri etapitory zano Jezu kýtone eya xine tuna poro. ²⁶ Morarame tuna poro Jezu ytory eneryke tyya xine ipoetory tõ tõserehse. Tunõmase eya xine.

—Ahno akuaryhpyry mokyro oehnõko, tykase toto. Tonaroxirykõke tykohtase roropa toto, tõserehse yronymyryme toexirykõke.

²⁷ Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Juno pyra ehtoko. Ywy ase Jezu. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine.

²⁸ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Peturu, —Jezume awahtao amaro kuaroko jytotohme tuna poro, tykase Peturu.

²⁹ —Osehko, tykase Jezu eya.

Morarame towõse Peturu kanawae tuna poro toytotohme Jezu a. ³⁰ Yrome pohkane konõto eneryke tyya enaromýke toehse ynororo. Axí tyneryse tuna kuaka.

—Jezu kuakorehmako, tykase Peturu.

³¹ Axí tomary ke Peturu tapoise Jezu a.

—Yronymyryme pyra jenetupuhnõko mase. Oty katohtoh jenetupuhpyra make? tykase Jezu eya, Peturu a.

³² Mame kanawaka tõtyrise Jezu Peturu maro. Mame axí sapararahkane sapararah tykakehse. Tymynyhpãse ropa. ³³ Mame mynyhme toehse ipoetory tomo. Jezu eahmary poko rokẽ toh kynexine, tukurohtao xine.

—To! Ritonõpo mûkurume nymyry mase. Kure mase, tykase toto.

Kurãkõkara kurãkatopõpyry ropa Jezu a Kenezare po

(Mak 6.53-56)

³⁴ Mame ikuhpo takuohse rahkene eya xine. Mame toeporehkase toto Kenezare pona. ³⁵ Morarame Jezu eneryke tonetupuhse morotõkomo a, Kenezarepõkomo a. Morara exiryke morotõkõ kurãkõkara tonehpose eya xine Jezu a toto arotohme. Ynara tykase toto Jezu a,

³⁶ —Ah oupõ ehþiry apõ toto kurãkõkara, ajohpãme samo, tykase toto Jezu a, tuhkãkomo. Mame Jezu zupony tytemuhmase ahtao kurãkõkara a, toekurãkase ropa toto, emero porehme.

Juteu tamuru tõ namorepatopõpyry

(Mak 7.1-13)

15 Mame Jerusarẽ poe parixeu tõ toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananõ maro. Mame ynara tykase toto eya,

² —Oty katohtoh kytamurukõ omipona pyra opoetory tõ nae? “Osemahxipo rokẽ otuhtoko zae oehtohkõme,” katopõpyry tuenikehse toto, tykase toto Jezu a.

³ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Atamurukõ omihpyry poko rokẽ matose. Ritonõpo omiry poko tuenikaroro sã matose. Naeroro aomipona pyra matose. ⁴ Ynara tymerose Ritonõpo omiry, “Kure omykõ tyritoko. Kure asakõ tyritoko roropa,” me tymerose. Ynara roropa tymerose Ritonõpo omiry, “Tummy eunopyryhtaõ imepyny a, tyse roropa eunopyryhtaõ, mokyro etapapotoko aorihtohme, tumykõ eunopyryke eya,” me tymerose Ritonõpo omiry.

⁵ Yrome Ritonõpo omiry tyorõmãko matose. Azahkuru imehnõ amorepãko roropa matose. Ynara ãko matose eya xine, “Týkyryneke awahtao xine omykõ akorehmatohme repe, asakõ maro. Yrome ekarory se pyra awahtao xine eya xine, ynara kahtoko eya xine, ‘Jomihpyryae senohne Ritonõpo kyryryme rokẽ mana,’ katohtoko eya xine,” ãko matose imehnomo a, tumykõ pyno se pyra exiketomo a. ⁶ “Morara karyke oya xine, õkyryrykõ anapoiþyry ðmykõ mana,” ãko matose imehnõ amorepãko. Ritonõpo omipona pyra matose morara awahtao xine. Õmirykõ ke rokẽ Ritonõpo omiry myakãmãko matose. ⁷ Ajohpe rokẽ matose. Zae Izaja omihpyry kynexine. Ynara tymerose eya Ritonõpo omiry me opoko xine,

⁸ “Õmirykõ ke rokẽ kure jyrõko matose.

Yrome okurohtao xine ymaro pyra matose ipunaka.

⁹ Toiparo rokẽ kure jyrõko matose, jomipona pyra awahtao xine.

Jomiry tytyorõmase oya xine. Tymyakãmase roropa oya xine ðmirykõ ke.

Morara exiryke ðmirykõ etary se hkopyra ase,” tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

Iirypyryme ehtoh poko

(Mak 7.14-23)

¹⁰ Morarame imoihmäkõ tykohmase Jezu a. Ynara tykase eya xine,

—Etatoko pahne. Enetupuhtoko roropa. ¹¹ Oty pokoino, ahno iirypyryme exiko nahe? Otuhtoh pokoino iirypyryme exiko? Aryþyry, tonahsẽ enahnõko repe, yrome moro pokoino pyra iirypyryme matose exiko. Yrome ðmirykõ xihþyry pokoino õsenetupuh-tohkõ xihþyry pokoino roropa iirypyryme exiko matose okurohtao xine, iirypyryme oexirykõke, tykase Jezu toto a.

¹² Morarame Jezu a toytose ipoetory tomo zuruse. Ynara tykase toto eya,

—Tohne nexi toto, õmiry etaryke tyya xine. Tuaro makene? tykase toto Jezu a.

¹³ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Zae pyra toto ahtao Papa kapuaõ narykahþyryme pyra sã mã toto. Popyra mã toto, ãtarykahmã samo. Imeþpo ãtaryka mukapõko Ritonõpo mana ãtarykahme exiryke. ¹⁴ Ah moroto rokẽ mokaro nexino tonurãkara sã toexirykõke. Tonurãkara osenuhmara mana. Mokaro sã mã mokaro Ritonõpo

namorepatopöpyry onenetupuhpyra toexirykōke. Mame tonurākara asakoro tatarorykohtao epukāko mā toto oramā aka tonure pyra toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

¹⁵ Ynara tykase Peturu,

—Yna amorepako ropa moro poko, anamorepatopöpyry poko, tykase.

¹⁶ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuaro pyra ro matohu? Mokaro saaro matose.

¹⁷ Etatoko pahne. Kynapyrykō enapyryhtao kyaa xine, kýtaka xine omōnōko mana, kuwakurukō aka roropa, enara. Mame okynā pyra tütāko ropa mana tuekase ahtao. Yrome kynapyrykō iirypyryme kyripyra xine mana. ¹⁸ Kuosenetupuhtohkō xihpyry poe oturūko sytatose. Mame moro pokoino iirypyrymehxo exīko sytatose. ¹⁹ Iirypyryme awahtao xine okurohtao xine oorypyrykō poko penetāko matose. Morarame oorypyrykō poko openetarykohtao imehnō etapāko matose. Te, imehnō nohpo tō poko exīko matose. Imeimehnō ryhmary se exīko roropa matose. Ema-tonāko matose. Ajoajohpe exīko matose. Imehnō kerekeremāko roropa matose. ²⁰ Morohne poko awahtao xine, popyra exīko matose, iirypyryme, enara. Yrome osemahpyra awahtao xine otukurukohtao otyme popyra? Morohne iirypyryme kyripyra xine mana, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetupuhtopöpyry nohpo a

(Mak 7.24-30)

²¹ Morotoino Jezu toytose ropa Tiro pata pütokoxi, Xitō pata pütokoxi roropa. ²² Mame nohpo toytose Jezu a, Kanaāpono. Moroto esary kynexine nohpo esary. Morara exiryke tosae toytose ynororo Jezu enese.

—Tawi parýpyryme mase. Morara exiryke oehno oya. Yna pyno exiko ajohpāme samo. Jëxiry jorokohpe mana. Etuarimāko mana yronymyryme, tykase nohpo Jezu a.

²³ Yrome onetapý sã toehse Jezu aporo. Mame Jezu poetory toytose eya.

—Mose xihpyry aropoko ropa. Kuekahmatorýko kahpyry mana. Panaikato roropa mana, tykase Jezu a toto.

²⁴ Mame ynara tykase Jezu nohpo a,

—Tonehpose ywy tarona Izyraeu tō pakō pokoino. Kaneru sã toehse mā toto. Tytahse sã mā toto. Tosëkō waro pyra toehse roropa mā toto, tykase Jezu eya.

²⁵ Morara kary etaryke tyaa tosekumuru po ty-porohse nohpo Jezu myhtokoxi.

—Kuakorehmako ajohpāme samo, tykase ynororo eya.

²⁶ Ynara tykase Jezu eya,

—Popyra poeto napyry ekarory kaikuxi a omise poet ahtao, tykase Jezu nohpo a.

²⁷ Mame ynara tykase nohpo eya,

—Ajohe pyra mase. Juteu tō ekyme sã ynanase juteume pyra yna exiryke. Yrome toto eky sã tōsë akumuru eraximāko ynanase, toto zoh akoipyry eraximāko, tykase nohpo Jezu a.

²⁸ Morara kary etaryke tyaa ynara tykase Jezu eya,

—To! Kuenetupuhno yronymyryme. Tonetupuhse jexiryke oya, ākorehmāko ase, tykase Jezu eya. Mame axī mokyro ëxiry toekurākase ropa, morara karyke rokē Jezu a.

Tuhkākō kurākatopöpyry ropa Jezu a

²⁹ Morotoino Jezu toytose ropa ikuhpo Karirea eh-pikuroko. Mame ppy taunuhmase tyaa ahtao ty-porohse nono pona. ³⁰ Mame imoihmākō toytose eya. Tymaro xine ytoytohnō tarose kurākōkara, jaxiry kurākara te, tonurākara te, jaxiry osetokye exiketomo te, sekere kahnomo te. Imehnō kurākara roropa tarose toto a Jezu myhtokoxi. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya moroto. ³¹ Mame tōsenuruhkase imoihmākomo kurākōkara kurākary ropa eneryke tyaa xine. Sekere kapynýpo tō sekere tykase ropa. Jaxiry osetokye exiketō osepune toehse ropa jaxiry, toekurākase ropa. Te, ytoytopynýpo roropa toekurākase ropa. Xikihxikihme toytose ropa, te. Tonure pyra aexihpyry roropa toekurākase ropa. Kure tōsenuhmase ropa. Mame,

—Kure Ritonōpo mana, Izyraeu tō esëme, tykase toto imoihmākomo.

Imoihmākō otuhmatopöpyry Jezu a 4.000mākomo

(Mak 8.1-10)

³² Morarame Jezu a typoetory tō tykohmase tyaa.

Ynara tykase ynororo eya xine,

—Emynyhmāko ase moxiā poko, imoihmākō poko, toto pyno jexiryke. Oseruao tōmehse toto ymaro toexirykō poko. Mame seromaroro tynahke pyra toehse toto. Toto aropory se ropa ase repe. Yrome toto anautuhmara jahtao toto aropory se pyra ase, aepukarykōino, jamihme pyra toto exiryke, omise toto exiryke, tykase Jezu typoetory tomo a.

³³ Ynara tykase ipoetory tomo,

—Yrome ahno esary kara sero taro. Otokoino moxiā napyry rīko sytatohu? tykase ipoetory tomo, tōturu-pose Jezu a.

³⁴ —Otāto wyi nae matou? tykase Jezu toto a.

—7me rokene, tykase toto. —Kana roropa nae ynanase tuhke pyra, tykase toto.

³⁵ Mame imoihmākō typorohkapose Jezu a nono pona. ³⁶ Mame wyi tapoise eya kana maro.

—Kure mase Papa, senohne onekarohpyry, tykase. Morarame wyi tohtokane typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmākomo a. Morararo kana apiakane Jezu typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmākomo a. ³⁷ Mame tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse. Mame wyi akoipyry tanýse ropa eya xine, tōsë akoipyry maro. Ipoetory tomo a tanýse 7me ruto pehme. ³⁸ Mame imoihmākō tuhke exiry 4.000me kynexine orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine. Poetohti tuhke roropa kynexine.

³⁹ Morarame imoihmākō taropose ropa tyaa ahtao kynotyryne ropa ynororo, kanawaka. Mame kýtone ropa Makatā pona.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tō ehtopōpyry
(Mak 8.11-13; Ruk 12.54-56)

16 Mame parixeu tō toytose Jezu a, satuseu tō maro. Azahkuru Jezu enery se toh kynexine, ihxirotahme repe. Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a,

—Ritonōpo poe nymyry awahtao ajamitunuru enepoko yna a, ynaneneryme, tykase toto. ² Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Kokonie pukuro kapu enēko matose. Mame kamirarame kapu eneryhtao oya xine ynara āko matose, “Kure kokoro exīko mana. Konopo oehpyra kokoro,” āko matose. ³ Yrome pakeimo kapu kamirarame eneryhtao oya xine, “Konopo oehnōko seroae,” āko matose. Tuarō matose. Kapu eneryhtao oya xine konopo oepyyry poko enetupuhnōko matose repe. Yrome Ritonōpo mūkuru oepyyry poko, tuaro pyra sã matose. Kurākō apiakatoh poko, onenetupuhpyra roropa matose. ⁴ Amarokō iirypyryme matose. Ritonōpo omipona pyra roropa matose. “Ajamitunuru enepoko yna a. Enery se ynanase,” āko matose ya repe. Arypyra, yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokē yjamitunuru enepōko ase oya xine. Jona ehtopōpyry sã enepōko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Mame turumekase ropa toto Jezu a. Toytose ropa imepỹ pona ropa.

Pou porutatoh sã parixeu tō ehtopōpyry
(Mak 8.14-21)

⁵ Ikuhpo mōpozakoxi tãtakuohse ropa typoetory tō maro. Yrome wyi anaropyra tokurehse toto, tuenikehse toexirykōke. ⁶ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuarō ehtoko. Pou porutatoh sã parixeu tō namoreparý tō mana, satuseu tō namoreparý tō roropa, tykase.

⁷ Mame morara kary etaryke tyaa xine tōturuse ipoetory tō oseya rokene. Ynara tykase toto,

—Morara tykase Jezu wyi onenehpyra tokurehse kuexirykōke tuenikehse kuexirykōke, tykase toto oxime rokene.

⁸ Yrome typoetory tō otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase eya xine,

—Oty katoh wyi pyra oexirykō poko oturūko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matohu, tykase Jezu eya xine.

⁹ —Tuarō pyra ro rukuh matohu? Pake hkopyra imoihmākō autuhmapoase onenerykōme. 5me rokē wyi pitiko nae mexiatose. Yrome tytohtokase ahtao ya tuhke toehse. Mame imoihmākō tōtuhse, 5.000 motye. Mame tōtuhkehse toto ahtao, otãto ruto pehme manymatohse ropa wyi akoĩpyry, tōsē inamatyã maro? ¹⁰ Moromeĩpo 4.000mākō autuhmapoase ropa. 7me rokē wyi pitiko nae nexiase. Morarame otãto ruto mypehkatose, wyi akoĩpyry ke? tykase Jezu eya xine.

¹¹ —Jomiry onetara sã matose. Wyi poko pyra oturūko akene. Tuarō ehtoko parixeu tō namoreparý poko, satuseu tō namoreparý poko roropa, ykano. Kure os-

ekarōko toh mã repe tyrypyrykō poko ro tahtao xine.

¹² Morarame tuaro toehse ropa toto Jezu poetory tomo. Wyi poko tomeseke toto ehtoh poko toto anamorepara Jezu kynexine. Yrome parixeu tō namorepatoh poko, satuseu tō namorepatoh poko roropa turuse toto Jezu a. Moro poko tutuarōtase ropa toto.

Peturu nurutopōpyry Jezu poko
(Mak 8.27-30; Ruk 9.18-21)

¹³ Morotoino typoetory tō maro toytose Jezu Sezarea Piripo pūtokoxi. Mame Jezu tōturuse typoetory tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome onoky nymyry keh jekarōko tarōkō nae? tykase, tōturupose eya xine.

¹⁴ —Joãome oekarōko mã toto ahno ĕpurihkaneme, tykase toto. —Imehnō Eriame oekarōko roropa mã toto. Imehnō roropa Jeremiamē oekarōko roropa mã toto. Imehnō otarãme urutōme Ritonōpo poe oekarōko mã toto, tykase Jezu poetory tō eya.

¹⁵ —Amarokōke, onokyme roropa jekarōko matou? tykase Jezu eya xine, typoetory tomo a.

¹⁶ Ynara tykase Ximão Peturu eya,

—Ritonōpo nymenekahpyryme mase, iirypyrymākō kurãkaneme. Ritonōpo mūkurume nymyry mase, tykase Peturu eya.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya,

—Y zaerohxo rukuh ma Ximão, João mūkuru. Juaro oexiry imehnō poe pyra mana. Imehnō namorepatopōpyry poe pyra mase juaro. Papa kapuaō poe juaro toehse mase. ¹⁸ Juaro oehtoh mekarō ya.

Naeroro awaro jehtoh ekaroxi oya. Oesety, “Peturu,” kary, “Topu pitiko,” kary. Topu onytyorōmara imehnō mana. Moro saaro jenetuputyry oya onytyorōmara imehnō mã exīko, yronymyryme jenetuputyryke oya. Morarame asã emero ypoetory tō orēpyra tyrīko ase, yronymyryme jenetuputyryhtao eya xine. Mame orēpyra exikehpyra mã toto toorikyrykō ponãmero, tykase Jezu eya. ¹⁹ —Tapyi erase sã exīko roropa mase.

Tapyi esē ytorýhtao soroto ekarōko erase a mana. Moro saaro tosēkōme Ritonōpo enetupuhnanō esēme orīko ase. Morara toehse awahtao ypoe imehnō zurūko mase toto esēme samo. Mame, “Senohne poko pyra sehtone,” karyhtao oya sero nono po, Ritonōpo poe morara exīko matose, ipoko pyra. Yrome, “Senohne kure tyriry kyaa xine,” karyhtao oya sero nono po, Ritonōpo poe morohne tyrīko matose.

²⁰ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a, —Onekaropyra ehtoko imehnomo a Ritonōpo nymenekahpyryme jehtoh poko, seropōkō kurãkaneme, tykase.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry
(Mak 8.31-9.1; Ruk 9.22-27)

²¹ Morotoino typoetory zurupitone Jezu toorikyry poko. Ynara tykase ynororo,

—Jerusarē pona ytōko ase Ritonōpo omi poe. Moro-to jahtao yryhmãko juteu tō esē mana, Ritonōpo maro

oturuketõ tuisary tõ roropa, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananõ roropa. Mame jetapapõko mã toto. Yrome oseruao tõmehse ahtao ãsemãnõko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²² Morarame imehnõ myhtoino Jezu tarose Peturu a zurutohme takorony a tõturutoh samo. Ynara tykase ynororo,

—Morara kara exiko Jezu. Ritonõpo sãtã oetapapopyra mana. Orihpyra sãtã mase, tykase Peturu eya.

²³ Yrome toeramase Jezu Peturu a. Ynara tykase ynororo eya,

—Mynyhme exiko! Joroko tamuru sã mase. Jako-rekehkãko mase. ãmoreme rokẽ morohne poko osenetupuhnõko mase ahnome oexiryke. Yrome Ritonõpo poe pyra õsenetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

²⁴ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
—Ymaro oytorykõ se awahtao xine openetatohkõ irumekatoko. Oorikyrykõ ymaro enetupuhtoko oorypyrykõ poko. Mame ymaro rokẽ ehmaropa, tykase ynororo. ²⁵ —Osepyno awahtao xine orihnõko ro matose. Yrome ypoetoryme awahtao xine oorikyrykõ zuno pyra matose. Jomipona roropa awahtao xine orihpõyme exiko matose, enara. ²⁶ Otara ãko matou senohne emero omõkomorykõme toehse ahtao oorikyrykõ ke rokẽ epehmatohme? Arypyra, toiparo rokẽ morohne esẽme exiko matose, oorikyrykõ ke epehmãko matose. Onykenãpara roropa ekurehnõko matose. Morararo orihpyra oehtohkõ onepehmarã mã omõkomorykomo. Otinerükõ roropa ipune pyra mana, tykase Jezu eya xine. ²⁷ —Kapu ae Ayhtohpyry ase sero nono pona. Imeipõ orẽpyra oehnõko ropa ase tuisamehxo Papa jamitunuru maro, Papa nenyohyã maro roropa. Morara ahtao seropõkõ epehmãko ase, emero porehme, toto nyrihpyry epehpyryme. ²⁸ Etatoko pahne, toitoine matose Kapu ae Ayhtohpyry enẽko. Tuisame aexiry enẽko matose orihpyra ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu maro Moeze ehtopõpyry Eria maro

(Mak 9.2-13; Ruk 9.28-36)

17 Morarame 6me tõmehse ahtao typoetory tarose Jezu a oseruao rokene. Kaetokõ pona tarose toto, ypy pona. Peturu tõ tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara. ² Mame tanyhtase ynororo, saeremã sã toehse ynororo toto neneryme. Ëmyty zemimã sã toehse, xixi samo. Zupõ roropa karimutume toehse, saerhkane samo toto neneryme. ³ Mame Jezu maro Moeze tõ tonese eya xine, Eria maro. Oturũko toh kynexine Jezu maro. ⁴ Mame ynara tykase Peturu Jezu a,

—Jezu, kure sytatose taro. Ise awahtao tapyi pitiko amoxi oseruao, axitao rokene, toiro atapyĩme, toiro Moeze tapyĩme, toiro Eria tapyĩme, enara ehtohme, tykase Peturu.

⁵ Yrome autururuhtao ro akurũ tooehse, putokane. Mame omi totase toto a akuru htae. Ynara tykase,

—Umũkuru nymyry mosero, umũkuru kurano, yzamaro exikety. Mose omiry etatoko, tykase omi kaino.

⁶ Mame Ritonõpo omiry etaryke tyya xine tõserehse Jezu poetory tomo. Nono pona toepukase toto pohme.

⁷ Mame typoetory tomo a toytose Jezu. Tapose toto eya.

—Õwõtoko ropa ty. Oserehpyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

⁸ Morara exiryke tõsenuhmase ropa toh repe. Yrome mokaro onenepyra ropa toh kynexine. Jezu rokẽ tonese eya xine.

⁹ Mame toto yhtory ropahtao ypy poe ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Imehnõ onurupyra ehtoko aporo onenehpyrykõ poko. Tõsemãse ropa jahtao rokẽ imehnõ zurutoko, tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Mame ynara tykase toto Jezu a,

—Oty katoh ynara ãko Moeze omihpyry poko amorepatõkõ nae, “Eria oehnõko mana osemazuhme,” ãko? tykase toto, tõturupose Jezu a. Mame ynara tykase Jezu eya xine,

¹¹ —Zae ro mã toto, Eria oepyrõ poko osemazuhme, seropõkõ tuarõtanohpose kapu ae aepyhpyry poko, tykase Jezu eya xine. ¹² —Yrome ynara ãko ase oya xine, Eria tooehse mana pake. Yrome onenetupuhpyra seropõkõ nexiase. Tyryhmase ynororo eya xine. Mokyro ryhmatopõpyry sã Kapu ae Ayhtohpyry roropa ryhmãko mã toto, tykase Jezu typoetory tomo a.

¹³ Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse toto a. João ahno ãpurihkane poko Jezu otururu tonetupuhse eya xine.

Poeto kurãkatopõpyry ropa poko Jezu a

(Mak 9.14-29; Ruk 9.37-43a)

¹⁴ Morarame imoihmãkomo a toytose ropa toto. Mame orutua toytose Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ãpataka. ¹⁵ Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ajohpãme sã umũkuru poko oenupunakohxo. Epuepukãko mana. Tuhke toepukase ynororo apoto htaka, tuna kuaka, enara. ¹⁶ Mose enehno opoetory tomo a repe. Yrome onukurãkasaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya,

—Onenetupuhpyra ro matose azahkuru oexirykõke. Okynã amaro xine ywy repe, yrome jenetupuhpyra ro matose. Typenekehse ywy opoko xine. Omũkuru enehko ya, tykase Jezu. ¹⁸ Mame zae joroko tutõtanohtose ropa Jezu a. Joroko tutõtase ahtao mokyro ae kure toehse ropa mõtoino rokene, joroko ke taõkemõpo.

¹⁹ Morarame imoihmãkõ maro pyra Jezu ahtao ipoetory tõ toytose eya.

—Oty katoh ynara omi poe joroko tũtara ropa kynako? tykase toto Jezu a.

²⁰ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Pitiko rokẽ jenetuputyryke oya xine tũtara joroko kynako, õmipona xine pyra kynako. Etatoko pahne,

jenetuputyry oya xine pitiko repe, moxiatu puhturu sã repe. Yrome jenetuputyryhtao oya xine, ynara äko matose sero ypy netaryme, "Ytoko esyryhmako mõtona," äko matose. Mame ömi poe xine esyryhmäko mana. Emero tyriry waro exiko matose.²¹ Yrome yronymyryme ötururukohtao rokë Ritonöpo maro otuhpyra roropa awahtao xine ötururukohtao, morara awahtao xine rokë mokarohne tütanohpöko ropa matose. Mäpyra yronymyryme oturupyra awahtao xine Ritonöpo a joroko tö onutütanohpopyra ropa matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

Toorikyry poko Jezu oturutöpöpyry

(Mak 9.30-32; Ruk 9.43b-45)

²² Morarame Karirea po töximöse ropa toto, Jezu maro ipoetory tomo. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Kapu ae Ayhtohpyry ekaröko mä toto imehnomo a.²³ Jetapäko mä toto. Yrome oseruao tömehse ahtao jësemäkapöko ropa Ritonöpo mana, tykase.

Mame toemynymhase toto, ipoetory tomo, yronymyryme.

Tineru pitiko ekarory poko Ritonöpo maro oturutoh tinerüme

²⁴ Morarame Jezu toytose Kapanaü pona typoetory tö maro. Mame moroto tineru apoine toytose Peturu a tineru pitiko apoitohme Ritonöpo maro oturutoh tinerüme. Toipe juteu tomo, emero jeimamyryae tineru pitiko epehmäko tineru apoine a Ritonöpo maro oturutoh kuräkatohme. Mame ynara tykase tineru apoine Peturu a.

—Ritonöpo maro oturutoh kuräkatoh epehmäko oesëkö nae? tykase, töturupose eya.

²⁵ —ÿ, tykase Peturu. —Epehmäko mana.

Mame tapyi taka tomöse ahtao ynara tykase Jezu Peturu a,

—Ximão, otara äko ma? Onokäkomo a tineru epehmapöko seropökö tuisary tö nae, tyekyry tomo a, imehnomo a? tykase Jezu, töturupose.

²⁶ —Imehnomo a, tykase Peturu. Ynara tykase Jezu, —Morara ahtao jekyry onepehmara mana. Ritonöpo mükurume ase. Naeroro ya tineru onepehmapopyra mä toto, tykase.²⁷ —Yrome tohne mokaro riry se pyra sytatose. Morara exiryke kana anÿse ytoko ikuhpo kuaka. Mame osemazuhme kana tanÿse oya ahtao, itaka eneko. Tineru enëko mase itao. Moro tineru aroko tineru apoine a, Ritonöpo maro oturutoh tinerüme, onekaroryme ynekaroryme, enara, tykase Jezu eya.

Tuisame ehtoh poko

(Mak 9.33-37; Ruk 9.46-48)

18 Morarame ipoetory tö tooehse Jezu a ekaropose,
—Onoky tuisamehxo exiko nae Ritonöpo esao? tykase toto töturupose.

² Mokaro omiry etaryke Jezu a poeto tykohmase tyya. Xikihme tyrise eya mokaro neneryme.³ Mame ynara tykase ynororo eya xine,

—Etatoko pahne, etyorömara awahtao xine omösaromepyra matose Ritonöpo esaka. Yrome oetyorömarykohtao, poeto pitiko sã toehse awahtao xine, omönöko matose Ritonöpo esaka, tykase.⁴ —Imehnö poetoryme sã toehse awahtao xine, mose poeto samo, imehxo exiko ropa matose Ritonöpo esao.

⁵ Mame jomi poe, poeto pitiko mose panö pyno awahtao xine, ypyno roropa matose, tykase Jezu.

Imehnö kukuru poko iirypyryme aehtohköme

(Mak 9.42-48; Ruk 17.1-2)

⁶ —Yrome poeto pitiko jenetupuhpitoryhtao tosëme. Mame mokyro tyoro amorepariyhtao oya xine urumekatohme ropa eya popyra matose ipunaka. Awänohtorÿko roropa Ritonöpo mana. Kurehxo oya xine exiry topu konöto mykyry opymyrykö ae onerymapotohköme tuna kurohtaka, poeto pitiko onenekunohpyra ro awahtao xine. Popyrahxo oya xine exiko poeto pitiko tonekunohse oya xine ahtao. Awänohtorÿko Ritonöpo mana.⁷ Sero nono po iirypyryme imehnö riponanö nae. Urumekapöko mä toto oya xine, oorypyrykö poko rokë oehtohköme. Toipe toh mä repe. Yrome mokaro wänohnöko itamurume Ritonöpo mana, tykase Jezu eya xine.

⁸ —Oemarykö pokoino urumekary se awahtao xine ihkohtoko ipahtohme. Morararo opupurukomo. Opupurukö pokoino urumekary se awahtao xine ihkohtoko ipahtohme. Kurehxo Ritonöpo esaka ömomyrykö etone tomahke. Popyra mä oya xine apotoimo htaka ömomyrykö osetato ro oemarykö exiryke, ezeppy htaka. Kurehxo roropa oya xine Ritonöpo esaka ömomyrykö etone tupuhke awahtao xine. Popyra mä oya xine apotoimo htaka ömomyrykö opupurukö osetato exiryke.⁹ Oenurukomo a urumekaporyhtao toutoko ipahtohme. Kurehxo oya xine Ritonöpo esaka ömomyrykö etone tonure awahtao xine. Popyra mä oya xine ömomyrykö apotoimo htaka osetato ro tonure awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Kaneru mükuru itatyhpyry

(Ruk 15.3-7)

¹⁰ —Tomeseke ehtoko, "Poeto kahpyry," kara ehtoko poeto pitiko poko. Ritonöpo nenyohÿä poeto pitiko akorehmäko mä toto. Etatoko pahne, mokaro torë-nase Ritonöpo ëpataka toytorykö poko. Papa kapuaö ëpataka toytorykö poko, tykase Jezu.¹¹ (Kapu ae Ayhtohpyry tooehse sero pona, iirypyrymäkö pynanohse. Itahtyã sã iirypyrymäkö mana.)

¹² —Etatoko pahne, tuhke tokyke kaneru esë mana. 100me eky tö mä otaräme. Mame otara äko nae toiro toky tytahse ahtao? Ynara äko mä otaräme, "Jeky tö nomöko ase aporo taro ona po, toto otukuruhtao," äko mana. Mame ytöko mä ynororo, itatyhpyry zupise ropa.¹³ Mame toky tonese ropa ahtao täkye exiko ropa mana itatyhpyry tonese ropa tyya exiryke. Yrome

imoihmäkö enery poko täkye hkopyra mana tahpyra toto exiryke. ¹⁴ Moro saaro Omy kapuaõ mana. Poeto pitiko otuenikary se pyra mä ipunaka. Toto pynanopyry se ynororo mane tymaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Äkorõ akorehmary poko iirypyryme toehse ahtao

¹⁵ —Mame imepỹ iirypyryme toehse ahtao, ytoko eya oturuse, iirypyry poko. Tokare pyra oturutoko eya aporo, toiroro imaro. Mame õmiry etaryhtao eya, tyrypyry rumekaryhtao roropa eya oepeme exiko ropa mana. Äkorõme roropa exiko mana. ¹⁶ Yrome õmiry etary se pyra ahtao, amaro imepỹ aroko, otarãme toiro otarãme asakoro, õmiry etaneme, äkorehmaneme roropa. "Asakoro ahtao ipune, oseruao ahtao roropa ipune," äko Ritonõpo omiry. ¹⁷ Yrome õmirykõ etary se pyra ahtao ypoetory tõ zurutoko, oximõme toto ahtao. Mame oximõmäkö omiry etary se pyra ahtao, azahkuru nymyry mokyro mana. Tyrypyry rumekary se pyra mana. Naeroro ypoetoryme pyra mana, tykase Jezu eya xine.

Otytyko popyra ekarory poko

¹⁸ —Etatoko pahne, otytyko popyra ekaroryhtao oya xine iirypyryme exiryke, morararo ekarõko Ritonõpo mana iirypyryme ro. Yrome otytyko poko kure iirypyryme pyra ekaroryhtao oya xine morararo iirypyryme pyra ekarõko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

¹⁹ —Tyoro roropa, atae awahtao xine õtururukohtao Ritonõpo a sero nono po õmirykõ etãko Ritonõpo mana. Mame ise oehtohkõ riko Papa kapuaõ mana. ²⁰ Oximõme toehse awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa, amaro xine ase, tuhke pyra awahtao xine ro, otarãme asakoro rokẽ awahtao xine, otarãme oseruao, amaro xine ro ase.

Imehnõ rypyry poko wenikehtohme ropa

²¹ Morarame Peturu toytose Jezu a ekaropose. Ynara tykase ynororo eya.

—Tuisa, oturupose oehno oya. Otarãme imepỹ yryhmãko mana. Ykerekerehmãko mana. Yzehno exiko mana. Mame osepeme se ropa exiko mana ajoajohpe toehxipo. "Yzehno pyra exiko ajoahpãme samo," äko ya mana. "ÿ, oty kara hnae," äko ywy eya. "Moro poko wenikehnõko ase, oorypyry poko." Mame wãto ropa pixo ajoajohpe exiko ropa mana. Moromeipo oehnõko ropa mana jepeme toehtohme ropa. Otãto kure morara rypyry korokary ototomose, 7me? tykase Peturu, tõturupose.

²² —Arypyra, tykase Jezu eya. —7me imepỹ rypyry a tuenikehse awahtao kure repe. Yrome tuhke rokẽ azahkuru toehse oya imepỹ ahtao, mame tyrypyry rumekary se ropa toehse ahtao ekurãkako ropa imaro, ekuhpỹme, tykase Jezu eya. ²³ —Ynara exiryke, oesëköme Ritonõpo exiry ynara sã mana, pata konõto esë samo. Mokyro typoetory tomo a epehmapory se

toehse, pata esemy. "Ytinerũ epehmapõko ase ypoetory tomo a emero porehme," tykase ynororo. ²⁴ Mame okynã pyra toiro ipoetory tonehse eya xine pata esë ëpataka, tuhke tineru onepehmara ro exikety kynexine, mirião motye. ²⁵ Yrome tytineruke pyra kynexine ynororo. Morara exiryke onepehmara kynexine. Naeroro ynara tykase esemy, "Mose ekarotoko imehnõ namotome aehtohme tineru apoitohme epehpyryme, ynororo, ipyty, ipenomo, imõkomory. Emero porehme ekarotoko tineru apoitohme jepehmatohme ropa," tykase ynororo pata esemy. ²⁶ Mame tosekumuru po typorohse mokyro tosë ëpataka. Ynara tykase, "Atarypopyra exiko ypoko ajoahpãme samo. Opehmãko ro ase emero porehme," tykase ynororo eya.

²⁷ —Mame nupunato typoetory tonese pata esemy a. Typynanohse ropa eya. Ynara tykase ynororo typoetory a, "Ywy roro epehmãko ase. Ytoko ropa. 'Onepehmara rohxo hano,' kara exiko," tykase typoetory a pata esemy. ²⁸ Mame mokyro tutütase ropa täkye, onepehmapopyra tosë toehse exiryke. Yrome toytory ropahtao imepỹ tonese eya, topehmara exikety roropa tonese. Mame ynara tykase ynororo eya, "O tara ahtao jepehmãko mah?" tykase eya rahkene. Tuhke pyra inepehmary kynexine repe, pitiko rokene. Yrome esenary poko tapoise eya topehmara exiryke. Tosenakorõkorõmase eya epehpyry sato a jehno toehse toexiryke. "Axike kuepehmako emero porehme," tykase ynororo eya.

²⁹ —Mame tosekumuru po typorohse mokyro, mokyro ëpataka. Ynara tykase ynororo eya, "Jesenakorõkorõmara exiko. Kurumekako ropa ajoahpãme samo. Opehmãko ro ase emero," tykase ynororo eya.

³⁰ —Yrome mokyro omiry onetapỹ sã toehse, jehno toexiryke. Eya tõmapose äpuruhpory taka topehmara exiryke. ³¹ Mame moro eneryke tyya xine imehnõ erohketõ täkye pyra toehse. Tosëkö zuruse toytose toto, pata esë zuruse. Emero tynenehpyrykõ tokarose eya. ³² Mame toto omiry etaryke tyya typoetory xihpyry tonehpose ropa tyya. Ynara tykase ynororo eya, "Ypoetory kahpyry mase. Tuhke tineru onepehmara mexiase ya, mirião motye. Yrome, ywy roro epehmãko ase, ase oya repe. 'Onepehmara rohxo hano,' kara ke exiko, ase oya repe. ³³ Naeroro kure imehnõ pyno roropa oexiry, opyno jehtopõpyry samo," tykase pata esemy typoetory a.

³⁴ —Morarame typoetory zehno toehse ynororo yronymyryme. Äpuruhpory taka tõmapose eya, aetuarimatohme topehmara exiryke roropa, moro epehmatohme emero porehme, tykase Jezu.

³⁵ —Mokyro saaro Papa kapuaõ mana. Otuarimapotoryko mana emero porehme imehnõ rypyry poko oweniketyrykõ se pyra awahtao xine okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

Typyxiäkõ rumekary poko iniokomo a

(Mak 10.1-12)

19 Morarame moro poko tõturukehse Jezu ahtao Karirea poe kýtone ropa juteu tõ esaka ropa Jutea pona, Joatão mõpozakoxi. ² Imoihmäkõ imaro toytose. Mame tukuräkase ropa toto eya moroto.

³ Morarame parixeu tõ toytose eya oturupose. Azahkuru aexiry enery se toh kynexine repe, ihxiro-tohme repe. Morara exiryke ynara tykase toto eya, —Zaero sytatou kypyxiäkõ rumekaryhtao kyaa xine kuamoreme xine irumekary se toehse kuahtao xihne? Otara äko Ritonõpo nae morara exinohtaho? tykase toto.

⁴ Ynara tykase Jezu, —Ritonõpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tymerose pake, “Emero tyrise ahtao Ritonõpo a, orutua tyrise eya nohpo maro.” ⁵ Mame ynara tykase ynororo, “Naeroro orutua tumy rumekäko mana, tyse rumekäko roropa mana tpyty maro rokë toehtohme. Mame mokaro asakoro toiro pũ sä exiko mana, tpyty maro rokene,” tykase Ritonõpo toto poko. ⁶ Naeroro osetyoro pyra mã toto. Osepũme rokë mã toto tpyty maro. Oximaro tyripose Ritonõpo a exiryke oxirumekara toh mana, tykase Jezu toto a.

⁷ Ynara tykase parixeu tõ eya, —Morara ahtao oty katohme Moeze a pape tymeropose? Ynara tykase ynororo pake, “Opyty rumekary se awahtao xine pape imerotoko moro poko. Mame pape ke rokë opytýpyry kõ aropoko ropa owinoino xine.” Morara tymerose Moeze a pake, tykase toto Jezu a.

⁸ Ynara tykase Jezu eya xine, —Oupuhpyrykõ tũpore exiryke morara tymerose Moeze a. Ritonõpo omiry onenetupuhpyra oexirykõke. Yrome osemazuhme emero tyriryhtao Ritonõpo a, opyxiäkõ rumekapory se pyra Ritonõpo kynexine. ⁹ Etatoko pahne opyxiäkõ kure rokë ahtao oya xine, imehnõ orutua poko pyra roropa ynororo ahtao, mame irumekaryhtao oya xine, imepý apoitohme oya xine opyty myakãme, popyra matose ipunaka. Iiryryryme matose, tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Ynara tykase ipoetory tomo, —Morara ahtao kurehxo pytara kuexirykomo, tykase toto.

¹¹ —ÿ, tykase Jezu. —Otarãme kurehxo oya xine pytara oexirykomo. Yrome toitoine rokë Ritonõpo poe pytara matose, emero pyra, tykase eya xine. ¹² —Oxisã pyra matose. Tpytary se pyra exiketõ nae tomukase toexirykõke. Imehnõ toipe moinoro tonurutopõpyrykõ poero tpytarykõ se pyra mã toto. Imehnõ roropa Ritonõpo enetuputyryke tyaa xine tutuisarykõme pytara mã toto Ritonõpo poko rokë toehtohkõme. Moro waro awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Kure poetohti ritopõpyry poko Jezu a

(Mak 10.13-16; Ruk 18.15-17)

¹³ Morarame imehnomo a typoenõkõ tonehse Jezu a, zupuhpyrykõ apotohme eya. Typoenõkõ poko Jezu

otururu etary se roropa toh kynexine Ritonõpo a. Mame toto eneryke tyaa xine Jezu poetory tomo a turuse toto Jezu onerekohmara toto ehtohme. ¹⁴ Yrome toto omiry etaryke tyaa ynara tykase Jezu, —Ah poetohti noehno ya. Asaropotou ropa kehne. Poetohti a roropa tosary ekarõko Ritonõpo mana, toto esaryme, tykase Jezu toto a.

¹⁵ Mame tomary tyrise poetohti zuhpokoxi. Moroino toytose ropa ynororo imepý pona.

Tymõkomoke itamurume nuasemã ehtopõpyry

(Mak 10.17-31; Ruk 18.18-30)

¹⁶ Mame orutua toytose eya, amorepatõme Jezu enetuputyryke tyaa. Ynara tykase ynororo, —Tamuxi, otara äko hano kure jehtohme, jũme orihpýme jehtohme? tykase.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya, —Oty katohme kure ehtoh poko ekaropõko ma ya? Toiro rokë kure exikety mana. Orihpýme oexiry se awahtao Ritonõpo nymeropohpyry omipona exiko, tykase Jezu eya.

¹⁸ —Oty moro Ritonõpo nymeropohpyry? tykase, tõturupose eya. Ynara tykase Jezu, —Imehnõ onetapara ehtoko. Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko. Ematonara ehtoko. Onekunohto pyra ehtoko. ¹⁹ Kure rokë omykõ tyritoko, asakõ roropa kure rokë tyritoko. Te, imehnõ pyno ehtoko osepyno oexirykõ samo, tykase Jezu eya.

²⁰ —Moinoro ywy morohne omipona ase toehse poetome ro jahtao, tykase ynororo. —Yrome oty riry se ropa ke hano kure nymyry jehtohme? tykase.

²¹ Ynara tykase Jezu eya, —Kure nymyry se awahtao omõkomory ekamota emero porehme tineru poko. Mame otinerũ ekarota tymõkomokãkara a. Morara awahtao tymõkomoke exiko ropa mase Ritonõpo esao, tykase Jezu eya. —Mame tokamose oya emero ahtao moehtase ropa ya, ymaro oytotohme, tykase Jezu eya.

²² Morara kary etaryke tyaa toeramase ropa ynororo. Toemynyhmase yronymyryme tuhke tymõkomoke toexiryke.

²³ Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a. —Etatoko pahne, tupime kuhse tymõkomokã omomyry Ritonõpo esaka. Tytinerũ pyno toexirykõke, tosẽme Ritonõpo onenetupuhpyra mã toto, tykase Jezu eya xine. ²⁴ —Etatoko pahne, kameru kawaru sä konõto. Jawi eutary pitiko sä mana. Morara exiryke kameru jawi eutary aka omõpyra, ipune pyra exiryke. Moro saaro tymõkomokã omõpyra mã toto Ritonõpo esaka, tosẽkõme Ritonõpo onyripyra toexirykõke, tykase Jezu eya xine.

²⁵ Morara kary etaryke tyaa xine, —To! tykase toto, Jezu poetory tomo. —Morara ahtao onokãkõ Ritonõpo poetoryme exiko nahe? tykase toto, tõturupose eya.

²⁶ Tonese toto Jezu a. Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine,

—Ämoreme xine omõpyra matose Ritonõpo esaka. Yrome Ritonõpo typoetoryme orirykõ waro mana, emero tyriry waro Ritonõpo exiryke, tykase Jezu eya xine.

²⁷ Mame ynara tykase Peturu,

—Etako pahne, emero turumekase yna a, amaro yna ytotohme, oty apoïko ynana imeïpo? tykase ynororo Jezu a.

²⁸ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Etatoko pahne, Kapu ae Ayhtohpyry tuisa konõtome toehse ahtao porohnõko mana tapõ pona. Morara ahtao amarokõ roropa tuisame exïko matose ymaro, Izyraeu tõ esëme. Mame äpõkõ pona porohnõko matose zae pyra exiketõ apiakananõme, tykase Jezu typoetory tomo a. ²⁹ —Morararo emero jomipona exiketõ tytapyïkõ turumekase ahtao tyaa xine, takorõkõ turumekase ahtao te, toryxirykõ turumekase ahtao, tumykõ turumekase ahtao, tysekõ roropa turumekase ahtao, typoenõ turumekase ahtao, tosarykõ roropa turumekase tyaa xine ahtao ypokoino, jomipona ehtohme roropa, tuhke kuhse apoïko ropa mã toto. Mame orihpýme exïko roropa mã toto jüme, tykase Jezu eya xine. ³⁰ —Mame tuisamehxo exiketõ tuhke tuisame pyra exïko mana. Morararo tuisame pyra exiketõ tuhke tuisame exïko mana, enara, tykase Jezu toto a.

Tupito poko erohketõ ehtopõpyry

20 Mame ynara tykase roropa Jezu, —Ritonõpo enetuputyry oya xine oesëköme tyoro sã roropa mana. Tupito esë sã mana, uwa arykahpyry esë samo. Pakeimo mokyro toytose, erohketõ eahmase tutupi poko toto erohtohme.

² —“Oepehmatorýko ase. Oerohtamitukõ ekarõko ase toiro tineru,” tykase ynororo eya xine. Mame taropose toto eya tutupi pona, aerohtohkõme. ³ Mame toytose ropa ynororo pata rãnaka ropa osepekahtoh taka ropa xixi tõnuhsehxo ahtao. Mame imehnõ roropa tonese eya tehme rokë toto. ⁴ “Erohtatoko utupi pona ynarykahpyry uwa pokona. Oepehmatorýko ase,” tykase ynororo eya xine.

⁵ —Morara exiryke toytose roropa toto tupito pona. Mame täxiahtao toytose ropa ynororo imehnõ erohpyra exiketõ rohmanohpose ropa tutupi poko. Morara tyrise ropa eya xixi tywykahme ahtao. ⁶ Mame xixi ituperyme exisasaka ahtao toytose ropa ynororo pata rãnaka ropa. Erohpyra exiketõ tonese ropa eya, “Oty katoht tehme rokë kohmãnõko matou?” tykase ynororo toto a, tõturupose.

⁷ —“ÿ, toerohtohke pyra yna exiryke,” tykase toto eya. “Tyrohmanohponeke pyra yna exiryke roropa,” tykase toto. Ynara tykase tupito esemy eya xine, “Morara ahtao ytotoke utupi pona. Erohtatoko,” tykase ynororo eya xine.

⁸ —Morarame tykohmãse ahtao tupito esemy a typoetory tykohmase tyaa, “Erohketõ ikohmako, toto epehmatohme oya,” tykase ynororo. “Ynara epehmako toto. Okomino aerohtyã epehmako osemazuhme.

Mame osemazuhme aerohtyã okomino epehmako,” tykase tupito esemy typoetory a.

⁹ —Morarame okomino aerohtyã tooehse ahtao topehmase toto eya xine toiro ãmepyyrae erohtamitu ke. ¹⁰ Mame osemazuhme aerohtyã tooehse ahtao topehpyrykõ poko tõsenetupuhse toto. “Otarãme itamurumehxo yna epehmãko mana,” tykase toh repe tukurohtao xine. Yrome morararo topehmase toto, mokaro epehmatopõpyry saaro. ¹¹ Mame toerohtamitukõ tapoise tyaa xine ahtao, tupito esë tykerek-eremapitose toto a. ¹² “Oty katoht oxisã kuepehmatorýko nae? Okomino aerohtyã toiro pitiko rokë toerohse toh repe. Yrome morararo topehmase toto,” tykase toto. “Kymarokõ toerohsehxo itamurume repe. Toiparo rokë xixi tyrohse kyaa xine. Mokaro saaro topehmase kymarokomo,” tykase toto.

¹³ —Toiro tykerekere mane a ynara tykase tupito esemy, “Etako pahne jepe, oenekunohpyra xine reh ahse. ‘Toiro ãmepyyry oerohtamitukõ ekarõko ase,’ ykã puh oya xine. Mame, ‘ÿ, morara ahtao kure,’ mykatou ya. ¹⁴ Morara exiryke oephehpyrykõ apoitatoko atapyïkõ taka oytotohkõme ropa. Moxiã toahmase ya okomino, toto erohtohme roropa. Yrome toto epehpyry morararo oephehmatopõpyrykõ saaro. ¹⁵ Morara jahtao zaero ase. Ytinerü ekarory se jahtao ekarõko ase, ytinerüme exiryke. Imehnõ zumoxike hmatohu toto epehmaryke ya, eya xine ytinerü ekaroryke ya?” tykase eya tupito esemy, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ Morarame ynara tykase ropa Jezu,

—Moro saaro otuisarykõme Ritonõpo enetuputyryhtao oya xine. Tuhke etyhyryme Ritonõpo enetupuhnanõ tuisamehxo exïko mã toto. Tuhke tuisame aehtyã tuisame pyra exïko roropa mã toto, tykase Jezu toto a.

Toorikyry poko Jezu oturutopõpyry ropa

(Mak 10.32-34; Ruk 18.31-34)

¹⁷ Mame Jezu toytoryhtao osemãe Jerusarë pona, typoetory tõ maro tõturuse, toiroro tahtao, 12mãkõ maro rokë tahtao. ¹⁸ Ynara tykase ynororo eya xine,

—Etatoko pahne, Jerusarë pona ytõko sytatose. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ekarõko mã toto Ritonõpo maro oturutokõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananomo a, enara. Jetapapory se exïko mã toto oximõme. ¹⁹ Mame jekarõko mã toto imehnomo a, juteutõkara a. Mame tounohse jahtao eya xine, ypiypipohnõko mã toto. Mame wewe pokona jexixihmapõko mã toto. Orihnõko ase. Yrome oseruao tõmehse ahtao jësemãkapõko ropa Papa mana, tykase Jezu eya xine.

Jëkõ nekaropotopõpyry

(Mak 10.35-45)

²⁰ Mame Zepeteu mükuru ã toytose Jezu a tumükuru tõ maro asakoro. Tupue toehse ynororo Jezu ãpataka. Mame ynara tykase eya,

—Ohpetu se hano ajohpãme samo, tykase.

²¹ —Oty se hma? tykase Jezu eya.

—Moxiã umükuru tō asakoro tuisame tyriko toto, amaro, tuisa konōtome toehse awahtao, toiro āpotunuru wino, toiro opoozery wino, enara, tykase nohpo eya.

²² Mame ynara tykase Jezu eya,

—Onekaropohpyry waro pyra matose, jokuru ě saska ase. Jokuru enyry se roropa matohu? tykase Jezu eya xine.

—Ÿ, tykase toto, —enyry se ynanase, tykase toto.

²³ Toorikyry poko morara tykase Jezu toto a repe.

Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. “Jokuru enyry se hmatou?” tykase eya xine repe. Yrome, “Oorikyrykō se hmatou,” āko kynexine toto a repe. Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Jokuru ěnōko matose repe. Yrome ymaro tuisame exiketō onymenekara ase. Papa kapuaō nymenekatyā rokē ymaro tuisame exīko mā toto, tykase Jezu toto a.

²⁴ Mame mokaro omihpyry totase tyya xine ahtao, Zepeteu poenō zehno toehse toto, Jezu poetory tō 10mākomo. ²⁵ Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase Jezu eya xine,

—Etatoko pahne, seropōkō tuisaryme tahtao xine, tōmipona imehnō rīko mā toto. Typoetoryme imehnō rīko roropa mā toto. Mame typoetory aropōko mā toto. Imehnō enehpōko mā toto, enara. ²⁶ Yrome amarokō tyoro exīko matose. Tuisamehxo se awahtao xine imehnō poetoryme sã ehtoko. Imehnō akorehmatoko, tykase Jezu typoetory tomo a. ²⁷ —Imehnō esĕme se awahtao xine, toto namotome sã ehtoko, ²⁸ Kapu ae Ayhtohpyry ehtoh saaro. Kapu ae tooehse ywy xiaro, sero nono pona. Typoetoke pyra sã ywy. Takorehmaneke pyra roropa. Yrome ākorehmase xine oepyase. Orihse roropa oepyase oorypyrykō epehmatohme. Ritonōpo poenōme oehtokōme, tykase Jezu eya xine.

Tonurākara kurākatoöpopyry ropa asakoro

(Mak 10.46-52; Ruk 18.35-43)

²⁹ Morarame Jeriko poe tutūtase toto ahtao, Jezu tokahmase imoihmākomo a. ³⁰ Morarame osema ehpio tonurākara kynexine asakoro. Typorohse rokē toto osema ehpio. Mame Jezu ytory totase tyya xine ahtao, tykohmase toto a,

—Tamuxi! Tawi parÿpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³¹ Yrome turuse toto imoihmākomo a,

—Mynyhme ehtoko, tykase toto eya xine. Yrome ita-murumehxo tykohmase toto a,

—Tamuxi! Tawi parÿpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³² Morarame totypohse Jezu toto zurutohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty se hmatou ya, tykase tōturupose eya xine.

³³ —Tonure se ropa ynanase, tykase toto eya.

³⁴ Mame toto pyno Jezu kynexine. Toto enuru apone. Axī tōsenuhmase ropa toto, tonurāmōpotōkara. Mame Jezu tokahmase eya xine.

Jerusarē pona Jezu ytotoöpopyry

(Mak 11.1-11; Ruk 19.28-40; Jo 12.12-19)

21 Morarame toytose toto ahtao Jerusarē pona, Pehpaje pona toeporehkase toto, ypy Oriwera ākataka. Mame typoetory taropose Jezu a asakoro, osemazuhme toto ytotohme. ² Ynara tykase eya xine,

—Mō pata pona ytotoke. Moroto jumĕtu mana tymyhse, tumükuru maro. Mymyhpokatatose toto. Mame enehnōko matose xiaro ya. ³ Mame, “Oty katoh jumĕtu poko matou?” karyhtao imehnomo a, ynara kahtoko eya xine, “Tuisa ise kynako,” kahtoko. Mame ekarōko toh mā oya xine, tykase Jezu eya xine.

⁴ Morara toehse urutō omihpyryae ro. Ynara tykase urutō pake,

⁵ “Xiāopōkō zurutoko. Ynara kahtoko eya xine,

‘Oesĕkō ytōko oya xine mana.

Tuisa imehxo exiketĕ sã pyra mana.

Jumĕtu po ytoytōko mana, zumōkara po.

Jumĕtu mükuru po ytōko mana, kahtoko.”

Morara tymerose pake urutono a.

⁶ Morara exiryke Jezu omi poe toytose ipoetory.

Emero tyrise toto a. ⁷ Jumĕtu tonehse eya xine imükuru maro ro. Mame tupōkō tyrise eya xine jumĕtu my-patarānaka, epona Jezu porohtohme. ⁸ Mame tupōkō tyrise roropa osema taka imoihmākomo a osema emeporyme, eporo Jezu ytotohme. Marariary panō roropa tapukase tuhkākomo a, osema taka tyritohme, kure Jezu ritohme eya xine. ⁹ Mame kui kui tykase toto imoihmākomo tãkye toexirykōke, osemazuhme ytoke-tomo Jezu mykapo ytoketomo, enara. Ynara tykase toto,

—Kure Tawi parÿpyry mana. Kure mose tyriko Ritonōpo, ōmi poe aepyhpyryme aexiryke. Kure Ritonōpo mana, imehxo, tykase toto.

¹⁰ Mame Jerusarē pona toeporehkase Jezu ahtao panaikato rokē toh kynexine, osetato pyra omi.

—Onoky keh mokyro? tykase imehnomo.

¹¹ —Tamuxi mokyro, urutono, Jezu Nazarepono, Karirea rānaono, tykase imehnomo, imoihmākomo.

Ritonōpo maro oturutoh taka Jezu ytotoöpopyry

(Mak 11.15-19; Ruk 19.45-48; Jo 2.13-22)

¹² Morarame Ritonōpo maro oturutoh taka toytose Jezu. Moro tae osepekahketō tutūtanothpose ropa eya okyno ekamonanō maro. Tineru emetakamananō tinerū typahpose roropa eya apō poe. Meza tō roropa tō-torimase eya. Parutopuruimo ekamonanō apō tō tō-torimase roropa eya. ¹³ Mame ynara tykase ynororo eya xine,

—Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme, “Ritonōpo maro oturutohme exīko nase sero,” me tymerose repe. Yrome imaro oturutoh tyorōmāko matose, imehnō tinerū ematonanothohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹⁴ Morarame tonurākara toytose Jezu a moro taka, jaxiry osetokye exiketō maro. Mame tukurākase ropa toto Jezu a. ¹⁵ Mame tohne toehse Ritonōpo maro oturutokē tuisary tomo, Moeze omihpyry poko imehnō

amorepananõ maro. Kuräkõkara kuräkaryke ropa Jezu a tohne toehse toto. Poetohti omiry etaryke roropa tyya xine tohne toehse toto, ynara karyke poetohti a, "Kure nymyry Tawi parýpyry mana," karyke toto a. Morara kary etaryke tyya xine tohne toehse toto Moeze omihpyry poko amorepatõkomo, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ maro.

¹⁶ Morara exiryke ynara tykase toh Jezu a, —Moxiã omiry onetara hmahno? tykase toto Jezu a. —ÿ, etãko ase, tykase Jezu eya xine. —Ritonõpo omiry onysekeremara ro hmatohu sero poko? Ynara ãko Ritonõpo omiry, "Poetohti tamorepase ya, enurusenãkõ maro, 'Kure mase,' katohme toto a ya. Zae roropa mã toto," ãko Ritonõpo omiry.

¹⁷ Morarame turumekase ropa toto Jezu a. Morotoino toytose ynororo pata poe, Petania pona ropa. Moroto toiro kynẽmehne.

Epery zoko orihmapotopõpyry Jezu a (Mak 11.12-14,20-24)

¹⁸ Yrokokoro pakeimo toytory ropa ahtao Jerusarẽ pona ropa tomitapãse kynexine. ¹⁹ Mame otyro zoko tonese osema ehpio. Yrome toytose tahtao eponaro, epery onenepyra tokurehse. Zary rokẽ tonese. Morara exiryke ynara tykase Jezu,

—Jũme eperytara ropa mase, tykase. Mame morara tykase Jezu exiryke otyro zoko taremasẽ axiny.

²⁰ Moro eneryke tyya xine Jezu poetory tõ tõsenu-ruhkase.

—To! Otãto otyro zoko axĩ taremasẽ? tykase toto.

²¹ Ynara tykase Jezu eya xine.

—Etatoko pahne, jenetuputyryhtao yronomyryme oya xine nyryhpyry panõ rĩko roropa matose. "Nary rokene," kara awahtao xine roropa, nyryhpyry motye tyrĩko roropa matose. Ypy a ynara karyhtao oya xine, "Onuhko, tuna konõto kuaka oepukatohme," karyhtao oya xine, moro kuaka epukãko mana. ²² Jenetuputyryhtao oya xine, onekaropohpyrykõ ekarõko Ritonõpo mã oya xine, õtururukohtao imaro, tykase Jezu eya xine.

Onoky omi poe Jezu ehtopõpyry (Mak 11.27-33; Ruk 20.1-8)

²³ Morarame Jezu toytose ropa Ritonõpo maro oturu-toh taka. Mame imehnõ amoreparyhtao eya Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ toytose eya, juteu tamuxiry tõ maro. Ynara tykase toto,

—Onoky omi poe senohne rĩko mahno? tykase toto tõturupose.

²⁴ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ywy roropa oturupõko ase oya xine. Jezukuruhtao oya xine ywy roropa ourutorýko ase senohne rihpõ poko. ²⁵ Onoky omi poe ahno tõpurihkase João a? Ritonõpo omi poe, ahno omi poe? Kuezuhtoko, tykase Jezu eya xine.

Mame tõsezusezuhse rokẽ toto, oxime rokene.

—O tara ãko sytatou? "Ritonõpo poe," karyhtao kyya xine ynara kuezuhutorýko mana, "Oty katoh João omiry onenetupuhpyra matohu?" ãko kyya xine mana

otarãme. ²⁶ Yrome, "Ahno omi poe rokene," karyhtao kyya xine, imoihmãkõ kyzehno xine exĩko mã toto. Urutõme Ritonõpo poe João tonetupuhse eya xine exiryke, tykase toto oxime rokene.

²⁷ Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a,

—Zuaro pyra ynanase, tykase toto.

Ynara tykase Jezu eya xine,

—Morara ahtao ywy roropa jenehpohpõ onekaropyra ase oya xine, tykase.

Orutua mükuru tõ poko

²⁸ —Etatoko pahne. Orutua kynexine tumükue asakoro. Mame ynara tykase ynororo tumükuru a, osemazuhme aenuruhpyry a, "Aimo erohta tupito poko," tykase.

²⁹ —"Arypyra, akĩme ase. Jytory se pyra ase," tykase ynororo aporo.

—Moromeĩpo tõsenetupuhse ropa ynororo. Tupito pona toytose rahkene erohse. ³⁰ Morarame zakorony a toytose roropa jũkomo. Morararo tykase ropa ynororo eya, "ÿ, ytõko ase papa," tykase imükuru eya repe. Yrome ytopyra tokurehse ynororo. ³¹ Morara ahtao onoky tumy omipona kynexine? tykase Jezu eya xine.

—Mokyro osemazuhme aenuruhpyry, tykase toto.

—ÿ, tykase Jezu. —Etatoko pahne, iirypyrymãkõ omõnõko mã toto Ritonõpo esaka, kowenu tinerũ poko erohketomo, orutua kõ poko aehtyã roropa. Tosẽkõme Ritonõpo enetuputyryke tyya xine omõnõko mã toto, tyrypyrykõ turumekase exiryke roropa tyya xine. Yrome amarokõ otarãme etyhpyryme omõnõko matose enetuputyryhtao oya xine. Otarãme omõpyra matose ekurehnõko onenetupuhpyra oexirykõke.

³² Ynara exiryke, João ahno õpurihkane toytose oya xine repe, ãmorepase xine, Ritonõpo omipona oeh-tohkõme repe. Yrome aomiry zae exiry onenetupuhpyra mexiatose. Mokaro a rokẽ iirypyryme aehtyamo a rokẽ tonetupuhse ywy. Ritonõpo omipona toehse mã toto. Mame mokaro tonese oya xine repe. Yrome oorypyrykõ onurumekara mexiatose. João omiry omipona pyra mexiatose, tykase Jezu eya xine.

Popyra tupito poko erohketõ poko (Mak 12.1-12; Ruk 20.9-19)

³³ —Ë imepỹ poko ropa, Ritonõpo enetupuhtohme, tykase Jezu. —Orutua kynexine tupito esemy. Mame uwa zoko tarykase eya tuhke. Apuru tyrise roropa eya tutupi zomye. Mame eutary tahkase eya uwa eukuru euhkatohme. Tapyi tyrise roropa eya kaetoko exikety. Mame axĩtao rokẽ tutupi tokarose imehnomo a tineru rokẽ apoitohme tyya imepỹ pona toytotohme roropa.

³⁴ Morarame uwa eperytatohpo toehse ahtao typoetory imehnõ taropose eya tutupi erase tomo a, epery zokonaka apoitohme toto a. ³⁵ Yrome mokaro tapoise tupito erase tomo a. Toiro typipohse eya xine itamurume. Toiro totapase eya xine. Imepỹ pona topu tomase roropa eya xine. ³⁶ Mame typoetory imehnõ taropose ropa eya tuhkehxo. Yrome mokaro tyryhmase roropa tupito erase tomo a. ³⁷ Mame etyh-

pyryme tumükuru taropose eya rahkene. “Umükuru zuno toh exiko mana umükurume aexiryke,” tykase ynororo repe. ³⁸ Yrome imükuru tonese tyya xine ahtao ynara tykase tupito erase tō oseya rokene, “Tupito esē mükuru mosero. Setapatone. Mame tupito esēme exiko sytatose,” tykase toto.

³⁹ —Morara exiryke imükuru tapoise eya xine. Mame tarose tyya xine ahtao tupito poe totapase eya xine rahkene.

⁴⁰ —Morarame tupito esē tooehse ropa ahtao, otara āko hna mokaro a, tupito erase tomo a? tykase, Jezu a tōturupose eya xine.

⁴¹ —Mokaro xityā etapāko sātā mana, tykase toto. —Morarame tutupi ekarōko imehnomo a mana kurākomo a, tutupi eraseme toto ehtohme. Zae uwa epery apiakāko mā toto toperytase ahtao, tykase toto.

⁴² Ynara tykase Jezu eya xine, —Ritonōpo omiry onyseekeremara ro matou? Ynara tymerose mana,

“Tapyi risē sā mokyro mana,
tapyi rinanō nurumekahpyry samo.

‘Popyra sero nase,’ tykase toh repe.
Yrome tapyi nikapuru apoityme toehse
kure exiryke, tūpore,
jamihme tapyi ehtohme.

Morara tyrise Kuesēkomo a.
Morara exiryke kure mana.
Kyzamaro xine mana,”

me tymerose Ritonōpo omiry.

⁴³ —Ynara kary se roropa ase oya xine, tōmipona orirykō se Ritonōpo kynexine repe. Yrome aomipona pyra oexirykōke tynekarohpyry oya xine puxihkāko ropa mana imehnomo a ekarotohme ropa. Mame mokaro zae exiko mā toto, Ritonōpo omipona exiko.

⁴⁴ Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Yzehno awahtao xine etuarimāko matose topu pona aepukahpyry samo. Yrome ozehno xine jahtao popyrahxo oya xine mana ipunaka. Etuarimakehpyra exiko matose. Topu konōto nutūmahpyry sā roropa matose exiko, tykase Jezu.

⁴⁵ Morarame typoko xine Jezu otururu tonetupuhse parixeu tomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro. ⁴⁶ Morara exiryke Jezu apoipory se toh kynexine soutatu tomo a. Yrome imoihmākō zuno toexirykōke anapoipyra tokurehse toto urutōme Jezu ekaroryke imoihmākomo a.

Otuhtoh konōto ritopōpyry tuisa mükuru pytatohme
(Ruk 14.15-24)

22 Mame enetupuhtohke toto amorepane ropa Jezu. ² Ynara tykase ynororo,
—Ritonōpo enetuputyry oesēkōme ynara sā mana. Pata konōto esē sā mana. Mame otuhtoh konōto tyrise eya tumükuru erēnatohme. ³ Mame typoetory tō taropose eya imehnō eahmatohme toto a, otuhtoh konōto pona toto oehtohme. Yrome otuhtoh konōto pona toytorykō se pyra toehse toto. ⁴ Morara exiryke imehnō typoetory tō taropose ropa eya toto eahma-

tohme ropa, “Ynara kaxitatoko eya xine, ‘Otuhtoh konōto esē oeraximatoryko rokē mana. Pui konōto to- tapase eya, pui poenō maro. Tōsē itamurume nae mana. Morara exiryke ehmaropa. Imükuru erēnary enetokose,’ kaxitoko” tykase typoetory tomo a ynororo. Mame toytose toh rahkene toto eahmase ropa repe.

⁵ —Yrome mokaro eahmatyā tuenikaro rokē toh kynexine. Toerohtoh poko rokē torētyke toh kynexine. Toiro tutupi pona toytose. Imepy osepekahtoh taka toytose. ⁶ Imehnomo a ipoetory tapoise. Typipohse eya xine. Totapase roropa toto eya xine. ⁷ Morara exiryke pata konōto esē toto zehno toehse. Soutatu tō taropose eya typoetory tō mýpotohme, toto etapahpōkō etapatohme, toto esary zahkapotohme roropa. ⁸ Morarame typoetory tykohmase ropa tyya, “Emero tōtyhkase tōsē tōkehko. Yrome otuhketō pyra rokē nase. Mokaro yneahmatyā popyra rokē mā toto. ⁹ Morara exiryke ytotoko osema taka. Emero rokē imehnō eahmatatoko xiaro toto oehtohme otuhtoh konōto pona,” tykase ynororo.

¹⁰ —Morara exiryke toytose toto osema konōto taka. Mame emero tonehse eya xine, kurākomo, ajoajohpe exiketomo emero rokene. Tapyi konōto typehse ahno ke. ¹¹ Mame pata konōto esē toytose tytapyi konōto taka tyneahmatyā enese. Mame moro tao toiro orutua tonese eya tupoke kurā ke pyra, erēnatoh ke tupoke pyra. ¹² Mokyro eneryke tyya ynara tykase eya, “Jepe otāto moehno xiaro kurā ke pyra tupoke?” tykase ynororo tōturupose tuisa konōto. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo. ¹³ Mame ynara tykase tuisa konōto typoetory tomo a, “Mose imyhtoko emary poko ipupuru poko, enara. Mame ematoko jarānaka, xinukutumā aka. Tykohmāse rahkene. Moroto xitāko mana, kui kui āko roropa mana,” tykase pata konōto esemy.

¹⁴ Ynara tykase Jezu etyhpyryme,
—Tuhke toahmase toh mana, Ritonōpo poetyryme toto ehtohme repe. Yrome tuhke hkopyra tymenekase mana Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

Kowenu tinerū epehmary poko

(Mak 12.13-17; Ruk 20.20-26)

¹⁵ Morarame parixeu tō toytose oximōme rokē tōturutohkōme. Jezu a tōturuporykō se toh kynexine iporemākapotohme tyya xine, ihxirotohme repe. ¹⁶ Mame typoetory tō taropose eya xine Jezu a, Erote epe tō maro. Ynara tykase toto Jezu a,
—Zae rokē yna amorepāko mase. Awaro ynanase. Ritonōpo omiry poko yna amorepāko mase. Torētyke pyra roropa mase opoko. Okerekeremaryhtao imehnomo a oty kara mase. Oenery poko roropa imehnomo a oty kara mase. ¹⁷ Morara exiryke yna zuruko ōsenetupuhtoh poko. Ritonōpo omiry tyoro mana. Romano kowenu omiry tyoro roropa mana. Morara exiryke ynatinerū ekaroryhtao romano kowenu tinerūme Ritonōpo omipona ro ynanah? tykase toto tōturupose.

¹⁸ Moro ke Jezu poremäkapory se toh kynexine. Yrome ynara tykase Jezu eya xine,
—Ajohpe matose. Oty katoth yporemäkapory se hma-tohu? ¹⁹ Romano kowenu epehmatoh enehko ya tineru pitiko, tykase.

Mame tineru tarose eya xine ahtao Jezu a, ²⁰ ynara tykase ynororo eya xine,

—Onoky ekuhsē roropa mosehro? Onoky esety ro-ro-pa mosehro? tykase töturupose eya xine.

—Seza mosero, romano tō esemy, tykase toto.

²¹ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Morara ahtao Seza kyryry ekarotoko eya. Yrome Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase.

²² Mame morara kary etaryke tyya xine toemynyhmase toto. Mame Jezu turumekase ropa eya xine. Toytose ropa toto.

Aorihtyā ěsemäkapory ropa poko

(Mak 12.18-27; Ruk 20.27-40)

²³ Morarame moro ěmepyryae ro satuseu tō toytose Jezu a. Satuseu tō mokaro aorihtyā ěsemamyry ropa poko onenetupuhpynomo. Ynara tykase toto Jezu a,

²⁴ —Moeze namorepatopōpyry ynara āko mana, “Orutua toorihse ahtao typoenōke pyra ahtao, ah zakorōnŷpyry ipytŷpyry apoino tpytyme, imūkuatohme aorihtyā mūkurume,” tykase Moeze nymerohpyry.

²⁵ Mame orutua kynexine takorōke 6me. Atapona 7me toh kynexine. Mame osemazuhme aenuruhpyry typytase. Yrome tumūkue pyra ro tahtao toorihse ynororo. Mame ipytŷpyry tapoise ropa zakoronŷpyry a, tamuximehxo exikety a. ²⁶ Yrome morararo tumūkue pyra ro tahtao toorihse mokyro. Morararo ĩkaponato. Morararo emero porehme, atapona 7me. ²⁷ Mame etyhpyryme nohpo toorihse roropa. ²⁸ Morara exiryke ěsemäkatohpo onoky pytyme exiko mokyro nae, 7mākō pytŷpyryme toehse aexiryke? tykase toto töturupose.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Azahkuru matose Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra oexirykōke, ijamitunuru waro pyra roropa oexirykōke. ³⁰ Aorihtyā tōsemäkapose ropa ahtao Ritonōpo nenyohyā sā exiko mā toto. Orutua kō nohpo tō maro pytara mā toto. Niotara roropa mā toto.

³¹ Mame aorihtyā ěsemäkapory ropa poko Ritonōpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tykase Ritonōpo, ³² “Ywy ase Aparão esemy, Izake esē roropa, Jako esemy enara,” tykase. “Aparão tō esemyŷpyryme ase,” kara kynexine ynororo. Oty katothme? Ynara exiryke, imeĭpo toto ekepyry ěsemānōko ropa mana. Seromaroro zuzenukō Ritonōpo maro mana. Isene exiketō esēme Ritonōpo mana. Aorihtyā ekepyā esēme rokē pyra mana, tykase Jezu satuseu tomo a.

³³ Mame Jezu omiry etaryke tyya xine tōsenuruhkase imoihmākomo, tuaro Jezu exiryke.

Ritonōpo omipona ehtoh poko

(Mak 12.28-34; Ruk 10.25-28)

³⁴ Morara kary etaryke tyya xine satuseu tō tymynyhpāse. Moro poko totase ahtao parixeu tomo a, tōximōse ropa toto Jezu maro. ³⁵ Toiro parixeu Moeze omihpyry poko imehnō amorepaneme kynexine. Jezu poremäkapory se kynexine. Morara exiryke tupimā poko töturupose eya. ³⁶ Ynara tykase Jezu a,

—Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a tuhke mana. Yrome toiro moro kurehxo ahtao oty kurehxo in-nymeropohpyry omipona kuehtohkōme? tykase parixeu töturupose Jezu a.

³⁷ Ynara tykase Jezu eya,

—Ritonōpo oesēkōme mana. Morara exiryke ipyno ehtoko yronymyryme. Ise ehtoko okurohtao xine, oorikyrykō ponāmero. Kure rokē tyritoko ōsenetupuh-tohkōae. Oemynyhmarykohtao ro ipyno ehtoko.

³⁸ Morara awahtao xine kure matose Ritonōpo a.

³⁹ Mame zakorō isā roropa mana. Ynara āko, “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oexirykō samo,” āko. ⁴⁰ Asakoro-ro moro omipona awahtao xine, Moeze omihpyry omipona matose ipunaka. Urutōkō omihpyry omipona roropa matose, tykase Jezu eya.

Onoky parŷpyryme Ritonōpo nymenekahpyry nae kukurākanekomo?

(Mak 12.35-37; Ruk 20.41-44)

⁴¹ Morarame parixeu tō tōximōse ahtao ynara tykase Jezu eya xine,

⁴² —Otarā āko matou Ritonōpo nymenekahpyry poko? Onoky parŷpyryme nae? tykase ynororo töturupose eya xine.

—Tawi parŷpyryme mana, tykase toto.

⁴³ Ynara tykase Jezu,

—Tawi parŷpyryme ynororo ahtao oty katothme, “Jesemy,” tykase Tawi ipoko Ritonōpo zuzenu poe? Ynara tykase Tawi pake, ⁴⁴ “Ritonōpo töturuse jesē maro. ‘Oporohko seino japotunuru wino. Ozehno exiketō rīko ase opoetorytōme,’ tykase Ritonōpo.” Morara tymerose Tawi a. ⁴⁵ Naeroro Tawi a tosēme mokyro tokarose ahtao otāto Tawi parŷpyryme roropa ynororo nae Ritonōpo nymenekahpyry? tykase Jezu eya xine.

⁴⁶ Yrome Jezu ezukuru waro pyra toh kynexine emero porehme. Morara exiryke töturuporykō se pyra toehse toto.

Osenekunohpopyra ehtoko parixeu tomo a

(Mak 12.38-39; Ruk 11.43-46; 20.45-46)

23 Morarame Jezu töturuse imoihmākō netaryme typoetory tō netaryme roropa. ² Ynara tykase ynororo,

—Moeze omihpyry poko āmorepatōkō mokaro repe, parixeu tō roropa. Ritonōpo omiry poko āmorepatōryko toh mā repe. ³ Morara exiryke toto omiry omipona ehtoko. Āmorepatōpyrykō roropa omipona ehtoko. Yrome toto nyrihpyry onypoehohpyra ehtoko, aomirykō sā pyra inyryrykō exiryke.

⁴ Imehnõ tuarimapõko mã toto yronymyryme. Yrome toto anakorehmara mã toto ipunaka. ⁵ Kure sã os-enepõko toh mã repe. Ritonõpo omiry aroarõko mã toto imehnõ neneryme kure toexirykõ enetohme imehnomo a repe. Upo kurã ke, otupohtõko roropa mã toto kure toexirykõ enetupuhtohme roropa imehnomo a repe. ⁶ Tamuximehxo exiketõ esaka porohnõko mã toto oximõme toehse toto ahtao otuhtoh konõto pona. Epehtoh kurã se rokẽ mã toto tapõkõme Ritonõpo maro oturutoh tao. ⁷ Ynara kary etary se roropa mã toto, "Moehno tuisa? Amorepatõ mase. Imehxo exikety mase imehnõ motye," kary etary se mã toto osepekahtoh tao, ahno imoity htao, enara. ⁸ Yrome, "Amorepatõme mase," kamexipopyra ehtoko imehnomo a. Atakorõmãkõ sã rokẽ matose. Toiro rokẽ ãmorepanekõ nymyry mana, Ritonõpo. ⁹ Naeroro sero nono po imehnõ onyripyra omykõme ehtoko roropa. Toiro rokẽ omykõme nymyry mana, Papa kapuaono. ¹⁰ Tuisame pyra ehtoko roropa, toiro otuisarykõme nymyry aexiryke, Ritonõpo nymenekahpyry. ¹¹ Tuisame se awahtao xine imehnõ poetoryme sã ehtoko. Imehnõ akorehmatoko. ¹² Tuisamehxo orirykohtao imehnõ poetoryme sã oritorõko ropa Ritonõpo mana. Yrome imehnõ akorehmaneme awahtao xine tuisamehxo oritorõko Ritonõpo mana, tykase Jezu.

Popyra mã onekunohtõkomo
(Mak 12.40; Ruk 11.39-42,44,52; 20.47)

¹³ Ynara tykase Jezu parixeu tomo a, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananomo a roropa,
—Jetuhxo exiko oya xine mana kurãkõ apiakaryhtao Ritonõpo a. Ajohpe oexirykõke jetuhxo awãnohtorõko Ritonõpo mana. Ritonõpo esary apurõko sã matose. Imehnõ amoreparyhtao oya xine tyoro sã toto amorepãko matose onenetupuhpyra toto ehtohme. Omomyrykõ se pyra matose Ritonõpo esaka. Mame imehnõ Ritonõpo enetuputyry se toto ahtao toto akorehkaõ matose Ritonõpo onenetupuhpyra toto ehtohme tosẽkõme.

¹⁴ (—Morara exiryke jetuhxo exiko oya xine mana. Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananõme matose. Parixeu tõme matose roropa. Yrome ajohpe rokẽ matose. Pytõpo tõ enekunohnõko matose toto mõkomory ematonanohtohme oya xine, itapyikõ apoitohme roropa oya xine. Mame imehnõ netaryme oturõko matose itamurume Ritonõpo a samo. Morara exiryke awãnohtorõko Ritonõpo mana itamurumehxo.)

¹⁵ —Parixeu matose. Imehnõ amorepananõme roropa matose Moeze omihpyry poko. Yrome oya xine jetuhxo exiko mana ipunaka ajohpe oexirykõke. Tuna konõto akuohnõko matose. Pata tamuru poro roropa ytoytõko matose imepõ tyorõmatohme oya xine asã xine aehtohme. Mame tõtyhkase awahtao xine mokyro amorepary poko omoty xine exiko mana orõpyra tyrypyry poko. Mokyro emãko roropa Ritonõpo mana apotoimo htaka asã xine.

¹⁶ —Jetuhxo oya xine exiko mana. Imehnõ amorepaneme osekarõko matose. Otãto imehnõ amorepaneme osekarõko matou kure ehtoh waro pyra awahtao xine? Imehnõ amorepãko matose ajoajohpe toto ehtohme. Ynara ãko matose imehnõ amorepãko, "Ritonõpo maro oturutoh poko otururukohtao ajohpe pyra oekarotohkõme repe, oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iiryryme pyra matose. Yrome uuru risẽ poko otururukohtao ajohpe pyra oekarotohkõme Ritonõpo maro oturutoh tao exikety poko otururukohtao, morara ahtao ajohpe pyra ehtoko ipunaka iiryryme pyra oehtohkõme," ãko matose imehnõ amorepãko. ¹⁷ Azahkuru matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo Ritonõpo a? Uuru risemy? Tymaro oturutopo? Ritonõpo poe asakororo kure Ritonõpo kyryryme exiryke. ¹⁸ Ynara ãko roropa matose imehnõ amorepãko azahkuru, "Tokarosẽ zahkatoh apõ poko otururukohtao ajohpe pyra oehtohkõme repe oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iiryryme pyra matose. Yrome tyahkasẽ poko otururukohtao ajohpe pyra oekarotohkõme, ajohpe pyra ehtoko ipunaka iiryryme oexirykõino," ãko matose repe imehnõ amorepãko. ¹⁹ Azahkuru rokẽ matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo nae Ritonõpo a? Onekarorykõ zahkatoh apony, onyahkarykomo? Onekarorykõ riryhtao oya xine jahkatoh pona kure exiko mana Ritonõpo a. Morara exiryke asakororo kure mana. ²⁰ Naeroro onekarorykõ zahkatoh apõ poko otururukohtao onyahkarykõ poko roropa oturõko matose. ²¹ Morararo Ritonõpo maro oturutoh poko otururukohtao Ritonõpo poko oturõko roropa matose moro tao Ritonõpo exiryke. ²² Morararo kapu poko otururukohtao Ritonõpo porohtoh poko oturõko matose Ritonõpo esaryme kapu exiryke. Ritonõpo poko roropa oturõko matose, moroto Ritonõpo exiryke.

²³ —Jetuhxo exiko mã oya xine parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatõkomo imehnõ tonekunohse oya xine exiryke. Aixi nae awahtao xine omame porehme, toiro ekarõko matose Ritonõpo a, otyro tõkehko, omõkomorykõ roropa. Moro poko zae matose repe, yrome ãmorepatopõpyrykõ poko Ritonõpo omiry poko, moro omipona pyra matose. Zae ehtoh poko ehtoko. Imehnõ pyno ehtoko. Kure rokẽ ehtoko. Ritonõpo omipona ehtoko. Morara awahtao xine kure matose Ritonõpo a. Morara awahtao xine omõkomorykõ zokonaka ekarory kure roropa mana eya. ²⁴ Azahkuru rokẽ imehnõ amorepananõme matose. Tuna ãne sã matose. Xikuromã pisarara ah-põko mana. Erere pisarara anõnõko roropa mana, xikuromã pitiko onõpyra toehtohme repe. Yrome xikuromã konõto tuna kuaõ ahtao oty kara ynororo, ãnõko rokẽ mana xikuromã konõto maro. Mokyro sã matose. Azamaro pyra imehnõ ehtoh poko torõtyke matose. Yrome oorypyrykõ konõto poko oty kara matose.

²⁵ —Jetunety ke itamurume awãnohtorõko Ritonõpo mana. Imehnõ amorepaneme matose repe Moeze

omihpyry poko. Parixeume roropa matose. Yrome ajohpe rokē matose. Eukuru ētoh kurikane sã matose paratu tōkehko. Apoitoh rokē kurikãko mã ynororo, jarao rokene. Yrome zao onukurikara mana. Mokyro sã matose. Okurohtao xine pehme matose oorypyrykō ke, onematonanohtyãkō ke, imehnō poko openeta-tohkō ke, enara. ²⁶ Tuaru pyra matose parixeu tomo. Oorypyrykō rumekaryhtao oya xine okorokatohkōme Ritonōpo a, kure oritorýko ropa Ritonōpo mana okurohtao xine. Mame kure exiko matose iirypyryme pyra.

²⁷ —Itamurumehxo awãnohtorýko Ritonōpo mana, parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatōkō roropa, ajohpe oexirykōke. Tonohse aorihtyã ekepyry ē ahtao karimutumã ke kure sã exiko repe. Moro sã matose ajohpe oexirykōke. Kure oenotorýko imehnō mã repe. Yrome okurohtao xine aorikyhyry tō zonētyã sã matose. Nuriame matose oorypyrykōke.

²⁸ Morara awahtao xine kure oekarotorýko imehnō mã repe. Yrome okurohtao xine iirypyryme matose ajoajohpe oexirykōke.

Toto wãnohnōko Ritonōpo mana

(Ruk 11.47-51)

²⁹ —Jetuhxo exikety ke awãnohtorýko Ritonōpo mana Moeze omihpyry poko amorepatōkomo, parixeu tō roropa, ajohpe oexirykōke. Otonētoh kurã riko matose, Ritonōpo poe urutōkō zonētohme. Kurãkō ekepyry esary riko roropa matose. Kurã ke otonētoh zonohnōko matose kurãkō poko wenikehpyra oeh-tohkōme repe. ³⁰ Ynara ãko roropa matose, “Pake yna tamuru ehtopōpyry sã pyra ynanase. Ritonōpo poe urutōkō onetapara ynanase ynatamuru sã pyra,” ãko matose repe. ³¹ Atamurukō ryryry poko zuaro matose. Eya xine urutōkō etapatopōpyry waro matose. Yrome toto pakōme matose. ³² Toto sã roropa matose, oorypyrykō poko rokē oexirykōke. ³³ Okoi sã matose, orihmatōkō samo. Oeparykō se exiko matose repe awãnohtohkō kurūke. Yrome ãpiakatorýko Ritonōpo mana apotoimo htaka oemapotohkōme. ³⁴ Mame etatoko pahne, urutōkō arōpōko ase oya xine, tuaro exiketomo, ãmorepanekomo. Mame toitoine toto etapãko matose. Imehnō exixihmapōko matose wewe pokona. Toitoine toto pipohnōko matose õximōtohkō tao. Imehnō aroarōpōko roropa matose apatarykō poe. ³⁵ Morara exiryke awãnohtorýko Ritonōpo mana kurãkō etapatamitume oya xine, emero porehme, Apeu etapatopōpyry poe Zakaria etapatopōpyry pona. Mokyro Parakia mūkuru kynexine. Mokyro totapase oya xine Ritonōpo maro oturutoh myhto, onekarorykō zahkatoh apō wino. ³⁶ Etatoko pahne, mokaro etap-atamitume sã awãnohtorýko Ritonōpo mana.

Jerusarēpōkō pyno Jezu ehtopōpyry

(Ruk 13.34-35)

³⁷ —Jerusarēpōkomo, urutōkō Ritonōpo poe etapananōme matose. Topu emananōme matose Ritonōpo naropotyã pona oya xine. Tuhke rokē oeahmarykō se exiase repe. Oewomarykō se roropa exiase

repe kuratiri nohpory a typoenō ewomary samo taporiry zopikoxi. Yrome yse pyra mexiatose. ³⁸ Naeroro Ritonōpo maro oturutoh tytaōke pyra exiko mana apatarykō po. Patãpome exiko oesarykō mana. ³⁹ Etatoko pahne, taroino jenepyra ropa matose. Imeipo jenēko ropa matose. Ynara karyhtao oya xine, “Kure mose nase. Ritonōpo poe oehketyme ynororo,” karyhtao ypoko oya xine, tykase Jezu eya xine.

“Ritonōpo maro oturutoh tykararahse exiko”

katopōpyry

(Mak 13.1-2; Ruk 21.5-6)

24 Morarame Jezu toytose ropa ahtao Ritonōpo maro oturutoh tae ynara tykase ipoetory tō eya, —Eneko ke Jezu, sero tapyi Ritonōpo maro oturutoh topu risē kurano, tykase toto.

² —ÿ, repe, tykase Jezu. —Etatoko pahne, senohne topu risē etohtohkãko mana, emero porehme, tykase Jezu eya xine.

“Etuarimãko matose, ooryhmatorýko roropa imehnō

mana,” katopōpyry

(Mak 13.3-13; Ruk 21.7-19)

³ Morarame ypy pona toytose toto, Oriwera pona. Morotona typorohse Jezu. Mame oximōme rokē tahtao xine ynara tykase ipoetory tō eya,

—Yna zuruko Jezu, otara ahtao morohne epahnōko nae? Otara oopepyry ropa enetupuhnōko roropa ynanah? Kurãkō apiakatoh enetupuhtohme roropa yna a? tykase toto tōturupose.

⁴ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oeh-tohkōme. ⁵ Ynara exiryke, tuhke ytōko oya xine mana. “Ywy ase Ritonōpo nymenekahpyry,” ãko mã imehnomo a toh repe. Tuhkãkō enekunohnōko mã toto. ⁶ Mame imehnō atatapoiry poko etãko matose ameke hkopyra, amekehxo roropa. Yrome etatoko pahne, torētyke pyra ehtoko sero nono enahkary poko. Oty kara ehtoko. Ynara exiko mana, atatapoiko seropōkō mana. Yrome sero nono onenahkapopyra ro Ritonōpo mana. ⁷ Toiro patapōkō mã imepý pata pona ytōko morotōkō etapase. Tuisa konōto poetory tō mã ytōko imepý tuisa poetory etapase roropa. Mame tomirykōke tuhke orihnōko mã toto tynahke pyra toexirykōke. Nono kywyhkywyh ãko mana tuhke pata tamuru punero. ⁸ Morara toehse ahtao etuarimapitōko exino, poeto ē enurupitory samo.

⁹ —Mame ãpoitorýko imehnō mana oẽmapotohkōme ãpuruhpyry taka ypoetoryme oexirykōke. Oryhmatorýko mã toto oetapatorýko roropa mã toto. Tuhkãkō zehno xine exiko mana, ypoetoryme oexirykōke, jomipona oexirykōke. ¹⁰ Morara ahtao toetuarimarykō kurūke tuhke jurumekãko mã toto. Tuhke roropa osewokãko mã toto. Tope tō ewokãko mã toto. Tope tō zehno exiko roropa mã toto. ¹¹ Mame morara ahtao ajohpe urutōkō tuhke exiko mã toto. Imoihmãkō enekunopyry se exiko mã toto. ¹² Tuhkehxo tyrypyrykō poko exiko mã toto, seropōkomo. Mame

mokaro pokoino ypoetory tō roropa penekehnōko mā toto ypoko. Yronymyryme hkopyra yse exīko mā toto. ¹³ Yrome ypoetory tō jomipona toexirykō poko penekehpyra tahtao xine, kurākō apiakatoh po toto pynanohnōko ase. ¹⁴ Mame pata tō poro jomiry kurā arōko ypoetory tō mana. Imehnō amorepāko mā toto Ritonōpo enetupuhtohme eya xine tosēkōme. Emero pata tō poro ytōko mā toto emero patapōkō amorepase ypoko. Moromeīpo kurākō apiakatoh exīko mana.

Ahno nyrihpyry xihpyry
(Mak 13.14-23; Ruk 21.20-24)

¹⁵ —Pake Tanieu a tymerose iirypyrymākō nyrihpyry xihpyry poko. Mame Tanieu omihpyryae ro iirypyrymākō nyrihpyry xihpyry enēko matose Ritonōpo esao. (Moro poko enetupuhtoko. Tuaro ehtoko.) ¹⁶ Jutea po awahtao xine morara aexiryhtao epatoko ypy tō pona, orihpyra oehtohkōme. ¹⁷ At-apyīkō mypatarānao awahtao xine morara aexiryhtao omōkomorykō poko pyra ehtoko. Topohme rokē mepatatose. ¹⁸ Tupito po awahtao xine roropa mepatatose roropa. Upo enehse ytopyra ehtoko at-apyīkō taka. Mepatatose rokē axiny. ¹⁹ Morara aexiryhtao itamurumehxo etuarimāko matose nohpo tomo, poetoēme awahtao xine, typoenōke pisarara awahtao xine roropa. ²⁰ Oturutoko Ritonōpo a konopome pyra ehtohme oeparykohtao. Oserematohae ro epāko matose. ²¹ Ynara exiryke etuarimāko matose itamurume. Moro oetuarimatohkō panō onenepitopyra seropōkō mana sero nono ritopōpyry poe ro. Moro oetuarimatohkō panō onenezomopyra roropa exīko seropōkō mana. ²² Yrome Ritonōpo poe tuhke pyra ēmehnōko matose oetuarimarykō poko. Tuhke tōmehse awahtao xine oetuarimarykō poko oenahtory roropa. Yrome tynymenekatyā pokoino tuhke hkopyra oēmehkaporōyko Ritonōpo mana otuarimanohpo-tohkōme.

²³ —Morarame oya xine ynara karyhtao, “Enetoko ke, mokyro Ritonōpo nymenekahpyryme mana,” karyhtao imehnomo a oya xine ajohpe rokē toh mana morara karyhtao eya xine. Ynara karyhtao roropa ajohpe rokē toh mana, “Mokyro roropa ynororo,” karyhtao eya xine imepỹ poko ajohpe rokē mā toto. ²⁴ Tuhke ajohpākō oehnōko mana, Ritonōpo nymenekahpyryme os-ekarōko toh mā repe. Tuhke roropa Ritonōpo poe urutōkōme osekarōko toh mā repe. Ajoajohpe rokē toh mana. Jamihme sā osekarōko toh mā repe. Otarāme kurākōkara kurākāko ropā toh mā repe imehnō enekunohtohme rokē tyā xine. Ritonōpo poe-ory enekunopyry se roropa toh mā repe. ²⁵ Etatoko pahne, seromaroro ourutorōyko ase morohne exipyra ahtao ro.

²⁶ —Morarame ynara āko imehnō mā oya xine, “Enetatoko mokyro, ahno esao pyra mana. Ritonōpo nenehpohpyry mokyro,” āko toh mā repe. Morotona ytopyra ehtoko. Mame ynara karyhtao roropa oya xine, “Enetoko ke, taro nase. Tōtonēse rokene,” karyh-

tao oya xine ajohpe rokē toh mana. ²⁷ Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropā nenenehkane sā exīko mana. Nenenehkane ahtao kapu zopikoko saereh āko mana emero tonesēme, xixi tūtatoh wino exikety sā xixi omōtoh pona. Moro saaro Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropā exīko mana, emero ahno neneryme.

²⁸ —Okyno ekepyry ahtao axī kurumu tōkehko ipokona porohnōko mana.

Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropā poko
(Mak 13.24-27; Ruk 21.25-28)

²⁹ —Mame toetuarimakehse awahtao xine okynā pyra xixi ezehnōko mana. Nuno roropa saereh kara exīko mana. Xirikuato ohpahnōko kapu poe kapuaōkō esyryhmaryke tosae xine, jamihme exiketō tosae xine esyryhmaryke. ³⁰ Morarame Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropā enēko tarōkō mana. Mame patapōkō xitāko mana emero porehme. Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropā eneryke tyā xine xitāko mā toto. Oehnōko mana akuru htoko. Jamihme kuhse oehnōko ropā mana kapu ae. Emero motye tuisamehxo oehnōko ropā mana, emero esēme toexiryke. ³¹ Mame rue konōto etōko mana. Opore osetokety etōko mana. Mame tynenyohyā aropōko Ritonōpo mana sero nono poro tynymenekatyā enehtohme tyā emero pata tō poe.

Wasasa etary poko enetupuhtoh poko
(Mak 13.28-31; Ruk 21.29-33)

³² —Mame wasasa tōkehko waro matose. Wasasa etaryhtao oya xine jeimamyry enetupuhnōko matose. ³³ Moro saaro oryhtatopōpyrykō eneryhtao oya xine tuaro exīko matose. Joepyry ropā okynā pyra exiry waro exīko matose. ³⁴ Etatoko pahne, ynekarohpyry oya xine emero osenēko mana. Mame morohne enenanō toitoine orihpyra exīko toh mana joepyry ropā ponāmero. ³⁵ Kapu enahnōko mana. Sero nono roropa enahnōko mā repe. Yrome jomiry jūme enahpỹme exīko mana.

“Joepyry ropā waro pyra imehnō mana emero porehme,” katopōpyry

(Mak 13.32-37; Ruk 17.26-30,34-36)

³⁶ —Kapu ae jyhtory ropā waro pyra sero nonopōkō mana. Ritonōpo nenyohyā zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa kapuaō rokē zuaro mana. ³⁷ Kapu ae jyhtory ropā Noe ehtopōpyry sā exīko mana. ³⁸ Sero onynerymapopyra ro Ritonōpo ahtao tōtuhse sero nonopōkomo. Eukuru tōse eya xine. Typytase toto. Tyniotase roropa toto Noe omōtoh pona kanawa konōto aka. ³⁹ Zuaro pyra toto ahtao tuna tukumase. Tynerymapose toto emero porehme. Moro sā mā Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropā ahtao. ⁴⁰ Morara ahtao tupito poko erohnōko orutua kō asakoro. Mame toiro rokē ytōko mana. Yrome imaronōpo moroto rokē oxinomōko mana. ⁴¹ Nohpo tō roropa erohnōko mā toto oximōme tonahsē riry poko. Toiro rokē ytōko mana. Yrome imaronōpo oxinomōko

mana. ⁴² Morara exiryke tuaro ehtoko. Oesëkö oepyrý ropa waro pyra oexiryköke. ⁴³ Etatoko pahne, omato oepyrý poko zuaro tapyi esë ahtao nyhpyra mana, ty-tapyi taka omöpyra omato ehtohme, tymökomory onematonanohpyra roropa omato ehtohme. ⁴⁴ Morara exiryke mokyro sä ehtoko kokoro rokene. Tuaro pyra awahtao xine otaräme, "Seroae oehpyra mana," äko matose zuaro pyra oexiryköke. Morara ahtao otaräme Kapu ae Ayhtohpyry oehnöko ropa mä rahkene.

Tuisa poetory zae exikety, zae pyra exikety roropa (Ruk 12.41-48)

⁴⁵ —Naeroro Ritonöpo poetoryme nymyry matou? Tuaro exikety me matou? Etatoko pahne, tuisa konöto kynexine typoetoke exikety. Morarame imepý pona toytory se toexiryke typoetory toiro tyrise eya imehnö eraseme. "Ypoetory otuhmanohponeme mase jesahpyo," tykase ynororo eya. ⁴⁶ Morarame okynahtao oehnöko ropa mana typoetory tö enese. Mame typoetory erase zae ahtao, täkye exiko mana tooehse ropa tahtao. ⁴⁷ Täkye exiko roropa erase mana. Mame jüme mokyro riko tymökomory eraseme mana. ⁴⁸ Yrome ajoajohpe mokyro toehse ahtao tosë esahpyo, ynara äko mä ynororo otaräme oseyä rokene, "Otaräme jesë oehpyra ropa mana. Okynahxo ynororo," äko otaräme mä oseyä rokene. ⁴⁹ Mame tosë poetory pipohnöko mana. Tope tö maro rokë otuhnöko roropa mana. Eukuru ênöko etýketö maro. ⁵⁰ Mame mokyro esë oehnöko ropa mana ynara karyhtao ro eya, "Jesë seroae oehpyra mana," karyhtao ro eya oehnöko mana. Tuaro pyra ynororo ahtao esë oehnöko mana. ⁵¹ Mame tooehse tahtao typoetory kahpyry wänohnöko mana. Jehno toexiryke iiryhmäko roropa mana. Imehnö ajoajohpäkö maro mokyro emäko mana. Moroto xitäko ynororo, kui kui äko. Enara.

Oryximäkö 10mäkomo

25 Ynara tykase Jezu,
—Morarame kuräkö apiakatoh po Kapu ae Ayhtohpyry oehnöko ropa mana. Mame ynara sä exiko mana pytatoh sä exiko mana. Pytatoh ke mana. Mame morotona sä nohpo tö eahmäko, omame porehme oryximäkomo. Mame tynäparinäkö apoiko mä toto pytakety eraximatohme sä tyä xine. ² Mame 5mäkö tuaro pyrahme sä mana. Imehnö 5mäkö tuaro mana. ³ Mame mokaro tuaro pyra exiketö tynäparinäkö aröko sä mä toto. Yrome oriu anaropyra mä toto. ⁴ Mame mokaro tuaro exiketö tynäparinäkö maro tynäparinäkö aryry aröko sä mä toto ë ao pehme. ⁵ Mame mokyro pytakety ohkynä sä mana oehpopyra. Morarame ohkynä toehse ahtao wetukene nohpo tö exiko mana. Nyhnöko mä toto.

⁶ —Morarame onoa toehse ahtao sekere kary etäko mä toto. "Mokyro erënakety oehnöko mana. Ehmaropa. Mokyro senetatose," äko sä mä toto.

⁷ —Axí pakäko ropa sä mä toto 10mäkomo. Mame tynäparinäkö zukäko mä toto. ⁸ Ynara äko sä tuaro

pyra exiketö mana, "Oriu pitiko ekaroko yna a taryse pyra yna näparina nase," äko sä mä toto.

⁹ —"Arypyra," äko tuaro exiketö mana. "Oriu ekaroryhtao oya xine ipune pyra exiko mana. Epekahtatoko osepekahtoh taka anäparinäkö aryhtotohme," äko toh mä eya xine.

¹⁰ —Morara kary etaryke tyä xine ytöko mä toto 5mäkomo, tuaro pyra exiketomo, oriu epekahse repe. Mame erënakety oehnöko sä koko toto esahpyo mana. Morarame imaro ytöko toh mä tuaro exiketö rokene, 5mäkö rokene. Tapyi taka omönöko mä toto erënatoh taka, otuhtoh konöto pona. Mame tapyi apurüko sä erënatoh aporesemyry mana.

¹¹ —Mame okynahtao tuaro pyra exiketö oehnöko roropa mä toh repe. "Ynanomöxi. Ynanomöxi," äko mä toto. Kohtäko toh mä repe.

¹² —Yrome, "Awaro pyra ase," äko mä ynororo eya xine.

¹³ Mame ynara tykase Jezu eya xine etyhpymy,
—Morara exiryke tomeseke ehtoko, mokaro sä pyra oehthököme, tuaro pyra exiketö sä pyra oehthököme. Emero tyritoko Kapu ae Ayhtohpyry oepyrý ropa eraximaryme, aepyrý ropa waro pyra oexiryköke, tykase Jezu eya xine.

Pata esë poetory tomo, 3mäkomo (Ruk 19.11-27)

¹⁴ Ynara tykase roropa ynororo,

—Ynara sä exiko Kapu ae Ayhtohpyry oepyrý ropah-tao mana. Orutua ehtopöpyry sä exiko mana. Mame tytapyi tae toytory se toehse ynororo imepý pona. Morara exiryke typoetory tykohmase tyä tymökomory eraseme toto ritohme. ¹⁵ Mame emese kure exiketö a tytinerü 5 miriäome tokarose eya. Imepyny a 2 miriäome tokarose eya. Etyhpyrymano a toiro miriäome tokarose eya. Mame toytose ynororo rahkene. ¹⁶ Mame mokyro 5 miriäo apoihpö toytose erohse tytinerü poko, emäkapotohme. Okynahtao imepý 5 miriäo tapoise ropa eya, 10 miriäome atapona.

¹⁷ Morararo, asakoro miriäo apoihpono. Tytinerü tomäkapose eya, imepý asakoro miriäo tapoise ropa eya. ¹⁸ Yrome mokyro toiro miriäo rokë apoihpö toytose. Nono tahkase eya zonëtohme. Mame tosë tinerü tyrise eya moro aka. Tonëse eya. Tukuräkase rokë eya.

¹⁹ —Morarame okynahtao esëkö tooehse ropa tytinerü apoise ropa. ²⁰ Mame mokyro 5 miriäo apoihpö tooehse osemazuhme tytinerü ekarose ropa tosemy a. Ynara tykase ynororo eya, "Eneko ke, 5 miriäo mekarose ya. Imepý 5 miriäo apoise ropa. Seny, otinerü rahkene, 10 miriäome," tykase.

²¹ —"Kure myriase rahkene. Ypoetory zae rokë exikety mase," tykase esemy. "Zae mexiase ymökomory poko pitiko rokë ahtao. Morara exiryke tuhkehxo ekaröko ase oya. Omöko jesaka. Täkye exiko ymaro," tykase ynororo.

²² —Morarame ipoetory akorö tooehse, asakoro miriäo apoihpono. Mame ynara tykase ynororo tosemy a, "Asakoro miriäo mekarose ya. Eneko ke imepý asako-

ro mirião apoiase ropa, ipoko jerokuruke,” tykase ynororo.

²³ —Ynara tykase esemy, “Kure mase. Erohketyme nymyry mase. Zae mexiase ymõkomory poko, pitiko rokẽ ahtao. Morara exiryke tuhkehxo ekarõko ase oya. Omõko jesaka tãkye oehtohme ymaro,” tykase ynororo eya.

²⁴ —Morarame ipoetory etyhpymã tooehse roropa, toiro mirião apoihpono. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Tuisa, otinerũ ukurãkase ymotye kuhse tuaro oexiry waro jexiryke. Orẽpyra mase. Imehnõ narykatyã epery apoiko mase, anarykara awahtao ro. ²⁵ Naeroro ouno jexiryke otinerũ ukurãkase nono aka. Seny, otinerunu,” tykase ynororo eya.

²⁶ —“To! Popyra mase. Akĩme rokẽ mexiase,” tykase esẽ eya. “Imehnõ narykatyã epery apoiry se jexiry waro mexiase. Otyro puhturu anarykara jahtao imeĩpo epery apoiry ya waro roropa mexiase. ²⁷ Naeroro oty katohme ytinerũ onekaropyra mexiahse tineru poko erohketõ esemy a. Morara ahtao tomãse pohto ytinerũ exiry,” tykase ynororo typoetory a.

Mame imehnomo a ynara tykase esemy, ²⁸ “Mose wino ytinerũ apoitoko, ekarotohme ropa 10 mirião esemy a. ²⁹ Ynara exiryke, tykyryryke exiketomo a itamurumehxo ekarõko ase ykyryry poko toerohse exiryke, tuhkehxo tymõkomoke aehtohme. Yrome imepyny tymõkomoke pyra ahtao ewinoino ikyryry ipuxihkãko ropa ase erohpyra exiryke. ³⁰ Mose ypoetory otyme kure hnae? Ematoko jarãnaka, ikohmamyhpury panõ aka. Moroto xitãko mana, kui kui ãko roropa mana,” tykase ynororo.

Seropõkõ apiakatoth poko sero etyhpury po

³¹ —Mokyro sã Kapu ae Ayhtohpyry omipona pyra aexihpyry exiko mana. Tuisa konõtome exiko Kapu ae Ayhtohpyry mana. Ritonõpo nenyoytyã maro porohnõko mana tyorohtoh pona. ³² Mame õpataka oximõnõko seropõkõ emero porehme mana. Mame toto apiakãko mana kaneru tõ esemy a toky apiakary samo. Xia kaneru tomo, mya poti tomo. Mokaro apiakary sã typoetory apiakãko mana. ³³ Mame tapo-tunuru wino tynymenekatyã riko ynororo mana, typoetoryme nymyry toto exiryke, tymaro toto ehtohme. Yrome imehnõ typoozery wino tyriko mana typoetoryme pyra toto exiryke. ³⁴ Morarame ynara ãko mã typoetory tomo a, “Osehtoko. Kure matose. Papa nymenekatyãme matose. Osehtoko xiaro jesaka. Oesarykõme jesary tyrise ya moimoro, senohne ritopõpyry poe ro, nono ritopõpyry poe ro. ³⁵ Ynara exiryke, omise exiase. Mame tõsẽ mekarootose ya. Tuna se exiase. Mame tuna mekarootose ya jokurume. Katonõme exiase. Mame atapyikõ taka weahmatose. ³⁶ Tupoke pyra exiase. Mame upo mekarootose ya jupõme. Kure pyra exiase. Mame ypyno mexiatose. Åpuruhpury tao exiase. Mame åpuruhpury taka mytoatose jeneso ymaro oturuse,” ãko mã ynororo eya xine.

³⁷ —Morarame ynara ãko ipoetory tõ eya, “Tuisa, otokohxohko omise awahtao tõsẽ ynanekaroase oya? Otara ahtao roropahxohko tuna se awahtao tuna ynanekaroase oya õkurume? ³⁸ Otara ahtao roropa katonõme awahtao yna tapyi taka yna oeahmase? Otara ahtao roropa tupoke pyra awahtao oupõ ynanekaroase oya? ³⁹ Otara ahtao kure pyra mexiase? Otara ahtao roropa åpuruhpury tao awahtao oenese ynanetoahse?”

⁴⁰ —Mame ynara ãko mã tuisa konõto oya xine, “Etatoko pahne, ypoetory tõ jakorõtõme mana. Mame jakorõ tõ etuarimaketõ, kure tyrise oya xine ahtao, kure kyriatose roropa,” ãko ynororo oya xine mana.

⁴¹ —Mame imoimãkomo a roropa typoozery wino exiketomo a roropa ynara ãko mana, “Mya ytotoke. Ritonõpo ozehno xine mana. Apotoimo htaka ytõko matose. Moro apotoimo tyrise Ritonõpo a joroko tamuru wãnohtohme, inenyoytyã wãnohtohme roropa, enara. ⁴² Omise jahtao jotuhmara myhe mexiatose. Tuna se jahtao roropa tuna onekaropyra mexiatose. ⁴³ Katonõme jahtao roropa ypoko enupunara mexiatose. Tupoke pyra jahtao jupõ onekaropyra mexiatose. Kure pyra jahtao, åpuruhpury tao jahtao roropa enupunara myhe mexiatose ypoko,” ãko mana.

⁴⁴ —Morara kary etaryke tyra xine ynara ãko mã toto eya, “Otara ahtaohxo ke yna oenease roropa omise? Otara ahtao roropa tuna se mexiase? Otara ahtao roropa katonõme mexiase? Otara ahtao roropa tupoke pyra mexiase? Otara ahtao kure pyra roropa mexiase? Otara ahtao åpuruhpury tao roropa mexiase? Otara ahtao åkorehmara ynanexiahse?” ãko mã toto, ekaropõko.

⁴⁵ —Morarame ynara ãko tuisa konõto eya xine mana, “Etatoko pahne, imehnõ poko enupunara mexiatosene, aetuarimarykohtao. Toto pyno pyra mexiatosene. Toto anakorehmara roropa mexiatosene. Morara exiryke, jakorehmara mexiatosene,” ãko ynororo eya xine mana.

⁴⁶ —Morarame mokaro aropõko mana, apotoimo htaka, jũme toto etuarimatohme. Yrome mokaro rokẽ kurãkõ jũme orihpỹme exiko toh mana Ritonõpo maro, tykase ynororo eya xine.

Juteu tõ atamorepatopõpyry Jezu apoiry poko

(Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2; Jo 11.45-53)

26 Morarame moro poko, imoimãkõ tamorepakehse ahtao Jezu a, ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

² —Zuaro matose. Asakoro tõmehse ahtao otuhtoh konõto exiko mana, Paxikoame. Mame Kapu ae Ayhtohpyry apoiko mã toto. Wewe pokona exixihmapõko mã toto, tykase Jezu.

³ Morarame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tõximõse juteu tõ tamuxiry tõ maro. Kaipa tapyi konõto nae kynexine. Morara exiryke moro taka tõximõse toto. Ritonõpo maro oturuketõ tamuxiry Kaipa kynexine. ⁴ Mame tätamorepase toto Jezu apoiry poko tyra

xine. Tokare pyra Jezu apoiry se toh kynexine repe, eta-papotohme tyya xine. ⁵ Ynara tykase toto,

—Setapapotone. Yrome otuhtoh konōto po ahtao popyra mana. Imoihmākō kyzehno xine exīko mana, tykase toto.

Jezu popatopōpyry poko Petania po

(Mak 14.3-9; Jo 12.1-8)

⁶ Morarame Jezu Petania po kynexine, Ximāo tapyī tao. Ximāo ipū imotahpyrōpyry kynexine. ⁷ Mame mokyro tapyī tao Jezu ahtao nohpo toytose eya. Ixtaratu kurā tarose nohpo a Jezu popatohme. Topu kurā risē ao ixtaratu kynexine, arapaxturu risē ao. Ixtaratu ke pehme topu risē kynexine. Mame ixtaratu ē tuhkohse nohpo a Jezu zuhpokoxi tyrithome Jezu otukuruhtao. Moro ixtaratu tyrise eya Jezu zupuhpyry pona emero. ⁸ Mame moro eneryke tyya xine Jezu poetyory tō tohne toehse.

—Oty katoht ixtaratu ahnikāko rokē mose nae? tykase toto tōturupose. ⁹ —Moro ixtaratu tokamose ahtao osepekahtoh tao tuhke tineru apoiry ekarotohme ropa tymōkomokākara a, tykase toto.

¹⁰ Mokaro a nohpo kerekeremary waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty katoht mose nohpo kerekeremāko matou? Mose nyrihpyry juhpokoxi kure potu nase ya.

¹¹ Tymōkomokākara mā enahpyra amaro xine. Yrome okynā pyra ase amaro xine. Orihnōko ase. ¹² Morara exiryke joko pomano orihpyra ro jahtao, toorihse jahtao jonētohpo jekepyry pomatoh kuhno. ¹³ Etatoko pahne, emero pata tō poro jomiry poko imehnō amoreparyhtao oya xine mose nyrihpyry mā mya otuotuhponamāko mana. Mame oesahpyo xine ro-ropa morararo mana, otuotuhponamāko mana, wenikehpyra oehtohkōme jūme sē ritopōpyry poko ypokona, tykase Jezu eya xine.

Jezu ewokatopōpyry poko Juta a

(Mak 14.10-11; Ruk 22.3-6)

¹⁴ Morarame moroto 12mākō kynexine. Toiro esety Juta Ixikariote kynexine. Mokyro toytose Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a. ¹⁵ Ynara tykase ynororo toto a,

—Otāto tineru pixo ekarōko matou ya Jezu ekaroryhtao oya xine? tykase ynororo.

Morara kary etaryke tyya xine tineru tokarose eya. 30me tineru tokarose eya. ¹⁶ Moromeīpo Jezu ekarory se toehse Juta eya xine. Morara exiryke tātamorepase ynororo Jezu ekarory poko Jezu ewokary se toexiryke.

Paxikoe Jezu otuhtopōpyry typoetory tō maro

(Mak 14.12-21; Ruk 22.7-14,21-23; Jo 13.21-30)

¹⁷ Mame otuhtoh konōto toehse Paxikoame. Moro otuhtoh konōto esety akorō wyi pipahmā ohtopo. Ynara tykase Jezu poetyory tō eya,

—Otoko otuhtoh ripōko mah yna a, Paxikoame? tykase toto eya.

¹⁸ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Pata pona oytorykohtao orutua enēko matose.

Ynara kahtoko eya, “Yna amorepane ynara nykā oya, ‘Jytotohpo toehse nase. Morara exiryke ypoetyory tō maro Paxikoe otuhnōko ynanase atapyī tao,’” kaxiko eya, tykase Jezu typoetory tomo a.

¹⁹ Mame toytose toto Jezu omi poe otuhtoh ritohme Paxikoame.

²⁰ Morarame tykohmāse ahtao typorohse Jezu typoetory tō maro, 12mākō maro, otuhse. ²¹ Mame tōtukurukohtao ynara tykase Jezu eya xine,

—Etatoko pahne, taro toiro ohtaōkō jewokāko mana, tykase ynororo typoetory tomo a.

²² Morara kary etaryke tyya xine toemynyhmase ipoetyory tomo. Mame tōturupose toto, atatakominō.

—Onoky? Ywy? tykase toto tōturupose.

²³ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Mose jewokāko nase, ymaro paratu aka wyihpane, tykase ynororo. ²⁴ —Etatoko pahne, Ritonōpo nymeropohpyryae ro orihnōko ase, Ritonōpo omi poe ro. Yrome jetuhxo exīko mā jewokahpono a. Etu- arimākohxo mana jewokatamitume. Kurehxo eya exiry enurupya tokurehse ynororo ahtao. Morara ahtao etuarimara exiry, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁵ Mame ynara tykase Juta, Jezu ewokahpono,

—Ypoko moturu pāna? tykase, tōturupose.

—Ÿ, tykase Jezu eya.

Jezu orihthoh poko wenikehpyra ehtoh poko

(Mak 14.22-26; Ruk 22.15-20; 1 Kor 11.23-25)

²⁶ Mame tōtukurukohtao ro wyi tapoise Jezu a.

—Kure mase Papa. Yna zuru seny onekarohpyry yna a, tykase. Mame wyi tytohtohkase eya typoetory tō punero ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Seny, apoitoko enahtohme oya xine. Upū sero, tykase.

²⁷ Morarame eukuru apoine roropa. Tōturuse ropa Ritonōpo a,

—Kure mase, tykase. Mame typoetory tomo a eukuru tokarose roropa.

—Seny, ētoko, emero porehme. ²⁸ Umunurume sā nase sero. Umunuru kuānōko ase tuhke iirypyrymākō kurākatohme. Umunuru ekuamyryhtao tuhke Ritonōpo poetyoryme exīko mā toto jūmāme. ²⁹ Etatoko pahne, uwa eukuru onēzomopyra ase orihpyra ro jahtao. Tyoro ēnōko ase euhkasenano Ritonōpo esao rokene, tykase Jezu eya xine.

³⁰ Morarame toremiase toto Ritonōpo kure exiry poko. Mame toytose toto moro tae ypy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopōpyry Jezu a

(Mak 14.27-31; Ruk 22.31-34; Jo 13.36-38)

³¹ Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Sero kohmamyryae ro epāko matose. Jurumekāko matose. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryeme sero poko, “Kaneru tō esē etapapōko Ritonōpo mana, ekōpyā atahpahnōko mana. Sapararahme exīko mā toto,” me tymerose Ritonōpo omiryeme. ³² Yrome

tösemäse ropa jahtao, Karirea pona ytöko ase ose-mazuhme. Moroto jenêko ropa matose, tykase Jezu.

³³ Ynara tykase Peturu Jezu a,

—Orumekara ase jüme. Imehnö orumekäko mä repe emero. Yrome ywy orumekara ase jorikyry ponämero, tykase Peturu eya.

³⁴ Yrome ynara tykase Jezu Peturu a,

—Etako pahne, sero kohmamyry ae kuratiri etara ro ahtao, “Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra ase,” äko mase oseruao, tykase Jezu eya.

³⁵ Ynara tykase ropa Peturu Jezu a,

—“Awaro pyra ase,” kara ase jüme. Amaro ro jeta-pary se imehnö ahtao morara kara ase. “Jezu waro pyra ase,” kara ase, tykase Peturu.

Morararo tykase imehnö ipoetory tö emero eya.

Jezu oturutopöpyry Tummy maro Ketysemane po

(Mak 14.32-42; Ruk 22.39-46)

³⁶ Morarame toytose Jezu typoetory tö maro Ketyse-mane pona. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Taro ehtoko aporo. Mõtona pixo ytoxi aporo Papa maro oturutä aporo, tykase ynororo. ³⁷ Mame tymaro Peturu tarose eya Zepeteu mükuru tö maro asakoro. Morarame tomuhtapäse Jezu, toemynyhmase yronymyryme. ³⁸ Ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Emuhtapänöko ase yronymyryme. Morara exiryke taro rokë ehtoko aporo, toto eneneme, tykase Jezu eya xine.

³⁹ Mame mya pitiko toytose Jezu. Nono pona ty-porohse ynororo töpotapoe. Mame ynara tykase ynororo Tummy a,

—Papa kapuaono, emero ritöme mase. Emero zuaro roropa mase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry se awahtao õmipona se rokë ase, tykase.

⁴⁰ Mame toytose ropa Jezu typoetory tomo a, oseru-aõkomo a. Nyhnöko toh kynexine. Mame ynara tykase ynororo Peturu a,

—Owetükö oneanahopyra matokene? ⁴¹ Nyhpyra ehtoko. Oturutoko Ritonöpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru ehtohme. Önykyrykö se pyra matose repe. Yrome jamihme pyra matose, tykase Jezu eya xine.

⁴² Morarame toytose ropa Jezu oturuse ropa Tummy maro,

—Jorikyry se awahtao õmipona se rokë ase, tykase ynororo. ⁴³ Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Nyhnöko rokë toh kynexine tuetükö oneanahopyra toexiryköke.

⁴⁴ Mame mya roropa toytose Jezu toiroro oturuse ropa Tummy maro. Osemazuhme töturutopöpyry saaro töturuse ropa ynororo. ⁴⁵ Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Ynara tykase ynororo,

—Nyhnöko ro matohu? Oseremäko matohu? Ene-toko ke. Kapu ae Ayhtohpyry ewokatohpo toehse nase. Seromaroro iiryrymäkomo a osekaröko mana.

⁴⁶ Owõtoko. Ehmaropa, jewokane enetokose, tykase ynororo.

Jezu apoitopöpyry juteu tomo a

(Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴⁷ Mame Jezu oturuhtao ro Juta toytose eya, 12mäkö maronöpo kynexine. Tymaro tuhkäkö tarose, ajoajohpäkomo, tytapemake exiketomo, tykaparuke exiketö roropa. Juteu tö tuisary naropotyã tö kynexine. Ritonöpo maro oturuketö tuisary naropotyã roropa kynexine. ⁴⁸ Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarökomo a, “Eta-toko pahne, Jezu maro rokë oturüko ase. Eahmäko sä ase, ipohnöko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnöko matose. Jezu mokyro. Apoitoko,” tykase Juta eya xine.

⁴⁹ Morarame Jezu a toytose ynororo topohme. Ynara tykase ynororo Jezu a,
—Oehno kë tuisa, tykase taamirose eya. Toahmase roropa eya.

⁵⁰ —Oty kase moehno jepe? Axĩ ke openetatoh poko exiko, tykase Jezu eya.

Mame Jezu tapoise eya xine arotohme. ⁵¹ Mame Jezu marono a imepý tysahkase tytapemã ke. Ritonöpo maro oturuketö tuisary namoto tysahkase eya. Ipa-nary rokë tysahkase eya. ⁵² Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Atapemã tyriko ropa ã aka. Imehnö tuose oya xine ahtao owotorýko roropa mä toto. ⁵³ Tuaro pyra ro matohu? Jakorehmananö se jahtao ekaropory Papa kapuaono a. Mame tuhke kuhse tynenyoyhtyã enehpory ya jewomananöme. ⁵⁴ Yrome morara ahtao Ritonöpo omipona pyra exiry. Morohne urutökö nuru-topöpyryae ro mana.

⁵⁵ Mame ynara tykase Jezu imoihmäkomo a,

—Oty katohme tytapemake moehtou? Tykaparuke roropa moehtou? Japoiry se matose zehnoto apoiry samo. Yrome kokoro rokë yporotyasene Ritonöpo maro oturutoh tao. Kokoro rokë amorepatu exiasene roropa. Oty katoh pake ro japoipyra mexiatose?

⁵⁶ Yrome serohne exiko mana urutökö omihpyryae ro, tykase Jezu eya xine.

Morarame ipoetory tö toepase toto. Jezu turumekase eya xine.

Tamuxi tö ëpataka Jezu ehtopöpyry

(Mak 14.53-65; Ruk 22.54-55,63-71; Jo 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Morarame Jezu tarose eya xine apoiphökomo a Ritonöpo maro oturuketö tuisary tapyĩ taka. Mokyro esety Kaipa kynexine. Kaipa tapyĩ tao töximöse juteu tö tamuxiry kynexine, Moeze omihpyry poko imehnö amorepananö maro. ⁵⁸ Ameke rokë Peturu ytöko kynexine toto ekahmäko Ritonöpo maro oturuketö tuisary tapyĩ taka. Jarao rokë Peturu kynexine aporo eraximäko rokene. Mame jarakapyhpyry aka tomöse ynororo. Soutatu tö maro typorohse ynororo eraximase rokene, Jezu orikyry enese. ⁵⁹ Mame Jezu hxironanö tupise juteu tö tamuxiry tomo a, Ritonöpo maro oturuketö tuisary tomo a roropa. Jezu etapapory se toh kynexine repe. ⁶⁰ Yrome Jezu hxironanö nymyry

pyra kynexine. Tuhkākomo a tukupse repe. Ihxirory se toh kynexine repe. Yrome ajohpe rokē toh kynexine. Morarame etyhpymy orutua toehse asakoro.

⁶¹ Ynara tykase toto Jezu poko,

—Ynara nase mose ynanetaryme, “Ritonōpo maro oturutoh karapyry waro ase. Mame imyakā rīko ropa ase oseruao rokē tōmehse ahtao,” nase mosero, tykase toto Jezu poko.

⁶² Mame mokaro omiry etaryke tyya ynara tykase Ritonōpo maro oturuketō tuisary Jezu a,

—Moxiā ohxirōko nase. Otara āko hmah moxiā ezuhnōko? tykase ynororo. ⁶³ Yrome mynyhme rokē Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ropa Ritonōpo maro oturuketō tuisary eya,

—Ritonōpo kapuaō kuenetoryko mana. Awānohnōko mana zae pyra jezikuruhtao oya. Morara exiryke zae yna zuruko. Ritonōpo nymenakahpyry hmahno? Yna kurākaneme? Ritonōpo mūkuru nymyry mahno, tykase ynororo tōturupose.

⁶⁴ —Ywy ase, tykase Jezu. —Yrome etatoko pahne, moromeīpo jenēko ropa matose tuisamehxo jahtao, Papa kapuaō maro. Akuru htoko joepyry ropa enēko matose, tykase ynororo.

⁶⁵ Morara kary etaryke tyya tupō tyxihxihkase Ritonōpo maro oturuketō tuisary a.

—Epo hnae, tykase ynororo. —Epyrypāko rokē mose mana. Ritonōpo mūkurume osekarōko mana. Popyra mose nase ipunaka. Imehnō se pyra sytatose mose hxironeme. Seromaroro aomiry kahpyry metatou.

⁶⁶ Otara āko matou? tykase ynororo.

Ynara tykase toto,

—Iiryppymy mana. Taorihmaposēme mana, tykase toto.

⁶⁷ Mame ituh tykase toto Jezu ēmyty pona. Typityp-
ipohse roropa toto a. Mame tomarykōke Jezu totapase tyya xine ahtao, ⁶⁸ ynara tykase toto,

—Yna zuruko Ritonōpo nymenakahpyryme awahtao. Onoky opipohno? tykase toto.

“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry poko Peturu a

(Mak 14.66-72; Ruk 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Jarao ro Peturu kynexine, tapyi mykae. Mame motona toytose Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto, nohpo. Ynara tykase ynororo Peturu a,

—Omoro roropa Jezu maro makene, Karireapō maro, tykase.

⁷⁰ —Arypyra, tykase Peturu toto netaryme. —Otara āko hmahno? Zuario pyra sātā ase, tykase Peturu.

⁷¹ Mame toytose ropa Peturu jarakapyhpyry eutary aka ropa. Moroto tonese ropa ynororo imepý nohpo a. Ynara tykase ynororo orutua kō netaryme,

—Mose roropa Jezu maro nexiase, Nazarepō maro, tykase ynororo.

⁷² —Ajohpe mase, tykase ropa Peturu. —Mokyro waro pyra sātā ase, tykase ropa ynororo.

⁷³ Morarame okynā pitiko ahtao, orutua kō roropa toytose Peturu a.

—Ajohpe pyra, mokyro marōme roropa mase, tykase toto. —Ōmiry etaryke yna a oenetupuhnōko ynanase, tykase toto.

⁷⁴ Mame ynara tykase Peturu eya xine,

—Juānohnōko Ritonōpo mana ajohpe jahtao. Mokyro waro pyra sātā ase, tykase.

Mame morara karyhtao ro kuratiri totase eya.

⁷⁵ Mame tutuarōtase ropa ynororo Jezu omihpyry poko. Ynara katopōpyry poko, “Kuratiri onetara ro awahtao, ‘Jezu waro pyra ase. Jezu waro pyra ase,’ āko mase oseruao,” katopōpyry poko.

Mame tutūtase ropa Peturu. Tyxitase ynororo yronymyryme.

Pirato ēpataka Jezu arotopōpyry

(Mak 15.1; Ruk 23.1-2; Jo 18.28-32)

27 Morarame tōmehse ahtao Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō tōturuse juteu tō tamuximehxo exiketō maro Jezu etapary poko tyya xine. Oximōme tōturuse toto Jezu etapary poko etapapory se toexirykōke. ² Mame Jezu tymyhse tyya xine ahtao keti ke, tarose eya xine Pirato a. Kowenatume Pirato kynexine.

Juta osesenatopōpyry poko

(At 1.16-19)

³ Morarame Juta moroto kynexine, Jezu ewokahpono. Jezu etapapory mokaro a waro toehse tahtao toetyorōmary se ropa toehse ynororo repe. Morara exiryke tineru tarose ropa eya Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, juteu tō tuisary tomo a roropa. ³⁰me tineru kynexine.

⁴ —Iiryppymy ase ahno kurā towokase ya exiryke. Mokyro orihmapory se pyra ase, tykase ynororo eya xine repe. Yrome oty kara toh kynexine.

—Kū omorohko, tykase rokē toto eya.

⁵ Mame moro tineru tyhahpose rokē Juta a moro taka, Ritonōpo maro oturutoh taka. Mame toytose ynororo toiroro osesenāse.

⁶ Mame moro tineru tanýse ropa ahtao Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ynara tykase toto,

—Sē tineru ahno etapapotamitume nase. Morara exiryke oty rīko sytatou ipoko? Moeze omihpyry omi poe sē onyripyra sytatose Ritonōpo maro oturutoh tinerū maro, tykase toto. ⁷ Morarame oximaro tōtururukohtao tupito topekahse eya xine moro tineru ke. Oripo rihpō esahpyry moro kynexine. Mame katonō ekepyry orihsē zonētohme moro tyrise eya xine.

⁸ Morara exiryke tupito tosehapse toto a Munuhpāme, topekahse exiryke Jezu ewokatamitu ke.

⁹ Morara toehse urutō omihpyryae ro, Jeremia omihpyryae ro. Ynara tykase ynororo pake Ritonōpo omiryryme, “Tineru tapoise eya xine, ³⁰me, Izyraeu tō nekarohpyry, mokyro ephpyryme, mokyro ewokatamitume. ¹⁰ Yrome moro ke tupito topekahse eya xine, oripo rihpō esahpyry topekahse eya xine. Ritonōpo nurutopōpyryae ro,” me tymerose pake Jeremia a.

Jezu oturupotopõpyry Pirato a

(Mak 15.2-5; Ruk 23.3-5; Jo 18.33-38)

¹¹ Morarame Jezu kowenatu ěpataka tooehse ahtao ynara tykase kowenatu eya,

—Juteu tõi tuisary mahno? tykase tõturuPOSE.

—Ÿ, ywy ase, tykase Jezu. ¹² Yrome tyhxirory onezuhpyra Jezu toehse tyhxirose tahtao Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a juteu tõi esamo a roropa.

¹³ Morara exiryke ynara tykase Pirato eya,
—Mokaro omiry onetara hma? Ohxirõko toh mana, tykase.

¹⁴ Yrome onezuhzomopyra Jezu toehse ipunaka. Moro eneryke tyya kynosenuruhkane kowenatu tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopõpyry aorihtohme

(Mak 15.6-15; Ruk 23.13-25; Jo 18.39-19.16)

¹⁵ Morarame āpuruhpyry tao tuhke ěmapotyā kynexine. Otuhtoh konõto po rokē toirõ tūtanoHposene kowenu tuisary. Imoihmākõ nymenekahpyry rokē tūtanoHposene Paxikoapo. ¹⁶ Morarame āpuruhpyrytaõ kynexine, esety Parapa. Mokyro waro kynexine imoihmākomo. ¹⁷ Morarame imoihmākõ tooehse ahtao ynara tykase Pirato eya xine,

—Onoky sehxo matou? Onoky tūtanoHpõko ropa matou ya āpuruhpyry tae? Parapa se matohu? Jezu Kyrixtu se hmatou? Onoky sehxo hmatou orihpyra aehtohme? tykase ynororo eya xine. ¹⁸ Tuarõ Pirato kynexine. Jezu zumoxike toexirykõke Jezu tapoise juteu tõi tamuxiry tomo a aorihmapotohme. Moro waro Pirato kynexine.

¹⁹ Morarame kowenatu porohtoh po typorohse Pirato ahtao pape taropose ipyty a ineneryme,

—Mokyro onyryhmapopyra exiko kurāme aexiryke. Ipoko osenehse jēmehno, tykase ynororo tynio a.

²⁰ Morarame imoihmākõ tutuarõtanohse Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, juteu tõi tuisary tomo a roropa. Morara exiryke Parapa tokaropose Pirato a orihpyra aehtohme, Jezu rokē orihmapotohme.

²¹ Yrome ynara tykase kowenatu eya xine,

—Onoky tūtanoHporo se ropa hmatou orihpyra ehtohme? tykase ropa ynororo eya xine.

—Parapa, tykase toto.

²² —Morara ahtao oty rĩko ywy Jezu Kyrixtu pokõ? tykase ropa ynororo eya xine.

—Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto oximõme.

²³ Ynara tykase Pirato,

—Oty pokoino? Oty iiryppyryme nae? tykase tõturuPOSE ynororo.

Mame tykohtase rokē imoihmākomo,

—Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto.

²⁴ Mame mokaro ajoajohpe exiry eneryke tyya, tuna tapoise Pirato a tõsemahtohme imoihmākõ neneryme. Ynara tykase ynororo,

—Ywy ahtao mose anaorihmapopyra exiry zae se jexiryke. Mose etapary zae pyra ya mana iiryppyryme

pyra exiryke. Etapary se awahtao xine amarokohko, tykase ynororo eya xine.

²⁵ Mame ynara tykase imoihmākõ eya,

—Ÿ, awānoHpyra Ritonõpo mana mose etapary pokõ. Yna rokē wānohnõko Ritonõpo mana, yna poenõ roropa wānohnõko mana, tykase imoihmākõ Pirato a.

²⁶ Morara kary etaryke tyya Parapa tokarose eya xine, orihpyra aehtohme. Yrome Jezu typipohpose eya sountatu tomo a. Mame tokarose ynororo rahkē wewe pokona exixihmapotohme.

Jezu eunohtopõpyry pokõ sountatu tomo a

(Mak 15.16-20; Jo 19.2-3)

²⁷ Morarame Pirato poetory a Jezu tarose, sountatu tomo a, kowenatu tapyĩ taka, emeikase aporo. Moro tao Jezu zomye tõximõse toto, sountatu tomo. ²⁸ Mame Jezu tupokase eya xine kamiraramā ke zupohtotohme ropa tyya xine. ²⁹ Mame parimā sã tyrihpyry omoxino risē tyrise zupuhpyry pokona. Mara pitiko tyrise eya xine emahpokoxi tuisame sã Jezu ekarotohme tyya xine. Mame Jezu ěpataka typorohse toto tosekumurukõ po eunohtohme rokē tyya xine. Mame ynara tykase toto eya,

—Tuisa, juteu tõi esēme mase, tykase toto.

³⁰ Mame ituh tykase toto epona, totakurukõ xihpyry ke. Mame mara pitiko tapoise ropa eya xine ipipohhtohme tyya xine zupuhpyry pokona. ³¹ Mame Jezu tounohkehse tyya xine ahtao upo kurā touse ropa eya xine. Zupõ ke ro tupohtose ropa eya xine. Mame tarose eya xine rahkene wewe pokona exixihmatohme.

Exixihmatopõpyry pokõ wewe pokona

(Mak 15.21-32; Ruk 23.26-43; Jo 19.17-27)

³² Morarame aytorykohtao orutua tonese eya xine. Xirenepõ mokyro kynexine. Mokyro tapoise eya xine wewe arotohme eya, Jezu exixihmatoh arotohme.

³³ Morarame Jezu exixihmatoh pona toeporehkase toto, Koukota pona. "Upuhpõpo esary," Koukota kary.

³⁴ Mame kaxiri panõ tokarose eya. Toximase kynexine itunety ke. Morara exiryke tukuhse tyya ahtao ise pyra Jezu kynexine.

³⁵ Mame wewe pokona toxixihmase Jezu rahkene. Mame zuponỹpyry tapiakase toto a tupõkõme. Topu pisarara ke upo esē tymenekase eya xine. ³⁶ Morarame typorohse toto osenuhmase rokene. ³⁷ Morarame Jezu zuhpokoxi ynara tymerose kynexine wewe pokona,

—Jezu mose juteu tõi tuisary, katoh tymerose kynexine. ³⁸ Morarame omatokõ toxixihmase roropa Jezu maro asakoro. Toiro toxixihmase Jezu apotunuru wino. Zakorõ toxixihmase ipoozery wino, enara.

³⁹ Morarame Jezu tounohse osemāe ytoketomo a.

⁴⁰ —Ehē, otoko ahtao Ritonõpo maro oturutoh kararahnõko mahno? Otoko ahtao imyakāmāko ropa mah oseruao rokē tõmehse ahtao? Moro waro awahtao oenupunako roropa. Ritonõpo mūkurume awahtao

tao osepynanohko roropa. Eropa, wewe poe oyhtoko ropa, tykase toto.

⁴¹ Morararo Jezu tounohse Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananomo a, juteu tõ esamo a roropa enara.

⁴² —Imehnõ typynanohse eya repe. Yrome tõsepy-nanopyry waro pyra mana. Izyraeu tuisaryme tõsekarose ynororo. Ah nyhtono wewe poe. Ayhtory eneryhtao kyaa xine enetupuhnõko sytatose.

⁴³ Tosême Ritonõpo tonetupuhse eya. Ritonõpo mûkuru-me tõsekarose roropa ynororo. Naeroro seraxima-tone. Otarâme Ritonõpo ipynanopyry se exîko mana, nary rokene, tykase toto.

⁴⁴ Morararo Jezu tounohse imaro exixihmatyamo a.

Aorihtopõpyry

(Mak 15.33-41; Ruk 23.44-49; Jo 19.28-30)

⁴⁵ Morarame täxiahtao tyarumâkapose Ritonõpo a pata tõ punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao, 3 orame ahtao tõmehse ropa. ⁴⁶ Morarame 3 orame ahtao kui tykase Jezu opore. Ynara tykase ynororo,

—Eri, Eri, rema sapahtani, tykase. Morara kary, “Ritonõpo kapuaono, oty katoh kurumekano?” kary Tummy a.

⁴⁷ Morarame morotõkõ Jezu kui kary etaryke tyaa xine ynara tykase toto,

—Metatou, Eria kohmâko mana, tykase toto.

⁴⁸ Mokyro toiro tururume toytose, kaxiri panõ enehse, jehnahpyry enehse. Mame mauru panõ tyrise eya mara pisarara pokona, tuhpasême. Eukuru aka moro tyrise tyaa ahtao tanÿse Jezu mytaka tyrithme, isuhmatohme eya.

⁴⁹ Mame imehnõ ynara tykase,

—Seraximatone. Otarâme Eria oepyry enëko sytatose, ipynanohse, tykase toto.

⁵⁰ Mame kui tykase ropa Jezu ahtao komih tykakehse. Kynorihne.

⁵¹ Morarame apurutoh toexihkase Ritonõpo maro oturutoh tao. Kamisa risë toexihkase kaino zuhkurenaka. Nono roropa kywyhkywyh tykase. Topu konõto roropa toehmose kehko. ⁵² Aorikyhyry tõ ekepyry esary roropa toëtakase. Ritonõpo poetory ekepyry tõsemâse ropa tuhke. ⁵³ Tonëtopõpyrykõ poe toytose toto. Morarame tõsemâse ropa Jezu ahtao Jerusarë pona toytose toto. Moroto tonese toto tuhkâkomo a.

⁵⁴ Morarame soutatu tõ esë moroto kynexine, typoetory tõ maro. Jezu enëko toh kynexine aorikyry eraximâko. Nono kywyhkywyh kary tõkehko eneryke tyaa tõserehse ynororo itamurume. Ynara tykase ynororo,

—Ajohpe pyra ro rukuh nexiahse. Mose Ritonõpo mûkurume nymyry nexiahse, tykase ynororo.

⁵⁵ Mame nohpo tõ moroto kynexine tuhke amekeino rokë enëko. Orihpyra ro Jezu ahtao toytose toto imaro Karirea poe. Takorehmase roropa eya xine Jezu.

⁵⁶ Mokaro esetykõ Maria Matarena, imepÿ Maria roropa Tiaku tõ eny Joze maro. Zepeteu mûkuru ã roropa moroto kynexine.

Jezu ekepyry zonëtopõpyry

(Mak 15.42-47; Ruk 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁵⁷ Mame kokonie pukuro Arimateapõ toeporehkase. Esety kynexine Joze. Tymõkomoke exikety kynexine ynororo. Jezu poetoryme roropa kynexine. ⁵⁸ Pirato a toytose ynororo Jezu ekepyry ekaropose. Mame aomiry etaryke tyaa typoetory tomo a Jezu ekepyry tonehpose tyaa, Joze a ekarotohme, zonëtohme. ⁵⁹ Naeroro Jezu ekepyry tarose eya, jõtotohme tyaa kamisa ke, karimutumâ ke, epekahsenâ ke. ⁶⁰ Mame tykyryry aka okepy tõmase, topu eutary risë aka. Pake hkopyra moro eutary tahkapose eya topu konõto aka. Morarame moro aka Jezu ekepyry tõmase ahtao tyaa, topu parihmâ ke okepy ã tapuruse eya. Mame toytose ropa ynororo. ⁶¹ Maria Matarena moroto kynexine imepÿ Maria maro. Kohrame rokë toh kynexine zonëtopõpyry enëko rokë toh kynexine.

Zonëtopõpyry erase ritopõpyry

⁶² Yrokokoro parixeu tõ toytose Pirato a Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ maro juteu tõ oserematohae. ⁶³ Mame ynara tykase toto eya,

—Etako pahne tuisa, mokyro onekunohto nexiase. Orihpyra ro tahtao ynara nase ynanetaryme, “Oseruao tõmehse ahtao ësemânõko ropa ase,” nase ynororo ynanetaryme. ⁶⁴ Morara exiryke soutatu tõ aropoko mokyro ekepyry zonëtopõpyry eraximatohme. Soutatu tõ pyra ahtao otarâme ipoetohpyã ytõko ekepyry ematonanohse. Otarâme imehnõ zurûko mã toto. Ynara äko mã toto, “ÿ, tõsemâse ropa mana,” äko mã toto. Mame morara kary etaryke tyaa xine tuhkâkõ osenekunohnõko mã toto. Popyrahxo exîko mã yna a, tykase toto.

⁶⁵ —Tyrityko, tykase Pirato eya xine. —Zonëtopõpyry erase tõ tyrityko, tykase ynororo.

⁶⁶ Naeroro toytose toto. Azawa panõ tyrise eya xine okepy ã apuhtohme, Jezu ekepyry ematonanopyryino imehnomo a. Mame soutatu tõ tyrise moroto eya xine okepy ã eraseme.

Ësemãtopõpyry ropa

(Mak 16.1-10; Ruk 24.1-12; Jo 20.1-10)

28 Mame oserematoh tykohmâse. Mame nomîko ëmepyrayae nohpo tõ toytose ekepyry zonëtopõpyry enese. Maria Matarena imepÿ Maria maro toytose toto. ² Mame tuaro pyra toto ahtao nono kywyhkywyh tykase jamihme. Mame Ritonõpo nenyokyhyry tyhtose kapu ae. Jezu ekepyry ëtypyry apurutoh tysryrhmasse ropa eya. Mame epona ty-porohse ynororo topu pona. ³ Mokyro eneryhtao nenenehkane sã ezuru kynexine. Zupõ roropa karimutume potu kynexine. ⁴ Mame soutatu tõ tõserehse itamurume. Tykytyky tykase toto. Mame aorihtyã sã toehse toto. Nono pona toepukase toto.

⁵ Morarame ynara tykase Ritonõpo nenyokyhyry nohpo tomo a,

—Oserehpyra ehtoko. Jezu zupīko hmatou wewe pokona exixihmahpyry? Zuario ase. ⁶ Arypyra reh taro nahse. Tōsemāse ropa mana tōmihpyryae ro. Enetoko ke se ao. Esahpyry rokē moro. ⁷ Axī sā ke ytotoko. Ipoetory tō zurutatoko ropa. “Tōsemāse ropa mana. Sero-maroro Karirea pona ytōko mana osemazuhme. Moroto enēko ropa matose,” kaxitatoko eya xine, enara rokene. Wenikehpyra ke ehtoko. Jomihpyry ke ekarotoko, tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya xine.

⁸ Morara kary etaryke tyya xine axī toytose toto okepy esahpyry poe. Oserehnōko ro toh kynexine. Yrome tākye kuhse toh kynexine. Tururume toytose toto Jezu poetory tō zuruse. ⁹ Morarame tōseporyse toto Jezu maro.

—Torētyke pyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. Mame eya toytose toto. Ipupuru tapoise toto a.

—Kure mase Tamuxi. Ritonōpo nymenekahpyryme mase. Yna esēme mase, tykase toto.

¹⁰ —Oserehpyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. —Ytotoko jakorō tō zurutatoko. Enyohtatoko Karirea pona toto ytotohme. Moroto oseporýko ropa sytatose toto maro, tykase Jezu eya xine.

Zonētopōpyry erase nurutopōpyry

¹¹ Morarame nohpo tō toytose ahtao soutatu tō ro-ropa toytose okepy esahpyry poe pata pona ropa. Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō zuruse toytose toto tynenehpyrykō poko emero porehme. ¹² Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tōximōse toto juteu tō tuisary tō maro tōturutohkome tynyrirykō poko. Morarame tineru tokarose eya xine soutatu tomo a, pitiko rokē pyra. ¹³ Ynara tykase toto soutatu tomo a,

—Ynara rokē kahtoko imehnomo a, “Ipoetohpyry tomo a ekepyry tomatonanohe tynyhse yna ahtao,” kaxitoko, tykase ynaroro soutatu tomo a.

¹⁴ —Morarame moro poko kowenatu tutuarōtase tah-tao imaro oturūko ynanase ozehno xine pyra aehtohme. Morara exiryke torētyke pyra ehtoko. Yna omipona rokē ehtoko, tykase toto.

¹⁵ Naeroro soutatu tomo a tineru tapoise. Mokaro omihpyry omipona rokē toehse toto. Naeroro seroae ro morara āko ro juteu tō mana, “Jezu ekepyry tomatonanohe ipoetohpyry tomo a,” āko ro toh mana.

Typoetory tomo a Jezu osenepotopōpyry ropa

(Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁶ Morarame Jezu poetory tō toytose Karirea pona, 11mākomo. Mame ypy pona toeporehkase toto Jezu omipona. ¹⁷ Morarame Jezu tonese moroto eya xine. Mokyro eneryke tyya xine,

—Kure mase, Ritonōpo nymenekahpyryme mase, yna esēme, tykase toto. Yrome toitoine onenetupuhpyra ro toh kynexine. ¹⁸ Morarame typoetory tomo a Jezu toytose tahtao ynara tykase ynororo,

—Emero esēme toehse ase Ritonōpo poe. Kapuaōkō esēme ase, sero nonopōkō esēme roropa ase.

¹⁹ Morara exiryke ytotoko emero pata tō pona. Emero patapōkō amorepatatoko jomipona toto ehtohme, ypoetoryme toto ehtohme. Mame ēpurihkatoko toto Papa kapuaō omi poe, Imūkuru omi poe, Zuzenu omi poe, enara. ²⁰ Amorepatoko toto emero jomipona toto ehtohme, āmorepatopōpyrykō omipona toto ehtohme. Etatoko pahne, amaro xine ase jūme joepyyry ropa ponāmero, tykase Jezu eya xine. Enara.

MAKU

Sero pape tymerose João Maku a. Toerohse ynororo omi kurã ekarory poko Jezu poko. Tyekyry maro toytose ynororo Panape maro tuhke pata tã poro, imehnõ amorepase Jezu poko. Peturu maro tãtamorepase ynororo. Naeroro Peturu namorepahpyry tymerose eya pape pokona Jezu nyrihpyry poko. Sero pape ao kuamorepatorỹko mana Ritonõpo mũkurume nymyry Jezu exiry poko. Jamihme kuhse Jezu mana kuakorehmarykõ poko, ãko mana.

João ahno ěpurihkane nurutopõpyry

(Mat 3.1-12; Ruk 3.1-18; Jo 1.19-28)

1 Sero nase omi kurano Jezu Kyrixtu Ritonõpo mũkuru poko. ² Apitoryme ynara tymerose Izaja a Ritonõpo omi poe,

“Eneko ke ynarpohpyry, ãko Ritonõpo mana. Ytõko mã osemazuhme, oesemary kurãkase.”

³ Opore oturũko mana ona po.

Ynara ãko ynororo mana,

‘Kuesẽkõ esemary tyritoko.

Esemary esemahtotoko sorohme, ãko mana,”
katoh tymerose Izaja a pake.

⁴ Morarame mokyro João toeporehkase ona pona ahno esaka pyra, ahno ěpurihkaneme. Mame ynara tykase ynororo,

—Ise awahtao xine oẽpurihkatorỹko ase, Ritonõpo a okurãkatohkõme, oorypyrykõ korokatohme. Yrome oẽpurihkarykõ se pyra ase oorypyrykõ rumekary se pyra awahtao xine, tykase ynororo. ⁵ Morarame emero toytose toto eya, mokã Juteapõkomo, Jerusarẽpõkomo emero. Mame tõpurihkase toto eya Joatão kuaka.

—Popyra ase. Iiryryme ase, tykase toto tyrypyrykõ tokarose irumekatohme. Morara exiryke tõpurihkase toto João a. ⁶ Mame João zupony okyno hpoty risẽ kynexine kameru hpoty. Imety earyme roropa kynexine okyno pihpyry. Wexixi rokẽ zohme, ano zeni roropa aukurume kynexine. ⁷ Mame ynara tykase João,

—Okomino imepỹ oehnõko mana. Orẽpyra mokyro mana. Imehxo mokyro mana. Ihxitapãnõko ase eponaro toehse jahtao, isãtajã poko jahtao roropa.

⁸ Amarokõ tõpurihkase ya nakuaka repe, yrome mokyro Ritonõpo zuzenu ekarõko mana oya xine, tykase ynororo.

Jezu ěpurihkatopõpyry

(Mat 3.13-17; Ruk 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Morarame Jezu tooehse Nazare poe, Karirea poe. Karirea pata tamuru kynexine. Mame Jezu tõpurihkase João a Joatão kuaka. ¹⁰ Towõse ropa ahtao tuna eh-pikoxi, kapu tonese eya xine toepiakase. Mame Ritonõpo zuzenu tyhtose utukuimo panono. Jezu zuh-

pokoxi typorohse. ¹¹ Morarame Ritonõpo omiry totase eya xine kaino,

—Umũkuru nymyry mase, osehxo ywy rahkene. Yzamaro mase, tykase kaino omi inetarykõme.

Jezu kuhtopõpyry joroko tamuru a

(Mat 4.1-11; Ruk 4.1-13)

¹² Morarame tarose Jezu ahno esaka pyra Ritonõpo zuzenu a. ¹³ Moero tuhke tõmehse ynororo 40me.

Mame joroko tamuru tooehse eya. Jezu riry se iiryryme kynexine repe. Yrome kure rokẽ kynexine ynororo. Onokyro esao rokẽ kynexine moroto.

Morarame Ritonõpo nenyohyã tooehse kapu ae. Jezu takorehmase eya xine rahkene.

Imehnõ amorepapatopõpyry Jezu a Karirea po

(Mat 4.12-22; Ruk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Morarame ěpuruhpyry taka João tõmapose ahtao Erote a, Jezu toytose ropa Karirea pona. Ritonõpo omiry poko imehnõ amorepase toytose ynororo.

¹⁵ —Ritonõpo emero se typoetoryme. Seromaroro ah oesẽkõme nexino. Oorypyrykõ irumekatoko.

Aomipona ehtoko, tykase ynororo morotõkomo a.

¹⁶ Morarame toytoryhtao Karirea ikuhpo eh-pikuroko Ximão Peturu enene Jezu, zakorõ maro, Ātare maro. Tarãpa emãko toh kynexine nakuaka, kana anỹnõko, kana anỹnanõme toexirykõke.

¹⁷ —Kana anỹnõko matou? Ehmaropa ymaro. Āmorepatorỹko ase imehnõ amorepatohme oya xine jenetupuhtohme eya xine, tykase ynororo eya xine.

¹⁸ Mame axĩ tarãpa tynomose eya xine Jezu maro toytotohkõme. Jezu tokahmase eya xine rahkene.

¹⁹ Morarame moino pitiko Zepeteu mũkuru enene, Tiaku, João, enara. Kanawao toh kynexine. ²⁰ Tarãpa tuĩpokary poko toh kynexine. Mame toto eahmane. Mame tumykõ tynomose eya xine. Zepeteu tynomose kanawao, ipoetory tõ maro. Jezu maro toytose toto.

Jorokohpe aexihpyry poko

(Ruk 4.31-37)

²¹ Morarame Kapanaũ pona toytose toto. Mame ju-teu to oserematohae toto oturutoh taka Jezu tomõse

mokaro amorepatohme tyya. ²² Mame tõsenuruhkase toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

—To! Orëpyra amorepato mose nase. Moeze omihpyry poko amorepatõkõ sã pyra nase. Orëpyra nase, tykase toto. ²³ Morarame jorokohpã tooehse morotona. Toto atamorepatoh taka tomõse ynororo. Ynara tykase ynororo opore,

²⁴ —Oty se hma Jezu, Nazarepohno? Yna enahkapory se hmahno? Awaro ase. Ritonõpo mükurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurãme mase, tykase jorokohpã Jezu a opore.

²⁵ Mame joroko tyenonohse eya,

—Mynyhme exiko. Otütako ropa mokyro ae. Jüme irumekako ropa, tykase Jezu eya.

²⁶ Morarame jorokohpã tõsëtorimase. Kui tykase ynororo opore. Morarame tutütase ropa joroko mokyro ae. ²⁷ Mame tõsenuruhkase morotaõkõ emero.

—Enëko matose tyoro inamorepatary. Orëpyra mana. Joroko tõ tütanohpory ropa waro roropa ynororo, tykase toto oxime rokene.

²⁸ Morarame Jezu tokãtose moerõkomo a Karireapõkomo a.

Peturu merenoty kurãkatopõpyry ropa poko Jezu a
(Mat 8.14-15; Ruk 4.38-39)

²⁹ Morarame juteu tõ atamorepatoh tae tutütase ropa ynororo. Mame Ximão Ätare maro tytapyiõkõ taka toytose toto, Tiaku, João, Jezu, enara. ³⁰ Mame Ximão merenoty kure pyra kynexine oxirohnõko. Tohrame kynexine. Jezu turuse eya xine,

—Kure pyra mose mana, tykase toto eya.

³¹ Morarame kurãkara anýne ropa tomary ke. Axí tõxirohkehse ropa ynororo. Towõse ropa ynororo. Mame tautuhmase toto mokyro a, kuranõpokara a.

Kurãkõkara kurãkatopõpyry ropa Jezu a
(Mat 8.16-17; Ruk 4.40-41)

³² Mame kokonie pukuro kurãkõkara tarose imehnomo a tuhke Jezu a, toto kurãkatohme ropa. Jorokohpãkõ roropa tarose eya xine. ³³ Kapanaõpõkõ roropa tooehse tuhke imoihme. Tapyi eutary pota taka tõximõse toto. ³⁴ Mame kurãkõkara tukurãkase ropa eya, tuhke. Joroko to tutütanohpose roropa eya mokaro ae. Joroko a sekerekamexipopyra kynexine ynororo, “Awaro ynanase,” karyke eya xine.

Karirea po Jezu ehtopõpyry
(Ruk 4.42-44)

³⁵ Morarame kuratiri etaryhtao towõse ropa Jezu. Tokare pyra toytose ynororo ahno esaka pyra oturuse Ritonõpo maro. ³⁶ Mame okomino Ximão a tokahmase tymarõkõ maro. ³⁷ Mame Jezu tonese ropa tyya xine ahtao ynara tykase toto eya,

—Emero oupõko toh mana, tykase toto eya.

³⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Ehmaropa tyorõ pata pona, morotõkõ amorepase Ritonõpo omiry poko. Moro poko oepyase, tykase Jezu.

³⁹ Morarame kýkýtone Karirea poro Ritonõpo omiry ekarory poko juteu tõ atamorepatohõ takuroko. Joroko to tutütanohpose roropa ahno ae eya.

Ipü imotahpyry kurãkatopõpyry Jezu a
(Mat 8.1-4; Ruk 5.12-16)

⁴⁰ Morarame tupü motaryke toytose imepyny Jezu a toetuarimaryke. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu õpataka.

—Ajohpãme sã ynara äko ase oya, kukurãkako ropa ukurãkary se awahtao. Imepý tukurãkase oya exiryke oya tuaro oehno, tykase ynororo Jezu a.

⁴¹ Mame nupunato mokyro eneryke tyya tapose tomary ke.

⁴² —ÿ, okurãkãko ropa ase, tykase Jezu eya. Axí ipü totyhse ropa. Kure ropa toehse ynororo. ⁴³ Morarame ynara tykase Jezu tunukurãkahpyry a,

⁴⁴ —Osekãtopyry ke exiko. Topohme rokë ytoko Ritonõpo maro oturukety a. Osenepota eya. Moeze nekaropohpyry ekarota eya, kure rokë oehtohme, imehnõ tuarõtatohme roropa okurãkatopõpyry ropa poko, tykase ynororo eya repe.

⁴⁵ Yrome toytory ropahtao tokãtose eya itamurume. Emero tõsekãtose rahkene. Morara exiryke Jezu tokare ytoyosaromepyra toehse pata tõ pona. Ahno esao pyra rokë ynororo ehse. Mame patapõkõ tuhke toytose eya.

Pakaihkapý kurãkatopõpyry ropa Jezu a
(Mat 9.1-8; Ruk 5.17-26)

2 Morotoino toytose ropa Jezu Kapanaõ pona.

Mame imehnõ tõturuse ipoko. Ynara tykase toto, —Tooehse ropa Jezu mana tytapyi taka, tykase toto ipoko. ² Mame morotona tooehse toto imoihme. Tapyi typehkase eya xine. Tapyi eutary pota tao tõximõse toto. Morarame tamorepase toto Jezu a Ritonõpo omiry poko. ³ Morarame pakaihkapý tonehse imehnomo a Jezu a ikurãkatohme ropa. Asakoropane kynexine enehnanomo. ⁴ Yrome omõsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Morarame tapyi mypatarãnaka tõnuhse toto. Tapyi tytiapose eya xine Jezu etonie. Mame kurãkara tonyhtose eya xine moro ae etueh maro Jezu myhtokoxi.

⁵ —Kurãkatõ mokyro, tykase toto tukurohtao xine. Mame toto kurohtao tonetuputyry waro Jezu kynexine. Mame ynara tykase ynororo kurãkara a,

—Aimo, oorypyry korokãko ase, tykase ynororo eya.

⁶ Moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatõkõ kynexine, typorohse. Tohne toehse toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

⁷ —To! Morara kary popyra mana. Ritonõpo poenohnõko rokë mose mana. Ritonõpo rokë popý rypyry korokary waro mana, tykase toto. Jezu kerekereemãko toh kynexine tukurohtao xine.

⁸ Yrome Jezu tuaro kynexine. Tykerekeremary tone-tupuhse eya.

—Oty katoh ykerekereemãko matou okurohtao xihne? tykase ynororo eya xine. —Ywy ase Kapu ae Ayhtoh-

pyry. ⁹ Iirypyrymäkō rypyry korokary waro ase. Kuräkōkara kuräkary waro roropa ase. ¹⁰ Naeroro mose kuräkāko ropa ase, iirypyrymäkō rypyry korokary waro jexiry waro oehthōkōme, tykase ynororo eya xine.

Mame ynara tykase pakaihkapyny a ynororo,

¹¹ —Tukuräkase ropa mase. Owōko ropa. Oetueh aroko ropa atapyī taka, tykase ynororo eya.

¹² Mame kuranōpokara towōse ropa totueh tapoe. Totueh tarose ropa eya. Mame tutūtase ropa ynororo tapyi tae imoihmäkō neneryme. Mame tōsenuruhkase toto.

—To! tykase toto. —Kure Ritonōpo imehtiko. Mosero panō onenepitopyra sytatose, tykase toto.

Rewi eahmatopōpyry Jezu a tymaro aytotohme

(Mat 9.9-13; Ruk 5.27-32)

¹³ Morarame tutūtase ropa Jezu. Ikuhpo ehpikoxi toytose ynororo. Moroto ahno imoihme Jezu zomye toehse toto. Mame tamorepase toto eya. ¹⁴ Morarame mōpozakoxi toytose tahtao Rewi tonese eya, Aupeu mūkuru. Kohrame ynororo kynexine kowenu tinerū apoitoh tao.

—Ymaro eropa, ypoetoryme, tykase Jezu eya.

Mame toytose ynororo imaro. ¹⁵ Morarame Rewi tapyi taka toytose Jezu. Typorohse ynororo meza myhtokoxi. Tuhke kowenu tinerū apoinanō moroto kynexine. Mokaro maro, Jezu typorohse. Ipoetory tō roropa imaro typorohse. Iirypyrymäkō roropa moroto kynexine tuhke. ¹⁶ Morarame moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine, parixeu tō maro. Jezu otukuru tonese toto a iirypyrymäkō maro, kowenu tinerū apoinanō maro. Ynara tykase toto Jezu poetory tomo a,

—Oty katoh oesēkō otuhnōko hnae kowenu tinerū apoinanō maro iirypyrymäkō maro? tykase toto tōturupose.

¹⁷ Morarame toto omiry totase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kuräkō topinopyry se pyra mā toto, kure toexirykōke. Kuräkōkara rokē topinopyrykō se mā toto. Morararo kuräkō kuräkase pyra oepyase. Iirypyrymäkō rokē kuräkase oepyase, Ritonōpo omipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Amotyryae rokē otuhtoh poko

(Mat 9.14-17; Ruk 5.33-39)

¹⁸ Morarame João poetory tō amotyryae rokē otuhse toto Ritonōpo maro tōtururukōke. Parixeu tō roropa amotyryae roropa otuhse toto juteu tamuru omipona toehthōkōme. Morarame imehnō toytose Jezu a oturupose. Ynara tykase toto eya,

—João poetory tō amotyryae rokē otuhnōko. Parixeu poetory tō roropa otuhnōko amotyryae rokene. Oty kahtohme hkoh opoetory tō rokē tuenikaroro otuhnōko nae kokoro rokene? tykase toto, tōturupose Jezu a.

¹⁹ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Toipe tosēkō maro toexirykōke, ymaro toexirykōke tuenikaroro rokē otuhnōko nase toto. ²⁰ Imeīpo mā emynyhmäko mā toto tymaro xine pyra toehse jahtao. Morara ahtao rokē amotyryae rokē otuhnōko mā toto toemynyhmarykōke, tykase Jezu eya xine.

²¹ —Upo pakato toexihkase ahtao, kamisa kasenato ke pyra, ipanō ke rokē ixixinōko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typitahmase ahtao exihkāko ropa mana itamurumehxo. (Naeroro atamurukō omihpyry maro jomiry onoximara ehtoko. Atae pyra mā jomiry atamurukō omihpyry maro.) ²² Morararo eukuru ēme okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenā onyripyra sytatose pakato ētyppyry aka. Tyrise eukuru kasenato zaka ahtao ehmōko mana pakatome exiryke. Mame eukuru ekuānōko mana atahnikāko. Eukuru ē roropa atahnikāko. Māpyra eukuru ē tyrisenā aka eukuru tyrisenā tyrise ahtao atahnikara mana asakororo eukuru, eny, enara. (Moro sā ynekarohpyry ēme matose tyrisenā sā toehse awahtao xine,) tykase Jezu eya xine.

Oserematoh esēme Jezu ehtoh poko

(Mat 12.1-8; Ruk 6.1-5)

²³ Morarame oserematohae Jezu toytose tupito rānakuroko, typoetory tō maro. Tiriiku rānaka toytorykōhtao ipoetory tomo a tiriiku tytahkase omise toexirykōke. Toipe juteu tō pake. “Ematonanohnōko mase,” kara toto imepỹ tupi po tonahsē apoiryhtao omise exikety a enahtohme. ²⁴ Moro eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu a,

—Eneko ke! Oty katohmehko moxiā tiriiku poko erohnōko nae? Popyra mana. Pake Ritonōpo omi poe ynara tymerose Moeze a pape pokona, “Erohpyra ehtoko oserematohae,” me tymerose pake, tykase parixeu tomo.

²⁵ Morarame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase ynororo,

—Pape imerohpyry onenepitopyra hmatou Tawi ehtopōpyry poko, typoetory tō maro omise toto ahtao? ²⁶ Ritonōpo maro oturutōh taka tomōse ynororo typoetory to maro Ritonōpo zuru pokona. Apiata moro tapyi eraseme kynexine. Ritonōpo nukurākapohpyry rokē kynexine, tymaro oturuketō zurume. Moro tohse Tawi a omise toexiryke. Tawi Ritonōpo maro oturuketō maro pyra kynexine repe. Yrome moro wyi tohse eya. Tymarōkō tupase roropa eya. (Mame moro wyi enahxīpo Tawi tomo a, “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine. Morara ahtao oty katoh ipoetory tō hxiroko matou?) ²⁷ Mame ynara tykase Jezu parixeu tomo a,

—Oserematoh tyrise Ritonōpo a kuoserematohkōme. Yrome sero nonopōkō tyrise eya oserematohme rokē pyra. ²⁸ Ywy ase oserematoh esēme, oserematoh rihpōme jexiryke, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatoḗpyry ropa poko
(Mat 12.9-14; Ruk 6.6-11)

3 Morotoino juteu tō atamorepatoh taka Jezu toytose ropa. Moroto aosemahmirihmahpyry kynexine. ² Morarame parixeu tō Jezu enēko toh kynexine aehxirotohme repe.

—Otarāme kurākara kurākāko ropa mana oserematohae, tykase toto. ³ Mame Jezu tōturuse aosemahmirihmahpyry a. Ynara tykase ynororo eya,

⁴—Aimo, osehko irānaka, tykase eya. Mame tone-nanomo a ynara tykase ynororo,

—Oty kurehxo oya xine oserematohae nae? Kure ehtopo? Popyra ehtopo? Oty oya xine kurehxo osere-matohae nae? Kurākara kurākatoh ropa? Imepý etap-atopo? Oty pake tyripose oserematohae Moeze a Ritonōpo omi poe? tykase Jezu, tōturupose eya xine.

Yrome onezuhpyra toh kynexine. ⁵ Mame tākye pyra Jezu tōsenuhmase. Tomyēkō tonese eya. Tohne roropa kynexine toehse otato pyra toto exiryke. Mame kurākara a ynara tykase ynororo,

—Oemary anýko, tykase eya ynororo. Mame tātaporamase ynororo. Emary osepune toehse ropa.

⁶ Morarame parixeu tō tutūtase ropa moro tae. Morarame tōximōse toto, Erote epe tō maro, Jezu poko tōturutohkōme, Jezu etapary se toexirykōke.

Imoihmākō poko ikuhpo ehpio

⁷ Morotoino toytose ropa Jezu typoetory tō maro ikuhpo pona, Karirea pona. Mame tokahmase ynororo imoihmākomo a Karireapōkomo a, Juteapōkomo a, ⁸ Jerusarēpōkomo a, Itumeapōkomo a, Joatāo moinōkomo a, Tiropōkomo a, Xitōpōkomo a, enara. Tokahmase ynororo imoihmākomo a. ⁹ Inukurākatarý enery se toexirykōke toytose toto, tuhke tukurākase kurākōkara eya exiryke. ¹⁰ Morara exiryke epuepurohmāko toh kynexine kurākōkara Jezu apotohme tyya xine. Mame kanawa tohpiķē tonehpose typoetory tomo a tōtyritohme, tykorōmaryino imoihmākomo a. ¹¹ Morarame jorokohpākō Jezu eneryhtao, toepukase toto ēpataka,

—Ritonōpo mūkuru nymyry mase, tykase toto. Kui tykase roropa toto.

¹² Mame turuse toto Jezu a.

—Jekaropyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

Orutua kō menekatopōpyry Jezu a 12me tymaro toto ytotohme

(Mat 10.1-4; Ruk 6.12-16)

¹³ Morarame toytose ynororo ypy pona. Týpenery tō rokē tarose eya. ¹⁴ Moroto tymenekase toto eya 12me tymaro toto ytotohme.

—Amarokō tymenekase ya ymaro oytotohkōme, tykase ynororo eya xine. —Ynenyokyryme roropa matose exīko Ritonōpo omiry ekarotohme imehnomo a. ¹⁵ Yjamitunuru ekarōko ase oya xine joroko to tū-

tanohpotohme oya xine imehnō ae, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Ynara toh kynexine, Ximāo. Mokyro tosehapse ropa Peturume Jezu a. ¹⁷ Zepeteu poenō kynexine. Tiaku, João, enara toh kynexine. Konomerume tosehapse roropa toto Jezu a. ¹⁸ Imehnō roropa moroto kynexine, Ātare, Firipe, Patoromeu, Mateu, Tome, Tiaku. Aupeu mūkuru kynexine ynororo, Tateu maro, imepý Ximāo roropa. Juteu tō esary pynoto kynexine ynororo te, ¹⁹ Juta Ixikariote. Tosē ewokahpō ynoro kynexine. Enara tymenekase toh kynexine Jezu a typoetoryme.

Peuzepu poko

(Mat 12.22-32; Ruk 11.14-23; 12.10)

²⁰ Morarame Jezu toytose ropa ahtao tytapyī taka tuhke ahno moroto kynexine tōximōse. Morara exiryke otuhpyra kynexine ynororo. ²¹ Mame morara aexiry totase epe tomo a. Morara exiryke tooehse toto morotona Jezu poko.

—Otarāme rowotāko mana, tykase toto ipoko repe.

²² Morarame Moeze omihpyry warōkō, Jerusarē poe aehtyā ynara tykase toto ipoko,

—Jorokohpe mana, Peuzepuhpe, tykase toto Jezu poko. (Peuzepu joroko tamuru esety akorony.)

—Joroko tamuru poe joroko tō tūtanohpōko mana ahno ae, tykase imehnō roropa ipoko.

²³ Morarame Jezu a imoihmākō tykohmase tyya, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Otātohxō joroko tō na etūtanohpōko ropa nah oxime? Imepý joroko onutūtanohposaromepyra imepý joroko mana ynarohnōme toexirykōke. ²⁴ Morararo pata tamurupōkō oseosetaparyhtao, osenahkāko rokē mā toto. ²⁵ Tapyitaōkō roropa osetaparyhtao, osenahkāko rokē toto. ²⁶ Morararo joroko tamuru joroko tō maro osetaparyhtao okynā pyra osenahkāko mā toto oxime toexirykōke.

²⁷ —Etatoko pahne, jamitu tapyī taka omōsaromepyra imepý mana ematonase, esē jamihme exiryke. Yrome tapyi esē tymyhse ahtao rokē, imōkomory ematonanohnōko mana esē tymyhse exiryke sã rokene. (Morararo joroko tamuru tymyhse ahtao rokē joroko tō tūtāko ropa sã mana.)

²⁸ —Ynara kary se ase oya xine, emero oorypyrykō korokāko Ritonōpo mana. ²⁹ Tykerekere-matopōpyry korokāko roropa mana. Toiro rokē onykorokara ekurehnōko mana. Tuzenu kerekere-matopōpyry onykorokara mana jūme. Ehxirokehpyra Zuzenu kerekere-mahpōkō mana. Etuarimakehpyra roropa toh mana jūme.

³⁰ Morara tykase Jezu typoko, “Jorokohpe nase,” tykase mokaro exiryke.

Jezu eny, zakorō tomo, enara

(Mat 12.46-50; Ruk 8.19-21)

³¹ Morarame Jezu ē tooehse zakorō tō maro. Jezu maro tōtururu se toh kynexine repe. Yrome omōpyra toh kynexine tapyi taka. Jarānao rokē toh kynexine.

³² Jezu zomye ahno typorohse kynexine imoihme. Ynara tykase toto eya,
—Asa oya kynako. Moky reh oeraximāko jarānao, ākorō tō maro, tykase toto eya.
³³ Yrome ynara tykase Jezu eya xine,
—Onoky aja mokyro? Onokā jakorō tō mokaro? tykase. ³⁴ Tomyēkō eneryme ynara tykase ynororo,
—Tarōkō ajame toh mana, jakorō tōme roropa mā toto. ³⁵ Ynara exiryke, Ritonōpo omipona exiketō wekyryme mā toto, jakorōme, woryxiryne, ajame, enara, tykase ynororo eya xine.

Otyro puhturu arykane (Mat 13.1-9; Ruk 8.4-8)

4 Morotoino tamorepase ropa toto Jezu a ikuhpo ehpio. Ahno imoihme exiryke tōtyrise ynororo kanawa tohpikē aka. Typorohse ynororo kanawa aka. ² Moroto ahno tuhke tuna ehpio. Mame Ritonōpo omiry enetupuhtoh poko tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo,
³ —Etatoko pahne, otyro puhturu arykane toytose. Sapararahme ipuhturu pahne sã mana ahtatohme. ⁴ Osema taka ipuhturu ohpahnōko roropa sã mana. Moroto torō tō enahnōko sã mana osema tao exiryke. ⁵ Topuxikiri htaka roropa ohpahnōko sã ipuhturu mana. Moroto ēxihtāko sã mā repe, nono pitiko nae exiryke. ⁶ Yrome xixi tutūtase ahtao, axī aremānōko mana. Orihnōko ropa axiny. Tymise pitiko toehse repe. Yrome ahtara ekurehnōko mana. ⁷ Mame ātaryka htaka roropa ipuhturu ohpahnōko sã roropa mana. Morararo ātarykahmā eīko. Ahtara ekurehnōko roropa mana ātaryka htao toexiryke. ⁸ Mame nono kurā pona ohpahnōko roropa ipuhturu mana. Moroto ahtāko kure mana otyro zamaro nono exiryke. Kure ekutāko mana. Kure eperytāko roropa mana. Tuhke eperytāko mana, tykase Jezu eya xine.
⁹ Morarame ynara tykase ynororo eya xine,
—Otatohxo awahtao xine menetupuhtory, metatory roropa, tykase Jezu eya xine.

Jezu namorepatopōpyry poko (Mat 13.10-17; Ruk 8.9-10)

¹⁰ Moromeīpo ipoetory tō tōturupose Jezu a ahno amereh tykase ahtao. Ynara tykase toto,
—Oty poko hkoh moturuno ynanetaryme? Onenetupuhpyrahme sã ynanakene, tykase toto, tōturupose.
¹¹ —Arypyra, Ritonōpo omiry poko oturūko akene oya xine, Ritonōpo enetupuhtohme oya xine oesēkōme. Ynekarohpyry tupime mā onenetupuhpynomo a. ¹² Naeroro,
“Etāko toh mā repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra mā toto.
Enēko roropa mā toto. Yrome zuaro pyra sã mā toto, tyrypyrykō onurumekara toexirykōke,
Ritonōpo a tyrypyrykō onykorokapopyra roropa toexirykōke,
tykase Jezu typoetory tomo a.

Otyro puhturu arykatopōpyry poko amorepary poko (Mat 13.18-23; Ruk 8.11-15)

¹³ Morarame typoetory tō turuse eya. Ynara tykase ynororo eya xine,
—Āmorepatopōpyrykō onenetupuhpyra ro oexirykō popyra mana. Sē onenetupuhpyra awahtao xine, imepỹ ke āmoreparykohtao roropa morararo onenetupuhpyra matose.
¹⁴ —Mokyro tỹkyryry puhturu arykane poko sã oturuno. Mokyro sã mā imepyny, Ritonōpo omiry poko urutono. ¹⁵ Mame moro osema taka aohpahtyã sã Ritonōpo omiry etananō mā repe. Mame joroko tamuru oehnōko axiny, Ritonōpo omiry enahse ikurohtaka xine. ¹⁶ Morararo mokaro imehnomo, Ritonōpo omiry etāko roropa toh mā repe. Yrome topuxikiri htaka aohpahtyã sã mokaro mana. Ritonōpo omiry etāko toh mā repe. Atākyemāko roropa toh mā repe. ¹⁷ Yrome mitara Ritonōpo omiry mā ikurohtao xine ekurehnōko. Ahtara ekurehnōko roropa mana. Morotoino okynã pitiko toehse ahtao, tyhtomarykohtao, tykerekere-marykohtao roropa Ritonōpo omiry pokoino, poremānōko toh mā rahkene. Urumekāko toh mana. ¹⁸ Mame tyoro roropa ātaryka htaka aohpahtyamo. Moro sã Ritonōpo omiry etananō kurohtao ātaryka samo. Ritonōpo omiry etāko toh mā repe. ¹⁹ Yrome torētyke rokē toto tyorō poko, tytineruke se rokē toehthokō poko, tymōkomoke se toehthokō poko roropa. Ritonōpo omiry emāpyra ikurohtao xine, ekurehnōko ātaryka htaka aohpahtyã samo. ²⁰ Yrome mokaro mā nono kurā pona arykahpyry samo. Ritonōpo omiry etaryhtao tyra xine jamaro toh mana. Emānōko roropa ikurohtao xine mana, aomipona toto exiryke. Ehmataōtāko sã roropa ikurohtao xine mana. Māsa rokē pyra Ritonōpo omipona exīko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Saerekhatoh poko (Ruk 8.16-18)

²¹ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine,
—Kasana mitaka nāparina onyripyra exino mana. Zara zopikoxi onyripyra roropa exino mana. Esaka rokē tyrīko exino mana saerekhatohme. Emero zeipōko mana. ²² Moro sã emero zonētyã enepōko ropa Ritonōpo mana. Emero enepynỹpotō enepōko ropa mana. ²³ Otato awahtao xine menetupuhtory, tykase ynororo eya xine.
²⁴ Morarame tōturuse ropa ynororo,
—Jomiry etāko matose repe, jomipona ehtoko. Otato awahtao xine atamorepāko matose kure, tuhkehxo apoīko matose. ²⁵ Morararo otato awahtao xine, itamurumehxo otuarōtanohtoryko Ritonōpo mana. Yrome otato pyra awahtao xine, āmorepatopōpyrykō poko wenikehnōko matose emero porehme.

Otyro puhturu ahtary poko

²⁶ Morarame ynara tykase ropa Jezu,

—Ritonõpo tuisame exiry otyro puhturu arykane sã mana. Mame otyro puhturu arykãko sã mana tupito pona. ²⁷ Mame tuenikaroro exiko mana. Okynã pixo toehse ahtao ipuhturu ãihtãko mana, ahtãko roropa mana onenepyra ahtao. ²⁸ Nono rokẽ ãihtanohpõko mana. Morarame ekutãko mana. Mame eperytãko mã rahkene. ²⁹ Mame otyro toehkehse ahtao tupito esẽ atarypokety sã tuhme tahkãko mana, isapakamyryke.

Moxitatu puhturu ehtopõpyry poko

(Mat 13.31-32,34; Ruk 13.18-19)

³⁰ —Moro sã matose Ritonõpo tupime. Oty sã ropa Ritonõpo tuisame exiry? ³¹ Otyro sã mana. Moxitatu samo. Ipuhturu pisarara repe. ³² Yrome tarykase ahtao ahtãko zumo. Amorihtãko. Torõ to esaryme amoriry exiko mana.

³³ Mame tuhke turuse toto, “Ynara sã Ritonõpo tuisame exiry,” katoth poko turuse toto enetupuhtohme eya xine. ³⁴ Imoihmãkõ maro tahtao enetupuhtoh rokẽ tokarose eya. Mame typoetory maro tahtao enetupuhtoh poko tutuarõmase ropa toto.

Tyryrykane mynyhpãkatopõpyry poko Jezu a

(Mat 8.23-27; Ruk 8.22-25)

³⁵ Morarame tykohmãse ahtao, —Ehmaropa ikuhpo mõpozakoxi, tykase Jezu typoetory tomo a. ³⁶ Morarame imoihmãkõ enyokryhtao tyya xine tõtyrise toto kanawaka, Jezu arotohme kanawae. Imepỹ kanawa roropa ikapo toytose. ³⁷ Morarame tyryry tykase itamurume. Tyryry karyhtao sapararah tykase pohkane kanawa pokona. Kanawa nerymary se toehse pohkane. ³⁸ Jezu nyhnõko kynexine kanawa ätykyo. Zupuhpyry tapõke kynexine. —Tuisa, yna pyno pyra hma? Nerỹko reh sytatohse, tykase toto eya.

³⁹ Mame typakase ropa Jezu. Tyryrykane tymnyhpãkapose eya,

—Omynyhpãko, pohkara exiko, tykase Jezu. Mame tyryry tykakehse, mynytyme konõto rokẽ toehse.

⁴⁰ Mame ynara tykase typoetory tomo a, —Oty katoth oserehnõko matou? Jenetupuhpyra ro hmatohu? tykase ynororo eya xine.

⁴¹ —To! tykase toto tyya xine tõsenuruhkase toto, —Mosehxo reh imehxo nahse. Tyryrykane mynyhpãkapono, pohkane roropa mynyhpãkapono, tykase toto oseya rokene.

Jorokohpã kurãkatopõpyry poko Jezu a

(Mat 8.28-34; Ruk 8.26-39)

5 Morarame toeporehkase toto Keraza pona, ikuhpo mõpozakoxi. ² Morarame kanawae Jezu towõse. Mame mokyro jorokohpã tooehse okepỹpo tõ poe. ³ Moroto okepỹpo tõ po esary kynexine. Pake mokyro jorokohpã emyhpopyra ehse. ⁴ Osemazuhme tymtymyhse repe keti ke. Yrome tymyhtoh kurimene risẽ tamohmohse eya.

—Sukurematatose, tykase imehnõ repe. Yrome onukuremasaromepyra toh kynexine. ⁵ Nyhpyra ehse

ynororo. Okepỹpo tõ poro ytoytose ynororo ypy poro. Kui kakehpyra ehse, topu ke tõtokotokose roropa ynororo. ⁶ Morarame Jezu eneryke tyya, moe ahtao ro tururume toytose ynororo eya. Tosekumuru po typrohse ynororo Jezu ãpataka. ⁷ Opre ynara tykase, —Oty se hma Jezu ya? Ritonõpo kapuaõ mükuru mase, imehxo exikety mükuru. Ajohpãme sã josanu-mara ke exiko, tykase ynororo opore.

⁸ Osemazuhme Jezu ynara tykase exiryke, —Mose ae otõtako ropa joroko kahpyry, tykase Jezu exiryke.

⁹ Mame,

—Onoky oesety? tykase ropa Jezu eya.

—Ekuhpỹme yna esety nase, tuhke yna exiryke, tykase ynororo Jezu a.

¹⁰ —Yna onenyohpyra exiko mya, tykase jorokohpã Jezu a.

¹¹ Mame moroto tuhke poinokoimo kynexine otyro ãtuhkãko ypy ãmory po.

¹² —Yna enyohko yna omõtohme poinokoimo aka. Ah ynanomõxi, tykase toto otuhparo Jezu a.

¹³ Morarame torekohmaryke tonyohse toto Jezu a. Orutua ae tutõtase ropa toto. Poinokoimo aka tomõse toto, joroko tomo. Morarame tururume toytose toto poinokoimo emero porehme. Tyhtose toto ypy ãmory poe nakuaka. Tyneryse toto emero. Asakoro miume tyneryse poinokoimo.

¹⁴ Mame inahpahpõkõ toepase patapõkõ zuruse, pata moinõkõ zuruse roropa. ¹⁵ Morarame tuhke panatase tooehse toto Jezu a osenuhmase. Jorokohpanõpo tonese toto a typrohse. Upo tamuruse eya. Zae oturũko kynexine Jezu maro. Mame tõserehse toto. ¹⁶ Morarame morotõkõ ynara tykase toto mokyro enese aehtyamo a,

—Mose jorokohpanõpo. Joroko tõ tũtanohpo ropa Jezu, tuhke zae. Mame tyneryse poinokoimo tõ emero, tykase toto mokaro a oehsenãkomo a. ¹⁷ Morarame Jezu a ynara tykase poinokoimo esamõpyamo,

—Ytoko ropa oesaka, tykase toto. Otuhparo tonyohse ropa Jezu eya xine tosae xine.

¹⁸ Morarame kanawaka Jezu aotyryryhtao, mokyro jorokohpanõpo tõturuse imaro,

—Tuisa, amaro ytoxi ajohpãme samo, tykase ynororo eya repe.

¹⁹ —Arypyra. Atapyĩ taka rokẽ ytoko ropa. Oepe tõ maro oturuta. Kure ke oturuko okurãkatopõpyry ropa poko, opyno jexiry poko roropa, ypoetoryme oexiry poko, enara, tykase Jezu eya.

²⁰ Morarame toytose ropa jorokohpanõpo pata konõto poro, Tekapori poro. Moroto tõturuse ynororo, tukurãkatopõpyry ropa poko. Mame emero tätãkyemase toto, “Emese kure Jezu mana,” tykase toto.

Jairu ytotoopõpyry Jezu a

(Mat 9.18-19; Ruk 8.40-42)

²¹ Morarame tätakuohse ropa Jezu kanawae mõpozakoxi. Ahno imoihme tooehse ropa eya morotona, ikuhpo ehpiokoxi. ²² Morarame juteu tõ atamorepatoh esẽ

toehse, esety Jairu. Jezu pupuru myhtokoxi typorohse ynororo.

²³ —Tuisa kuakorehmako ajohpāme samo. Jëxiry ori-hnōko mana. Ymaro eropa ajohpāme samo. Oemary tyrikose epona aekurākatohme ropā, orihpyra aeh-tohme, tykase ynororo eya.

²⁴ Mame imaro toytose Jezu. Yrome ahno imoihmākō Jezu maro toytose. Ytopyra sā kynexine tuhke ahno exiryke.

Jezu zupō apotopōpyry nohpo a

(Mat 9.20-22; Ruk 8.43-48)

²⁵ Morarame nohpo moroto kynexine munuimoh-pano. Pakero kure pyra toehse ynororo. 12me jeimamyry taropose kure pyra toexiry poko rokene.

²⁶ Toanahtose eya itamurume. Tuhke opi warōkomo a tukuhsē roropa repe, yrome epona pyra, kure pyra ita-murume exiryke. Tytinerukehsē rokene. ²⁷ Jezu ekary totase tyā exiryke, ĩkapo toytose ynororo tuhkākō rā-takuroko.

²⁸ —Jezu zupō temuhmaryhtao rokē ya ekurākāko ropā ase, tykase ynororo tukurohtao. ²⁹ Morarame zupō tytemuhmase eya. Axī imunuru tymynyhpāse, kure toehse ropā ynororo. Mame toekurākary ropā waro toehse ynororo. ³⁰ Jezu roropa tunukurākahpyry waro kynexine. Tōsenuhmase ynororo tŷkakoxi.

—Onoky jupō temuhmano? tykase ynororo.

³¹ Morarame ipoetory tomo a tozuhse. Ynara tykase toto,

—Imoihmākō enēko mase. Epurohpurohmāko rokē toh mana. Oty katoh, “Onoky ytemuhmano?” āko mah-no? tykase toh Jezu a repe.

³² Yrome Jezu tōsenuhmase ropā tŷkakoxi tyte-muhmahpō enetohme. ³³ Mame mokyro tōserehsē. Tykytyky tykase ynororo tukurākase ropā toexiryke. Jezu ēpataka toehse. Tosekumuru po typorohse. Emero kure turuse inukurākahpyry a. ³⁴ Morarame ynara tykase Jezu,

—Kuku, jupō mytemuhmano okurākatohme. Kuene-tupuhno. Morara exiryke kure ytoko ropā. Tukurākase ropā mase, tykase Jezu eya.

Jairu ëxiry ësemākatopōpyry ropā Jezu a

(Mat 9.23-26; Ruk 8.49-56)

³⁵ Morara karyrohtao Jairu tapyī tae toehse toto. —Oëxiry norihno. Amorepatō onerekohmara exiko, tykase toto aorikyhpary zummy a.

³⁶ Yrome mokaro otururu totase Jezu a, —Oserehpary exiko. Ākorehmāry enetupuhko ya, tykase Jezu aorikyhpary zummy a.

³⁷ Morarame typoetory tō rokē tarose eya, Peturu, Tiaku, Joāo, enara rokene. Tiaku akorō Joāo kynexine.

³⁸ Morarame toeporehkase toto Jairu tapyī taka. Tuhke ahno moroto kynexine xitaketomo, aorikyhpary hna-monanomo, enara. ³⁹ Morarame tapyī taka tomomyryhtao ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty katoh panaikato matou, xitāko? Xitara ehtoko. Mose orihpyra nase. Nyhnōko rokē nase, tykase Jezu eya xine.

⁴⁰ Morarame tounohse eya xine. Mame emero Jezu a tutūtanohtose ropā toto tapyī tae. Jū maro rokē tomōse toto, jumy, jeny, typoetory tō oseruao. Enara toh tomōse aorikyhpary enese. ⁴¹ Morarame emary tapoise Jezu a.

—Tarita kumi, tykase ynororo aomiry ae. “Orymo, owōko ropā,” katopo.

⁴² Morara kaxīpo sā rokē tōsemāse ropā ynororo. Toytoytohsē ropā ynororo toehsehxo exiryke. 12me ikonopory nae kynexine ynororo. Tākye toehse ropā jū tomo. ⁴³ Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Jekātopyra ke ehtoko, tykase Jezu eya xine. —Mose kure autuhmatoko, tykase roropa ynororo.

Jezu ehtopōpyry Nazare po

(Mat 13.53-58; Ruk 4.16-30)

6 Morotoino Jezu toytose ropā tosaka, Nazare pona, typoetory tō maro. ² Mame juteu tō atamorepatoh taka toytose ynororo oserematohae, ahno amorepatohme tyā. Mame aomiry etananō ynara tykase toto ipoko,

—Otokoino mose tutuarōtase nae? Onoky poe tuaro nae? Onoky poe roropa kurākōkara kurākāko roropa nae? tykase toto.

³ —Yrome Jezu waro sytatose. Wewe poko erohkety mosero, Maria mūkuru. Zakorō tō moxiamo, Tiaku, Joze, Juta, Ximāo, enara. Aoryxiry tō kymaro xine roropa mana, tykase toto ipoko.

Morara exiryke aomiry etary se pyra toh kynexine.

⁴ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonōpo poe urutōkō se imehnō mā repe. Yrome esarypōkō ise pyra mā toto. Jekyry to roropa ise pyra. Itapyītaōkō roropa ise pyra, tykase Jezu eya xine.

⁵ Naeroro inukurākatyā kynexine moroto tuhke pyra. Toitoine rokē kurākōkara tapose eya toto ekurākatohme ropā.

⁶ —To! Jenetupuhpyrahme sā tarōkō nase, tykase ynororo tyā rokene.

Typoetory tō aropotopōpyry Jezu a, 12mākomo

(Mat 10.5-15; Ruk 9.1-6)

Morarame pata pisararākō pona toytose ynororo imehnō amorepase. ⁷ Mame typoetory tō tykohmase tyā 12me, toto enyohtohme. Asasakoro rokē tonyohse toto eya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Joroko tō itūtanohtopotatoko ropā ahno ae Ritonōpo omi poe. ⁸ Otyro anaropyra ke ytotoko. Tymyxike rokē ytotoko. Wyi anaropyra ke ytotoko, saku tineru eny tytineruke pyra, enara ke ytotoko, tynaroke pyra. ⁹ Asapatūkō rokē amurutoko, toiro rokē kamisa amurutoko.

¹⁰ —Mame pata pona toehse awahtao xine, “Jepe, ytapyī taka onyhtokose. Ymaro matose otuhnōko,” karyhtao rokē eya xine imaro xine mytotatose. Moroto rokē mehtatose imepŷ pona oytorykō ponāmero.

¹¹ Mame imehnõ typataka xine oytorykõ se pyra toto ahtao, õmirykõ etary se pyra roropa toto ahtao mepuhsasakatatose oytorykõ ropahtao inenerykõme turumekarykõ oya xine enetupuhtohme eya xine, tykase Jezu typoetory tõ turuse.

¹² Morarame toytose toto Ritonõpo omiry poko imehnõ amorepase.

—Oorypyrykõ irumekatoko emero porehme, tykase toto imehnõ amoreparyme tyya xine. ¹³ Joroko tõ tutũ-tanohpose roropa eya xine tuhke. Kuräkõkara tukuräkase roropa eya xine. Zupuhpyrykõ pona ikasery panõ tyrise eya xine toto kuräkatohme ropa.

João ahno ĕpurihkane zuhkatopõpyry

(Mat 14.1-12; Ruk 9.7-9)

¹⁴ Morarame Erote a morohne totase, Jezu tõsekã-tose exiryke emero pata tõ punero. Ynara tykase toto toitoine Jezu poko,

—Mokyro ahno ĕpurihkahpono. Tõsemãse ropa mana toorihxĩpo. Morara exiryke imehnõ kuräkãko mana, tykase toto ipoko.

¹⁵ Mame imehnõ ynara tykase,

—Mokyro Eria, tykase toto. Imehnõ roropa ynara tykase,

—Mokyro Ritonõpo poe urutono, pake ahtao Ritonõpo poe urutonõpo panõ mokyro, tykase toh repe ipoko.

¹⁶ Mame morara kary etaryke tyya ynara tykase Erote,

—Arypyra. Otarãme João zuhkahpyry tõsemãse ropa mana, tykase ynororo, João tuhkaposse tyya exiryke.

¹⁷ Āpuruhyry taka tõmaposse kynexine pake eya Erotia omi poe, takorõ Firipe pyty omi poe. Takorõ pyty maro torĕnase ynororo tõseporyxĩpo. ¹⁸ Morara exiryke João tõturuse eya repe,

—Ākorõ pyty maro torĕnase awahtao popyra mase, tykase ynororo eya repe.

¹⁹ Morara exiryke Erotia João zehno toehse yronomyryme. ²⁰ Yrome João etapapory se pyra Erote kynexine zuno toexiryke, kure exiryke, otyro kara João exiryke. Morara exiryke ipynoto sã kynexine. João omiry etaryhtao tyya toepohnohse repe, yrome otara se sã rokĕ toehse ynororo.

²¹ Zomory João omiry etary se toehse ynororo. Moraram Erote aniwesario toehse. Tope tõ toahmase eya, tuisa tomo, pata esamo, Karireapõkomo, enara, toto otuhtohme tymaro. ²² Erotia ĕxiry roropa tooehse morotona wase. Mokyro eneryke tyya xine tãkye toehse morotõkomo, Erote, tyneahmatyã maro zua kure exiryke. Tuakehse ahtao ynara tykase Erote nohpo a,

—Oturupoko ya õpenery se awahtao. Otytyko se awahtao ekarõko ase oya. ²³ Jesary apiakãko ase irã-nakuroko oya ekarotohme. Mãpyra jomihpyry omipona pyra tokurehse jahtao, ah Ritonõpo juãnohno, tykase ynororo eya.

²⁴ Mame morara kary etaxĩpo tyya toytose nohpo oturupose tyse a,

—Oty se ākohxo ke ha aja Erote a, tykase ynororo tõ-turupose tyse a. Mame ynara tykase jeny eya,
—“Ahno ĕpurihkane zupuhpyry se rokĕ ase,” kaxiko eya, tykase jeny tõxiry a.

²⁵ Mame toytose ropa Erote a ynororo.

—Ahno ĕpurihkane zupuhpyry se rokĕ ase paratu ao, tykase ynororo eya.

²⁶ Moro etaryke tyya sekese pyrah tykase Erote, João zuhkapory se pyra toexiryke. Tãtasamase ynororo repe. Yrome tõmihpyry poko tutuarõtase ynororo. “Õpenery ekarõko ase oya. Jesary apiakãko ase irã-nakuroko oya ekarotohme,” katopõpyry poko tutuarõtase ynororo. Katonõ tõ netaryme morara tykase toexiryke roropa, ²⁷ João zuhkane tonyohse eya āpuruhyry taka. ²⁸ Zupuhpyry tonehse toto a paratu ao ekarotohme nohpo a. Mokyro a tarose tyse a rahkene. ²⁹ Moraram João poetohtpyry tomo a ekary totase tyya xine ahtao ekepyry poko tooehse toto zonĕtohme tyya xine.

Imoihmãkõ otuhmatopõpyry Jezu a, 5.000mãkomo

(Mat 14.13-21; Ruk 9.10-17; Jo 6.1-14)

³⁰ Moraram Erote Jezu nenyohyã tooehse ropa toto. Emero toerohtopõpyrykõ poko tõturuse ropa toto, imehnõ amorepatopõpyry poko roropa tyya xine.

³¹ Moraram ahno imoihme kynexine moroto.

Oehnõko morotona toh kynexine. Oseosesahpokoxi āko toh kynexine. Jezu otukuhtome toh kynexine typoetory tõ maro. Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Ehmaropa tokare pyra. Soserematatose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³² Mame toytose toto ahno esaka pyra kanawae.

³³ Yrome tonese ynororo tuhkãkomo a aytoryhtao. Morara exiryke tutuarõtase toto. Zuapõmase toh toytose tururume pata tõ poe, tuna ehpiuroko.

³⁴ Moraram towomyryhtao kanawae ahno imoity tonese eya. Toenupunase ynororo toto poko okyno tõ sã toto exiryke, tosĕkãkara samo. Morara exiryke tamorepase toto eya itamurume. ³⁵ Moraram kokonie pukuro toehse ahtao ipoetory tõ tooehse eya. Ynara tykase toto Jezu a,

—Ahno esary kara sero. Moxiã aropoko ropa pata tõ pona. Kohmãnõko nase. ³⁶ Tynapyrykõ epekahtohme aropoko toto, tykase toh repe.

³⁷ Yrome Jezu a tozuhse toto,

—Autuhmatoko toto, tykase ynororo eya xine.

—Oty ke? tykase toto. —Yna ytory se hma wyi epekahse? Tineru 200mã ke wyi topekahse ahtao ipune pyra mana, ahno tuhke exiryke, tykase toto tosĕkomo a.

³⁸ —Otãto wyi nahe? Enetoko keh aporo, tykase ynororo eya xine.

Mame toytose toto enese.

—Omame wyi pisarara nae nase. Kana roropa asakoro nae nase, tykase toto eya.

³⁹ Moraram typorohkapose toto atakenaka ona hpoty htaka. ⁴⁰ Typorohse toto emero. ⁴¹ Mame wyi

tapoise tyya ahtao kana maro, kakoxi tōsenuhmase ynororo,

—Kure mase Papa, tykase ynororo. Moromeïpo wyi tytohtohkase eya typoetory a ekarotohme imoihmāko-mo a ekarotohme. Kana roropa tapiakase eya emero toto zopatohme. ⁴² Tōtuhse toto tuesapare toh toehse rahkene, emero. ⁴³ Mame tōsē akoïpyry tanÿse ropa eya xine, 12me ruto pehme wyi akoïpyry maro. ⁴⁴ Mokaro autuhtyā orutua kō rokē ahtao, tuhke exiry 5.000me kynexine toto.

Tuna poro Jezu ytotoöpöpyry

(Mat 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵ Morarame typoetory tō tyripose ropa kanawaka, osemazuhme toto atakuohtohme mōpozakoxi, Petesaita pona. Jezu moroto ro kynexine. Imoihmākō os-ekazumary tyya eraximāko kynexine. ⁴⁶ Morarame tōsekazumakehse toto ahtao toytose Jezu ypy pona oturuse Tummy maro, Ritonōpo maro. ⁴⁷ Mame tykohmāse ahtao, ipoetory tō tuna rānao toh kynexine. Jezu rokē toiroro kynexine ipū po. ⁴⁸ Mame typoetory tō tonese eya, koehāko toto etuarimāko. Tyryrykane konōto toto ytohtome kynexine. Mame kuratiri etapitory zano, toytose ynororo typoetory tomo a. Tuna poro toytose ynororo. Kanawa kuroko toytory se kynexine repe.

⁴⁹ Yrome ipoetory tomo a tunōmase tuna poro ayaytory eneryke tyya xine.

—Ahno akuaryhpyry mokyro, tykase toto, tykohkothase. ⁵⁰ Eya xine Jezu tonese. Tōserehse toto emero. Yrome eya xine ynara tykase Jezu,

—Juno pyra ehtoko. Ywy ase. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine ynororo.

⁵¹ Mame kanawaka tōtyrise ropa ynororo. Mame tyryrykane tymynyhpākaposē. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto ipoetory tō itamurume onenetupuhpyra ro toexirykōke. ⁵² Wyi emākapotopöpyry poko eya tuenikehse toto, onenetupuhpyra ro toexirykōke.

Kurākōkara kurākatopöpyry ropa Jezu a Kenezare po

(Mat 14.34-36)

⁵³ Morarame tātakuohse toh rahkene Kenezare pona Jezu maro. Kanawa tymyhse eya xine. ⁵⁴ Mame aowomyryhtao Jezu tonetupuhse imehnomo a. ⁵⁵ Tururume toytose toto kurākōkara enehse. Toto etueh tapo tonehse toto a Jezu a toto kurākatohme ropa. Emero rokē kurākōkara tukurākase ropa eya. ⁵⁶ Mame pata tō poro toytose Jezu, pata pisarara poro, pata konōto tō poro. Emero rokē pata tō poro ayaytoryhtao kurākōkara tonehse imehnomo a puroro pona,

—Ajohpāme sā oupō ehpiry ytemuhmaxi, tykase toto Jezu a. Mame zupō tytemuhmase ahtao tyya xine toekurākase ropa toto emero.

Juteu tamuru tō namorepatopöpyry

(Mat 15.1-9)

7 Morarame parixeu tō toytose Jerusarē poe Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro Jezu enese.

² Mame Jezu poetory tō tonese eya xine. Osemahpyra otuhnōko toh kynexine. Parixeu tō omihpyry omipona pyra sā toh kynexine.

³ Mokaro parixeu tō, tytamurukō omihpyry poe, tōsemahse tahtao xine rokē otuhnōko toto. Morararo imehnō emahpōko roropa toto. ⁴ Tooehse ropa os-epekahtoh poe tahtao xine otuhpyra ehse toto os-emahpyra tahtao xine. Tynepekahtyākō kurikase roropa toto. Tuhke juteu tō namorepatoh ehse roropa kaneku kurikary poko, oripo tōkehko kurikary poko kurimene risē tōkehko kurikary poko. Morohne poko juteu tō namorepatoh ehse.

⁵ Mame tōturupose toto Jezu a, ynara tykase toto, —Oty katoh koh opoetory tō putu pyra rokē nae? Os-emahpyra rokē otuhnōko toto, tykase toto Jezu a.

⁶ Mame Jezu a tozuhse toto, —Ajojohpākōme matose. Zae Izaja opoko xine kynoturune. Ynara tykase ynororo, “Ōmiryō ke rokē kure jyrīko matose.

Yrome okurohtao xine ymaro pyra matose ipunaka. ⁷ Toiparo rokē kure jyrīko matose, jomipona pyra awahtao xine.

Jomiry tytyorōmase oya xine. Tymyakāmase roropa oya xine ōmiryō ke.

Morara exiryke ōmiryō etary se hkopyra ase,” tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

⁸ —Ritonōpo nyriphopyry onyripyra matose. Atamurukō omipona rokē matose.

⁹ —Ritonōpo nyriphopyry myakāmāko matose atamurukō namorepatopöpyry ke. ¹⁰ Ynara Moeze nekarohpyry Ritonōpo omi poe, “Omykō poko oenupunatoko, asakō poko roropa oenupunatoko. Taorihmaposēme rokē tumykō kerekeremananō mā kure,” tykase Moeze nymerohpyry. ¹¹ Yrome ynara matose Ritonōpo omiry tyorōmāko. Ynara āko matose imehnomo a, “Omykomo a otyro ekarory se pyra awahtao xine, ynara kahtoko rokē eya xine, ‘Otyro pyra ase,’ kaxitoko rokē eya xine. ‘Nae ase repe, ynekarory rokē Ritonōpo a,’ kaxitoko omykomo a,” āko matose imehnō amorepāko. ¹² Oty katoh tumykō poko aenupunahtome matou morara āko? ¹³ Imehnomo a Ritonōpo omiry etahtome matose morara āko. Atamurukō namorepatopöpyry ke rokē Ritonōpo omiry tyorōmāko matose. Morara matose tyrīko, tykase Jezu eya xine.

Iirypyryme ehtoh poko

(Mat 15.10-20)

¹⁴ Morarame imoihmākō tykohmase ropa tyya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kuetatoko emero, otato oehtohkōme. ¹⁵ Otyro iirypyryme ahno onyripyra mana. Yrome tukurohtao iirypyryme ahno ahtao rokē mā iirypyryme samo.

¹⁶ (Ämoreparykö waro se awahtao xine, otato ehtoko, tykase ynororo eya xine.)

¹⁷ Mame ahno turumekase ropa eya. Mame tapyi taka tomöse ahtao, ipoetory tö töturupose Jezu a ta-morepatopöpyrykö poko. ¹⁸ Mame tozuhse toto eya, —Amarokö roropa onenetupuhpyra matou? Etatoko pahne, emero otyro enapyryhtao oya xine iirypyryme rito pyra mana. ¹⁹ Waku aka rokë tykyrysä omönöko mana. Yrome kuzenukö aka omöpyra mana. Mame wekanohtao tütäko ropa mana, tykase ynororo.

(Morara exiryke emero töse kure Jezu omi poe.)

²⁰ Morarame töturuse ropa ynororo eya xine. Ynara tykase ynororo,

—Okurohtao xine popyra awahtao xine iirypyryme exiko matose. ²¹ Ynara exiryke, tukurohtao xine iirypyryme epohnohketö popyra exiko roropa mana. Ematonäko te, karimotäko te, imehnö pyty poko exiko te, ²² imehnö mökomory poko typenetarykö poko te, imehnö ryhmary poko te, imehnö enekunopyry poko te, typenetatoxihpyry poko te, imehnö zumoxike exiry poko te, imehnö kerekeremary poko te, tösenetaonopyry poko te, ajoajohpe toexirykö poko, enara. ²³ Morohne tütäko mä okurohtae xine. Naeroro iirypyryme exiko matose, okurohtao xine popyra oepohnopyryköke, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetupuhtopöpyry nohpo a

(Mat 15.21-28)

²⁴ Morotoino toytose ropa ynororo Tiro ehpiokoxi, Xitö ehpiokoxi roropa. Mame tapyi taka tomöse ynororo tokare pyra repe. Yrome otönēsaromepyra kynexine ynororo. ²⁵ Morarame nohpo tooehse Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo nono pona, Jezu epataka, Jezu ekary totase tyya exiryke. ²⁶ Mokyro nohpo äxiry jorokohpe kynexine. Juteukara kynexine ynororo, Xiro Penixiapö kynexine,

—Joroko itütanohpoko ropa jëxiry ae, ajohpāme samo, tykase ynororo Jezu a. ²⁷ Morarame Jezu a tozuhse,

—Ah poetohti tö osemazuhme notuhno. Popyra mä kaikuxi zopary poetohti zoh ke, poetohti otuhpyra ro ahtao, tykase ynororo nohpo a.

²⁸ —Ajohpe pyra mase Tamuxi. Kaikuxi sä ynanase katohto. Morara exiryke poetohti napyry akumuru eraximäko sä ynanase, tykase, nohpo a tozuhse.

²⁹ Mame töturuse ropa Jezu eya,

—Kure kuezuhno kuku. Morara tykase oexiryke ytoko ropa atapyi taka. Oëxiry ae joroko tutütanohpose ropa mana, tykase Jezu eya.

³⁰ Mame tytapyi taka toytose ropa nohpo. Töxiry tonese, tohrame nyhtoh po. Pake joroko tutütanohpose ropa zae.

Typanarëkara pusopusome aomiry aexihpyry kuräkatopöpyry ropa

³¹ Morarame toytose ropa Jezu Tiro ehpioino Xitö poro, Karirea kuaka, ikuhpo kuaka. Tekapori rā-nakuroko toytose ynororo, omame pohme pata rā-

nakuroko. ³² Mame Jezu a typanarë kara tonehse imehnomo a. Pusopusome roropa tomire kynexine,

—Mose apoko ajohpāme samo, aekuräkatohme ropa, tykase toto Jezu a. ³³ Morarame kuräkara arone myahxo. Morarame tomary tömase ipanary aka. Ituh tykase roropa ynororo. Moromeipo inuru tytemuhmase tomary ke. ³⁴ Mame kakoxi tösenuhmase ynororo. Pusuh tykase. Mame ynara tykase ynororo kuräkara a,

—Otato exiko, tykase eya.

³⁵ Mame otato toehse ropa kuranöpokara. Pusopusome pyra roropa aomiry toehse. Kure ropa toehse ynororo.

³⁶ —Jekätopyra ehtoko, tykase Jezu imoihmäkomo a repe. Yrome itamurume tokätose toto a. ³⁷ Tösenuruhke toto emero.

—To! Emero Jezu nukuräkatyā kure. Typanaremypokara otato ropa toehse. Pusopusome tomiremypo aomiry kure toehse ropa, tykase toto tösenuruhkase.

Imoihmäkö otuhmatopöpyry Jezu a 4.000mäkomo

(Mat 15.32-39)

8 Morotoino imoihmäkö töximöse ropa. Mame tohke pyra toexiryköke otuhpyra toto.

Mame Jezu a typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo toto a,

² —Imoihmäkö pynanohnöko ase ymaro oseruao tohke pyra tynyhse toto exiryke. ³ Toto aropory ropah-tao ya itapyikö taka etuarimäko mä toto tynahke pyra toexiryköke. Moino tooehse toto tarona.

⁴ Mame ipoetory tomo a tozuhse,

—Otätöhxö ke imoihmäkö otuhmäko sytatou ospekahtoh pyra ahtao? tykase toto.

⁵ Mame ynara tykase ynororo,

—Otäto wyi nae matou? tykase.

—7me rokene, tykase toto.

⁶ Morarame imoihmäkö typorohkapose Jezu a nono pona. Mame wyi tapoise eya. Mame, “Kure mase Papa,” kaxiipo Ritonöpo a, wyi tytohtohkase rahke eya. Typoetory tomo a tokarose ekarotohme imoihmäkö otuhtohme. ⁷ Mame kana inunökara roropa nae kynexine tuhke pyra.

—Papa, kure mase, tykase ropa ynororo. Morara kaxiipo tyya typoetory tomo a tapiakapose kana imoihmäkö zohme. ⁸ Mame tötuhse toto tuesapare. Mame zohkö akoipyry tanÿse ropa eya xine, 7me ruto pehme. ⁹ Mokaro töse önyhpökö tuhke exiry 4.000me exisaska kynexine.

Morarame imoihmäkö tonyohse ropa eya. ¹⁰ Moromeipo kanawaka tötyrise ynororo, typoetory tö maro. Toytose toto Taumanuta pona.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tö ehtopöpyry

(Mat 16.1-4)

¹¹ Morarame parixeu tö tooehse Jezu a. Sekere tykase toto Jezu a. Jezu nukuräkatary enery se roropa toh kynexine repe, zuaro toehtohköme. ¹² Yrome Jezu

typohtose eya xine. Morara exiryke pusuh tykase ynororo moe toko. Ynara tykase ynororo eya xine,
—Unukurākatarary enery se matose repe, yrome onenepopyra ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹³ Mame tynomose ropa toto Jezu a. Kanawaka tō-tyrise ropa toytotohme mōpozakoxi.

Otyro porutatoh sā parixeu tō ehtopōpyry

(Mat 16.5-12)

¹⁴ Morarame ipoetory tō turukō poko tuenikehse to-to. Toiro wyi pitiko rokē kanawao kynexine.

¹⁵ Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
—Tomeseke ehtoko parixeu tō poko Erote tō poko roropa. Otyro porutatoh sā mā toto.

¹⁶ —O tara āko hkoh Jezu nae? Otaraēme wyi pyra kuexirykōke, tykase toto oxime rokene.

¹⁷ Yrome mokaro etaryke tyya ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty katoh wyi poko oseosezuhnōko matou wyi pyra oexirykō poko? Jomiry onenetupuhpyra ro matou? Oty katoh tūpore sā oupuhpyrykō nae? ¹⁸ Tonure amarokō repe yrome onetōkara sā matose. Typanare roropa amarokō repe yrome otato pyra amarokomo. Āmorepatopōpyrykō poko wenikehnōko matose.

¹⁹ 5mā wyi tytohtokase ya, 5.000mākō otuhmatohme. Mame otāto tonahsē akoīpyry manymyatosē ruto pehme? tykase Jezu eya xine.

—12me ruto pehme, tykase toto.

²⁰ —Moro ke roropa 7me wyi ahtao 4.000mākō otuhmatohme, otāto manymyatosē tonahsē akoīpyamo? tykase ynororo, tōturupose eya xine.

—7me ruto pehme, tykase toto eya.

²¹ —Moro poko onenetupuhpyra ro matou? tykase Jezu eya xine.

Tonurēkara kurākatoopōpyry Jezu a Petesaita po

²² Morarame Petesaita pona toytose toto. Mame ahno a tonurēkara tonehse Jezu a,

—Ajohpāme sā mose apoko, tykase toto. ²³ Mame Jezu a kurākara tarose ameke emary poko pata eh-pikoxi. Ituh tykase ynororo enuru pona. Mame enuru tapose eya,

—Osenuhmāko ma? tykase, tokaropose eya.

²⁴ Mame mokyro tōsenuhmase repe,

—Ahno tō enēko ase repe. Yrome wewe panō rokē ytoytōko nase, tykase ynororo eya.

²⁵ Mame enuru tapose ropa Jezu a. Mokyro kure toehse ropa. Kure tōsenuhmase ropa ynororo rahkene.

²⁶ —Atapyī taka topohme ytoko ropa. Pata pona ke ytopyrya exiko, tykase Jezu tonuremōpokara a.

Peturu nurutopōpyry Jezu poko

(Mat 16.13-20; Ruk 9.18-21)

²⁷ Morarame Jezu mya toytose typoetory tō maro imehnō pata pona, Sezarea Piripopō pona. Osemae toytorykohtao Jezu tōturuse,

—Onokyme ha ahno a? tykase.

²⁸ Ipoetory tomo a tozuhse,

—Ahno ēpurihkane Joāome oekarōko mā toto.

Imehnomo, “Eria,” āko. Imehnomo, “Ritonōpo omi poe urutono,” āko, tykase ipoetory tomo.

²⁹ Tōturupose ropa Jezu eya xine,

—Yrome oya xine ke? Onokyme ha oya xine? tykase ynororo.

Mame Peturu a tozuhse,

—Ritonōpo nymenekahpyry mase sero nonopōkō kurākaneme, tykase ynororo eya.

³⁰ —Jekaro pyra ke ehtoko! tykase Jezu typoetory tomo a.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry, tōsemamyry ropa poko roropa

(Mat 16.21-28; Ruk 9.22-27)

³¹ Mame typoetory tō maro tōturuse Jezu,

—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome tuhke rokē urumekāko mā toto, oesēkomo, Ritonōpo maro oturuketomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara. Utuarimapōko mā toto. Jorihmāko mā toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao ēsemānōko ropa ase, tykase ynororo.

³² Zae tōturuse ynororo eya xine. Mame Peturu a tarose ynororo mya zupokatohme repe. ³³ Mame Jezu toeramase tōyakoxi typoetory enetohme. Peturu turuse ropa eya. Ynara tykase ynororo eya,

—Mynyhme exiko! Joroko tamuru sā mase. Jako-rekehkāko mase. Āmoreme rokē morohne poko onenetupuhnōko mase ahnome oexiryke. Ritonōpo poe pyra ōsenetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

³⁴ Mame emero imoihmākō tykohmase tyya typoetory maro.

—Jenetuputyryhtao oya xine oesēkōme jomipona ehtoko. “Ywy roro ynyriry menekāko ase,” kara ehtoko. Ymaro oorikyrykō enetupuhtoko oorypyrykō poko.

Ymaro rokē ehmaropa. ³⁵ Toetuarimary kurūke ypoetoryme se pyra exiketō mā ytopyry mā toto Ritonōpo esaka toorihse tahtao xine. Yrome torētyke pyra exiketō mā typenetatohkō poko jomipona se toexirykōke, toetuarimarykohtao ro, mokaro ytōko mā toto Ritonōpo esaka. Owōnōko ropa mā toto.

³⁶ —Otātohxō kure emero porehme apoiryhtao oya, oorikyry ke rokē epehmatohme? ³⁷ Omōkomorykō ke matose orihpyra oehthōkō onepēmara ekurehnōko.

³⁸ Ihxipōke awahtao xine ypoko jomihpyry poko roropa apatao xine oepe tō iirypyryme exiketō maro, ywy roropa ihxipōke exiko ase opoko xine jyhtory ropahntao kapu ae Ritonōpo nenyohyā kurākō maro, tykase Jezu eya xine.

9 Moromeīpo ynara tykase ropa Jezu,

—Otuarōtatoko. Toitoinē matose orihpyra ro awahtao xine Ritonōpo tuisame exiry enēko, tykase Jezu eya xine.

Jezu maro Moeze ehtopõpyry Eria maro

(Mat 17.1-13; Ruk 9.28-36)

² Morarame 6me tõmehse ahtao, typoetory tõ tarose ppy kae tokõ pona. Peturu te, Tiaku te, João, enara toh tarose eya. Moroto tanyhtase ynororo. ³ Zupõ saereme toehse, karimutume konõto toehse, emero ikurikasenã motye toehse, karimutume kuhse.

⁴ Morarame Eria tõ tooehse Moeze maro, pake Ritonõpo omi poe urutonõpo tomo. Mame toto neneryme Jezu maro oturũko toh kynexine. ⁵ Morarame toto eneryke tyya ynara tykase Peturu,

—Jezu, kure reh taro sytatoehse. Tapyi pitiko ynanamoxi oseruao axĩtao rokene, toiro atapyĩme, toiro Moeze tapyĩme, toiro roropa Eria tapyĩme, enara ehtohme, tykase ynororo eya.

⁶ Tõserehse toexiryke morara tykase Peturu. ⁷ Mame Jezu tõ oturuhtao ro akurũ tooehse.

—Umũkuru nymyry mosero, Umũkuru kurano. Mose omiry etatoko, tykase Ritonõpo akuru htae.

⁸ Morarame,

—ÿkae enexi ropa, tykase toh repe. Toto esahpyry pona rokẽ tõsenuhmase toto. Jezu rokẽ moroto, toto esahpyry po.

⁹ Morarame tyhtorykõ ropahtao ppy poe ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Ajohpãme sã ynaenetoõpyry oya xine onekãtopyry ehtoko aporo. Jorihxĩpo tõsemãse ropa jahtao rokẽ mekarotatose, tykase ynororo typoetory tomo a. ¹⁰ Morara exiryke onekãtopyry tokurehse toto. Oxime rokẽ tõturuse toto.

—O tara nykã hkoty, “Jorihxĩpo tõsemãse ropa jahtao rokẽ mekarotatose,” nykano, tykase toto oxime rokene. ¹¹ Morarame tõturupose ropa toto Jezu a,

—Oty katoh Moeze omihpyry warõkõ ynara ãko nae, “Eria osemazuhme oehnõko mana. Okomino Ritonõpo nymenekahpyry,” ãko toh nae? tykase toto Jezu a.

¹² Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ajohpe pyra. Oehnõko osemazuhme mana imehnõ tuarõtanohpotohme Ritonõpo poko, toto a Ritonõpo enetupuhthohme repe. Yrome Eria tooehse. Mame taosanumase toto a iiryhmary se toexirykõke. Ritonõpo omi poe urutõ nymerohpyryae ro tyhtomase eya xine. Etatoko pahne. Oty katohme roropa ynara ãko Ritonõpo omihpyry, “Kapu ae Ayhtohpyry etuarimãko mana itamurume. Irumekãko roropa mã toto” ãko Ritonõpo omiry nae? tykase Jezu eya xine.

Poeto kurãkatopõpyry ropa Jezu a

(Mat 17.14-21; Ruk 9.37-43)

¹⁴ Morarame tyhtose ropa tahtao, typoetory tõ maro, imoihmãkõ tonese. Moeze omihpyry warõkõ maro oseosezuhnõko toh kynexine. ¹⁵ Mame Jezu tonese tyya xine ahtao tätãkyemase toto imoihmãkomo. Eya toytose toto axiny, aomikase. ¹⁶ Mame Jezu tõturupose eya xine,

—Oty poko oseosezuhnõko matokene mokaro maro? tykase Jezu eya xine.

¹⁷ Toirono a Jezu tozuhse,

—Umũkuru enehno oya repe jorokohpe exiryke. Tunurẽkara sã roropa mana. ¹⁸ Ayatoryhtao emapõko mã joroko nono pona. Mame akuakurotãko mana. Taryhtaryh ãko mana. Etoetopohmãko roropa mana. “Joroko itũtanohpoko ropa,” yka repe opoetory tomo a. Yrome onutũtanohposaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a.

¹⁹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—O tara ahtao jenetupuhnõko matou? Amaro xine ase repe ãmorepatorỹko. Okynã amaro xine ywy repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra ro amarokomo. Omũkuru enehna xiaro yneneryme, tykase Jezu eya xine.

²⁰ Mokyro tarose toto a Jezu neneryme. Jezu eneryke tyya mokyro tytotytopohmapose joroko a. Toepukase ynororo nono pona. Tõsõtitorimase. Takutakurotase roropa ynororo.

²¹ —Pake serara nah? tykase Jezu kurãkara zummy a.

—Pake moirono nase serara, pitiko ro tahtao.

²² Tuhke rokẽ apoto htaka tomapose nase joroko a. Nakuaka roropa tomapose aorihthohme repe.

Ikurãkary waro awahtao umũkuru ikurãkako, yna pyno awahtao, tykase jorokohpã zummy Jezu a.

²³ Ynara tykase Jezu eya,

—Enetuputyryhtao oya emero riry waro ase Ritonõpo poe. Wenetupuhko pahne, tykase Jezu jorokohpã zummy a.

²⁴ Morara kary etaryke tyya tosenakũnuhse,

—Enetupuhnõko ase! Wakorehmako oenetupuhthohme nymyry ya, tykase ynororo tyxitaryme.

²⁵ Morarame imoihmãkõ atanonopyryke tymyh-tokoxi, ynara tykase Jezu joroko a,

—Tunurẽkara mase joroko, typanare pyra roropa mase. Mose ae otũtako ropa jũme, tykase ynororo.

²⁶ Kui tykase joroko tykytyky tykamexipose tutũtaryme. Mame aorikyhpory sã toehse ynororo joroko esahpyo. Moro eneryke tyya xine,

—Norihno hro, tykase imoihmãkomo. ²⁷ Mame tanỹse ropa Jezu a tomary ke. Towõse ropa.

²⁸ Morarame tapyi taka tomõse ahtao, ipoetory tõ tõturupose Jezu a,

—Oty katohme joroko tũtara kynako yna omipohna? tykase toto Jezu a.

²⁹ Ynara tykase Jezu,

—Joroko tõ tũtara oturupyra awahtao xine Ritonõpo a. Morara exiryke tũtara kynako, tykase.

Tõturuse ropa toorikyry poko, tõsemamyry ropa poko, enara

(Mat 17.22-23; Ruk 9.43-45)

³⁰ Morotoino toytose toto Karirea rãnakuroko. Tokare pyra toytory se Jezu typoetory amorepatohme.

³¹ Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome jewokãko toh mana ahno a jorihmapotohme. Mame taorihmapose

jahtao ěsemānōko ropa ase oseruao tōmehse ahtao, tykase Jezu typoetory tomo a.

³² Zuario pyra sã ipoetory tō kynexine. Yrome oturupopyra toh kynexine aomihpyry poko tyhxirorykōino.

Tuisamehxo ehtoh poko

(Mat 18.1-5; Ruk 9.46-48)

³³ Morarame Kapanaũ pona toytose toto. Tapyi taka tomomyryhtao tōturupose typoetory tomo a Jezu, —Oty poko moturutou osemāe? tykase toto a ynororo.

³⁴ Yrome onezuhpyra toh kynexine, tōsezusezuhse toexirykōke tamuxime toehtokō poko. ³⁵ Mame typorohse tahtao typoetory tō tykohmase tyya, 12mākomo.

—Tuisame se oexirykō se awahtao xine imehnō akorehmatoko, tykase Jezu eya xine.

³⁶ Mame poeto pitiko tyrise eya toto rānaka, xikihme. Mame tonaka tyrise eya eahmatohme. Ynara tykase ynororo,

³⁷ —Poeto pyno awahtao xine ypoetoryme aexiryke ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine ywy ro rokē kara pyno matose. Ritonōpo maro roropa yna pyno matose, jenehpohpōme Ritonōpo exiryke, tykase ynororo eya xine.

Kyzehno xine pyra exiketō mā kuakorehmanekōme

(Ruk 9.49-50)

³⁸ Mame ynara tykase João,

—Jezu, imepỹ ynanenease joroko tō tūtanohpōko oesety poe. Morara kamexipoppyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase ynororo repe.

³⁹ Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Ah joroko tō tūtanohpō ropa jesety poe. Imepỹ kurākary waro tahtao jesety poe kure ymaro mana. Ykerekeremara mana. ⁴⁰ Imehnō kyzehno xine pyra ahtao kuakorehmatorỹko mana. ⁴¹ Etatoko pahne, imepỹ tuna ekaroryhtao ōkurukōme ypoetoryme oexirykōke epehmary poko wenikehpyra Ritonōpo mana.

Popyra kyyrypyrykō exiry poko

(Mat 18.6-9; Ruk 17.1-2)

⁴² —Yrome imepyny a jenetupuhkehporihtao poehti a jomiry enetupuhpitoryhtao eya xine, kurehxo mokyro pymyry ae topu konōto mykyry, ematohme nakuaka inerytohme. Ahtao poehti onenekunohpyra mana. ⁴³ Mame oemarykomo a popyra orirykohtao osemahkatoko! Kurehxo oya xine etone tomahke awahtao xine Ritonōpo esaka omōnōko matose. Popyrahxo oya xine oemarykō osetato ahtao apotoimo htaka rokē omōnōko matose, ezehpỹ htaka. ⁴⁴ Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezehpỹra mana. ⁴⁵ Opupurukō roropa popyra etone ahtao epuhkatoko! Kurehxo oya xine Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tupuhke pyra. Popyrahxo oya xine mā osetato opupurukō ahtao apotoimo htaka rokē ytōko matose. ⁴⁶ Moroto moromoro poenō enahpyra

mana. Apoto roropa ezehpỹra mana. ⁴⁷ Morararo oenurukō etone popyra ahtao toutoko! Kurehxo oya xine mā Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tonure awahtao xine. Popyrahxo oya xine mā osetato tonure awahtao xine apotoimo htaka rokē ytōko matose. ⁴⁸ Moroto moromoro poenō enahpyra mana. Apoto roropa ezehpỹra mana.

⁴⁹ —Apoto ke uuru zahkāko exino mana zemimehxo aehtohme. Moro sã oetuarimarykō ke kurehxo exīko matose, Ritonōpo omiponahxo. Morararo tōsē sautu maro ahtao, tompore exīko. Moro saaro oetuarimarykohtao tomporehxo sã exīko matose Ritonōpo a.

⁵⁰ Sautu sãme ahtao kure rahkene. Yrome sãme pyra toehse ahtao otyme kure? Arypyra. Typahsēme rokē mana. Amarokō ke? Sautu kurā sã ehtoko. Kure ehtoko imehnō maro. Oseosezuhpyra ehtoko roropa, tykase Jezu eya xine.

Typyxiākō rumekary poko

(Mat 19.1-12; Ruk 16.18)

10 Morotoino Jezu toytose ropa Jutea pona, Joatāo mōpozakoxi. Moroto ahtao ahno imoihmākō toytose eya. Mame tamorepase ropa toto eya. Toipe ynororo ehse amorepatō.

² Morarame parixeu tō tooehse Jezu kuhse.

—Kurehxo hna Ritonōpo a orutua a tyypty rumekary? tykase toto eya.

³ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Otara āko hna Moeze omihpyry moro poko? tykase, tōturupose ynororo eya xine.

⁴ —Moeze omihpyry ynara āko, “Ah pape merono tyypty rumekary poko, tyypty a ekarotohme. Moromeīpo ah tyypty rumekano,” āko, tykase toto eya.

⁵ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Zehnotokōme oexirykōke moro tymerose Moeze a repe. ⁶ Yrome emero tyrikehse ahtao Ritonōpo a, ynara tykase ynororo, “Orutua tyrise ya nohpō maro.

⁷ Naeroro orutua tummy rumekāko mana, tyse rumekāko roropa mana tyypty maro rokē toehthome.

⁸ Mame mokaro asakoro toiro pũ sã exīko mana, tyypty maro rokene,” tykase Ritonōpo toto poko. Naeroro asakoro pũme pyra sã toh mana. Toiro pũme rokē mā toto tyypty maro. ⁹ Oximaro tyripose Ritonōpo a exiryke, ah oxirumekara toh nexino, tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Morarame tapyi tao ahtao ipoetory tō tōturupose ropa moro poko. ¹¹ Mame ynara tykase Jezu eya xine, —Imepỹ nohpō maro oerēnatohme opyxiākō rumekaryhtao oya xine iiryppyryme matose.

¹² Morararo nohpō imepỹ maro torēnatohme tynio rumekaryhtao eya, morararo exīko mana iiryppyrymāme rokene, tykase Jezu eya xine.

Kure poeto tō riry poko Jezu a

(Mat 19.13-15; Ruk 18.15-17)

¹³ Mame typoenōkō tonehse nohpō tomo a Jezu a, toto eahmatohme. Yrome ipoetory opore tōturuse

nohpo tomo a. ¹⁴ Autururukō etaryke tyya tohne toehse Jezu typoetory tō poko.

—Ah poetohti noehno ya toeepyrykō se toto ahtao. Toto anaropopyra ehtoko ywinoino. Moxiaropākō Ritonōpo esaka ytōko mana, tosēkōme axī enetuputyryke eya xine. ¹⁵ Etatoko ke. Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine oesēkōme poetohti saaro, omōnōko matose Ritonōpo esaka. Māpyra onenetupuhpyra awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka ekurehnōko, tykase Jezu. ¹⁶ Morara kaxīpo poetohti tapoise Jezu a eahmatohme. Zupuhpyrykō pona tomary tyrise eya kure rokē toto ripotohme Ritonōpo a.

—Kure rokē oripotorỹko ase Papa kapuaono a, tykase ynororo eya xine.

Tymōkomoke itamurume exikety

(Mat 19.16-30; Ruk 18.18-30)

¹⁷ Morarame aytory ropahntao, orutua toytose tururume eya. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka.

—Tamuxi, kure amorepatō mase. Naeroro ekaropoxi oya. Oty rīko ha Ritonōpo neneryme imaro jehtohme jūme, toorihse jahtao? tykase ynororo Jezu a.

¹⁸ —Oty katoh “Kure mase,” mykā ya? Ritonōpo rokē kure mana. ¹⁹ Ritonōpo omiry waro mase. Aomiry tymerose Moeze a, “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Imehnō onetapara roropa ehtoko. Omatome pyra ehtoko. Imehnō onenekunohpyra ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. Kure asakō tyritoko. Omykō roropa kure tyritoko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

²⁰ Mame mokyro a tozuhse,

—Moino ro ase Ritonōpo omipona ypoetoae ro, tykase ynororo eya.

²¹ Mame mokyro pyno toexiryke Jezu ynara tykase eya,

—Toiro mase onyripyra ro. Ytoko, omōkomory emero ekamota tineru apoitohme oya. Moromeīpo otinerū ekaroko tymōkomokākara a. Imeīpo osehko ropa xiaro, ymaro oytotohme. Morara ahtao tymōkomoke exīko ropa mase Ritonōpo esao, tykase eya Jezu.

²² Morarame akye pyra toehse ynororo. Tymōkomory mynyhmaryme toytose ropa ynororo, tymōkomoke itamurume toexiryke. ²³ Mame tỹkakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase typoetory tomo a ynororo,

—Tuhke pyra tymōkomokā Ritonōpo poetyryme exīko mana, tykase ynororo.

²⁴ Mame morara kary etaryke tyya xine ipoetory tō toemynyhmase itamurume. Mame ynara tykase ropa Jezu,

—Etatoko pahne, tuhke tytinerukā Ritonōpo onenetupuhpyra tosēkōme torētyke toexirykōke tytinerūkō poko. ²⁵ Kameru kawaru sā konōto. Jawi eutary pitiko nae. Kameru jawi eutary aka omōpyra mana ipune pyra exiryke. Moro saaro tuhke tymōkomokā omōpyra Ritonōpo esaka mana, tosēkōme Ritonōpo onyripyra toexirykōke.

²⁶ Mame toepohnohse toto morara kary etaryke tyya xine.

—To! Morara ahtao, onoky Ritonōpo poetyryme exīko na? Ekurehnōko rokē exino, tykase toto oxime rokene.

²⁷ Mokaro etaryke tyya ynara tykase Jezu,

—Āmoreme xine matose omōpyra Ritonōpo esaka. Yrome Ritonōpo typoetoryme orirykō waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Morarame ynara tykase Peturu,

—Etako ke, emero ynanurumekase amaro yna ytothme, tykase Peturu.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse,

—Etako pahne, emero turumekase oya xine ahtao jomi poe, atapyiny te, ākorōkomo, oryxirykomo, asakomo, omykomo, oopenōkomo otupikomo, emero turumekase oya xine ahtao ³⁰ imoty ekarōko ropa mā Ritonōpo, atapyīkomo, ākorōkomo, oryxirykomo, asakomo, oopenōkomo, otupikomo emero. Yrome etuarimāko roropa matose sero nono po. Moromeīpo Ritonōpo esao orihpyra matose jūme. ³¹ Mame tuhke tuisāpo tō tuisame pyra exīko Ritonōpo esao. Tuhke tuisāpo kara roropa tuisame exīko Ritonōpo esao, tykase Jezu eya xine.

Jezu oturutopōpyry ropa toorikyry poko

(Mat 20.17-19; Ruk 18.31-34)

³² Morarame toytose toto Jerusarē esemary ae, Jezu osemazuhme, ipoetory tō īkapo. Emynyhmāko toh kynexine. Imehnō roropa imaro ytoketō enaromỹke sā ytōko toh kynexine.

Mame typoetory tō 12mākō turuse ropa eya totapary poko.

³³ —Etatoko pahne, Jerusarē pona ytōko sytatose. Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō jewokāko mana. Moeze omihpyry warōkō roropa jewokāko jorihmapotohme ahno a Julietōkara a. ³⁴ Jeunohnōko mā toto, jetakurōko. Ypiphōnōko roropa mā toto. Moromeīpo jorihmapōko mā toto rahkene. Yrome oseruao tōmehse jahtao ēsemānōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

Tiaku tō nekaropotopōpyry Joāo maro

(Mat 20.20-28)

³⁵ Morarame Tiaku tō toytose Jezu a Joāo maro, oturupose. Ynara tykase toto eya,

—Tamuxi, ynaporotyry se pyra hma opūtokoxi? tykase toto eya.

³⁶ —Oty katohme? tykase Jezu eya xine.

³⁷ —Arypyra, ynaporotyry se ynanase opūtokoxi tuisa konōtome toehse awahtao, toiro āpotunuru wino, toiro opoozery wino, ākorehmaneme yna ehtohme, tykase toh repe eya.

³⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Ōtururukō waro pyra matose. Oetuarimarykō se hmatou ysahmo? Orikyrykō se roropa hmatou ymahro? tykase ynororo eya xine.

³⁹ —Ise ynanase, tykase toto eya. Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Ypokoino etuarimāko matose. Orihnōko roropa matose. ⁴⁰ Yrome ywy tuisame oripyra xine ase. Ywy kara ase oporohkapotorŷko ymyhtokoxi. Ritonōpo nymenekahpyry rokē mā porohnōko ymyhtokoxi, tykase Jezu eya xine.

⁴¹ Morara kary etaryke tyya xine imehnō mokaro zehno toehse Jezu poetory tomo, 10mākomo.

⁴² Morarame typoetory tō tykohmase tyya tōturu-tohme toto a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ahno waro matose. Ahno tuisame ahtao imehnō rohmanohpōko rokē mana. Tuisame exiryke tynamotoke toto. ⁴³ Yrome amarokō tyoro. Imehxo oexirykō se awahtao xine imehnō akorehmatoko. ⁴⁴ Tuisame oexirykō se awahtao xine, imehnō namotome ehtoko. ⁴⁵ Kapu ae Ayhtohpyry ase. Imehnō namotomase pyra aepyhpyry ase. Emero rokē akorehmatōme aepyhpyry ase. Orihse roropa oepyase emero pohnō kurāka-tohme roropa, tykase ynororo eya xine.

Patimeu kurākatopōpyry ropa poko Jezu a, tonurēkara (Mat 20.29-34; Ruk 18.35-43)

⁴⁶ Morarame Jeriko pona toytose toto. Morotoino pata poe toytose ropa toto, typoetory tō maro, tuhkākō maro. Moroto tonurēkara kynexine Patimeu, Timeu mūkuru. Typorohse ynororo osema ehpio tineru eraximase. ⁴⁷ Morarame Jezu Nazarepō oepyry ekary totase tyya ahtao tykohmase eya.

—Jezu, Tawi parŷpyry, ypyno myhē exiko, tykase ynororo opore.

⁴⁸ —Mynyhme exiko, tykase toto eya imoihmākomo. Yrome tykohmase oporehxo ynororo.

—Tawi parŷpyry, ypyno myhē exiko, tykase ropa ynororo opore.

⁴⁹ Morarame Jezu totypohse osema tao.

—Moky enehpoko xiaro, tykase ynororo eya xine. Mame tonurēkara tykohmase eya xine,

—Enaromyra exiko. Owōko. Jezu oya kynako, tykase toto eya.

⁵⁰ Mame tupō xihpyry tomase eya. Towōse ynororo. Jezu a toytose.

⁵¹ —Oty se hma ya, tykase Jezu eya.

—Ritonōpo mūkuru nymyry mase. Josenuhmary se ropa ase, tykase eya.

⁵² Mame Jezu a tozuhse,

—Ytoko. Tonetupuhse oya jexiryke okurākāko ropa ase.

Axī tonure toehse ropa ynororo. Mame Jezu maro toytose ynororo osemae.

Jerusarē pona Jezu ytotoopōpyry (Mat 21.1-11; Ruk 19.28-40; Jo 12.12-19)

11 Morarame eporehkasasaka toh kynexine Jerusarē pona. Oriwera ākataka toeporehkase toto. Atameke pyra pata tō kynexine Pehpaje, Petania ypy Oriwera maro. Mame typoetory tō tonyohse Jezu a asakoro.

² —Mō pata pona ytotoke. Morotona toeporehkase awahtao xine jumētu mūkuru enēko matose, tymyhse. Ahno anaropitopŷ enēko matose. Mŷpokatatose eneh-tohme xiaro ya. ³ Mame, “Oty kahtohko arōko matou?” karyhtao imehnomomo a, ynara kaxitoko eya xine. “Arypyra, arōko rokē ynanase. ‘Enehta aporo,’ tykase tuisa exiryke yna a. Axītao rokē arōko ynanase. Enehnōko ropa ynanase,” kahtoko eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

⁴ Morarame toytose toto. Jumētu mūkuru tonese eya xine rahkene, tapyi eutary pota tao, osema ehpio. Mame tymyhpokase eya xine ahtao,

⁵ —Oty katoh jumētu mūkuru myhpokāko matou? tykase imehnō eya xine, tōturupose.

⁶ Mame tosēkō omihpyry tokarose eya xine.

—Ahtao arotoko, tykase toto eya xine. ⁷ Mame jumētu mūkuru tarose rahke eya xine Jezu a. Morarame tupōkō tyrise toto a jumētu mypatarānaka Jezu poroh-tohme epona. ⁸ Imoihmākomo a roropa tupōkō tyrise osemae tyritohme, eporo jumētu ytotohme. ⁹ Mame emero tātākyemase toto, osemazuhme ytoketomo, okomino ytoketō roropa. Ynara tykase toto,

—Kure Ritonōpo mana. Imehxo reh nahse Ritonōpo omi poe aepyhpyry. ¹⁰ Kuesēkōme exīko mana, tuisa konōtome, pake tuisame Tawi ehtopōpyry samo. Ahtao kure rahkene. Kure Ritonōpo, imehxo! tykase toto tākye toexirykōke.

¹¹ Morarame Jerusarē pona toeporehkase toto. Ritonōpo maro oturutoh taka axi rokē tomōse Jezu osenuhmase rokene. Tykohmāse exiryke toytose ropa ynororo Petania pona typoetory tō maro, 12mākō maro.

Epery zoko orihmapotopōpyry Jezu a (Mat 21.18-19)

¹² Yro kokoro Petania poe toytory ropahatao omise Jezu kynexine. ¹³ Amekeino tykyrysā tonese eya. Wikeira tonese atarŷkara ro. Mame toytose ynororo wikeira epery enahse repe. Yrome topere pyra kynexine zary rokene, takehse exiryke.

¹⁴ —Taroino oepery onenahpyra exīko exino mana, jūme, tykase Jezu tykyrysamo a.

Morara kary totase ipoetory tomo a.

Ritonōpo maro oturutoh taka Jezu ytotoopōpyry (Mat 21.12-17; Ruk 19.45-48; Jo 2.13-22)

¹⁵ Morarame Jerusarē pona toeporehkase rahkene. Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse Jezu. Moro tae osepekahketō tutūtanohtose ropa eya okyno ekamonanō maro. Tineru emetakamananō meza tōtorimase roropa eya. Parutopuruimo ekamonanō apō tōtorimaposse roropa eya. ¹⁶ Otyro anaropopyra Ritonōpo maro oturutoh takuroko kynexine ynororo.

¹⁷ Morarame tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo,

—Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Emero ahno ytapyī esehtōko Ritonōpo maro oturutohme,” me

tymerose. Yrome ityorōmāko matose omato kō tapyīme ehtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁸ Morarame Jezu otururu totase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry warōkō maro. Jezu etapary se toehse toto zumoxike toexirykōke, emero Jezu poko imehnō atākyemary eneryke tyya xine.

¹⁹ Mame tykohmāse ahtao typoetory maro Jezu toytose ropa pata poe.

Epery zoko orihmapotopōpyry enetupuhtopōpyry (Mat 21.20-22)

²⁰ Morarame yrokokoro pakeimo toytorykohtao ynara katopōpyry Jezu a tonese eya xine, “Oepery onehpyra exīko exino mana jūme” katopōpyry tonese eya xine. ²¹ Pake toorihse tonese eya xine. Mame wenikehpyra Peturu kynexine moro katopōpyry poko eya.

—Jezu eneko ke! Moro anaorihmapohpyry pake toorihse, tykase Peturu eya.

²² Mame ynara tykase Jezu eya xine, —Wenikehpyra ehtoko. Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine, ²³ mo ypy aroporyhtao oya xine tuna konōto kuaka aepukatohme, “Epukāko hna reh,” kara ehtoko okurohtao xine. Mame tuna konōto kuaka Ritonōpo omi poe epukāko mana. Ritonōpo rokē enetupuhtoko okurohtao xine. ²⁴ Morara exiryke ynara āko ase oya xine, Ritonōpo maro otururukohtao ōpenerykō poko, inekarory enetupuhtoko. Mame ōpenerykō ekarōko oya xine mana. ²⁵ Mame otururukohtao Ritonōpo a imehnō zehno pyra ehtoko. Zae pyra toto ehtopōpyry poko tuenikaro rokē ehtoko, Omykō kapuaō ozehno xine pyra ehtohme roropa, oorypyrykō korokatohme roropa eya. ²⁶ Māpyra imehnō ryppyry poko tuenikaroro pyra awahtao xine, Omykō kapuaō roropa oorypyrykō onykorokara mana, tykase Jezu eya xine.

Onoky omi poe Jezu ehtopōpyry (Mat 21.23-27; Ruk 20.1-8)

²⁷ Morarame toeporehkase toto Jerusarē pona. Jezu toytoryhtao Ritonōpo maro oturutoh tao, morotōkō toytose eya oturuse, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Moeze omihpyry warōkomo, juteu tō tamuximākomo, enara. Ynara tykase toto eya,

²⁸ —Onoky omi poe senohne rīko mah? Onokyh, “Ikyryko,” nykā oya? tykase toto Jezu a.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse toto,

—Ywy roropa oturupōko ase oya xine. Zae jezuku-ruhtao oya xine senohne kyrypone ekarōko ase oya xine. ³⁰ Kaxitoko kuezuhutoko. Onoky omi poe roropa ahno ēpurihkane João? Ritonōpo omi poe, ahno omi poe? tykase Jezu eya xine.

³¹ Mame tōturuse toto oxime rokene,

—“Ritonōpo omi poe ahno ēpurihkane João,” karyhtao kyya xine, ynara āko mā Jezu kuezuhutorŷko, “Morara ahtao oty katohme João omiry onenetupuhpyra matou?” āko mā kyya xine. ³² Yrome, “Ahno rokē omi poe ahno ēpurihkane João,” karyhtao kyya xine

imoihmākō kyzehno xine exīko mana, urutōme nymyry João Ritonōpo omi poe ekaroryke eya xine, tykase toto oxime rokene. ³³ Morara exiryke Jezu tozuhse toto a,

—Kū, zuaro pyra reh ynanahse, tykase toto Jezu a.

—Morara ahtao roropa senohne kyrypone onekaropyra ase roropa, tykase Jezu eya xine.

Popyra mokaro tupito poko erohketō ehtopōpyry (Mat 21.33-46; Ruk 20.9-19)

12 Morarame Ritonōpo namorepatoh poko tōturuse ropa ynororo. Ynara tykase ynororo, —Imepŷ orutua a otyro tarykase eya, uwa tomo, tupito pona. Mame tapuruse tupito eya. Nono tahkase eya pēkame uwa euhkatoh ritohme tyya. Tapyi tamose roropa eya kaetoko, emero enetohme. Morarame tutupi emero tokarose eya erohketomo a. ² Mame toytose ynororo imepŷ pona. Moromeīpo uwa toehse ahtao typoetory taropose eya mokaro a, uwa epery apiakase, enehtohme tyya. ³ Mame inaropohpyry tapoise tupito poko erohketomo a. Typipohse ynororo eya xine. Tynaroke pyra taropose ropa eya xine.

⁴ Morarame imepŷ typoetory taropose ropa eya repe. Mame tuhtātāmase ropa tupito poko erohketomo a taosanumase itamurume eya xine. ⁵ Mame imepŷ inaropohpyry totapase roropa eya xine. Morararo tuhke inaropotyā tyhtomase eya xine ipoetory tomo. Totapase roropa tuhke inaropotyamo tupito poko erohketomo a. ⁶ Mame uwa esē poetry toiro rokē nae kynexine, imūkuru rokene, ŷpynu rokene. Morara ahtao ro tumūkuru taropose eya. “Otarāme mā toto kure umūkuru rīko, umūkurume exiryke,” tykase esē repe. Mame taropose tumūkuru. ⁷ Yrome mokyro eneryke tyya xine ynara tykase tupito poko erohketomo, “To! Uwa esē mūkuru mokyro tumy myakāme. Setapatone uwa esary kutupikōme ehtohme,” tykase toto oxime rokene.

⁸ —Imūkuru tapoise eya xine rahkene. Totapase eya xine. Ekepyry tomase tupito ehpioksi eya xine.

⁹ —Naeroro otara āko uwa esē nae tumūkuru etap-atopōpyry ekary totase tyya ahtao? Ytōko mā rahkene mokaro etapase. Mame imehnomo a uwa esary ekarōko mana, tykase Jezu totananomo a. ¹⁰ —Ritonōpo omiry onenepyra ro matou? Meneatose ro. Ynara tymerose eya,

“Tapyi rinanō nurumekahpyry, ‘Wewe popyra,’ karyke eya xine,

mororo tyrise ropa tapyi nikapuru apoihtyme, kure exiryke tūpore, jamihme tapyi ehtohme.

¹¹ Ritonōpo nyrihpyry moro. Kure mana.

Kyzamaro xine mana,”

me tymerose Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya xine.

¹² Morarame Jezu turutopōpyry typoko xine tone-tupuhse toto a, uwa esary poko erohketō sā toexirykōke. Naeroro Jezu apoiry se toehse toto ēmatohme repe. Yrome tuhkākō zuno toexirykōke anapoipyra tokurehse toto.

Kowenu tinerū epehmary poko

(Mat 22.15-22; Ruk 20.20-26)

¹³ Morarame parixeu tō taropose Erote epe tō maro, Jezu omiry azahkuru etatohme ihxirotahme tyaa xine repe. ¹⁴ Mame toytose toto Jezu a. Ynara tykase toto eya,

—Amorepatō mase. Awaro ynanase. Ajohpe pyra mase ipunaka. Imehnō zuno pyra roropa mase. Tuisame ahtao, tuisame pyra ahtao, oxisā rokē mā toh oya. Zae Ritonōpo omiry poko amorepatō mase. Yrome kure kowenu tinerū epehmary yna a? Kure onepehmarā yna exiry? Oty kurehxo? tykase toto eya, tōturupose.

¹⁵ Yrome Jezu tuaro kynexine, ajoajohpe toto exiry waro.

—Oty katohme jenekunopyry se hmatou? Tineru puhturu enehta. Enexi aporo, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Toiro tonehse toto a. Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Onoky ekuhtopōpyry mokyro ipoko? Onoky esety roropa ipoko? tykase ynororo eya xine.

—Kowenu tuisary mokyro, tykase toto.

¹⁷ Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Morara ahtao kowenu kyryry ekarotoko ropa kowenu tuisary a. Morararo Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

Morarame toepohnohse toto Jezu otururu etaryke tyaa xine.

Aorihtyā ěsemākapory ropa poko

(Mat 22.23-33; Ruk 20.27-40)

¹⁸ Morarame satuseu tō toytose Jezu a. (Mokaro ynara kananō kynexine, “Toorihse kuahtao xine jūme ěsemāpyra ropa sytatose,” kananō kynexine.) Mame Jezu a ynara tykase toto,

¹⁹ —Amorepatōme mase. Etako pahne, Moeze nymerohpyry ynara āko, “Orutua toorihse ahtao tumūkue pyra ro ahtao, kure ipytōpyry maro zakoronōpyry a erēnanopyry aemūkuatohme aorikyhpory mūkurume samo,” me tymerose Moeze a. ²⁰ Ynara kynexine orutua komo. 7me kynexine. Esemazupurukō torēnase nohpo maro. Yrome emūkuara ro tahtao toorihse ynororo. ²¹ Okomino zakoronōpyry ĩkaponato imaro torēnase, turui pytypyry maro. Yrome morararo emūkuara ro tahtao toorihse roropa ynororo. ²² Mame ĩkaponato mokyro ro saaro toorihse. Morara rokē emūkuara tokurehse toto. Mame porehme toorihse toto emūkuara ro tahtao xine. Etyhpyrykōme nohpo roropa toorihse. ²³ Imeĭpo aorihtyā ěsemamyry ropahtao, onoky pytyme na nohpo exĭko? 7me imaro torēnase exiryke, tykase, tōturupose toto Jezu a.

²⁴ Morarame Jezu a tozuhse toto,

—Azahkuru matose, Ritonōpo omiry waro pyra oexirykōke, ijamitunuru waro pyra roropa oexirykōke. ²⁵ Aorihtyā tō ěsemākary ropahtao pytara exino mana, niotara roropa nohpo tomo, enara. Ritonōpo neny-

ohtyā sā rokē exĭko mā exino. ²⁶ Aorihtyā ěsemamyry ropa poko Moeze omihpyry onenepitopyra ro hmatou? tykase Jezu eya xine. —Moeze a Ritonōpo tōturuse pika myhto. Ynara tykase ynororo, “Aparāo esēme ase, Aparāo te, Izake te, Jako te, enara ase toto esēme,” tykase Ritonōpo Moeze a aorihtyā poko. ²⁷ “Aorihtyā esēme ase,” kara Ritonōpo kynexine Moeze a aěsemātyā ropa esēme toexiryke. Azahkuru rokē matose, “Ahno ěsemāpyra ropa mana,” karyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

Zae ehtoh poko Ritonōpo omipona

(Mat 22.34-40; Ruk 10.25-28)

²⁸ Morarame Moeze omihpyry warō tooehse, mokaro oseosezukuru etase. Jezu a toto ezukuru kure etaryke tyaa ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ritonōpo poe Moeze nymerohpyry tuhke nae, aomipona kuehtohkōme. Morara exiryke oty riry kurehxo nae Ritonōpo a? tykase ynororo tōturupose Jezu a.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya,

—Ynara kure Ritonōpo a, “Etatoko pahne, Izyraeu tomo. Toiro rokē Ritonōpo nae. Ynororo rokē oesěkōme mana. ³⁰ Morara exiryke ipyno ehtoko ipunaka. Oesěkōme tyritoko okurohtaka xine. Imehxo tyritoko ōmirykō ke. Kure rokē tyritoko ōsenetupuhtohkō ae oorikyrykō ponāmero.” ³¹ Ynara katoh roropa kure Ritonōpo a mana, “Osepyno oexirykō sā imehnō pyno ehtoko,” katoh kure roropa Ritonōpo a mana. Morara katoh asakoro kure Ritonōpo a mana, tykase Jezu eya xine.

³² Mame ynara tykase ynororo Jezu a,

—Zae amorepatō mase. Ajohpe pyra mase. Toiro rokē Ritonōpo mana. Imepý pyra mana. ³³ Ipyno kuexirykohtao ipunaka kure mana. Kuesěkōme tyryryhtao kyaa xine kukurohtao xine, kure rokē Ritonōpo riryhtao kyaa xine kuosenetupuhtokōke kuorikyrykō ponāmero. Mame osepyno kuexirykō sā imehnō pyno kuahtao xine zae exĭko sytatose. Naeroro moro asakoro omipona kuexirykō kure kuhse mana, kaneru zahkary motye, tykase ynororo Jezu a.

³⁴ Azazahkuru pyra tozuhse eya Jezu. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya,

—Ritonōpo enetupusasaka mase. Ipoetoryme exisasaka roropa mase, tykase Jezu eya.

Mame morara kary etaryke tyaa xine, imehnō Jezu a tōturuporykō se pyra toehse toto.

Ritonōpo nymenekahpyry ehtoh poko

(Mat 22.41-46; Ruk 20.41-44)

³⁵ Morarame toto amoreparyhtao ro Ritonōpo maro oturutoh tao ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty katohme Moeze omihpyry warōkō ynara āko Ritonōpo nymenekahpyry poko nae, “Tawi parýpyry mokyro,” āko? Yrome Ritonōpo nymenekahpyryme ynororo. Naeroro otātohxō Tawi parýpyryme nah?

³⁶ Ynara tykase Tawi Ritonōpo zuzenu omi poe, “Ritonōpo tōturuse jesě maro, ‘Oporohko seino japotunuru wino.

Ozehno exiketõ rîko ase opoetory tõme, tykase Ritonõpo, me tymerose Tawi a pake Ritonõpo omiryne.
³⁷ Tosême tosehtose ahtao Tawi a, otãto iparÿpyryme nah? tykase Jezu eya xine tõturupose.

Osenekunohpopyra ehtoko zae pyra amorepatõkomo

a
 (Mat 23.1-36; Ruk 20.45-47)

Mame tãkye toehse toto imoihmãkomo morara kary etaryke tyya xine. ³⁸ Morarame ynara tykase Jezu imoihmãkomo a,

—Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warõkõ poko. Upo kurã ke otupohtõko mã toto, ynara kary etatohme imehnomo a, “Moehno amorepatono,” kary etatohme imehnomo a osepekahtoh tao. ³⁹ Epehtoh kurã se rokẽ toto tapõkõme Ritonõpo maro oturutoh tao. Tuisa apõ se roropa mã toto tapõkõme otuhtoh konõto ahtao. ⁴⁰ Morarame pytÿpo tõ enekunohnõko mã toto. Ematonanohnõko roropa mã toto. Moromeïpo oturũko sã mã toto Ritonõpo maro yronymyryme, imehnõ enekunohtohme tyya xine. Itamurumehxo toto wãnohnõko Ritonõpo mana, tykase ynororo eya xine.

Pytÿpo nekarohpyry

(Ruk 21.1-4)

⁴¹ Morarame Jezu typorohse tineru ã etonie tineru ãmary enetohme tyya, imehnomo a tineru ã aka, Ritonõpo tinerũme. Tuhke tymõkomokamo a tytinerũkõ tõmase repe pitiko rokẽ pyra. ⁴² Mame okomino pytÿpo a tytinerũ tõmase roropa. Tymõkomokẽkara kynexine. Tineru puhturu rokẽ tõmase eya ã aka, asakoro rokene. ⁴³ Moro eneryke tyya typoetory tõ tykohmase Jezu a. Ynara tykase ynororo,

—Moky hkoh pytÿpo enetoko. Ajohpe pyra imehnõ nekarohpyry motye tineru tokarose eya Ritonõpo a. ⁴⁴ Mokaro a zokonaka rokẽ tytinerũkõ tokarose. Yrome mose nohpo a emero tytinerũ tokarose, tykase Jezu eya xine.

Jezu oturutopõpyry Ritonõpo maro oturutoh kararah-toh poko

(Mat 24.1-2; Ruk 21.5-6)

13 Morarame Ritonõpo maro oturutoh tae tutõtase ropa tahtao xine, tapyi tõ tonepose ipoetory a topu risemy,

—Tamuxi eneko ke, tapyi pohtomo, topu kurã ke rokẽ tyrise, tykase ynororo eya. Yrome ynara tykase Jezu eya,

²—Tapyi kure mã repe. Yrome tã pixo rokẽ mana etohtohkãko mana emero, tykase Jezu eya xine.

Etuarimatoh poko, ooryhmarykõ poko roropa

(Mat 24.3-14; Ruk 21.7-19)

³ Morarame ypy pona Jezu tõnuhse, Oriwera pona. Typorohse ynororo moroto ypy po. Ritonõpo maro oturutoh enõko kynexine. Mame Peturu tõ toytose eya

oturupose, Peturu, Tiaku, João, Átare, enara. Ynara tykase toto Jezu a,

⁴—Otara ahtao hkoh senohne etohtohkãko nae? tykase ynaroro tapyi tõ poko. —Yna zuruko aetohtohkary poko. Otara ahtao aetohtohkary enepitõko ynanah? tykase toto Jezu a tõturupose.

⁵ Morarame Jezu a tozuhse toto,

—Tomese ke ehtoko oenekunohpyra xine imehnõ ehtohme. ⁶ Tuhke oehnõko jesetyae osesehtoketõ mana. “Kyrixtu ase, Ritonõpo nymenekahpyry,” ãko toh mã repe. Tuhkãkõ enekunohnõko toh mana. ⁷ Mame oxiehnotokõ osetapary etãko matose. Mokaro ekary etaryhtao torëtyke pyra ehtoko sero nono enahkary poko. Morara exiko mã repe. Yrome nono onenahkapopyra ro Ritonõpo mana. ⁸ Mame ahno tõ osetapãko mã toto. Pata konõtopõkõ roropa imehnõ etapãko mana. Mame nono kywyhkywyh ãko roropa mana tuhke pata tamuru punero. Tõsẽ penery rohnõko roropa mã toto. Morara toehse ahtao etuarimatõko exino mana poeto ã enurupitory samo.

⁹—Naeroro tomeseke ehtoko. Aarotorÿko imehnõ mana terekatu ãpataka. Opihohtorÿko roropa imehnõ mana wewe ke atamorepatoh tao. Kowenu ãpataka aarotorÿko roropa toh mana, tuisa konõto ãpataka roropa, ypokoino. Mame moroto awahtao xine zurutoko toto Ritonõpo omiry kurã poko zuaro toto ehtohme.

¹⁰ Emero pata tamuru po toto zurũko matose jomiry poko. (Mame tosẽkõme jenetuputyryhtao eya xine, tyrypyrykõ rumekaryhtao roropa eya xine Ritonõpo poetoryme exiko toh mana.) ¹¹ Morarame terekatu a tarose awahtao xine oẽmapotohkõme, torëtyke pyra ehtoko. “Otara ãko hano,” kara ehtoko. Moroto awahtao xine Ritonõpo zuzenu nekarohpyry rokẽ ekarotoko morotõkomo a. ãmoreme xine pyra oturũko matose, Ritonõpo zuzenu poe. ¹² Morarame orutua kõ takorõ tõ ewokãko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Imehnõ tumũkuru ewokãko roropa mã toto. Imehnõ roropa tumykõ zehno exiko. Aorihmapõko roropa mã toto. ¹³ Mame emero pohme ozehno xine exiko mã toto ypoetoryme oexirykõke. Yrome oryhmatoopõpyrykõ eanahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyrykõ ponãmero opynanohtorÿko ase.

Ahno nyrihpyry xihpyry

(Mat 24.15-28; Ruk 21.20-24)

¹⁴—Mame Tanieu Ritonõpo omi poe urutõme kynexine pake. (Morara exiryke nymerohpyry enetoko kure enetupuhtohme oya xine.) Ynara ãko Tanieu nymerohpyry, “Ahno nyrihpyry xihpyry eneryhtao oya xine kohrame, Ritonõpo maro oturutoh tao tuarõtãko matose,” ãko Tanieu nymerohpyry. Morara toehse ahtao ah Juteapõkõ nepã toto ypy tõ pona, orihpyra toehthokõme. ¹⁵ Zara tao awahtao xine, epatoko omõkomorykõ poko pyra. ¹⁶ Tupito po awahtao xine, ytopyry ropa ehtoko oupõkõ pokona. Topohme rokẽ mepatatose. ¹⁷ Amarokõ roropa nohpo tomo, poetõẽme awahtao xine myhene. Etuarimãko matose

oeparykohtao poeto pitiko enurusenā maro. ¹⁸ Oturu-toko Ritonōpo a morara exipyra ehtohme ikonoporyae popyra exiryke ipunaka. ¹⁹ Morara toehse ahtao tōsē penery rohnōko mā toto, tyrohsē zetunuru rohnōko roropa mā toto. Moro panō onenepitopyra sytatose, moinoro nono ritopōpyry poe Ritonōpo a. Moromeīpo moro panō onenezomopyra sytatose exīko. ²⁰ Tuhke pyra ěmepyry morara tyrīko Ritonōpo mana. Ritonōpo hnao emero enatyry. Yrome tynymenekatyā pokoino tuhke pyra emehkapōko mā Ritonōpo.

²¹ —Morarame oururukohtao imehnomo a, “Enetoko ke. Ritonōpo nymenekahpyry mokyro,” āko toh mā repe oya xine. ²² Morara exiryke osenekunohpopyra ehtoko. “Ritonōpo nymenekahpyry ase,” kananō mā oehnōko, osesehtoketomo, ajohpākomo. Kurākara anŷpōko ropa toh mā repe. Pyaxime roropa toh mā repe. Ypoenohnōko mā toh repe. Imehnō enekunopyry se mā toh repe. Ypoetory tō enekunopyry se roropa mā toto. ²³ Morara exiryke jomiry etatoko tuaro oehthōkōme, osenekunohpopyra oehthōkōme, tykase Jezu eya xine.

Kapu ae Ayhtohpyry oepiry ropa

(Mat 24.29-31; Ruk 21.25-28)

²⁴ —Morara toehkehse ahtao xixi ezehnōko mana. Nuno osenepyra exīko. ²⁵ Xirikuato tō epukāko kapu poe kapu kywyhkywyh karyke, kapu esā esyryhmaryke. ²⁶ Morarame emero porehme jenēko mā toto, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Akuru ae jyhtory enēko. Saerehkane sā jenēko toh mana. Jamihme mā jyhtory exīko. ²⁷ Mame Ritonōpo namoto tō enyohnōko ase ynymenekatyā enehtohme emero pata tō poe, moino nono etyhyry poe, kapu etyhyry poe roropa, enara.

Wasasa poko jeimamyry enetuputyry sā joepiry ropa enetuputyry

(Mat 24.32-35; Ruk 21.29-33)

²⁸ —Mame wasasa tōkehko waro matose. Toto etaryhtao jeimamyry enetupuhnōko matose. ²⁹ Moro saaro ourutopōpyrykō poko ya tuaro ehtoko. “Oehsasaka ropa mana,” kaxitoko ypoko. Axī oehnōko ropa ase, tykase Jezu eya xine. ³⁰ —Etatoko pahne, ynekarohpyry oya xine emero osenēko mana. Mame morohne enenanō toitoine orihpyra exīko toh mana joepiry ropa ponāmero. ³¹ Kapu enahnōko mana. Sero nono roropa enahnōko mā repe. Yrome jomiry jūme enahpýme exīko mana, tykase Jezu.

Otāto ahtao? Zuaro pyra seropōkō mana

(Mat 24.36-44)

³² —Joepiry ropa waro pyra matose. Ritonōpo nenyohatyā zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa rokē zuaro mana. ³³ Tuaro sā rokē ehtoko. Kueraximatoko, joepiry ropa waro pyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine. ³⁴ —Tapyi esē samo. Mame toytoryhtao tytapyī tae typoetory rīko tytapyī eraseme mana, erohketō rohmanohpotohme. Toiro tapyi eutary

erise rīko roropa mana tooepiry ropa eraximatohme eya. ³⁵ Mokaro sā rokē weraximatoko joepiry ropa waro pyra oexirykōke. Otarāme ikohmamyryme oehnōko ropa ase. Otarāme onoa. Otarāme kuratiri etaryhtao. Otarāme pakeimo. ³⁶ Tokare pyra joepiry ropa mana. Jeraximara awahtao xine ehxirōko matose joepiry ropahtao. ³⁷ Ourutopōpyrykō ya ekarōko roropa ase imehnomo a. Joepiry ropa imomohtoko, tykase Jezu eya xine.

Tātamorepase toto Jezu apoiry poko

(Mat 26.1-5; Ruk 22.1-2; Jo 11.45-53)

14 Morarame asakoro ěmepyry se ro kynexine Paxikoa ritohme otuhtoh konōto, wyi pipahmā ritohme roropa. Moroto Jezu apoiry se toh kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara. Omatome apoiry se toh kynexine repe, etapatohme repe. ² Ynara tykase toto oxime, —Otuhtohntao Jezu anapoipyra sehtone ahno tuhke exiryke. Otarāme kyzehno xine exīko toh mana, tykase toto.

Jezu ehtopōpyry poko Petania po

(Mat 26.6-13; Jo 12.1-8)

³ Morarame Petania po Jezu kynexine Ximāo tapyī tao. Ximāo mokyro ipū imotahpyrypyry. Meza po otuhnōko toh kynexine. Mame nohpo a ixtaratu tonehse Jezu a topu kurā risē ao, arapaxturu risē ao. Ixtaratu esety naatu. Mame ixtaratu ě tuhkohse eya Jezu zūsety popatohme. ⁴ Morarame enenanō oseya rokē tōturuse toto, ixtaratu poko zumoxike toexirykōke,

—Oty katohme mose ixtaratu ahnikāko rokē nae?

⁵ Tokamosēme ahtao, tuhke tineru atapoiry tymōkomokākara a ekarotohme, tykase toto. Nohpo tykerekereemase eya xine.

⁶ Yrome Jezu a tozuhse,

—Oty katoh mose kerekereemāko matou ixtaratu pokoino? Inykyryhpyry kure ya. ⁷ Tymōkomokākara mā enahpyra amaro xine. Mokā akorehmary se awahtao xine akorehmatoko toto. Yrome ywy okynā pyra ase amaro xine. ⁸ Ixtaratu nae toexiryke, jūsety popano tamoreme. Joko popano orihpyra ro jexiryke, toorihse jahtao joko zonētohme. ⁹ Etatoko pahne, emero pata tō poro jomiry poko imehnō amoreparyhtao oya xine mose nyrihpyry poko roropa oturūko matose. Mame oesahpyo xine roropa mose poko oturūko imehnō mana wenikehpyra ehtohme jūme inyrihpyry poko, tykase Jezu eya xine.

Jezu ewokary se Juta ehtopōpyry poko

(Mat 26.14-16; Ruk 22.3-6)

¹⁰ Morarame Juta Ixikariote Jezu poetoryme kynexine repe. Mame toytose ynororo Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a Jezu ewokase. ¹¹ Mame aomiry etaryke tyya xine tākye toehse toto.

—Oepehmāko reh ynanahse, tykase toto Juta a. Naeroro toytose ropa ynororo. Tātamorepase itamurume Jezu ewokatoh poko tyya.

Paxikoe otuhtopõpyry Jezu a typoetory tõ maro

(Mat 26.17-25; Ruk 22.7-14,21-23; Jo 13.21-30)

¹² Morotoino wyi pipahmã ohpitotoh ae, kaneru mūkuru wotoh ae roropa Paxikoe tösẽme, tõturu-
pose Jezu a ipoetory tomo,

—Aza ytõko ynana tösẽ etapase? tykase toto.

¹³ Mame typoetory tõ tonyohse Jezu a asakoro,
—Ytotoko pata pona. Moroto orutua enẽko matose,
tuna puimane enẽko. ¹⁴ Mekahmatatose kene. Mame
tapyi taka aomomyryhtao ynara kahtoko tapyi esemy
a, “Otoko amorepato esary nahe Paxikoe autuhtoh-
po, typoetory mahro?” kahtoko eya. ¹⁵ Mame tapyi
tyarake enepõko mã oya xine. Emero nae exikety,
meza te, epehtopo, apoto esary roropa, enara exikety.
Moro tao tösẽ ikyrytoko kuotuhtohkõme, tykase Jezu
eya xine.

¹⁶ Morarame toytose toh rahkene pata pona. Mame
tonese rahkene eya xine Jezu oturutopõpyamo.
Morarame tösẽ tykyryse eya xine rahkene.

¹⁷ Morarame kokonie pukuro Jezu toytose rahkene
otuhse typoetory tõ maro. ¹⁸ Toto otukuruhtao ro Jezu
a turuse toto,

—Etatoko pahne, taro ypoetory toiro jewokãko
mana, ymaro otuhkety, tykase ynororo.

¹⁹ Mame tãkye pyra ipoetory tõ toehse morara kary
etaryke tyya xine.

—Onoky? Ywy? tykase toto tõturu-
pose atatakominno. Mame tozuhse toto Jezu a,

²⁰ —Arypyra. Toiro mana, wyihpãko paratu aka
ymaro, tykase ynororo eya xine. ²¹ —Kapu ae Ayhtoh-
pyry ase. Ritonõpo nekarotopõpyryae ro orihnõko ase.
Yrome etuarimãko mã jewokahpono, irohnõko. Enu-
rupyry ahtao kurehxo eya exiry, etuarimara exiry,
tykase Jezu eya xine.

**Otuhtoh moro Jezu orihpõpyry poko wenikehpyra
ehtohme**

(Mat 26.26-30; Ruk 22.15-20; 1 Kor 11.23-25)

²² Morarame tõtukuruhtao ro wyi tapoise Jezu a.

Mame Ritonõpo a ynara tykase ynororo,

—Yna zuru seny onekarohpyry yna a. Kure mase Pa-
pa Ritonõpo, tykase ynororo. Mame morara kaxõpo
tyya wyi tytohtohkase eya typoetory punero ekaro-
tohme.

—Apoitoko, upũ sero, tykase ynororo eya xine.

²³ Morararo eukuru tapoise eya. Mame tõturuse ropa
Ritonõpo a,

—Uwa eukuru onekarohpyry seny. Kure mase Papa
Ritonõpo, tykase. Morarame eukuru ekarone typoeto-
ry tõ punero. Tõse toto a emero.

²⁴ —Umunuru seny. Umunuru kuãõko ase tuhke
iirypymãkõ kurãkatohme. Umunuru ekuamyryhtao
tuhkãkõ Ritonõpo poetoryme exõko mana. ²⁵ Etatoko
pahne, uwa eukuru onõpyra ropa ywy, orihpyra ro jah-
tao. Tyoro õnõko ase, euhkasenano, Ritonõpo esao ro-
kene, tykase Jezu eya xine. ²⁶ Morarame Ritonõpo

omiryae toremiase toto. Morarame eremiakexõpo
toytose toto ypy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopõpyry Jezu a

(Mat 26.31-35; Ruk 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁷ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Urumekãko matose emero, ynara tymerose
exiryke Ritonõpo omiryae, “Esẽkõ etapãko ase. Mame
ekõpyã atahpahnõko mana,” me tymerose. ²⁸ Yrome
tõsemãse ropa jahtao ytõko ase osemazuhme Karirea
pona, awapo xine. Moroto jenõko ropa matose, tykase
eya xine Jezu.

²⁹ Mame Peturu a tozuhse,

—Emero orumekãko toh mã repe, yrome ywy
orumekara ase, tykase Peturu eya.

³⁰ Mame Jezu a tozuhse ynororo,

—Etako pahne, sero kohmamyryae kuratiri etara ro
asakoro ahtao poremãnõko mase. Oseruao mase,
“Jezu waro pyra ase,” ãko mase. ³¹ Mame opore Peturu
a tozuhse,

—Jorikyry ponãmero orumekara ase, tykase ynororo
Jezu a.

Morara tykase imehnõ Jezu poetory tõ roropa
emero.

Jezu oturutopõpyry Tummy maro Ketysemane po

(Mat 26.36-46; Ruk 22.39-46)

³² Morarame toeporehkase toto Ketysemane pona.

—Oporohtoko taro. Ytõko ase aporo Papa maro otu-
ruse, tykase Jezu typoetory tomo a.

³³ Morarame Peturu tõ rokẽ tarose eya, Peturu,
Tiaku, João, enara rokene. Morarame tomuhtapãse
ynororo toemynyhmaryke yronomyryme.

³⁴ —Samũ ãko ase itamura, jorikyry ponãmero
tykase ynororo. —Morara exiryke taro ehtoko. Kueraxi-
matoko, tykase Jezu tynarotyamo a.

³⁵ Mame mya pitiko toytose ynororo porohse nono
pona Tummy maro oturuse, etuarimara toehtohme.

³⁶ —Papa Ritonõpo jamihme mase. Emero Ritõ mase.
Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry se awahtao
orihnõko ase. Õmipona se rokẽ ase, tykase ynororo
Tummy a.

³⁷ Morarame toytose ropa Jezu typoetory tõ tynyhse
ahtao. Mame ynara tykase ynororo Ximão Peturu a,
—Ximão, nyhnõko mah? Toiro pixo eraximary se pyra
hma ymahro? ³⁸ Nyhpyra ehtoko. Oturutokohxo ty Ri-
tonõpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru
ehtohme. Onykyrykõ se pyra matose repe. Yrome
jamihme pyra matose.

³⁹ Morarame myaro ropa toeramase Jezu oturuse
ropa Ritonõpo maro, osemazuhme tõturutopõpyry
saaro. ⁴⁰ Morotoino typoetory a toytose ropa. Nyhnõko
rokẽ toh kynexine tuetükõ jamitunurume pyra
toexirykõke. Toehxirose toh kynexine. Morara exiryke
onezuhpyra toh kynexine.

⁴¹ Morotoino oseruao toeramatoh toehse ahtao
ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Nyhñoko ro matou? Nyhpyra ehtoko imeïpo onyh-tohkõme. Seromaroro jewokãko toh mana, yzehno-tokomo. ⁴² Apakatoko! Ehmaropa! Jewokane enetokose. Mosero ro jewokãko mana, tykase Jezu typoet-ory tomo a.

Jezu apoitopõpyry juteu tomo a
(Mat 26.47-56; Ruk 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴³ Morarame Jezu otururuhtao ro Juta tooehse eya. 12me toto ehtoh mokyro kynexine ewokane. Imaro tooehse imehnõ roropa tapema ke tomahpõke. Kaparu ke roropa tomahpõke toh kynexine. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary nenyoyhtyã mokaro kynexine, Moeze omihpyry warõkõ nenyoyhtyã maro, juteu tõ tuisary nenyoyhtyã maro. ⁴⁴ Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarõkomo a, "Etatoko pahne, Jezu maro rokẽ oturũko ase. Eahmãko sã ase. Ipohnõko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnõko matose. Jezu mokyro. Apoitoko," tykase Juta eya xine.

⁴⁵ Mame tooehse ynororo topohme Jezu a.
—Tamuxi, taro hma? tykase eya. Mame toahmase.
⁴⁶ Morarame Jezu tapoise eya xine. ⁴⁷ Toiro Jezu marono a tytapemã tanỹse. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto rokẽ tapurose. Typanasahkase rokene.
⁴⁸ Morarame Jezu tõturose eya xine,
—Omatome pyra ase. Oty katohme tykaparuke moehtou japoise tytapemake roropa? ⁴⁹ Kokoro rokẽ amorepato exiasene Ritonõpo maro oturutoh tao. Oty katoh moroto jahtao japoipyra mexiatose? Seromaroro rokẽ tokoh japoise mexitou Ritonõpo omihpyryae ro japoïko matose, tykase Jezu eya xine.

⁵⁰ Mame Jezu turumekase ipoetory tomo a. Toepase toto.

⁵¹ Moroto nuasemã kynexine Jezu maro, tymetyke rokene. Mokyro apoiry se toehse toh repe. ⁵² Yrome toepase ynororo tymetyke pyra, enara.

Tamuxi tõ ëpataka Jezu ehtopõpyry
(Mat 26.57-68; Ruk 22.54-55; Jo 18.13-14,19-24)

⁵³ Morotoino Jezu tarose eya xine, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tapyĩ taka. Moroto kynexine Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo, juteu tõ tamuxiry tomo, Moeze omihpyry warõkomo, enara toh kynexine moroto oximõme.

⁵⁴ Morarame Peturu toto mykapo toytose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary esaka. Jarakapyhpyry aka tomõse ynororo. Soutatu tõ maro typorohse ynororo osũse apoto myhtokoxi. ⁵⁵ Mame tapyi tao Jezu hxiro-nanõ zupĩko toh kynexine Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo, Jezu orihmapory se toexirykõke. Yrome onenepyra tokurehse toto. ⁵⁶ Tuhkãkomo a tyhxirose repe, yrome tõsezusezuhse rokẽ toto.

⁵⁷ Morarame orutua kõ xikihme toehse Jezu hxiro-tohme repe. Ynara tykase toto,

⁵⁸ —Ynara nase mose ynane-taryme, "Ritonõpo maro oturutoh seny, ahno nyrihpyry. Ikararahnõko ase. Mame oseruao rokẽ tõmehse ahtao imyakã rĩko ase,

ahno nyriy sã pyra, ynyriyyme ro," nase mose ynane-taryme, tykase toto.

⁵⁹ Yrome tõsezusezuhse rokẽ toto.

⁶⁰ Mame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary xikihme toehse toto rãnaka. Ynara tykase ynororo Jezu a,
—Moxiã onezuhpyra hma ohxiroryke toto a? tykase eya.

⁶¹ Yrome mynyhme rokẽ Jezu kynexine. Onezuhpyra kynekurehne. Mame ynara tykase ropa ynororo eya,
—Ritonõpo nymenekahpyry mahno? Imũkurume roropa mahno? tykase ynororo eya tõturopose.

⁶² Mame Jezu a tozuhse,

—Ywy ase. Moromeïpo jenẽko matose, typorohse jahtao tuisame Ritonõpo maro. Joepyry ropa enẽko roropa matose akuru htoko, tykase Jezu eya.

⁶³ Mame morara kary etaryke tyya tupõ tyxihkase eya. Ynara tykase ynororo,

—Epo mana. Tyorõ se pyra sytatose ihxironeme.

⁶⁴ Mose metatou? Popyra nase. "Ritonõpo mũkuru ase," nykano. Otara ãko matou ipoko taroino? tykase ynororo tõturopose.

—Popyra nase, tykase toto. —Aorihmapoko hkoty, tykase toh emero.

⁶⁵ Totatotakurose eya xine. Mame ëmyty tapuruse soutatu tomo a kamisa ke ipipohtohme tyya xine. Moromeïpo tõturopose toto,

—Onoky opipohno? Esehtoko, tykase toto Jezu a ipi-pipohxĩpo tyya xine.

"Jezu waro pyra ase," katopõpyry Peturu a
(Mat 26.69-75; Ruk 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Morarame jarao ro Peturu kynexine tapyi mykae osũnõko. ⁶⁷ Mame morotona toytose nohpo. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto kynexine ynororo. Peturu eneryke tyya ausumyryhtao, ynara tykase ynororo,

—Omororo roropa Jezu maro mexiase, Nazarepõ maro, tykase eya.

⁶⁸ Yrome Peturu a tozuhse,

—Onoky? Ywy? Arypyra. Zuario pyra ase. Otara ãko mah? Onenetupuhpyra ase ipunaka, tykase Peturu eya.

Mame tutõtase ropa Peturu tapyi eutary pota taka. Mame kuratiri totase eya. ⁶⁹ Mame imepỹ nohpo a tonese ropa. Imehnomo a ynara tykase ynororo,

—Mose roropa imarono, tykase.

⁷⁰ —Ajohpe, tykase Peturu.

Moromeïpo imehnõ osenuhmaketõ tõturopose Peturu a. Ynara tykase toto,

—Ajohpe pyra, omoro roropa imarõ mexiase. Yna onenekunohpyra mase Karireapõme oexiryke, tykase toto eya.

⁷¹ Mame opore tozuhse Peturu a toto,

—Juãnohnõko mã Ritonõpo ajohpe jahtao. Mokyro waro pyra sãtãse, tykase ynororo eya xine.

⁷² Mame kuratiri totazomose ropa. Mame Jezu a turu-topõpyry poko tutuarõtase ynororo. "Kuratiri etara ro asakoro ahtao, 'Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra

ase, 'äko mase oseruao," katopöpyry poko tutuarõtase Peturu. Mame toehxirose ynororo yronymyryme. Tyxi-tase roropa ynororo.

Pirato êpataka Jezu ehtopöpyry
(Mat 27.1-2,11-14; Ruk 23.1-5; Jo 18.28-38)

15 Morarame êmepyrime tõximõse toto Ritonöpo maro oturuketõ tuisary tomo te, juteu tamuru tõ maro te, Moeze omihpyry warökõ maro, enara. Pata esä maro tõturuse toto tynyrirykõ waro toehtohkõme. Mame Jezu tymyhpose toto a, arotohme kowenu tuisary a, Pirato a. ² Mame Pirato tõturupose Jezu a, —Juteu tõ tuisary hmahno? tykase ynororo eya. —ÿ, ywy ase, tykase Jezu. ³ Mame Jezu tyhxirose tuhke Ritonöpo maro oturuketõ tuisary tomo a. ⁴ Naeroro Pirato tõturuzomopose ropa eya, —Oty katohtoto onezuhpyra mah ohxiroryke toto a? tykase eya Pirato.

⁵ Yrome onezuhzomopyra Jezu kynexine. Morara kaxïpo tyya Pirato toemynyhmase tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopöpyry aorihmapotohme
(Mat 27.15-26; Ruk 23.13-25; Jo 18.39-19.16)

⁶ Morarame äpuruhyry tao tuhke êmapotyä kynexine. Mame otuhtoh konõto ae toine emapotyä tütanohtosene kowenu, jeimamyry punero, imoihmäkõ omi poe. ⁷ Kowenu zehno aehtyä roropa tõmapose kynexine äpuruhyry taka, ahno etapahpökomo. Toiro esety Parapa kynexine. ⁸ Imyhpokary poko oturuse tõximõse imoihmäkõ ahtao Pirato êpataka, ⁹ ynara tykase Pirato eya xine, tõturupose, —Juteu tõ tuisary myhpokapory se hmatou ya? tykase ynororo eya xine. ¹⁰ Tuaro kynexine ynororo. Jezu tapoise Ritonöpo maro oturuketõ tuisary tomo a ekarotohme eya zumoxike toexirykõke. Moro waro Pirato kynexine.

¹¹ Mame Ritonöpo maro oturuketõ tuisary omi poe Parapa tütanohtopory se toehse imoihmäkomo.

¹² Morarame tõturupose ropa Pirato eya xine, —Otara mokyro juteu tõ tuisary ripõko hano? tykase ynororo eya xine repe.

¹³ Opore tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase toto, —Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁴ —Oty katohme? Azahkuru pyra mana. Iiryryryme pyra roropa mana, tykase Pirato eya xine.

Oporehxo tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase rokë toto,

—Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁵ Mame imoihmäkõ äkyemapory se Pirato exiryke, Parapa tütanohtopose ropa eya. Mame Jezu typipohpose Pirato a. Moromeïpo tokarose ynororo soutatu tomo a aorihmapotohme.

Jezu eunohtopöpyry soutatu tomo a
(Mat 27.27-31; Jo 19.2-3)

¹⁶ Morarame Jezu tarose soutatu tomo a jarakapyhyry aka, (kowenatu tapyĩ kurä taka). Moro taka roropa

imehnõ soutatu tõ toahmase. Tuhke oximõme toehse toto. ¹⁷ Mame Jezu tupohtose eya xine ezuezumä ke. Parimä sä tyrihyry omoxino tyrise roropa eya xine Jezu zuhpokoxi. ¹⁸ Morarame taomikase eya xine.

—Moehno tamuxi. Juteu tõ tuisaryme exikehyra mase, tykase toto Jezu a. ¹⁹ Tymerehtätämase toto a zupuhpyry pokona wewe pitiko ke. Ituh tykase toto Jezu pona. Mame êpataka tosekumurukõ po ty-porohse toto. Atahmäkako rokë toh kynexine. ²⁰ Morotoino ihtomakehxïpo tupokase ropa eya xine. Ezuezumä touse ropa eya xine. Zupõ ro tamurupose ropa eya xine. Morarame tarose rahkene eya xine wewe pokona exixihmatohme.

Exixihmatopöpyry wewe pokona
(Mat 27.32-44; Ruk 23.26-43; Jo 19.17-27)

²¹ Mame imepÿ tapoise eya xine, wewe arotohme eya, exixihmatoh arotohme. Mokyro esety Ximäo kynexine. Tupito poe pata pona ytõko kynexine repe. Xirenepõ kynexine. Ipoenõ Arexätere kynexine Rupo maro. Mame wewe tarose eya, Jezu exixihmatopo, soutatu tõ naropohpyry. ²² Mame Jezu tarose eya Koukota pona. (Upuhpõpo esary, "Koukota," kary.) ²³ Morarame uwa epery ke Jezu tauhpase repe, toximase mira maro, karapa sä itünety maro. Yrome onëpyra kynexine ynororo. ²⁴ Mame wewe pokona toxixihmase rahkene. Mame zuponÿpyry tapiakase eya xine, tupõkõme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine. ²⁵ Xixi tõnuhsehxo ahtao Jezu toxixihmase wewe pokona eya xine. ²⁶ Morarame ynara tymerose Jezu exixihmatoh pokona, "Juteu tõ tuisary mosero," katohtymerose ipokona. ²⁷ Morarame omato tõ toxixihmase roropa Jezu maro, asakoro, apotunuru wino, ipoozery wino, enara. ²⁸ (Pake Ritonöpo nymeropohpyryae ro Jezu poko, "Pohnõ maro zuanohtõko toto," katopöpyryae ro.)

²⁹ Morarame tõsenuhnühmase osemäe ytoketomo. Jezu tounohse eya xine. Ynara tykase toto,

—Ehë! Otara ahtao Ritonöpo maro oturutoh kararah-nõko mah? Otara ahtao imyakämäko ropa mah oseruao tõmehse ahtao? ³⁰ Moro waro awahtao oenupunako roropa. Eropa, wewe poe oyhtoko ropa! tykase toto.

³¹ Mame Ritonöpo maro oturuketõ tuisary a roropa Jezu tounohse, Moeze omihpyry warõkomo a roropa. Ynara tykase toto,

—Imehnõ poko toenupunase ynororo repe. Oty katohtõsepynanopyry waro pyra nae? ³² Ekuhko ke, oyhtoko ropa morotoino. Ritonöpo nymenekahpyryme awahtao oyhtoko ropa, juteu tõ tuisaryme awahtao. Tyhtose ropa awahtao oenetupuhnõko ynanase, tykase toto eya.

Morarame imaro exixihmatyamo a roropa tounohse ynororo.

Jezu orihtopöpyry

(Mat 27.45-56; Ruk 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³ Morarame täxiahtao tyarumäkapose Ritonöpo a pata tö punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao tömehse ropa. ³⁴ Morarame opore Jezu tykohtase. Ynara tykase ynororo,

—Eroi, Eroi, rema sapahtani, tykase. Tömiryae morara kary ynara katopo, “Ritonöpo, Ritonöpo oty ka-tohme kurumekano?” katopo.

³⁵ Mame enenanö ikui etaryke tyya xine, ynara tykase toto,

—Etatoko ke! Eria kohmäko mana, tykase toto.

³⁶ Mame imepÿ axi tururume toytose mauru panö zumykhase ikatainety aka. Wewe pitiko pokona tyrise eya Jezu ohpatohme.

—Seraximatone. Senetone. Otaräme Eria oehnöko mana mose ouse wewe poe, tykase toto, töturuse.

³⁷ Morarame Jezu kui tykazomose ahtao komih tykakehse. Toorihse rahkene.

³⁸ Morara ahtao äpuruhyry toexihkase Ritonöpo maro oturutoh tao, kamisa risemy. Kaino toexihkase zuhkurenaka. ³⁹ Morarame soutatu tö esë Jezu epäpataka kynexine. Jezu a komihkakepyry eneryke tyya ynara tykase ynororo,

—Ajohpe pyra ro rukuh Ritonöpo mükurume nexi-ahse, tykase ynororo.

⁴⁰ Morarame nohpo tö moroto kynexine amekeino rokë enëko, Maria Matarena te, Sarome te, Maria Tiaku eny, enara toh kynexine. Tiaku, Joze, enara mokyro poenö kynexine. ⁴¹ Mokaro a Jezu tokahmase akorehmase orihpyra ro ahtao, Karirea poro ahtao. Tuhke roropa nohpo tö moroto kynexine, ytoketomo Jezu maro Jerusarë pona.

Zonëtopöpyry

(Mat 27.57-61; Ruk 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁴² Morarame kokonie pukuro otuhtoh riryhtao, os-erematoh pyra ro ahtao roropa Joze a tunökase Pirato.

⁴³ Eya toytose Jezu ekepyry ekaropose. Joze Ari-mateapö kynexine, imehnö tuisaryme exikety kynexine. Ritonöpo omipona exikety roropa kynexine.

⁴⁴ Mame Pirato a tozuhse,

—Ajohpe pyra rukuh norihno? tykase ynororo. Soutatu tö esë tonehpose tyya töturupotohme Jezu orihtopöpyry waro toehse Pirato.

—Ekepyry arotoko, tykase ynororo Joze a.

⁴⁶ Morarame kamisa karimutumä topekahse eya Jezu ekepyry zötotohme. Touse ahtao wewe poe työtose eya topu eutary risë aka tyritohme. Morarame topu parihmä ke okepy ë tapuruse eya. ⁴⁷ Mame Jezu ëmary tonese nohpo tomo a Maria Matarena a, Maria a ro-ropa Joze eny. Enara toh kynexine enenanomo.

Ėsemätopöpyry ropa

(Mat 28.1-8; Ruk 24.1-12; Jo 20.1-10)

16 Morotoino oserematoh tötyhkase ahtao ix-taratu topekahse toto a okepy popatohme, Maria Matarena a, Sarome a, Maria Tiaku eny a. Enara ixtaratu epekatyhpökö kynexine. ² Pakeimo yrokokoro toytose toto okepy enese, xixi tütara ro ahtao. ³ Toyto-rykohtao töturuse toto,

—Otarahxo koh topu syryhmäko sytano? tykase toto, (zumo topu exiryke).

⁴ Mame toeporehkase tahtao xine topu tysyryhmase tonese eya xine okepy apuru. ⁵ Mame okepy ë aka tomöse toto. Moro tao nuasemä tonese eya xine, ty-porohse tapotunuru wino, karimutumä ke tupoke.

⁶ Mame töserehse toto. Mokyro a turuse nohpo to-mo. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oserehpyra ehtoko. Jezu zupiko matou, Nazare-pono, exixihmahpyry? tykase mokyro eya xine.

—Nësemäno ropa. Nowöno ropa. Taro arypyra mana, esahpyry rokë taro mana. Enetoko pahne. ⁷ Morara exiryke ytotohko. Jezu poetory tö zurutatoko. Peturu ro-ropa kë zurutoko. Jezu ytöko mana osemazuhme Karirea pona. Moroto eporÿko matose inekaro-topöpyryae ro, tykase mokyro nohpo tomo a.

⁸ Morarame tutütase ropa toto. Okepy esahpyry poe toepase toto. Tömikehse toto enaromÿke toexiryköke.

Aosenepotopöpyry ropa

(Mat 28.9-10; Jo 20.11-18)

⁹ Morarame pakeimo nomikoae tösemäse ropa tah-tao Jezu kynosenepone ropa Maria Matarena a. Moky-ro jorokohpanöpo kynexine. Pake Jezu a joroko tö tutütanothpose ropa zae, 7me. ¹⁰ Mame toytose yno-ro Jezu omihpyry ekarose ipoetory tomo a. Xitäko ro toh kynexine. ¹¹ Mame ynara tykase ynororo eya xine,

—Jezu nësemäno ropa! Eneno, tykase ynororo eya xine. Yrome,

—Ajohpe mase, tykase toto eya. Aomiry onene-tupuhpyra toh kynexine.

Typoetory tomo a Jezu osenepotopöpyry, 2mäkomo a

(Ruk 24.13-35)

¹² Moromeïpo tösenepose rahkene Jezu typoetory to-mo a, 2mäkomo a, osemäe toto ytoryhtao. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine aporo. Tyoröme tokarose eya xine.

¹³ Morarame Jezu tonetupuhse tyya xine ahtao toy-tose ropa toto Jerusarë pona imehnö zuruse tyneneh-pyrykö poko. Yrome,

—Ajohpe matose, tykase toto, morotökomo eya xine.

11mäkomo a Jezu osenepotopöpyry

(Mat 28.16-20; Ruk 24.36-49; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁴ Morotoino typoetory tomo a Jezu tösenepose rahkene, 11mäkomo a, toto otukuruhtao. Orëpyra tö-turupose,

—Oty katohme axi jenetupuhpyra matou? Oty katoh, "Ajohpe rokene," ako matou jesematopopyry ropa poko? tykase Jezu eya xine.

¹⁵ Morarame tytoetory to taropose eya,
—Ytotoko emero pata to punero. Jomiry ekarotatoko emero ahno a. ¹⁶ Jenetuputyryhtao eya xine tosokome Ritonopo poetoryme exiko ma toto, topurihkase ahtao. Yrome jenetuputyry se pyra toto ahtao, Ritonopo roropa toto se pyra exiko mana, apotoimo htaka rokẽ toto aropoko mana. ¹⁷ Yrome jenetuputyryhtao toto jamihtanohpoko Ritonopo mana. Joroko to tutanohpoko toto jesety poe. Imehnõ omiry ae oturũko roropa ma toto. ¹⁸ Okoi to apoiryhtao eya xine toto onsekara mana. Orihmatõ enyryhtao eya xine orihpyra toh

mana. Tomary ke kurakokara apoko toto aekurakatohme ropa.

Jezu arotopyry kakoxi kapu aka

(Ruk 24.50-53; At 1.9-11)

¹⁹ Morarame toturukehse tahtao Jezu tonuhse rahkene kapu aka. Mame typorohse ynororo Ritonopo apotunuru wino. ²⁰ Morarame Jezu poetory to toytose Ritonopo omiry ekarose emero pata to poro. Mame tytoetory to maro toerohse Jezu. Tyjamihtanohse toto eya tomiry ekarotohme eya xine, kurakokara kurakatohme roropa eya xine. Enara.

RUKA

Sero pape tymerose Ruka a. Opi warõme kynexine ynororo. Tuhke pata tõ poro toytose ynororo Ritonõpo nymenekahpyry maro Pauru maro.

Tynymerohpyryae kuamorepatorõko mana Jezu ytoytopyryy poko sero nono po, Jezu nyrihpyry poko, imoihmäkõ amorepatopyryy poko roropa eya, enara.

Kuamorepatorõko roropa Ruka urutõme Jezu ehtopyryy poko Ritonõpo poe. Sero nonopõme Jezu kynexine kysã xine. Naeroro kypynopyrykõ se mana. Kukuräkarykõ se roropa mana. Morohne poko kuamorepatorõko Ruka mana.

1 Ynymerohpyry moro oneneryme, jepe kurã mase Teopiro.

Imehnomo a Jezu ehtopyryy poko tymerose pape pokona. ² Imehnõ omiry etaryke tyya xine tutuarõtase toto, Jezu enehpõkõ omiry etaryke tyya xine. Apityryme Jezu maro aehtyã omiry etaryke tyya xine, pape pokona morohne tymerose eya xine. ³ Naeroro, Teopiro, morohne poko tätamrepase jexiryke emero porehme, pape merõko ase oneneryme, zuaro oehthohme, ⁴ ãmorepatopyryy zae ehtoh waro oehthohme.

Sẽ nase Kapirieu oturutopyryy pokojõ enurutoh poko

⁵ Teopiro, osemazuhme imerõko ase Zakaria poko, ipyty poko roropa, enara.

Pake Erote Juteapõkõ tuisaryme kynexine. Zakaria roropa Ritonõpo maro oturuketyme kynexine. Apia parõpyryme kynexine roropa. Emero Apia pakomotyã Ritonõpo maro oturuketyme toh kynexine. Zakaria pyty Izapeu kynexine, Arão parõpyry kynexine. ⁶ Mokaro oxipytyme toh kynexine. Ritonõpo a kure rokẽ toh kynexine. Ritonõpo omipona toh kynexine roropa ipunaka, inymeropohpyry omipona roropa toh kynexine. ⁷ Morarame tumükue pyra toh kynexine emũkuasaromepyra Izapeu exiryke. Kunumixime toehse nohpo, tamuxime roropa inio. Enara toh kynexine.

⁸ Morarame Ritonõpo maro oturutoh tao toerohtoh poko Zakaria kynexine, Ritonõpo maro oturuketyme toexiryke. Toerohse ynororo, Apia parõpyry tõ maro. ⁹ Morarame Zakaria tymenekase toto a Ritonõpo maro oturutoh kurã taka omõketyme, ixtaratu panõ zahkatohme roropa apõ pona tõturutohme Ritonõpo maro. Toipe toto, torënase moro poko. Naeroro tomõse Zakaria moro taka oturuse. ¹⁰ Moro myhto oximõmãkõ oturõko roropa toh kynexine Ritonõpo a ixtaratu panõ zatyryhtao. ¹¹ Morarame Ritonõpo nenyokhyppyryy toeporehkase. Tõsenepose eya. Xikihme kynexine ixtaratu zahkatoh apotunuru wino. ¹² Mokyro eneryke Zakaria

a kynoserehne. Kynenaroxitapane roropa ynororo.

¹³ Yrome ynara tykase Ritonõpo nenyokhyppyry eya, —Enaromyra exiko, Zakaria. Öturutopyryy totase Ritonõpo a mana, poeto poko. Morara exiryke opyty poetoẽme exiko mana. Enurõko mana, orutuame. Morara exiryke Joãome esehpako. ¹⁴ Täkye exiko matose mokyro enurusẽ poko. Imehnõ roropa tuhkãkõ täkye exiko mã toto. ¹⁵ Imehxo mokyro enõko Ritonõpo mana. Naeroro eukuru jehnahpyry onõpyra monehtane. Ritonõpo zuzenu imaro exiko mana aenurutopyryy poe ro. ¹⁶ Tuhkãkõ Izyraeu tõ Ritonõpo poko enetupuhpõko ropa mana, toto esẽme enetupuhpõko ropa mana aomipona toto ehtohme. ¹⁷ Osemazuhme ytoytõko mana Kuesẽkõ oehthãne. Orõpyra roropa exiko mana. Ritonõpo zuzenu imaro, urutõ Eria maro ehtopyryy saaro. Aomiry etaryke tyya xine ty-poenõke exiketõ mã ty-poenõ tõ maro oxiehno pyra exiko ropa mã toto. Aomiry etaryke roropa tyya xine Ritonõpo omipona pyra exiketõ mã tyrypyrykõ se pyra exiko mã toto. Zae toexirykõ se rokẽ exiko mã toto. Aomiry etaryke tyya xine Kuesẽkõ poetory to tosẽkõ oepyry eraximapitõko mã toto, tykase Ritonõpo nenyokhyppyry eya.

¹⁸ Yrome ynara tykase Zakaria Ritonõpo nenyokhyppyry a,

—Emũkuãkohxo nary ke hano? Oty rĩkohxo hko hmã oenetupuhtohme ya? Tamuxime reh toehse ahse. Kunumixime roropa kuh ypyty mah, emũkuapõyme, tykase Zakaria eya.

¹⁹ Mame ynara tykase Ritonõpo nenyokhyppyry Zakaria a,

—Ywy ase Kapirieu, Ritonõpo õpataka exikihmakety ase. Eya tonyohse ywy ourutohme, tõmiry kurã ekarotohme oya repe. ²⁰ Yrome jomiry ajohpã sã menetupuhno. Emero tyrõko Ritonõpo mana jomihpyryae ro. Onenetupuhpyra oexiryke tõmire pyra exiko mase ipunaka. Mynyhme rokẽ mase exiko omũkuru enurutoh ponãmero, tykase Ritonõpo nenyokhyppyry eya.

²¹ Morarame oximõmãkõ Zakaria eraximãko toh kynexine. Osenetupuhnõko toto,

—Oty pokohkoh okynã nae, Ritonõpo maro oturutoh tao? tykase toto oxime rokene. ²² Morarame tutõtase

ropa tahtao, toto anaomiropyra kynexine, tōmikehse toexiryke. Mame Ritonōpo maro oturutoh tao Ritonōpo nenyokhyppyry enetopōpyry eya tonetupuhse eya xine. Mame tōmikehse toexiryke tomary ke rokē mokaro turuse ropa Ritonōpo nenyokhyppyry oeh-topōpyry poko.

²³ Morarame toerohtoh poko tōtyhkase tahtao Ritonōpo maro oturutoh tao, toytose ropa ynororo ty-tapyī taka. ²⁴ Moromeīpo ipyty Izapeu poetoēme toehse. 5me nuno taropose eya tūtara tytapyī tae.

²⁵ Ynara tykase ynororo,

—Kure Ritonōpo jyrīko ropa mana. Ihxipýke exiase. Jemūkuatohppyra kunumixime toehse. Yrome jeh-topōpyry tymyakāmase tākye jehtohme poetoēme jexiryke, tykase tyya rokene.

Sē nase Kapirieu oturutopōpyry pokoJezu enurutoh poko

²⁶ Morarame 6me nuno Izapeu tuesapare ahtao Kapirieu tonyohse ropa Ritonōpo a, Nazare pona, Karirea rānaka. ²⁷ Nohpo zurutohme tonyohse mokyro Ritonōpo nenyokhyppyry, orutua kō poko exipitopý zurutohme oryxi. Mokyro esety Maria kynexine. Joze ner-enanopyry kynexine. Tawi parýpyryme kynexine Joze.

²⁸ Morarame nohpo a toytose Ritonōpo nenyokhyppyry.

—Oehno kene! tykase. —Oserehpyra ke exiko orymo. Kuesēkō amaro mana, kure rokē oriry se mana. Opyno mana, tykase ynororo eya.

²⁹ Mame Ritonōpo nenyokhyppyry eneryke tyya, aomiry etaryke roropa tyya torētyke toehse Maria. Toemynyhmasē. “Otara nyka hko hmose?” tykase tukurohtao. ³⁰ Ynara tykase Ritonōpo nenyokhyppyry eya,

—Enaromyra exiko, Maria. Opynanohnōko Ritonōpo mana. ³¹ Poetoēme exīko mase. Emūkuāko mase orutuame. Jezume ke mesehpatase. ³² Tuisamehxo exīko mana. Ritonōpo mūkuru imehxo exiketyme esēhtōko imehnō mana. Emero esēme tyripōko roropa Kuesēkō Ritonōpo mana. Tytamuru Tawi ehtopōpyry sã exīko mana. ³³ Jako pakomotyã tuisaryme roropa exīko mana jūmāme. Toto esēme exikehpyra mana, tykase Kapirieu eya.

³⁴ —To! tykase Maria eya. —Orutua kō poko exipitopyra ase. Otāto keh morara exīko nae? tykase, toemynyhmasē.

³⁵ Ynara tykase Ritonōpo nenyokhyppyry eya ropa, —Ritonōpo zuzenu oehnōko mana oya. Ijamitunuru poe emūkuāko mase. Morara exiryke, “Kurã nymyry mosero,” āko imehnō mana. Ritonōpo mūkurume esēhpāko mā toto. ³⁶ Etako ke, oekyry Izapeu kunumixime mā repe. Emūkuapitopyra mā repe. Yrome emūkuāko mana. Poetoēme ynororo toehse 6me nuno, ³⁷ emero tyriry waro Ritonōpo exiryke, tykase.

³⁸ Ynara tykase Maria,

—Kuesēkō poetoryme ase. Tōmihpyryae ro ah morara jyrino. Tyriry se tahtao tyrīko mana, tykase ynororo. Mame Ritonōpo nenyokhyppyry toytose ropa.

Sē nase Maria ytotoopōpyry poko Izapeu enese

³⁹ Moromeīpo Maria tātakimase. Mame toytose Juteapō pona, ypy tō rānāō pona. ⁴⁰ Morarame toeporehkase tahtao, Zakaria tapýī taka tomōse. Izapeu taomirose eya. ⁴¹ Mame Maria omiry totase tyya ahtao, imūkuru zuakuru ao pau pau tykase. Mame Izapeu kurohtaka Ritonōpo zuzenu tomōse. ⁴² Opore ynara tykase Izapeu eya,

—Kurāme mase tyrise, imehnō nohpo motye, Ritonōpo mūkuru ēme oexiryke. Kurāme tyrise roropa omūkuru mana, awakuruaono. ⁴³ Opoetoryme rokē sã ywy, Kuesēkō ēme oexiryke. Kure Ritonōpo ya, tooehse roropa xiaro ya oexiryke. ⁴⁴ Taomirose oya jah-tao umūkuru pau pau nykano tākye exiryke.

⁴⁵ Kuesēkō omiry totase oya. Zae aomiry ehtoh tone-tupuhse roropa oya. Morara exiryke tākye mase. Tōmihpyryae ro tyrīko Ritonōpo mana emero, tykase Izapeu.

Sē nase Maria eremiatopōpyry poko

⁴⁶ Mame toremiase Maria Ritonōpo netaryme, —Etakure ase eremiāko.

Imehxo mā jesemy, Ritonōpo. Ynororo rokē kure mana, āko ase ukurohtao.

⁴⁷ Tākye kuhse ase Ritonōpo poko, ypynanohneme aexiryke. Ypyno mana.

⁴⁸ Typoetory tonese kure Ritonōpo a imepyra jahtao ro.

Taroino emero ynara āko toh mā ypoko. “Mokyro nohpo kure kuhse tyrise Ritonōpo a,” āko mā toto ypoko.

⁴⁹ Jamihme Ritonōpo mana. Tuhke jakorehmase.

Kurāme nymyry mana.

⁵⁰ Imehnō pyno roropa Ritonōpo mana.

Tōmipona exiketō pyno kuhse mana.

Pakatokō pyno kynexine.

Seromatokō pyno roropa mana.

Moromeīpo ypakomotyã pyno exikehpyra mana.

Mya otuotuhponāmāko mana.

⁵¹ Tyjamitunuru enepōko mana.

“Kure ase, imehnō motye,” kananō tahpahpose eya imehxo se toto exiryke.

⁵² Ahno tō tuisary tuisame pyra tyripose ropa eya.

Jamihme exiketō tuisame pyra tyripose ropa eya. Yrome, “Tuisame pyra ase. Ime pyra ase,” kananō tuisame tyrise eya.

⁵³ Omise exiketō tautuhmase kurã ke.

Yrome tymōkomokã tonyohse ropa eya tymōkomoke pyra ropa, tomahpōke pyra roropa.

⁵⁴ Yrome typoetory tō Izyraeu tō typynanohse eya tōmihpyryae ro,

pake morara katopōpyryae ro kytamurukomo a.

⁵⁵ Kytamuru ekepyry Aparão typynanohse roropa eya. Ipakomotyamo typynanohse eya roropa jūme, tykase Maria.

⁵⁶ Morarame 3me nuno taropose Maria a moroto Izapeu maro. Morotoino toytose ropa ynororo tytapyĩ taka ropa.

Sẽ nase João enurutopõpyry poko

⁵⁷ Morarame Izapeu toxietütose ahtao tonuruse ynororo orutuame. Täkye toehse toto, jekyry tomo.

⁵⁸ Epe tõ roropa täkye toehse.

—Aimo eny kure tyrise, takorehmase Ritonõpo a, tykase toto.

⁵⁹ Mame 8me tõmehse ahtao poeto aipotapihpyry sahkase tooehse jekyry tomo, “Mose Ritonõpo poeto-ryme,” katohme. Mame Zakariame esehpary se toh kynexine repe, jũ esetyae ro, repe. ⁶⁰ Yrome,

—Na, arypyra, tykase jeny. —Joãome ro esety mana, tykase.

⁶¹ Mame ynara tykase toto eya,

—Oty katohme? Oekyry to htao Joãome tosehke pyra mã toto ipunaka, tykase toto eya. ⁶² Morarame tomary ke tõturupose toto a jumy a,

—Onokyme mose esehpãko sytatou? tykase toto.

⁶³ Mame pape tapoise tyya ahtao ynara tymerose jumy a,

—Joãome mose esety, tykase ynororo.

—To! tykase toto, tõsenuruhkase toto. ⁶⁴ Morarame axĩ toekurãkase ropa ynororo. Taomitanohpose ropa.

—Kure Ritonõpo mana, tykase ynororo. ⁶⁵ Moro eneryke tyya xine tonaroxitapãse toto morotõkomo, jekyry tomo, emero. João enurutopõpyry tokãtose eya xine ypy tõ poro, Jutea po. ⁶⁶ Morarame morohne etahpõkõ morohne poko tõsenetupuhse toto yronomyryme. Ynara tykase toto poeto poko,

—Otarã mokyro exĩko nah? Orẽpyra exiketyme mã otarãme, tykase toto, Ritonõpo jamitunuru imaro ehtoh waro toexirykõke.

Zakaria eremiatoh poko nase sero

⁶⁷ Morarame Zakaria maro toehse Ritonõpo zuzenu yronomyryme, poeto zũ maro. Ynara tykase ynororo Ritonõpo zuzenu poe, imeĩpo aehtoh poko,

⁶⁸ —“Kure mase,” sykatone Ritonõpo a,

“Yna esẽme mase, Izyraeu esẽme!” sykatone eya.

Typoetory tõ akorehmatohme tooehse ynororo iirypyrykõ korokatohme, toto myhpokatohme ropa samo.

⁶⁹ Kypynanohnekõ enehpone kyya xine.

Orẽpyra exikety mokyro.

Tawĩ parỹpyryme ynororo.

⁷⁰ Ynara tykase Ritonõpo pake, typoetory tõ omihpyryae,

⁷¹ “Opynohtorỹko ase opoko xine pyra ozehnotokõ ehtohme.

Jamihme ozehnotokõ ahtao ro opynanohtorỹko ase oryhmara xine toto ehtohme.

⁷² Kure oritorỹko ase.

Iirypyryme ro awahtao xine ro awãnohpyra xine ase,” tykase kytamurukomo a.

Morara katopõpyry poko wenikehpyra mana.

Tõmihpyryae ro mana.

⁷³ Morara tykase Ritonõpo kytamurukõ Aparão a, “Ekurehpyra ase.

⁷⁴ Opynanohtorỹko ase ozehnotokõ opoko xine pyra ehtohme.

Ekurehpyra ase,” tykase ynororo.

“Åkorehmatorỹko ase, imehnõ zuno pyra oehtohkõme jomiry poko awahtao xine,” tykase.

⁷⁵ “Åkorehmatorỹko ase kure oehtohkõme zae rokẽ oehtohkõme yneneryme, oorikyrykõ ponãmero,” tykase Ritonõpo Aparão a, tykase Zakaria toremiaryme.

⁷⁶ Mame tumũkuru a ynara tykase Zakaria, —Aimo, Ritonõpo poe urutõme exĩko mase, Kuesẽkõ imehxo exikety poe.

Osemazuhme sã ytõko mase Kuesẽkõ esemary ako-rokaneme samo,

ipoetory tõ tuarõtatohme tosẽkõ oehtoh poko.

⁷⁷ Toto zuruneme ytõko mase,

iirypyrykõ korokary poko Ritonõpo a ipynanohtohkõme.

⁷⁸ Ynara exiryke, kypyno xine Ritonõpo mana,

iirypyryme ro kuahtao xine, poeto pitiko pyno jũkõ ehtoh samo.

Naeroro xixi õmepyry sã mokyro Kypynanohnekõ oehtõko mana.

⁷⁹ Saereh åko xixi kapu ae emero pona, sero nono pona.

Moro saaro mã Kypynanohnekomo.

Emero kuenetorỹko mana.

Toorikyrykõ zuno exiketõ pynanohnõko roropa mana.

Enaromyra toto rĩko ropa mana, torẽtyke pyra toto rĩko roropa mana,

tykase Zakaria tumũkuru a.

⁸⁰ Morarame kure imũkuru tuãtase. Zumo tuãtase.

Yronomyryme Ritonõpo omipona toehse roropa ynororo. Mame ahno esao pyra ehse ynororo ytopyry ro tahtao Izyraeu tõ amorepase.

Sẽ nase Jezu enurutopõpyry poko

(Mat 1.18-25)

2 Morarame Seza Aukuxtu tuisa konõtome kynexine, emero pata tõ esẽme. Mame pape tymerose eya emero patapõkõ neneryme. Taropose eya pata tõ punero. Ynara tykase,

—Atamurukõ enurutopõpyry pona ytotoko ropa emero porehme, oesetykõ meropotohme ypapẽ pokona, tykase ynororo tymerose pape pokona. ² Moro poko onukuhpitopyra ro tahtao pape tymerose eya, tuhke typoetory exiry waro toehtohme. Typoetory kuhtoh tymeropose eya, Xireniu kowenatume ahtao Xiria po. Xiria nono esety. ³ Naeroro ahno emero toytose tytamurukõ enurutopõpyry pona, tosetykõ mero-pose tuisa papẽ pokona.

⁴ Joze roropa toytose Nazare poe, Karirea poe. Nazare Karirea rãnaõ kynexine. Toytose ynororo Berẽ

pona, Jutea rānaka. Morotona toytose Tawi enurutopōpyry pona Tawi parŷpyryme toexiryke. ⁵ Tosetykō meropose toytose ynororo tynerenanopyry maro, Maria maro. Poetoēme ynororo, Ritonōpo mūkuru ēme. Enurusasaka toehse. ⁶ Morarame Berē pona toehse tahtao xine, tōxietūtopitose rahkene. Tonuruse rahkene moroto. ⁷ Aemūkuapitory kynexine orutuame. Ahno eky tapyī tao tonuruse ynororo katonō nyhtoh pehme exiryke. Mame tumūkuru tātose jeny a kamisa ke. Pui napyry ē aka tyrise eya inyhmatohme tosaake pyra toexirykōke.

Sero Ritonōpo nenyohyā osenepotopōpyrykaneru erase tomo a

⁸ Morarame kaneru erase tō Berē ehpio kynexine. Tokykō enery poko tōmehse toto, moroto ona po. ⁹ Moroto toto ahtao Ritonōpo nenyokhyppyry tōsenepose eya xine. Ritonōpo ezuru a tyeipose toto. Epona xine saereh tykase kaino. Saereme potu toehse. Syh tykase toto. Tōserehse toto saerehkane eneryke tyya xine. ¹⁰ Yrome ynara tykase Ritonōpo nenyokhyppyry eya xine, —Oserehpyra ke ehtoko. Omi kurā ekarose oehno oya xine, tākye oehtohkōme. Imehnō roropa tākye exīko mana porehme. ¹¹ Sero koko tao nenuruno, opananohnekomo. Atamurukō Tawi enurutopōpyry po nenuruno. Ritonōpo nymenekahpyry Kyrixtu mokyro. Kuesēkōme inymenekahpyry. ¹² Mame mosero poko enetupuhnōko matose, ynara eneryhtao oya xine. Enurusenā enēko matose kamisa ke tātose. Tohrame mana pui nahpatoh tao. Ourutorŷko ase ipoko enese oytotohkōme, tykase eya xine ynororo. ¹³ Mame mōtoino rokē kapuaōkō imehnō tōsenepose eya xine. Ritonōpo nenyokhyppyry tomo. Morarame toremiase toto, kapuaōkomo, Ritonōpo kure exiry poko. Ynara tykase toto toremiase, ¹⁴ —Kure kuhse mase Ritonōpo, kapuaono. Nonopōkō torētyke pyra riponeme mase. Kure rokē toto riponeme mase roropa, tykase toto toremiarykohtao, kapuaōkomo. ¹⁵ Morarame toremiāxīpo xine tōnuhse ropa toto tosaka xine kapu aka. Mame ynara tykase kaneru erase tomo tyya xine rokene, —Ehmaropa ty Perē pona. Poeto senetatose, Ritonōpo nekarohpyry, tykase toto. ¹⁶ Morarame toytose toto axiny, poeto enurusenā enese. Mame toeporehkase toto. Tonese eya xine pui tō nahpatoh tao. Moroto roropa jeny tynio maro. ¹⁷ Mame mokyro tonese tyya xine ahtao, tākye toehse toto. Morarame toytose ropa toto. Ritonōpo nenyohyā oturutopōpyry tokarose eya xine emero netyryme. Poeto enurusē roropa tokarose eya xine. ¹⁸ Morarame kaneru tō erase omiry etaryke tyya xine, tōsenuruhkase toto emero porehme. —To! ajohpe pyra roh nexiahse, tykase toto. ¹⁹ Morarame mokaro omihpyry poko wenikehpyra Maria kynexine. Morohne poko tōsenetupuhse ynororo. ²⁰ Morarame toytose ropa kaneru erase tomo. Toy-

torykō ropahatao toremiase toto. Ynara tykase toto Ritonōpo a, —Kure kuhse mase, Ritonōpo. Imehxo mase, tykase toto, toremiarykohtao. Tākye toehse toto tynenehpyrykō poko, tynetahpyrykō poko roropa, Ritonōpo nenyokhyppyry omiry zae toehse exiryke.

Sero nase Jezu esehpatopōpyry poko

²¹ Pake, “Jezume esehpako,” tykase Ritonōpo nenyokhyppyry Maria a, emūkuapitopyra ro ahtao. Morara exiryke 8me tōmehse ahtao tosehapse Jezume, esehpatopōpyryae ro. Jaī potapihpyry tysahkapose jūmane a tytamurukō omi poe.

Sero nase Jezu ekarotopōpyry poko Ritonōpo a

²² Morarame 40me aenurutopōpyry tōmehse ahtao, Jezu tarose jūmane a. Jerusarē pona toytose toto typyty maro. Jezu tarose enepotohme Ritonōpo maro oturuketomo a Moeze omihpyryae ro. Ynara tymeropose pake Ritonōpo a, “Orutuame tonuruse ahtao, osemazuhme ahtao, umūkurume mā exīko,” tykase. Morara exiryke Jezu tarose Jerusarē pona, ekarotohme Ritonōpo a, imaro oturutoh taka, “Mose omūkurume nase,” katohme eya. ²⁴ Naeroro asakoro utukuimo tarose eya xine tynekarorykōme Ritonōpo a, Ritonōpo nymeropohpyry omipona toehtohkōme. Ynara tymeropose Ritonōpo a pake, “Orutua osemazupu tonuruse ahtao, oeky ekaroko ymaro oturukety a, ekarotohme ya, asakoro utukuimo. Arypyra ahtao, imepŷ utukuimo panō ekaroko,” tykase pake.

Sero nase Ximeāo oturutopōpyry poko

²⁵ Moroto kynexine orutua Jerusarē po. Mokyro esety Ximeāo. Ritonōpo zuzenu imaro kynexine. Kure ynororo, Ritonōpo omipona roropa. Izyraeu tō pynanohne eraximāko kynexine, Kyrixtu eraximāko, Izyraeu tō kurākary enery se toexiryke orihpyra ro tahtao. ²⁶ Pake ro ynara tykase Ritonōpo zuzenu eya, “Orihpyra mase aporo. Ynymenekahpyry enēko mase aporo, Kyrixtu enēko. Imeīpo orihnōko mase,” tykase eya. Morara katopōpyry tonetupuhse Ximeāo a, “Orihpyra ase, Ritonōpo nymenekahpyry onenepyra ro jahtao,” tykase ynororo tukurohtao. ²⁷ Mame Ritonōpo zuzenu poe toytose ynororo Ritonōpo maro oturutoh taka. Moroto ynororo ahtao jē tō toehse. Tumūkuru Jezu tonehse. Moeze omihpyry poe tynekarory ekarose toytose toto. Mame Jezu tonese eya jē enao. ²⁸ Mame tapoise eya. Ynara tykase ynororo Ritonōpo a, —Kure rukukuh Ritonōpo nae. ²⁹ Seromaroro ōmihpyryae ro onenehpohpyry enēko ase rahkene, orihpyra ro jahtao. Amonohkara mase. Jenuru ke nymyry onenehpohpyry enēko ase, seropōkō pynanohneme. Morara exiryke tākye ase. Torētyke pyra exi rahkene jorikyry poko.

³¹ Ōsenetupuhtopōpyryae ro mosero tonehpose oya emero tonesēme.

³² Tozurē sā exīko mā mose.
Juteutōkara amorepāko roropa mana zae toto osen-
tupuhtohme,
kure toto ehtohme roropa.

Izyraeu tō roropa imehxo tyrīko toh mana,
tykase Ximeão Ritonōpo a.

³³ Mame morara kary etaryke tyya xine tōsenu-
ruhkase toto, Joze jē maro. ³⁴ Morarame ynara tykase
Ximeão,

—Papa kapuaono, kure rokē moxiā tyrīko, tykase
ynororo. Mame ynara tykase ynororo Maria a,

—Pake mose poeto tymenekase Ritonōpo a. Yrome
tuhkākō Izyraeu tō ise pyra exīko toh mana ipunaka.
Naeroro tō enahkapōko Ritonōpo mana. Imeīpo
omoro roropa atasamāko mase. Okurohtao jetū exīko
mase tapema ke tuohpyry samo, tykase Ximeão Maria
a. —Yrome tuhkākō ise exīko mā toto. Tākye exīko mā
toto ipoko. Mose pokoino toemynyhmatohkō toh
mana, tykase Ximeão Maria a.

Ana ehtopōpyry poko sero

³⁶ Moroto roropa toehse kunumiximano, esety Ana,
Panueu ēxihpyry. Azee parīpyry roropa kynexine. Ri-
tonōpo omiry ekaroneme roropa kynexine. Pytūpome
roropa ynororo. Apitoryme tyniotase. Yrome 7me
jeimamyry toehse ahtao toorihse inio. ³⁷ Mame 84me
ikonopory taropose eya. Ritonōpo maro oturutoh onu-
rumekara toehse, saereme, koko, enara. Kure Ri-
tonōpo tyrise eya. Amotyryae rokē otuhnōko roropa
kynexine tōtururuke Ritonōpo maro. ³⁸ Morarame toe-
porehkase ynororo. Moroto poeto tonese eya jē maro,
—Kure rukukuh na Ritonōpo, tykase ynororo. Poeto
poko tōturuse roropa ynororo Jerusarēpōkō py-
nanohne eraximanānō netaryme.

Nazare pona aytotopōpyry poko sero

³⁹ Moromeīpo tōtyhkaxīpo xine toytose ropa toto
tosaka xine, Ritonōpo nymeropohpyry poe tynekaroh-
pyrykō ekaroxīpo. Toytose ropa toto Nazare pona,
Karirea rānaka ropa. ⁴⁰ Mame imūkuru tuātase, tome-
setase roropa. Jamihme roropa toehse ynororo. Tutu-
arōtase roropa. Otupipyra toehse. Ritonōpo tymaro
exiryke, kure tyrise eya.

Jezu ehtopōpyry sero Ritonōpo maro oturutoh tao

⁴¹ Mame jeimamyry punero Maria tō ytosene
Jerusarē pona, Paxikoa otuhtopōpo ritohme tyya xine.
(Paxikoa kary Ejitu poe Izyraeu tō oehtopōpyry poko
wenikehpyra ehtoh poko.) ⁴² Mame 12me tyeimāse ah-
tao tyse maro toytose Jezu Jerusarē pona, otuhtopōpo
ritohme ropa tyya xine. Ytosene toto. ⁴³ Morarame
otuhtopōpo riry poko tōtyhkase tahtao xine toytose
ropa toto, tosaka xine. Jezu rokē tamoreme tōxinomo-
pose moroto Jerusarē po. Tuaro pyra jē tō kynexine.
⁴⁴ Tumūkuru toytose ropa tyekyry maro tokarose repe.

Morarame kokonie pukuro Jezu tupise jē tomo a repe
jegyry to htao repe. Yrome aryppya kynexine. ⁴⁵ Mame
onenepyra tokurehse toexirykōke, toeramase ropa to-
to mya roropa zupise Jerusarē pona ropa. ⁴⁶ Mame
oseruao tōmehse moroto zupiry poko rokene. Mame
tonese ropa eya xine Ritonōpo maro oturutoh tao.
Amorepatōkō maro typorohse ynororo. Aomirykō
etāko roropa kynexine. Eya xine oturupōko roropa
kynexine. ⁴⁷ Morarame mokaro Jezu omiry etahpōkō
tōsenuruhkase toto ipoko, tuaro Jezu exiryke,
otupipyra autururuke. ⁴⁸ Jē roropa tynio maro tōsenu-
ruhkase toto Jezu eneryke ropa. To! tykase toto. Mame
ynara tykase jē eya,

—Aimo, oty katohme yna a motupipoase? Kupiase-
hxo reh omy mahro. Ynanoserepyasehxo reh opoko,
oupiry poko, tykase jeny eya.

⁴⁹ Mame tyse tozuhse eya. Ynara tykase,
—Aja, oty katohme kupiatohse? Papa maro oturutoh
tao se jexiryke ytopyry exiase, jotururu se jexiryke
taro, tykase Jezu. ⁵⁰ Yrome aomiry onenetupuhpyra to-
to jeny tynio maro.

⁵¹ Morotoino Jezu toytose ropa imaro xine Nazare
pona. Mame tyse tō omiry tymoise rahkē eya.
Morarame tumūkuru omiry jūme tukurākase tukuro-
htaka jeny a. ⁵² Morarame Jezu tuātase rahkene.
Jamihme toehse. Tutuarōtase. Ritonōpo zamaro
toehse. Ahno roropa zamaro toehse. Kure Ritonōpo a,
kure imehnomo a roropa. Enara.

João omihpyry sero

(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Jo 1.19-28)

3 Mame Ritonōpo tōturuse João a, Zakaria mūkuru
a, ahno esao pyra ynororo ahtao.

—Jomiry ekaroko zuaro pyra exiketomo a, tykase Ri-
tonōpo eya.

Morarame tykase Ritonōpo João a Tiperiu Seza
Romapōkō tuisaryme ahtao, 15me tyeimākapose eya
tuisa konōtome. Morarame ahtao ro Pirato roropa Ju-
teu tō tuisaryme toehse. Te, Erote roropa Karireapōkō
tuisaryme kynexine. Te, irui Firipe Itureapōkō tuis-
aryme roropa toehse, Tarakonitepōkō tuisaryme ro-
ropa, enara. Te, Risania Apirene tō tuisaryme roropa
kynexine. Te, Anasa, Kaipa maro Ritonōpo maro otu-
ruketō tuisaryme roropa toehse toto. Morara toehse
ahtao Ritonōpo omiry totase João a. ³ Mame Joatāo
poro toytotose João, kokoro rokē oturuse ahno tō
maro. Ynara tykase ynororo,

—Oorypyrykō irumekatoko oēpurihkatohkōme.
Oorypyrykō turumekase oya xine ahtao okorokatorīko
Ritonōpo mana, tykase João toytotoryhtao Joatāo
poro. ⁴ Izaja ekepyry nymerohpyryae ro João toehse.
Pake Ritonōpo poe urutōme Izaja. Ynara tymerose eya
João poko pake Ritonōpo omiry tyypapē pokona,
“Opore mokyro oturūko mana, ahno esao pyra.

Ynara āko mana,
‘Kuesēkō oehsasaka mana.
Naeroro topohme osema tyritoko.
Esemahtotoko.

⁵Jakanamā apurutoko osepune ehtohme, pyy tōkehko inonōtotoko roropa osepune ehtohme. Ijome exikety osema ahtao topohme tyritoko. Osema akorokapŷ akorokatoko roropa osepune osema ehtohme.

⁶Moraramē kypyno xine Ritonōpo ehtoh enēko imehnō mana, Ritonōpo nymenekahpyry enēko, kypynanohneko-mo, 'āko mana," me tymerose Izaja ekepyry a pake.

⁷Moraramē tuhkākō toytose João a osēpurihkapose. Yrome ynara tykase João eya xine, —Iiryryryme matose. Oty katohme Ritonōpo zuno pyra matou? Oorypyrykō onurumekara ro matose. Ritonōpo ozehno xine ro mana. Awānohtorŷko mana.

⁸Oorypyrykō irumekatoko. Kure ehtoko, iiryryryme pyra, oorypyrykō turumekase oya xine exiry waro imehnō ehtohme. Ynara kara ehtoko roropa, "Tuisamehxo Aparāo ekepyry kynexine. Naeroro kuānohpyra xine Ritonōpo mana, Aparāo pakomotyāme kuexirykōke," kara ehtoko. Ynara āko ase oya xine, Aparāo pakomotyāme senohne topu tōkehko riry waro Ritonōpo mana. Ise tahtao tyriry, tykase João eya xine. ⁹—Wewe sã matose toperē samo. Tomeseke ehtoko. Imepŷ oehnōko mana, wywy ke wewe mity poro akohtohme, eperytara ahtao, apoto htaka ipah-tohme, tykase eya xine. —Moro saaro tōmipona pyra awahtao xine awānohtorŷko Ritonōpo mana, sero-maroro, wewe toperēkara sã awahtao xine, tykase João eya xine.

¹⁰Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toh eya, —Morara ahtao oty poko ynanah yna onuānohpyra Ritonōpo ehtohme? tykase toto tōturupose.

¹¹Ynara tykase João eya xine, —Imehnō pyno ehtoko. Asakoro oupōkō ahtao, toiro ekarotoko aryryra exiketomo a. Anapyrykō roropa apikatoko tynahkākara napyryme, tykase eya xine.

¹²Moraramē kowenu tinerŷ poko erohketō tooehse roropa João a tōsēpurihkapotohkōme repe. Ynara tykase toto, tōturupose eya, —Yna ke? otara ākohxo ynanah yna rypyry rumekary waro oehtohme? tykase toto.

¹³Mame ynara tykase João eya xine, —Ynara rokē ehtoko, zae rokē tineru apoitoko kowenu tinerŷme. Onymotyēkara ehtoko. Aomipona ehtoko, tykase eya xine.

¹⁴Mame soutatu tō tōturupose roropa eya. Ynara tykase toto, —Yna ke? Otara āko ynanah rorohpa? tykase toto. Ynara tykase João eya xine, —Amarokomo? Ynara rokē ehtoko. Imehnō onyryh-mara ehtoko. Ajohpe pyra ehtoko imehnō hxiroryhtaot roropa oya xine. Osetaehkara ehtoko oerohtamitukō apoitoh poko oya xine, tykase eya xine.

¹⁵Mame Ritonōpo poe typynanohnekō eraximāko toh kynexine. Naeroro João omiry etaryke tyya xine tōsenetupuhpitose toto João poko.

—Otarāme Ritonōpo nymenekahpyry mose kypynanohnekōme, tykase toto João poko repe. ¹⁶Naeroro ynara tykase João eya xine, —Aryryra, ywy kara, nakuaka rokē oēpurihkatorŷko ase. Yrome imepŷ oehnōko mana ymotye kuhse exikety. Tuisamehxo mokyro exiryke isātajā onymyhpokara ase, ihxike jexiryke, ymotye aexiryke. Mame Ritonōpo zuzenu kurā ekarōko oya xine mana. Otuarimapotorŷko mana zae oehtohkōme. ¹⁷Arexi tōkehko tohmane sã Ritonōpo mana. Arexi kurā kurākāko esē mana tytapyī taka. Ipihpyrypyry pahnoōko mana apoto htaka. Moro saaro Ritonōpo kuapiakatorŷko mana. Tōmipona exiketō menekāko mana tōmipona pyra exiketoh tae, tōmipona exiketō jūme tymaro ehtohme. Yrome tōmipona pyra exiketō pahnoōko mana, apoto htaka, ezehpy htaka, tykase João eya xine.

¹⁸Mame orēpyra João tōturuse toto maro. Omi kurā tokarose eya xine, tyrypyrykō rumekatohme eya xine. ¹⁹Imeīpo João tōmapose Erote a āpuruhpyry taka. Mokyro kynexine Karireapōkō tuisaryme. Ynara kakehpyra João ehse eya, "Orui pyty poko pyra exiko," kakehpyra, turui pyty poko aexiryke. Mokyro nohpo esety kynexine Erotia. Moro rokē kara poko kynexine tyrypyry imepŷ poko roropa kynexine. ²⁰Moraramē tyekītapāse Erote tyhxirose toexiryke João a. Tyrypyry tymotyēkase eya āpuruhpyry taka João tōmapose exiryke tyya.

Jezu ēpurihkatopōpyry poko
(Mat 3.13-17; Mak 1.9-11)

²¹Mame ahno tō tōpurihkakehse ahtao João a, Jezu roropa tōpurihkase eya. Moromeīpo Tummy maro autururuhtao kapu toepiakase. ²²Morotoino Ritonōpo zuzenu tyhtose Jezu pona. Utukuimo panō tōsenepose. Morotoino kapu poe ynara tykase Ritonōpo, —Umūkurume nymyry mase, opyno ase ipunaka. Tākye ase opoko, tykase kaino.

Sero nase Jezu ekery tō ekepyā poko
(Mat 1.1-17)

²³Moraramē 30me tyeimāse ahtao toerohpitose Jezu, imehnō amorepary poko. Joze mūkurume tokarose ynoro imehno a repe. Joze mokyro Eri mūkuru. ²⁴Eri mokyro Matate mūkuru. Matate mokyro Rewi mūkuru. Rewimokyro Mauki mūkuru. Mauki mokyro Janai mūkuru. Janai mokyro Joze mūkuru. ²⁵Joze mokyro Matatia mūkuru. Matatia mokyro Amoxi mūkuru. Amoxi mokyro Naū mūkuru. Naū mokyro Exiri mūkuru. Exiri mokyro Nakai mūkuru. ²⁶Nakai mokyro Maate mūkuru. Maate mokyro Matatia mūkuru.

Matatia mokyro Semei mūkuru.
 Semei mokyro Joze mūkuru.
 Joze mokyro Jota mūkuru.
²⁷ Jota mokyro Joanā mūkuru.
 Joanā mokyro Reza mūkuru.
 Reza mokyro Zoropapeu mūkuru.
 Zoropapeu mokyro Saratieu mūkuru.
 Saratieu mokyro Neri mūkuru.
²⁸ Neri mokyro Meuki mūkuru.
 Meuki mokyro Ati mūkuru.
 Ati mokyro Kozā mūkuru.
 Kozā mokyro Eumatāo mūkuru.
 Eumatāo mokyro Ere mūkuru.
²⁹ Ere mokyro Jozue mūkuru.
 Jozue mokyro Erieze mūkuru.
 Erieze mokyro Jorī mūkuru.
 Jorī mokyro Matate mūkuru.
 Matate mokyro Rewi mūkuru.
³⁰ Rewi mokyro Ximeāo mūkuru.
 Ximeāo mokyro Juta mūkuru.
 Juta mokyro Joze mūkuru.
 Joze mokyro Jonā mūkuru.
 Jonā mokyro Eriakī mūkuru.
³¹ Eriakī mokyro Merea mūkuru.
 Merea mokyro Mena mūkuru.
 Mena mokyro Matata mūkuru.
 Matata mokyro Natā mūkuru.
 Natā mokyro Tawi mūkuru.
³² Tawi mokyro Jese mūkuru.
 Jese mokyro Opete mūkuru.
 Opete mokyro Poaze mūkuru.
 Poaze mokyro Sara mūkuru.
 Sara mokyro Nasō mūkuru.
³³ Nasō mokyro Aminatape mūkuru.
 Aminatape mokyro Atimī mūkuru.
 Atimī mokyro Ani mūkuru.
 Ani mokyro Ezerō mūkuru.
 Ezerō mokyro Pereze mūkuru.
 Pereze mokyro Juta mūkuru.
³⁴ Juta mokyro Jako mūkuru.
 Jako mokyro Izake mūkuru.
 Izake mokyro Aparāo mūkuru.
 Aparāo mokyro Tera mūkuru.
 Tera mokyro Nakoa mūkuru.
³⁵ Nakoa mokyro Seruke mūkuru.
 Seruke mokyro Rakau mūkuru.
 Rakau mokyro Pareke mūkuru.
 Pareke mokyro Epea mūkuru.
 Epea mokyro Sara mūkuru.
³⁶ Sara mokyro Kainā mūkuru.
 Kainā mokyro Apaxati mūkuru.
 Apaxati mokyro Sem mūkuru.
 Sem mokyro Noe mūkuru.
 Noe mokyro Rameke mūkuru.
³⁷ Rameke mokyro Metuzarē mūkuru.
 Metuzarē mokyro Enoke mūkuru.
 Enoke mokyro Jarete mūkuru.
 Jarete mokyro Marareu mūkuru.

Marareu mokyro Kainā mūkuru.
³⁸ Kainā mokyro Enoxī mūkuru.
 Enoxī mokyro Sete mūkuru.
 Sete mokyro Atāo mūkuru.
 Atāo mokyro Ritonōpo mūkuru.

Sero nase Jezu kuhtopōpyry poko joroko tamuru a
 (Mat 4.1-11; Mak 1.12-13)

4 Mame Jezu maro Ritonōpo zuzenu kynexine yronomyrime. Ijमितunuru imaro kynexine. Jezu tarose eya ahno esaka pyra Joatāo mōpozakoxi. ² Moroto Jezu tukuhpitose joroko tamuru a. 40me ěmepyr taropose iirypyryme aehtohme repe. Otuhpyra roropa Jezu toehse. Morarame 40me tōmehse ahtao, tomi-tapāse ynororo.

³ Mame ynara tykase joroko tamuru eya, —Ritonōpo mūkurume awahtao, senohne topu anyhtanohpoko ourume, tykase eya.

⁴ Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase eya, —Arypyra. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Wyi enapyryhtao rokē isene exizomopyra kuzenukō mana. Yrome Ritonōpo omipona kuahtao xine orih-zomopŷme exīko sytatose,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵ Morotoino joroko tamuru a tarose ynororo ypy pona. Moro poe ahno tō emero axī tonepose eya, pata tōkehko roropa tonepose eya. Ynara tykase eya,

⁶ —Eneko ke. Moxiā emero opoetoryme ekarōko ase pata tōkehko maro, tykase. —Ykyryry sero kehko repe ya ekarotyamo. Yrome ise exiketomo a ekarory se jah-tao ekarōko ase. ⁷ Morara exiryke emero ekarōko ase oya opoetoryme toto ehtohme, oesekumuru po ty-porohse awahtao jēpataka, “Kure mase, imehxo mase,” katohme ya, tykase eya joroko tamuru ajohpe rokene.

⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya, —Arypyra. Ynara āko Ritonōpo omiry, “Oesēkō rokē eahmatoko, Ritonōpo. Aomipona rokē ehtoko roropa,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

⁹ Morotoino Jerusarē pona tarose ropa Jezu eya. Morotona Ritonōpo maro oturutoh pona tarose eya, kae-tokō pona, tapyi mypatarānaka. Ynara tykase ynororo eya,

—Ritonōpo mūkurume awahtao, sero poe epukako nono pona. ¹⁰ Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne, “Tynenyohtyā aropōko Ritonōpo mana oewomatohme,” me tymerose. ¹¹ Ynara roropa, “Tomarykō ke āpoīko toto opupuru osetapara ehtohme topu pona,” me tymerose roropa, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹² Morarame Jezu a tozuhse. Ynara tykase, —Arypyra. Ynara āko Ritonōpo omiry, “Oesēkōme Ritonōpo exiryke onukuhpyra ehtoko ipunaka,” āko, tykase Jezu eya.

¹³ Mame tokurehse joroko tamuru Jezu kukuru poko. Iirypyryme onyripyra tokurehse ynororo. Mame toy-tose rokē aporo.

Jezu a imehnõ amorepapatopõpyry sero Karirea po
(Mat 4.12-17; Mak 1.14-15)

¹⁴ Morotoino toytose ropa Jezu Karirea rānaka ropa. Imaro Ritonõpo zuzenu jamitunuru kynexine.

Morarama Jezu poko tokātose Karireapõkomo a pata tō punero, imehnõ kurākatopõpyry poko eya. ¹⁵ Jutea tō atamorepatoh tao tamorepase toto eya.

—To! Kure rukukuh mose amorepato nahe? tykase toto, Jezu etananõ emero.

Jezu ehtopõpyry poko Nazare po
(Mat 13.53-58; Mak 6.1-6)

¹⁶ Morotoino Nazare pona toytose ropa Jezu, tuā-tatopõpyry pona ropa. Mame oserematohae toytose ynororo atamorepatoh taka. Torēnase ytose ynororo moro taka. Mame moro tao xikihme toehse Jezu Ritonõpo omiry sekerematohme imehnõ netaryme.

¹⁷ Mame Izaja nymerohpyry tokarose imepyny a isek-erematohme eya. Mame pape typiapose eya ahtao, tynymenekahpyry tysekeremase eya, ynara tykase,

¹⁸ “Kuesēkõ Ritonõpo zuzenu ymaro mana, tymenekase jexiryke eya imehnõ amorepaneme, etuarimaketõ amorepaneme, tōmiry kurā poko. ‘Totapuruhmakase ropa matose,’ kase tonehpose ywy āpuruhpyrytaōkõ sā exiketomo a.

‘Tonure ropa matose,’ kase tonehpose roropa ywy tonurākara a.

Ataosanumaketõ osanumakehpose ropa tooehse ywy.

¹⁹ Tonehpose roropa ywy ynara kase ipoetory tomo a, ‘Seroae opynanohtorýko Ritonõpo mana,’” tykase Jezu, Izaja nymerohpyry tysekeremase eya.

²⁰ Morotoino pape totapuruse ropa eya isekere-maxīpo. Mame tokarose ropa orutua a, atamorepatoh erase akorehmane a. Mame typorohse ropa ynororo kohrame. Mame tonese eya xine tyme. ²¹ Mame tōturu-pitose eya xine. Ynara tykase,

—Seromaroro sero ynsekeremahpyry ypoko kynako. Onetahpyrykõ morararo ypoko kynako, tykase Jezu eya xine.

²² Mame tōsenurukase toto, —To! Mose nysekeremahpyry hxo reh kure kynako, tykase. Imehnõ roropa ynara tykase,

—Joze mūkuruhxo tā mosero roropa, tykase toto.

²³ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Ynara katopõpyryae ro matose ynara āko ya, “Opi warōme awahtao āmoreme osepinohko,” katopõpyryae ro, morara āko matose ya. “Kapanau po Ritonõpo jamitunuru tonepose oya imehnõ neneryme. Moro sā tyriko taro, oesary nymyry po,” āko roropa matose ya, tykase Jezu eya xine.

²⁴ —Ynara ynara āko ase oya xine, urutōkõ eahmāko imehnõ mā repe. Yrome esarypōkõ mā oneahmara mā toto. (Ritonõpo omiry ekarone omiry etary se pyra imarōkõ mana.) ²⁵ Etatoko pahne, zae rokē ynara āko ase oya xine. Pake Eria maro tuhke pytypo tō kynexine Izyraeu tomo, konopo oehpyra toehse ahtao. Oseruao

jeimamyry motye taropose konopo oehpyra. Moromeīpo tūkyryneke pyra toehse toto Izyraeu tō esary po. Tuhke pytypo tō toetuarimase. ²⁶ Yrome eya xine Eria onenyohpyra Ritonõpo kynexine. Imepỹ pytypo a rokē tonyohse, Saretapono a rokē tonyohse ynororo Ritonõpo a, akorehmase. Juteukara a tonyohse ynororo Xitō rānaōpono a. ²⁷ Mame tuhke roropa ipū imotatyā moroto Izyraeu tomo Eriseu maro. Yrome toto onukurākara tokurehse Eriseu. Naamā rokē tukurākase eya. Xiriapō roropa mokyro kynexine juteukara, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Morarama morara kary etaryke tyya xine tyekī-tapāse toto, atamorepatohtaōkomo. ²⁹ Towōse roropa toto. Jezu tapoise eya xine. Tarose roropa pata poe eya xine kaetoko exikety jakanamāka Jezu ematohme repe tyya xine. Japery epoe kynexine pata. Moro poe Jezu emapory se toh kynexine repe. ³⁰ Yrome imoihmākō rātakuroko toytose ropa Jezu. Mame toytose ropa rahkene. Enara.

Jorokohpā kurākatopõpyry ropa poko
(Mak 1.21-28)

³¹ Morotoino Kapanau pona toytose Jezu, Karirea rānaka. Moroto ahno tamorepase eya oserematohae rokene. ³² Mame tōsenurukase toto Jezu omiry etaryke tyya xine. Orēpyra tamorepase toexirykōke eya.

—Zae mose omiry, tykase toto. ³³ Moro tao atamorepatoh tao jorokohpe exikety kynexine. Tykohkotase ynororo opore, jorokohpe toexiryke.

³⁴ —Jezu Nazarepono, oty se hma yna a? Oty kase moehno? Yna enahkapose? Yna irumekako. Awaro ase. Ritonõpo mūkurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurā mase, tykase jorokohpā Jezu a.

³⁵ Mame ynara tykase Jezu joroko a, —Mynyhme rokē exiko. Mose ae otūtako ropa, tykase eya. Mame mokyro jorokohpā tomapose joroko a nono pona repe. Yrome onyryhmara. Moromeīpo tutūtase ropa rahkene mokyro ae. Morarama toekurākase ropa.

³⁶ Mame tōsenurukase toto, morotaōkõ emero. Ynara tykase toto oseya,

—Otāto puhko keh mose omiry nae? Joroko tō tū-tanohpōko ropa nae, tōmiry ke rokene. Orēpyra toexiryke, aomiry jamihme nase, tykase toto. ³⁷ Mame Jezu tokātose eya xine pata tō punero, Karirea zomye, enara.

Sero nase kurākōkara kurākatopõpyry ropa poko Jezu
a

(Mat 8.14-17; Mak 1.29-34)

³⁸ Morotoino atamorepatoh tae toytose ropa Jezu Ximāo tapyī taka. Ximāo merenoty oxirohnōko kynexine itamuraume. Mokyro kure pyra exiry tokarose Jezu a imarōkomo a.

—Mokyro ikurākako ropa, tykase toto. ³⁹ Mame Jezu toytose mokyro enese. Mame tōmiry ke oxirohno tymynyhpākaposē ropa eya. Axī towōse ropa ynororo

tõxirohkehse ropa toexiryke. Mame tautuhmase ropa Jezu tomo kuranõpokara a.

⁴⁰ Morarame kokonie pukuro imehnomo a tope tõ tonehse, kuräkõkara tonehse ikuräkatohme ropa Jezu a. Mame tomary tyrise toto pona ahtao, emero tukuräkase ropa toto eya. ⁴¹ Joroko tõ roropa tutütanohpose ropa eya mokaro ae. Mame joroko tõ tykothase tutütarykõme. Ynara tykase toto,

—Ritonõpo mükurume mase, tykase toto. Jezu waro toto, Ritonõpo nymenakahpyrme. Morara exiryke tymynyhpäkapose toto Jezu a Ritonõpo mükurume toehtoh ekarory se pyra eya xine toexiryke.

Sero Jezu enetupuhtopõpyry Juteapõkomo a

(Mak 1.35-39)

⁴² Mame ãmepyryme pata poe Jezu toytose toiroro toehtohme tapyi pyra exikety pona. Morarame ahno tomo a tupise ynororo. Mame toporyse ropa tyya xine ahtao, turumekarykõ se pyra toh kynexine Jezu a.

⁴³ Yrome ynara tykase Jezu eya xine, —Ritonõpo omiry kurã poko imehnõ patapõkõ amorepary se ase, tuisame aehtoh poko. Morara kase Ritonõpo jenehpoase, tykase Jezu eya xine.

⁴⁴ Naeroro pata tõ poro toytose ynororo imehnõ amorepase, toto atamorepatohtonõ takuroko. Jutea nonory poro toytose ynororo, enara.

Jezu a typoetory eahmatopõpyry tymaro toto ehtohme

(Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)

5 Morarame Kenezare ikuhpo esety kynexine. Moro ehpio Jezu kynexine, imehnõ amorepãko Ritonõpo omiry poko. Ahno tuhke kynexine. Epuropurohmãko toh kynexine, Jezu omiry etary se toexirykõke. ² Mame asakoro kanawa tonese eya nakuatao tymyhse. Tykãnarykõ tynomose kana anõnanomo a. Tarãpa kurikãko toh kynexine. ³ Morarame kanawaka tõtyrise Jezu, Ximão kãnary aka,

—Kanawa isyryhmako pitiko irãnakahme samo, tykase Jezu Ximão a. Mame typorohse ynororo kanawao. Mame ahno tõ tamorepase eya kanawao tahtao.

⁴ Mame tamorepakehse tyya ahtao ynara tykase Ximão a,

—Kanawa isyryhmakohme sã irãnaka kana anõtohme, tykase ynororo eya. Mame tisyryhmase irãnaka. Mame,

—Atarãpãkõ ematoko kana anõtohme, tykase ropa Jezu eya.

⁵ Mame ynara tykase Ximão eya,

—ÿ toerohse yna itamurume repe. Kana anõse yna nẽmehno repe. Yrome ananõpyra yna nekurehno, tykase ynororo eya. —Yrome omorohko. Õmi poe tarãpa emãko ropa ase, tykase Ximão eya. ⁶ Morarame tarãpa tõ tomase ropa eya xine. Kuhxo, tuhke kana tapoise. Tarãpa kararahpoise rokẽ toehse, tuhke kana exiryke. ⁷ Morara exiryke imepõ tykohmase, kanawa enehtohme eya xine kanawa pehme exiryke. Mame kanawa tonehse rahkene. Asakoro typehkase kehko

kana ke eya xine. Neryise rokẽ toehse toto, kanawa tõ pehme exiryke. ⁸ Yrome moro eneryke Ximão Peturu a tosekumuru po typorohse ynororo Jezu õpataka imehxo Jezu enetuputyryke tyya. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Tamuxi, amekkehme sã exiko ypoko. Popyra ase, iirypyryme, tykase ynororo.

⁹ Tõsenuruhkase toto tuhke kana eneryke tyya xine.

¹⁰ Morararo Ximão marõkomo, Tiaku tomo João maro, atakorõmãkomo, Zepeteu poenomo. Mokaro tõsenuruhkase roropa. Mame ynara tykase Jezu Ximão a,

—Enaromyra exiko. Seromaroro kana poko oerohtoh rumekãko mase. Taroino jomiry ekarory poko rokẽ erohnõko mase. Imehnõ ahno akorehmãko mase Ritonõpo poko toto osetupuhtohme, tykase Jezu eya.

—ÿ, tykase Ximão.

¹¹ Morarame tykãnarykõ tyryhkase eya xine ehpiokoxi ropa. Emoro tynomose eya xine, Jezu maro toyto-tohkõme.

Ipõ imotahpyry kurãkatopõpyry ropa poko Jezu a

(Mat 8.1-4; Mak 1.40-45)

¹² Morarame pata pona tooehse Jezu. Moroto ipõ imotahpyry kynexine. Morarame Jezu eneryhtao tõpatapoe toehse ynororo Jezu õpataka. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Tamuxi, ajohpãme sã ukurãkary se awahtao kukurãkako ropa, tykase.

¹³ Mame Jezu a tomary tyrise epona. Ynara tykase eya,

—ÿ, okurãkary se ase. Tukuräkase ropa mase, tykase eya Jezu. Morara kaxiõpo sã rokẽ toekuräkase ropa ynororo ipõ imotahpyry. ¹⁴ Mame ynara tykase Jezu eya,

—Osekãtopyra ke exiko. Okurãkatopõpyry ropa onekaropyra exiko imehnomo a. Topohme rokẽ ytoko Ritonõpo maro oturutoh taka. Osenepota Ritonõpo maro oturukety a, okurãkatopõpyry ropa enetohme eya. Morotoino onekarory ekarota eya, Moeze nymerohpyry omi poe, imehnõ tuarõtatohme okurãkatopõpyry ropa poko, tykase Jezu eya.

¹⁵ Yrome Jezu poko totase toto a moropõkõ punero. Mame tuhke ahno tooehse eya aomiry etase. Tuhke roropa kuräkõkara tooehse ekurãkapose ropa eya.

¹⁶ Morarame ytosene Jezu ahno esaka pyra, Tummy maro oturuse toiroro.

Pakaihkapõ kurãkatopõpyry ropa poko Jezu a

(Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)

¹⁷ Morarame tyorõ ãmepyryae ahno amorepãko Jezu kynexine. Parixeu tõ roropa moroto kynexine typorohse, Moeze nymerohpyry poko amorepatõkõ maro. Imepõpõkõ kynexine mokaro, Karirea rãnaõpõkõ, Jutea rãnaõpõkõ roropa, Jerusarõpõkõ roropa. Ynara toh kynexine. Morotohno toh tõximõse kynexine. Ritonõpo jamitunuru Jezu maro kynexine. Naeroro kuräkõkara kurãkaneme kynexine.

¹⁸ Morarame pakaihkapõ tonehse imehnomo a otuato

tapo. Tapyi taka kurākara arory se toh kynexine Jezu ěpataka repe. ¹⁹ Yrome omōsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Tapyi mypatarānaka rokē tōnuhse toto. Kurākara roropa taunuhmase eya xine.

Morarame tapyi mypatarānao tyiapose eya xine Jezu etonie. Mame otuato tapo ro tonyhtose kurākara rahkene eya xine, ahno rānaka, Jezu ěpataka. ²⁰ Ynara Jezu tuaro toehse,

—Moxiā juaro, Papa mūkurume jexiry enetupuhnōko mā toto, tykase tyā rokene. Ritonōpo mūkurume aexiry tonetupuhse eya xine. Moro eneryke tyā, ynara tykase Jezu kurākara a,

—Aimo, oorypyry korokāko ase, tykase eya.

²¹ Yrome morara kary etaryke tyā xine ynara tykase Moeze nymerohpyry poko amorepatōkomo, parixeu tō maro,

—Onokyhxo keh mosero Ritonōpo poenohnōko. Imepỹ rypyry korokasaromepyra sytatose ahnome rokē kuexirykōke. Ritonōpo poenohnōko mana, tykase. —Ritonōpo rokē ahno rypyry korokary waro mana, tykase toto oseya rokene.

²² Mame aosenetupuhtohkō waro Jezu kynexine. Ynara tykase eya xine,

—Oty katohme ykerekemāko matou okurohtao xine? ²³ Oty kary tupime hkopyra oya xine nahe? Ynara kary, “Oorypyry tykorokase mana,” kary te, ynara kary roropa, “Owōko, xixihxihme ytoytoko,” kary roropa. Oty kary tupime pyra oya xine nahe? ²⁴ Asakororo tupime pyra ya. Ahno rypyry korokary waro ase Ritonōpo poe Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Moro poko otuarōtanohtorỹko ase, tykase Jezu eya xine.

Mame ynara tykase Jezu ytoytopyny a,

—Owōko. Oetueh anỹko. Atapyĩ taka ytoko ropa, tykase Jezu eya.

²⁵ Mame axĩ towōse ropa ytoytopynỹpo oximōmākō neneryme. Mame totueh tanỹse eya, tytapyĩ taka toytotohme ropa.

—Kure nymyry mase Ritonōpo, tykase ynororo toyto-ryme ropa. ²⁶ Mame morotōkō tōsenuruhkase.

—To! Mosero panō onenepitopyra reh sytatose, tykase toto. Enaromỹke toh toehse.

—Kure nymyry mase Ritonōpo, tykase roropa toto. —Ritonōpo jamitunuru kurā senetou seromaroro, tykase toto.

Typoetoryme Rewi eahmatopōpyry poko Jezu a

(Mat 9.9-13; Mak 2.13-17)

²⁷ Morotoino toytose ropa Jezu. Mame kowenu tinerũ apoine tonese eya. Mokyro esety kynexine Rewi. Tineru apoitohtao kynexine kohrame. Morarame ynara tykase Jezu eya,

—Ymaro eropa, tykase Jezu. ²⁸ Morara kary etaryke tyā towōse Rewi. Emero tynomose eya jūme Jezu maro toytotohme.

²⁹ Morarame tytapyĩ tao otuhtoh konōto tyripose Rewi a Jezu otuhtohme. Tuhke kowenu tinerũ apoinanō roropa tooehse otuhse imaro xine. Imehnō roropa morotona tooehse otuhtoh pona. ³⁰ Morarame

Jezu poetory tō tykerekemase parixeu tomo a, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkomo a roropa. Ynara tykase toto,

—Oty katohme otuhnōko matou eukuru roropa ěnōko, kowenu tinerũ apoinanō maro, iirypyrymākō maro? tykase toto.

³¹ Yrome Jezu a tozuhse ynaroro. Ynara tykase, —Kurākō topinopyrykō se pyra mā toto. Kurākōkara rokē topinopyry se mana. ³² Moro saaro tooehse ywy, kurākō eahmase pyra, zae exiketō eahmase pyra. Iirypyrymākō eahmase oepyase, ynara katohme eya xine, “Oorypyrykō irumekatoko,” kase oepyase, tykase Jezu eya xine.

Otuhypra ehtoh poko amorepatoh poko Jezu a

(Mat 9.14-17; Mak 2.18-22)

³³ Moromeĩpo ynara tykase toto Jezu a ikerekematohme,

—João poetory Ritonōpo maro otururuhtao otuhypra toto, kurehxo Ritonōpo maro tōturutohkōme. Morararo parixeu poetory tomo otuhypra toto. Otā-tome opoetory tō rokē emero otuhnōko, eukuru ěnōko? tykase Jezu a toto.

³⁴ Morarame Jezu a tozuhse toto, ynara tykase eya xine,

—Ypoetory tō emero otuhnōko tymaro xine jexiryke, tykase. —Ywy pytakety sā rokē ase. Erēnatoh toehse ahtao pytakety epe tō mā tuenikaro rokē otuhnōko, eukuru ěnōko. Tākye roropa toto, pytakety maro toexirykōke, topekō maro toexirykōke. ³⁵ Morarame imeĩpo pytakety arōko imehnō mana. Morara ahtao rokē pytakety epe tō mā otuhypra exĩko mā toto toemynymarykōke. Morararo ypoetory tō tymaro xine pyra jahtao otuhypra mā toto, typoe xine rokene, tykase Jezu eya xine.

³⁶ Morarame osenetupuhtoh tokarose eya xine Jezu a. Ynara tykase ynororo,

—Upo kurā onyxihkara sytatose upo pakato pitahmatohme. Upo kurā xihkaryhtao upo pakato pitahmatohme, upo kurā ahnikāko sytatose. Upo pakato pitahmāko sytatose mōpāme rokene. ³⁷ Morararo uwa eukuru tyrisenā onyripyra sytatose ě pakato aka. Ě pakato aka uwa eukuru tyrisenā riryhtao, ixihkāko mana eukuru jehnahpyry ke. Mame eukuru ekuānōko, atahnikāko. Ětypyry roropa popyra exĩko mana. ³⁸ Māpyra eukuru ě tyrisenā aka eukuru tyrisenā tarykase ahtao atahnikara mana. ³⁹ Morararo eukuru jehnahpyry ěnanomo. Jehnahpyry ěxĩpo eukuru tyrisenā se hkopyra mā toto. “Eukuru pakato kurehxo,” āko toh mana. (Morararo atamurukō omihpyry se rokē awahtao xine jomiry se pyra matose,) tykase Jezu eya xine.

Oserematoh esēme Jezu ehtoh poko

(Mat 12.1-8; Mak 2.23-28)

6 Morarame tupito pona toytose Jezu oserematohae, typoetory tō maro. Mame arexi panō typhse ipoetory tomo a. Tamixihse eya xine ihmomikatohme.

Tonahse roropa eya xine. ² Yrome ynara tykase parixeu tomo eya xine.

—Oty katohme erohnōko matou? Moeze nymerohpyry omipona pyra matose, “Oserematohae erohpyra ehtoko,” katopōpyry omipona pyra matose, tykase toto Jezu a. (Ipihpyry amixikyryhtao erohtoh sā parixeu tomo a kynexine. Morara exiryke Jezu tō popyra sā tokarose eya xine.)

³ Morarama Jezu a tozuhse ynaroro,

—Tawi tō ehtopōpyry poko onysekeremara roh matou? Mokyro omise toehse, typoetory tō maro. ⁴ Mame Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo typoetory tō maro. Wyi tonese eya xine. Imehnō nekarohpyry kynexine Ritonōpo zurume. Moro onenahpopyra kynexine Moeze omihpyryae ro. Arāo pakō zurume rokē kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxīpo Tawi tomo a, “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine.)

⁵ —Ywy ase oserematoh esēme oserematoh rihpōme jexiryke, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

(Mat 12.9-14; Mak 3.1-6)

⁶ Morarama imepỹ oserematohae ropa tomōse Jezu atamorepatoh taka imehnō amorepase. Morarama ahno tooehse Jezu a, apotunuru wino aosemahmirihmahpyry. ⁷ Moro tao Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine parixeu tō maro. Ahno kurākary enery se toh kynexine Jezu a oserematohae. “Mokyro popyra mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra mana,” kary se toh kynexine. Morara exiryke toraximase eya xine, Jezu hxirotohme tyya xine.

⁸ Yrome toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine.

Ynara tykase Jezu aosemahmirihmahpyry a,

—Osehko xiaro yna rātaka, tykase eya.

Mame towōse ynororo. Toytose ahno rātaka.

⁹ Morarama ynara tykase Jezu eya xine,

—Kuezuhtoko. Oty riry kure kyaa xine oserematohae Moeze nymerohpyry omipona kuahtao xine, ahno kurākary, imehnō ryhmary? Oty riry kure kyaa xine, imehnō poko kuenupunarykomo, imehnō enahkary? tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Morarama tỹkakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo aosemahmirihmahpyry a,

—Oemary enuhmako xiaro, tykase eya.

Morarama tātaporamase eya. Kure ropa toehse ynororo. ¹¹ Mame moro eneryke tyya xine tyekītapāse toto yronymyryme. Tōximōse toto oturutohme Jezu ryhmary poko tyya xine.

12mākō menekatopōpyry poko Jezu a

(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)

¹² Morarama Jezu toytose ypy pona Tummy maro oturuse. Moroto tōmehse ynororo tōtururu poko Tummy maro, Ritonōpo maro. ¹³ Morarama tōmehse ahtao, ty-

marōkō tykohmase tyya. Mame 12me tymenekase eya tynenyokyryme.

—Jomi poe ytoytōko matose jomiry ekarose pata tō punero, tykase ynororo eya xine. ¹⁴ Mame ynara inymenekatyā kynexine. Ximāo, mokyro tosehapse ropa Peturume Jezu a. Zakorō roropa tymenekase Ātare, Tiaku te, João roropa te, Firiye te, Patoromeu roropa tymenekase te, ¹⁵ Mateu te, Tome te, Tiaku, Aupeu mūkuru kynexine te, Ximāo imepyny, Juteu tō esary pynoto te. ¹⁶ Juta, Tiaku mūkuru ynororo kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Jezu ewokaneme kynexine ynororo. Enara tymenekase toto Jezu a.

Ahno amorepatopōpyry poko, ikurākatopōpyry poko

(Mat 4.23-25)

¹⁷ Morarama ypy poe tyhtose ropa Jezu 12mākō maro. Mame jakuramā pona tooehse tahtao totyphose ynororo typoetory tō maro. Imoihme ipoetory tō kynexine. Imehnō roropa tuhke tooehse morotona Jutea nonorypōkomo, Jerusarēpōkō roropa. Tuna konōto ehpiōkō tooehse roropa Tiropōkomo, Xitōpōkomo, enara tooehse toto morotona. ¹⁸ Jezu omiry etase tooehse toto. Kurākōkara ekurākapose roropa tooehse toto. Joroko tō nyryhmatyā roropa tooehse ekurākapose roropa. Morarama tukurākase ropa toto eya. ¹⁹ Jezu temuhmary se toh toehse, emero, toekurākapotohkōme eya, ijamitunuru enetuputyryke tyya xine. Mame toekurākase ropa toto. Enara.

Tākye ehtoh poko, emynyhmatoh poko roropa

(Mat 5.1-12)

²⁰ Morarama typoetory tō tonese Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Tākye matose, tymōkomokākara.

Ritonōpo oesēkōme enetuputyryke oya xine tākye exīko matose.

²¹ —Tākye roropa matose omise exiketomo.

Imeīpo otuhnōko matose. Tuesapare exīko roropa matose.

—Amarokō roropa xitaketomo, tākye ehtoko.

Imeīpo exianāko ropa matose.

²² —Tākye matose ozehno xine imehnō ahtao Kapu ae Ayhtohpyry poetoryme oexirykōke. Orumekatorỹko imehnō mā repe, opoihtotorỹko roropa toh mā repe, onetāpatorỹko roropa mā toto ypokoino. ²³ Tākye rokē ehtoko morara ahtao, itamuraume kurā tukurākase exiryke kapu ao Papa esao, okyryrykōme. Ozehno xine toto ehtoh sā urutōkō zehno itamura tō kynexine roropa pake, Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyhtao eya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁴ —Naeroro tomeseke ehtoko tymōkomoke exiketomo.

Atākyemāko matose seromaroro tymōkomoke oexirykōke repe, oepohpyrykō oemarykō po toehse exiryke.

Yrome imeīpo atasamāko myhē matose.

²⁵ —Atäkyemäko matose repe, tuesapare exiketomo. Imeïpo atasamäko ropa matose.

Emitapänöko roropa matose.

—Amarokö roropa exianaketomo, imeïpo atasamäko ropa matose, ihnamöko matose, xitäko.

²⁶ —Tomeseke ehtoko imehnomo a oeahmarykohtao oenekunohpyra xine toto ehtohme. Ynara exiryke, pake oeahmarykö sä urutö kö toahmase roropa azahkuru exiketomo a oxisä toexiryköke, tykase Jezu eya xine.

Ozehnotokö pyno ehtoko

(Mat 5.38-48; 7.12)

²⁷ Morarame ynara tykase Jezu totananomo a, —Ose xine pyra exiketö pyno ehtoko. Kure rokë ozehnotokö tyritoko roropa. ²⁸ Kure rokë okerekerem-ananö tyripotoko Ritonöpo a. Oturutoko Ritonöpo a ohtomananökö poko roropa kure toto ritohme roropa. ²⁹ Mame imepyny a oëpatapihmorykohtao, osetoro os-ëpatapihmopotoko eya. Oupökö tapoise ahtao imepyny a, ometÿkö roropa ekarotoko eya.

³⁰ “Okyryrykö se ase,” karyhtao imehnomo a oya xine, ekarotoko rokë eya xine. Mame okyryrykö tarose axï-tao rokë ahtao imehnomo a moro onupuxihkara ropa ehtoko. ³¹ Kure rokë orirykö se matose imehnomo a. Naeroro imehnö kure rokë tyritoko roropa, kure orirykö se oehtohkö sä imehnomo a.

³² —Morarame opyno exiketö se rokë awahtao xine, popyra matose. Kure oripyra xine Ritonöpo mana opyno exiketö se rokë awahtao xine. Pohnö mä morararo. Typyno xine exiketö se rokë mä toto, typyno xine exiketö kara se pyra mä toto. ³³ Morararo kure orinanökö rokë riryhtao kure oya xine, popyra matose. Kure oripyra xine Ritonöpo mana morara awahtao xine. Iiryryymäkö morararo, kure tyrinanökö rokë maro kure mä toto. ³⁴ Morararo omökomory ekaröko matose imehnomo a axïtao rokene, toto waro oexiryköke. Ekaröko ropa oya xine, “Ise ropa ase,” karyhtao oya xine. Morara awahtao xine oty katohme, “Kure ase,” äko matou? Popynö morararo omomÿke pyra mä toto tymökomorykö ekarory ropa waro toexiryköke. ³⁵ Morara exiryke ynara rokë ehtoko, asatokökara pyno ehtoko. Kure rokë tyritoko toto. Äkorehmara xine exiketö roropa akorehmatoko. Morara awahtao xine kurä ekaröko Ritonöpo oya xine mana itamurume, imeïpo kapu ao. Mame Ritonöpo imehxo exikety poenöme exïko matose, kure Ritonöpo exiryke, “Kure mase,” kara exiketomo a roropa, iiryryymäkomo a roropa. ³⁶ Mame imehnö poko oenupunatoko, Omykö kapuað samo, opoko xine aenupunatoh sä roropa oenupunatoko imehnö poko, tykase Jezu eya xine.

Imehnö apiakary poko

(Mat 7.1-5)

³⁷ —Imehnö onekaropyra ehtoko popyra, popyra oekaropyra xine Ritonöpo ehtohme roropa. Imehnö

onyhxiropyra ehtoko ohxiropyra xine Ritonöpo ehtohme roropa. Imehnomo a oryhmatopöpyrykö poko awamekaro xine ro kë ehtoko. Morarame oorypyrykö korokäko Ritonöpo mana. ³⁸ Imehnomo a okyryrykö ekarotoko itamurume. Mame oya xine kure toehtoh ekaröko mä Ritonöpo roropa onekarohpyrykö saaro. Moro motyëkäko kuhse Ritonöpo mana. Oe-marykö pehkäko mana onekarohpyrykö saaro imehnomo a. Moro saaro ekaröko ropa Ritonöpo oya xine mana, tykase.

³⁹ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine, enetupuhtohme eya xine,

—Otäto tonurëkara tysä exikety aröko hnae?

Arypyra, tysä exikety aroryhtao tonurëkara a epukäko rokë toh mana oramä etonie toytoyorykohtao.

⁴⁰ Morarame tamorepanekö onymotyëkara mä toto. Tätamorepakehse tahtao xine tamorepanekö sä exïko toh mana, tykase.

⁴¹ —Otaräme imepÿ mä iiryryryme pitiko rokë repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sä mana. Yrome oorypyrykö pitiko rokë pyra mana, wewe konö-to onu ao exikety sä mana. Morara awahtao xine imehnö rypyry enëko rokë matose. Yrome oorypyrykö onenepyra amarokomo. ⁴² Imehnö kerekeremaryhtao oya xine otaräme ynara äko matose eya xine, “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” äko matose repe. Yrome oenurukö ao roropa wewe konöto exiry waro pyra matose. Onekunohto rokë matose. Ose-mazuhme aporo wewe konöto toutoko oenurukö ae. Moromeïpo kurehxo enëko matose. Imepÿ enuru ae wewe akumuru oïko ropa matose kure ösenuh-maryköke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykö irumekatoko. Moromeïpo kurehxo imehnö akorehmäko matose, iiryryrykö rumekapory poko, enara, tykase Jezu eya xine.

Otyro eperytatoh poko sä amorepatopöpyry sero

(Mat 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ Morarame ynara tykase Jezu roropa,

—Morarame otyro zoko kurä eperytara mana xih-pyryme. Morararo ätaryka xihpyry kuräme eperytara mana. ⁴⁴ Morarame topere eneryhtao kyya xine otyro zoko enetupuhnöko sytatose. Ynara exiryke murukuh-ja epery exipyra mana omoxino eperyme. Morararo oroxi roropa exipyra mana pönoko eperyme. ⁴⁵ Kure awahtao xine kure osenetupuhnöko matose okurohtao xine. Mame ömirykö roropa kure exïko. Mäpyra popyra awahtao xine popyra roropa osenetupuhnöko matose okurohtao xine. Ömirykö popyra roropa exïko mana, enara.

Tapyi riry poko sä amorepatopöpyry sero

(Mat 7.24-27)

⁴⁶ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Oty katohme hkoh ynara äko matou ya, “Jesëme mase. Jesëme mase,” äko matose repe ya, yrome jomipona pyra matose. ⁴⁷ Jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exïko matose.

Imepÿ tuaro exikety sã matose. ⁴⁸ Tuaro exikety a tytapyĩ tamose tũporẽ po. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konõto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara kure tyrise exiryke tũporẽ po. ⁴⁹ Yrome jomiry etananõ jomipona pyra toehse ahtao tuaro pyra exiketõme mã toto. Imepÿ tuaro pyra exikety sã roropa exiko mã toto. Tytapyĩ tyrise eya isawã po repe. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyĩ tomase tyryrykane a nakuaka. Mame tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

Sajëtu poetory kurãkatopõpyry poko Jezu a
(Mat 8.5-13)

7 Morarame morohne poko mokaro amorepakehxĩpo Jezu toytose ropa Kapanaũ pona. Moroto soutatu esë kynexine, sajëtu. Ipoetory tõ 100me kynexine, soutatu tomo. Romanome kynexine ynororo, juteukara. ² Inamoto kure pyra toehse. Ìpyno pohto rokë pyra kynexine. Orihsasaka toehse ynororo. ³ Mame Jezu ekary totase ahtao sajëtu a, imehnõ tonyohse eya Jezu enehtohme. Juteu tamuxiry tõ tonyohse eya mokyro kurãkatohme. ⁴ Mame Jezu a toytose tah-tao xine, ynara tykase toto eya,

—Oenehse ynanoehno Sajëtu omi poe, inamoto kurãkatohme ropa oya. Oytory kure yna a ynororo kure yna a exiryke. Yna pyno mana, ⁵ Juteu tõ pyno. Atamorepatoh tyripose roropa eya yna atamorepatohme. Morara exiryke kyryh kaxiko, aomipona, tykase toto Jezu a.

⁶ Naeroro toto maro toytose Jezu. Mame moe hkopyra toehse ahtao tope tõ tonyohse ropa sajëtu a, Jezu maro toto oturutohme ropa. Morarame tõsëpatakã-mase toto. Ynara tykase toto Jezu a, sajëtu omihpyry tokarose eya xine,

—Oserekohmara exiko ytapyi taka ooepyry poko. Tuisa konõto kara ase nykã rehne. ⁷ Ime pyra roropa ase. Naeroro ytopyra roropa ase oya ihxipÿke jexiryke, nykã rehne. Òmiry ke rokë ypoetory ikurãkako aekurãkatohme ropa, nykã rehne. ⁸ Ywy roropa tosëke ase, ty-poetoke roropa ase soutatu tõ ke, “Ytoko,” karyhtao ya, ytõko ypoetory mana, jomipona. “Osehko,” karyhtao imepyny a, oehnõko roropa mã ya. “Enara tyriko,” karyhtao ya, tyrõko mã toh roropa jomipona. Moro saaro mase õmiry ke kurãkõkara kurãkary ropa waro mase, nykã reh sajëtu, tykase nenyohyã Jezu a.

⁹ Mame morara kary totase ahtao Jezu a,
—To! tykase. Tõsenuruhkase. Mame tymarõkomo a toeramase ynororo, ynara tykase eya xine,

—Tonetupuhse ywy mokyro a yronymyryme. Juteukara mokyro repe yrome jenetupuhno. Mokyro panõ onenepitopyra reahse Izyraeu to htao. Morara exiryke inamoto kurãkãko ropa ase, tykase eya xine Jezu.

¹⁰ Mame mokyro poetory tõ toytose ropa, tosëkõ tapyi taka. Moro tao kuranõpokara kure ropa tonese eya xine, toekurãkase ropa, Jezu omiry ke rokene. Enara.

Pytÿpo mükuru ësemãkatopõpyry ropa poko Jezu a

¹¹ Moromeĩpo imepÿ pata pona toytose Jezu Naĩ pona, typoetory tõ maro. Tuhkãkõ roropa toytose Jezu maro. ¹² Mame pata apuru eutary pota tao tooehse tahtao xine ekepyry aronanõ tonese eya xine. Pytÿpo mükuru kynexine aorikyhpury, toirõ kynexine imükuru. Mame tuhke patapõkõ mokyro maro toehse, pytÿpo maro zonemyry enese. ¹³ Morarame mokaro eneryke tyya samũ tykase Jezu tukurohtao. Toenupunase roropa ynororo pytÿpo poko. Ynara tykase eya,
—Xitara exiko, tykase eya Jezu.

¹⁴ Morarame toytose ynororo, ekepyry ë apose. Mame aronanõ totypohse ahtao ynara tykase Jezu, aorikyhpury a,
—Aimo owõko ty, tykase eya.

¹⁵ Mame sëpe towõse ynororo. Mame tõmitase ropa ynororo. Mame Jezu a tynësemãkahpyry ropa tokarose ropa jeny a. ¹⁶ Moro eneryke tyya xine tõsenuruhkase toto. Kure Ritonõpo tyrise eya xine. Ynara tykase toto,
—Kure kuhse mase, Ritonõpo. Ritonõpo omiry poko urutõ imehxo exikety kymaro xine mana. Kypynanohse xine Ritonõpo tooehse, tykase toto.

¹⁷ Morarame Jezu tokãtose eya xine Juteu tõ patary punero, imehnõ patapõkõ punero, enara.

Joã a typoetory tõ enyohtopõpyry pokoJezu maro toto oturutohme
(Mat 11.2-19)

¹⁸ Joã poetory tomo a Jezu ehtopõpyry tokarose ropa tosëkomo a. Mame asakoro typoetory tõ tykohmase ropa tyya. ¹⁹ Mame toto enyohne ropa toto oturupotohme ropa Jezu a. Ynara tykase Joã, eya xine,

—Ynara kahtoko Jezu a, “Ritonõpo nymenekahpyry eraximãko ynanase. Ynoro hmahno? Ynorome pyra awahtao, imepÿ eraximãko ynanah?” kahtoko ke Jezu a, tykase Joã tynenyohyamo a.

²⁰ Morarame tooehse toto Jezu a. Ynara tykase eya,
—Ahno ëpurihkahpõ yna enyohno oya yna oturupotohme oya. Omoro toko hma, “Oehnõko mana,” katopõpyry Joã a. Ynorome pyra awahtao imepÿ eraximãko ynanah? tykase toto Jezu a.

²¹ Morarame mokaro morotona toytose ahtao tuhke kurãkõkara kurãkãko Jezu kynexine. Inyrokurukõ roropa tymynyhpãkapose ropa eya. Jorokohpãkõ roropa kure ropa tyripose eya. Tonurãkara roropa tonutanohpose ropa eya. ²² Morarame ynara tykase Jezu Joã nenyohyamo a,

—Joã a ytotoko ropa. Zurutatoko ynyrihpyry poko, onetahpyrykõ poko, onenehpyrykõ poko, enara. Ynara enëko matose, tonurãkara kure osenuhmãko ropa mana. Ytoytopynÿpotõ kure ytoytõko ropa mana. Xiki-hxikihme ytoytõko mã toto. Ipũ imotatyã kure exiko ropa mana. Otato pyra aehtyã otato exiko ropa mana. Aorihtyã ësemãnõko ropa mã toto. Te, kure Ritonõpo ehtoh waro pyra exiketõ tuarõtãko mã toto Ritonõpo omiry poko, enara. ²³ Mame tãkye kuhse matose exiko

jenetupuhkehpyra awahtao xine, poremäpyra awah-
tao xine, kahtoko João a, tykase Jezu eya xine.

Sero Jezu oturutopöpyry João poko

²⁴ Mame João nenyohtyã toytose ropa toto ahtao,
ynara tykase Jezu imoihmäkomo a João poko.

—João maro mytoatose ahno esaka pyra. Oty enese-
hxo mytoatose morotona. Pyrouimo panõ tyryrykane
naronarory enese mytoatose repe? Orutua jamitu kara
enese mytoatose? ²⁵ Onoky enese mytoatose? Kuräke
autupohtohpyry eneseh mytoatose? Yrome kuräke au-
tupohtotyã tapyi kurä tao rokë mã toto, pata esã tapyĩ
tao roropa mã toto. ²⁶ Kuurutoko. Onoky enese my-
toatose? Ritonõpo omiry poko urutõ enese mytoa-
tohse? “ÿ,” kahtoko, kuezuhoko. Ynara äko ase oya
xine, Ritonõpo omiry poko urutõ motye exikety kuhse
tonese oya xine, João mokyro. ²⁷ Etatoko ke, mokyro
poko ynara tymerose Ritonõpo omiry, “Ynenyokyh-
pyry mosero, äko Ritonõpo. Osemazuhme mosero
aropõko ase oesemary rineme samo. Imehnõ tuarõ-
tanohneme mana,” katopöpyry Ritonõpo a tymerose
mokyro poko, tykase Jezu.

²⁸ —Ynara äko ase oya xine, ahnome aenurutyã mo-
tye João mana, ahno ëpurihkahpono. Emero motye
mana. Yrome Ritonõpo poenõme aenurutyã mã
imepyra ro tahtao xine João motye ro toh mana,
tykase Jezu eya xine.

²⁹ Tuhkäkomo a totase Jezu omiry, kowenu tinerũ
apoinanomo a roropa totase.

—Zae Ritonõpo mana, tykase toto. Pake João omiry
etahpõkõ kynexine. Ritonõpo omipona toehse toto.
Tõsëpurihkapose roropa toto João a tonetupuhse tyya
xine exiryke. ³⁰ Yrome parixeu tõ Ritonõpo omipona se
pyra toh kynexine, Moeze nymerohpyry poko
amorepatõkõ maro. Pake João a ytopyra toh kynexine
osëpurihkapose.

³¹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine,
—Oty sã seromatokomo? Izyraeu tomo? Onoky sã
roropa matou? ³² Ynara sã matose. Poetohti sã matose
osepekahtoh tao. Kohrame exiketõ sã matose. Ynara
äko toto poetohti tomo oxime rokë kohkohtäko,
“Ynaneto rue repe onetarykõme. Yrome wara mato-
kene. Mame ynanyhnamõ roropa repe onetarykõme.
Yrome onyhnampyry matokene. Oty se keh matou?”
äko toto oseya rokene. ³³ Mokaro sã matose. Ynara
exiryke, João, ahno ëpurihkaneme tooehse oya xine
repe. Toitoine otuhpyra kynexine tõtururu poko Ri-
tonõpo maro, jehnahpyry roropa onëpyra kynexine.
Yrome amarokõ ynara tykase ipoko, “Jorokohpe moky-
ro,” matose ipoko. ³⁴ Morarame Kapu ae Ayhtohpyry
toehse roropa oya xine. Tõtuhse ynororo. Eukuru
tõse roropa eya. Yrome ynara matose ipoko, “Enetoko
ke, moky kahpyry autukurujano, eukuru ëne, kowenu
tinerũ apoinanõ epeme, iiryryymäkõ epeme roropa,”
matose ipoko roropa. ³⁵ Yrome Ritonõpo omipona se
exiketõ mã tuaro Ritonõpo ehtoh enetupuhnõko. Zae
ahtoh enetupuhnõko roropa mã toto.

Sero Jezu otuhtopöpyry poko parixeu tapyĩ tao

³⁶ Morarame Jezu toahmase parixeu a tytapyĩ taka
aytotohme otuhse. Parixeu esety Ximão kynexine.
Mame itapyĩ taka toytose Jezu. Mame typorohse
kohrame otuhtoh pona. ³⁷ Moro pata po nohpo kynex-
ine, iiryryrymano, orutua kõ poko exikety. Morarame,
“Jezu toytose parixeu tapyĩ taka otuhse,” kary totase
tyya ahtao, parixeu tapyĩ taka toytose roropa ynororo.
Mame ixtaratu tyyne exikety tarose eya topu risë ao,
arapaxturu ao. ³⁸ Mame Jezu mykakoxi typorohse
ynororo, eponaro. Tyxitase ynororo, tyrypyry
rumekary se toexiryke. Tonakuru ke Jezu pupuru
tysüsümase eya. Moromeïpo tūsety ke ipupuru tyko-
rokase ropa eya tyxitakehxi. Typohse roropa ipupu-
ru pona eya. Ixtaratu ke roropa tyropase roropa eya,
eahmaryme tyya, ipyno toexiryke. ³⁹ Moro eneryke
tyya, ynara tykase Jezu kohmahpono, parixeu tukuro-
htao,

—Mose Ritonõpo poe urutõme nymyry ahtao, nohpo
tupupuru poko exikety enetuputyry. Iiryryryme mose
nohpo ehtoh waro exiry, tykase ynororo tukurohtao
rokene.

⁴⁰ Morarame ynara tykase Jezu Ximão a,

—Ximão, jotururu se ase amaro, tykase.

—Oty poko? tykase. —Kaxiko, kuuruko, tykase Ximão
Jezu a. Mame ynara tykase Jezu,

⁴¹ —Asakoro orutua kõ kynexine, tosëkõ tinerũ
apoihpõkomo. Toiro orutua a tineru tapoise 500 mi-
ume. Imepyny a 50 miume rokë tapoise. ⁴² Morarame
tynapoihpyrykõ epehmary se ropa toh toehse repe.
Yrome tosëkõ onepehmasaromepyra toh kynexine
asakororo, tytineruke pyra toexirykõke. Moro eneryke
tyya toenupunase toto poko esëkomo. Ynara tykase
ynororo, “Otara kara ywyroro moro epehmäko ase
onepehmara oehtohkõme,” tykase typoetory tomo a
esëkomo.

—Ximão, morara ahtao onoky tokoh tosë sehxo nae?
tykase Jezu, tõturupose parixeu a.

⁴³ Mame ynara tykase Ximão,

—Otaräme mokyro, tuhkehxo tineru apoihpono.
Mokyro tosë sehxo mana, tykase Ximão. Ynara tykase
Jezu eya,

—Zae mase morara karyke oya.

⁴⁴ Morarame nohpo a toeramase Jezu. Ynara tykase
ynororo Ximão a,

—Mose nohpo enëko mase. Atapyĩ taka oehno.
Yrome jepuhkurikatoh onekaropyra makë ya. Mose
nohpo rokë upupuru kurikano tonakuru ke. Tūsety ke
upupuru tykorokase roropa eya. ⁴⁵ Tomõse atapyĩ taka
jahtao ypohpyra roropa makene. Yrome mose nohpo
jeahmakehpyra mana upupuru pona. ⁴⁶ Jūsety anah-
para roropa makene tyloxinë ke. Mose nohpo rokë
upupuru popano ixtaratu ke. ⁴⁷ Morara exiryke ynara
äko ase oya, mose ypoko toenupunatohke otuarõ-
tanohtorýko mana tyrypyry tuhke korokatopöpyry
poko ya. Imepý mã pitiko tyrypyry tykorokase ahtao,

morararo pitiko rokē ypoko enupunāko mana, tykase Jezu parixeu a.

⁴⁸ Morarame ynara tykase Jezu nohpo a,
—Oorypyry ykorokano, tykase.

⁴⁹ Mame imehnō otuhketō ynara tykase toto oseya rokene,

—Onoky mosero iirypyry korokane? tykase toto.

⁵⁰ Mame ynara tykase Jezu nohpo a,
—Tonetupuhse oya jexiryke typynanohse mase.
Ytoko ropa. Torētyke pyra exiko, tykase Jezu eya.

Sē nase nohpo tō ytotopōpyry poko Jezu maro

8 Moromeīpo Jezu toytose pata tō poro Ritonōpo omiry kurā poko imehnō amorepase. Toto esēme Ritonōpo exiry poko tamorepase toto eya. Ipoetory tō roropa 12mākō toytose imaro. ² Nohpo tō roropa toytose imaro inukurākatyamo, jorokohpanōpo tomo, kuranōpotōkara, enara toytose toto. Toiro esety Maria kynexine, mokyro esety akorō Matarena kynexine. Mokyro ae 7me joroko tō tutūtanohpose ropa pake Jezu a. ³ Joana roropa imaro toytose, Erote poetory esē pyty. Tuisamehxo kynexine inio, esety Kuza. Te, Suzana roropa toytose. Imehnō nohpo tō roropa tuhke toytose Jezu maro. Mokaro toenupunase Jezu poko. Ipoetory tō poko roropa toenupunase toto. Tymōkomorykō tapiakase eya xine, ekarotohme Jezu tomo a. Zotykō tahnose eya xine, enara.

Sē nase ipuhturu pahne poko sã ahtatohme
(Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

⁴ Morarame imehnō oehkehparya ehse Jezu a, imeimehnō pata tōpōkomo. Morarame imoihme toehse toto ahtao tamorepase toto Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine, enetupuhtohme toto a.

⁵ —Orutua toytose otyro puhturu pahse, ahtatohme. Mame ipuhturu papyryhtao eya tupito po ipuhturu toepukase roropa osema tao. Moro tutūmase ahno a. Torō tomo a roropa tonahse. ⁶ Mame ipapyryhtao, topuxikiri htaka toepukase roropa, ipuhturu. Moro tōxih-tase axī repe. Yrome taremāse ropa tuna pyra exiryke nono ao. ⁷ Mame ipapyryhtao ro ipuhturu toepukase roropa ātaryka htaka. Moro tahtase repe yrome ātaryka a toise. ⁸ Morarame nono kurā pona toepukase ipuhturu. Moroto kure tahtase, toperytase roropa. Tuhke toperytase, enara.

Mame etyhparyme ynara tykase Jezu,
—Typanare awahtao xine etāko matose, tykase Jezu eya xine.

Typoetory tō tuarōtanohtopōpyry pokootyru puhturu arykahpō poko
(Mat 13.10-23; Mak 4.10-20)

⁹ Morotoino ynara tykase ipoetory tō Jezu a,
—Oty poko hko moturuno moro poko samo? tykase toto eya. ¹⁰ Mame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase,
—Kuesēkōme Ritonōpo ehtoh poko zuaro exīko matose enetuputyryke oya xine. Yrome imehnō

amorepāko ase tupimā ke rokene, enetupuhtohme eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra toh mana. Eta-tohme roropa eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra mā toto, tykase Jezu eya xine.

¹¹ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine,
—Ynekarohpyry otyro puhturu papyry poko ynara mana, ipuhturu sã Ritonōpo omiry mana. ¹² Mame ipuhturu aepukahpyry osema taka sã Ritonōpo omiry etananō repe. Mame joroko tamuru oehnōko mana Ritonōpo omiry apoitohme ropa ikurohtaka xine, aomipona pyra toto ehtohme, osepynanohpopyra Ritonōpo a toto ehtohme. ¹³ Mame ipuhturu aepukahpyry topuxikiri htaka, imehnō Ritonōpo omiry etananō samo. Mame omi kurā etaryke tyya xine tākye exīko toh mā repe. Yrome toto kurohtaka aomiry omōpyra samo. Axītao rokē enetupuhnōko toh mā repe. Yrome toetuarimarykohtao axī poremānōko ropa mā toto. ¹⁴ Morararo imepỹ ipuhturu toepukase ahtao ātaryka htaka, moro sã Ritonōpo omiry etananō mā repe. Mame torētyke toexirykōke tymōkomoke se roropa, typenetarykō poko roropa. Morohne mā Ritonōpo omiry eīko, ātaryka samo. Eperytara sã mā toto tukurohtao xine, ekurehnōko. ¹⁵ Māpyra ipuhturu aepukahpyry nono kurā pona, moro sã Ritonōpo omiry etananō mana. Kure Ritonōpo omiry etāko toto. Wenikehparya roropa exīko toto. Aomipona roropa toh exīko. Penekehparya roropa toh mana. Aomiry ekarōko imehnomo a enetupuhpotohme. Mame enetupuh-poryhtao eya xine eperytāko sã mā toto, tykase Jezu eya xine.

Oezurukō ononēpyra ehtoko katopōpyry poko Jezu a
(Mak 4.21-25)

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu eya xine,
—Nāparina pitiko saerehkane zukaxīpo onyripyra sytatose mukuxi mitaka. Onyripyra sytatose epehtoh zopikoxi roropa. Jarao rokē tyrīko sytatose kae, apō pona saerehkatohme, oehketō zeipotohme, toto osenuhmatohme roropa, tykase ynororo. ¹⁷ —Emero zonētyā zumakāko mana aryhnaka tyripōko Ritonōpo mana. Emero etapuruhpyry etapuruhmakāko roropa mana jarao ehtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁸ —Naeroro tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko onetahpyrykō poko. Nae exiketō tuhkehxo apoīko. Yrome aryparya exiketō ikyryrykō ipuxihkāko emahpoe xine. Morararo kure jomiry etaryhtao oya xine tuhkehxo enetupuhnōko matose. Yrome jomiry kure onetara awahtao xine jomiry poko wenikehnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Jezu ē ytotopōpyry poko Jezu enesezakorō tō maro
(Mat 12.46-50; Mak 3.31-35)

¹⁹ Mame Jezu ē toytose Jezu enese repe zakorō tō maro. Yrome ytopyry tokurehse ynaroro, ahno imoihme exiryke. ²⁰ Mame imepỹ ynara tykase Jezu a,
—Asa noehno moky ākorō tō maro. Mokā jarānao. Tōtururu se mā toto amaro, tykase.

²¹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonõpo omiry etananõ mã aomipona roropa exiketõ mã mokaro mã ajame exiko jakorõ tõme roropa, tykase Jezu eya xine.

Tyryrykane mynyhpākatopōpyry poko Jezu a
(Mat 8.23-27; Mak 4.35-41)

²² Morarame imepỹ ěmepyrayae kanawaka tõtyrise Jezu typoetory tõ maro. Ynara tykase ynororo eya xine, —Ehmaropa ikuhpo mõpozakoxi, tykase eya xine. Mame toytose toto. ²³ Mame toytorykohtao tynyhse Jezu kanawao. Morarame tyryrykane konõto tooehse ypy poe ikuhpo pona. Pohkane konõto toehse. Kanawa nerymary se pohkane toehse. Mame enaromỹke toehse toto tyneryrykõ poko. ²⁴ Morara exiryke axĩ Jezu tõpakase ropa eya xine. Ynara tykase toto, —Jezu, Jezu, nerỹko reh sytatoehse, tykase toto. Mame Jezu towõse ropa. Tõmiry ke tyryrykane tymynyhpākapose eya, pohkane roropa tymynyhpākapose. Mynytyme tuna toehse ipunaka. ²⁵ Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a, —Otoko ahtao keh jenetupuhnõko matou? tykase Jezu eya xine. Tõsenuruhkase toto. Enaromỹke roropa toh toehse. Ynara tykase toto oseya rokene, —Onoky keh mosero? Tõmiry ke rokẽ tyryrykane mynyhpākapone, pohkane roropa aomi poe tymynyhpāse, tykase toto oseya rokene.

Joroko tũtanohpotopōpyry poko orutua ae Jezu a
(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

²⁶ Morotoino toeporehkase toto Keraza pona, Karirea mõpozakoxi. ²⁷ Morarame towõse ropa tahtao ikuhpo ehpiokoxi ahno toporyse eya, moro patapono. Jorokohpe ynororo kynexine moinoro. Pake ro tupõ turumekase eya, tytapyĩ tao nyhpyra roropa ynororo, okepy zonẽtoh po ehse ynororo. ²⁸ Mame Jezu eneryke tyya kui tykase ynororo. Jezu ěpataka toepukase. Mame ynara tykase ynororo opore, —Jezu, Ritonõpo kapuaõ mũkuru mase, imehxo exikety mũkuru. Oty se hma ya? Juãnohpyra exiko ajohpāme samo. Utuarimapopyra exiko roropa, tykase joroko ahnoaono Jezu a. ²⁹ Morara tykase ynororo Jezu a tutũtanohpory ropa waro toexiryke eya. Tuhke rokẽ tynaõmahpyry tomatomase joroko a āpuruhpyry tao ahtao ro. Ketu ke tymyhse ynororo repe emary poko ipupuru poko, enara. Yrome ketu tamohmohse eya, joroko a taropose ahtao ahno esaka pyra. ³⁰ Morarame ynara tykase Jezu eya, —Onoky nah tã oesety? —Ekuhpỹme yna esety nase, tykase, tozuhse eya, tuhke joroko tõ tomõse exiryke zaka. ³¹ Morarame ynara tykase toto tātaryporykõke Jezu a, —Yna onenyohpyra exiko apotoimo htaka, tykase toto Jezu a. ³² Moroto poinokoimo tõ kynexine, otuhnõko, ypy po. Mame ynara tykase joroko tõ Jezu a,

—Ynanytoxi poinokoimo aka, ajohpāme samo, tykase toto Jezu a. Morarame Jezu a taropose toto. ³³ Tynaõmahpyrykõ ae tutũtase tahtao xine toytose toh rahkene poinokoimo tõ aka. Mame poinokoimo tõ tururume toytose toto. Ypy ěmory poe tohpahse toto ikuhpo kuaka. Tyneryse toto.

³⁴ Moro eneryke poinokoimo tõ erasẽpyã toepase toto pata pona. Toytose tahtao xine, imehnõ turuse eya xine, apetaõkomo, patapõkomo, emero turuse eya xine. ³⁵ Mame patapõkõ toytose osenuhmase Jezu a. Toeporehkase tahtao xine, jorokohpanõpo tonese eya xine Jezu maro. Typorohse kynexine Jezu pupuru myhto. Tupoke ropa toehse kynexine. Kure osenetupuhnõko ropa kynexine. Moro eneryke tyya xine tõserehse toto. ³⁶ Mame oehsenãkõ turuse roropa eya xine. Joroko tõ tũtanohpotopōpyry ropa poko turuse eya xine. ³⁷ Morarame Kerazapõkomo a Jezu taropose ropa, enaromỹke toexirykõke. Morara exiryke Jezu tõtyrise ropa kanawa aka.

³⁸ —Amaro ytoxi, ajohpāme samo, tykase jorokohpanõpo Jezu a. Yrome tonyohse ropa ynororo Jezu a, —Arypyra, atapyĩ taka ytoko ropa. ³⁹ Atapyĩtaõkõ zuruko okurākakatopōpyry ropa poko Ritonõpo a, opyno aexiry poko roropa, tykase Jezu eya. Mame toeramase ropa ynororo. Tukurākakatopōpyry ropa poko Jezu a tokarose eya patapõkomo a emero. Mame Jezu tõ tātakuohse ropa.

Jairu ěxiry ěsemākakatopōpyry ropa poko Jezu a
(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)

⁴⁰ Mame toeporehkase ropa Jezu ahtao Karirea pona, tãkye toehse imoihmākomo, toraximase tyya xine exiryke. ⁴¹ Morarame imepỹ orutua tooehse. Mokyro esety kynexine Jairu. Juteu tõ atamorepatoh esẽme kynexine. Mame Jezu ěpataka typorohse ynororo. Ynara tykase ynororo Jezu a, —Eropa ytapỹĩ taka ajohpāme samo. ⁴² Jẽxiry itamurume kure pyra mana. Orihnõko mana, tykase ynororo Jezu a. ěxiry 12me jeimamyry nae kynexine, toirono. Morarame imaro Jezu toytose ahtao imoihmākomo a tapurupose, tuhke ahno exiryke. ⁴³ Mame toto rātaka nohpo toytose, munuimohpano. 12me jeimamyry taropose eya kure pyra toexiry poko rokene. Tytinerukehse roropa ynororo, topity poko tytinerũ tonahkase eya. Morararo kynexine pohtohkara ro. Topinopyry pona pyra kynexine. ⁴⁴ Mame mokyro tooehse Jezu mykapo zupõ ehpiry temuhmase. Mame tytemuhmase eya ahtao axĩ tumũkehse ynororo. Toekurākase ropa ynororo, tytemuhmase zupõ tyya exiryke. ⁴⁵ —Onoky keh ytemuhmano? tykase Jezu eya xine. —Arypyra, tykase toto eya. Mame ynara tykase Peturu, —Tuhke nase ahno epuepurohmãko. Otarãme moxiaro kynako oexiehtonanomo, ⁴⁶ —Arypyra, tykase Jezu. —Kurākara ytemuhmano. Zuarõ exino nekurãka ropa ynororo yjमितunuru poe,

tykase Jezu. ⁴⁷ Morara kary etaryke tyya tõsenetupuhse nohpo,

—To! Tuaro rukuh Jezu nahe. Tytemuhmatopõpyry waro ya, tykase nohpo tukurohtao rokene. Mame tooehse eya. Tykytyky tykase ynororo. Enaromyke toehse. Jezu myhtokoxi typorohse ynororo nono pona. Tõsekarose ynororo imoihmäkõ netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Pakero munuimohpe exiase. Morara exiryke oupõ ytemuhmano. Axĩ umũkehno, tykase nohpo Jezu a.

⁴⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya,

—Kuku, tonetupuhse jexiryke oya tukuräkase ropa mase. Naeroro oserehpyra exiko. Kure rokẽ ytoko ropa, tykase Jezu eya.

⁴⁹ Mame nohpo maro auturuhtao ro ahno tooehse Jairu tapyĩ tae. Ynara tykase toto Jairu a,

—Oẽxiry norihno, tykase toto Jairu a.

—Kuamorepanekõ erekohmakehko, tykase.

⁵⁰ Yrome auturuukõ totase Jezu a. Ynara tykase ynororo Jairu a,

—Oserehpyra exiko. Wenetupuhko hkoty. Kure exĩko ropa oẽxiry mana toorihxĩpo, tykase Jezu eya.

⁵¹ Mame itapyĩ taka toeporehkase tahtao tymaro imehnõ anaomõnohpopyra kynexine. Peturu tõ rokẽ tymaro tarose eya, Peturu, João, Tiaku, poeto zумы, jeny, mokaro rokẽ tarose tapyi taka. ⁵² Emero tyhnamose tapyitaõkomo a. Kui tykase roropa toto. Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Xitara ehtoko. Orihpyra nase. Nyhnõko rokẽ nase, tykase ynororo.

⁵³ Yrome Jezu tounohse eya xine, aorikyhpory waro toexirykõke. ⁵⁴ Mame aorikyhpory emary tapoise Jezu a. Ynara tykase ynororo opore eya,

—Orymo, owõko ropa ty, tykase eya. ⁵⁵ Morara kaxĩpo sã rokẽ Jezu a tõsemäkase ropa aorikyhpory. Towõse ropa ynororo. Morarame,

—Autuhmatoko ropa, tykase Jezu eya xine. ⁵⁶ Mame tõsenuruhkase jumy jẽ maro. Mame ynara tykase Jezu jẽ tomo a,

—Mose oẽxirykõ õsemäkatoõpyry ropa onekãtopy-
ra ehtoko, tykase Jezu eya xine. Enara.

Sẽ nase 12mãkõ enyohtopõpyry poko Jezu a

(Mat 10.5-15; Mak 6.7-13)

9 Morarame Jezu a tynamorepatyã tykohmase tyya 12mãkomo. Mame tyjamitunuru tokarose eya xine orẽpyra toto ehtohme, joroko tõ tũtanohpory poko, kurãkõkara kurãkary poko, enara. Toto tyripose orẽpyra. ² Mame imehnõ amorepatohme tonyohse toto eya, tosẽkõme Ritonõpo enetupuhtohme imehnomo a, kurãkõkara kurãkatohme roropa eya xine. ³ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Omõkomorykõ anaropyra ehtoko. Omyxirykõ anaropyra ehtoko, apakarãkõ roropa. Ourukomo, otinerũkõ roropa anaropyra ehtoko. Oupõkõ akorõ roropa anaropyra ehtoko. ⁴ Mame imepỹ tapyĩ taka õmomyrykohtao moroto rokẽ ehtoko. Õnyhtoko moro tao oytotohkõ ropa ponãmero. ⁵ Mame õmirykõ etary

se pyra toto ahtao, opyno xine pyra toto ahtao roropa, esae xine ytotoke ropa. Mame oytorykõ ropahtao epuhsasakatoko, toto neneryme, “Ritonõpo awãnohtorỹko mana, aomiry se pyra oexirykõke,” katohme sã oya xine inetarykõme. Mame imepỹ pata pona ytotoke, tykase Jezu eya xine.

⁶ Morarame toytose toto pata tõ punero Ritonõpo omiry kurã poko imehnõ amorepase. Kurãkõkara tukuräkase roropa eya xine.

Sẽ nase Erote oserekohmatopõpyry poko Jezu poko

(Mat 14.1-12; Mak 6.14-29)

⁷ Mame Erote Karirea rãnaõkõ tuisaryme kynexine. Morarame emero Jezu nyrytyã ekarory totase eya.

Morarara exiryke tõsetaehkase. Torẽtyke toehse ynororo, ynara karyke imehnomo a Jezu poko,

—João ahno õpurihkahpõ tõsemãse ropa mana, kary etaryke tyya.

⁸ —Arypyra, tykase imehnomo. —Eria ekepyry mokyro tõsemãse ropa mana, tykase toto. Jezu poko imehnõ roropa ynara tykase,

—Arypyra, pake Ritonõpo poko urutonõpo ekepyry mokyro, tõsemãse ropa mana, tykase toto Jezu poko.

⁹ Yrome ynara tykase Erote,

—João tuhkapose ya, onoky keh mokyro osekãtokety. Tuaro pyra reahse, tykase. Mame Jezu enery se toehse ynororo rahkene.

Sero nase 5.000mãkõ otuhmapotopõpyry poko Jezu a

(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Jo 6.1-14)

¹⁰ Mame inenyohyã tooehse ropa Jezu a. Emero tynrytyãkõ tokarose ropa eya xine. Morarame tymaro typoetory tõ tarose Jezu a tokare pyra Petesaita pona.

¹¹ Yrome imoihmäkõ tuaro toehse Jezu ytory poko.

Tokahmase eya xine. Mame toporyse ropa toto a ahtao, toto anaropopyra ropa kynexine. Tamorepase toto eya, toto esẽme Ritonõpo ehtoh poko. Kurãkõkara tukuräkase roropa eya.

¹² Mame xixi tyerukumãse ahtao 12mãkõ toytose Jezu a. Ynara tykase toto eya,

—Imoihmäkõ enyohko ropa mõtohne toto ytotohme ahno esaka ropa. Moero tahtao xine otuhnõko mã toto. Nyhnõko roropa mã toto. Ahno esary kara taro, tapyi pyra, tykase toto.

¹³ Morarame Jezu a tozuhse typoetory. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Amarokõ ro inahpatoko, tykase eya xine.

Mame ynara tykase toto,

—Otarahxo? 5me rokẽ wyi nae ynanase, kana roropa asakoro rokẽ inunõ kara. Morara exiryke otara ãkohxo ynanah? Yna ytory se hma moxiã zuru epekahse? tykase toto Jezu a.

¹⁴ Mame ynara tykase, Jezu a tozuhse,

—Arypyra, iporohkapoko toto. Oseosetyoro tyripotoko toto, 50me rokẽ tuhke toto exiry tyripotoko, tykase Jezu eya xine. Moroto 5.000me orutua kõ kynexine tuhke exiry.

¹⁵ Morarame ahno tō typorohkapose eya xine emero.
¹⁶ Mame wyi tapoise Jezu a 5me. Kana roropa tapoise eya asakoro. Morarame kakoxi tōsenuhmase,
 —Kure mase Papa kapuaono, tykase ynororo. Moromeīpo wyi tytohtokase eya kana maro. Morotoino tokarose typoetory tomo a, imoihmākomo a ekarotohme ropa eya xine. ¹⁷ Mame tōtuhse toh rahkene. Tuesapare roropa toh toehse. Mame akoīpyry tanỹse roropa eya xine. 12me ruto typehkase akoīpyry ke. Enara pitikono emākaposemy tyamene xine autuh-tohkōme. Imeīpo taropose ropa toto esaka xine.

“Kyrixtu mase,” katopōpyry sero Peturu a
 (Mat 16.13-19; Mak 8.27-29)

¹⁸ Morarame toiroro Jezu kynexine oturūko Tummy maro. Mame ipoetory tō 12mākō kýtone eya. Mame tōturupose eya xine,
 —Onokyme imoihmākō jekarōko nae? tykase ynororo typoetory tomo a.

¹⁹ Mame ynara tykase toto eya,
 —Otarāme Joāome oekarōko toh mana, ahno ĕpurihkahpōme. Imehnō roropa otarāme Eriame oekarōko toto. Imehnō roropa otarāme pake Ritonōpo poe urutonōpo ĕsemākasēme ropa oekarōko toh mā otarāme, tykase toto Jezu a.

²⁰ Morarame eya xine Jezu tōturupozomose ropa. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Amarokō ke? Onokyme roropa jekarōko matohu? tykase eya xine.

Mame Peturu a tozuhse,
 —Ritonōpo nymenekahpyry mase yna py-nanojneme, tykase Peturu eya.

²¹ Mame Jezu a tymynyhpākapose toto. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Imehnomo a moro onekaropyra ropa ehtoko, tykase eya xine.

Toorihtoh poko ekarotopōpyry sero Jezu a
 (Mat 16.20-28; Mak 8.30-9.1)

²² Mame ynara tykase ropa ynororo typoetory tomo a,

—Kapu ae Ayhtohpyry htomāko mā Izyraeu tō tamuxiry tomo. Tutuisarykōme yse pyra exīko mā toto. Jetapary se exīko mā toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro roropa. Mame jexixihmapōko toh mana jorihmapōko. Yrome moromeīpo oseruao tōmehse jahtao ĕsemānōko ropa ase, tykase eya xine.

²³ Moromeīpo ynara tykase ropa Jezu imoihmākomo a,

—Ymarōme oexirykō se awahtao xine, ypoe oeh-tohkō rokē poko ehtoko. Opoe xine oeh-tohkō irumekatoko. Kokoro rokē oorikyrykō enetupuhtoko oorypyrykō poko, ymarōme oeh-tohkōme, tykase.

²⁴ —Māpyra opoe xine oeh-tohkō poko rokē awahtao xine, orihnōko matose. Ymarōme pyra exīko matose. Yrome ypokoino oorikyrykohtao ymaro exīko matose jūme. ²⁵ Otyme kure oerokurukō mōkomo apoiry poko

rokene? Otyme kure imōkomoryje oexirykomo oorikyrykohtao? Arypyra. Oorikyrykohtao ākorehmara xine moro mana omōkomohpyrykomo. Ritonōpo pūtome pyra exīko matose jūme. Moro poko rokē kuh osenetupuhnōko matohse. Yrome Ritonōpo omiry apoiry poko osenetupuhpyra amarokomo. ²⁶ Etatoko pahne, ihxipỹke awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa ihxipỹke awahtao xine, Kapu ae Ayhtohpyry roropa ihxipỹke exīko opoko xine mana, tuisamehxo tooepyry ropahntao Tummy kurā esae, Ritonōpo nenyohntyā kurākō maro tooepyry ropahntao, tykase Jezu eya xine.

²⁷ —Sero poko wenikehpyra ehtoko. Ynara āko ase oya xine, kymaro xine exiketō toitoine orihpyra ro tahtao xine, Ritonōpo tuisame ehtoh enēko toto, tykase Jezu eya xine.

Moeze maro Eria maro Jezu ehtopōpyry sero
 (Mat 17.1-8; Mak 9.2-8)

²⁸ Morarame 8me tynyhse ahtao Peturu tō tarose Jezu a ypy pona, João maro, Tiaku maro. Tarose toto eya oturuse Ritonōpo maro. ²⁹ Morarame autururuhtao ro ĕmyty tytyorōtase. Zupō roropa karimutume toehse, saereh tykase. ³⁰ Morara toehse ahtao asakoro orutua kō tōsenepose eya xine. Mame Jezu maro tōturupitose toto. Ynara toh kynexine, Moeze, Eria, enara, pakatokomo. ³¹ Morararo toh kynexine saereh āko roropa. Morarame tōturuse toto Jezu maro aorikyry poko, aetuarimary poko, enara, Jerusarē po. Aorikyry se Ritonōpo exiry poko tōturuse toto. ³² Yrome Peturu tō tynyhse kynexine tyrōnaka xine. Mame typakase ropa toto ahtao, Jezu saereme exiry tonese eya xine. Asakorōkō roropa tonese eya xine, Jezu maro. ³³ Mame mokaro asakorōkō onuhpitoryhtao ropa, ynara tykase Peturu Jezu a,

—Pāna, kure taro kuexirykomo. Tapyi ynanamoxi, oseruao, axītao rokene, toiro atapyīme, toiro Moeze tapyīme, toiro Eria tapyīme, enara ynanamoxi, tykase Peturu. Morara tykase ynororo onenetupuhpyra toexiryke moro poko.

³⁴ Mame Peturu otururuhtao ro akurū tooehse toto poro. Mame akurū eneryke tyya xine enaromỹke toehse Peturu tomo. ³⁵ Morarame omi totase akuru htae. Ynara tykase,

—Umūkuru nymyry mose ynymenekahpyry. Morara exiryke aomiry etatoko, tykase Ritonōpo.

³⁶ Morarame omi tymynyhpāse ahtao, Jezu rokē tonese eya xine. Mynyhme rokē toh toehse. Tynenehpyrykō poko oturupyra toh toehse roropa imehnomo a.

Joroko tūtanohpotopōpyry ropa poko poeto ae Jezu a
 (Mat 17.14-18; Mak 9.14-29)

³⁷ Morarame tōmehse ahtao ypy poe tyhtose ropa toto. Morarame tuhkākomo a Jezu toporyse ropa. ³⁸ Toto rātao toehse ahno. Jamihme Jezu tykohmase mokyro a. Ynara tykase,

—Tamuxi, umūkuru eneko ajohpāme samo. Ipyno ase toirō myhe exiryke. ³⁹ Joroko mose apoīko mana.

Mõtoino rokē kui āko mose nase. Mame akyakyhnōko roropa nase. Akuakurotāko roropa nase itary ae. Iryh-māko joroko mana. Onurumekara roropa mana.

⁴⁰ Opoetory tomo a oturu repe itūtanohpotohme ropa repe. Yrome onutūtanohpopyra toh nekurehno, tykase Jezu a ynororo.

⁴¹ Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo,
—Tõ! Otara ahtaohxo keh jenetupuhnōko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matou, popyra oexirykōke. Amaro xine ywy repe. Yrome jenetupuhpyra ro amarokomo. Typenekehse ywy opoko xine, tykase. Mame ynara tykase ynororo jumy a,

—Omūkuru enehko ya, tykase.

⁴² Mame jumy a tonehse ahtao, joroko a tomapose ropa nono pona. Takurotanohpose roropa eya. Mame ynara tykase Jezu joroko a,

—Otūtako ropa joroko, tykase Jezu. Mame tutūtase ropa rahkene. Tukurākase ropa poeto eya. Morotoino jumy a tokarose ropa eya. ⁴³ Morarame tõsenuruhkase morotōkō emero Ritonōpo jamitunuru eneryke tyaa xine.

Jezu oturutopōpyry poko toorikyry poko

(Mat 17.22-23; Mak 9.30-32)

Mame mokaro osenuruhkaryhtao ro tōturuse ropa Jezu typoetory tomo a,

⁴⁴ —Wenikehpyra mehtatose sero jomihpyry poko, Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mā toto jehno exiketomo a, tykase Jezu eya xine typoko. ⁴⁵ Morarame aomiry onenetupuhpyra toh kynexine tonēse sā exiryke eya xine.

—Oty kary se mose nae? tykase toto oseya rokene. Yrome eya, “Oty kary se hko hmano?” kara toh kynexine, ihxipŷke toexirykōke.

“Onoky imehxo nae, tuisamehxo?” katopōpyry poko sero

(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)

⁴⁶ Morarame oseya toh tōturuse 12mākomo,
—Onokākō imehxo nae taro, tuisamehxo? tykase toto, typoko xine rokene. ⁴⁷ Yrome toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke poeto tapoise eya tupūtokoxi tynyriyme. ⁴⁸ Mame ynara tykase ynororo eya xine,

—Mose poeto poko oenupunarykohtao ypokoino ypoko enupunāko roropa matose. Morararo ypoko oenupunarykohtao jenehpohpō poko enupunāko roropa matose. Ynara exiryke, tuisamākōkara poko roropa oenupunarykohtao tuisamehxo matose exīko.

Tymarō onyxiropyra Jezu ehtopōpyry poko

(Mak 9.38-40)

⁴⁹ Morarame ynara tykase João Jezu a,
—Imepŷ ynanenease. Joroko tūtanohpōko ropa nexiase ahno ae oesety poe. Morara kamexipopyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase João Jezu a. ⁵⁰ Mame ynara tykase Jezu João tomo a,

—Arypyra, “Ipoko pyra exiko,” kara ehtoko imehno a. Kyzehno xine pyra exiketō kymaro xine mana. Ākorekehkara xine imehnō ahtao ākorehma-torŷko mā toto, tykase Jezu eya xine.

Apoto enehpory se João tō ehtopōpyry poko

⁵¹ Morarame kapu aka ropa ytosasaka ropa tahtao, toytory se ropa toehse Jezu Jerusarē pona. ⁵² Mame os-emazuhme typoetory tō tonyohse eya, tuapo. Mame toytose toto Samaria pata pona. Moroto osa tokaropose eya xine Jezu nyhtohme repe. ⁵³ Yrome morotōkō osa ekarory se pyra Jezu a toh kynexine Jerusarē pona aytory eneryke tyaa xine. (Mame moro tokarose ropa Jezu a, nyhtoh onekaropyra toto ehtopōpyry.)

⁵⁴ Morara exiryke ynara tykase João tomo, Tiaku maro Jezu a,

—Otarāme, kure oya apoto kohmary yna a kapu ae, moxiā enahkapotohme, pake ehtopōpyry samo, Eria a apoto kohmatopōpyry samo, tykase toto Jezu a.

⁵⁵ Mame toeramase Jezu toto ēpataka. Toto zehno roropa toehse ynororo morara kary etaryke tyaa.

—Ritonōpo zuzenu poe pyra matose morara āko.

⁵⁶ Ahno enahkase pyra tooehse ywy Ritonōpo nymenekahpyryme. Toto pynanohe rokē tooehse ywy, tykase Jezu eya xine. Mame imepŷ pata pona toytose toto.

Jezu maro toexiry se exiketō ehtopōpyry poko

(Mat 8.18-22)

⁵⁷ Morarame osema tao Jezu ahtao typoetory tō maro ynara tykase imepŷ Jezu a,

—Jytory se ase amaro emero rokē pata pona. Orumekary se pyra roropa ase jūme, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Oytory se hmah ymahro? Onokyro tō tosake mana. Torō tō roropa tymŷke mana. Māpyra Kapu ae Ayhtohpyry tosake pyra mana, tykase Jezu eya. —Oytory se roh mah ymahro? tykase eya. ⁵⁹ Mame imepyny a ynara tykase Jezu,

—Ymaro eropa ypoetoryme, tykase ynororo eya.

Yrome ynara tykase ynororo,
—Ajohpāme sā ytoxi aporo papa tapyī taka. Tāhpome toehse papa mana. Mame toorihse ahtao zonēnōko ase. Moromeīpo oehnōko ropa ase amaro jytotohme, tykase ynororo Jezu a.

Mame ynara tykase Jezu eya,

⁶⁰ —Ah imehnō omy ekepyry zonēno toto. Eropa hko-ty ymaro imehnō amorepatohme kuesēkōme Ritonōpo ehtoh poko, tykase Jezu eya.

⁶¹ Morarame imepŷ ynara tykase Jezu a,

—Ywy kuhse amaro ytōko ano. Apo ke aporo os-ekazumatā aporo wekyry tomo a, tykase ynororo eya.

⁶² Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, ijoijome kanawa arōko āpuine mana tŷkakoxi tõsenuhmaryke. Mokyro sā mase. Ymaro se mase repe, emero rokē poko penetāko mase roropa.

Morara awahtao Ritonõpo maro se nymyry pyra mase, tykase Jezu eya.

Sero nase 72mãkõ enyohtopõpyry poko Jezu a

10 Morarame orutua kõ tymenekase Jezu a, 72mãkomo tõmiry ekarotohme imehnomo a. Morarame asasakorone rokẽ tonyohse toto eya, tuapo pata tõ punero. ² Ynara tykase ynororo eya xine, —Oenyohatorỹko ase jomiry ekarotohme imehnomo a, tupito esẽ typoetory tõ enyokry samo. Tupito konõto po tiriiku ahpirãtyã sã Ritonõpo omiry onetapitopynõ mana, sero nono po. Yrome tuhke pyra Ritonõpo omiry ekaronanõ nae. Naeroro oturutoko Ritonõpo a, “Papa kapuaono tuhke õmiry ekaronanõ enyohko õmiry ekarotohme imehnomo a,” kahtoko eya. ³ Mame ytotoko. Tomeseke ehtoko roropa. Oty katohme? Oenyohatorỹko ase kaneru mükuru enyokry sã kaikuxi to htaka. Ytoytõko matose ozehno exiketo htakuroko. ⁴ Tineru ã anaropyra ehtoko, pakara tõkehko sapatu roropa anaropyra ehtoko amaro xine. Mame etypohpyra ehtoko õturutohkõme imehñõ maro osema tao. Topohme ytotoko. ⁵ Morarame tapyi taka õmomyrykõ se awahtao xine, ynara kahtoko tytapyikemy a, “Taro hmatou? Kure pãna matou repe,” kahtoko. “Opyno xine Ritonõpo mana,” kahtoko roropa morotaõkomo a. ⁶ Mame tapyi esẽ ajoajohpãme pyra ahtao, õmirykõ etary se exiko mana. Yrome ajoajohpe exiketyme ahtao, õmirykõ etary se pyra ynororo ahtao eramatoko ropa rokene. ⁷ Yrome õmirykõ etary se ahtao moroto rokẽ ehtoko. Otuhtoko, eukuru ãtoko, enara, owohparykohtao eya xine. Moro õtuhtohkõ oepehpyrykõme sã mana, jomiry ekaroryke oya xine. Ihximyra ehtoko õtukurukõ poko. Ynara exiryke, erohketõ toerohtamitukõ apoiry zae mana. Esyryhmara ehtoko morotoino imehñõ tapyi taka.

⁸ —Mame emero rokẽ pata pona oytorykohtao, “Otuhtokose,” karyhtao oya xine, motuhtatose rokene. ⁹ Kurãkõkara nae moro pata po ahtao, ikurãkapotoko ropa toto Ritonõpo a. Ynara kahtoko roropa eya xine, “Ritonõpo omiry ekarõko ynanase oya xine enetupuh-tohme oya xine oesëkõme. Ameke pyra Ritonõpo tu-isame ehtoh mana oya xine,” kahtoko eya xine. ¹⁰ Morarame imepỹ pata pona toytose awahtao xine, yrome õmirykõ omipona pyra toto ahtao, osema taka mytotatose ropa. Ynara kahtoko eya xine, ¹¹ “Oesarykõ nonory noseihno yna pupuru rary pokona. Naeroro isasakãko ropa ynanase otuarõtatohkõme awãnopyrykõ poko Ritonõpo a. Yrome wenikehpyra ehtoko, Ritonõpo omiry toehse oya xine mana. Oesëkõme enetupuh-tohme oya xine repe. Yrome ise pyra matose,” kahtoko eya xine, tykase Jezu eya xine.

¹² —Ynara ãko ase oya xine. Ajohpe pyra, kurãkõ apiakaryhtao Ritonõpo a moro patapõkõ wãnohnõkohxo Ritonõpo mana, Sotomapõkõ wãnopyry motye. Sotomapõkõ pynohxo Ritonõpo exiko mana, tykase Jezu toto enyokryme tyya.

Pata tõpõkõ Jezu onenetupuhpyra ehtopõpyry poko
(Mat 11.20-24)

¹³ Mame ynara tykase ropa Jezu, —Jetũ myhẽ exiko mã oya xine taroino Korazĩpõkomo, oya xine roropa Petesaitapõkomo. Jetũ mã oya xine exiko myhene. Awãnohtorỹko Ritonõpo mana. Yjमितunuru meneatose repe apatarykõ rãnao. Yrome jenetupuhpyra matose. Oorypyrykõ onurumekara roropa matose. Onenehpyrykõ tonese ahtao Tiropõkomo a Xitõpõkomo a roropa, tyrypyrykõ turumekase eya xine exiry pake. Saku risẽ tyrise eya xine exiry tupõkõme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokõ pokona, tyrypyrykõ rumekary se toto exiry enetupuh-potohme imehnomo a. ¹⁴ Etatoko pahne, kurãkõ apiakatothpo awãnohtorỹko Ritonõpo mana. Tiropõkõ wãnohnõko roropa mana. Xitõpõkõ roropa wãnohnõko mana. Yrome mokaro wãnopyry motye awãnohtorỹko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine. ¹⁵ —Amarokõ roropa Kapanaũpõkomo, epyrypãko matose imehxo oexirykõ poko repe. Yrome osenekunohnõko rokẽ matose. Imeĩpo oematorỹko Ritonõpo mana apotoimo htaka, tykase Jezu eya xine. ¹⁶ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a, —Õmirykõ etahpõkõ jomiry etãko roropa toh mana. Morararo ose xine pyra exiketõ yse pyra roropa toh mana. Jenehpohpõ se pyra roropa toh mana, yse pyra toehtohkõ samo. (Ytotoko rahkene. Jomiry ekarotatoko emero pata tõ punero, tykase Jezu eya xine. —ÿ, tykase toto. Mame toytose toh rahkene omi kurã ekarose.)

Sẽ nase 72mãkõ eramatopõpyry ropa poko

¹⁷ Mame mokaro 72mãkõ toehse ropa toto. Tãkye toh toehse ropa. Ynara tykase toto Jezu a, —Joroko tõ roropa ynanutũtanohpoase ropa ahno ae. “Jezu omi poe otũtatoko ropa,” tykase ahtao rokẽ yna a nutũtase ropa toto, tykase toto Jezu a. ¹⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya xine, —ÿ, joroko tamuru mokyro. Aepukary enene nenenehkane samo, kapu ae. ¹⁹ Etatoko pahne, yjमितunuru ekarõko ase oya xine. Orẽpyra oritorỹko ase. Mame okoi tũmaryhtao oya xine, mynoto roropa tũmaryhtao oya xine õsanumara xine toh mana. Joroko tamuru motyëkãko matose, ypoe oexirykõke. ²⁰ Etatoko pahne, õmirykõ poe joroko tõ tutũtase ropa ahtao ahno ae kure mana. Yrome moro poko rokẽ pyra atãkyematoko. Ritonõpo poenõme oexirykõ poko atãkyematokohxo yronomyryme. Oesetykõ tymerose pape pokona Ritonõpo esao. Moro poko atãkyematoko, tykase Jezu eya xine.

Jezu ãkyematopõpyry poko
(Mat 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Mame Jezu tãtãkyemase yronomyryme Ritonõpo zuzenu poe. Ynara tykase ynororo Tummy a,

—Papa kapuaono, kapuaōkō esēme mase. Sero nonopōkō esēme roropa mase. Kure mase Papa tuaro pyra exiketō amorepariye oya ōsenetupuhtoh poko. Opoe zuarohxo exīko toh mana. Tuaro exiketō motye exīko toh mana. Atamorepaketō motye roropa tuaro exīko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketō zuaro pyra toehse ropa mana. Āmoreme morohne tyrise oya Papa, tyriry se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²² Mame ynara tykase roropa Jezu eya xine,
—Emero Papa kynekarone ya. Ritonōpo mūkuru waro pyra matose repe. Papa rokē juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imūkurume jexiryke zuaro ase. Ynymenekatyamo a roropa Papa enepōko ase zuaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²³ Mame toeramase ropa Jezu typoetory tomo a. Ynara tykase ynororo eya xine.

—Tākye ehtoko onenepirykō poko. ²⁴ Ynara āko ase oya xine, tuhke Ritonōpo omiry poko urutōkō pake, tuisa tō roropa onenerykō enery se toh kynexine repe. Onetarykō etary se roropa toh kynexine repe. Yrome onetara tokurehse toto. Onenepyra roropa tokurehse toto, tykase Jezu eya xine.

Imep̄y akorehmatop̄pyry poko Samariapono a

²⁵ Morarame Moeze nymerohpyry poko amorepatō tooehse Jezu a tōturupotohme. Ynara tykase ynororo, Jezu kuhñōko rokē kynexine,

—Otara ākohxo ke hano orihpyra jehtohme jūme, Ritonōpo maro jehtohme? tykase ynororo eya,

²⁶ Mame ynara tykase Jezu eya,
—Otara āko Ritonōpo nymeropohpyry nah? Oty enetupuhñōko hma? tykase Jezu eya.

²⁷ Mame tozuhse ropa Jezu eya. Ynara tykase ynororo,

—Ynara enetupuhñōko ase, Ritonōpo pyno ehtoko ipunaka. Yronymyryme ipyno ehtoko okurohtao xine oorikyrykō ponāmero. Kure rokē tyritoko ōsenetupuh-tohkō ae. Oemynyhmarykohtao ipyno ehtoko ipunaka. Mame osepyno oehtohkō sã imehnō pyno ehtoko, ka-tohtono waro ase, tykase ynororo Jezu a.

²⁸ —Ÿ, tuaro oehtoh zae. Moro omipona awahtao, orihpyra exīko mase, jūme, Ritonōpo maro, tykase Jezu eya.

²⁹ Mame mokyro, Moeze nymerohpyry poko amorepatō, imehnō pyno ehtoh poko ekaropory se toehse. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Onokākō mokaro ipyno jehtopo? tykase ynororo Jezu a.

³⁰ Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya aosenetupuhtohme,

—Ahno toytose Jerusarē poe Jeriko pona. Juteu mokyro. Morarame osemāe aytoryhtao omato komo a tapoise ynororo. Imōkomory roropa tarose eya xine. Totatotapase roropa ynororo eya xine. Mame moroto ro turumekase eya xine orihsasaka ahtao. ³¹ Moromeīpo Ritonōpo maro oturukety toytose moro osemāe. Mame mokyro etaetapahpyry tonese eya. “Tee, jam,” tykase rokē ynororo. Zomye rokē toytose ynororo.

Enupunara myhehxo ipoko. Osema ehpiukuroko rokē toytose. ³² Morarame imep̄y roropa toytose moro osemāe. Ritonōpo maro oturutoh tao erohkety kynexine ynororo. Morararo ikuroko rokē toytose ynororo. Enupunara myhē ipoko. ³³ Mame imep̄y roropa moro osemāe toytose roropa. Samariapō kynexine. Toipe Samariapōkō maro juteu tō oxise pyra toto. Yrome mokyro toenupunase etaetapahpyry poko. ³⁴ Eya toytose ynororo. Tonaka tan̄yse eya. Etaetapōpyry tysereseremase opi ke eya. Tyōtose roropa eya. Morarame toky pona mokyro tyrise eya, jumētū pona. Mame tapyi taka tarose eya ahno nyhtoh taka. Mame kure mokyro tyripose eya tapyi esemy a. ³⁵ Morarame yrokokoro toytory ropahtao, tineru tokarose eya, tapyi esemy a. Ynara tykase ynororo eya, “Mose pyno exiko,” tykase ynororo tapyi esemy a. “Tooehse ropa jahtao, oepehmāko ropa ase onepekahtyā epehmāko ropa ase,” tykase mokyro Samariapono tapyi esemy a. Mame ynara tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a.

³⁶ —Etaetapahpyry tonese oseruaōkomo a repe. Yrome onoky rokē akorehmaneme nexiahse? tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a. Mame eya tozuhse,

³⁷ —Mokyro rokene, ipyno aexihpyry rokene, tykase ynororo eya.

Mame ynara tykase Jezu eya,
—Naeroro ytoko. Mokyro sã imehnō pyno exiko, tykase eya Jezu. Mame toytose ropa ynororo Jezu maro ehxīpo.

Jezu ytotoop̄pyry poko Maata tō tapyi taka

³⁸ Mame Jezu toytose typoetory tō maro. Toeporehkase toto pata pona. Moroto nohpo kynexine esety Maata. Mokyro a toahmase toto tytapyi taka toto ytotohme. Moroto ehse to aporo. ³⁹ Mame Maata akorō moroto kynexine esety Maria. Mame Jezu otururu etary se kynexine ipunaka. Morara exiryke Jezu myhtokoxi typorohse ynororo. ⁴⁰ Maata rokē kynexine t̄ypokōnohke. Tonahsē riry poko kynexine. Mame Jezu a toytose ynororo. Ynara tykase eya, takorō takorehmara exiryke,

—Pihpi, ypoko oenupunary se pyra mahno? Eneko ke, jakorō jakorehmara nase. Ajohpāme sã wakorehmapoko aporo eya, tykase Maata Jezu a repe.

⁴¹ Mame Jezu a tozuhse ynororo. Ynara tykase eya,
—Xihxi, torētyke mase senohne poko, otyro riry poko. ⁴² Toiro se rokē matose enetupuhtohme. Senohne irumekako aporo, jomiry etatohme oya, ākorō samo. Zae ehtoh tymenekase eya. Naeroro anaropopyra ase aporo ywinoino, tykase Jezu eya.

Ritonōpo maro otururu poko amorepatoh sero

(Mat 6.9-13; 7.7-11)

11 Morarame Ritonōpo maro oturūko Jezu kynexine. Mame tōturukehse ahtao ynara tykase ipoe-tyro eya,

—João a typoetory tõ tamorepase Ritonõpo maro oturutoh poko. Morara se ase. Yna amorepako Ritonõpo a yna oturutoh poko, tykase ynororo Jezu a.

² Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonõpo maro õtururukohtao ynara kahtoko, “Papa kapuaono, kure mase.

Yna akorehmako kure rokẽ oritohme yna a, yna esẽme oenetupuhtohme roropa yna a.

³ Yna nykyryry ekaroko yna a kokoro rokene.

⁴ Yna rypyry ikorokako ropa imehnõ rypyry korokapotoh sã yna a oya.

Moromeĩpo wenikehnõko mase yna rypyry poko imehnõ rypyry poko yna wenikehtoh samo.

Joroko tamuru a yna onukuhpopyra exiko,” kaxitoko Ritonõpo a, tykase Jezu eya xine.

⁵ Mame ynara tykase ropa Jezu typoetory tomo a, tõturutoh poko Ritonõpo maro,

—Ynara äko ase oya xine õsenetupuhtohkõme rokene. Otarãme omoro wyi epekatyry se mase onoa. Morara exiryke oepe tapyĩ taka ytõko mase. Ynara äko mase eya otarãme, “Jepe, wyi se pitiko hano ajohpãme samo, oseruao rokene nae awahtao rokene. ⁶ Wekyry noehno ya, imepõpono. Morara exiryke autuhmary se ake repe. Yrome wyi pyra jexiryke anautuhmara jekurehno. Naeroro oya oehno wyi epekahse repe.”

⁷ —Morarame tytapyĩ tae oezuhnõko oepe mana. Ynara äko otarãme mana, “Jerekohmara exiko. Tapuruse nase tapyĩ. Nyhnõko ynanase. Ypoenõ jowomyhtome nase xitãko. Owõpyra ase,” äko mã repe, tykase Jezu.

⁸ —Morarame otarãme otuhparo, “Ise, ise,” äko mase. Morara ahtao otara exiko hnae moromeĩpo? Etatoko pahne, oepe owõnõko mana wyi ekarose oya. Yrome oepeme toexiry pokoino pyra owõnõko mana, orẽpyra torekohmaryke oya õpenery ekarotohme oya, otuhparo oexiryke. Morara exiryke sã rokẽ owõnõko mana, tykase Jezu eya xine. ⁹ —Naeroro ynara äko ase oya xine, moro saaro ekaropotoko Ritonõpo a. Mame ekarõko oya xine mana. Onupirykõ ekaropotoko Ritonõpo a. Mame onupirykõ waro exiko matose. Tapyi tapuruse ahtao roropa ikohmatoko. Mame esẽ apuruhmakãko mana. Moro saaro tahxime õtururukohtao Ritonõpo a, oezuhtoryko mana. ¹⁰ Ynara exiryke ekaroponanõ tynekaropohpyrykõ apoĩko mana. Zupinanõ tunupihpyrykõ enẽko ropa mã toto. Tapyi taka tomomyry se exiketõ ikohmaryhtao, tapyi apuruhmakãko mã toto. Omõnõko roropa mã toto.

¹¹ Morararo ynara karyhtao omũkuru a oya xine, “Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya. ¹² “Papa kuratirihmo se ano,” karyhtao roropa oya xine, mynoto onekaropyra matose omũkuru a. ¹³ Iiryryryme matose repe, yrome otyro kurãkõ rokẽ ekarõko matose opoenõkomo a. Amarokõ motye kuhse Papa kapuaono. Tuzenu kurã ekarõko oya xine mana ekaroporyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

Peuzepu tũtanohpotopõpyry poko ahno ae

(Mat 12.22-30; Mak 3.20-27)

¹⁴ Morarame joroko tutũtanohpose ropa Jezu a tomirẽkara ae. Mame joroko tutũtase ropa zae ahtao, jorokohpanõpo tõmitase ropa. Moro eneryke tyya xine tõsenuruhkase toto imoihmãkomo. ¹⁵ Yrome toitoine ynara tykase toto,

—Peuzepu omi poe rokẽ joroko tõ tũtanohpõko ropa mana, joroko tamuru omi poe. (Peuzepu, joroko tamuru esety akorony.)

¹⁶ Morarame imehnõ Jezu kukuru se toehse. Ynara tykase toto eya,

—Ajamitunuru enepoko yna a amaro Ritonõpo ehtoh waro yna ehtohme, tykase toto. ¹⁷ Yrome aosenetupuhtohkõ waro Jezu kynexine. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Pata tamurupõkõ osetaparyhtao osenahkãko rokẽ toh mana. Morararo tyekyry maro oxiehno toehse ahtao osenahkãko rokẽ tapyitaõkõ mana. Atahpahnõko toto sapararahme exiko toto oxiehno toexirykõke.

¹⁸ Moro saaro joroko tamuru typoetory maro oxime tõsetaparykohtao osemetaka, osenahkãko rokẽ toto. Ynara äko matose ya, “ÿ, Peuzepu omi poe joroko tõ tũtanohpõko mose mana,” äko matose ypoko.

¹⁹ Morara jahtao, Peuzepu omi poe joroko tõ tũtanohporyhtao ya, opoetorykõ ke? Onoky omi poe roropa joroko tõ tũtanohpõko toh nahe? tykase Jezu eya xine. —Yrome opoetorykõ tyoro rokẽ otuarõtanohtoryko mana zae pyra oehtohkõ poko. ²⁰ Arypyra, Ritonõpo jamitunuru poe joroko tõ tũtanohpõko ase ahno ae. Moro eneryke oya xine tuarõtãko matose Ritonõpo oesẽkõme exiry poko.

²¹ —Mame tapyi esẽ tomahpo typyre ahtao ynara äko mã ynoro, “Orẽpyra ase typyreke jexiryke imehnõ omõpyra mana ytapyĩ taka ymõkomory poko,” äko mã ynororo. ²² Yrome jamihmehxo exikety tooehse ahtao iporemãkãko mana ipyre roropa apoĩko mana. Mame ipyre apoixõpo imõkomohpyry arõko mana, apiakatohme typoetory tomo a. (Moro saaro joroko tamuru, tymyhse sã ya. Jamihme pyra roropa mã tyripose ya, tymyhse ya exiryke.)

²³ —Ymarõkõme pyra awahtao xine, yzehno matose, jakorehmara awahtao xine roropa, jakorekehkãko matose, tykase Jezu eya xine.

Sẽ nase joroko omõtopõpyry ropa poko

(Mat 12.43-45)

²⁴ Mame tõturuse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo, —Joroko tutũtase ropa tahtao ahno ae ytoytõko mana nono poro, tosary imepõ zupiko. Mame onenepyra tahtao, ynara äko mã tyya rokene, “Ytõko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa, ahno aka” äko mana. ²⁵ Mame ytõko ropa mana, toshahpyry pona ropa. Morarame kure toshahpyry enẽko ropa mana ahno kurohtao. Tapyi sã ahno kurohtao mana tutumehse sã zao. Saereme potu enẽko mana. Mame omõpyra mã aporo. ²⁶ Ytõko rokẽ mã aporo

goroko imehnõ enehse tymarõme toto ehtohme. Mame popyrahxo exiketõ enehnõko mana, 7me osesarise mokyro aka. Mame itamurumehxo jorokohpe exiiko mokyro mana. Osemazuhme toehtopõpyry motye kuhse exiiko mana.

Täkye nymyry ehtoh poko

²⁷ Morarame morara kary etaryke tyya ynara tykase nohpo tuhkäkohtae,
—Täkye kuhse asa mana, oenurumahpono, isuhsuru onenyhpyry, tykase nohpo eya.
²⁸ Mame mokyro tozuhse Jezu a. Ynara tykase,
—Amaroko hkotano. Täkye exiiko matose Ritonõpo omiry etaryhta oya xine, aomipona toehse roropa awahtao xine, tykase Jezu eya.

Ahno hxirotah poko kuräkõ apiakatohto
(Mat 12.38-42)

²⁹ Morarame imoihmäkõ tooehse ahtao Jezu a, ynara tykase ropa Jezu eya xine,
—Popyra matose ipunaka juteu tomo. "Ajamitunuru enepoko yna a oenetupuhtohme yna a," äko matose repe ya. Yrome yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro poko rokë ämorepatorÿko ase, Jona ehtopõpyry poko. ³⁰ Jona tonahse aporo kanaimo konõto a. Oseruao tynyhse Jona kanaimo wakuru ao. Imeïpo tuamise ropa ynororo kanaimo a nono pona. Mame ipoko tutuarõtase Niniwepõkomo. Tonetupuhse toto a, "Ritonõpo nenehpohpyryme mose nase," tykase toto ipoko. Moro saaro Ritonõpo jenyokyase oya xine. Ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. ³¹ Morararo Saapa tuisary kynexine nohpo, ikurenaäkõ tuisary. Imeïpo ohxirotorÿko ynororo mana seropõkõ apiakatohto Ritonõpo ëpataka. Ynara exiryke, mya toytose ynororo pake Saromão otururu kurã etase. Yrome Saromão motye kuhse ywy. Taro ase amaro xine. Yrome jomiry etary se hkopyra matose. ³² Morararo kuräkõ apiakatohto Niniwepõkõ ohxirotorÿko mã toto seropõkomo, Ritonõpo neneryme. Jona omiry totase tyya xine ahtao tyrypyrykõ turumekase eya xine. Mokaro mã ohxirotorÿko. Ynara exiryke, taro ase amaro xine. Jona motye kuhse ase. Yrome jomipona se pyra matose, tykase Jezu eya xine.

Së nase ahno enuru poko
(Mat 5.15; 6.22-23)

³³ —Mame näparina zukaïpo ononëpyra sytatose. Onyripyra sytatose apipa notaka. Aryhnaka rokë tyrïko sytatose apõ pona omõketõ zeipotohme tyrïko sytatose. ³⁴ Kuenurukõ näparina ezuru sã mana. Kure oenurukõ ahtao kure sã osenuhmäko matose, saereme sã oya xine exiryke. Yrome oenurukõ popyra ahtao, osenuhmara matose. Xinukutume sã oya xine exiiko mana oenurukõ popyra exiryke. ³⁵ Morara exiryke tomeseke ehtoko. Onenetuputyhpyrykõ onurumekara oehtohkõme. Turumekase oya xine ahtao xinukutumã sã exiiko ropa matose okurohtao xine.

³⁶ Yrome okurohtao xine saereme ahtao xinukutume pyra roropa mã okurohtao xine, kure enetupuhnõko matose. Mame näparina kurã sã saereh äko mana okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

Parixeu tõ zurutopõpyry poko Jezu a
(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40)

³⁷ Mame tõturukehse Jezu ahtao, parixeu a toahmase tytapyï taka autuhtohme. Mame toytose ynororo itapyï taka, otuhse. Mame osemahpyra ro typorohse ynororo otuhtoh pona. ³⁸ (Juteu tõ osemahnõko itamurume tõtuhtoh Moeze omihpyry poe.) Mame ynara tykase parixeu tyya rokene,
—Tee! Osemahpyra mosero nah otuhnõko, tykase parixeu tukurohtao rokene. ³⁹ Mame ynara tykase Jezu eya,

—Parixeu tõ matose. Ynara exiketõ matose. Akasanyrykõ akurihnõko matose ïpary rokene, paratu tõkehko maro. Yrome zao nymyry anakurihpyra sã matose. Xikurome mã ipunaka. Moro sã okurohtao xine mana, xikurome. Oyamene se matose. Iirypyryme matose. ⁴⁰ Onenetupuhpyra matose. Ökokõ rihpõme Ritonõpo mana. Okurohtao xine tyrihpõme roropa mana. ⁴¹ Morara exiryke omõkomory apiakako ekarotohme etuarimaketomo a. Imehnõ pyno roropa ehtoko. Morara awahtao xine täkye exiiko Ritonõpo mana opoko xine. Okurohtao xine ikurikäko roropa mana.

⁴² —Jetuhxo exiiko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, okyryrykõ omame porehme ahtao apiakäko matose. Toiro ekarõko matose Ritonõpo a repe. Anarykahpyrykõ roropa otyro tõkehko apiakäko matose. Emero apiakäko matose zokonaka pitiko onekarorykõme Ritonõpo a. Yrome zae pyra ro matose. Imehnõ ryhmäko ro matose. Ritonõpo pyno pyra roropa matose. Morohne okyryrykõ tapiakase oya xine ahtao, kure roropa mã repe imehnõ pyno awahtao xine roropa, Ritonõpo pyno roropa awahtao xine.

⁴³ —Jetuhxo exiiko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, Ritonõpo maro oturutoh tao imehxo se rokë oexirykõke. Osepekahtoh taka oytorykohtao, "Kure mase," kary etary se oexirykõke.

⁴⁴ —Jetuhxo exiiko matose! Ynara exiryke, okepy zonëtopõpyry sã matose. Moroto ro imehnõ ytoytkõko tuenikaro rokene, tuaro pyra toexirykõke. Moro saaro kure oehtohkõ enepõko matose repe, yrome popyra ro matose, tykase Jezu eya xine.

⁴⁵ Morara kary etaryke tyya, ynara tykase Moeze omihpyry waro exikety Jezu a,
—Morara karyhta oya, yna hxiroko roropa mase, tykase ynororo.

⁴⁶ Mame ynara tykase Jezu eya,
—Jetuhxo exiiko matose roropa Moeze omihpyry waro exiketomo, imehnõ osanumaryke oya xine. Tupime eya xine anaosanumatatohkomo. Ynara äko matose, "Moeze omihpyry omipona ehtoko," äko matose repe. Yrome amarakõ ke? Aomipona pyra matose. Ourutopõpyrykõ omipona pyra matose. ⁴⁷ Je-

tuhxo exīko matose, otonētoḥ kurā rīko matose repe, Ritonōpo poko urutonōpo tō zonētoḥme. Yrome mokaro urutonōpo tō totapase atamurukomo a.
⁴⁸ Atamurukomo a Ritonōpo poko urutonōpo tō etapatopōpyrkō kure ekarōko matose. Ynara exiryke, atamurukomo a totapase toto. Yrome oya xine roropa toto zonētoḥ tyrise.
⁴⁹ Morara exiryke ynara tymerose Ritonōpo omiryme, zae mana, “Jomiry poko urutōkō enyohnōko ase eya xine. Mame toitoine toto etapāko toḥ mana. Toitoine toto htomāko roropa toḥ mana,” āko Ritonōpo omiry.
⁵⁰ Naeroro awānohtorŷko Ritonōpo mana, urutōkō etapatamitume. Moinoro nono ritopōpyry poe ro urutōkō totapase. Mokaro etap-atamitume awānohtorŷko Ritonōpo mana.
⁵¹ Apeu etapatopōpyry poe tuhke urutōkō totapase. Zakaria roropa totapase. Ritonōpo maro oturutoh myhto totapase ynororo, kaneru zahkatoh myhto. Ajohpe pyra, mokaro etapatamitu epehpyryme awānohtorŷko Ritonōpo mana seropōkomo.

⁵² —Jetuhxo exīko matose Moeze omihpyry poko amorepatōkomo. Ynara exiryke, imehnō enekunohnōko matose, zae omi waro pyra toto ehtoḥme. Zae omi enetuputyry se pyra matose. Mame imehnō roropa akorekehkāko matose. Onenetupuhpyry toto ehtoḥme, tykase Jezu eya xine.

⁵³ Mame moro tae toytose ropa Jezu aḥtao parixeu tō tyekītapāse, Moeze omihpyry warōkō maro. Jezu tokahmase toto a tōturupotoḥkōme, ihxirotohme repe.
⁵⁴ Auturutopōpyry poko Jezu hxirory se toḥ kynexine repe.

Sē nase ajohpe ehtoḥ poko

(Mat 10.26-27)

12 Mame tuhkākō tōximōse. Epuhtūtūmāko toḥ kynexine tuhke toexirykōke. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,

—Tomeseke ehtoḥ parixeu tō ajohpe ehtoḥ poko. Pou porutatoḥ sā ajohpe toto exiry mana. Kure os-ekarōko toḥ mā repe iirypyryme toto aḥtao.
² Yrome emero apurutyā aryhnaka exīko ropa mana. Emero zonētyā roropa zumakapōko ropa mana.
³ Mame to-tase pyra ōturutopōpyrykō emero atahpahnōko mana jarao exīko mana. Morararo moe rokē oturūko matose repe āpuruhpyry tao, puti putime rokē repe. Yrome moromeīpo ōmihpyrykō otumakāko mana, tykase Jezu eya xine.

“Ritonōpo zuno ehtoḥ,” katopōpyry sero Jezu a

(Mat 10.28-31)

⁴ Mame ynara tykase Jezu,

—Ynara āko ase oya xine wekry tomo, oetapanekō zuno pyra ehtoḥ. Oetapatorŷko rokē mana. Yrome ouzenukō onetapara mana.
⁵ Toiro rokē zuno ehtoḥ, Ritonōpo rokē zuno. Oetapaxīpo xine oemarykō waro mana apotoimo htaka. Naeroro mokyro rokē zuno ehtoḥ.

⁶ —Mame 5me torō pisarara epehpyry pitiko rokene. Otarāme tuhke pyra tineru puhturu rokene. Yrome

torō pisarara toiro aḥtao ro wenikehpyra Ritonōpo mana ipoko.
⁷ Morararo oūsetykō tuhke exiry waro Ritonōpo mana. Naeroro oserehpyra ehtoḥ. Torō pisarara pyno toehtoḥ motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

Ihximyra Jezu poko ehtoḥ poko sero

(Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
 —Ynara karyḥtao oya xine imehnō netaryme, “Ywy ase, Jezu poetoryme ase,” karyḥtao oya xine, morararo ase, “Mose ypoetoryme mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohḥtyā netaryme.
⁹ Yrome ihxipŷke awaḥtao xine ypoko, “Jezu poetory kara ase,” karyḥtao roropa oya xine imehnō netaryme, morararo ase, “Mokyro ypoetoryme pyra mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohḥtyā netaryme.

¹⁰ —Mame Kapu ae Ayhtoḥpyry kerekeremaryḥtao oya xine, yrome oorypyrykō tokarose ropa oya xine aḥtao Ritonōpo a, moro korokāko ropa Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo zuzenu kerekeremaryḥtao oya xine onykorokara mā Ritonōpo ekurehnōko ipunaka.

¹¹ —Mame juteu tō atamorepatoh taka aarorykōhtaḥ, ohxirotōḥkōme pata esē tomo a te, kowenu poetory tomo a roropa, torētyke pyra ehtoḥ ezuhtoḥkō poko oya xine. “Otarā āko ke hano?” kara ehtoḥ roropa.
¹² Ynara exiryke, Ritonōpo zuzenu ākorehmatōrŷko mana ezukurukō poko moro tao awaḥtao xine, tykase Jezu eya xine.

Sero tymōkomokē ehtopōpyry poko

¹³ Mame ynara tykase aḥno rānaono Jezu a,
 —Amorepatono, oturuko awihwi a Papa ekepyry mōkomohpyry apiakatoḥme eya zokonaka ekarotoḥme ya, tykase ynororo Jezu a.

¹⁴ Yrome ynara tykase Jezu eya,
 —Arypyra, moro pokō kara ase. Omōkomorykō apiakane kara ase, tykase Jezu eya.
¹⁵ Ynara tykase ropa Jezu totananomo a,

—Etatoko kure. Tuaro ehtoḥ, ōpynukōme rokē pyra tyritoko. Ynara exiryke, toipāme rokē omōkomorykō mana. Yrome ākorehmara xine mana oytorykoḥtao Papa esaka, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine toto osenetupuhtoḥme,

—Tupito konōto esē narykapohpyry toperytase itamurume.
¹⁷ Mame ynara tykase ynororo tukuroḥtao rokene, “Oty rīko hxo ke hano? Tosake pyrahxo hnae ynapyry tomo,” tykase ynororo.
¹⁸ “Ytapŷī tō kararahpōko ropa ase zumo tyritohme ropa ynapyry esaryme, ymōkomory esary maro.
¹⁹ Mame ynara āko ase ya rokene, ohkato ke senohne nae toehse hano. Ymōkomory enahpŷme nase. Ynapyry tōkehko enahpŷme nase tuhke jeimamyry arōpōko ase. Oseremāko roropa ase. Otuhnōko potu ase. Eukuru ēnōko roropa ase, tākye rokē ase,” āko mana tymōkomokemy tyra rokene.
²⁰ Mame ynara tykase Ritonōpo eya, “Oepyry-pary hmoro. Seroae ro orihnōko mase. Mame onoky

omōkomohpyry esēme exīko nae? Onoky onukurākatyā esēme exīko nae? Imehnō ōkyryrŷpyry esēme exīko mana," tykase Ritonōpo eya. Mame toorihse ynororo, tykase Jezu eya xine.

²¹ Mame etyhpyryme ynara tykase Jezu, —Moro sã exīko mã mökomo ānonohnanō rokē tymōkomorykōme. Tymōkomoke ynaroro repe, yrome Ritonōpo a tymōkomoke pyra sã mã toto, omomŷke toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo enetuputyry poko sero nase
(Mat 6.25-34)

²² Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a, —Naeroro ynara āko ase oya xine, ōtykō poko torē-tyke pyra ehtoko. Anapyrykō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Oupōkō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Tupoke pyra oehtohkō poko torētyke pyra ehtoko. ²³ Ynara exiryke, kure kuehtohkō mã tonahsã motye kuhse, tōsē motye kuhse mana. Morararo upo motye kuhse kuokokō mana, tykase Jezu. ²⁴ —Torō poko enetupuhtoko. Tynapyrykō anarykara toto. Ony-pohpyra roropa mã toto. Ē onyripyra roropa mã toto. Tynapyrykō onukurākara roropa mã toto. Yrome toto nahpāko Ritonōpo mana. Mame amarokō torō motye kuhse matose. Opyno xine ipunaka Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine. ²⁵ —Osenetupuhtoko. Toiparo rokē senohne poko torētyke matose. Otara tyrīko matou okynā orihpopyra oehtohkōme. Torētyke oehtohkōke okynā orihpopyra exīko matou? Arypyra. Ritonōpo rokē okynā orihpopyra ehtoh waro mana. Naeroro oty katohme torētyke matou emero poko? Toiparo rokē torētyke matose. ²⁷ Ona ekuru enetatoko. Tamoreme ahtāko mana. Erohpyra mana. Ekurākara roropa mana. Tamoreme rokē kure exīko mana. Yrome ynara āko ase oya xine, Saromāo tupoke kurā ke kynexine. Tytineruke roropa kynexine. Yrome Saromāo zupō kure exiry motye kuhse ona ekuru mana. Kure kuhse mana. ²⁸ Onahpoty rineme roropa Ritonōpo mana. Okynā pyra onahpoty mana. Naero mã repe seromaroro. Yrome yrokokoro pake tonahse. Zahnōko roropa mana apoto ke, xixi ke, enara. Otytyko ekuru tpyne pyra mana. Yrome Ritonōpo ipyno ro mana. Morohne pyno exiry motye kuhse Ritonōpo opyno xine exiry mana. Naeroro ōpenerykō ekarōko oya xine mana. Morara exiryke, "Nary rokene," kara ehtoko kure Ritonōpo ehtoh poko. Enetupuhtoko Ritonōpo opyno xine exiry. ²⁹ Morara exiryke torētyke pyra ehtoko tōsē poko, ekuru poko roropa. Tonahsã poko roropa torētyke pyra ehtoko. ³⁰ Morohne poko torētyke imehnō mana, Ritonōpo waro pyra exiketomo. Morohne se oexirykō waro Omykō kapuaō mana. ³¹ Yrome osemazuhme Ritonōpo enetupuhtoko oesēkōme. Mame morohne ekarōko oya xine mana.

Tymōkomoke ehtoh poko Ritonōpo esao
(Mat 6.19-21)

³² —Enaromyra ehtoko ypoenomo. Tuhke pyra matose Ritonōpo enetupuhnanomo. Yrome imeīpo ah-

no esēme oehtohkō ekarōko mã oya xine Omykō kapuaono. ³³ Morara exiryke omōkomorykō ekamotoko tineru apoitohme. Mame moro tineru ekarotoko etu- arimaketomo a. Ekaroryhtao okyryrykō tuhke exīko mã kapu ao. Moroto okyryrykō kurākāko Ritonōpo mana. Enahpyra moero mana Ritonōpo esao. Moero mã omato pyra ipunaka, nuko pyra roropa mana, enahne pyra mã moero. ³⁴ Morarame omōkomorykō kurākaryhtao kapu ao oya xine morotona oytorykō se exīko matose. (Yrome sero nono po rokē omōkomorykō tomākase oya xine ahtao sero nono po se rokē exīko matose. Ritonōpo poko nymyry onenutuhpyra matose.)

"Tuaro ehtoko," katopōpyry sero Jezu a

³⁵ Mame ynara tykase Jezu, —Joepyry ropa eraximatoko, tosēkō eraximary sã ahno poetory tomo a. Mokaro saaro kueraximatoko. Mokaro esē toytose erēnatohe enese. Typoetory tō tynomose tytapyī tao. Aepyry ropa eraximāko toto itapyī tao. Nāparina roropa nae ezurukōme. Mame tō-tuhxīpo oehnōko ropa mana tytapyī taka. Mame isekere etaryhtao axī tapyi apuruhmakāko ipoetory tō mana. ³⁷ Mame tākye exīko mã toto tosēkō toraximase tyya xine exiryke. Nyhpyra toh toehse tosēkō eraximary poko. Morara exiryke tākye exīko mã toto. Etatoko pahne, typoetory tō porohkapōko mana toto otuh-tohme. "Otuhtokose," āko mana. Mame typoetory tō otuhmapōko mana. ³⁸ Tākye toh exīko mana. Otarāme esēkō oehnōko ropa onoa. Otarāme ėmepyryme oehnōko ropa mana. Yrome oserehnohpyra tosēkō eraximary poko. Moroto ro eraximāko toto. Morara exiryke tākye mã toto. ³⁹ Omato oepyry waro tapyi esē ahtao, tytapyī taka omato anamonohpopyra aexiry mana, tymōkomory onematonanohpopyra toeh-tohme. ⁴⁰ Amarokō roropa tuaro ehtoko. Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana. Aepyry ropa oneraximara awahtao xine ro oehnōko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

Peturu oturutopōpyry sero Jezu maro
(Mat 24.45-51)

⁴¹ Mame ynara tykase Peturu Jezu a, —Yna a rokē morara āko mah? Emero rokē netaryme roropa morara āko mah? tykase Peturu, tōturupose Jezu a.

⁴² Mame ynara tykase Jezu eya, —Onoky emese kure nahe tosē mökomory poko? Emese kure exikety rokē rīko tytapyī eraseme mana. Typoetory tō otuhmaponeme tyrīko mana. ⁴³ Mame zae rokē exiketyme ahtao tākye mokyro exīko mana, tytapyikē tooehse ropa ahtao. ⁴⁴ Ajohpe pyra tymōkomory eraseme mokyro rīko mana, imehxo. ⁴⁵ Yrome ynara karyhtao tyya rokene, "Jesē mã okynā oehpopyra mana," karyhtao tyya rokene, mame ipoetory tō htomāko mana orutua komo, nohpo tomo, enara toto htomāko mana. Mame otuhnōko mã ynororo ekuru ėnōko. Etŷnōko roropa mana. ⁴⁶ Mame mokyro esē

oehnōko ropa mana, tuenikaroro typoetory ahtao. Aepyry ropa onenetupuhpyra ynororo. Mame mokyro kahpyry pipohnōko mana, ajoajohpe toehse exiryke. Imehnō iirypyrymākō maro tyripōko mana, tykase Jezu Peturu tomo a.

⁴⁷ —Mame tosēkō omiry waro ro tahtao xine, yrome aomipona pyra toto ahtao, toto wānohnōkohxo esēkō mana, yronymyryme, tōmipona pyra toehse toto exiryke. ⁴⁸ Morararo imehnomo. Tuenikaroro rokē popyra toehtohkō poko tosēkō omihpyry waro pyra toexirykōke, mokaro wānohnōko roropa mā esēkomo pitiko rokene. Ynara exiryke, itamurume tokarose ahtao typoetory a mokyro wino itamurume ise ropa mā esemy. Tuhke tokarose eya exiryke tuhke ise ropa mā eya esemy, tykase Jezu eya xine.

“Apiakatōme toehse ywy,” katopōpyry sero Jezu a
(Mat 10.34-36)

⁴⁹ Mame ynara tykase Jezu eya xine,
—Apoto zukase sā toehse ywy sero nonopōkō rypyry zahkatohme samo. Seromaroro tukase ahtao tākye kuhse exiry. ⁵⁰ Ēpurihkety ēpurityry sā zue aka. Mokyro sā ytōko ase jetuarimatoh pona. Itamurume etuarimāko ase. Samū āko ase. Typenekehse ase jetuarimatepyry eraximary poko. ⁵¹ “Mokyro noepyase sero nono pona emero osepeme ehtohme,” āko matose repe ypoko. Arypyra. Nae jomiry enetupuhnanomo. Nae roropa jomiry onenetupuhpynomo. Ossepeme pyra toto ypokoino. ⁵² Taroino 5me exiketō tapyitaōkō atapiakāko toh mana. Esyhmara toh exīko mana. 2me exiketō 3me exiketō esyhmara exīko mā toto. 3me exiketō 2me exiketō esyhmara exīko roropa mā toto ypokoino. ⁵³ Mame tumūkue exiketō mā ty-poenō onsyhmara roropa mā exīko. Tumykō onsyhmara roropa ipoenō exīko mana. Tōxike exiketō mā tōxirykō onsyhmara roropa exīko mā toto. Tysekō onsyhmara roropa ēxirykō exīko mana. Typatūke exiketō roropa mā typatūkō onsyhmara exīko roropa mā toto. Tymerenohke exiketō roropa mā tymerenotykō onsyhmara exīko mā toto. Oxiekryme pyra sā exīko mā toto, tykase Jezu eya xine.

“Tuaro ehtoko,” katopōpyry sero Jezu a
(Mat 16.2-3)

⁵⁴ Mame ynara tykase ropa Jezu tuhkākomo a,
—Akurū eneryhtao oya xine xixi omōtoho wino, ynara enetupuhnōko matose, “Konopo oehnōko mana,” āko matose. Moromeīpo konopo oehnōko mā rahkene. ⁵⁵ Mame tyryrykane eneryhtao ikurenaino, ynara āko matose, “To! Moro esahpyo ke onākutanohoto mana zū karyke,” āko matose. Moromeīpo xixi jetū exīko mā rahkene. ⁵⁶ Mame ajohpākō sā matose. Morohne eneryhtao oya xine tuaro sā matose. Morararo Ritonōpo jenyohne tarona ōsenuruhkatohkō ritohme onenerykōme repe. Yrome onenetupuhpyra matose ypoko, tykase Jezu eya xine.

“Axī oxiehno pyra ehtoko ropa,” katopōpyry sero Jezu a
(Mat 5.25-26)

⁵⁷ Ynara tykase ropa Jezu eya xine,
—Oty katohme āmoreme xine zae ehtoh poko pyra matou? ⁵⁸ Ozehnotokō aarorykō se ahtao terekatu ēpataka, axī ekurākatoko ropa ozehnotokō maro, osema tao ro awahtao xine, terekatu a aaropyra xine ro toto ahtao, soutatu tomo a oekaropyra xine toto ehtohme, oēmapopyra xine toto ehtohme roropa āpuruhpyry taka. ⁵⁹ Etatoko pahne, āpuruhpyry taka tomōse awahtao xine, tūtara ropa matose emero onepehmara ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

“Oorypyrykō irumekatoko,” katopōpyry sero Jezu a

13 Mame morotōkomo a Jezu turuse Karireapōkō etapatopōpyry poko Pirato a, kowenu poetory a.

—Tynekarorykō ekaroryhtao ro Ritonōpo a, totapase toto Pirato a, tykase toto, tokarose. ² Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Otara āko hmatou mokaro poko? Imehnō Karireapōkō motye iirypyryme nexiase toto? Morara exiryke moro emetakāme taorihmapose toh nae? tykase Jezu eya xine, tōturupose. ³ —Arypyra. Ynara āko ase oya xine. Amarokō roropa oorypyrykō onurumekara awahtao xine, mokaro sā orihnōko matose, tykase Jezu eya xine. ⁴ —Mokaro roropa ke, Xiroepōkomo? Otara āko roropa hmatou 18mākō pona tapyi epukatopōpyry poko? Jerusarēpōkō motye roropa iirypyryme nexiase toto? ⁵ Arypyra. Ynara āko ase oya xine, amarokō roropa emynyhmara awahtao xine oorypyrykō poko, oorypyrykō onurumekara awahtao xine, mokaro saaro orihnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Sero nase toperere pyra otyro zoko ehtopōpyry poko

⁶ Mame ynara tykase Jezu, enetupuhthohme eya xine,
—Ahno tupinao mā wikeira zoko kynexine. Mame esē toytose epery pohse repe. Yrome arypyra kynexine toperere pyra ipunaka. ⁷ Morara exiryke ynara tykase tupito esē typoetory a, “Etako pahne, oseruao tyeimāse ywy otyro eperytary eraximary poko repe. Yrome eperytara ro nase. Akohko,” tykase esemy. “Popyra nase. Toipāme rokē mā taro,” tykase esemy erase a. ⁸ Yrome ynara tykase erase eya, “Apoaporo, toiro rokē jeimamyry eraximako aporo. Ahkaxi aporo oeky ety ritohme imyhtokoxi. ⁹ Moro tyrise ahtao, otarāme eperytāko mana. Toperytase kure ahtao, anakohpyra ase. Yrome eperytara ro ahtao makohpotase rahkene,” tykase ynororo tupito esemy a, tykase Jezu eya xine.

Tupue aexihpyry kurākatopōpyry sero Jezu a

¹⁰ Mame Jezu a tamorepase toto juteu atamorepatoh tao oserematohae. ¹¹ Moroto nohpo kynexine tupue aexihpyry 18me ikonopory taropose eya kure pyra. Joroko poe morara toehse ynororo jūme tupue. Xik-

ihme owöpyra toehse ynororo. ¹² Mame mokyro eneryke tyya, Jezu a tykohmase. Ynara tykase ynororo eya,

—Xihxi, okuräkäko ropa ase seromaroro, tykase Jezu eya. ¹³ Mame Jezu a tomary ke tapose ahtao, axi xik-ihme toehse ropa ynororo. Mame,

—Kure mase Ritonöpo, tykase ynororo, tukuräkase ropa toexiryke.

¹⁴ Mame juteu atamorepatoh esemy tyekitapāse os-erematohae nohpo tukuräkase ropa exiryke Jezu a. Ynara tykase ynororo morotökomo a,

—6me ěmepyrä nae erohtohme. Moro ae rokē osehtoko ekuräkāpose ropa. Yrome oserematohae oehpyra ehtoko, tykase ynororo, eya xine.

¹⁵ Mame ynara tykase Jezu eya,

—Oty katohme popyra oya xine nohpo kuräkary ropa nae oserematohae? Ajoajohpe rokē matose. Yrome amarokō otātome oekykō myhpokāko matou oserematohae, pui, kawaru roropa, tuna pona toto arotohme, aohpatohkōme oya xine? ¹⁶ Mose Aparāo paryme nase. Mose tymyhse nexiase joroko tamuru a. 18me ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko. Oty katohme mose onymyhpokapopyra sā matou os-erematohae? tykase Jezu eya xine.

¹⁷ Mame morara kary etary ke tyya xine, Jezu zehnotokō toehxirose. Yrome täkye toehse toh kynexine imoihmākomo, kure Jezu nukuräkahpyry eneryke tyya xine.

Moxitatu puhturu poko sero

(Mat 13.31-32; Mak 4.30-32)

¹⁸ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tyoro sā Ritonöpo kuesĕkōme exiry. Ynara sā mana enetupuhtohme rokene. ¹⁹ Moxitatu puhturu ke mana pitiko. Mame tarykase ahtao tupito pona, ahtāko mana. Mame tamorihyase ahtao weve konōto sā exiko mana. Torō tō esaryme roropa exiko. Os-esariko torō tō mana, amoriry htaka. Moro sā mā kuesĕkōme Ritonöpo enetuputyry kyya xine, tykase Jezu eya xine.

Tiriiku risĕ porutatoh poko

(Mat 13.33)

²⁰ Mame ynara tykase ropa Jezu,

—Tyoro sā roropa kuesĕkōme Ritonöpo enetuputyry mana. ²¹ Otyro porutatoh sā mana nohpo a toximase ahtao tiriiku maro. Mame emero porutāko mana, tykase Jezu eya xine. (Moro sā emero patapökō etāko toh mana. Ritonöpo kuesĕkōme exiry poko etāko toh mana.)

Omōtoh pitiko poko sero

(Mat 7.13-14,21-23)

²² Mame pata tō poro Jezu toytose. Pata konōto tō poro, pata pisarara poro roropa toytose. Imehnō amorepāko kynexine toytoryme Jerusarĕ pona.

²³ Mame ynara tykase imepyny Jezu a,

—Tuhke pyra rokē ipynanohnōko Ritonöpo nahe? tykase, tōturupose.

²⁴ Mame tozuhse Jezu a, ynara tykase,

—Ritonöpo esary eutary omōtoh pitiko samo. Ikuhtoko pahne. Omōtoko eutary pitiko aka. Ynara exiryke, tuhkākō tomomyry se exiko mā repe. Yrome omōsaromepyra toh mana.

²⁵ —Mame tapyi esĕ tapyi apurūko mana. Moromeĭpo tooehse awahtao xine tapyi myhtokoxi, sekere āko matose. Ynara āko matose, “Aporuhmakako yna omōtohme,” āko matose repe. Mame ynara āko oeuhtorĭko mana, “Awaro pyra xine ase. Ozeino moehtou?” āko mana. ²⁶ Mame ynara āko matose eya, “Ynanotuhnehxo puhko amaro. Eukuru ynanĕne amaro roropa. Yna roropa mamorepane yna esao awahtao,” āko matose repe. ²⁷ Yrome ynara āko ropa mā oya xine, “Awaro xine pyra ase. Oty kase moehtou? Ytotoko ropa kehne. Oorypyrkō poko rokē mexiatosene,” āko mā ynororo. ²⁸ Mame Ritonöpo esaökō enĕko matose, Aparāo, Izake, Jako. Imehnō urutonöpo tō enĕko roropa matose. Xitāko yronymyryme matose. Kuikui āko matose mokaro eneryke oya xine, Ritonöpo esaka omōpyra oexirykōke.

²⁹ Mame imehnō enĕko matose. Oehnōko toto xixi tūtatoh wino, xixi omōtoh wino, ikurenaino, inikahpoino, enara oehnōko toh mana. Mame porohnōko mā toto otuhtohme Ritonöpo esao. Yrome amarokō ke? Aaropotorĭko rokē mana. ³⁰ Mame tuhke tuisāpo tō kara tuisame exiko mana moero. Tuhke tuisamehxo aehtyā roropa tuisame pyra exiko mana moero, tykase Jezu eya xine.

Jerusarĕpökō pyno Jezu ehtopöpyry sero

(Mat 23.27-39)

³¹ Morara ahtao Jezu oturuhtao parixeu tō tooehse eya. Ynara tykase toh eya,

—Ytoko ropa taroino imepĭ pona, Erote oetapāko mana, tykase toto.

³² Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Arypyra. Ytopyra ase. Orihnōko ase Ritonöpo poe rokene. Erote oenekunohtorĭko rokē mana. Kaikuxi ituhtaō sā mana. Ytotoko ropa. Ynara kaxitatoko eya, “Oseruao jemepyrä se rokē ase taro oesao xine. Seroae joroko tō tūtanohpōko ropa ase aporo. Kuräkōkara kuräkāko roropa ase. Kokoro morararo erohnōko ase. Mame yrokokoro otyhkāko ase, nykano,” kaxitatoko eya, tykase Jezu eya xine.

³³ —Mame jytojtory se ro ase sero osema ae Jerusarĕ pona, seroae, kokoro, mokokoro, enara. Oesao xine orihpyra ase. Jerusarĕ po rokē orihnōko ase, tykase Jezu eya xine.

³⁴ Mame ynara tykase ropa,

—Jerusarĕpökomo, Ritonöpo poko urutökō etapananōme matose. Topu emananōme matose Ritonöpo naropotyā pona, oya xine aropotyā pona. Tuhke rokē oeahmarykō se exiase repe. Oewomarykō se roropa exiase repe kuratiri nohpory a typoenō ewomary samo taporiry zopikoxi. Yrome yse pyra mex-

iatose. ³⁵ Taroino oesarykō patāpome exīko mana. Etatoko pahne, taroino jenezomopyra matose aporo. Ynara katoh pona rokē jenēko ropa matose, “Kure rokē mose tyriko, Ritonōpo. Ōmiry poe aepyhpyry mosero,” katoh pona rokē jenēko ropa matose, tykase Jezu eya xine.

Kurākara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

14 Mame parixeu tapyī taka toytose Jezu otuhse, oserematohae. Moroto imehnō parixeu tō roropa kynexine. Jezu enēko tyme toh kynexine. ² Mame imepỹ tooehse Jezu a, jaxiry jaohpyry, apory jaohpyry. Mokyro tooehse Jezu a. Mame Jezu enēko toh kynexine. Kurākara kurākaryhtao, popyra ekarōko toh kynexine, oserematohae kurākara kurākaryke eya. ³ Mame ynara tykase Jezu Moeze omihpyry poko amorepatōkomo a, parixeu tomo a roropa, —Moeze nymerohpyry omi poe oty riry kure nae oserematohae? Kurākōkara kurākary ropa? Kurākōkara onukurākara ropa ehtopo? Oty kure nae? tykase Jezu eya xine.

—Tee, tykase rokē toto.

⁴ Onezuhpyra toehse toto. Mame kurākara Jezu a tapoise. Mame tukurākase ropa eya. Mame tonyohse ropa eya. ⁵ Mame ynara tykase eya xine ynororo,

—Tumūkue awahtao xine omūkurukō toepukase ahtao tuna eutary aka oserematohae ananỹpyra ropa mehtory? Arypyra, axī anỹnōko matose. Oekykō roropa ke? Tuna eutary aka toepukase ahtao oserematohae mokyro ananỹpyra roropa mehtory oserematohae ro? Arypyra, mokyro anỹnōko roropa matose axiny, tykase Jezu eya xine.

⁶ Mame morara kary etaryke tyya xine,

—Tee, tykase rokē toto. Onezuhpyra ropa toehse toto.

Imehnō motye se pyra ehtoh poko sero

⁷ Mame imehnō tosarykō kurā menekāko toh kynexine tosarykōme, otuhtoh po. Mokaro eneryke tyya ynara tykase Jezu eya xine, toto amorepatohme,

⁸ —Pytakety autuhtoh pona toahmase awahtao xine epehtoh kurā pona porohpyra ehtoko. Otarāme okomino imehxo exikety oehnōko mana, otuhse.

⁹ Mame esē mā oehnōko oya xine. Ynara āko mā oya xine, “Mose esary taro. Esyryhmako,” āko mā oya xine esemy. Mame ehxirōko matose, imepỹ pona porohnōko ropa matose etyhpyry pona myhene.

¹⁰ Yrome toahmase awahtao xine otuhtoh pona, ytotoko. Mame ehpiō pona rokē oporohtoko epoehthoh pona, imākōkara esary pona. Morarame otarāme oeahmahpō oehnōko mana. Ynara āko mā oya xine, “Xiaro osehko, sē pona, epehtoh kurā pona,” āko mā oya xine. Mame kure oexirykō enēko imehnō mana emero porehme, tykase Jezu eya xine. ¹¹ —Ynara exiryke, tuisamehxo oexirykohtao āmoreme xine, tuisame pyra oritorỹko Ritonōpo mana. Yrome imehnō

motye oexirykō se pyra awahtao xine tuisamehxo oritorỹko mā Ritonōpo, tykase Jezu eya xine.

¹² Mame ynara tykase ropa Jezu toahmahpono a, —Otuhtoh tyrise oya ahtao oepe tō rokē kara eahmako. Oekyry tō rokē kara roropa, tymōkomoke exiketō rokē kara roropa. Mokaro rokē eahmaryhtao oya emetakāmāko mā toto. Mame toahmase awahtao eya xine pake topehmase omoro, kure oehtopōpyry tometakāmase exiryke eya xine. ¹³ Otuhtoh tyrise ahtao oya tymōkomoke pyra exiketō eahmako, kurākōkara roropa, ytoypopyra exiketō roropa te, tonurākara roropa, enara. ¹⁴ Morara awahtao kure orīko mā Ritonōpo, oepehmara tokurehse ynaroro exiryke, onemetakāmara tokurehse toto exiryke roropa. Kurā ekarōko mā Ritonōpo oya. Kurākō ēsemākatohpo ropa tyya oepehmāko mā Ritonōpo, tykase Jezu eya.

Otuhtoh konōto poko sero

(Mat 22.1-10)

¹⁵ Mame morara kary etaryke tyya toiro Jezu marō ynara tykase Jezu a otuhtoh po,

—Tākye exīko mā toto Ritonōpo maro otuhtoh konōto po exiketomo, tykase ynororo.

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, imepỹ orutua otuhtoh konōto riry se toehse. Mame tuhkākō toahmase eya toto oehtohme otuhtoh pona. ¹⁷ Morarame otuhtoh konōto tōtyhkase ahtao emero, typoetory tonyohse tyneahmatyā kohmatohme repe. Ynara tykase toto, “Ehmaropa rahkene otuhse. Otuhtoh notyhkano,” tykase toh repe.

¹⁸ —Yrome ineahmatyā ytopyra tokurehse toto, tỹpokōke toexirykōke emero porehme. Ynara tykase toiro orutua otuhtoh aporesemyry nenyokyhpyry a, “Arypyra, ytopyra ase. Tupito epekatyase. Jytory se ase utupī enese. Ajohpāme sā kyryh kara ekurehnōko ase,” tykase ynororo eya.

¹⁹ —Mame ynara tykase imepyny, “Ytopyra ase, ajohpāme samo. Pui epekatyase omame osetato erohketo mo. Mokaro kuhse ytōko ase. Morara exiryke sā rokē oekahmapỹ sā ase,” tykase ynororo eya.

²⁰ —Mame imepyny a roropa, “Eropa!” tykase repe. “Arypyra, ytopyra ase. Seromaroro ypytano. Morara exiryke ytosaromepyra ase,” tykase ynororo eya.

²¹ —Mame tosemy a toytose ropa ipoetory, turuse ropa eya. Morara exiryke tohne toehse otuhtoh rihpono, tymoipyra mokaro tokurehse exiryke. Ynara tykase ynororo typoetory a, “Axī ytoko pata poro osema tō ae. Etuarimaketō ke enehko xiaro ymoipynỹpo tō myakāme. Emero enehko toto. Tymōkomokākara roropa enehko, ytoypopyra exiketomo, tonurākara, ātakamatyamo. Emero rokē enehko toto,” tykase ynororo typoetory a.

²² Mame aporesē omipona toytose ipoetory. Mame tooehse ropa tahtao, ynara tykase ynororo otuhtoh esemy a, “Ōmipona akene. Eneho toto. Kyryh nykā toto, etuarimaketomo. Yrome pehme pyra ro atapyī nase. Naero osa. Naero tōsemy,” tykase ipoetory eya.

²³ Mame ynara tykazomose aporesemy eya, "Yto-zomoko ropa pata zomye osema tō ae imehnō enehtohme oya, pehme ytapyī ehtohme," tykase ropa aporesemy typoetory a. ²⁴ "Ajohpe pyra ase. Mokā osemazuhme yneahmatyā ymaro otuhpyra ekurehnōko mā toto," tykase ynororo, otuhtoh esemy, tykase Jezu eya xine. Mame toesyryhmase ropa ynororo parixeu tapyī tae, toto amorepaxīpo.

Tupime Jezu poetoryme ehtoh poko sero
(Mat 10.37-38)

²⁵ Mame ahno imoihme Jezu maro ytōko kynexine. Mame toeramase Jezu toto ēpataka, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

²⁶ —Ypoetoryme oexirykō se matose repe. Yrome omykō pyno oehtohkō motye pyra ypyno pyra awahtao xine, ypoetoryme exipyra ekurehnōko matose. Morararo asakō pyno, opyxiäkō pyno, opoenōkō pyno, ākorōkō pyno, ooryxirykō pyno, oruikō pyno, mokaro pyno oehtohkō motye ypyno awahtao xine ypoetoryme exīko matose. Osepyno oehtohkō motye roropa ypyno awahtao xine ypoetoryme exīko matose, tykase Jezu eya xine. ²⁷ —Mame Ritonōpo zamarō poko rokē ehtoko, ypoetoryme oehtohkōme. Oorikyrykō kurūke jomipona se hkopyra awahtao xine ypoetoryme exipyra ekurehnōko matose, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine, —Tapyi kaetokō riry se awahtao xine osemazuhme osenetupuhtoko aporo tyritoh poko ipune otinerūkō waro oehtohkōme. ²⁹ Osenetupuhpyra awahtao xine, otinerūkō ipune pyra ahtao, tapyi nepuru xikihmāko rokē matose. Otyhkara ekurehnōko matose. Mame onyrihpyrykō eunohnōko imehnō mana. ³⁰ Ynara āko opoko xine mā toto. "To! Mokyro a tapyi tyrise zokonaka rokene. Yrome otyhkara tokurehse ynororo," āko mā toto opoko xine oeunohtoryko mā toto. Naeroro tapyi riry se awahtao xine otinerūkō ikuhtoko aporo osemazuhme. Moro saaro ypoetoryme oexirykō se awahtao xine osenetupuhtoko aporo, "Serara hano jetuarimary zuno Jezu poetoryme jahtao?" kahtoko aporo, tykase Jezu eya xine.

³¹ —Morararo mā pata esemy typoetoke exikety tuhke 10.000me ipoetory tomo, soutatu tomo. Mame imepỹ oehnōko mana eya esary pynanohse, tosaryme. Mokyro mā oehnōko tuhke typoetoke 20.000me, soutatu tomo. Mame osemazuhme aporo pata esē porohnōko mana tōsenetupuhtohme aporo orēpyra toexiry poko poremäpyra toehtohme. ³² Mame mokyro maro tōsetaparykō se pyra tahtao, typoetory tō aropōko mana moe roro ahtao, kure toto oturutohme toto maro, toto ekurematohme.

³³ —Morararo, ypoetoryme oexirykō se awahtao xine, emero okyryrykō pyno pyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Sautu papyry poko popyra toehse ahtao
(Mat 5.13; Mak 9.50)

³⁴ —Kure sautu mā repe. Yrome sāme pyra toehse ahtao oty katohme kure? ³⁵ Arypyra, popyra mana. Tupito pona tyrise ahtao popyra mana. Pui ety htaka roropa tyrise ahtao, morararo popyra mana ipunaka. Typahsēme rokē kure mana. (Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine, yrome opoe xine rokē oyoyto-rykohtao, otara exīko matou. Arypyra, typahsēme rokē matose.) Mame typanare awahtao xine etāko matose, tykase Jezu eya xine.

Kaneru tahtopōpyry poko sero
(Mat 18.12-14; 1 Pe 2.25)

15 Mame Jezu a toytose tuhke kowenu tinerū apoinanomo, pohnō maro, aomiry etary se toexirykōke. ² Morarame parixeu tomo a Jezu tykerek-eremase mokaro eneryke tyya xine. Moeze omihpyry warōkomo a roropa tykerek-eremase Jezu. Ynara tykase toto Jezu poko.

—Popynō se rokē mokyro nah. Imaro xine otuhnōko roropa mana, tykase toto Jezu poko. ³ Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine, aosenetupuhtohkōme ty-poko,

⁴ —Etatoko pahne, kaneru esē mana. Mame tuhke mā kaneru, 100me mana. Mame kaneru otuenikāko mana toiro. Mame esē zupīko mana. Imehnō nomōko mana, 99mākō nomōko aporo mokyro zupitohme tyya. Toiro itatyhpyry zupīko ropa mana eporyry ropa ponāmero. ⁵ Mame tonese ropa ahtao, tākye exīko ropa mana. Enehnōko ropa mana tymota po. ⁶ Mame tytapyī taka tooehse ropa tahtao tope tō kohmāko mana, tyekyry tō maro roropa. Ynara āko mā eya xine ynororo, "Ene ropa jeky. Tākye sehtone jeky enetopōpyry ropa poko," āko mā ynororo eya xine.

⁷ —Etatoko pahne, toiro tyrypyry poko aexihpyry mokyro kaneru itatyhpyry sā mana. Mame kurākō poko tākye Ritonōpo mā repe. Mame toiro popỹ tosēme Ritonōpo enetuputyryhtao, tyrypyry turumekase ahtao roropa eya tākye kuhse Ritonōpo exīko mana. Imarōkō roropa tākye exīko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tineru otuenikatopōpyry poko sero

⁸ Mame ynara tykase ropa Jezu, —Otarāme nohpo nae tytinerukemy. 10me itinerū nae parata risemy, typynemy, parihmākomo. Mame toiro itinerū tōtuenikase repe. Mame oty tyrise eya otarāme? Nāparina tukase eya. Tytapyī tutumehse eya tytinerū zupitohme. Kure tupise eya otyro akoko. ⁹ Mame tytinerū tonese ropa tyya ahtao, tyekyry tō tykohmase tyya tope tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine, "Tākye exi ropa ynemapohpyry tonese ropa ya exiryke. Morara exiryke tākye sehtone," tykase ynororo.

¹⁰ —Ynara äko ase oya xine. Morararo Ritonõpo nenyohtyã atäkyemãko mã toto toiro iirypyryme exikety a tyrypyry rumekary ropahätao, tykase Jezu eya xine.

Së nase tumy rumekahpõ poko

¹¹ Mame tõturuse ropa Jezu eya xine aosenetupuh-tohkõme Ritonõpo poko. Ynara tykase ynororo,

—Orutua kynexine tumükue asakoro. ¹² Morarame akomihpyry ynara tykase tumy a, “Papa,” tykase. “Jüme rokë kymõkomohtoko orihpyra ro awahätao,” tykase ynororo tumy a.

—Mame jükomo a tymõkomory tapiakase typoenõ mõkomoryme asakororo. Typyne exiketõ tokarose eya xine. ¹³ Morarame tuhke pyra tõmehse ahtao tumy nekarotyã tokamose ropa imükuru a, akomihpyry a. Tineru tapoise eya moro ehepyryme. Mame type-nekehse ynororo tumy maro toexiry poko. Morara exiryke typtary poe toytose ynororo mya imepý pata pona. Pore toeporehkase ynororo. Moero tytinerü tahnikase eya, tÿpenery tomo a rokë tokarose, typeneta-tohtonõ poko tahnikase tytinerü eya.

¹⁴ —Mame okynã pyra itinerü tonahse. Moromeïpo konopo toehkehse moroto. Morarame wãto pixo morotõkõ tynahkehse toto. Mokyro tynahkehse roropa tytinerukehse toexiryke. ¹⁵ Morara exiryke toerohtoh tupise eya. Imepý poetoryme toerohtohpise ynororo. Ahno eky nahpaneme toehse, poinokoimo nahpaneme. ¹⁶ Mame omise toehse ipunaka. Poinokoimo napyry enapyry se toehse repe tomiryke. Yrome morotõkõ anautuhmara myhë toehse. ¹⁷ Morarame ynara tõsenetupuhse ynororo, “Papa typoetoke tuhke. Tynahke roropa tuhke. Atahnikãko roropa toto napyry. Yrome ywy taro, jemiryke rokë myhë orihnõko ase,” tykase ynororo tukurohtao rokene. ¹⁸ “Morara exiryke ytõko ropa ase papa esaka mya roropa. Ynara äko ase papa a, ‘Oehno ropa kë papa. Iirypyryme rokë ase oya, Ritonõpo a, enara. ¹⁹ Omükurume pyra ase otarãme, popyra jexiryke. Morara exiryke opoetoryme rokë kyriko rahkene, äko ase papa a,” tykase tukurohtao ynororo. ²⁰ Morotoino toytose ropa ynororo tumy a ropa.

—Mame amekeino tumükuru tonese jü a ahtao, nupunato tonese tumükuru. Tururume toytose ynororo tumükuru eahmase. ²¹ Morarame ynara tykase imükuru, “Papa, oehno ropa. Iirypyryme rokë ase Ritonõpo a, oya, enara. Otarãme omükuru kara ase, popyra jexiryke,” tykase imükuru tumy a. “Arypyra, umükuru ro mase,” tykase jumy eya.

²² —Mame ynara tykase jumy typoetory tomo a, “Axï umükuru zupõ enehtoko, kurano, amurutohme eya,” tykase. “Omahtao roropa ke ëmatoko emary aka. Sapatu roropa ekarotoko eya. ²³ Pui mükuru ikasetahpyry enehtoko etapatohme, otuhtoh konõto ritohme, täkye kuehtohkõme,” tykase jumy typoetory tomo a.

²⁴ “Ynara exiryke, umükuru aorikyhpory sã monexiano. Mame aësemamyhpory sã toehse ropa nase. Itatyhpory sã roropa monexiano. Mame seromaroro

aosenehpory ropa sã nase,” tykase jumy. Morara exiryke täkye toehse ropa toto. Tõtuhse toto. Tãtäkyemase toto.

²⁵ —Morarame irui kynexine, tupito po. Morarame toehse ropa tahtao tapii myhtokoxi, rue totase eya, waketõ roropa totase eya. ²⁶ Mame tumy poetory tykohmase tyya tõturupotohme, “Otara äko hkoh moxiã nae?” tykase ynororo tõturupose eya.

²⁷ —Mame tozuhse eya, “Arypyra, äkorõ noehno ropa. Morara exiryke pui mükuru kurã totapapose omy a kure toehse ropa tumükuru exiryke,” tykase ynororo eya.

²⁸ —Mame tohne toehse irui ipunaka. Tapii taka tomomyry se pyra toehse. Morarame jü toytose eya imaro tõturutohme. “Oty katohme koh omõpyra mano tapii taka? Aimo, omõko,” tykase jumy eya. ²⁹ “Etako pahne papa,” tykase tumy a. “Tuhke jeimamyry taropose ya amaro jexiry poko. Opoetoryme roropa toerohse ywy. Õmiry onymoikehpory roropa ase. Yrome poti mükuru onetapara mexiasene täkye jehtohme jepe tõ maro. ³⁰ Yrome mokyro omükuru kahpyry omõkomory eya pake tahnikase. Nohpo tõ poko rokë tonahkase eya. Mame toehse ropa ynororo ahtao pui mükuru kurã totapapose oya otuhtoh ritohme ipoko. Naeroro samü, äko ase papa,” tykase imükuru tumy a.

³¹ —Mame ynara tykase jü eya, “Aimo, etako pahne. Ymaro mase jüme. Mame ymõkomory omõkomoryme mana, emero porehme. ³² Yrome äkorony aorikyhpory sã monexiano amerehme. Mame aësemamyhpory ropa sã noehno ropa. Itatyhpory sã roropa monexiano. Mame seromaroro aosenehpory ropa sã nase. Naeroro otuhtoh konõto yripono täkye kuehtohkõme,” tykase jumy eya. Morara tykase Jezu eya xine.

Mõkomo erase tuaro ehtopõpyry poko sero

16 Mame ynara tykase ropa Jezu typoetory tomo a, —Tymõkomokë kynexine. Typoetoke kynexine roropa ynororo. Mame typoetory tyrise eya tymõkomory eraseme. Yrome tosë enekunohnõko kynexine. Itinerü apoïko kynexine tytinerüme. Mame imehnomo a turuse ropa esemy. Ynara tykase toto eya, “Opoetory reh oenekunohnõko mahna,” tykase toto. ² Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya, “Otara äko hkoh opoko toh nahe. Ymõkomory ahnikary poko oya? Ymõkomory eraseme pyra exïko ropa mase. Naeroro ymõkomory papë ikurãkako enepotohme ya, emero porehme, oytotohme ropa,” tykase tymõkomokemy typoetory a. “ÿ,” tykase ynororo. Mame toytose ropa ynororo.

³ —Mame toemynymase ipoetory yronymyryme tukurohtao. Ynara tykase ynororo tyya rokene, “Jesë poetoryme pyra exïko ase. Naeroro otara exïko hano taroino? Oty pokohxo ke erohnõko hano taroino? Jemary ke jerokuru waro pyra ase. Imehnomo a tineru ekaropory poko ihxipýke roropa ase. ⁴ Ynara äko ase topeke jehtohme toerohtohke pyra jahtao, tytapyïkõ taka jeahmatohme roropa eya xine,” tykase ynororo tyya rokene.

⁵—Mame tosē mōkomory apoihpōkō tykohmase tyya onepehmara ro exiketomo. Ynara tykase ynororo osemazupu a, “Otātoh jesē mōkomory oemahpo nahe?” tykase eya.

⁶—“100me tāpoo nae ase tōsē aitopo, oriu,” tykase eya. Mame ynara tykase mōkomo erase eya, “Seny, apapeny. Oporohko aporo. 50me tāpooe rokē imeroko,” tykase ynororo eya, zokonaka rokē tyripose.

⁷—Mame imepyny a roropa ynara tykase ynororo, “Otātoh jesē mōkomory nahe owino?” tykase. “Miume saku nae ase tiriiku rokene,” tykase eya. Mame ynara tykase mōkomo erase eya, “Ynara imeroko apapē pokona, 800me rokē imeroko,” tykase ynororo eya.

⁸—Mame zae pyra aehtopōpyry waro toehse esemy. Osenekunohpopyra toehse. Ynara tykase ynororo ty-poetory a, “To, orēpyrahxo reh mahse opyno sã mokaro ehtohme. Zae pyra mase repe. Yrome tuaro mase,” tykase typoetory a. Moro poko tōturukehxīpo eya xine, ynara tykase ropa Jezu,

—Ritonōpo onenetupuhpynō orēpyrahxo tŷpokonopyrykō poko tuarohxo mã toto. Ritonōpo po-etory tō tuaro hkopyra sã mã toto tŷpokonopyrykō poko te, Ritonōpo enetuputyry poko tyya xine, enara.

⁹ Ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Omōkomorykō ke imehnō akorehmatoko oepekōme toto ehtohme Ritonōpo waro toto ehtohme roropa. Mame toorihse awahtao xine oseporyko ropa matose imaro xine, jũmãme Ritonōpo esao, tykase Jezu eya xine. ¹⁰—Zae rokē awahtao xine mōkomo pitiko eraseme awahtao xine, morararo matose zae ro matose tuhkã poko eraseme toehse awahtao xine. Morararo zae pyra awahtao xine tuhke pyra mōkomo eraseme awahtao xine, zae pyra ro matose exīko tuhkãkō poko eraseme toehse awahtao xine.

¹¹ Morararo tineru poko zae pyra awahtao xine sero nono po, ahnikãko rokē matose. Imeīpo kurã onekaropyra Ritonōpo oya xine mana. ¹² Tomeseke pyra awahtao xine imepŷ mōkomory poko, oya xine mōkomo onekaropyra mã Ritonōpo omōkomorykōme.

¹³—Asakoro tosēke exiry tupime mana. Ynara exiryke, toirō pyno awahtao xine imepŷ se hkopyra exīko matose mokyro pokoino. Mokyro maro oerokurukōke imepŷ maro oerokurukō se pyra roropa exīko matose. Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine tyorō onyripyra matose oesēkōme, Ritonōpo poetoryme oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Jezu namorepatopōpyry

(Mat 11.12-13; 5.31-32; Mak 10.11-12)

¹⁴ Mame parixeu tomo a Jezu omiry totase. Mōkomo satokō ynaroro, tineru roropa se ynaroro. Naeroro Jezu typoihtose eya xine. ¹⁵ Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine,

—Amarokō kure oexirykō enepōko matose imehnomo a repe. Yrome Ritonōpo oenetyrŷko okurohtao xine mana. Onyrytãkō kure oya xine mã repe. Yrome Ritonōpo a popyra mana.

¹⁶—Pake kuekyrykō ekepyã toytoytose Moeze nymerohpyry poe. Urutonōpo tō omi poe roropa toytoytose toto. Moromeīpo João, ahno ěpurihkane tooehse. Mame ynara tykase João, “Emero ahno es-ěme exīko mã Ritonōpo,” tykase João. Seromaroro morararo Ritonōpo omiry ekaronanō moro poko mã ekarōko. Tuhke ahno moro poko mã etãko toto. Ritonōpo riry se toto tosēkōme.

¹⁷—Moeze nymerohpyry kure ro mana. Moromeīpo otarãme kapu enahnōko mana. Sero nono enahnōko ropa mã otarãme. Yrome Moeze nymerohpyry one-nahkapopyra mana, zae rokē exiryke Ritonōpo poe.

¹⁸—Mame orutua typyty rumekaryhtao imepŷ nohpo maro toehtohme, iirypyryme exīko mana imepŷ nohpo poko exiryke. Popyra Ritonōpo a mana. Morararo tynio rumekahpō maro ipytaryhtao iirypyryme exīko mana imepŷ pyty poko toexiryke, tykase Jezu eya xine.

Sero Razaru ehtopōpyry poko tymōkomokē maro

¹⁹ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Tymōkomoke exikety kynexine tupoke kurã ke. Typynehxo exikety zupō kynexine. Itamurume tohke kurã ke kynexine roropa, tōkuke roropa. ²⁰ Mame imepŷ moroto roropa kynexine tymōkomokēkara, esety Razaru. Orukoimohpe kynexine ynororo. Ęmepyyry pune Razaru anarokehpyra imehnō kynexine tymōkomokē tapyĩ pota taka. ²¹ Tymōkomokē napyry akumuru se rokē kynexine, tynapyryme. Mame erukoimory tometomese kaikuxi tomo a. Toetuari-mase ynororo pitiko rokē pyra. ²² Mame mokyro tymōkomokēkara toorihse. Aparão pũtokoxi zuzenu tarose Ritonōpo nenyohyamo a, otuhtoh konōto pona kapu aka. Morarame tymōkomokē toorihse roropa. Ekepyry toněse nono aka jekyrŷpyamo a. Zuzenu toytoytose popynō esaka etuarimatoh pona. ²³ Mame samũ tykase ynororo myhene, popŷno esao tahtao. Mame kakoxi tōsenuhmase ynororo ahtao, moero Aparão tonese eya, Razaru roropa tonese, Aparão maro. ²⁴ Mokaro eneryke tyya opore tykohtase ynororo, “Tam, Aparão, nupunato kueneko myhene. Razaru enehpoko xiaro ya. Tuna enehpoko eya ajohpãme samo ypotapihpyry piuka ãko nase apoto ke,” tykase ynororo.

²⁵—Mame Aparão a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya, “Kuku, oehtopōpyry poko enetupuhko. Orihpyra ro awahtao itamurume mōkomo kurã tapoise oya. Yrome Razaru arypyra, ehtomase myhě rokene. Ixihpyryme toehtoh rokē tapoise eya. Yrome seromaroro taro nase ymaro atãkyemãko. Mãpyra mase etuarimãko seromaroro. ²⁶ Oya xine ytotoh pyra nase, jakaname konōto. Morara exiryke oya xine ytopyra mã tarōkomo. Morararo tarona oehpyra matose,” tykase Aparão eya.

²⁷—Mame ynara tykase tymōkomokemŷpo Aparão a, “Ŷ, Tam, ajohpãme sã Razaru enyohko papa tapyĩ taka. ²⁸ Moroto mã jakorō tomo, 5me orihpyra ro mã toto. Toto zurupoko Razaru a oehpyra toto ehtohme

tarona etuarimatoh pona," tykase tymõkomokemÿpo eya.

²⁹ —Mame ynara tykase Aparão, "Äkorõ tõ Moeze nymerohpyry nae. Ritonõpo poe urutõkö omihpyry nae roropa mã toto, ituarõtatohkõme. Ah mokaro omihpyry etã toto, äkorõ tomo," tykase Aparão eya.

³⁰ —"Arypyra, Tam. Onetara mã toto. Yrome imepÿ tõsemãkapose ropa ahtao orihxïpo, mame mokyro toytose ahtao eya xine axï tyrypyhpyrykõ rumekãko mã toto," tykase ynororo Aparão a.

³¹ —Mame ynara tykase Aparão, "Arypyra. Moeze tõ omihpyry omipona pyra toto ahtao, Ritonõpo poe urutõkö omihpyry omipona pyra roropa toto ahtao, morararo mã toto turuse tahtao xine ësemãkapohpyry ropa a. Aomipona pyra toto exiry mana," tykase Aparão eya, tykase Jezu eya xine. Enara.

Iiryryymãkõ poko

(Mat 18.6-7,21-22; Mak 9.42)

17 Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a, —Iiryryryme ripotõkö nae. Enahpÿme mã toto. Yrome mokyro, iiryryryme imehnõ rihpõ wãnohnõko Ritonõpo mana yronymyryme. ² Kurehxo eya exiry topu konõto tymyhse ahtao ipymyry pokona inerymapotohme zue aka, popyra mã exïko eya imepÿ iiryryryme tyripose ahtao eya. Jenetupuhnanõ iiryryryme tyripose ahtao eya. Mokyro wãnohnõko Ritonõpo mana ipunaka. ³ Tuarõ ehtoko! —Äkorõkö tyrypyry poko amaro toehse ahtao zurutoko tuaro aehtohme. Mame tyrypyry rumekary se tahtao, "Popyra akene amaro," karyhtao eya, ynara kahtoko eya, "ÿ, oorypyry a wenikehnõko ase rahkene," kahtoko eya. ⁴ Morarame tyrypyry poko ropa ehxïpo aytory ropahätao oya xine 7me, moro ëmepyräe ro, "Popyra ase iiryryryme amaro," karyhtao eya ynara kahtoko rokë eya, "ÿ, oty kara, Ritonõpo rokë ikorokãko mana. Wenikehnõko ase taroino moro poko," kahtoko rokë eya, tykase Jezu eya xine.

Ritonõpo enetuputyry poko

⁵ Mame ynara tykase 12mãkõ Jezu a, —Yna akorehmako yronymyrymehxo Ritonõpo enetupuhthome yna a, tykase toto.

⁶ Ynara tykase esëkõ eya xine, —Ritonõpo omiry enetuputyryhtao oya xine pitiko rokë repe, onekaropohpyrykõ ekarõko Ritonõpo mana. Ynara karyhtao oya xine sero oroxi panõ a, "Otouko omity maro tuna konõto kuaka atarykata ropa," karyhtao oya xine, õmipona xine otoũko mana, tykase Jezu eya xine.

Sero Ritonõpo poetoryme ehtoh poko

⁷ —Otarã äko typoetokã typoetory a erohkehxïpo tooehse ropa ahtao tapyi taka? Otarãme ipoetory itupi poko toerohse. Otarãme kaneru tõ nahpary poko toerohse. Mame tapyi taka tooehse ahtao otarã äko hna typoetory a? "Otuhkose aporo!" äko nah eya? Arypyra.

⁸ Ynara äko rokë eya, "Joh tyriko aporo. Tahnose ahtao enehko ya wyi maro," äko mana. "Eukuru enehko roropa," äko mana. "Tõtuhkehse jahtao otuhnõko mase. Eukuru ënõko, enara," äko mã eya. ⁹ "Kure mase," karahme sã typoetokã typoetory a. ¹⁰ Morararo matose. Ritonõpo omipona emero tyrise oya xine ahtao, ynara kahtoko eya, "Opoetoryme rokë ase. Mõpãme rokë õmipona exiasene," kahtoko. Epyrypara ehtoko kure oehpõpyrykõ poko, tykase Jezu eya xine.

Së nase 10me ipũ imotatyã poko

¹¹ Mame Jerusarë pona Jezu ytoryhtao, Samaria eh-pikuroko toytose ynororo, Karirea eh-pikuroko, enara. ¹² Mame pata pitiko pona toeporehkase ahtao tõseporyse Jezu ipũ imotatyã maro, 10me. Amekeino rokë tõsenuhmase toto torukoimorykohxike. ¹³ Mame Jezu tykohmase tyya xine. Ynara tykase toto, —Nupunato yna eneko myhene, tykase toto. ¹⁴ Ynara tykase Jezu eya xine, —ÿ, nupunato oenetyryko ase. Ytotoko Ritonõpo maro oturuketomo a. Osenepotatoko eya xine, okurãkatopõpyrykõ enetupuhthome eya xine, tykase Jezu ipũ imotatyamo a.

Morarame toytorykohtao, kure toehse ropa toto, ipũ imotahpyry pyra. ¹⁵ Mame toekurãkary ropa eneryke tyya, toirõ toeramase ropa Jezu a.

—Kure Ritonõpo mana, tykase ynororo opore. ¹⁶ Jezu ëpataka typorohse ynororo nono pona,

—Kure mase, tykase ynororo Jezu a, kure toehse ropa toexiryke. Samariapõ kynexine ynororo. ¹⁷ Mame ynara tykase Jezu,

—10me orutua kõ tukurãkase ropa. Otokoh mokaro nahe, 9mãkohmo? tykase Jezu eya.

¹⁸ —Mose rokë, juteukara rokë noehno ropa, "Kure mase Ritonõpo," kase, tykase Jezu. ¹⁹ Mame ynara tykase ynororo ipũ imotahpyrypyry a,

—Owõko. Ytoko ropa. Ritonõpo enetuputyryke oya tukurãkase ropa mase, tykase Jezu eya.

Tuisa konõtome Ritonõpo ehtoh poko

(Mat 24.23-28,37-41)

²⁰ Ynara tykase parixeu tõ Jezu a, —Otãtahtao Kuesëkõme toexiry enepõko Ritonõpo nah? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine, —Kuesëkõme Ritonõpo ehtoh osenepyrä mana.

²¹ Morara exiryke ynara kara imehnõ mana, "Enetoko ke moro yro," kara mã toto. "Yrorohxo rukuh moro," kara roropa mã toto, tuisame Ritonõpo ehtoh okurohtao xine exiryke, tykase Jezu eya xine.

²² Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a, —Okynã pixo Kapu ae Ayhtohpyry enery se exïko matose yronymyryme. Yrome onenepyrä matose.

²³ Morarame ynara äko imehnõ mã repe ypoko, "Moroto Kapu ae Ayhtohpyry mana," äko reh mã toto. "Taro mana," äko roropa imehnõ mana. Yrome morara karyhtao oya xine aomipona xine pyra ehtoko. ²⁴ Saereh äko mã nenenehkane, xixi tütatoh wino xixi porohtoh

pona. Moro sã mã Kapu ae Ayhtohpyry oehnõko ropa mana. Emero enẽko exino mana. ²⁵ Yrome ose-mazuhme aporo osanume exiko ynororo mana. Etu- arimãko itamuraume mana. Mame tosẽkõme ise pyra roropa exiko seromatokõ mana. ²⁶ Pakatokõ ehtopõpyry sã Noe orihpyra ahtao ro, moro sã exiko tarõkõ mana, Kapu ae Ayhtohpyry oehsasaka ropa ahtao. ²⁷ Tõtukurukõ poko rokẽ toh kynexine, eukuru enyry poko roropa. Typytarykõ poko toh kynexine, tyniotarykõ poko roropa kanawaka Noe tõ otyriry ponãmero. Morarame tuna kumary ke tyneryse toto, emero porehme. ²⁸ Moro saaro kynexine Ro ehtopõpyry roropa. Tõtukurukõ poko rokẽ toh kynexine. Eukuru enyry poko roropa toh kynexine. Tõsepekatyrykõ poko, mõkomo ekamory poko roropa toh kynexine. Tupito pomory poko, tapyi amory poko roropa toh kynexine. ²⁹ Morara kynexine Ro ehtopõpyry pake. Morotoino Ro toesyryhmase ahtao, apoto toepukase kapu ae sautu panõ maro moropõkõ zahkatohme emero. ³⁰ Moro saaro exiko mã seropõkõmo Kapu ae Ayhtohpyry oehtoh ropa toehse ahtao, tykase Jezu.

³¹ —Morara ahtao tapyi mypatarãnao awahtao xine tapyi taka omõpyra ehtoko omõkomorykõ poko. Morararo tupito po awahtao xine eramara ropa ehtoko atapyikõ taka omõkomorykõ poko. ³² Ro pytyõpyry ehtopõpyry poko wenikehpyra ehtoko. (To- eramary se ropa kynexine ynororo repe tunurumekah- pyry pona ropa repe. Mame topume tanyhtase ynororo. Sautume roropa toehse.) ³³ Morarame tõsepy- nanopyry poko exiketõ orihnõko mã toto. Yrome Ri- tonõpo omipona exiketõ õsemãnõko ropa mã toto. ³⁴ Etatoko pahne, joepyry ropahtao koko ahtao, asako- ro orutua kõ nyhnõko tynyhtohkõ po. Mame toiro arõko mã Ritonõpo. Tõmipona exikety rokẽ arõko mana. Imarõ nomõko mana. ³⁵ Morararo asakoro noh- po tõ erohketõ ahtao, tonahsẽ riry poko toto eroku- ruhtao toiro arõko Ritonõpo mana. Imarõ nomõko mana. ³⁶ Asakoro orutua kõ tupito po ahtao, toiro arõko mã Ritonõpo. Imarõ nomõko mana, tykase Jezu eya xine.

³⁷ Morarame ynara tykase ipoetory tõ Jezu a, —Otoko morara exiko nahe? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine, —Imotahpyry ahtao, morotona ayra tõkehko ox- imõnõko mana, tykase Jezu eya xine. (Morararo Ri- tonõpo oehnõko mana iirypyrymãkõ wãnohse.)

Terekatu a pytyõpo ytotopõpyry poko

18 Mame typoetory tõ tamorepase Jezu a toto os- enetupuhtohme tõtururukõ poko Ritonõpo maro. Ynara tykase ynororo eya xine, —Ritonõpo maro oturukehpyra ehtoko. Penekeh- pyra ehtoko õtururukõ poko Ritonõpo a, tykase ynororo eya xine.

² —Etatoko pahne, terekatu kynexine pata konõto po, zae pyra exikety. Ritonõpo omipona pyra exikety kynexine. Imehnõ pyno pyra roropa kynexine.

³ Morarame moro pata po pytyõpo kynexine aosanu- mase morotõkomo. Kokoro rokẽ ytosene oturuse terekatu a takorehmatohme repe. Ynara tykase ynororo eya, “Kuakorehmako ajohpãme samo. Josanumary imõpoko,” tykase pytyõpo terekatu a.

⁴ —Osemazuhme pytyõpo akorehmary se pyra terekatu kynexine repe. Yrome kokoro rokẽ toytose pytyõpo oturuse. Mame okynã ahtao ynara tykase ynororo tyra rokene, “Ritonõpo zuno pyra ase. Imehnõ pyno pyra ase roropa repe. ⁵ Yrome jerekohmaryke pytyõpo a, akorehmãko ase. Imõpõko ase tahxime jerekohmaryino, yporemãkaporyino roropa eya,” tykase ynororo tukurohtao, tykase Jezu eya xine.

⁶ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine, —Mokyro terekatu omihpyry metatou? Zae pyra kynexine. Nohpo akorehmary se pyra. Yrome imeõpo takorehmase. ⁷ Mokyro motye kuhse mã Ritonõpo. Tynymenekatyã omiry etãko mana. Toto mõpõko ro- ropa mana kokoro rokẽ toto otururu ke tyra, pakeimo, koko, enara. Ekurehpyra mana typoetory akorehmary poko. ⁸ Axĩ toto mõpõko mana. Yrome Kapu ae Ayhtoh- pyry oepyry ropahtao oty enẽko na taro nono po. Tõmipona exiketõ tuhke enẽko nah? Arypyra otarãme.

Parixeu ehtopõpyry poko kowenu tinerõ pokoerohkety maro

⁹ Morarame, “Kure ase, imehnõ sã pyra,” kananõ amorepary se toehse Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine, aosenetupuhtohkõme,

¹⁰ —Orutua kõ toytose asakoro, oturuse Ritonõpo maro oturutoh taka. Toiro parixeu kynexine. Imaro kowenu tinerõ poko erohkety kynexine. ¹¹ Mame towõse xikihme parixeu toiroto tõturutohme Ritonõpo a. Ynara tykase ynororo, “Kure mase, Ritonõpo, yamene se pyra jexiryke. Ajohpe pyra ase. Nohpo tõ poko pyra roropa ase, imehnõ iirypyrymãkõ sã pyra ase. Mose kowenu tinerõ poko erohkety iirypyryme mana. Tãkye ase isã pyra jexiryke. ¹² Toitoino otuhpyra ase jotururuke oya. Emero ynapihpyry apiakãko ase, omame porehme ahtao, toiro ekarotohme oya,” tykase parixeu, epyrypãko kure toexiry poko.

¹³ —Mame mokyro, kowenu tinerõ poko erohkety ameke rokẽ toexikihmase Ritonõpo maro oturutohme. Kakoxi osenuhmara kynexine Ritonõpo õpataka, popy- ra toexiry enetuputyryke tyra. Toepurotõtõmase ynororo toemynyhmaryke. Ynara tykase ynororo, “Ri- tonõpo, iirypyryme rokẽ ase, nupunato kueneko my- hene,” tykase ynororo.

¹⁴ —Etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. —Mokyro rypyry rokẽ tykorokase Ritonõpo a tõsekarose exiryke eya. Yrome parixeu rypyry onykorokara toehse Ri- tonõpo. Ynara exiryke, “Kurehxo ywy, imehnõ sã pyra,” kananõ poremãkapõko Ritonõpo mana. Yrome, “Popy- ra ase,” kananõ kurãkãko rokẽ Ritonõpo mana. Orõpyra tyrõko roropa mana, tykase Jezu eya xine.

Sero kure poetohti riry poko Jezu a

(Mat 19.13-15; Mak 10.13-16)

¹⁵ Morarame typoenõkõ tonehse jêkomo a, jûkomo a roropa Jezu a, onao ro exiketomo, toto apoitohme eya, kure toto ripotohme Ritonõpo a. Mame mokaro eneryke tyya xine, ynara tykase Jezu poetory tomo,

—Oty kase moehtou Jezu erekohmase totaehse ro ahtao? Ytotoko ropa, tykase toto. ¹⁶ Yrome Jezu a poetohiti tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Ah poetohti noehno ya, tooepyrykõ se toexirykõke oehnõko mã toto. Toto anaropopyra ropa ehtoko ywinoino. Axĩ Ritonõpo enetupuhnõko mã toto tosêkõme, poetohtime ro toexirykõke. ¹⁷ Etatoko pahne, Ritonõpo enetuputyryhta oya xine poetohti a Ritonõpo enetuputyry saaro, omõnõko matose Ritonõpo esaka. Mãpyra onenetupuhpyra awahta oya xine omõpyra matose Ritonõpo esaka, tykase Jezu eya xine.

Tymõkomoke aexihpyry poko sero

(Mat 19.16-30; Mak 10.17-31)

¹⁸ Morarame juteu tamuxiry tooehse Jezu a oturupose. Ynara tykase ynororo,

—Amorepatõ kurã mase. Naeroro oturupõko ase oya. Oty rĩko ha Ritonõpo maro jehtohme jũme, toorihse jahtao? tykase ynororo Jezu a.

¹⁹ Ynara tykase Jezu eya,

—Oty katoh, “Kurã mase,” myka ya? Kurãkõ nymyry pyra taro nase. Ritonõpo rokẽ mã kure. ²⁰ Inymeropohpyry Moeze a moro waro mase. “Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko te, imehnõ onetapara ehtoko te, ematonara ehtoko te, onekunohto pyra ehtoko, kure omykõ tyritoko te, asakõ roropa kure tyritoko,” katoh waro mase, tykase Jezu eya.

²¹ Mame ynara tykase ynororo Jezu a,

—Moinoro poetome jehtopõpyry poe ro emero Moeze omihpyry tymoise ya, tykase.

²² Mame morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya,

—Toiro ise ro mase. Omõkomory emero ekamoko, tineru apoitohme oya. Mame otinerũ ekaroko tymõkomokãkara a, etuarimaketomo a, enara. Morara tyrise oya ahtao tymõkomoke exĩko mase Ritonõpo esao kapu ao. Moromeĩpo osehko ropa ya ymaro oytothohme, ypoetoryme oehtohme, tykase Jezu eya.

²³ Yrome morara kary etaryke tyya, “Teh,” tykase ynororo. Toemynyhmase yronymyryme tymõkomoke itamurume toexiryke.

²⁴ Mame aemynyhmary eneryke tyya ynara tykase Jezu,

—Tupime kuhse tymõkomokamo a Ritonõpo enetuputyry tosêkõme. ²⁵ Kameru kawaru sã konõto. Jawi eutary pitiko kuhse. Jawi eutary aka kameru omõpyra mana. Moro saaro tymõkomokã omõpyra mã toto Ritonõpo esaka tosêkõme Ritonõpo onyripyra toexirykõke, tykase Jezu.

²⁶ Ynara tykase aomiry etananomo,

—Morara ahtao otara Ritonõpo esaka omõnõko ynanah, jũme imaro yna ehtohme? tykase toto, tõturupose Jezu a.

²⁷ —ÿ, ãmoreme xine ro osepynanohsaromepyra matose. Yrome Ritonõpo opynanopyrykõ waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Mame ynara tykase Peturu,

—Etako pahne, yna tapyĩ tõ turumekase yna a amaro yna ytotohme, tykase.

²⁹ —ÿ, tykase Jezu eya xine, —tuaro ehtoko. Atapyĩkõ rumekaryhta oya xine te, opyxiãkomo te, ãkorõ tomo, omykomo te, opoenõkõ roropa, mokaro rumekaryhta oya xine oesêkõme Ritonõpo enetuputyryke oya xine, ³⁰ mokarohne motye apoĩko ropa matose sero nono po ro. Mame imeĩpo orihpỹme exĩko roropa matose jũmãme, tykase Jezu eya xine.

Toorikyry poko Jezu oturutopõpyry sero

(Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)

³¹ Mame Jezu a imoihmãkohta typoetory tõ tykohmase tyya 12mãkomo, tõturutohme toto maro. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Etatoko pahne, ytõko sytatose Jerusarẽ pona. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ryhmãko mã toto. Ritonõpo poe urutõkõ nymerohpyryae ro, ihtomãko mã toto. Katopõpyryae ro emero exĩko mã seromaroro.

³² Jekarõko mã toto juteutõkara a. Ypoihtõko mokaro mana. Yhtomãko roropa mã toto. Ypona ituh ãko mã toto. ³³ Ypiypipohnõko mã toto. Moromeĩpo jetapãko toh mã rahkene. Yrome oseruao tõmehse ahtao êsemãnõko ropa ase, tykase Jezu.

³⁴ Yrome morara katopõpyry onenetupuhpyra Jezu poetory tõ kynexine. Jarao pyra Jezu nurutatoh kynexine eya xine. Ihtomary poko onenetupuhpyra toh kynexine.

Sero tonurẽkara kurãkatopõpyry poko

(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)

³⁵ Morarame Jezu ytoryhta Jeriko pona, moro osema tao tonurẽkara kynexine, kohrame osema ehpio.

Tineru eraximary poko kynexine repe. ³⁶ Mame tuhkãkõ ytory etaryhta tõturupose ynororo,

—Oty kase hkoh imoihmãkõ ytõko nae? tykase.

³⁷ —Mokyro Jezu Nazarepõ okuroko ytõko mana, tykase toto eya.

³⁸ Morara kary etaryke tyya tykohtapitose tonurẽkara,

—Jezu, Tawi parỹpyry, nupunato myhẽ kueneko, tykase ynororo.

³⁹ Osemazuhme imynyhpãkapory se ytoketõ kynexine repe,

—Ajoajohpe pyra exiko. Mynyhme exiko, tykase toto eya. Yrome jamihmehxo tykohtase ynororo,

—Tawi parỹpyry, ypyno exiko! tykase ynororo.

⁴⁰ Mame totypohse Jezu osema tao morara kary etaryke tyya.

—Moky enehtatoko ya, tykase. Ameke pyra toehse tonurẽkara ahtao, ynara tykase Jezu eya,

⁴¹ —Oty se hma ya? tykase eya.

—Josenuhmary se ropa ase, tykase ynororo.

⁴² Ynara tykase Jezu eya,

—Osenuhmako ropa. Tonetupuhse jexiryke oya tukurākase ropa mase, tykase.

⁴³ Axī tōsenuhmapitose ropa ynororo. Mame Jezu tokahmase eya, kure Ritonōpo ekarōko tonure ropa toehse toexiryke. Mame moro eneryke tyya xine, imoihmākomo a roropa kure Ritonōpo tokarose.

—Kure kuhse Ritonōpo mana, tykase toto.

Jezu maro Zakeu ehtopōpyry poko

19 Mame Jeriko pona toytose Jezu. Pata rā-nakuroko ytōko kynexine. ² Mame moro pata po kowenu tinerū poko erohkety kynexine, orutua, esety Zakeu. Tytinerukē kynexine ynororo. Kowenu tinerū poko erohketō tuisaryme roropa kynexine. ³ Mame Jezu enery se toehse ynororo repe. Yrome onene-saromepyra kynexine, ahno imoihme exiryke, kae pyra pixo toexiryke. ⁴ Morara exiryke Jezu onenepyra tokurehse toexiryke, osemāe osemazuhme toytose ynororo tururume, Jezu wapōmase. Wewe pona tōnuhse ynororo, Jezu enetohme tyya aepyryhtao.

⁵ Morarame wewe zopikoxi tooehse Jezu ahtao kakoxi tōsenuhmase ynororo Zakeu enetohme tyya. Ynara tykase ynororo Zakeu a,

—Zakeu, oyhtoko axiny. Atapyī taka jytyry se ase, tykase Jezu eya.

⁶ Morara kary etaryke tyya, axī tyhtose ropa. Tākye toehse ynororo tomiroryke Jezu a. Mame tytapyī taka toytose Jezu maro. ⁷ Morarame Zakeu maro Jezu eneryke tyya xine tykerekerehse imoihmākomo a. Ynara tykase toto oseya rokene,

—Oty katoh omato maro ytōko mose nae? tykase toto.

⁸ Mame towōse xikihme Zakeu tytapyī tao. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Etako pahne, yrypyry rumekary se ase. Ymōko-mory apiakāko ase, ekarotohme tymōkomokākara a. Pake imehnō tinerū ematonanopyasene. Yrome sero-maroro ynematonanopyhpyry motye ekarōko ropa ase eya xine, asakoropane ekarōko ropa ase eya xine, tykase Zakeu Jezu a.

⁹ Morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya, —Seroae Ritonōpo opynanohno. Imūkurume mexino. Aparāo paryme nymyry mase. ¹⁰ Morara exiryke Kapu ae Ayhtohpyry tooehse tarona, iirypyrymākō menekase, toto pynanohtohme, tykase Jezu Zakeu a.

Typoetory tomo a uuru ekarotopōpyryyīme toto ehtohme ipoko

(Mat 25.14-30)

¹¹ Mame Jezu omiry etāko imoihmākō kynexine, Zakeu a autururu etāko. Mame, “Axī tuisa konōtome Ritonōpo osenepōko mana,” tykase toh repe, moe pyra Jerusarē toehse exiryke. ¹² Mokaro osenetuputyry waro toehse Jezu. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine toto osenetupuhtohme,

—Pata esē kynexine. Pata tamuru pona toytory se kynexine, moē pona, tuisamehxo toehthohme. Mame tuisamehxo toehse tahtao tooehtohme ropa, tosaka ropa. ¹³ Mame ytosasaka tahtao typoetory tō tykohmase tyya 10mākomo. Tytinerū tokarose toitoine eya xine uuru risemy. Toiro ahtao toiro tokarose eya xine ipoko erohtohme. Ynara tykase ynororo eya xine, “Sero tineru ke ikuhko, itamurumehxo apoitohme ytinerūme, joepyry ropa ponāmero,” tykase eya xine. Mame toytose rahkene.

¹⁴ —Morarame imehnō ipataōkō tosēkōme ise pyra toh kynexine. Zehno toh kynexine. Ahno tonyohse eya xine īkapo, ynara katohme, “Mose se pyra ynanase yna esēme,” katohme repe.

¹⁵ —Morarame pata tamuru esēme imehxo toehse ynororo. Moromeīpo toytose ropa ynororo tosaka ropa. Mame typoetory tō tykohmase tyya, tytinerū apoihpōkomo 10mākomo. “Otāto ytinerū tomāse nae, ypoetory tō emahpo,” tykase tyya rokene. ¹⁶ Mame os-emazupu tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Seny, onekarohpyry tomāse jemahpo. Toiro kynexine uuru risemy. 10me apoiase ropa,” tykase ynororo eya.

¹⁷ —“Emese kure mase,” tykase esemy eya. “Kure mase ypoetoryme. Tymoise oya jexiryke pitiko rokē ynekarohpyry poko itamurumehxo ekarōko ase oya. 10me pata esēme orīko ase,” tykase eya esemy.

¹⁸ —Morarame īkapo roropa tooehse imepyry. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Onekarohpyry ke uuru risē toiro, tuhkehxo apoiase omame etone uuru risemy,” tykase ynororo eya.

¹⁹ —Ynara tykase esemy eya, “Kure omame etone pata esēme orīko ase,” tykase.

²⁰ —Mame imepī tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a, “Seny, onekarohpyry ro uuru risemy. Tukurākase ya kamisa muahtaka. ²¹ Ouno jexiryke onemyase, tykaripāse oexiryke, jamihme ōmiry exiryke. Onyrihpyry kara apoiōko mase, anarykahpyry kara epery apoiōko roropa mase,” tykase ynororo eya.

²² —Ynara tykase esē eya, “Popyra mase. Ōmihpyryae ro orīko ase pohnō esaka. Juaro mase. Jamihme jomiry exiry waro. Ynyrihpyry kara apoiyry ya waro roropa mase. Ynarykahpyry kara epery apoiyry ya waro roropa mase. ²³ Morara exiryke oty katoh ytinerū onekaropyra mexihne tineru poko erohketō esemy a. Morara ahtao ytinerū tomāse exiry repe,” tykase eya esemy.

²⁴ —Mame ynara tykase tymyhtōkomo a, “Uuru apoitoko mose wino ekarotohme mokyro a, 10me uuru esemy a,” tykase.

²⁵ —Ynara tykase toto eya, “Yrome nae ynororo 10me,” tykase toto.

²⁶ —“Etatoko pahne,” tykase esēkomo. “Itamurume nae exikety ahtao itamurumehxo eya ekarōko imehnō mana. Yrome aryryra exiketyme ahtao ikyryry akoīpyry puxihkākō ropa imehnō mana ewinoino.

²⁷ Mame seromaroro moxiā yzehnotokomo, tosēkōme jexiry satokōkara, enehko toto xiaro ya. Etapatoko toto yneneryme,” tykase esēkomo, tykase Jezu eya xine.

Jezu ytotoöpöpyry poko Jerusarē pona

(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Jo 12.12-19)

²⁸ Morarame Jezu töturukehse. Mame tymarōkō esemazupurume toytose Jerusarē pona. ²⁹ Mame Pehpaje pata moe pyra ahtao Petania pata moe pyra roropa kynexine. Moroto typorohse Jezu ypy Oriwera myhtokoxi. Mame typoetory asakoro tonyohse eya osemazuhme toto ytotohme. ³⁰ Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ytotoko mō pata pona. Mame pata pona oytorykōhtao, jumētu mūkuru enēko matose tymyhse, ahno anaropitopyny. Mokyro imyhpokatoko enehtohme xiaro. ³¹ Mame ynara karyhtao imehnomo a, “Oty kahtohme imyhpokāko matou?” karyhtao oya xine, ynara kahtoko eya xine, “Tuisa ise kynako,” kahtoko.

³² Mame inenyohtyā toytose. Emero tonese eya xine, Jezu nekarotopōpyryae ro. ³³ Mame jumētu mūkuru t̄ypokase eya xine ahtao, ynara tykase esē tomo, —Oty katohme yna eky myhpokāko matou? tykase toto.

³⁴ —Ÿ, yna esē ise kynako, tykase toto.

—Ÿ, arotoko, tykase eya xine ynororo. ³⁵ Mame Jezu a tonehse eya xine. Mame tupōkō tyrise eya xine jumētu mūkuru mypatarānaka. Epona Jezu tyrise eya xine rahkene. ³⁶ Mame aytorykohtao tupōkō tyrise eya xine osema taka eporo Jezu ytotohme, tuisamehxo Jezu enetuputyryke tyya xine.

³⁷ Morarame Jerusarē ameke pyra toehse ahtao ypy Oriwera poe osema yhtoryhtao imoihmākō ynara tykapitose,

—Kure mase Ritonōpo, tykase. Tātākyemase toto. Opore toremiase toto Ritonōpo nyrihpyry eneryke tyya xine.

³⁸ —Kure yna tuisaryme tyriko, Ritonōpo. Kuesēkō omi poe aepyhpyry ynororo. Torētyke pyra ehtoko, kapuaōkomo. Kure rokē Ritonōpo syritone, tykase toto.

³⁹ Mame töturuse parixeu tomo Jezu a. Imoihmākō maro toh kynexine. Ynara tykase toto,

—Tamuxi, opoetory tō imynyhpākakoko, tykase toto Jezu a.

⁴⁰ Mame Jezu a tozuhse toto,

—Etatoko pahne, mynyhme moxiā toehse ahtao, axī topu tō jomikary, tykase ynororo eya xine.

Jezu xitotopōpyry poko Jerusarēpōkō poko

⁴¹ Mame ameke pyra Jerusarē toehse ahtao pata tonese Jezu a. Eneryke tyxitase epōkō poko, tuhkākō Jerusarēpōkō Ritonōpo omipona pyra exiryke. ⁴² Ynara tykase ynororo toemynyhmarmy,

—Jerusarēpōkomo, jenehpoase Ritonōpo oya xine kure oripotohkōme repe. Moro poko otuarōtanohporykō se ase repe. Yrome jomiry etary se pyra matose. Morara exiryke ekurehnōko rokē matose.

⁴³ Imēiפו ozehnotokō oehnōko oya xine mana. Oesarykō apurūko mā toto. Nono rīko toh mana oesarykō zomye kaetokohxo tūtara oehtohkōme, osemāe ytopyra oehtohkōme roropa, epara oehtohkōme.

⁴⁴ Tuhke ozehnotokō exīko mana ōmye xine. Oryhmatorīko mā toto. Oesaōkō ryhmāko roropa mā toto emero porehme atapyītaōkō maro. Oesarykō pahnōko mā toto. Topu risēme tapyi ahtao, topu pahnōko roropa mā toto. Oya xine jenehpoase Ritonōpo repe, ty-poko ourutohkōme repe. Yrome yse pyra matose. Morara exiryke oryhmatorīko mā toto. Osepynanohpyra matose emero porehme, tykase Jezu Jerusarēpōkō poko.

“Ritonōpo maro oturutoh sero,” katopōpyry Jezu a

(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Jo 2.13-22)

⁴⁵ Mame Ritonōpo maro oturutoh taka toytose Jezu. Tomōse tahtao tokykō ekamonanō tutūtanohpose ropa eya moro tae. ⁴⁶ Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ynara mā Ritonōpo nymeropohpyry. “Ytapyī ymaro oturutoh moro.” Yrome omato tō otonētohme tyrise oya xine mana, omato esaryme, tykase Jezu eya xine.

⁴⁷ Mame kokoro rokē morotaōkō tamorepase Jezu a, Ritonōpo maro oturutoh tao. Mame Jezu zehno toehse Ritonōpo maro oturuketomo, juteu tō tamuxiry tō roropa. Moeze omihpyry warōkō roropa Jezu zehno toehse. Mame Jezu etapary se toehse toh, repe.

⁴⁸ Yrome Jezu omiry etary se imoihmākō exiryke, onetapara toehse toh aporo.

“Onoky omi poe urutōme mah?” katopōpyryjuteu tomo a

(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)

20 Morarame Ritonōpo maro oturutoh tao Jezu kynexine, morotaōkō amorepāko Ritonōpo omiry kurā poko. Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō tooehse eya Moeze omihpyry warōkō maro, tamuximākō maro. ² Ynara tykase toh eya,

—Onoky omi poe moxiā amorepāko mah? tykase toto. —Onoky omi poe mokaro maropoase ropa sero tapyi tahe, tokykō ekamonanomo? Yna zuruko, tykase toto Jezu a.

³ Ynara tozuhse toto Jezu a,

—Morararo toiro joturupory se ase oya xine. Kuezuhtoko aporo. ⁴ Onoky omi poe ahno tōpurihkase João a? Ritonōpo omi poe? Ahno rokē omi poe? Kuezuhtoko, tykase Jezu eya xine.

⁵ Mame oxime rokē töturuse toto. Ynara tykase toto, —Otara ākohxo keh sytatou? “Ritonōpo omi poe João toehse,” karyhtao kyya xine ynara āko mana, “Morara ahtao oty katohme aomiry onenetupuhpyra matou?” āko mā kyya xine. ⁶ Māpyra, “Ahno omi poe rokē kynexine,” karyhtao kyya xine, kuetapatorīko mā imoihmākomo, Ritonōpo omi poe urutōme João ekaroryke eya xine, tykase toto oseyā rokene. ⁷ Naeroro ynara tozuhse eya xine,

—Zuaro pyra ynanase. Onoky omi poe João toehse otarāme? tykase rokē toto Jezu a.

⁸ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Morararo ase onekaropyra ase oya xine onoky omi poe morara āko ha, tykase Jezu eya xine.

Uwa esary esã ehtopõpyry poko

(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)

⁹ Mame Jezu tõturuse typoko, toto osenetupuh-tohme Ritonõpo omi poe toexiry poko. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Tutupi po uwa tarykase ahno a. Morotoino tutupi tokarose imehnomo a eraseme toto ehtohme epery apiakatohme tyya. Morotoino myã toytose ynororo. Moroto ehse. Moroto ehse. Moroto ehse. Okynã moroto ehse. ¹⁰ Mame uwa epery ahpirãsasaka ahtaot typootory tonyohse eya tutupi pona ropa, erase zurutohme uwa epery apiakatohme. Mame ipoetory toytose morotona, pore, tupito pona. Yrome mokyro eneryhtao tyya xine typipohse eya xine. Mame tonyohse ropa rokẽ eya xine. Uwa epery anaropopyra tokurehse toto. Tomahpõke pyra taropose ropa ynororo eya xine.

¹¹ Moromeïpo typoetory imepõ tonyohse ropa uwa esemy a. “Utupi pona ytoko. Uwa epery enehta jokurume,” tykase typoetory a repe. Mame toytose ynororo. Yrome morararo mokyro typipohse roropa eya xine. Tyryhmase roropa eya xine. Mame tonyohse ropa eya xine tomahpõke pyra. ¹² Moromeïpo typoetory imepõ tonyohse ropa esemy a. Mokyro roropa tyryhmase erase tomo a pitiko rokẽ pyra. Mame tomapose eya xine tupito poe. ¹³ Mame ynara tykase tupito esemy tyya rokene, “Otarã ãkohxo ke hano? Otarãme umükuru nymyry enyohnõko ase. Ipyno ase ipunaka. Mame umükuru eneryhtao eya xine otarãme zuno exiko mã toto. Aomipona exiko roropa mã toto,” tykase ynororo rahkene.

¹⁴ —Morarame tumükuru tonyohse eya rahkene, tutupi pona. Toytose ynororo. Mame toeporehkase, pore. Yrome mokyro eneryhtao tupito erase tomo a, ynara tykase toto oseyã rokene, “Moky kuesẽkõ mükuru. Setapatone imõkomohpyry apoitohme kyã xine. Itupi roropa kutupikõme ehtohme,” tykase toto.

¹⁵ —Mame tomase ynororo eya xine tupito poe. Morarame totapase ipunaka eya xine. Toorihse roropa ynororo, tykase Jezu eya xine.

—Morara exiryke oty riko otarãme nae tupito esemy tutupi erase tõ maro? tykase Jezu, tõturupose.

¹⁶ Arypyra, tutupi pona ytõko mana. Erase tõ etapãko mana. Mame mokaro ajoajohpãkõ enahkaxiõpo, imehnomo a tutupi ekarõko mana eraseme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toto,

—Ko! Morara tokoh tyrõko na Ritonõpo?

¹⁷ Mokaro eneryhtao ro ynara tykase Jezu, —Morara exiryke ynara tymerose ypoko Ritonõpo omiryne,

“Moroto topu turumekase tapyi rinanomo a.

‘Popyra mana,’ tykase toto oseyã.

Typahse roropa eya xine repe.

Yrome inyapapyhpyrykõ tapoise ropa eya xine kurãme kuhse exiryke.

Ipoẽ rokẽ tapyi jamihme mana,”

me tymerose Ritonõpo omiryne. ¹⁸ Naeroro moro topu pona aepukahpyry osexiõko mana. Yrome moro topu epukaryhtao ahno pona, mokyro akurihmõko mana. (Ywy topu pahsẽ sã rokẽ ase. Tuhkãkõ jenetuputyry se pyra. Popõme sã jekarõko mã toto. Morara exiryke etuarimãko mã toto sero nono po. Mame sero etyhyrypo toto enahkapõko Ritonõpo mana. Jõme etuarimaketõme exiko mã toto, tykase Jezu eya xine.)

Jezu kuhtopõpyry kowenu epehmary poko

(Mat 22.15-22; Mak 12.13-17)

¹⁹ Morara kary etaryke tyya xine, Jezu apoiry se toehse toto, Moeze omihpyry warõkomo, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ maro. Typoko xine Jezu oturuto waro toh kynexine. Naeroro Jezu ryhmary se toehse toto. Yrome imoihmãkõ kurõke anapoipyra tokurehse toto. ²⁰ Naeroro Jezu apoitoh eraximãko rokẽ toh kynexine. Enenanõ topehmase eya xine Jezu enekunohtohme repe.

—Kure sã oturutoko imaro. Oturupoko roropa eya. Mame yronymyryne aomiry etatoko. Otarãme azahkuru ynororo mana. Otarãme kowenu kerek-eremãko mana. Morara ahtaot kowenatu a ekarõko sytatose. Kowenatu omi poe rokẽ etapãko sytatose, tykase toto Jezu poko. ²¹ Morara exiryke enenanõ toytose Jezu ekahmase. Ynara tykase toto Jezu a,

—Amorepatõ mase, zae rokẽ yna amoreparyke oya. Imehno zuno pyra mase. Ritonõpo omiry zae ekarõko mase imehnomo a, tykase toto. Kure sã tõturuse toto eya repe.

²² —Toiro ekaropory se ynanase oya. Ynara ãko romano tomo, “Otinerykõ apiakatoko ekarotohme yna tuisary konõto a, Seza a, ãko toto. Yrome oty zae na oya? Yna tinerõ epehmary Seza a?” Onepehmara yna exiry? Oty zae oya nae? tykase toto, tõturupose Jezu a. ²³ Yrome ajoajohpe toto exiry waro Jezu kynexine.

“Ukuhnõko matose,” tykase ynororo tyya rokene.

²⁴ —Tineru enepotoko ya, tykase eya xine.

—Seny, tykase toh tonepose.

Mame ynara tykase Jezu,

—Onoky ekuhtopõpyry ipoko nah? Onoky esety roropa tymerose ipoko nah? tykase, tõturupose eya xine.

Ynara tykase toto,

—Romano tuisary konõto mose, Seza, tykase toto.

²⁵ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Seza kyryry ekarotoko Seza a. Yrome Ritonõpo kyryry ekarotoko Ritonõpo a, tykase Jezu eya xine.

²⁶ Mame aomiry onezuhpyra toehse toto zae rokẽ exiryke. Jezu onyhxiropyra tokurehse toto imoihmãkõ rãnaka. Onyporemãkapopyra tokurehse toto. Naeroro mynyhme rokẽ toehse toto tõsenurukarykõke.

—To! tykase rokẽ toto.

Aorihtyã õsemamyry ropa poko sero

(Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)

²⁷ Morarame satuseu tõ toehse Jezu a. Juteu tõ mokaro. Ynara ãko mã toto azahkuru, “Aorihtyã

ĕsemăpyra ropa mana. Orihnōko rokene," āko toh mă repe. Ynara tykase toto Jezu a,

²⁸ —Amorepatō mase. Etako pahne. Ynara tymerose Moeze a Ritonōpo poe, "Orutua toorihse ahtao tumūkue pyra ro ahtao, kure zakorōnŷpyry a ipytŷpyry apoiry typytyme, emūkuatohme, turuīpyry poenōme, aorihtyā myakāme toto ehtohme," me tymerose, tykase toto.

²⁹ —Etako pahne, 7mākō kynexine atakorōmākomo. Morarame osemazupu typytase. Morotoino toorihse tumūkue pyra ro tahtao. ³⁰ Mame ĩkaponato a turui pytŷpyry tapoise eya typytyme. Mame toorihse roropa ynororo emūkuara ro tahtao. ³¹ Mame ĩkaponato a turui pytŷpyry tapoise roropa. Toorihse roropa ynororo emūkuara ro tahtao roropa. Morararo 7mākomo, tumūkue pyra toorihse toto. ³² Mame etyhyryme toorihse nohpo roropa, ipytŷpyrykomo. ³³ Naeroro aorihtyā ĕsemākatoh po onoky pytyme exĭko mokyro nohpo nae 7mākō pytyme toehse exiryke, tykase toto Jezu a.

³⁴ Morarame Jezu a tozuhse toto, ynara tykase, —Serōkō pytāko mă toto, niotāko roropa mă toto. ³⁵ Yrome tyrypyrykō rumekahpōkō ĕsemākapōko ropa Ritonōpo mana jŷme tymaro toto ehtohme. Mame pytazomopyra kapu ao toh mana. Morararo nohpo tō niotazomopyra mă toto. ³⁶ Ritonōpo neny-ohtyā să orihzomopyra exĭko mă toto ĕsemākapotyamo. Ritonōpo poenōme mă toto, tōsemăse ropa toexirykōke orihxĭpo. ³⁷ Azahkuru matose ynara karyhtao oya xine, "Aorihtyā ĕsemăpyra ropa mana, orihnōko rokē mă toto," karyhtao oya xine azahkuru matose. Ĕsemānōko ropa toh mana. Moeze a roropa tutuarōtanohpose aorihtyā ĕsemamyry ropa poko. Pika zatyry poko ekaroryhtao ynara tymerose eya, "Ritonōpo Aparāo esēme mana, Izake esēme roropa, Jako esēme roropa," tykase Moeze, mokaro poko aorihtyā poko. ³⁸ Aorihtyā ekepyry esēme rokē pyra Ritonōpo mana. Isene exiketō esēme roropa mana. Morara exiryke aorihtyā ĕsemamyry ropa enetupuh-nōko sytatose. Ritonōpo a emero isene mă toto, tykase Jezu eya xine.

³⁹ Morarame ynara tykase Moeze omihpyry warōkō Jezu a,

—Emese kure kuezuhou. Ajohpe pyra mase, tykase toto.

⁴⁰ Typenekehse toto Jezu ekaropory poko orēpyra Jezu exiryke. Mynyhme rokē toehse toto.

Ritonōpo nymenekahpyry Tawi parŷpyrymeehtoh poko

(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)

⁴¹ Mame ynara tykase Jezu eya xine, —Oty katohme ynara āko matou, "Tawi parŷpyryme mă Ritonōpo nymenekahpyry," āko matou? ⁴² Ynara tymerose exiryke Tawi a eremiatoh tymerose ahtao eya,

"Ynara tykase Ritonōpo Jesemy a, 'Oporohko seino, japotunuru wino.

⁴³ Ozehnotokō esēme orĭko ase.

Opupuru apōme să oepe tō kara rĭko ase,' tykase Ritonōpo,"

me tymerose Tawi a. ⁴⁴ Morara exiryke, "Jesemy," karyke Tawi a Ritonōpo nymenekahpyry poko, otara Tawi parŷpyryme exiry? tykase Jezu eya xine.

"Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warōkō poko," katopōpyry Jezu a

(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40)

⁴⁵ Ynara tykase Jezu typoetory tomo a, 12mākomo a emero toto netaryme,

⁴⁶ —Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warōkō oenekunohpyra xine ehtohme. Toeypyrykō se mă toto typoko xine. Toytorykō se toh mana upo kurā ao. Pata rānao tahtao xine, "Taro mah Tam?" kary etary se toh mana. Ritonōpo maro oturutoh tao imehxo exiketō apō po rokē porohnōko mă toto. Morararo otuhtoh konōto htao kurā rokē apoĭko mă toto tosarykōme. ⁴⁷ Pytŷpo tō mōkomory apoĭko roropa mă toto tykyryrykōme, itapyĭkō apoĭko roropa mă toto, inĭokō toorihse ahtao. Mame okynā să oturuĭko toh mă repe Ritonōpo a imehnō neneryme, "Kure moxiamo," kary etatohme typoko xine imehnomo a. Yrome imeĭpo itamurumehxo toto wānohnōko Ritonōpo mana apotoimo htaka toto pahnōko mana, tykase Jezu eya xine.

Sero pytŷpo nekarohpyry poko Ritonōpo a

(Mak 12.41-44)

21 Morarame tōsenuhmase Jezu tŷkakoxi. Tineru ĕ tonese eya kaxo konōto Ritonōpo maro oturutoh tao. Mame tytineruke exiketō tineru emāko kynexine kaxo aka tynekarorykōme Ritonōpo a, pitiko rokē pyra. Moro tonese Jezu a. ² Morarame pytŷpo roropa tonese eya. Tymōkomokēkara kynexine ipunaka. Tineru puhturu rokē tōmase eya kaxo aka, asakoro rokene. ³ Moro eneryke tyya ynara tykase Jezu,

—Tuaro ehtoko, mose pytŷpo nekarohpyry mokaro nekarohpyry motye kuhse kynako. ⁴ Mokaro nekarohpyry ynara kynako. Tymōkomorykō wino zokonaka rokē tokarose eya xine. Yrome tytinerū emero tokarose mose pytŷpo a, tykase Jezu.

Jerusarē enahkary poko

(Mat 24.1-2; Mak 13.1-2)

⁵ Morarame Ritonōpo maro oturutoh poko oturuĭko Jezu poetory tō kynexine,

—Tapyi kurā sero. Emese kure tyrise, topu kurā ke roropa. Ahno nekarotyā ke topehmase pitiko rokē pyra, tykase toto tapyi poko. Mame ynara tykase Jezu eya xine,

⁶ —Sero onenerykō pahnōko ropa imehnō mana topu risemy. Emero topu pahnōko, oxioxirehpo onyri-zomopyra ehtohme, tykase Jezu eya xine.

⁷ Mame ynara tykase toto eya,

—Tamuxi, otara ahtao morara exiko nae? Oty eneryke yna a enetupuhnoko ynanah, sero papyry ameke hkopyra toehse ahtao? tykase toto Jezu a.

⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuaro ehtoko osenekunohpopyra oehthoköme. Tuhkäkö oehnoko oya xine mana, jesety ke osesehtoko toh mā repe, “Kyrixtu ase, Ritonöpo nymenekahpyry ase”, äko toh mā repe. “Oesëkö toehse ropā mana,” äko toh mā repe. Ajohpe rokë mokaro omiry ehtoh enetupuhtoko. Toto maro pyra ehtoko. ⁹ Tuhke patapökö oxiehno exiko toh mana imepÿ patapökö maro. Otuotuöko mā toto. Yrome morohne poko etaryhtao, enaromyra ehtoko sero nono enahkary poko. Morohne exiko mā repe yrome sero nono okynahxo enahpyra ro mana, tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Ynara tykase roropa ynororo,

—Pata tamuru poe soutatu tö ytöko imepÿ pata esë poremäkapse. Imoihmäkö imepÿ pona ytöko morotökö etapase roropa. ¹¹ Nono jamihme kywyh kywyh äko roropa mana. Imehnö emitapänöko mā toto. Enaroxitapänöko roropa mā toto. Tyrohsë konöto roropa exiko. Kapu pokona tuarötatoh exiko. Oserehtoh roropa exiko mana.

¹² —Mame morohne exipyrao ahtao äpoitorÿko toh mana. Ohtomatorÿko roropa mā toto. Juteu tö porohtho taka aarotorÿko mā toto ohxirotoköme oëmapotoköme äpuruhpyry taka. Oekarotorÿko toh mana tuisa konöto tomo a, kowenu tomo a roropa, jomipona oexiryköke. ¹³ Moroto awahtao xine tuaro ehtoko. Jomiry kurä ekarotohme imehnomo a moroto matose. ¹⁴ Yrome, “Oty kara,” kahtoko okurohtao xine, “Otara äko ywy?” kara ehtoko toto ezuhtoh poko. ¹⁵ Toto ezuhtoh ekaröko ase oya xine. Tuaro oritorÿko roropa ase zae rokë ozehnotokö ezuhtohme oya xine. Oezuhpyra xine exiko toh mana. ¹⁶ Mame äpuruhpyry taka oematorÿko mā toto omykomo, asakö roropa, oruikö roropa, äkorökö roropa, oekyrykö roropa, oepekö roropa. Ozehno xine exiko mā toto. Toitoine oetapatorÿko roropa mā toto. ¹⁷ Ozehno xine exiko mā toto ymaröme oexiryköke. ¹⁸ Yrome oewoköme ase. Opyno xine ase. Amaro xine exiko ase jüme. Oüsetykö epukara mana. Onemapopyra Ritonöpo ahtao epukara mana. ¹⁹ Ätasamarykohtao ro poremäpyra awahtao xine, Ritonöpo kure exiry eraximaryhtao roropa oya xine, opynanohtorÿko Ritonöpo mana.

Jerusarë enahkapory enetuputyry poko

(Mat 24.15-21; Mak 13.14-19)

²⁰ —Mame soutatu tomo a Jerusarë tomyehmase ahtao, enetupuhnoko matose. Okynä pyra Jerusarë enahkary poko enetupuhnoko matose. ²¹ Morara ahtao Juteapökömo, kurehxo oeparykö ypy tö pona axiny. Jerusarëpökömo, kurehxo otütarykö pata poe. Pata ehpiökömo, ytopyra ropā ehtoko pata pona. ²² Morara ahtao morotökö wänohnoko Ritonöpo mana, tynmeropohpyryae ro. ²³ Myhë matose poetöeme exiketomo, tusuhsu ke tumükurukö ohpananö

roropa. Etuarimäko matose. Etuarimäko myhene tarökö itamurume. Opoenökö etuarimäko enëko roropa matose. Sero nonopökö wänohnoko roropa mā Ritonöpo. ²⁴ Toto etapäko imehnö mana. Typoetoryme opoenökö apoiko roropa imehnö mana toto arotohme emero pata tö punero. Morarame Jerusarëpökö enahkapöko Ritonöpo waro pyra exiketö mana. Ipatarykö maro toto enahkapöko mana. Mame Ritonöpo a toto tuarimakehporyhtao, toto tuarimakehpöko mana. Enara.

“Kapu ae Ayhtohpyry mā oehnoko ropā,” katopöpyry Jezu a

(Mat 24.29-31; Mak 13.24-27)

²⁵ —Morarame tyorö sä mā exiko xixi, nuno, xirikuato roropa, tuarötatohme, enetupuhpotohme. Mame popÿ eneryke tyya xine oserehnoko mā toto, pata tö punero, tytyrötase xixi tö exiryke. “Otara exiko taroino nae?” kary poko rokë mā exiko toto. Sökane sä panaikato tuna konöto exiko. Poh äko konöto mana. Morohne zuno exiko mā toto. ²⁶ Xirikuato tö tosary hnaka esyryhmäko kehko. Mame tykytyky äko mā toto. Morohne eneryke tyya xine poremänöko mā toto pata tö punero, popÿ eneryke rokë tyya xine. ²⁷ Mame Kapu ae Ayhtohpyry enëko toh mana, aepyryhtao akuru htoko. Tuisamehxo oehnoko mana, tyjamitunuru maro, saereh äko roropa mana. ²⁸ Morohne exipitoryhtao owötatose xikihme. Mosenuhmatatose kakoxi opynanohnekö oehsasaka exiryke, tykase Jezu eya xine.

Otyro zoko kutuarötatohköme roropa mana

(Mat 24.32-35; Mak 13.28-31)

²⁹ Morarame toto osenetupuhtoh tokarose eya xine. Ynara tykase Jezu eya xine,

—Enetupuhtoko eperytakety poko, wikeira poko, emero rokë otyro zoko poko roropa. ³⁰ Zary arÿtaryhtao, ikonopotary enetupuhnoko matose. ³¹ Moro saaro mā serohne oryhmatorpöpyrykö eneryhtao oya xine. Ynara enetupuhnoko matose, okynä pyra mā Ritonöpo emero esëme exiko. Moro enetupuhnoko matose, tykase Jezu eya xine.

³² —Etatoko pahne, seromatokö orihpyra ro exiketö enahpyra ahtao ro emero exiko ynekarohpyryae ro mana. ³³ Kapu enahnöko mana nono roropa. Yrome jomiry enahpÿme mana, jümäme, tykase Jezu eya xine.

“Joepyry ropā eraximatoko,” katopöpyry poko Jezu a

³⁴ Mame etyhyryme ynara tykase Jezu,

—Joepyry ropā eraximatoko. Ötuhtokö poko onymotyëkara ehtoko. Ökurukö enyry poko roropa emotyëkara ehtoko. Torëtyke pyra ehtoko omökömorykö poko. Joepyry ropā eraximatoko osenuruhkara oehthoköme joepyry ropāhtao. ³⁵ Tuenikaroro awahtao xine osenuruhkäko matose joepyry ropā eneryke oya xine. Onokyro tomöse ahtao tapuru aka, mokyro sä exiko matose. Epara matose exiko, emero nonopökömo. ³⁶ Naeroro joepyry ropā eraximatoko. Kokoro rokë

oturutoko Ritonõpo maro, poremäpyra oehthokõme serara tooehse ahtao. Mame ehxiropyra matose Kapu ae Ayhtohpyry epäpataka oytorykohtao, tykase Jezu eya xine.

³⁷ Morarame Ritonõpo maro oturutoh tao toto amorepary poko kohmäse Jezu. Moromeiþo ytose ynororo ypy pona, Oriwera pona. ³⁸ Mame emepyryme oehse ropa ynororo Ritonõpo maro oturutoh taka, tuhkäkõ amorepase ropa.

Jezu zehno exiketõ toemynyhmase toto
(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Jo 11.45-53)

22 Mame otuhtoh konõto ameke pyra toehse, epozakuroko Ritonõpo nenyokyhpyry yto-topõpyry kuhtopo. Moro otuhtoh konõto esety Paxikoa. Esety akorõ wyi porutapynþpome kynexine. ² Morarame Jezu etapary tupise eya xine, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Moeze omihpyry warõkomo a roropa. Imoihmäkõ zuno toexirykõke onetapara toh kynexine.

Jezu ewokary se Juta ehtopõpyry
(Mat 26.14-16; Mak 14.10-11)

³ Mame joroko tamuru tomõse Juta kurohtaka. Juta esety akorõ Ixikariote kynexine. Jezu poetory tõ maro kynexine repe 12mäkõ maro. ⁴ Morarame toytose ynororo oturuse Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, Ritonõpo maro oturutoh erase tomo a roropa. Ynara tykase ynororo eya xine, —Jezu apoiry se awahtao xine ekarõko ase oya xine, tykase ynororo eya xine. ⁵ Täkye toehse toto morara kary etaryke tyya xine.

—ÿ, kure oepehmäko reh ynanahse, tykase toto.

⁶ —Kure, tykase Juta eya xine. Morarame toytose ropa ynororo. Jezu ewokary poko tätamorepase ynororo. Tokare pyra Jezu ekarory se kynexine zuaro pyra imoihmäkõ ehtohme repe.

Paxikoa Jezu otuhtopõpyry typoetory tõ maro
(Mat 26.17-25; Mak 14.12-21; Jo 13.21-30)

⁷ Morarame Paxikoame tooehse ahtao juteu tõ mä wyi porutapý rokë ohnõko mä toto. Kaneru mükuru roropa õnõko mä toto, toipe. ⁸ Morara exiryke Paxikoa tõmehse ahtao, Peturu tõ tonyohse Jezu a, João maro, pata pona toto ytotohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Paxikoa otuhtoh tyritatoko, kuotuhtokõme, tykase ynororo eya xine.

⁹ —Otoko tyrõko ynanah? tykase toto.

¹⁰ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Etatoko pahne, pata pona oytorykohtao oseporýko matose tuna puimane maro, orutua. Mokyro ekahmatoko tapyi taka. ¹¹ Mame ynara kahtoko tapyi esemy a, “Ynara äko yna amorepane oya, ‘Otoko Paxikoa otuhtoh esary nah yna otuhtohme, ypoetory tõ maro?’” kahtoko eya. ¹² Mame osa konõto enepõko mä oya xine, tyarake, tytaõke, tõse apony, epehtopo, enara. Moroto kuotuhtokõ tyritoko, tykase eya xine Jezu.

¹³ Mame toytose toto. Mame emero tonese eya xine Jezu omihpyryae ro. Mame otuhtoh tyrise eya xine rahkene.

Kuesëkö otuhtopõpyry poko
(Mat 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Kor 11.23-25)

¹⁴ Morarame tõsë tahnose ahtao Jezu typorohse tapõ pona typoetory tõ maro, 12mäkõ maro. ¹⁵ Ynara tykase ynororo eya xine,

—Yronymyryme sero otuhtoh amaro xine jotukuru se exiase, epozakuroko Ritonõpo nenyokyhpyry yto-topõpyry poko oseahmatohme amaro xine, etuari-mara ro jahtao. ¹⁶ Etatoko pahne, sero otuhtoh po otuhzomopyra ase sero po amaro xine. Yrome moe Ritonõpo esao, otuhnõko ropa ase emero esëme toehse Ritonõpo ahtao, tykase Jezu toto a.

¹⁷ Morarame kasana tapoise eya, uwa eukuru eny. Mame ynara tykase ynororo Ritonõpo a,

—Kure mase Ritonõpo, tykase. Mame typoetory tomo a ynara tykase ynororo,

—Sero, uwa eukuru. Ètoko, opune xine ro. ¹⁸ Etatoko pahne, taroino uwa eukuru onëzomopyra ase taro. Ritonõpo emero esëme toehse ahtao rokë ënõko ropa ase, tykase.

¹⁹ Mame wyi tapoise eya. Ynara tykase,

—Kure mase Papa kapuaono, tykase. Mame wyi tytohtokase eya, typoetory tomo a ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Sero upüme nase. Orihnõko ase oemetakäkõme. Sero enapyryhtao oya xine osenetupuhtoko jorikyry poko, tykase ynororo eya xine. ²⁰ Morararo otuhkehþiþo kasana tokarose eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Sero uwa eukuru enyryhtao oya xine osenetupuh-nõko matose imeiþo umunuru kuãtopõpyry poko ya. Taroino oorypyrykõ korokäko Ritonõpo mana umunuru ke. Sero Ritonõpo omiry kasenato, tykase Jezu eya xine. ²¹ —Naeroro osenuhmatoko. Jewokane mose, ymaro otuhnõko nase. Jekarõko mana yzehno exiketomo a. ²² Kapu ae Ayhtohpyry ase. Orihnõko ase Ritonõpo omihpyryae ro. Yrome mose rokë myhe jew-okahpõ etuarimäko mana.

²³ Morara kary etaryke tyya xine tõturuse toto oseyarokene,

—Onokyh koh Kuesëkö ewokäko nae? tykase toto oseyarokene.

Tuisamehxo ehtoh poko sero

²⁴ Morarame oseosezuhnõko Jezu poetory tõ kynexine imehxo toexirykõ poko, tuisamehxo se toexirykõke. ²⁵ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Seropõkö tuisary tõ tõmipona imehnõ riko mä toto. Morarame, “Kure matose, yna epeme matose,” kamexipory se mä toto, tõmipona xine aehtyamo a imoihmäkomo a. ²⁶ Yrome amarokõ mokaro sä pyra matose. Tuisame sehxo awahtao xine imehnõ maro atakorõme sä ehtoko. Toto omipona roropa ehtoko. Toto esëme se awahtao xine akorehmatoko toto.

²⁷ Onoky tuisamehxo oya xine nae? Otuhkety? Tösē rine? Mokyro otuhkety tuisamehxo mana. Yrome ywy amaro xine jahtao tösē rine sã ase, ãkorehmanekōme.

²⁸ —Morarame urumekara mexiatose jetuarimaryhta. ²⁹ Naeroro Ritonōpo tuisame jyritopōpyry saaro tuisame oritorýko roropa ase ymaro tuisame oehthokōme. ³⁰ Morarame emero esēme toehse jahtao ymaro otuhnōko matose Ritonōpo esao. Mame ymaro tuisa apō pona porohnōko matose sero nonopōkō apiakatohme. Ritonōpo omipona pyra exiketomo a ynara ãko matose, “Iiryryryme matose Ritonōpo a,” ãko matose. Yrome aomipona exiketomo a, “Iiryryryme pyra matose Ritonōpo a,” ãko matose. Morara ãko roropa matose Izyraeu mükuru tō pakomotyamo a.

Peturu maro Jezu oturutopōpyry poko sero
(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Jo 13.36-38)

³¹ —Ximão, tykase Jezu Ximão Peturu a. —Etako pahne! Ynara tykase sã joroko tamuru opoko, “Ximão kuhnōko ase iiryryryme aehtohme,” tykase sã repe, jurumekapory se toexiryke oya. “Ikuhko toto, ypoetory tō emero,” ase eya repe. ³² Yrome opoko oturuase Papa kapuaō maro jenetupuhkehpyra oehtohme. Mame ya tooehse ropa awahtao moxiã ãkorō tō ijamih-tanohko ropa, yronymyryme jenetupuhtohme eya xine, tykase Jezu eya.

³³ Ynara tykase Peturu eya,
—Yna esēme mase. Orumekara ase. Opyno exikehpyra roropa ase jūme. Āpuruhyry taka aaroryhta, amaro ytōko ase āpuruhyry taka. Totapase awahtao eya xine jorikyry se ase amaro, tykase Peturu Jezu a, repe.

³⁴ —Etako pahne Peturu, kuratiri etararo ahtao seroae, “Jezu waro pyra ase! Jezu waro pyra ase!” ãko mase oseruao, tykase Jezu eya.

Pakara arory poko, tineru eny, tapema, enara

³⁵ Mame ynara tykase Jezu 12mãkomo a,
—Osemazuhme oenyokyrykohta ya tineru anaropyra mexiatose. Saku te, sãtaja roropa anaropyra mexiatose. Oty se ro mexiatose etuarimara oehtohkōme?

—Arypyra, tykase toto.

³⁶ —Yrome seromaroro etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. —Tineru ã nae awahtao xine, saku roropa, arotatoko amaro xine. Tapema nae ahtao arotatoko. Arypyra ahtao, oupōkō ekamotoko tapema epekah-tohme, tykase Jezu eya xine. ³⁷ —Etatoko pahne, ynara katopōpyry zae mana. Ypoko ynara tymerose Ritonōpo omiryryme pake, “Popý sã mokyro ríko pohnō mana,” me tymerose. Morara katopōpyry anamonohpyra mana, tykase Jezu eya xine.

³⁸ Ynara tykase Jezu a ipoetory tomo,
—Eneko ke. Seny, asakoro tapema, tykase toto.
—Epo mana, tykase rokē Jezu eya xine.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro
(Mat 26.36-46; Mak 14.32-42)

³⁹ Morotoino pata poe toytose ynororo ypy pona, Oriwera pona. Toipe Jezu ypy Oriwera pona ytosene oturuse Tummy maro. Mame imaro toytose ipoetory tomo.

⁴⁰ Morarame morotona toeporehkase tahtao xine ynara tykase Jezu typoetory tomo a,
—Oturutoko Ritonōpo a oorypyrykō poko oripopyra xine joroko tamuru ehtohme, tykase.

⁴¹ Morotoino toytose ynororo myahme sã pitiko toiroro toehtohme. Tosekumuru po typorohse tōturu-tohme Tummy a. ⁴² Ynara tykase ynororo,

—Papa kapuaono, ypynanopyry waro mase, orihpyra jehtohme. Jorikyry se pyra ase. Zuarō mase. Yrome omipona se rokē ase. Naeroro jorikyry se awahtao, oty kara ase, tykase Jezu Tummy a. ⁴³ Mame Ritonōpo nenyokyhyry kapu ae tyhtose Jezu jamihtanohtohme.

⁴⁴ Morarame samū tykase Jezu tukurohta. Yronymyrymehxo tōturuse Ritonōpo a ynororo. Munume tonãkutase ynororo toemynyhmaryke. Pitah tykase enãkuru nono pona.

⁴⁵ Mame tōturukehxīpo, towōse ropa ynororo xikihme. Typoetory tomo a toytose ynororo. Nyhnōko toh kynexine toemynyhmarykōke. ⁴⁶ Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty katohme nyhnōko matou? Apakatoko ropa sahxo ty! Oturutoko roropa Ritonōpo a, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Sē nase Jezu apoitopōpyry poko
(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Jo 18.3-11)

⁴⁷ Morarame autururuhta ro, tuhkãkō tooehse morotona. Juta tooehse esemazupurukōme Jezu enepotohme eya xine. 12mãkō maronōpo Juta kynexine. Mame Jezu a toytose ynororo eahmase repe. ⁴⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Juta, Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Oty katoh jeahmãko mah jewokatohme rokene? Yzehnotokomo a jenepotohme rokē mase, tykase. Onezuhpyra Juta toehse.

⁴⁹ Morarame tosēkō apoiry waro toehse tahtao xine ynara tykase Jezu a ipoetory tomo,

—Moxiã akohnōko ynanah? tykase toto. ⁵⁰ Mame tytapemã ke imepý takohse Jezu poetory a, toiro. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto typanasahkase eya.

⁵¹ —Epo hnae, tykase Jezu eya xine. Mame ipanary tapose eya. Kure totyhse ropa axiny.

⁵² Mame ynara tykase Jezu Juta marōkomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Ritonōpo maro oturutoh erase tō maro, tamuximãkō maro roropa,

—Oty kase moehtou? Japoiry se mexitou omato apoiry samo? Tytapemake matose, tykaparuke roropa. ⁵³ Kokoro rokē amaro xine exiase Ritonōpo maro oturutoh tao. Moro tao jahtao japoipyra mexiatose. Sero kohmamyryae rokē japoiko matose tykohmãse

exiryke. Iirypyrymäkö esë oesëköme mana, joroko tamuru. Oesëköme aexiryke aomipona matose, tykase Jezu eya xine.

“Jezu waro pyra ase,” katopöpyry Peturu a
(Mat 26.57-58,69-75; Mak 14.53-54,66-72; Jo 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Mame Jezu tapoise eya xine rahkene. Tarose roropa eya xine Ritonöpo maro oturuketö tuisary tapyi taka. Ameke rokë Peturu a tokahmase toto. ⁵⁵ Mame apoto tukase kynexine tapyi myhto, apuruhpyry ränao. Moro apoto zomye kohrame toehse toto. Peturu roropa toto maro kohrame toehse. ⁵⁶ Mame apoto püto Peturu tonese nohpo a. Ynara tykase ynororo,

—Mose roropa Jezu maro nexiase, tykase.

⁵⁷ —Atahmäkara exiko. Mokyro waro pyra ase, tykase Peturu eya.

⁵⁸ Moromeiפו orutua a tonese Peturu.

—Omoror mase Jezu poetoryme roropa, tykase ynororo eya.

—Arypyra, ywy kara. Ipoetoryme pyra ase, tykase Peturu.

⁵⁹ Morarame okynä pitiko ahtao imepÿ roropa orëpyra töturuse Peturu maro.

—Ajohpe pyra. Jezu maronöpome mase, Karireapöme oexiryke, tykase.

⁶⁰ Yrome ynara tykase Peturu,

—Otarä äko mahno? Zuarö pyra reh ahse, tykase Peturu eya.

Mame autururuhta ro kuratiri totase eya. ⁶¹ Mame toeramase Jezu. Tÿkakoxi tösenuhmase. Peturu tonese eya. Mame tosë omihpyry poko wenikehpyra toehse Peturu, “Kuratiri etara ro ahtao seroae, ‘Mose waro pyra ase. Mose waro pyra ase,’ äko mase oseruao,” katopöpyry poko wenikehpyra toehse. ⁶² Mame moro tae tutütase ropa Peturu. Itamurume tyhxitapäse ynororo tömihpyry poko, “Jezu waro pyra ase. Epeme pyra ase,” katopöpyry poko tyya. Mame tyxitase ynororo yronymyryme.

Jezu pipohpöpyry apoihpökomo a
(Mat 26.59-66; Mak 14.65)

⁶³ Mame Jezu tounohse apoihpökomo a. Typipohse roropa eya xine. ⁶⁴ Mame kamisa ke töpüruse eya xine. Typipohse roropa eya xine.

—Onoky opipohnöko nae? Kaxiko, tykase toto, atahmäkäko. ⁶⁵ Xihpyryme aomirykö toehse. Iirypyryme töturuse toto eya.

Jezu ehtopöpyry juteu tamuxiry tö ëpataka
(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Jo 18.19-24)

⁶⁶ Mame tömehse ahtao, juteu tö tamuxiry tö töximöse, Ritonöpo maro oturuketö tuisary tö maro, Moeze omihpyry poko amorepatökö maro. Mame Jezu tarose oximötoht taka. ⁶⁷ Ynara tykase toto,

—Kaxiko yna a. Ritonöpo nymenekahpyryme mahno? tykase toto.

Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—“ÿ ynoro ase,” karyhta ro ya, “Ajohpe mase,” äko rokë matose ya. ⁶⁸ Mame oya xine joturuporyhta, jehuhpyra roropa mehtory. ⁶⁹ Yrome taroino Kapu ae Ayhtohpyry porohnöko mana Ritonöpo apotunuru wino. Emero motye jamihme Ritonöpo omiry mana. Jomiry roropa isaaro jamihme mana, tykase Jezu eya xine.

⁷⁰ —Morara ahtao Ritonöpo mükurume mahno? tykase toto, töturupose.

—Zae matose jenetupuhnöko. Ywy ase, tykase Jezu.

⁷¹ —Epo hnae! tykase toto. —Imepÿ ihxirone se pyra sytatose. Kyya xine ro aomiry totase. Morara nykä ynororo kynetaryköme, tykase toto.

Jezu arotopöpyry Pirato a
(Mat 27.1-2,11-14; Mak 15.1-5; Jo 18.28-38)

23 Morarame oximömäkö towöse ropa. Jezu tarose eya xine Pirato a ekarotohme. ² Mame Jezu tyhxirose eya xine. Ynara tykase toto,

—Mose yna ekyry enekunohnöko mana. Azahkuru toto amorepäko mana. Ynara nase, “Tineru onekaropyra ehtoko sero pata tamuru esemy a, Seza a,” nase mosero, tykase toto ajohpe rokene. “Ritonöpo nymenekahpyryme ase, oesëköme ase,” nase roropa ynororo, tykase toto Pirato a. ³ Mame ynara tykase Pirato Jezu a,

—Juteu tö tuisary mahno? tykase.

—ÿ, ywy ase, tykase Jezu.

⁴ Morarame ynara tykase Pirato Ritonöpo maro oturuketö tuisary tomo a, tuhkäkomo a roropa, —Mose hxirory se pyra ase azahkuru pyra exiryke ya, tykase.

⁵ Yrome orëpyrahxo ynara tykase toto eya,

—Azahkuru opoetory tö amorepäko mä mosero, tykase toto ajohpe rokene. —Karirea po imoihmäkö tamorepapatose eya, kutuisarykö omipona pyra toto ehtohme, Seza omipona pyra toto ehtohme. Seromaroro tarona tooehse rahkene. Azahkuru ro toto amorepase tooehse ynororo tarona.

Jezu arotopöpyry Erote ëpataka

⁶ Morara kary etaryke tyya ynara tykase Pirato, —Karireapoh mosehro? tykase, tokaropose eya xine.

⁷ Mame Erote nonorypö Jezu exiry waro toehse Pirato ahtao Jezu tonyohse eya Erote a, Jerusarë pona Erote tooehse exiryke. ⁸ Mame Jezu tarose eya xine Erote a. Mame Jezu eneryke tyya täkye toehse Erote. Moinoro Jezu enery se kynexine, ipoko totase exiryke. Ijamitunuru enery se ynororo. Kuräkara kuräkary ropa enery se ynororo repe. ⁹ Tuhke töturupose ynororo Jezu a repe. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo.

¹⁰ Mame Jezu tyhxirose Ritonöpo maro oturuketö tuisary tomo a, Moeze omihpyry warökomo a roropa.

¹¹ Mame Jezu tounohse Erote tomo a, soutatu tö maro. Tātahmäkase ipoko roropa toto. Mame tuisa konöto zupö ke sä tupohtose eya xine. Mame Jezu taropose ropa eya xine Pirato a ropa. ¹² Moro ëmepyyrae ro os-

epeme toehse Pirato Erote maro. Osemazuhme aporo, oxiehno toh kynexine.

Aorihmatohme Jezu ekarotopõpyry Pirato a

(Mat 27.15-26; Mak 15.6-15; Jo 18.39-19.16)

¹³ Morarame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tykohmapose Pirato a, juteu tõ tuisary tõ roropa, oximõme oturutohme. ¹⁴ Ynara tykase ynororo eya xine, —Mose menehtou ya. Imoihmäkõ enekunohnõko mana, mykatou ya. Morohne poko ekaropõ eya onetarykõme. Iiryppyryme pyra mana ya. Ipoko õturu-topõpyrykõ poko pyra nexiase. ¹⁵ Erote roropa ony-hiropyra kynako. Morara exiryke xiaro ropa tonehpose ropa ynororo. Azahkuru pyra exiryke anaorihmapopyra ase ipunaka. Ya aorihmapory zae pyra mana. ¹⁶ Morara exiryke ipipohpõko rokẽ ase aporo. Mame aropõko ropa ase tosaka aytotohme, tykase Pirato repe.

¹⁷ Yrome imoihmäkõ tykohtase opore. Ynara tykase toto,

—Arypyra! Etapapoko! Parapa rokẽ itütanohpoko ropa, tykase toto. (Toipe kynexine kowenu omi poe otuhtoh konõto ahtao rokẽ toirõ äpuruhpyrytaõ tütanohpose rokẽ Pirato, tosaka aytotohme ropa.)

¹⁹ Parapa tapuruse kynexine oxiehno imehnõ riryke eya, kowenu esemy myakãmary se exiryke. Imehnõ to-tapase roropa eya.

²⁰ Mame Jezu myhpokary se toehse Pirato repe. Naeroro tõturuse imoihmäkõmo a. ²¹ Yrome orõpyra tozuhse toto a. Ynara tykase toto,

—Wewe pokona rokẽ exihmapoko! Wewe pokona exihmapoko! tykase toto opore tõmitase toto.

²² —Oty katohme morara äko matou? Otara tykase ynororo oya xine? Iiryppyryme pyra nase ya, totapasẽme pyra. Ipipohkehõpo soutatu tomo a aropõko ropa ase aytotohme ropa esaka, tykase Pirato. Moro saaro tõturuse ropa ynororo oseruao.

²³ Yrome opore tõmitase toto imoihmäkõmo. Ynara tykase toto,

—Wewe pokona exihmapoko, tykase rokẽ toto. Morara exiryke orõpyra imoihmäkõ omiry exiryke,

—Amarokohko, tykase Pirato, otuhparo toto exiryke.

²⁴ —Amarokõ omi poe mose exihmapõko ase, tykase Pirato imoihmäkõmo a. ²⁵ Mame mokyro ïpenehpyrykõ tutütanohpose ropa eya. Mokyro imoihmäkõ oxietü anõpohpõ kynexine kowenu tuisary myakãmatoh poko. Ahno etapahpõ roropa kynexine ynororo. Imoihmäkõ omi poe mokyro tutütanohpose äpuruhpyry tae tosaka aytotohme ropa. Jezu rokẽ tokarose eya soutatu tomo a exihmapotohme eya xine.

Jezu exihmatopõpyry wewe pokona

(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Jo 19.17-27)

²⁶ Morotoino Jezu tarose eya xine. Mame toytorykõhtao tõsepyryse toto imepõ maro. Esety Ximão kynexine. Xirenepõ mokyro kynexine. Ytõko kynexine pata pona repe tupito poe. Mame mokyro tapoise toto a.

Wewe taropose eya xine, Jezu exihmatopo. Mame tarose eya Jezu mykapo.

²⁷ Mame tuhke toh kynexine Jezu ekahmãko. Nohpo tõ roropa kynexine xitãko, Jezu hnamõko toytorykõhtao. ²⁸ Mame Jezu toeramase tõturutohme eya xine. Nuh tykase ynororo. Ynara tykase eya xine,

—Xihxi tomo, Jerusarõpõkõmo, opoko xine rokẽ oxitakoko. Ypoko xitara ehtoko. Opoenõkõ poko roropa oxitakoko. Oty katohme? Arypyra. ²⁹ Etatoko pahne! Moromeõpo etuarimãko matose. Ynara äko matose, “Ohkato nohpo tomo emõkuapitopyra ahtao, poet-oẽme exipitopyra ahtao roropa. Ohkato mã tusuhsuke exipitopyra exiketõ roropa,” äko matose. Oty katohme? Arypyra. Tupime opoenõkõ etuarimary eneryke oya xine. ³⁰ Morara ahtao tuhkãkõ toorikyry se exiko mã toto toetuarimarykõke. Ynara äko mã toto ypy tomo a, “Yna pona epukatoko yna etapatohme. Yna zonõtoko yna enahkatohme,” äko mã toto ypy tomo a repe. ³¹ Morara äko mã toto seromaroro, tupito zatyry samo akohsenã wewe zatyry samo. Orihkone wewe ahtao ro zahpyrahme sã tupito mana. Imeõpo, wewe toirihse ahtao itamurumehxo zahnõko mana. Moro sã mã tarõkõ exiko imeõpo, tykase Jezu xitaketomo a.

³² Mame kowenu omipona pyra aehtyã tarose eya xine, asakoro, Jezu maro exihmatohme. ³³ Mame ypy pona toeporehkase toto ahtao, Jezu toxihmase eya xine wewe risẽ pokona. Moro ypy esety Opuhpõpo kynexine. Mokaro roropa toxihmapose eya xine omato komo kowenu omipona pyra aehtyamo. Toiro Jezu apotunuru wino kynexine, toiro ipoozery wino roropa kynexine.

³⁴ Mame ynara tykase Jezu Ritonõpo a toxihmaponanõ poko,

—Papa, moxiã onuãnohpyra exiko yryhmatopõpyry epehpyryme. Tuaro pyra rokẽ mã toto tynyryrykõ poko, tykase ynororo.

Mame Jezu zuponõpyry tapoise eya xine tupõkõme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine. ³⁵ Mame tuhkãkõ totypohse tõsenuhmatohkõme. Mame Jezu tounohse eya xine, juteu tõ tuisary tomo a. Ynara tykase toto,

—Imehnõ typynanohse eya. Seromaroro osepy-nanoohnõko roropa mana Kyrixtume tahtao, Ritonõpo nymenekahpyryme tahtao, tykase toto tounohse eya xine.

³⁶ Mame soutatu tomo a roropa tounohse. Toytose toto eya kaxiri panõ ke aohpatohme, jehnahpyry ke.

³⁷ Ynara tykase toto eya,

—Juteu tuisaryme awahtao, osepynanohko, tykase soutatu tõ Jezu a.

³⁸ Mame ynara tymerose pape kynexine, “Mose, juteu tõ tuisary.” Enara tymerose kynexine kyreku omiryae te, ratõ omiryae roropa, epereu omiryae, enara. Mame tyrise Jezu epozakoxi emero neneryme.

³⁹ Mame toiro omato a exihmahpyry a roropa Jezu tounohse. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Ritonõpo nymenekahpyryme awahtao osepy-nanohko. Oyhtoko ropa moro poe, yna roropa touko ropa, tykase ynororo eya.

⁴⁰ Yrome morara kary etaryke tyya ynara tykase imepyny exixihmahtozõpyry,

—Ritonõpo zuno pyra hma? Oxisã kymoro toxihmapose mose maro. ⁴¹ Zae tuãnohse sytase kyyrypyry ehepyryme. Yrome mose tyrypyhpyke pyra mana, tykase eya.

⁴² Mame Jezu a ynara tykase ynororo,

—Ypoko wenikehpyra exiko Jezu, tuisame toehse awahtao, tykase ynororo eya.

⁴³ Ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, seroae ro ymaro exiko mase pata kurã po, tykase Jezu eya.

Së nase Jezu orihtopõpyry poko

(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Jo 19.28-30)

⁴⁴ Mame kynyarumane täxiahtao okynahxo. Xixi tywykahme ahtao tõmehse ropa. ⁴⁵ Mame Ritonõpo esary apuru toexihkase, Ritonõpo maro oturutoh tao. Kamisa risë toexihkase irãnakuroko. ⁴⁶ Mame opore Jezu tõturuse Ritonõpo a. Ynara tykase ynororo,

—Papa, kueneke. Orihnõko ase õmi poe. Oya juzenu ekarõko ase, tykase ynororo.

Morara kaxiõpo sa rokë toorihse ynororo. ⁴⁷ Mame Jezu orihtopõpyry eneryke tyya soutatu tõ esë ynara tykase,

—To! Kure mase Ritonõpo. Imehnõ motye kuhse mase, tykase. —Mose kure nexiase ipunaka. Tyrypyhpyke pyra nexiase, tykase ynororo.

⁴⁸ Morarame Jezu orihxõpo, exixihmary enehpõkõ toytose ropa tosaka xine. Toepurotõtõmase toto toytorykõ ropahntao, samõ karyke tukurohtao xine. ⁴⁹ Mame imaronõpo tõ ameke rokë osenuhmãko toh kynexine. Nohpo tõ roropa, Karirea poe Jezu ekahmahpõkomo, amekeino rokë osenuhmãko roropa toh kynexine.

Jezu zonõtõpõpyry sero

(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Jo 19.38-42)

⁵⁰ Morarame Joze toytose Pirato a. Arimateapõ Joze kynexine juteu patarypono. Orutua kurã kynexine, zae exikety roropa. Tuisame Ritonõpo ehtoh eraximãko kynexine. Juteu tõ tuisaryme ynororo kynexine. Tuisamãkõ maro toerohse roropa ynororo kynexine. Yrome toto maro atae pyra kynexine. Imehnõ emero Jezu exixihmapory se kynexine. Yrome Jezu exixihmapory se pyra kynexine ynororo. ⁵² Mame toytose ynororo Pirato a Jezu ekepyry ekaropose.

—Jezu ekepyry ouxi wewe poe, tykase ynororo eya.

—ÿ, touta ropa, tykase eya Pirato. Mame toytose ynororo rahkene touse ropa. ⁵³ Mame typorohkase eya. Mame kamisa ke tyõtose. Topu oramãka Jezu ekepyry tõmase eya. Moro aka imepõ ekepyry zonõpitopyra kynexine. ⁵⁴ Sextafeirae morara toehse. Kohmãsasaka kynexine. 6 orame toehse ahtao osere-matohpo toehse kynexine juteu tomo a.

⁵⁵ Mame nohpo tõ Jezu maro aehtyã Karirea poe Joze maro toytose zonõtõh enese. Jezu ekepyry tonese roropa eya xine moro ao. ⁵⁶ Mame toytose ropa toto tapyi taka ropa ixtaratu tõkehko zoximase Jezu ekepyry pona tyritohme imeõpo.

Mame tõseremase toto oserematohae Moeze omihpyryme ro.

Jezu õsemãtopõpyry ropa poko

(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Jo 20.1-10)

24 Morarame nomõkome tõmehse ahtao pakeimo nohpo tõ toytose ropa zonõtõpõpyry pona.

Tynyrihpyrykõ tyroxinẽ tarose eya xine Jezu ekepyry popatohme tyya xine. Mame toeporehkase toto Jezu zonõtõpõpyry pona. ² Mame zonõtõpõpyry apuru topu tyyryhmase tonese eya xine. ³ Naeroro tomõse toto. Yrome tosẽkõ Jezu ekepyry onenepyra tokurehse toto.

⁴ —Otarah koh nexiase? tykase toto oseya rokene.

Mame tuaro pyra toto ahtao ro, mõtoino rokë asakoro orutua kõ tõsenepose eya xine. Zupõkõ karimutume kynexine. Saereh ãko sã kynexine. ⁵ Tõserehse toto mokaro eneryke tyya xine. Tupueh tykase toto nono pokoxi. Mame ynara tykase mokaro eya xine,

—Oty katoh aõsemamyhpyry ropa zupõko matohu zonõtõpõpyry ao? tykase toto. ⁶ —Taro pyra mana.

Tõsemãse ropa mana. Aomihpyry poko wenikehpyra ehtoko. Karirea poro tahtao ynara nase ynororo onetarykõme, ⁷ “Ritonõpo poe Kapu ae Ayhtohpyry ekarõko mã toto iirypyrymãkomo a. Wewe pokona exixihmãko mã toto. Morarame õsemãnõko ropa mana oseruao tõmehse ahtao,” nase ynororo oya xine, tykase toto eya xine.

⁸ Mame moro poko tuaroh tykase toto Jezu omihpyry poko. ⁹ Zonõtõpõpyry poe toytose ropa toto. Emero tynenehpyrykõ poko tokarose eya xine 11mãkomo a, imarõkomo a roropa. ¹⁰ Maria Matarena a turuse toto emero, Joana a roropa, Maria a roropa Tiaku eny a. Imehnõ nohpo tomo a roropa Jezu poetory tõ turuse tynenehpyrykõ poko. ¹¹ Yrome,

—Ajojhe matose, tykase rokë toto, zae aomirykõ ehtoh onenetupuhpyra toexirykõke. ¹² Mame Peturu towõse. Tururume toytose ynororo zonõtõpõpyry pona. Toeporehkase tahtao tupueh tykase zaka tõsenuhmatohme. Kamisãpo karimutumã rokë tonese eya, Jezu pyra. Morotoino toytose ropa tosaka. Tynenehpyry poko toemynyhmase ynororo yronymyryme.

—Otara toehse Jezu ekepyry nae? tykase ynororo tyya rokene.

Së nase Emausopõkõ poko

(Mak 16.12-13)

¹³ Mame moro õmepyryae ro Jezu poetory asakoro ytõko kynexine Emauso pata esemary ae. Emauso Jerusarẽ poe moe exiry 10 kirometurume kynexine.

¹⁴ Oturõko toh kynexine tynenehpyrykõ poko, tynetahpyrykõ poko roropa. ¹⁵ Mame autururukohtao ro Jezu toytose eya xine toto maro toytotohme. ¹⁶ Enõko ro

toh kynexine repe, ahnome rokē ekarōko toh kynexine, imehnōme rokene. ¹⁷ Ynara tykase Jezu eya xine, —Oty poko oturūko matou? Oseosezuhnōko otyotrykōme? tykase ynororo eya xine. Emytykō akye pyra kynexine.

Mame totypohse toto, toemynyhmarykōke. ¹⁸ Mame Kereopa a Jezu tozuhse. Ynara tykase ynororo, —Ko! Jerusarēpōkō emero zuaro senohne ehtopōpyry poko. Otarāme omoro rokē mase zuaro pyra Jerusarēpōkō nyrihpyry poko, tykase ynororo Jezu a.

¹⁹ —Otara? tykase ynororo. Mame ynara tykase toto eya,

—Jezu Nazarepō poko oturūko ynanase. Ritonōpo poe urutōme nexiase. Orēpyra aomiry nexiase Ritonōpo a, ahno a, enara. Orēpyra inyrytā roropa nexiase. ²⁰ Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a taorihmapose. Yna tuisary tomo a roropa wewe pokona toxixihmapose ynororo. Toorihse. ²¹ Izryaeu esēme ynanekaroase repe. Yrome mokyro orih-topōpyry poe oseruao tōmehse. ²² Mame yna marōkō nohpo tō yna erehno tōmiryō ke. Toytose toto pakeimo zonētopōpyry pona. ²³ Yrome ekepyry onenepyra tokurehse toto. Mame toehse ropa tahtao xine, “Ritonōpo nenyohytā ynaneneno,” nykā toto. “Tōsemāse ropa mana, nykā toto Ritonōpo nenyohytā yna a,” nykā nohpo tō yna a. ²⁴ Mame yna marōkō toytose zonētopōpyry pona. Nohpo omihpyryae ro emero tonese eya xine. Yrome ekepyry onenepyra tokurehse toto, tykase toto.

²⁵ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuaro pyra ro rukukuh matohu ipunaka. Oupuhpyrykō tūpore mana. Okynā urutōkō omihpyry zae ehtoh onenetupuhpyra matohu. ²⁶ Zae nexiase Ritonōpo a tynymenakahpyry etuarimary aporo aorikyry roropa. Zae roropa aunukuru mana kapu aka emero esēme ehtohme Ritonōpo maro, tykase Jezu eya xine. ²⁷ Mame Moeze omihpyry poko, urutōkō omihpyry poko roropa tamorepase toto eya. Typoko tamorepase toto eya Ritonōpo nymeropohpyry poe.

²⁸ Mame eporehkasasaka tahtao xine Emauso pona, ynara tykase Jezu eya xine,

—Ÿ ytōko ase myahxo, tykase. ²⁹ Yrome anaropopyra toehse toto,

—Yna maro exiko. Kohmanōko nase. Ytoto pyra nexino, tykase toto otuhparo eya. Naeroro itapyīkō taka toytose Jezu imaro xine. ³⁰ Morarame typorohse toto ahtao otuhtoh pona, wyi tapoise Jezu a. Mame,

—Kure mase Papa, kaxīpo tyya wyi tytohkase eya ekarotohme eya xine. ³¹ Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse ynororo eya xine.

—Tee! Jezu hmosero, tykase toh rahkene. Mame Jezu tōtuenikase ropa mokaro maro toehxīpo. Esahpyry pona rokē tōsenuhmase toto. ³² Mame ynara tykase toto oseya rokene,

—To! Kure rukuh kynako. Sekese sexi ropa aomiry etaryke kyya. Osemae kuamorepa roropa kuoepyrhtaotao, Ritonōpo omiry poko, tykase toto.

³³ Mame yroromero axī towōse ropa toto. Moromero toeramase ropa toto Jerusarē pona. Toe-porehkase toto. Moroto 11mākō tonese eya xine imehnō maro. ³⁴ Oturūko toh kynexine,

—Kuesēkō mā tōsemāse ropa rahkene. Tōsenepose Ximāo a, tykase toto asakorōkomo a.

³⁵ Morara kary etaryke tyya xine, tynenehpyrykō tokarose roropa eya xine, tynetahpyrykō roropa, Emauso esemary ae toytotopōpyrykō poko. Mame ynara tykase toto eya xine,

—Jezu waro ynanexi ropa. Wyi apiakaryhtao ynanenetupuhno, tykase toto.

11mākomo a Jezu osenepotopōpyry poko sero

(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

³⁶ Mame moro poko autururukohtao ro mōtoino rokē tōsenepose esēkomo, Jezu, oximōmākō rānaka.

—Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

³⁷ Yrome tonaroxitapāse toto. Akuaryhpome tokarose eya xine. ³⁸ Mame ynara tykase Jezu eya xine, —Oty katohme oserehnōko matou? Oty katoh, “Nary rokene,” āko matou okurohtao xine? Jēsemātopōpyry ropa poko onenetupuhpyra ro matou? ³⁹ Enetoko ke jemary, upupuru roropa. Juotopōpyry eutahpyry seny. Ywy roro ase. Jemary apoitoko juaro oehtohkōme. Akuaryhpo tupūke pyra mana, tyehpyke pyra roropa. Yrome jenēko matose. Tupūke ase, tyehpyke roropa ase, enara, tykase ynororo eya xine.

⁴⁰ Mame morara kaxīpo tomary tonepose eya xine, tupupuru roropa. ⁴¹ Yrome onenetupuhpyra ro toto, tātākyemarykōke itamurume, tōsenuruhkarykōke roropa.

—To! tykase rokē toto. Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Tohke matou? tykase. ⁴² Mame kana ahnohpyry tokarose eya, ano roropa. ⁴³ Moro tapoise Jezu a. Tōse eya toto neneryme.

⁴⁴ Mame ynara tykase Jezu eya xine,

—Senohne poko kuuatose amaro xine ro jahtao. Ypoko Moeze nymerohpyryae ro emero toehse, Ritonōpo poe urutōkō omihpyryae roropa, Tawī eremiatopōpyryae ro roropa, tykase.

⁴⁵ Mame tutuarōtanohpose toto, Ritonōpo nymeropohpyry enetupuhthohme eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine,

⁴⁶ —Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Ynymenakahpyry ypoe ro etuarimāko mana. Orihnōko mana. Mame ēsemānōko ropa mana oseruao tōmehse ahtao.” ⁴⁷ Aomi poe ro, “Ipoetory tō ytōko imehnō amorepase omi kurā poko emero pata tō punero. ‘Oorypyrykō irumekatoko, eya ikorokatohme,’ āko mā toto. Osemazuhme aporo Jerusarē pó amorepaitōko mā toto.” Morara tymerose Ritonōpo omiryne. ⁴⁸ Morohne tonese oya xine exiryke, imehnō tuarōtanohneme matose ypoko. ⁴⁹ “Orēpyra oritorīko ase, kurā Zuzenu poe,” tykase Papa oya xine pake. Naeroro kurā Zuzenu enyohnōko ase oya xine. Yrome taro ehtoko aporo pata po. Papa jamitunuru eraxima-

toko aporo, tykase Jezu eya xine. (Tyjamihtase awah-
tao xine imehnõ tuarõtanohnõko matose ypoko.)

Sě nase Jezu onuhtopõpyry ropa poko kapu aka
(Mak 16.19-20; At 1.9-11)

⁵⁰ Morotoino tarose toto Jezu a pata poe Petania my-
htokoxi. Mame toto poko tõturuse ynororo Tummy a,

—Papa, kure rokẽ moxiã tyriko, tykase. ⁵¹ Tõtururuh-
tao ro tõnuhse toto maroino. Kapu aka toytose.

⁵² Mame ynara tykase toto,

—Kure mase Jezu, Ritonõpo nymenekahpyry mase,
tykase toto. Mame toytose ropa toto Jerusarẽ pona.
Tātãkyemase toto. ⁵³ Mame kokoro rokẽ kohmãse toto
Ritonõpo maro oturutoh tao.

—Kure mase, Ritonõpo, kakehpyra toh kynexine.
Enara.

JOÃO

Sero pape tymerose João a. Jezu poetoryme kynexine ynororo. Apitoryme kana anÿneme kynexine. Mame Jezu marõme toehse ynororo. Imehnõ motye ipyno Jezu toehse roropa.

Tynmerohpyryae Jezu ytoytopõpyry poko ekarõko mana sero nono po. Aomihpyry poko ekarõko mana, inyrihpyry poko roropa.

Tynmerohpyryae kuamorepatorÿko mana Jezu enetupuhtohme kyaa xine kuesëkõme. Oty katohme? Ritonõpo mükuru nymyryme exiryke. Ipoe rokë isene exiko sytatose jüme Ritonõpo maro, äko mana.

¹ Nono onyripitopyra ro Ritonõpo ahtao Jezu Kyrix-tu naero ehse. Kuamorepanekõme ynororo Ritonõpo poko. Ritonõpo maro ynororo ehse, Ritonõpomero toexiryke. ² Pakero Ritonõpo maro ehse Kuamorepanekõ Ritonõpo poko. ³ Eya tyripose Ritonõpo a emero porehme. Imepÿ nyrihpyry pyra. Emero porehme inyrytä rokene. ⁴ Typoero isene toehse. Morara exiryke tarona tooehse saerehkaneme samo. Saerehkane saereh äko. Moro sä tooehse ynororo seropõkõ amorepase Ritonõpo omiry poko, tuaro kuehtohkõme. ⁵ Tuhke ajoajohpäkõ kynexine. Yrome Jezu mynyhpäkaposaromepyra toh kynexine. Ritonõpo omiry poko imehnõ anamorepakehpyra kynexine ynororo.

⁶ Mame Ritonõpo nenyokyhpyryme mokyro, esety João. ⁷ Kuuruse xine tooehse ynororo saerehkane sä exikety poko. Kuuruse xine tooehse aomiry etatohme kyaa xine, Jezu enetupuhtohme roropa kyaa xine.

⁸ Mokyro nymyry saerehkaneme pyra kynexine repe. Yrome saerehkane poko urutõme ehtohme tymenekase ynororo Ritonõpo a. ⁹ Saerehkane sä mä mokyro, nono pona ayhtohpyry. Kuamorepatorÿko mä emero, Ritonõpo omiry poko.

¹⁰ Ritonõpo poko amorepatõme nymyry mä mokyro nono pona tooehse. Sero nono tyripose eya Ritonõpo a. Yrome seropõkõ tyrihpõkõ onenetupuhpyra toto.

¹¹ Tosaka tooehse ynororo repe, yrome jekyry tõ ise pyra. ¹² Yrome toitoine ise toehse toto. Tonetupuhse eya xine. Morara exiryke mokaro tyrise typoenõme Ritonõpo a tonetupuhse eya xine exiryke. ¹³ Moro enetuputyryke kyaa xine Ritonõpo poenõme enurüko sä sytatose, kysekõ ae kuenurutopõpyrykõ pokoino pyra, imehnõ pokoino pyra roropa. Ritonõpo poe rokë enurüko sä sytatose, typoenõme kyrirykõ se toexiryke.

¹⁴ Mame mokyro, Ritonõpo poko amorepatõ ahnome tonuruse. Yna maro ehse ynororo. Kure nymyry aexiry tonese yna a. Iiryrymäkõ pyno aexiry tonese yna a. Zae aexiry roropa tonese yna a. Kure rokë Tumükuru tyrise Ritonõpo a imehxo aehtohme, Tumükuru nymyryme exiryke.

¹⁵ Ipoko imehnõ turuse João a. Ynara tykase ynororo imoihmäkõ netaryme,

—Mose poko kuuruatosene. Ynara asene oya xine, “Imepÿ oehnõko mana okomino imehxo exikety. Ywy ime hkopyra ase, ynororo ime kuhse mana. Ose-mazuhme jenurune repe. Yrome ynororo ose-mazuhme nymyry. Enurupyra ro jahtao naero ehse ynororo,” ase oya xine mosero poko, tykase João eya xine.

¹⁶ Kypyno xine ro mana iiryryryme kuahtao xine. Morara exiryke kure kyriatosene. ¹⁷ Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ynara tykase, “Kure rokë ehtoko iiryryryme pyra,” tykase. Yrome Jezu Kyrixtu kypyno xine ro mana iiryryryme kuahtao xine ro. Ynoro rokë zae kyritorÿko ropa mana. ¹⁸ Ritonõpo onenepitopyra sytatose ipunaka. Toiro rokë mä ipoko kuamorepatorÿko. Mokyro Ritonõpo mükurume exikety. Tummy maro exiketyme roropa ynororo mana.

João nekarohpyry

(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18)

¹⁹ Morarame juteu tomo a typoetory tõ tonyohse.

—Ytotoko, oturupotatoko João a, “Onoky nymyry ke hmano?” kaxitatoko eya, tykase toto tynenyokyry tomo a. Inenyohyäkõ Ritonõpo maro oturuketõ kynexine, Rewi pakomotyä kynexine, enara. Toto enyokyhpõkõ juteu tõ kynexine Jerusarëpõkomo, parixeu tomo, enara enyokyhpõkõ kynexine. Mame toytose toto oturupose,

—Onoky nymyry ke hmano? tykase toto, juteu tõ nenyohyäkõ João a.

²⁰ Mame João mynyhme pyra toehse. Ynara tykase ynororo, tozuhse toto eya,

—Kyrixtu kara ase. Ritonõpo nymenekahpyry kara ase. Nonopõkõ kuräkaneme imenekahpyry kara ase, tykase eya xine.

²¹ —Ynorome pyra awahtao onoky ke hma roropa? Eria hmahno? Moepyase ropa toko hro kapu ae? tykase toh eya.

—Arypyra, ynoro kara ase, tykase João eya xine.

—Pakato ro hmahno, urutono? Moepyase ropa toko hro kapu ae? tykase toto eya.

—Arypyra, tykase ynororo eya xine.

²² —Yna zuruko, tykase toto. —Onokyh koh ma ro-ropa? Otara oekary arōko ynanah osekaro-pyry awah-taho? tykase toto eya.

²³ Mame ynara tykase João eya xine,
—Ritonōpo omiry ekaroneme rokē ase. Imūkuru oeh-tāne rokē ase urutōme. Oorypyrykō irumekatoko. Kuesēkō oehnōko mana. Morara exiryke oorypyrykō irumekatoko aomiry etatohme oya xine. Morara ky-nako Izaja ekepyry, Ritonōpo omi poe urutō pake. Mo-ro saaro morara āko roropa ase oya xine, tykase João eya xine.

²⁴ Mame ynara tykase parixeu tō omihpyry arohpōkō João a,

²⁵ —Kyrixtume pyra awahtao oty katohme imehnō ēpurihkāko mah? Eriame pyra awahtao, pake ro urutōme pyra roropa awahtao? tykase toto eya.

²⁶ Mame João a tozuhse toto,
—Nakuaka rokē toto ēpurihkāko ase. Yrome arānao xine imepỹ mana. Mokyro waro pyra matose.

²⁷ Okomino oehnōko mana imehxo exikety ipunaka. Imaro jahtao ihxitapānōko ase kure aexiryke, kure jexiry motye kuhse ynororo, tykase eya xine João.

²⁸ Morara toehse Petania po, Joatāo mōpoe, João a ahno ēpurihkatopōpyry po.

Kaneru mūkuru sã Ritonōpo mūkuru

²⁹ Yrokokoro Jezu oepyyry tonese João a. Ynara tykase ynororo,

—Kaneru mūkuru kurã etapãko mã toto Ritonōpo maro oturuketomo. Yrome Ritonōpo nymenekahpyry mosero, kaneru mūkuru sã mose orihñōko mana, nonopōkō rypyry korokatohme. ³⁰ Mosero poko kuuru-atosene. Ynara ase, “Imepỹ oehnōko mana okomino, imehxo exikety ipunaka. Osemazuhme jenurune repe. Yrome osemazuhme kuhse ynororo mana. Enurupyra ro jahtao naero ehse ynororo,” ase oya xine mosero poko. ³¹ Pake onenetupuhpyra exiase repe. Ritonōpo mūkurume pyra ekaroase repe. Yrome ahno ēpurihkase oepyase Ritonōpo omi poe, Imūkuru waro Izyraeu tō ehtohme.

—Mame Ritonōpo zuzenu yhtory eneaise. Ynara nase Ritonōpo ya, ³² “Juzenu yhtory enēko mase orutua pona. Mokyro Juzenu ekaroneme nymyry mana oya xine,” nase mokyro ya, ahno ēpurihkaneme jenyokyh-pono. ³³ Mame imeĩpo Ritonōpo zuzenu yhtory kapu ae eneaise rahkene. Utukuimo panō nyhtoase Jezu pona. ³⁴ Moro eneaise. Morara exiryke, Ritonōpo mūku-ru nymyry mosero, āko ase oya xine, tykase João eya xine.

Jezu poetory tō osemazuhmākomo

³⁵ Yrokokoro João moroto ropa kynexine, typoetory tō maro oseruao kynexine. Ipoetory tō asakoro. ³⁶ Jezu ytory eneryhtao tyya ynara tykase João typoetory to mo a,

—Ritonōpo nymenekahpyry mosero. Kaneru mūkuru sã mose orihñōko mana, nonopōkō rypyry koroka-tohme, tykase João.

³⁷ Morara kary etaryke João poetory tomo a Jezu tokahmase eya xine. ³⁸ Jezu tōsenuhmase tỹkakoxi toto ēpataka. Tokahmary eneryke tyya ynara tykase Jezu eya xine,

—Oty se hko hmatou? tykase ynororo eya xine, tōtu-rupose.

—Arypyra. Otoko oesary nah? tykase toto Jezu a.

³⁹ —Ehmaropa, tykase ynororo. —Senetatose jesary, tykase ynororo toto a.

Toytose toto esary enese. Mame 4 orame toytose exiryke, tykohmāse toto Jezu maro.

⁴⁰ Toiro Jezu ekahmahpō esety Ātare, Ximão akorō mokyro Ātare. Ximão esety akorō Peturu. ⁴¹ Axĩ toytose Ātare turui zuruse,

—Kyrixtu ynaneneno, tykase ynororo eya. (“Kyrixtu,” kary, “Ritonōpo nymenekahpyry, Kukurākanekōme,” kary.) ⁴² Morarame Ximão tarose zakorony a Jezu enese.

Mame Ximão eneryhtao ynara tykase Jezu eya,

—Ximão mase, João mūkuru. Tyoro oesehpāko ase, Peturume, tykase Jezu eya. (“Peturu,” kary, “topu,” kary.)

Firipe tō eahmatopōpyry Natanaeu maro

⁴³ Yrokokoro Jezu toytose Karirea pona. Firipe toporyse ahtao tarose eya toytotozome.

—Eropa, tykase ynororo eya.

⁴⁴ (Firipe patary Petesaita, Firipe te, Ātare te, Peturu, enara. Toto esary moroto kynexine Petesaita.) ⁴⁵ Mame Firipe toytose Natanaeu enese. Ynara tykase, eya tu-ruse,

—Mokyro ynanenease Ritonōpo nymenekahpyry. Ipoko tymerose Moeze a pake, Ritonōpo nymeropoh-pyryme. Ipoko tymerose roropa pake urutōkomo a. Jezu mokyro Joze mūkuru, Nazarepono, tykase Firipe Natanaeu a.

⁴⁶ —Naary rokenel! Imehxo exikety pyra reh moroto mana Nazaré po, tykase Natanaeu eya.

—Senetase, tykase Firipe. Natanaeu tarose Firipe a.

⁴⁷ Natanaeu oepyyry eneryhtao tyya, ynara tykase Jezu,

—Izyraeu paryme nymyry mahno, ajoajohpe pyra exikety mahno, tykase eya Jezu.

⁴⁸ —Otāto puhkoke juaro mano? tykase Natanaeu Jezu a.

—Pakero oenēko akene, wikeira zopino ro awahtao. Moeroro awahtao oenēko akene okohmara ro Firipe ahtao. Moroto wikeira zopino makene, tykase eya Jezu.

⁴⁹ —To! Urutōme mase, tykase Natanaeu eya. —Ri-tonōpo mūkuru nymyryme mase. Izyraeu tō esēme mase, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰ Ynara tykase Jezu eya,

—Kuenetupuhno jomiry pokoino? “Wikeira zopino kueneno,” katopōpyry pokoino? Moro jomihpyry mo-tye kuhse etāko mase, yjamitunuru roropa enēko

mase, tykase Jezu Natanaeu a. ⁵¹ Ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Ajojpe pyra ase, ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. Imeïpo kapu eutary enêko matose totapuruhmakase. Ritonôpo nenyokyry to enêko roropa matose onuh-nôko, yhtôko, enara, Kapu ae Ayhtohpyry pona, tykase Jezu eya xine.

Imepÿ pytatoh po Kanaa po

2 Morarame asakoro tõmehse ropa ahtao juteu tõ pytatoh toehse Kanaa po, Karirea rãnao. Jezu ã moroto kynexine. ² Jezu roropa toahmase ipoetory tõ maro toto ytotohme myaro. ³ Morarame ynara tykase Jezu eny,

—Aimo, pake eukuru nenahno, toto okuru, tykase ynororo tumükuru a, eukuru tonahse exiryke.

⁴ —Aja, tykase Jezu, —Oty katohme õmipona jyriry se mano? Papa rokẽ mã tyjamtunuru enepopitory waro mã imehnomo a. Morara exiryke aomipona rokẽ ase erohnôko, tykase Jezu eya.

⁵ Mame tapyi esẽ poetory tomo a ynara tykase Jezu eny,

—Mose omipona rokẽ ehtoko, umükuru omipona, tykase ynororo eya xine.

⁶ Toipe juteu tomo, otytyko akurihnôko toto. Os-emahnôko roropa toto itamurume. Morara exiryke moroto kynexine otytyko akurihtoh eny topu risemy, 6me, sã rituru pune exiketomo. ⁷ Mame,

—Moro aka arykako, tykase Jezu tuna poko, tapyi esẽ namoto tomo a.

Tuna ã typehkase eya xine tuna ke.

⁸ —Seromaroro eukuru anÿtoko, ekarotohme erẽnatoh aporesemyry a, tykase Jezu eya xine.

Mame eukuru taropose eya xine rahkene. Uwa eukurume tanyhtanohpose eya tunãpo. ⁹ Morarame eukuru tukuhse aporesemy a. Tuaru pyra ynororo tuna risẽ poko, Jezu nyrihpyry poko. (Mokaro rokẽ tuaro, tonese tyya xine exiryke.) Morara exiryke aporesemy a erẽnakety tykohmase tyya, orutua. ¹⁰ Ynara tykase ynororo eya,

—Oty katoh sã ke yna anauhpara make apitoryme hro? tykase ynororo pytakety a. —Seromaroro ke tokoh sero kurã ekamopitôko ma, tykase eya aporesemy.

¹¹ Moro ke Ritonôpo jamtunuru tonepopitose Kanaa po, Karirea rãnao. Moroto Ritonôpo mükurume toexiry tonepopitose Jezu a. Morarame ipoetory tomo a tonetuphitose.

¹² Moromeïpo Kapanaũ pona toytose toto, Jezu, jeny, zakorõ tomo, ipoetory tomo. Enara toh toytose morotona. Tynyhse toto tuhke pyra moroto.

Ritonôpo maro oturutoh taka Jezu ytotoþopyry

(Mat 21.12-13; Mak 11.15-17; Ruk 19.45-46)

¹³ Mame juteu tõ otuhtoh konõto ameke pyra ahtao Jezu toytose Jerusarẽ pona. Otuhthoh konõto esety kynexine Paxikoa. ¹⁴ Mame Ritonôpo maro oturutoh taka toytose tahtao pui ekamonanõ tonese eya moro

myhto, pui ekamonanomo, kaneru ekamonanomo, parutopuruimo ekamonanõ roropa. Enara moroto toto. Tonese Jezu a toto. Mokaro tonese eya eky tõ maro. Tineru emetakamananõ roropa tonese eya itinerükõ maro tonese eya meza po. ¹⁵ Mokaro pipohtoh tyrise eya apopitu panono. Moro ke emero taropose ropa toto eya. Itinerükõ tuputokapose roropa eya. ¹⁶ Ynara tykase ynororo parutopuruimo ekamonanomo a, —Oekykõ arotoko ropa taroino. Osepekahtoh tapyïme sero tapyi onyripyra ehtoko. Sã tapyi Papa maro oturutopo. Osepekahtoh kara, sero, tykase Jezu toto a.

¹⁷ Mame moro eneryke tyya Ritonôpo omihpyry poko tutuarõtase ropa toto, ipoetory tomo. Ynara tymerose aomiryne pake, “Samũ ãko ase Papa, amaro oturutoh eneryke ya, amaro oturutoh se nymyry jexiryke,” katoh tymerose pake. Moro poko tutuarõtase toto Jezu poetory tomo.

¹⁸ Morarame tõturupose juteu tõ tuisary tõ Jezu a, —Onoky omi poe moxiã maropõ rohpa taroino? Oty rïko hma taroino awaro yna ehtohme? tykase toto eya.

¹⁹ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Sã tapyi kararahnôko matose repe. Yrome oseruao tõmehse ahtao imyakãmãko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²⁰ —Sã tapyi myakãmãko ropa ma oseruao rokẽ tõmehse ahtaho? tykase toto, Jezu a tõturupose.

—Tuhke sãtã mã jeimamyry taropose sã tapyi riry poko, 46me jeimamyry taropose, tykase toto eya.

²¹ Yrome toorikyry poko rokẽ oturũko Jezu kynexine.

²² Imeïpo tõsemãse ropa Jezu ahtao, aorihxïpo, tutuarõtase ropa ipoetory tomo aomihpyry poko. Zae aehthopõpyry poko tonetupuhse toto a. Zae Ritonôpo omihpyry exiry poko tonetupuhse roropa eya xine.

Ahno ehtoh waro mã Jezu

²³ Mame Jerusarẽ po ro Jezu ahtao tuhke kurãkõkara tukurãkase ropa eya. Inukurãkatyã tonese otuhtoh konõto pokõkomo a. Morara exiryke Ritonôpo nymenekahpyryme Jezu tonetupuhse eya xine.

²⁴ Yrome Ritonôpo poe toexiry onekaropyra kynexine, emero ahno ajohpanory waro toexiryke. ²⁵ Imehnomo a tururu se pyra roropa kynexine, ahno kurohtao zuaro toexiryke.

Jezu maro Nikotemu oturutopõpyry

3 Mame orutua mokyro, esety Nikotemu. Tuisame ynororo kynexine, juteu esẽme. Parixeume roropa kynexine. ² Koko toytose ynororo oturuse Jezu a. Ynara tykase ynororo,

—Amorepatõme mase. Awaro ynanase. Ritonôpo nenyokihpyryme mase yna amorepaneme. Ynara exiryke, Ritonôpo poe pyra awahtao Ritonôpo jamtunuru onenepopyra mexiry yna a, tykase eya Nikotemu.

Ynara tykase Jezu eya,

³—Zae rokē ynara āko ase oya, enuruzomopyra awahtao xine, Ritonōpo tuisame exiry onenepyra ekurehnōko matose, tykase Jezu eya.

⁴—Otātohxō orutua konōto enuruzomōko ropa nahe otomose? tykase Nikotemu eya, tōturupose. —Kysēkō wakuru aka omōzomopŷme sytatose toehse inūme. Otātohxō enurūko ropa yna nah? tykase Nikotemu eya.

⁵—Zae rokē ase ynara āko oya, tōpurihkase awahtao xine kure repe. Yrome Ritonōpo zuzenu poe oenururukohtao rokē Ritonōpo poenōme exīko matose. Morara ahtao rokē Ritonōpo esaka omōnōko matose.

⁶ Opūkō poe ahnome enurūko matose. Yrome Ritonōpo zuzenu poe Ritonōpo poenōme enurūko matose. ⁷ Osenuruhkara exiko jomiry poko, ynara karyhtao, “Oenururu se ropa mase aporo Ritonōpo esaka oytotohme,” kary poko osenuruhkara exiko.

⁸ Tyryrykane ke mana xia xia ke tyryry āko. Moro etāko mase repe. Yrome, “Ozeino ke oehnōko nae? Aza ytōko nae?” āko matose zuaro pyra oexirykōke. Moro sã mã Ritonōpo zuzenu poe enuruketomo. Zuarō pyra matose repe yrome Ritonōpo zuzenu poe Ritonōpo poenōme exīko matose, tykase Jezu eya.

⁹—Otāto keh morohne nae? tykase Nikotemu Jezu a. ¹⁰ Ynara tykase Jezu eya,

—Juteu tō amorepaneme mase repe. Otātome serohne waro pyra mahno? tykase Jezu Nikotemu a.

¹¹—Zae rokē ynara āko ase oya, zuaro jehtoh poko ase ourūko. Josenuhmatopōpyry poko oya ekarōko ase roropa. Yrome jotururu etary se pyra matose. ¹² Ajohpe rokē jekarōko mase otarāme senohne poko oururuke ya. Morararo kapuaōkō poko oururuhtao ajohpe rokē jekarōko mase roropa. ¹³ Sero nonopōkō onuhpitopyra mana kapu aka. Ywy rokē ase Kapu ae Ayhtohpyry.

¹⁴—Pake Moeze a okoi panō tyrise, Ritonōpo omi poe, metau risemy. Mokyro tanŷse eya ona po wewe pokona, okoi nesekatyā neneryme, orihpyra toto ehtohme. Mokyro sã mã Kapu ae Ayhtohpyry anŷnōko mã toto wewe pokona, ¹⁵ emero porehme enetupuh-tohme, orihpyra toehtohkōme jūmāme. ¹⁶ Ritonōpo sero nonopōkō pyno ipunaka. Morara exiryke Tumūkuru toirō tonehpose eya, emero porehme jenetupuh-tohme tosēkōme, orihpyra ehtohme, jūme ymaro ehtohme. ¹⁷ Seropōkō pynanohse Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a, apotoimo htaka omōpyra toto ehtohme.

¹⁸—Ritonōpo mūkuru enetupuhnanō omōpyra mã toto apotoimo htaka. Mãpyra onenetupuhpynō omōnōko mã toto apotoimo htaka, onenetupuhpyra toexirykōke. ¹⁹ Oty katohtoto wānohnōko Ritonōpo nae? Ynara exiryke, Tumūkuru tonehpose eya repe. Yrome tyrypyrykō se rokē seropōkō mana. Ritonōpo mūkuru saerekane sã mana. Yrome saerekane se hkopyra seropōkō mana. Xinukutumã se rokē toto iiryryryme toexirykōke. ²⁰ Tyrypyrykō poko exiketō Ritonōpo mūkuru se pyra, saeremã pona ytopyra toehtohkō samo, tyrypyrykō enepory se pyra toexirykōke. ²¹ Yrome zae rokē exiketō mã oehnōko Ri-

tonōpo mūkuru a, aomipona toto exiry waro imehnō ehtohme, tykase Jezu Nikotemu a.

Jezu maro João ehtopōpyry

²² Morarame typoetory maro toytose Jezu Jutea pona. Okynã pohto rokē kynexine moroto typoetory tō maro. Moroto typoetory tomo a imehnō tōpurihkaposē morotōkomo. ²³ João roropa imehnō ĕpurihkāko kynexine Aenō po, tuna nae exiryke itamurume. Sarī pata maro Aenō atameke pyra kynexine. Morotōkō toytose João a osēpurihkaposē eya. ²⁴ (Omōpyra ro kynexine João āpuruhpyry taka.)

²⁵ Morarame tōsezusezuhse toto, João poetory tomo juteu maro. Toekurākary poko kure ehtohme Ritonōpo a, tōsezusezuhse toto. ²⁶ Mame João a toytose ipoetory tō oturupose,

—Wenikehpyra ro hma, oximaro oehtopōpyrykō poko Joatāo mō poe? Mokyro poko moturuase yna a. Mokyro mã imehnō ĕpurihkāko. Emero mã ytōko toto eya, tykase toto tosēkomo a.

²⁷ Ynara tykase João eya xine,

—Kure ehtoh anapoipyra sytatose, onekaropyra Ritonōpo ahtao. ²⁸ Jomiry metatose ynara karyhtao ya, “Ritonōpo nymenekahpyry kara ase. Yrome osēmazuhme tonehpose ase Ritonōpo a.” ²⁹ Pytaketō kē pytāko mana. Epe tō roropa tākye exīko mana topekō pytaryke. Ywy mokaro sã ase tākye. ³⁰ Imehxo exīko mokyro mana. Ywy ime hkopyra exīko ase. Poremānōko sã ase. Yrome tākye ro ase, tykase João typoetory tomo a.

Kapu ae Ayhtohpyry

³¹ Mame Kapu ae Ayhtohpyry imehxo mana, emero motye mana. Sero nonopōkō senohne waro rokene. Senohne poko rokē oturūko toto. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry mã seropōkō motye mana imehxo. ³² Tynenetyā poko oturūko mana. Tynetatyā poko roropa oturūko mana. Yrome aomiry onetara seropōkō mana. ³³ Aomiry se exiketō rokē imehnō tuarōtanohnōko mana kure Ritonōpo exiry poko. ³⁴ Ritonōpo nenyokypyry zae Ritonōpo omiry ekarōko mana, Ritonōpo zuzenu nae toexiryke. ³⁵ Jummy Tumūkuru pyno ipunaka. Morara exiryke emero tokarose eya, emero esēme aehtohme. ³⁶ Ritonōpo mūkuru enetupuhnanō orihpŷme exīko. Jūme Ritonōpo maro exīko mã toto. Yrome aomipona pyra exiketō orihketōme ro mana. Ritonōpo maro exipyra toht ekurehnōko mana. Toto zehno exikehpyra Ritonōpo mana Tumūkuru omipona pyra tokurehse toto exiryke.

Jezu a Samariapō nohpo tuarōmatopōpyry

4 Mame, “João tuapōkase Jezu a ahno ĕpurihkary poko. Ipoetory roropa tomāse,” kary totase roropa parixeu tomo a. ² (Yrome Jezu nymyry toto onēpurihkara. Typoetory tō a rokē tōpurihkaposē toto.) ³ Morara kary totase Jezu a ahtao, Jutea poe toy-

tose Karirea pona ropa. ⁴ Samaria esemary ae toytose ynororo typoetory tō maro.

⁵ Mame Xika pona toeporehkase toto Samaria rānao moro pata kynexine. Moe pyra tupito, Jako nekarohpyry tumūkuru tupime, Joze tupime. ⁶ Jako tunahpyry moroto kynexine. Mame tāxiahtao toehse ahtao ty-porohse Jezu. Tuna ē pūtokoxi typorohse ynororo, typenekehse toytory poko toexiryke.

⁷ Morarame nohpo tooehse, Samariapono, tuna anŷse.

—Ajohpāme sã tuna anŷko jokuru, tykase Jezu eya.

⁸ Pata pona toytose ipoetory tō osemazuhme tonahsē epekahse.

⁹ Mame ynara tykase nohpo Jezu a,

—Juteume mase Samariapō ase. Oty katohme mā tuna ekaropōko ya? tykase nohpo eya. (Toipe juteu tomo tytamurukō omi poe imehnō otuhtopōpyry aka otuhyrya toto.)

¹⁰ Ynara tykase Jezu eya,

—Ritonōpo nekarory onenetupuhpyra mase. Jene-tupuhpyra roropa mase. Tonetupuhse oya jahtao, “Oya hko tuna se ano,” mykary ya. Mame tuna kurā ekarory oya soesoekane panō ekarory oya, orihpyra oehtohme jūme, tykase Jezu nohpo a.

¹¹ —Yrome moe tuna. Tuna puimatoh pyra roropa mase. Otokoinohxo ke morohne rīko ma rokē? ¹² Seny kytamurukō nahkahpyry rokene tuna eny, tykase nohpo eya Jako nahkahpyry poko. —Sero tuna tōse eya, ipoenomo a, eky tomo a, enara. Kytamurukō motye hmahno? tykase nohpo eya, tōturupose.

¹³ Ynara tykase Jezu eya,

—Sē tuna enyryhtao oya ise ropa exīko mase,

¹⁴ Yrome ynekarohpyry enyryhtao oya tuna se pyra ropa mase exīko jūme. Ynara exiryke, ynekarohpyry oya soesoekane sã exīko okurohtao mana. Moro pokoino orihpyra exīko matose jūme, tykase Jezu eya.

¹⁵ —Ynara āko oya hano, tuna se pitiko oya hano, jūme tuna se pyra ropa jehtohme, typenekehse jexiryke tuna puimary poko, tykase nohpo eya.

¹⁶ —Onio ikohmata, tykase Jezu eya. —Imaro osehko ropa, tykase.

¹⁷ —Tynioke pyra reh ahse, tykase, tozuhse eya.

—Ajohpe pyra mase. “Tynioke pyra ase,” mykano.

¹⁸ Oniōpyamo 5me turumekase oya. Mokyro onio seromato onio nymyry kara. Ajohpe pyra ro mase, tykase Jezu eya.

¹⁹ —To! Urutōme mase Ritonōpo poe, tykase nohpo eya morara kary etaryke tyya. ²⁰ —Toiro joturupory se ase oya. Oty katohme juteu tō Jerusarē po rokē Ritonōpo poko atākyemāko toh nae? Yna tamuru tō sero Samariapōkō mō ypy pona rokē oturuse ytose toto, tykase nohpo Jezu a.

²¹ Ynara tykase Jezu eya,

—Etako pahne, okynā pyra sero Samaria po rokē pyra Ritonōpo poko atākyemāko matose. Jerusarē po roropa sero ro saaro exīko mana. ²² Samariapōkō matose. Oneahmahpyrykō onenetupuhpyra matose. Yrome yna juteu tō asã xine pyra. Ritonōpo waro

ynanase juteu tō poe seropōkō kurākane tōtumakase exiryke. ²³ Okynā pyra Ritonōpo zuzenu poe Ritonōpo eahmāko mā toto, zae Ritonōpo omipona se toexirykōke. Mokaro se mā Ritonōpo, tōmipona nymyry exiketō se. ²⁴ Ritonōpo mā zuzenume. Morara exiryke ipoko exiketō Zuzenu poe rokē eahmāko mā toto. Zae aomipona exiketō mā eahmāko mā toto, tykase Jezu eya.

²⁵ Ynara tykase nohpo eya,

—Ritonōpo nymenekahpyry oehnōko mana, Kyrixtu oehnōko. Tooehse ynororo ahtao emero kuamorepatōryko mana, tykase.

²⁶ —Ywy ase Kyrixtu, Ritonōpo nymenekahpyry, amaro oturukety, tykase Jezu nohpo a.

²⁷ Morara karyhtao ro eya ipoetory tō tooehse ropa. Tōsenuruhkase toto jarao Jezu otururu ke nohpo maro. Morarā nohpo amorepane jarao oturukety onenetupuhpyra toexirykōke, juteu tō morara pyra exiryke, nohpo maro jarao oturupyra toto exiryke tyta-murukō poe. Yrome, “Oty se hko makē eya?” kara toh kynexine nohpo a. “Oty katohme mose maro oturūko make?” kara roropa toh kynexine Jezu a ipoetory tomo.

²⁸ Morarame tuna ē tynomose nohpo a axī toyto-tohme pata pona, morotōkō zuruse.

²⁹ —Ehmaropa! Ahno senetatose, tykase nohpo.

—Jenetupuhno mokyro emero ipunaka. Otarāme Kyrixtu mokyro, Ritonōpo nymenekahpyry, tykase morotōkomo a ynororo.

³⁰ Morarame tuhke toytose toto nohpo maro Jezu enese.

³¹ Mame,

—Otuhkose, tykase ipoetory tō eya. Yrome ynara tykase ynororo tozuhse toto,

³² —Tyoro tynahke ase. Zuario pyra matose, tykase ynororo eya xine.

³³ Mame tōturuse toto oseya rokene,

—Otokoino tynahke nexino? Otarāme imepŷ inapyry enehno, tykase ipoetory tomo oseya rokene.

³⁴ —Jenyokyhpō omipona jexiry se rokē ase. Moro ke rokē otuhnōko ase. Imehnō tynapyry se ehtoh sã ase jerohtohme ekarohpyry otyhkary se rokē ase, tykase Jezu typoetory tomo a. ³⁵ —Ynara āko matose ahno tupi poko, “Okynaro mana. Asakoropane nuno naero tykrysã anŷtohme,” āko matose repe. Yrome ynara āko ase oya xine, sero nonopōkō utupime sã nase. Enetoko ke. Seromaroro oehnōko toto Ritonōpo mūkuru enetupuhse. Tamorepanekō se rokē toh nase,

tykase Jezu typoetory tomo a. ³⁶ —Kure rokē ypoetory epehmāko ase imehnō enehtohme ya, orihpyra toto ehtohme jūme. Otāto ŷkyryryme exīko? Jenetuputyryhtao rokene. Jenetupuhpyra ahtao ŷkyryryme exipyra exino. Morarame arykananō mā tākye exīko ŷkyryry anŷnanō maro, ypoetory emamyry eneryke tyya xine, orihpyra toto exiry roropa eneryke tyya xine. ³⁷ Zaero ahno oturutopōpyry ynara karyhtao, “Toiro arykāko, imepŷ anŷnōko.” ³⁸ Kuaroposatose tupito pona oerhtopōpyrykō kara pona, tykrysã anŷtohme. Imehnō

toerohse arykary poko samo. Aerohtopõpyrykõ anỹnõko sã matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³⁹ Morarame tuhke Jezu tonetupuhse Samariapõkomo a. Nohpo omi poe tonetupuhse toto a, ynara tykase exiryke, “Jenetupuhno mokyro emero ipunaka. Otarãme Kyrixtu mokyro,” tykase nohpo exiryke.

⁴⁰ Morarame toytose toto Jezu a Samariapõkomo.

—Taro exiko aporo yna maro, tykase toto. Otuhparo toh kynexine tamoreparý se toexirykõke. Morara exiryke asakoro tõmehse Jezu moroto.

⁴¹ Tuhkehxo tonetupuhse morotõkomo a Jezu omiry etaryke tyya xine. ⁴² Ynara tykase toto nohpo a,

—Seromaroro Kyrixtu enetupuhnõko ynanase õmi poe rokẽ pyra. Yna a nymyry aomiry totase. Zuario ynanase. Kukurãkanekõ nymyry mokyro, tykase toto, Samariapõkomo.

Soutatu mükuru kurãkatopõpyry ropa poko Jezu a

⁴³ Morarame asakoro tõmehse ahtao toytose ropa Jezu Karirea pona. ⁴⁴ Ynara tykase ynororo, “Toipe Ritonõpo poe urutõkõ oneahmara toto ipataõkomo. Yrome imehnõ pataõkõ Ritonõpo poe urutõkõ eahmãko toto.” ⁴⁵ Morarame Karirea pona toeporehkase Jezu ahtao taomikase morotõkomo a. Tãkye toehse toto Jezu eneryke tyya xine. Pake tonese tyya xine Jerusarẽ po, otuhtoh konõto pona toytose tahtao xine. Jezu jamitunuru tonese tyya xine exiryke Jezu waro toto. Wenikehpyra toehse toto.

⁴⁶ Mame Kanaa pona toytose ropa Jezu Karirea rãnaõ pona uwa eukurume tuna anyhtanohpotopõpyry pona tyya. Moroto kowenu poetory mükuru kure pyra kynexine Kapanaũ po. ⁴⁷ Mame, “Jezu tooehse ropa Karirea pona, Jutea poe,” kary etaryke tyya toytose ynororo kurãkara zummy Jezu eahmase Kapanaũ pona aytotohme repe, tumükuru kurãkapotohme ropa, orihsasaka tumükuru exiryke. ⁴⁸ Ynara tykase Jezu eya,

—Oty katoh jenetupuhpyra matou yjamitunuru onenepýra awahtao xine samo? tykase.

⁴⁹ —Ajohpãme sã ymaro eropa aporo. Umükuru orihnõko mana, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰ Ynara tykase Jezu eya,

—Ytoko ropa. Omükuru nekurãka ropa, tykase.

Aomiry zae ehtoh tonetupuhse kowenu poetory a. Toeramase ropa ynororo tosaka ropa. ⁵¹ Mame aytory ropahntao tõsẽpatakãmase toto typoetory maro,

—Omükuru kure ropa nexino, tykase toto, ipoetory tomo.

⁵² —Oty orame ahtao nekurãka ropa? tykase tokaropose jumy a.

—Kokonie, xixi toetokorihmase ahtao, noxirohkehno omükuru, tykase toto. ⁵³ Moro poko tutuarõtase jumy Jezu omihpyry poko, “Omükuru kure ropa nexino,” katopõpyryae ro imükuru tõxirohkehse. Naeroro Jezu tonetupuhse eya tosẽme, typoetory tõ maro.

⁵⁴ Mokyro kurãkary poko, tyjamitunuru tonezomopose ropa Jezu a, Jutea poe tooehse ropa tahtao Karirea pona.

Kurãkara kurãkatopõpyry ropa poko Jezu a

5 Morarame juteu tomo a otuhtoh konõto tyrise ropa, Ritonõpo poko atãkyematohme. Mame Jerusarẽ pona Jezu toytose. ² Mame moroto kynexine pata tapuremy. Yrome tuhke omõtoh kynexine Jerusarẽ pona ytoto. Toiro esety kaneru omõtopo. Moro pũto kynexine tuna pẽkamã ao, okyokynã kurokuro kara exikety. Omame etone omõtoh kynexine tuna zomye. Tuna tapyĩme roropa kynexine esety Petezata, epereu omiryae. ³ Mame kurãkõkara kynexine moroto tapyi tao. Imoihme kynexine zara po rokene, tonurãkara te, jaxiry sekunahme exiketomo te, emary pakaihkanomo, enara toh kynexine moroto imoihme. (Tuna kurokuro kary eraximãko toh kynexine moro ao. ⁴ Okyokynahtao Ritonõpo nenyokypýry morotona oehse tuna kurokuro kamexipose. Kurãkõkara ehse osemazuhme aepukahpyry rokẽ kurokuro kane aka mokyro rokẽ ekurãkase ropa.) ⁵ Kurãkara kynexine moroto orutua. Tuhke rokẽ ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko rokene, ³⁸me taropose kurãkara a. ⁶ Mokyro tonese ahtao Jezu a okynã kure pyra aexiry tonetupuhse eya. Ynara tykase ynororo eya,

—Aimo oekurãkary se ropa hmah? tykase.

⁷ —ÿ, tykase kurãkara, Jezu tozuhse. —Yrome topeke pyra myhẽ ase, jarone pyra nakuaka kurokuro karyhtao. Jytory se jahtao imepỹ juapõkãko mana, tykase.

⁸ Ynara tykase Jezu eya,

—Owõko ropa hkoty. Awãty anỹko. Ytoytoko ropa, tykase. ⁹ Axĩ toekurãkase ropa mororomero. Tãty tanỹse eya toytotohme ropa.

Oserematohae kynowõne ropa. ¹⁰ Morara exiryke juteu tõ tõturupose eya,

—Oty katoh erohnõko mano? Awãty aroarõko mano? Erohtoh kara sero seroae. Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a omipona pyra mase, tykase juteu tõ esã kurãkõkara a.

¹¹ —Yrome jukurãkahpõ omi poe jowõno ropa. “Awãty anỹko. Ytoytoko ropa,” tykase exiryke ya, tykase ynororo eya xine, ikurãkahpyry ropa.

¹² —Onokyh mokyro awãty anỹpohpõ rohpa? tykase toto eya tõturupose.

¹³ Yrome ynororo tukurãkahpõ waro pyra kynexine, toesyryhmase Jezu exiryke, ahno imoihme moro tao exiryke.

¹⁴ Imeĩpo tunukurãkahpyry ropa tonese ropa Jezu a Ritonõpo maro oturutoh tao. Ynara tykase ynororo eya,

—Enẽko mase. Kure mexi ropa. Morara exiryke oorypyry irumekako, popyra ipunaka oehtoh anapoizomopyra oehtohme, tykase Jezu eya.

¹⁵ Morarame mokyro toytose, Jezu ekarose juteu tomo a.

—Jezu mokyro, ukurãkahpõ ropa, tykase ynororo eya xine. ¹⁶ Morara exiryke mokaro a Jezu tykerekerepiti-tose, kurãkara tukurãkase ropa oserematohae eya exiryke. ¹⁷ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Papa kapuaono erohkehpyra mana. Papa saaro ase erohkehpyra, tykase Jezu eya xine.

¹⁸ Morara kary etaryke tyya xine juteu tō esā Jezu etapary se toehse yronymyryme oseremara Jezu exiryke oserematohae, tumyme Ritonōpo tokarose eya exiryke roropa. Morara exiryke Ritonōpo mūkurume aosekaryke eya Jezu etapapory se toehse juteu tō tuisary tomo.

Tumy omipona Jezu ehtopōpyry

¹⁹ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ajojhe pyra ase. Toipe Kapu ae Ayhtohpyry Tumy omipona rokē senohne rīko. Tamoreme senohne onykyrypyra mana. Morararo Papa kapuaono erokuru eneryhtao ya isaaro erohnōko ase. Ipoenohno ase imūkurume jexiryke. ²⁰ Papa kapuaono Tumūkuru se ipunaka. Morara exiryke tynyriry tō enepōko mā Tumūkuru a, ise toexiryke. Imēīpo Papa mā tyorō enepōko mā ya senohne motye kuhse ōsenurukatohkōme. ²¹ Aorihtyā ēsemākaponeme ropa mā Papa kapuaono. Isaaro ase aorihtyā ēsemākaponeme ropa ase. ²² Ritonōpo nymyry seropōkō anapiakara mana. Tumūkuru a rokē toto apiakapōko mana, ²³ emero porehme Imūkuru ime exiry enetupuhtohme, Jū ime exiry roropa enetupuhtohme eya xine. Imūkuru ime exiry onenetupuhpynō Jū ime exiry onenetupuhpyra roropa toh mana.

²⁴ —Zae rokē ase ynara karyhtao, jomiry etananō mā jenehpohpō enetupuhnōko mā toto. Orihpyra exīko roropa mā toto jūme. Toto onemapopyra Ritonōpo mana apoto htaka. Pakero mā Ritonōpo a typoenōme tyrise toto. Orihpyme tyrise toto eya, tykase Jezu eya xine. ²⁵ —Mame zae rokē ynara āko ase oya xine, okynā pyra Ritonōpo mūkuru omiry etāko aorihtyā mana. Seromaroro aomiry etapitōko mā toto. Morarame aomiry etaryhtao tyya xine ēsemānōko ropa mā toto. Isene exīko ropa mā toto. ²⁶ Ritonōpo mā isene exiketō rihpōme. Isaaro ase Papa poe aorihtyā anypōko ropa ase isene aehtohkōme ropa. ²⁷ Papa poe ahno apiakaneme ase, pohnō apiakaneme roropa ase, kapu ae aepyhpyryme jexiryke.

²⁸ —Osenuruhkara ehtoko jomiry poko. Imēīpo mā aorihtyā tō ēsemānōko ropa mana emero porehme, jomiry totase exiryke eya xine. ²⁹ Tūtāko ropa mā toto okepōpo tō esae. Mokaro mā kurākō ekepyā isene exīko ropa mana jūmāme. Orihpynōme exīko ropa mā toto. Morarame pohnō ēsemākāpōko roropa mana. Yrome apoto konōto htaka toto emapōko mana, jūmāme roropa, tykase Jezu eya xine.

Zae Jezu ehtoh poko

³⁰ —Jamoreme ase toto onypokōnohpyra. Ritonōpo omi poe rokē toto apiakāko ase. Morara exiryke zae rokē ase, jamoreme pyra jexiryke. Jenehpohpō omi poe rokē morohne poko ase erohnōko.

³¹ —Jamoreme rokē ypoko otuarōtanohpyra xine ase. Jomi poe rokē otuarōtanopyrykohtao zae pyra

jekarōko matose. ³² Yrome imepū nae mana ypoko otuarōtanohnekōme Ritonōpo. Inekarohpyry ypoko zae. Moro waro ase. ³³ Imehnō maropoatose Joāo a oturupose. Kure toto zuruase Joāo zae jexiry poko. ³⁴ Ynara kara ase imehnomo a, “Wekātatatoko,” kara ase. Ynara kary se rokē ase, “Joāo omihpyry zae ypoko,” kary se rokē ase oya xine, okurākarykō se jexiryke.

³⁵ —Ozeiponekōme sā kynexine Joāo, tororo āko samo saereh kaneme, otuarōtanohnekōme. Axītao rokē Joāo se mexiatose ozeiponekōme. ³⁶ Yrome otuarōtanohnekō nae, Joāo omiry motye. Ritonōpo poe yjamtunuru tonepose ya. Morohne eneryke oya xine Papa nenyokyhpyryme jenetupuhnōko matose. ³⁷ Ritonōpo roropa mā ypoko otuarōtanohtorūko mana, jenehpohpono. Yrome aomiry onetapitopyra matose. Ēmyty onenepitopyra roropa matose. ³⁸ Morara exiryke aomiry pyra matose okurohtao xine, inenehpohpyry onenetupuhpyra oexirykōke. ³⁹ Atamorepāko matose repe Ritonōpo omiry poko orihpyra oehtohkōme repe. Yrome ypoko ro aomiry mana. ⁴⁰ Yrome oepyrkō se pyra matose ya. Ya oepyrkohtao orihpyra matose exīko rahkene.

⁴¹ —“Kure mase,” kary etary se pyra ase oya xine.

⁴² Yrome awaro xine ase. Ritonōpo se pyra matose yronymyryme okurohtao xine. ⁴³ Ritonōpo omi poe tarona tooehse ywy. Yrome jomipona pyra matose. Imepū tooehse tamoreme ahtao, mokyro omipona rokē matose. ⁴⁴ Opoko xine rokē, “Kure mase,” kary etary se matose imehnomo a. Yrome, “Kure mase,” kary etary se hkopyra matose Ritonōpo a. Morara exiryke Ritonōpo onenetupuhpyra matose. ⁴⁵ “Moeze omihpyry enetupuhnōko ynanase,” āko matose repe. Yrome Moeze omihpyry mā ypoko ro mana oturūko. Morara exiryke Moeze omihpyry omipona nymyry pyra matose. Opoko xine, “Popyra nase moxiāmo,” kara ase Ritonōpo a. Yrome Moeze, “Iirypyrime matose,” āko oya xine mana aomihpyry omipona pyra oexirykōke. ⁴⁷ Aomihpyry onenetupuhpyra oexirykōke jomiry roropa onenetupuhpyra matose, tykase Jezu eya xine.

5.000mākō otuhmatopōpyry Jezu a

(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Ruk 9.10-17)

6 Moromeīpo Jezu toytose ropa Karirea moino akoxi, ikuhpo moino akoxi. Ikuhpo esety akorō Tiperiati. ² Tokahmase roropa ynororo imoihmākomo a ijamtunuru tonese tyya xine exiryke, kurākōkara kurākary ropa tonese tyya xine exiryke. ³ Morarame ypy taunuhmase Jezu a. Ypy ēmory po typorohse ynororo, typoetory tō maro. ⁴ Okynahkopyra kynexine juteu tō otuhtoh konōto exitopo, Paxikoa exitopo. ⁵ Mame tŷkakoxi tōsenuhmase Jezu. Tomyēkō tonese eya. Imoihmākō oepyr tonese roropa eya. Mame ynara tykase Jezu otarāme tyya rokene, “Taroino moxiā otuhmapōko ase. Otarāme yjamtunuru waro pyra Firipe. Ukuhxi pahne. Oturupoxi,” tykase Jezu tyya rokē otarāme. Mame ynara tykase ynororo Firipe a, —Otoko moxiā nykyryry epekahnōko exino nah? Imoihmākō napyry? tykase Jezu Firipe a.

⁷ Ynara tykase Firipe Jezu a,
—Kū. Tuhke tineru se mana moxiã napyry epekah-tohme, tuhke toto exiryke, tykase Firipe Jezu a.

⁸ Imepỹ Jezu poetory moroto kynexine, Ximão Peturu akorony, esety Ātare. Ynara tykase ynororo Jezu a,

⁹ —Poeto napyryme rokẽ enepyhpyry seny, 5me tiri-iku panõ risẽ pisarara, kana roropa asakoro. Ise awah-tao ekarõko ase oya. Moxiã ke, imoihmãkomo? Oty ke-hxo moxiã atautuhmãko nah? tykase Ātare.

¹⁰ Mame ynara tykase Jezu,

—Imoihmãkõ iporohkapotoko, tykase typoetory to-mo a. Mame onahpoty kurã pona typorohkapose toto. Typorohse toto emero porehme. 5.000me toto tuhke aexirykomo, orutua kõ rokene. Nohpo tõ roropa tuhke kynexine. ¹¹ Morarame tiriiku panõ risẽ tapoise Jezu a,

—Kure mase Papa, tykase ynororo. Mame tokamose iporohtyamo a. Tuhke tomãkapose eya. Morararo kana tomãkapose roropa eya. Tõtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse. ¹² Tõtuhkehse toto ahtao emero porehme, ynara tykase Jezu typoetory to-mo a,

—Moxiã napyry akoĩpyry anýtoko ropa kana akoĩpyry maro, atahnikara aehtohme, tykase Jezu eya xine.

¹³ Mame 12me ruto tanỹse eya xine tonahsẽ akoĩpyry ke pehme.

¹⁴ Morarame Jezu jamitunuru eneryke tyya xine ynara tykase imoihmãkomo,

—Ajojpe pyra, urutõ nymyry mosero, Ritonõpo nenyokyhpyry sero nono pona. Kyneraximahpyrykõ mosero, tykase toto. ¹⁵ Morarame orẽpyra tutuis-arykõme tyriry se imoihmãkõ exiryke toesyryhmase ropa Jezu toiroro ypy pona.

Tuna po ro Jezu ytotoöpõpyry

(Mat 14.22-33; Mak 6.45-52)

¹⁶ Morotoino kokonie pukuro toehse ahtao ipoetory tõ toytose ikuhpo pona Jezu eraximase repe. ¹⁷ Yrome tykohmãse ahtao, Jezu oehpyra ro kynexine. Morara exiryke kanawaka tõtyrise toto Kapanaũ pona toytotohkõme. ¹⁸ Okynã pyra tyryrykane konõto toehse. Pohkane konõto toehse roropa. ¹⁹ Koeh tykase toto okynã repe, tyryrykane itamurume exiryke. Morarame ikuhpo rãnao toto ahtao Jezu tonese eya xine. Tuna poro tyotõtõko kynexine. Tyya xine aepyry eneryke tõserehse toto itamurume.

²⁰ —Oserehpyra ehtoko. Ywy ase Jezu, tykase ynororo eya xine kanawaõkomo a.

²¹ —Otyriko, tykase toto eya. Mame tõtyrise ropa Jezu kanawaka, toto kãnary aka. Mame axĩ toe-porehkase ropa toto pata pona, Kapanaũ pona.

Jezu zupitoh poko imoihmãkomo a

²² Yrokokoro imoihmãkõ moroto ro toh kynexine, Jezu a tonahsẽ emãkapotopõpyry po ro. Tõtuh-topõpyrykõ po roropa toh kynexine. Toemynyhmase toto Jezu poko, aytory onenepyra tokurehse toexirykõke. Ipoetory tõ ytory rokẽ tonese eya xine.

²³ Moroto nakuatao imehnõ kãnary rokẽ tonese eya

xine, Tiperiati poe aehtyã kãnary. ²⁴ Mame Jezu onenepyra toexirykõke moro kanawae toytose toto Kapanaũ pona Jezu enese ropa.

Wyi sã Jezu ehtoh poko orihpỹme imehnõ ehtohme

²⁵ Mame tonese ropa Jezu ahtao, tõturupose toto,
—Otara ahtao hkoh moeypyase ropa? tykase toto eya.

²⁶ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Zae rokẽ ourutorỹko ase. Tõtuhse oexirykõke sã rokẽ jupĩko mexiatose, Tuesapare toehse oexirykõke sã rokene. Yrome Ritonõpo poe jexiry onenetupuhpyra matose. ²⁷ Torẽtyke pyra ehtoko tonahsẽ poko. Erohtoko Kapu ae Ayhtohpyry omipona oehtohkõme, orihpyra oehtohkõme jũme. Yjमितunuru enepõko mã Papa oya xine inymenekahpyryme jenetupuhtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Ynara tykase toto, eya tõturupose,

—Oty poko erohnõko ynanah Ritonõpo omipona yna ehtohme? tykase toto eya.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse toto,

—Ynara rokẽ Ritonõpo nyrohmanohpotoh mana oya xine, tynenehpohpyry rokẽ enetuputyry se mã oya xine, tykase eya xine Jezu.

³⁰ Ynara tykase toto,

—Oty rĩko hmah yna neneryme Ritonõpo jamitunuru enetohme yna a, oenetupuhtohme yna a. Yna zuru ekaroko kokoro rokene, tykase toto eya. ³¹ —Kytamurukomo a wyi panõ tonahse kapu ae enehpohpyry, ahno esao pyra toytotorykohtao. Ritonõpo omiry ynara ãko moro poko, “Toto napyry tonehpose Moeze a kapu ae,” ãko, tykase toto Jezu a.

Ynara tykase Jezu eya xine,

³² —Ajojpe pyra ase ynara karyhtao, Moeze nekarohpyry kara kynexine. Papa kapuaõ nekarohpyry kynexine. Seromaroro ourukõ nymyry ekarory se Ritonõpo mana oya xine. ³³ Ourukõme nymyry mã mokyro Ritonõpo nenehpohpyry kapu ae. Orihpỹme mã oritorỹko jũme, tykase Jezu eya xine.

³⁴ —Moro ekaroko yna a kokoro rokene, tykase toto Jezu a.

³⁵ —Ourukõme nymyry ase, tykase Jezu eya xine.

—Ya oepyyrykohtao omise pyra exikety sã exĩko matose. Tãkye rokẽ exĩko matose jenetuputyryhtao oya xine. Tuna se pyra exikety sã exĩko matose roropa tãkye rokene, tykase ynororo eya xine.

³⁶ —Ynara ase oya xine, jenẽko matose repe. Yrome jenetupuhpyra matose ekurehnõko, ase oya xine. ³⁷ Ritonõpo nekaroryme awahtao xine ya jenetupuhnõko matose. Ya oehnõko roropa matose emero porehme. Mame oepyyrykohtao ya aaropopyra xine ropa ase jũme. ³⁸ Kapu ae jyhtoase jenehpohpõ omipona jeh-tohme. Jamoreme pyra oepyase. ³⁹ Mame ynara se mã jenehpohpõ ya, jenetuputyhpõkõ ahpahpory se pyra mã ya. Imeĩpo toto ãsemãkapory se ropa mã ya emero porehme, aorihtyã tõ ãsemãkapotoh ropa po.

⁴⁰ Ynara se mã Ritonõpo. Tumũkuru enery se mã roropa imehnomo a enetupuhpotohme eya xine, orihpyra toto ehtohme jũme. Mame toto ãsemãkãko ropa

ase aorihyã tã õsemãkapotoh ropa po, tykase Jezu juteu tomo a.

⁴¹ Morarame moro etaryke tyya xine Jezu tykerekere-mase eya xine, “Ywy ase ourukõme kapu ae aepyhpyry,” kary etaryke tyya xine. ⁴² Morara exiryke ynara tykase toto,

—Jezu mosero, Joze mūkuru. Jũ waro sytatose. Jẽ waro roropa sytatose. Otara ãkohxo ke hnae? “Kapu ae aepyhpyry ase,” ãko. Epyrypãko rokẽ hnae, tykase toto.

⁴³ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ykerekere-mara ehtoko. ⁴⁴ Ritonõpo jenetupuh-popyra oya xine ahtao, ya oehpyra matose. Yrome ya oopyrykohtaõ õõsemãkapotorỹko ropa ase aorihyã tã õsemãkapotoh ropa po. ⁴⁵ “Emero ahno amorepãko Ritonõpo mana,” tykase urutõkõ pake. —Papa omiry etaryhtaõ tuaro exĩko toto. Mame ya oehnõko toto.

⁴⁶ Yrome Ritonõpo nymyry onenepyra matose, ya rokẽ tonese.

⁴⁷ —Zae rokẽ ynara ãko ase, jenetupuhnanõ mã orihpỹme exĩko. ⁴⁸ Ourukõme nymyry ase orihpyra oeh-tohkõme. ⁴⁹ Kapu ae enehpohpyry tonahse atamurukomo a ona po. Toorihse toto. ⁵⁰ Yrome kapu ae aepyhpyry nymyry tonahse oya xine ahtao orihpyra exĩko matose. ⁵¹ Ourukõme nymyry ase, kapu ae aepyhpyryme jexiryke. Upũ enapyryhtaõ oya xine orihpyra exĩko matose jũme. Upũ nase wyi samo, ynekaroryme oya xine, emero porehme, orihpyra oeh-tohkõme jũme, tykase Jezu eya xine.

⁵² Morara kary etaryke tyya xine tõsezusezuhse toto juteu tã tuisary tomo,

—Otãtohxõ ke tupũ ke kuopatorỹko hnae? tykase toto, oxime rokẽ tõturuse toto. (“Upũ tonahse oya xine ahtao,” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao,” katopo.) Yrome moro onenetupuhpyra tokurehse toto.

⁵³ Morara tykase ropa Jezu eya xine,

—Ajohpe pyra kapu ae aytohpory ase. Upũ onenahpyra awahtaõ xine orihketõme rokẽ matose. Umunuru roropa onẽpyra awahtaõ xine orihketõme matose.

⁵⁴ Upũ enapyryhtaõ oya xine orihpỹme exĩko matose. Umunuru tõse roropa oya xine ahtao õõsemãkapotorỹko ropa ase aorihyã tã õsemãkapotoh ropa po.

⁵⁵ Upũ mã tonahsẽme nymyry. Umunuru eukurume nymyry, tõsẽme. ⁵⁶ Upũ tonahse oya xine ahtao umunuru maro ymaro exĩko matose. Ywy roropa amaro xine exĩko ase okurohtaõ xine. ⁵⁷ Tamoreme Ritonõpo isene mana. Ijamitunuru poe isene exĩko ropa ase, jenehpohpõ jamitunuru poe. Moro saaro matose upũ tonahse oya xine ahtao ypoe isene exĩko ropa matose. ⁵⁸ Ywy ase ourukõ nymyry kapu ae aepyhpyryme jexiryke. Atamurukõ napyrỹpyry sã pyra ase, nono pona aepukahpyry sã pyra ase. Moro tonahse mokaro a repe. Imeĩpo toorihse toto emero porehme. Yrome upũ tonahse oya xine ahtao orihpyra exĩko matose jũme, moro sã pyra jexiryke, tykase ynororo eya xine.

⁵⁹ Morara tykase Jezu eya xine toto amoreparyme, juteu tã atamorepatoh tao, Kapanaũ po. (“Upũ tonahse

oya xine ahtao,” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao,” katopo. “Umunuru enyryhtaõ oya xine,” kary roropa, “Tonetupuhse oya xine jahtao,” katoh sero. Yrome juteu tã esã onenetupuhpyra moro poko toh kynexine.)

Jezu omi poe orihpỹme exĩko sytatose

⁶⁰ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase ipoetory tomo,

—To! Tupimehxõ reh mã kuamorepatohkõ eya. Onetarahme sã reh sytatohse, tykase toto oxime rokene.

⁶¹ Tõmiry poihory waro Jezu kynexine, kara ro mokaro ahtao eya. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine,

—Poremãnõko matohu jomiry etaryke oya xine? Poremãpyra ehtoko. ⁶² Poremãnõko kuhse matose jonukuru ropa eneryhtaõ oya xine kapu aka. ⁶³ Ritonõpo zuzenu poe ipoenõme enurũko matose.

Opũkõ poe exipyra matose. Ritonõpo zuzenu poe kuamorepatose isene oeh-tohkõme. ⁶⁴ Yrome toitoine ro matose jenetupuhpyra, tykase.

Apitoryme ro tonetupuhpynõ waro Jezu kynexine.

Towokane waro roropa kynexine.

⁶⁵ Naeroro ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Morara exiryke morara tykase ywy oya xine, “Papa nekarohpyryme awahtaõ xine jenetupuhnõko matose. Ya oehnõko roropa matose,” ase, tykase Jezu eya xine.

⁶⁶ Morara kary etaryke tyya xine toeramase ropa toto tuhke, Jezu ekahmahpõkomo.

⁶⁷ —Amarokõ ke? tykase Jezu, tõturupose mokaro a, 12mãkomo a. —Urumeãko roropa hmatohu? tykase eya xine.

⁶⁸ Ynara tykase Ximãõ Peturu,

—Omorõ rokẽ yna esẽme mase. Onekarohpyry ke rokẽ orihpyra exĩko ynanase jũme, tykase eya Peturu.

⁶⁹ —Seromaroro oenetupuhnõko ynanase, awaro yna exiryke. Kure mase ipunaka. Ritonõpo poe mase, tykase Peturu eya.

⁷⁰ Ynara tykase Jezu,

—Tymenekase matose ya 12me. Yrome toiro joroko tamuru omipona exikety, tykase ynororo eya xine.

⁷¹ Juta poko morara tykase Jezu, Ximãõ Ixikariote mūkuru. 12mãkõ maro kynexine repe. Yrome mokyro towokaneme exiry waro kynexine Jezu.

Jezu maro zakorõ tomo

7 Moromeĩpo Karirea poro Jezu toytoytose. Jutea poro toytory se pyra toehse juteu tã esã moroto totaparyino. ² Juteu tã otuhtoh konõto okynahkopyra toehse. Otuhtoh esety Tãtome tyrityamo. ³ Ynara tykase Jezu akorõ tã eya,

—Ytoko taroyno Jutea pona. Opoetory tomo a ajamitunuru enepota, tykase toto.

⁴ —Oty katoh taro rokẽ otonõnõko mahno kure oexiry ekãtopory se awahtaõ? tykase toto, typoihtose eya xine. ⁵ (Zakorõ tã roropa onenetupuhpyra kynexine.)

⁶ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Jytotohpo pyra ro mana. Oytotohkõ emero rokẽ kure oya xine mana, ⁷ Ritonõpo zehno exiketõ ozehno xine pyra exiryke. Yrome yzehno toh mana. “Tiryppyryme matose popyra ipunaka,” karyke ya eya xine. Moro poko jotururuke mã yzehno toto. ⁸ Otuhtoh pona ytotoke. Ytopyra ase aporo jytotohpo pyra ro exiryke, tykase Jezu eya xine. ⁹ Morarame morara kaxipo moroto rokẽ ehse Jezu kynexine Karirea po.

Jezu ytotohpyry otuhtoh konõto taka

¹⁰ Morotoino zakorõ tõ toytose ahtao Jezu roropa toytose otuhtoh konõto pona, okomino. Tokare pyra toytose ynororo. ¹¹ Morarame otuhtoh konõto po tupise juteu tõ tuisary tomo a repe. Yrome osenepopyra toehse ynororo.

—Otoko nae? tykase toto, tokaropose.

¹² Putiputime tõturuse toto itamurume Jezu poko imoihmãkõ rãtao.

—Kurã mokyro, tykase toto, emero pyra.

—Arypyra, tykase imehnomo. —Onekunohtõ rokẽ mokyro, tykase toto. ¹³ Yrome aryhnaka oturupyra toto, juteu tõ tuisary zuno toexirykõke.

¹⁴ Morarame otuhtoh konõto irãnaka toehse ahtao, Jezu toytose Ritonõpo maro oturutoh taka ahno amorepase. ¹⁵ Aomiry etaryke tyra xine tõsenuruhkase juteu tõ tuisary,

—Otokoino mose amorepato toehse nae? Atamorepatoh taka ytopitopyra mana, tykase toto.

¹⁶ Tozuhse toto Jezu a,

—Jamoreme amorepato pyra ase. Ritonõpo poe rokẽ ãmorepatorõko ase, eya tonehpose jexiryke. ¹⁷ Ritonõpo omipona exiketõ rokẽ mã jomiry enetupuhõko mã toto. Ritonõpo poe jomiry ehtoh enetupuhõko roropa mã toto Ritonõpo omipona se toexirykõke.

¹⁸ —Tamoreme rokẽ oturukety ahtao tõmiry rokẽ eahmãko mana. Yrome tonehpohpõ poe oturukety tonehpohpõ omiry kure tyrõko mana. Mokyro ajohpe pyra exikety ipunaka. ¹⁹ Moeze omihpyry nae matose, Ritonõpo nymeropohpyry eya. Yrome aomipona pyra matose. Oty katoh jetapary kuhnõko matou? tykase Jezu eya xine.

²⁰ —Jorokohpe mase, tykase imoihmãkomo. —Onoky oetapary se nahe? tykase toto eya.

²¹ Ynara tykase Jezu,

—Toiro toerohse ywy oserematohae. Ritonõpo jमितunuru enepoase oya xine. Moro poko mosenu-ruhkato. ²² Yrome matose Moeze omi poe omũkuru-rukõ aipotapihpyry sahkãko ro 8me aenurutohpyry tõmehse ahtao. Oserematohae ro oseremara matose. Aipotapihpyry sahkãko matose Moeze omipona oeh-htohkõme repe. (Osemazuhme nymyry pyra Moeze a aipotapihpyry tysahkapose. Atamurukomo a osemazuhme tysahkapose.) ²³ Oty katohme oserematohae kurãkara kurãkatohpyry poko ya yzetũ manymy-atohse? Morara ahtao yzehno pyra ehtoko. ²⁴ “Popyra mase,” kara ehtoko imehnomo a zae aehtoh waro pyra awahtao xine. Ipũkõ enery poko rokẽ oya xine,

“Tiryppyryme mase,” kara ehtoko imehnomo a, tykase Jezu eya xine.

“Mose Ritonõpo nymenekahpyryme nahe?” katohpyry

²⁵ Morarame Jerusarẽpõkõ ynara tykase,

—Mosero etapary se toh nahe? ²⁶ Enetoko ke to-tasẽme rokẽ oturũko mana. Yrome imehno mã ony-hxiropyra. Ajohpe pyra hnah, tuisa tõ mosero enetupuhõko nah Ritonõpo nymenekahpyryhme?

²⁷ Yrome Ritonõpo nymenekahpyry tooehse ahtao, ozeino oehnõko nae? Aehtoh waro pyra sytatose exõko. Yrome mosero oehpyry waro sytatose, tykase toto.

²⁸ Morarame toto amoreparyhtao Ritonõpo maro oturutoh tao ynara tykase Jezu opore,

—Juaro nymyry hmatohu? Joehtohpyry waro roropa hmatou ipunaka? Jamoreme oehpyra exine. Jenehpohpõ mã zae rokẽ exikety mokyro. Yrome zuaro pyra matose. ²⁹ Zuaro ase, Ritonõpo winoino tooehse jexiryke, inenehpohpyryme jexiryke.

³⁰ Morarame Jezu apoiry se toehse toh repe. Yrome anapoipyra toh tokurehse apoitohpo pyra ro exiryke.

³¹ Yrome tuhke tonetupuhse imoihmãkomo a. Ynara tykase toto,

—Ritonõpo nymenekahpyry imepõ pyra mana. Orẽpyrahxo rukuh mosero nae Ritonõpo jमितunuru nae, tykase toto ipoko.

Soutatu tõ aropotohpyry Jezu apoise

³² Morarame imehno putiputi kary totase parixeu tomo a Jezu enetuputyry poko. Morara kary etaryke tyra xine Ritonõpo maro oturutoh erase tõ taropose eya xine, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a roropa, taropose toto Jezu apoitohme repe.

³³ Morarame ynara tykase Jezu imoihmãkomo a,

—Okynã pyra ase amaro xine. Esyryhmãko ropa ase Jenehpohpono a. ³⁴ Jupõko matose. Yrome jenezomopyra matose, jesaka ytosaromepyra oexirykõke, tykase Jezu eya xine.

³⁵ Mame oseya rokẽ tõturuse toto juteu tomo,

—Azahko ytõko na roropa osenezomopyra toeh-htohme? Otarãme juteutõkara esaka ytõko mana kuekyrykõ saparahme exiketõ amorepase. Otarãme juteutõkara amoreparyme ytõko mana, tykase toto oxime rokene. ³⁶ —Ynara nase ynororo, “Jupõko matose. Yrome jenezomopyra matose. Jesaka ytosaromepyra matose,” nykã kyra xine. Otara ãko hko hnae? tykase toto oseya rokene.

Iporiry sararakane sã Ritonõpo zuzenu mana

³⁷ Toipe juteu tõ otuhtoh konõto etyppyry yronymyryme. Moroto towõse Jezu xikihme toto zurutohme opore.

—Tuna se awahtao xine osehtoko. Tuna ãtokose ya. ³⁸ Ynara tymerose pake sero poko Ritonõpo omiryryme, “Jenetuputyryhtao oya xine iporiry sararakane sã exõko

mã okurohtao xine,” tykase Jezu eya xine. (“Tuna êtokose,” kary, “Wenetupuhtokose,” katopo. “Iporiry sararakane sã mã,” kary, “Ritonõpo zuzenu kure,” katopo.)³⁹ Morara tykase Jezu Tuzenu ekarasasaka Ritonõpo exiryke tonetupuhnanomo a. Tuzenu onekaropitopyra ro Ritonõpo kynexine, Jezu êsemãpyra ro exiryke.

Imoihmãkõ oseosezukuru poko

⁴⁰ Morara kary etaryke imoihmãkomo a ynara tykase toto,

—Urutõ nymyry mosero Ritonõpo poe, tykase toto.

⁴¹ Imehnõ roropa ynara tykase,

—Ritonõpo nymenekahpyry mosero, kukurãkanekõme, tykase.

Yrome imehnõ roropa ynara tykase,

—Ritonõpo nymenekahpyry kara mosero. Ritonõpo nymenekahpyryme ahtao Karirea po pyra enururu. Berẽ po enururu. ⁴² Ynara karyke Ritonõpo a, “Tawi paryme enurũko Ritonõpo nymenekahpyry. Berẽ po enurũko mana Jutea rãnao, Tawi esaryme Berẽ exiryke,” ãko Ritonõpo omiry, tykase toto. ⁴³ Atae pyra toh toehse Jezu poko. ⁴⁴ Imehnõ Jezu apoiry se toehse repe. Yrome anapoipyra tokurehse toto.

Onenetupuhpyra juteu tõi tuisary ehtopõpyry

⁴⁵ Morarame toytose ropa toto Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a ropa.

—Otoko na? Menehtou? tykase toto tõturuPOSE eya xine.

⁴⁶ —Arypyra. Kure rokẽ aomiry ynanetano. Morara kane onetapitopyra ynanase, tykase erase tomo tonyokyhpõkomo a.

⁴⁷ —To! Oenekunohtou ropa nytãmya? tykase parixeu tomo, morara kary etaryke tyya xine. ⁴⁸ —Oesẽkõme ynanase. Tuarohxo exiketõme ynanase. Mokyro Ritonõpo mũkurume onenetupuhpyra ynanase. Parixeu tõi roropa mã mokyro onenetupuhpyra toto Ritonõpo mũkurume. ⁴⁹ Yrome mokaro rokẽ mã Moeze nymerohpyry omipona pyra toto. Iiryppyryme toto Ritonõpo a. Morara exiryke mã toto wãnohnõko Ritonõpo, tykase toto imoihmãkõ poko.

⁵⁰ Nikotemu mokaro maro kynexine, Jezu a aytohyppyry koko. Ynara tykase ynororo eya xine,

⁵¹ —Moeze omi poe, “Imehnõ popyra mana,” kara sehtone aomiry onetapitopyra kuahtao xine, iiryppyrykõ waro pyra roropa kuahtao xine, tykase eya xine.

⁵² —To, omoro roropa tokoh mã Karireapono? Ritonõpo nymeropohpyry poko atamorepako, zuaro oehthome. Karirea po mã Ritonõpo poe urutõ mã enurupyra sãtã mana moroto, tykase toto. ⁵³ Morarame tãtahpahse ropa toto tosaka xine ropa.

Nohpo apoitopõpyry imehnomo a

8 Mame ypy pona toytose Jezu, Oriwerahpã pona. ² Sã, yrokokoro toytose ropa ynororo Ritonõpo maro oturutoh taka. Imoihmãkõ tõximõse ahtao Jezu

typorohse, toto amorepatohme. ³ Morarame nohpo tonehse parixeu tomo a. Moeze omihppyry poko imehnõ amorepananomo a roropa takorehmase toto. Imepỹ orutua maro osenao ahtao tonese exiryke tonehse toto a Jezu êpataka.

⁴ —Mose imepỹ orutua poko kynako. Tonese yna a osenao toto ahtao. ⁵ Morara ahtao, “Nohpo etapatoko topu ke, aorihtohme,” me tymerose Moeze a kynenyrykõme. Yrome otara ãko mahno? tykase toto Jezu a.

⁶ Morara tykase toto Jezu tahkapotohme repe, Jezu hxirotohme. Yrome toto onezuhpyra Jezu kynexine aporo. Nono rokẽ tymerose aporo tomary ke.

⁷ Mokaro otururuhtao ro towõse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Epona topu ematoko tyrypyhpyke pyra ipunaka awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁸ Mame toepuisse ropa Jezu nono pokona imerotohme ropa. ⁹ Morara kary etaryke tyya xine toesyryhmase ropa toto atatakomino emero porehme. Tamuxime exiketõ osemazuhme toesyryhmase toto. Jezu rokẽ moroto, tynomose eya xine, nohpo maro xikihme. ¹⁰ Towõse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo nohpo a,

—Ohxironanõ pyra nexi? tykase Jezu nohpo a.

¹¹ —Arypyra, tykase nohpo.

—Morara ahtao ohxiropyra roropa ase. Ytoko ropa. Oorypyry poko pyra ropa ke exiko, tykase Jezu eya.

Saerekatoh sã Jezu exiry sero nono po

¹² Morarame ynara tykase Jezu imoihmãkomo a, —Emero ezurume ase. Ymaro ytaketõ mã saeremae ytõko toto. Zae rokẽ toh exiko isene roropa toh mana. Xinukutumã htaka ytopyry toh mana, tyryppyrykõ poko pyra toexirykõke, tykase eya xine Jezu.

¹³ Ynara tykase parixeu tomo eya,

—Ãmoreme mase morara ãko opoko. Yna onutuarõtanohpopyra õmiry mana, tykase toto.

¹⁴ —Arypyra, tykase Jezu. —Ypoko jotururuhtao zaero jomiry, joehtopõpyry waro jexiryke, jytory ropa waro roropa jexiryke. Yrome joehtopõpyry waro pyra matose. Jytory ropa waro pyra roropa matose. ¹⁵ Kurã enẽko matose popyrahme samo, popỹ enẽko matose kure samo ahnome rokẽ oexirykõke. Morara exiryke ywy ahno tõi pũ enery poko rokẽ toto anapiakara ase. ¹⁶ Yrome imehnõ apiakaryhtao ya, zae rokẽ toto apiakary ya mana, jamoreme rokẽ pyra jexiryke, Papa jenehpohpõ ymaro exiryke. ¹⁷ Ynara tymerose Moeze omihppyryme, “Asakoro tuarõtanohtõ ahtao, atae aomirykõ ahtao, zae mã toto.” ¹⁸ Ypoko otuarõtanohtorỹko ase. Papa jenehpohpõ roropa ypoko otuarõtanohtorỹko mana. Atae yna exiryke Papa maro zae rokẽ ynanase, tykase Jezu toto a.

¹⁹ —Otoko omy nae? tykase toto tõturuPOSE eya.

—Juaro pyra matose. Papa waro pyra roropa matose. Juaro awahtao xine, Papa roropa waro oexirykõ mana, tykase Jezu eya xine, tozuhse toto eya.

²⁰ Morara tykase Jezu toto amoreparyhtao Ritonõpo maro oturutoh tao, tineru ã esao, ahno nekarohpyry

esao. Yrome Jezu anapoipyra tokurehse toto, apoitoh po pyra ro exiryke.

“Ytosaromepyra ymaro matose,” katopõpyry Jezu a

²¹ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine,
—Ytõko ropa ase. Mame jupiko matose. Yrome oorypyrykõ maro orihñõko matose. Ymaro ytosaromepyra matose, tykase eya xine.

²² Morara exiryke tõturuse toto oseyä rokene,
—Ynara nykahro, “Ymaro ytosaromepyra matose.”
Otarah koh exiko nae? Oseatäkãko hnah? tykase toto.

²³ Ynara tykase Jezu,
—Sero nonopõkõme matose, yrome ywy tarõkara ase. Tarõkõme amarokomo, nonopõkomo. Yrome ywy tarõkara ase, kapuaono. ²⁴ Morara exiryke morara yka oya xine, “Oorypyrykõ maro orihñõko matose,” ykano oya xine. Orihñõko matose oorypyrykõ maro jenetupuhpyra awahtao xine. Ywy ase Ritonõpo nymenekahpyry okurãkanekõme, tykase Jezu eya xine.

²⁵ —Onoky keh ma roropa? tykase toto Jezu a.
—Ywy roro ase. Apitorymero aosekarohpyry oya xine, tykase Jezu eya xine. ²⁶ —Tuhke naero ase otuarõtanohtokomo. Tuhke roropa ohxirorykõ se jahtao kyhxirotory, tuhke oorypyrykõ exiryke. Yrome ohxiropyra xine ase. Jenehpohpõ omiry ekarõko rokẽ ase oya xine. Zae ynororo, tykase Jezu eya xine.

²⁷ Ritonõpo poko tõturuse Jezu, yrome onenetupuhpyra toto. ²⁸ Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine,
—Kapu ae Ayhtohpyry tanjyse oya xine ahtao wewe pokona jenetupuhnõko matose. Ywy ase Ritonõpo nenehpohpyry okurãkanekõme. Morara jahtao jamoreme pyra jerohtopõpyry exiry waro exiko matose. Papa nekarohpyry rokẽ ekaroase oya xine. Moro waro exiko matose, ynekarohpyry waro. ²⁹ Jenehpohpõ ymaro mana. Urumekara mana tõmipona ipunaka jexiryke, tykase Jezu eya xine.

³⁰ Morara kary etaryke tyä xine Jezu tonetupuhse eya xine tuhkãkomo a.

Tymyhse exiketõ sä matose

³¹ Morarame ynara tykase Jezu tonetuputyhpõkomo a, juteu tomo a,

—Jomipona awahtao xine ypoetoryme nymyry matose. ³² Zae ehtoh waro exiko matose. Mame zae ehtoh waro awahtao xine õsanumanekõ poetoryme pyra exiko matose. Yrome zae ehtoh waro pyra awahtao xine õsanumanekõ poetoryme ro matose. Onurumekasaromepyra matose, tykase Jezu eya xine.

³³ —Yrome Aparão pakõme ynanase. Osanumatõkõ poetoryme exipitopyra ynanase, tykase toto. —Oty kary moro, “Õsanumanekõ poetoryme pyra exiko matose,” äko? tykase toto Jezu a, tõturupose.

³⁴ Ynara tykase Jezu eya xine,
—Oorypyrykõ poko awahtao xine tosẽke matose, oorypyrykõke rokene. Oorypyrykõ namotome sä matose toehse. Oorypyrykõ onurumekasaromepyra roropa matose. ³⁵ Toipe namoto. Axĩtao rokẽ tytapyrikẽ

poenõ maro mana, jũme pyra. Tapyi esẽ poenõ sä pyra mana. Mãpyra tapyi esẽ mũkurume ahtao jũme tumykõ maro mana. ³⁶ Ritonõpo mũkuru maro toehse awahtao xine, õsanumanekõ poetoryme pyra oripotorjko ropa mana. Ajamihtanohtorjko roropa mana oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme. ³⁷ Aparão pakõme oexirykõ waro ase. Yrome jetapary se ro matose ämoreparykõ se pyra oexirykõke ya. ³⁸ Papa a jamorepatopõpyry ekarõko ase repe oya xine. Yrome atamurukõ omipona rokẽ matose. Joroko tamuru omipona rokẽ matose, tykase Jezu eya xine.

³⁹ —Aparão yna tamurume mana, tykase toto.
—Aparão paryme awahtao xine mypoenohtory. Isaaro mehtory. ⁴⁰ Zae ase Ritonõpo omiry ekarõko oya xine. Yrome aomiry se pyra matose. Jetapary se rokẽ matose. Aparão morara pyra ehse. Zae Ritonõpo omipona ynororo ehse, asã xine pyra. ⁴¹ Yrome omykõ poenohnõko matose, joroko tamuru poenohnõko, tykase Jezu eya xine.

—Arypyra, anoryme pyra ynanase. Yna zũ mũkurume rokẽ ynanase, Ritonõpo mũkurume, tykase toto eya.

⁴² Ynara tykase Jezu eya xine,
—Ritonõpo poenõme nymyry awahtao xine ypyno mehtory, Ritonõpo wino tooehse jexiryke. Jamoreme pyra oepyase tarona aomipona jexiryke. ⁴³ Jotururu onenetupuhpyra matose etary se pyra oexirykõke. ⁴⁴ Omykõ mũkurume matose, joroko tamuru mũkurume. Omykõ sä matose. Pake ro oatãkatonõpo mokyro omykomo. Zae pyra ynororo ipunaka, ajohpe rokẽ exiryke. Ajohpe ynororo ahtao, toipe, ajohpãme exiryke. ⁴⁵ Zae rokẽ ase. Morara exiryke jenetupuhpyra matose. ⁴⁶ Jyhxirosaromepyra matose tyrypyhpyke pyra jexiryke. Zae rokẽ ourutorjko ase repe. Yrome zae pyra otarãme jekarõko matose jenetupuhpyra oexirykõke. ⁴⁷ Ritonõpo poenõme awahtao xine aomiry metatory. Yrome aomiry onetara matose ipoenõme pyra oexirykõke, tykase Jezu eya xine.

Aparão ehtopõpyry motye Jezu ehtopo

⁴⁸ Ynara tykase toto Jezu a,
—Ajohpe pyra ynanase opoko, “Samariapõ mase, azahkuru exikety. Joroko omi poe rokẽ urutõme mase,” karyhtao yna a ajohpe pyra ynanase, tykase toto Jezu a.

⁴⁹ —Jorokohpe pyra ase, tykase Jezu. —Papa eanohmãko rokẽ ase. Yrome matose jeunohnõko. ⁵⁰ Kueahnomatoko, kara ase oya xine repe. Yrome mokyro imepỹ jeahnohmapone. Mokyro zae jexiry enetupuhnõko mana. ⁵¹ Zae rokẽ ase ynara karyhtao, “Jomipona awahtao xine orihpyra exiko matose jũme,” karyhtao ya, tykase Jezu eya xine.

⁵² Ynara tykase juteu tõ eya,
—Seromaroro jorokohpe oexiry waro ynanase. Aparão toorihse. Urutõkõ toorihse. Yrome mase ynara äko, “Jomipona awahtao xine orihpyra exiko matose jũme,” äko mase. ⁵³ Kytamurukõ Aparão toorihse. Aparão motyehxo reh mahse? Urutõkõ roropa

toorihse. Onokyh koh mano? tykase toto töturupose eya.

⁵⁴ Ynara tykase Jezu,

—Jamoreme rokē ase ime jehtoh onekaropyra. Yrome Papa kapuaō rokē mā ime jehtoh ekarōko ya. “Kyrihpōkō mokyro,” āko matose repe. ⁵⁵ Yrome mokyro waro pyra matose, onenetupuhpitopyra oexirykōke. Yrome zuaro ase. “Ritonōpo waro pyra ase,” karyhtao ya, ajohpe rokē jexiry mana, asā xine. Yrome ywy zuaro. Aomipona roropa ase. ⁵⁶ Atamurukō tākye toehse jeneryke. Tonese tyya jexiryke tātākyemase toto, tykase Jezu.

⁵⁷ —Yrome mase 50 anome pyra ro mase. Aparāo menene? tykase toto töturupose eya.

⁵⁸ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Aparāo enurupyra ro ahtao, nae ro exine, tykase Jezu eya xine.

⁵⁹ Morarame Jezu omiry etaryke tyya xine topu tanÿse juteu tomo a Jezu etapatohme. Ajohpe Jezu tokarose eya xine. Morara exiryke topu tanÿse eya xine. Yrome kynotonēne rokē ynororo, imoihmākō rānaka. Mame Ritonōpo maro oturutoh tae kunutūtane ropa Jezu.

Tonurēkara kurākatopōpyry ropa Jezu a

9 Mame Jezu tō ytoryhtao orutua tonese tonurēkara. Tonurutopōpyry poe ro tonure pyra kynexine. ² Morarame ynara tykase Jezu poetory tomo, —Onoky rypyry poe tonure pyra tonuruse nahe? Tyrypyry poe roh morara tonuruse nahe? Tummy tō rypyry poe morara tonuruse nahe? tykase toh Jezu a, töturupose.

³ —Arypyra, tykase Jezu. —Iiryprykō poe pyra tonure pyra tonuruse mana. Tonurēkara mosero Ritonōpo jamitunuru enepotohme ro aexihpyry mosero. ⁴ Xixi saereh karyke kuesemarykō waro sytatose. Moro saaro Ritonōpo omiry poko imehnō amorepāko ase zae ehtoh waro toto ehtohme. Toorihse jahtao mā ikohmamyhpyry sã exiko tarōkomo, tamorepaneke pyra toehse toexirykōke, tykase Jezu toto a.

⁶ Morara kaxīpo ituh tykase Jezu nono pona. Orino pitiko tywrywymase tomary ke totakuru maro. Morarame orino tyrise enuru pona. ⁷ Ynara tykase eya, —Ytoko. Osēkurikata Xiroe kuaka, ariamā kuaka, tykase. (Aomiryae, “Xiroe,” kary, “Tonyohse,” katopo.) Morarame toytose ynororo. Mame tōsēkurikase. Mame tooehse ropa ynororo kure osenuhmāko ropa rahkene.

⁸ Morarame mokyro waro exiketō moroto kynexine. Tonure pyra ahtao ro tonese eya xine osema tao ro ahtao, tineru pitiko eraximaryhtao ro eya. Ynara tykase toto,

—Mosero puhko tonuremÿpo kara, tykase toto ipoko.

⁹ —Mokyro roh mosero kynenehpyrykō ro, tykase imehnomo. Yrome imehnō ynara tykase,

—Ynoro kara mosero. Ipanō rokē mosero, tykase toto.

—Ynororo ase, tykase, tonuremÿpokara a tozuhse toto.

¹⁰ —Otāto tonure ropa toehse mahno? tykase toto töturupose eya.

¹¹ Ynara tykase ynororo,

—Orutua orino pitiko tyrise jenuru pona. Mame, “Ytoko, osēkurikata Xiroe kuaka,” tykase exiryke ytono. Morarame tōsēkurikase jahtao jenutā ropa rahkene, tykase toto a.

¹² —Otoko mokyro nae? tykase toto.

—Kū, zuaro pyra ase, tykase tonuremÿpokara eya xine.

Parixeu tō oturupotopōpyry

¹³ Morarame tonuremÿpokara tarose eya xine parixeu tomo a. ¹⁴ Moro ėmepyryae oserematoh kynexine. Moro ėmepyryae orino pitiko tyrise Jezu a tonurēkara enuru kurākatohme ropa. ¹⁵ Morarame tonuremÿpokara a töturupose parixeu tomo, —Otāto puhkoke oenutā ropa puhko? tykase toto eya.

—Orino pitiko jenuru pokona tyrise mokyro a. Morara exiryke tōsēkurikase ropa jahtao jenutā ropa samo mokyro poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Mame ynara tykase parixeu tomo,

—Mokyro Ritonōpo poe pyra mana, aomipona pyra exiryke. Oseremara mana oserematohae, tykase toto.

Yrome imehnō ynara tykase,

—Iiryprymāme ahtao kurākōkara onukurākara exiry, tykase toto. Atae pyra toto.

¹⁷ Morara exiryke töturupose ropa parixeu tomo. Ynara tykase toto tonuremÿpokara a,

—Oenuru tukurākase ropa na eya? Morara exiryke oty āko ipoko mah? tykase toto töturupose.

—Urutō mokyro Ritonōpo poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁸ Yrome tonure pyra aexihpyry ajohpe rokē tokarose juteu tomo a. Morara exiryke jū tonehpose jē maro tyya xine töturupotohkōme eya xine. ¹⁹ Ynara tykase toto eya xine,

—Omūkuru mosehro? Ajohpe pyra moinoro tonure pyra tonuruse nahe? Ahtao otāto tonure ropa toehse nae? tykase toto töturupose eya xine.

²⁰ Jū tō ynara tykase,

—Yna mūkuru mosero. Tonure pyra tonuruse nase. Moro waro ynanase. ²¹ Yrome otāto toekurākase ropa nahe? Onoky a tukurākase ropa nahe? Kū, zuaro pyra reh ynanahse. Eya ekaropotoko. Poetome pyra toehse ynororo nase. Oezukurukō waro mana, ²² tykase toto eya xine, juteu tō esā zuno toexirykōke. Ynara tykase juteu tō esā exiryke typoetory tomo a, “Jezu enetupuhnōko ase, Ritonōpo nymenekahpyryme kananō sūtūtanohpotone ropa atamorepatoh tae,” tykase toto, atae toexirykōke typoetory tō maro. ²³ Morara exiryke, toto zuno toexirykōke, jū tō morara tykase, “Poetome pyra toehse mana. Eya ekaropotoko,” tykase toto.

²⁴ Morarame tonuremÿpokara tykohmase ropa tyya xine. Ynara tykase toto eya,

—Zae rokē yna zuruko. Ritonōpo mā oetāko azahku-ru awahtao. Morara exiryke zae rokē yna zuruko. Mokyro iirypyryme exiry waro sytatose, tykase toto tonurem̄ypokara a.

²⁵ Yrome ynara tykase ynororo,

—Iirypyryme aexiry waro pyra ase. Ynara rokē zuaro ase, tonure pyra exiase. Yrome seromaroro ase os-enuhmāko ropa ipoe, tykase tonurem̄ypokara eya xine.

²⁶ —Otarā sā ke orino oenuru kurākatohme ropa? tykase toto tōturupose ropa eya toto.

²⁷ —Kuurutouhxo puhko seromaroro. Yrome jomiry onetara sā matokeh. Oty katoh jomiry etary se ropa hmatou? Otārāme amarokō roropa ipoetoryme exīko matose, tykase ynororo eya xine.

²⁸ —Arypyra. Omoro mase ipoetoryme. Yna Moeze poetoryme. ²⁹ Ritonōpo tōturuse Moeze a. Moro waro sytatose. Yrome mokyro otokoino tooehse? Zuario pyra ynanase, tykase toto.

³⁰ —To! Otāto puhkoke zuaro pyra hmatou? Yrome jenuru tukurākase ropa eya. ³¹ Iirypyrymākō omiry onetara Ritonōpo mana. Moro waro sytatose. Yrome tuno exiketō etāko mana. Tōmipona exiketō etāko roropa mana, enara rokene. ³² Moinoro sero panō onenepitopyra sytatose. Tonure pyra aexihpyry kurākary ropa onenepitopyra sytatose. ³³ Ritonōpo poe pyra tahtao tyjamitunuke pyra exiry, kurākōkara onukurākara exiry, tykase tonurem̄ypokara eya xine.

³⁴ Yrome ynara tykase toto eya,

—To! Tyrypyhpyke oenurune. Tuātase mase iirypyryme ro. Yna anamorepara exiko, tykase toto eya. Morarame atamorepatoh tae tonurem̄ypokara tupurohpurohmase toto a oehzomopyra aehtohme.

Tonurākara sā onenetupuhpynomo

³⁵ Mokyro tūtanohpory totase Jezu a ahtao toytose eya. Ynara tykase eya,

—Kapu ae Ayhtohpyry enetupuhnōko mah? tykase Jezu eya.

³⁶ —Onokyh mokyro enetupuhtohme ya? tykase tonurem̄ypokara Jezu a.

³⁷ Ynara tykase Jezu eya,

—Meneno. Seromaroro oturūko oya mana, tykase Jezu eya.

³⁸ —Ÿ, enetupuhnōko ase, tykase. Tosekumuru po ty-porohse ynororo Jezu ēpataka, tuisame imehxo enetuputyryke tyya. Morara exiryke tosekumuru po ty-porohse ynororo Jezu ēpataka tonurem̄ypokara.

³⁹ Ynara tykase Jezu,

—Sero po tonurākara panōkō nae Ritonōpo omiry waro pyra toexirykōke. Yrome zuaro toexirykō se toto. Morara exiryke toto kurākāko ropa ase. Imehnō nae roropa. Ritonōpo omiry waro ynanase emero porehme, kananō nae. Yrome aomipona pyra toto. Tonure toh repe tyya xine rokene. Yrome Ritonōpo a tonurepyra sā toto. Morara exiryke toto se pyra mā Ritonōpo, tōmipona pyra toto exiryke, tykase Jezu.

⁴⁰ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase parixeu tomo Jezu a,

—Yna ke. Tonurēkara sah ynanah? tykase toto tōturupose.

⁴¹ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ynara karyhtao oya xine, “Pitiko rokē Ritonōpo omiry waro ynanase. Yrome aomiry waro se ynanase aomipona yna ehtohme,” karyhtao oya xine, iirypyryme pyra oripotory repe. Māpyra, “Ritonōpo omiry waro ynanase emero porehme,” karyke oya xine iirypyryme ro matose ipunaka Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

Tosaka xine kaneru omomyry sāJezu enetuputyry kyya xine

10 Mame ynara tykase Jezu,

—Ajohpe pyra ase. Imep̄y mokyro kaneru omōtoh kuroko sā ytōko omato, imep̄y toro tōnuhtohme, moroaōkō ematonanohtohme tyya. ² Yrome esē nymyry mā omōtoh eutary ae rokē omōnōko. ³ Āpuruhpyry etapuruhmakāko mā erase, esē omōtohme. Tosēkō omiry etāko kaneru tō mana, tosetykō ae tykohmarykohtao tosēkomo a. Morara exiryke tosēkō ekahmāko mā toto. Esēkō rokē mā toto tūtanohpōko ēkō ae tymaro toto ytotohme. ⁴ Tutūtase toto ahtao, toto esemazupurume mā esēkō exīko mana. Tosēkō ekahmāko mā toto, aomiry waro toexirykōke. Īkapo toh ytōko mana. ⁵ Imep̄y onekahmara mā toto. Epāko rokē mā toto, aomiry waro pyra toexirykōke.

⁶ Typoetory tō poko morara tykase Jezu, kaneru tō poko samo, toto amorepatohme. Yrome kaneru poko rokē autururu kynexine onenetupuhpyra toto exiryke.

Kuesēkōme mā kurā Jezu

⁷ Morara exiryke ynara tykase ropa Jezu,

—Ajohpe pyra ase. Kaneru omōtoh sā ase. Ypoetory tō ewome ase. Kaneru tō omato omiry onetara ehtoh sā ypoetory tō omato omiry onetara mana. ⁸ Mokaro sā mā azahkuru amorepatōkō omipona pyra mā ypoetory tomo. ⁹ Kaneru omōtoh sā ase. Omōnōko mā toto, kaneru tomo. Toto onyryhmara mā imehnomo. Tūtāko roropa toto otuhse. Morara exiryke moro sā ase ōmōtohkōme. Jenetuputyryhtao oya xine opynohoryko ase. Oewomator̄yko ase, enara. ¹⁰ Omato oehnōko mana morotaōkō ematonanohtohse, toto etapase roropa, toto enahkase roropa, enara. Yrome tooehse ywy tarona orihpyra ypoetory tō ehtohme, isene nymyry toto ehtohme.

¹¹ —Toto esē ase kurano. Morara exiryke ypoetory tō pyno ase. Kaneru esē ke mana toky tō pyno. Mokyro sā ase. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tō pynuke jorikyry se ase, toto pyno jexiryke, orihpyra toto ehtohme. ¹² Yrome esē namoto mā kaneru esēme nymyry pyra mana. Toto poko erohketyme rokē mana tineru apoitohme rokē tyya. Yrome kaikuxi oepiry eneryhtao mā epāko mana. Kaikuxi a toto esekapōko

mana. Toto onewomara mana. Toto ahpahpōko rokē mana. ¹³ Epāko mā mokyro, toto erasēpyry, tineru poko rokē erohketyme toexiryke, toto pyno nymyry pyra toexiryke. ¹⁴ Yrome ypoetory tō esē ase kaneru esē kurā samo. Papa waro ase. Juaro roropa Papa mana. Moro saaro ypoetory tō waro ase. Juaro roropa toh mana, Papa waro jehtoh sā ya. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tō pynuke jorikyry se ase toto ewome, orihpyra toto ehtohme. ¹⁶ Kaneru esē imehnō kaneru nae imep̄y po. Moro saaro imehnō ypoetoryme roropa mana imep̄y po. Toto enehpory se ase ya, jomiry etatohme toto a, ypoetory tō morohnōme ehtohme tosēkō maro, ymaro toto ehtohme.

¹⁷ —Papa kapuaō mā ypyno, jorikyry se jexiryke aomi poe. Imeīpo mā jēsemākapōko ropa ypyno toexiryke.

¹⁸ Jorikyry se pyra jahtao jetapara mā toto. Yrome ynara tykase Ritonōpo ya, “Orihnōko mase. Moromeīpo oēsemākapōko ropa ase,” nase ya. Morara tykase ya Ritonōpo exiryke aomipona ase, tykase Jezu.

¹⁹ Morara kary etaryke tyya xine tōsezusezuhse toto, juteu tomo, Jezu omiry etaryke tyya xine.

²⁰ —Jorokohpe nase mose. Otarāme rowohpe nase roropa. Oty katoh aomiry etāko matou? tykase toto, imoihmākomo.

²¹ Yrome ynara tykase imehnomo,

—Jorokohpā omiry mose omiry sā pyra exiry, tyoro. Jorokohpā tonurākara onukurākara ropa exiry. Morara pyra nase mosero. Tonurākara enutanohpōko ropa nase, tykase toto mokaro a.

Tosēkōme Jezu se pyra juteu tō kynexine

²² Morarame otuhtoh konōto tyrise ropa eya xine Jerusarē po, Ritonōpo maro oturutoh kurikatopōpyry poko wenikehpyra toehtohkōme. ²³ Ikonoporyae kynexine. Mame Jezu toytose tuisa Saromāo namohpyry takuroko, Ritonōpo maro oturutoh tao. ²⁴ Juteu tō esā tōximōse moro taka. Ynara tykase toto Jezu a,

—Oty katoh yna onurupyra mexiase? Morara exiryke zae yna zuruko rahkene. Kyrixtu nymyry mahno? Ritonōpo nymenekahpyry mahno? Ynaneraximahpyry mahno? tykase toto eya tōturupose.

²⁵ Ynara tykase Jezu,

—Pake kuuruatose repe. Yrome jomiry onetara mexiatose jenetupuhpyra oexirykōke. Otuarōtanohpotohkō nae ase yjमितunuru Papa poe. ²⁶ Yrome jenetupuhpyra mexiatose, ypoetoryme pyra oexirykōke. ²⁷ Ypoetory tō rokē waro ase. Jomiry etāko mā toto. Jomipona roropa mā toto. ²⁸ Orihp̄yme toto ripōko ase, jūme orihpyra toto ehtohme. Imep̄y mā toto onupuxihkara ywinoino. ²⁹ Jenetupuhponeme mā Papa ypoetory tomo a. Emero motye Papa mana. Imehnō mā ypoetory tō onupuxihkara Papa winoino. ³⁰ Papa ime exiry ime jexiry samo. Oxisā ynanase.

³¹ Morara kary etaryke tyya xine topu tan̄yse toto a Jezu pona ematohme. ³² Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tuhke toerohse ywy. Yjमितunuru enepoase oya xine Papa omi poe. Oty pokoino jetapary se matou? tykase Jezu eya xine.

³³ Ynara tykase juteu tomo,

—Ajमितunuru enepory pokoino pyra oetapary se ynanase. Ritonōpo ime exiry ime oexiry sā pyra mana. Ahnome rokē mase. Yrome Ritonōpome osekarōko mase, epyrypāko rokē mase, tykase toto eya.

³⁴ Ynara tykase Jezu,

—Sero nase Ritonōpo nymeropohpyry tōmiryme Moeze a, “Ynymenekatyā matose ypoē urutōme,” katoh sero ahno tomo a, Ritonōpo a tymenekase toto exiryke. ³⁵ Zae rokē Ritonōpo omiry, tyotyōrōtara mana. Zae aexiry waro sytatose. Moroaero imehnō tokarose Ritonōpo a tynymenekatyāme.

“Ynymenekatyāme matose,” tykase tōmiry etananomo a. ³⁶ Ywy ase, Papa kapuaō nymenekahpyry. Inenehpohpyry roropa ase sero nono pona. Morara exiryke, “Ritonōpo mūkurume ase,” karyhtao ya epyrypara ase Ritonōpo poko. Morara exiryke, “Ritonōpo poko epyrypāko mase,” kara ehtoko ya. ³⁷ Ritonōpo omipona pyra jahtao jenetupuhpyra ehtoko. ³⁸ Yrome aomipona ase. Jenetuputyry se pyra awahtao xine yjमितunuru rokē enetupuhtoko, ymaro Papa exiry waro oehtohkōme, Papa maro jexiry waro roropa oehtohkōme, otuarōtatohkōme ypoko, tykase Jezu toto a.

³⁹ Mame Jezu apoiry se toh kynexine repe. Yrome k̄y-tone ropa ynoro toto maro ehxīpo.

⁴⁰ Joatāo mōpozakoxi k̄ytone ahno ēpurihkatopōpyry pona João a. Moroto ke ehse rahkene. ⁴¹ Morarame tuhke toh toytose eya. Ynara tykase toto,

—João kynexine tyjमितunuke pyra. Yrome aomiry kynexine zae mosero poko, tykase toto, juteu tomo, oxime rokene. ⁴² Morarame Jezu tonetupuhse motōkomo a tosēkōme.

Razaru orihtopōpyry

11 Orutua kynexine, Petaniapono. Esety kynexine Razaru. Aoryxiry tō roropa moroto kynexine. Maria, Maata, enara toh kynexine. ² Mokyro Maria Jezu pupuru kurikahpō kynexine ixtaratu ke. Tūsety ke ikorokahpō roropa kynexine. Mokyro piry kynexine kure pyra. ³ Morara exiryke Jezu a tōmihpyry rokē taropose. —Oepe reh mā takuruhtase, katoh taropose eya tōmiry.

⁴ Moro totase Jezu a ahtao ynara tykase ynoro ty-poetory tomo a,

—Mokyro mā takuruhtase toorihthome pyra. Ritonōpo a tyjमितunuru enepotohme rokene, Tumūkurujमितunuru enepotohme roropa, “Ritonōpo kure, Imūkuru kure,” katohme imehnomo a.

⁵ Maata pyno Jezu kynexine, zakorō pyno roropa kynexine. Ipirykō pyno roropa kynexine. Enara kynexine, toto pyno Jezu. ⁶ Razaru kure pyra exiry poko turuse tahtao moroto ro tōmehse Jezu. Asakoro kynēmehne moroto, teh rokene. ⁷ Moromeīpo ynara tykase ynoro ty-poetory tomo a,

—Ehmaropa Jutea rānaka Petania pona ropa, tykase Jezu ty-poetory tomo a.

⁸—Arypyra, pake hkopyra oetapary se nexiase morotōkomo, juteu tō esamo. Ytopyra exiko morotona, tykase toh repe.

⁹Ynara tykase Jezu eya xine,

—Ritonōpo omipona kuahtao xine, “Epo,” kara ro Ritonōpo ahtao orihpyra sytatose. Māpyra, “Epo,” tykase Ritonōpo ahtao orihnōko sytatose. Morara exiryke ehmaropa jetapatohpo pyra ro mana. ¹⁰Xinukutumae sā oytorykohtao osetapāko matose saereme pyra exiryke, tozure pyra oexirykōke, tykase Jezu.

¹¹Morarame ynara tykase ropa ynororo typoetory tomo a,

—Kuepekō mā nyhnōko Razaru. Yrome ēpakase ropa ytōko ase, tykase Jezu eya xine.

¹²Ynara tykase ipoetory tō eya,

—Inykyryhtao kure. Ekurākāko ropa mana, tykase ipoetory tomo Jezu a.

¹³Yrome Razaru orihtho poko tōturuse Jezu repe. Yrome tynyhse rokē tokarose ipoetory tomo a.

¹⁴Morara exiryke typoetory tomo a ynara tykase ynororo,

—Razaru toorihse mana. ¹⁵Enese ytopyra exiase aporo. Yrome seromaroro enese ytōko ase rahkene. Seromaroro roropa Ritonōpo jamitunuru enēko matose jenetupuhtho yronomyryme oya xine. Morara ahtao tākye exīko ase opoko xine. Ehmaropa, senetatose, tykase Jezu tymarōkomo a.

¹⁶Tome esety akorō Kamaramanōpo wātasemy.

Ynara tykase ynororo imehnō Jezu poetory tomo a,

—Tuisa maro ehmaropa imaro kuorihthokōme, tykase ynororo.

Jezu mā aorihtyā ěsemākaponeme ropa

¹⁷Morarame morotona toeporehkase Jezu, Petania pona. Moroto asakoropane aorikyhpory ěmehthopōpyry waro toehse toto, tokarose exiryke imehnomo a. ¹⁸Atameke pyra Jerusarē kynexine Petania maro. ¹⁹Mame juteu tō toytose tuhke, Maria tomo a, xitase, ipiry hnamose.

²⁰Morarame Jezu oepory waro toexiryke, kýtone Maata, ěpatakāmase. Maria moroto rokē kynexine tytapyī tao. ²¹Ynara tykase Maata Jezu a,

—Taro awahtao otarāme ypiry orihpyra exiry.

²²Yrome zuaro ase, ekaroporyhtao oya emero mā ekarōko Ritonōpo oya, tykase nohpo Jezu a.

²³—Opiry ěsemānōko ropa mana, tykase Jezu Maata a.

²⁴—Ÿ, zuaro ase. Aorihtyā ěsemākatoh ropa po ěsemākapōko ropa Ritonōpo mana, tykase Maata eya.

²⁵Ynara tykase Jezu eya,

—Ywy ase ěsemākaponeme ropa. Ypoe rokē orihpýme exīko matose. Jenetuputyryhtao toorihse awahtao xine ro ěsemānōko ropa matose. ²⁶Jenetuputyryhtao orihpýme exīko matose jūme. Moro menetupuhno? tykase Jezu eya.

²⁷—Ÿ, enetupuhnōko ase. Omoro mase Ritonōpo nymenekahpyry ynukurākaneme. Omoro mase ynan-

eraximahpyry. Ritonōpo nenehpohpyryme mase sero nono pona, tykase Maata Jezu a.

Tyxitase Jezu

²⁸Morarame morara kaxīpo kýtone ropa Maata takorō kohmase tokare pyra.

—Tuisa kynako oya, tykase takorony a.

²⁹Morara kary etaryke tyya axī toytose ynororo Jezu enese. ³⁰(Pata pona eporehkara ro Jezu kynexine. Maata maro tōseporytopōpyrykō poro kynexine.)

³¹Morarame xitase aytotoh rokē tokarose toto a, juteu tomo a. Morara exiryke Maria tokahmase eya xine. Mokaro Maria emuhkehkananomo, ixity akorehmananō roropa.

³²Morarame Jezu a toytose tahtao kýporohne imyhtokoxi xitase,

—Taro awahtao ypiry orihpyra exiry, tykase eya.

³³Mokyro xitary eneryke tyya, samū tykase Jezu tātāsamase tukurohtao. Juteu tō xitary etaryke roropa tyya samū tykase ynororo yronomyryme tukurohtao.

³⁴—Otoko monētohu? kynako Jezu kynekaropone.

—Seze, kynako toto, nohpo marōkomo eya.

³⁵Tyxitase Jezu.

³⁶Morotōkō ynara tykase,

—Enēko matose. Ipyno yronomyryme nexiase, tykase toto ipoko.

³⁷Yrome imehnō ynara tykase,

—Otātome tonurākara tukurākase ropa eya? Oty ka-toh mose onukurākara ropa kynako orihpyra ro ahtao? tykase toto ipoko.

Razaru ěsemākapotopōpyry ropa

³⁸Samū tykase Jezu tātāsamase yronomyryme. Morarame toytose ynororo aorikyhpory ekepyry esaka. Ypy onuhtoh po kynexine okepy eny. Apuru kynexine topu risemy.

³⁹—Apu ru isyryhmatoko, kynako Jezu.

Ynara tykase Maata, aorikyhpory oryxiry,

—Otarāme tymotase mana. Asakoropane nēmehno moroto, tykase eya aoryxiry.

⁴⁰Ynara tykase Jezu eya,

—“Enetuputyryhtao oya, Ritonōpo jamitunuru enēko mase,” ykā puh oya, tykase Jezu eya.

⁴¹Morarame apuru tisyryhmase toto a. Morarame kakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo,

—Kure mase Papa kapuaono. Tākye ase jomiry etaryke oya. ⁴²Kokoro rokē jomiry etāko mase. Moro waro ase. Yrome tarōkō zuaro ehtohme oturūko ase oya toto netaryme, onenyokyhporyme jenetupuh-

tohme toto a, tykase Jezu.

⁴³Morara kaxīpo opore kynomitane Jezu,

—Razaru, osehkō moro tae xiario, tykase Jezu aorikyhpory a.

⁴⁴Tutūtase ropa ynororo. Emary tyōtyke ro kynexine. Ipuuru roropa tyōtyke ro kynexine. Ěmyty tyōtyke ro roropa kynexine.

—Imyhpokatoko ropa aytotohme, tykase Jezu eya xine.

Tätamorepase toto juteu tomo Jezu etapatohme
(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2)

⁴⁵ Morarame Maria marõkõ moro eneryke tyya xine Jezu tonetupuhse eya xine, Razaru eşemãkapory ropa eneryke tyya xine. ⁴⁶ Morarame imehnõ toytose parixeu tõ zuruse. Jezu ekãtose toytose toto. ⁴⁷ Morara exiryke tõximõse toto parixeu tomo te, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary maro. Juteu tõ tuisary tõ maro. Enara toh kynexine tõximõse.

—Otarã äkohxo sytatohu taroino Jezu poko? Orëpyra kuhmahko, kurãkõkara kurãkãko kuhmahko. ⁴⁸ “Ah morara rokë nexino,” karyhtao kyya xine, imoihmãkõ mã Jezu enetupuhnõko tutuisarykõme. Morarame romano tuisary tõ mã soutatu tõ enehpõko mã kyya xine. Ritonõpo maro oturutoh kararahnõko toh mana. Kuaropotorýko roropa toh mana taroino imehnõ poetoryme kuehtohkõme. Mame kytamurukõ omihpyry omipona pyra exiko sytatose, enara, tykase toto.

⁴⁹ Toiro esety Kaipa. Moro jeimamyryae tuisame kynexine Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme. Ynara tykase ynororo juteu tomo a,

—Tuaro pyra matose. ⁵⁰ Senetupuhtone. Kurehxo toiro orikyry kuewomaneke, orihpyra kuehtohkõme emero porehme, tykase ynororo. ⁵¹ (Yrome tõmi poe pyra morara tykase. Ritonõpo zuzenu poe rokë morara tykase ynororo Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme toexiryke moro jeimamyryae. Morara exiryke mokaro turuse eya Jezu orikyry poko, juteu tõ ewome aorikyry poko. ⁵² Juteu tõ ewome rokë pyra emero Ritonõpo potory enehpotohme, saparahme exiketõ enehpotohme, oximõme toto ehtohme roropa, toiro tosëke toto ehtohme.)

⁵³ Morotoino osetupuhkehpyra toh kynexine, juteu tuisary tomo, Jezu etapary poko tyya xine, etapary se toexirykõke. ⁵⁴ Morara exiryke tokare ytopyra ropa Jezu toehse juteu to htaka. Mame toytose ropa ynororo ahno htaka. Epyraĩ pona kýtone typoetory tõ maro ehse.

⁵⁵ Morarame juteu tõ otuhtoh konõto ameke pyra toehse. Paxikoa ameke pyra toehse. Morara exiryke Jerusarë zomyëkõ toytopytose toto Jerusarë pona. Tyrypyrykõ korokapose kýtone toto otuhtoh konõto ritohto. ⁵⁶ Ritonõpo maro oturutoh taka tõximõse tah-tao xine, Jezu tupise eya xine. Ynara tykase toto oseya rokene,

—Otarã äko matou Jezu poko? Oehnõkohxo hna reh otuhtoh konõto pona? tykase toto. ⁵⁷ Osemazuhme ynara tykase parixeu tõ exiryke Ritonõpo maro oturuketõ tuisary maro, “Jezu eneryhtao oya xine yna zurutoko,” tykase toto tõturuse Jezu apoitohme tyya xine.

Jezu ehtopõpyry Petania po
(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)

12 Morarame tuhke hkopyra rokë ãmepyyry ise ro kynexine otuhtoh konõto ritohme, Paxikoa ri-

tohme eya xine. Mame Jezu toytose Petania pona, Razaru esaka, tynësemãkapohpyry ropa esaka.

² Morara exiryke autuhtoh tyrise Maria tomo a Jezu otuhtohme. Tõsë aroarõko Maata kynexine. Razaru otuhnõko kynexine Jezu maro. ³ Morarame Maria a ixtaratu tapoise typyne exikety, meju riturume exikety, naatu risemy. Jezu pupuru pona tukuãse eya. Ipupuru tykorokase ropa tûsety ke. Typoxine itamurume toehse tapyi tao. ⁴ Juta Ixikariote moroto kynexine. Jezu poetoryme kynexine repe. Jezu ewokaneme roropa ynororo kynexine. Ynara tykase ynororo,

⁵ —Kurehxo moro ixtaratu tokamosëme ahtao exiry. Tuhke tineru atapoiry tokamose ahtao, tymõkomokãkara a ekarotohme, tykase ynororo repe. ⁶ Morara tykase ynororo ajoajohpe toexiryke.

Tymõkomokãkara pyno nymyry pyra ynororo kynexine. Jezu poetory tinerũ eraseme kynexine repe. Yrome toitoine toto tinerũ touse tytinerũme.

⁷ Ynara tykase Jezu eya,
—Ah keh nyryno. Jekepyry popatoh kuhõko mana. ⁸ Tymõkomokãkara nae mosa rokene. Yrome ywy ase okynã pyra taro amaro xine, tykase Jezu eya.

Tätamorepase toto Razaru etapary poko

⁹ Morarame, “Jezu Petania po mana,” kary totase toto a ahtao, tuhkãkõ toytose Jezu enese. Razaru enese roropa toytose toto, Jezu nësemãkapohpyry ropa enese.

¹⁰ Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo. ¹¹ Razaru pokoino juteu tõ tuhke tosëkõ rumekary se toehse, Jezu enetupuhtohme rokë tosëkõme. Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto juteu tõ tuisary tomo.

Jerusarë pona Jezu ytotoopõpyry
(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Ruk 19.28-40)

¹² Yrokokoro, “Jezu oehnõko mana Jerusarë pona,” kary totase imoihmãkomo a, Paxikoa pona ytoketomo a. ¹³ Morara exiryke marariary panõ tysahkase eya xine. Morarame toytose toto Jezu ëpatakãmase. Ynara tykase toto,

—Kure Ritonõpo mana. Kure roropa inenehpohpyry mana. Ritonõpo kapuaono, kure rokë Izyraeu tõ tuisary tyriko, tykase toto, tõturuse toytorykõme.

¹⁴ Morarame jumëtu pitiko tapoise Jezu a. Epona tõtyrise, pake Ritonõpo nymeropohpyry poero. ¹⁵ Ynara tykase Ritonõpo pake,

“Emynyhmara ehtoko, Jerusarëpõkomo.

Okynãpyra oesëkõ mã oehnõko.
Jumëtu pitiko po oehnõko mana,”
me tymerose Ritonõpo omiry me pake.

¹⁶ Yrome Jezu poetory kynexine onenetupuhpyra aporo moro poko. Imeĩpo tonetupuhse toto a, tõsemãse ropa Jezu ahtao, tõnuhse ropa ynororo ahtao roropa kakoxi. Emene tutuarõtase ropa toto Ritonõpo omiry poko. Ritonõpo nekarotopõpyryae ro Jezu poko tutuarõtase toto.

¹⁷ Mame Razaru eşemãkatopõpyry ropa enehpõkomo a imehnõ turuse. Imoihmãkõ tutuarõtanohe eya

xine. Razaru ěsemākatopōpyry ropa poko Jezu a.
¹⁸ Morara exiryke imoihmākō toytose Jezu ěpatakā-
 mase, Jezu jamitunuru totase tyya xine exiryke.

¹⁹ Morarame parixeu tō oseya rokē tōturuse toto.
 Ynara tykase toto,

—Enēko matose. Sekurehtou. Emero porehme Jezu
 marōme nexī toto, tykase toto imoihmākō poko.

Kyreku tō oehtopōpyry Jezu enese

²⁰ Morarame Jerusarē pona ytoketō maro kyreku tō
 toytose Paxikoa pona. Jeimamyry punero ytosene toto,
 juteu tō maro. Ritonōpo poko atākyemase ytosene to-
 to. ²¹ Morarame Firipe a toytose toto. Petesaitapō
 Firipe kynexine, Karirea rānaōpono. Ynara tykase toto
 Firipe a,

—Pāna, Jezu enery se ynanase. Yna otururu se
 ynanase imaro, tykase toto Firipe a.

²² Firipe toytose Ātare zuruse aporo. Mame asakoro-
 ro toytose toto Jezu a,

—Kyreku tō mā tōtururu se amaro, tykase toto Jezu
 a. Ynara tykase Jezu eya xine,

²³ —Kapu ae Ayhtohpyry ase. Okynā pyra orihnōko
 ase. Mame toorihse jahtao ěsemānōko ropa ase.
 Morarame ime jehtoh enetupuhnōko imehnō mana,
 tymyakākōme toorihse jexiryke. Jĕsemātopōpyry ropa
 eneryke tyya xine ime jehtoh enetupuhnōko toh mā
 rahkene. ²⁴ Zae rokē ynara āko ase oya xine, oxinase
 puhturu ke mā arykara ahtao nono aka, ahtara mā
 ekurehnōko. Emāpyra roropa mana. Māpyra tarykase
 ahtao nono aka ahtāko mana. Emānōko roropa mana.
 (Morara tykase Jezu toorikyry poko, tōsemamyry ropa
 poko roropa, tonetuputyry poko tuhkākomo a, enara.)

²⁵ —Ynara karyhtao kyya xine, “Osepyno ase. Jetuari-
 mary se pyra ase. Jorikyry se pyra ase roropa.
 Penetāko ro ase. Morara exiryke jorikyry se pyra ase,”
 karyhtao kyya xine orihnōko rokē sytatose. Māpyra
 ynara karyhtao kyya xine, “Utuarimary zuno pyra ase.
 Jorikyry zuno pyra ase. Ritonōpo omipona se rokē
 ase,” karyhtao kyya xine, orihpyra exīko sytatose.

²⁶ Ypoetoryme se awahtao xine jomipona ehtoko
 ymaro oehtohkōme. Jomipona awahtao xine ātākye-
 matohkō ekarōko mā Papa oya xine.

Toxixihmary poko Jezu oturutopōpyry

²⁷ —Seromaroro emynymhāko ase yronymyryme.
 Otara āko hano? “Papa, jorikyry se pyra ase,” kary se
 ase repe. Yrome moro poko tooehse ywy kapu ae
 orihse tarona. ²⁸ Papa kapuaono, ime oexiry enepoko
 imehnomo a, “Kure mase,” katohme toto a, tykase
 Jezu.

Mame kaino omi totase toto a,

—Imehxo jehtoh tonepose ya eya xine. Imeīpo ene-
 zomopōko ropa ase eya xine, tykase omi kaino.

²⁹ Moro omi etaryke tyya xine ynara tykase imoih-
 mākomo,

—Konomeru kynako, tykase toto.

Imehnō ynara tykase,

—Ritonōpo nenyokyhpyry noturuno Jezu a, tykase
 toto.

³⁰ Yrome ynara tykase Jezu eya xine,

—Moro omi kynako ynetaryme rokē pyra. Sekere
 nykano onetarykōme roropa. Otuarōtatohkōme ky-
 nako, tykase eya xine. ³¹ —Okynā pyra iirypyrymākō
 iirypyryme toto exiry enetupuhpōko ase. Okynā pyra
 Ritonōpo omipona pyra exiketō esēkō poremākapōko
 ase, joroko tamuru poremākapōko. ³² Mame tanĕse
 jahtao wewe pokona, emero sero nonopōkomo a os-
 enetupuhpōko ase, tykase Jezu eya xine. ³³ (Morara
 karyke toto a, toto zurune toorikyry poko, wewe
 pokona toxixihmapory poko.)

³⁴ Mame ynara tykase imoihmākomo Jezu a,

—Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ynara āko, “Ri-
 tonōpo nymenekahpyry orihpyra mana jūme,” āko.
 Yrome omoro ynara āko, “Kapu ae Ayhtohpyry orih-
 nōko mana,” āko mase. Onoky Kapu ae Ayhtohpyry na
 taro? tykase toto tōturupose eya.

³⁵ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Sero nonopōkō ezurume sā ase. Otuarō-
 tanohnekōme ase, Ritonōpo poko. Pohnō apiakary
 poko roropa otuarōtanohtorĕko ase apotoimo htaka
 toto omomyry poko, enara. Okynā pyra ase amaro
 xine. Kuenetupuhpōko amaro xine ro jahtao omōpyra
 oehtohkōme apotoimo htaka. Xinukutumae ytoketō
 tahnōko rokē toh mana, tosemarykō waro pyra
 toexirykōke. Mokaro saaro jenetupuhpynō mana, tu-
 aro pyra samo. Apotoimo htaka toytorykō onene-
 tupuhpyra toto, jenetupuhpyra toexirykōke. ³⁶ Morara
 exiryke oezurukōme jexiry enetupuhpōko amaro xine
 ro jahtao. Ritonōpo poetoryme oehtohkōme, tykase
 Jezu eya xine.

Onenetupuhpyra juteu tō ehtopōpyry

Morara kaxīpo toesyryhmase ropa. Tōtonĕse
 tonepyra mokaro ehtohme. ³⁷ Tuhke rokē tyjamitunuru
 tonepose repe eya xine. Yrome onenetupuhpyra
 tokurehse toto. ³⁸ Morara exiryke zae kynexine urutō
 omihpyry pake, Izaja omihpyry. Ynara tykase ynororo,
 “Ritonōpo kapuaono, moxiā nase yna omiry onene-
 tupuhpyra nase toto.

Ajamitunuru roropa onenetupuhpyra nase toto,”
 tykase Izaja pake. Zae morara tykase. Zaero aomihpyry
 mā seromaroro.

³⁹ Morara exiryke Izaja nekarotopōpyryae ro onene-
 tupuhpyra toh toehse. Ynara tykase roropa Izaja pake,

⁴⁰ “Tuaro pyra tyripose Ritonōpo a,
 zupuhpyrykō tyripose tūpore roropa Ritonōpo a.
 Morara exiryke Ritonōpo jamitunuru
 eneryhtao ro onenetupuhpyra mā toto.

Aomiry etaryhtao ro onenetupuhpyra mā toto.

Tyyrypyrykō onurumekara roropa toto.

Moraramē rokē tyripose toto Ritonōpo a.

Tyyrypyrykō onurumekapĕme tyripose toto tōmipona
 pyra toto exihpyryme,”

⁴¹ me tymerose Izaja a pake, Jezu jamitunuru tonese
 tyya exiryke.

⁴² Morarame tuhke juteu tō esamo a tonetupuhse. Yrome tynotao xine rokē tonetupuhse eya xine parixeu tō zuno toexirykōke, atamorepatoh tae tutūtanoh-porykoino ropa eya xine. ⁴³ “Kure mase,” kary etary se toh kynexine typoko xine parixeu tomo a. Yrome, “Kure mase,” kary etary se hkopyra toh kynexine Ritonōpo a.

Jezu omihpyry kuapiakatorŷko mana

⁴⁴ Morarame Jezu ynara tykase ropa opore, —Jenetuputyryhtao oya xine, ywy ro rokē kara enetupuhnōko matose. Jenehpohpō enetupuhnōko roropa matose. ⁴⁵ Jenetuputyhpōkō mā jenehpohpō enetupuhnōko roropa mā toto. ⁴⁶ Oepyase xiaro sero nonopōkō ezurume. Āmorepatorŷko ase Ritonōpo omiry poko. Jenetuputyryhtao oya xine oorypyrykō poko pyra exīko matose. Ixinukuturu htoko ytoketō sā pyra exīko matose. Saeremae ytoketō sā rokē exīko matose. ⁴⁷ Jomiry etāko matose. Yrome jomipona pyra awahtao xine oemara xine ase. Āpiakase xine pyra oepyase aporo. Okurākase xine rokē oepyase. ⁴⁸ Yse pyra awahtao xine jomiry etary se pyra awahtao xine roropa, āpiakatorŷko mā Ritonōpo aorihtyā tō ěsemākatoh ropa po tyya, jomipona pyra toehse oexirykōke. ⁴⁹ Jamoreme ourupyra xine ase. Papa kapuaō nekarohpyry rokē ekarōko ase oya xine. ⁵⁰ Inekarohpyry omipona rokē awahtao xine orihpyra exīko matose jūme. Moro waro ase. Morara exiryke Papa nekarohpyry rokē ekarōko ase oya xine, tykase Jezu imoihmākomo a.

Typoetory pupuru kurikatopōpyry Jezu a

13 Morarame toiro tynyhse otuhtoh konōto pyra ro. Paxikoa otuhtoh konōto esety. Morarame toytotoh poko tōsenetupuhse Jezu, sero nono rumekary poko tyya. Tummy a toytotoh poko tōsenetupuhse. Moinoro typoetory pyno Jezu kynexine. Toto pyno exikehpyra kynexine, toorikyry ponāmero.

² Morarame kokonie pukuro tōtuhse Jezu typoetory tō maro. Morarame joroko tamuru nymenekahpyry Jutta kynexine, Ximāo Ixikariote mūkuru. Jezu ewokaneme tymenekase joroko tamuru a. ³ Ritonōpo a tyjamitunuru tokarose Tumūkuru a emero porehme. Moro waro Jezu kynexine. Toehtopōpyry Ritonōpo poe waro roropa kynexine. Eya toytotoh ropa waro roropa kynexine. ⁴ Morarame Jezu kynowōne ropa tōtuhkehŷpo. Mame tupō touse ropa ahtao kynosekunazōtone ropa tuaja ke. ⁵ Mame eya tuna tarykase ahtao paxia aka, typoetory tō pupuru tukurikase eya. Tuaja ke tykorokase ropa eya. ⁶ Mame Ximāo Peturu a Jezu toytose ahtao, ynara tykase Peturu eya,

—Upupuru kurikāko hma? tykase eya.

⁷ Ynara tykase Jezu eya,

—Ynyriry onenetupuhpyra ro matose. Yrome imeīpo zuaro exīko matose, tykase ynororo eya.

⁸ —Upupuru kurikary se pyra ase oya, yna esēme oexiryke, tykase Peturu eya.

—Yrome opupuru onukurikara jahtao, ypoetoryme pyra mase, tykase Jezu eya.

⁹ Ynara tykase Peturu,

—Upupuru rokē kara ikurikako jemary roropa, jupuhpyry roropa, ikurikako emero, tykase Peturu eya.

¹⁰ Ynara tykase Jezu eya,

—Aepytyā sā oexirykōke ōkokō mā kure. Morara exiryke ōkokō kurikary se pyra ase. Opupurukō rokē kurikāko ase. Amarakō emero aepytyā samo. Toiro mose rokē tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Epyty saaro nase, tykase Jezu eya xine. ¹¹ Towokane waro toexiryke morara tykase Jezu, “Aepytyā sā matose. Toiro mose tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Epyty saaro nase,” tykase Jezu eya xine.

¹² Morarame toto pupuru tukurikakehse ahtao tyya, tupō tamuruse ropa eya. Meza pona typorohse ropa. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a,

—Menetupuhpyry poko? ¹³ Tuisa, āko matose. Amorepatono āko roropa matose ypoko. Zaero matose, oesēkōme jexiryke, ¹⁴ Āmorepanekōme roropa jexiryke. Yrome anamotokōme sā opupurukō ukurikano. Ysā ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Imehnō akorehmatoko roropa. ¹⁵ Moro yrino onenerykōme. Morara exiryke moro ipoenohoko. ¹⁶ Ymotye pyra matose, ypoetoryme oexirykōke. ¹⁷ Oesēkōme ase yrome opupurukō ukurikano, ysā imehnō akorehmatohme oya xine. Morara ahtao tākye exīko matose moro poenopyryhtao oya xine.

¹⁸ —Emero opoko xine kara ywy repe. Ynymenekatyā waro ase. Yrome pake Ritonōpo nymeropohpyryae ro jewokaneme toehse, “Mose, ymaro otuhkety jewokaneme toehse,” tykase pake. ¹⁹ Sero poko ourutorŷko ase jewokara ro ahtao. Morarame morara toehse ahtao jenetupuhnōko matose Ritonōpo nymenekahpyryme. Morara exiryke jomihpyry anamohpyra ase. ²⁰ Zae rokē ase ynara karyhtao, ynenyokhypyry pyno awahtao xine ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine jenehpohpō pyno roropa matose, tykase Jezu eya xine.

Towokahpō ekarotopōpyry Jezu a

(Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Ruk 22.21-23)

²¹ Morarame tōturukehse tahtao samū tykase ynororo tukurohtao. Ynara tykase ynororo,

—Ajohpe pyra, toiro mose jewokāko nase, tykase Jezu eya xine.

²² Tōsenesenese toto oxime, owokata waro pyra toexirykōke. ²³ Toiro ipoetory Jezu zamaro exikety. Imaro typorohse kynexine. ²⁴ Tomary ke mokyro tykohmase Peturu a. Ynara tykase ynororo eya,

—Ekaropoko eya, “Onoky ewokaneme nae?” tykase Peturu eya.

²⁵ Eponarohme sā toytose mokyro Jezu a ekaropotohme,

—Onoky mokyro oewokaneme? tykase.

²⁶ Ynara tykase Jezu eya,

—Zupāko ase zuaro oehthome. Mosero mā jewokāko, tykase Jezu eya.

Moraram wiyi panõ tytohkase Jezu a. Tuhpase ahtao tokarose Juta a, Ximão Ixikariote mükuru a. ²⁷ Moro wiyi panõ tapoise eya ahtao, Jezu zetü tanÿse eya. Joroko tamuru omipona toehse. Mame ynara tykase Jezu eya,

—Ehe axí ke ytoko oerëtykyrÿpyry ekarota jüme ro-kene oerëtykehtohme, tykase ynororo eya. ²⁸ Yrome imehnõ Jezu maro exiketõ aomiry onenetupuhpyra toto. ²⁹ Tytinerükõ eraseme Juta exiryke, osepekahse rokë tonyohse tokarose eya xine. Tymõkomokäkara a tineru ekarose roropa tonyohse tokarose eya xine.

³⁰ Moraramo moro wiyi panõ tapoise tyya ahtao tutütase Juta. Tykohmãsehxo ahtao toytose.

“Imehnõ pyno ehtoko,” katopõpyry Jezu a

³¹ Moraramo toytose Juta ahtao ynara tykase Jezu, —Seromaroro Kapu ae Ayhtohpyry imehxo exiry enëko matose. Ritonõpo imehxo exiry roropa enetupuhnõko matose jeneryke roropa oya xine.

³² Morara exiryke ime jehtoh eneporyke oya xine Ritonõpo a, ime toehtoh roropa enepõko mã oya xine. Seromaroro ime jehtoh enepõko mã oya xine Papa.

³³ Poetohiti, okynã pyra ase amaro xine. Jupíko matose repe. Yrome ymaro ytosaromepyra matose. Oya xine rokë pyra morara äko ase. Juteu tomo a roropa serara ase, “Ymaro ytosaromepyra matose,” ase eya xine. Morara katopõpyry saaro, morara yka oya xine.

³⁴ Mame jomiry kasenato nomõko ase amaro xine. Imehnõ pyno ehtoko. Opyno xine jexiry saaro imehnõ pyno ehtoko, yronomyryme. ³⁵ Imehnõ pyno awahtao xine ypoetoryme oexirykõ enetupuhnõko seropõkõ mana emero porehme, tykase Jezu eya xine.

Peturu zurutopõpyry Jezu a

(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Ruk 22.31-34)

³⁶ —Aza ytõko mah? tykase Ximão Peturu. Ynara tykase Jezu eya,

—Ymaro ytosaromepyra matose seromaroro. Yrome imeĩpo matose ya ytõko, tykase Jezu.

³⁷ —Oty katohme amaro ytopyra ahno? Orumekary se pyra ase. Jorikyry zuno pyra ase. Imehnõ ynara karyhtao, “Jezu poetoryme awahtao oetapãko ynanase,” karyhtao ya, “Jezu poetoryme ase,” äko ase, orumekary se pyra jexiryke, tykase Peturu eya.

³⁸ Mame ynara tykase Jezu eya, —Oorikyry zuno pyrahxo hmah? Jurumekarahxo mahno? Etako pahne, kuratiri onetara ro ahtao, “Jezu waro pyra ase. Ipoetory kara ase,” äko mase oseruao, tykase Jezu eya.

Osemame Jezu Ritonõpo a

14 Ynara tykase roropa Jezu typoetory tomo a, —Torëtyke pyra ehtoko jytory poko. Emynyhmara ehtoko. Ritonõpo enetupuhnõko matose. Kuenetupuhpoto roropa. ² Tuhke osa nae Papa esao. Arypyra ahtao morara kara exiry oya xine. Ytõko ase oesarykõ kuräkase. ³ Imeĩpo, oesarykõ otyhkaxípo oehnõko

ropo ase tarona opoko xine, ymaro aarotohkõme kapu aka. ⁴ Esemary waro matose, tykase Jezu eya xine.

⁵ Ynara tykase Tome,

—Aza ytõko ma? Zuario pyra ynanase. Oesemary waro pyra roropa ynanase, tykase.

⁶ Ynara tykase Jezu eya,

—Ywy ase oytotohkõme nymyry. Ukuroko ytopyra matose Papa a. Ywy ase zae oriponekõ nymyry. Jenetuputyryhtao oya xine ajoajohpe pyra exíko matose. Oësemãkaponekõme roropa ase. Jenetuputyryhtao oya xine orihpÿme exíko matose. ⁷ Seromaroro juaro toehse matose. Papa waro exíko roropa matose. Taroino Papa waro matose, tonetupuhse oya xine exiryke, tykase Jezu toto a.

⁸ Ynara tykase Firipe eya,

—Kumykõ enepoko yna a. Enery se rokë ynanase, tykase.

⁹ Ynara tykase Jezu eya,

—Pake ro ase amaro xine, mõtoino rokë pyra. Oty katoh juaro pyra ro mahno Firipe? Juaro awahtao xine Papa kapuaõ waro roropa matose. Oxisã ynanase Papa maro. Morara exiryke oty katoh, “Kumykõ enepoko yna a,” äko matou? ¹⁰ Onenetupuhpyra ro hma, Firipe? Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Ywy jomi poe pyra kuuruatose. Yrome Papa poe kuuruatose. Ymaro mana erohnõko. ¹¹ Jomiry enetupuhpoto, ynara karyhtao ya, Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Jomiry onenetupuhpyra awahtao xine nyryhpyry enery poko kuenetupuhpoto. ¹² Zae ase ynara karyhtao, jenetuputyryhtao oya xine nyryry sã tyríko roropa matose. Ynyryhpyry motye roropa tyríko matose toytose jahtao Papa esaka. ¹³ Mame ekaroporyhtao Papa a, emero ekarõko ase oya xine, Papa omi poe ekaroporyhtao, Papa ime exiry enepory se jexiryke oya xine. ¹⁴ Mame ynara karyhtao Ritonõpo a, “Onekarohpyry se rokë ase,” karyhtao oya xine onekaropohpyrykõ ekarõko ase oya xine.

“Kurã Zuzenu ekarõko ase oya xine,” katopõpyry Jezu a

¹⁵ —Mame yse awahtao xine ãmorepatopõpyrykõ ya omipona ehtoko. ¹⁶ Mame ekaroporyhtao ya Äko-rehmanekõ ekarõko mã Papa oya xine. Tuzenu kurã ekarõko oya xine mana jüme aehtohme amaro xine. ¹⁷ Ritonõpo zuzenu anapoipyra jenetupuhpynomo, onenetupuhpyra toexirykõke, zuaro pyra roropa toexirykõke. Yrome matose Ritonõpo zuzenu waro amaro xine exiryke, isene ro okurohtao xine exiryke.

¹⁸ —Jüme orumekara xine ase. Oya xine oehnõko ropo ase. ¹⁹ Okynã pyra jenetupuhpynõ jenekehñõko toh mana. Yrome matose jenëko. Isene jexiryke, isene roropa exíko matose. ²⁰ Morara ahtao Papa maro jexiry waro exíko matose. Moro saaro ymaro matose, amaro xine jexiry saaro.

²¹ —Jomiry se nymyry awahtao xine, jomipona roropa awahtao xine ypyno matose. Morara ahtao opyno xine Papa exíko mana ypyno oexirykõke. Ywy roropa opyno xine exíko ase. Ypoko otuarõtanohtorÿko ase, tykase Jezu eya xine.

²² Ynara tykase Juta (imepỹ Juta, Ixikariote kara), —Oty katoh yna rokẽ tuarõtanohnõko mah? Oty katoh oenetupuhpynõ onutuarõtanohpyra mah? tykase Juta.

²³ Ynara tykase Jezu eya, —Ypyno awahtao xine, jomipona exiõko matose. Opy-no xine Papa exiõko roropa mana. Mame oehnõko ynanase Papa maro oya xine, jũme amaro xine yna ehtohme. ²⁴ Ypyno pyra exiketõ jomipona pyra mana. Yrome ywy jomi poe pyra kuuruatose. Papa poe rokẽ kuuruatose, jenehpohpõ omi poe.

²⁵ —Moro poko kuurutou amaro xine jahtao. ²⁶ Papa Tuzenu enehpõko mana ymyakãme Åko-rehmanekõme. Åmorepatorỹko mana emero. Ynekarohpyry poko otuarõtanohtorỹko roropa mana.

²⁷ —Torẽtyke pyra oripotorỹko ase. Torẽtyke pyra ypoe exiõko matose. Jenetupuhpynõ poe torẽtyke pyra exipyra matose. Ypoe rokẽ torẽtyke pyra exiõko matose. Torẽtyke pyra ehtoko. Emynyhmara roropa ehtoko. Oserehpyra roropa ehtoko. ²⁸ Jomiry metatou? “Ytõko ase. Yrome oehnõko ropa ase. Jũme orumekara xine ase,” kary metatou ya? Ypyno awahtao xine Papa a jy-tory poko tãkye exiõko matose, ymotye Papa exiryke. ²⁹ Moro poko kuurutou seromaroro ytopyra ro jahtao. Morarame toytose jahtao enetupuhnõko matose. “Sero poko kuuruatosene Jezu,” åko matose. ³⁰ Okynã pyra oturukehnõko ase amaro xine, jenetupuhpynõ tu-isary oepiryke. Yrome jesẽ kara mokyro. Ypoko pyra roropa mana tyrypyhpyke pyra jexiryke. ³¹ Yrome Pa-pa pyno jexiry enetupuhtohme jenetupuhpynomo a, ipyno jexiryke roropa aomipona yronymyryme ase.

—Pa, ehmaropa taroino, tykase Jezu typoetory tomo a.

Uwa zoko sã Jezu exiry

15 Ynara tykase Jezu typoetory tomo a, —Uwa zoko sã ase. Uwa zoko esẽme sã Papa mana. Esẽme rokẽ pyra mana. Ikyryneme roropa mana. ² Amorigy pisarara sã ypoetory tõ mana. Eperytapỹ amorigy pisarara ahtao, amorighkãko esẽ mana, eperytara exiryke. Eperytakety amorigy ahtao epery tõ zomye amorigsahkãko roropa esẽ mana kure aehtohme, itamuraume eperytatohme. Mokyro sã mã Pa-pa. Tõmipona se exiketõ amorepãko mana, tõmipona ipunaka toto ehtohme. ³ Amarokõ tukurãkase matose eya jomiry totase oya xine exiryke. Uwa amorigy tapopohse ahtao tuhke eperytãko mana. Moro saaro okurãkatorỹko Papa mana, zae tõmipona oeh-tohkõme. ⁴ Ymarõme ehtoko. Ywy roropa amaro xine exiõko ase. Ymarõme pyra awahtao xine zae jomipona exipyra matose. Uwa amorigỹpyry amorigkasẽ sã exiõko matose. Eperytapỹ sã exiõko matose roropa.

⁵ —Õkokõme sã ase. Jamorigyryme sã matose. Ymaro awahtao xine zae jomipona exiõko matose. Eperytakety sã exiõko matose. Ymaro pyra awahtao xine Ritonõpo zamaro pyra matose. Aomipona pyra oexirykõke eperytapỹ sã exiõko matose. ⁶ Uwa amorigỹpyry amorigkasẽ papyry sã ymaro pyra exiketõ pahñõko mã Pa-

pa. Tamorighkase ahtao amorigỹpyry orihñõko mana. Mame iwỹnãko toto apoto htaka ematohme jahka-tohme. ⁷ Ymaro awahtao xine, jomiry okurohtao xine ahtao roropa emero ekarõko mã Papa ekaroporyhtao oya xine. ⁸ Morarame ypoetoryme nymyry awahtao xine eperytaketõ sã exiõko matose, orẽpyra jomipona exiõko matose. Mame jomipona awahtao xine ypoetoryme oenetupuhtorỹko imehnõ mana. “Kure Ritonõpo nase. Imehxo nase,” åko mã toto jomipona oexirykõke. ⁹ Papa ypyno exiry saaro opyno xine ase. Morara exiryke opynukõ anahkohpyra ehtoko. ¹⁰ Jomipona awahtao xine opyno xine ase õsepynuporykõke. Moro saaro mã Papa. Tõmipona jexiryke ypyno mana.

¹¹ —Naeroro otuarõtanohtorỹko ase moro poko ypoe rokẽ tãkye oeh-tohkõme, tãkye nymyry oeh-tohkõme.

¹² Ynara åko ase oya xine, imehnõ pyno ehtoko, opyno xine jehtoh samo. ¹³ Tope tõ pyno nymyry exikety tope tõ ewome mã orihñõko, orihpyra tope tõ ehtohme. Moro kure kuhse Papa a. Onymotyẽkara exino.

¹⁴ Jepeme matose jomipona awahtao xine.

¹⁵ Ynamotõme rokẽ pyra matose. Jepeme nymyry matose. Namoto tosẽ nyryry waro pyra mana. Yrome amarokõ jepeme matose. Papa nekarohpyry emero ekaroase oya xine. ¹⁶ Onymenekahpyrykõ kara ase. Amarokõ matose ynymenekatyamo. Tymenekase matose ya eperytaketõ sã oeh-tohkõme, jũmanatome jomipona oeh-tohkõme. Morarame emero ekarõko mã Papa oya xine jomi poe ekaroporyhtao oya xine.

¹⁷ Naeroro ynara åko rokẽ ase oya xine, imehnõ pyno ehtoko, åko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu poetory tõ ryhmãko imehnõ mana

¹⁸ —Jenetupuhpynõ ozehno xine toto ahtao, wenikehpyra ehtoko ypoko. Yzehno toh kynexine roropa pake. ¹⁹ Jenetupuhpyra awahtao xine ozehno xine pyra mã toto, topekõme oexirykõke. Yrome tymenekase ya oexirykõke jenetupuhpynõ epeme pyra toehse matose. Morara exiryke ozehno xine toh mana tysã xine pyra toehse oexirykõke. ²⁰ Jomiry poko wenikehpyra ehtoko, “Ymotye pyra matose ypoetoryme oexirykõke.” Yryhmaryhtao imehnomo a oryh-matorỹko roropa mã toto ysaaro. Mãpyra jomipona to-to ahtao õmipona xine mã exiõko roropa toto. ²¹ Yrome oryh-matorỹko mã toto, jomipona oexirykõke jenehpohpõ waro pyra toexirykõke roropa. ²² Oehpyra jah-tao toto onyhxiropyra Ritonõpo exiry toto rypyry poko, iirypyrykõ poko toto onurupyra jexiryke roropa. Yrome tooehse jexiryke tutuarõtase toto tyrypyrykõ poko. Morara exiryke toto hxirõko mã Papa. ²³ Yzehno exiketõ mã Papa zehno roropa mã toto. ²⁴ Mãpyra yjamtunuru onenepopitopyra jahtao toto onyhxiropyra Ritonõpo exiry iirypyrykõ poko. Mame yjamtunuru enepoase toto a repe tuhke. Yrome onenetupuhpyra toto. Naeroro toto hxirõko Ritonõpo mana. Yjami-tunuru enease toto yrome yzehno ro toto. Papa zehno roropa toto. ²⁵ Morara toehse Ritonõpo nymeropoh-pyryae ro pake Moeze a. Ynara tykase ynoro, “Yzetũ tanỹse eya xine epokapỹme,” tykase ynoro.

²⁶ —Äkorehmanekõ mã oehnõko, Zuzenu. Zae Ritonõpo ehtoh poko ämorepanekõme mã ynororo. Oehnõko mana Papa winoino. Mokyro enyohnõko ase Papa poe. Morarame ypoko otuarõtanohtorýko mana. ²⁷ Amarokõ roropa ypoko imehnõ tuarõtanoohnõko matose moinoro ymaro oexirykõke.

16 —Moro poko kuurutou, poremäpyra oehthokõme. ² Tãtamorepatohkõ tae otütanohtorýko ropa imehnõ mana. Morarame okynã pyra oetaparykohtao, “Ritonõpo akorehmãko sytatose. Aomi poe toto etapãko sytatose,” äko toh mã repe oetaparykohtao. ³ Oryhmatorýko mã toto Ritonõpo waro pyra toexirykõke, juaro pyra roropa toexirykõke. ⁴ Yrome moro poko kuurutou oryhmara ro xine toto ahtao. Imeïpo oryhmariohtao tuarõtãko matose jomihpyry poko.

Kurã Zuzenu erohtoh poko

—Pake ourupyra xine exiase amaro xine ro jexiryke. ⁵ Mame seromaroro jytoryke ropa ase otuarõtanohtorýko ase. Jenehpohpono a ytõko ropa ase. “Aza ytõko ma?” kara matose ya. ⁶ Jytory poko turuse ya oexirykõke emynymãko matose. ⁷ Yrome etatoko pahne. Kurehxo jytory. Ytopyra jahtao Äkorehmanekõ oehpyra exiry. Yrome toytose jahtao enehpõko ase oya xine. ⁸ Toeohse ahtao mã sero nonopõkõ rypyry zumakapõko mana. Ritonõpo rokẽ mã iirypyrymãkõ kurãkary waro. Moro poko toto amorepãko mana. Jenetupuhpynõ wãnopry poko roropa toto tuarõmãko mana, enara. ⁹ Jenetupuhpyra sero nonopõkõ mana. Morara exiryke toto rypyry zumakapõko mana, jenetupuhpyra toto exiryke. ¹⁰ Papa a ytõko ase. Morara exiryke Ritonõpo zuzenu ämorepatorýko mana iirypyrymãkõ kurãkary poko Ritonõpo a. ¹¹ Pake joroko tamuru tapiakase Ritonõpo a ematohme apotoimo htaka. Morara exiryke Ritonõpo zuzenu otuarõmatorýko mana pohnõ apiakary poko toto papyry poko roropa apotoimo htaka.

¹² —Tuhke ourutohkõ nae ase repe. Yrome sero-maroro pitiko rokẽ ämorepatorýko ase wenikehpyra oehthokõme, oweniketyrykõino. ¹³ Yrome Zae exikety zuzenu toeohse ahtao otuarõtanohtorýko mana zae exiry poko emero. Ritonõpo zuzenu mã tamoreme oturupyra mana. Ritonõpo nekarohpyry rokẽ tyra ekarõko ropa oya xine mana. Ourutorýko mã aporo morohne poko osemazuhme. Morarame inekarotopõpyryae ro exiko mana. ¹⁴ Imehxo jexiry enetupuhpõko mã oya xine. Jomiry etaryke tyra ekarõko ropa oya xine mana otuarõtatohkõme. ¹⁵ Emero Papa zuaro exiry waro ase. Oxisã ynanase. Morara exiryke morara ykã oya xine, “Ritonõpo zuzenu ynekarohpyry ekarõko ropa mã oya xine,” ykano.

Omuhpe aporo äkyetãko ropa

¹⁶ —Okynã pyra jenekehnõko matose. Yrome okynã pyra jenẽko ropa matose, tykase Jezu.

¹⁷ Ynara tykase ipoetory tõ oxime rokene,

—Otara exiko na moromeïpo? “Okynã pyra jenekehnõko matose. Moromeïpo jenezomõko matose,” äko nae? “Papa a jytoryke ropa,” äko nae? ¹⁸ Oty katohmehkoh morara äko nae? Zuaro pyra sytatose, tykase toto. Oxime rokẽ toh tõturuse.

¹⁹ Toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine,

—Ynekarory poko oturupõko matou? “Okynã pyra jenekehnõko matose aporo. Moromeïpo okynã pyra roropa jenẽko ropa matose,” kary ya. Moro poko tokoh oturũko matou oxime rokene? ²⁰ Etatoko pahne, yhnãmõko matose, yrome jenetupuhpynõ tãkye exiko toh mana. Emynyhmãko matose aporo. Yrome imeïpo tãkye exiko ropa matose jenery ropahtao oya xine.

²¹ Nohpo ke mana enurusasaka tahtao tãkye pyra mana aporo samũ karyke tyra. Yrome tonuruse poeto ahtao toetuarimatopõpyry poko axi wenikehnõko ropa mana. Tãkye rokẽ exiko mana poeto eneryke tyra.

²² Mokyro sã rokẽ matose. Emynyhmãko matose aporo. Yrome oenatorýko ropa ase. Morarame tãkye exiko ropa matose tõsenepose ropa oya xine jexiryke. Morara ahtao imehnõ mã omynymapopyra xine mana.

²³ —Morarame Ritonõpo zuzenu toeohse ahtao, ya onekaropopyra matose. Etatoko pahne, topohme rokẽ ekaropõko matose Papa a. Morarame oya xine emero ekarõko mana jomi poe ekaroporyhtao oya xine.

²⁴ Ypoe onekaropopitopyra ro matose Papa a. Ekaropotoke eya, apoitohme oya xine, tãkye yronymyryme oehthokõme.

Tonetupuhpynõ esẽ poremäkaponeme mã Jezu

²⁵ —Osemazuhme tupimã ke kuamorepatose. Okynã pyra morohne ke ämorepakehtorýko ase. Tupimãkara ke ämorepatorýko ase Papa poko. ²⁶ Morara ahtao jomi poe ekaropõko matose Papa a. Morara exiryke, “Ekaropõko ase Papa a,” kara exiko ase. Amarokõ rokẽ oturũko matose topohme Papa a, ²⁷ opyno xine Papa exiryke. Ypyno oexirykõke mã opyno xine roropa mã Papa, aepyhpyryme Papa poe tonetupuhse roropa oya xine jexiryke. ²⁸ Papa maro ehxïpo toeohse ywy tarona. Seromaroro ytõko ropa ase taroino Papa a ropa, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁹ Ynara tykase ipoetory tõ eya,

—Seromaroro zae rokẽ yna zurũko mase. Tupimã ke pyra yna muruno. ³⁰ Emero zuaro mase. Seromaroro oenetupuhnõko ynanase. Oturupono se pyra roropa mase, zae rokẽ tõturuse oexiryke. Morara exiryke Ritonõpo poe aepyhpyryme oenetupuhnõko ynanase, tykase toto eya.

³¹ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Seromaroro menetupuhpynõ? ³² Yrome okynã pyra matose epãko oesaka xine. Urumekãko matose oenaroxirykõke. Toiroro exiko ase. Yrome toiroro nymyry pyra ase. Papa maro ase. ³³ Morara exiryke kuurutou moro poko, torëtyke pyra oehthokõme, ypoetoryme oexirykõke. Jenetupuhpynõ õsanumatorýko repe.

Orëpyra ehtoko. Jenetupuhpynõ esë poremäkapõko ase.

Jezu oturutopõpyry Tummy maro

17 Morarame tõturukehse tahtao, kakoxi Jezu tõsenuhmase. Ynara tykase ynororo,
—Papa, seromaroro jorihtohpo toehse nase. Ime jexiry enepoko imehnomo a. Morarame kuakorehmako ime oexiry enepotohme imehnomo a.
² Emero esëme tyripose ywy oya, toto kurakatohme, jenetuputyhpõkõ orihpyra ehtohme jümanatome.
³ Ynara ahtao orihpyra exiiko toto, Ritonõpome nymyry oenetuputyryhtao toto a, onenehpohpyryme jenetuputyryhtao roropa eya xine. ⁴ Ime oehtoh tonepose ya sero nonopõkomo a. Onyrohmanohpotopõpyry taotyhkanohse ya. ⁵ Papa, nono onyripyra ro awahtao ke amaro ehse ywy. Moro saaro kyriko ropa, amaro ime jehtopõpyry saaro.
⁶ —Seropõkõ jenetuputyhpõkõ tutuarõtanohtose ya opoko. Opoetoryme toh kynexine. Naeroro mokaro mekarone ya. Õmipona toh toehse. ⁷ Naeroro tuaro toehse roropa toto onekarohpyry poko. Ya onekarohpyry enetupuhpõkõ toto onekarohpyryme exiryke.
⁸ Onekarohpyry ya ekaroase eya xine. Totase toto a. Zae enetupuhpõkõ roropa toto. Amaroino joehtopõpyry waro toto. Onenyokypyryme jenetupuhpõkõ toto.
⁹ —Kure toh tyriko, äko ase oya Papa. Emero jenetupuhpynõ poko kara ase. Jenetuputyhpõkõ poko rokë morara äko ase, opoetoryme toehse toto exiryke.
¹⁰ Ypoetory opoetoryme toh mana. Opoetory roropa ypoetoryme toh mana. Morara exiryke ime jexiry enëko imehñõ mana, kypoetory tõ eneryke tyya xine.
¹¹ Seromaroro oya ytõko ase. Sero nono rumekäko ase. Yrome kypoetory tõ sero nono onurumekara toto. Papa kurano, ewomako toto ajamitunuru ke, ya onekarohpyry panõ ke. Opoenõ oximaro osepyntokõme tyriko, kysä toto ehtohme. ¹² Toto maro jahtao towomase toto ya ajamitunuru ke. Jamihme kyriase Papa, toto ewomaneme. Toto onyhtomapopyra exiasene. Mokyro a rokë tonetupuhkehse ywy toiro. Tymenekase ynororo apotoimo htaka omõketyme. Pake onekarotopõpyryae ro omõnõko mana apotoimo htaka. ¹³ Seromaroro ytõko ase oya. Morara exiryke morara äko ase taro ro jahtao, tãkye ypoe toto ehtohme yronymyryme. ¹⁴ Onekarohpyry ekaroase eya xine. Morara exiryke mã toto zehno jenetupuhpynomo, tysä xine pyra toto exiryke, ysä toehse toto exiryke. ¹⁵ “Aroko toto taroino,” kara ase oya Papa. Yrome ewomako toto joroko tamuru toto onyryhmara ehtohme. ¹⁶ Jenetupuhpynõ sä pyra ase. Morararo mã jenetuputyhpõkõmo, jenetupuhpynõ sä pyra mã toto. ¹⁷ Opoenõme tyriko toto, õmiry etaryke eya xine, zae õmiry exiryke. ¹⁸ Toto aropõko ase sero nono poro, zae imehñõ amorepatohme toto a, oya jenehpotopõpyry saaro nono pona. ¹⁹ Mokaro pyno jexiryke orihñõko ase, opoetoryme nymyry toto ehtohme.

²⁰ —Toto poko rokë pyra oturũko ase oya Papa. Imehñõ poko roropa, imeiõpo opoetoryme exiketõ poko oturũko ase. Kypoetory tõ omiry etaryhtao tyya xine jenetupuhpõkõ toh mana. ²¹ Ynara äko ase oya Papa, osepynto tyriko toto, osepynto kuehtoh samo, ypynto oexiry samo, opyno roropa jexiry samo, osepynto roropa toto ehtohme, onenehpohpyryme jenetupuhpõkõ imehñõmo a roropa. ²² Imehxo tyripose toto ya, ime jexiry tonepose oya exiryke eya xine osepynto toto ehtohme osepynto kuexiry samo. ²³ Toto maro ywy, ymaro omoro, oximaro yronymyryme toto ehtohme, onenyokypyryme jenetupuhpõkõmo a, toto pyno oexiry enetupuhpõkõ roropa eya xine, ypynto oehtoh saaro.

²⁴ —Papa, wenetupuhpoase eya xine. Naeroro toto arory se ase jesaka, imehxo jexiry enepotohme toto a. Ime jehtoh mekaroase ya ypynto oexiryke. Moinoro ypynto omoro, nono onyripyra ro kuahtao. ²⁵ Papa kurano, awaro pyra seropõkõmo. Yrome awaro ase. Moxiä roropa awaro toehse. Jenehpotopõpyry waro toehse toh oya. ²⁶ Opoko tutuarõtanohtose toh ya. Toto tuarõtanohtopõko ro ywy, ypynto oexiry waro toto ehtohme, asamo ypynto toto ehtohme roropa, jüme toto maro jehtohme, enara, tykase Jezu Tummy netaryme.

Jezu apoitopõpyry juteu tomo a

(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53)

18 Morarame tõturukehse Jezu ahtao Tummy maro, toytose typoetory tõ maro. Keterõ iporiry mõpozakoxi toytose toto tupito pona. ² Moro waro kynexine Juta Jezu ewokane. Morotona Jezu ytokehpyra ehse typoetory tõ maro rokene. ³ Morara exiryke morotona toytose Juta, tupito pona. Tymaro soutatu tõ tarose Ritonõpo maro oturutoh erase tõ maro. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary naropotyã mokaro kynexine, parixeu tõ naropotyã roropa kynexine. Typyreke toytose toto. Tozure roropa toytose toto, koko exiryke. ⁴ Morarame tuaro kynexine Jezu, towokary waro. Toorikyry waro roropa kynexine. Morara exiryke toto ëpatakãmase toytose ynororo. Ynara tykase eya xine,
—Onoky zupiko matou? tykase.
⁵ —Jezu Nazarepono, tykase toto.
—Ywy ha Jezu, tykase ynororo eya xine.
Juta mokaro maro kynexine, Jezu ewokane.
⁶ Morarame, “Ywy ase,” kary etaryke tyya xine myaro ropa toeramase toto. Nono pona toepukase roropa toto. ⁷ Tõturupose ropa Jezu eya xine,
—Onoky zupiko keh matou? tykase ynororo.
—Jezu Nazarepono, tykase toto.
⁸ —Ywy ase Jezu, ykahxo puhko oya xine. Jupiryhtao oya xine, moxiä aropotoko ropa, tykase ynororo eya xine.
⁹ Pake Tummy maro tõtururuhtao ynara tykase Jezu, “Papa, onekarotyã ya poko ase tomeseke. Toto onyhtomapopyra exiasene,” tykase. (Morara exiryke ynara tykase ynororo Juta tomo a, “Jupiryhtao oya xine, mox-

iã aropotoko ropa,” tykase Jezu eya xine. Tõmihpyryae ro morara tykase Jezu eya xine.)

¹⁰ Ximão Peturu kynexine tytapemake. Moro tapema ke imepỹ akotyry se kynexine. Jezu ewomary se repe. Yrome Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto rokẽ typanasahkase eya. Tapurose rokẽ eya. Mokyro ipanakahpyry esety kynexine Mauku. ¹¹ Ynara tykase Jezu,

—Atapemã tyriko ropa ã aka. Osepynoh wekaroh? Osepyno pyra reahse. Papa omipona ase jorikyry ponãmero, tykase Jezu Peturu a.

Jezu arotopõpyry Anasa ãpataka

¹² Morarame Jezu tapoise soutatu tomo a. ¹³ Tymyhse tarose eya xine Anasa ãpataka. Anasa, Kaipa meretamuru kynexine. Kaipa Ritonõpo maro oturuketõ tuisary kynexine. ¹⁴ Mokyro ynara kahpõ kynexine juteu tomo a pake Jezu orikyry poko, “Kurehxo toiro orikyry kuewokõme, orihpyra kuehtohkõme emero porehme,” kahpõ kynexine juteu tomo a.

“Jezu waro pyra ase,” katopõpyry Peturu a

(Mat 26.69-70; Mak 14.66-68; Ruk 22.55-57)

¹⁵ Jezu tokahmase Ximão Peturu tomo a imepỹ Jezu poetory maro. Mokyro, Peturu marõ waro kynexine Ritonõpo maro oturuketõ tuisary. Morara exiryke tomõse ynororo Jezu maro jarakapyhpyry aka, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary esaka. ¹⁶ Peturu omõpyra kynexine aporo. Jarakapyhpyry eutary myhto kynexine. Morarame mokyro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary zuaro ehtoh kýtone mya roropa Peturu poko. Kynoturune aporo nohpo a, apuru eraximane a. Peturu tonehse tymaro moro taka rahkene. ¹⁷ Ynara tykase nohpo Peturu a,

—Jezu poetoryme pyrah mah? tykase, tõturupose.

—Arypyra, tykase Peturu.

¹⁸ Morarame osũtoh tukase soutatu tomo a, kõxikene toexirykõke. Osũnõko toh kynexine apoto myhto. Morarame toto a toytose Peturu osũse roropa. Xikihme rokẽ kynexine ynororo.

Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ãpataka

(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Ruk 22.66-71)

¹⁹ Morarame Jezu a tõturupose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ipoetory poko, inamorepatopõpyry poko, enara. ²⁰ Ynara tykase Jezu eya,

—Jarao rokẽ uruase toto, atamorepatoh tao, Ritonõpo maro oturutoh tao amorepasene toto, juteu tõ oximõtõh tao, enara. Tonesẽme rokẽ amorepase toto.

²¹ Morara exiryke oty katoth oturupõko mah ya. Jetahpõkomo a ekaropoko ynamorepatopõpyry poko. Jomihpyry waro mã toto, totase tyya xine exiryke, tykase Jezu eya.

²² Morarame Jezu omiry etaryke tyya tõtãmase soutatu a.

—Ritonõpo maro oturuketõ tuisary onypoihtopyra exiko, tykase ynororo Jezu a.

²³ Yrome ynara tykase Jezu eya,

—Azahkuru jahtao, oty azahkuru kynahko? Azahkuru jehtoh ekaroko moxiamo a etatohme. Yrome zae rokẽ jomiry ahtao jõtãmara exiko, tykase Jezu soutatu a.

²⁴ Morarame Kaipa a Jezu aropone Anasa, tymyhse ro. (Kaipa roropa Ritonõpo maro oturuketõ tuisary kynexine.)

“Jezu waro pyra ase,” katopõpyry ropa Peturu a

(Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Ruk 22.58-62)

²⁵ Peturu osũnõko ro kynexine. Ynara tykase imehnõ eya, tõturupose,

—Mokyro poetoryme pyra hma? tykase toto, tõturupose Peturu a.

—ÿ, Ipoetoryme pyra ase, tykase, Peturu a tozuhse toto.

²⁶ Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto moroto kynexine. Peturu nypanakahpyry ekyry kynexine.

Ynara tykase ynororo Peturu a,

—Omorom make tupito po? tykase.

²⁷ —Arypyra, ywy kara akene, tykase Peturu. Mame kuratiri totase eya.

Pirato ãpataka Jezu ehtopõpyry

(Mat 27.1-2,11-14; Mak 15.1-5; Ruk 23.1-5)

²⁸ Morarame Jezu tarose ropa toto a Kaipa tapyĩ tae kowenu tapyĩ taka. Emehsasaka kynexine. Kowenu tapyĩ taka omõpyra juteu tomo tyrypyhpyke toexirykõino, Paxikoa pona tõtuhthõkõme. ²⁹ Morara exiryke tutõtase Pirato, tapyi tae, toto ãpatakãmase. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Oty pokoino mose hxirõko matou? tykase.

³⁰ Ynara tykase juteu tuisary tõ eya,

—Ajoajohpe pyra mosero ahtao, oya onenehpyra ynanexiry, tykase toto.

³¹ Ynara tykase Pirato,

—Amarokõ ikuhtoko atamurukõ nymerohpyry poe, tykase eya xine.

Yrome ynara tykase toto eya,

—Omorom ro ikuhko kowenu omi poe aorihmapotohme. Kowenu omi poe ahno anaorihmaposaromepyra ynanase, tykase toto eya. ³² Morara tykase toto Jezu omihpyryae ro wewe pokona exihmary poko. “Kapu ae Ayhtohpyry anỹnõko mã toto wewe pokona,” katopõpyryae ro eya. Morara tykase juteu tomo, aomihpyryae ro.

³³ Tapyi taka toytose ropa Pirato. Ynara tykase ynororo Jezu a,

—Juteu tõ tuisaryme mahno? kynako kynoturupone Jezu a.

³⁴ Ynara tykase Jezu eya,

—Åmoreme tokoh morara ãko ma ya? tykase.

³⁵ —Arypyra, ekaropõko rokẽ ase, juteume pyra jexiryke. Oekyry tõ kuh oekarõ ya hko. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ roropa oekarõ toh ya. Otyh mypokõnopyahse? tykase ynororo eya, tõturupose.

³⁶ —Ywy, sero po tuisame pyra ase. Sero po tuisame jahtao ypoetory tō jewomary, japoipopyra toh exiry juteu tomo a. Tuisame pyra ase taro, tykase Jezu eya.

³⁷ Ynara tykase Pirato,

—Tuisame nymyry mah? tykase.

Ynara tykase Jezu eya,

—Zae morara mykano, tuisame jexiry poko. Moromero tooehse ywy sero nono pona, zae rokē imehnō zurutohme. Zae exiketō jomiry etāko, emero porehme.

³⁸ —Oty moro zae exiry? tykase Pirato eya.

Jezu ekarotopōpyry aorihmapotohme

(Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Ruk 23.13-25)

Morarama mya roropa tutūtase ropa Pirato. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Kure rokē nase ynororo, orihpỹme. ³⁹ Yrome toipe matose Paxikoa riryhtao oya xine imenekāko toiro orihpỹme ehtohme. Itūtanohpōko ropa matose ya orihpyra aehtohme. Mosero se pyra hmatou otuisarykōme, kynako eya xine repe.

⁴⁰ Yrome ise pyra toh kynexine ipunaka.

—Arypyra, ise pyra ynanase. Parapa se rokē ynanase, tykase toto Pirato a.

Mokyro Parapa kynexine karimotakehpyny.

19 Morarama Jezu typipohpose Pirato a. ² Mame omoxino risē tyrise zuhpokoxi parimā sā tyrihpypy soutatu tomo a, “Tuisame mase,” katohme tyya xine. Eunohtohme rokē tyrise eya xine. Mame upo ke kurā ke tupohose eya xine roropa. ³ Morarama eya tooehse toto, imehnō soutatu tō tooehse.

—Tuisa konōto, juteu tō tuisary, tykase toto Jezu a, ipoihtōko rokē toh kynexine. Morarama tōtātāmase eya xine tomarykō ke.

⁴ Morarama Pirato tutūtase ropa tapyi tae. Ynara tykase ynororo imoihmākomo a,

—Mokyro enehse ropa ytōko ase onenerykōme. Aorihmapory se pyra ase. Oty pokoinohxo aorihmapōko ha, tykase Pirato eya xine.

⁵ Naeroro tutūtase Jezu tuhpōke, omoxino risē ke. Tupoke kurā ke roropa kynexine.

—Mosero ynororo. Enetoko ke, tykase Pirato eya xine.

⁶ Morarama Jezu eneryke tyya xine ynara tykase toto opore,

—Wewe pokona exixihmapoko aorihthohme. Wewe pokona exixihmapoko aorihthohme, tykase toto. Jamihme tōmitase toto.

Ynara tykase Pirato eya xine,

—Amarokō arotatoko. Exixihmatatoko. Ywy aorikyry se pyra ase repe. Morara exiryke arotoko, tykase eya xine.

⁷ Ynara tykase juteu tomo,

—Yna tamuru omihpyry poe aorikyry se ynanase. Ritonōpo mūkurume tōsekarose exiryke aorihmapory se ynanase.

⁸ Morara kary etaryke tyya Pirato tōserehse itamurumehxo mokaro omiry etaryke tyya. ⁹ Kynomōne ropa tapyi taka Jezu a oturupose.

—Oze hmahno? kynako kynoturuzomopone ropa eya.

Yrome onezuhpyra kynexine Jezu. ¹⁰ Ynara tykase Pirato eya tozuhzomopyra exiryke,

—Oty katoh jezuzomopyra mah? Tuisame ase. Otūtanohpory se ropa jahtao otūtanohpōko ase. Yrome oexixihmapory se jahtao oexixihmapōko ase, tykase ynororo.

¹¹ Ynara tykase Jezu Pirato a,

—Tuisame oehtoh onekaropyra Ritonōpo ahtao, tuisame pyra mexiry. Yrome tuisame oehtoh tokarose Ritonōpo a exiryke sā rokē tuisame mase toehse. Mokyro rokē hxirōkohxo mā Ritonōpo jekarohpō oya. Ohxiropyrahko mana, tykase Jezu eya.

¹² Morara kary etaryke tyya Jezu tūtanohpory se ropa toehse ynororo ipunaka. Yrome juteu tō sekere tykase opore,

—Mokyro tūtanohpory ropahatao oya Īperato epeme pyra mase exiko. “Tuisame ase,” kahpō mā Īperato epeme pyra mana, tykase toto Jezu poko.

¹³ Morara kary etaryke Jezu tarose ropa eya jarānaka ropa. Morarama typorohse Pirato, terekatu porohtho pona. Moro esety Topu risē zara (juteu tō omiryae moro esety Kapata). ¹⁴ Mame tōmehse. Moroe ro kokonie pukuro Paxikoa riko toh kynexine. Ynara tykase Pirato juteu tomo a,

—Mose otuisarykomo, tykase eya xine.

¹⁵ Mame ynara tykase toto eya,

—Etapapoko ty! Etapapoko ty! Wewe pokona exixihmapoko, tykase rokē toh Pirato a.

—Otuisarykō exixihmapory se hmatou, wewe pokohna? tykase eya xine Pirato.

Mame ynara tykase toto eya,

—Toiro tutuisake ynanase. Īperato rokē mā yna tuisaryme, tykase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo Pirato a.

¹⁶ Morarama soutatu tomo a Jezu tokarose rahkene, wewe pokona exixihmatohme eya xine.

Jezu exixihmatopōpyry wewe pokona

(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Ruk 23.26-43)

Mame Jezu tarose soutatu tomo a rahkene. ¹⁷ Toxihmatoh tarose roropa eya. Toytose toto ypy pona. Ypy esety Upuhpōpo. (Epereu omiryae moro esety Koukotta kynexine.) ¹⁸ Moroto wewe pokona Jezu toxixihmase eya xine. Imehnō roropa toxixihmase wewe pokona eya xine Jezu maro. Toiro Jezu apotunuru wino toiro ipoozery wino, enara. ¹⁹ Morarama wewe tymerose Pirato a rahkene. Jezu apō pokona tynymerohpory tyrise eya emero tonesēme. “Jezu Nazarepono juteu tō tuisary,” me tymerose eya. ²⁰ Moro tonese juteu tomo a tuhke, atameke pyra pata exiryke exixihmatopōpyry a. Oseruao omi kynexine tymerose eya, epereu omiryae, ratina omiryae, kyreku omiryae. Enara kynexine tymerose eya. ²¹ Ynara tykase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, juteu tō tuisary tomo,

—Oty katoh juteu tō tuisaryme tymerose oya? Ynara rokē imeroko, “Ywy ase juteu tō tuisary, kahpō

mosero," katoh rokē imeroko morotona, tykase toto eya.

²² Ynara tykase Pirato eya xine,
—Ynymerohpyry onytyorōmara ase. Ah morara rokē nexino, tykase eya xine ynororo.

²³ Morarame Jezu toxixihmase ahtao wewe pokona soutatu tomo a, zuponŷpyry tapiakase eya xine tupōkōme. Asakoropane soutatu tō kynexine. Mame upo mosā tapoise roropa eya xine ixixīpyny, tytororo exikety. ²⁴ Ynara tykase toto,

—Onyxihxihkara sehtone. Topu pisarara rokē sematone upo mosā apoitohme kyya xine, tykase toto.

Morara kynako toto pake Ritonōpo nekarotopōpyryae ro,

"Juponŷpyry apiakāko toh mana, tupōkōme.

Topu pisarara emāko toh mana juponŷpyry mosā apoitohme tyya xine," katopōpyryae ro urutōkomo a. Morara tyrise soutatu tomo a rahkene.

²⁵ Moroto kynexine Jezu eny. Exixihmatoh myhto kynexine ynororo typaxiry maro. (Imehnō nohpo tō maro kynexine, Maria maro. Kyropa pyty Maria kynexine.) Maria Matarena roropa, enara toh kynexine moroto. ²⁶ Morarame tyse enene Jezu. Tonuru zamaro exikety enene roropa. Ynara tykase ynororo tyse a,

—Aja omūkurume mose tyriko, tykase tyse a ynororo.

²⁷ Morarame typoetory a ynara tykase roropa ynororo,

—Mose asame tyriko, tykase eya. Morara exiryke Jezu enŷpyry tarose tyya tytapyī taka tymarōme ahtohme.

Jezu toorihse rahkene

(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Ruk 23.44-49)

²⁸ Morarame toerohtopōpyry otyhkary waro toehse Jezu. Morara exiryke Ritonōpo omihpyryae ro,

—Tuna se hano, tykase ynororo.

²⁹ Moroto kynexine kasana taōke ikataī exikety ke. Morarame mauru panō tyrise wewe pokona, moro eukuru anŷtohme, Jezu ohpatohme. ³⁰ Ēxīpo,

—Epo. Notyhkano, kynako eya xine toerohtopōpyry poko.

Morarame morara kaxīpo sā rokē toetywykase zupuhpyry. Kynorihne rahkene.

Jezu ekepyry tuose warata ke soutatu a

³¹ Morarame juteu tō tōturuse Pirato maro. Ynara tykase toto,

—Wewe pokona exixihmatyā etapazomopoko. Jaximorykō zehpyry etapapoko axī toto orihtohme, toto outhme ropa wewe poe. Morara se ynanase sextafeirame exiryke. Ahno ekepyry nomory se pyra ynanase wewe poko oserematohme exiryke. Paxikoame exiryke roropa, tykase toto. ³² Morarame soutatu tō toytose wewe pokona exixihmatyā etapazomose jaximorykō pokona, axī toto orihtohme. Osemazuhme Jezu maro exixihmatyā jaximorykō pokona

totapazomose eya xine. ³³ Morarame Jezu tonese tyya xine ahtao aorikyry tonese eya xine. Morara exiryke jaxiry pokona onetapara toh tokurehse toorihse exiryke. ³⁴ Toiro soutatu a tuose warata ke ikumikyhnyaka. Tuotopōpyry ae munu axī tutūtase tuna maro. ³⁵ Moro tonese ya. Morara exiryke moro poko ourutorŷko ase. Zae aehtoh waro yna exiryke, zae jexiry waro roropa ase. Morara exiryke zae rokē ynymerohpyry mā moro poko, enetupuhtohme oya xine.

³⁶ Morara kynexine, pake Ritonōpo nymeropohpyryae ro, "Jehpyry onuhmopyra mā toto," katopōpyryae ro, urutōkomo a, onuhkohpyra toh kynexine. ³⁷ Moro roropa pake Ritonōpo nymeropohpyryae ro, "Tunuwohpyrykō enēko rokē mā toto," katopōpyryae ro urutōkomo a tunuwohpyrykō tonese rokē eya xine.

Jezu zonētopōpyry

(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Ruk 23.50-56)

³⁸ Morarame Joze moroto kynexine, Arimateapono. Toytose ynororo Pirato a. Ynara tykase,

—Jezu ekepyry se ase zonētohme, tykase ynororo Pirato a. (Joze Jezu poetoryme kynexine. Yrome juteu tō tuisary zuno toexiryke tokare pyra rokē Jezu poetoryme ynororo kynexine.) Morarame,

—Aroko, tykase Pirato exiryke Jezu ekepyry arone rahkene zonētohme. ³⁹ Mame Joze maro Nikotemu kynexine. Jezu ekepyry arotosome kynexine. Nikotemu mokyro, pake orihpyra ro Jezu ahtao koko aytohpory Jezu enese. Mokyro a tauku panō tarose, 33 kirume. Ixtaratu esety mira, aroe, enara kynexine, inarotyamo.

⁴⁰ Jezu ekepyry zōtone toto kamisa kurā ke. Ixtaratu ke typomase. Typutoputohmase roropa toto a ixtaratu panō ke jōtoryhtao. Toipe juteu tomo morara ehse tokepyrykō zōtōko, ipomāko zonētohme. ⁴¹ Mame moe pyra tupito kynexine Jezu exixihmatopōpyry a. Moroto kynexine zonētopo, topu tyrisenano, moro tupito po. Imepŷ ekepyry zonēpitopyra kynexine moro aka. ⁴² Morarame yrokokoro juteu tō oserematohme exiryke, moe pyra onētoh exiryke roropa, moro aka rokē tonēse eya xine tātaryporykōke.

Jezu ěsemātopōpyry ropa

(Mat 28.1-8; Mak 16.1-8; Ruk 24.1-12)

20 Morarame pakeimo toytose Maria Matarena, xinuxinukutume ro ahtao, nomīkoae, okepy esa-ka. Morarame okepy apuru tysyryhmase tonese nohpo a topu risemy. ² Morarame moro eneryke tyya toeramase ropa ynororo. Tururume toytose ropa ynororo Ximāo Peturu tō zuruse. Peturu maro Jezu zamaro exikety kynexine. Ynara tykase nohpo eya xine,

—Esaē Jezu ekepyry tarose kynako imehnomo a. Aza tarose kynako otarāme? tykase ynororo eya xine.

³ Morarame Peturu tō toytose Jezu poetory imepŷ maro tururume, Jezu ekepyry esahpyry enese. ⁴ Asakoro toytose toto tururume. Yrome Peturu tymotyĕkase imarano a. Imarō toeporehkase osemazuhme okepy esahpyry pona. ⁵ Moroto tupueh tykase tahtao kamisa tonese eya, okepy zōtŷpyry, eutahpyry ao. Yrome

omöpyra ynororo kynexine. ⁶ Morarame ĩkapo Peturu tooehse. Tomöse ynororo okepy esahpyry aka. Eya tonese okepy zötýpyry moro ao. ⁷ Zupuhpyry zötýpyry tonese roropa eya. Imyhto tonese eya. Atakahpo kara kynexine. ⁸ Morarame osemazuhme aepyhpyry tomöse roropa. Moro eneryke tyya Jezu ěsemã-topöpyry tonetupuhse eya.

—To! Tösemãse ropa nae, tykase tyya rokene. ⁹ (Ritonöpo omihpyry poko tuarötara ro toh kynexine Jezu ěsemamyry ropa poko aorihxípo.) ¹⁰ Morarame toytose ropa toto tytapyĩkõ taka.

Tösenepose ropa Jezu Maria Matarena a (Mat 28.9-10; Mak 16.9-11)

¹¹ Morarame Maria xitãko kynexine okepy eutahpyry myhto. Morarame tupueh tykase tyxitaryhtao ro. Eutary aka tösenuhmase. ¹² Morarame Ritonöpo neny-ohtyã tonese eutary ao, asakoro, upo karimutumã ao toto. Moro tao typorohse toh kynexine, Jezu ekepyry esahpyry pona. Toiro zupuhpyry esahpyry wino, toiro ipupuru esahpyry wino roropa.

¹³ —Xihxi, oty katoh xitãko mah? tykase toto, töturu-pose.

Ynara tykase Maria,

—Utuisary tarose imehnomo a. Otarãme aza tarose toto a? Zuario pyra ase, tykase nohpo eya xine.

¹⁴ Morara kaxípo toeramase ropa ynororo. Jezu tonese tÿkae xikihme. Yrome imepÿme tokarose nohpo a.

¹⁵ —Oty katoh xitãko mahno? Onoky zupĩko mahno? tykase Jezu nohpo a.

Tupito eraseme tokarose nohpo a. Ynara tykase ynororo eya,

—Mokyro tarose oya ahtao kuuruko, zuaro jeh-tohme, ekepyry enehse ropa jytotohme, tykase nohpo eya.

¹⁶ —Maria, tykase Jezu eya.

Tösenuhmase ynororo. Ynara tykase epereu omiryae,

—Raponi, tykase nohpo, (Amorepatono, kary.)

¹⁷ —Apoipoito pyra exiko. Onuhpyra ro ase Papa a. Morara exiryke ytoko. Jakorõ tö zuruta ypoko. “Jezu eneno,” kaxita toto a. “Ytõko mã rahkene Tummy a, Kummykomo a, Ritonöpo a, Kyrihpõkomo a,” kaxita, tykase Jezu nohpo a.

¹⁸ Morarame Jezu poetory tomo a toytose.

—Jezu eneno, tykase nohpo toto a.

Morarame Jezu omihpyry tokarose nohpo a, kaxiko katopöpyry tokarose ropa eya xine.

Tösenepose ropa Jezu tymarõkomo a (Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49)

¹⁹ Morarame tykohmãse ahtao nomĩkoae ro töximöse Jezu poetory tomo tapyi tao. Tapyi eutary tapuruse toto a, juteu tuisary tö zuno toexirykõke.

Morarame Jezu tooehse toto rãnaka. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Torëtyke pyra ehtoko, tykase eya xine. ²⁰ Morara kaxípo tomary tonepose eya xine. Tuotopöpyry roropa tonepose eya xine warata eutahpyry tukumikyhny po tonepose eya xine. Tãtäkyemase toto Jezu eneryke tyya xine. ²¹ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine,

—Torëtyke pyra ehtoko. Morara exiryke jeny-ohtopöpyry saaro Papa a oenyohitorÿko ase, tykase Jezu eya xine. ²² Morara kaxípo pũ tykase ynororo toto pona. Ynara tykase eya xine,

—Ritonöpo zuzenu ekarõko ase oya xine. Aomipona ehtoko. ²³ Imehnõ rypyry tykorokapose oya xine ahtao, toto rypyry korokãko Ritonöpo mana. Yrome iirypyrykõ onykorokapopyra awahtao xine Ritonöpo a, iirypyryme ro toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tome maro Jezu ehtopöpyry

²⁴ Toiro Jezu poetory moroto pyra kynexine. Tome pyra kynexine. Kamaramanöpo wãtasẽ pyra kynexine, toto rãnaka Jezu tooehse ahtao. ²⁵ Morarame Tome tonese ropa tyya xine ahtao,

—Jezu ynaneneno, tykase toh eya repe.

Yrome ynara tykase ynororo,

—Perëku eutahpyry enery se ase emary poko. Jemary onẽmara jahtao perëku eutahpyry aka, warata eutahpyry aka roropa, “Ajohpe,” ãko ase. Onenetupuhpyra ase. Mãpyra jemary tãmase ya ahtao, “Ajohpe pyra ro,” ãko ase, tykase ynororo eya xine.

²⁶ Toiro semana taropose ahtao töximöse ropa Jezu poetory tomo, tapyi tao. Tome roropa toto maro kynexine rahkene. Tapyi tisorotohtose repe. Yrome Jezu tooehse toto rãnaka. Ynara tykase eya xine,

—Torëtyke pyra ehtoko, tykase ropa eya xine Jezu.

²⁷ Morarame Tome a ynara tykase ynororo,

—Jemary eneko. Oemary tyriko sã aka, perëku eutahpyry aka. Oemary tyriko ukumikyhny aka roropa warata eutahpyry aka. “Ajohpe”, kara exiko jẽsemã-topöpyry ropa poko. Wenetupuhko, tykase Jezu eya.

²⁸ —Jesẽ mase. Ritonöpome mase, tykase Tome.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya,

—Wenetupuhnohxo rahke? Osenepõ puh oya rohke. Imẽpo tãkye kuhse imehnõ exiko mana jenepyra ro ahtao jenetuputyryke tyya xine, tykase Jezu eya.

Oty katohme sero pape tymerose João a

³⁰ Tuhke rokẽ tyjamitunuru tonepose Jezu a typoetory tö neneryme. Yrome sero poko onymeropyra ase.

³¹ Ynara rokẽ tymerose sero poko ya nase, Jezu enetupuhnohme oya xine Ritonöpo nymenekahpyryme kukurãkanekõme. Morarame Ritonöpo mũkurume enetuputyryhtao orihpyra exiko matose jũme, katoh rokẽ tymerose ya.

Jezu osenepotopöpyry ropa 7mãkomo a

21 Moromeĩpo tösenepose ropa Jezu typoetory tomo a ikuhpo ehpio, Tiperiati ehpio. Ynara kynexine toto moroto, ² Ximão Peturu tö oximõme kynexine

Tome maro, Natanaeu maro, Zepeteu mükuru tō maro, imehnō asakoro Jezu poetory tō maro. (Natanaeu Kanaapō kynexine. Karirea rānaōpō kynexine. Tome kamaramanōpo wātasē kynexine). Enara toh kynexine moroto. ³ Morarame ynara tykase Peturu eya xine,

—Urankanase ytōko ase, kana anŷse, tykase toto a.

—Amaro ytōko ynanase, tykase toto eya.

Morarame toytose toto. Kanawaka tōtyrise toto. Moromeīpo toytose toh rahkene. Kana anŷse tōmehse toto. Yrome ananŷpyra tokurehse toto. ⁴ Mame xixi poreh karyhtao Jezu tonese toto a tuna ehpio. Yrome zuaro pyra toh kynexine, ahnome rokē tokarose eya xine. ⁵ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Aimo tomo, onoky manŷtou? tykase toto a.

—Arypyra, kana ananŷpyra ynanekurehno. Toiparo rokē ynanēmehno, tykase toto eya.

⁶ Ynara tykase Jezu eya xine,

—Tarāpa ematoko ropa moino akoxi āpotunurukō wino akoxi, kana anŷtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

Morara exiryke tarāpa tomase ropa eya xine tapotunurukō wino akoxi. Morarame anymyry se ropa toehse toh repe. “Somoky,” ykaxi, tykase toh repe. Tē omoxī toehse kana ke. Itamurume kana exiryke, omoxī toehse.

⁷ Ynara tykase Jezu zamaro exikety Peturu a,

—Kutuisarykō mokyro, tykase. Morara kary etaryke tyya tupō tamuruse ropa Ximāo Peturu a, ose-mazuhme touse tyya exiryke toerohtohme. Morarame kuhparo tykase Peturu nakuaka, Jezu maro toytotohme. ⁸ Mokaro imehnō Jezu poetory tō kanawae rokē ehpiokoxi ropa toytose toto. Kuremŷme tarose tarāpa eya xine. Tuna ehpiy moe pyra kynexine, otarāme sē meturume rokene. ⁹ Morarame toeporehkase toto ahtao apoto tonese eya xine kana purutopo. Kana tonese epo epurūko wyi maro.

¹⁰ —Ananympyrykō enehko xiaro, tykase Jezu.

¹¹ Kanawaka toytose Ximāo Peturu kana enehse.

Kana moity tarose eya tarāpa ao, soororome, Jezu a ekarotohme. Moroto kana tuhke, 153me tuhke exiry. Yrome tarāpa ekororohpyra.

¹² —Otuhtokose, tykase Jezu eya xine.

“Onokyh mahno?” kary se toh kynexine Jezu a repe. Ihxipŷke toexirykōke kara tokurehse toto, zuaro toexirykōke roropa. ¹³ Morarame wyi tytohtokase ty-poetory punero. Morararo kana tokarose eya xine.

¹⁴ Oseruao aehtoh moro kynexine aosenezomopory ropa typoetory tomo a tōsemāxīpo ropa.

Peturu maro Jezu ehtopōpyry

¹⁵ Morarame tōtuhkehŷpo xine ynara tykase Jezu Ximāo Peturu a, (João mükuru Peturu kynexine).

—Ximāo, moxiā motye ypyno mahno? tykase Jezu.

—ŷ, opyno jexiry waro mase, tykase Peturu Jezu a.

—Ypyno awahtao ypoetory tō pyno exiko. Kaneru esē toky tō poenō pyno ehtoh sā poetohti pyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁶ Morarame tōturupose ropa Jezu,

—Ximāo, ypyno mahno? tykase ropa eya.

—ŷ, opyno jexiry waro mase, tykase ropa Peturu.

—Morara awahtao ypoetory tō pyno exiko, kaneru esē toky tō pyno ehtoh sā toto pyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁷ Morarame Jezu tōturupose ropa oseruao,

—Ximāo ypyno mahno? tykase ropa Jezu eya.

Morarame toemynyhmase Peturu, “Ypyno mahno?” katopōpyry oseruao Jezu a exiryke. Ynara tykase ynororo,

—Jesē mase Jezu. Zuarō mase emero porehme. Opy-no jexiry waro mase, tykase Peturu eya.

—Morara ahtao ypoetory tō pyno exiko. Kaneru esē toky tō pyno ehtoh sā ypoetory tō pyno exiko, tykase ynororo Peturu a. ¹⁸ Mame ynara tykase ynororo eya,

—Poetome awahtao āmoreme omety eary mykyry waro mexine, openetatoh pona oytotohme. Yrome tāhpome toehse awahtao oemary myhnōko imehnō mana aarotohme oytory se pyra oehtoh pona, tykase Jezu eya. ¹⁹ Moro poko Peturu turuse Jezu a aorikyry poko, kure Ritonōpo ehtoh enepory poko roropa imehnomō a. Mame ynara tykase ropa Jezu eya,

—Ymaro eropa. Jomiry ekarokose imehnomō a, tykase eya.

Imepŷ tymarō maro Jezu ehtopōpyry

²⁰ Morarame tŷkakoxi tōsenuhmase Peturu. Jezu enuru zamaro exikety tonese eya. Jezu orihpyra ro ahtao eponaro aexihpyry kynexine Jezu a otuhtoh po. Ynara kahpō kynexine Jezu a, “Onoky mokyro owokatōme,” kahpō kynexine, Jezu orihpyra ro ahtao.

²¹ Mokyro eneryke tyya ynara tykase Peturu Jezu a, —Mose ke? Otara mosero exiko nae? tykase ynororo tōturupose.

²² Ynara tykase Jezu eya,

—Aorikyry se pyra jahtao joepyry ropa momohnōko mana. Oty katoh oturupōko ma ipohko? Eropa hkoty, tykase Jezu eya.

²³ Morara exiryke moro poko tōturuse toto, Jezu poetory tomo,

—Otarāme orihpyra mokyro mana Jezu oepyry ropa ponāmero, tykase toh repe ipoko. Yrome, “Orihpyra mokyro mana,” kara Jezu toehse. Ynara tykase rokene, “Aorikyry se pyra jahtao joepyry ropa momohnōko mana,” tykase rokē ynororo.

²⁴ Ywy ase Jezu poetory. Morara exiryke moro poko ymerono onenerykōme. Ynymerohpyry waro matose, zae jexiry waro roropa matose.

Etyhpyry

²⁵ Tuhke rokē Jezu nyrytyamo. Tymerose emero ahtao pape pokona, tuhke pape exiry. Otarāme sero nono motye exiry emero aerohtopōpyry tymerose ahtao. Sero nono aerohtopōpyry merosē pune pyra exiry, emero Jezu nyrytyā tymerose ahtao. Enara.

ATOS

Sero pape tymerose Ruka a. Toytoytose ynororo Pauru maro pata to punero.

Tynmerohpyryae Jezu poetory tō emātopōpyry poko ekarōko mana sero nono po. Tuhkākomo a Jezu tone-
tupuhse tosēkōme, juteu tomo a, juteutōkara a, enara.

Ritonōpo zuzenu nyrihpyry kurā ekarōko mana. Toerohse Ritonōpo zuzenu Jezu poetory tō maro, tōnuhse Jezu
ahtao kapu aka.

Imehnō amorepatopōpyry ekarōko mana Ritonōpo omiry poko Peturu tomo a, Pauru a roropa emero pata tō
punero.

1 Ynymerohpyry moro oneneryme jepe Teopiro.
Ywy ase Ruka. Apitoryme Jezu poko pape
ymeroase oneneryme. Inyrihpyry poko ymeroase,
kurākōkara kurākatopōpyry poko eya, imehnō
amorepatopōpyry poko eya roropa, ² aunuhtopōpyry
pona rokene kakoxi, kapu aka, enara. Morohne poko
ymeroase apitoryme. Mame onuhpyra ro tahtao
tōmiry ekaroase typoetory tomo a, tynymenekatyamo
a. Takorehmase roropa ynororo Ritonōpo zuzenu a ty-
poetory rohmanohpory poko. ³ Orihxīpo tōsenepose
ropa tuhke typoetory tomo a, orihpyn̄ȳpo samo. Tuhke
tutuarōmatopōpyry tokarose roropa eya xine. ⁴ Me
ēmep̄yry taropose eya tōsenepory poko eya xine,
Kuesēkōme Ritonōpo ekarory poko roropa eya xine.
⁴ Morarame tōximōse tahtao typoetory tō maro, toto
anaropopyra Jezu kynexine aporo. Ynara tykase ynororo
ro eya xine,

—Ytoytopyry ehtoko aporo. Taro Jerusarē po Papa
nekarory eraximatoko. Zuzenu oep̄yry eraximatoko.
Moro poko kuuruatose, ⁵ “João oēpurihkatone tuna
kuaka. Yrome tuhke pyra tynyhse awahtao xine,
Tuzenu ekarōko mā Papa oya xine,” ase oya xine,
tykase Jezu eya xine.

Jezu tōnuhse kapu aka

⁶ Pake ahtao Romapōkō tuisary juteu tō ešēme
kynexine. Mokyro se pyra juteu tō kynexine,
Romapōkō tuisary se pyra tutuisarykōme. Morara
exiryke tōximōse tahtao xine Jezu a tōturupose. Ynara
tykase toto eya,

—Otāto ahtao tuisa konōtome exīko mahno yna tuis-
ary myakāme? Seromaroro? tykase toto eya.

⁷ Jezu a tozuhse toto,

—Tamoreme rokē tuisame jyrīko Papa mana, ise tah-
tao. Naeroro zuaro pyra matose onekaropyra oya xine
exiryke. ⁸ Yrome tyjamtunuru ekarōko mā Papa oya
xine, Tuzenu ekarōko. Morarame ypoko imehnō tuarō-
tanohnōko matose Jerusarē po te, Jutea po te, Samaria
po te, emero pata to punero, tykase Jezu eya xine.

⁹ Morarame tōnuhse Jezu kapu aka typoetory tō
maro ehxīpo. Morarame akuru htaka toehse ahtao

tonekehse ipoetory tomo a. ¹⁰ Morarame Jezu poetory
tō osenuhmaryhtao ro kakoxi asakoro orutua kō toe-
porehkase toto rānaka, tupoke karimutumā ke.

¹¹ —Karireapōkomo, oty katohme kakoxi osenuh-
māko ro matou, kapu enēko? Mokyro Jezu taroino
arohpyry, tysaaro oehnōko ropa mana, kapu aka
tōnuhtopōpyry saaro, tykase toh aeporehkatyamo.

Juta myakāmatopōpyry sero

¹² Morarame toytose ropa toto, Jezu poetory tomo,
ypy poe, Oriwera poe, Jerusarē pona. Oriwera poe
moe pyra moro toto esary kynexine Jerusarē.

¹³ Morarame tapyi taka toytose ropa toto, Peturu tapyi
taka. Tōnuhse toto zara taka. Moroto Peturu tytapyike-
my. Peturu, Tiaku, João, Ātare, Firipe, Tome, Pa-
toromeu, Mateu, Tiaku Aupeu mūkuru te, Ximāo juteu
tō esary pynoto te, Juta Tiaku mūkuru, enara toh
tōnuhse zara taka. ¹⁴ Mokaro tehme kynexine Ri-
tonōpo omiry poko rokene. Ritonōpo maro oturūko
roropa kynexine nohpo tō maro, Jezu ē maro, Jezu ako-
rō tō maro, enara.

¹⁵ Morarame Jezu poetory rānao Peturu towōse tōtu-
rutohme. Mokaro oximōme 120mākō kynexine. Ynara
tykase ynororo,

¹⁶ —Orutua komo, wekyry tomo, etatoko ke jotururu.
Pake Ritonōpo a tymeropose Juta poko, Jezu ewokah-
pō poko. Ritonōpo zuzenu omi poe Tawi a tymerose,
zuarō Ritonōpo exiryke. Morara exiryke morara toehse
Juta. ¹⁷ Kymarō xine Juta nexiase repe. Yna maro
nerokuase.

¹⁸ (Yrome tineru tapoise eya tyrypyry emetakāme,
Jezu ewokatamitume. Moro tineru ke tupito topekahse
eya. Morarame toepukase ynororo tōsesenāxīpo.
Zuakuru toehmose. Zuahxirīrī tutūtase. Toorihse
rahkene. ¹⁹ Moro poko zuaro toh toehse Jerusarēpōko-
mo. Morara exiryke tupito tosehapse Munuhpāme.
“Akeutama,” āko aomirykomo.)

²⁰ —Ynara tymerose pake Ritonōpo papē pokona,
Saumo pokona,
“Ah esahpyry patāpome nexino,
imep̄ȳ osesaripyra ehtohme morotona,”

tykase.

—Ynara tymerose roropa,
“Apo imep̄y aorikyhp̄yry myak̄ame nerohno,”
me tymerose.

²¹ —Morara exiryke toiro Jezu marō symenekatone, kymaro xine Jezu ēsemamyry warono, ²² Jezu poko imehnō amorepatohme kymaro xine. Jezu maro ytoy-tokety se sytatose ēpurihkatopōpyry poe João a, kapu aka aunukuru ponāmero.

²³ Morarame asakoro tymenekase aporo eya xine, Joze Juxitu, (Pasapame roropa tosehke ynororo), Matia maro. ²⁴ Morarame tōturuse toto Ritonōpo a,

—Papa, emero ahno kurohtao enēko mase. Onoky mymenekano? Yna zuruko onymenekahpyry poko, ²⁵ yna maro aerohtohme Juta myak̄ame. Iirypyryme Juta toehse exiryke esaka tonyohse ropa mana.

²⁶ Morarame emenekatoh tapoise toto a, Ritonōpo nymenekahpyry waro toehtohkōme. Morarame Matia a tapoise tymenekatopo, toerohtohme 11mākō maro, 12me toto ehtohme ropa.

Ritonōpo zuzenu oeh̄topōpyry

2 Morarame oximōme toto ahtao ro juteu tō otuhtoh konōto toehse, Pētekoxite toehse. Moroto tapyi tao Jezu poetory to kynexine. ² Morarame tyryrykane konōto panō totase toto a topozakoxi xine. Tyhtose tapyi taka tyryrykane panono. ³ Morarame apoto panō tōtumakase. Tororo kane pano toepukase tapyitaōkō pona. ⁴ Morarame morotōkō aka Ritonōpo zuzenu tomōse. Tyotyrorōkō omiryae tōturupitose toto Ritonōpo zuzenu poe.

⁵ Moroto Jerusarē po juteu tō kynexine, Ritonōpo omipona exiketō tuhke. Juteu tō otuhtoh konōto pokoino, tuhke tosae xine toh tooehse, imeimehnō maro tuhke toh tooehse morotona. ⁶ Morarame moro ekary etaryhtao morohnome toytose toto tururume, enese. ⁷ Tōsenuruhkase toto tōmiryōkōae Jezu poetory otururuke.

—To! Otāto yna omiry waro toehse matou?
⁸ Karireapōkō amarokō repe. Yrome yna omiry waro amarokomo! ⁹ Taro ynanase, Paratiapōkomo, Metiapōkomo, Erāopōkomo, Mesopotamiapōkomo, Juteapōkomo, Kapatoxiapōkomo, Pōtupōkomo, Aziapōkomo, ¹⁰ Piritiapōkomo, Pāpiriapōkomo, Ejitupōkomo, Xirenepōkomo (Ripiapō Xirene), Romapōkomo, ¹¹ Arapiapōkomo, enara. Toitoinē Kereta poe aehtyā ynanase. Imehnō Arapia poe aehtyā roropa ynanase. Toitoinē juteu tō ynanase. Toitoinē juteu poenopuhpōkō ynanase. Moxiaro etāko ynanase yna omiryae toto exiryke. Morararo nase moxiamo tōmiryōkōme exiryke etāko toto Ritonōpo kypyno xine exiry poko, tykase toto. ¹² Moroto toh kynexine tōsenuruhkarykō poko. Toepohnohse toto.

—Oty moro? tykase toh tōturupose. ¹³ Yrome imehnomo a tounohse toto,

—Moxiā aet̄ȳt̄ȳā rokene, tykase toto. Toet̄ȳse tokarose toto a.

Peturu zurutopōpyry

¹⁴ Morarame Peturu tooehse 11mākō maro. Opore tōturuse imoihmākomo a,

—Etatoko pahne Juteapōkomo, Jerusarēpōkō roropa.

¹⁵ Oty katohme, “Toet̄ȳse,” āko matou yna poko? Et̄ȳ-toh zano pyra nase. Xixi onuhpyra ro nase. Et̄ȳpyra ynanase. ¹⁶ Yrome pake Ritonōpo nymeropohpyry Joeu a sero poko. Ynara tykase,

¹⁷ “Nono atakurohkary moe pyra ahtao ynara tyr̄iko ase, āko Ritonōpo.

Juzenu ekarōko ase oya xine.

Morarame om̄kuru tō oēxiry tō roropa jomiry ekarōko mana.

Nuasemākomo a osenepōko ase.

Tāhpomākomo a oturūko ase aosenety xine.

¹⁸ Ÿ, ypoetory pona emero Juzenu arōpōko ase, orutua kō pona, nohpo tō pona roropa.

¹⁹ Morarame jomiry ekarōko toh mā rahkene.

Tyoro sā tyr̄iko ywy kapu ao, nono po roropa, ōsenu-ruhkatohkōme, munu te, apoto te, orex̄ito konōto.

²⁰ Xixi zarumākōpōko ase.

Nuno kamirame ex̄iko mana munu samo.

Morarame okynā pyra ynymenekahpyry oehnōko ropa mana, tuisamehxo, ēmep̄yry kure moroto ahtao.

²¹ Morarame ‘Tuisa oenupunako ypoko,’ karyhtao oya xine ynymenekahpyry a,

enupunāko mā rahkē opoko xine, tykase Ritonōpo,” me tymerose Joeu a Ritonōpo omi poe.

²² —Etatoko pahne orutua komo, juteu tomo. Jarao nexiase Jezu Nazarepono. Ritonōpo zamaro ynororo kynexine. Morara exiryke tyjamihtanohpose eya kurākōkara kurākatohme ropa eya. Zuaro ro matohu?

²³ Pake Ritonōpo zuaro kynexine, Jezu exixihmapotoh waro. Toxixihmapose oya xine, zehnotokomo a. Moro waro Ritonōpo kynexine Jezu orihpyra ro ahtao.

Yrome, “Ah nexixihmā toto,” tykase Ritonōpo. ²⁴ Mame tōsemākāpose ropa ynororo Ritonōpo a. Jūme orih-pyn̄ȳpo sā toehse ropa ynororo typoremākāpory se pyra toexiryke toorih̄topōpyry a. ²⁵ Ynara tymerose kytamurukomo a, Tawi a, Jezu omiryeme, Ritonōpo omi poe,

“Papa, kokoro rokē oenēko ase ymaro.

Torētyke pyra ase, yjamihtanohneme oexiryke.

²⁶ Tāk̄ye ase opoko. Kure mase Papa.

Oeahmāko ase ypyno oexiryke.

Torētyke pyra ase, jorikyryhtao ro urumekara oexiryke.

²⁷ Toorihse jahtao jekepyry onymotanohpopyra mase om̄kuru nymyryme jexiryke.

²⁸ Jēsemākāpōko ropa mase, orihp̄yme jehtohme.

Tāk̄ye rokē jyripōko mase oēmyty eneryke ya,” me tymerose Tawi a Jezu omiryeme.

²⁹ —Wekyry tomo, topohme oturuxi amaro xine.

Pake kytamurukō Tawi toorihse. Ekepyry tonēse.

Ekepyry esary mōto mana seroae ro. ³⁰ Yrome Tawi urutōme kynexine Ritonōpo zuzenu omi poe. Zuaro ynororo Ritonōpo omi poe, Kyrixtu typaryme exiry

waro. Tuisa konõtome Kyrixtu exiry poko tuaro roropa, tymyakāme aexiry waro. ³¹ Ritonōpo omiry waro Tawi kynexine. Jezu ěsemamyry ropa waro roropa kynexine. Morara exiryke morara tykase ynororo, “Zuzenu onynomopyra Ritonōpo mana aorihtyã esao. Ekepyry motara roropa mana,”

tykase ynororo. ³² Tõsemākapose ropa Jezu Ritonōpo a. Ynanenease. Morara exiryke ourutorýko ynanase.

³³ Seromaroro Jezu tuisamehxo tyrise Ritonōpo a. Ritonōpo maro mana. Pake Ritonōpo tõturuse eya, “Juzenu ekarōko ase oya,” tykase Ritonōpo. Mame Tuzenu tokarose Jezu a rahkene. Morara exiryke senohne enēko matose. Ōmirykōae Ritonōpo omiry etāko matose. ³⁴ Kapu aka onuhpyra Tawi ekepyry kynexine. Jezu rokē tōnuhse. Ynara tymerose roropa Tawi a,

“Ritonōpo tõturuse Kuesēkomo a,
‘Oporohko seino, japotunuru wino, tuisame oexiryke,

³⁵ oepetōkara ke anamotomatohto ya,’ tykase Ritonōpo Tumūkuru a.”

Morara tymerose Tawi a pake.

³⁶ Izraeau tomo, tuaro ehtoko. Jezu mokyro onexihmahpyrykomo. Tuisame tyrise ynororo Ritonōpo a Kuesēkōme aehtohme, tykase Peturu eya xine.

³⁷ Morarame toemynyhmase toto Peturu omiry etaryke tyya xine,

—Morara ahtao oty rīko ynanah? tykase toto Peturu tomo a, tõturupose.

³⁸ Peturu a tozuhse toto,

—Oorypyrykō irumekatoko Jezu omipona oehthokōme. Osēpurihkapotoko Jezu Kyrixtu omi poe, oorypyrykō korokatohme Ritonōpo a. Mame Ritonōpo nekarory apoīko matose. Zuzenu kurā apoīko matose. ³⁹ Ritonōpo mā Tuzenu ekarory se oya xine, opoenomo a, moemoēkō patatōpōkomo a roropa, emero tyneahmatyamo a, tykase Peturu toto a.

⁴⁰ Morarame Peturu toto zurune itamurume Jezu poko. Otuhparo turuse toto,

—Emero iirypyryme matose. Iirypyryme oexirykō se pyra Ritonōpo mana. Naeroro oorypyrykō irumekatoko awānohpyra xine Ritonōpo ehtohme, tykase Peturu eya xine.

⁴¹ Morarame mokaro a Jezu tonetupuhse Peturu omiry etaryke tyya xine. Tōpurihkase toto Peturu tomo a. Moro ěmepyrayae tuhke tomāse toto Jezu poetoryme, 3.000me. ⁴² Morarame kokoro rokē tōximōse toto Jezu omiry etatohme, Peturu tomo a ekarory etatohme. Kure tõturuse toto. Oximōme tõtuhse toto. Kokoro rokē tõturuse roropa toto Ritonōpo maro.

Jezu poetory oximōme ehtopōpyry poko

⁴³ Morarame emero Ritonōpo zuno toehse toto, Peturu to nukurākatyã eneryke roropa tyya xine, kurākōkara tukurākase ropa exiryke Peturu tomo a.

⁴⁴ Morarame Jezu omipona exiketō oximōme kynexine. Tymōkomorykō tapiakase eya xine imehnō Jezu poetory tomo a. ⁴⁵ Tymōkomorykō tokarose roropa eya xine

imehnomo a tineru apoitohme tyya xine, apiakatohme imehnō Jezu poetory tomo a, etuarimara toehthokōme. ⁴⁶ Kokoro rokē morohnome Ritonōpo tapyĩ tao toh kynexine aomiry poko. Morarame Ritonōpo tapyĩ tae xiaxiake tõtuhse toto. Tākye rokē toh kynexine,

⁴⁷ —Ritonōpo kure mana, tykase toto. Tātākyemase toto. Jerusarēpōkomo a tyrypyrykō turumekase Jezu omipona toehthokōme. Kokoro rokē Jezu poetory tomākapose Ritonōpo a.

Ytoytopyĩ kurākatopōpyry ropa

3 Morarame Peturu toytose João maro Ritonōpo maro oturutoh taka Ritonōpo maro tõturothokōme. Xixi tywykahme toehse ahtao toytose toto.

² Mame toytorykohtao, ytoytopyĩ tonese toto a.

Moinoro morara tonuruse ynororo ytoytopyĩmero. Kokoro rokē arosene toto onao Ritonōpo tapyĩ pota taka, tineru apoitohme eya. Moro omōtoh Kurāme tosehapse kynexine. ³ Mokyro a Peturu eneryhtao João maro, toto ytoryhtao, tineru tokaropose eya. ⁴ Mame kurākara tonese tyya xine ahtao ynara tykase Peturu, —Xiaro kueneko, tykase Peturu.

⁵ Mame tōsenuhmase mokyro. Tineru pitiko eraximane.

⁶ —Tineru pyra ynanase. Yrome tyoro ekarōko ase oya. Owōko. Xikihme exiko. Jezu Kyrixtu okurākāko ropa mana, Nazarepono, tykase Peturu eya.

⁷ Mame kurākara xikihme tanýse emary poko Peturu a. Ipyrakū toekurākase ropa. ⁸ Pyhsekyh tykase ynororo. Xikihxikihme toytotose ynororo toekurākase ropa toexiryke.

—Kure Ritonōpo mana, tykase ynororo. Peturu tō maro tomōse ynororo Ritonōpo maro oturutoh taka. Tātākyemase ynororo. Pyhsekyhsekyh tykase. ⁹ Morotaōkō tutuarōtase kuranōpokara ytoytory eneryke tyya xine, “Kure Ritonōpo,” kary etaryke roropa tyya xine tutuarōtase toto.

—Mose ytoytopyñpo, tineru eraximahpō sero pota tão toekurākase ropa, tykase toto.

¹¹ Tōsenuruhkase toto mokyro eneryke tyya xine. Ritonōpo maro oturutoh taka omōtoh Saromão tapyĩme tosehapse. Moro tão Peturu kynexine João maro. Mokaro onurumekara aekurākahpyry ropa toehse. Moro taka toytose toto emero, enese.

—To! Kure matose, tykase toh eya xine.

Peturu zurutopōpyry Ritonōpo tapyĩ tao

¹² Morarame morohnome aepyrykō eneryhtao tyya ynara tykase Peturu,

—Orutua komo, wekyry tomo, serara ekurākano onenepitopyra hmatou? Jezu rokē mose kurāka ropa, yna kara, kypyno xine toexiryke. ¹³ Ritonōpo kytamurukō esemy, Aparão esemy, İzake te, Jako, enara. Emero Kuesēkōme roropa mana. Mokyro a Tumūkuru kuesēkōme tyrise, onurumekahpyrykomo, Jezu, onekarohpyrykomo Pirato a exixihmatohme. Exix-

ihmapory se pyra Pirato repe. ¹⁴ Yrome aomipona pyra oya xine toxixihmase Jezu, tyrypyhpykē kara. Inetapatahpyry rokē mutūtanoohpoatose ropa. ¹⁵ Kyrihpōkō mūkuru mexixihmatose repe. Yrome Jumy a tōsemākase ropa. Moro poko otuarōtanohtorŷko ynanase tonese ropa yna a exiryke tōsemāse ropa ahtao. ¹⁶ Mokyro poe mose nekurāka ropa. Mose enēko matose, Jezu nukurākahpyry ropa. Tonetupuhse toexiryke Jezu nukurāka ropa, tykase Peturu.

¹⁷ —Wekyry tomo. Awaro xine ase. Jezu exixihmahpōkō matose, tuaro pyra oexirykōke, oesēkō maro.

¹⁸ Pake Ritonōpo a tōmiry tymeropose urutōkomo a Jezu poko, aetuarimary poko, aorikyry poko, ēsemākapory ropa poko tyya. Ajohpe pyra ro Ritonōpo nexiase, tykase Peturu mokaro a. ¹⁹ —Oorypyrykō irumekatoko. Jezu eahmatoko oesēkōme aehtohme, oorypyrykō korokatohme eya, ²⁰ tākye oehtohkōme ipoko. Imēpo Jezu Kyrixtu enehpōko ropa Ritonōpo mana tarona, Kuesēkōme, tykase Peturu. ²¹ —Kapu ao eraximāko mana tonehpory ropa Tummy a. Toehse ropa tahtao, kukurākatorŷko ropa mana. Moro poko tymerose pake Ritonōpo poe urutōkomo a. ²² Moeze a ynara tymerose,

“Kuekyrykō enehpōko mā Ritonōpo, ysamo, ourunekōme.

Aomipona ke ehtoko.

²³ Aomipona pyra exiketō enahkapōko mā Ritonōpo.”

²⁴ Morara tymerose urutōkomo a pake. Samueu tomo a morara tymerose senohne poko, onenehporykō poko. ²⁵ Samueu tō ekepyā pakomotyā matose. Opoko xine kynoturune Ritonōpo atamurukomo a. Ynara tykase ynororo eya xine, “Apary rīko ase sero nonopōkō kurākaneme,” tykase Ritonōpo Aparão a.

²⁶ —Naeroro Tumūkuru enyohne kyya xine Kuesēkōme, kuaatākyematohkōme kyrypyrykō korokaryhtao eya, tykase Peturu eya xine.

Peturu ehtopōpyry kōseriu ēpataka João maro

4 Morarame Peturu tō otururuhtao imoihmākō maro, Ritonōpo maro oturuketō tooehse eya xine, Ritonōpo tapyi esē maro, satusau tō roropa, enara. Satusau tomo ahno ēsemamyry ropa warōkōkara kynexine. ² Peturu tō tyenonohse eya xine imoihmākō amoreparyke eya xine, “Jezu tōsemāse ropa mana toorihxīpo,” karyke eya xine. ³ Morarame Peturu tō tapoise toto a. Āpuruhpory taka tarose eya xine, moro tao toto ēmehtohme, tykohmāse exiryke. ⁴ Mame Peturu tō otururu totase tyya xine exiryke Jezu tone-tupuhse imoihmākomo a tosēkōme. Tuhke Jezu poetoryme toehse toto, 5.000me.

⁵ Mame yrokokoro juteu tō esā tōximōse Jerusarē po, Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro. ⁶ Anasa Ritonōpo maro oturukety kynexine. Imaro tōximōse toto jekyry tō maro, Kaipa, João, Arexātere, enara. ⁷ Mokaro ēpataka Peturu tō tarose toto a.

—Onoky poe ahno kurākāko ropa matou? tykase mokaro eya xine.

⁸ Ritonōpo zuzenu Peturu ao kynexine. Aomi poe Peturu tōturuse,

—Tamuxi tomo, pata esamo, ⁹ oty katoh, “Onoky poe ytoytopynŷpo mukurākatose rohpa?” āko matou oturupōko yna a? ¹⁰ Jomiry etatoko Izyraeu tomo. Mokyro ynanukurākase ropa Jezu poe. Jezu mokyro Nazarepono, Ritonōpo mūkuru. Onexixihmahpyrykō mokyro. Yrome tōsemākase ropa mana Ritonōpo a. Jezu poe mokyro toekurākase ropa mana. ¹¹ Jezu Kyrixtu poko pake tymerose Ritonōpo omiryne. Ynara tymerose urutōkomo a,

“Tapyi rinanomo a wewe turumekase repe.

‘Popyra nase,’ tykase toh repe.

Yrome tapyi nikapuru apoihtyme tyrise ropa, imepŷ pyra exiryke, jamihme tapyi ehtohme,” tykase. ¹² Jezu rokē kyrypyrykō korokaneme mana, toiro. Imepŷ kyrypyrykō korokane pyra, Jezu rokene, tykase Peturu eya xine.

¹³ Morarame Peturu tō otururu totase tyya xine ahtao, tōturuse toto oxime rokene,

—Otokoino moxiā enaromyra toehse nae? Atamorepara toh nase repe. Yrome Jezu maro monexiā toto atamorepāko. Otarāme morara exiryke zuaro toehse toh mana, Jezu maronōpotōme toexirykōke, tykase toto. Oxime tōturuse toto. ¹⁴ Mame mokyro kurānōpokara eneryke tyya xine toto maro, “Ajohpe matose,” kara toto. ¹⁵ Morarame tosae xine Peturu tō tutūtanoohpose ropa toto a, oxime rokē tōturutohkōme,

¹⁶ —Otarā āko sytatou mokaro a Jezu poko toto oturukehtohme? tykase toto, tōturuse oxime rokene. —Kurākara kurākahpō mokaro. Tarōkō emero zuaro mana, Jerusarēpōkomo. “Ajohpe,” kara sytatose ipoko xine. ¹⁷ Jezu poko oturupyra rokē syripotone toto. Senaroximatone toto imehnō onurupyra Jezu poko toto ehtohme, tykase toto.

¹⁸ Morarame tykohmase ropa toto tyya xine,

—Imehnō onurupyra ehtoko Jezu poko, tykase toto.

¹⁹ Yrome ynara tykase Peturu tomo,

—Oty Ritonōpo a kure nae? Ōmipona xine yna exiry, tōmipona yna exiry? ²⁰ Yna a tonese exiryke oturukehpory ynanase Jezu poko, tykase toto.

²¹ Morarame Peturu tō enaroximary se toh kynexine repe,

—Ytotoko ropa. Awānohtorŷko ynanase imehnō zururuhtao Jezu poko oya xine, tykase aroporykōme ropa toto. Peturu tō wānopyry se toh kynexine repe. Yrome onuānohpory tokurehse toto, tuhkākō Peturu tō pyno exiryke.

—Kure Ritonōpo mana, āko rokē toh kynexine.

²² Tātākyemase toto, ytoytopynŷpo ikaripamyhpory tukurākase ropa exiryke.

Jezu poetory tōturuse Ritonōpo marooserehpory toehthokōme

²³ Morarame tonyohse ropa toexirykōke Peturu tō toytose ropa João maro, imehnō Jezu poetory tomo a. Juteu tō esā omihpyry tokarose eya xine. ²⁴ Morarame

toto omiry etaryke tyya xine töturuse toto Ritonōpo maro, Jezu poetory tō oximōme. Ynara tykase toto, —Yna esēme mase Ritonōpo. Kapu rihpō mase, kapu, nono, tuna, tunakuaōkomo, nonopōkomo, emero tyrise oya. ²⁵ Pake moturune yna tamuru a, Tawī a.

Ynara tymerose eya ōmiryme Ouzenu poe, “Oty katoh Izyraeu tō maro imehnō maro yzehno toh nae?

²⁶ Typatakā maro typoetory tō maro Kuesēkō zehno, Kyrixtu zehno,” tykase Tawī.

²⁷ —Morararo taro nase Jerusarē po seromaroro, tykase Peturu Ritonōpo a. —Erote tuisame nase. Pōtiu Pirato kowenatume roropa nase. Mokaro oximōme Romapōkō maro Izyraeu tō maro Omūkuru zehno.

²⁸ Zehnotokō moxiaro Omūkuru exixihmahpōkomo. Morara tyrise eya xine onekarotopōpyrae ro, tuarohx oexiryke, orēpyrahxo roropa oexiryke. ²⁹ Seromaroro mokaro eneko Papa kapuaono, yna enaroximary se aehtyamo. Yna akorehmako enaromyra yna ehtohme, ōmiry ekarotohme yna a. ³⁰ Kurākōkara ikurākako ropa. Ajamitunuru enepoko ropa Omūkuru kurā pokoino, Jezu pokoino, tykase Peturu Ritonōpo a.

³¹ Morarame töturukehse toto ahtao, moro tapyi kywyhkywyh tykase. Ritonōpo zuzenu tomōse toto aka. Orēpyra Ritonōpo omiry tokarose eya xine imehnomo a.

Oximōme toto tŷkyryrykō poko

³² Morarame Jezu poetory tō oximōme toehse, omomŷke pyra toh kynexine toenupunarykōke imehnō poko. ³³ Orēpyra imehnō turuse eya xine Jezu ēsemamyhpyry ropa poko. Kure rokē toh kynexine oximōme, tākye rokene. Imehnō roropa ipyno xine.

³⁴ Morara exiryke etuarimara toh kynexine emero. Tutupikamo a tutupikō tokarose eya xine Peturu tomo a. Tytapyikamo a roropa tytapyikō tokarose tineru apoitohme tyya xine, ³⁵ ekarotohme Peturu tomo a, apiakatohme ise exiketomo a etuarimara aehtohkōme.

³⁶ Morarame Joze kynexine, Xiperepono, Rewi pary. Mokyro tosehapse Panapeme, oxiehnotokō kurākaneme ropa aexiryke. ³⁷ Mokyro a tutupi tokarose tineru apoitohme tyya. Mame Peturu tomo a tytinerū tokarose emero.

Anania tomo Safira maro

5 Mame imepyny a roropa tutupi tokarose roropa, Anania a tpyty maro. ² Ipyty esety Safira. Emero pyra tytinerūkō tokarose eya xine,

—Seny, yna tupi ehepyry emero, tykase toh ajohpe. Tpyty maro töturuse toto. “Senekunohne,” tykase toto. ³ Morarame Peturu töturuse Anania maro,

—Jepe, oty katoh joroko tamuru omipona mahno? Yna enekunopyry se hma repe? Yrome Ritonōpo zuzenu zuaro mana. Otupi ehepyry emero pyra mekarō yna a. Makoinohno otinerūkōme. ⁴ Otupi

onekaropyra awahtao xine otupime ro exiry. Tupito ehepyry morararo, otinerūkōme ro exiry. Oty katoh popyra oexirykō se hmatou, yna enekunopyry se? Ajohpe mase Ritonōpo a yna a rokē pyra, tykase Peturu eya.

⁵ Morara kary etaryke tyya nono pona toepukase Anania. Toorihse. Morarame, “Mokyro norihno Ritonōpo poe,” kary etaryke tyya xine tōserehse toto itamurume. ⁶ Mame nuasemākomo a ekepyry tanŷse. Tyōtose, enara. Tarose toto a, zonētohme.

⁷ Morarame tē pitiko tykase ahtao ipytŷpyry tooehse, tuaro pyra. ⁸ Mame Peturu töturupose nohpo a, —Moro rokē kynako otupi ehepyry? —ŷ moro rokē kynako, tykase nohpo.

⁹ Morarame Peturu a tozuhse. Ynara tykase ynororo, —Oty katoh moturutou onio maro, “Senekunohne,” mykā onio a? Yrome Ritonōpo zuzenu oenetou. Eneko pahne moxiā, onio ekepyry zonemyhpōkō noehno ropa toto tapyi eutary pota taka. Oekepyry arōko roropa toh mana zonētohme, tykase Peturu eya.

¹⁰ Axī toepukase nohpo nono pona. Toorihse. Morarame nuasemākō tooehse ropa ahtao tapyi taka, nohpo orihsē tonese eya xine. Tarose toto a zonētohme inio ekepyry myhtokoxi. ¹¹ Morarame tōserehse Jezu poetory tomo. Mokaro ekary etahpōkō tōserehse roropa toto.

Jamihme tyrise toto Ritonōpo akurākōkara kurākatohme ropa

¹² Kokoro rokē tōximōse toh rahkene Peturu tō maro, Ritonōpo maro oturutoh taka, Saromāo nyrihpyry taka. Mame jamihme tyrise toto Ritonōpo a kurākōkara kurākatohme ropa eya xine. ¹³ Mame imehnō mokaro maro oximōpyra toehse toto, zuno toexirykōke. Yrome kure töturuse toto ipoko xine.

¹⁴ Mame tuhke Jezu poetory tō toehse, orutua komo, nohpo tomo, enara. Tuhke tomāse toto. ¹⁵ Morarame kurākōkara kurākary ropa eneryke tyya xine tuhke kurākōkara tonehse eya xine etuehkō tapo, osema taka Peturu zuzenu rokē ytotohme epozakuroko, osemae Peturu ytoryhtao. ¹⁶ Tuhke roropa imeimepŷ pata tō poe tooehse toto Jerusarē pona. Kurākōkara tonehse roropa toto a, jorokohpākō roropa tonehse eya xine. Emero toh tukurākase ropa eya xine.

Peturu tō ryhmatopōpyry

¹⁷ Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō, satusu to maro Peturu tō zumoxike toehse toto.

¹⁸ Tapoise toto a ēmatohme āpuruhyry taka. ¹⁹ Yrome Jezu nenyokhyry toytose koko āpuruhyry apuruhmakase ropa. Mokaro tutūtanohpose ropa eya.

²⁰ —Ytotoko Ritonōpo maro oturutoh taka. Oturutoko mokamo a Jezu poko, Jezu poetoryme toto ehtohme, orihpyra toto ehtohme jūme, tykase Jezu nenyokhyry eya xine. ²¹ Morara tykase exiryke toytose toto pakeimo Ritonōpo maro oturutoh taka imehnō amorepase.

Yrome mokaro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ty-marõkõ maro juteu tõ tuisary tykohmase tyya xine. Peturu tõ enehnanõ taropose eya xine äpuruhpyry taka. ²² Morarame toytose toto äpuruhpyry taka. Yrome tynëmatyäkõ onenepyra tokurehse toto. Naeroro toytose ropa toto kõseriu a oturuse. Ynara tykase toto eya xine,

²³ —Äpuruhpyry tapuruse kynako. Erase tõ rokë mo-roto kynako. Ynanetapuruhmaka repe. Yrome arypyra toh kynako, tykase toto. ²⁴ Morara kary etaryke tyya xine tõserehse toto, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo, oturutoh erase tõ maro.

—Otara toehse toh nae?

—Kü. Aza rokë nytõ toto? tykase toto. ²⁵ Morarame imepÿ tooehse oturuse. Ynara tykase ynororo,

—Mokã möto, onëmatyäkomo. Oturüko toto Ritonõpo maro oturutoh tao. Imehnõ amorepäko mã to-to, tykase ynororo eya xine.

²⁶ Morarame soutatu tõ esë toytose, typoetory tõ maro, Peturu tõ apoise ropa. Opore pyra tõturuse toto eya xine sekereleme, imehnõ kurüke, totaparykõ se pyra toexirykõke.

²⁷ Morarame tarose ropa Peturu tomo kõseriu ëpataka ropa.

²⁸ —Oty katoh imehnõ amorepäko matou mokyro poko? Toto anamorepapopyra ynanexiase ipoko oya xine. Seromaroro emero Jerusarëpõkõ tamorepase oya xine. Ynahxirõko roropa matose mokyro exixihmatopõpyry poko, tykase mokyro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary.

²⁹ Morarame Peturu tomo a tozuhse,

—Ritonõpo omipona se ynanase. Õmirykõ omipona se hkopyra ynanase. ³⁰ Ritonõpo mokyro kytamurukõ esemy. Eya Jezu tõsemäkase ropa onexixihmahpyrykomo wewe pokona. ³¹ Mame tuisa konõtome tyrise ropa ynororo Ritonõpo a, emero Kuesëkõme aehtohme. Kypnanohnekõ mokyro. Kyyrypyrykõ korokary se ynororo. Kyyrypyrykõ rumekary se kuahtao xine ikorokãko mana. ³² Naeroro imehnõ tuarõmãko ynanase morohne poko. Yna maro Ritonõpo zuzenu mana yna akorehmãko. Tõmipona exiketomo a Tuzenu ekarõko Ritonõpo mana, tykase Peturu.

³³ Mame morara kary etaryke tyya xine tyekítapãse toto. “Setapatone,” tykase toto. ³⁴ Yrome toiro towõse tõturutohme. Parixeume ynororo, esety Kamarieu. Moeze omihpyry poko amorepatõme ynororo. Emoro ise roropa toh kynexine. Mokyro a Peturu tõ jarãnaka taropose aporo. Mame ynara tykase ynororo,

³⁵ —Izyraeu tomo, tomeseke ehtoko mokã poko.

³⁶ Pake imepÿ tamuxime toehse, Teuta. Tuhke auturuhpyry ynororo tuisame toexiry poko. Imehnõ roropa toytose imaro, 400mãkomo. Yrome totapase ynororo ahtao, tätahpahse toh emero, aomipona aehtyamo. “Tuisa konõto mokyro,” kara toehse toto. ³⁷ Okomino tyoro, Juta, Karireapono kowenu tineru apoiryhtao ahno a. Tuhke roropa imaro tätãnonohse toh repe. Yrome toorihse ynororo ahtao ipoetohpyã toytose ropa toto tosaka xine. ³⁸ Naeroro ourutorÿko ase mokã

poko pyra oehtohkõme. Ah nytõ toto. Ahno omi poe rokë toto ahtao toto namorepatary enahnõko rokë mana. Yrome Ritonõpo omi poe toto ahtao enahpyra mana imehnõ amorepary eya xine. ³⁹ Morara exiryke tomeseke ehtoko. Typoetory ryhmaryhtao ozehno xine exïko Ritonõpo mana, tykase Kamarieu eya xine.

⁴⁰ —ÿ, tykase toh repe. Yrome Peturu tõ tonehse ropa tyya xine ahtao typipohse toto a.

—Oturupyra ke ehtoko Jezu poko, tykase toh eya xine. Mame tonyohse ropa toto ipipohxïpo xine.

⁴¹ Morarame toytorykõ ropahntao kõseriu wino tätãkyemase toto.

—Jezu poetoryme kuexiryke kypipohno toto. Morara exiryke täkye sytase, tykase toto. ⁴² Mame kokoro rokë Ritonõpo maro oturutoh tao tõturuse toto Jezu Kyrixtu poko. Imehnõ tapyï tao roropa oturukehpyra toh kynexine.

7me Jezu poetory akorehmananomo

6 Morarame Jezu poetory tõ tuhke tomãse ahtao kyreku tomo a juteu tõ tykerekeremase.

—Oty katoh juteu tõ pyxiamõpyamo a rokë tõsë ekarõko toh nae? Kyya xine onekaropyra mã toto, tykase toto. ² Morarame Jezu poetory tõ tonehpose 12mãkomo a tõturutohkõme imaro xine. Ynara tykase Peturu tõ eya xine,

—Popyra Ritonõpo omiry rumekary yna a nase õkyrynehtotohkõme rokene. ³ Morara exiryke imehnõ Jezu poetory tõ akorehmananõ menekãko ynanase, 7me ajoajohpãkõkara rokene, Ritonõpo zuzenu omipona yronomyryme exiketomo, toerokurukõ warõkõ roropa. ⁴ Yrome yna kokoro rokë Ritonõpo maro oturüko ynanase. Imehnõ amorepäko roropa ynanase aomiry poko, tykase toto.

⁵ Morara kary etaryke tyya xine tätãkyemase toto. Ynara tyrise toto a Jezu poetory tõ akorehmananõme, Exitewão. Ritonõpo zuzenu imaro kynexine. Aomipona yronomyryme exikety ynororo. Ynororo, Firipe, Pyrokoru, Nikanoa, Timão, Parymena, Nikorau, enara. Nikorau juteume aeramahpyry kynexine. Ätiokiapõkõme roropa kynexine. ⁶ Mokaro tooehse Peturu tõ ëpataka. Morarame tõtururukohtao Ritonõpo a tomarykõ tyrise zuhpokoxi xine.

⁷ Morarame Ritonõpo omiry totase tuhkãkomo a Jerusarëpõkomo a. Jezu poetory tomãse Jerusarë po. Tuhke Ritonõpo maro oturuketõ roropa Jezu omipona toehse toto.

Exitewão apoitopõpyry

⁸ Morarame Exitewão Ritonõpo omipona kynexine. Kure kynexine orëpyra roropa Ritonõpo poe.

Kurãkõkara kurãkary waro roropa ynororo kynexine.

⁹ Yrome imehnõ moroto kynexine, aomipona se pyra exiketomo. Moino aehtyã mokaro kynexine. Xirene poe, Arexãtyria poe, Xirixia poe, Azia poe, enara tooehse toh kynexine morotona. Tyorõ tao tätãmorepase ynororo. Tõsezusezukurukõ se toh kynexine

repe Exitewão maro. ¹⁰ Yrome torëse toto Exitewão maro orëpyrahxo exiryke Ritonõpo zuzenu poe.

¹¹ Morarame imehnõ taomipohtomase eya xine.

—Mose ynanetase Moeze kerekeremãko, Ritonõpo kerekeremãko roropa, tykase toto imehnomo a Exitewão poko ajohpe. ¹² Morara kary etaryke tyya xine juteu tō tyekītapāse. Typatakā maro toytose toto Moeze omihpyry warōkō maro Exitewão apoise kōseriu a arotahme. ¹³ Morarame tokarose eya xine rahkene.

—Mose sē tapyi poihtoase, Ritonõpo maro oturutopo. Moeze omihpyry poihtoase roropa. ¹⁴ Ynara nase mose, “Sē tapyi kararahnōko Jezu Nazarepō mana. Moeze namorepatyā myakāmāko roropa mana,” nase mose, tykase toto Exitewão poko ajohpe rokene.

¹⁵ Morarame mokaro a emero terekatu tō maro iporohytyamo a Exitewão ěmyty tonese, kapu ae Ritonõpo nenyokyhpyry ěmyty samo.

Exitewão oturutopōpyry

7 Morarame Ritonõpo maro oturuketō tuisary a tōturupose,

—Ajohpe pyra moxiā na? tykase ynororo Exitewão a.

² Ynara tykase Exitewão eya xine,

—Wekry tomo, kuetatoko, orutua kō roropa. Pake Aparão a Ritonõpo tōsenepose saerehkane panō ezure, Mesopotamia po Aparão ahtao ro Xarā pona ytopyry ro ahtao. ³ Ynara tykase Ritonõpo eya, “Oesary irumekako, oekyry tō roropa. Ymaro eropa. Imepý pata enepōko ase oya,” tykase Ritonõpo eya. ⁴ Morarame Kautea turumekase Aparão a Xarā pona toytotohme. Morarame tummy orihxīpo tosary turumekase eya. Taronā tooehse kuesaka xine. ⁵ Ritonõpo onesaripopyry repe. Yrome ynara tykase ynororo eya, “Sero imeīpo ekarōko ase oya oesaryme, oesahpyo apakō esaryme roropa toorihse awahtao,” tykase Ritonõpo Aparão a tumūkue pyra ro ahtao. ⁶ Mame ynara tykase roropa ynororo, “Apakō mā imehnõ esaka ytōko osesarise. Moroto 400me zeimānōko mā toto imehnõ esao.

⁷ —Morarame apakō tuarimahpōkō wānohnōko ase,” tykase Ritonõpo Aparão a. “Morotoino xiaro oehnōko ropa toh mana jeahmatohme kure,” tykase Ritonõpo Aparão a. ⁸ Morarame Aparão tamorepase Ritonõpo a aipotapihpyry sahkyry poko. Ynara tykase ynororo, “Kure rokē oritorýko ase. Morara exiryke aīkōpotapihpyry sahkāpōko ase oya xine,” tykase Ritonõpo eya. Morarame Aparão toemūkuase, Izakeme. Mame oma etato irānao ae aenurutopōpyry ahtao, tumūkuru aīpotapihpyry tysahkase eya. Mame tuātase Izake ahtao toemūkuase ynororo Jakome. Mame Jako toemūkuase 12me, kytamurukōme.

⁹ —Morarame kytamurukomo a takorōkō tokarose imehnomo a jehno toexirykōke. Ejitu pona tarose ynororo. Yrome Ritonõpo imaro kynexine.

¹⁰ Toenupunase ipoko. Tutuarimakehpose eya. Morarame Ejitu esē Joze se toehse, tuaro aexiryke. Esety Parao kynexine. Joze kowenatume tyrise eya tytapyī esēme roropa. ¹¹ Morarame konopo toehkehse

Ejitu po, Kanaā po, enara. Toetuarimase toto. ¹² Kytamurukō nykyryry tonahse. Yrome Ejitupōkō nykyryry nae ro kynexine. Morara kary etaryke tyya tumūkuru tō tonyohse Jako a tŷkyryrykō epekahse. ¹³ Morarame toytozomose toto ahtao Joze tōsenepose turui tomo a. Tykyry tō tonepose Parao a eya. ¹⁴ Morarame, “Kumykō enehtoko xiaro,” tykase Joze turui tomo a. Mame emero morotona toytose toto, 75me.

¹⁵ Morarame kytamurukō toorihse moroto, ¹⁶ Jako, imūkuru tō, enara. Yrome toto ekepyry tarose Xikē patahpyry pona zonētohme, Aparão nepekatyhyryry aka. Emo poenomo a topekahse eya orihpyry ro toto ahtao. Xikē zū Emo kynexine.

¹⁷ —Morarame Aparão pakō toemūkuase Ejitu po. Tuhke toehse toto moroto. Morarame tynekaro-topōpyryae ro toto arory se ropa Ritonõpo kynexine esaka xine. ¹⁸ Morarame imepý Ejitu tuisaryme toehse, Joze warōkara. ¹⁹ Kytamurukō tonekunohse eya. Tyryhmase toto eya. Toto zehno toehse ynororo toto emamyryke. Imūkuru tykōpōse eya nakuaka.

²⁰ Morarame Moeze tonuruse, poeto kuranoryme.

Tummy tapyī tao oseruao rokē nuno taropose eya.

²¹ Mame tapyi tae jeny a tarose ynororo nakuataka.

Mame Parao ěxiry a tanýse ropa tunuātanopyryme tumūkurume. ²² Ejitupōkomo a tamorepase ynororo itamurume. Tōtururu waro toehse. Emese kure toehse roropa ynororo otyro riry poko.

²³ —Morarame Moeze tykaripāse ahtao, 40me jeimamyry taropose ahtao tykyry tō enese toytose ynororo, Izyraeu tō enese. ²⁴ Morarame tykyry osanumary tonese tyya ahtao typynohse eya. Ejitupō totalpase eya. ²⁵ “Wekry tō pynohneme jenetupuhnōko toh mana. Ritonõpo nenyokyhpyryme jekarōko toh mana,” tykase Moeze tukurohtao repe. Yrome onenepuhpyry toh kynexine. ²⁶ Yrokokoro tykyry enese toytory ropahao, atatapoiketō tonese eya. Toto zupokary se kynexine repe. “Aimo, ākorō ananapoipyry exiko. Oxiehno pyra ehtoko,” tykase ynororo eya xine repe.

²⁷ —Yrome ajoajohpano a tupurohmase. “Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo? ²⁸ Ejitupō etapahpō mase. Jetapary se roropa hma?” tykase ynororo Moeze a. ²⁹ Morara kary etaryke tyya toepase Moeze Mitiā pona. Toetapyirise moero. Toemūkuase asakoro.

³⁰ —Morarame 40me tyeimāse ahtao moroto, Ritonõpo nenyokyhpyry tōsenepose Moeze a ona po, Xinai zopino. Xinai moro ypy esety. ³¹ Moroto pika zatyry tonese Moeze a tororo āko. Moro eneryke tyya toemynymase ynororo. “Otāto puhkoke pika ezehyryry nae? Eneta aporo,” tykase ynororo tukurohtao.

—Morarame enese toytose tahtao Ritonõpo omiry totase eya, ameke pyra toehse tahtao. Ynara tykase Ritonõpo eya, ³² “Ritonõpo ase, atamurukō esemy, Aparão, Izake, Jako. Emero oesēkōme roropa ase,” tykase ynororo eya.

—Morara kary etaryke tyya tykytyky tykase Moeze. Osenuhmara toehse ynororo tōserepyryke.

³³ Morarame ynara tykase Ritonõpo eya, "Asapatũ touko jēpataka oehtohme. Onoupyra awahtao orih-nõko mase," tykase ynororo eya.

—Mame morara kary etaryke tyya tysapatũ touse eya. Mame ynara tykase Ritonõpo eya, ³⁴ "Ypoetory tō tuarimary enēko ase Ejitupõkomo a. Morara exiryke oehno toto pynohse. Seromaroro aaropõko ase Ejitu pona," tykase Ritonõpo Moeze a.

³⁵ —Moeze mokyro ro. Apitoryme ise pyra toh kynexine repe tutuisarykõme. "Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo?" tykase toto eya. Yrome mokyro ro tyrise Ritonõpo a toto tuisaryme. Juteu tō pynohneme tyrise ynororo Apotohtaonõpo a.

³⁶ Morarame tarose ropa toto eya Ejitu poe. Tyjami-tunuru tonepose roropa eya moroto Ejitu po, typoetory anaropopyra ropa Ejitupõkõ exiryke. Tuna puroh-pokuroko tarose toto eya. Moro tuna esety Tahpiremy. Mame ahno esao pyra 40me ikonopory taropose toto a, Ritonõpo jamitunuru enery poko roropa tyya xine. Tỹkyryneke pyra toto ahtao tỹkyrynehtose toto Ritonõpo a. ³⁷ Mame Moeze ynara tykase Izyraeu tomo a, "Urutõ enehpõko Ritonõpo mana, kuekyrykomo, ysã exikety," tykase Moeze pake tyekyry tomo a. ³⁸ Moeze mokyro Ritonõpo poetory amorepahono ahno esao pyra. Ritonõpo nenyokyhpyry maro roropa kynexine ypy po, Xinai po. Imaro tōturuse ynororo moro ypy po kytamurukõ netaryme. Eya Ritonõpo omiry tymerose, kyya xine ekarotohme roropa.

³⁹ —Yrome aomipona se pyra kytamurukõ kynexine. Tymaro xine ise pyra toh kynexine ipunaka. Ejitu pona ropa toeramarykõ se ropa toh kynexine tukurohtao xine. ⁴⁰ Arão a ynara tykase toto, "Ritõ tyriko Ritonõpo myakãme, kuesemazupurukõme aytotohme. Aza rokē nytoase Moeze, kuenepyhõkomo Ejitu poe? Zuaro pyra sytatose," tykase toto. ⁴¹ Moroto tahtao xine pui mükuru panõ tyrise toto a. Morarame kaneru tō totapase eya xine uuru risē ēpataka, "Kure mase," katohme tyya xine. "Kuesēkõme mosero nase," tykase toto. Tātākymase toto tynyrihpyrykõ poko. ⁴² Morarame mokaro turumekase Ritonõpo a, "Kuesēkõme sero nase," kary etaryke tyya. Mame xirikuato tōkehko roropa tyrise eya xine tosēkõme. Ynara tymerose Ritonõpo omiry pake urutõkomo a, "Izyraeu tomo, oekykõ mekarotone ya.

Onekarorykõme oekykõ metapatone repe.

Yrome ya pyra mekarotone.

40me ikonopory taropose oya xine oyoytorykohtao ahno hnakuroko.

⁴³ Tapyi pitiko maromarotone kamisa risemy, ymyakãme onyrihpyrykõ tapyĩme, onohpetu tapyĩme Moroke tapyĩme.

'Kuesēkõme sero nase,' matokene mokyro poko.

Rēpã roropa onyrihpyrykõ xirikuato panõ esēme repe.

Morara oexirykõke aarotorỹko ase mya Papironia pona," tykase Ritonõpo eya xine.

⁴⁴ —Kytamurukõ maro Ritonõpo tapyĩ kynexine, okyno pihpyry risemy, ahno esao pyra, typoko toto amorepatohme. Moeze a moro tapyi tyrise Ritonõpo omi poe, imaro tōturuse exiryke. ⁴⁵ Moro tonehse kytamurukomo a xiaro pake tooepyrykohtao. Mame Jozue tō tōsesarise ropa imehnõ esahpyry po, taropose morotõkõ exiryke Ritonõpo a. Morarame Tawi Izyraeu to tuisaryme toehse. ⁴⁶ Ritonõpo omipona exikety ynororo kynexine. Tapyi amory se toehse repe Ritonõpo tapyĩme. ⁴⁷ Yrome imükuru a rokē tamose, Saromão a, Ritonõpo tapyĩme.

⁴⁸ —Yrome imehxo Ritonõpo kapuaono. Tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao, tykase Exitewão. —Ynara Ritonõpo nekarohpyry sero poko pake urutonõpo a,

⁴⁹ "Kapu esē ase, nono esē roropa.

Otãto tapyi amõko matou ytapyĩme?

Tapyi amõko matose repe, yrome upune pyra mana.

⁵⁰ Ywy rokē Ritõme ase emero,"

tykase Ritonõpo pake urutono a, tykase Exitewão mokaro a.

Mame ynara tykase roropa eya xine,

⁵¹ —Otato pyra matose, Ritonõpo omipona pyra. Zuzenu okorokarykõ se mã repe. Yrome ise pyra matose. Atamurukõ saaro matose. ⁵² Urutõkõ tyryhmase atamurukomo a emero. "Ritonõpo mükuru oehnõko mana," kananõ totapase toto a. Mokaro saaro matose. Mokyro mexixihmatose tooehse ahtao.

⁵³ Ritonõpo a tōmiry tokarose oya xine inenyokyhpyry tomo a repe. Yrome aomipona pyra matose, tykase Exitewão eya xine.

Exitewão etapatopõpyry topu ke

⁵⁴ Morara kary etaryke tyya xine tyekĩtapãse toto. Exitewão ēpataka tyerykõ totose toto a tynyetükõke.

⁵⁵ Yrome Ritonõpo zuzenu Exitewão maro kynexine. Kakoxi tōsenuhmase tahtao Jezu tonese kapu ao xikihme, Ritonõpo maro. Saerehkane konõto tonese roropa eya Ritonõpo ezurume. ⁵⁶ Morarame ynara tykase ynororo,

—Enetoko ke! Kapu enēko ase tātapiakase. Jezu Kyrixtu enēko ase. Ahnome aexihpyry enēko xikihme, Ritonõpo maro, tykase ynororo eya xine.

⁵⁷ —Ajohpe mase! tykase toto. Toepanapuruse toto. Axĩ toytose toto tururume Exitewão apoise. ⁵⁸ Pata eh-pikoxi tarose toto a topu ke etapatohme. Morarame etapatohme tupõkõ tapoipose nuasemano a. Toto zupõ apoihpõ Sauru kynexine. ⁵⁹ Mame topu ke totaparyhtao ro ynara tykase Exitewão,

—Tuisa Jezu, kuaroko oesaka, tykase rokē ynororo.

⁶⁰ Morarame tosekumuru po toepukase tahtao opore tōmitase rahkene,

—Jezu kapuaono moxiã onyhxiropyra exiko jetapary poko, tykase ynororo toorihto. Morara kaxĩpo sã rokē toorihse ynororo rahkene.

Sauru a Jezu poetory ryhmatopõpyry

8 Morarame Exitewão tomĩnose Sauru a jehno toexiryke. Morarame Exitewão etapaxĩpo Jezu poetory tõi totapazomose moroto ro zehnotokomo a. Morara exiryke tãtahpahse toh emero Jutea pona, Samaria pona, enara. Peturu tõi rokẽ epara kynexine. ² Morarame Ritonõpo omipona exiketomo a Exitewão tyhnamose. Tãtarerekase toto. Ekepyry tarose eya xine zonẽtohme.

³ Mame Sauru toytose Jezu poetory zupise, toto zehno toexiryke. Emero rokẽ tapyĩ taka toytose ynororo toto apoise. Orutua kõi tapoise aporykõ poko, nohpo tõi maro õpuruhyry taka õmatohme.

⁴ Morara exiryke toepase toto. Emero pata tõi poro toytose toto imehnõ zurse Ritonõpo omiry poko.

Ritonõpo omiry ekarotopõpyry Samaria po

⁵ Morarame Firipe toytose Samaria pona morotõkõ amorepase Jezu Kyrixtu poko. ⁶ Kure Firipe omiry to-tase imoihmãkomo a. Otato toehse toto kurãkõkara kurãkary ropa eneryke tyya xine. ⁷ Joroko tõi tutũtanohpose ropa eya ahno ae. Joroko tõi tũtary ropahntao toto kurohtae kui tykase toto. Tuhke ytoytopynỹpotõ ro-ropa tukurãkase ropa eya. ⁸ Morara exiryke tãtãkye-mase toto morotõkomo, Samariapõkomo.

⁹ Moroto pyaxi kynexine, esety Ximão. Pake tunuh-natase itamurume ynororo Samaria po.

—Pyaxime ase, tykase ynororo repe. ¹⁰ Mokyro omipona toehse toto poetohtimãkomo, ikaripãtyamo, enara.

—Mokyro jamihme mana Ritonõpo poe, tykase toh repe. ¹¹ Yrome joroko poe uhnato ynororo kynexine, Ritonõpo poe pyra. Pake aepyaximahpyryme aexiryke toytose toto eya enetao. ¹² Yrome Firipe tõturuse eya xine Ritonõpo kuesẽkõme exiry poko. Morarame zae aomiry tonetupuhse toto a. Jezu Kyrixtu poetoryme toehse toto. Tõpurihkase roropa toto Jezu omi poe, orutua komo, nohpo tomo, enara. ¹³ Morarame Ximão a roropa Jezu tonetupuhse. Morarame Firipe a tõpurihkase tahtao tõpurihkãhpõ onurumekara toehse ynororo. Kurãkõkara kurãkary ropa tonese eya. Tõsenuruhkase ynororo pitiko rokẽ pyra.

¹⁴ Morarame, “Samariapõkomo a Ritonõpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a, Jerusarẽpõkomo a. Naeroro asakoro orutua tonyohse toto morotõkomo a, Peturu, João, enara tonyohse toto. ¹⁵ Morarame Samaria pona tooehse tahtao xine tõturuse toto Ritonõpo a,

—Ouzenu ekaroko moxiama a õmiry apoihpõkomo a, tykase toto Ritonõpo a, ¹⁶ Tuzenu onekaropyra ro Ritonõpo exiryke toto a, nakuaka rokẽ tõpurihkase toto Jezu omi poe. ¹⁷ Morarame tomarykõ tyrise ahtao eya xine morotõkõ zuhpokoxi, Tuzenu tokarose Ritonõpo a eya xine rahkene.

¹⁸ Morarame moro eneryke tyya tytinerũ ekarory se Ximão toehse Peturu tomo a, toto sã Ritonõpo zuzenu

ekarone me toehthome repe. ¹⁹ Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ritonõpo zuzenu ekaroneme kyritoko, imehnõ zuhpokoxi jemary riryhtao ya moxiã aka Ritonõpo zuzenu omõtõhme, tykase ynororo Peturu tomo a.

²⁰ Yrome Peturu a tozuhse ynororo. Ynara tykase ynororo,

—Ritonõpo oenyohsasaka mana apotoimo htaka otinerũ maro, inekarohpyry epekatyry se oexiryke tineru poko. ²¹ Oesary kara sero taro, tykase Peturu eya. —Ritonõpo omipona pyra oexiryke ipoetoryme pyra mase. ²² Iiryryryme mase okurohtao Ritonõpo a. Moro oorypyry irumekako! Ekorokapoko Ritonõpo a. Otarãme oorypyry korokãko ropa mana, tykase ynororo eya. ²³ —Iiryryryme oexiry waro ase. Itũ sã okurohtao mana zumoxike oexiryke. Tymyhse sã roropa mase oorypyry a, tykase Peturu, Ximão tyenonohse.

²⁴ Mame ynara tykase Ximão eya xine,

—Ajohpãme sã kaxitoko amarokõ ypoko. Oturutoko Ritonõpo a kure rokẽ jehtõhme, juãnohpyra Ritonõpo ehtõhme, tykase ynororo Peturu tomo a.

²⁵ Morarame imehnõ tamorepase Peturu tomo a João maro Ritonõpo omiry poko. Kure rokẽ turuse toto Jezu poko. Morarame axĩ pyra toytose ropa toto imehnõ amoreparyme pata tõi poro, tosaka xine, Jerusarẽ pona.

Firipe Etiopiapõ maro oturutopõpyry

²⁶ Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry kapu ae tõturuse Firipe a,

—Ytokose osemãe Jerusarẽ esema taka, eporehkakety ae oytotohme ona pona, Kaza pona.

²⁷ Mame Firipe toytose moro ae. Moroto orutua tonese eya Etiopiacono. Mokyro Kãtase mõkomory esẽ kynexine. Kãtase Etiopiapõkõ esẽ kynexine. Mokyro ipoetory ytõko ropa kynexine Jerusarẽ poe Ritonõpo omiry poko tãtamorepaxĩpo. Ritonõpo omipona toehthome toytose ynororo Jerusarẽ pona. ²⁸ Morarame Ritonõpo omiry sekeremaryme ytõko ropa kynexine kahosa ae, Izaja nymerohpyry sekeremaryme. ²⁹ Morarame Firipe taropose Ritonõpo zuzenu a,

—Kahosa aka ytoko mose maro oytotohme, tykase ynororo eya. ³⁰ Tururume toytose Firipe kahosa aka. Morarame Izaja nymerohpyry sekeremary totase eya.

—Onysekeremary enetupuhnõko hma? tykase ynororo Etiopiacono a.

³¹ —Arypyra, onenetupuhpyra reahse. Tamorepane ke jahtao enetuputyry. Otyriko. Ymaro eropa, tykase ynororo Firipe a. ³² Ynara Ritonõpo omiry sekeremãko kynexine,

“Mokyro tarose kaneru samo, etapatohme.

Kaneru mũkuru tuhpoty sahkyryhtao oty kara.

Mokyro sã oty kara toehse ynororo tyryhmaryhtao.

³³ Mokyro tutuarimanohpose toto a.

Pohnomo a tyhtomase.

Tumũkue pyra ro ahtao taorihmapose eya xine,”

tykase, tysekeremase Firipe ytotozõpyry a.

³⁴ Morarame Etiopiapõ tõturupose Firipe a,

—Onoky poko Izaja nymerohpyry sero? Typoko, imepý poko? tykase ynororo Firipe a.

³⁵ Mame Firipe töturuse imaro Ritonõpo omiry poko, inysekeremahpyry poko. Kure turuse eya Jezu poko.

³⁶ Morarame toytorykohtao tuna pona toeporehkase toto.

—Tunahxo mony. Jëpurihkary se pyra hma? tykase mokyro Etiopiapõ Firipe a.

³⁷ —Arypyra, Jezu enetuputyryhtao oya oesëme oëpurihkãko ase, tykase Firipe eya.

—ÿ, Jezu Kyrixtu enetupuhnõko ase, Ritonõpo mükuru nymyry mokyro, jesemy, tykase ynororo Firipe a.

³⁸ Mame kahosa totypohkapose eya. Toytose toto nakuaka, Firipe maro. Mokyro Etiopiapõ töpurihkase eya Jezu omi poe. ³⁹ Morarame towõse ropa nakuae toto ahtao, Firipe tarose ropa Ritonõpo zuzenu a.

Onenepyra ropa toehse Etiopiapono. Mame toytoryme ropa tätäkyemase ynororo. ⁴⁰ Morarame Firipe tonese ropa imehnomo a rokene, Azotu po ahtao. Mame imeimepý pata tõ poro toytoryhtao Ritonõpo omiry poko töturuse ynororo morotõkõ netaryme, Sezarea pona toytoryme.

Jezu enetupuhtopõpyry poko Sauru a

9 Morarame Jezu poetory tõ zehno ro Sauru kynexine. Toto ryhmary se ro kynexine. Toto etapary se roropa toehse ynororo. ² Naeroro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary a toytose ynororo pape meropose. Pape arary se kynexine Tamaxikupõkõ neneryme toto atamorepatoh tao. Moro pape se kynexine Jezu poetory tõ moero ahtao enehtohme ropa tyya, tymyhse, Jerusarë pona, orutua komo, nohpo tomo, enara.

³ Yrome aytory rohtao, moe hkopyra Tamaxiku toehse ahtao, mõtoino rokë etonie saereh tykase itamurume, kaino kapu ae. ⁴ Nono pona toepukase ynororo. Omi totase roropa eya. Ynara tykase,

—Sauru, Sauru, oty katoh ypoetory tõ ryhmãko mah? Samü kamexipõko mase ya, tykase.

⁵ —Onoky hma? tykase Sauru tõserehse toexiryke.

—Ywy ase, Jezu, tykase. —Oty katoh yryhmãko mah? ypoetory ryhmãko? ⁶ Owõko ropa hkoty. Ytokose pata pona. Morotona toytose awahtao ypoetory enyohnõko ase oenese. Jomiry ekarõko oya mana, tykase Jezu Sauru a.

⁷ Morarame Sauru marõkõ mynyhme toehse. Omi totase eya xine repe. Yrome oturukety onenepyra toh kynexine. ⁸ Mame Sauru towõse ropa. Yrome pïpokah tykase ropa tahtao onetopyra toehse. Emary poko rokë tarose imehnomo a Tamaxiku pona. ⁹ Morarame moroto oseruao tõmehse ynororo enutara ro. Otuhpyra roropa kynexine, tuna onëpyra, enara. ¹⁰ Mame Jezu poetory moroto kynexine Tamaxiku po, esety Anania. Mokyro a tõsenepose Jezu aosenety. Ynara tykase sã ynororo,

—Anania, tykase.

—Otara ãko ma Tuisa? tykase ynororo.

¹¹ —Ytokose Topohmã ae Juta tapyĩ taka. Moroto awahtao Sauru ekaropoko Tasupono. ¹² Mokyro mã Ri-

tonõpo maro oturũko. Oenëko roropa mana tõsenety. Oytory enëko oemary rise epona aosenuhmatohme ropa, tykase sã Jezu eya.

¹³ Yrome Anania a tozuhse,

—Tuhke tokare mokyro mana. Opoetory tõ zehnoto mokyro Jerusarë po. Toto tyryhmase eya itamurume.

¹⁴ Taronä roropa tonehpose ynororo Ritonõpo maro oturukety a opoetory tõ myhtohme, tykase Anania.

¹⁵ Yrome Jezu ynara tykase sã eya,

—Ytoko jomi poe. Sauru ynymenekahpyry mokyro ypoetoryme. Imeimehnõ pataka ynenyokyryme roropa exiko mana, juteu tõ pataka, juteutõkara pataka, enara, pata esã maro auturutohme ypoko. ¹⁶ Sauru osanumãko toh mana itamurume jomiry poko tamoreparykohtao, jomipona aexiryke. Moro ekarõko ase eya, tykase.

¹⁷ Morarame Anania toytose Juta tapyĩ taka, Sauru enese. Epona tomary tyrise eya.

—Jepe Sauru, Jezu nosenepoase oya osemäe oepiryhtao. Mokyro jenehpo oya õsenuhmatohme ropa, Ritonõpo zuzenu ekarotohme oya, tykase Anania.

¹⁸ Axĩ toepukase kana puhturu panõ enuru ae. Moro esahpyro kure ropa toehse ynororo. Tõsenuhmase ropa. Morarame töpurihkase ynororo rahkene.

¹⁹ Mame tötuhxïpo tyjamihtase ropa ynororo.

Jezu poko Sauru oturutopõpyry Tamaxiku po

Moroto tuhke pyra tõmehse Sauru Jezu poetory tõ maro, Tamaxikupõkõ maro. ²⁰ Morarame juteu tõ oturutoh taka toytose ynororo morotaõkõ amorepase Jezu poko.

—Ritonõpo mükuru nymyry mokyro, tykase ynororo.

²¹ Mame Sauru etaryke tyya xine toemyryhmase toto.

—Ajojpe pyra mosero Jezu poetory ryhmahpõ Jerusarë po? Xiaro noepyase roropa Jezu poetory poko, tymyhse toto arotohme tyya Ritonõpo maro oturukety a ekarotohme, tykase toto, töturuse oxime rokene.

²² Mame orëpyra töturuse ynororo Jezu Kyrixtu poko, —Ritonõpo mükuru nymyry mokyro, tykase ynororo toto amoreparyme. Mame orëpyra Sauru exiryke tötururukõ tupise toto a, juteu tomo a, Tamaxikupõkomo a.

²³ Morarame tuhke tynyhse ahtao juteu tõ töturuse Sauru poko,

—Setapatone, tykase toto. ²⁴ Yrome Sauru tuaro. Totapary se exiketõ poko tuaro ynororo. Osema apuru pũto eraximãko toh kynexine, kokoro rokene, koko, saereme, enara, Sauru tütary eraximãko, apoitohme tyya xine repe. ²⁵ Morara exiryke Jezu poetory tomo a tarose ynororo koko. Tonyhtose eya xine ruto ao, pata apuru poe.

Sauru Jerusarē po ehtopõpyry

²⁶ Morarame Jerusarē pona Sauru toytose ropa ahtao tõturu se ynororo Jezu poetory tõ maro. Yrome zuno toh kynexine.

—Otarāme Jezu poetory kara mokyro, tykase toto Sauru poko. ²⁷ Mame Sauru tarose Panape a, Peturu tomo a ekarotohme.

—Mose Jezu poetoryme nase. Kuesēkõ tonese eya Tamaxiku pona toytoryhtao. Imaro tõturu se ynororo orēpyra samo Tamaxikupõkõ netaryme, tykase Panape toto a. ²⁸ Mame Jezu poetory tõ maro Sauru toytose Jerusarē poro. ²⁹ Orēpyra tõturu se ynororo Jezu poko mokaro a, kyreku omiryae exiketomo a. Yrome Sauru zehno toh kynexine. Etapary se toehse toto. ³⁰ Yrome moro etaryke tyxa xine Sauru arone toto Jezu poetory tomo Sezarea pona, aropotohme Tasu pona.

³¹ Morarame Jezu poetory tõ onyryhmara toehse imehnõ mana, Jutea po, Karirea po, Samaria po, enara. Eanokõ jamihme toehse ropa Ritonõpo omiry etaryke tyxa xine. Tomāse roropa toto. Tuhke toehse toto. Ritonõpo zuzenu ke tākye toehse toto.

Peturu Rita po ehtopõpyryJope po roropa

³² Morarame Peturu toytose Jezu omipona aehtyā pata punero. Rita pona toytose roropa ynororo. ³³ Moroto pakaihkapỹ tonese eya, esety Eneja. Mokyro ytoytopyry roropa kynexine. 8me ikonopory taropose eya tohrame rokene. ³⁴ Morarame Peturu tõturu se eya,

—Eneja, Jezu Kyrixtu okurākāko ropa mana. Owõko ropa oetueh tapoe, tykase ynororo eya. Axĩ toekurākase ropa ynororo. ³⁵ Morarame mokyro kurākary ropa enexĩpo tyxa xine, Jezu poetoryme toehse toto, Ritapõkomo. Morararo Saronapõkõ roropa Jezu poetoryme toehse toto.

³⁶ Morarame Jope po Jezu poetory kynexine roropa, nohpo, esety Tapita, esety akorõ Toaka. Mokyro kure kynexine. Tymõkomokākara poko enupunakety kynexine. ³⁷ Mame takuruhtase ynororo. Toorihse rahkene. Mame aorikyhpory ekepyry typyse eya xine ahtao otuato taponā tyrise. Zara taka tarose eya xine.

³⁸ Morarame Rita pona Peturu oehtopõpyry waro Jopepõkõ kynexine oseponaro moro pata tõ exiryke. Mame asakoro tymarõkõ taropose Jezu poetory tomo a, Rita pona, Peturu poko, axĩ aehtohme. ³⁹ Mame Peturu toytose toto maro Jope pona. Zara taka tarose ynororo toto a. Moro tao pytỹpo tõ kynexine xitāko. Tupõkõ tonepose toto a Peturu a, Toaka nyxixityāmo, orihpyra ro ahtao.

⁴⁰ —Ytotoko ropa sero tae mõ taka, tykase Peturu pytỹpo tomo a. Mame tosekumuru po typorohse ynororo tõturu tohme Ritonõpo a. Okepy ēpataka toeramase Peturu. Ynara tykase ynororo,

—Tapita owõko, tykase ynororo. Tõsemāse ropa aorikyhpory. Pĩpokah tykase ropa ynororo. Mame Peturu eneryke tyxa sēpe towõse ropa. ⁴¹ Mame

tomary tapoipose mokyro a tanỹtohme ropa. Morarame Jezu poetory tõ tykohmase Peturu a pytỹpo tõ maro, aēsemāse ropa enetohme. ⁴² Morarame aēsemātopõpyry ropa poko tokātose toto morotõkomo a emero pata tõ po. Mame tuhke Jezu omipona toehse toto. ⁴³ Moroto Peturu okynā kynexine Jope po, Ximāo tapyĩ tao, okyno pihpyry poko erohkety tapyĩ tao.

Peturu Koneriu maro ehtopõpyry

10 Morarame Romano kynexine Sezarea po, esety Koneriu. Soutatu esē kynexine ynororo. 100me ipoetory tõ kynexine, soutatu tomo. Itariapõkõme toto esety. ² Mokyro Ritonõpo waro exikety kynexine. Aomipona roropa kynexine tytapyĩtaõkõ maro. Tuhke tytinerũ tokarose eya juteu tomo a, tymõkomokākara a. Kokoro rokē Ritonõpo maro tõturu se ynororo. ³ Morarame Koneriu a Ritonõpo nenyokyhpory tonese tōsenety, xixi tywykahme ahtao. Morarame ynara tykase sã ynororo eya,

—Koneriu, tykase.

⁴ —Otara myka? tykase Koneriu Ritonõpo nenyokyhpory a, tōserehse.

—Õtururu Ritonõpo a totase eya mana.

Tymõkomokākara pyno oexiry tonese roropa eya. ⁵ Wenikehpyra ynororo kure oexiry poko. Naeroro opoetory aropoko Jope pona Ximāo enehtohme xiaro. Esety akorõ Peturu. ⁶ Tosetyae exikety maro reh mahna, okyno pihpyry rine mahro. Itapyĩ mã tuna ehpio. Āmorepāko mã mokyro Ritonõpo omiry poko zuaro oehthohme, tykase Ritonõpo nenyokyhpory Koneriu a. ⁷ Morarame tymaro auturuhpyry toytose ropa ahtao, tynamoto tonehpose tyxa, oseruao soutatu maro, toto a tõturu tohme. ⁸ Mame tōsenehtopõpyry poko toto zuruxĩpo, tonyohse toto Jope pona.

⁹ Yrokokoro Koneriu poetory moe pyra Jope poko toehse toto ahtao, Peturu tõnuhse tapyi mypatarānaka, tõturu tohme Ritonõpo a, tãxiahtao toehse ahtao.

¹⁰ Morarame Peturu tomitapāse. Tõtukuru se repe. Yrome tōsē atahnopyra ro ahtao tōsenehse ynororo Ritonõpo poko. ¹¹ Kapu atapiakary tonese eya. Otuoato konõto panõ tyhtose eary poko Peturu myhtokoxi.

¹² Moro tapo onokyro panõ tonese eya, nono po ro ytoketomo, torõ tõ roropa. ¹³ Morarame ynara tykase Ritonõpo,

—Mokaro etapako õtyme, tykase Peturu a.

¹⁴ —Onetapara ase. Moinoro ase tōsē rypyry onõpyra ypoetoae ro, tykase Peturu eya.

¹⁵ Morarame sekere tykazomose inetaryme, —Õtyme ynekarohpyry poko, “Tōsē rypyryme nase,” kara exiko, tykase. ¹⁶ Mame tõnuhse ropa otuato panono. Morarame tyhtozomose osemazuhme ayhtohpyry saaro. Mame tõnuhse ropa rahkene, jūme, kapu aka.

¹⁷ Morarame Peturu toepohnohse tynenehpyry poko. Aemynyhmāry rohtao Koneriu nenyohyā toeporehkase toto.

—Otokohko Ximão tapyĩ nae? tykase toto ose-mataõkomo a.

—Seny, tykase toto.

¹⁸ —Taroh Ximão Peturu nahe? tykase toto tõturu-pose.

¹⁹ Morarame toepohnopyryhtao ro Ritonõpo zuzenu omiry totase Peturu a,

—Etako pahne, ahno mokaro oupĩko. ²⁰ Oyhtoko. Enaromyra exiko. Toto maro ytokose. Ynenehpotyã mokaro, tykase Ritonõpo zuzenu eya. ²¹ Morara kary etaryke tyya Peturu tyhtose ropa zara tae Koneriu nenyotyã omikase.

—Taro ase. Oty kase moehtou? tykase Peturu eya xine.

²² Morarame tõturuse toh eya. Ynara tykase toto,

—Koneriu yna enehpoase tarona, tykase toto.

—Kure ynororo, Ritonõpo omipona exikety. Emero juteu tõ, “Kure mana,” äko roropa ipoko toh mana. Ritonõpo nenyokhyppyry kapu ae imaro tõturuse, itapyĩ taka oytotohme, imaro õturutohme, tykase toto Peturu a.

²³ —Omõtoko tapyi taka, tykase Peturu eya xine. Mame moro tao tynyhse toto.

Yrokoro toto maro Peturu toytose imehnõ Jezu poetory tõ maro, Joepõkõ maro. ²⁴ Sã aeporekatohkomo Sezarea pona. Moroto Koneriu kynexine toto eraximãko, tyekyry tõ maro, tope tõ maro, Peturu otururu etatohme. ²⁵ Morarame Peturu omomyryhtao tapyi taka, Koneriu tooehse aomikase. Tosekumuru po ty-porohse ynororo Peturu õpataka.

—Kure mase. Ritonõpo nenyokhyppyryme mase, tykase ynororo eya. ²⁶ Yrome Peturu a tanỹse ropa ynororo.

—Owõko ropa. Xikihme rokẽ exiko. Ritonõpo kara ase, ahno rokẽ ase, apano ro, tykase Peturu eya.

²⁷ Morarame tõtururukõme Koneriu maro tomõse ynororo tapyi taka. Tuhke ahno tonese eya moro tao.

²⁸ Mame tõturuse ynororo eya xine. Ynara tykase,

—Juaro matose. Juteume ase. Imehnõ maro juteutõkara maro yna ahtao popyra mana yna a. Itapyĩkõ taka roropa yna omomyryhtao popyra mana yna tamuru tõ omi poe. Yrome Ritonõpo utuarõmase imehnõ poko, “Nuriame mose nase,” kara jehtohme.

²⁹ Morara exiryke tykohmase jahtao oya xine kure rokẽ ezukuase anaropotyamo. Oehno oturuse oya xine. Oty katohme kuenehpoase tarohna? tykase Peturu, tõturu-pose.

³⁰ Morarame Koneriu a tozuhse,

—Mokokonie otuhpyra exiase jotururuke Ritonõpo maro. Tapyi tao exiase. Morarame xixi tywykahme toehse ahtao orutua enease jẽpataka, tupoke saerehkane ke. ³¹ Ynara nase sã ya, “Koneriu, õtururu totase mã Ritonõpo a. Tymõkomokãkara pyno oexiry roropa tonese eya mana. Wenikehpyra ynororo kure oexiry poko. ³² Naeroro opoetory aropoko Jope pona Ximão enehtohme xiaro. Esety akorõ Peturu. Tosety ae exikety tapyi tao mana, okyno pihpyry rine tapyi tao. Tuna ehpio mã itapyĩkomo. Tooehse ynororo ahtao

oturũko oya xine mana,” nase Ritonõpo nenyokhyppyry ya. ³³ Morara kary etaryke ya ypoetory tõ aropoase axĩ oehtohme. Tãkye ase tooehse oexiryke. Seromaroro taro ynanase Ritonõpo poko. Õtururu etase moxiã noehno, tykase Koneriu eya.

Peturu oturutopõpyry Koneriu tomo a

³⁴ Morarame Peturu tõturuse eya xine. Ynara tykase, —Seromaroro zuaro ase. Emero kypyno xine Ritonõpo exiry waro ase, yna rokẽ kara pyno Ritonõpo mana, tykase Peturu eya xine. ³⁵ —Emero tõmipona exiketõ kure Ritonõpo a mana, ajoajohpe pyra toto exiryke, juteu tomo, juteutõkara, enara, tykase Peturu. ³⁶ —Ritonõpo a Izyraeu tõ tamorepapose urutõkomo a, Jezu Kyrixtu waro toto ehtohme, zehzehno pyra toto ehtohme. Emero Kuesëkõme Jezu Kyrixtu mana. Moro waro matose. ³⁷ Kuesëkõme aexiry poko João tõturuse ahno õpurihkaryhtao tyya. Morotoino Jezu poko tutuarõtase toto Karireapõkomo. Juteapõkõ roropa tutuarõtase toto. Zuaro matose. ³⁸ Seromaroro amarokõ roropa Jezu waro exiko matose, tykase Peturu eya xine. —Ritonõpo a Tuzenu tokarose eya emero zuaro ehtohme. Morarame toytotose ynororo. Ahno poko toenupunase. Joroko nyryhmatyã tukurãkase ropa eya, kurãkõkara roropa, Ritonõpo imaro exiryke. ³⁹ Jezu waro ynanase, imaro toytose yna exiryke yna patary poro, Jerusarẽ poro, enara. Toxixihmase ynororo juteu tomo a wewe pokona, aorihthohme.

⁴⁰ —Yrome Ritonõpo a tõsemãkase ropa oseruao tõmehse ahtao. Mame tõsenepose ropa ynororo.

⁴¹ Emero pyra, tunutuarõtanohtyamo a rokẽ tõsenepose ynororo, yna a rokene, tykase Peturu.

⁴² —Ynanotukuase imaro tõsemãse ropa ynororo ahtao. Mame yna enyokyase ãmorepatohkõme typoko, tykase Peturu. —Imeĩpo typoetory tõ apiakase oehnõko ropa mana iirypyrymãkõ aropotohme apo-toimo htaka. Aorihthyã roropa apiakase oehnõko mana Ritonõpo omi poe. Moro poko ourutohkõme yna enehpoase Jezu xiaro. ⁴³ Mokyro poko tymerose Ritonõpo poe urutõkomo a. Enetuputyryhtao oya xine oorypyrykõ korokãko mana, tykase Peturu eya xine.

Ritonõpo a Tuzenu ekarotopõpyryjuteutõkara a

⁴⁴ Peturu a toto zururuhtao ro Ritonõpo zuzenu tyhtose. Tõmiry etananõ aka tomõse. ⁴⁵ Moroto juteu tõ kynexine roropa Peturu marõkomo.

—To! tykase toto. Tõsenurukase toto, juteutõkara aka roropa Ritonõpo zuzenu tomõse exiryke. ⁴⁶ Toto aka Ritonõpo zuzenu omomyry tonetupuhse eya xine, imeimehnõ omiryae toto otururuke, “Imehxo Ritonõpo mana,” kary etaryke roropa tyya xine. Morarame Peturu tõturuse tymarõkomo a,

⁴⁷ —Sõpurihkatone toto tuna kuaka, kysã xine moxiã aka Ritonõpo zuzenu tomõse exiryke, tykase Peturu eya xine. ⁴⁸ Morarame tõpurihkase toto eya xine Jezu poetoryme toehse toto exiryke.

Morarame,

—Taro exiko aporo yna maro. Oytory se pyra ynanase aporo, tykase toto Peturu a.

Peturu oturutopöpyry Jezu poetory tomo aJerusarē po

11 Morarame, “Juteutōkara a Ritonōpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a, Juteapōkomo a. ² Morarame Jerusarē pona Peturu toytose ropa ahtao, imaro tōsezusezuhse toto oxime jekyry tomo, juteu tomo.

³—Oty katoħ juteutōkara maro mexiase? Oty katoħ roropa imaro xine motukuase? tykase toto Peturu a.

⁴ Mame Peturu a turuse ropa toto emero. Kure turuse toto. Ynara tykase ynororo eya xine,

⁵—Jope po exiase oturūko Ritonōpo maro. Morarame otuato panō enease josenety. Nyhtoase sã kapu ae yneryme. Mame typorohse ymyhtokoxi. ⁶ Moro ao onokyro panō enease eeryhpo, kapau, pakira, mūpo, rere, okoi, torō tō panono, enara sã tonese ya. ⁷ Morarame omi etase, “Peturu, moxiã etapako õtyme,” nase sã ya. ⁸ Yrome ezukuase, “Onetapara ase. Jotýtory tō moxiaro. Moinoro ase toto onōpyra, ypoet-oae ro,” ase eya. ⁹ Yrome jezukuase ropa, “Õty ynekarohpyry poko, ‘Jotýtory tō moxiaro,’ kara exiko,” nase ropa ya. ¹⁰ Morarame nonukuase ropa sã repe, otuato panono. Morarame nyhtoase ropa samo ose-mazuhme ayhtohpyry panono. Oseruao nyhtoase ropa sã moro. Morarame nonukuase ropa rahkene jūme kapu aka. ¹¹ Morarame ahno neporehkase, oseruao, morotona ytapyi taka, Sezarea poe Koneriu nenyohyamo. ¹² Morarame ynara tykase Ritonōpo zuzenu ya, “Moxiã maro ytoko. Enaromyra exiko,” nase ya. Morara exiryke toto maro ytoase rahkene. Moxiã roropa wekyry aroase ymaro 6me Jopepōkomo Koneriu tapyi taka. ¹³ Morarame tytapyi tao noturuase yna a. Ynara tykase ynororo, “Taro Ritonōpo nenyokyhpyry nosenepoase ya. Ynara tykase ynororo ya, ‘Opoetory aropoko Jope pona, Ximão enehtohme. Esety akorō Peturu. ¹⁴ Mokyro oturūko oya xine mana oorypyrykō korokary poko Ritonōpo a opynanohtokōme,’ nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya,” nase Koneriu ya, tykase Peturu eya xine. ¹⁵—Morarame jotururuhtao ro eya xine Ritonōpo zuzenu tyhtose. Tomōse toto kurohtaka kukurohtaka xine aomōtopöpyry saaro. ¹⁶ Morarame Jezu a yna zurutopöpyry enetuputyase ropa, ynara katopöpyry eya, “João a imehnō tōpurihkasēpo rokē mana. Yrome ywy Ritonōpo zuzenu ekaroneme exiko ase oya xine,” katopöpyry Jezu a yna a. ¹⁷ Juteutōkara a roropa Tuzenu tokarose Ritonōpo a, kyaa xine Tuzenu ekarotopöpyry saaro. Morara exiryke zae se rokē exiase Ritonōpo a, tykase Peturu eya xine.

¹⁸ Morara kary etaryke tyaa xine sekere tykakehse toto. Kure rokē tōturuse ropa toto Ritonōpo poko. Ynara tykase toto,

—Kure Ritonōpo mana. Emero kypyno xine mana. Juteutōkara rypyry korokary se roropa mana, orihpyra toto ehtohme, toorihse toto ahtao toto ēsemãka-tohme ropa, tykase toto.

Jezu poetory tō Ātiokia po

¹⁹ Morarame Exitewão totapase ahtao Jezu poetory tō atapiaka toepase toto totaparykōke. Mame Ritonōpo omiry ekaroryme toytose toto. Penixia pona toytose toto, Xipere pona, Ātiokia pona, enara. Tyekyry tomo a rokē Ritonōpo omiry tokarose eya xine.

²⁰ Mame imehnō Jezu poetory tō kynexine Xiperepōkomo, Xirenepōkō roropa. Tosae xine toytose toto Ātiokia pona. Moroto tōturuse toto juteutōkara a Ritonōpo omiry kurã poko Jezu Kyrixtu poko. ²¹ Morarame Ritonōpo zuzenu toto jamihtanoħnōko kynexine imehnō zururuhtao. Tyrypyrykō turumekase eya xine Jezu omipona toehtokōme.

²² Morarame, “Tuhke Jezu poetoryme toehse,” kary totase Jezu poetory tomo a, Jerusarēpōkomo a. Naeroro Panape taropose eya xine Ātiokia pona. ²³ Mame toeporehkase tahtao tãkye toehse ynororo mokaro eneryke tyaa kure rokē tyrise toto exiryke Ritonōpo a. Morarame tōturuse imaro xine ynororo,

—Mãsa rokē pyra Ritonōpo enetupuhtoko. Yronomyryme aomipona ehtoko, tykase ynororo eya xine. ²⁴ Panape kurã kynexine, Ritonōpo zuzenu nae. Orēpyra aomipona roropa kynexine. Naeroro tuhke morotōkō Jezu poetoryme toehse.

²⁵ Morarame Panape toytose Tasu pona, Sauru eneħse. ²⁶ Takoreħmaneme toneħse eya Ātiokia pona. Morarame moroto toiro tyeimãse ynaroro morotōkō amorepary poko. Mame moroto Ātiokia po Jezu poetory tō Kyrixtujaname tosehapse osemazuhme morotōkomo a.

²⁷ Morarame Ritonōpo omi poe urutōkō toytose Jerusarē poe Ātiokia pona. ²⁸ Tōximōse toto ahtao, Akapu towōse oturuse. Ynara tykase ynororo eya xine Ritonōpo zuzenu poe,

—Okynã pyra konopo oehpyra exiko mana. Tykrysã ahtara exiko roropa mana emero pata tō punero. Tomirykō ke roropa apotūkehnōko mã toto. Etuarimãko roropa toħ mana, tykase Akapu toto a.

Morarame Kyrautiu Seza kowenu tuisaryme toehse ahtao konopo toehkehse rahkene. ²⁹ Morarame Jezu poetory tomo a tytinerūkō taropose tope tomo a, Juteapōkomo a, toto a tynapyrykō epekahtohme.

³⁰ Mame Ātiokiapōkomo a roropa tytinerūkō taropose, nae toexirykōke. Panape tō taropose eya xine tineru aronanōme, Ritonōpo poko urutōkomo a ekarotohme Jutea po. Mame Panape tō toytose Sauru maro.

Jezu poetory ryhmatopöpyry

12 Morarame Erote juteu tō tuisary kynexine. Jezu poetory tō zehno toehse ynororo. Tyryhmase toto eya. ² Tiaku tuhkase eya, João rui. ³ Mame juteu tō tãkye toehse. Moro eneryke tyaa Peturu roropa tapoipose eya Paxikoa, wyi pipahmã ohtohae. ⁴ Morarame Peturu apoixi po apuruħpyry taka tarose eya. Soutatu tō tyrise roropa eya Peturu eraximaneme. 16me soutatu tō tyrise eya morotona. Peturu arory se

kynexine otuhtoh konõto tõtyhkase ahtao, äpuruhipyry tae, imoihmäkomo a enepotohme repe. ⁵ Moroto Peturu kynexine tapuruse äpuruhipyry tao. Mame orëpyra Jezu poetory tõ tõturuse Ritonõpo a, Peturu tütatohme ropa.

Peturu tütatopõpyry ropa poko äpuruhipyry tae

⁶ Morarame Peturu enehpory se ropa Erote toehse. —Kokoro Peturu enehpõko ropa ase soutatu tomo a, tykase ynororo repe. Mame koko Peturu nyhnõko kynexine. Emekũ poko osetato ro soutatu tomo a tymyhse kynexine keti ke. Imehnõ soutatu tõ roropa tapyi eutary pota tao kynexine eraximãko. ⁷ Morarame Peturu tuaro pyra ahtao Ritonõpo nenyokyhpyry toytose eya. Mõtoino rokë saereh tykase äpuruhipyry tao. Peturu tõpakase eya. Tymotatemuhmase eya. —Owõko axiny, tykase ynororo eya. Mame imyh-topõpyry toemyhpokase ropa. ⁸ —Omety eary imyhzomoko. Asätajã roropa amuruko, tykase ynororo Peturu a. Mame tõtupohtose ropa ynororo rahkene. —Ymaro eropa, tykase ynororo eya.

⁹ Morarame tutütase ropa Peturu Ritonõpo nenyokyhpyry maro. Yrome tuaro pyra rokë kynexine. Tuamekaro rokene. ¹⁰ Morarame soutatu tõ kuroko toytose tahtao xine tapyi apuru myhtokoxi toytose, kurimene konõto myhtokoxi, pata pona toytotohkõme. Morarame moro tamoreme tätapuruhmakase, itütatohkõme ropa. Mame toytose toto osema atapiakatoht pona. Moroto Peturu turumekase Ritonõpo nenyokyhpyry a.

¹¹ Morarame Peturu tutuarõtase ropa, —Ritonõpo nenyokyhpyry tokoh jutütanohno ropa. Ohkato! Erote tomo a jetaparyino, tykase Peturu tukurohtao.

¹² Morarame toepohnohse tahtao, Peturu toytose Maria tapyi taka, João ã tapyi taka. João esety akorõ Maku. Moro tao tuhke ahno oturũko toh kynexine Ritonõpo maro. ¹³ Morarame Peturu tomary ke tahtah tykase ahtao oryximã toehse tapyi pota taka Peturu enese. Mokyro esety Rote kynexine. ¹⁴ Mame Peturu omiry totase eya repe. Yrome tapyi anapuruhmakara aporo, tãkye toehse toexiryke. Toeramase ropa rokë aporo imehnõ zuruse,

—Peturu noehno ropa. Tapyi pota tao mana, tykase ynororo.

¹⁵ —Ajohpe, tykase toh repe. —Ajohpe pyra, moky tapyi pota tao, tykase ynororo. —Otarãme akuaryhpyry rokë mokyro, tykase toh repe.

¹⁶ Yrome Peturu tahtah tykase ropa. Morotoino tapyi totapuruhmakase tyya xine ahtao, tonese eya xine. —To! tykase toto tõsenuruhkase.

¹⁷ —Mynyhme ehtoko, tykase Peturu eya xine. Mame turuse toto eya tutütanohpotopõpyry ropa poko Ritonõpo a. Morarame morotaõkõ tonyohse Peturu a Tiaku tõ zuruse tutütatopõpyry ropa poko. Mame Peturu toytose imepõ pona.

¹⁸ Morarame tõmehse ahtao torëtyke soutatu tõ toehse, zuaro pyra toexirykõke.

—Otãto puhko ke Peturu nutũta ropa? tykase toto.

¹⁹ Peturu tupipose Erote a repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto. Morara exiryke Erote a Peturu tokaropose soutatu tomo a repe. Mame onekaropyra tokurehse toto ahtao totapapose toh emero Erote a, Peturu eraximahpõkomo.

Moromeĩpo Jutea poe toytose ropa Erote Sezarea pona. Moroto tõsesarise ynororo.

Erote orihtopõpyry

²⁰ Morarame Xitõpõkõ poko tyekĩtapãse Erote kynexine, Tiropõkõ poko roropa. Morara exiryke tũkyryry taropokehse eya Xitõpõkõ a, Tiropõkõ a, enara. Morarame topeme Paraxitu tyrise toto a, Erote tapyi esemy. Mame ynara tykase toto eya,

—Kaxiko Erote a, “Tyzehno xine oexiry se pyra Tiropõkõ mana Xitõpõkõ maro,” kaxiko Erote a, tykase toto Paraxitu a. Tũkyryrykõ se rokë toh kynexine Erote a. Mame tõturuse roropa toto Erote a.

²¹ Morarame imoihmãkõ tätãnonohse Erote otururu etase. Mame tupõ kurã amuruxĩpo tapõ pona typorohse ynororo tõturutohme mokaro netaryme. Tõturuse rahkene. ²² Mame aomiry etaryke tyya xine tõmitase toto opore,

—Ritonõpome nase, ahnome rokë pyra, tykase toto Erote poko repe. ²³ Morarame mokaro omiry etaryke tyya Erote zehno toehse Ritonõpo. “Arypyra ase Ritonõpo rokë imehxo mana,” kara exiryke. Naeroro Erote totapase rahkë Ritonõpo nenyokyhpyry a. Moromoro a tuhmokapose. Toorihse.

²⁴ Morarame Ritonõpo omiry tokãtose itamurumehxo. Tuhkãkõ aomipona toehse.

²⁵ Morotoino tineru tokamokehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Jerusarë poe tosaka xine, Panape tomo Sauru maro. João roropa tymaro xine tarose morotoino. Esety akorõ Maku kynexine.

Panape tõ ytotoopõpyry Sauru maro

13 Mame moroto Ætiokia po Jezu poetory tõ maro Ritonõpo omiry poko urutõkõ kynexine, amorepatõkõ. Mokaro esety Panape, Ximeão Xinukutumano, Ruxiu, Manaë, Sauru, enara toh kynexine moroto. Ruxiu Xirenepõ kynexine. Manaë Erote akorõmane kynexine roropa. ² Morarame oximõme toehse toto. Otuhpyra toh kynexine Ritonõpo maro tõtururukõke. Morarame Ritonõpo zuzenu tõturuse eya xine. Ynara tykase,

—Orutua kõ asakoro se ase, Panape, Sauru, enara, ymaro aerohtohkõme, tykase eya xine.

³ Morarame tõtururukohtao ro Ritonõpo maro tomarykõ tyrise Sauru tõ zuhpokoxi, Panape maro, kure Ritonõpo maro toto ytotohme.

Xipere po Panape tō ehtopōpyry

⁴ Morarame Ritonōpo zuzenu a tonyohse tahtao xine, toytose toto Sereuxia pona. Morotoino toytose toto Xipere ahmōtary pona. ⁵ Morotoino toytose toto owōse Saramina pona. Moroto Ritonōpo omiry poko tōturuse toto juteu tō atamorepatoh tao. João Maku roropa imaro xine toytose, toto akorehmaneme imehnō amorepary poko.

⁶ Morarame moro ahmōta poro toytose toto, Papo pona. Moroto pyaxi tonese eya xine, Papo po. Juteu kynexine esety Pajezu. Mokyro popyra sã amorepatō kynexine ajohpe rokene. “Ritonōpo omiry waro ase,” kane ynororo ajohpano. ⁷ Mokyro ahmōta esē epeme kynexine, Sexiu Pauru epeme. Mokyro ahmōta esē tuaro kuhsehxo kynexine. Panape tō tonehpose tyaa, Sauru maro, Ritonōpo omiry etary se toexiryke.

⁸ Yrome typanaikase tōmiry ke pyaxi a Ritonōpo omiry onetara aehtohme. Mokyro pyaxi esety akorō Erima.

⁹ Mame Sauru Ritonōpo zuzenu nae kynexine. Sauru esety akorō Pauru. Mame mokyro pyaxi tonese eya akye pyra.

¹⁰ —Oty katoh onekunohto mano? Joroko mūkurume mase. Emero kurākō zehno mase. Popyra oexiry se rokē mase. Oty katoh, “Ritonōpo omiry popyra,” kakehpyra mahno? ¹¹ Seromaroro awānohnōko Ritonōpo mana. Oenukehkapōko mana jūme pyra repe, saereme osenuhmara oehtohme, tykase Sauru eya.

Morara kaxīpo Sauru a axī tonukehse ynororo. Toytoytose. Tarotarone tupise eya, tātarypose ynororo.

¹² Morarame mokyro aenukepyhpyry eneryke tyaa tosēme Ritonōpo tonetupuhse eya, ahmōta esemy a.

—To! Ajohpe pyra, tykase ynororo tutuarōtase. Toemynyhmase roropa ynororo Jezu omiry etaryke tyaa.

Ātiokia po Panape tō ehtopōpyryPizitiapō po

¹³ Morotoino Pauru tō toytose wapu ae Papo poe Peje pona, Pāpiria pona, enara. Moroto João Maku a toytotozōpyā turumekase. Jerusarē pona toeramase ropa ynororo. ¹⁴ Yrome Pauru tō toytose Peje poe Ātiokia pona, Pizitiapō pona. Morarame juteu tō atamorepatoh taka toytose toto oserematohae. Typorohse toto.

¹⁵ Morarame Moeze nymerohpyry tysekeremase morotōkomo a. Urutōkō nymerohpyry roropa tysekermase eya xine. Morarame Pauru tō tykohmase morotōkō amorepananomo a. Ynara tykase toto Pauru a,

—Ōtururukō se awahtao xine oturutokose yna atākyematohme, tykase toto. ¹⁶ Morarame Pauru towōse xikihme. Tōsemahxirarahmase ynororo tōturu-tohme toto netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Wekyry tomo, Ritonōpo omipona exiketomo, kuetatoko ke. ¹⁷ Izyraeu tō sytatose. Kuesēkōme Ritonōpo mana. Eya kytamurukō tymenekase typoetoryme. Toenupunase ynororo kytamurukō poko imehnō patao toto ahtao, katonōme Ejitu po toto ahtao, tykase Pauru eya xine. —Morarame Ejitu poe tonehpose toto Ritonōpo a tyjamitunuru enepotohme eya xine.

¹⁸ 40me ikonopory taropose kytamurukomo a Ritonōpo kerekeremary poko ona po, ahno esao pyra, tykase Pauru eya xine. —Mame tōseanahtose rokē ynororo tykerekemary poko kytamurukomo a.

¹⁹ Morarame tuhke pata tamurupōkō typoremākapose Ritonōpo a. 7me pata tamuru kynexine Kanaã po. Morarame toto patahpyry tapiakase kytamurukomo a tosarykōme.

²⁰ —Morarame terekatu tō tokarose Ritonōpo a kytamurukō tuisaryme. Tuhke ikonopory taropose eya xine 450me, Samueu enurutāne rokene. ²¹ Morarame imepý tutuisarykō konōto se toto exiryke, Sauru tokarose Ritonōpo a toto tuisaryme. Kixi mūkuru mokyro, Pēxamī pary. (Mokyro tuisame kynexine okynano. 40me ikonopory taropose eya.) ²² Morotoino mokyro tymyakāmase Ritonōpo a Tawi ke. Ynara tykase Ritonōpo Tawi poko, “Tawi kure mana, Jese mūkuru. Yzamaro mana jomipona exiryke,” tykase Ritonōpo Tawi poko. Mame ynara tykase roropa ynororo Tawi a, ²³ “Izyraeu tō poko enupunaketyme apary rīko ase. Iiryppyrykō poe toto anŷneme,” tykase Ritonōpo Tawi a. Morotoino Tawi paryme Jezu tonuruse rahkene. Izyraeu tō pynanohneme tyrise ynororo rahkene tōmihpyryae ro. ²⁴ Yrome Jezu oehsasaka ahtao, João ahno ĕpurihkane osemazuhme tooehse Izyraeu tō zuruse, “Oorypyrykō irumekatoko Ritonōpo omipona oehtohkōme. Oorypyrykō rumekary se awahtao xine oĕpurihkatorŷko ase,” tykase João eya xine.

²⁵ Morarame tōturukepyry aka ynara tykase ynororo eya xine, “Ritonōpo mūkurume jekarōko matohu? Ynoro kara ase. Okomino oehnōko mā oneraximarykomo, Ritonōpo mūkuru nymyry, Kuesēkō kurano. Imyhtokoxi typorohse jahtao ihxitapānōko ase tuisa konōtome exiryke, Kuesēkōme exiryke,” tykase João eya xine, tykase Pauru eya xine.

²⁶ —Wekyry tomo, Aparão pakomo, oya xine mā Ritonōpo a tōmiry tonehpose, opynanopyrykō se toexiry poko. Oya xine rokē pyra imehnomo a roropa tōmipona exiketomo a tōmiry tonehpose, tykase Pauru toto a. ²⁷ —Yrome Jerusarēpōkō Jezu onenetupuhpyra. Tosēkō onenetupuhpyra toto Ritonōpo omiry waro pyra toexirykōke. Oserematohae rokē Ritonōpo omiry sekeremāko toh repe. Yrome Jezu exixihmary se toehse toto. Tosēkōme pyra tokarose eya xine. Moro poko Ritonōpo poe urutōkomo a tymerose Jezu orihmapory poko. Yrome onenetupuhpyra toto. ²⁸ Kure Jezu exiry waro toh kynexine repe. Yrome tōturuse toto Pirato maro, “Jezu exixihmapoko ajohpāme samo,” tykase toto. ²⁹ Morarame Ritonōpo nekarohpyryae ro toxixihmase Jezu eya xine. Morotoino ekepyry touse ropa wewe pokoino, zonētohme topu aka. ³⁰ Yrome Ritonōpo a tōsemākase ropa ynororo. ³¹ Tuhke tōmehse Jezu tōsenepory poko tymaro aytotyamo a Jerusarē pona Karirea poe. Mame imehnō tutuarōtanohse roropa mokaro a Jezu poko.

³² —Mokaro saaro omi kurā poko ourutorŷko ynanase ipoko, aĕsemātopōpyry ropa poko. ³³ Ritonōpo nekarohpyryae ro kytamurukomo a, Jezu

ĕsemāse ropa tonepose yna a, tykase Pauru morotōkomo a. —Ynara Saumo poko tymerose Tawi a pake Ritonōpo omiryne,

“Umūkuru nymyry mase. Seroae omyme exino,” tykase ynororo. Morara tymerose Tawi a Ritonōpo omiryne Jezu ĕsemamyry ropa poko.

³⁴ —Ynara mā tymerose ropa Ritonōpo omiryne Jezu ĕsemākary ropa poko orihzomopyra aehtohme, “Apary rīko ase tuisame, katorōpyryae ro Tawi a, ahno esēme orīko ase jūmanatome,” tykase Ritonōpo Tumūkuru a. ³⁵ Imepý Saumo poko Tawi ynara tykase, “Omūkuru ekepyry onymotanohpopyra mase,” tykase.

³⁶ —Tawi orihpyra ro tahtao Ritonōpo omipona kynexine. Toorihse ahtao ekepyry tonēse. Ēsemāpyra ropa tokurehse. Ekepyry tymotase. ³⁷ Yrome Jezu tōsemākase ropa Jumy a. Ekepyry motara tokurehse. ³⁸ Wekyry tomo, etatoko ke jotururu. Jezu rokē oorypyrykō korokapōko mā Tumy a, emero. ³⁹ Jezu enetuputyryhtao oya xine oesēkōme okurākatorýko Ritonōpo mana. Oorypyrykō korokāko mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao oya xine oorypyrykō onykorokara mana. ⁴⁰ Pake Ritonōpo omipona pyra exiketō toorihse. Naeroro tomeseke ehtoko mokaro sā pyra oehtohkōme. Toto poko ynara tymerose pake Ritonōpo omiry ekaronanomo a,

⁴¹ “Enetoko ke Ritonōpo kerekeremary se exiketomo. Emynyhmatoko. Orihtoko roropa. Yjamitunuru enepōko ase oya xine.

Yrome onenetupuhpyra matose. Yjamitunuru poko ourutorýko imehnō mā repe. Yrome onenetupuhpyra matose,” me tymerose Ritonōpo omiryne, tykase Pauru juteu tomo a, toto amorepatoh tao.

⁴² Morarame tutūtase ropa ahtao oturutoh tae toahmase ynororo eya xine zomory auturutohme ropa, —Mo oserematohae yna amorepako ropa onurutopōpyry samo, tykase toto Pauru a. ⁴³ Mame aytorykō ropahtao, Pauru tō tokahmase jekyry tomo a, imehnomo a roropa juteu tōme aehtyamo a. Mokaro turuse Pauru tomo a Panape maro, jūme Ritonōpo omipona toto ehtohme. Tākye tyripose toto eya xine.

⁴⁴ Morarame imepý oserematohae moro patapōkō emero tōximōse toto Ritonōpo omiry etase. ⁴⁵ Mokaro oepiry eneryke tyra xine Pauru zumoxike juteu tō toehse. Tykerekemase ynororo eya xine, typoihtose roropa eya xine imoihmākō zururuke eya Ritonōpo poko.

—Oenekunohtorýko rokē mana, tykase toto.

⁴⁶ Mame Pauru orēpyra toehse Panape maro. Ynara tykase ynororo juteu tomo a, —Osemazuhme Ritonōpo omiry ynanekaroase oya xine repe. Yrome aomiry se pyra matose, esaka oytorykō se pyra oexirykōke. Morara exiryke juteutōkara a aomiry ekarōko ynanase, tykase Pauru eya xine.

⁴⁷ —Ritonōpo yna enehpoase tarona moxiaro amorepase. Ynara nase ynororo yna a, “Aaropotorýko ase moinōkō pataka juteutōkara kurākaneme oehtohkōme ypoetoryme toto ehtohme,” nase Ritonōpo yna a, tykase Pauru eya xine.

⁴⁸ Morara kary etaryke tyra xine tākye toehse toto, juteutōkara.

—Kure mā Ritonōpo omiry yna a, tykase toto. Mame Ritonōpo napoihpyry tomo a Jezu tonetupuhse tosēkōme. Ipoetoryme toehse toto.

⁴⁹ Mame Ritonōpo omiry tokātose toto a emero pata tō poro. ⁵⁰ Yrome Pauru tykerekemase juteu tomo a typatakā pyxiā netaryme. Morara exiryke typatakamo a Pauru tō tonyohse ropa moro pata poe Panape maro jetū ke. ⁵¹ Mame tupupurukō tysasakase eya xine toytotōhōme ropa, Ritonōpo omiry se pyra morotōkō exiryke. Mame toytose ropa toto Ikoniū pona. ⁵² Mame Jezu poetry tō tākye toehse Ātiokiapōkomo Ritonōpo zuzenu tymaro xine exiryke.

Ikoniū po Pauru tō ehtopōpyry

14 Morarame morara toehse Ikoniū po roropa Ātiokia po Pauru ehtopōpyry saaro. Pauru tō toytose aporo juteu tō atamorepatoh taka. Morotaōkō tamorepase eya xine. Mame tuhke Jezu tonetupuhse eya xine tosēkōme juteu tomo a, juteutōkara a, enara. ² Yrome imehnō Pauru tō zehno toehse, turuse toexirykōke mokaro a juteu tomo a, Jezu onenetupuhpynomo a. ³ Mame Pauru tō okynā kynexine Ikoniū po orēpyra toto zurūko Jezu poko. Mame typoetry tō tyjamihtanohse Jezu a kurākōkara kurākatohme eya xine. Tōmiry etananō, “Ajohpe,” kara toto ehtohme. ⁴ Mame morotōkō tātapiakase osepune. Tuhke patapōkō juteu tō maro kynexine. Imehnō roropa tuhke Pauru tō maro kynexine, enara.

⁵ Morarame morohnome tooehse toto Pauru ryhmary se exiketomo, juteutōkara, juteu tomo, pata esamo, enara. ⁶ Yrome Pauru tō tuaro kynexine. Toepase toto Rixityra pona, Terepe pona roropa Rikao-niapō pona. ⁷ Mame morotōkō Ritonōpo omiry poko tamorepase Pauru tomo a.

Rixityra po Pauru tō ehtopōpyryTerepe po roropa

⁸ Morarame Rixityra po orutua kynexine. Moinoro tonurutopōpyry poero jaxiry ātakamahpyry kynexine. ⁹ Mokyro a Pauru omiry totase kure. ¹⁰ Zae tone-tupuhse eya rahkene. Mame Ritonōpo omiry enetuputyry eya eneryke tyra ynara tykase Pauru eya, —Owōko xikihme, tykase eya.

Morarame pyhsekyh tykase ynororo xikihxikihme toytose. ¹¹ Mokyro ekurākasē eneryke tyra xine tōturuse toto oxime tōmirykōae imoihmākomo. Ynara tykase toto,

—Ritō kō noehno kyra xine ahnome, tykase toh repe, Pauru tō poko.

¹² Morarame Panape tosehapse Jupiteme toto a. Pauru roropa tosehapse Mekuriome, ynororo rokē oturuketyme exiryke. ¹³ Morarame pyaxi tooehse Jupite pyaxiry. Pui tonehpose eya jahkatohme pata ehpikoxi tynekarorykōme Pauru tomo a repe. Otyro ekuru roropa tonehse eya xine ekarotohme Pauru tomo a.

¹⁴ Yrome moro eneryke tyya xine tururume toytose ynororo toto htoko. Tupōkō tyxihxihkase eya xine. Tōmitase ynaroro eya xine,

¹⁵ —Oty katoh pui zahkāko matou? Ahno rokē ynanase, ritō kara. Ritonōpo omiry ekarose ynanoejno oya xine, oorypyrykō rumekatohme oya xine, tykase Pauru tō eya xine. —Ritonōpo omipona rokē oexirykō se ynanase. Ritonōpo mokyro kapu rihpono, nono roropa, tuna roropa, kapuaōkō roropa, nonopōkō roropa, nakuaōkomo, enara. Emero tyrise Ritonōpo a, tykase Pauru eya xine. ¹⁶ —Pake Ritonōpo tōturuse tyya rokene seropōkō poko emero porehme. Ynara tykase ynororo, “Ah tamoreme nexī toto,” tykase Ritonōpo. ¹⁷ Yrome tahxime kynosenepone samo. Tynyrihpyry kurā enepone roropa. Ynororo rokē konopo enehpōko mana kŷkyryrykō ahtatohme, eperytatohme roropa. Kuohkō ekarōko roropa mana tākye kuehtohkōme kutuarōtatohkōme typoko, tykase Pauru Rixityrapōkomo a. ¹⁸ Morara karyke eya kuremŷme pui tō onyahkara toh kynexine.

¹⁹ Morarame juteu tō tooehse Ātiokia poe Ikoni poe roropa. Tuhkākō maro tātaomihose poe Pauru etapatohme. Mame topu ke totapase eya xine rahkene. Ekepyry tarose eya xine soororome pata ehpikoxi etahpōkomo a.

—Toorihse nase, tykase toto. ²⁰ Yrome topoe xikihxihime Jezu poetory tō ahtao, towōse ropa Pauru. Mame pata pona toytose ropa toto. Mame yrokokoro toytose ropa Pauru, Panape maro Terepe pona.

Pauru tō ytotopōpyry ropa Ātiokia pona

²¹ Morarame Ritonōpo omihpyry kurā tokarose moro patapōkomo a Terepepōkomo a. Turuse toto ahtao Pauru a Jezu poetoryme toehse toto tuhkākomo. Moromeīpo toto tamorepakehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Rixityra pona. Morotoino toytose toto Ikoni pona. Morotoino Ikoni poe toytose ropa toto Ātiokia pona, Pizitiapō pona. ²² Moroto Jezu poetory tō tyjamihtanohse ropa Pauru tomo a. Turuse roropa toto eya xine jūme Ritonōpo omipona toto ehtohme.

—Jetujetū kuahtao xine Jezu maro ytōko sytatose Ritonōpo esaka, tykase toto Jezu poetory tomo a.

²³ Morarame Jezu poetory tō oximōto punero Ritonōpo omiry poko amorepatōkō tymenekase Pauru tomo a. Mame tōturuse toto Ritonōpo maro. Tōtururukō Ritonōpo maro otuhpyra toto, amotyryae rokē tōtuhse toto.

—Onymenekatyā ewomako Papa, oenetuputyryke eya xine tosēkōme, tykase toto Ritonōpo a.

²⁴ Morotoino Pizitia enatyry tymakuohse Pauru tomo a Panape maro. Etypohpyra toytose toto Pāpiria pona.

²⁵ Morotoino Peje po Ritonōpo omiry tokarose ropa

eya xine. Moromeīpo Ataria nakuataka toytose toto.

²⁶ Moroto tōtyrise toto wapu aka tosaka xine toytotohkōme ropa Ātiokia pona, Xiriapō pona. Moroto ro Pauru ahtao pake, Jezu poetory tō tōturuse Ritonōpo a toto ewomatohme, aomiry poko imehnō amorepase toto ytoryhtao. Morarame aomiry poko toto amorepakehxīpo toeramase ropa toto.

²⁷ Morarame tooehse ropa toto ahtao Jezu poetory tō tānonohpose toto, tōtururukō etatohme eya xine, Ritonōpo zuzenu maro toerohtopōpyrykō poko.

—Tuhke juteutōkara a Jezu tonetupuhse tosēkōme Ritonōpo poe, tykase mokaro Pauru tomo.

²⁸ Morarame okynā toehse toto moroto Jezu poetory tō maro.

Jezu poetory oximōme ehtopōpyry Jerusarē po

15 Morarame imehnō orutua kō toytose Jutea poe Ātiokia pona, Jezu poetory tō amorepase Moeze namorepatopōpyry poko. Ynara tykase toto,

—Jezu poetoryme exisaromepyra matose Moeze omihpyry omipona pyra awahtao xine, onysahkara roropa awahtao xine, tykase toh repe. ² Morarame moro poko tōsezusezuhse Pauru tomo itamurume mokaro maro. Mame Pauru tō taropose morotōkomo a Panape maro Jerusarē pona, Peturu tō maro auturu-tohkōme imehnō Jezu poetory tō amorepananō maro.

³ Morotoino Jezu poetory tomo a Ātiokiapōkomo a Pauru tō tonyohse. Mame toytose toto pata tō poro, Penixiapō pata poro, Samariapō pata poro roropa, Jezu poetory tō zuruse. Ynara tykase toto eya xine,

—Juteutōkara a Ritonōpo tonetupuhse, tuhkākomo a, tykase toto. Mame morara kary etaryke tyya xine tātākymase toto. ⁴ Morarame Jerusarē pona toeporehkase toto ahtao, taomikase toto, Peturu tomo a. Mame Peturu tō turuse rahkene Ritonōpo zuzenu maro tynyrihpyrykō poko emero. ⁵ Morarame parixeu tō moroto kynexine, Jezu poetoryme aehtyamo. Pauru otururu etaryhtao tyya xine towōse xikihme toto oturuse. Mame ynara tykase toto,

—Juteutōkara aīpotapihpyry sahapōko naryh matou?

—Arypyra, tykase toto.

—Oty katohme? Tysahkase ahtao rokē Jezu poetoryme exīko mā toto, Moeze nymerohpyry omipona toto ahtao roropa, tykase toto Pauru tomo a.

⁶ Morara kary etaryke tyya xine tōximōse toto Peturu tō maro, imehnō Jezu poetory tō amorepananō maro, moro poko tōturutohkōme. ⁷ Morarame tōtururukōhtao ro towōse Peturu xikihme tōturutohme ropa toto netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Wekyry tomo, pake pitiko Ritonōpo jenyokyase juteutōkara amorepatohme Jezu poko, ipoetoryme toto ehtohme. ⁸ Ritonōpo emero kuosenetupuhtohkō enēko mana. Naeroro mokaro juteutōkara tone-tuputyryke eya xine Tuzenu tokarose eya xine, kyya xine Tuzenu ekarotopōpyry saaro. Toenupunase toto poko kypoko xine toenupunatopōpyry saaro. ⁹ Emero oxisā Ritonōpo kuenetoryko mana juteu tomo, ju-

teutōkara, enara, tykase Peturu eya xine. —Emero kyyrypyrykō korokāko mana, Tumūkuru enetuputyryhtaotao kyaa xine. ¹⁰ Naeroro oty katoh Moeze omihpyry omipona Jezu poetory tō rīko matohu? Pakatokō Moeze omihpyry omipona pyra toh kynexine. Ky-marokō roropa aomihpyry omipona ehsaromepyra sytatose, tykase Peturu eya xine. ¹¹ —Ynara rokē enetupuhnōko ase, Jezu enetuputyryhtaotao kyaa xine kuesēkōme typoetoryme kyritorŷko mana. Morararo juteutōkara, Jezu enetuputyryhtaotao eya xine ipoetoryme exīko toh mana, Ritonōpo kure kyaa xine exiryke, tykase Peturu eya xine.

¹² Morarame Panape tō otururu etatohme emero tymynyhpāse toto. Mame Pauru tōturuse toto netyryme Ritonōpo zuzenu nyrihpyry kurā poko, kurākōkara kurākatopōpyry poko roropa juteutōkara maro. ¹³ Mame tōturukehse toto ahtao, ynara tykase Tiaku,

—Wekyry tomo, kuetatoko ke. ¹⁴ Ximāo ourutou seromaroro Ritonōpo poe juteutōkara amorepatopōpyry poko tyaa. Mokaro poe tymenekase toto Ritonōpo a typoetoryme toto ehtohme. ¹⁵ Moro saaro Ritonōpo poe urutōkō nymerotyā pake. Ynara tymerose eya xine Ritonōpo omiryryme,

¹⁶ “Ritonōpo ase. Tuisame Tawī tyrise ya.

Yrome ipakomotyā tutuisake pyra toehse toto.

Tātahpahse toto. Imeīpo toto eahmāko ropa ase

Tawī parŷpyry poetoryme toto ehtohme.

Patāpo kurākary ropa sã toto kurākāko ropa ase.

¹⁷ Morarame imehnō jenese oehnōko emero pata tō poe,

juteutōkara roropa, jomipona toto ehtohme,

Umūkuru poetoryme toto ehtohme.

Morara āko Kuesēkō mana,

¹⁸ pake moro poko tuarōtanohpohpono,”
me tymerose pake.

¹⁹ —Naeroro ynara enetupuhnōko ase, juteutōkara Ritonōpo poetoryme se ahtao, toto onēkoropyra sehtone. ²⁰ Pape rokē saropotone inenerykōme tuaro toto ehtohme. Ynara symerotone, “Ahno nyrihpyry Ritonōpo myakāme mokyro zotŷpyry onōpyra ehtoko. Oorypyrykō poko pyra roropa ehtoko. Imehnō nohpo tō poko pyra ehtoko. Opyxiākō maro rokē ehtoko. Es-enātyā onōpyra ehtoko, munu onenahpyra roropa ehtoko, enara.” Morara rokē symerotone mokaro neneryme, tykase Tiaku eya xine. ²¹ —Ynara exiryke Moeze omihpyry poko amorepatōkō nae emero pata tō punero. Oserematohae rokē Moeze nymerohpyry sek-eremāko mā toto juteu tō atamorepatoh tao, tykase Tiaku eya xine.

Peturu tō nymerohpyry juteutōkara neneryme

²² Morarame Jezu poetory tō maro Peturu tō tōximōse tahtao xine orutua kō tymenekase eya xine tynenyokyrykōme Ātiokia pona Pauru tō maro. Juta te, Xira te, enara. Juta esety akorō Pasapa. Mokaro imehxo kynexine tunomamehxo Jezu poetory tō rānao.

²³ Ynara tymerose toto a Ātiokia pona tynaroporykōme,

“Yna nymerohpyry moro. Ynanase Jezu poetory tomo, Jerusarēpōkomo. Ritonōpo omiry poko amorepatōkō ynanase. ‘Kure pāna matou,’ kary se ynanase oya xine, Jezu poetory tomo a, juteutōkara a Ātiokiapōkomo a Xiriapōkomo a, Xirixiapōkomo a, enara.

²⁴ Imehnō orutua kō ytotoopōpyry taroino oerekohmase xine totase yna a. Ynara kary ynanetase, ‘juteutōkara aīkōpotapihpyry sahkāpōko monexiā toto,’ kary ynanetase. Moeze omipona orirykō se toto exiry ynanetase roropa. Mokaro anaropopyra ynanexiase. Tamoreme xine rokē nytoase toto. ²⁵ Morara exiryke oximōme ynanase ourunanōkō aropotohme myaro xina ekery kurā maro Panape tō maro oya xine. ²⁶ Osepynotokō kara Panape tomo, Pauru maro. Ritonōpo omiry poko zehnotokō amorepane toto.

²⁷ Morara exiryke Juta tō aropōko ynanase Xira maro ouruse xine senohne poko, ynanymeroypyry poko, zuaro oehthōkōme. ²⁸ Ynara exiryke Ritonōpo zuzenu omi poe oēkororykō se pyra ynanase. Ynara rokē āko ynanase oya xine, ²⁹ Joroko tō zotŷpyry onōpyra ke ehtoko. Munu onenahpyra ehtoko. Esenamyhpyry onōpyra roropa ehtoko. Nohpo tō poko pyra ehtoko roropa. Opyxiākō maro rokē ehtoko. Morara awahtao xine iirypyryme pyra matose. Enara.”
Morara tymerose Jerusarēpōkomo a.

³⁰ Mame tonyohse toh rahkene Xira tomo Ātiokia pona, pape arose. Mame moroto Ātiokiapōkō tōximōse ahtao pape tokarose eya xine, Jerusarēpōkō naropohpyry toto neneryme. ³¹ Moro eneryke tyaa xine morotōkō tātākyemase toto. ³² Mame Juta tō tōturuse Jezu poetory tō maro, urutōkōme toexirykōke Ritonōpo poe. Toto omiry etaryke eanokō tyjamihtase.

³³ Morotoino tuhkehxo tynyhse tahtao xine,
—Ytōko ropa ynanase, tykase Juta tomo tōsekazumase ropa toto a morotōkomo a.

—Ytōko ropa matou? tykase morotōkomo. —Kure rokē ytotoke ropa, tykase toto, toto eramary ropahatao.

³⁴ Yrome moroto rokē se Xira toehse aporo.

³⁵ Yrome Pauru tō tōxinomose moroto Ātiokia po imehnō amorepāko, Ritonōpo omiry poko. Imaro xine tuhke moroto amorepatō kynexine Ritonōpo omiry poko imehnō amorepananomo.

Pauru oxirumekatopōpyry Panape maro

³⁶ Mame tuhkehxo tynyhse moroto tahtao xine, ynara tykase Pauru Panape a,

—Eropa ropa, tykase. —Kuekyry tō senetase ropa pata tō poro, Ritonōpo omiry ekarotopōpyry punero kyaa, tykase.

³⁷ Mame Joāo Maku arory se Panape kynexine tymaro xine repe. ³⁸ Yrome Pauru mokyro arory se pyra Pāpiria poe toeramase ropa aexiryke, imaro xine toytoxiŷpo zokonaka rokē toeramase ropa exiryke.

³⁹ Morarame tōsezusezuhxiŷpo xine tātapiakase toto. Mame Panape a Maku tarose toytotozome Xipere

pona. ⁴⁰ Morarame Xira tymenekase Pauru a toytotozome. Mame töturuxīpo xine Ritonōpo a, Pauru tō Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a. ⁴¹ Morarame toytose toto Xiria poro, Xirixia poro, enara. Jezu poetory tō eanokō kynyjamihtane Ritonōpo omiry ekaroryke Pauru a inetarykōme.

Timoteu ytotopōpyry Pauru tō maro Xira maro

16 Morotoino Terepe pona toeporehkase toto, Rixityra pona roropa. Moroto Jezu poetory tonese eya xine esety Timoteu. Jeny juteu kynexine. Jumy juteukara kynexine. ² Mokyro poko kure āko toh kynexine Jezu poetory tomo Rixityrapōkomo, Ikoniupōkō roropa, enara. ³ Mame Timoteu arory se Pauru kynexine tymaro juteu tō rānakuroko. Naeroro tysahkapose ynororo eya, tymaro aytotohme, “Juteukara mose,” karyino ipoko juteu tomo a, jū waro toto exiryke. ⁴ Morarame pata tō poro toytorykohtao, Peturu tō omihpyry tokarose eya xine juteutōkara netaryme aomipona toto ehtohme. ⁵ Mame morara kary etaryke tyya xine Jezu poetory tō tyjamihtase Ritonōpo omiry enetuputyry poko tyya xine. Tomāse roropa toto ěmepyry punero.

Tyroa po Pauru osenehtopōpyry

⁶ Morarame Piritia poro toytose toto, Karaxia poro, enara, morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Yrome Azia pona toto anaropopyra Ritonōpo zuzenu kynexine. ⁷ Morotoino Mixia po tōtyryhkarykō se toh kynexine repe Pitinia pona toytotohkōme. Yrome morotona Ritonōpo zuzenu toto anaropopyra kynexine. ⁸ Naeroro Mixia takuohse eya xine. Topohme toytose toto Tyroa nakuataka. ⁹ Morarame Masetoniapō tonese Pauru a tōsenety. “Osehko xiaro Masetonia pona. Yna akorehmakose,” tykase sā ynororo, Pauru osenety. ¹⁰ Tōsenexīpo yna aroase Pauru Masetonia pona, Jezu poe tōsenehse toexiryke. Ritonōpo omiry poko toto amorepase yna enyokyase Jezu.

Jezu enetupuhtopōpyry Ritia a Piripo po

¹¹ Morotoino wapu ae ynanytoase Tyroa poe topohme Samotaraxia pona. Yrokokoro Neapori nakuataka nyanotyryhkase. ¹² Morotoino Piripo pona nyananytoase pata konōto pona, Masetoniapō pona. Moro pata tyrise romano tomo a. Moroto okynahxo ynanexine. ¹³ Morarame oserematohae ynanytoase tuna ehpikoxi. “Otarāme Ritonōpo maro oturutoh nae mā moroto juteu tō atamorepatopo,” ynanase. Mame nyanyporotyase rahkene oturuse morotōkō maro nohpo tō maro. ¹⁴ Moroto kamisa kurā ekamone kynexine nohpo, esety Ritia, Tiatirapono. Ritonōpo omipona exikety ynororo kynexine. Mokyro a Pauru omiry to-tase, Ritonōpo omiry ekaroryhtao. Jezu tonetupuhse eya tukurohtao. ¹⁵ Morarame tōpurihkase ahtao tyekyry tō maro yna eahmase tytapyī taka yna yto-tohme. Ynara tykase ynororo yna a,

—Ritonōpo omipona ajohpe pyra jenetuputyryhtao oya xine ytotoko ytapyī taka, kynako yna a, taro oehtohkōme. Morara karyke ynanytone itapyī taka.

Āpuruhipyry tao Pauru ehtopōpyry Piripo po

¹⁶ Morarame tuhke pyra tynyhse ahtao, yna ytoryhtao Ritonōpo maro oturutoh pona tōsēpatakāmase yna jorokohpā maro, nohpo. Joroko poe oturukety kynexine. Oremime roropa kynexine. Mokyro otyro waro kynexine joroko omi poe. Ipoko tuhke tineru tapoise esamo a ijajohpanory poko. ¹⁷ Pauru tō tokahmase eya. Ynara tykase ynororo opore,

—Moxiā nase Ritonōpo poetoryme, imehxo exikety poetoryme. Kuamorepatorỹko toto Ritonōpo omipona kuehtohkōme, tykase joroko poe ynororo. ¹⁸ Morara kary poko tuhke tōmehse ynororo. Morarame toemynyhmaryke ynara tykase Pauru joroko a,

—Jezu Kyrixtu omi poe aaropōko ropa ase. Zae otūtako ropa, tykase joroko a Pauru. Morara kary etaryke tyya joroko tutūtase ropa zae nohpo ae. ¹⁹ Morara kaxīpo Pauru a, Pauru zehno toehse jorokohpanōpo esamōpyamo, tineru anapoipyra toehse toexirykōke. Mame Pauru tapoise eya xine Xira maro porohtoh taka toto arotohme, typatakamo a ekarotohme. ²⁰ Romano kowenu terekatu tomo a tarose toto eya xine.

—Moxiā juteu tomo. Kuerekohmatorỹko toh nase itamurume. ²¹ Tyoro amorepato toh nase. Aomipona exisaromepyra sytatose, romanome kuexirykōke. Aomipona xine ahtao romano tuisary omipona pyra exīko sytatose, tykase toto. ²² Morara kary etaryke tyya xine imoihmākō Pauru tō zehno toehse. Toto ryhmary se toehse toto. Mame zupōkō tyxihxihkase terekatu tomo a. Soutatu tomo a toto typipohpose eya xine.

²³ Mame typipohkehse ahtao āpuruhipyry taka tōmase toto a. Ynara tykase toto āpuruhipyry erase a, —Tuaro exiko moxiā tūtary ropa ino, tykase toto āpuruhipyry erase a. ²⁴ Morara tykase tyya exiryke mya tarose toto āpuruhipyrytaō taka. Ipururukō roropa tytamunuhpose wewe ke.

²⁵ Mame onoa Pauru tō Xira maro tōturuse toto Ritonōpo maro. Toremiase toto kure rokē Ritonōpo exiry poko. Moro totase imehnomo a, āpuruhipyrytaōkomo a. ²⁶ Mame tuaro pyra toto ahtao nono kywyhkywyh tykase itamurume. Tapyi āpuruhipyry apō kywyh tykase. Tapyi apuru tātapuruhmakase kywyh karyke. Itaōkō toemyhpokase ropa emero. ²⁷ Moro āpuruhipyry erase typakase roropa. Tapyi apuru tātapuruhmakase exiryke puniāo tapoise eya tōtuotohme repe. Āpuruhipyrytaōkō tutūtase ropa tokarose eya. ²⁸ Yrome opore tōmitase Pauru,

—Otuopyra exiko. Taro ynanase emero, tykase Pauru eya.

²⁹ —Saerehkatoh enehko, tykase tapyi erase. Mame tururume toytose ynororo āpuruhipyry taka. Tykytyky tykase, tōserehse. Tosekumuru po typorohse Pauru tō ěpataka ynororo. ³⁰ Jarānaka Pauru tō tarose eya, tōturu-tohme.

—Oty riko ha yrypyry rumekatohme, juānohpyra Ritonōpo ehtohme? tykase ynororo Pauru tomo a.

³¹ —Jezu Kyrixtu rokē enetupuhko, oorypyrykō korokatohme, ipoetoryme oehtohkōme oekyry tō maro, tykase Pauru eya.

³² Mame Ritonōpo omiry poko tamorepase toto eya xine jekyry tō maro. ³³ Morarame koko Pauru tō pipohpōpyry tukurikase āpuruhpyry erase a. Mame, “Kuēpurihkako,” tykase exiryke, tōpurihkase ynororo eya xine itapyītaōkō maro. ³⁴ Mame tytapyī taka tarose toto ahtao tautuhmase toto eya. Tākye toehse ynororo Ritonōpo enetuputyryke tyya tytapyītaōkō maro.

³⁵ Morarame xixi tōnuhse pitiko ahtao soutatu tō taropose terekatu tomo a Pauru tō tūtanohpose ropa repe.

³⁶ Mame ynara tykase āpuruhpyry erase Pauru a, —Terekatu otūtanohpotorōko ropa mana, soutatu tomo a. Naeroro otūtatoko ropa. Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine repe.

³⁷ Yrome Pauru ynara tykase eya xine, —Jarānao yna pipohno toto kokonie. Karimotaxīpo pyra yna ahtao āpuruhpyry taka yna ēmapō toto. Romanome ynanase. Oty katoh tokare pyra yna tūtanohpōko ropa toh nae? Tūtara ropa sātā ynanase. Toehse terekatu tō ahtao rokē tūtāko ropa ynanase, tykase toto āpuruhpyry erase a.

³⁸ Morarame soutatu tō toeramase ropa terekatu tomo a, Pauru tō omihpyry ekarose ropa. Pauru tō romanome exiry waro toexirykōke tōserehse toto.

³⁹ Āpuruhpyry taka toytose toto Pauru tō tūtanohpose ropa.

—Oenetupuhpyra xine ynanexiase. Romanome pyra kuekaroatose. Otūtatoko ropa. Ytotoko ropa oesaka xine, tykase toto, tynēmapohpyrykō tūtanohporyme ropa. ⁴⁰ Morarame āpuruhpyry tae Ritia tapyī taka toytose ropa toto. Jezu poetory tō tyjamihtase ropa Pauru tō omiry etaryke tyya xine. Morotoino moro pata poe toytose ropa toto.

Tesaronika po Pauru tō ehtopōpyry

17 Morarame Āpipori pata poro toytose toto, Aporonia pata poro roropa Tesaronika pona. Moroto juteu tō atamorepatoh enene, tapyi. ² Toipe ehse Pauru, oserematohae rokē ytose atamorepatoh taka. Mame oseruao oserematohae toytose ynororo juteu tō maro oturuse Ritonōpo omiry poko. ³ Morotaōkō tamorepase eya Jezu poko. Ynara tykase ynororo,

—Pake tymeropose Kyrixtu poko Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo, “Etuarimāko mana. Orihnōko roropa mana. Mame ēsemākāko ropa ase,” tykase Ritonōpo, tymeropose Tumūkuru poko. Jezu Kyrixtu Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro. Mokyro ekarōko ase oya xine, tykase Pauru toto a. ⁴ Mame Jezu tonetupuhse toitoine eya xine, kyreku tomo a roropa tuhke, Ritonōpo omipona se exiketomo a. Typatakā pyxiāmo a roropa tuhke tonetupuhse eya xine. Pauru tō maro tōximōse toto.

⁵ Yrome imehnō juteu tō Pauru tō zumoxike kynexine. Zehnotokō tykohmase eya xine osemataōkomo Pauru tō ryhmatohme. Mame Jasão tapyī taka toytose toto, Pauru tō apoise repe, imoihmākō rānakuroko toto arotohme. ⁶ Yrome Pauru tō onenepyra tokurehse toto. Naeroro Jasão tapoise eya xine imehnō Jezu poetory tō maro. Tarose toto eya xine pata esamo a toto hxirotohme inetarykōme. Ynara tykase toto,

—Moxiā emero ahno erekohmāko mā toto emero pata tō poro. Seromaroro tooehse toto kuerekohmase xine roropa, tykase toto, Pauru tō zehnotokomo.

⁷ Jasão nenehtyā mokaro tytapyī taka. Emero tuisa omipona pyra exiketō mokaro, “Imepý mokyro tuisa konōto, Jezu,” kananō mokaro, tykase toto ajoahjohpākomo, ipoko xine. ⁸ Morara exiryke mokaro zehno typatakā toehse typoetory tō maro, imoihmākō maro. ⁹ Jasão tomo a tōsepehmapose toto āpuruhpyry taka ytopyra toto ehtohme.

—Otinērūkō ekarōko ropa ynanase, Pauru tō tonyohse ropa oya xine ahtao, tykase toto typatakamo, Jasão tomo a.

Perea po Pauru tō ehtopōpyry

¹⁰ Morarame tykohmāse ahtao, Pauru tō Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a, Perea pona toto ytothohme. Morotona tooehse tahtao xine, juteu tō atamorepatoh taka toytose toto. ¹¹ Morotōkō imehnō otururu etary zuno pyra toh kynexine, Tesaronikapōkō sã pyra. Ritonōpo omiry totase eya xine yronymyryme. Kokoro rokē aomiry poko tātamorepase toto zae Pauru omiry ehtoh waro toehtohkōme. ¹² Tuhkākomo a Jezu tonetupuhse tosēkōme, kyreku tomo a, ty-patakamo a, inohporykomo a roropa. ¹³ Morarame, “Ritonōpo omiry poko Pereapōkō amorepāko Pauru tomo,” kary etaryke tyya xine juteu tō toytose Tesaronika poe, Pereapōkō omipohtomase, Pauru tō zehno toto ehtohme. ¹⁴ Morara exiryke Pauru tonyohse axiny Jezu poetory tomo a, tuna konōto ena. Xira tō rokē moroto tōxinomose Perea po Timoteu maro.

¹⁵ Mame Atena pona toytose Pauru tope tō maro towomananō maro. Morotoino toeramase ropa epe tō ahtao Perea pona ropa, Pauru omihpyry tarose eya xine Xira tomo a Timoteu maro axí toto ytotohme tyya Atena pona.

Atena po Pauru ehtopōpyry

¹⁶ Moroto Pauru kynexine Atena po toto eraximāko. Emynyhmāko sã kynexine Atenapōkō nyrytyā eneryke tyya Ritonōpo myakāme. Ritonōpo waro pyra toexirykōke ahno panō tyrise eya xine ritōme repe.

¹⁷ Morara exiryke juteu tō zurune Pauru, toto atamorepatoh tao. Juteutōkara roropa zurune, Ritonōpo waro se exiketomo. Mame kokoro rokē osepekahtoh tao morotōkō zurune roropa. ¹⁸ Mame toitoine Pauru a tooehse toto, tātamorepary sato komo. Mokaro Epikureu tomo, Zeno tō roropa. Ynara tykase toto,

—O tara ākohxo ke mose nae oturuno warōkara? tykase toto Pauru poko.

Imehnō ynara tykase roropa ipoko,

—Otarāme tyorō ritō poko urutō mosero, tykase toto, Jezu ēsemamyry ropa poko autururu etaryke tyya xine. ¹⁹ Mame Pauru tarose toto a Areopaku pona, pata esā porohtoh notaka. Morarame ynara tykase toto eya,

—Yna zuruko, ōtururu waro yna ehtohme, tykase toto. ²⁰ —Tyoro sã mase amorepato. Sero onetapitopyra reh ynanase. Zuario se ynanase, tykase toto. ²¹ Morotōkō, Atenapōkō, tykatonomory maro erohpyra sã toh kynexine. Kokoro rokē imeimehnō namorepatopōpyry poko oturūko toh kynexine.

²² Morarame Pauru xikihme toehse Areopaku po, tōturutohme inetarykōme. Ynara tykase ynororo,

—Atenapōkomo, tuhke ahno panō tyrise oya xine Ritonōpo kuhthohme oya xine repe. ²³ Ritonōpo maro oturutoh zupiryhtao ya, zohme onekarorykō zahkatoh enease. Ynara enease tymerose ipoko, “Onoky Ritonōpo waro nae?” katoh tymerose ipoko. Ritonōpo eahmāko matose zuaro awahtao xine samo. Mokyro onenetupuhpyra oexirykōke ipoko ourutorýko ase. ²⁴ Ritonōpo mokyro Kyrihpōkomo, nono rihpō roropa. Mokyro kapu esemy. Emero kuesēkōme roropa mana. Naeroro tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao, tykase Pauru toto a. ²⁵ —Kýkyryrykō se pyra mã Ritonōpo kuepekōme toehtohme emero nae toexiryke. Emero oseremāko Ritonōpo poe sytatose. Ipoeh orihpyra sytatose, otuhnōko, ytoytōko, enara. ²⁶ Toiro orutua wino kymarokō emero tyrise eya ahnome, nono po kuehtohkōme. Kuenurutopōpyrykō waro Ritonōpo mana, kuesarykomo, kuorikyrykomo. Emero zuaro mã Ritonōpo, tykase Pauru toto a. ²⁷ —Tonetuputyry se roropa ynororo oya xine, oesēkōme aehtohme, ameke pyra kyya xine toexiryke. ²⁸ “Ritonōpo poe rokē orihpyra sytatose, ytoytōko, oseremāko, enara.” Morara tykase roropa oya xine āmorepananōkomo. Ynara tykase toto, “Ritonōpo poenōme sytatose, eya tyrise kuexirykōke,” tykase toto oya xine. ²⁹ Naeroro Ritonōpo poenōme kuahtao xine, kynyrihpyrykō sã pyra Ritonōpo mana. Uuru risē sã pyra, parata risē sã pyra, topu risē sã pyra, enara. ³⁰ Pake tuaro pyra oexirykōke ohxiropyra xine Ritonōpo kynexine oorypyrykō poko. Seromaroro emero oorypyrykō rumekapōko mana emero patapōkō punero. ³¹ Ritonōpo rokē tooepyry ropa waro mana. Tooehse ropa tahtao ahno apiakapōko mana emero tynymenekahpyry a, kurākomo, popyra exiketomo, enara. Tyryrypyhpyke pyra Tumūkuru exiryke ahno apiakaneme tyrise eya, ajoajohpe pyra tōmipona exiryke. Mokyro tōsemākase ropa Jumy a toorihse ahtao, ajohpe pyra tōmiry enetupuhpotohme kyya xine, tykase Pauru Atenapōkomo a.

³² Yrome ēsemākatopōpyry ropa poko tururukohtao Pauru a, tounohse toto a. Yrome imehnō ynara tykase eya,

—Zomory oetary se ynanase moro poko, tykase toto turunanōkomo a.

³³ Morotoino Pauru toytose ropa. ³⁴ Aomiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse orutua komo a tosēkōme. Toiro Areopakupō kynexine, esety Tionixiu. Nohpo roropa kynexine esety Tamari. Imehnō roropa toytose Pauru maro.

Korīto po Pauru tō ehtopōpyry

18 Morotoino Atena poe Pauru toytose ropa Korīto pona. ² Moroto juteu kynexine Pōtupono, esety Akira. Moroto oehsenākō kynexine tyyty maro, Itaria poe. Ipyty esety Pirixira. Moro pata poe toesyryhmase toto tonyohse ropa juteu tō exiryke Roma poe tuisa a, Kyrautiu a. Mame Akira tō tapyī taka toytose Pauru, toto enese. ³ Mame okynā kynexine moroto toto maro. Mokaro maro toerohse roropa ynororo serātu riry poko, zuaro toexiryke. ⁴ Mame oserematohae rokē juteu tō amorepase ytose amorepatoh taka, kyreku tō maro, toto tuarōtanohpōko Jezu poko.

⁵ Morarame Masetonia poe Xira tō tooehse ahtao Timoteu maro, toerohkehse Pauru serātu riry poko kokoro rokē juteu tō amorepatohme.

—Jezu mokyro Kyrixtu, Ritonōpo mūkuru nymyry, tykase ynororo. ⁶ Mame Pauru zehno toehse juteu tomo. Azahkuru tozuhse eya xine. Naeroro tupō tytohtohmase Pauru a turumekary waro mokaro ehtohme.

—Awānohporykohtao Ritonōpo a, “Oya roro xine,” āko ase, Jezu poko āmoreparykō se jexihpyryme. Taroino juteutōkara a ytōko ase, tykase Pauru eya xine. ⁷ Morara kaxīpo toytose ynororo Tixiu Juxitu tapyī taka. Juteukara mokyro, Ritonōpo omipona exikety. Itapyiny osepona ro kynexine juteu tō amorepatoh maro. ⁸ Mame Kyrixtu juteu tō amorepatoh esē kynexine. Jezu tonetupuhse eya tosēme, itapyītaōkō maro. Tuhke morotōkomo a Pauru omiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse. Mame tōpurihkase toto.

⁹ Morarame Pauru koko tōsenehse. Ynara tykase sã Jezu Pauru osenety,

—Enaromyra exiko. Ypoko oturukehpyra exiko. Poremāpyra exiko. ¹⁰ Amaro jexiryke opoko pyra imehnō mana. Oryhmara mã toto. Tuhke tarōkō ypoetoryme exīko mana, tykase Jezu Pauru osenety. ¹¹ Moroto Pauru okynahxo kynexine toiro jeimamyry zokonaka morotōkō amorepary poko Ritonōpo omiry poko.

¹² Morarame terekatume toehse Kario ahtao Kyrexia po, tōximōse toto juteu tomo Pauru apoise, arothme terekatu a. ¹³ Ynara tykase toto,

—Mose Ritonōpo poko tyoro sã amorepato, kuesēkō omipona pyra kuehtohkōme, tykase toh repe.

¹⁴ Tōtururu se Pauru kynexine repe. Yrome Kario ynara tykase juteu tomo a,

—Etatoko pahne juteu tomo, imepý totapase ahtao eya ēmary āpuruhpyry taka, ōmipona xine exiry.

¹⁵ Yrome atamurukō omihpyry omipona pyra ahtao otykara, anapoipyra ase. Morohne poko kary etary se pyra ase, tykase mokyro Kario.

¹⁶ Moro tae mokaro taropose ropa eya. ¹⁷ Morarame Soxitene tapoise kyreku tomo a. Mokyro juteu tō ata-

morepatoh esē roropa kynexine. Typipohse eya xine terekatu ēpataka, yrome Kario oty kara kynexine.

Ātiokia pona ropa Pauru tō ytotoṗyry

¹⁸ Moroto ro Pauru tuhke tynyhse. Morotoino tōšekazumaxīpo Jezu poetory tomo a toytose ropa Pauru, wapu ae, Xiria pona. Imaro toytose Pirixira, Akira, enara. (Moroto tūsety tysahkapose ropa Pauru a Sēkerea po. Ajohpe pyra tonetupuhtohme imehnomo a tōturutopōpyry poko Ritonōpo a.) ¹⁹ Morotoino Epezu pona toytose toto. Moroto tymarōkō tynomose eya Pirixira, Akira, enara. Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose, morotaōkō maro oturuse.

²⁰ —Yna maro taro exiko, tykase toto Pauru a repe. Yrome moroto tuhke tynykyry se pyra kynexine.

²¹ Tōšekazumase ropa ynororo.

—Oehnōko ropa ase oya xine, Ritonōpo a jenyokyry ropahātao, tykase ynororo eya xine.

²² Morotoino toytose ynororo wapu ae Sezarea pona. Morotoino Jerusarē pona toytose. Moroto Jezu poetory tō maro tōturuxīpo Ātiokia pona toytose Xiriapō pona.

²³ Moroto tuhke tynyhse ynororo. Morotoino toytose ropa Karaxia poro, Piritia poro roropa, Jezu poetory tō ākyemaporyme.

Aporu Epezu po ehtopōpyryKorīto po roropa

²⁴ Morarame juteu toytose Epezu pona, esety Aporu. Arexātyria pata po aenuruhpyry kynexine. Kure urutōme exikety ynororo, orēpyra amorepatono Ritonōpo omiry poko. ²⁵ Mokyro tamorepase kure kynexine Ritonōpo omiry poko. Imehnō amorepaneme kynexine tākye samo. João ahno ēpurihkane namorepatopōpyry poe rokē ahno ēpurihkary waro ynororo kynexine. Yrome Ritonōpo zuzenu omomyry waro pyra ro, Jezu poetory aka kynexine. ²⁶ Mokyro tākye sā tōturuse juteu tō atamorepatoh tao. Autururu totase Pirixira tomo a. Morarame tōturukehse ahtao, tarose ynororo eya xine tytapyīkō taka kurehxo amorepatohme tyya xine. ²⁷ Morotoino Aporu toytory se toehse ahtao Kyrexia pona, takorehmase ynororo Jezu poetory tomo a, Epezupōkomo a. Pape tymerose eya xine, Jezu poetory tō Kyrexiapōkō neneryme. Ynara tykase toto,

—Ah mose amaro xine nexino, oepekōme, tykase toto. Mame toeporehkase ynororo ahtao, Jezu poetory tō takorehmase eya itamurume. Typynanohse toexirykōke Ritonōpo a Jezu tonetupuhse eya xine.

²⁸ Toto takorehmase Aporu a juteu tō poremākaporyke eya toto zururuhtao orēpyra samo. Tutuarōtanohpose toto eya Ritonōpo omiry ekaryryke eya imoihmākō neneryme.

—Jezu mokyro Ritonōpo mūkuru nymyry, Kypynanohnekomo, tykase ynororo eya xine.

Pauru Epezu po ehtopōpyry

19 Morarame Aporu Korīto po ahtao, Pauru toytose osemāe pata tō poro Epezu pona. Moroto

Jezu poetory tō tonese eya. ² Mame mokaro a tōturupose Pauru. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Ritonōpo a Tuzenu tokarose oya xihne, Jezu enetuputyryhtao oya xihne? tykase Pauru toto a tōturupose.

—Kū. Tuaro pyra reh ynanahse Ritonōpo zuzenu poko, tykase toto tozuhse Pauru.

³ —Onoky omi poe tōpurihkase matou? tykase Pauru eya xine.

—João namorepatopōpyry poe rokē tōpurihkase yna, tykase toto.

⁴ Ynara tykase Pauru eya xine,

—João omi poe tōpurihkase awahtao xine kure repe, oorypyrykō turumekase oya xine ahtao. Yrome ynara tykase João tuhkākomo a, “Okomino imepỹ oehnōko mana Ritonōpo mūkuru. Mokyro enetupuhtoko oesēkōme,” tykase João, Jezu poko, tykase Pauru eya xine.

⁵ Morarame morara etaryke tyya xine tōsēpurihkaposē ropa toto eya, Jezu Kyrixtu enetuputyryke tyya xine. ⁶ Morarame toto zupuhpyry pona Pauru a tomary tyrise ahtao, tomōse Ritonōpo zuzenu toto kurohtaka. Tyotyōrōkō omiryae tōturuse toto Ritonōpo zuzenu poe. Ritonōpo omiry poko roropa tōturuse toto. ⁷ Morotōkō tuhke hkopyra kynexine, 12me orutua komo.

⁸ Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose. Orēpyra tōturuse toto a. Oseruao nuno taropose eya toto amoreparry poko Ritonōpo tuisame exiry poko.

⁹ Yrome imehnō Pauru omipona pyra kynexine, Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine tosēkōme. Pauru namorepatopōpyry Jezu poko typoihtose eya xine tuhkākō netaryme. Morara exiryke mokaro turumekase Pauru a, Jezu poetory tō maro tōturutohme. Mame kokoro rokē tamorepapatose toto Pauru a Tiranu namorepatoh tao. ¹⁰ Moroto asakoro ikonopory taropose Pauru a toto amoreparry poko rokene. Emero morotōkō Aziapōkō tutuarōtase Ritonōpo omiry poko, juteu tomo, juteutōkara, enara.

¹¹ Pauru tyjamihtanohse Ritonōpo a kurākōkara kurākatohme ropa eya. ¹² Morarame Pauru wino kamisa pitiko tarose toto a, upo roropa tarose kurākōkara apotohme, toto kurākatohme ropa. Moro a tukurākase ropa toto Ritonōpo poe. Joroko tō roropa tutūtase ropa zae xine.

Xikiwa mūkuru tomo

¹³ Mame juteu tō kynexine pata tō poro ytoketomo. Pyaxime toh kynexine. Joroko tō tūtanohpory ropa waro sā toh kynexine. Mokaro Pauru poenopyry se kynexine repe. Yrome Jezu waro pyra toh kynexine.

—Joroko tō tūtanohpory waro ynanase ahno ae, tykase toh repe. Mame ynara tykase toto jorokohpano a,

—Joroko, otūtako ropa mokyro ae Jezu omi poe, Pauru nekarohpyry omi poe, tykase toh repe. ¹⁴ Morara tykase Xikiwa poenomo 7mākomo. Jūkō juteu. Ritonōpo maro oturuketyme kynexine, tamuximehxo exikety.

¹⁵ Yrome joroko a tozuhse toto,
—Jezu waro ase, Pauru roropa. Yrome awaro xine pyra ase, tykase joroko eya xine.

¹⁶ Mokaro pona tarīnase jorokohpā orēpyra. Tyryh-mase roropa toto itamurume eya. Toepase toto ikurūke tupoke pyra, typitypipokurukōke. ¹⁷ Mame mokaro ryhmatopōpyry poko jorokohpano a tutuarō-tase toto, morotōkomo, juteu tomo, kyreku tomo, enara. Tōserehse toto porehme.

—Imehxo Jezu mana, tykase toto. Ajoajohpe Jezu onekaropyra toehse toh rahkene. ¹⁸ Morarame tuhke Jezu enetupuhnanō tooehse tyrypyrykō rumekary se toexirykōke. ¹⁹ Tuhke pyxiamo a roropa tykyryrykō tonehse, typapēkō maro, jahkatohme, imoihmākō ahno ēpataka. Atapona pape epehpyrīpyry 5 miriāo mo-tye tyahkase eya xine. ²⁰ Tuhke Jezu omipona toehse toh kynexine aomiry jamihme exiryke.

Imoity ajoajohpe ehtopōpyry Epezu po

²¹ Morarame pata tō poro Pauru toytory se toehse, Masetonia poro, Kyrexia poro roropa Jerusarē pona ropa. Ynara tykase ynororo,

—Jerusarē poe Roma pona jytoory se ase ipunaka, tykase. ²² Morarame asakoro takorehmananō taropose eya Masetonia pona Timoteu, Eraxitu, enara. Yrome Pauru moroto kynexine, Azia po, okynā samo.

²³ Morarame Jezu poetory tō zehno toehse morotōkō kynexine. ²⁴ Moroto orutua kynexine esety Temetyriu. Parata tyrise eya Tiana kuhtohme, “Ritō mosero,” katohme tyra repe. Moro poko rokē tinerutāko toh kynexine, imehnō parata rinanō maro. ²⁵ Mokaro tykohmase tyra tōturutohme. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Jepe tomo, sero poko rokē tinerutāko sytatose. ²⁶ Yrome mokyro kahpyry omiry etāko matose. Enēko roropa matose. Kynyrihpyrykō rumekapōko mana imoihmākomo a Epezupōkomo a rokē pyra, Aziapōkomo a roropa kynyrihpyrykō rumekapōko mana, “Ritonōpo kara moxiamo, ahno nyrytā rokene,” āko mana kynyrihpyrykō poko. ²⁷ Morara exiryke tyripokehnōko kyra xine toh mana myhene. Kuesēkō tapyī, Tiana tapyī kurā rumekapōko mana. Ise pyra exīko mā toto porehme. Mame Tiana imehxo exikety orēnōko mana. Azia patapōkō ritōkō pyra exīko mā toto emero, tykase ynororo eya xine.

²⁸ Morara kary etaryke tyra xine tyekītapāse toto. Tōmitase toto. Ynara tykase toto,

—Tiana imehxo mana, Epezupōkō nohpory. Kuesēkō mosero, tykase toto. ²⁹ Morarame patapōkō emero kui kui tykase toto. Imoity ajoajohpe toehse. Kaju tō tapoise eya xine Arixaku maro amopī taka toto aro-tohme axiny. Kaju tō Masetoniapōkō kynexine, Pauru maro aehtyamo. ³⁰ Mame moro taka Pauru tōmomyry se kynexine repe imoity maro. Yrome anamonohpopyra imarōkō kynexine. ³¹ Aziapōkō tuisary Pauru epe tō kynexine. Tynymerohpyrykō taropose eya xine Pauru neneryme, “Ytopyry exiko imoity htaka,” katopo. ³² Morotaōkō opore oturūko toh kynexine. Toitoino Pauru tō

kerekeremāko kynexine. Imehnō oturūko roropa tyoro, ajoajohpe sā toexirykōke. Tuhke zuarōkō kara tooehse roropa morotona. ³³ Morarame Arexātere tupurohmase juteu tomo a mokaro ēpataka. Toto mynyhpākapory se kynexine tomary ke tōturutohme repe. ³⁴ Yrome juteume aexiryke autururu etary se pyra toh kynexine. Toepanaikase toto. Opore tōturuse okynano.

—Tiana imehxo mana, Epezupōkō nohpory. Ritōme mana, tykase toto.

³⁵ Morarame pata esē omiry merone tooehse. Imoity tymynyhpākapose tyra ahtao ynara tykase ynororo eya xine,

—Orutua komo, Epezupōkomo, kuetatoko. Tiana tapyī pyno sytatose tarōkōme kuexirykōke. Topu roropa kapu ae aepukahpyry pyno sytatose. Moro waro sytatose porehme, tykase ynororo toto a. ³⁶ —Moro poko, “Ajojhe,” kasaromepyra imehnō mana. Morara exiryke mynyhme ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. ³⁷ Xiaro moxiā menehtou. Yrome Tiana tapyī onyryhmara toh mana. Onypoihtopyra roropa toh mana. ³⁸ Naeroro moxiaro hxirory se Temetyriu tō ahtao, parata rinanō maro, ah ynaroro narō toto terekatu ēpataka. Tuisa konōto omihpyry omipona pyra toehse toto ahtao ihxirōko mā toto. ³⁹ Yrome oturuporykō se awahtao xine, tuisa omihpyry poko, oturupotoko terekatu tomo a, oximōme toehse toto ahtao. ⁴⁰ Otarāme sero pokoino, ajoajohpe oexirykō pokoino kykerekematorīko mā toto tuisa netaryme. Morarame otara āko sytatou, tuisa konōto ezuhnōko? tykase ynororo eya xine.

⁴¹ Morara kary etaryke tyra xine toytose ropa toto tytapyīkō taka.

Masetonia pona Pauru ytotopōpyryKyrexia pona roropa

20 Morarame imoihmākō toytose ropa ahtao, tytapyīkō taka, Jezu poetory tō tykohmase Pauru a toto ākyematohme, tōsekazumatohme roropa. Mame tōsekazumaxīpo toytose ynororo Masetonia pona.

² Masetonia poro toytoryhtao morotōkō Jezu poetory tō tākyemapose eya. Tamorepase roropa toto eya zae ehtoh poko. Morotoino Kyrexia pona toytose ynororo.

³ Moroto oseruao nuno tonahkapose eya. Morotoino Xiria pona toytory se toehse repe. Yrome tapoiry se juteu tō exiryke toeramase ropa ynororo Masetonia pona ropa. ⁴ Imaro toytose toto Sopatoro, (Piro mūkurū kynexine Pereapō mūkurū), Tesaronikapōkō roropa Arixaku, Sekūtu, enara te, Kaju roropa Terepepono, Timoteu roropa, Aziapōkō roropa Tikiku, Tyropimu, enara. ⁵ Toytose toto osemazuhme Tyroa pona, yna eraximase. ⁶ Mame wyi porutapī otyhkaxīpo ynanytoase Piripo poe. 5me tynyhse yna wapu ae yna ytoory poko Tyroa pona. Mame moroto 7me ynanynykyase.

Pauru ytokehtopöpyry Tyroa pona

⁷ Morarame oserematoh kohmamyräe, töximöse yna imehnö Jezu poetory tö maro, Jezu orihtopöpyry poko wenikehpyra ehtoh enahse. Yrokokoro toytotohto oturuse tömehse Pauru toto maro. ⁸ Tapii zara tao saereme kynexine yna oximötohtao, näparina ke.

⁹ Moro tao Pauru etananö kynexine. Tapii eutary pota tao nuasemä kynexine sokohme. Esety Eutiku. Pauru otururu etaryhtao tyä tynhse ynororo. Mame zara tae toepukase ynororo nono pona. Toorihse. ¹⁰ Yrome Pauru tyhtose tapii tae. Tosekumuru po typorohse ynororo aepukahpyry anÿtohme ropa tapory pona.

—Oserehpyra ehtoko. Oseremäko ropa nase, tykase Pauru eya xine.

¹¹ Morarame tönuhse ropa zara taka ahtao, Jezu orihtopöpyry poko wenikehpyra ehtoh tonahse eya xine rahkene. Morarame tötuhekse tahtao xine töturuse ropa Pauru toto netaryme. Mame tömehse ahtao toytose ynororo rahkene. ¹² Täkye rokë mokaro toehse nuasemä tösemäse ropa exiryke. Mame itapyi taka tarose ropa toto a.

Tyroa poe Pauru ytotoöpöpyry Miretu pona

¹³ Morarame wapu ae ynanytoase Asoso pona Pauru eporyse ropa, pupu po rokë toytose exiryke. ¹⁴ Mame Asoso po Pauru tötyrise roropa. Morotoino Mitirene pona ynanytoase. ¹⁵ Yrokokoro ynanytoase Kioso ahmötary kuroko topohme. Morotoino yrokokoro Samoso pona ynanytone. Yrokokoro Miretu nakuataka ynanotyryhkase. ¹⁶ Totypotyry se pyra Pauru kynexine Epezu po, okynä se pyra toexiryke moro pata po Azia po. Axï toytory se kynexine ynororo Jerusarë pona, Pëtekoxite otuhtoh konöto enery se toexiryke.

Pauru osekazumatopöpyry Jezu poetory tomo aEpezu po

¹⁷ Morarame Miretu po Pauru ahtao imehnö tonyohse eya Epezu pona, Jezu poetory tö tuisary eahmase, tyä toto ytotohme. ¹⁸ Mame mokaro toehse ahtao imaro xine töturuse ynororo tynenehpotyä maro. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Juaro matose. Pake tarona oehne oya xine Jezu poko ämorepase xine. ¹⁹ Oesëköme jexiry se pyra exiase, ynoro rokë Kuesëköme exiryke. Jezu omipona pyra oexiryköke roropa yxitase. Itamurume eanah-toase jorihmapory se juteu tö exiryke. ²⁰ Äkorehmarykö se jexiryke yronymyryme erokuase Ritonöpo omiry ekarory poko oya xine, aomipona oehthököme. Oximöme awahtao xine kuamorepatose, atapyikö taka ytokehpyra roropa exiase. ²¹ Oturuase juteu tö maro, juteutökara maro roropa, tyrypyrykö rumekatohme eya xine Jezu Kyrixtu enetupuhthome eya xine tosëköme. ²² Seromaroro Jerusarë pona ytöko ase, Ritonöpo zuzenu a jaroporyke. Yrome zuaro pyra ase, otara jyrïko toh mä otaräme, tykase Pauru toto a. ²³ —Jëmapöko toh mana äpuruhpory taka. Utu-

arimapöko roropa toh mana. Moro rokë waro ase Ritonöpo zuzenu poe. Morara jurüko toh mä emero pata tö punero. ²⁴ Yrome oserehpyra sä rokë ase. Osepyno pyra ase, jorikyry zuno pyra. Toiro, jerohtoh otyhkary se rokë ase. Jezu Kyrixtu nyrohmanohpotopöpyry otyhkary se ase. Morara exiryke oturüko ase imehnö maro Ritonöpo omiry poko, mokaro kuräkatohme Ritonöpo a, tyrypyrykö rumekaryhtao eya xine, Jezu enetuputyryhtao roropa eya xine.

²⁵ —Toytotose ywy Ritonöpo omiry ekarose oya xine, oesëköme aexiry poko. Taroino jüme jenezomopyra matose sero nono po, tykase Pauru toto a.

²⁶ —Morara exiryke ynara äko ase oya xine, Jezu onenetupuhpyra awahtao xine ehxiropyra ase, ²⁷ Ritonöpo nekaropohpyry tokarose ya emero oya xine exiryke. Onynamara exiase oya xine. ²⁸ Osepyno ehtoko. Jezu enetupuhnanö roropa pyno ehtoko emero, toto esäme oexiryköke Ritonöpo zuzenu poe.

Mokaro mä topekahse Jezu a toorikyry ke. ²⁹ Ynara zuaro ase, toytose jahtao oenekunohnanökö oehnöko mana, Jezu rumekapose oya xine. ³⁰ Amaro xine exïko mä ajoajohpäkomo owinoino xine roropa. Ämorepatorykö mä toto tyoro, tymaro xine oytotohköme.

³¹ Naeroro, tomeseke ehtoko, osenekunohpoppyra oehthököme. Wenikehpyra ehtoko roropa ämorepatopöpyrykö poko ya. Oseruao jeimamyry kuamorepatose kokoro rokene. Oxixikariase opoko xine.

³² —Seromaroro orumekatorykö sä ase rahkene. Yrome Ritonöpo opyno xine ro mana, tykase Pauru toto a. —Ritonöpo omiry ouzenutanohpotorykö mana, aomipona oehthököme. Mame Jezu oepory ropahthao imaro ytöko matose, emero ipoetory tö maro.

³³ Imehnö mökomory poko penetara exiase, zupökö poko, itinerükö poko roropa. ³⁴ Tuaro matose. Ywy roro erokuase yna nykyryry epekahtohme. ³⁵ Erokuase oneneryköme, ysä oerohtohköme jamihmäkökara akorehmatohme, rupomäkö zuzenutanohtohme. Jezu omihpyry a ke wenikehpyra ehtoko. Ynara tykase ynororo, “Kurehxo imehnö akorehmaryhtao oya xine, äkorehmarykohtao imehnomo a kure roropa,” tykase ynororo, tykase Pauru eya xine.

³⁶ Morara töturukehxïpo tosekumuru po typorohse ynororo, Ritonöpo maro töturutohme, mokaro maro.

³⁷ Morarame tyxitase toto itamurume. Ipymyry ae tapoise ihnamotohme eya xine aytoryke ropa.

³⁸ Emynyhmäko toto itamurume Pauru omiry etaryke tyä xine. “Taroino jenezomopyra matose sero nono po,” karyke roropa eya. Morarame Pauru maro toytose toto, aytory enese wapu ae.

Pauru ytotoöpöpyry Jerusarë pona

21 Morotoino mokaro rumekaxïpo ynanytoase topohme yna ytotohme Koso pona. Yrokokoro Rote pona roropa. Morotoino Patara pona. ² Moroto wapu aka ynanotyriase Penixia pona ytokety aka. Mame ynanytoase rahkene. ³ Morotoino toytose yna. Ahmöta Xipere ynanenease yna poozery wino. Ikuroko

ynanytoase Xiria pona. Tiro pona ynanotyryhkase mōkomo nomotohme. ⁴ Jezu poetory tō eneryke yna a moroto ynanynykyase omazūmykaponatoae. Mame mokaro Ritonōpo zuzenu poe ynara kynako toto,

—Ytopyra exiko Jerusarē pona, kynako toto Pauru a. ⁵ Morotoino ynanytoase ropa. Yna maro nytoase toto pata hnaka typyxiākō maro, typoenōkō maro roropa, enara. Mame tuna ehpio yna esekumuru po ynanyporotyase oturutohme Ritonōpo maro. ⁶ Morotoino tōsekazumase yna ahtao ynanotyriase ropa. Mokaro toeramase ropa toto tytapyīkō taka.

⁷ Mame Tiro poe ynanytoase Pytoremaita pona. Moroto Jezu poetory tō maro toiro ynanynykyase.

⁸ Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Sezarea pona, Firipe tapyī taka. Jezu poko urutō ynororo kynexine. Mokyro kynexine pake Peturu tō nymenekahpyry 7mākō maro Jezu poetory tō Jerusarēpōkō ako-rehmaneme. ⁹ Mokyro ēxiry tō asakoropane kynexine, tyniotary satokōkara. Urutōkō mokaro Ritonōpo poe.

¹⁰ Moroto tuhke tynyhse yna ahtao, imepý urutō tooehse Jutea poe, esety Akapu. ¹¹ Mokyro tooehse ahtao tomary tymyhse tyya tupupuru maro Pauru mety eary ke. Ynara tykase ynororo,

—Ynara āko Ritonōpo zuzenu, “Sē sā mā Pauru myhnōko toto, Jerusarēpōkomo, ekarotohme juteutōkara a,” āko, tykase.

¹² Morara kary etaryke yna a ynanoturuase repe Pauru a, ytopyra aehtohme Jerusarē pona. ¹³ Yrome ynara tykase ynororo,

—Oty katox hitāko matou? Jesenakunuhkapōko matose. Ymykyry zuno pyra ase. Jorikyry zuno pyra roropa ase. Jerusarē pona ytōko ase. Jyhtomaryhta eya xine Jezu omiry pokoino oty kara ase jesēme aexiryke, tykase ynororo yna a.

¹⁴ Morarame yna omiry etary se pyra Pauru exiryke, ynanurukepyase ynororo.

—Ah nytono Ritonōpo maro, ynanase ipoko.

¹⁵ Morotoino ynanatakīmase Jerusarē pona yna yto-tohme. ¹⁶ Yna maro Jezu poetory tō Sezareapōkō nytoase Jerusarē pona. Yna aroase toto tapyi taka, Menasō tapyī taka nyhse. Menasō Xiperepō kynexine. Pake Jezu poetoryme ynororo.

¹⁷ Mame Jezu poetory tō Jerusarēpōkō tātākyemase toto yna eneryke.

Pauru oturutōpyry Tiaku maro

¹⁸ Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Tiaku tō maro oturuse, Jezu poetory tō esā maro. ¹⁹ Taomikase tahtao Pauru tōturuse toto maro, Ritonōpo zuzenu maro toerohtōpōpyry poko juteutōkara maro. ²⁰ Mame Pauru omiry etaryke tyya xine tākye toehse toto.

—Kure mase, tykase toto Ritonōpo a. Mame Pauru a ynara tykase toto,

—Etako pahne jepe, tuhke juteu tō roropa Jezu poetoryme toehse. Mokaro emero Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona exiketomo. ²¹ Ynara kary totase eya xine opoko, “Pauru ynara juteu tō amorepāko juteutōkara rānao, ‘Moeze omihpyry irumekatoko.

Opoenōkō aīpotapihpyry onysahkara ehtoko. Atamurukō namorepatōpōpyry irumekatoko, ‘āko mana,” katōpōpyry totase eya xine opoko. ²² Morara exiryke otara āko sytatou Jezu poetory tomo a oximōme toto oepyrhta? Ooehotōpōpyry ropa waro toehse tahtao xine oehnōko toh mana tarona. ²³ Naeroro ynara kary se ynanase oya. Asakoropane Jezu poetory tō taro mana. Tynekarorykō arōko mā toto Ritonōpo maro oturutoh taka tyrypyrykō korokatōpōpyry waro imehnō ehtohme. ²⁴ Mokaro maro ytoko tyrypyrykō korokaponanō maro. Oximerehkapoko roropa imehnō emero awaro ehtohme, opoko, “Ajohpe,” kara toto ehtohme, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona oexiry waro toto ehtohme. ²⁵ Yrome juteutōkara Jezu poetoryme toehse ahtao, “Moeze omihpyry omipona ehtoko roropa,” kara ynanase eya xine. Ynara rokē ynanymeroase inenerykōme, “Joroko tō zotýpyry poko pyra ke ehtoko. Munu onenahpyra ke ehtoko roropa. Esenamyhpyry roropa onōpyra ehtoko. Imehnō nohpo tō poko pyra roropa ke ehtoko. Opyxiākō maro rokē ehtoko, enara rokene,” me ynanymeroase, tykase Tiaku eya.

²⁶ Morarame mokaro maro asakoropane exiketō maro tōturuse Pauru. Yrokokoro toto maro toytose ynororo tyrypyrykō korokatōpōpyry ekarotohme. Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo toto maro, Moeze omihpyry omipona toexiry waro imehnō ehtohme. Imēīpo tuhke pyra tōmehse ahtao tynekarorykō ekarory se Ritonōpo a toto.

Pauru apoitōpōpyry Ritonōpo maro oturutoh tao

²⁷ Morarame oma zū mykaponato kohmāsasaka ahtao, Pauru tonese Ritonōpo maro oturutoh tao juteu tomo a, Aziapōkomo a. Imoihmākō taomipohtomase eya xine, Pauru zetūtanýpose eya xine Pauru apoitohme toto a. ²⁸ Ynara tykase toto tōmitase opore,

—Orutua komo, Izyraeu tomo, yna akorehmatoko! Mose imehnō amorepāko popyra pata tō poro, tykase toto Pauru poko. —Kypoihtorýko mana. Moeze omihpyry kerekeremāko roropa mana, sero pata kurā poihtōko roropa mana. Seromaroro kyreku tō tonehse eya Ritonōpo maro oturutoh taka, sero tapyi kurā rypyphtose, tykase toh repe. ²⁹ Moro tao Pauru juteukara maro enehpyryme tuaro toh repe. Mokyro esety Tyropimu. Mokyro tonese eya xine pata po Pauru maro. “Mokyro tonehse Pauru a Ritonōpo tapyī taka,” tokarose eya xine repe, tōsenekunohse toto.

³⁰ Morara kary etaryke tyya xine patapōkō emero tyekītapāse. Oximōme tooehse toto tururume Pauru apoise. Mame Pauru tutūtanohse soororome apory poko Ritonōpo maro oturutoh tae. Tapyi tisorotohtose roropa eya xine. ³¹ Pitiko Pauru etapāko toh kynexine repe. Yrome imehnō toytose koroneu zuruse. Ynara tykase toto,

—Jerusarēpōkō ahno etapāko mā toto emero, tykase toto. ³² Morara kary etaryke tyya, axī toytose ynororo soutatu tō maro sajētu tō maro ahno moity htaka. Mame koroneu tonese tyya xine ahtao soutatu tō

maro Pauru turumekase eya xine. ³³ Mame koroneu a Pauru tymyhpose asakoro keti ke.

—Onoky mosero esety? Oty pokoino jehno matou? Oty tykase ynororo? tykase koroneu mokaro a.

³⁴ Yrome azaazahkuru töturuse toto eya. Morara exiryke zuaro pyra ynororo kynexine, Pauru ryhmatopöpyry waro pyra. Morara exiryke tytapyĩkõ taka Pauru tarose soutatu tomo a. ³⁵ Zara epyĩ ameke pyra ahtao Pauru tarose tonao xine soutatu tomo a, jehno mokaro exiryke.

³⁶ —Etapako! Etapako! tykase toto soutatu tomo a repe, toto mykapo.

“Ehxiropyra ase,” katopöpyry Pauru a

³⁷ Mame tapyi eutary pota tao tahtao, ynara tykase Pauru koroneu a,

—Amaro oturuxi aporo ajohpãme samo, tykase ynororo eya.

—To! Kyreku omiry waro hmahno? tykase koroneu.

³⁸ —Ejitupõ kara hmahno? Mokyro a tarõkõ oxietũ tanỹpose pake hkopyra. Mame tuhke typyreke exiketõ tarose ahno esaka pyra eya, tykase.

³⁹ Yrome ynara tykase, Pauru a tozuhse,

—Arypyra, juteu ase, Tasu po aenuruhpyry, Xirixiapõ po. Ypatary pitiko pyra mana. Morara exiryke moxiã maro jotururu se ase, tykase ynororo eya.

⁴⁰ —Oturuko, tykase koroneu.

Morarama opyi po Pauru xikihme toehse. Tõsemahxirarahmase toto ãpataka ynororo. Tymynyhpãse toto ahtao töturupitose Pauru toto netaryme juteu omiryae. Ynara tykase ynororo,

22 —Wekyry tomo, kuetatoko pahne. Ehxiropyra ase nyrihpyry poko ynamorepatyã poko, enara.

² Mame juteu omiryae Pauru otururu etaryke tyya xine tymynyhpãse toh emero. Mame Pauru töturuse ropa.

³ —Juteu ase, tonuruse ywy Tasu po, Xirixiapõ po. Yrome tuãtanohse ywy sero pata po Jerusarẽ po. Tamorepase ywy Kamarieu a. Zae jamorepane kytamurukõ omihpyry poko. Orẽpyra Ritonõpo omipona jexiry se exiase asã xine. ⁴ Jezu poetory zehno exiase roropa. Itapyĩkõ taka ytoase toto apoise, arotohme ãpuruhpyry taka, orutua komo, nohpo tomo, enara. Aorihmaporykõ se exiase. ⁵ Ritonõpo maro oturuketõ tuisary zuaro mana, ajohpe pyra jexiry waro mã toto. Tynumerohpyrykõ tokarose ya arotohme Tamaxikupõkomo a, Jezu poetory enehtohme ropa ya tymyhse, Jerusarẽ pona, toto ãmapotohme ãpuruhpyry taka.

Pauru oturutopöpyry Jezu poetoryme toehtoh poko

⁶ —Morarama jytoryhtao Tamaxiku pona, Tamaxiku moe pyra ahtao, tãxiahtao, kaino jetonie saereh nase. ⁷ Nono pona epukase. Omi etase. Ynara nase, “Sauru, Sauru, oty katoh ypoetory tõ ryhmãko mah? Samũ kamexipõko mase ya,” nase.

⁸ —“Onoky hma?” ase eya, oserepyase.

—“Ywy ase Jezu Nazarepono. Oty katoh ypoetory ryhmãko mah?” nase ynororo ya.

⁹ —Ymarõkõ noserepyase roropa saerehkary eneryke tyya xine. Yrome aomiry onetara toto. ¹⁰ Mame ynara ase, “Oty poko ha?” ase eya.

—“Owõko ropa xikihme,” nase ynororo. “Ytoko Tamaxiku pona. Moero awahtao ypoetory enyohnõko ase ãmorepase jomiry poko,” nase ya Jezu.

¹¹ —Morarama ezuru a tonukehkase jexiryke, jaroase toto jemary poko, Tamaxiku pona. ¹² Moroto jahtao Anania noepyase ya. Mokyro, Moeze nymerohpyry omipona exikety. Mokyro poko, “Kure,” ãko juteu tõ emero. ¹³ Mokyro tooehse ahtao ya ynara nase, “Sauru jakorony, oenutako ropa,” nase ya.

—Morara tykase exiryke osenuhmase ropa. Anania enease. ¹⁴ Ynara nase ropa Anania ya, “Ritonõpo, kyta-murukõ esẽ, omenekase typoetoryme oehtohme, tõmipona roropa oehtohme, Tumũkuru kurã enepotohme oya, aomiry etapotohme roropa oya. ¹⁵ Imehnõ tuarõtanohpõko mase enetopöpyry poko oya, aetatopöpyry poko roropa oya. ¹⁶ Seromaroro oty eraximãko hma osẽpurihkapopyra, Ritonõpo a oorypyry korokatohme, Jezu Kyrixtu oesẽme ehtohme,” nase Anania ya.

Pauru enyohtopöpyry Jezu ekarotohmejuteutõkara a

¹⁷ —Morarama tarona tooehse ropa jahtao, joturu-ruhtao Ritonõpo maro, imaro oturutuh tao, juaroro Jezu enease. Ymaro noturuase. Ynara nase ya, “Axĩ ke mya ytoko Jerusarẽ poe. Tarõkõ õmiry etary se pyra exĩko toh mana, ypoko õtururuhtao,” nase Jezu ya.

¹⁹ —Yrome ynara ase eya, “Tarõkõ juaro nase toto. Opoetory zehnotonõpo ase. Atamorepatoh tae aroase toto ãpuruhpyry taka. Zuaro nase tarõkomo. ²⁰ Exitewão etaparyhtao etapananõ maro exiase, zupõkõ apoĩko. Imehnõ tuarõtanopyhpõ opoko ynororo kynexine. Tãkye exiase mokyro etaparyhtao eya xine,” ase eya.

²¹ —Yrome ynara nase ropa ynororo ya, “Ytoko. Aaropõko ase mya juteutõkara a,” nase Jezu ya, tykase Pauru juteu tomo a.

²² Morara kary etaryke tyya xine Pauru zehno toehse ropa toto, “Juteutõkara a aaropõko ase,” kary etaryke tyya xine.

—Mose etapatoko! Popyra nase, tykase juteu tomo soutatu tomo a.

²³ Pauru zetũke tötupokase toto. Nono ke sapararah tykase roropa toto. ²⁴ Morara exiryke Pauru taropose koroneu a soutatu tõ tapyi taka.

—Mose ipipohtoko, tykase ynororo soutatu tomo a repe, orẽpyra juteu tõ sekere karyke Pauru poko.

²⁵ Yrome tymykyryhtao ynara tykase Pauru sajõtu a,

—Romanome jexiryke ypipohpyra exiko kowenu omipona, jyhxiropyra imehnõ exiryke terekatu ãpataka, tykase ynororo.

²⁶ Morara tykase exiryke sajõtu toytose koroneu a oturuse.

—Onypipohpopyra exiko. Romanome mokyro, tykase ynororo koroneu a.

²⁷ Morarame koroneu toytose Pauru a oturuse.

—Etako pahne, ajohpe pyra romanome mahno? tykase.

—ÿ, romano ase, tykase Pauru eya.

²⁸ Mame koroneu ynara tykase Pauru a,

—Tuhke tineru ekaroase kowenu a romanome jeh-tohme, tykase ynororo.

—Yrome ywy romanome jenurune, papa romanome exiryke, tykase Pauru eya.

²⁹ Morarame Pauru turumekase toto a. Onypipohpyra tokurehse toto. Mokyro koroneu töserehse, romano tymyhse typoetory a exiryke, ipipohpory se toehse toexiryke roropa. Romano kowenu omiry ynara äko, “Romano onypipohpyra ehtoko,” äko.

Köseriu ëpataka Pauru ehtopöpyry

³⁰ Yrokokoro Pauru tymyhpokapose ropa eya. Ritonöpo maro oturuketö tuisary tonehpose tamuximäkö maro töturupotohme eya xine. “Oty pokoino juteu tö mose zehno nae?” katohme eya xine. Mame toto ëpataka Pauru tonehse eya auturutohme.

23 Morarame Pauru a mokaro tÿme tonese aporo töturutohto xine eya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Wekry tomo, ajohpe pyra ase. Kokoro rokë Ritonöpo omipona ase, tykase ynororo eya xine.

² —Ajo! İtapihmoko, tykase Anania, Ritonöpo maro oturuketö tuisary. ³ Ynara tykase Pauru eya,

—Onekunohto! Ritonöpo awãnohnöko mana morara karyke oya. Ya oturupose oporohno Moeze omihpyry waro oexiryke. Yrome aomihpyry omipona pyra mase, jëpatapihmoporyhtao oya, tykase Pauru eya.

⁴ Mame imarökomo a Pauru tozuhse roropa. Ynara tykase toto eya,

—Oty katoh morara äko mah Ritonöpo maro oturuketö tuisary a? Ipoihtöko sä mase, tykase toto.

⁵ —Wekry tomo, zuaro pyra akene. Ritonöpo maro oturuketö tuisaryme pyra ekarono, tykase Pauru.

—Ynara tymerose exiryke Ritonöpo omiryne, “Oesëkö kure rokë tyritoko,” äko sero poko nase Ritonöpo omiry, tykase Pauru.

⁶ Mame Pauru tuhkäkö waro toehse. Tuhke satuseu tomo, tuhke roropa parixeu tomo. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine opore,

—Wekry tomo, parixeu ase. Papa roropa parixeu kynexine. Seroae terekatu a azahkuru jekaröko matose aorihtyã ësemäkapory ropa enetuputyryke ya, tykase ynororo eya xine.

⁷ Morara kary etaryke tyya xine tösezusezuhse toto, parixeu tomo satuseu tö maro. Parixeu tö Pauru marököme toehse. ⁸ Satuseu tö aorihtyã ësemamyry

ropa onenetupuhpynomo, Ritonöpo nenyohthyã kapu ae te, zuzenu roropa onenetupuhpynö kynexine. Yrome parixeu tö morohne enetupuhnöko.

⁹ Morarame toepanaikase toto tötururukohtao imoihmäkomo. Mame Moeze omihpyry warökö towöse xik-

ihme töturutohme. Parixeu tö kynexine. Ynara tykase toto,

—Mose azahkuru pyra nase. Otarãme Ritonöpo nenyokhyppy töturuse mä imaro. Morara exiryke jehno pyra sehtone, Ritonöpo poetory zehno pyra, tykase toto.

¹⁰ Mame morotaökö tōxienonohse itamurume.

Mame Pauru tywyhtywyhmaryhtao eya xine soutatu tö tonyohse koroneu a Pauru arotohme ropa tytapyïkö taka.

¹¹ Morarame koko Jezu töturuse Pauru maro. Ynara tykase ynororo eya,

—Täkye exiko Pauru. Jerusarëpökö mutuarötanopyase toh ypoko. Moro saaro Romapökö roropa tuarö-tanohnöko mase ypoko, tykase Jezu eya.

Pauru etapary se imehnö ehtopöpyry repe

¹² Morarame yrokokoro juteu tö oximöme toehse Pauru etapary se exiketomo.

—Otuhypra sehtone, eukuru onëpyra roropa sehtone Pauru etapatoh ponãmero kyya xine, tykase toto. ¹³ 40me motye Pauru etapary se exiketö kynexine.

¹⁴ Mame toytose toto tytamuxirykomo a, Ritonöpo maro oturuketö tuisary tomo a roropa oturuse. Ynara tykase toto eya xine,

—Otuhypra ynanase, eukuru onëpyra roropa ynanase Pauru etapatoh ponãmero yna a. ¹⁵ Naeroro kokoro koroneu a Pauru enehpoko oya, öturupotohme samo. Ynanase eraximãko etapatohme, tykase toto eya xine, tytamuxirykomo a.

¹⁶ Morara kary totase Pauru patumy a. Mame toytose ynororo soutatu tö tapyi taka Pauru zuruse.

¹⁷ Morarame Pauru a sajëtu tykohmase tyya.

—Mose nuasemã arota auturutohme koroneu a, tykase ynororo.

¹⁸ Mame tarose eya. Ynara tykase ynororo koroneu a,

—Mose Pauru nenehpohpyry oturuse amaro, tykase.

¹⁹ Mame emary poko mokyro tarose koroneu a mya, tötururukö onetara imehnö ehtohme.

—Aimo, oty kary se hma ya? tykase ynororo eya.

²⁰ Ynara tykase ynororo,

—Juteu tö otururu etano. Oya Pauru aropöko toh mana kokoro, köseriu tomo a, imaro töturutohköme ropa. ²¹ Yrome anaropyra exiko. 40me motye etapary se exiketö mana Pauru eraximãko, etapatohme. Otuhypra, eukuru onëpyra, enara toh mana Pauru etapary se toexiryköke. Seromaroro oehnöko toh mana oturuse amaro, tykase ynororo eya.

²² Mame koroneu a nuasemã taropose ropa,

—Sero onekaropyra ropa exiko imehnomo a, tykase ynororo eya.

Pauru arotopöpyry kowenatu ëpataka

²³ Morarame koroneu a asakoro kapitã tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya xine,

—200me soutatu eahmako, Sezarea pona oyto-tohköme, 70me kawaru aronanö maro, 200me roropa

warata ekomananõ maro, tykohmäsehxo ahtao oyto-tohkõme. ²⁴ Kawaru tõ enehpoko Pauru ytotohme epo. Tomeseke arotatoko kowenu terekatu a, Perixi a, ewomatohme eya, tykase.

²⁵ Mame pape tymerose eya aropotohme. Ynara tymerose eya Perixi neneryme,

²⁶ “Ynymerohpyry moro oneneryme. Jepe nymyry mase Perixi. Ywy ase Kyrautiu Rixia. Kure pãna mã repe?”

²⁷ Mokyro Pauru tapoise juteu tomo a, etapatohme repe. Yrome soutatu tomo a towomase, romanome exiryke. ²⁸ Mokyro aroase juteu tõ kõseriu ĕpataka azahkuru exiry waro jehtohme repe. ²⁹ Yrome axĩ zuaro toehse ywy. Romano kowenu omihpyry poko mose onyhxiropyra toh nexiase, tytamuxiry tõ omihpyry poko rokene. Morara exiryke ĕmapory se pyra exiase āpuruhpyry taka. Etapapory se pyra roropa exiase. ³⁰ Mame, ‘Juteu tõ mokyro etapary se,’ kary totase ya. Morara exiryke aropoase myaro. Pauru zehnotokõ roropa aropõko ase oya, ihxirotohme onetaryme. Enara rokẽ ynymerohpyry moro oneneryme.

Ywy ase Kyrautiu Rixia.”

³¹ Morarame Pauru tarose soutatu tomo a, koroneu omi poe. Koko tarose toto a Ātipatyri pona. ³² Yrokoko-ro pupu po rokẽ ytoketõ toeramase ropa tytapỹĩkõ taka. Kawaru po ytoketõ rokẽ Pauru maro toytose.

³³ Mame Sezarea pona toeporehkase toto ahtao pape tokarose eya xine kowenu tuisary a. Pauru roropa tokarose eya xine. ³⁴ Mame pape tonese ahtao kowenu tuisary a Pauru a tõturupose,

—Otypõ mahno? tykase.

—Xirixiapõ ase, tykase Pauru. Moro waro toehse tahtao ³⁵ ynara tykase ynororo eya,

—Imeĩpo okohmäko ase ohxironanõ toehse ahtao, tykase ynororo eya.

Mame tõmapose Pauru eya, Erote tapyinỹpyry kurã taka.

Pauru hxirotopõpyry juteu tomo a

24 Morarame omame etone tynyhse ahtao, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tooehse, esety Anania, imehnõ juteu tõ tuisary maro. Kowenu omiry waro exikety tooehse imaro xine Pauru hxirose tuisa konõto netaryme, Perixi netaryme. Mokyro esety Tere-turu. ² Morarame Tereturu tykohmase eya xine. Mame Pauru tyhxiropitose eya. Ynara tykase ynororo,

—Tuisamehxo mase kowenatu Perixi. Opoko tãkye ynanase, kure oexiryke. Yna pyno oexiryke eryhmara toto, sero patapõkomo. ³ Ose ynanase Perixi zae oexiryke, juteu tõ pyno roropa oexiryke. Oerohtopõpyry poko tãkye ynanase. ⁴ Tuhke nymyry pyra jotururu se ase oya, openekepyryino. Naeroro ajohpãme sã jomiry etako aporo. ⁵ Mose Pauru ajoajohpano. Imehnõ pata tõ poro ytoyokety mosero. Tyoro amorepatõ mosero, kowenu omipona pyra juteu tõ ehtohme. Nazarepõ poetory esẽ mosero. ⁶ Ritonõpo tapyi ryhmary se monexiano. Morara exiryke ynanapoiase zuãnohtohme repe, yna tamuru Moeze

omihpyry omi poe. ⁷ Yrome koroneu Rixia kahpyry nytoase yna a, soutatu tõ maro ipynohse. ⁸ Morarame yna enehpoase ynororo tarona, õturutohme imaro. Oturupoko pahne eya tuaro oehtohme ihxirotopõpyry poko yna a, tykase Tereturu terekatu a.

⁹ —Ajohpe pyra mana, tykase toto, juteu tomo, Tereturu poko.

Pauru osepynohtopõpyry Perixi netaryme

¹⁰ Morarame,

—Oturuko Pauru, tykase tomary ke kowenatu Pauru a. Mame ynara tykase Pauru,

—Tuhke tyeimãse yna tuisaryme oexiryke tãkye rokẽ ase jotururu etaryke oya. ¹¹ Ekaroporyhtao zuaro exĩko mase. ¹² me rokẽ jynykyase Jerusarẽ pona joepyrime. Kure Ritonõpo rise oepyase. Tarõkõ mã joehtopõpyry waro. ¹² Ritonõpo maro oturutoh tao imehnõ oneonezuhpyra exiase. Juteu tõ atamorepatohãkõ onerekohmara exiase. Osemataõkõ roropa onerekohmara exiase. ¹³ Jyhxiroko toh mã repe. Yrome ehxiropyra ase, azahkuru pyra jexiryke, ajoajohpe pyra jexiryke roropa. ¹⁴ Ynara rokẽ kary se ase oya ypoko. Ritonõpo omiry seromato pona ase. Sero popyra moxi-amo a. “Tyoro,” ãko toto sero poko. Yrome yroro. Ritonõpo enetupuhnõko ase. Aomiry roropa enetupuhnõko ase. Urutõkomo a inymeropohpyry sero, Moeze a inymeropohpyry roropa sero. ¹⁵ Aorihtyã ĕsemãkary ropa poko enetupuhnõko ase, moxiã samo. Kurãkomo, iirypyrymãkõ roropa ĕsemãkapõko ropa Ritonõpo mana. ¹⁶ Ritonõpo jenẽko mana. Ahno roropa jenẽko. Kokoro rokẽ erohnõko ase iirypyryme pyra jehtohme, tykase ynororo.

¹⁷ —Tuhke jeimamyry imehnõ pata tõ poro ytoase. Mame jesaka oepyase ropa, tineru ekarose tytinerukãkara a. Ritonõpo a ynekarory ekaroase roropa. ¹⁸ Naeroro Ritonõpo maro oturutoh tao jenease toto. Yrypyry ykorokapoase Ritonõpo a. Imoity maro pyra exiase toiroro, tehme rokene. ¹⁹ Yrome moroto juteu tõ nexiase, Aziapõkomo. Kurehxo exiry mokaro taro exiryhtao, Ritonõpo maro oturutoh tao jenehpõkomo, jyhxiroky se tahtao xine. ²⁰ Ah tarõkõ noturuno azahkuru jehtopõpyry poko. Jenease toto kõseriu ĕpataka tarose jahtao. ²¹ Toiro rokẽ opore oturuase eya xine. Ynara ase, “Seroae terekatu a azahkuru jekarõko matose aorihtyã ĕsemamyry ropa enetuputyryke ya,” ase eya xine. Opore jotururu azahkuru nexiase otarãme, tykase Pauru.

²² Morara kary etaryke tyra Perixi ynara tykase,

—Zomory oetãko ropa ase, koroneu Rixia tooehse ahtao. Morara ahtao zuaro exĩko ase, tykase ynororo eya xine. Perixi Jezu poetory otururu etahpyryme kynexine. ²³ Morarame sajẽtu tyrise eya Pauru eraseme.

—Apo epe tõ imaro nexino, akorehmatohme ise tahtao xine, tykase mokyro terekatu.

Pauru oturutopõpyry Turuxira tõ maro

²⁴ Mame tuhke pyra tynyhse ahtao Perixi tooehse ropa, tyyty maro, Turuxira maro. Juteu nohpory ynororo kynexine. Mame Pauru tonehpose tyya autururu etatohme, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko.

²⁵ Morarame Pauru tõturupitose toto netaryme. Ynara tykase ynororo,

—Kure Ritonõpo omipona kuahtao xine, iirypyryme pyra kuahtao xine roropa. Imeïpo kuräkõ apiakäko Ritonõpo mana. Kuãnohtorjko roropa mana iirypyryme kuahtao xine, tykase Pauru.

—Epo õtururu ya. Zomory ropa tÿpokõke pyra jahtao okohmãko ropa ase, tykase Perixi. Tõserehse ynororo Pauru omiry etaryke tyya.

²⁶ Tineru se roropa Pauru a ynororo, imyhpokatohme ropa repe. Morara exiryke tahxime Pauru tykohmase tõturutohme imaro.

²⁷ Morarame asakoro tyeimãse ahtao Poroxiu Pexitu tooehse, Perixi myakãme, kowenu tuisaryme. Mame tyse juteu tõ ehtohme, Pauru onymyhpokara ropa Perixi tokurehse.

Pauru toytory se aehtopõpyry Seza a

25 Morarame Pexitu Sezarea pata pona tooehse tahtao, oseruao rokë tynyhse moroto. Morotoino Jerusarë pona toytose ynororo. ² Moroto Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõturuse eya, imehnõ juteu tõ tuisary maro Pauru kerekeremãko. Ynara tykase toto Pexitu a,

³ —Ajohpãme sã Pauru enehpoko xiaro Jerusarë pona, yna maro auturutohme, tykase toh repe, etapary se toexirykõke osema tao. ⁴ Yrome Pexitu ynara tykase eya xine,

—Pauru moroto rokë mana, Sezarea po. Okynã pyra morotona ytõko ropa ase. ⁵ Ehmaropa oytorykõ se awahtao xine mokyro hxirose azahkuru aexiry poko, tykase ynororo eya xine.

⁶ Morarame 10me tynyhse ahtao toytose ropa ynororo Sezarea pona. Yrokokoro porohtoh taka typorohse tahtao, Pauru tonehpose tyya. ⁷ Mame Pauru tooehse ahtao Jerusarë poe aehtyã xikihme toehse toto. Itamurume Pauru hxirory se toh repe azahkuru aexiry poko.

⁸ Yrome ynara tykase Pauru eya xine,

—Ehxiropyra ase azahkuru pyra jexiryke. Moeze omihpyry omipona ase ipunaka. Ritonõpo tapyĩ onyjorokopara ase. Kowenu omipona roropa ase, tykase Pauru.

⁹ Yrome topeme juteu tõ se Pexitu kynexine. Naeroro ynara tykase ynororo Pauru a,

—Oytory se pyra Jerusarë pona mah, moero moxiã oturupotohme ya opoko? tykase.

¹⁰ Yrome Pauru a tozuhse, ynara tykase ynororo,

—Jytory se pyra ase. Taro ase amaro, kowenu terekatume oexiryke. Taro kure jekaropotohme kowenu tapyĩ tao. Juteu tõ onyryhmara exiase, zuaro ro mase.

¹¹ Kowenu omipona pyra jahtao, imepÿ totapase ya ah-

tao jetapary se roropa exiry oya xine. Yrome imehnõ onyryhmara jahtao, jekarory se pyra ase eya xine, kowenu omipona jexiryke. Ìperatu a kuaropoko, Seza a. Imaro rokë oturuse jytory se ase, tykase Pauru terekatu a.

¹² Mame tõturuxiõpo kõseriu tõ maro ynara tykase Pexitu Pauru a,

—Seza a oytory se awahtao eya aaropõko ase, tykase.

Pauru ehtopõpyry Akyripa tõ ëpatakaPerenixi maro

¹³ Morarame tuhke pyra tynyhse ahtao tuisa Akyripa tõ tooehse Sezarea pona, tyyty maro, Pexitu maro oturuse. Ipyty esety Perenixi. ¹⁴ Moroto tuhke tynyhse ahtao Pauru tokarose eya. Ynara tykase ynororo eya Pauru poko,

—Orutua mã ãpuruhpyry tao, Perixi nynomohpyry.

¹⁵ Jerusarë po jahtao Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ipoko noturuase ya, juteu tõ tamuxiry maro etapapotohme repe. ¹⁶ Yrome ezukuase toto, “Romanome ahtao onetapara ase, oturupyra ro awahtao xine imaro ynetaryme, aosepynohtohme. Imaro soturutatose aporo zuaro jehtohme,” ase eya xine. ¹⁷ Morarame tooehse toto ahtao, yrokokoro yporotyase ekaropotohme. Pauru enehpoase ya. ¹⁸ Yrome mokyro hxiroryhtaõ tyorõ poko tyhxirose eya xine. ¹⁹ Tytamurukõ namorepatopõpyry poko rokë noturuase toto. Imepÿ poko roropa, Jezu poko. “Aorikyhpory mokyro,” nase rokë toto. Yrome, “Orihpyra, tõsemãse ropa mana,” ãko Pauru. ²⁰ Zuaro pyra jexiryke ynara ase Pauru a, “Oytory se pyra hma Jerusarë pona, moroto oturupotohme ropa ynetaryme, ohxirohpõkõ maro?” ase eya. ²¹ Yrome, “Seza maro rokë jotururu se ase,” karyke ëmapoase ropa Roma pona aropotohto Aukuxtu Seza pataka, tykase Pexitu.

²² Morarame Akyripa ynara tykase Pexitu a,

—Mokyro otururu etary se ase, tykase Akyripa.

—Kokoro etãko mase, tykase Pexitu eya.

²³ Mame yrokokoro Akyripa tooehse kowenu tapyĩ taka Perenixi maro, kurã ke tupoke, typoetory tõ maro, soutatu tuisary tõ maro, pata esã roropa maro. Mame Pauru tonehpose Pexitu a. ²⁴ Tooehse ahtao Pexitu tõturuse aporo. Ynara tykase ynororo,

—Tuisa Akyripa, amarokõ roropa emero, mose orutua enetoko. Juteu tõ nyetunu Jerusarë po jahtao, taro roropa etapary se toh nexiase. ²⁵ Mose kure rokë ya, yrome jehno juteu tõ exiryke aropõko ase Roma pona, Aukuxtu Seza maro auturutohme, imaro tõtururu se aexiryke. ²⁶ Yrome otara ãko ha, pape poko imerõko, aropotohme Seza neneryme? Naeroro mose enehpono tarona ourutohkõme. Omoro nymyry oturuko imaro, tuisa Akyripa, zuaro jehtohme, pape mero-tohme ya. ²⁷ Pauru aropory se ase repe, yrome azahkuru aexiry onenetupuhpyra jexiryke anaropopyra ro ase, tykase Pexitu.

Pauru oturutopõpyry typoko Akyripa a

26 Morarame Akyripa tõturuse Pauru a,
—Õtururu se awahtao oturuko, tykase. Mame Pauru tätaporamase. Ynara tykase ynororo,
²—Tuisa Akyripa, täkye ase jotururu etary se oexiryke, jyhxirotopõpyry poko juteu tomo a. ³Tuaro mase juteu tõ poko. Kytamurukõ namorepatopõpyry waro roropa mase. Naeroro ajohpãme sã penekehpyra exiko jomiry etary poko aporo.
⁴—Juaro mã juteu tõ emero, ypoetoae ro. Wekry tõ maro rokẽ juãtase ypatao, Jerusarẽ po, enara. ⁵Juaro exiketõ jekarory se ahtao jekarõko mã toto. Parixeu ase, orẽpyra Ritonõpo omipona exikety. Kytamurukõ omihpyry omipona roropa ase. ⁶Tarona tonehse ywy jyhxirotohme, Ritonõpo mükuru enetupuhneme jexiryke. Pake Ritonõpo nekarohpyry enetupuhneme jexiryke roropa. “Umükuru eraximako,” tykase Ritonõpo pake kytamurukomo a. ⁷Wekry tõ roropa morararo Ritonõpo nekarory momohnõko toh repe, orihpyra toehtohkõme. Yrome aorihtyã ësemãkapory ropa enetuputyryke ya jyhxiroory se mã juteu tomo. ⁸Oty katoh amarokõ juteu tõ aorihtyã ësemãkapory ropa Ritonõpo a onenetupuhpyra? tykase Pauru eya xine.
⁹—Osemazuhme Jezu Nazarepõ se pyra exine aporo. Ipoetory ryhmaryhtao imehnomo a täkye exiase. ¹⁰Morara exiase Jerusarẽ po. Tuhke Jezu poetory ëmase ãpuruhpyry taka, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary omi poe. Etaparykohtao, “Mose etapako. Kure etapary oya xine,” akẽ etapananomo a. ¹¹Jezu poetory tõ ryhmahpõ ase atamorepatoh tao, enetupuhkehpyry se jexiryke. Imehnõ pata tõ pona Jezu poetory ryhmase aytohpory ase, zehno jexiryke, tykase Pauru.
Pauru oturutopõpyry Jezu poetoryme toehtoh poko
¹²—Morarame Tamaxiku pona ytoase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary a jenyokyryke inymerohpyry arose. ¹³Osema tao yna ahtao, täxiahtao saereh nase yna etonie, xixi motye kaino, ypona, ymaro ytoketõ pona roropa. ¹⁴Nono pona toepukase yna porehme. Mame omi etase. Ynara nase ya juteu tõ omiryae, “Sauru, Sauru, oty katoh ypoetory ryhmãko mah? Samũ kamexipõko mase ya ypoetory ryhmaryke oya. Eryhmãko mase pui samo tupupuru ryhmane samo, tamoreme suimã pona otuotuokety sã mase,” nase ya. ¹⁵“Onoky hma?” ase eya. “Ywy ase Jezu. Ypoetory tõ onyryhmara exiko! ¹⁶Owõko ropa. Osenepo oya, otuarõtatohme ypoko, ypoetoryme oehtohme. Imehnõ tuarõtanohpõko mase jenetopõpyry poko oya, imeïpo enepotoh poko roropa oya. ¹⁷Oewomãko ase oetapary se imehnõ ahtao. Imeïpo juteutõkara pataka aaropõko ase. Moroto awahtao roropa oewomãko ase. ¹⁸Toto amorepase ytoko ajoajohpe pyra aehtohkõme, joroko tamuru rumekatohme eya xine, Ritonõpo omipona rokẽ toto ehtohme. Iiryrykõ korokãko ase tosëkõme

jenetuputyryhtao eya xine. Esarykõ ekarõko ase eya xine ypoetory tõ maro,” tykase Jezu ya.

Pauru oturutopõpyry toerohtopõpyry poko

¹⁹—Morara tykase exiryke ya Jezu omipona ase, kapu ae autururu totase ya exiryke. ²⁰Osemazuhme aporo oturuase Tamaxikupõkomo a, Jerusarẽpõkomo a roropa. Mame Juteapõkomo a oturuase. Morotoino ytoase juteutõkara amorepase, iiryrykõ rumekatohme eya xine, Ritonõpo omipona aehtohkõme roropa. ²¹Morara exiryke juteu tõ japoiasse Ritonõpo maro oturutoh tao, jetapatohme repe. ²²Yrome Ritonõpo a jewomaryke jetapara ro toh mana. Imehnõ amorepãko ro ase Jezu poko, toto tuarõtatohme. Tuisa tõ zurũko ase, tuisa tõ kara roropa zurũko. Ritonõpo omiry poko toto tuarõtanohnõko ase, pake Ritonõpo poe urutõkõ nekarohpyry saaro. Moeze nekarohpyry saaro roropa. Ynara tykase Moeze tõ pake, ²³“Kyrixtu osanumãko toh mana, exixihmãko. Yrome mã ësemãnõko ropa toorihxïpo, kypyno xine Ritonõpo exiry ekarotohme juteu tomo a, juteutõkara a, enara.”
²⁴Morara karyke Pauru a, ynara tykase Pexitu opore Pauru a,
—Pauru, rowohpe mase. Tuhke tätamorepase oexiryke, tykase Pexitu eya.
²⁵Yrome Pauru a tozuhse,
—Rowohpe pyra ase Pexitu tuisa. Zae rokẽ ase Ritonõpo omiry ekarõko. ²⁶Akyripa a ynara tykase Pauru,
—Tuisa Akyripa, jomiry metano? Sero poko tuaro mase tokare Jezu exiryke. Morara exiryke ihximyru oturuno oya. ²⁷Tuisa Akyripa, Ritonõpo poe urutõkõ omihpyry enetupuhnõko mah? Zuarõ ase. Enetupuhnõko mase, tykase Pauru Akyripa a.
²⁸Morarame Pauru tozuhse eya. Ynara tykase ynororo,
—Otarãme Jezu poetoryme exiko ase õmiry etahpyryme, tykase.
²⁹Morarame Pauru ynara tykase ropa eya,
—Kure ya Jezu Kyrixtu poetoryme awahtao. Emero tarõkõ roropa Jezu poetoryme se ase ysã oehtohkõme, yrome imyhpyra rokene, tykase.
³⁰Morarame Akyripa tõ towõse ropa, kowenatu, Perenixi, emero tymarõkõ maro. ³¹Tutõtase toto oturuse oxime,
—Kure rokẽ mana. Tõmipona aexiryke kowenu onetapapopyra mana. Onëmara roropa mana ãpuruhpyry taka, tykase toto ipoko. ³²Morarame Akyripa ynara tykase Pexitu a,
—Mokyro myhpokary ropa, “Seza a kuaropoko,” kara ahtao, tykase ynororo.

Wapu ae Pauru ytotohpõpyry Roma pona

27 Morarame toepohnohse tahtao xine,
—Saropotone Itaria pona, tykase toto. Mame Pauru tokarose Juriu a, imehnõ ãpuruhpyrytaõkõ maro, wapu ae toto arotohme Itaria pona. Juriu sajëtu,

Aukuxtu poetory. Pauru maro ynanytoase. ² Morarame moroto Sezarea po ynanotyriase Ataramitiu poe aepyhpyry wapu aka, Azia pona yna ytotohme, Arix-taku maro. Mokyro Tesaronikapono, Maseto-niapõpono. ³ Yrokokoro Xitõ pona ynanytoase. Juriu noturuase Pauru a,

—Oepe tõ maro oexiry se awahtao ytoko, nase, Pauru zuno pyra toexiryke. ⁴ Morotoino ynanytoase ahmõ-ta Xipere kuroko, iratozo ae, tyryrykane jamihme exiryke. ⁵ Morotoino tuna konõto takuohse yna. Xirixia ehpiukuroko toytose yna, Pãpiria ehpiukuroko roropa Mira pona, Rixiapõ pona. ⁶ Moroto sajõtu maro imepõ wapu aka ynanotyriase, Arexãtyria poe Itaria pona ytokety aka.

⁷ Moro ae axõ pyra ynanytoase Synitu pona tyryrykane popyra exiryke. Saumona kuroko ynanytoase Kereta zomye. ⁸ Morarame ynanytoase wapu ae ehpiukuroko, kuremõme samo, pata pona, kure otyryhkatoh pona. Moro Rasea maro atameke pyra.

⁹ Moroto okyna yna ahtao ytotoh pyra toehse.

Naeroro Pauru ynara tykase toto a,

¹⁰ —Ytotoh pyra nase. Kuytorykohtao seromaroro, wapu nerõko mana. Itamurume mõkomo nerõko. Ahno roropa orihõko otarãme, tykase Pauru repe.

¹¹ Yrome mokyro sajõtu, wapu esõ tõ omipona nexiase, Pauru omipona pyra. ¹² Otyryhkatoh moroto popyra exiryke toytorykõ se toh kynexine Penixi pona, moroto toehtohkõme konopo ae, kure moroto exiryke. Tyryry karahko Penixi po, Kereta ahmõta po.

Tyryrykane konõto oehtopõpyry konopo maro

¹³ Naeroro tyryry tykase ropa ahtao,

—Ehmaropa, tykase toto. Etyphkatoh tanõse ropa toto a wapu ytotohme ahmõta Kereta ehpiukuroko.

¹⁴ Yrome okynã pyra tyryrykane tyjamihtase.

Tyryrykane esety Euroakirãõ. ¹⁵ Moro a wapu tarose axiny.

—Ah kuakuarotou, ynanase. ¹⁶ Ahmõta pitiko kuroko yna ytoryhtao tyryry karahko nexiase. Naeroro ynanerokuase itamurume kanawa anymyry poko wapu aka. ¹⁷ Kanawa tanõkehse ahtao wapu ynanuahmykyase ehmpyry aehtohme. Yna aroryke tyryrykane a Ripia ehpiukoxi isawã zuno toehse yna. Morara exiryke wera touse yna a, tywerake pyra rokõ ytotohme tyryrykane po. ¹⁸ Yrokokoro pohkane a anyanymyryhtao mõkomo ynanypapyase nakuaka yna oserepyryke, wapu tõme hkopyra ehtohme.

¹⁹ Yrokokoro wapu mõkomory nymyry ynanypapyase.

²⁰ Tuhke xixi onenepyra ynanexiase, xirikuato onenepyra roropa, konopo itamurume exiryke tyryrykane maro,

—Orihõko sytatose, ynanase. Ynanoserepyase.

²¹ Tuhke otuhpyra ynanõmepyase. Naeroro Pauru ynara nase yna a,

—Jepe tomo, jomipona awahtao xine Kereta po ro sehtory, mõkomo onypahpyra exiry, wapu kure ro roropa exiry. ²² Yrome seromaroro kuetatoko. Emynyhmaro ehtoko. Orihpyra matose. Wapu rokõ nerõko

mana. ²³ Morara ãko ase Ritonõpo nenyokyhpyry tooehse exiryke koko ya oturuse. Jesõme mana, ipoetoryme ase. ²⁴ Ynara nykã ya, “Pauru, torõtyke pyra exiko. Seza a ytõko mase, Roma tuisary a. Oewomãko mã Ritonõpo. Mokaro roropa ewomãko mana opokoino,” nykã inenyokyhpyry ya josenety. ²⁵ Naeroro sekese ehtoko ropa. Ritonõpo enetupuhnõko ase. Ajohpe pyra mana. Kuewomatorõko mã inenyokyhpyry nekarohpyryae ro. ²⁶ Yrome ahmõta pona kuarotorõko mã tyryrykane, tykase Pauru yna a.

²⁷ Morarame 14me tynhse ahtao tyryrykane jamihme ro nexiase. Xiaksiake wapu tarotarose, Metiteraneu tuna ena. Mame onoa wapu poko erohketõ ynara nase,

—Otarãme nono moe pyra mana, nase toto. ²⁸ Tuna tukuhe toto a, zueme aexiry waro toehtohkõme.

Zueme ro tukuhe eya xine. Moino akoxi pitiko tukuhe ropa toto a, zueme hkopyra. ²⁹ Mame topu a wapu etapary zuno toexirykõke 4me etypohkatoh

tomapose toto a, wapu ãtykyry wino. Tõturuse toto Ritonõpo a axõ aõmehtoh poko. ³⁰ Morarame wapu pokõkõ irumekary se toehse. Kanawae toytorykõ se

toh repe. Kanawa tomapose tuna kuaka toto a, etypohkatoh wapu potyry pokona tyritohme sã repe. Yna enekunopyry se rokõ toh kynexine. ³¹ Mame Pauru tõturuse sajõtu tomo a, soutatu tõ maro,

—Wapu rumekaryhtao moxiamo a nerõko sytatose, tykase ynororo.

³² Morara tykase Pauru exiryke kanawa eary tysahkase soutatu tomo a, kanawa yhtotohme.

³³ Aõmepyryhtao Pauru tõturuse toto a,

—Otuhtokose. Pake oemirykõ rohnõko matose, nyhpyra roropa. ³⁴ Morara exiryke otuhtoko, jamihme oehthohkõme ropa. Torõtyke pyra ehtoko. Orihpyra matose, tykase eya xine.

³⁵ Morara kaxõpo wyi apoiase ekamotohme. Noturuase Ritonõpo a mokaro netaryme, wyi ekarotohto. Notukuase ynororo yna maro. ³⁶ Morarame sekese ropa ynanexiase, tõtuhse ropa yna exiryke. ³⁷ Wapu ao ynanexiase atapona 276 me. ³⁸ Morarame tõtuhkehse yna ahtao, tiriiku typahse yna a nakuaka, teme hkopyra wapu ehtohme.

Wapu ãtohtakatopõpyry pohkane a

³⁹ Mame tõmehse ahtao nono waro pyra toh kynexine, wapu poko erohketomo. Iporiry tonese ahtao eya xine moro taka wapu arory se toehse toto, isawãme

tuna ehpiyry exiryke. ⁴⁰ Naeroro etypohkatoh eary tysahkase eya xine emapotohme nakuaka. Mame

ãpuitoh myhty tymyhpokase eya xine. Moromõpo wera konõto taunuhmase ropa eya xine apõ pokona, ipotyry wino, tyryrykane a wapu arotohme isawã ehpiukoxi repe. ⁴¹ Yrome isawã pona tyryryhse ipotyry wino wapu. Tõpore tyryryhse isawã pona. Pohkane konõto a tãtohkase wapu.

⁴² —Åpuruhpyrytaõkõ setapatone epara toto ehtohme, tykase soutatu tõ repe. ⁴³ Yrome Pauru pyno toexiryke onetapapopyra sajõtu kynexine. Nakuake tã-

takuotyry warökõ taropose eya osemazuhme, ahmõta pona toto ytotohme. ⁴⁴ Imehnõ taropose roropa eya wewe po wapu epokahkasẽ po. Emero morara rokẽ tã-takuohse ropa toto iratyhpyry po.

Mauta po toto ehtopõpyry

28 Morarame moroto yna ahtao morotõkõ yna zu-ruase ahmõta esety poko,
 —Mauta sero, nase toto yna a. ² Kure rokẽ toh nexiase yna maro. Yna aroase toto tytapyĩkõ taka. Apoto tukase eya xine yna osũtohme. Konopome exiryke kõxikene ynanexiase. ³ Morarame apotopokõ tupuimase Pauru a. Apoto htaka tyriryhtao eya okoi nesekase emary pokona ynaneneryme. ⁴ Morara exiryke ynara tykase morotõkomo,
 —Otatapõ mosero otarãme. Morara exiryke okoi nesekano. Nerypyra kynako repe. Yrome okoi naryme oriñõko mana, nase toto Pauru poko.
⁵ Mame pakapakahnase okoi. Toepukase apoto htaka. Yrome jetũ pyra nexiase ipoko. ⁶ Mame Pauru tonese eya xine. Emary zaory eraximãko toh kynexine. Axĩ aorikyry eraximãko toh repe. Yrome okyna ahtao kure ro Pauru eneryke tyya xine, ynara tykase toto,
 —To! Otarãme ritõ mosero, tykase toh ipoko.
⁷ Moro ahmõta esẽ esety Pupuriu. Mokyro tapyĩ moe pyra kynexine. Tytapyĩ taka yna aroase kure yna ri-tohme. Moroto ynanynykyase oseruao. ⁸ Mokyro zũ kure pyra nexiase, oxirohñõko, pixihtãko, enara. Mokyro enese Pauru nomomyase inyhtoh taka. Mame Ritonõpo a noturuase. Zuhpokoxi tomary riase. Axĩ nekurãkase ropa. ⁹ Moromeĩpo moro ahmõtapõkõ kurãkõkara emero noepyase Pauru a toto tukurãkatohkõme ropa. Tukurãkase ropa toto eya. ¹⁰ Mame yna ytory ropahtao yna mõkomohtoase toto, mokaro ahmõtapõkomo.

Mauta poe Roma pona toto ytotohpõpyry

¹¹ Morarame moroto wapu kynexine, Arexãtyria poe aepyhpyry, ikonopory enatyry eraximãko, ytoytopyry konopo ae exiryke. Kamaramanõpo tã esety ae moro wapu esety, Kaxito Poruxime. Morarame ikonopory tonahse ahtao, moro ae ynanytoase. ¹² Xirakuza pona toeporehkase yna. Moroto ynanynykyase oseruao. ¹³ Morotoino ynanytoase ropa tuna konõto ehpiuroko Reziu pona. Moroto yna ahtao kure tyryrykane. Yrokokoro ynanytoase Pozuori pona. ¹⁴ Moroto Jezu poetory tã kynexine. Toto maro ynanynykyase oma zũ mykaponatoae, toahmase yna exiryke eya xine. Morotoino osema konõto ae ynanytoase ropa Roma pona. ¹⁵ Yna ekary etahpyryme Jezu poetory tomo a, tooehse toto yna enese, moino Roma poe, Apiu oturutoh pona, oseruao osepekahtoh pona roropa. Mokaro eneryhtao Pauru a eano tyjamihtase. Tãkye toehse ynororo. Kure tõturuase Ritonõpo poko toto maro.

Roma po Pauru ehtopõpyry

¹⁶ Morarame Roma pona toeporehkase yna ahtao, ãpuruhpyrytaõkõ ekaroase sajẽtu tutuisary a. Pauru rokẽ imepỹ tapyi taka toytose, soutatu maro.

¹⁷ Mame oseruao tynyhse ahtao juteu tamuxiry tã tonehpose Pauru a oximõme imaro xine tõturu-tohkõme. Ynara tykase ynororo eya xine,
 —Orutua komo, wekyry tomo, kuetatoko. Kuekyrykõ onyennonohpyra exiase Jerusarẽ po. Kytamurukõ omihpyry omipona ase. Yrome ynaroro rokẽ romano tomo a jekaroase toto jetapatohme repe. ¹⁸ Morarame tõturu-ropose jahtao romano tuisary a jutũtanohpory se ropa nexiase repe, kowenu jetapapopyra exiryke. ¹⁹ Yrome ymyhpokapory se pyra juteu tã nexiase. Naeroro, “Seza ãpataka jytyry se ase,” ase terekatu a. Wekyry tã hxiory se pyra exiase. ²⁰ Morara exiryke kuenehpoutou xiaro joturutohme amaro xine. Ritonõpo mã kypyno xine. Kyyrypyrykõ korokary se kurã rokẽ ekarotohme kyya xine. Moro eraximãko Izyraeu tã poetory mana. Moro enetuputyryke ya tymyhse ase keti ke, tykase Pauru eya xine.

²¹ Ynara tozuhse toto a,
 —Pape oehpyra mana, Jerusarẽpõkõ nymerohpyry opoko yna neneryme. Moinõ oehsenãkõ mã, “Popyra,” kara roropa opoko. ²² Õtururu etary se ynanase. Tuhke ahno imehnõ patapõkõ Jezu poetory poihtõko toto, nase toto Pauru a.

²³ —Mokokoro osehtoko, tykase exiryke, tuhke toytose toto itapyĩ taka. Mokaro a noturuase Pauru, Ritonõpo ahno esẽme exiry poko, Jezu poko roropa, Moeze tã nymerohpyry poko, imehnõ urutõkõ nymerohpyry poko roropa. Mokaro zuruse nykohmamyase Pauru. ²⁴ Aomiry etaryke tyya xine, “Ajohpe pyra,” tykase toto emero pyra, tonetupuhse eya xine exiryke. Yrome imehnõ onenetupuhpyra toh tokurehse. ²⁵ Mame toto ytotohto ropa itapyĩkõ taka Pauru ynara tykase eya xine,

—Ajohpe pyra Izaja tõturuase kytamurukomo a Ritonõpo zuzenu poe. ²⁶ Ynara tykase ynororo, “Tarõkomo a ytotoke. Ynara kahtoko eya xine, ‘Ritonõpo omiry etãko matose repe, yrome zuaro pyra matose.

Enẽko roropa amarokõ repe, yrome onenetupuhpyra matose.

²⁷ Enetuputyry se pyra oexirykõke onenetupuhpyra matose.

Etary se pyra oexirykõke roropa onetara matose.

Eney se pyra oexirykõke onenepyra matose.

Mãpyra oorypyrykõ rumekary se awahtao xine, otato apanarykõ exiry, jomiry menetupuhpyry roropa.

Morarame meramatory ya, kukurãkatory roropa, ãko Ritonõpo mana opoko xine,” tykase Izaja kytamurukomo a.

²⁸ —Morara exiryke etatoko pahne, tõmihpyry aropõko Ritonõpo mã juteutõkara a, toto pynanopyry se toexiry poko toto tuarõtatohme roropa. ²⁹ Morara

kary etaryke tyya xine toytose ropa toto, oxime rokē tōturutohkōme.

³⁰ Moroto Pauru asakoro tyeimāse tytapyī tao. Tākye ynororo kynexine imehnō oepyryke tytapyī taka. ³¹ Tō-

turuse ynororo toto a Ritonōpo ahno esēme exiry poko. Enaromyra tamorepase toto eya Jezu Kyrixtu poko, “Mokyro poko oturupyra exiko”, kara morotōkō exiryke.

ROMANOS

Sero pape tymerose Pauru a, Ritonõpo nymenekahpyry a imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme Pauru kynexine. Tynymerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Romapõkõ neneryme.

Tynymerohpyryae kuräkõ sä kyrirykõ poko Jezu a ekarõko Pauru mana. Ritonõpo neneryme kuräkõme sä kyritorỹko Jezu mana. Kuräkõme kuenetorykõ Ritonõpo mana Jezu orihtopõpyryke kymyakäkõme. Toorihtopõpyry ke kyyrypyrykõ topehmase eya. Seromaroro Jezu marõme kuexirykõke kuräkõme kuenetorykõ Ritonõpo mana, Tuzenu kurä äpyineme sä kukurohtao xine exiryke roropa.

1 Ynymerohpyry moro onenerykõme Romapõkomo. Ywy ase Pauru. Kyrixtu Jezu poetoryme ase. Ritonõpo nymenekahpyryme ase roropa. Toahmase ywy Ritonõpo a omi kurä poko imehnõ amorepatohme Jezu Kyrixtu poko.

² Ynara tykase Ritonõpo pake urutõkomo a, "Omi kurä ekarõko ase oya xine imeĩpo," tykase Ritonõpo pake urutõkomo a. Moro poko tymerose eya xine Ritonõpo omiryne, ³ Ritonõpo mükuru poko, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu poko. Ahnome tonuruse ynororo kynexine, Tawi paryme. ⁴ Ritonõpome roropa kynexine tyrypyhpyke pyra ipunaka. Tumükurume Jezu Kyrixtu exiry poko kutuarõtanohtopone tyjमितunuru ke.

Tumükuru ësemäkapone ropa Ritonõpo aorihxĩpo. ⁵ Tumükuru a typynanohse jexiryke jerohtoh kurä tokarose Ritonõpo a. Tymenekase ywy eya imehnõ amorepatohme typoko. Kyrixtu akorehmaneme tymenekase ywy, imehnõ patapõkõ eahmatohme ya, Jezu enetupuhtohme toto a, Jezu omipona roropa toto ehtohme. ⁶ Amarokõ roropa Romapõkomo, toahmase matose Ritonõpo a roropa Jezu Kyrixtu poetoryme oehthõkõme.

⁷ Naeroro sero merõko ase onenerykõme Romapõkomo. Ritonõpo opyno xine ipunaka mana. Morara exiryke toahmase matose ipoetoryme oehthõkõme. Ynara äko ase Ritonõpo a opoko xine, "Romapõkõ kure tyriko Papa. Torëtyke pyra tyriko toto," äko ase. Morara äko roropa ase Kuesëkõmo a, Jezu Kyrixtu a.

"Kure mase Ritonõpo," katopõpyry

⁸ Jezu Kyrixtu toorihse exiryke kyyrypyrykõ epehpyryme, Ritonõpo ëpataka oturũko ase opoko xine. Tãkye ase opoko xine, "Jezu tonetupuhse Romapõkomo a," kary etaryke ya. Morara kary etaryke imehnomo a roropa, tuhkãkomo a tãkye ase. "Kure mase Papa. Tãkye ase Romapõkõ poko," äko ase opoko xine. ⁹ Aomipona se ase yronymyryme. Naeroro aomiry kurä ekarõko ase imehnomo a Imükuru poko. Wenikehpyra ase opoko xine. Wenikehpyra opoko xine jexiry waro Ritonõpo mana. ¹⁰ Imaro jotururuhtao, ynara äko ase, "Papa kapuaono, Romapõkõ enese jyto-

ry se ase repe, ajohpãme samo, jaropory se awahtao," äko ase Ritonõpo a. ¹¹ Yronymyryme jytory se ase oenese xine. Oururukõ se ase Ritonõpo nekarory kurä poko kyya xine Tuzenu maro, orëpyrahxo oehthõkõme. ¹² Satakorehmatone orëpyra kuehtõkõme. Jakorehmãko matose Jezu enetuputyryke oya xine. Äkorehmatorỹko roropa ase Jezu enetuputyryke ya.

¹³ Wekyry tomo, otuarõtanohtoporykõ se ase. Tuhke rokë jytory se exiase oenese xine repe. Yrome tuhke takorekehkase roropa ywy jytohtome myaro. Imehnõ eahmary se exiase Kuesëkõ enetupuhtohme eya xine, moero amaro xine, imehnõ juteutõkara amorepatopõpyry saaro ya Jezu poetoryme toto ehtohme imepỹ pata tõ poro. Moro saaro imehnõ amorepary se ase amaro xine. ¹⁴ Ynara tykase Jezu ya, "Ypoko emero patapõkõ zuruta," tykase. Morara exiryke emero zurũko ase. Ituakyry tõ zurũko ase, imehnõ roropa zurũko ase. Ätamorepatyã zurũko ase, atamorepahñõ roropa zurũko ase. Emero toto zurũko ase. "Zuruta toto," tykase Jezu exiryke ya. ¹⁵ Morara exiryke jytory se ase oya xine Roma pona omi kurä poko Jezu Kyrixtu poko ämorepase xine.

Ritonõpo jamitunuru tonetupuhñanõ kurohtao

¹⁶ Kyrixtu omiry poko ihximyry ase. Kyrixtu omiry enetupuhñanõ kuräkary waro Ritonõpo mana emero pohme. Juteu tõ mã tukuräkase osemazuhme tonetupuhse toexiryke eya xine. Seromaroro emero eahmãko Ritonõpo mana ikurãkatohme tyya, tonetuputyryke eya xine. ¹⁷ Kyrixtu omiry kutuarõtanohtorykõ mana iirypymãkõ kuräkary poko Ritonõpo a, osepune toto ehtohme Ritonõpo kure exiry maro. Jezu enetuputyryhtao kyya xine kukurãkatorỹko mana. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, "Iirypymãkõ kuräkaryhtao Ritonõpo a, orihpỹme exĩko mã toto, tonetupuhse exiryke eya xine."

Popyra seropõkõ exiry poko

¹⁸ Yrome kyyrypyrykõ zehno toexiry poko kutuarõtanohtorykõ Ritonõpo mana. Iirypymãkõ wãnohnõko Ritonõpo mana iirypyryme toto exiryke. (Iirypyrykomo a Ritonõpo omiry tapuruse exiryke sä

roropa onetara imehnõ ehtohme.) Morara exiryke toto wānohnõko Ritonõpo mana. ¹⁹ Toehtoh poko ahno tamorepase Ritonõpo a. Morara exiryke Ritonõpo waro se toexirykõ se tahtao xine tuaro exiry toto. Yrome tuaro se pyra toto ipunaka. Morara exiryke toto wānohnõko Ritonõpo mana. ²⁰ Sero nono ritopõpyry poero Ritonõpo jamitunuru enahpyra ehtoh waro toh mana. Ritonõpome nymyry aexiry enetupuhnõko toto. Morara Ritonõpo exiry onenepyra toh mã repe yrome tuaro toto. Ritonõpo poko tuaro mã toto inrytyã eneryke tyaa xine. Morara exiryke, "Ritonõpo poko zuaro pyra exiase," kasaromepyra mã toto tuaro toehse toexirykõke. ²¹ Ritonõpo waro toh kynexine repe. Yrome kure Kyrihpõkõ onyripyra toto. "Kure mase Ritonõpo," kara roropa toh kynexine. Naeroro aosenutupuhthõkõ toiparo rokẽ toehse roropa. Tuaro pyra toehse ropa toto ipunaka. ²² "Zuaro ase," äko toh mã repe. Yrome tuaropyra toto ipunaka. ²³ Orihpõyme Ritonõpo mana. Yrome tosẽkõme Ritonõpo onyripyra toto. Okyno tõ kuhtopõpyry rokẽ eahmãko mã toto tosẽkõme Ritonõpo myakãme. Orihketõ kuhtopõpyry eahmãko rokẽ mã toto. Ahno sã tyrityã te, torõ tõ sã tyrityamo, zakare tõkehko sã tyrityã roropa. Mokarohne kuhtopõpyry rokẽ eahmãko mã toto, tosẽkõme.

²⁴ Morara exiryke tuaro pyra toto exiryke turumekase toto Ritonõpo a, toto atapotohme rokene, tyrypyrykõ poko rokẽ toto ehtohme rahkene, typenatohkõ poko roropa, enara. Ihximyra toto tyrypyrykõ xihpyry poko. Oxirumekara. Tyrypyrykõ poko ehse rokẽ oximõnõko toto. ²⁵ Zae mã Ritonõpo omiry typoko. Yrome ise pyra mã toto. Ajohpe ehtoh ke imyakãmary se rokẽ mã toto. Ritonõpo Kuesõkõ oneahmara mã toto. Ritonõpo omipona pyra mã toto. Inrytyã rokẽ eahmãko mã toto. Ritonõpo eahmary kyaa xine kure mana, mosa rokene.

²⁶ Yrome tyrypyrykõ poko rokẽ mã toto. Morara exiryke turumekase toto Ritonõpo a, tyrypyrykõ poko rokẽ toto ehtohme. Nohpo tõ roropa musurehpe exiko mã toto, ipenatohkõ tytyorõmase exiryke. Oxipoko rokẽ exiko mã toto. ²⁷ Morararo orutua komo, typyx-iãkõ maro se pyra mã toto. Tyoro sã imehnõ poko penetãko toto, orutua kõ oxipoko xihpyryme exiko roropa toto, nohpo tõ poko toehtohkõ sã oximaro toto imepõ orutua maro. Naeroro mokaro wānohnõko Ritonõpo mana, iiryrykõ ehepyryme.

²⁸ Ritonõpo poko tuaro toehtopõpyrykõ rumekary se toh kynexine. Morara exiryke turumekase ropa toto Ritonõpo a, kurã poko osenetupuhpyra toto ehtohme, tyrypyrykõ poko rokẽ toto ehtohme. ²⁹ Pehme toh mana tyrypyrykõ ke. Popyra mã toto te, emero otyro se tykyrykõme rokene, popyra imehnõ riko toto, imehnõ zumoxike toto. Imehnõ etapãko toto. Imehnõ wõko roropa toto. Atatapoiko toto. Imehnõ enekunohnõko toto. Oxiehno roropa toto. Iiryryryme toehtohkõ poko rokẽ osekãtopõko toto imehnomo a. ³⁰ Imehnõ kerekeremãko toto. Ritonõpo zehno toto. Imehnõ roropa riko toto popyra. Epyrypãko toto ty-

poko xine. Orõpyra toexirykõ poko osekãtopõko toto. Osenetupuhkehpyra toto tyrypyrykõ poko. Tummykõ omipona pyra toto. ³¹ Zae ehtoh waro pyra mã toto. Opehmato pyra mã roropa toto. Imehnõ pyno pyra toto. Imehnõ poko enupunara mã toto. ³² Ritonõpo omihpyry waro toh repe. Ynara äko Ritonõpo omiry, "Iiryryrymãkõ apotoimo htaka ytõko toh mana, tyrypyry poko exiketomo," äko. Moro waro toh mã repe. Yrome tyrypyrykõ poko ro toto. Onurumekara toto. Popyra kuhse toto. Imehnomo a tyrypyrykõ poko exiketomo a, "Kure mase," äko roropa mã toto.

Iiryryrymãkõ wānohnõko Ritonõpo mana

2 Jepe tomo, imehnõ popyra exiry enetupuhnõko matothu? Imepõ ekaroryhtao popyra oya xine, popyra roropa matose, isaaro oexirykõke. Imepõ rypyry enetuputyryhtao oya xine, mokyro sã tyrypyrypyke awahtao xine, popyra oehtohkõ waro roropa matose. ² Zae Ritonõpo exiry waro sytatose, iiryryrymãkõ apiakaryhtao eya. Tyrypyry poko exiketõ apiakãko Ritonõpo mana. ³ Yrome amarokõ ke? Imehnõ iiryryrymãkõ sã matose. "Mokaro popyra," äko matose repe. Yrome mokaro sã matose, popyra. Naeroro awānohtorõko roropa Ritonõpo mana. ⁴ Tuhke kuānohpopyra xine mana kyyrypyrykõ poko. Axĩ pyra iiryryrymãkõ wānohpõko roropa mana, oorypyrykõ rumekary se exiryke oya xine. Opyno xine Ritonõpo mana. Zuaro matose repe. Yrome ynara äko matose, "Kuānohpopyra xine Ritonõpo mana. Naeroro kyyrypyrykõ poko sehtone," äko matose. ⁵ Yrome onetarahko sã matose, aomipona se pyra oexirykõke. Naeroro awānohpotorõkohxo Ritonõpo mana, kurãkõ apiakatoth po. Morara ahtao kyyrypyrykõ zehno Ritonõpo ehtoh enõko sytatose. Zae kuapiakarykõ enõko roropa sytatose. ⁶ Kuepehmatorõko Ritonõpo mana, emero porehme, kyyrypyrykõ ehepyryryme. Kurãkõ epehmãko kurã ke. Iiryryrymãkõ epehmãko popõ ke. ⁷ Toitoina matose kure imehnõ riry poko penekhepyra. Morara awahtao xine kure oexirykõ se matose. "Kure mase. Tuisamehxo roropa mase," kary etary se matose Ritonõpo a. Orihpõyme oexirykõ se roropa matose jũme. Amarokõ riko orihpõyme Ritonõpo mana. ⁸ Mãpyra imehnõ mã typenatohkõ se rokẽ toto. Zae ehtoh rumekãko toto, azahkuru rokẽ toehtohkõme. Mokaro zehno Ritonõpo exiko mana. Toto wānohnõko roropa mana. ⁹ Mame iiryryrymãkõ etuarimãko, tuānohse toexirykõke. Jetũ exiko mã toto, juteu tõ osemazuhme. Mame juteutõkara roropa. ¹⁰ Yrome kure imehnõ rihpõkomo a, "Kure mase," äko eya xine mana. Kure toto riko Ritonõpo mana. Torõtyke pyra toto riko roropa mana, juteu tõ osemazuhme. Mame juteutõkara roropa. ¹¹ Zae rokẽ Ritonõpo kuepehmatorõko mana juteu tomo, juteutõkara, enara.

¹² Juteutõkara typapeke pyra, Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a, moro pyra mã toto. Naeroro Ritonõpo omipona pyra mã toto. Orihnõko rokẽ toto, jũme, tyrypyrykõ ehepyryryme. Ritonõpo nymeropohpyry

waro pyra ro tahtao xine orihñōko mā toto. Mame juteu tō mā Ritonōpo nymeropohpyry nae. Yrome aomipona pyra roropa toh mana. Naeroro iirypyrykō epehmapōko Ritonōpo mana tynyeropohpyryae ro eya xine. ¹³ Ynara exiryke, Ritonōpo nymeropohpyry etaryhtao rokē, etananō iirypyryme ro mā toto, aomipona pyra toto ahtao. Yrome aomipona toehse toto ahtao, kure toto rīko Ritonōpo mana. ¹⁴ Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, moro waro pyra mā juteutōkara. Yrome tōsenetupuhpōpyrykō poe rokē Ritonōpo omipona toehse mā toto. Tamoreme xine tyrypyrykō poko osenetupuhñōko mā toto, Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra ro toto ahtao. ¹⁵ Mame toto nyrytā eneryke kyaa xine zuaro sytatose, Ritonōpo nymeropohpyry tymerose sā mā ikurohtao xine. Moro waro sytatose, kure toto ehtoh eneryke kyaa xine. Morararo zae ehtoh waro toexirykōke tyrypyrykō poko toehse toto ahtao ehxirōko mā toto. Kure toto ahtao ehxiropyra mā toto Ritonōpo nymeropohpyry tymerose exiryke sā toto kurohtao. ¹⁶ Morohne poko imehnō amorepāko ase omi kurā poko toto amoreparyhtao ya. Imeīpo Jezu Kyrixtu kuapiakatorīko mana Ritonōpo omi poe. Kuosenetupuhpōpyrykō enēko roropa mana tokare pyra kuosentupuhñōko ahtao ro.

Juteu tō mā Moeze omihpyry omipona kuhñōko repe

¹⁷ Amarokō ke, juteu tomo? Moeze nymerohpyry enetuputyryke oya xine, "Ritonōpo nymenekahpyryme ase, typoetoryme," āko matose. Epyrypāko matose Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a waro oexirykōke. Kure matose osekarōko repe. ¹⁸ Tōmipona kuexirykō se Ritonōpo mana. Moro waro matose repe. In-nymeropohpyry poko tamorepase oexirykōke zae ehtoh waro matose repe. ¹⁹ "Zuaro pyra exiketō amorepaneme ase," āko matose repe. "Atamorepahnō amorepaneme ase te, putupyra exiketō amorepaneme te, zuaro pyra exiketō amorepaneme te, zae ehtoh waro ase emero," āko matose, Ritonōpo nymeropohpyry nae oexirykōke repe. ²¹ Yrome imehnō amoreparyhtao ro oya xine, oorypyrykō poko ro matose. Imehnomo a ynara āko matose, "Imehñō mōkomory osematonanohtou," āko matose repe. Yrome ematonanohtō roropa matose. ²² "Imehñō nohpo poko pyra ehtoko," āko matose. "Imehñō orutua poko pyra ehtoko," āko roropa matose nohpo tomo a. Yrome nohpo tō poko matou? Mame Ritonōpo myakāme ahno nyrytā se pyra matose repe. Yrome itapyī tae inyrytā arōko matose, imaro oturutōh tae. ²³ Ritonōpo nymeropohpyry waro oexirykō poko epyrypāko matose repe, yrome Ritonōpo hxirōko sā matose aomipona pyra awahtao xine. ²⁴ Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme, "Iiryryryme oexirykōke juteu tomo, Ritonōpo kerekeremāko juteutōkara mana," me tymerose.

²⁵ Ritonōpo nymeropohpyry omipona awahtao xine, juteume oehtohkō kure mana. Yrome Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra awahtao xine, oty kure

juteume oehtohkō nae? Arypyra, popyra rokē mana. ²⁶ Imehñō juteutōkara repe. Yrome Ritonōpo nymeropohpyry omipona toehse ahtao, typoetoryme mokaro rīko Ritonōpo mana. Juteume exiketō sā exīko mā toto. ²⁷ Naeroro, juteu tōme matose repe, yrome ohxirotorīko mā juteutōkara, Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykōke. Ritonōpo omiryry nae matose, tymerose exiryke. Juteume roropa matose. Yrome aomipona pyra matose. Māpyra mokaro juteutōkara Ritonōpo omipona exīko mā toto, juteume pyra tahtao xine. ²⁸ Onokākō juteume nymyry nae? Onokākō Ritonōpo poetyryme nymyry nae? Ritonōpo poetyryme nymyry pyra mā mokaro juteu pū ke rokē exiketomo, jāipotapihpyry isahkatyamo. ²⁹ Yrome juteu tō nymyry mokaro, Ritonōpo poetyryme nymyry exiketomo tukurohtao xine. Tytyrōmase mokaro kurohtao Ritonōpo zuzenu a mana, Moeze nymerohpyry omipona toexirykōke pyra. Mokaro Ritonōpo zamaro mā toto. "Kure mase," āko Ritonōpo eya xine mana, morara kara ahno ahtao ro.

3 "Morara ahtao otyryme kure juteume exiry? Otyryme kure roropa aipotapihpyry sahkary?" āko matose otarāme. ² Kure ro nase juteume exiry. Ynara exiryke, tōmihpyry tokarose Ritonōpo a juteu tomo a. ³ Toitōine juteu tō onenetupuhpyra toehse repe. Yrome mokaro sā pyra Ritonōpo mana. Zae exikehpyra mana ipunaka. ⁴ Ritonōpo zae exikehpyra mana. Imehñō ajohpe ahtao ro emero porehme zae ro mana. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme sero poko, "Zae oexiry poko utuarōtanohpōko mase otururutaotao.

Kure rokē oehtoh poko zuaro kamexipōko mase imehnomo a ohxiropyhtao," me tymerose pake.

⁵ Otarāme kyyrypyrykō poko kuahtao xine ro Ritonōpo kure ehtoh enetupuhñōko imehnō mana. Otara āko sytatou morara ahtao? Morara ahtao, "Ritonōpo zae pyra mana kuānoprykohtao," āko imepī mā otarāme repe. Morara katopōpyry totase ya imehnomo a repe. ⁶ Azahkuru morara kary ipunaka. Ritonōpo zae pyra ahtao, seropōkō apiakasaromepyra exiry.

⁷ "Yrome yrypyry poko jahtao imehnō tuarōtanohpōko ase emero motye kuhse Ritonōpo zae ehtoh poko. Morara ahtao oty katohme juānohñōko nae yrypyry poko? ⁸ Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone Ritonōpo rokē kure exiry enetohme imehnomo a," āko otarāme repe. "Ÿ, morara āko Pauru," āko imehnō mā repe, ykerekereamananomo, yhxirotohme repe. Mokaro wānohñōko Ritonōpo mana, zae rokene, toto rypyry epehpyryme.

Kurākō nymyry pyra sero nono po

⁹ Morarame otarāme ynara āko matose, "Juteume kuexirykōke kurehxo sytatose, juteutōkara kure hkopyra toh mana," āko otarāme matose repe. Arypyra, pake kuuruatose moro poko. Juteu tō sā juteutōkara mana. Tyrypyrypyke sytatose oxisamo.

Kyyrypyrykõ rumekary waro pyra sytatose. ¹⁰ Ynara äko Ritonõpo omiry moro poko,

“Sero nono po kuräkõ pyra mã ipunaka.

Emero porehme tyrypyhpyke toehse.

¹¹ Zae ehtoh waro exiketõ pyra roropa mã ipunaka.

Ritonõpo omipona se exiketõ pyra mã ipunaka roropa.

¹² Toeramase ropa toto Ritonõpo winoino.

Ritonõpo waro ehxõpo tyrypyrykõ poko toehse ropa toto, emero porehme.

Kure toehtohkõ poko pyra toto, emero porehme.

¹³ Aomirykõ onekunohto mana.

Ajohpe xihpyry aomirykõ mana, opi orihmatõ samo.

Okoi epity sã aomirykõ mana.

¹⁴ Imehnõ kerekeremãko mã toto tõmirykõ xihpyry ke.

¹⁵ Axĩ imehnõ osanumãko toto.

Axĩ imehnõ etapãko roropa toto.

¹⁶ Imeimehnõ ryhmãko toto.

Toto tuarimapõko roropa toto.

¹⁷ Kure toexirykõ waro pyra toto imehnõ maro.

¹⁸ ‘Ritonõpo, tuisa imehxo mase, yna esemy,’ kara mã toto,”

me tymerose pake Ritonõpo omiryyme.

¹⁹ Ritonõpo nymeropohpyry omipona se exikety ahtao, mame toiro tyrypyry poko toehse ropa ahtao, Ritonõpo omipona pyra toehse. Popyra mã ipunaka Ritonõpo a, imehnõ iiryryymãkõ samo. Ritonõpo ezukuru waro pyra toehse ynororo, tyrypyhpyke toehse toexiryke. ²⁰ Ekurãkasaromepyra sytatose Ritonõpo nymeropohpyry omipona kuehtohkõme. Ritonõpo nymeropohpyry kutuarõtanohtorõko rokẽ mana kyyrypyrykõ poko.

Iiryryymãkõ kuräkary poko Ritonõpo a

²¹ Yrome seromaroro Ritonõpo a tõsenetupuh-topõpyry tonepose kyaa xine iiryryymãkõ kuräkary poko tyaa. Tynymeropohpyry omipona kuexirykõke kukurãkatorõko Ritonõpo nae? Arypyra ipunaka. Ynara kutuarõtanohtorõko Moeze nymerohpyry mana, imehnõ urutõkõ nymerotyã roropa, ²² iiryryymãkõ kuräkãko Ritonõpo mana Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Emero Kyrixtu enetupuhnanõ kuräkãko Ritonõpo mana, oxisã tyrypyhpyke kuexirykõke emero porehme. ²³ Kymarokõ emero tyrypyhpyke. Osepune pyra sytatose, Ritonõpo kure exiry maro. ²⁴ Yrome Ritonõpo kypyno xine ipunaka. Morara exiryke enetuputyryhtao kyaa xine kukurãkatorõko ropa mana, Jezu Kyrixtu orihtopõpyry ke. Aorikyry ke topekahse sytatose kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme.

²⁵ Ritonõpo Tumũkuru ekarone aorihthome, iiryryymãkõ kurãkatohme tyaa, enetuputyryhtao eya xine. Tumũkuru tokarose kure toehtoh poko imehnõ tuarõtanohtohme iiryryymãkõ kuräkaryhtao eya. Osemazuhme aporo kuãnohpopyra xine aporo Ritonõpo kynexine kyyrypyrykõ poko. ²⁶ Yrome seromaroro kyyrypyrykõ epehmapõko Ritonõpo mana. Emõpõko mana, zae aehtoh waro imehnõ ehtohme,

iiryryymãkõ kuräkaryhtao eya. Morarame Tumũkuru ekaroryke zae toehtoh poko kutuarõtanohtorõko Ritonõpo mana. Iiryryymãkõ kuräkary poko roropa kutuarõtanohtorõko mana, Jezu enetuputyryke eya xine.

²⁷ Morara ahtao oty poko epyrypãko sytatou? “Ypoe rokẽ kure jenẽko Ritonõpo mana,” äko sytatou? Arypyra. “Ritonõpo nymeropohpyry omipona jeh-topõpyryke kure jenẽko Ritonõpo mana,” äko roropa sytatou? Arypyra roropa. Aomipona pyra sytatose ipunaka. Enetuputyryke rokẽ kyaa xine tukurãkase sytatose. ²⁸ Seromaroro zuaro sytatose. Kukurãkatorõko Ritonõpo mana Kyrixtu enetuputyryke rokẽ kyaa xine, inymeropohpyry omipona kuexirykõke pyra. ²⁹ Juteu tõ rokẽ esẽme Ritonõpo nae? Arypyra, juteu tõ esẽme mana, juteutõkara esẽme. Emero esẽme mana, enara. ³⁰ Toiro Ritonõpo mana. Juteu tõ kuräkãko mana Jezu enetuputyryke eya xine. Morararo juteutõkara kuräkãko Ritonõpo mana tonetuputyryke eya xine roropa. ³¹ Morara ahtao Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine Ritonõpo nymeropohpyry rumekãko sytatou? Arypyra, onurumekara sytatose. Jezu enetuputyryhtao kyaa xine, inymeropohpyry omipona kuhse sytatose exõko.

Ritonõpo enetupuh-topõpyry Aparão a

4 Mame otarãme imepõ juteu ynara äko, “Morara ahtao otara äko sytatou kytamurukõ Aparão poko? Oty pokoino Aparão tukurãkase Ritonõpo a?” äko, ekaropõko otarãme. ² Etatoko pahne, tamoreme kure Aparão toehse ahtao, Ritonõpo nymeropohpyry omipona toexiryke, otarãme kure toexiry poko epyry-pary repe. Yrome Ritonõpo netaryme kure toexiry poko epyrypasaromepyra kynexine. ³ Ynara tymerose Ritonõpo omiryyme, “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro enetuputyryke eya iiryryry korokane Ritonõpo. Mame kure tonese Ritonõpo a,” äko Ritonõpo omiry. ⁴ Erohketõ erohnõko mana. Mame epehpyry apoõko mã toto, toerohtamitukõme. Moro epehpyry perezẽtime rokẽ pyra mana, aerohtamitukõme tokarose. ⁵ Yrome iiryryymãkõ kuräkary ropa Ritonõpo a moro sã pyra mana. Tonetupuhnanomo a, “Kure mase, tukurãkase ropa ya,” äko Ritonõpo mana. Yrome morara kara mana tamoreme kure toehtoh kuhnanomo a. ⁶ Sero poko tymerose Tawi a pake, tãkye exiketõ poko iiryryrykõ kuräkary ke Ritonõpo a, tamoreme kure toehtoh onukuhpyra toto ahtao.

⁷ Ynara tymerose Tawi a,

“Tãkye kuhse mokaro mana tyrypyrykõ tykorokase exiryke Ritonõpo a.

Iiryryrykõ onenepyra toehse roropa Ritonõpo mana.

⁸ Morararo tãkye kuhse iiryryrymanõpo mana, tyrypyry tykorokase exiryke Kuesẽkomo a,” tykase. Moro tymerose pake Tawi a.

⁹ “Tãkye kuhse mokaro,” tykase Tawi juteu tõ poko rokẽ pyra. Juteutõkara roropa morararo mana. Ynara äko ase Ritonõpo omi poe, “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro Ritonõpo enetuputyryke eya, tukurãkase Ritonõpo a,” äko. ¹⁰ Otara ahtao Aparão

tukurākase nae? Aīpotapihpyry sahkaxīpo tukurākase nae Ritonōpo a? Arypyra, onysahkara ro ahtao tukurākase Ritonōpo a. ¹¹ Imeīpo tyaīpotapihpyry tysahkapose Aparão a, imehnō tuarōtatohme ikurākatorōpyry poko Ritonōpo a. Ritonōpo enetuputyryke eya, tukurākase ynororo onysahkara ro ahtao. Naeroro emero Ritonōpo enetupuhnanō tamurume Aparão mana. Juteutōkara roropa tukurākase mā toto Ritonōpo a tyaīkō potapihpyry onysahkara ahtao ro, Aparão kurākatorōpyry saaro. ¹² Morararo juteu tomo, Aparão paryme mā toto, jaīkō potapihpyry tysahkase exiryke rokē pyra. Aparão paryme mā toto Ritonōpo enetuputyryke tyya xine, enetupuhtopōpyry saaro Aparão a. Tyaīkō potapihpyry onysahkara ahtao ro tukurākase toto Ritonōpo a Aparão kurākatorōpyry saaro.

Ritonōpo nekarory apoīko sytatose enetuputyryhtao kyaa xine

¹³ Ynara tykase Ritonōpo Aparão a, "Seropōkō esēme orīko ase apakō maro, enara," tykase Ritonōpo Aparão a. Morara tykase Ritonōpo tynmeropohpyry omipona exipitopyra Aparão ahtao. Tosēme Ritonōpo tone-tupuhse Aparão a exiryke tukurākase exiryke roropa eya, morara tykase Ritonōpo eya. ¹⁴ Kurākō ekarōko Ritonōpo mana tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokē pyra. Tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokē kurākō ekaroryhtao toiparo rokē Jezu senetupuh-tory. Toiparo rokē roropa, "Kurākō ekarōko ase oya xine," tykase Ritonōpo exiry kyaa xine.

¹⁵ Tynmeropohpyry omipona pyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana. "Jomipona pyra matose," kara Ritonōpo mana tynmeropohpyry onetapŷnŷpo tomo a, aomiry waro pyra toto exiryke.

¹⁶ Naeroro omomŷke pyra Ritonōpo mana, "Kurākō ekarōko ase oya jenetuputyryke oya," tykase ynororo Aparão a. Toipe Ritonōpo mana, tōmihpyryae ro mana. Naeroro kurākō ekarōko kyaa xine mana emero tone-tupuhnanomo a, Aparão a ekarotopōpyry saaro. "Ynymeropohpyry omipona exiketomo a rokē kurākō ekarōko ase," kara Ritonōpo kynexine. Yrome ynara tykase ynororo, "Jenetupuhnanomo a kurākō ekarōko ase emero," tykase ynororo. Naeroro Ritonōpo a kyta-murukōme Aparão mana, Ritonōpo enetuputyryke kyaa xine, enetupuhtopōpyry saaro Aparão a. ¹⁷ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, "Jomi poe tuhke pat-apōkō ynara āko, 'Kytamurukōme Aparão mana isaaro Ritonōpo enetuputyryke kyaa xine,' āko," tykase Ritonōpo Aparão a. Ritonōpo tonetupuhse Aparão a, aorihtyā ēsemākaponeme ropā kynenetupuhne. Tōmiry ke emero tyriry waro exiketyme roropa, kynenetupuhne. ¹⁸ "Apakō tuhke emānōko mana, ekuhpŷme exīko mā toto," tykase Ritonōpo Aparão a. "Ypoe tuhke patapōkō tamurume exīko mase," tykase. Mame zae Ritonōpo omiry ehtoh tonetupuhse Aparão a. "Tōmihpyryae ro kure jyrīko Ritonōpo mana," tykase Aparão tyya rokene. Yronymyryne tonetupuhse eya. Emūkuasaromepyra tahtao, tāhpome toexiryke, toraxi-

mase ynororo. "Umūkuru ekarōko ya Ritonōpo mana," tykase. ¹⁹ Tāhpome toehse Aparão, 100me exisasaka jeimamyry taropose eya. "Emūkuasaromepyra ase orihsasaka jexiryke," tykase Aparão tyya rokene. "Ypyty Sara roropa kunumixime mana, emūkuasaromepyra ynororo roropa," tykase tyya rokene. Yrome Ritonōpo omiry zae ehtoh onenetupuhkehpyra kynexine, emūkuara tahtao ro. ²⁰ Ritonōpo onenetupuhkehpyra kynexine. "Nary rokene," kara roropa kynexine. "Seropōkō esēme orīko ase, apakō roropa," katopōpyry poko Ritonōpo a wenikehpyra kynexine. Ritonōpo enetuputyryke, tyjamihtase Aparão. Mame, "Kure mase," tykase ynororo Ritonōpo a. ²¹ Ritonōpo jamitunuru poko tonetupuhse Aparão a exiryke, Ritonōpo nekarory apoiry waro kynexine. ²² Morara exiryke roropa Ritonōpo enetuputyryke eya, Aparao kurākane Ritonōpo. Kurāme tyrise ynororo. ²³ Moro tymerose Ritonōpo omiryne, "Kunukurākane Ritonōpo. Kurāme tyrise ynororo," tykase. Moro tymerose Aparão poko rokē pyra. ²⁴ Kypoko xine moro tymerose roropa, tukurākase kuexirykōke Ritonōpo a. Kurākōme tyrise sytatose roropa, Kuesēkō Jezu ēsemākaphō enetuputyryke kyaa xine. ²⁵ Tumūkuru tokarose Ritonōpo a aorihtohme kyyrypyrykō pokoino. Mame tōsemākapose ropā ynororo kukurākatohkōme.

Zae kuexirykō ropā Ritonōpo a

5 Mame tukurākase kuexirykōke Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine, Ritonōpo epeme sytatose toehse. ² Ipokoino toenupunase kypoko xine Ritonōpo, tonetupuhse kyaa xine exiryke. Ritonōpo maro tuisame kuehtohkō eraximāko sytatose. Naeroro atākyemāko sytatose. ³ Kuetuarimarykohta roropa atākyemāko sytatose. Ynara exiryke, kuetuarimarykōke kuoseanahtorykō waro exīko sytatose. ⁴ Mame kuoseanahtorykohta, "Kure mase," āko Ritonōpo mā kyaa xine. "Kure mase," kary Ritonōpo a eraximaryke kyaa xine, penekehpyra sytatose Ritonōpo maro kuehtohkō eraximary pokō kyaa xine. ⁵ Ritonōpo maro kuehtohkō eraximaryhtao kyaa xine atasamara sytatose, toiparo rokē pyra eraximaryke kyaa xine. Ritonōpo imehnō pyno ipunaka. Kypyno xine roropa mana. Naeroro Tuzenu kurā ekaroase kyaa xine, kukurohtaka xine aomōtohme, imehnō pyno roropa kuehtohkōme.

⁶ Kuatakorehmarykō waro pyra ro kuahtao xine, Kyrixtu kynorihne, aorihtohpo toehse ahtao. Tummy omi poe kynorihne iirypyryme kuahtao xine ro. ⁷ Tupime sā kuorikyrykō kyaa xine mana imepŷ kurā orihpyra ehtohme. Otārāme toitoine toorikyry zuno pyra exikety osekarōko mana orihtohme tope kurā orihpyra ehtohme. ⁸ Yrome moro motye kuhse kypyno xine Ritonōpo ehtoh. Iirypyryme ro kuahtao xine Kyrixtu kynorihne kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme. ⁹ Toorikyry ke kure kyriatose Ritonōpo neneryme. Naeroro kypyno xineho toexiryke jūme kypoko xine enupunāko mana, kyzehno xine pyra Ritonōpo ehtohme. ¹⁰ Pake Ritonōpo zehno ehse kymarokō

repe. Yrome tope tome kyriatose Tumükuru orikyry ke. Seromaroro Kyrixtu tõsemäse ropa exiryke kyjamihtanohtorýko mana, tõmipona kuehtohkõme, jüme orihpýme toexiryke. ¹¹ "Jepe tõ matose," tykase Ritonõpo kyya xine. Kuesëkõ Jezu Kyrixtu Ritonõpo epeme kyriatose, kypyno xine toexiryke, toorihse toexiryke roropa kymyakäkõme. Naeroro atäkyemäko sytatose Ritonõpo epeme toehse kuexirykõke.

Atão poko Kyrixtu poko roropa

¹² Pake, toirõ Atão iirypyryme toehse. Mame mokyro poe tonuruse seropõkõ emero porehme. Ipoenõ emero iirypyryme toehse Ritonõpo a tyrypyrpyke Atão exiryke. "Orihnõko mã iirypyrymãkomo," tykase Ritonõpo. Naeroro ahno emero orihketõme toehse roropa, tyrypyrpyke toexirykõke, emero porehme.

¹³ Seropõkõ iirypyryme toh kynexine tynumeropohpyry onymeropopyra ro Ritonõpo ahtao Moeze a. Yrome, "Iirypyryme matose," kara Ritonõpo kynexine aporo eya xine, tynumeropory onymeropopyra ahtao ro Moeze a. ¹⁴ Mame Atão ehtopõpyry poe Moeze ehtopõpyry pona orihnõko emero seropõkomo. Atão rypyry sã pyra imehnõ rypyry kynexine otarãme, Atão ehtopõpyry sã pyra toexirykõke, Ritonõpo omipona pyra Atão exiryke. Yrome isaaro toorihse roropa toto.

Mame Atão ehtopõpyry kynexine imepý poko enetupuhtohme, kapu ae aepyry enetupuhtohme, oehpyra ro ynororo ahtao. ¹⁵ Tuhkãkõ toorihse Atão rypyry pokoino. Mãpyra Ritonõpo nyrihpyry kure kuhse mana. Kypyno xine kuhse mana. Jamihme roropa mana. Iirypyrymãkõ kurãkãko tuhke, Jezu Kyrixtu pokoino, toorihse exiryke kyyrypyrykõ ehepyryme. ¹⁶ Atão toiro kynexine repe. Yrome ipoenõ, ipakõ roropa emero iirypyryme toehse Ritonõpo a Atão rypyry pokoino. "Iirypyryme matose ya," tykase Ritonõpo eya xine. Mãpyra Jezu Kyrixtu a tukurãkase ropa mã toto. Seromaroro, "Zae mase ya," äko Ritonõpo mana Atão pakomo a Jezu enetuputyryhtao eya xine. Atão rypyry toiro repe. Yrome moro pokoino popyra toehse tuhkãkomo. Mãpyra Ritonõpo nekarohpyry ke rokë tuhkãkõ tyrypyry poko exiketõ kurãkõme exiko ropa mana. Orihpýme exiko roropa mana. ¹⁷ Ajohpe pyra mana. Toiro rypyry pokoino orihketõme seropõkõ toehse toirõ poe. Yrome Atão nyrihpyry motye kuhse imepý nyrihpyry mana, Jezu Kyrixtu nyrihpyry. Ritonõpo nekarohpyry tapoise kyya xine ahtao, kukurãkatone ropa. Kure kyritoryko ropa mana. Mame tuisame exiko sytatose, Jezu Kyrixtu pokoino.

¹⁸ Naeroro Atão Ritonõpo omipona pyra kynexine. Iirypyry pokoino isaaro seropõkõ toehse popyra, emero porehme. Mãpyra Kyrixtu Tummy omipona toexiryke ipunaka toorihpõpyry ke kukurãkatone ropa kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme, kyyrypyrykõ xihpyry poko pyra kuehtohkõme, orihpýme kuehtohkõme roropa, enara. ¹⁹ Tuhkãkõ iirypyryme toehse kynexine toiro orutua pokoino, Ritonõpo omipona pyra aehtopõpyry pokoino. Mãpyra

Ritonõpo omipona Kyrixtu ehtopõpyryke, toorikyry ke tuhkãkõ tukurãkase ropa eya.

²⁰ Ritonõpo a tynumeropohpyry tokarose Atão pakõ amorepatohme, iirypyryme toehpõkõ waro toto ehtohme. Yrome tyrypyrykõ poko itamurumehxo toehse toto seropõkomo. Orihnõko mã toto emero, iirypyryme toexirykõke. Ritonõpo maro pyra exiko mã toto. Yrome Ritonõpo itamurumehxo seropõkõ pyno mana. ²¹ Naeroro kyyrypyrykõ pokoino orihketõme toehse sytatose. Morara exiryke Tumükuru Kyrixtu tonehpose aorihpõme kymyakäkõme. Kypyno xine toexiryke kukurãkatorýko mana, orihpýme kuehtohkõme, jüme Jezu Kyrixtu kuesëkõ maro kuehtohkõme.

Aorikyhpyry sã kyyrypyrykomo a tuaro pyra sehtone

⁶ Kurãkõ onekarokehpyra Ritonõpo mana kyya xine iirypyryme kuahtao xine ro. Naeroro otarãme ynara äko imepý mana, "Morara ahtao kyyrypyrykõ poko ro sehtone, itamurumehxo kypyno xine Ritonõpo ehtoh waro imehnõ ehtohme." ² Arypyra. Morara kara ehtoko. Aorihtyã ekepyry oseremara mana. Mokyro saaro sytatose, kyyrypyrykõ poko pyra, Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine kuesëkõme. ³ Tõpurihkase kuahtao xine, Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykõ waro imehnõ ehtohme, kyyrypyrykõ turumekase kyya xine, aorihtyã ekepyry oseremara exiry samo. Moro poko osenetupuhtoko. ⁴ Morarame ipoetoryme tõpurihkase kuahtao xine imaro toorihse sã sytatose. Imaro tonëse sã roropa sytatose. Kyrixtu kynorihne Tummy omi poe. Moro saaro taroino Jezu Kyrixtu omipona ytoytõko sytatose. Tyjamitunuru poe Tumükuru ësemãkapone ropa Ritonõpo. Emero motye kuhse Ritonõpo jamihme mana. Naeroro tyrisenã sã osenetupuhnõko sytatose, Jezu jamitunuru nae kuexirykõke.

⁵ Typoe kynorihne Kyrixtu wewe pokona. Moro saaro kypoe xine ro kyyrypyrykõ poko pyra sytatose. Mame tyjamitunuru tokarose Ritonõpo a Tumükuru a tõsemãkapose ropa ahtao eya. Moro saaro Kyrixtu jamitunuru nae sytatose. Kyyrypyrykõ turumekase kyya xine. Kuesëkõ omipona rokë sytatose ijमितunuru nae kuexirykõke. ⁶ Osemazuhme kyyrypyrykõ poko rokë sexiataose. Ipoko exikehpyra sexiataose. Etuarimãko sexiataose. Ahno namoto tosë onurumekara. Moro sã kyyrypyrykõ onurumekara sexiataose. Irumekary waro pyra sexiataose. Yrome taroino kyyrypyrykõ poko pyra rokë sytatose. Kummy omi poe Kyrixtu kynorihne tyjamitunuru ritohme kukurohtaka xine, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Naeroro pake kuehtopõpyrykõ sã pyra sytatose, kyyrypyrykõ poko pyra sytatose toehse. ⁷ Toorihse kuahtao xine oseremara sytatose. Moro sã kyyrypyrykõ poko pyra sehtone, aorikyhpyry samo. Morara kuahtao xine etuarimara sytatose. Mame, "Zae mase ya," äko Ritonõpo kyya xine mana. ⁸ Mame jüme orihpýme exiko sytatose Jezu maro. Typoe ro kynorihne Jezu. Isaaro kypoe xine ro kyyrypyrykõ turumekase kyya xine. Naeroro ynara enetupuhnõko sytatose, jüme orihpýme exiko sytatose

Jezu maro. ⁹ Kyrixtu tõsemākapose ropa mana, orihzomopyra aehtohme jūme. Moro waro sytatose. Aorihmaposaromepyra imehnō mana jūme. ¹⁰ Kynorihne Jezu kyyrypyrykō ehepyryme. Toiro kynorihne orihzomopyra ehtohme jūmāme. Seromaroro orihpýme ropa mana kure rokē Ritonōpo maro. ¹¹ Mame wenikehpyra ehtoko. Kyyrypyrykō turumekase kyaa xine. Ipoko pyra toehse sytatose. Taroino Ritonōpo omipona rokē ytoytōko sytatose tyrisenā sā kuosene-tupuhtohkō toehse exiryke. Kure rokē Jezu Kyrixtu maro sytatose.

¹² Epohnohpyra ehtoko oorypyrykō poko, oexirykō poko. "Yrypyry poko ehxi," kara ehtoko. Iiryrypyryme oehtohkō poko penetara ehtoko. Oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka. ¹³ Tyrypyrykō poko exiketō wānohnōko Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo omipona exiketō kapu aka ytōko mā toto. Osemazuhme aporo oorypyrykō poko mexiatose. Yrome seromaroro Ritonōpo omipona rokē ytoytōko matose. Morara exiryke, "Jesēme mase," kara ehtoko ipunaka joroko tamuru a. "Ōmi poe yrypyry poko ase," kara roropa ipunaka eya. Yrome Ritonōpo a rokē, "Yna esēme mase," kahtoko. "Ajamitunuru ekaroko yna a, zae yna ehtohme, ōmipona," kahtoko eya. ¹⁴ Oorypyrykō poko pyra ehtoko, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ohxiropyra xine ehtohme. Ritonōpo namotome rokē toehse matose, eya tukurākase oexirykōke.

Kuesēkō namotome sā zae rokē ehtoh poko

¹⁵ Seromaroro tukurākase sytatose Ritonōpo a inymeropohpyry omipona kuexirykōke pyra. Imūkuru orikyry enetuputyryke kyaa xine tukurākase sytatose. Yrome ynara kara ehtoko, "Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra kuahtao xine ro tukurākase sytatose. Naeroro kyyrypyrykō poko ro sehtone," kara ehtoko. ¹⁶ Imepý poetoryme oexirykohta aomipona oehtohkōme, inamotome exīko matose. Mame oesēkō onurumekara matose, ipyno oexirykōke. Moro saaro tyrypyrykō poko exiketō tyrypyrykō onurumekara mā toto. Yrome matose Ritonōpo omipona se toehse. Zae exīko roropa matose Ritonōpo maro jūme. Moro poko wenikehpyra ehtoko. ¹⁷ Osemazuhme oorypyrykō poko mexiatose. Yrome Ritonōpo omiry etaryke oya xine, tonetupuhse oya xine. Ātamorepatopōpyrykō omipona toehse matose yronomyryme. Moro poko, "Kure mase Papa kapuaono," āko ase Ritonōpo a. ¹⁸ Tyrypyry poko exiketō tymyhse sā mā toto. Yrome Ritonōpo jamitunuru tomōse okurohtaka xine, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Seromaroro joroko tamuru omipona pyra matose. Ritonōpo omipona rokē matose. ¹⁹ Oya xine oturūko ase tarōkō oturutoh saaro oorypyrykō rumekary waro pyra oexirykōke, Ritonōpo omipona exiry waro pyra roropa oexirykōke. Osemazuhme oorypyrykō poko se mexiatose. Zae pyra oehtohkō poko mexiatose. Popyra oehtohkō poko mexiatose roropa. Māpyra seromaroro osekartoko ipunaka Ri-

tonōpo a zae rokē oehtohkōme, kure ehtoh poko rokē oehtohkōme ineneryme.

²⁰ Oorypyrykō poko awahtao xine zae oehtohkō poko pyra mexiatose. ²¹ Morara exiryke otyme kure oya xine oorypyrykō poko oehtopōpyrykō nae? Arypyra. Oorypyrykō poko oehtopōpyrykō poko ehxirōko matose seromaroro. Tyrypyry poko exiketō toorihse ahtao, ameke rokē exīko mā toto Ritonōpo a jūme, tyrypyrykō ehepyryme. ²² Yrome seromaroro oorypyrykō poko pyra oehtohkōme tymyhokase ropa sā matose, Ritonōpo namotome rokē oehtohkōme. Naeroro tōmipona oritorýko Ritonōpo mana. Mame imeípo orihpýme oritorýko roropa mana jūme. ²³ Ynara exiryke, kyyrypyrykō ehepyryme orihnoško sytatose. Yrome Ritonōpo nekarohpyry ke orihpyra sytatose jūme. Jezu Kyrixtu kuesēkō marōme exīko sytatose, toorihse exiryke kymyakākōme.

Typpe exiketō ehtoh samo

7 Moeze nymerohpyry mā kuamorepara xine toehse, Jezu Kyrixtu omipona kuexirykōke. Wekyry tomo, ynara waro matose, kowenu omiry sā Ritonōpo nymeropohpyry mana. Aomipona sytatose orihpyra kuahtao xine rokene. Toorihse kuahtao xine aomipona exikehnōko sytatose. ² Niotakety morararo mana. Niotakety tynio maro exīko mana toorihstoh ponāmero. Ritonōpo nymeropohpyry poe ipytyme exīko mana tynio orikyry ponāmero. Yrome toorihse inio ahtao tynioke pyra ropa nohpo exīko mana. Toorihse inio exiryke pytypome toehse ynororo. ³ Naeroro imepý orutua maro mokyro toehse ahtao, orihpyra ro inio ahtao popyra mana. Iiryrypyryme mana. Yrome toorihse inio ahtao, tynioke pyra toehse ropa mana. Kowenu omihpyryae ro iniotary ropa kure mana. Morararo Ritonōpo nymeropohpyryae ro mana. Iiryrypyryme pyra mana imepý maro iniotary ropahstao, inio toorihse exiryke. ⁴ Wekyry tomo, osemazuhme azahkuru sexiatose. Ynara sosenetuputyatose, "Kure sytatose Ritonōpo a inymeropohpyry omipona kuexirykōke," sytatose repe. Yrome seromaroro azahkuru kuosenetupuhtohkō turumekase kyaa xine, tynio ekepyry rumekatopōpyry sā nohpo a. Ynara enetupuhnoško sytatose, Ritonōpo a tukurākase sytatose inymeropohpyry omipona kuexirykōke pyra. Yrome Jezu orihstohpyry enetuputyryke kyaa xine tukurākase sytatose. Seromaroro aēsemyhpyry ropa poetoryme toehse sytatose. Naeroro Jezu omipona ytoytōko sytatose. ⁵ Kypenatatopōpyrykō xihpyry poko kuahtao xine, kyyrypyrykō poko ehse kymarokomo. Mame, "Morohne poko pyra ehtoko," karyke Ritonōpo a, tynymeropohpyryae, itamurumehxo kyyrypyrykō poko se sexiatose. Yrome kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine ameke rokē exīko sytatose Ritonōpo a toorihse kuahtao xine. ⁶ Moeze nymerohpyry omipona se kuehtopōpyrykō kymykyrykō sā kynexine. Yrome Jezu kynorihne kymyakākōme. Morara exiryke seromaroro Ritonōpo omipona kuexirykō waro sytatose. Aomipona ytoytōko sytatose Moeze nymerohpyry omipona kuexirykōke

pyra. Yrome Ritonõpo zuzenu a kuosenetupuhtohkõ kuräkaryke aomipona ytoytõko sytatose.

Moeze nymerohpyry yyrypyry poko jehtoh poko

⁷ Morara ahtao otara äko sytatou Moeze nymerohpyry poko? Popyra Moeze nymerohpyry nae? Arypyra. Yrome Moeze nymerohpyry eneryhtao ya yyrypyry poko zuaro toehse ywy. Ynara tymerose exiryke, "Imehnõ mökomory poko penetara ehtoko, ipyty poko roropa penetara ehtoko," karyke Moeze nymerohpyry a morohne poko ypenetary poko zuaro toehse ywy. ⁸ Mame Ritonõpo nymeropohpyry etaryhtao kyaa xine zuaro exiko sytatose. Popyra Ritonõpo a kyyrypyrykõ poko kypenetarykõ mana. Moro waro toehse sytatose repe. Yrome itamurumehxo imehnõ mökomory poko penetäko sytatose, ipyxiäkõ poko penetäko roropa sytatose Ritonõpo nymeropohpyry eneryhtao kyaa xine. Inymeropohpyry waro pyra kuahtao xine rokë iirypyryme ehtoh waro pyra exiry. ⁹ Osemazuhme Ritonõpo nymeropohpyry waro pyra exiase. "Ywy ase kure Ritonõpo a," tykase ywy repe. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, ynara ase, "Itamurume tyrypyhpyke ase Ritonõpo a," ase ya rokene. ¹⁰ Mame zuaro toehse ywy juãnohtoh poko, yyrypyry epehpyryme ameke rokë Ritonõpo a jexiry poko toorihse jahtao. Moro waro toehse ywy. Ritonõpo a tynymeropohpyry tonehpose orihpýme kuehtohkõme repe tymaro. Yrome juãnopryry poko rokë jamorepase. ¹¹ Azahkuru exiase, "Kure ase Ritonõpo a," karyhtao ya. Yrome toipe exiase yyrypyry poko. Naeroro osenekunohnõko rokë exiase. Mame Ritonõpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, "Iirypyryme ase Ritonõpo a," ase ya rokene. "Jüme ameke exiko ase Ritonõpo a toorihse jahtao," ase ya rokene. ¹² Zae Ritonõpo nymeropohpyry mana, "Jomipona ehtoko," katopõpyry Ritonõpo a zae mana. Kure rokë mana. ¹³ Yrome oty katohme Ritonõpo nymeropohpyry kurä jorihmäko nae? Arypyra. Yyrypyry a rokë taorihmapose ywy. Ritonõpo nymeropohpyry pokoino kyyrypyrykõ popyrahxo exiko ipunaka.

Kure jexiry se jahtao yyrypyry poko ro myhe ase

¹⁴ Ritonõpo nymeropohpyry kure ehtoh waro sytatose, Tuzenu poe tymeropose exiryke. Yrome yyrypyry poko ro ase. Tymyhse sä ase yyrypyry a. ¹⁵ Kure onyripyra jahtao ynara äko ase ya rokene, "Oty katoh ypenetatoh poko pyra hano?" äko ase. Yrome yyrypyry poko jahtao ynara äko ase, "Oty katoh moro xihpyry poko hano? Ipoko se pyra ase repe yrome ipoko ro ase," äko ase ya rokene. ¹⁶ Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, Ritonõpo nymeropohpyry zae exiry enetupuhnõko ase. ¹⁷ Naeroro yyrypyry poko se pyra ase repe. Yrome yyrypyry ukurohtao mana. Naeroro popyra jexiryke ukurohtao, yyrypyry poko ase. ¹⁸ Kure jexiry poko se ase repe, yrome kure jexiry waro pyra ase. Naeroro ynara enetupuhnõko ase kure nymyry pyra ase ukurohtao. ¹⁹ Kure jexiry se ase repe,

yrome ipoko pyra sä ase. Mäpyra popyra jexiry se pyra roropa ase repe yrome ipoko ro ase. ²⁰ Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, ypoe pyra ase yyrypyry poko. Yyrypyry poko ase iirypyryme jexiryke ukurohtao.

²¹ Naeroro ynara enetupuhnõko ase, kure jehtoh poko se jahtao ipoko waro pyra ase iirypyryme jexiryke ukurohtao. ²² Ritonõpo nymeropohpyry omipona se ase yronymyryme repe. ²³ Yrome ynara enetupuhnõko ase, kure jehtoh poko se jahtao ro yyrypyry poko ase, iirypyryme jexiryke ukurohtao. Äpuruhpyrytaõ sä ase. Äpuruhpyrytaono tütara mana tapuruse exiryke äpuruhpyry tao. Moro saaro kure jexiry poko pyra ase jamihme pyra jexiryke. ²⁴ Emynyhmäko ase yronymyryme. Onoky yjamihtanohnõko nah yyrypyry poko pyra jehtohme, etuarimaketõ esaka ytopyra jehtohme toorihse jahtao? ²⁵ Kuesëkö Jezu Kyrixtu kypynanohnekõme mana. Emero motye kuhse jamihme mana. Yjamihtanohnõko mana. Naeroro, "Kure mase, Ritonõpo," äko ase Ritonõpo a.

Taroino Ritonõpo omipona ase yronymyryme. Yrome jamoreme rokë jahtao yyrypyry poko exiry, Jezu Kyrixtu jamitunuru pyra jahtao.

Isene kuexirykõ poko Ritonõpo zuzenu maro

8 Morara exiryke seromaroro, "Popyra mase ya," kara Ritonõpo kyaa xine mana ipunaka Jezu Kyrixtu maro kuexirykõke. Ipoetoryme kuexirykõke kuaropopyra xine mana etuarimaketõ esaka. ² Ritonõpo a Tuzenu jamitunuru tokarose kyaa xine kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Morara exiryke Zuzenu kuosenetupuhtohkõ kuräkäko mana Jezu Kyrixtu maro nymyry kuexirykõke. Naeroro etuarimaketõ esaka ytopyra sytatose. ³ Ekuräkasaromepyra sexiatose kuamoreme xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra kuexirykõke. Zae pyra sexiatose Ritonõpo a emero porehme. Yrome Tumükuru tonehpose Ritonõpo a sero pona, ahnome ehtohme. Mame kysä xine toehse Imükuru iirypyrymäkö samo. Yrome iirypyryme pyra kynexine. Mame toorikyry ke kyyrypyrykõ topehmase eya. Tukurikase roropa kymarokõ eya tyjamitunuru ekarotohme kyaa xine, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. ⁴ Tumükuru tonehpose Ritonõpo a tynymeropohpyry omipona kuehtohkõme. Seromaroro kuamoreme xine pyra ytoytõko sytatose, Ritonõpo jamitunuru nae kuexirykõke. Morara exiryke aomipona sytatose. ⁵ Mame typenetahtohkõ xihpyry poko exiketõ typenetahtohkõ poko rokë osenetupuhnõko mä toto. Yrome Ritonõpo zuzenu omipona exiketõ Ritonõpo zuzenu omiry poko osenetupuhnõko mä toto. ⁶ Morararo openetatohtohkõ poko rokë osenetuputyrykohtao jüme etuarimäko matose. Ameke exiko matose Ritonõpo a toorihse awahtao xine. Mäpyra kokoro rokë Ritonõpo zuzenu omipona awahtao xine tyrisenä sä osenetupuhtohkõ exiko. Torëtyke pyra roropa matose exiko. Mame jüme Ritonõpo maro exiko matose toorihse awahtao xine. ⁷ Naeroro Ritonõpo zehno exiko mä to-

to, typenetatoh xihpyry poko osenetupuhketomo. Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra mã toto.

Aomipona exisaromepyra mã toto. ⁸ Typenetatohkõ xihpyry poko exiketõ Ritonõpo zamaro pyra mã toto.

⁹ Yrome openetatohkõ xihpyry poko pyra matose. Ritonõpo zuzenu omipona matose, ajohpe pyra okurohtao xine Ritonõpo zuzenu nae ahtao. Kyrixtu zuzenu pyra exiketõ ipoetoryme pyra mã toto. ¹⁰ Yrome Kyrixtu nekarohpyry nae awahtao xine okurohtao xine, Kyrixtu ro okurohtao xine mana. Orihnõko ro õkokõ mã repe, oorypyrykõ poko toehse oexirykõke. Yrome Ritonõpo zuzenu oõsemãkapotorýko ropa mana Ritonõpo maro jũme oehtohkõme toorihse õkokõ ahtao. Oõsemãkapotorýko Ritonõpo mana, "Tukurãkase mase ya," tykase oya xine exiryke. ¹¹ Ritonõpo zuzenu a Jezu tõsemãkapose ropa toorihse ahtao. Naeroro okurohtao xine Ritonõpo zuzenu ahtao, õkokõ riko ro-ropa orihpýme mana, Tuzenu okurohtao xine exiryke.

¹² Wekyry tomo, kure kyritoryko Ritonõpo mana. Morara exiryke kyyrypyrykõ poko pyra sehtone. Kypenetatohkõ xihpyry poko pyra sehtone. ¹³ Ynara exiryke, openetatohkõ xihpyry poko awahtao xine nuriamie exiko matose Ritonõpo a. Yrome ynara karyhtao oya xine, "Ritonõpo zuzenu jakorehmaryke, yyrypyry poko pyra ase. Kure rokẽ tyriko ase," karyhtao oya xine jũme Ritonõpo maro exiko matose, toorihse õkokõ ahtao. ¹⁴ Ritonõpo zuzenu omipona awahtao xine ipoenõme matose. ¹⁵ Tuzenu tonehpose Ritonõpo a kukurohtaka xine. Ritonõpo zuzenu kuenaroximara xine mana. Typoenõme kyritoryko mana. Naeroro Ritonõpo zuzenu poe ynara ãko sytatose Ritonõpo a, "Papa, Papa," ãko sytatose. ¹⁶ "Papa," ãko sytatose Ritonõpo a ipoenõme kuexirykõ waro kuexirykõke. "Ritonõpo poenõme matose," ãko roropa Ritonõpo zuzenu kyya xine mana kukurohtao xine. ¹⁷ Mame Ritonõpo poenõme kuexirykõke, ipoetory tomo a inekarotyã kurã apoiko roropa sytatose. Tumũkuru Kyrixtu a inekarotyã apoiko roropa sytatose Kyrixtu maro kuexirykõke. (Mame Ritonõpo se pyra exiketõ mã kutuarimapotorýko toto Ritonõpo omipona kuexirykõke.) Mame emero esẽme Kyrixtu toehse ahtao tuisame exiko roropa sytatose imaro, kuetuarimarykohtao taro Kyrixtu etuarimatopõpyry samo.

Imeipo kuexirykõ poko kure

¹⁸ Taro kuahtao xine etuarimãko sytatose. Yrome imeipo kure kuhse exiko sytatose. Ritonõpo nekarotyã kyya xine emero motye kuhse kure mana. Naeroro torẽtyke pyra sehtone kuetuarimarykohtao. ¹⁹ Ritonõpo nyrytyã emero eraximãko toh mana. "Ypoenõ moxiamo," katoh Ritonõpo a eraximãko mã toto. "Umũkuru sã ipunaka toehse mã toto," katoh Ritonõpo a eraximãko roropa mã toto. ²⁰ Ritonõpo nyrytyã emero orihnõko mana. Emero tãtahnikase. Toorikyrykõ se pyra repe. Yrome pake Ritonõpo a tahnikapose toto, iirypyryme toehse Atão exiryke. "Toiparo rokẽ tyoytõko mã toto ynyrytyamo," tykase Ritonõpo. Naeroro kukurãkarykõ ropa, eraximãko

sytatose. Emero Ritonõpo nyrytyã kurãkary ropa eraximãko roropa sytatose. ²¹ Imeipo ipoenõ Jezu Kyrixtu panõ toehse ahtao ipunaka, tynyrytyã emero kurãkãko ropa Ritonõpo mana. Mame tyrisenã toehse emero ahtao orihpýme exiko mana. ²² Ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo nyrytyã etuarimãko ro mã toto seromaroro ekurãkara ro toexirykõke. Enurusasaka nohpo ehtoh sã, samũ ãko mã toto. ²³ Omise sytatose, tuna se roropa. Kure pyra exiko sytatose. Etuarimãko. Naeroro samũ ãko sytatose. Yrome tuzenu tõmapose Ritonõpo a kukurohtaka xine kuamorepatohkõme. "Imeipo Jezu Kyrixtu sã exiko sytatose ipunaka," ãko kukurohtao xine mana. Naeroro ynara katoh eraximãko sytatose, "Umũkuru sã matose toehse ipunaka," katoh eraximãko sytatose. Kuokokõ kurãkary eraximary poko kyya xine samũ ãko sytatose kukurohtao xine. ²⁴ Kukurãkarykõ eraximaryke kyya xine typynanohse sytatose. Imeipo kukurãkarykõ Ritonõpo a enõko sytatose rahkene. Tukurãkase kuahtao xine oneraximara exiko sytatose, kurãme toehse kuexirykõke. ²⁵ Yrome kukurãkarykõ eraximãko ro sytatose onenepyra ro kuexirykõke. Naeroro penekehpyra sytatose kukurãkarykõ eraximary poko.

²⁶ Morararo Ritonõpo zuzenu oturũko mana Ritonõpo maro kypoko xine. Kuosenetupuhtohkõ ekarõko mã Ritonõpo a kuotururukõ waro pyrahko kuahtao xine. "Otara ãko hano Ritonõpo a? Oty poko oturupõko hano eya?" ãko sytatose. Morara ahtao Ritonõpo zuzenu kukurohtao xine oturũko Ritonõpo maro, tõmiryae rokene. Samũ katoh sã Ritonõpo zuzenu omiry mana. ²⁷ Ritonõpo poe oturũko Zuzenu mana Ritonõpo maro ipoetory tõ akorehmary poko. Kukurohtao xine enõko Ritonõpo mana. Tuzenu osenetupuhpõpyry waro roropa mana.

²⁸ Naeroro emero rokẽ kuetuarimarykohtao ynara zuaro sytatose, erohnõko Ritonõpo kypoko xine mana. Kure rokẽ kyritoryko mana, ipyno kuexirykõke, tymenekase roropa kuexirykõke eya tõsenetupuhpõpyryae ro. ²⁹ Ynara exiryke tynymenekatyã tymarõme tyrise Ritonõpo a Tumũkuru sã kuehtohkõme, tuisamehxo Imũkuru ehtohme imoihmãkõ jekyry maro. ³⁰ Naeroro tynymenekatyã eahmane Ritonõpo typoetoryme toto ehtohme. Mame tyneahmatyã tukurãkase eya. Mame toto kurãkaxipo, ynara tykase eya xine, "Umũkuru sã ipunaka exiko matose," tykase.

Kypyno xine Ritonõpo exiry poko Jezu Kyrixtu maro

³¹ Morohne poko osenetuputyryhtao ynara ãko ase, "Ritonõpo kuakorehmanekõme ahtao, poremanõko rokẽ kyzehnotokõ mana." ³² Tumũkuru onypynanohpyra Ritonõpo kynexine. Kypynanohtohkõme Tumũkuru tonehpose tarona aorihthome, orihpyra kuehtohkõme. Kyya xine Tumũkuru tokarose Ritonõpo a, omomyke pyra toexiryke. Morara Ritonõpo ahtao tynekarory kurã ekarõko roropa kyya xine mana, emero porehme. ³³ Kypoko xine ynara ãko Ritonõpo mana, "Kure nase toto, iirypyrykõ tykorokase mana,"

äko kypoko xine mana. ³⁴ Naeroro kyhironanökö poremänöko mä toto. "Iirypyryme matose Ritonöpo a," kara exiko mä toto Ritonöpo poetory tomo a. Kyyrypyrykö korokatamitume Kyrixtu kynorihne. Tösemäkapose ropa kuhse Kumykomo a tymaro ehtohme ropa tuisame. Tummy maro kypoko xine oturüko mana, kuakorehmatohköme. Naeroro ynara kasaromepyra imehnö mana, "Orihnöko matose oorypyrykö ehepyryme," kasaromepyra imehnö mana kyya xine. ³⁵ Naeroro seropökö mä kyzehno xine Kyrixtu onyrisaromepyra mä toto, kypyno xine pyra Kyrixtu ehtohme. Otaráme kuosanumatorýko mä toto Jezu poetory tö kara. Otaráme kutuarimanohpotorýko mä toto. Otaráme kyryhmatorýko toh mana. Otaráme emitapänöko sytatose. Otaráme tymökomoke pyra exiko sytatose tymetyke pyra ipunaka. Otaráme tyrohsë apoiko sytatose. Otaráme orihnöko sytatose. Yrome morara ahtao ro kypyno xine exikehpyra Kyrixtu mana. ³⁶ Ynara tymerose Ritonöpo omiryne sero poko,

"Opoetoryme yna exiryke oriorihsasaka kohmännöko ynanase.

Kaneru etapasë sä yna ríko imehnö mana.

Popyra rokë yna ríko toh mana,"

me tymerose. ³⁷ Yrome morohne toehse ahtao ro kyporemäkapopyra xine mä toto. Täkye ro sytatose kuetuuarimarykohtao ro Kyrixtu kypyno xine exiryke.

³⁸ Ynara enetupuhnöko ase, senohne emero kyzehno xine Kyrixtu onyripyra mä toto kypyno xine pyra aehthohme. Toorihse kuahtao xine kypyno xine ro mana. Orihpyra ro kuahtao xine, morararo kypyno xine ro mana. Ritonöpo nenyohyã Ritonöpo omipona pyra toehse ahtao, kyzehno xine Ritonöpo onyripyra mä toto. Joroko tamuru omipona exiketomo, kapuaökö esëköme toto ahtao ro kyzehno xine Ritonöpo onyripyra mä toto. Seromatokomo te, exipyra ro exiketö roropa kyzehno xine Ritonöpo onyripyra mä toto. ³⁹ Kae kuahtao xine kypyno xine ro mana. Nono ao kuahtao xine morararo, kypyno xine mana, Kuesëkö Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine. Naeroro Ritonöpo nyrytyã emero porehme, kyzehno xine Ritonöpo onyripyra mä toto. Kypyno xine exikehpyra Ritonöpo mä ipunaka.

Ritonöpo poko tynymenekatyã maro

9 Zae jomiry mana. Kyrixtu enetupuhnöko ase jesëme nymyry. Naeroro ajohpe pyra ase. Jesëme Ritonöpo zuzenu exiryke josenetupuhtoh kuräkäko mana zae ehtoh waro jehtohme. Naeroro ajohpe pyra jehtoh waro ase. ² "Emynyhmäko ase yronymyryme wekry tö poko, juteu tö poko," äko ase. Samü kakehpyra ase ukurohtao. Wekry tö nymyry mokaro juteu tomo. ³ Yronymyryme wekry tomo a Jezu enetupuhpory se ase Ritonöpo a. "Papa kapuaono, ameke kyriko Kyrixtu wino, ise awahtao, jüme jetuarimatohme, wekry tö kuräkatamitume," kary se ase Ritonöpo a repe. ⁴ Ritonöpo nymenekatyãme mä toto. Typoenöme tyrise toto eya, tuisame imehxo toexiry tonepose roropa eya xine. "Okuräkatorýko ase," tykase Ritonöpo

eya xine. Tynmeropohpyry tokarose roropa eya xine. Zae Ritonöpo eahmary waro mä toto. Eya xine roropa, "Ynekarory tö ekaröko ase oya xine," tykase Ritonöpo. ⁵ Aparão tö paköme toh mana. Kyrixtu roropa toto ekryryme toehse, ahnome tonuruse exiryke. "Tuisamehxo mase Ritonöpo. Emero esëme mase. Kure mase," sykatone eya kokoro rokene. Jüme morara kakehpyra sehtone, enara.

⁶ "Okuräkatorýko ase," kaxípo juteu tomo a, "Tömihipryrae pyra Ritonöpo toehse ropa," kara ase. Ynara exiryke, Ritonöpo a emero pyra Izyraeu tö tymenekase mä toto. Tuhke pyra rokë ipoetoryme mä toto. ⁷ Ritonöpo a emero pyra Aparão poenö typoetoryme tyrise. Ynara tykase Ritonöpo Aparão a, "Izake poenö rokë ynymenekatyãme mana apaköme nymyry toto ehtohme," tykase. ⁸ Morara karyke Ritonöpo a Aparão pü poe rokë tonuruse exiketö Ritonöpo poenöme pyra mana. Iximaeu tö Ritonöpo poenöme pyra mana. Yrome Ritonöpo omihpyry poe aenurutyã Izake tö ty-poenöme ekaröko Ritonöpo mana. Aparão paköme nymyry toto ekaröko Ritonöpo mana. ⁹ Ynara Ritonöpo omihpyry kynexine Aparão a, "Imeípo joehtoh ropa toehse ahtao oehnöko ropa ase. Morarame Sara emükuãko mana," tykase.

¹⁰ Mame nae ro enetupuhpotoh mana. Tuhke pyra rokë Ritonöpo nymenekatyã mana. Repeka toemükuase kamarama, orutuame asakoro. Jükö toiro, Izake kynexine. ¹¹ Yrome toiro Ritonöpo nymenekahpyryme kynexine. Mame tamoreme inymenekahpyry waro imehnö ehtohme, ynara tykase Ritonöpo nohpo a, "Omükuru osemazuhme aenuruhpyry takorö poetoryme exiko mana," tykase Ritonöpo. Morara tykase ynororo enurupyra ro toto ahtao, kure ehtoh poko pyra ro toto ahtao, tyrypyry poko pyra roropa toto ahtao. Naeroro Ritonöpo tösenetupuhtopöpyry poe rokë tymenekase toiro eya, kure toto ehtopöpyry pokoino pyra. ¹³ Ynara tymerose Ritonöpo omiryne, "Jako sehxo ase. Yrome Ezau se hkopyra ase," tykase. Morara tymerose Ritonöpo omiryne. ¹⁴ "Toiro rokë tymenekase eya imehxo ehtohme. Irui onymenekara kynexine. Naeroro zae pyra Ritonöpo mana," äko imehnö mä otaráme. Yrome ajohpe morara kananö mana. ¹⁵ Ynara tykase Ritonöpo Moeze a, "Imehnö se jahtao, toto onuãnohpyra ase iirypyrykö poko. Ipyno xine se jahtao toto pynanohnöko ase," tykase.

¹⁶ Naeroro kypyno xine Ritonöpo mana, "Yna pyno exiko," karyke pyra kyya xine. Kypyno xine mana kure kynyrihpyrykö pokoino pyra roropa. Kypyno xine se Ritonöpo exiryke rokë kypyno xine mana. ¹⁷ Ynara tymerose Ritonöpo omiryne, ynara tykase Parao a, "Ynara ehtohme tuisame kyriase, yjमितunuru enepotohme oya imehno a, jekätotohme toto a emero pata tö punero," tykase. ¹⁸ Morara exiryke, imehnö pyno se Ritonöpo ahtao toto pyno mana. Yrome tömipona pyra exiketomo a ynara äko Ritonöpo mana, "Ah jomipona pyra nexí toto yronymyrymehxo," äko mana.

Pohnõ wãnopry pokototo kurākary poko roropa

¹⁹ Otarāme ynara āko mā imep̄y ya, "Ynara karyhtao Ritonõpo a, 'Popyra matose ya. Awãnohtor̄yko ase,' karyhtao eya, zae pyra mana, wãnohto rokene. Inyrihpyryme kuexirykõke onytorõmara sytatose," āko mā mokyro ya otarāme. ²⁰ Yrome etako pahne jepe, Ritonõpo maro oseosezuhpyra exiko, "Oty katohme serara kyriase?" kara orino tumerime tapuhse ahtao. Tyrihpõ onezuhpyra mana. Mokyro, orino apuhne sã Ritonõpo mana kypoko xine. ²¹ Orino apuhne typoe rokẽ tyr̄iko mana. Mame moro orino ke toiro, asakoro tapuhsẽ riry se tahtao tyr̄iko mā rahkene. Tumeri riry se tahtao oripo roropa, morara tyr̄iko mana. Ynoro rokẽ zuaro mana.

²² Orino apuhne sã Ritonõpo kynexine, juteu tõ pynanohnõko. Typoe rokẽ toto pynanohnõko kynexine. Iiryrymãkõ zehno toexiry enepory se toehse ynoro tyjamtunuru enepotohme imehnomo a. Mãpyra tuhke jeimamyry toto onuãnohpyra kynexine. Toto onutuarimapopyra kynexine aporo. Imehnõ eahmaryhtao typoetoryme toto ehtohme juteu tõ onutuarimapopyra kynexine. Tõmipona pyra aexityã onutuarimapopyra roropa kynexine. ²³ Yrome, "Umũkuru enetupuhnanõ isã ex̄iko mā toto," tykase Ritonõpo. Morara exiryke toahmase sytatose eya Jezu enetupuh-tohme kyaa xine Kuesẽkõme. "Opyno xine ase. Awãnoprykõ se pyra ase oorypyrykõ poko," tykase ynororo Tumũkuru enetupuhnanomo a. Kure toexiry enepory se Ritonõpo exiryke morara tykase typyno exiketomo a. ²⁴ Tymenekase sytatose Ritonõpo a ty-poenõme kuehtohkõme. Toitoinẽ sytatose juteu tõme. Imehnõ sytatose juteutõkara. Yrome kymarokõ emero toahmase sytatose Ritonõpo a ty-poenõme kuehtohkõme. ²⁵ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne Ozeia a,

"Imehnõ kynexine ypoetory tõ kara.

Yrome, 'Ypoetoryme matose,' āko ase.

Mokaro pyno pyra exine repe.

Yrome eya xine, 'Opyno xine ase,' āko ase, toto eahmãko.

²⁶ Morarame moro pata poro, 'Ypoetory kara matose,' katopõpyry poro,

moro poro toto eahmãko ase.

'Orihp̄yme exikety poenõme matose,' āko mā imehnõ ipoko xine,"

tykase. Moro tymerose Ritonõpo omiryne Ozeia a.

²⁷ Ynara tykase Izaja roropa Izyraeu tõ poko, "Ikuhp̄yme Izyraeu tõ toehse ahtao ro isawã samo, tuna konõto ehpi-kuroko, morara ahtao ro toitoinẽ rokẽ mā inypynanohtyãme ex̄iko toto. ²⁸ Okynã pyra seropõkõ rypyry ehehmapõko Kuesẽkõ mana, ax̄i roropa," tykase. ²⁹ Ynara tymerose roropa Izaja ekepyry a pake, "Kypoenõkõ akoĩpyry onynomopyra Kuesẽkõ ahtao, Sotomapõkõ sã sehtory. Komorapõkõ enahtopõpyry sã roropa sehtory, senahtory rokene," tykase.

Izyraeu tõ mā Ritonõpo omiry kurã poko

³⁰ "Oty katohme tuhke juteutõkara Jezu enetupuh-nõko, yrome tuhke pyra rokẽ juteu tõ enetupuh-nõko nae?" āko matose otarāme. Mokaro juteutõkara kure toehtohkõ onupipyra toh nexiase repe. Yrome, "Tukurākase matose," tykase Ritonõpo eya xine.

³¹ Mãpyra juteu tomo a, Ritonõpo nymenekatyamo a Ritonõpo maro kure toehtohkõ tupise repe in-ymeropohpyry omipona toehtohkõ poko repe. Yrome, "Kure matose ya," kara tokurehse Ritonõpo eya xine, in-ymeropohpyry omipona exisaromepyra toto exiryke.

³² Ritonõpo onenetupuhpyra toexirykõke tokurehse toto. "Zae sytatose Ritonõpo a enetuputyryke kyaa xine," kara toh nexiase. Azahkuru ynara tokarose eya xine, "Kure ynanase Ritonõpo a in-ymeropohpyry omipona yna exiryke," tykase toto azahkuru. Kyrixtu enetuputyry se pyra toh nexiase. Naeroro, "Zae matose ya," kara tokurehse Ritonõpo eya xine. ³³ Moro poko ynara tymerose Ritonõpo omiryne,

"Etatoko pahne, Xiã po ypoetory tõ esẽ r̄iko ase.

Topuimo sã mā mokyro ex̄iko orẽpyra.

Yrome ise pyra ex̄iko mā toto, morotõkomo.

Topu pona osetapaketõ sã ise pyra ex̄iko mā toto.

Mãpyra tosẽkõme enetuputyryhtao eya xine atasamara mā toh ex̄iko," tykase, tymerose.

10 Wekry tomo, juteu tõ pynanopyry poko penetãko ywy yronomyryme. Wekry tõme mā toto. Naeroro Ritonõpo maro oturukehpyra ase toto kurākary poko. ² Ritonõpo omipona se yronomyryme toh mā repe, zuaro ase. Yrome Ritonõpo a zae ehtoh waro pyra toh mana. ³ Ritonõpo a tukurākarykõ waro pyra toh mana. Naeroro tamoreme xine toekurākarykõ zup̄iko nexiase toto. Zae sytatose Ritonõpo a enetuputyryke rokẽ kyaa xine, moro enetuputyry se pyra nexiase toto. ⁴ Morarame Kyrixtu mā Ritonõpo nymeropohpyry etyhpyryme mana, kukurākatohkõme. Naeroro Kyrixtu enetupuhnanõ emero kurākãko Ritonõpo mana Tumũkuru enetuputyryke eya xine.

Sero nonopõkõ pynanopyry se Ritonõpo mana porehme

⁵ Ynara tymerose Moeze a, "Ritonõpo nymeropohpyry omipona awahtao xine ipunaka, oorypyrykõ poko pyra roropa awahtao xine moino ro oenurutopõpyrykõ poero oorikyrykõ ponãmero, morara awahtao xine orihp̄yme matose ex̄iko, jũme Ritonõpo maro," tykase.

⁶ Yrome ynara tymerose roropa eya kukurākarykõ poko Ritonõpo enetuputyryke kyaa xine, "Ynara kara ehtoko oseya, 'Kyrixtu enehpory se sytatose kapu ae kukurākatohkõme,' kara ehtoko," me tymerose. Oty katohme? Toehse exiryke sero pona. ⁷ "Ynara kara ehtoko roropa, 'Nono ae Kyrixtu senehpotone ropa kukurākatohkõme. Aorikyhp̄yry tõ poe Kyrixtu s̄esemãkapotone ropa,' kara ehtoko," me tymerose.

Oty katohme? Tösemäse ropa exiryke. ⁸ Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryne, "Zuaro matose zuaro se awahtao xine, kukurākarykō poko Ritonõpo a, aomiry enetuputyryke kyaa xine." Moro omi totase oya xine. Ynanekaroase oya xine. Ipoko mosene-tuputyatose, "Kyrixtu enetupuhtoko," karyhtao yna a oya xine. Moro omi ekarōko ynanase oya xine. ⁹ Jezu orihxīpo tösemākapose ropa Ritonõpo a. Moro enetuputyryhtao oya xine imehnō zurūko matose, "Jezu jesēme mana," āko matose imehnomo a. Morara awahtao xine opynanohtorýko Ritonõpo mana. ¹⁰ Ynara exiryke, kukurohtao xine enetuputyryhtao kyaa xine kukurākatorýko Ritonõpo mana. "Zae mase ya," āko mana kyaa xine. "Jezu jesēme mana," karyhtao kyaa xine kypynanohtorýko Ritonõpo mana. ¹¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, "Jenetuputyryhtao oya xine oesēkōme atasamara matose," me tymerose Ritonõpo omiryne. ¹² Ahno poko emero morara āko Ritonõpo mana, oxisā juteu tō exiryke juteutōkara maro. Ritonõpo seropōkō esēme mana, emero porehme. Naeroro tonetupuhnanō akorehmāko mā emero, imaro autururukohtao. ¹³ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, "'Papa kapuaono, kukurākako,' kanaanō py-nanohtorýko Ritonõpo mana emero porehme," āko.

¹⁴ Yrome atakorehmaposaromepyra onenetupuhpyra exiketō mana. Morararo onenetupuhpyra omi kurā onetapitopyra exiketō mana. Mame otāto omi kurā etāko toh nae onekaropyra imepý ahtao eya xine?

¹⁵ Morararo omi kurā onekaropyra toh mana, ekaronanō anaropopyra tokurehse ahtao. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko, "Kure kuhse mokaro oepyyry mana. Omi kurā ekaronanō oepyyry kure kuhse mana," āko. ¹⁶ Yrome toitoine rokē omi kurā etāko mā toto, emero pyra. Ynara tymerose Izaja a sero poko, "Papa kapuaono, yna omiry onenetupuhpyra mā toto. Tuhke pyra rokē enetupuhnōko mā toto," tykase. Moro tymerose Izaja a pake. ¹⁷ Naeroro enetupuhnōko mā toto omi kurā etaryhtao. Etāko toh mana Kyrixtu poko tamorepase toto ahtao.

¹⁸ Yrome ynara āko ase oya xine, ajohpe pyra omi kurā onetara toh nae? Totase eya xine rahkene. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne moro poko,

"Aomirykō totase eya xine emero pata tō punero. Toto omihpyry tösekātose nono etyhyry punero."

¹⁹ Ynara āko ropa ase, "Izyraeu tō zuaro pyra nexi-ahse?" āko ase. Ynara āko Moeze nymerohpyry jezuh-nōko,

"Izyraeu tomo, imehnō zumoxike oritorýko ase.

Ypoetory tō kara poko ozekítanohtorýko ase, zae ehtoh waro pyra exiketō poko,"

tykase. ²⁰ Orēpyrahxo Izaja kynexine roropa ynara karyhtao Ritonõpo omiryne,

"Tonetupuhse ywy juteutōkara a, jupipyrytō tomo a.

Tōsenepose ywy roropa eya xine,

'Yna akorehmako,' kapynýpo tomo a,"

tykase Izaja Ritonõpo omiryne. ²¹ Yrome Izyraeu tō poko ynara tykase, "Juteu tō eahmary poko yokohmamyase toto kurākatohme repe. Yrome

jomipona pyra rokē nexiase toto. Ymoipyra roropa nexiase toto," tykase Izaja Ritonõpo omiryne toto poko.

Izyraeu tō wānopyry se pyra Ritonõpo mā repe, ipy-nanopyrykō se toexiryke

11 "Typoetory tō juteu tō turumekase Ritonõpo a," āko matou ya? Arypyra ipunaka. Ywy roropa ju-teume ase. Aparāo paryme ase. Pēxamī paryme roropa ase. Jurumekara Ritonõpo mana. ² Naeroro tynymenekatyā onurumekara Ritonõpo mana. Apitopyryme tymenekase toto typoetoryme toto ehtohme. Ritonõpo omihpyry waro matose moro poko, Izyraeu hxirotopyry Eria a, Ritonõpo netaryme. Ynara tykase ynororo, ³ "Ritonõpo, urutōme onenyoyhtyā totapase eya xine. Tynekarorykō zahkatoh typahpahse roropa eya xine. Ywy ro rokē opoetory akoīpyryme ase. Mame jetapary kuhñoko roropa mā toto," tykase Eria pake. ⁴ Morarame ynara tykase Ritonõpo eya, "Omoro rokē kara. Tuhke jenetupuhnanō nae ro ase. Seti miume orēpyra exiketō ypoetory tō nae ro mana. Jenetuputyry tyaa xine onurumekara mā toto. Wewe xihpyry, ahno naxikahpyry ēpataka porohpyra mā toto, 'Kure mase. Yna rihpome mase,' kara roropa toh mana tynaxikatyākomo a," tykase Ritonõpo. ⁵ Eria maronõpo tō sã mā juteu tō seromaroro. Toitoine rokē Ritonõpo enetupuhñoko mā toto, seti miumākō menekatopyry sã Ritonõpo a pake. Tuhke pohto rokē Ritonõpo nymenekatyā nae mana. Ipynanopyrykō se toexiryke, tymenekase toto eya. ⁶ Tymenekase toto eya typoe rokene, ipyno xine toexiryke, kure aexirykōke pyra. Kynyrihpyrykō kurā pokoino tymenekase kuahtao xine, typoe rokē pyra kymenekarykō exiry, typoe rokē pyra kypyno xine exiry roropa.

⁷ Etatoko pahne, Izyraeu tō tukurākarykō se repe zae toehtohkōme Ritonõpo a. Yrome tokurehse toto. Tuhkākōkara rokē tukurākase Ritonõpo a.

Tynymenekatyā rokē tukurākase eya. Yrome tukurākatohkō onenetupuhpyra imoihmākō kynexine. Naeroro tōmipona pyra exiketō poko ynara tykase Ritonõpo kynexine, "Ah onenetupuhpyra nexī toto," tykase.

⁸ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, "Ritonõpo poe otato pyra toehse toto," tykase. "Onenetupuhpýme roropa tyrise toto eya," tykase. "Moro saaro seromaroro Izyraeu pakomotyā onenetupuhpyra mā toto. Etaryhtao eya xine otato pyra mā toto," tykase. ⁹ Ynara tymerose Tawi a mokaro poko,

"Osenekunohnōko rokē mā toto.

Zae pyra osenetupuhñoko mā toto.

Naeroro Papa kapuaono, autukurukohtao ro ituarimapoko toto.

Onokyro apoitoh taka sã ēmapoko toto.

Zuānohpoko toto iirypyrykō ehepyryme.

¹⁰ Enurukō apuruko samo awaro pyra toto ehtohme.

Etuarimaketōme tyriko toto, omoxinety puimananō samo,"

tykase Tawi Ritonõpo a. Morara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryne.

¹¹ Yrome jüme pyra juteu tõ azahkuru osenetupuhnõko mã toto, axıtao rokene. Jüme pyra toto wānohnõko roropa Ritonõpo mana. Ritonõpo omipona pyra juteu tõ toehse. Morara exiryke imehnõ typynanohse Ritonõpo a, zumoxike juteu tõ ehtohme. Juteutõkara zumoxike juteu tõ se Ritonõpo kynexine, typynanohse toto exiryke. "Senetupuhtone roropa kypynanohtohkõme Ritonõpo a, äko mã juteu tõ otarāme," tykase Ritonõpo oseya rokene. ¹² Juteu tõ Ritonõpo omipona pyra toehse. Morara exiryke juteutõkara pynanohnõko Ritonõpo mana seromaroro. Onenetupuhpyra juteu tõ kynexine. Morara exiryke juteutõkara enetupuhnõko seromaroro. Juteutõkara a kurākõ ekarõko Ritonõpo mana seromaroro tõmipona pyra juteu tõ toehse exiryke. Yrome juteu tomo a enetuputyryhtaõ ropa itamurumehxo Ritonõpo nekarory apoıko juteutõkara mana juteu tõ maro.

Juteutõkara kurākary ropa poko Ritonõpo a

¹³ Oya xine juteutõkara a ynara äko ase, Ritonõpo nymenekahpyryme ase ämorepanekõme tõmiry kurā poko. Yronymyryme erohnõko ase ämoreparykõ poko. Täkye ase roropa. ¹⁴ Otarāme oumoxike xine wekyry tõ exıko juteutõkara Ritonõpo enetuputyry eneryke tyya xine. Mame otarāme wekyry tõ mã Ritonõpo enetuputyry se exıko roropa, juteu tomo. Mame otarāme toto pynanohnõko Jezu mana. ¹⁵ Juteu tõ se pyra toehse Ritonõpo ahtaõ kure toehse juteutõkara a, tymaro osepeme toto ehtohme. Mäpyra juteu tõ pyno ropa Ritonõpo ahtaõ kure kuhse exıko mana. Aorihtyã eşemamyry ropa sã kure exıko mana.

¹⁶ Wyi ekiryryhtaõ, ekyisenã zokonaka kure ahtaõ tytororo kure exiry enetupuhnõko sytatose. Otyro mity kure ahtaõ amoriry roropa kure mana. (Moro saaro tonetupuhnanõ osemazuhme Ritonõpo poetoryme toehse ahtaõ, seromato enetupuhnanõ roropa ipoetoryme exıko, Aparãõ ehtopõpyry samo.) ¹⁷ Mame otyro tarykase mana, oriwera. Mame toitoine amoriry tysahkase esemy a. Tymyakāmase toto oriwera ituhtaõ amoriry ke, toto esahpyry po ahtatohme ropa. Moro oriwera amoriry sã juteu tõ mana, isahkatyã samo. Onenetupuhpyra toexirykõke Ritonõpo poenõme pyra toehse toto. Amarokõ juteutõkara, moro ituhtaõ amoriry sã matose. Ritonõpo poenõme matose toehse enetuputyryke oya xine. ¹⁸ Naeroro mokaro, juteu tõ, Ritonõpo onenetupuhpynõ onypoihtopyra ehtoko, "Tee, juteu tõ se pyra Ritonõpo mana. Kymarokõ rokẽ menekase," kara ehtoko. Amoriry sã rokẽ matose. Zoko sã pyra matose. Mame otyro eukuru yhtopyra mana amoriry wino imity aka. Yrome imity wino onuhnõko mana amoriry aka. Morararo matose. Kure ori-torõko Ritonõpo mana juteu tõ pokoino.

¹⁹ Otarāme ynara äko matose, "Ÿ, amoriry isahkatyã sã juteu tõ tymyakāmase yna ke," äko matose otarāme. ²⁰ Ajohpe pyra mana. Amoriry isahkatyã sã juteu tõ turumekase Ritonõpo a onenetupuhpyra toto

exiryke. Mame typoenõme amarokõ tyrise eya mokaro esahpyry pona, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Yrome epyrypara ehtoko. "Kymarokõ rokẽ Ritonõpo poenõme sytatose," kara ehtoko. Tomeseke ehtoko Ritonõpo onenetupuhkehpyra oehtohkõme. ²¹ Otyro amoriry sahkary sã juteu tõ tuānohse Ritonõpo a onenetupuhpyra toto ahtaõ. Amarokõ roropa opynanohpyra xine Ritonõpo exıko mana onenetupuhpyra awahtaõ xine. ²² Moro poko Ritonõpo kure ehtoh enetupuhnõko sytatose. Yrome kyyrypyrykõ zehno exiry poko enetupuhnõko roropa sytatose. Tõmipona pyra exiketõ zehno mana. Yrome opyno xine mana ipyno exikehpyra awahtaõ xine onenetupuhkehpyra roropa awahtaõ xine. Naeroro tomeseke ehtoko. Turumekase oya xine ahtaõ, amoriry sahkary sã awānohtorõko roropa Ritonõpo mana. ²³ Morarame juteu tomo a Ritonõpo enetuputyryhtaõ ropa eya xine, typoenõme toto rıko ropa Ritonõpo mana. Isahkahpyry riry ropa esahpyry pona, moro saaro typoenõme juteu tõ riry waro Ritonõpo mana. ²⁴ Amarokõ juteutõkara oriwera amoriry ituhtaõ sã matose. Mame moro ituhtaõ amoriry tysahkase, arykahpyry aka tyritohme, tarykasẽ amoriry ehtohme. Moro sã matose. Osemazuhme Ritonõpo poetoryme pyra mexiatose. Yrome seromaroro ipoetoryme toehse matose. Mame oriwera amoriry riry ropa tupime pyra Ritonõpo a. Moro sã juteu tõ riry ropa tupime pyra Ritonõpo a mana typoenõme ropa toto ehtohme. Enetuputyryhtaõ eya xine typoenõme toto rıko ropa Ritonõpo mana.

Emero pynanopyry se Ritonõpo exiry poko

²⁵ Wekyry tomo, Ritonõpo osenetupuhtopõpyry tokare pyra kynexine aporo. Yrome seromaroro tokare toehse rahkene. Naeroro ase aosenetupuhtopõpyry ekarõko oya xine, zuaro oehtohkõme. Ynara mana, axıtao rokẽ Ritonõpo enetuputyry se pyra juteu tõ exıko mana. Juteutõkara pynanopyry poko, "Epo," tykase Ritonõpo ahtaõ, Kyrixtu tonetupuhse ahtaõ toto a, morara ahtaõ enetuputyry se exıko ropa juteu tõ mana. Morohne poko ourutorõko ase, "Kymarokõ rokẽ tymenekase Ritonõpo a, typoetoryme," kara oehtohkõme. ²⁶ Moromeıpo juteu tõ emero pynanohnõko Ritonõpo mana. Sero poko ynara tymerose Ritonõpo omiryne,

"Opynanohnekõ mã Xiãõ poe oehnõko mana.

Mame jako pakomotyã rypyry korokãko mana emero porehme.

²⁷ Morara äko ase eya xine toto rypyry korokaryhtaõ ya,"

tykase, tymerose. ²⁸ Omi kurã se pyra juteu tõ toehse emero pyra. Morara exiryke Ritonõpo poetoryme pyra toehse mã toto. Zehno mã toto. Yrome morara toehse mokaro exiryke amarokõ, juteutõkara, Jezu Kyrixtu enetupuhnõko. Yrome moınoro Ritonõpo nymenekatyãme juteu tõ exiryke toto pyno ro mana. "Ypoenõme matose," tykase Ritonõpo pake Aparãõ tomo a. Naeroro juteu tõ pyno ro Ritonõpo mana ipuna-ka. ²⁹ Ritonõpo kure ehtoh onytyorõmara mana.

“Mokaro pynanohnōko ase,” karyhtao eya, toto pynanohnōko mā rahkene. “Moxiā menekāko ase ypoenōme toto ehtohme,” karyhtao roropa eya, toto menekāko mā rahkene. ³⁰ Pake hkopyra Ritonōpo onenetupuhpyra mexiatose. Aomipona pyra mexiatose. Seromaroro opynanohtorýko Ritonōpo mana, aomipona pyra juteu tō toehse exiryke. ³¹ Moro saaro imeīpo juteu tō pynanohnōko Ritonōpo mana opyno xine ehtoh sā seromaroro. Toto pynanohnōko Ritonōpo mana tōmipona pyra toto ahtao ro seromaroro. ³² Oxisā toehse juteu tomo juteutōkara maro Ritonōpo a, aomipona pyra toexirykōke. Morara exiryke oxisā toto pynanohnōko roropa Ritonōpo mana.

“Kure mase Ritonōpo,” kary poko

³³ Kure kuhse Ritonōpo mana imehnō motye emero. Tuaro kuhse roropa ynororo. Emero ehtoh waro mana. Ritonōpo osenetupuhtoh waro pyra sytatose ipunaka. Ayatory waro pyra roropa sytatose ipunaka. ³⁴ Ynara āko Ritonōpo omiry sero poko,

“Kuesēkō osenetupuhpōpyry waro pyra seropōkō mā emero.

Ritonōpo anamorepara mā toto ipunaka.

³⁵ Tykryrykō onekaropitopyra mā toto Ritonōpo a epehmapotohme ropa eya imeīpo,”

āko. ³⁶ Ynara exiryke, senohne emero tyrise Ritonōpo a. Ritonōpo poe emero toehse mana. “Emero motye kuhse kure mase, Ritonōpo,” katohme eya xine emero tyrise Ritonōpo a. Naeroro, “Kure mase Ritonōpo,” kakehpyra sehtone myarotokorōme.

Ritonōpo omipona kuerohthōkō poko

12 Wekry tomo, kypyno xine Ritonōpo mā ipunaka. Naeroro osekartoko onekarorykō kurāme eya. “Taro ase Ritonōpo, omipona rokē jehtohme,” kahtoko eya tākye aehtohme. Morara awahtao xine zae matose exīko Ritonōpo poko. ² Ritonōpo se pyra exiketō typenetatohkō poko rokē mā toto. Mokaro ehtoh sā pyra ehtoko. Ōsenetupuhtohkō ikurākapotoko Ritonōpo a. Ōsenetupuhtohkō tukurākase ahtao eya, Ritonōpo penetatoh kurā kypoko xine waro exīko matose, tākye Ritonōpo riry waro exīko roropa matose te, zae ehtoh waro roropa matose exīko.

³ Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose ya imehnō amorepaneme jehtohme. Naeroro ynara āko ase oya xine, kure oehtohkō poko ōsenetuputyrykohtao onymotyēkara ehtoko. Zae osenetupuhtoko oehtohkō poko, oerohthōkō poko, enara, Ritonōpo poe tone-tupuhse oya xine exiryke. ⁴ Kuokokō tuhke typokōke mana. Mame kypokōkō tuhke t̄ypokonohke mana. ⁵ Morararo sytatose Jezu Kyrixtu enetupuhnanomo. Tuhke kymarokō repe. Yrome toiro tokokē sā osenetupuhnōko sytatose Kyrixtu maro nymyry kuexirykōke. Mame kuokokō pokono atakorehmary sā atakorehmāko sytatose kuerohthōkō poko kuahtao xine emero porehme. ⁶ Kypyno xine Ritonōpo mana ipunaka. Naeroro tyjमितunuru tyripose eya kukurohtaka

xine tyotyoro kuerohthōkō poko kuehtohkōme Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko. Tōmiry poko urutōme Ritonōpo nekarohpyry kyya xine ahtao, moro poko sehtone yronymyryme, Kuesēkō enetuputyryke kyya xine. ⁷ Imehnō akorehmaneme tyrise kuahtao xine Ritonōpo a sakorehmatone toto. Imehnō amorepaneme tyrise kuahtao xine eya, samorepatone toto. ⁸ Imehnō typoremāse ahtao Ritonōpo enetuputyry poko, mame jamihme ropa toto riry waro kuahtao xine Ritonōpo poe, syjamihtanohpotone ropa toto. T̄ykyryneke kuahtao xine tonahsē sekarotone imehnomo a. Kyyamene se pyra sehtone. Imehnō es-ēme awahtao xine, tomeseke ehtoko opoetry tō poko. Etuarimaketō akorehmary waro awahtao xine Ritonōpo poe tākye ehtoko toto akorehmary poko.

⁹ Ajohpe pyra ehtoko imehnō pyno oexirykō poko. Oorypyrykō zehno ehtoko. Zae se rokē ehtoko.

¹⁰ Imehnō Jezu poetry pyno ehtoko oxiekyryme oexirykōke Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Kure rokē imehnō tyritoko roropa. ¹¹ Yronymyryme erohtoko. Akīme pyra ehtoko. Kuesēkō omipona ehtoko yronymyryme. Tākye ehtoko aomipona oexirykō poko.

¹² Jezu maro tuhke jeimamyry aropōko sytatose Ritonōpo esao. Moro poko ōsenetuputyrykō poko tākye ehtoko. Oetuarimarykohtao eanahtotoko. Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo maro. ¹³ Ritonōpo poetry etuarimaryhtao axīke akorehmatoko toto ōkyryrykō zokonaka ekartoko roropa eya xine. Osa ekartoko katonō nyhtohme atapyīkō tao.

¹⁴ Ritonōpo se pyra exiketomo a ooryhmarykohtao, “Papa, moxiā ituarimapoko,” kara ehtoko Ritonōpo a. Ynara kahtoko, “Papa, moxiā ikurākako ropa,” kahtoko rokene. ¹⁵ Tākye exiketō maro awahtao xine atākyematoko. Xitaketō maro awahtao xine toto maro oxitatoko.

¹⁶ Imehnō Jezu poetry pyno ehtoko emero porehme. Epyrypara ehtoko. “Imehnō motye kure ase,” kara ehtoko. Osepeme ehtoko tymōkomokākara maro. “Imehnō motye tuarohxo ywy,” kara ehtoko roropa.

¹⁷ Popyra orirykohtao imehnomo a em̄ypopyra ehtoko. Kure ehtoh poko rokē ehtoko imehnō neryme emero, zae oehtohkō waro toto ehtohme.

¹⁸ Yronymyryme ehtoko osepeme oehtohkōme imehnō maro, oxiehno pyra oehtohkōme toto maro, emero porehme. ¹⁹ Wekry tōme matose opyno xine jexiryke. Em̄ypopyra ehtoko popyra tyrise awahtao xine imehnomo a. Ritonōpo rokē eraximatoko. Imeīpo toto wānohnōko mana, iiryppyry zehno toexiryke. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme. “Ywy roro popyra exiketō poko em̄ypōko ase. Toto epehmāko ase iiryppyrykō epehpyryme, āko Kuesēkō mana,” me tymerose Ritonōpo omiryryme. ²⁰ Yrome ynara ehtoko, Ritonōpo omihpyryae ro. Ynara tymerose, “Ozehno exikety omise ahtao, autuhmatoko. Tuna se ynororo ahtao, auhpatoko. Kure ozehno exikety riryhtao oya xine, otarāme ehxirōko mana ozehno xine toehtopōpyry poko,” āko. ²¹ Tyrypyry poko exikety ynara karyhtao oya xine, “Kyyrypyrykō poko sehtone,” karyhtao oya xine, “Arypyra ipunaka,” kahtoko eya xine. Popyra

orirykohtao imehnomo a kure rokē tyritoko toto. Morara awahtao xine orēpyra exīko matose, enara.

Kowenu omipona kuehtohkō poko

13 Ritonōpo a tyrise kowenu tō mana. Kowenu poetory tō roropa Ritonōpo poe tuisame mā toto. Naeroro toto omipona ehtoko emero porehme. ² Kowenu omipona pyra kuahtao xine Ritonōpo nymenekatyā omipona pyra sytatose. Morara exiryke kowenu omipona pyra exiketō wānohnōko mā toto. ³ Kowenu poetory zuno pyra kurākō mana, yrome popyra exiketō mā toto zuno. Naeroro tuisa tō zuno se pyra awahtao xine kure rokē ehtoko. Mame kure rokē awahtao xine, "Zae mase," āko mā toto oya xine. ⁴ Ritonōpo poe kowenu poetory tō mana opy-nanohtohkōme. Yrome popyra awahtao xine, toto zuno ehtoko. Ritonōpo poe jamihme mā toto popyra exiketō wānohtohme. Ritonōpo poe ajoajohpākō wānohnōko mā toto. Popyra exiketō wānopry zae mā rahkene. ⁵ Morara exiryke kowenu poetory tō omipona ehtoko. Ozehno xine toto exiryino rokē pyra toto omipona ehtoko. Yrome toto omipona zae exiry waro oexirykōke toto omipona ehtoko.

⁶ Morara exiryke roropa kowenu omi poe, kytinerūkō apiakāko sytatose kowenu tinerūme. Zae aerokurukohtao Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko erohnōko kowenu poetory tō mana. ⁷ Naeroro kowenu nepehmapotyā oya xine epehmatoko. Kure rokē tyritoko toto roropa emero porehme.

Imehnō maro zae rokē kuexirykō poko

⁸ Toeparo rokē osepekahpyra ehtoko imehnomo a. Epehmatoko toto. Mame imehnō pyno exikehpyra ehtoko. Imehnō pyno awahtao xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona matose. ⁹ Ynara tymeropose Ritonōpo a, "Opyty kara nohpo ahtao ipoko pyra ehtoko. Imehnō onetapara ehtoko. Imehnō mōkomory onematonanohpyra ehtoko, ĩkyryrykō onematonanohpyra ehtoko roropa. Imehnō kyryry poko penetara ehtoko roropa." Mame etyhpyryme ynara tykase Ritonōpo kyra xine, "Imehnō pyno ehtoko, osepyno oehtohkō saaro," tykase. Moro etyhpyry omipona awahtao xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona matose ipunaka. ¹⁰ Imehnō pyno awahtao xine, toto onyhtomara matose. Naeroro imehnō pyno awahtao xine, Ritonōpo nymeropohpyry omipona matose exīko emero porehme.

¹¹ Etatoko pahne, Jezu oepiry ropa waro matose. Naeroro ipakatyā sā ehtoko. Ritonōpo nymeropohpyry omipona kuahtao xine ipakatyā sā sytatose. Kyrixtu enetupuhpitoryhtao kyra xine okynaro aepiry ropa kynexine. Okyna hkopyra aepiry ropa mana seromaro. ¹² Kuesēkō oepiry ropa ėmepiry sā mana. Ėmehsasaka mana okynā pyra Jezu oepiry ropa exiryke. Naeroro kyyrypyrykō xihpyry surumekatone. Ritonōpo omipona rokē sehtone. Soutatu tō tpyreke mā toto onuopyra imehnō ehtohme. Mokaro sā se-

htone, Kuesēkō jamitunuru maro sehtone kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. ¹³ Zae rokē sehtone kuomirykō poko, kynyryrykō poko roropa, ihximyra kuehtohkōme imehnō neneryme. Eukuru enyryhtao emotyēkara sehtone. Etūpyra roropa sehtone. Imehnō nohpo poko pyra sehtone. Ajoajohpe pyra sehtone. Atatapoipyra sehtone. Imehnō zumoxike pyra roropa sehtone. ¹⁴ Kypenetatohkō poko kuahtao xine iiryryryme exīko sytatose. Naeroro kypenetatohkō poko pyra sehtone. Yrome Kuesēkō Jezu Kyrixtu ty-jamitunuru ekarōko kyra xine mana soutatu tō esē pyrou ekarory samo typoetory tomo a. Naeroro, "Ajamitunuru tyriko yna kurohtaka orēpyra yna ehtohme ōmipona," kahtoko Kyrixtu a.

Popyra imehnō Jezu poetory onyrypyra sehtone

14 Kure rokē ehtoko imehnō Jezu poetory tō maro. Jamihme pyra toto ahtao ro Jezu enetuputyry poko, eahmako toto amaro xine toto ehtohme. Oseosezuhpyra ehtoko toto maro, toto osenetupuhtoh poko. ² Toitoino Jezu poetory emero otuhnōko. Yrome imehnō mā jamihme hkopyra enetuputyryke tyra xine tōsē onōpyra, tonahsē rokē enahnōko mā toto. ³ Amarokō emero otuhnōko matose. Naeroro, "Popyra mokyro, zuaro pyra rokē mana," kara ehtoko imepū poko, tōsē onōpyra exikety poko. Morararo tonahsē rokē enahneme awahtao xine, "Popyra mokyro," kara ehtoko imepū poko, emero otuhkety poko. Typoetryme tyrise toto exiryke Ritonōpo a, "Popyra mokyro," kara ehtoko ipoko xine. ⁴ Zae pyra sytatose imepū poetory ekaroryhtao popyra kyra xine. Ritonōpo omipona mokyro mana. Zae ahtao, Ritonōpo rokē, "Zae mase," āko eya mana. Yrome azahkuru ahtao, "Azahkuru mase," āko mana. Tyjamitunuru rīko Kuesēkō mana ikurohtaka zae rokē ehtohme. Naeroro zae rokē exīko mokyro mā rahkene.

⁵ Toitoino matose ynara āko, "Sero ėmepiry tyoro mana, tia sātume mana," āko, atākyematohme roropa. Yrome imehnō mā ynara āko, "Ėmero ėmepiry oxisā ya," āko mana. Morohne poko osenetupuhtoko otupipyra oehtohkōme. ⁶ Toiro ėmepiry menekaryhtao Jezu poetory a atākyematohme, kure rokē Kuesēkō ritohme moro ėmepiry menekāko mana. Morararo tonahsē enapyryhtao eya kure rokē Kuesēkō ritohme moro enahnōko mana. "Kure mase Ritonōpo, senohne onekarohpyryme mana, ynanapyryme," karyke eya Ritonōpo a. Imepū mā tōsē onōpyra ahtao, kure Kuesēkō ekarōko roropa mana, "Kure mase," karyke eya roropa Ritonōpo a. ⁷ Kypokoino xine rokē pyra isene sytatose, kypokoino xine rokē pyra orihnōko roropa sytatose. ⁸ Isene kuahtao xine, kure Kuesēkō ritohme kyra xine isene sytatose. Kuorikyrykohtao, kure Kuesēkō ritohme orihnōko sytatose. Naeroro Kuesēkō poetoryme sytatose orihpyra ro kuahtao xine. Kuorikyrykohtao ipoetryme ro sytatose. ⁹ Kyrixtu kynorihne. Mame kynēsemāne ropa toorihxīpo orihpyra exiketō esēme ehtohme te, aorihtyā esēme ehtohme roropa. ¹⁰ Amarokō ke? Oty katoth, "Popyra

mokyro," äko matou imepÿ poko? Oty katoĥ, "Moky xihpyry," äko roropa matou? Yrome kymarokö emero Ritonöpo êpataka exïko kuapiakatoĥköme eya.

¹¹ Ynara tymerose Ritonöpo omiryne sero poko, "Orihpÿme ase, äko Kuesëkö mana.

Naeroro seropökö emero porehme tosekumuru po porohnöko mä toto jêpataka.

'Ritonöpo mase,' äko toĥ mä ya emero porehme," tykase, tymerose. ¹² Naeroro kymarokö emero Ritonöpo ezuhnöko sytatose kuehtopöpyrykö poko sero nono po.

Imehnö Jezu poetory azahkuru onyrippyra sehtone

¹³ Morara exiryke imehnö Jezu poetory tö onykerek-remara sehtone. Ynara rokë osenetupuhtoko, zae rokë sehtone imehnö Jezu poetory tö neneryme. Morara kuaĥtao xine, "Mokyro zae pyra mana," kara imehnö mana kypoko xine. Mäpyra zae pyra ehtoĥ poko kuaĥtao xine azahkuru exïko roropa mä toto kueneryköke. ¹⁴ Kuesëkö Jezu Kyrixtu poe ynara zuaro ase, töse onyry iirypyryme pyra mana, ahno naxikahpyry êpataka tyrise aĥtao ro, joroko zohme tokarose aĥtao ro imehnomo a ekamotoĥme ropa imeïpo. Yrome iirypyryme enetuputyryĥtao oya xine, morara aĥtao iirypyryme oya xine mana. ¹⁵ Imepÿ Jezu poetory zae pyra ehtoĥ poko tyrise kyya xine aĥtao töse onyryke kyya xine mokyro pyno nymyry pyra sytatose. Toto pyno Kyrixtu exiryke kynorihne toto pynanoĥtoĥme. Naeroro toto pyno sehtone roropa. Eya xine popyra moro töse onyryĥtao kyya xine, onöpyra sehtone toto maro kuaĥtao xine. ¹⁶ Otaräme onyripykö kure oya xine repe, yrome imehnomo a otaräme popyra mana. Morara aĥtao tomeseke ehtoko imehnö onyporemäkapopyra oehtohköme roropa. ¹⁷ Ynara exiryke, Kuesëköme Ritonöpo enetuputyryĥtao kyya xine töse poko torëtyke pyra sytatose, eukuru tökeĥko poko roropa. Yrome kure ehtoĥ poko enetupuhnöko sytatose te, imehnö pyno kuehtohkö poko, täkye kuehtohkö poko Ritonöpo zuzenu poe, enara osenetupuhnöko sytatose Ritonöpo enetuputyryĥtao kyya xine Kuesëköme. ¹⁸ Morarame Kyrixtu omipona kuaĥtao xine Ritonöpo zamaro sytatose exïko, imehnomo a roropa kure sytatose exïko.

¹⁹ Naeroro orëpyra sehtone osepeme kuexirykö poko imehnö maro. Satakoreĥmatone orëpyrahxo kuehtohköme Kyrixtu enetuputyry poko kyya xine. ²⁰ Ritonöpo nyrihpyry imepÿ kuroĥtao onyryhmara sehtone azahkuru kuexirykö poko. Emero rokë onöpopyra ehtoko imehnomo a ise pyra toto aĥtao. Emero töse kure kuohköme repe, yrome ahno nyrihpyry zotÿpyryme toehse aĥtao joroko zohme, moro onöpyra sehtone imehnö iirypyryme riporyino. ²¹ Zae sytatose, imehnö iirypyryme onyripyra kuaĥtao xine. Otaräme kyya xine töse onyry kure, jehnahpyry enyry roropa kure. Yrome imepÿ Jezu poetory a morohne onyry iirypyryme aĥtao onöpyra sehtone ipunaka. ²² Emero rokë onyry kure oya xine aĥtao moro poko epyrypara ehtoko. Moro poko osenetupuhtoko Ri-

tonöpo neneryme rokene. Mame zae ehtoĥ waro awaĥtao xine zae rokë ehtoko. Zae ehtoĥ poko rokë awaĥtao xine, täkye matose exïko. ²³ Yrome, "Nary," karyĥtao oya xine, "Otaräme senohne onyry ya popyra mana," karyĥtao oya xine, mame moro onyryĥtao oya xine, popyra matose Ritonöpo a exïko. Zae ehtoĥ tone-tupuhse oya xine repe. Yrome zae ehtoĥ poko pyra mexiatose. Morara exiryke zae ehtoĥ enetuputyryĥtao oya xine yrome tyorö poko awaĥtao xine oorypyrykö poko matose.

Imehnö Jezu poetory tö akoreĥmary pokotäkye toto ehtoĥme

15 Orëpyra kuaĥtao xine Jezu enetuputyry poko, imehnö jamihme hkopyra exiketö sakoreĥmatone, toetuarimarykö poko poremäpyra toto ehtoĥme. Kypenetatoĥkö poko rokë pyra sehtone. ² Imehnö Jezu poetory tö sakoreĥmatone, orëpyrahxo toto ehtoĥme Jezu enetuputyry poko, täkye roropa toto ehtoĥme. ³ Morararo Kyrixtu kynexine. Typenetatoĥ poko pyra kynexine. Ynara tymerose Ritonöpo omiryne moro poko, "Okerekerematopöpyry sä opoihtononomo a, ykerekereämäko mä toto ypoihtöko roropa mä toto," tykase Jezu Tummy a. ⁴ Emero Ritonöpo omiry tymerose kuamorepatohköme, kure kuexirykö eraximatoĥme roropa kyya xine. Ritonöpo omiry omipona kuaĥtao xine atäkyemäko sytatose. Kuetuarimarykö poko penekeĥpyra roropa sytatose. Kure kuehtohkö oneraximakeĥpyra sytatose. ⁵ Ritonöpo poe poremäpyra sytatose kuetuarimarykoĥtao. Ritonöpo poe atäkyemäko sytatose. Naeroro ynara äko ase Ritonöpo a opoko xine, "Romapökö akoreĥmako Papa, Omükuru Jezu Kyrixtu sä toto ehtoĥme ipoenopyry ke eya xine. Morara aĥtao oxisä osenetupuhnöko mä toto. ⁶ 'Kure mase Ritonöpo, Kuesëkö Jezu Kyrixtu zü kurä mase,' äko mä toto oximöme," äko ase Ritonöpo a.

Jezu Kyrixtu poko omi kurä etary poko juteutökara a

⁷ Mame imehnö Jezu poetory pyno ehtoko, opyno xine Kyrixtu ehtoĥ samo. Imehnö Jezu poetory pyno awaĥtao xine, "Kure Ritonöpo mä rahkene, ipoetory tö osepyno exiryke," äko mä toto oeneryköke. ⁸ Etatoko pahne, juteu tö akoreĥmaneme toehse Kyrixtu, zae Ritonöpo ehtoĥ waro toto ehtoĥme. Aparäo tö zurutopöpyryae ro Ritonöpo a tooehse ynororo, ⁹ juteutökara akoreĥmatohme roropa, "Kure mase Ritonöpo," katoĥme eya xine typynanopyrykö poko eya. Ynara tymerose Ritonöpo omiryne, "Morara exiryke, 'Kure mase Ritonöpo,' äko ase juteutökara netaryme.

Eremiäko ase kure oehtoĥ poko," tykase. ¹⁰ Ynara tymerose roropa, "Atäkyematoko juteutökara, Ritonöpo nymenekatyä maro (juteu tö maro)," tykase. ¹¹ Ynara tymerose roropa Tawi a, "Kure Kuesëkö tyritoko juteutökara.

‘Orëpyra mase Ritonõpo,’ kahtoko eya emero porehme,”
tykase, tymerose. ¹² Ynara roropa tymerose Izaja a,
“Jesi pary enurũko mana.

Orëpyra exĩko mana, juteutõkara esẽme.
Mame mokyro enetuputyryke tyya xine tosẽkõme,
kure toexirykõ eraximãko mã toto,”
tykase.

¹³ Ritonõpo poe kure kuehtohkõ eraximãko sytatose.
Naeroro ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine, “Papa
kapuaono, opoetory tõ äkyemapoko, torëtyke pyra
tyriko toto oenetuputyryke eya xine. Mame Ouzenu
jamitunuru ke orëpyrahxo tyriko toto, kure toehtohkõ
eraximãko pokoko,” ãko ase opoko xine.

Orëpyra Pauru ehtopõpyry pokoko pape merory pokoko

¹⁴ Wekyry tomo, ynara osetupuhñõko ase opoko
xine, kure ehtoh pokoko matose kokoro rokene. Tuaro-
hxo roropa matose. Naeroro imehnõ amorepary waro
matose. ¹⁵ Yrome sero pape meroryhtao ya, orëpyra sã
ourutorỹko ase wenikehpyra oehtohkõme ynekaroh-
pyry pokoko. Orëpyra ase, Ritonõpo a tymenekase
jexiryke. ¹⁶ Jezu Kyrixtu poetoryme tymenekase ywy ju-
teutõkara amorepatohme. Ritonõpo maro oturukety
sã ase erohnõko, juteutõkara amorepary pokoko Jezu
Kyrixtu enetupuhñõme eya xine. Juteutõkara Jezu
enetuputyryhtao, Ritonõpo omipona exĩko mã toto.
“Imehxo mase, yna esẽ mase,” ãko mã toto Ritonõpo
a. Mame morara kary etaryke tyya tãkye Ritonõpo
exĩko mana. Mame kure exĩko roropa mã toto Ri-
tonõpo neneryme, aosenetupuhñõko tyrise exiryke
Ritonõpo zuzenu a. ¹⁷ Jezu Kyrixtu maro jexiryke tãkye
rokẽ ase jerohtoh pokoko, Ritonõpo nyrohmanohpo-
topõpyry pokoko ya. ¹⁸ Pake Kyrixtu poe juteutõkara
amorepary pokoko exiase, enetupuhñõme toto a, Ri-
tonõpo omipona toto ehtohme. Aomipona toehse mã
toto jomiry etaryke tyya xine te, kure jehtopõpyry en-
eryke roropa tyya xine. Morara kary pokoko ihximyra
ase. ¹⁹ Ritonõpo jamitunuru eneryke tyya xine te,
kurãkõkara kurãkatopõpyry eneryke tyya xine roropa
Ritonõpo omipona toehse mã toto, Ritonõpo zuzenu
jamitunuru ymaro exiryke. Naeroro jytoryhtao
Jerusarẽ poe Iriia pona ynara ase, “Kyrixtu ene-
tuputyryhtao oya xine opynanohtorỹko Ritonõpo
mana,” asene imeimehnõ netaryme pata tõ punero.
²⁰ Moinoro omi kurã pokoko imehnõ amorepary se ase.
Kyrixtu pokoko onetapitopyra exiketõ amorepary se ase
toto patary poro, Kyrixtu waro pyra ro toexirykõke.
²¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiryke moro pokoko,
“Zuruhñõ ipoko mã enẽko mã toto.
Onetapitohnõ mã enetupuhñõko mã toto,”
tykase. Naeroro Kyrixtu onetapitopyra exiketõ zurũko
ase ipoko.

Toytory se Pauru ehtopõpyry pokoko Roma pona

²² Moinoro oenese xine jytory se exiase repe. Yrome
tokurehse ywy, imehnõ Jezu onetapitopyra exiketõ

amoreparyke ro ya omi kurã pokoko. ²³ Yrome seromaro-
ro jerohtoh taro tõtyhkase. Naeroro oenese xine jytory
se ase. ²⁴ Otarãme ytõko ase rahkene oenese xine. Ex-
pania pona jytoryhtao oenerykõ se ase. Morarame
okynã pitiko amaro xine jahtao, otarãme jakorehmãko
matose Expania pona jytotohme. ²⁵ Yrome seromaroro
Jerusarẽ pona ytõko ase aporo, Jezu poetory tõ
Jerusarẽpõkõ akorehmase. Ynara exiryke, ²⁶ Jezu poet-
ory tõ Masetonia po te, Kyrexia po roropa tytinerũkõ
ekarory se toehse, pitiko rokẽ pyra, tymõkomokãkara
akorehmatohme, Ritonõpo poetory tõ akorehma-
tohme Jerusarẽ po. Mokaro tinerũ arose ytõko ase
Jerusarẽpõkõ a ekarotohme. ²⁷ Mokaro Maseto-
niapõkõ juteutõkara, Kyrexiapõkõ roropa juteutõkara.
Jezu tonetupuhse eya xine tamorepase toexirykõke
Jerusarẽpõkõ a. Naeroro tytinerũkõ ekarory se mã
toto juteu tomo a, etuarimaketomo a. Juteutõkara
tỹkyryrykõ apiakary kure ya mana juteu tõ akorehma-
tohme atakorõme toexirykõke. ²⁸ Morarame moro
tinerũ tokarose ya ahtao eya xine, mokaro nekaroh-
pyry tytororo ekarõko ase juteu tomo a, Jerusarẽpõko-
mo a. Morotoino ytõko ase oenese xine, Expania pona
jytoryhtao. ²⁹ Mame oya xine toytose jahtao, ouru-
torỹko ase itamurume Kyrixtu nyrytyã kurã pokoko.
Imehñõ motye kure jyriko ynororo. Moro pokoko ouru-
torỹko ase tãkye oehtohkõme.

³⁰ Wekyry tomo, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu tonetupuhse
roropa oya xine, imehnõ pyno matose roropa Ri-
tonõpo zuzenu nae oexirykõke, ãmorepanekõme.
Aomipona matose. Naeroro ajohpãme sã õtururuko-
htao Ritonõpo a yronymyryme oturutoko ypoko,
orëpyra jehtohme jerohtoh pokoko. ³¹ “Pauru ewomako
Papa, onyhtomara Juteapõkõ ehtohme, onetapara
õmipona pyra exiketõ ehtohme,” kahtoko Ritonõpo a.
“Tãkye opoetory tõ tyriko Papa, Jerusarẽpõkõmo. Pau-
ru narohpyry apoiry pokoko tyya xine, tãkye tyriko toto
Papa,” kahtoko Ritonõpo a. ³² Mame morararo õturu-
rukohtao Ritonõpo a ypoko tãkye ase exĩko toe-
porehkase jahtao oya xine, jaropory se Ritonõpo ah-
tao. Mame kure oturũko sytatose oximaro toehse
kuahtao xine. ³³ Jakorõ tomo, Ritonõpo poe torëtyke
pyra sytatose. “Papa kapuaono, Romapõkõ pyno exiko.
Ewomako toto,” ãko ase Ritonõpo a. Naeroro oewoma-
torỹko mana.

Aosekazumatopõpyrykõ Pauru a

16 Kuoryxirykõ Pepe aropõko ase oya xine. Jezu
poetoryme ynororo. Sẽkerea po Jezu poetory tõ
akorehmaneme mana. ² Naeroro kure mokyro tyri-
toko, oya xine toytose ahtao. Osa ekarotoko eya at-
apyikõ tao. Kuesẽkõ pokoino mokyro tyritoko kure.
Toipe Ritonõpo poetoryme kuahtao xine imehnõ Jezu
poetory riiko sytatose kure. Tuhkãkõ takorehmase ro-
ropa eya. Ywy roropa takorehmase eya tytapyĩ tao.
Naeroro takorehmane se ynororo ahtao akorehma-
toko.

³ “Kure pãna matou?” kary se ase Pirixira a, Akira a
roropa. Ymaro erohketõme toto exiryke Kyrixtu Jezu

erohtoh poko. ⁴ Osepyno pyra toh kynexine. Orikyise toh kynexine ypynanohtohme. Naeroro, "Kure mase," kary se ase eya xine. Ywy rokë kara, tuhkäkõ Jezu poetory tõ roropa juteutõkara, "Kure mase," kary se ynanase toto a. ⁵ "Kure pãna matou?" kary se roropa ase Jezu poetory tomo a oximõme exiketomo a itapyikõ tao.

"Kure pãna mano, jepe Epeneto?" kary se ase Epeneto a. Mokyro osemazupu Kyrixtu enetupuhne moero Azia po. ⁶ "Kure pãna mano Maria?" kary se ase. Yronymyryme mokyro nerokuase äkorehmarykõ poko. ⁷ "Kure pãna matou Ätoroniku, Junia maro?" kary se ase. Juteu tõ mokaro ysamo. Ymaro äpuruhyry tao toh nexiase. Mokaro warohxo Peturu tõ mana. Jezu poetoryme toehse toto osemazuhme onenetupuhpyra ro jahtao.

⁸ "Kure pãna mã Äpyriato? Opyno ase ipunaka Kuesëkõ poetoryme oexiryke. ⁹ Kure pãna mã Upanu?" kary se ase. Yna maro erohketyyme ynororo, Kyrixtu erohtoh poko. Extaki a roropa, "Kure pãna mã moero? Opyno ase. Jepeme mase," kary se ase. ¹⁰ "Kure pãna mano Apere?" kary se ase. Kyrixtu onurumekara mokyro ehtopõpyry waro ase. Tuhke tyhtomase ynororo Kyrixtu enetuputyryke eya yrome poremäpyra ynororo. "Kure pãna matou?" kary se ase roropa Arixtopuru tomo a, itapyitaõkõ maro. ¹¹ "Kure pãna mã Erotião?" kary se ase. Juteume mokyro ysamo. Mokaro a roropa Jezu poetory tõ Nasezu tapyitaõkõmo a, "Kure pãna matou?" kary se ase roropa mokaro a.

¹² "Kure pãna matou Tyrypena, Tyrypoza roropa?" kary se ase. Erohnõko mã toto Kuesëkõ erohtoh poko. Jepe kurano a, Perexiti a, "Kure pãna mano?" kary se ase roropa, erohketyyme nymyry exiryke Kuesëkõ erohtoh poko. ¹³ "Kure pãna matou?" kary se ase Rupo tomo a, jë maro. Erohkety orëpyra nase Kuesëkõ erohtoh poko. Jë roropa Tumükurume sã jyriase kure rokene. ¹⁴ "Kure pãna matou Axikyrito te, Perekõti te, Eremese te, Pataropa te, Eremasa te, emero Jezu poetory tõ amarokõ maro. Kure pãna matou?" kary se ase oya xine. ¹⁵ "Kure pãna matou?" kary se ase Piroroku tomo a Juria maro te, Nereu tomo a aoryxiry maro, Orõpa a te, emero Ritonõpo poetory tõ roropa imaro xine.

¹⁶ Oseahmatoko atakorõmãkõ sã oexirykõke. "Kure pãna matou?" kary se oya xine Kyrixtu poetory tõ taro, emero porehme.

Tuaro ehtoko azahkuru amorepananõ oenekunopyrykõino

¹⁷ Wekyry tomo, ynara kary se ase oya xine. Tome-seke ehtoko tyorõ poko ämorepanekõ poko.

Ämorepatopõpyrykõ tyorõmary se mã toto. Oseosezuhnõko mã toto oxiehno Jezu poetory ritohme. Jezu enetuputyry rumekapory se mã toto imehnomo a. Ämorepatopõpyrykõ rumekapory se mã toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko. ¹⁸ Morara kananõ mã Kuesëkõ Kyrixtu erohtoh poko pyra mã toto. Type-netatoh poko rokë mã toto. Omi kurã ke sã imehnõ enekunohnõko mã toto. Tuaro pyra exiketõ pyry-paryke roropa tyya xine toto enekunohnõko mã toto. Naeroro mokaro poko tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkõme. ¹⁹ Omi kurã omipona oehtohkõ poko zuaro imehnõ mana emero. Naeroro tãkye ase opoko xine. Kure ehtoh poko zuaro oexirykõ se ase. Yrome iirypyryme ehtoh poko tuaro pyra oexirykõ se ase. ²⁰ Ritonõpo poe torëtyke pyra sytatose. Okynã pyra joroko tamuru amixihnõko mã Ritonõpo opupurukõ zopikoxi. Ijamitunuru enahkapõko mana ohtomazomopyra xine aehtohme.

Kuesëkõ Jezu kure oritorõkyo mana.

²¹ "Kure pãna matou?" kary se Timoteu tõ oya xine. Ymaro erohketyyme ynororo. Morararo Ruxiu te, Jasão te, Soxipatoro, enara. "Kure pãna matou?" kary se mã toto oya xine. Juteu tõ mokaro ypanõkomo.

²² Ywy ase, Terexiu, sero pape merone. Ywy roropa, "Kure pãna matou?" kary se ase oya xine, Jezu poetory tomo.

²³ Sero tapyi esë roropa Kaju, "Kure pãna matou?" kary se roropa mana. Itapyi tao Jezu poetory tõ mã oximõnõko. Eraxitu roropa. Sero pata tinerü eraseme ynororo. "Kure pãna matou?" kary se ynororo oya xine. Kuatedu roropa morara kary se roropa oya xine.

²⁴ "Kure rokë Romapõkõ tyriko Papa," äko ase Kuesëkõ Jezu Kyrixtu a.

"Kure mase Ritonõpo imehxo," katopõpyry Pauru a

²⁵ "Kure mase Ritonõpo. Emero motye tuisamehxo mase," sykatone. Ynororo rokë orëpyra kyrirykõ waro mana, Jezu enetuputyry poko poremäpyra kuehtohkõme. Omi kurã poko imeimehnõ amorepase ytoytoase Jezu Kyrixtu poko. Pake Ritonõpo tõsenetupuhpõpyry onekaropyra kynexine seropõkomo a. ²⁶ Yrome seromaroro jarao tõsenetupuhpõpyry tyripose Ritonõpo a. Urutõkõ nymerotyã ae tõsenetupuhpõpyry poko emero patapõkõ tuarõtanohpõko Ritonõpo mana enetupuhpõme toto a, tõmipona roropa toto ehtohme.

²⁷ Toiro Ritonõpo mana. Ynoro rokë tuaro mana emero porehme. Naeroro, "Kure mase Ritonõpo, emero motye imehxo mase," kakehpyra sehtone eya, Jezu Kyrixtu tonehpose eya exiryke kyya xine. Enara.

1 KORĪTIU

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme Pauru kynexine. Tynymerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Korĩtopõkõ neneryme. Tynymerohpyryae toto tamorepase eya imehnõ motye kure osekaropyra toto ehtohme, imehnõ motye tuaro osekaropyra toto ehtohme roropa. Toto tamorepase roropa eya tyyrypyrykõ xihpyry poko pyra toto ehtohme. Typye exiketõ turuse eya zae ehtoh poko, pytara ro exiketõ roropa turuse eya zae ehtoh poko tuaro toto ehtohme. Toto tamorepase oximõme toto ehtoh poko Ritonõpo poko kure rokẽ toto ehtohme Ritonõpo a.

1 Ynanymerohpyry moro onenerykõme Jezu poetory tomo, Korĩtopõkomo. Ymaro Soxitene nase sero merory poko. Jakorõme ynororo Jezu enetuputyryke tyya. Ywy ase Pauru. Ritonõpo nymenekahpyryme ase, imehnõ amorepaneme, Jezu Kyrixtu poko.

² Ynanymerohpyry moro Korĩtopõkõ neneryme Ritonõpo poetory tõ neneryme, Jezu Kyrixtu enetupuhnanõ neneryme. Toahmase matose eya tymaro oehtohkõme. Imaro toehse matose, Jezu Kyrixtu a tukurākase oexirykõke, emero Kuesẽkõ Jezu enetupuhnanõ maro, emero pata tõ punero.

³ Ynara āko ase Ritonõpo a opoko xine, "Papa kapuaono, kure rokẽ opoetory tõ tyriko. Torẽtyke pyra tyriko toto," āko ase. Morara āko ase Jezu Kyrixtu Kuesẽkomo a roropa, enara.

Kyrixtu maro kure kyritoryko Ritonõpo mana

⁴ Kokoro rokẽ kure oritorỹko Ritonõpo mana Tumũkuru Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Naeroro, "Kure mase Papa," āko ase Ritonõpo a opoko xine.

⁵ Kyrixtu maro oexirykõke emero nae exiketõ sã matose. Imaro oexirykõke orẽpyra exiko matose omi kurã poko imehnõ zururu poko. Otupipyra roropa matose zae ehtoh waro oexirykõke. ⁶ Kyrixtu poko onetahpyrykõ tonetupuhse oya xine yronomyryme. Naeroro aomipona matose. ⁷ Emero nae exiketõ sã matose, Ritonõpo zuzenu nekarory emero mapoiatose. Jezu Kyrixtu Kuesẽkõ enehpõko ropa Ritonõpo mana seropõkõ neneryme emero. Aepyry ropa eraximaryme oya xine Ritonõpo zuzenu nekarory mapoiatose. ⁸ Kokoro rokẽ porempãpyra oritorỹko Ritonõpo mana onenetupuhkehpyra oehtohkõme, tyyrypyhpyke pyra oehtohkõme Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu oepyry ropahatao. ⁹ Zae rokẽ Ritonõpo mana kyya xine. Eya toahmase matose, Tumũkuru marõme oehtohkõme, Jezu Kyrixtu Kuesẽkõ epeme oehtohkõme.

**"Atapiakãko Jezu poetory tõ mana, oty katohme?"
katopõpyry**

¹⁰ Wekyry tomo, Kyroe ekyry tõ juruase opoko xine, õsezusezukurukõ poko. Naeroro ynara kary se ase oya xine, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu poetoryme oexirykõke, os-

osezuhpyra ke ehtoko. Osepyno ke ehtoko yronomyryme. Oxisã enetupuhkoko. Oxisã tuaro ehtoko. ¹² Yrome toitoine matose ynara āko, "Pauru maro rokẽ ase," āko. Imehnõ, "Aporu maro rokẽ ase," āko. Imehnõ, "Peturu maro rokẽ ase," āko roropa. Imehnõ, "Kyrixtu maro rokẽ ase," āko. Atae pyra matose, oxiehno exiketõ samo. ¹³ Mame atae pyra awahtao xine Kyrixtu apiakãko sã matose. Ywy Pauru orihpyra exiase wewe poko omyakãkõme, oorypyrykõ korokatohme. Naeroro, "Pauru poetoryme tõpurihkase ywy," kara ehtoko. "Kyrixtu poetoryme ase," kahtoko rokene. Oseosezuhpyra ehtoko.

¹⁴ Morara exiryke tãkye ase oẽpurihkara xine jexihpyry poko. Asakoro rokẽ tõpurihkase ya, Kyrixpu, Kaju, enara rokene, ¹⁵ "Typoe rokẽ tõpurihkase toto Pauru a, typoetoryme," karyino. ¹⁶ Aõ, imepỹ roropa tõpurihkase ya, Extepana, jekyry to maro. Imehnõ tõpurihkase ya ahtao zuaro pyra ase, tuenikehse. ¹⁷ Kyrixtu a tonyohse ywy ahno õpurihkatohme pyra. Jenyohne typoko imehnõ amorepatohme. Toto amoreparyhtao ya zuaro exikety omiry sã pyra jomiry nexiase. "To! Pauru emese kure imehnõ amorepary poko," kamexiporyino. Emese kure jomiry ahtao ynara kara mehtory, "Orẽpyra Jezu Kyrixtu mana. Iiryryymãkõ kurãkary waro kuhse mana. Toorihse toexiryke kukurãkatorỹko mana," kara mehtory. "Pauru emese kure mana," mykatory rokẽ otarãme.

Kyrixtu mokyro, Ritonõpo jamitunuru, ituarõnory, enara

¹⁸ "Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kukurãkatohkõme," kary poko ynara āko Ritonõpo nukurãkatyamo, "Tyjamitunuru ke Ritonõpo kukurãkatorỹko mana toorihse Jezu exiryke kymyakãkõme," āko mã Ritonõpo nukurãkatyamo. Yrome apotoimo htaka ytoketõ ynara āko, "Oty katoh toorihse nae? Toiparo rokẽ toorihse," āko toto ajohpe rokene. ¹⁹ Moro poko ynara tymerose Ritonõpo omiryryme, "Zuaro exiketõ mã tyya xine rokẽ zuaro mã toto.

Yrome zuaro pyra toto ripõko ropa ase. Seropõkomo a tuarohxo mã toto, yrome ya zuaro pyra toh mana,"

tykase Ritonõpo pake. ²⁰ Morara exiryke otara āko zuarohxo exiketõ nae Ritonõpo a? Otara āko orēpyra oturuketõ roropa nae? Imehnõ ezuezuhnanõ roropa? Otara āko toh nae Ritonõpo a? Arypyra, "To! Zuarohxo mā toto," āko Ritonõpo onenetupuhpynomo sero nonopõkomo. Yrome Ritonõpo a zuaro pyra mā toto ipunaka. "Zae ynanase Ritonõpo a zuarohxo yna exiryke," āko toh mā repe. Azahkuru rokē morara āko mā toto.

²¹ "Ajohpanorykomo," āko Jezu onenetupuhpynõ mā yna omiry poko Jezu enetuputyry poko. "Zuaro pyra matose," āko mā toto yna a. "Toiparo rokē Jezu toorihse," āko mā toto. Yrome Ritonõpo tuarohxo ipunaka. Morara exiryke Jezu onenetupuhpynõ tuaro pyra tyripose, tamoreme xine Ritonõpo waro existaromepyra toto ehtohme. Yrome Jezu poko oturunohntao rokē iirypyrymākõ kurākāko ropa mana, Jezu enetuputyryhtao eya xine. Morara tyripose Ritonõpo a. ²² Ynara āko juteu tomo, "Ritonõpo jamitunuru enepoko yna a zuaro yna ehtohme. Ritonõpo jamitunuru eneporyhtao yna a, aomipona yna exiry," āko juteu tō repe. Mame juteutõkara ynara āko roropa, "Zuaro pyra yna ehtoh etary se ynanase. Zuarohxo exiketõ omiry etaryhtao yna a Ritonõpo poe aexiry ynanenetuputyry," āko mā kyreku tomo. ²³ Yrome mokaro sā pyra ynanase. Ynara āko rokē ynanase, "Kyrixtu toorihse, okurākatohkõme, iirypyryme pyra oehtohkõme," āko ynanase. Mame morara karyhtao yna a juteu to netaryme tohne exiko mā toto. Morararo morara karyhtao kyreku tō netaryme, "Ajohpe rokē moro," āko mā toto. ²⁴ Yrome Ritonõpo nymenekatyamo a, "Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kymyakākõme," kary zae mana juteu tomo a, juteutõkara a roropa. Eya xine Jezu Kyrixtu Ritonõpo jamitunuru enepõko mana, kukurākarykohtao. Eya xine zuaro Ritonõpo mana. Morara exiryke Tumūkuru tyrise iirypyrymākõ pynanohneme. ²⁵ "Ritonõpo zuaro pyra mana," āko onenetupuhpynõ repe. Yrome ahno motye zuaro Ritonõpo mana. "Ritonõpo jamihme pyra mana," āko roropa onenetupuhpynõ repe. Yrome emero motye jamihme mana.

²⁶ Wenikehpyra ehtoko wekyry tomo, oehtopõpyrykõ poko onymenekara ro awahtao xine. Tuhke pyra mexiatose, zuaro exiketomo. Tuhke pyra mexiatose tamuximākomo. Tuhke pyra roropa mexiatose tymõkomo ke exiketomo. ²⁷ "Tuaro pyra mokaro mana," āko onenetupuhpynomo. Yrome mokaro tymenekase Ritonõpo a typonõme toto ritohme, tuaro exiketõ hxiropotohme. "Tuisame pyra mokaro," āko onenetupuhpynõ roropa. Yrome tymenekase roropa Ritonõpo a, toto typonõme toto ehtohme tamuximākõ hxiropotohme roropa. ²⁸ "Mokaro xihpyry," āko onenetupuhpynomo. "Otyme kure nahe?" āko. "Typahsēme rokē mokaro," āko roropa toh mā repe. Yrome tonetupuhnanõ tymenekase Ritonõpo a onenetupuhpynõ penetatoh jamitunuru enahkapotohme. ²⁹ Morara tyrise Ritonõpo a kure toexirykõ poko epyrypara ahno ehtohme tōpataka. ³⁰ Māpyra Ritonõpo a typynanohse matose,

Jezu Kyrixtu marõme oehtohkõme. Zuaro toehtoh ekarõko kyya xine mana. "Zae matose ya," āko Ritonõpo kyya xine, Jezu a tukurākase kuexirykõke. Ritonõpo poenõme kure kyriatose. Kukurākatamitukõ topehmase eya toorikyry ke rahkene. ³¹ Morara exiryke ynara tymerose Ritonõpo omiryryme, "Oepyryparykõ se awahtao xine Kuesēkõ nyrihpyry poko rokē epyrypatoko," āko.

Kyrixtu exixihmatopõpyry ekarory poko

2 Wekyry tomo, "Imepỹ poko Korĩtopõkõ anamorepara ase, Jezu Kyrixtu poko rokē toto amorepāko ase," ase ukurohtao rokene, ytopyra ro jahtao oya xine. Jezu orikyhpyry poko āmoreparykõ se nymyry exiase. Naeroro oehsene oya xine jahtao, jomiry tupime pyra nexiase. Jatamorepatopõpyry poko jepyrypary se pyra exiase, "Pauru otyro waro emero," kara imehnõ ehtohme. Ritonõpo osenetupuhthoh ekarory se exiase oya xine. Zae omi ekarory se exiase. Apitoryme aomiry waro pyra exiatose. Yrome seromaroro jarao mana. ³ Morara exiryke oya xine toytose jahtao, zehno exikety omiry sā pyra jomiry nexiase. Tykytyky tykase ywy zuno jehtopõpyryke azahkuru se pyra jexiryke Ritonõpo a. ⁴ Zae omi ekaroase oya xine. Zuaro exiketõ omiry sā pyra jomiry nexiase. Yrome Ritonõpo jamitunuru ke kuamorepatose. Morarame jomiry etaryke oya xine otuarõtanohpoatose Ritonõpo zuzenu, tyjamitunuru eneporyke oya xine. ⁵ Naeroro Jezu tonetupuhse oya xine, ahno tuarõnory ke pyra, Ritonõpo jamitunuru poe rokē Jezu tonetupuhse oya xine.

Zuaro Ritonõpo ehtopo

⁶ Ritonõpo zuzenu omipona exiketõ maro zuaro exikety sā oturũko ase. Yrome Jezu onenetupuhpynõ zuaro ehtoh sā pyra jomiry mana. Itāhpopātyā zuaro ehtoh sā pyra roropa mana. Axĩtao rokē itāhpopātyā mana sero nono po. ⁷ Emero motye zuaro Ritonõpo mana. Aomiry ekarõko ase oya xine zuaro oehtohkõme. Pake tokare pyra Ritonõpo osenetupuhthopõpyry kynexine. "Umūkuru enetupuhnanõ kurākāko ase aorikyryke toto myakāme. Umūkuru sā exiko mā toto," tykase Ritonõpo tyya rokene, sero nono onyripyra ro tahtao. Morara katopõpyry tokare pyra kynexine aporo. Seromaroro jarao mā rahkene. ⁸ Yrome Ritonõpo osenetupuhthopõpyry waro pyra seropõkõ tuisary tō kynexine. Zuaro tahtao xine Kuesēkõ onexixihmapopyra toh exiry wewe pokona. Emero motye Kuesēkõ kure exiry mana, tuisamehxo exiry, enara. ⁹ Moro poko ynara tymerose Ritonõpo omiryryme, "Tynekarory kurā kurākāko Ritonõpo mana ekarotohme typyno exiketomo a. Onenepitopyra seropõkõ mana, onetapitopyra roropa, onenetupuhpitopyra roropa mā toto Ritonõpo nyrihpyry kurā poko, tynekaroryme typyno exiketomo a,"

me tymerose. ¹⁰ Yrome moro poko kymarokō tutuarō-tanohipose Ritonōpo zuzenu a, Ritonōpo nenetuputyhy-pyry poko. Tuzenu tonehpose kukurohtaka xine zuaro kuehtohkōme. Emero oneto Ritonōpo zuzenu mana. Ritonōpo osenetupuhtoh waro mana zuaro pyra imehnō ahtao ro. ¹¹ Kuosenetuputyrykō waro pyra imehnō mana. Kymarokō rokē zuaro. Moro saaro Ritonōpo zuzenu rokē Ritonōpo osenetuputyry waro mana. ¹² Jezu enetupuhnōko sytatose. Naeroro Jezu onenetupuhpynō zuzenu kukurohtao xine pyra mana. Ritonōpo zuzenu rokē tonehpose Ritonōpo a kukurohtaka xine, kuamorepatohkōme, emero inekarohpyry waro kuehtohkōme.

¹³ Morara exiryke ahno a rokē pyra tamorepase ynanase. Ritonōpo zuzenu a tamorepase ynanase. Naeroro kytamurukō namorepatopōpyry ke pyra imehnō amorepāko ynanase. Ritonōpo zuzenu namorepatopōpyry ke rokē Zuzenu nae exiketō amorepāko ynanase. ¹⁴ Yrome Ritonōpo zuzenu maro pyra exiketō inekarotyā anapoipyra mā toto onenetupuhpyra toexirykōke. "Otāto tynekarory ekarōko Ritonōpo nae?" āko mā toto. "Oty katohme moro apōiko mokaro nae?" āko roropa toh repe oseya rokene, Ritonōpo zuzenu maro pyra exiketomo. Ynara exiryke, Ritonōpo zuzenu nae exiketō rokē inekarotyā kure exiry enetupuhnōko. ¹⁵ Ritonōpo zuzenu nae awahtao xine emero rokē toehse ahtao zae ehtoh enetupuhnōko matose. Mame ōmirykō eunopyry se imehnō ahtao oneunohpyra ekurehnōko mā toto, zae rokē oexirykōke. ¹⁶ Ynara tymerose Ritonōpo omiryke. "Ritonōpo osenetupuhtopōpyry waro pyra imehnō mana.

Amorepary waro ehsaromepyra roropa mā toto.

Tamorepaneke pyra ynororo mana ipunaka.

Tamoreme zuaro ynororo,"

āko.

Māpyra Kyrixtu poe osenetupuhnōko sytatose, kukurohtao xine Zuzenu exiryke.

Ritonōpo poetory tomo

3 Wekry tomo, tomeseke sā oturūko ase oya xine, Jezu enetupuhsenā sā oexirykōke, Ritonōpo zuzenu omipona nymyry pyra oexirykōke roropa. Ritonōpo zuzenu maro nymyry awahtao xine tyoro jotururu exiry oya xine. Yrome aomipona pyra oexirykōke Jezu waro pyra exiketō zururu sā ourutoryko ase. ² Poeto pitiko ahtao suhsu ke auhpāko jē mana. Poeto pitiko sā matose Ritonōpo enetuputyry poko. Morara exiryke Ritonōpo omiry tupimākara rokē ekaroase oya xine. Aomiry tupimā onetara mexiatose enetupuhsenā sā oexirykōke. Morararo matose seromaroro. Aomiry tupimā onetara ro matose, ³ Jezu onenetupuhpynō sā oexirykōke, Zuzenu maro pyra exiketō samo. Zumoxike matose. Oseosezuhnōko roropa matose. Morara awahtao xine Jezu onenetupuhpynō sā matose, Zuzenu maro pyra exiketō samo. Naeroro tupimā ke āmorepara xine ase. ⁴ Ynara āko toitoine matose, "Pauru marōme rokē ase," āko. Imehnō,

"Aporu marōme ase," āko. Morara karyhtao oya xine oxiehnokō sā matose. Jezu onenetupuhpynō sā matose.

⁵ Yrome tuisame pyra Aporu mana. Tuisame pyra ase roropa. Ritonōpo namotome rokē ynanase, Jezu Kyrixtu poko imehnō amorepananōme. Tamorepase yna a oexirykōke Jezu poetoryme toehse matose. Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko rokē erohnōko ynanase, aomipona. ⁶ Otyro puhturu arykary sā Kyrixtu ekarory mana. Ywy osemazuhme Kyrixtu ekaroase oya xine. Mame Kyrixtu omiry poko āmoreparykō otyro ehxikary sā mana. Aporu toerohse ykapo āmoreparykō poko Kyrixtu omiry poko. Mame otyro ahtanohponeme Ritonōpo mana. (Moro saaro typoetoryme oriatose Ritonōpo. Ritonōpo rokē onenetupuhpynomo a Tumūkuru enetupuhpory waro mana.)

⁷ Naeroro Kyrixtu ekaronanō mā ime nymyry pyra mā toto. Aomiry poko imehnō amorepananō roropa ime nymyry pyra mā toto. Ritonōpo rokē ime kuhse mana, ipoe enetupuhnanōme toehse kuexirykōke. ⁸ Oxipākō mokaro Kyrixtu ekaronanomo, aomiry poko amorepatō komo, enara. Imeīpo typoetory tō epehmāko Ritonōpo mana, toto erohtamitume. Zae erohketō epehmāko kure mana. Zae pyrahme sā toerohse ahtao pitiko rokē toto epehmāko mana. ⁹ Ritonōpo tupi sā matose. Tupito esē tutupi pyno exiry sā opyno xine Ritonōpo mana. Ritonōpo tupi poko erohketō sā ynanase Aporu maro. Amorepatoryko ynanase.

Mame tapyi esē tytapyī pynanopyry sā roropa opynanohtoryko Ritonōpo mana. Itapyī sā matose. ¹⁰ Tapyi apō sā Kyrixtu mana. Tapyi apō kure ahtao epukara tapyi mana jamihme exiryke. Moro sā Kyrixtu mana. Morara exiryke Kyrixtu ynanekaroase oya xine enetupuhtohme oya xine apotoimo htaka ytopyry oehthokōme. Ritonōpo a tyjamitunuru tokarose ya Kyrixtu ekarotohme onenetupuhpitopynomo a. Kyrixtu ekaroryhtao eya xine tapyi apō rīko sā ase. Mame ykapo imehnō mā Kyrixtu omiry poko mokaro amorepāko jesahpyo. Mokaro amorepananō mā tapyi amonanō sā mā toto. Kure mā toto, zae imehnō amoreparyhtao eya xine. ¹¹ Ritonōpo a Jezu Kyrixtu tonehpose xiaro, sero nono pona. Toiro ynororo, imepỹ pyra. Jezu enetuputyryke rokē kyya xine Ritonōpo poenōme exīko sytatose. Ytopyry sytatose apotoimo htaka. ¹² Imehnō amorepananō mā tapyi amonanō sā mana. Toitoine tapyi amōko sā mā toto okynā ehtohme, uuru ke te, parata ke te, topu kurā ke roropa sā tyrīko mā toto. Mokaro sā matose zae imehnō amoreparyhtao oya xine. Yrome imehnō mā axītaonato sā rokē tapyi amōko mā toto, wewe ke te, apuary ke te, paruruary ke, enara. Mokaro sā exīko sytatose zae pyra imehnō amoreparyhtao kyya xine. ¹³ Mame apoto toehse ahtao tapyi zatyry enēko sytatose. Yrome okynā exikety ke tamose ahtao zahpyra mana. Moro saaro Kyrixtu oehthoh ropa po. Kure imehnō tamorepase ahtao kyya xine zae toto amorepatopōpyry kyya xine enēko sytatose. Yrome

zae pyra imehnõ tamorepase ahtao kyaa xine moro enẽko roropa sytatose, Kyrixtu oepyrõ ropahtao.

¹⁴ Mame tapyi zahpyra ahtao tapyi esẽ tytapyike ro exiiko mana tozehse apoto ahtao. Mokyro saaro zae imehnõ amorepananõ Ritonõpo nekarory kurã apoiko mã toto toerohtamitukõme. ¹⁵ Yrome jatypyrõ esemy tytapyike pyra exiiko, tyahse exiryke. Mokyro saaro azahkuru imehnõ amorepananõ ehepyry kurã anapoipyra mã toto. Mãpyra toto pynanohnõko otarãme Ritonõpo mana apoto htae anymyhpyry samo.

¹⁶ Ritonõpo tapyĩ sã matose, Ritonõpo zuzenu okurohtao xine exiryke. Moro waro matose. ¹⁷ Ritonõpo tapyĩ kararapyryhtao Ritonõpo mã tytapyĩ ryhmahpõ ryhmãko. Kure Ritonõpo tapyĩ mana. Xihpyryme pyra mana. Kymarokõ Ritonõpo tapyĩme sytatose. Naeroro azahkuru ãmorepananõ wãnohnõko Ritonõpo mana, tytapyĩ kurã ryhmananõ sã toto exiryke.

¹⁸ Osenekunohpopyra ehtoko Jezu onenetupuhpynomo a. "Emero zuaro ase," karyhtao oya xine, moro waro ehtoh irumekatoko, Ritonõpo poe zuaro kuhse oehtohkõme. ¹⁹ "Zuarohxo ynanase," ãko Jezu onenetupuhpynomo. Yrome Ritonõpo ynara ãko eya xine, "Rowohpe matose ipunaka," ãko. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, "Zuarohxo ywy," kananõ mã osenekunohnõko rokene zuaro toehtopõpyrykõke. Otupiko mã toto. Tutütatohkõ ropa zupiko sã mã toto," ãko. ²⁰ Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryne, "Otyme kure Ritonõpo a, ynara kananõ osenetupuhthoh nahe? 'Imehnõ motye zuarohxo ywy,' kananõ osenetupuhthoh otyme kure Ritonõpo a? Arypyra ipunaka," tymerose. ²¹ Morara exiryke, "Imehnõ motye zuarohxo yna," kara ehtoko. Seromaroro emero nae exiketõme matose Kyrixtu oesẽkõme exiryke. ²² ãko-rehmanekõme ase Kyrixtu poe, Aporu roropa te, Peturu roropa. Sero nono tõkehko tyrise Ritonõpo a oesarykõme. Orihpyra ro awahtao xine opyno xine mana. Oorikyrykohtao opyno xine ro mana. Seromaroro opyno xine mana. Opyno xine xikehpyra roropa mana. ²³ Mame Kyrixtu oesẽkõme mana. Kyrixtu esẽme Ritonõpo mana. Naeroro esẽme sã roropa matose Ritonõpo nyrityã esẽme.

Kyrixtu akorehmananomo

4 Kyrixtu akorehmananõ pyno ehtoh sã yna pyno ehtoko, Ritonõpo omiry ekaronanõme yna exiryke. Tokare pyra Ritonõpo osenetupuhthopõpyry kynexine aporo. Yrome seromaroro tõsenetupuhthopõpyry tokarose yna a zuaro yna ehtohme, ekarotohme ropa imehnomo a. ² Ynara ãko typoetoke exikety typoetory tomo a, "Imepỹ omipona pyra ehtoko, jomipona rokẽ ehtoko," ãko. Moro saaro morara ãko Ritonõpo tõmiry ekaronanomo a. Tõmipona toto se ynororo mana. ³ Otara kara ase, "Zae Pauru mana," karyhtao oya xine. Imehnomo a roropa, "Zae pyra Pauru mana," karyhtao, otara kara ase. Imehnõ popyra onekaropyra ase. "Zae pyra mã toto," kara ase. "Zae pyra ase," kara ase roropa ypoko. ⁴ Ya

zae rokẽ ase. Yrome otarãme jukurãkatopõpyry Ritonõpo a waro pyra imehnõ mana zae jehtoh waro jahtao ro. Yrome Kuesẽkomo a, "Pauru zae mana," karyhtao, zae nymyry ase. ⁵ Morara exiryke Kuesẽkõ oehpyra ro ahtao, "Popyra matose Ritonõpo a," kara ehtoko imehnomo a. Imeĩpo jũme rokẽ kuapiakatorỹko Kuesẽkõ mana, toehse ropa tahtao. Morara ahtao kynyrihpyrykõ enepynỹpo tõ zumakapõko mana, kuosenetupuhthopõpyrykomo, kypenetatopõpyrykomo, enara. Morarame, "Kure mase ya," ãko Ritonõpo zae exiketomo a.

⁶ Wekry tomo, opyno xine jexiryke yna poko kuuroutou, ypoko, Aporu poko, enara. ãmorepatohkõme kuuroutou zae oehtohkõme, Ritonõpo omiry omipona oehtohkõme, imehnõ onypyrypara ehtoko. "Mose kure. Mose popyra," kara ehtoko. Kure rokẽ ehtoko emero a. ⁷ Oxisã matose imehnõ maro Ritonõpo a. Eya imehnõ motye pyra matose. Ritonõpo nekarohpyryme okyryrykõ mana, emero. Morara exiryke kure oexirykõ poko epyrypara ehtoko, Ritonõpo poe rokẽ kure oexirykõke.

⁸ Otarãme azahkuru matose ynara ãko, "Otyro se pyra ynanase, emero nae," ãko matose. "Tymõkomoke ynanase, porehme," ãko roropa matose repe. Yrome azahkuru matose. Tuisame sã matose tuisame pyra yna ahtao, Aporu maro. Tuisame nymyry awahtao xine tãkye jexiry, amaro xine tuisame ynanexiry roropa. ⁹ Ynara enetupuhnõko ase, Ritonõpo nymenekatyãme yna ahtao ro imehnõ amorepananõme, tuisame pyra ynanase. Imehnõ namotome sã rokẽ ynanase. Orihketõme sã tyrise ynanase, jarao orihmaposẽ samo emero tonesẽme, kapuaõkõ neneryme, nonopõkõ neneryme, enara. ¹⁰ Kyrixtu onenetupuhpynomo a rowohpe ynanase Kyrixtu enetuputyryke yna a. Mãpyra amarokomo Kyrixtu maro oexirykõke tuaro matose toehse. Onenetupuhpynomo a orẽnoõko ynanase. Yrome amarokõ orẽpyra matose eya xine. Yna se pyra mã toto. Yrome kure rokẽ oritorỹko mã toto. ¹¹ Emitapãnoõko ynanase. Tuna se zehnaõko roropa ynanase. Upõpo xihpyryke tõtupohtose ynanase. Typipohse ynanase. Tosake pyra yna exiryke, ytoytõko rokẽ ynanase pata tõ poro. ¹² Erohkehpyra ynanase yronymyryme yna napyry epekahtohme. Imehnomo a typoihtose yna ahtao zae rokẽ toto ezuhnõko ynanase. Ynahtomaryhtao eanahtõko rokẽ ynanase. ¹³ Omi xihpyry ke typoihtose yna ahtao kure rokẽ ezuhnõko ynanase. Typahsẽme sã yna ekarõko imehnõ mana, itumekyhpõpyry sã yna riko mã toto.

¹⁴ Ohxirorykõ se pyra ase repe. Morohne ymerono ãmorepatohkõme, opyno xine jexiryke, ypoenõme sã oexirykõke. ¹⁵ ãmorepatõkõ ikuhpỹme tomãse ahtao ro, Kyrixtu omiry poko toiro rokẽ omykõme mana. Tamorepase ya oexirykõke Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya xine. Morara exiryke omykõme ase, osemazuhme tamorepase ya oexirykõke. ¹⁶ Naeroro ajohpãme sã kypoenhtoko ysã oehtohkõme. ¹⁷ Morara exiryke Timoteu aropõko ase oya xine. Umũkurume mana Kuesẽkõ enetuputyryke eya. Tymoise roropa ywy eya. Ipyno ase

yronomyrme. Otuarōtanohtorŷko ropa mana zae jeh-toh poko Kyrixtu Jezu enetuputyryke ya. Imehnō amorepatopōpyry poko roropa ya ourutorŷko mana. "Pata tō punero zae imehnō amorepāko Pauru mana, zae toto ehtohme tysaaro, Jezu poetory to oximōtohtao," āko oya xine mana.

¹⁸ Toitoinē matose epyrypāko, ytopyry jekaroryke oya xine repe. ¹⁹ Yrome Ritonōpo jaropory se ahtao ytōko ase, okynā pyra, oenese xine. Mokaro otururu waro ase. Yrome amaro xine jahtao ywy roro epyrypaketō nyryry enēko ase. Otarāme Ritonōpo jamitunuru nae mā toto. Otarāme aryryra mā toto. ²⁰ Ritonōpo enetupuhnōko sytatose kuesēkōme. Omihpo rokē kara moro. Ritonōpo jamitunurume mana. ²¹ Oty kurehxo oya xine nae? Oorypyrykō poko ouruse xine jytory kure oya xine nae? Omi kurā ke ouruse xine jytory kure oya xine nae, oeahmase xine? Opyno xine jexiry kure oya xine ahtao oorypyrykō irumekatoko.

Typyxiā kuroko nohpo tō poko

5 "Toiro Korītopō tumy pyty maro toehse mana, Jezu poetoryme tahtao ro," tykase oehsenā ya. Morara popyra Ritonōpo a. Ritonōpo waro pyra exiketō roropa morara sā ahtao ihxipŷke exiry tyrypyrykō poko. ² Morara awahtao xine toiparo rokē, "Kure ynanase," āko matose. Epyrypara ehtoko kure oexirykō poko. Emynyhmatoko hkoty mokyro rypyry poko. Mame mokyro iiryryryme exikety emynyhmara ahtao tyrypyry poko Ritonōpo maro oturutoh taka onēmapopyra ehtoko. Amaro xine ōximōtohkō taka onēmapopyra ehtoko. ³ Ywy ase, ameke repe. Yrome amaro xine ro ase ukurohtao. Pitiko rokē pyra osenetupuhnōko ase roropa opoko xine. "Mokyro popyra Ritonōpo a tyrypyry poko exiryke," āko ase Jezu Kyrixtu poe. Amaro xine jahtao morararo ykary oya xine. Naeroro mokyro maro oximōpyra ehtoko. ⁴ Mame ōximomyrykohtao Jezu Kyrixtu amaro xine mana. Kokoro rokē kymaro xine mana, kyjamihtanohtorŷko. Ywy roropa amaro xine sā ase josenetuputyryke opoko xine. ⁵ Naeroro Jezu jamitunuru poe mokyro iiryryryme aexihpyry a ynara kahtoko, "Joroko tamuru oesēme mana," kahtoko eya, tyrypyry xihpyry se pyra aeh-tohme ropa. Otarāme orihnōko mana. Yrome tyrypyry rumekary ropah-tao eya orihpyra ro ahtao ipynanohnōko Ritonōpo mana Kuesēkō oepiry ropah-tao.

⁶ Toiparo rokē, "Kure ynanase," āko matose, zae pyra oexirykōke. Ynara zuaro matose, maxihpe aexihpyry ahtao, toiro rokē repe, yrome tōximōse ahtao imehnō maro morararo exīko mā toto. Moro sā iiryryryme exikety mana. Toiro tyrypyry poko exikety amaro xine ahtao, okynā pyra imehnō mā morararo isa exīko, tyrypyrykō poko. ⁷ Oorypyrykō irumekatoko emero porehme. Oorypyrykō poko pyra awahtao xine iiryryryme pyra matose. Tyrisenā sā matose. Pake kaneru mūkuru totapase juteu tomo a toytorykohtao Ejitu poe. Kaneru mūkuru totapase orihpyra tapyitaōkō ehtohme. Mokyro saaro Jezu toorihse orihpyra

kuehtohkōme. Paxikoa riryhtao juteu tomo a, otuhtoh konōtome, atākyemāko mā toto kaneru mūkuru orih-topōpyry poko tytamurukō orihpyra ehtohme. Moro saaro wenikehpyra sehtone roropa Jezu orih-topōpyry poko kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme. ⁸ Jezu kynorihne kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme. Naeroro kyyrypyrykō surumekatone. Kyyrypyrykō poko pyra sehtone. Zae rokē sehtone ipunaka. Imehnō onenekunohpyra sehtone. Morara kuahtao xine atākyemāko sytatose Jezu orih-topōpyry poko, juteu tō atākyematoh saaro kaneru mūkuru etapatopōpyry poko.

⁹ Osemazuhme pape ymeroase onenerykōme ynara katohme oya xine, "Osepeme pyra ehtoko nohpo tō poko exiketō maro, tynio kuroko imehnō orutua poko exiketō maro roropa." ¹⁰ Ritonōpo waro exipitopyra exiketō poko morara kara akene. Toipe mokaro iiryryryme. Imehnō nohpo poko toto, tyamene se mā toto. Ematonāko roropa mā toto. Joroko tō poko mā toto Ritonōpo myakāme. Mokaro maro se pyra kuahtao xine sero nono rumekary se kuexirykomo. ¹¹ Ynara kary se rokē exiase oya xine, "Jezu poetoryme ase," kananō mā imehnō nohpo poko ahtao mokaro maro pyra ehtoko. Tyamene se exiketomo te, joroko tō eahmananomo Ritonōpo myakāme te, imehnō kerekere-mananomo te, etŷketomo te, imehnō poko enupunara exiketomo, enara. Mokaro maro pyra ehtoko. Otuh-tohpo porohpyra ehtoko toto maro, kary se exiase oya xine.

¹² Ritonōpo onenetupuhpyra exiketomo a, "Zae pyra matose," kara ase. Ritonōpo rokē toto apiakāko mana imeīpo. Yrome Jezu waro exiketō zae pyra ahtao zae pyra toto ehtoh poko enetupuhtoko. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryryme, "Mokyro iiryryryme aexihpyry aropotoko owinoino xine," me tymerose. Naeroro iiryryryme aexityā aropotoko owinoino xine.

Jezu poetory hxirōko terekatu netaryme, oty katohme?

6 Atakorōme matose Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Oxiehno toehse awahtao xine imepŷ Jezu poetory maro, terekatu a mokyro anaropyra ehtoko Jezu poetory kara a. Kurehxo imepŷ Jezu poetory a oytorykomo zae ehtoh waro oeh-tohkōme. ² Etatoko pahne, Ritonōpo poetoryme kuexirykōke, sero nono enahkaryhtao Jezu onenetupuhpynō apiakāko sytatose Ritonōpo poe. Tyrypyrykō poko exiketō ekarōko sytatose, zae exiketō ekarōko roropa sytatose. Morara exiryke oxiehno toehse awahtao xine imepŷ Jezu poetory maro zae ehtoh enetupuhtoko. Ataamirotoke ropa āmoreme xine. ³ Etatoko pahne, Ritonōpo nenyohŷtā kapuaōkō apiakāko roropa sytatose, zae exiketō ekarōko sytatose, tyrypyrypyke exiketō ekarōko roropa sytatose, enara. Morara ahtao oxiehno toehse kuahtao xine ro zae ehtoh enetuputyry tupime hkopyra kyya xine. ⁴ Naeroro oxiehno toehse awahtao xine oty katoh zae ehtoh ekaropōko matou Jezu poetory kara a? ⁵ Ehxiropyra hmatou? Jezu onenetupuhpynomo a oytorykohtao? Toiro tokoh

zuario exikety amaro xine nah? Oxiehno awahtao xine, eya ytotoko zae ehtoh waro oehtohkōme. ⁶ Mame oxienonohnōko matose. Imepỹ Jezu poetory hxirōko matose terekatu tō ėpataka, Jezu poetory tō kara a. Zae pyra matose morara awahtao xine.

⁷ Jezu poetory hxiroryhtao oya xine terekatu ėpataka Jezu onenetupuhpynō sã matose ipunaka. Kurehxo oya xine, "Oty kara," kary, tyhtomase awahtao xine. Kurehxo tomatonano hse awahtao xine roropa, "Oty kara," kary oya xine. ⁸ Yrome emỹpōko matose. Imehnō Jezu poetory ryhmãko matose. Imōkomory ematonano hñōko matose inarohpyry myakãme Jezu poetoryme toto ahtao ro. ⁹ Etatoko pahne, zuaro matose, tyrypyrykō poko exiketō Ritonōpo esaka ytopyra ekurehnōko mana. Osenekunohpyra ehtoko. Imehnō nohpo poko exiketō mã omōpyra Ritonōpo esaka ekurehnōko te, imehnō orutua poko exiketomo te, orutua kō roropa oxipoko xihpyry exiketomo te, joroko tō eahmananō Ritonōpo myakãme omōpyra mã toto. ¹⁰ Omatokomo te, tyamene se exiketomo, etỹketomo te, imehnō kerekere mananomo, imehnō ryhmananō roropa, mokaro mã Ritonōpo nekarory anapoipyra ekurehnōko. Omōpyra mã toto Ritonōpo esaka. ¹¹ Toitoino mokaro sã mexiatose, Jezu onenetupuhpyra ro awahtao xine. Yrome seromaroro Ritonōpo a oorypyrykō tykorokase mana. Tymenekase matose eya typoenōme oehtohkōme, tōmipona oehtohkōme. "Zae matose ya," äko Ritonōpo mana Kuesëkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine, Ritonōpo zuzenu kukurohtao xine exiryke roropa.

Kure Ritonōpo riry poko kyya xine

¹² Otarãme ynara äko matose ya, "Ywy ase Kyrixtu poetoryme. Naeroro emero ipoko jahtao azahkuru pyra ase," äko matose. Y, otarãme azahkuru pyra mase repe. Yrome emero hkopyra kure oya xine mana. Azahkuru pyra ahtao ro emero hkopyra ipoko ase yyrypyry a ymykyryino ropa. ¹³ Imepỹ roropa otarãme ynara äko, "Tonahsë nae sytatose ėmatohme waku aka. Tuahke sytatose tonahsë omōtohme," äko. Y, zae ro mana. Yrome imeĩpo asakoro enahkapōko Ritonōpo mana, kynapyrykomo, kuakurukomo, enara. Kuokokō tyrise Ritonōpo a kyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, imepỹ nohpo poko pyra, imepỹ nio poko pyra, orutua kō poko pyra, enara. Ritonōpo zuzenu esaryme tyrise sytatose Kuesëkō omipona kuehtohkōme. Ritonōpo zuzenu omipona pyra kuahtao xine toiparo rokē taro sytatose. ¹⁴ Kuesëkō tōsemãkapose ropa Ritonōpo a aorihxĩpo. Moro saaro kymarokō ėsemãkapōko ropa mana toorihse kuahtao xine. Tyjamitunuru ke kuėsemãkapotorỹko ropa mana.

¹⁵ Etatoko pahne, Jezu enetupuhnanōme awahtao xine ōkokō Kyrixtu zokome mana ikryryryme toehse oexirykōke. Morara exiryke imepỹ nohpo poko jahtao popyra ase ipunaka, Kyrixtu zoko aroryke ya mokyro poko. Naeroro imepỹ nohpo poko pyra ehtoko ipunaka. ¹⁶ Etatoko pahne, imepỹ nohpo poko tahtao, toiro zoko sã exiko orutua mana imaro. Ynara tykase Ri-

tonōpo exiryke moro poko, "Mokaro asakoro toiro zoko sã exiko mã toto," tykase. ¹⁷ Yrome Kuesëkō omipona kuahtao xine toiro sã exiko sytatose imaro, toiro zuzenu maro exiko sytatose Kyrixtu zuzenu maro.

¹⁸ Orutua komo, opyty kara maro pyra ehtoko ipunaka. Xihxi tomo, imepỹ nio maro pyra ehtoko ipunaka. Iiryrypyry nae tyoro. Ipoko ahtao otarãme kupũkō onyryhmara repe. Yrome imepỹ nohpo poko awahtao xine opũkō ryhmãko roropa matose. ¹⁹ Wenikehpyra ehtoko, kuokokō Ritonōpo zuzenu esaryme mana. Kukurohtao xine mã ynororo, kyya xine tokarose Ritonōpo a exiryke. Naeroro opũkō esẽme pyra matose. Ritonōpo rokē oesëkōme mana. ²⁰ Oorypyrykō tykorokase Ritonōpo a. Kyrixtu orihotopōpyry ke oorypyrykō topehmase eya. Morara exiryke tuaro ehtoko kure rokē oehtohkōme. Morarame kure rokē awahtao xine, "Kure Ritonōpo mana. Emero motye kuhse imehxo mana," äko onenetupuhpynō mã Ritonōpo poko, kure oehtohkō eneryke tyya xine.

Oururukō se ase opytarykō poko, oniotarykō poko, enara

7 Onymerohpyrykō yneneryme enease. Moro poko ynara mekaroposatose ya, "Yna pytary zae Ritonōpo a nae?" matose.

Etatoko pahne, opytarykō se pyra awahtao xine zae ro matose, nohpo poko pyra awahtao xine ipunaka. ² Yrome tuhke iiryryrymãkō nae. Pytara toh repe imehnō pyxiã poko toehtohkōme. Popyra mã toto. Morara exiryke kurehxo ya orutua kō pytary typye toto ehtohme. Morararo nohpo tō roropa, iniotarykō kure ya tynioke toto ehtohme emero. ³ Orutua komo, kure ehtoko opyxiãkō maro. Opyty amaro se ahtao imaro exiko. Opyxiãkō tymoise oya xine ahtao kure iniome matose. Xihxi tomo, amaro se onio ahtao imaro ehtoko. Oniokō tymoise oya xine ahtao kure matose. ⁴ Xihxi tomo, ōkokō esẽme nymyry pyra matose. Tosëke matose, oniokō ke. Morararo orutua komo, ōkokō esẽme nymyry pyra matose. Tosëke matose opyxiãkō ke. ⁵ Xihxi tomo, oniokomo a, "Amaro se pyra ase," kara ehtoko. Morararo orutua komo, "Amaro se pyra ase," kara ehtoko opyxiãkomo a. Ynara karyhtao oya xine, "Oximaro pyra sehne aporo," karyhtao oya xine asakororo, yronymyrymehxo Ritonōpo maro ōtururukō poko oehtohkōme, kure. Tuhke pyra onyhtoko oximaro pyra. Imeĩpo oximaro ehtoko ropa imehnō poko penetara oehtohkōme, iiryryryme oripyra xine joroko tamuru ehtohme.

⁶ "Opytatoko kety," kara ase, "Oniotatoko kety," kara roropa ase, nohpo tomo a. Opytarykō se awahtao xine, opytatoko. Zae matose. Xihxi tomo, oniotarykō se awahtao xine oniotatoko. ⁷ Tãkye ase typye pyra jehthoh poko. Orutua kō emero ysã toto ahtao kure ya exiry. Yrome Ritonōpo osenetupuhtoh kypoko xine oxisã pyra mana. Toitoino Ritonōpo poe pytara mã toto. Iiryryryme pyra roropa mã toto. Imehnō Ritonōpo poe ro pytãko mã toto. Tupime otarãme eya xine exiry

typye pyra toto ahtao. Otarāme tyrypyrykō poko exiry toto. Naeroro kurehxo Ritonōpo a ipytarykomo tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme.

⁸ "Pytara ehtoko," āko ase pytara ro exiketomo a. "Niotara ehtoko," āko ase niotara ro exiketomo a, pytypo tomo a, enara. Kurehxo ya toiroro oexirykomo ysaaro. ⁹ Yrome typenekehse awahtao xine oniota-toko, opytatoko, enara. Kurehxo Ritonōpo a oerē-narykomo, popyra openetarykō poko oexirykomo, tynioke pyra awahtao xine, typye pyra roropa awahtao xine, āko ase.

¹⁰ Tynioke exiketomo, oniokō onurumekara ehtoko. Morara āko ase Kuesēkō omi poe, ypoe rokē pyra. Oniokō rumekaryhtao oya xine imepỹ maro pyra ehtoko. Otarāme oxise exīko ropa matose oniokō maro. Morara ahtao oniokō maro exīko ropa matose. Morararo typye exiketomo, opyxiākō onurumekara ehtoko.

¹² Imehnō Jezu poetory tomo a ypoe ro ynara āko ase, Kuesēkō nymeropohpyry kara, "Opyxiākō Jezu onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko." ¹³ Morararo matose nohpo tomo. "Oniokō Jezu onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko." ¹⁴ Toto onurumekara awahtao xine kure oniokō rīko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro. Kure toto rīko Ritonōpo mana opokoino xine amaro xine toto exiryke typyxiākō onurumekara toto exiryke. Morararo kure opyxiākō rīko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro Jezu poetory maro toto exiryke tyniokō onurumekara toto exiryke. Morara pyra ahtao opoenōkō Ritonōpo waro pyra exiketō poenō sã rokē exiry. Yrome kure toto rīko Ritonōpo mana, typoetory maro toto exiryke. ¹⁵ Mame oniokō Jezu poetory kara ahtao, mame orumekarykō se toto ahtao, Jezu poetoryme awahtao xine, otara pyra orumekatorykō mã toto. Opyxiākō Jezu poetoryme pyra ahtao, mame orumekarykō se toto ahtao, Jezu poetoryme oexirykōke, otara pyra orumekatorykō mã toto. Morarame turumekase awahtao xine opyxiākō a, oniokō a roropa Jezu poetoryme awahtao xine tymyhpokase ropa sã matose. Naeroro, "Jurumekara exiko," kara ehtoko oniokō a, opyxiākō a roropa. Toto maro oxiehno pyra kuexirykō se Ritonōpo mana. ¹⁶ Naeroro xihxi tomo, oniokō onurumekara ehtoko. Otarāme opokoino xine onio Jezu enetupuhnōko mã toto. Orutua komo, opyxiākō onurumekara ehtoko. Otarāme opokoino xine opyxiākō Jezu enetupuhnōko mã toto.

Ritonōpo omipona ehtoko

¹⁷ Tyjamitunuru ekarōko Ritonōpo kyya xine mana orēpyra kuehtohkōme inyrohmanohpotoh poko. Naeroro aomipona ehtoko. Toerohtohke mexiatose Jezu enetuputyryhtao oya xine. Moro erohtoh onurumekara ehtoko. Ipoko erohtoko ro. Morararo Jezu poetory tō amorepāko ase emero pata tō punero.

¹⁸ Tysahkase aexityāme awahtao xine Jezu poetoryme

toehse awahtao xine asahkatopōpyry poko torētyke pyra ehtoko. Morara matose isahkara awahtao xine Jezu poetoryme toehse awahtao xine esahkapopyra ehtoko. ¹⁹ "Jomipona nymyry matou?" āko rokē Ritonōpo kyya xine mana. "Opihpyry mysahkatou?" kara ynororo kyya xine. "Onysahkara ro matou?" kara roropa mana. ²⁰ Toerohtohke mexiatose okohmarykōhtao Ritonōpo a typoetoryme oehthokōme. Morararo ehtoko, oerohtohkō poko erohtoko ro. ²¹ Toitoino mexiatose imepỹ namotome tykohmase awahtao xine Ritonōpo a. Otara kara. Oesēkō poetoryme erohtoko ro. Yrome tokumētasão apoiry waro awahtao xine apoitoko imepỹ namotome rokē pyra oehthokōme. ²² Namoto tō ytoytōko tamoreme xine pyra. Tosēkō omipona rokē ytoytōko mã toto. Yrome namoto tō Jezu poetoryme toehse ahtao namotome pyra sã toehse ropa mã toto. Kuesēkō omipona rokē toehse mã toto. Māpyra namotome pyra awahtao xine Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine Kyrixtu namotome toehse matose, oesēkōme toehse aexiryke. ²³ Topehke typynanohse matose Ritonōpo a. Naeroro seropōkō omipona rokē pyra ehtoko. Kyrixtu omipona ehtoko. ²⁴ Wekyry tomo, typynanohse awahtao xine Ritonōpo a aomipona toehse mexiatose. Morararo ehtoko, seromaroro. Aomipona exikehpyra ehtoko. Onurumekara ehtoko Ritonōpo maro awahtao xine.

Niotara ro exiketō zae ehtoh poko, pytypo tō roropa

²⁵ Onymerohpyrykō ae mekaroposatose niotara ro exiketō poko, pytara ro exiketō poko roropa. Moro poko jurupyra Kuesēkō nexiase. Naeroro, "Kuesēkō omi poe ourutorỹko ase," kara ase. Naeroro typynanohse jexiryke, aomipona roropa jexiryke zae ehtoh enetupuhnōko rokē ase.

²⁶ Kyzehnotokō kyhtomatorỹko mana pitiko rokē pyra, Jezu poetory tō kara. Naeroro typye pyra awahtao xine kurehxo ya morara oexirykomo. ²⁷ Typye awahtao xine opyxiākō onurumekara ehtoko. Māpyra typye pyra awahtao xine pytara ehtoko. ²⁸ Opytarykōhtao iirypyryme pyra matose. Morararo tyniokēkara niotaryhtao iirypyryme pyra mana. Yrome tupimehxo sã exiryke seromaroro morara āko ase, oetuarimarykōino.

²⁹ Wekyry tomo, okynahkopyra Kyrixtu oehnōko ropa mana. Naeroro typye awahtao xine yronymyryme Kyrixtu nyrohmanohpotoh poko ehtoko typyākara samo. ³⁰ Morararo oxixikariketomo, emynyhmaro exiketō sã ehtoko, tãkye exiketō samo. Exianaketomo, atãkyemara sã emynyhmatoko. Osepekahketōme awahtao xine onepekatyhpyrykō esēme pyra sã ehtoko. ³¹ Tymōkomoke exiketyme awahtao xine tỹpokōke pyra sã ehtoko, okynahkopyra sero nono enatyryke.

³² Mōkomo tōkehko apoiry poko oya xine torētyke oexirykō se pyra ase. Typye pyra exiketō Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro Kuesēkō ākyemapory se toexirykōke. ³³ Yrome typye exiketō tỹpokōke exīko toto, mōkomo apoiry poko osenetupuhnōko ro-

ropa toto typyxiākō ākyemapory se toexirykōke.

³⁴ Asakorō omipona se exīko toh mana. Ritonōpo omipona se, typyxiākō omipona se, enara toh mana. Atapiakāko sā toh mana. Yrome tyniokākara Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro. Aomipona se rokē mā toto. Tākye rokē tosēkō riry se roropa mā toto. Yrome tynioke exiketō t̄ypokōke exīko, tymōko-morykō apoiry poko osenetupuhnōko, tyniokō ākyemapory se toexirykōke.

³⁵ Morara āko ase ākorehmarykō se jexiryke. Tupime-hxo opytarykō riry se pyra ase repe. Zae oexirykō se rokē ase, Ritonōpo omipona, Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko oehtohkōme yronymyryme.

³⁶ Asakororo orutua nohpo, enara torēnarykō se toehse tahtao xine, yrome ynara karyhtao eya xine, "Oximaro pyra ekurehnōko sytase," āko otarāme toh mana. Yrome ynara toto amorepāko ase, otarāme ōpenehpyrykō maro pyra awahtao xine zae pyra exīko matose. Morara exiryke ōpenehpyrykō se ro awahtao xine yronymyryme oerēnarykō kure mana imaro. Iiryryryme pyra matose morara awahtao xine. Kure-hxo opytarykomo. ³⁷ Māpyra imep̄y tamoreme tōsene-tupuhxīpo typytary se pyra toehse tahtao, kure roropa mana. Toiroro se rokē tahtao, penetara roropa tahtao nohpo poko, tuaro ynororo, kure roropa ynororo py-tara tahtao. ³⁸ Naeroro nohpo maro opytarykohtao kure Ritonōpo a matose. Yrome pytara awahtao xine kurehxo ya matose.

³⁹ Xihxi tomo, tosēke matose oniokō orihpyra ro ahtao. Yrome toorihse oniokō ahtao, oniotary se ropa awahtao xine kure oniotarykō ropa Jezu poetoryme orutua ahtao rokene. ⁴⁰ Yrome ynara enetupuhnōko ase, toorihse oniokō ahtao tākyehxo mehtory niotara ropa awahtao xine. Ritonōpo zuzenu poe morara enetupuhnōko ase. Naeroro jomiry etatoko.

Tōsē poko, joroko tō zohme tokarose ahtao

8 Onymerohpyrykō ae tōsē poko moturupoatose. Joroko tō zohme tōsē rīko imehnō mana. Mame morara tyrixīpo ekamōko mā toto. "Kure mokaro zoh onyry kyya xine nahe?" mekaropoatose. Moro poko oururukō se ase. "Joroko tō zoty poko tuaro sytatose. Naeroro otara kara sytatose," katopōpyry oya xine zae ro repe. Yrome tuaro kuexirykō poko kuosene-tuputyryhtao epyrypāko sytatose tuaro kuehtohkō poko. Māpyra imehnō pyno kuahtao xine toto ako-rehmāko sytatose orēpyra toto ehtohme zae ehtoh poko. ² "Zuaro ase," kananō mā zae ehtoh waro pyra mā toto. ³ Yrome typyno exiketō waro Ritonōpo mana. ⁴ Morarame tōsē rīko imehnō mana joroko zohme. Mame moro tōsē ekamōko mā toto imehnomo a. Otara āko sytatou? "Joroko zot̄ypyry onōpyra sehtone," āko sytatou? Yrome ritōme pyra joroko tō mana. Ritonōpo myakāme pyra roropa mā toto. Toiro rokē Ritonōpo mana. Moro waro sytatose. ⁵ Sero nonopōkomo a tuhke joroko tō nae ritō sā repe. Azahkuru mā toto tuhke ritō kō ekaroryke tyya xine, kapuaōkomo nonopōkō roropa. ⁶ Yrome kyya xine toiro rokē Ri-

tonōpo mana, Kumykomo. Emero Rihpōme mokyro mana. Ipoko ehtohme isene sytatose. Toiro roropa Kuesēkō mana, Jezu Kyrixtu. Eya senohne emero tyrise. Ipoe isene sytatose.

⁷ Yrome emero hkopyra Jezu poetory moro waro mana. Torēnase toto joroko tō eahmary poko imehnomo a. Naeroro tōsē onyryhtao tyya xine seroero, "Joroko zot̄ypyry mosero," āko mā toto, topekahse ahtao Jezu poetory kara a. Zae ehtoh waro hkopyra mā toto. Iiryryryme osekārōko mā toto joroko zot̄ypyry onyryhtao tyya xine. ⁸ Yrome kymarokō zae Ritonōpo a tōsē pokoino pyra. Oty kara Ritonōpo tōsē onyryhtao kyya xine, onōpyra kuahtao xine, enara. Oty kara rokē Ritonōpo morohne poko.

⁹ Otarāme zae oya xine moro tōsē onyry repe. Yrome otarāme imepyny a, Jezu enetupuhpitone a moro tōsē onyry zae pyra mana. Naeroro tomeseke ehtoko Jezu enetupuhpitone tyryrypyry poko onyripopyra oeh-tohkōme. Eya tōsē onyry popyra ahtao moro tōsē onōpyra ehtoko roropa. ¹⁰ "Oty kara," āko matose joroko zot̄ypyry onyry poko oya xine. "Joroko tō Ritonōpo myakāme pyra mā toto. Zuaro ase," āko matose. Naeroro omōnōko matose toto tapyī taka. Joroko zot̄ypyry ōnōko matose, awamekaro xine rokene. Morarame zae ehtoh waro hkopyra exikety otarāme oenetyr̄yko mana. "Zae ya roropa moro tōsē onyry," āko mana tyya rokene. Yrome zae pyra ro eya, Ritonōpo myakāme joroko ekaroryke eya. ¹¹ Moro tōsē onyry oya xine eneryke tyya otarāme tōnōko roropa mana. Morarame tōkehse ahtao emynyh-māko mokyro mana. "Otarāme orihnōko ase iiryryryme jexiryke," āko mā repe. Yrome mokyro pynuke roropa Kyrixtu kynorihne, orihpyra aehtohme. Ākorōme mana Jezu enetuputyryke eya. Yrome emynyh-māko mana iiryryryme tyripose oya xine exiryke. ¹² Naeroro mokyro a tōsē onyry zae pyra ahtao, "Otuhkose," kara ehtoko eya. Morara karyhtao oya xine zae pyra matose. Iiryryryme matose Kyrixtu a, ipoetory takorekehkase oya xine exiryke. ¹³ Iiryryryme imep̄y Jezu poetory riry se pyra ase. Naeroro tōsē onyry ya zae pyra ahtao eya, onōpyra ase ipunaka jūme, iiryryryme wekyry tō riporyino. Morararo ehtoko. Imehnō Jezu poetory iiryryryme onyripopyra ehtoko, enara.

Ritonōpo nekarohpyry Pauru aimehnō amorepaneme tymenekase exiryke

9 Poetome pyra toehse ase tomesetase roropa ywy. Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Tumūkuru poko imehnō amorepaneme tymenekase ywy. Ywy ro-ro Jezu enease Kuesēkomo. Aomipona toerohse jexiryke āmoreparykō poko ipoetoryme toehse matose. ² Otarāme imehnomo a Kuesēkō nymenekahpyryme pyra ase repe. Yrome matose jenetupuhnōko Jezu nymenekahpyryme imehnō amorepaneme. Amarokō roropa Korītopōkomo imehnō tuarō-tanohneme matose, amorepatōme Jezu nymenekahpyryme jexiry poko. Tuhkākō ynara āko, "Kuesēkō

omipona Korītopōkō toehse. Morara exiryke Kyrixtu nymenekahpyryme Pauru enetupuhnōko ase," āko.

³ Naeroro ykerekeremaryhtao imehnomo a ynara āko hano, "Kyrixtu nymenekahpyryme ase imehnō amorepaneme. ⁴ Zae nase ya tōsē apoiryhtao ya joku-ru roropa omi kurā ekarotamitume," āko ase eya xine. ⁵ Imehnō Kyrixtu nymenekatyā typyxiākō maro ytoytōko pata tō poro Jezu poetoryme toto exiryke. Zae mā toto Ritonōpo a. Kuesēkō akorō morararo type, Peturu roropa morararo. Mokaro sā jahtao kure jexiry roropa, type jyatoryhtao. ⁶ Imehnō Kyrixtu nenyoh-tyā erohipyra mā toto tytinerūkō apoiry poko. Omi kurā ekarory poko rokē mā toto. Yrome erohnōko ase jemary ke roropa ytinerū apoiry poko etuarimara jeh-tohme. Panape roropa ysaaro erohnōko mana. Erohipyra yna ahtao moro poko kure oya xine nae? Ya kure exiry repe. ⁷ Soutatu tō ahtao tineru apoiko mā toto kowenu wino toerohtamitume. Tyoro roropa, tupito esemy, otyro tarykase eya ahtao otyro epery enahnōko ynoro toerohtamitume. Morararo pui esē tomo, suhsu euhkaryhtao suhsu apoiko mā toto tōkuru-rukōme, toky tō pynanohtamitume.

⁸ Moro saaro tineru apoiry kyya xine zae mana imehnō amorepatamitume Ritonōpo omiry poko. Morararo Ritonōpo nymeropohpyry kuamorepatoryko. ⁹ Ynara tymerose Moeze a, "Oekykō arexi panō puhturu tūtūmāko aepihykatohme. Morara ahtao ipotyry onymyhypra ehtoko. Ah notuhno aerohtamitume," tykase. Yrome kuekykō pyno rokē pyra Ritonōpo kynexine. Enetupuhpotohme morara tymerose eya. ¹⁰ Kypyno xine kuhse Ritonōpo mana. Morara exiryke morara tymerose eya. Otyro arykananō mā ynara osenetupuhnōko, "Imeipo otyro epery apoiko ase ynapyryme," āko. Morararo mā osenetupuhnōko otyro epery apoinanō roropa. Naeroro toerohtamitukō eraximaryke tyya xine erohnōko mā toto. ¹¹ Toytoytose yna omi kurā ekarory poko oya xine. Otyro puhturu arykane sā ynanexiase tupito arykary pokō samo. Naeroro tineru apoiryhtao yna a ynaerohtamitume, popyra oya xine nae? ¹² Topehke pyra Ritonōpo omiry kurā ynanekaroase oya xine. Tyoro poko ynanerokuase roropa tineru poko.

Ynara kary etary se pyra ynanexiase Jezu onenetupuhpynomo a, "Ritonōpo omiry etary se pyra ase Pauru pokoino, tineru apoiry se rokē Pauru exiryke Ritonōpo omiry ekarotamitume," kary etary se pyra ynanexiase. ¹³ Etatoko pahne, Ritonōpo maro oturutoh poko erohketō tynapyrykō apoiko mā toto Ritonōpo tapyī taka ytoketō wino. Tynekarorykō etapananō tohkō apoiko mā toto imehnō nekarotyamo.

¹⁴ Morararo, "Ritonōpo omiry poko imehnō amorepananō tynapyrykō apoiryhtao tynamorepatyā wino kure ya mana," tykase Kuesēkō ya.

¹⁵ Māpyra imehnō tinerū anapoipitopyra exiase. "Epehpyry se ase āmorepatamitukōme," kapitopyra ase. Morararo moro nymerohpyry onenerykōme, "Otinērūkō apoiry se ase," kara ase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry motye kuhse imehnō tinerū

apoiry se pyra ase omi kurā ekarotamitume. "Pauru tineru se nexiase omi kurā ekarotamitume," kary etary se pyra ase ipunaka. ¹⁶ Epyrypara ase imehnō amorepary poko ya. "Kure ase imehnō amoreparyke ya omi kurā poko," kara ase. Kuesēkō omipona rokē ase imehnō amorepāko. Ÿ, etuarimary imehnō anamorepara jahtao Jezu Kyrixtu poko. ¹⁷ Jamoreme jerokuruhtao omi kurā ekarory poko imehnomo a jerohtamitu se jexiry repe. Yrome Ritonōpo omi poe jexiryke jamoreme pyra ase. "Jomiry kurā ekaroko imehnomo a," tykase Ritonōpo ya exiryke, aomipona rokē ase. ¹⁸ Morara ahtao otoko jepehpyry nae? Arypyra, tineru se pyra ase jerohtamitume. "Zae matose jepehmaryhtao oya xine āmorepatamitukōme," kara ase jetananomo a. Tākye rokē ase topehke pyra imehnō amorepary poko ya Jezu Kyrixtu poko. Tākye jehtoh jepehpyryme sā ya mana.

¹⁹ Seropō omi poe pyra ase erohnōko. Yrome emero akorehmaneme toehse ywy. Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine, ipoetoryme toto ehtohme. ²⁰ Juteutōkara maro jahtao Moeze omihpyry omipona jehtoh poko torētyke pyra ase. Jezu enetuputyryke ya tukurākase jexiryke. Yrome juteu tō amoreparyhtao ya omi kurā poko, toto sā Moeze omihpyry omipona exiko ywy Jezu omiry zehno pyra toto ehtohme. Juteu tomo a Jezu omiry ekaroryhtao ya Moeze omihpyry omipona exiko ase yronymyryme juteu tō saaro, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine. ²¹ Morararo juteutōkara maro jahtao, mokaro sā Moeze omihpyry poko pyra ase, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine roropa. Kyrixtu omipona ase. Naeroro Ritonōpo omipona ase roropa. ²² "Jezu Kyrixtu enetuputyry poko ikuhnōko ase," kananō maro jahtao mokaro sā exiko ase toto akorehmatohme, orēpyrahxo Jezu enetupuh-tohme toto a. Imeimehnō maro jahtao toto sā exiko ywy Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine. Emero rokē poko ase Jezu enetupuhpotohme imehnomo a.

²³ Morohne poko ase omi kurā ekarotohme seropōkomo a. Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya kure jetananō riko Ritonōpo mana. Kure jyrīko roropa mana. ²⁴ Toipe tururume ytoketō poko ahno, axihxo tururume ytokety waro toehtohkōme. Mame tururume ytoketō tuhke tururume ytōko. Yrome toiro ose-mazuhme eporehkāko, axihxo exikety rokene. Ynoro rokē epehpyry apoiko mana. Tākye exiko roropa mana. Mokyro sā ehtoko, orēpyra tururume ytokety samo. Jezu Kyrixtu omipona exikehpyra ehtoko. Mame, "Kure mase," āko Kuesēkō oya xine mana. Morara kary etaryke oya xine tākye kuhse exiko matose, tururume ytokety tākye exiry motye epehpyry apoiryhtao tyya. ²⁵ Toipe tururume ytoketomo. Kokoro rokē tururume ytōko mā toto, orēpyra toehtohkōme, imehnō motye toehtohkōme tururume toytotohkō poko. Mame imehxo exiketyme ahtao, imehxo toehtoh enetupuhpotoh apoiko mana. Moro imehxo toehtoh, enetupuhpotoh axītao rokē repe. Yrome Jezu omipona exiketyme kuahtao xine, axītao rokē pyra Ritonōpo nekarory apoiko sytatose. Jūme imaro exiko sytatose. ²⁶ Waza-

wazame pyra tururume ytokety ytōko toeporehka-tohme osemazuhme. Mokyro saaro ase zae rokē jehtohme Jezu omipona Ritonōpo nekarory apoitohme ya. Tyoro roropa sã ase. Imepý poremãkapone sã ase. Tomeseke sã ynororo poremãpyra toehthohme. Mokyro saaro ase tomeseke Jezu Kyrixtu omipona jehtohme. ²⁷ Imehnomo a ynara asene, "Zae ehtoko Jezu Kyrixtu omipona," asene. Morara kaxīpo yyrypyry poko toehse jahtao, ehxirory yronomyryme jomihpyry etahpōkō neneryme. Morara exiryke yyrypyry poko ypenetaryhtao ya ipoko pyra ase. Emero irumekãko ase Jezu Kyrixtu omipona rokē jehtohme, "Popyra mase ya," kara Jezu ehtohme ya.

Joroko tō oneahmara ehtoko

10 Wekury tomo, osenetupuhtoko kytamurukō poko. Moeze maro toytorykohtao ahno esao pyra toto typynanohse Ritonōpo a. Akurū zopino toh kynexine. Tahpiremã takuohse roropa eya xine. ² Mame tuna konōto akuotyryhtao eya xine, Moeze marōme tōpurihkase toto tuna konōto kua, akurū ao, enara. ³ Ritonōpo nenehpohpyry kapu ae tonahse eya xine emero porehme. ⁴ Ritonōpo nekarohpyry tōse roropa eya xine. Topu ae tuna tutūtase, toto okurume. Yrome moro topu Jezu Kyrixtu enetupuhtoh kynexine. Toto maro toytose ynororo. ⁵ Yrome Ritonōpo zamaro pyra tuhkãkō kynexine. Morara exiryke toorihse toto ahno esao pyra toytorykohtao. Tōtonēse toto saparahme ona poro. ⁶ Morara tyripose Ritonōpo a kutuarōtanohpo-tohkōme, zae ehtoh waro kuehtohkōme. Tyrypyrykō poko typenetase kytamurukomo. Naeroro mokaro sã pyra sehtone, kyrypyrykō poko penetara sehtone ipunaka. ⁷ Toitoinē kytamurukō joroko tō poko toehse, Ritonōpo omipona pyra. Otuhtoh konōto tyrise eya xine tynyrytyãkō ĕpataka. Tōsemeikase toto ĕpataka. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne pake moro poko, "Typorohse toto tynyrytyã ĕpataka. Tōtuhse toto. Eukuru tōse eya xine roropa. Mame towōse ropa toto watohme," me tymerose. Mokaro sã pyra sehtone, joroko tō poko pyra sehtone ipunaka. ⁸ Imehnō nohpo poko exiry popyra Ritonōpo a mana. Imehnō orutua poko exiry roropa. Kytamurukō toitoinē nohpo tō poko toehse ahtao tuhkãkō toorihse toto, 23 miume toorihse toiro ĕmepyrayae rokene. Naeroro imehnō pyxiã poko pyra sehtone, imehnō nio tō poko pyra roropa sehtone. ⁹ Kytamurukomo a Ritonōpo tyenonohse. Tykerekereemase toto a. Ynara tykase toto Ritonōpo poko, "Kypyno xine Ritonōpo mana. Kuãnohpyra xine mana iiryrypyryme kuahtao xine ro," tykase toh repe. Mame tyrypyrykō poko toehse ahtao okoi tyripose Ritonōpo a toto esekatohme, tuhke. Naeroro Kuesēkō onyenonohpyra sehtone. ¹⁰ Ritonōpo poko tãtakirimase kytamurukomo. Naeroro taorihmapose toto Ritonōpo nenyokyhpyry a. Toorihse toto. Naeroro Ritonōpo poko atakirimara sehtone. ¹¹ Morara tyripose Ritonōpo a kytamurukomo a pake zuaro kuehtohkōme. Tymerose roropa tōmipona pyra

exiketō wãnohtopōpyry poko kutuarōtanohthokōme, kytamurukō sã pyra kuehtohkōme. Seromaroro sero nono enahsasaka mana. Naeroro pakatokō Ritonōpo omipona pyra ehtopōpyry sã pyra sehtone.

¹² Morara exiryke ynara kara ehtoko, "Iiryrypyryme pyra ase orēpyra jexiryke," kara ehtoko. Ynara rokē kahtoko Ritonōpo a, "Kuakorehmako Papa yyrypyry poko pyra jehtohme," kahtoko Ritonōpo a. ¹³ Tukahse awahtao xine ynara zuaro matose imehnō roropa morararo tyrypyrykō poko tukuhse mã toto. Yrome jamihmehxo Ritonōpo mana. Tōmihpyryae ro āko-rehmatorýko mana tukuhse awahtao xine. "Epo nase," āko mana. Okuhnekō aropōko roropa mana owinoino xine. Jamihme pyra awahtao xine ajamihtanohtorýko mana oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Ajamih-tanohtorýko mana oorypyrykō rumekatohme oya xine.

¹⁴ Naeroro wekury tomo, joroko tō poko pyra ehtoko ipunaka. ¹⁵ Tuaro exiketōme matose ya. Naeroro zae jomiry ehtoh enetupuhtoko. ¹⁶ Jezu orihtopōpyry poko wenikehpyra kuehtohkōme oximōnōko sytatose. Mame uwa eukuru poko, "Kure mase Papa," āko sytatose Ritonōpo a. Ēnōko sytatose emero porehme. Kyrypyrykō kurikary poko osenetupuhnōko sytatose toxixihmase Jezu exiryke wewe pokona kyrypyrykō ĕpehpyryme. Morararo wyi enapyryhtao kyya xine Kyrixtu orihtopōpyry poko osenetupuhnōko sytatose porehme. Oximaro sytatose Jezu Kyrixtu maro. Tyjami-tunuru ekarōko roropa mana kyya xine. Moro poko osenetupuhnōko sytatose moro wyi enapyryhtao kyya xine. ¹⁷ Oximōme wyi ohnōko sytatose Jezu orihtopōpyry poko osenetuputyry poko, tuhke kuahtao xine ro. Tuhke kymarokō repe. Yrome Jezu enetuputyryke kyya xine, aomipona toehse roropa kuexirykōke toiro zokome sã sytatose tupuhpyke Jezu ke, kuesēkōme aexiryke.

¹⁸ Juteu tō poko osenetupuhtoko, Ritonōpo maro oturuketō poko roropa. Tynekarorykō etaparyhtao tyya xine tynekarorykōme Ritonōpo a, tōnōko roropa toto. ("Ritonōpo poenōme ynanase," āko osenetupuhnōko toto, moro tōsē onyryhtao tyya xine.)

¹⁹ Āmoreparykō se roropa ase joroko poko. "Joroko tō kure," āko imehnō mã repe. Yrome Ritonōpo onymyakãmara mã toto. Joroko tō eahmananō azahkuru mana. Ynara osenetupuhnōko mã toto, "Tōsē ekarōko ase joroko zohme. Naeroro kure ase," āko toh mã repe. ²⁰ Yrome etatoko pahne, moro tōsē riryhtao joroko zohme, Ritonōpo a moro onekaropyra matose. Joroko tamuru omi poe moro rīko matose. Yrome joroko tō poko oexirykō se pyra ase ipunaka. ²¹ Mame Jezu orihtopōpyry enetupuhtoh eukuru enyryhtao oya xine Ritonōpo poenōme oexirykō poko osenetupuhnōko matose. Naeroro ahno nekarohpyry joroko tō okurume, moro onēpyra ehtoko ipunaka. Ahno nyrityã ĕpataka eukuru riryhtao joroko okurume, moro onēpyra ehtoko. Morararo wyi enapyryhtao oya xine Jezu orihtopōpyry poko osenetupuhtohme Ritonōpo poetoryme oehtohkō poko osenetupuhnōko matose. Naeroro ahno nyrityã zotýpyry onōpyra

ehtoko, joroko tamuru omi poe moro zoty tyrise exiryke. ²² Zumoxike Kuesēkō onyripyra sehtone. "Orēpyra ase Jezu motye," karyhtao kyya xine joroko tamuru akorehmaneme exīko sytatose. Mame joroko tamuru akorehmaneme kuahtao xine zumoxike exīko Kuesēkō kypoko xine mana.

²³ Ynara āko imehnō mā otarāme, "Emero rokē poko sytatose Kyrixtu poetoryme kuexirykōke," āko toh mā repe. "Yrome emero pyra kure kyya xine mana," āko ase. "Emero poko ase Kyrixtu poetoryme jexiryke," āko roropa toh mā repe. Yrome emero pyra zae kuehtohkō poko kuakorehmatorŷko mana. ²⁴ Osepyno rokē pyra ehtoko. Imehnō pyno ehtoko roropa. Kykyryrykō poko rokē kuahtao xine imehnō motye kuehtohkōme popyra sytatose.

²⁵ Ynara āko Ritonōpo omiry, "Sero nono Ritonōpo kyryryme mana. Seropōkō roropa emero porehme Ritonōpo nyriyāme mana," āko. Naeroro tōsē apoiryhtao oya xine emero rokē kure mana. "Otarāme mose popyra Ritonōpo a," kara ehtoko. "Otarāme mose ahno nyriyā ēpataka tyrise joroko zohme," kara ehtoko roropa. Topekahse oya xine ahtao imehnomo a kure roropa mana.

²⁷ Morarame Jezu poetory kara a oeahmarykohtao tytapyī taka otuhse oytotohkōme, itapyī taka oytorykō se awahtao xine ytotoko. Mame, "Ōty mose," karyhtao oya xine moro tōsē poko onekaropopyra ehtoko. "Mose tokarose nae joroko zohme?" kara ehtoko. "Mose onōpyra ase popyra exiryke Ritonōpo a," kara ehtoko roropa. Otuhtoko rokē rahkene. ²⁸ Yrome ynara karyhtao rokē eya xine, "Mose joroko zotŷpyry," karyhtao oya xine, onōpyra ehtoko morara tykase ekarone exiryke, zae ehtoh poko oexirykō waro toto ehtohme. ²⁹ Amarokō tōsē onyry poko, oty kara matose, joroko zotŷpyryme ahtao ro. Yrome imehnō Jezu poetory pokoino onōpyra matose zae pyra moro tōsē onyry enetuputyryke eya xine. Otarāme ynara ekaropory se matose, "Oty katohme imepŷ pokoino tōsē onōpyra hano? Eya rokē moro tōsē onyry popyra mana, joroko zotŷpyryme ekaroryke eya. ³⁰ 'Kure mase Papa. Senohne onekarohpyryme ya,' āko ase Ritonōpo a. Naeroro oty katoh imehnō yna kerekeremāko nae tōsē onyry poko yna a? Ritonōpo nekarohpyryme exiryke, 'Kure mase,' tykase ywy," āko otarāme matose ya.

³¹ Etatoko pahne, emero poko awahtao xine kure Ritonōpo tyritoko. Tōsē onyryhtao oya xine, kure Ritonōpo ritohme tōtoko. Eukuru enyryhtao oya xine kure Ritonōpo ritohme ētoko. ³² Kure rokē ehtoko juteu tō maro, juteutōkara maro, Jezu poetory tō maro roropa, penekehpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko. ³³ Ysā ehtoko. Kure ehtoh rokē kuhnōko ase imehnō maro emero, toto pyno jexiryke. Osepyno hkopyra ase imehnō emero kure riry se jexiryke, toto pynanohtohme Kyrixtu a.

11 Naeroro kypoenohtoko ysā oehtohkōme. Ywy roropa Kyrixtu poenohnōko ase.

Nohpo tō zae ehtoh poko

² Ypoko wenikehpyra matose, āmorepatopōpyrykō ya omipona roropa matose. Morara oexirykō kure mana. ³ Yrome ynara āmoreparykō se ase, typye exikety typyty esēme mana. Kymarokō emero esēme Kyrixtu mana. Mame Ritonōpo Kyrixtu esēme mana. ⁴ Naeroro oximōme awahtao xine ōtururukō poko Ritonōpo maro, kure orutua kō tyxapeuke pyra oturūko. Orutua komo, Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyhtao oya xine, tyxapeuke pyra toto amorepatoko. Tyxapeuke orutua ahtao Kyrixtu poihtōko sā mana. Popyra mana. ⁵ Yrome nohpo tomo, tuhpōke oturutoko Ritonōpo a oximōme awahtao xine. Imehnō amoreparyhtao roropa oya xine tuhpōke Ritonōpo omiry poko toto amorepatoko. Tuhpōke pyra awahtao xine oniokō hxirōko matose. Tuhpōke pyra awahtao xine ehxirōko roropa matose zūsehkahpyry samo. ⁶ Naeroro tuhpōke se pyra nohpo ahtao, ynara kahtoko eya, "Ōūsety isahkapoko roropa," kahtoko eya. Ynara exiryke, nohpo zūsety tysahkase ahtao aehxirory mana. Naeroro kure tuhpōke nohpo tō ahtao oximōme awahtao xine, ehxiropyra mā toto. ⁷ Yrome orutua kō tyoro. Tuhpōke se pyra orutua komo, tysaaro tyrise exiryke Ritonōpo a. Tōmipona orutua kō ehtohme tyrise toto Ritonōpo a. Yrome nohpo tō tyrise tyniokō omipona ehtohme. ⁸ Orutua riry se Ritonōpo toehse ahtao nohpo wino onyripyra kynexine. Yrome orutua wino nohpo tyrise eya rahkene. ⁹ Orutua tyrise eya nohpo tō pokoino pyra. Yrome nohpo tyrise Ritonōpo a orutua pokoino, orutua akorehmaneme. ¹⁰ Naeroro Jezu poetory tō oximomyryhtao kure nohpo tō tuhpōke ahtao, toto eneryke Ritonōpo nenyohyamo a. Tuhpōke toto ahtao tyniokō omipona toehthōkō poko ituarōtanohpōko mā toto. ¹¹ Kuesēkō maro kuexirykōke toiroro pyra nohpo tō mana. Morararo orutua komo. Toiroro pyra sytatose. Atakorehmāko sytatose zae kuehtohkōme. ¹² Pake ahtao orutua osemazuhme tyrise Ritonōpo a. Mame aoropary zehpyry touse ahtao, nohpo tyrise eya roropa. Seromaroro orutua kō enurūko nohpo ae. Yrome emero porehme Ritonōpo poe mana.

¹³ Kure oya xine nae nohpo tō otururuhtao Ritonōpo maro oximōmākō rānao tuhpōke pyra ahtao? Arypyra, popyra mana. ¹⁴ Toipe sytatose. Orutua kō tūsehke mosā ke ahtao popyra kyya xine mana. Epoihtōko sā mokyro mana kyya xine. ¹⁵ Yrome nohpo tō tūsehke mosā ke ahtao kure rokē kyya xine mana. Tūsehke mosā ke ahtao, tuhpōke exikety sā nohpo mana. ¹⁶ Tuhpōke pyra nohpo ahtao autururuhtao Ritonōpo maro oximōmākō maro popyra mana, āko ase. Morara āko ase emero Jezu poetory tomo a emero pata tō po. Morara āko ase roropa jezujezukuru se exiketomo a.

Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtopo

¹⁷ "Kure rokē matose oximōnōko Ritonōpo poko," kara ase oya xine. Ōximomyrykohtao atakorehmara

matose yronomyrymehxo Jezu enetuputyry poko. Atakorekehkāko rokē matose. Morara popyra ya mana. Naeroro āmorepatorýko ase zae ehtoh poko õximomyrykohtao. ¹⁸ Ynara āko imehnõ mana opoko xine, “Korītopõkõ tātapiakase sã mã toto. Oximõnõko ro mã toh repe, yrome oxiehno toto,” āko. Morara kary ajohpe pyra mana ya. ¹⁹ Otarāme atapiakāko matose zae oehtohkõ enetupuhpotohme imehnomo a. ²⁰ Õximomyrykohtao Kuesēkõ orihtopõpyry poko osenetupuhpyra matose. Õtukurukõ poko rokē oximõnõko matose. Oty katohme? ²¹ Õtukurukohtao toitoine matose emotyēkāko. Naeroro imehnõ etyhyryme exiketõ otuhpyra ekurehnõko, osemazuhme autuhtyã toemotyēkase exiryke. ²² Morara awahtao xine õximomyrykohtao azahkuru matose ipunaka. Tytapyike matose. Omise awahtao xine otuhtoko atapyĩkõ tao. Ritonõpo maro oturutoh tao zae rokē otuhtoko. Moro tao tymõkomokākara onyxhiropyra ehtoko roropa. Azahkuru awahtao xine õximomyrykohtao, “Kure matose,” kara ase oya xine.

²³ Tamorepase ywy Kuesēkomo a toorihtopõpyry poko wenikehpyra ipoetory tõ ehtohme. Morararo kuamorepatose. Ynara ase oya xine, “Kuesēkõ Jezu Kyrixtu ewokasasaka ahtao Juta a, wyi apoine. ²⁴ ‘Kure mase Papa kapuaono,’ karyhtao eya, wyi tohkane. Ty-poetory tomo a ynara tykase ynoro, ‘Sero wyi enapyryhtao oya xine wenikehpyra ehtoko jexixihmapotopõpyry poko wewe pokona. Okurākatohkõme orihnõko ase,’ tykase. ²⁵ Mame otuhkehõpo eukuru tapoise Jezu a. Ynara tykase, ‘Seny õkurukomo. Tõmiry kasenato ekarõko Ritonõpo seropõkomo a jorihtopõpyry pokoino. Topekahse matose ya umunuru ke. Naeroro sē enyryhtao oya xine jorihtopõpyry poko osenetupuhtoko,’ tykase. ²⁶ Naeroro Kuesēkõ oehtohtoropa wyi enapyryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine, imehnõ tuarõtanohpõko matose aorih-topõpyry poko kymyakākõme,” ase oya xine.

²⁷ Naeroro zae pyra awahtao xine ohxirotorýko Ritonõpo mana, Kuesēkõ orihtopõpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine. Iiryryryme oexirykõke ohxirotorýko Ritonõpo mana, Kuesēkõ exixihmahpõkõ hxiroyry samo. ²⁸ Morara exiryke ynara osenetupuhtoko aporo, “Zae rokē ytoytõko hano Ritonõpo neneryme?” kahrtoko aporo okurohtao xine. Morarame zae awahtao xine rokē Kuesēkõ exixihmatopõpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtoko, eukuru ãtoko, enara. Iiryryryme awahtao xine oorypyrykõ ekarotoko Ritonõpo a ikorokatohme. Moromeĩpo enahtoko, ãtoko, enara. ²⁹ Kuesēkõ kynorihne kyyrypyrykõ epehmatohme, Ritonõpo poenõme kuehtohkõme. Moro onenetupuhpyra awahtao xine, aorih-topõpyry poko wenikehpyra ehtoh onenahpyra ehtoko, onẽpyra roropa ehtoko, enara. Awamekaro xine rokē moro wyi enapyryhtao oya xine, moro eukuru enyryhtao roropa oya xine awãnohtorýko Ritonõpo mana, ajoajohpe Kuesēkõ orihtopõpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryke oya xine. ³⁰ Morara exiryke kure pyra toehse matose.

Jamihme pyra roropa toehse matose. Toitoine roropa amaro xine aexityã toorihse mana. ³¹ Kuesēkõ orihtopõpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyry se awahtao xine ynara osenetupuhtoko aporo, “Iiryryryme hano Ritonõpo a?” kahtoko oseyä rokene. Mame tyrypyrypyke awahtao xine ekarotoko oorypyrykõ Ritonõpo a ikorokatohme ropä. Kyyrypyrykõ tykorokase ahtao Ritonõpo a, “Popyra matose ya,” kara mana kyä xine. Kuãnohpopyra xine roropa mana. ³² Yrome, “Popyra matose ya,” āko Ritonõpo kyä xine kyyrypyrykõ poko kuahtao xine. Kutuarimapotorýko roropa mana zomory zuaro kuehtohkõme, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Morara kuamorepatorýko Ritonõpo mana apotoimo htaka omõpyra kuehtohkõme tõmipona pyra exiketõ maro.

³³ Morara exiryke wekury tomo, Kuesēkõ exixihmatopõpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtohme õximomyrykohtao, imehnõ Jezu poetory tõ oepory eraximatoko aporo. Mame oximõme toehse emero ahtao otuhtoko. ³⁴ Mame omise ro awahtao xine otuhtatoko atapyĩkõ taka, ozehno xine Ritonõpo exiryino awãnohpopyra Ritonõpo ehtohme roropa. Tuhke mekaropotone. Morohne poko ourutorýko ase amaro xine toehse jah-tao.

Ritonõpo zuzenu nekarory poko

12 Wekury tomo, ynara matose, “Oty ekarõko Ritonõpo zuzenu nae kyä xihne?” matose pape poko. Naeroro Zuzenu kurã nekarory tõ poko ourutorýko ase, zae zuaro oehtohkõme. ² Jezu poetoryme exipitopyra ro awahtao xine joroko tõ eahmary poko mexiatose, Ritonõpo myakāme repe. Yrome opynanopyrykõ waro pyra mokaro mana, ritõ kuhnanõme rokē toexirykõke. Toto poko oexirykõke kokoro rokē oenekunopyase xine. ³ Yrome seromaroro ynara kananõ nae, “Ritonõpo poe ase senohne rĩko,” kananõ nae mana. Yrome Ritonõpo zuzenu poe toto ahtao, “Jezu popyra mana,” kara toh mana ipunaka. Ritonõpo zuzenu poe ynara āko mã toto, “Jezu jesēme mana,” āko Ritonõpo zuzenu nae exiketõ mana. “Kuesēkõme mana,” āko mã toto. Imehnõ mã morara kasaromepyra mã toto. Moro waro awahtao xine Ritonõpo poe oturuketõ nymyry waro matose. Ajohpe exiketõ waro roropa matose.

⁴ Tuhke rokē Ritonõpo zuzenu nekarory tõ kyä xine mana. Yrome toiro rokē ekarohpõ mana. ⁵ Tyotyoro poko tuhke erohnõko sytatose Kuesēkõ omipona. Yrome toiro rokē Kuesēkõ mana. ⁶ Tyotyorõ poko emese kure sytatose orẽpyra kuehtohkõme Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko. Yrome toiro rokē Ritonõpo mana. Ipoe rokē emese kure sytatose, tyjamitunuru ekaroryke kyä xine, inyrohmanohpotoh poko kuehtohkõme. ⁷ Tyjamitunuru ekarõko Ritonõpo kyä xine mana imehnõ Jezu poetory akorehmatohme kyä xine. ⁸ Tyjamitunuru ekarõko toitoine typoetory tomo a emese kure toto ehtohme zae omi ekarory poko imehnomo a. Imehnomo a tyjamitunuru ekarõko mana emese kure toto ehtohme imehnõ amorepary

poko Ritonõpo omiry poko, zuaro toto ehtohme.

⁹ Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana yronomyryme Jezu enetupuhtohme eya xine. Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana kurākõkara kurākatohme eya xine. ¹⁰ Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko Ritonõpo zuzenu mana imehxo Ritonõpo ehtoh enepotohme imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana tõmiry ekarotohme imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana Ritonõpo zuzenu poe exiketõ waro toto ehtohme, typoe rokẽ ytoytoketõ waro roropa toto ehtohme. Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana imehnõ omiryae oturutohme. Imehnomo a tyjमितunuru ekarõko mana mokyro zurutopõpyry enetupuhtohme ekarotohme ropa kuomirykõae. ¹¹ Tuhke ekarõko Ritonõpo zuzenu kyaa xine mana. Yrome toiro rokẽ ynororo. Tamoreme ekarory se exiryke tyjमितunuru ekarõko kyaa xine mana.

Typokõke tuhke kuokokõ mana

¹² Kuokokõ tuhke typokõke mana. Moro saaro Kyrixtu enetupuhnanõ tuhke mã toto. Yrome toiro zokome sã sytatose Jezu enetuputyryke kyaa xine. ¹³ Tuhkãkõ Jezu Kyrixtu enetupuhnanõko mana. Juteu tomo, juteutõkara roropa enetupuhnanõko mã toto. Tosẽke exiketomo, tosẽke pyra exiketõ roropa enetupuhnanõko mã toto. Enetuputyryke kyaa xine tukurãkase sytatose Ritonõpo zuzenu a Jezu Kyrixtu zokome sã kuehtohkõme. Ritonõpo jamitunuru nae sytatose Zuzenu kukurohtao xine exiryke.

¹⁴ Ynara exiryke, toiro rokẽ pyra kuokokõ pokõ mana. Tuhke typokõke mana. ¹⁵ Kupupurukõ ynara kara mana, "Tyoro jexiry se ase. Omame se ase," kara mana. Pupume ro mana, myaro tokorõmero.

¹⁶ Morararo kypanarykõ ynara kara mana, "Onume pyra jexiryke zoko pokõme pyra ase," kara mana. Kuokokõ pokõme ro mana. (Kuokokõ pokõ mã oxikerekeremara mana Ritonõpo netaryme. Tãkye rokẽ mã kehko toerohtokõ poko.) ¹⁷ Kuokokõ tytororo onume rokẽ ahtao otato pyra sehtory. Morararo paname rokẽ kuokokõ tytororo ahtao eunatara sehtory. ¹⁸ Yrome toiro rokẽ pyra kuokokõ pokõ tyrise Ritonõpo a. Tuhke kypokõkõ tyrise eya kuokokõme tytororo kuehtohkõme. Morara tyrise kymarokõ Ritonõpo a tõsenetupuhnanõpyryae ro. ¹⁹ Toiro rokẽ kypokõkõ ahtao tokoke pyra sehtory. ²⁰ Yrome zoko pokõ tuhke tyrise toiro tokoke kuehtohkõme.

²¹ Naeroro kuenurukõ ynara kara mana kuemarykomo a, "Ose pyra ase," kara mana. Kupuhpyrykõ ynara kara mana kupupurukomo a, "Ose pyra ase," kara mana. (Moro saaro, "Mose se pyra ase," kara sehtone imepõ Jezu poetory poko Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine.) ²² Kuokokõ tyrise Ritonõpo a. Kure pyra kuokokõ pokõ toehse ahtao ise ro sytatose. Oxisã kuokokõ pokõ jamihme se sytatose. Kuokokõ pokõ toiro touse ahtao, etuarimãko sytatose otarãme orihnanõko sytatose. ²³ Kuokokõ pokõ xihpyry nae sytatose. Kyaa xine xihpyryme mã repe. Yrome ipyno ro

sytatose. Ehxirõko sytatose kuokokõ pokõ jarao tõsenese ahtao, yrome ipyno ro sytatose. ²⁴ Mãpyra kuokokõ pokõ kure potu kyaa xine ahtao, ipoko pyra sytatose kure exiryke. Etatoko pahne, otarãme ehxirõko sytatose xihpyryme kuokokõ pokõ ahtao repe. Yrome Ritonõpo ehxiropyra mana kypyno xine toexiry poko. Kuokokõ pokõ emero tyrise eya kuokokõme. ²⁵ Kuokokõ pokõ tyorõ pokona atapiakara mana. Morohno poko rokẽ mana. Kuokokõ pokõ tuhke roropa repe. Yrome oximaro erohnõko mã kehko toiro tokoke exiryke. Moro saaro atapiakara sehtone. Kuesẽkõ omipona rokẽ sehtone. ²⁶ Mame toiro kuokokõ pokõ jetũ ahtao, tytororo kuokokõ samũ ãko mana. Morararo kure rokẽ kuokokõ pokõ ahtao tytororo samũ kara mana, toiro kuokokõ exiryke. Jezu enetupuhnanõ kuokokõ sã mã toto. Kuepekõ etuarimary eneryhtao kyaa xine, emynymãko sytatose. Kure kuepekõ riryhtao imehnomo a tãkye sytatose kuepekõ poko.

²⁷ Kymarokõ emero Kyrixtu zoko sã sytatose. Tuhke kuokokõ pokõ tyrise Ritonõpo a kuokokõme. Tõsenetupuhnanõpyryae ro morara tyrise sytatose. Moro sã kymarokõ emero Jezu Kyrixtu zoko sã sytatose. Kyrixtu zoko pokõ sã sytatose. ²⁸ Naeroro Kyrixtu enetupuhnanõ tyrise Ritonõpo a imehnõ akorehmaneme. Apitoryme ynara tykase ynororo, "Umũkuru poko omi kurã ekaronanõme matose," tykase. Imehnomo a, "Jomiry poko urutõme matose," tykase. Imehnomo a, "Jenetupuhnanõ amorepaneme matose," tykase. Imehnomo a, "Yjमितunuru ke ynyriophpyry tyritoko," tykase. Imehnomo a, "Kurākõkara ikurãkatoko ropa," tykase ynororo. Imehnomo a, "Imehnanõ akorehmatoko jurumekara toto ehtohme," tykase. Imehnomo a, "Imehnanõ esẽme ehtoko roropa," tykase. Imehnomo a, "Imehnanõ omiryae urutõme ehtoko roropa," tykase, enara. ²⁹ Emero pyra toitoine rokẽ Ritonõpo nymenekahpyryme mã toto, Tumũkuru poko imehnõ amorepatohme. Toitoine rokẽ urutõme roropa mã toto. Toitoine rokẽ amorepatõkõme mã toto. Toitoine rokẽ Ritonõpo jamitunuru nae mã toto orẽpyra inyrohmanohpotoh ritohme. ³⁰ Toitoine rokẽ kurākõkara kurãkãko ropa mã toto. Toitoine rokẽ roropa imehnõ omiryae oturũko mã toto. Toitoine rokẽ roropa mokaro nurutopõpyry imehnõ omiryae ekarõko ropa mã toto kuomirykõae. ³¹ Naeroro Ritonõpo nekarory kurã poko openetatoko.

Yrome tyorõ poko ourutorõko ase seromaroro. Sero kure kuhse mana.

Imehnanõ pyno kuexirykõ poko

13 Otarãme imehnõ omiryae jotururu waro ase repe. Otarãme Ritonõpo nenyohyã omiry waro roropa ase repe. Yrome imehnõ pyno pyra jahtao toiparo rokẽ oturũko ase, panaikato sã rokẽ jotururu exiry, tãtã katoth sã rokene. ² Otarãme Ritonõpo omi poe aomiry ekarõko ase imehnomo a. Otarãme emero poko zuarohxo ase atamorepaketõ samo. Otarãme imehnõ motye tupimãkõ waro roropa ase. Otarãme Ri-

tonõpo jamitunuru enetuputyryke ya ypy tõ enuēnāpory waro roropa ase repe, yrome imehnõ pyno pyra jahtao otyeme kure hano Ritonõpo a? Arypyra ipunaka. ³Otarāme ymõkomory emero ekarõko ase tymõkomokākara a. Otarāme, "Oty kara," āko ase repe joko zahkary se Jezu waro pyra exiketõ ahtao Jezu enetuputyry ya waro toto ehtohme. Yrome imehnõ pyno pyra jahtao toiparo rokē oxiahkapõko ase. Toiparo rokē ymõkomory ekarõko ase roropa tymõkomokākara a.

⁴Imehnõ pyno jahtao penekehpyra ase kure toto ehtoh eraximary poko. Kure rokē toto rīko ase. Imehnõ pyno jahtao zumoxike pyra ase toto poko. Os-enŷnanohpyra ase. Ypoko oseahmara ase. Epyrypara roropa ase imehnõ motye jehtoh poko. ⁵Imehnõ pyno jahtao putu pyra exiketõ sã pyra ase. Zae rokē ase. Os-epyno rokē pyra ase. Yamene se pyra roropa ase. Axi hkopyra imehnõ zehno exīko ase. Eya xine tyryhmase jahtao onemetakāmara ase. ⁶Imehnõ pyno jahtao atākyemara ase tyrypyry poko toehse toto ahtao. Zae toto exiry poko atākyemāko ase. ⁷Imehnõ pyno jahtao penekehpyra ase kure toto ehtoh eraximary poko. "Emero ikurākary waro Ritonõpo mana," āko ase. "Kure toto riry poko onymomohkehpyra sehtone," āko. Toto anarypopyra roropa ase, enara.

⁸Imehnõ pyno nymyry jahtao jūme toto pyno ase. Ritonõpo zuzenu poe imehnõ amoreparyhtao ya kure repe. Yrome axītao rokē jomihpyry mana. Ritonõpo zuzenu poe imehnõ omiryae jotururuhtao, moro roropa axītao rokē mana. Tvaro jahtao roropa tuaro jexiry jūme pyra mana. ⁹Seromaroro emero pyra, zokonaka rokē zuaro sytatose. Ritonõpo zuzenu poe emero pyra zokonaka rokē imehnõ amorepāko sytatose roropa. ¹⁰Yrome Ritonõpo maro toehse kuahtao xine emero waro exīko sytatose, zokonaka rokē pyra. Emero ekarõko roropa sytatose zokonaka rokē pyra. Zokonaka rokē aehtyã enahketõme mana.

¹¹Poetome jahtao poeto omiryeme jomiry kynexine. Poeto sã tyxitase ywy, toexianase, enara. Poeto sã roropa josenetuputyry kynexine. Yrome seromaroro tuãtase jexiryke poetome jehtopõpyry turumekase ya.

¹²Osene xihpyry ae kuosenerykohtao popyra rokē os-enēko sytatose. Moro saaro seromaroro pitiko sã rokē Ritonõpo poko enetupuhnõko sytatose. Imeīpo imaro kuahtao xine kure kuhse Ritonõpo enēko sytatose, os-ēpataka rahkene. Seromaroro zokonaka rokē zuaro sytatose. Yrome kuario xine ynororo ipunaka. Imeīpo zuarohxo exīko sytatose roropa, kuario xine Ritonõpo ehtoh samo.

¹³Ritonõpo enetupuhnõko sytatose. Imaro kuexirykõ momohnõko roropa sytatose. Imehnõ pyno sytatose, enara. Kure Ritonõpo enetuputyry kyaa xine kuesēkõme. Kure roropa imaro kuexirykõ eraximary kyaa xine. Yrome imehnõ pyno kuexirykõ kure kuhse mana.

Ritonõpo zuzenu nekarory tõ poko kyaa xine

14 Morara exiryke imehnõ pyno oexirykõ poko openetatoko. Ritonõpo zuzenu nekarory tõ se ehtoko yronymyryme. Ritonõpo omiry ekarory se ehtoko imehnomo a. "Ajamitunuru ekaroko ya õmiry kurã ekarotohme imehnomo a," kahtoko Ritonõpo a. ²Imepŷ mã tyorõ omiryae tõtururuhtao kuurupyra xine mana. Ritonõpo a rokē oturũko mana, moro omi onetara kuexirykõke. Otarāme Ritonõpo zuzenu poe zae oturũko ynororo repe yrome etananõ onetara mã toto ipunaka. ³Yrome Ritonõpo omiry ekarone topohme oturũko imehnõ netaryme emero. Kuakorehmatorŷko mana yronymyrymehxo Kuesēkõ enetupuhtohme kyaa xine. Kueanokõ jamihtanohnõko ropa mana orēpyrahxo kuehtohkõme Ritonõpo omipona. Kuemynyhmatohkõ arõpõko mana tãkye ropa kuehtohkõme. ⁴Imeimehnõ omiryae oturukety atakorehmāko rokē mana. Yrome topohme Ritonõpo omiry ekarone imehnõ Jezu poetory akorehmāko emero itamurumehxo enetupuhtohme eya xine.

⁵Ritonõpo zuzenu poe tyorõ omiryae õtururukohtao tãkye pitiko ase. Yrome tãkye kuhse ase opoko xine Ritonõpo poe aomiry ekaroryhtao oya xine imehnomo a. Tyoro omiryae urutõkõ kure roropa toh mã repe. Yrome imotye kuhse Ritonõpo omiry ekaronanõ mana imehnomo a. Tyoro omiryae oururukõ se imepŷ ahtao moro omi waro exikety nae ahtao rokē kure mana, aomiry ritohme ropa õmirykõae. Yrome aomiry waro exikety pyra ahtao toiparo rokē moro omiryae oturũko mokyro mana. ⁶Wekyry tomo ytõko ase oya xine. Amaro xine jahtao tyoro omiryae rokē jotururuhtao ākorehmara xine jexiry onetara oexirykõke. Ritonõpo nenehpohpyry ya ekaroryhtao oya xine ākorehmatorŷko ase. Zuaro jehtoh roropa ekaroryhtao oya xine, ākorehmatorŷko ase. Ritonõpo zuzenu poe oururukohtao ākorehmatorŷko ase. Inamorepatopõpyry roropa ekaroryhtao oya xine ākorehmatorŷko ase.

⁷Rue tõkehko, kapau zehpyry roropa aoamihtõko sã etone mana. Yrome etory waro pyra exikety ahtao, anaomihtopyra mana etory waro pyra toexiryke. ⁸Soutatu tõ kohmatoh popyrahme sã totose ahtao owõpyra soutatu tõ mana. Typyrekõ anapoipyra roropa mã toto ekurehnõko. ⁹Morararo tyorõ omiryae rokē imehnõ zururuhtao oya xine õmirykõ onetara mana. Onenetupuhpyra roropa mã toto, topohme toto onurupyra oexirykõke. Õmirykõ orexīto sã rokē arypyra exīko. ¹⁰Kuomirykõ toiro rokē pyra mana. Tuhke omi nae seropõkõ mana. Oxisã pyra kuomirykõ mana. Omi waro exiketomo a rokē moro omi jarao mana. ¹¹Yrome imepŷ omiry waro pyra kuahtao xine moro omiryae oturuketõ moē patapõkõme kyaa xine mana. Morararo kymarokõ eya xine, moē patapõkõme sytatose eya xine. ¹²Ritonõpo zuzenu nekarory tõ poko penetāko matose. Yrome ijamitunuru ekaropoko orēpyrahxo oehtohkõme imehnõ akorehmāry poko Jezu enetuputyry poko oya xine.

¹³ Tyoro omiryae ōtururukohtao ynara ekaropotoko Ritonōpo a, "Ajamitunuru ekaroko ya Papa, topohme joturutohme jetananomo a toto omiryae," kahtoko Ritonōpo a. ¹⁴ Tyoro omiryae jotururuhtao Ritonōpo a josenetupuhtoh poe pyra ase oturūko. Juzenu rokē oturūko Ritonōpo maro. ¹⁵ Naeroro ynara āko ase, Ritonōpo maro oturūko ase juzenu poe roropa repe. Yrome josenetupuhtoh poe roropa oturūko ase Ritonōpo maro. Juzenu poe eremiāko ase Ritonōpo netaryme. Yrome josenetupuhtoh poe roropa eremiāko ase Ritonōpo netaryme. ¹⁶ Oximōme awahtao xine ouzenukō omiryae rokē, "Kure mase Ritonōpo," karyhtao oya xine amaro xine exiketō, "Ū, kure Ritonōpo mā rahkene," kasaromepyra mā toto, ōmirykō onetara toexirykōke. "Otarā āko mose nae?" āko rokē toto, ōmirykō waro pyra toto exiryke. ¹⁷ Otarāme ouzenukō omiryae, "Kure mase Ritonōpo," āko matose repe. Morara kary kure repe. Yrome amaro xine exiketō anakorehmara matose.

¹⁸ Tyotyorkō omiryae ōtururukō motye oturūko ase. Moro pōko tākye ase, "Kure mase, Ritonōpo," āko ase. ¹⁹ Yrome oximōme jahtao imehnō Jezu poetory tō maro, tyorō omiryae jotururu se pyra ase. Jetananō omiryae rokē jotururu se ase toto amorepatohme. Tyorō omiryae jotururuhtao tuhke omi ekaroryhtao ro onetara etananō mā ipunaka. Yrome jetananō omiryae jotururuhtao kurehxo eya xine mana. Tuhke pyra omi ekaroryhtao ro etāko mā toto. Zuario exīko mā toto.

²⁰ Wekyry tomo, poeto sā pyra ehtoko ōsenetuputyrykō pōko. Ū, oorypyrykomo a tuaro pyra ehtoko poetohi samo. Yrome ōsenetuputyrykō pōko zuātatyā sā ehtoko. ²¹ Ynara tymerose Ritonōpo omiryae, "Tarōkō zurūko ase, āko Kuesēkō mana.

Tyorō omiryae toto zurūko ase.

Moē patapōkō omiryae toto zurūko ase.

Yrome morara ahtao ro jomiry onetara exīko mā toto,"

me tymerose Ritonōpo omiryae. ²² Naeroro tyorō omiryae oturūko sytatose onenetupuhpynō tuarōtatohme emero motye Ritonōpo jamitunuru ehtoh pōko. Yrome topohme Ritonōpo omiry ekarōko sytatose enetupuhnanomo a toto amorepatohme, jarao sā aomiry ehtohme. (Yrome Jezu onenetupuhpynomo a jarao pyra ro Ritonōpo omiry mana, imehnō omiryae rokē ekaroryhtao eya xine.)

²³ Ōximomyrykohtao Jezu poetory tomo, otarāme tyotyorkō omiryae oturūko matose. Mame otarāme moro taka Jezu poetory kara omōnōko, morara onetapitopyny. "Rowohpe pyrahxo nary keh moxiā nae?" āko mokyro mana opoko xine. ²⁴ Yrome topohme Ritonōpo omiry ekaroryhtao oya xine, tyrypyry pōko enetupuhnōko mokyro mana ōmirykō etaryke tyya. "Jaropōko roropa Ritonōpo mana apotoimo htaka iiryryme jexiryke eya," āko mā Jezu onenetupuhpyny, topohme ōmirykō etaryke tyya. ²⁵ "Kokoro rokē yrypyry xihpyry pōko osenetupuhnōko ase," āko mokyro mana oya xine. Mame tosekumuru po porohnōko mana Ritonōpo ēpataka, "Kure mase Ri-

tonōpo, emero motye mase imehxo," katohme Ritonōpo a. "Ajohpe pyra Ritonōpo taro mana, amaro xine," āko roropa oya xine mana.

Zae oehtohkō pōko ōximomyrykohtao Ritonōpo pōko

²⁶ Wekyry tomo, zae ehtoh pōko āmoreparykō se ase. Oximōme awahtao xine Ritonōpo pōko, atakorehmatoko yronomyrymehxo enetupuhpotohme oya xine. Toiro eremiāko Ritonōpo pōko. Imepỹ āmorepatoryko mana. Imepỹ roropa Ritonōpo poe enetupuhpotohme ekarōko mana. Imepỹ roropa Ritonōpo zuzenu poe tyorō omiryae oturūko mana. Imepỹ mā mokyro oturutopopyry rīko ropa ōmirykōae ropa zuaro oehtohkōme. Morohne emero Jezu poetory tō atakorehmaryhtao kure moro mana. ²⁷ Mame tyorō omiryae tōtururu se exikety nae ahtao, kure asakoro rokē oturūko mā toto. Oseruao ahtao kure roropa mana, tuhke pyra exiryke. Ah toiro noturū aporo. Mame tōtyhkase ynoro ahtao ah imepỹ ropa noturuno, toto omiry waro exikety nae ahtao tyritohme ropa ōmirykōae, zuaro emero ehtohme. ²⁸ Yrome toto omiry waro exikety pyra ahtao, ōmirykōae toto omiry rine pyra, ah mynyhme rokē nexī toto oximōtohtao. Ikurohtao xine rokē ah noturū toto, Ritonōpo maro rokene. ²⁹ Mame Ritonōpo poe aomiry ekaronanō asakoro ahtao kure. Ah noturū toto. Oseruao ahtao kure roropa mana. Kure imehnō mā toto omiry etāko emero porehme, zae toto exiry enetupuhpotohme tyya xine. ³⁰ Morarame toiro otururuhtao ro otarāme Ritonōpo mā tōmiry ekarōko imepyny a ekarotohme ropa oximōmākō netaryme. Morara ahtao ah mokyro noturukehno Ritonōpo nekarory mokyro a etatohme oya xine. ³¹ Ritonōpo omiry ekaroryhtao oya xine emero, kure mana, atakomino urutōkō ahtao rokene. Morara awahtao xine zuaro exīko matose, atākyemāko roropa matose, atakorehmāko matose. ³² Ritonōpo zuzenu poe Ritonōpo omiry nae awahtao xine ekarotohme imehnomo a tuaro ro matose. Ōtururukō se awahtao xine rokē oturūko matose. Ōtururukō se pyra awahtao xine mynyhme rokē matose. ³³ Tākye pyra Ritonōpo mana ajoajohpe typoetory tō ahtao. Yrome zae rokē kuahtao xine kuoximomyrykohtao tākye mana.

Mame emero pata po Jezu poetory tō oximomyryhtao, ³⁴ ah nohpo tō mynyhme rokē nexī toto. Ah nohpo tō oximōmākō onurupyra nexī toto. Ynara āko Moeze nymerohpyry mana, "Nohpo tō onyripyra ehtoko otu-isarykōme," āko. ³⁵ Zae pyra mā nohpo tō ōtururu oximōme awahtao xine Ritonōpo pōko. "Otarā nykā?" kary se nohpo tō ahtao, ah nekaropō toto tyniokomo a tytapyikō taka toytose ropa tahtao xine, enara. ³⁶ Zae pyra jomiry oya xine nae? Etatoko pahne, owino xine Ritonōpo omiry exipyra kynexine. Ritonōpo wino toehse. Amarokomo a rokē pyra Ritonōpo omiry tokarose kynexine, nonopōkomo a emero porehme aomiry tokarose kynexine. Naeroro, "Yna rokē Ritonōpo nekarohpyry nymyry nae," kara ehtoko. ³⁷ Toitoinē matose Ritonōpo omiry ekaronanōme os-ekarōko. Ritonōpo zuzenu nekarohpyry apoihpome

osekarōko roropa matose. Naeroro, "Kuesēkō omi poe morara tymerose Pauru a kuamorepatohkōme," āko matose. ³⁸ Yrome ynimerohpyry omipona se pyra imepỹ ahtao zae pyra mana. Mokyro omiry onetara ehtoko. Aomipona pyra ehtoko roropa.

³⁹ Wekury tomo, ynara kahtoko Ritonōpo a, "Ajami-tunuru ekaroko ya Papa, zae ōmiry ekarotohme imehnomo a," kahtoko. Mame tyorō omiryae tōtururu se imepỹ ahtao, "Tyorō omiryae oturupyra exiko," kara ehtoko eya. ⁴⁰ Oximōme awahtao xine Ritonōpo poko tuaro sã rokē ehtoko. Zae ehtoh poko rokē ehtoko.

Kyrixtu ěsemākapotopōpyry ropa poko

15 Wekury tomo, omi kurã poko osenetupuhstoko. Ynekarohpyry oya xine omi kurã nexiase Jezu Kyrixtu poko. Tonetupuhse oya xine. Aomipona roropa matose seromaroro. ² Ynekarohpyry oya xine omi kure mana. Kuamorepatosene. Tonetupuhse oya xine exiryke typynanohse matose Ritonōpo a, onurumekara ropa awahtao xine. Yrome turumekase ropa oya xine ahtao toiparo rokē tonetupuhse oya xine exiry.

³ Ynetahpyry Jezu Kyrixtu poko ekaroase oya xine. Imehnō omiry emero motye kuhse kure moro omi mana. Kyrixtu kynorihne kyyrypyrykō epehpyryme, Ritonōpo omihpyryae ro. ⁴ Tonēse oramãka topu aka. Mame tōsemākase ropa Ritonōpo a asakoro tynyhse ahtao orihpỹme ropa aehtohme, Ritonōpo nymeropohpyryae ro. ⁵ Mame tōsemāse ropa tahtao toorihxīpo tōsenepose ropa, Peturu a. Mame tynymenekatyamo a roropa 12mākomo a tōsenepose ropa ynororo. ⁶ Mame tuhkākomo a tymaro ytoytoke-tomo a tōsenepose ropa, oximōme toto ahtao. 500 motye toh kynexine. Mokaro tuhke Jezu enenanō orihpyra ro mã toto. Yrome toitoine mokaro toorihse ropa mã toto. ⁷ Moromeīpo tōsenepose ropa Tiaku a. Mame tynymenekatyamo a tōsenepose ropa oximōme toto ahtao emero.

⁸ Mame mokaro a emero tōsenepose ahtao etyhpyryme ya roropa tōsenepose ynororo, imūkepyhpyry emūkuakepyry etyhpyry sã ase, etyhpyryme ya tōsenepose ynororo exiryke. ⁹ Imehnō Jezu nymenekatyã osemazuhme mã toto, ymotye tuisame mã toto. Etyhpyryme tymenekase ywy Jezu a typoko imehnō amorepatohme. Osemazuhme popyra exiase ipunaka. Jezu poetory tō ryhmase ytoasene. Morara jeh-topōpyry poko ehxirōko ase, "Jezu nymenekahpyryme ase," karyhtao ya. ¹⁰ Itamurume ypyno Ritonōpo kynexine iirypyryme jahtao ro. Mame ypyno toexiryke typoetoryme jyriase. Ymenekase roropa, typoko imehnō amorepatohme. Toiparo rokē pyra typynanohse ywy. Orēpyrahxo toerohse ywy aomipona, imehnō Jezu nymenekatyã motye, emero porehme. Yrome jamoreme pyra ase erohnōko, Ritonōpo yjamihtanohnōko mana kokoro rokene. ¹¹ Omi kurã ekaroase oya xine. Imehnomo a roropa omi kurã tokarose oya xine. Omi kurã ekaronanōme yna exiry oty kara mana.

Yrome ynanekarohpyry kure kuhse mana. Moro omi kurã tonetupuhse oya xine rahkene.

Kuēsemākaporykō ropa poko

¹² Ynara āko ynanase imehnō amoreparyhatao, "Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a, aorihxīpo," āko ynanase. Yrome toitoine matose ynara āko, "Aorihtyã onēsemākara Ritonōpo ekurehnōko," āko matose repe. Oty katohme? ¹³ Aorihtyã onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao Kyrixtu roropa ěsemāpyra ropa exiry.

¹⁴ Morara ahtao Kyrixtu onēsemākara Ritonōpo ahtao, toiparo rokē omi kurã ynanekarory oya xine. Toiparo rokē oesēkōme Jezu menetupuhstory roropa.

¹⁵ Morarame ajohpe pyra mokaro ahtao, ajohpe yna omiry exiry. Azahkuru Ritonōpo poko menetupuhstory roropa, ynara karyke yna a, "Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a," karyke yna a. Ajohpe pyra mokaro ahtao, aorihtyã onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara Ritonōpo exiry. ¹⁶ Ynara exiryke, aorihtyã ěsemākary ropa waro pyra Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara ropa exiry. ¹⁷ Morarame Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao toiparo rokē menetupuhstory, iirypyryme ro mehtory. ¹⁸ Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Jezu poetory tō aorihtyã onypynanohpyra ekuretyry Ritonōpo, etuari-matoh tao rokē exiry toto. ¹⁹ Axītao rokē, sero po kuahtao xine rokē kypyno xine Kyrixtu ahtao, morarame toorihse kuahtao xine kypyno xine pyra Kyrixtu ahtao, imehnō motye tãkye pyra sehtory.

²⁰ Yrome mokaro ajohpe rokē mã toto. Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a aorihxīpo, kutuarōta-tohkōme, "Imeīpo ypoetory tō emero ěsemākapōko ropa ase," katoh zae ehtoh waro kuehtohkōme. ²¹ Ky-marokō emero orihketōme toehse sytatose orutua pokoino, tyrypyry poko toehse exiryke. Morararo kuēsemākapotorỹko ropa Ritonōpo mana imepỹ orutua pokoino, kure toexiry poko rokē exikety pokoino. ²² Orihnōko sytatose emero porehme Atão pakōme kuexirykōke. Mororo saaro Kyrixtu poenōme toehse kuexirykōke kuēsemākapotorỹko ropa Ritonōpo mana.

²³ Kymarokō emero ěsemākapōko ropa Ritonōpo mana kuēsemākapotohkō toehse ahtao. Kyrixtu osemazuhme tōsemāse ropa. Imeīpo Kyrixtu omipona exiketō ěsemānōko ropa mã toto Kyrixtu oepury ropahtao. ²⁴ Ritonōpo se pyra exiketō jamitunuru enahkapōko Kyrixtu mana, joroko tōkehko, kowenu tōkehko, tuisa tōkehko roropa. Toto jamitunuru enahkapōko mana. Toto omipona pyra seropōkō rīko roropa mana. Tummy omipona rokē toto rīko mana. "Emero esēme mase Papa. Seropōkō emero ōmipona exīko mana," āko mã Kyrixtu Ritonōpo a. ²⁵ Mame tuisa konōtome Kyrixtu exīko. Zehno exiketō poremākapōko Ritonōpo mana. Toto jamitunuru enahkapōko roropa mana. Kyrixtu omipona exīko mã toto emero.

²⁶ Kuorikyrykō mã kyzehnotokō sã mana kyya xine. Kyzehnotokō zuno sytatose. Kuorikyrykō zuno roropa sytatose. Emero esēme toehse Ritonōpo ahtao kuorikyrykō enahkapōko roropa mana, orihpỹme kue-

htohkōme. ²⁷ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, "Imehnō jamitunuru enahkapōko Ritonōpo mana Kyrixtu omipona toto ehtohme emero porehme," āko. Morara karyke Ritonōpo a seropōkō emero jamitunuru enahkapōko mana Kyrixtu omipona rokē toto ehtohme emero. Tyjamitunuru rokē onenahkapopyra mana. ²⁸ Morarame sero nonopōkō Kyrixtu omipona tyrise ahtao Ritonōpo a emero porehme, Kyrixtu os-ekarōko roropa mana Tummy a. Tumūkuru omipona emero tyrise ahtao Ritonōpo a, ynara āko Imūkuru eya, "Ywy roropa omipona rokē ase," āko Imūkuru Tummy a mana. Mame seropōkō emero esēme exīko Ritonōpo mana, kapuaōkō esēme roropa. Jūme toto esēme exīko mana.

²⁹ Etatoko pahne, aorihtyā onēsemākapopyra Ritonōpo ahtao toiparo rokē osēpurihkapōko matose oepēpyākō myakāme, aorihtyā myakāme. "Aorihtyā onēsemākapopyra Ritonōpo mana," āko mokaro repe. Ajohpe mā toto. Zae mokaro omiry ahtao toiparo rokē osēpurihkapory toto topēpyā myakāme, jūme toorihse toto exiryke. ³⁰ Aorihtyā onēsemākapopyra Ritonōpo ahtao toiparo rokē oriorihnōko ynanase kokoro rokene. Yrome aorihtyā ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana. Naeroro toiparo rokē pyra oriorihnōko sytatose. ³¹ Wekyry tomo, opoko xine tākye ase Jezu Kyrixtu omipona oexirykō pokō. Morara āko ase oya xine kokoro rokē orihsasaka jehtoh enetuputyryke ya. ³² Taro Epezu po roropa orikyise exiase, kaikuxi tamuru maro atatapoikety samo, yzehnotokō a jezujezukuruh-tao. "Ameke pyra jorikyry mana," ase roropa repe. Morara exiryke otyne kure jorikyry ya aorihtyā onēsemākapopyra ropa Ritonōpo ahtao? Popyra exiry ipunaka. Ynara āko imehnō mā repe. "Okynā pyra orih-nōko sytatose, oty kara. Naeroro soutuhtone. Eukuru sētone," āko onenetupuhpynō mā repe.

³³ Tuaro ehtoko osenekunohpopyra oehthokōme. Tyrypyrykō pokō exiketō maro osepeme kuahtao xine zae ehtoh rumekāko sytatose kyyrypyrykō pokō ehtohme roropa, kuepekō saaro. ³⁴ Toitoinē matose Ritonōpo waro pyra. Morara āko ase ohxirotokōme. Ajoajohpe oehthokō irumekatoko. Zae ehtoh pokō osenetupuhpoko. Oorypyrykō pokō pyra ehtoko ipunaka.

Kuokokō ēsemamyry ropa pokō

³⁵ Otarāme amarokō ynara āko ekaropōko matose ya, "Otara aorikyhyry ēsemākapōko ropa Ritonōpo nae? Otara kuokokō exīko nahe?" āko matose roropa. ³⁶ Osenetupuhpynōme sā matose. Otyro puhturu arykāko sytatose nono aka. Morara ahtao rokē ēxihtāko mana, ahtāko mā rahkene. ³⁷ Zoko kara, ipuhturu rokē arykāko sytatose nono aka. Tiriikume ahtao, tiriiku puhturu rokē arykāko sytatose. Oxinase ahtao oxinase puhturu arykāko sytatose. ³⁸ Ritonōpo rokē ipuhturu ēxihtanohpōko mana, otyro zokome ehtohme. Morarame otyro zoko tahtase ahtao ipuhturu sā pyra mana, tyoro.

³⁹ Sero nonopōkō pū oxisā pyra mana. Kupūkō tyoro mana, onokyro pū tyoro roropa mana. Torō tō pū tyoro, kana pū tyoro roropa.

⁴⁰ Morararo kapu ao tyotyoro exiketō nae mana. Sero nono po tyotyoro exiketō nae roropa mana. Kapuaōkō kure potu mā toto. Sero nonopōkō kure potu roropa mā toto, yrome oxisā pyra toto kure exiry. ⁴¹ Xixi kure potu mana. Nuno kure exiry tyoro mana. Xirikuato kure exiry tyoro roropa mana. Xirikuato tō roropa kure exiry oxisā pyra mā kehko.

⁴² Moro saaro exīko kymarokomo kuokokō tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a. Kuokokō tonēse ahtao motaketyne mana. Yrome tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a motapūme exīko mana. ⁴³ Tonēse kuokokō ahtao ixihpyryne mana, jamihme pyra roropa. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kure potu kuokokō exīko, jamihme roropa exīko mana.

⁴⁴ Tonēse kuokokō ahtao aorihtyā ekepyryne rokē kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kuokokō tyoro mana. Ritonōpo zuzenu nyrihpyry kuokokōme exīko mana. Sero nono poro kuahtao xine seropō zokome kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine Ritonōpo a, kuokokō Ritonōpo zuzenu nyrihpyryne exīko mana. ⁴⁵ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, "Osemazuhme Atāo tyrise Ritonōpo a isene exiketyme, sero po tyotyoketyne," āko. Yrome Atāo myakā seromato, Ritonōpo zuzenu poe imehnō orihpūme tyriko mana. Atāo myakā esety Jezu Kyrixtu mokyro. ⁴⁶ Osemazuhme kuokokō mā seropō zokome rokē mana. Yrome okynā pitiko ahtao imepū zoko ekarōko Ritonōpo kyra xine mana. Ritonōpo zuzenu nyrihpyry ekarōko kyra xine mana kuokokōme. ⁴⁷ Osemazuhme Atāo zoko nono ke tyrise Ritonōpo a. Yrome Atāo myakāme, Jezu Kyrixtu tyhtose kapu ae. ⁴⁸ Sero nonopōkō mā tokoke, nono ke tyrihpyry ke, Atāo samo. Yrome Kyrixtu maro exiketō mā imepū zoko apoiko mā toto toorihse tahtao xine. Jezu Kyrixtu zoko panō apoiko mā toto, kapu ae ayhtohpyry zoko panono. ⁴⁹ Seromaroro nono ke tyrihpyry zoko sā kuokokō mana emero porehme. Okynā pyra kapu ae ayhtohpyry zoko sā kuokokō exīko mana, Kyrixtu zoko sā exīko.

⁵⁰ Wekyry tomo, ynara kary se rokē ase oya xine. Kupūkō omōsaromepyra mana Ritonōpo esaka motaketyne kupūkō exiryke. Kuokokō mā motaketyne exiryke Ritonōpo maro exisaromepyra mana.

⁵¹ Yrome etatoko pahne. Ritonōpo osenetupuhpopyry sero kypoko xine. Toitoinē kymarokō orihpyra exīko. Kytyorōmatorūko rokē Ritonōpo mana axiny. ⁵² Axī pimyhkary sā tyoro exīko sytatose, rue panō etoryhtao kapu ao. Moro osetoryhtao aorihtyā ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana, jūme orihzomopyra toto ehtohme. Mame kymarokō emero tyorōmāko mana. ⁵³ Seropōkō zoko orihketyne mana emero porehme. Toorihse ahtao motāko kuokokō mana. Yrome kuokokō tyorōmāko Ritonōpo mana, motapūme ehtohme, jūme orihzomopyra kuehtokōme. ⁵⁴ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, "Nonopōkō orih-

zomopyra exīko mana emero esēme toehse jahtao," me tymerose. Aomipona exīko mā toto emero porehme. Orihketō tyorōmāko Ritonōpo mana orihzomopyra toto ehtohme. Tōmihpyryae ro orihpyme kyrytorŷko mana.

⁵⁵ "Naeroro kuorikyrykō zuno pyra sytatose.

Kyryrymarykō zuno pyra roropa sytatose."

⁵⁶ Orihnōko sytatose emero porehme tyryrypyhpyke kuexirykōke. Kyryrypyrykō poko zuaro sytatose Ritonōpo nymeropohpyry etaryke kyya xine. ⁵⁷ Yrome kyryrypyrykō korokāko Ritonōpo mana, iiryrypyryme pyra kuehtohkōme. Kyjamihtanohtorŷko mana kyryrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, Kuesēkō Jezu Kyrixtu omipona kuexirykōke. Naeroro, "Kure mase," sykatone eya.

⁵⁸ Naeroro wekyry tomo, opyno xine ase. Orēpyra ehtoko Kyrixtu enetuputyry poko. Poremāpyra ehtoko roropa. Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko erohoko kokoro rokene. Ritonōpo jamitunuru ke oerokurokohtao toiparo rokē pyra matose erohnōko. Moro waro matose.

Tineru kurākary poko ekarotohmeimehnō Jezu poetory tomo a

16 "Yna roropa tineru kurākary se ynanase aropotohme Ritonōpo poetory tomo a, etuarimaketo mo a, Juteapōkomo a," matose ya onymerohpyrykō ae. Etatoko pahne, kure otinerūkō ekarory eya xine. Naeroro otinerūkō ikurākatoko. Morara ase roropa Jezu poetory tomo a, Karaxiapōkomo a. Morara āko roropa ase oya xine. ² Nomīkoae rokē otinerūkō apiakatoko ikurākatohme aporo. Tuhke tineru nae awahtao xine tuhke apiakatoko ikurākatohme. Tuhke hkopyra tineru nae awahtao xine tuhke hkopyra apiakatoko ikurākatohme. Mame anapiakahpyrykō tukurākase ahtao oya xine toeporehkase jahtao, "Axī ke otinerūkō apiakatoko," kara ase. Jeporehkary oneraximara ehtoko. Seromaroro otinerūkō apiakatoko jeporehkary pune. ³ Morarame oya xine toytose jahtao orutua kō aropōko ase Jerusarē pona. Onymenekatyākō aropōko ase. Pape merōko ase roropa onekarorykō poko Jerusarēpōkō neneryme. Moro pape arōko mā toto otinerūkō maro Jerusarē pona. ⁴ Mame jytory kure ahtao ywy roropa ytōko ase toto maro.

Toytory poko Pauru osenetupuhtopōpyry

⁵ Ytoytoōko ase Masetonia poro. Mame tōtyhkase jahtao jytotyry poko Masetonia po, oya xine ytōko ase. ⁶ Otarāme okynā se ase amaro xine. Otarāme ikonopory enahkapōko ase. Mame otarāme jakorehmāko matose jytotohme ropa. Aza rokē ytōko ropa ase otarāme? Zuarō pyra ase. ⁷ Axītao rokē se pyra ase amaro xine. Okynā se ase amaro xine, Kuesēkō ise ahtao roropa.

⁸ Yrome eraximary se ase aporo taro Epezu po. Otarāme otuhtoh konōto eraximāko ase aporo,

Pētekoxite eraximāko. ⁹ Tuhke nae taro Ritonōpo omiry etary se exiketomo. Naeroro Ritonōpo omiry poko toto amorepāko ase. Yrome tuhke yzehnotokō nae roropa. Jakorekehkāko mā toto, Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya.

¹⁰ Ysā Timoteu roropa erohnōko Kuesēkō omi poe, omi kurā ekarory poko. Naeroro oya xine Timoteu toytose ahtao eahmatoko atapyīkō taka. Ipyno ehtoko roropa amaro xine se aehtohme. ¹¹ Timoteu onypoihtopyra ehtoko nuaseme ro aexiry poko. Aepyry ropa eraximāko ase kuekyrykō maro. Naeroro akorehmatoko kure rokē aehtohme ropa ya. Tymōkomoke pyra anaropopyra ropa ehtoko owinoino xine.

¹² Tuhke rokē ynara asene kuekyrykō a, Aporo a, "Kure ya oytory Korīto pona imehnō Jezu poetory tō maro, Korītopōkō enese," asene eya. Yrome seromaro ro oya xine ytopyry ynororo aporo. Imeīpo tŷpokōke hkopyra tahtao toytory se oya xine mā rahkene.

¹³ Tuaro ehtoko Kyrixtu onurumekapopyra oya xine imehnō ehtohme. Yronymyryme Kuesēkō enetupuhoko. Zehnotokō zuno pyra ehtoko. Orēpyra ehtoko Ritonōpo omipona. ¹⁴ Oerohtohkō poko awahtao xine imehnō pyno ehtoko roropa.

¹⁵ Otarāme Extepana tō waro matose ipoenō maro. Extepana tomo a Jezu tonetupuhse osemazuhme Kyrexia po. Yronymyryme Ritonōpo poetory akorehmāko mā toto. Wekyry tomo, etatoko pahne, ¹⁶ mokaro maro ehtoko. Toto omipona ehtoko roropa. Imehnō roropa toto maro ahtao, toto sā ahtao roropa, mokaro akorehmatoko roropa, isā oehtohkōme Kuesēkō omipona toto exiryke.

¹⁷ Tākye ase Extepana tō oehtopōpyry poko Potunatu maro, Akaiku maro. Jakorehmāko mā toto oesahpyo xine jakorehmara toehse oexirykōke. ¹⁸ Jeano ākyemāko mā toto, awākyematopōpyrykō saaro eya xine. Kure mā toto ya. Oya xine roropa kure rokē mā toto.

¹⁹ Oeahmarykō se Jezu poetory tō taro Azia po. "Kure pāna matou?" kary se mā toto oya xine. Akira tō roropa, Pirixira maro, "Kure pāna matou?" kary se mā toto. Morara kary se Jezu poetory tō roropa, Akira tō tapyī tao oximōketomo. ²⁰ Jezu poetory tō tarōkō emero, "Kure pāna matou?" kary se mā toto, oeahmarykō se mā toto.

Naeroro osehmatoko oximōme awahtao xine, opyno xine yna ehtoh enetupuhtohme oya xine.

²¹ Sero pape merōko ase jemary ke ro, "Kure pāna matou? Ywy ase Pauru.

²² Kuesēkō se pyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana," āko ase.

"Osehko ropa Jezu," āko ase, Kuesēkō oepyry ropa se jexiryke.

²³ Kure oriporykō se ase Kuesēkō Jezu a.

²⁴ Opyno xine ase ipunaka Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine exiryke. Enara.

2 KORĪTIU

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme Pauru kynexine. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Korĭtopõkõ neneryme. Tynmerohpyryae tõmihpyry omipona exiketõ akorehmary se ynororo tãkye toto ehtohme. Imehnõ zurũko roropa, tykerekere mahpõkõ zurũko enekunohto Pauru ekarotopõpyryke eya xine. Zae rokẽ exikety osekaroõko Pauru, imehnõ enekunohto kara ipunaka. Tuhke taosanumase roropa ynororo toto pynanohtohme, toto pyno toexiryke ipunaka.

¹ Ynmerohpyry moro onenerykõme. Ritonõpo poetoryme matose Korĭtopõkõmo, Kyrexia põkõ roropa. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme typoko imehnõ amorepatohme. Ritonõpo nymenekahpyryme roropa ase. Ymaro kuakorõkõ Timoteu nase.

² "Papa kapuaono, kure rokẽ opoetory tõ tyriko. Torẽtyke pyra tyriko toto," ãko ase Ritonõpo a opoko xine. Morara ãko ase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a roropa.

"Kure mase Papa," ãko Pauru Ritonõpo a

³ "Kure mase Papa," sykatone Ritonõpo a, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu zummy a. Kypyno xine exikehpyra mana kuetuarimarykohtao ro, Kumykõme nymyry exiryke. Kuakorehmanekõme roropa mana, Ritonõpome toexiryke. ⁴ Yna etuarimaryhtao yna akorehmãko mana. Naeroro imehnõ etuarimaketõ eneryhtao yna a toto akorehmary waro ynanase, yna akorehmatopõpyry saaro Ritonõpo a. ⁵ Kyrixtu etuarimatopõpyry saaro etuarimãko ynanase pitiko rokẽ pyra, imaro yna exiryke, enetuputyryke roropa yna a. Morararo Kyrixtu maro yna exiryke yna akorehmãko mana. ⁶ Yna etuarimaryhtao, ãkorehmatohkõme etuarimãko ynanase. Ritonõpo a okurãkatohkõme roropa etuarimãko ynanase. Takorehmase yna ahtao amarokõ roropa takorehmase matose. Tyjamihtanohpose roropa matose eanahtotohme, penekehpyra roropa oehthõkõme oetuarimarykohtao yna samo, yna etuarimatoh eanahtory sã yna a. ⁷ Naeroro oserehpyra ynanase opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oexirykõke oetuarimarykohtao ro. Ynara zuaro ynanase, yna maro oetuarimarykohtao, yna maro ãkorehmatorỹko Ritonõpo mana, yna akorehmary saaro.

⁸ Jakorõ tomo, wenikehpyra ehtoko yna etuarimatopõpyry poko Azia po. Toetuarimase itamurume yna exiryke poremamỹise ynanexiasene. Yna orikyry eraximãko rokẽ ynanexiasene. ⁹ "Kuorikyry se Ritonõpo mana," tykase yna repe. Yrome morara tyripose Ritonõpo a ynara kara yna ehtohme, "Orẽpyra ase," kara yna ehtohme. "Ritonõpo rokẽ orẽpyra mana. Aorihtyã õsemãkaponeme ropa mana," katohme rokẽ yna a.

¹⁰ Totatotapase yna ahtao orikyryse ynanexiasene. Yrome Ritonõpo a typynanohse ynanexiasene. Yna py-

nanohnõko ro mana. Naeroro ynoro rokẽ enetupuhnõko ynanase ynapynanohneme. Yna pynanohnõko ropa mana, ¹¹ yna akorehmaryhtao oya xine õtururukohtao eya yna poko. Morarame tuhkãkõ õtururu etaryke tyya yna pynanohnõko ropa Ritonõpo mana. Moromeĩpo tuhkãkõ, "Kure mase Ritonõpo," ãko, yna pyno exiry eneryke tyya xine.

Pauru a toytotoh tytyorõmase

¹² Tãkye ynanase zuaro yna exiryke zae yna ehtoh poko sero nono po. Amaro xine zae kuhse yna ehtopõpyry poko tãkye ynanase roropa. Topohme yna otururu nexiasene amaro xine, zae se yna exiryke amaro xine. Ritonõpo jamitunuru poe morara ynanexiasene, kypyno xine Ritonõpo exiryke, yna tuarõnory ke pyra. ¹³ Ynanymerohpyry sekeremary waro matose. Enetuputyry waro roropa matose zae pape meroryke yna a, onekunohto pyra. Zae ehtoh enetuputyry se ase oya xine ipunaka. ¹⁴ Seromaroro pohto rokẽ moro enetupuhnõko matose. Morarame Kuesẽkõ Jezu tooehse ropa ahtao tãkye kuhse exiko matose yna poko. Morararo opoko xine tãkye kuhse exiko ynanase.

¹⁵ Zae jehtoh enetuputyry oya xine waro jexiryke osenetuputyryse jytory poko oenese xine. Asakoro jytotoh se toehse ywy oya xine repe, ãtãkyematohkõme Ritonõpo omiry poko ãmoreparykõ poko. ¹⁶ Masetonia pona jytoryhtao te, joepyry ropahao roropa jytory se exiasene oya xine jakorehmapotohme oya xine, Jutea pona jytotohme. ¹⁷ Morotona jytory se jahtao ajoajohpe exiasene oya xine? Arypyra. Jytory se toehse jahtao osypyno rokẽ pyra exiasene. Ritonõpo omipona se exiasene. Morara ahtao oty katoh, "ÿ, ytõko ase," kaxĩpo, "Arypyra, ytopyra ase," ase ropa oya xine? ¹⁸ Arypyra. Zae rokẽ Ritonõpo mana. Ywy roropa, "Oya xine ytõko ase," karyhtao oya xine, ajohpe pyra exiasene. ¹⁹ Ynara exiryke Jezu Kyrixtu Ritonõpo mũkuru ajohpe pyra mana. Ipoko tamorepase matose Xira a, Timoteu a, ya, enara. Kyryh ãko rokẽ ynororo, Tummy omipona. ²⁰ Ritonõpo a tõmiry tokarose ahtao kyya xine, "Kure oritorỹko ase," tykase. Moro rĩko Jezu mana, emero poheme. Morara exiryke, "Kure mase," kakehpyra sytatose eya ÿme Jezu Kyrixtu ehtoh poko, imehxo Ri-

tonõpo ehtoh poko, enara. ²¹ Tyjमितunuru ekarõko Ritonõpo yna a mana, zae yna ehtohme Kyrixtu maro. Ritonõpo a tymenekase kuexirykõke ipoetoryme toehse sytatose. ²² Eya ro tosety tymerose sã kypoko xine, tosẽke kuehtohkõ waro imehnõ ehtohme.

Tuzenu kurã tokarose roropa kyya xine kukurohtao xine ehtohme, tynekarory poko kutuarõtatohkõme.

²³ Opyno xine jexiryke omynymaporykõ se pyra jexiryke roropa oya xine ytopyra toehse ywy aporo Korõto pona. Ritonõpo jenẽko mana. Ukurohtao enẽko mana. Opyno xine jexiryke ytopyra jekuretyase. Moro waro Ritonõpo mana. ²⁴ Ōsenetupuhtohkõ tyorõmary se pyra ynanase orẽpyra Jezu enetuputyryke oya xine. Yrome ãkorehmarykõ se ynanase tãkye oehtohkõme, emynymara oehtohkõme.

2 Naeroro ynara tõsenetupuhse ywy. Zomory oya xine jytoryhtao omynymaporykõ se pyra ase.

² Tymynymapose ya awahtao xine, jãkyemara matose ekurehnõko. Amarokõ rokẽ jãkyemananõme matose.

³ Naeroro pape ymeroase onenerykõme. Ourutohkõ ymeroase oopyrykõ rumekatohme oya xine. Oya xine jytotohoko emynymase itamurume. Kurehxo jãkyemary oya xine. Ynara zuaro ase, tãkye jahtao tãkye matose roropa. ⁴ Moro pape merory se pyra existiase repe ipunaka. Samũ tykase ywy. Yxitase roropa moro meroryhtao. Omynymaporykõ se pyra existiase repe. Yrome opyno xine jehtoh waro oehtohkõme moro pape ymeroase onenerykõme.

Mokyro iirypyryme aexihpyry rypyry ikorokapotoko ropa

⁵ Mame mokyro poko ymeroase onenerykõme. Tyrypyry poko toehse exiryke samũ tykamexipose okurohtao xine. Samũ karahko ase ukurohtao repe. Amarokõ samũ ãkohxo matose okurohtao xine emero exisasaka. Ywy roropa samũ tykase pohto. ⁶ Mokyro rypyry motyẽkary se pyra ase zuãnoypyry poko. Epo hnae mokyro wãnoypyry oya xine. ⁷ Seromaroro iirypyry korokatoh toehse. Kure mokyro tyritoko ropa (tyrypyry turumekase eya exiryke), tãkye aehtohme ropa Ritonõpo omipona, emynymara aehtohme ropa, poremãpyra aehtohme roropa Jezu enetuputyry poko tyya. ⁸ Ipyno nymyry oehtohkõ poko mokyro ituarõtanohtopotoko, ajohpãme samo. ⁹ Zuaro se existiase, "Otarãme jomipona ro mã toto," tykase ywy opoko xine. Morara exiryke ynymerohpyry aropoase oya xine onenerykõme. ¹⁰ Pake mokyro rypyry pokoino toemynymase ywy. Seromaroro iirypyry korokaporyhtao oya xine, ywy roropa ikorokapõko ase. Opyno xine jexiryke ikorokapõko ase. Kyrixtu neneryme mokyro rypyry korokapõko ase Ritonõpo a, Kyrixtume jahtao samo. ¹¹ Iirypyry korokaporyhtao oya xine oporemãkapopyra xine joroko tamuru exiko. Tuarõ sehtone ipoko. Kyyrypyrykõ poko kyrixykõ se ynororo. Moro waro sytatose.

Torẽtyke Pauru ehtopõpyry poko Tyroa po

¹² Mame toeporehkase jahtao Tyroa pona Ritonõpo omiry kurã poko imehnõ amorepase, tuaro toehse ywy. "Taro jerohtoh nase Kuesẽkõ omi poe," ase.

¹³ Yrome torẽtyke existiase kuakorõkõ Titu onenepyra jexiryke. "Titu enẽko ase taro," ase repe. (Ymykãme toytose ynororo oenese xine.) Morarame onenepyra jexiryke, "Ytõko ropa ase aporo," ase morotõkomo a, Masetonia pona jytotohme.

Orẽpyra yna ehtoh poko Kyrixtu maro

¹⁴ "Kure mase," ãko ynanase Ritonõpo a. Kyrixtu maro yna exiryke yna arõko sã Ritonõpo mana Kyrixtu mykapo imehnõ neneryme, imehxo Kyrixtu ehtoh waro emero ehtohme. Typoxine exikety ytory sã emero esaka yna ytoryhtao Kyrixtu poko imehnõ tuarõtanohtopotoko ynanase. ¹⁵ Ixtaratu kurã typoxine ehtoh sã typoxine sã ynanase Ritonõpo a, Kyrixtu nekaroryme yna exiryke eya. Imehnõ tuarõtanohtopotoko ynanase Kyrixtu maro ehtoh kure exiryke poko, enetupuhnanomo, onenetupuhpynomo, enara. Toto tuarõtanohtopotoko ynanase. ¹⁶ Yrome onenetupuhpynomo a sũ ãko sã ynanase orihmatõ samo orihketõme toto exiryke, apotoimo htaka ytoketõme toto exiryke. Yrome Kyrixtu enetupuhnanomo a ixtaratu kurã sã yna omiry mana typoxine samo. Toto akorehmãko yna omiry mana orihpõme toto ehtohme. Yna amoreme pyra moro omi kurã ekarõko ynanase. ¹⁷ Tuhkãkõ nae tomeseke pyra Ritonõpo nekarohpyry poko. Mõkomo typyne pyra exikety sã aomiry ekarõko mã toto. Yrome mokaro sã pyra ynanase ipunaka. Ritonõpo a tonyohse yna exiryke zae ourutorõko ynanase ineneryme, Kyrixtu poetoryme yna exiryke.

Ritonõpo omiry kasenato omipona kuehtohkõ poko

3 Moinoro zae jehtoh waro matose. Naeroro, "Zae ase. Zae ase," kary etary poko typenekehse matose otarãme, zae jehtoh waro oexirykõke. Pape enery se pyra roropa matose yna poko. Imehnõ ahtao, otarãme pape se mã toto zae toehkõ ekarotohme tuaro pyra exiketomo a. Kure toehkõ poko pape meropõko mã toto tope tomo a, tuaro xine pyra exiketõ neneryme, "Ajohpe," kara toto ehtohme typoko xine. Yrome pape meropory se pyra ynanase kure yna ehtoh poko, yna waro oexirykõke.

² Amorepatõme yna ehtoh poko imehnõ tuarõtanohtone matose, pape merohpyry samo, imehnõ neneryme. Tyrisenã sã toehse oexirykõke zae yna ehtoh enetupuhnõko mã toto. Ritonõpo jamitunuru yna maro ehtoh enetupuhnõko roropa mã toto. Naeroro pape poko morara imerory se pyra ynanase, jũme sã tymerose oexirykõke yna kurohtao. ³ Kyrixtu nymerohpyryme sã matose yna a. Pape merotoh ke pyra, axitao rokẽ pyra roropa, jũme tymerose matose. Ritonõpo zuzenu a tõmiry tymerose okurohtaka xine.

⁴ Morara āko ynanase opoko xine zae Ritonōpo ehtoh enetuputyryke yna a, Kyrixtu enetuputyryke ro-ropa yna a. ⁵ Epyrypara ynanase, "Emese kure ynanase Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko," kara ynanase. Jamihme pyra yna exiryke epyrypara ynanase. Ritonōpo poe rokē inyrohmanohpotoh waro ynanase. ⁶ Ritonōpo rokē yna jamihtanohnōko mana, tōmiry kasenato omipona yna ehtohme. Inekarohpyry kasenato Moeze nymerohpyry omipona ehtoh sã pyra mana. Tuzenu omipona rokē yna rīko mana. Moeze nymerohpyry omipona se kuahtao xine ro orihñōko ro sytatose aomipona nymyry pyra kuexirykōke. Yrome Ritonōpo zuzenu kuesēkōme ahtao imaro orihp̄yme exīko sytatose jūme.

⁷ Pake Ritonōpo a tynmerohpyry tokarose ahtao Moeze a, topu risē poko, imehxo toehtoh tonepose ro-ropa eya. Ritonōpo ezuru eneryke Moeze a, ēmyty ro-ropa ezurume toehse saerehkane samo, axītao rokē repe tōtururuke Ritonōpo ēpataka. Morame imehñō Izyraeu tō enuru jetū toehse Moeze ēmyty eneryke tyya xine, saereme ēmyty toehse exiryke, axītao rokē repe. Naeroro tynmerohpyry ekaroryhtao imehxo toehtoh tonepose Ritonōpo a. Moro inymerohpyry omipona ehsaromepyra kuexirykōke orihketōme toehse sytatose, Ritonōpo maro pyra toehse sytatose. ⁸ Moro motye kuhse Tuzenu ekaroryhtao kyya xine orihp̄yme kuehtohkōme imehxo toehtoh enepōko kyya xine mana. ⁹ Ritonōpo nekarohpyry apitoryme omipona pyra exiketō taorihmapose toto. Morara ahtao ro, ime Ritonōpo ehtoh tonepose. Yrome moro motye kuhse Ritonōpo imehxo ehtoh enepōko inekarohpyry seromato mana. Kukurākatorýko mana Ritonōpo epeme kuehtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra roropa kuehtohkōme. ¹⁰ Ritonōpo nekarohpyry seromato Imūkuru. Imehxo Ritonōpo ehtoh enepōko kuhse mana. Naeroro inekarohpyry pakato ime Ritonōpo ehtoh onenepopyrahme samo. Onenepopyra toehse m̄a rahkene. ¹¹ Axītao rokē aexihpyry a imehxo Ritonōpo ehtoh tonepose ahtao, moro motye kuhse Ritonōpo nekarohpyry seromato ime Ritonōpo ehtoh enepōko mana jūm̄ame exiryke.

¹² Mame Ritonōpo nekarohpyry seromato jūme exiry waro yna exiryke orēpyra ynanase. ¹³ Moeze ehtopōpyry sã pyra ynanase. Tōmyty tapuruse eya kamisa ke ezetyry onenepya Izyraeu tō ehtohme. ¹⁴ Aosenetupuhtohkō tapuruse sã roropa kynexine. Aosenetupuhtohkō tapuruse ro seromaroro Ritonōpo nymerohpyry sekeremaryhtao eya xine, pake tohtopōpyrykō saaro. Onenetupuhpyra toh mana. Kyrixtu maro toehse kuahtao xine rokē kuosenetupuhtohkō apuruhpyry sã pyra exīko ropa mana. ¹⁵ Yrome aosenetupuhtohkō apuruhpyry saaro mana. Seroae ro Moeze nymerohpyry sekeremaryhtao eya xine aosenetupuhtohkō apuruhpyry saaro mana. ¹⁶ Yrome kuosenetupuhtohkō rīko apuruhpyry sã pyra ropa Kuesēkō mana. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne, "Moeze ēmyty apuru touse ropa Kuesēkō ēpataka toytose ropa Moeze ahtao," me tymerose. ¹⁷ "Kuesēkō,"

kary ya, "Ritonōpo zuzenu," kary. Ritonōpo zuzenu nae kuahtao xine kuosenetupuhtohkō apuruhpyry sã pyra mana. (Tymyhpokase ropa sã sytatose kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme.) ¹⁸ Naeroro Kuesēkō maro kuexirykōke osene sã sytatose. Kuesēkō imehxo ehtoh enēko imehñō mana kuēmytykō eneryke tyya xine. Kuēmytykō anapurupyra roropa sytatose. Mame Kuesēkō maro kuexirykōke isahxo exīko sytatose, Zuzenu erokuruke kukurohtao xine.

Ritonōpo nekarory ēme sã ynanase oripo samo

4 Yna pyno toexiryke yna erohtoh tokarose Ritonōpo a yna a imehñō amorepatohme typoko, tōmiry kurã poko, enara. Naeroro orēpyra ynanase erohñōko. ² Imehñō enekunopyry se pyra ynanase. Ajohpe imehñō anamorepara ynanase Ritonōpo omiry poko. Aomiry onytorōmara ynanase. Zuaro yna exiryke, zae rokē toto amorepāko ynanase. Ritonōpo omipona se ynanase ipunaka. Ritonōpo neneryme, imehñō neneryme roropa, zae yna ehtoh waro emero ehtohme. ³ Ynanamorepahpyry onenetupuhpyra imehñō ahtao Kyrixtu poetoryme pyra toexirykōke onenetupuhpyra m̄a toto. ⁴ Onenetupuhpyra m̄a toto tonekunohse toexirykōke joroko tamuru a. Ritonōpo omipona se pyra toto exiryke toto tuisaryme joroko tamuru mana. Saereme sã Ritonōpo omiry kyya xine mana enetuputyryhtao kyya xine. Yrome mokaro tonekunohse exiryke joroko tamuru a tuisamehxo Kyrixtu ehtoh poko zuaro pyra m̄a toto. Ritonōpo enepone me Kyrixtu ehtoh poko onenetupuhpyra m̄a toto ipunaka. ⁵ Tuisame osekarypyra ynanase. Jezu Kyrixtu poko rokē imehñō amorepāko ynanase tosēkōme enetupuhtohme eya xine. Āko-rehmanekōme rokē ynanase, kure Jezu ritohme. ⁶ Apitoryme xinukutume rokē sero po kynexine. Mame, "Saereme exiko," tykase Ritonōpo ahtao, saereme toehse. Mokyro, "Saereme exiko," kahpō, kutuarō-tanohtorýko mana tuisame imehxo toexiry poko. Kyrixtu ēmyty enepōko kyya xine mana. ēmyty eneryke kyya xine ime aexiry enetupuhñōko sytatose.

⁷ Yrome kymarokomo oripo sã sytatose, Ritonōpo nekarohpyry ēme sã rokene. Jamihme pyra sytatose orino risēme sã rokene. Naeroro orēpyra kuahtao xine Ritonōpo poe rokē orēpyra sytatose kuamoreme xine pyra. ⁸ Etuarimāko ynanase pitiko rokē pyra, yrome porepāpyra ynanase. Otupīko roropa ynanase, toitoine repe yrome Kuesēkō onenetupuhkehpyra ynanase. ⁹ Tuhke yna zehnotokō m̄a repe. Yrome yna onurumekara kuepekō mana jūme. (Tyryrhmasē yna ahtao ro yronymyryme owōnōko ropa ynanase.) Ritonōpo hnao pake totapase yna exiry. ¹⁰ Kokoro rokē yna ryhmasene toto. Yrome yna orikyry zuno pyra yanexiase, Jezu maro yna exiryke. Naeroro Jezu jami-tunuru poe isene ro ynanase. Moro enetupuhñōko imehñō mana yna eneryke tyya xine. ¹¹ Yna etapary se exikehpyra imehñō mana sero nono po Jezu omiry ekaroryke yna a. Naeroro yna onetapara toto ahtao Jezu jami-tunuru enetupuhñōko imehñō mana isene ro

yna eneryke tyya xine, orihketōme yna zoko ahtao ro.
¹² Naeroro otarāme imehnō yna etapāko mana, yrome amarokō orihpỹme exīko Jezu enetuputyryke oya xine.
¹³ Yna orikyryhtao oty kara. Onenetupuhkehpyra ynanase urutō sā pake. Ynara tymerose eya, “Zae Ritonōpo omiry ehtoh enetupuhnōko ase. Morara exiryke aomiry ekarōko ase oya xine,” tykase. Moro saaro ynanase zae Ritonōpo omiry enetupuhnōko. Morara exiryke aomiry ekarōko ynanase oya xine.
¹⁴ Kuesēkō Jezu ēsemākahpōme ropa Ritonōpo mana. Moro waro kuexirykōke ynara zuaro sytatose, yna roropa Jezu maro ēsemākapōko Ritonōpo mana amaro xine tosaka kuarotohkōme, tymaro kuehtohkōme.
¹⁵ Naeroro etuarimāko ynanase Jezu Kyrixtu ekarory pokō oya xine. Moraramē typyno xine Ritonōpo ehtoh enetuputyryhtao imehnomō a tuhkehxo kure Ritonōpo rīko mā toto, “Kure mase Ritonōpo,” āko mā toto. Imehxo Ritonōpo ekarōko mā toto.

Zae ehtoh pokō ynanase enetuputyryke yna a

¹⁶ Morara exiryke porempāpyra ynanase Ritonōpo omiry ekarory pokō. Yna zoko osenahkaryhtao ro, ynakurohtao yna jamihtanohnōko ropa Ritonōpo mana kokoro rokene. ¹⁷ Mame yna etuarimatoh pitiko rokē mana, axītao rokē roropa mana. Yrome toetuari-makehse yna ahtao kurāme exīko ropa ynanase, tuisame roropa exīko ynanase jūme. Yna etuarimatoh motye kuhse yna ehepyry exīko mana. ¹⁸ Serohne pokō yna etuarimatoh pokō kehko torētyke pyra ynanase. Morohne enēko sytatose. Yrome Ritonōpo nekarohpyry pokō sytatose enetupuhnōko. Morohne onenepyra ro kuenurukō mana. Kynenehpyrykō axītao rokē mana. Yrome osenepyra aexityā jūme exikehpyra mana.

5 Tapyi sā axītao rokē kuokokō mana sero nono po. Moraramē toorihse kuahtao xine kuekepyrykō rumekāko sytatose. Mame imepỹ kuokokō myakā nae Ritonōpo mana kapu ao. Tynyrihpyry ekarōko kyya xine mana kytapyīkōme, jūme exiketyme. ² Seromaro-ro pusuh āko sytatose, kuokokō kapuaō peneryke. Typenekehse sā sytatose kupūkō pokō sero po. Upo amururu sā kuokokō kapuaōkō se sytatose. ³ Tokoke kapuaō ke kuahtao xine ihximyra sytatose, tymetyke pyra exikety sā pyra sytatose tokoke exikehpyra kuexirykōke, zuzenume rokē exipyra kuexirykōke.
⁴ Sero nono po ro kuahtao xine sero kuokokō ao, samū āko sā sytatose. Kuokokō rumekary se hkopyra sytatose repe. Yrome kuokokō kapuaō se rokē sytatose, jūme sero orihkety myakāmatohme orihpỹme exiketyke. ⁵ Yna osenetupuhtoh poe rokē pyra morara āko ynanase. Pake tukurākase sytatose Ritonōpo a. Tuzenu tokarose roropa kyya xine kutuarō-tanohpotohkōme tynekarory kurā pokō kuokokō kase-nato ekarory pokō kyya xine imeīpo. ⁶ Naeroro oserehpyra sytatose zuaro kuexirykōke. Sero kuokokō ao ro kuahtao xine omōpyra sytatose Kuesēkō esaka.
⁷ Naeroro zae ehtoh pokō sytatose enetuputyryke kyya xine onenepyra ro kuahtao xine. ⁸ Oserehpyra sytatose

kuorikyrykō pokō. Kure roropa kuorikyrykō kyya xine mana Kuesēkō maro kuehtohkōme. ⁹ Yronymyryme tākye Ritonōpo riry se sytatose kypoko xine. Aomipona se sytatose sero po, orihpyra kuahtao xine. Moero imaro kuahtao xine aomipona sero sytatose, enara. ¹⁰ Imeīpo kymarokō emero Kyrixtu ēpataka osenepōko sytatose. Kuapiakatorỹko mana kuepehmatohkōme kynyrihpyrykō ehepyryme. Kure rokē kynyrihpyrykō ahtao sero nono po kurā ke kuepehmatōrỹko mana. Yrome popyra kuahtao xine sero nono po, kynyrihpyrykō ehepyryme rokē kuepehmatōrỹko mana.

Ritonōpo epeme kuexirykō pokō Kyrixtu enetuputyryke kyya xine

¹¹ Morara exiryke yna epehmary Ritonōpo a waro yna exiryke zuno ynanase. Naeroro yronymyryme imehnō amorepāko ynanase, enetupuhtohme eya xine. Toto amorepāko ynanase ehepyry apoitohme pyra. Yna kurohtao enēko Ritonōpo mana. Kure yna ehtoh waro mana. Zae yna ehtoh waro oehtohkō se roropa ynanase. ¹² “Zae yna ehtoh enetupuhtoko,” kary se pyra ynanase oya xine. Yrome kure yna ehtoh pokō tuaro oexirykō se ynanase. Ākorehmarykō se ynanase ihximyra oehtohkōme yna pokō. Mame imehnō yna kerekeremaryhtao onetarykōme toto ezukuru waro exīko matose. Mokaro epyrypāko mā toto typoko xine kure rokē sā toexirykōke imehnō neneryme. Yrome ikurohtao xine zae pyra mā toto, iirypyryme. ¹³ Rowohpe yna ekarōko toitoine mā repe. Yrome rowohpe yna ahtao ro Ritonōpo omipona ro ynanase. Mame imehnō ynara āko yna pokō, “Tuarohxo mā toto imehnō enekunopyry pokō,” āko repe. Yrome kure oritohkōme erohnōko ynanase āmoreparykō pokō. ¹⁴ Ākorehmarykō pokō erohnōko ynanase kypyno xine Kyrixtu enetuputyryke yna a. Morara exiryke opyno xine roropa ynanase. Ynara enetupuhnōko ynanase, toiro orutua toorihse kymyakākōme. Naeroro toorihse sā sytatose imaro. ¹⁵ Kynorihne kymyakākōme kypenatohkō pokō rokē pyra kuehtohkōme. Tōmipona kuehtohkōme kynorihne. Tōsemāse ropa ynororo toorihxīpo kure rokē kyritohkōme.

¹⁶ Morara exiryke taroino imehnō ehtoh eneryke rokē yna a, “Mokyro kure. Mokyro kure pohto. Mokyro popyra,” karahme sā toehse ynanase. Pake Kyrixtu pokō roropa, “Ahno rokē mokyro,” tykase yna repe. Ahnome rokē tokarose yna a. Yrome taroino moro sā pyra enetupuhnōko ynanase. ¹⁷ Kyrixtu poetoryme exinohtao tyrisenā sā sytatose. Kuehtopōpyrykō xihpyry tonahkase. Kurā ke rokē tymyakāmase. ¹⁸ Tope tōme tyrise sytatose Ritonōpo a epeme pyra kuahtao xine ro. Tumūkuru Kyrixtu orikyry ke kymyakākōme tope tome tyrise sytatose eya. Mame imehnō eahmaneme tyrise ynanase eya, typyno toto ehtohme roropa. ¹⁹ Ynara āko ynanase imehnomō a, “Tope tōme seropōkō rīko Ritonōpo mana Kyrixtu toorihse exiryke toto myakāme. Oorypyrykō pokō ohxirorykō se pyra Ritonōpo mana. Oorypyrykō korokāko mana Jezu enetuputyryhtao oya xine. Tope tome oritorỹko mana

Kyrixtu toorihse exiryke omyakākōme," āko ynanase imehnō netaryme. Morara katohme tymenekase yna Ritonōpo a.

²⁰ Morara exiryke Kyrixtu poe ourutorŷko ynanase. Ritonōpo poe roropa ourutorŷko ynanase. Oeahmatorŷko ynanase Kyrixtu omi poe. Osekarotoko Ritonōpo a ajohpāme samo, ise pyra awahtao xine ro. Mame typyno oritorŷko mana. ²¹ Tyrypyhpyke pyra Kyrixtu kynexine. Yrome kypyno xine toexiryke kyyrypyrykō epona tyrise Ritonōpo a. Iiryrypyme sã Kyrixtu tyrise Ritonōpo a kukurākatohkōme kure rokē kuehtohkōme, Kyrixtu maro.

6 Erohnōko ynanase Ritonōpo maro. Naeroro ajohpāme sã okurākatoþpyrykō Ritonōpo a onurumekara ehtoko. ² Ynara tymerose Ritonōpo omiryne,

"Seroae okurākarykō se ase.

'Yna pyno exiko,' kary oya xine etāko ase opyno xine jexiryke,"

āko. Naeroro etatoko pahne! Seromaroro okurākarykō se Ritonōpo mana. Ekurehpyra ehtoko. Seroae ro enetupuhutoko oesēkōme!

³ Morara katopþpyry ekaroryhtao imehnomo a, zae ehtoh poko se rokē ynanase ipunaka, yna onykerekere mara toto ehtohme yna erohtoh poko, toto anakorekehkara roropa yna ehtohme. ⁴ Yna tuarimaryhtao eanahtōko ynanase Ritonōpo poetoryme yna ehtoh enetupuhpotohme imehnomo a. Tyryhmase yna ahtao, tutuarimase yna ahtao, tupime yna erohtoh toehse ahtao roropa, penekahpyra ynanase. ⁵ Typityp-pohse yna, tōmase roropa āpuruhpyry taka. Tyryhmase yna imoihmākomo a. Yna erohtoh poko itamurume exiryke typoremāse sã ynanexiase. Okynã nyhpyra ynanexiase. Tomitapāse roropa ynanexiase. ⁶ Yna rypiry poko se pyra ynanase ipunaka. Tvaro se ynanase. Penekahpyra se ynanase roropa imehnō riry poko kure. Mame zae yna ehtoh ke Ritonōpo poetoryme yna ehtoh poko imehnō tuarōtanohpōko ynanase. Ritonōpo zuzenu nae ynanase. Imehnō pyno ynanase. ⁷ Imehnō zurūko ynanase zae omi poko Jezu poko. Ritonōpo jamitunuru yna maro ehtoh roropa enepōko ynanase. Zae ynanase Ritonōpo omipona. Naeroro orēpyra imehnomo a ynara āko ynanase, "Oorypyrykō irumekatoko zae oehtohkōme Ritonōpo omipona, yna samo," āko ynanase. Yna kerekeremananō nae ahtao osewomāko ynanase. Ynara āko ynanase, "Yna onykerekere mara ehtoko zae yna exiryke," āko ynanase. ⁸ Toitoinē imehnō yna rīko kure. Yrome oty kara ynanase. Xihpyryme yna tyrise ahtao imehnomo a, oty kara roropa ynanase. Yna poihtoryhtao oty kara ynanase. Yna pyryparihtao roropa oty kara ynanase. Onekunohtōkōme yna ekarōko imehnō mā repe. Yrome zae rokē ynanase ipunaka. ⁹ "Onokã mokaro?" āko imehnō mā yna poko. Yna waro pyra sã mā toto. Yrome yna waro mā toto emero. "Otarāme toorihse toto," āko mā imehnō yna poko. Yrome orihpyra ro ynanase. Yna tuarimapōko imehnō mana. Yrome yna anaorihmapopyra mā toto. ¹⁰ Emynyhmāko

ynanase. Yrome tākye exikehpyra ynanase. Tytineruke pyra exiketō sã ynanase. Yrome tuhkākomo a Ritonōpo nekarohpyry kurã ekarōko ynanase tytineruke exiketō motye toto ehtohme Jezu enetuputyryke eya xine. Tymōkomoke pyra sã ynanase. Yrome emero nae ynanase.

¹¹ Jakorō tomo Korītopōkomo, opyno xine ynanase ipunaka. Naeroro zae ourutorŷko ynanase zuaro oehtohkōme opyno xine yna ehtoh poko. ¹² Oty katoh yna rumekāko matou? Opyno xine ro ynanase. Otarāme, "Nary," āko matose zae yna ehtoh poko zae yna ehtoh waro awahtao xine ro. ¹³ Ypoenō zururu sã ourutorŷko ase. Yna pyno ehtoko opyno xine yna ehtoh samo. Pitiko rokē pyra yna pyno ehtoko.

Tvaro ehtoko zae pyra amorepatō poko

¹⁴ Ritonōpo omipona pyra exiketō maro ytoytopyra ehtoko. Zae pyra exiketō mā zae exiketō maro os-epeme ehsaromepyra mā toto. Saeremae ytoketō koko ytoketō maro ytoytopyra mā toto. ¹⁵ Kyrixtu poetory oxisã pyra mā toto joroko tamuru omipona exiketō maro. Jezu enetupuhnanō oxisã pyra mā toto onenetupuhpynō maro. ¹⁶ Ritonōpo maro oturutoh taka ahno naxikahpyry Ritonōpo myakāme anaropyra sytatose ipunaka, Ritonōpo zamaro pyra exiryke. Ky-marokō Ritonōpo tapyīme sã sytatose Zuzenu nae kukurohtao xine exiryke. Ynara tykase Ritonōpo moro poko,

"Osesarīko ase ypoetory tō maro, toto maro jehtohme.

Toto esēme exīko ase.

Ypoetoryme roropa exīko mā toto,"

tykase. ¹⁷ Ynara tykase roropa Kuesēkō kyaa xine tyrypyry onurumekara exiketō poko,

"Mokaro irumekatoko, toto maro pyra oehtohkōme.

Tyrypyrykō poko exiketō sã pyra ehtoko ipunaka.

Morara awahtao xine oesarykō ekarōko ase oya xine ymaro oehtohkōme.

¹⁸ Omykōme exīko ase.

Umūkurume exīko matose, jēxiryne roropa," tykase Kuesēkō kurano. Morara tymerose urutōkomo a pake Ritonōpo omiryne.

7 Jakorō tomo, morara tykase Ritonōpo exiryke kyyrypyrykō xihpyry surumekatone porehme. Kyyrypyrykō xihpyry poko osenetupuhpyra sehtone. Ritonōpo zuno sehtone. Kyyrypyrykō sekarotone eya, zae rokē kuehtohkōme.

Tākye Pauru ehtopþpyry poko

² Yna pyno ehtoko ajohpāme samo, okurohtao xine. Yna kerekeremananō omiry onetara ehtoko. Popyra oripopyra xine ynanexiase. Oryhmara xine ynanexiase. Oenekunohpyra xine ynanexiase roropa ipunaka.

³ Morara karyhtao yna a ohxirorykō se pyra ynanase. "Popyra matose ya," kary se pyra ase roropa. Ynara asene oya xine, "Opyno xine yna exiryke jūme

orumekara xine ynanase ynakurohtao, orihpyra ro kuahtao xine, toorihse kuahtao xine, enara," asene. ⁴"Nary rokene," kara ase zae oehtohkō poko. Ritonōpo omipona nymyry oehtohkō waro ase. Opyrypatorýko ase imehnō netaryme. Jetuarimaryhtao ro poremäpyra ase, tākýe kuhse jexiryke opoko xine.

⁵Masetonia pona toeporehkase yna ahtao torētyke ynanexiase. Tuhke rokē yna ryhmananō nae nexiase. Imehnō tōsezusezuhse yna maro. Oserehnōko roropa ynanexiase. ⁶Yrome Ritonōpo mā typoremāse exiketō akorehmaneme nymyry mana. Tākýe yna riase ropa, Titu oepýryke yna a. ⁷Titu oepýryke rokē pyra tākýe toehse yna. Aomiry etaryke roropa yna a tākýe toehse yna. Ynara nase ynororo, "Korītopōkō jākyemase ropa," nase yna a. "Oenery se roropa mā toto. Emynyhmāko mā toto zae pyra toehstopōpyrykō poko. Oe-womarykō se roropa mā toto," nase ynororo ya. Naeroro, morara kary etary ke ya tākýe kuhse toehse ywy.

⁸Ynymerohpyry eneryke oya xine memynyhmatoše, ourutohkō eneryke oya xine repe. Yrome emynyhmara ase moro poko. Moro pape ymeroase onenerykōme omynyhmapotohkōme oorypyrykō xihpyry poko. "Popýra exiase moro pape merotopōpyryke ya," kara ase. Oemynyhmatopōpyrykō poko etaryke ya jemynyhmary se exiase repe. ⁹Yrome seromaroro tākýe ase, ynymerohpyry aroporyke ya onenerykōme. Oemynyhmatopōpyrykō se pyra exiase repe. Yrome oorypyrykō poko se pyra toehse matose oemynyhmaxīpo xine, ynymerohpyry enexīpo. Moro poko tākýe toehse ywy. Ritonōpo omynyhmapoatoše oorypyrykō rumekapotohme oya xine. Naeroro zae ro exiase moro pape merotopōpyry poko. ¹⁰Kuemynyhmarykohtao Ritonōpo poe, kyyrypyrykō rumekary se exīko sytatose. Kyyrypyrykō Ritonōpo mana kukurohtao xine, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Kyyrypyrykō rumekary se kuahtao xine kukurākatorýko Ritonōpo mana. Mame tukurākase kuahtao xine emynyhmara sytatose. Tākýe exīko sytatose. Yrome Ritonōpo se pyra exiketō emynyhmaryhtao, tyyrypyrykō se ro mā toto. Irumekary se pyra mā toto. Mokaro onukurākara Ritonōpo ekurehnōko mana. Jūme Ritonōpo maro pyra exīko mā toto toorihse tahtao xine. ¹¹Oemynyhmatohkō zae kynexine Ritonōpo a. Axī toemynyhmase amarokomo oorypyrykō poko. Oorypyrykō rumekary se toehse matose. Oorypyrykō poko oehtopōpyrykō poko toehxirose matose. Ipoko ropa oexirykō zuno toehse mexiatose. Yronomyryme kure ehtoh poko se toehse matose. Tyyrypyry poko aexihpyry zehno mexiatose. Mokyro wānopyry se mexiatose. Naeroro imehnō tutuarōtanohse zae oehtohkō poko.

¹²Moro pape ymeroase onenerykōme, tyyrypyrykō poko aehtyā kurākapotohme, aosanumahpyry kurākapotohme roropa. Yrome moro motye oweniketrykō se pyra exiase Ritonōpo a yna pyno oehtohkō poko, opyno xine yna ehtoh poko, enara.

¹³Naeroro tākýe ase yronomyryme yna pyno oehtohkō waro yna exiryke.

Tākýe Titu nexiase roropa amaro xine tahtao, kure tyrise exiryke oya xine. Mame toehse ropa tahtao yna zuruase opoko xine tākýe yna ehtohme. Aomiry etaryke yna a opoko xine tākýe toehse yna ipunaka. ¹⁴Ytopitopyra ro Titu ahtao oya xine, ynara ase eya, "Korītopōkō kure orīko mā toto kure toto exiryke," ase eya. Mame Titu toytose ahtao oya xine, jomihpyryae ro mexiatose. Kure Titu myriatose rahkene. Ajohpe jyripyra mexiatose. Ajohpe jomiry oya xine exipitopyra mana. Zae rokē mana. Morararo jomihpyry Titu a opoko xine zae ro toehse. Naeroro ehxiropyra ase. ¹⁵Opyno xineho Titu mana seromaroro. Wenikehpyra mā ynororo tōmipona oehtopōpyrykō poko. "Kure rokē yriase toto. Tomeseke sā rokē ypoko toh nexiase. Jakorehmary se rokē toh nexiase," tykase. ¹⁶Naeroro tākýe ase opoko xine. Ýme matose, Ritonōpo omipona. Azahkuru se pyra matose roropa ipunaka.

Imehnō Jezu poetory tō akorehmary poko

8 Jakorō tomo, Jezu poetory tō kure tyrise Ritonōpo a Masetoniapōkomo, toto pyno toexiryke. Moro poko oururukō se ynanase. ²Itamura toetuarimase toh repe. Yrome tākýe ro mā toto. Tymōkomoke pyra toehse toto. Yrome tākýe kuhse toexirykōke imehnō Jezu poetory akorehmary se mā toto. Morara exiryke tykyryrykō ekarōko mā toto tymōkomokākara a, tymōkomoke pyra tahtao xine ro. ³Etatoko pahne, typenetatohkō epekahxīpo rokē tytinerūkō akoīpyry kara tokarose eya xine. Moro motye tokarose eya xine. Tokarosē pyra tahtao xine ro tokarose eya xine, "Ekaro-toko kēty," karyke pyra roropa yna a. Tamoreme xine tykyryrykō tokarose toto a. ⁴"Ajohpāme sā yna nekarory tineru arotatoko juteu tomo a, Juteapōkomo a, toto akorehmary se yna exiryke," tykase toto. ⁵"Otarāme pitiko rokē ekarōko mā toto," tykase yna repe. Yrome itamura tokarose eya xine. Osemazuhme tosēkōme Jezu Kyrixtu tonetupuhse eya xine, yronomyryme aomipona toehstohkōme. Mame Ritonōpo poe ro yna omipona se roropa toh nexiase. ⁶Naeroro tytinerūkō ekarory se toto ehtoh eneryke yna a, opoko xine tōsenetupuhse yna. Titu maro ynanoturuase. Pake ynara tykase Titu oya xine, "Otinerūkō ikurākatakoto aropotohme etuarimaketomo a," tykase Titu oya xine. Naeroro ynara ase Titu a, "Korīto pona ytoko ropa. Korītopōkomo a ynara kaxiko, 'Kure otinerūkō ekarory seromaroro, etuarimaketomo a aropotohme, ōmihpyrykōae ro, 'Opyno xine ynanase,' katohme eya xine,' kaxiko eya xine," ase Titu a. ⁷Imehnō motye kure ehtoh poko zuaro matose. Imehnō motye Jezu enetupuhnōko matose, imehnō zurūko matose Ritonōpo omiry poko. Zae ehtoh warohxo matose, imehnō akorehmary se roropa matose. Imehnō motye yna pyno matose. Naeroro imehnō motye otinerūkō ekarory se ynanase oya xine etuarimaketomo a, tākýe oehtohkōme.

⁸Jomipona orirykō se pyra ase ise pyra awahtao xine. Yrome imehnō tytinerūkō ekaroryke imehnomo a, ourutorýko ynanase toto sā oehtohkōme. Otinerūkō

ekaroryhtao imehnomo a toto pyno nymyry matose Ritonõpo poe. ⁹ Kypyno xine Kuesëkö Jezu Kyrixtu ehtopõpyry waro matose. Emero nae kynexine kapu ao ro tahtao. Yrome kapu ae ayhtoryhtao tymõkomoke pyra sã toehse ynororo. Toetuarimase ynororo kukurãkatohkõme tymõkomoke exiketõ motye kuehtohkõme.

¹⁰ Ynara kary se ase otinerükõ ekarory poko etuarimaketomo a. Moae ynara matose, "Yna tinerü kurãkãko ynanase ekarotohme etuarimaketomo a," matose. Naeroro ekurehpyra ehtoko otinerükõ ekarory poko seromaroro. Apitoryme otinerükõ ekarory se mexiatose etuarimaketõ akorehmatohme. ¹¹ "Kytinerükõ sekarotone etuarimaketomo a," matose oseya. Tãkye mexiatose otinerükõ ekarory poko. Naeroro seromaroro ekurehpyra ehtoko. Tãkye ehtoko roropa otinerükõ aropory poko. Oneraximara ehtoko. "Itamurumehxo tineru nae jahtao rokë apiakãko ase zokonaka pixo ekarotohme," kara ehtoko. Seromaroro otinerükõ tokarosëme mana. Moro ekarotoko. ¹² Tãkye awahtao xine otinerükõ ekarory poko, kure mana Ritonõpo a. Itamurume tineru ekaroryhtao kure mana. Pitiko rokë onekarohpyrykö ahtao kure roropa mana Ritonõpo a. Arypyra awahtao xine onekaropopyra Ritonõpo mana.

¹³ Omõkomory enahkapory se pyra ase tuhke tymõkomoke imehnõ ehtohme. ¹⁴ Seromaroro tymõkomoke matose pitiko rokë pyra. Mokaro tymõkomokãkara etuarimãko mana. Naeroro ajohpãme sã otinerükõ apiakatoko omõkomorykö roropa zokonaka ekarotohme eya xine. Morarame oetuarimarykohtao mokaro roropa tymõkomorykö apiakãko mã toto, ãkorehmatohkõme. Morara awahtao xine oxisã exiko matose tymõkomoke. Etuarimaketõ pyra exiko mana. ¹⁵ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, "Mokaro itamurume wyi panõ apoihpõkö onymotyëkara toehse toto.

Pitiko rokë apoihpõkö nae ro kynexine," tykase.

Titu tõ poko

¹⁶ Ritonõpo poe opyno xine Titu toehse yna samo. ãkorehmarykö se mana yronymyryme. Naeroro, "Kure mase Papa," ãko ynanase Ritonõpo a. ¹⁷ "Oytory se pyra hma Korõto pona, morotõkö akorehmase?" tykase yna ahtao Titu a, "ÿ, ytõko ase," tykase ynororo. ãkorehmarykö se toexiryke tamoreme toytory se toehse ynororo. ¹⁸ Seromaroro ytõko oya xine mana. Imaro imepÿ Jezu poetory aropõko ynanase. Mokyro se tarõkö Jezu poetory tõ emero, imehnõ amorepary waro kuhse exiryke Ritonõpo omiry poko Jezu Kyrixtu poko. ¹⁹ Tymenekase ynororo Jezu poetory tomo a yna maro aytotohme Jerusarë pona tineru arose. Moro tineru arõko ynanase etuarimaketomo a ekarotohme, toto pyno kuehtohkõ waro emero ehtohme. Morarame, "Emero motye mase. Yna esëme mase, imehxo," ãko toto Ritonõpo a.

²⁰ Tuhke tineru arõko ynanase. Tomeseke roropa ynanase ynara kamexipory se pyra yna exiryke, "Moro tineru aroryhtao Pauru tomo a, zokonaka tanÿse eya xine tytinerükõme," kamexipory se pyra yna exiryke. Naeroro yna maro imehnõ arõko ynanase yna onykerekeremara imehnõ ehtohme. ²¹ Zae rokë ynanase Kuesëkö neneryme. Morararo zae se rokë ynanase imehnõ neneryme roropa emero porehme.

²² Morara exiryke mokyro kuakorõkö aropõko ynanase Titu tõ maro aytotohme oya xine. Tuhke tukuhse ynororo yna a zae aehtoh waro yna ehtohme. Zuaro ynanase. Ýme mana. Imehnõ akorehmary se roropa mana yronymyryme. Imehnõ akorehmatohme otinerükõ ekarory se oexirykö enetupuhnõko roropa mana. Naeroro ãkorehmarykö se ynororo.

²³ Ymyakãme Titu aropõko ase oya xine. Jytotozome mana. Jakorehmaneme roropa mana. Ymaro erohnõko mana ãkorehmarykö poko. Imehnõ kuakorõkö imaro ytõko oya xine mana. Jezu poetory tõ oximõmãkö omi poe ytõko toh mana. Kure Kyrixtu rinanõme mã toto. ²⁴ Toto pyno ehtoko oya xine toytose toto ahtao.

Morara awahtao xine Jezu poetory tõ emero toto pyno oehtohkõ waro exiko mana. "Korõtopõkö kure rokë toh nexiase. Yna pyno toh nexiase. Pauru tõ omihpyryae ro kure rokë toh nexiase yna a," ãko toh mana opoko xine.

Juteapõkö akorehmary poko

⁹ "Otinertükõ ekarotoko Jutea pona aropotohme Ritonõpo poetory tõ etuarimaketõ tinerüme," kazomory etary se pyra matose otarãme, zuaro oexiryköke. ² Moinoro mokaro akorehmary se oexiryköke. Kypyrpatose Masetoniapõkö netaryme, "Kure mokaro Korõtopõkö mana. Mo jeimamyryae ro Juteapõkö akorehmary se toehse toto," ase eya xine. Mame ýme oehtohkõ waro tahtao xine tuhkãkö tãkye toehse. Tytinerükõ ekarory se toehse roropa toh nexiase asã xine. ³ Seromaroro Titu tõ aropõko ase oya xine ãkorehmatohkõme otinerükõ kurãkary poko. "Mo jeimamyryae Korõtopõkö tytinerükõ kurãkãko mana aropotohme yna a, etuarimaketomo a," tykase ywy Titu tomo a. Otinerükõ onekaropyra awahtao xine toiparo rokë ytory toto. Azahkuru yna omihpyry exiry roropa opoko xine. ⁴ Imeïpo Masetoniapõkö ymaro aytoryhtao oya xine ehxirõko ynanase opoko xine otinerükõ onukurãkara tokurehse awahtao xine. Ehxirõko roropa matose ýme oenetuputyryköke yna a. ⁵ Naeroro Titu tõ aropõko ase oya xine osemazuhme ãkorehmatohkõme otinerükõ kurãkary poko. Omihpyryköae ro ikurãkatoko. Morarame toeporehkase jahtao, pake tõtyhkase matose otinerükõ kurãkary poko. Morara ahtao ynara enetupuhnõko imehnõ mana, "Tamoreme xine Korõtopõkomo a tytinerükõ tokarose, ekarory se toexiryköke, imehnõ omi poe pyra," ãko enetupuhnõko mã toto. (Pitiko rokë ekaroryhtao Ritonõpo a pitiko rokë apõiko ropa matose. Yrome pitiko rokë pyra otinerükõ ekaroryhtao Ritonõpo a pitiko rokë pyra apõiko ropa matose.)

⁶Tupito po tuhke pyra otyro puhturu arykaryhtao kyaa xine pitiko rokē epery apoīko sytatose. Yrome tuhkehxo arykaryhtao kyaa xine itamurumehxo epery apoīko ropa sytatose. Moro poko osenetupuhtoko. Imehnō akorehmatoko pitiko rokē pyra. ⁷Āmoreme xine otinerūkō ekarory se awahtao xine ekarotoko. Yrome omomyke awahtao xine otinerūkō onekaropyra ehtoko. “Ytinerū ekarory se nymyry pyra ase,” karyhtao oya xine onekaropyra ehtoko. Tākye rokē otinerūkō ekaroryhtao oya xine, Ritonōpo zamaro matose. ⁸Itamurumehxo ekarōko ropa Ritonōpo oya xine mana. Openetatohkō motye ekarōko oya xine mana, tokarosē nae oehtohkōme ekarotohme imehnomo a, kure toto ritohme. ⁹Ynara tymerose Ritonōpo omiry,

“Pitiko rokē pyra ekarōko Ritonōpo mana tymōkomokākara a toto pyno toexiryke.

Zae rokē roropa ynoro jūme,” me tymerose pake Ritonōpo omiry. ¹⁰Otyro puhturu ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana arykatohme. Mame tarykase ahtao otyro ahtanohpōko mana eperytatohme kynapyrykōme. Morararo itamurumehxo ekarōko Ritonōpo oya xine mana. Omōkomorykō emānōko mana imehnō pyno awahtao xine, pitiko rokē pyra omōkomorykō ekaroryhtao oya xine etuarimaketomo a. ¹¹Morarame tymōkomoke oritorỹko mana tokarosē nae oehtohkōme pitiko rokē pyra. Tytineruke exiketō sā tineru ekarōko matose etuarimaketomo a. Morara exiryke ynara āko tuhkākō mā Ritonōpo a, “Papa, kure mase,” āko. “Opoē Korītopōkomo a tytinerūkō tokarose Pauru tomo a, enehtohme yna a,” āko mā mokaro etuarimaketomo, Juteapōkomo. ¹²Otinerūkō ekaroryhtao oya xine etuarimaketomo a kure matose Ritonōpo poetory akorehmaryke oya xine. Moromeīpo opokoino xine ynara āko mā toto, “Papa kapuaono, imehxo mase. Emero motye kure mase,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹³Mame omomyke pyra oexirykō eneryke tyaa xine tuaro exīko mā toto zae oexirykō poko, Kyrixtu omipona oexirykō poko. “Papa kapuaono, kure kuhse mase, Korītopōkomo a yna akorehmaryke, imehnō akorehmaryke roropa, enara,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹⁴Morarame oturūko mā toto opoko xine Ritonōpo a, opyno xine toexirykōke. “Papa kapuaono, Korītopōkō pyno exiko. Kure mā toto yna a. Omomyke pyra toh nexiase yna a, yna pyno toexirykōke. Morara mā toto, toto pyno oexiryke osemazuhme,” āko mā toto Ritonōpo a. ¹⁵“Kure mase,” sykatone Ritonōpo a. Imehnō motye kypyno xine mana. Tineru ikuhpỹme ahtao, moro motye Ritonōpo nekarohpyry kure kyaa xine mana.

Pauru oturutopōpyry zae toehto pokoimehnō amorepary poko

10 Ywy ase Pauru. Oururukō se ase, ykerekere-ananomo. Ynara jekarōko matose, “Pauru poremānōko sā mana kymaro xine ahtao. Yrome orēpyra oturūko mana ameke ahtao pape poko rokene,” āko matose. Kypyno xine Kyrixtu exiryke,

penekhepyra aexiryke roropa kypoko xine, ²ykerekere-mara ehtoko, tohne pyra jehtohme jytoryhtao oya xine. Ynara zuaro ase, yna kerekere-manānō zurūko ase orēpyra samo. “Pauru mā Ritonōpo omiry ekarōko toepyrypatohme rokene,” kahpōkō zurūko ase. Imehnō seropōkō sā yna ekarōko mā toto. ³Sero nono po ro ynanase Ritonōpo onenetupuhpynō maro repe. Yrome mokaro osenetupuhtoh ke pyra yna zehnotokō poremākapōko ynanase. ⁴Seropōkō jamitunuru ke pyra kyzehnotokō poremākapōko ynanase, Ritonōpo jamitunuru ke rokē toto poremākapōko ynanase. Ritonōpo jamitunuru ke joroko tamuru omipona se exiketō jamitunuru enahkapōko ynanase. Oseosezuhketō omiry zae pyra ahtao toto poremākapōko ynanase roropa. ⁵Kyrixtu omipona pyra toehse kuah-tao xine, aomipona rokē kuosenetupuhtohkō syritone ropa. Mame Ritonōpo enetupuhkepotoh roropa senahkapotone Ritonōpo jamitunuru ke. Kyrixtu omipona rokē kuehtohkōme ipunaka. ⁶Morarame aomipona toehse nymyry awahtao xine azahkuru exiketō tuarōtanohkō sytatose. (Zae se pyra ynaroro ahtao toto aropōko sytatose kymaroino xine.)

⁷Oty katoh imehnō sā rokē jekarōko matou? Ritonōpo nymenekahpyryme pyra jekarōko matose jarao jeneryke rokē oya xine. Yrome amaro xine toiro Kyrixtu poetoryme toexiry waro exikety nae ahtao, mokyro Kyrixtu poetoryme jehtoh enetupuhnōko mana Kyrixtu poetoryme toehto saaro. “Kymotye xine kure Pauru osekarōko mana,” āko matose otarāme, ⁸“Tymenekase ywy Kuesēkomo a āmorepatohkōme,” karyke ya oya xine. Yrome ehxiropyra ase morara karyhtao ya, tymenekase jexiryke Kyrixtu a. Orēpyrahxo Jezu enetupuhpotohme oya xine jaropoase Ritonōpo oya xine oporemākapotohkōme pyra. ⁹“Ritonōpo nymenekahpyryme osekarōko Pauru, tuno kuehtohkōme repe. Morara exiryke pape tymerose eya kynenerykōme,” kara ehtoko. ¹⁰Ynara āko matose otarāme, “Orēpyrahxo Pauru kuurutorỹko mana pape ae rokene. Yrome taro kymaro xine tahtao opore pyra mana, jamihme pyra exikety samo. Oty kara aomiry mana,” āko matose otarāme. ¹¹Etatoko pahne, tooehse jahtao oya xine orēpyra ourutorỹko ase nymerohpyry samo.

¹²Ynara āko toitoine matose, “Imehxo ynanase,” āko. Morara kananō sā se pyra ase. Oseyā rokē imehxo mā toto, tōsenetupuhtohkō poe rokene. “Zae ynanase,” āko toh mā repe, zae pyra tahtao xine ro. Imehxo ynanase, imehnō motye, kara ynanase. ¹³Ritonōpo yna onenyohpyra ahtao, “Ritonōpo poe ynanase imehnō amorepāko,” kara ynanexiry. Yrome tonyohse yna exiryke Ritonōpo a, aomipona ytoyōtko ynanase. Oya xine yna enyokyase Ritonōpo, amaro xine yna erohtohme, tōmiry poko āmorepatohkōme. Morara exiryke Ritonōpo nymenekatyāme osekarōko ynanase onetarykōme. ¹⁴Oya xine toytose yna ahtao Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry onymotyēkara ynanexiase. Aomipona ynanexiase, tonyohse yna exiryke eya oya xine, āmorepase xine, Ritonōpo omiry poko Jezu Kyrixtu

tu poko. ¹⁵Yna omipona orirykō se pyra ynanexiase. Ritonōpo omipona se ynanexiase. Imehnomo a roropa tamorepase matose Kyrixtu omiry poko. Naeroro, "Yna a rokē Korītopōkō tamorepase," kara ynanase. Oty se ynanae opoko xine? Arypyra. Itamurumehxo Ritonōpo omiry enetuputyry se ynanase oya xine. Morara ahtao itamurumehxo Kyrixtu omiry ekarōko imehnomo a sytatose, apatarykō punero, Ritonōpo nyrohmanohpo-topōpyryae ro. ¹⁶Moraramē tōtyhkase yna ahtao Ritonōpo omiry ekarory poko apatarykō po, mya ytōko ynanase imepỹ pona Ritonōpo omiry ekarose. Pata tō nae ro, Ritonōpo omiry onetapitopynō esary. Morotona yna ytory se ynanase morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Moraramē, "Imepỹ namorepatyā kahpyry amorepāko ropa ynanase," kara ynanase exīko.

¹⁷Ynara tymerose Ritonōpo omiry, "Emese kure ase," kara ehtoko. 'Kuesēkō emese kure mana,' kah-toko," āko. ¹⁸"Kure ase," karyhtao kyya xine, oty kara. Yrome, "Kure mase," karyhtao Ritonōpo a kyya xine, kure mā rahkene.

Ajohpe imehnō amorepatōkō poko

11 Rowohpe exiketō sā sytatose, "Kure ase," karyhtao kyya xine. Naeroro penekehpyra ehtoko jotururu etary poko rowohpe exikety omiry sā jomiry ahtao ro. Kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome jurumekara oehtohkōme ekarōko ase, imehnō ehtoh poko penetara oehtohkōme. ²Torētyke ase opoko xine, torētyke Ritonōpo ehtoh samo opoko xine. Omykōme sā jexiryke torētyke ase. Jēxiryne sā, orutua maro exipitopy sā matose ya. Oewomatorỹko sā ase roropa toirō pytyme sā oehtohkōme. Toiro rokē pyno exikety tynio nymyry pyno exiketyne mana. Morararo Kyrixtu pyno yronymyryne oehtohkō se ase, imehnō poko pyra oehtohkōme ipunaka. Imēīpo oekarorykō se ase Kyrixtu a kurākōme, tyrypyhpyke pyra exiketōme. ³Torētyke ase opoko xine. Oenekunopyrykō se imehnō exiryke, Kyrixtu rumekatohme ropa oya xine ipyno hkopyra oehtohkōme. Morararo pake Ewa tonekunohse joroko tamuru a omi kurā ke samo. ⁴Torētyke ase opoko xine oenekunohnanōkō omiry etaryke oya xine. Tyoro Jezu poko ourutorỹko toh mā repe ynanekarohpyry kara. Oty katoh tākye ro matou mokaro omiry etaryhtao oya xine? Ritonōpo zuzenu kara imepỹ zuzenu poko ourutorỹko onekunohtōkō mana. Tākye matose mokaro etāko. Oty katohme? Ritonōpo omiry kurā myakāmāko roropa mā toto tyorō ke. "Ritonōpo omiry sero," āko toh mā repe. Ajohpe rokē toto. Oty katoh toto omiry xihpyry zae ekarōko matou?

⁵Imehnō motye osekarōko mā toto, tuisamehxo. Ritonōpo nenyohatyāme kurā osekarōko roropa mā toto. Yrome ymotye pyra mokaro mana. ⁶Otarāme emese kure hkopyra ase jotururu poko repe. Yrome Ritonōpo omiry warohxo ywy. Ritonōpo waro yna ehtoh waro matose tonese yna exiryke oya xine kokoro rokene emero rokē poko yna ahtao.

⁷Āmoreparykohtao ya Ritonōpo omiry poko eheppyry anapoipyra exiase āmorepatamitukōme. Ime hkopyra exiase amaro xine imehxo oehtohkōme. Toerohse ywy jemary ke tineru apoitohme ya. Otuisarykōme pyra exiase. Morara jehtopōpyry zae pyra oya xine nae? Zae ro exiase āmoreparykō poko topehke pyra? ⁸Āmoreparykohtao ya Ritonōpo omiry poko, imehnō Jezu poetory tytinerūkō enehpoase ya. Mokaro tinerū apoiase rokene, topehke pyra āmorepatohkōme. ⁹Moinoro amaro xine jahtao, "Anapyrykō ekaroko ya ajohpāme samo," kara exiase oya xine. Jezu poetory tō Masetonia poe toehse ahtao ise jehtopōpyry tonehse ya emero porehme. Morara exiryke, "Okyryrykō se ase," kapitopyra exiase oya xine. Morararo ase exīko taroino. Jūme okyryrykō anapoipyra ase. ¹⁰Kure ya mana. Topehke pyra imehnō amorepary ya Ritonōpo omiry poko Kyrexia patary tō po emero. Zae rokē ase. Ajohpe pyra ase Kyrixtu ukurohtao exiryke. ¹¹"Yna mōkomory apoiry se pyra Pauru nexiase yna pyno pyra exiryke," kara ehtoko. Opyno xine ase ipunaka. Morara jehtoh waro Ritonōpo mana.

¹²Jūme ynanase topehke pyra Ritonōpo omiry poko imehnō amorepāko. Naeroro, "Pauru tō sā ynanase," kasaromepyra mokaro mana, eheppyry apoiryke eya xine toerohtamitukōme. ¹³Ritonōpo nymenekatyā nymyry kara mokaro. Onekunohto rokē mā toto. Ajohpe rokē Ritonōpo nymenekatyāme osekarōko mā toto. "Ritonōpo poe āmorepatorỹko ynanase," āko toh mā repe. Ipoenohnōko rokē mā toto. ¹⁴"Otāto mokaro ajohpākō omiry etāko Korītopōkō nae?" kara ase. Tuaro ase. Joroko tamuru toetyorōmary waro mana Ritonōpo nenyokyhpyry sā toehtohme. Saereme exiketyme tanyhtary waro roropa mana kuenekunohthohkōme. ¹⁵Tosēkō saaro joroko tamuru poetory tanyhtary waro roropa mā toto, kurākō sā toehtohkōme, kuenekunohthohkōme. Imēīpo, sero nono enahkatohpo tynyrihpyrykō eheppyry kahpyry apoīko mā toto. Kuenekunohthamitukōme toto wānohnōko Ritonōpo mana. Zae rokē toto ehepmāko mana.

Pauru etuarimatopōpyry poko

¹⁶"Ajoajohpe sā Pauru mana," kara ehtoko, āko ropa ase oya xine. Rowohpe jekaroryhtao oya xine jomiry etatoko ro (rowohpā omiry sā jomiry ahtao ro). Mokaro saaro epyrypaxi kure jehtoh poko. ¹⁷Yrome Kuesēkō poe pyra jepyrypany mana kure jehtoh poko. Jamoreme rokē epyrypāko ase. "Kure rokē sātāse," karyhtao ya rowohpā sā ase oturūko. ¹⁸Imehnō mā tuhke kure toehtohkō poko epyrypāko mā toto. Naeroro, kure jehtoh poko epyrypaxi roropa oya xine. ¹⁹Zuarohxo osekarōko matose repe. Yrome ajoajohpākō omiry poko atākyemāko matose. Zae aomirykō ekarōko roropa matose repe. ²⁰Imehnō etāko matose oryhpopākarykohtao eya xine tōmipona orirykohtao, oenekunopyrykohtao roropa okyryrykō apoitohme tyya xine, āpururukohtao, putupyra rokē oekarorykohtao, oryhmarykohtao, enara. Morara ahtao mokaro

pyno matose. ²¹ "Sekere āko rokē Pauru. Oty kara," āko matose otuisarykōme osekaropyra jexiryke. Ajohpe pyra. Ihxipŷke ynanexiry mokaro sã toehse yna ahtao.

Yrome toepyryparykō poko ihximyra imehnō ahtao kure toehtohkō poko, ywy roropa jepyrypary poko ihximyra ase. Rowohpã sã se pyra ase, kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome ekarōko ro ase. ²² "Juteume nymyry ynanase," āko mã toto, epyrypãko. Morararo juteume ase roropa. "Izyraeu pakōme ynanase," āko mã toto. Morararo ase. "Aparão pakōme ynanase," āko roropa mã toto. Morararo ase. ²³ "Kyrixtu poetoryme erohnōko ynanase," āko mã toto epyrypãko. Mokaro motye kuhse ywy, Kyrixtu poetoryme erohnōko ase. Rowohpã sã oturũko ase kure jehtoh poko. Yrome oty kara. Mokaro motye Ritonōpo poe erohnōko ase.

Mokaro motye tomōse ywy āpuruhpyry taka. Mokaro motye typitypipohse ywy. Mokaro motye orikyĩse exiase. ²⁴ (Toipe juteu tomo pohnō pipohnōko toto 40me exisasaka. Moro saaro) juteu tuisary tomo a typitypipohse exiase 40me exisasaka. Typipohzomose ywy 5me. ²⁵ Romapōkō soutatu tomo a typitypipohse ywy oseruao. Totapase ywy topu ke imoihmãkomo a. Tyneryse ywy oseruao, wapu ae jytoryhtao. Tuna konōto kuaotoiromepyry aropoase, saereme koko, enara. ²⁶ Jytojytoryhtao pata tō poro neryĩse exiase tuhke, tuna kumaryke te, tyryhmase ywy zehnotokomo a ytinerũ pokoino. Wekyry tō jetapary se toh nexiase juteu tō tuisary. Juteutōkara roropa jetapary se toh nexiase. Pata konōto po toetuarimase ywy, ahno esao pyra roropa. Tuna konōto kuaotoetuarimase ywy. Jepeme nymyry pyra exiketō onekunohtōkō utuarimapoase toto. ²⁷ Itamurume erokuase. Etuarimase. Tuhke nyhpyra tōmehse ywy. Tomitapãse roropa ywy. Tuna se toehse roropa ywy. Tohke pyra tykohmãse ywy. Tytapyike pyra toehse ywy, tupoke pyra roropa. Toiro rokē pyra morara exiasene. ²⁸ Jarao rokē pyra etuarimãko ase. Torētyke ase Jezu poetory tō poko emero pata tō po. "Otarãme Jezu pyno ro mã toto. Otãrãme aomiry se ro mã toto. Otãrãme Ritonōpo zuzenu omipona mã toto," āko ase osenetupuhnōko. ²⁹ Imepŷ Jezu poetory iiryrypy a tonekunohse ahtao emynymãko ase roropa ipyno jexiryke. Tyryrypyry poko toehse imepŷ ahtao samũ āko ase ipoko.

³⁰ Tuhkãkō jamihme pyra jehtoh enēko mana. Naeroro jepyrypary se jahtao, jamihme jehtoh poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh poko rokē epyrypãko ase. ³¹ Ritonōpo zae jehtoh waro mana. "Papa kapuaono, imehnō motye kure mase," kakehpyra sehtone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu zumy a. ³² Pake jamihme pyra jehtoh enepone Ritonōpo ya. Tamaxiku po jahtao pata esē japoiry se toehse. Soutatu tō tyrise eya pata omōtoh pona, jeraximatohme japoitohme. Mokyro pata esē esety Areta. ³³ Yrome jepe tomo a towomase ywy. Pata apuru eutary pitiko ae jenyhtopone toto kataori ae. Morarame epane imepŷ pona. Moro ke jamihme pyra jehtoh enepone Ritonōpo ya.

Pauru osenehtopōpyry poko

12 Toiparo rokē epyrypãko ase oya xine kure jehtoh poko. Yrome āko ro ase. Mokaro ajoajohpãkō epyrypãko mã toto tōsenehtopōpyrykō poko. Yrome Kuesēkō osenepotopōpyry ekarōko ase oya xine, josenehtopōpyry roropa. ² Pake pohto Ritonōpo maro jotururuhtao tanŷse ywy eya kapu aka, tosaka. 14me jeimamyry taropose moino, janŷtopōpyry poe. (Otarãme juzenu rokē arone kapu moino akoxi. Juzenu enene imepŷ samo. Otãrãme josenety ae rokē ytone kapu aka. Zuario pyra ase. Ritonōpo rokē zuaro.) ³ Etatoko pahne, jarotopōpyry Ritonōpo a waro rokē ase, typatary kurã pona, kapu aka. (Otarãme juzenu rokē arone. Otãrãme ytone josenety rokene. Zuario pyra ase. Ritonōpo rokē zuaro mana.) ⁴ Omi kurã etase mero jahtao. Morara katopōpyry ekarory waro pyra ase ipunaka, seropōkō omiry sã pyra exiryke. Morara katopōpyry kamexipopyra roropa kynexine. ⁵ Naeroro morara jehtopōpyry poko epyrypãko ase. Orēpyra jehtopōpyry poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh enēko imehnō mana. Moro poko rokē epyrypãko ase. ⁶ Jepyryparyhtao emese kure jehtopōpyry poko, "Rowohpã sã mase," kasaromepyra imehnō mana zae ro jexiryke, ajohpe pyra otururukōke ypoko. Yrome morohne poko jepyrypary se pyra ase onetarykōme. Kure jehtopōpyry tonese oya xine. Jomiry roropa to-tase oya xine. Morohne poko tutuarōtase matose ypoko. Naeroro morohne motyēkary se pyra ase onetarykōme. "To! Kure rukukuh Pauru nae," kamexipory se pyra jexiryke oya xine.

⁷ Kurãkō kuhse Ritonōpo a tonepose ya josenety. Morara exiryke imehnō motye kure josekaroryino, kurepyra jyripoase roropa. Ritonōpo poero kurepyra jyripoase joroko tamuru. ⁸ Moro poko oturuasene Kuesēkō maro. "Kukurãkako ropa, ajohpãme samo," ase eya. Oseruao morara oturuase Ritonōpo a. ⁹ Yrome ynara nase jezukuase, "Okurãkara ase. Yrome opyno ro ase. Amaro exikehpyra ase roropa. Kure jehtoh ekarōko ase oya, yjamitunuru roropa. Tyoro se pyra exiiko mase. Jamihme pyra awahtao jamihme pyra oehtoh motye yjamitunuru ekarōko ase oya," nase ya. Naeroro jamihme pyra jahtao ro tãkye ase. Epyrypãko ase jamihme pyra jehtoh poko, Kyrixtu a jewomary enery se jexiryke tyjamitunuru ke. ¹⁰ Tãkye ase kokoro rokene, jamihme pyra jahtao ro. Tykerekere-mase jahtao tãkye ro ase. Jetuarimaryhtao tãkye ro ase, taosanumase jahtao tãkye ro ase. Morohne emero toehse ahtao Kyrixtu poetoryme jexiryke otara kara, tãkye ro ase. Ynara exiryke, jamihme pyra jahtao, jamihme kuhse ase ymaro Kyrixtu exiryke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko Korĩtopōkō poko

¹¹ Rowohpã omiry sã epyrypãko ase kure jehtoh poko. Yrome opokoino xine morara āko ase, kure jekaropyra oexirykōke. Kure jehtoh ekarory waro matose imehnomo a repe. Yrome zae pyra jekarōko

roropa matose. Otarāme tuisame pyra ase. Yrome mokaro Ritonōpo poe amorepatōkō kuhnanō ymotye pyra roropa mā toto. Oty rīko toh nae ymotye toehthokōme? Arypyra ipunaka. ¹² Amaro xine jahtao Ritonōpo jamitunuru enepoasene oya xine. Ijamitunuru ke kurākōkara tukurākase ropa ya onenerykōme. Tōsenuruhkase amarokomo Ritonōpo jamitunuru eneryke oya xine. Penekehpyra exiase morohne enepory poko oya xine. Morohne eneryke oya xine Ritonōpo nenyokyhpyryme kuenetuputyatose. Ritonōpo nenyohyā rokē ijamitunuru enepōko mā toto. ¹³ Imehnō patary po jahtao moropōkomo a tykyrysē tokarose ya, nae jehtohme. Yrome amaro xine jahtao, "Ōkyryrykō se ase," kara exiase. Naeroro oty katohme ynara āko matou? "Pauru otarāme kyse xine hkopyra mana, imehnō sehxo mana," āko matose, oty katohme? Morara kara ehtoko. Otarāme kurehxo oya xine exiry, "Otinerūkō ekarotoko ya," karyhtao ya oya xine.

¹⁴ Oya xine ytoase asakoro oenese xine. Seromaroro jytory se ropa ase oya xine. Yrome jytotamitu onepehmapopyra ase oya xine. Otinerūkō se pyra ase. Opyno xine rokē ase Ritonōpo pyno roropa oehthokōme. Ypoenōme sã matose. Toipe kypoenōkō mā tumykō onuātanohpyra mā toto. Yrome jūkō ty-poenōkō wātanohnōko. ¹⁵ Tãkye rokē ase ykyryry ekarory poko oya xine, ytinerū enahkary poko roropa ākorehmatohkōme. Jorikyry zuno pyra roropa ase opy-nanohtohkōme, itamura ākorehmarykō se jexiryke. Opyno xine ase ipunaka. Morara jahtao ro ypyno hkopyra matose.

¹⁶ Otarāme ypoko ynara āko matose emero exisaska, "Ajohpe pyra tykyryry onepehmapopyra Pauru nexiase," āko matose. Yrome toiro otarāme ynara āko, "Kuenekunopyrykōke kytinerūkō tapoise eya tytinerūme," āko otarāme mana. ¹⁷ Oenekunohpitopyra xine exiase. Ynenyohyā aroporyhtao oya xine, oenekunopyatose? Arypyra. ¹⁸ Apitoryme Titu aropoase oya xine, imepỹ Jezu poetory maro. Oty tomatonanohse eya xine omōkomorykomo? Arypyra. Oxisã ynanase Titu maro. Zae se rokē ynanase. Imehnō enekunopyry se pyra ynanase.

¹⁹ Otarāme ynara āko matose, "Pauru tō osewomāko rokē mā toto tyhxirorykoino," āko matose otarāme repe. Osewomara ynanase. Kyrixtu poe ourutorỹko ynanase Ritonōpo ēpataka kuehtohkōme samo. Wekyry tomo, opyno xine ynanase. Emero poko yna ahtao ākorehmarykō se rokē ynanase. ²⁰ Toeporehkase jahtao oya xine otarāme tytyorōtase matose ya. Otarāme yzamaro oehthopōpyrykō sã pyra oenetyryko ase. Morararo otarāme azamaro xine jehtopōpyry sã pyra jenēko roropa matose. Otarāme ōseōsezukurukō enēko ase, otumoxike oehthokō roropa, oxiehno oehthokō roropa. Otarāme osepyno rokē oenetyryko ase. Otarāme oxikerekeremāko matose, epoihtōko roropa matose osemetaka. Otarāme imehnō motye se rokē oehthokō enēko ase. Otarāme ajoajohpe oehthokō enēko roropa ase. Morara awahtao xine tãkye pyra exīko ase opoko xine emynymāko ase. Ouru-

torỹko ase. Mame emynymāko matose roropa.

²¹ Oorypyrykō poko mexiatose toiro rokē pyra. Imehnō pyxiã poko exiketō nae amaro xine, imehnō nio poko roropa. Ihximyra matose oorypyrykō poko. Oorypyrykō onurumekara ro matose. Emynymara roropa matose oorypyrykō xihpyry poko. Naeroro emynymāko opoko xine ase yronymyryme Ritonōpo neneryme. Oya xine jytoryhtao xitāko ase otarāme tyrypyrykō poko exiketō poko. Otarāme amaro xine jahtao yporemakapōko Ritonōpo mana onenerykōme. Moro poko torētyke ase.

Tuaro ehtoko, katopōpyry poko Pauru a

13 Oya xine ytoase oenese xine asakoro. Seromaroro ytōko ropa ase oya xine. Jytory eraximatoko. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme, "Imepỹ hxiroryhtao toiro rokē ihxirone ahtao aomiry onetara ehtoko. Yrome asakoro enenanō ahtao, oseruao ahtao roropa, atae aomirykō ahtao aomirykō etatoko," āko. ² Oururukō se ase iirypyryme aexityamo, imehnō roropa emero. Sero poko kuuruatose toytose ropa jahtao oenese xine. Ourutorỹko ropa ase seromaroro amaro xine pyra jahtao, zomory iirypyrymāko wānohpōko ase, toytose jahtao oya xine. Morara jahtao onoky oewomatorỹko nae? ³ Kyrixtu jamitunuru enery se matose ymaro, Kyrixtu ehtoh waro oehthokōme. Otara kara. Toeporehkase morotona jahtao jenēko matose. Orēpyra jehtoh eneryke oya xine, Kyrixtu poe jehtoh waro exīko matose. Poremāpyra roropa Kyrixtu mana. Orēpyra mana ipunaka. Kokoro rokē tyjamitunuru enepōko oya xine mana. ⁴ Jamihme pyra sã kynexine repe toxixihmapose ahtao wewe pokona aorihthohme. Yrome Ritonōpo jamitunuru ke tōsemāse ropa ynororo jūme orihzomopyra ehtohme. Morararo yna Kyrixtu saaro jamihme pyra sã ynanexiase amaro xine repe. Yrome taroino ijamitunuru enepōko ynanase oya xine ākorehmatohkōme.

⁵ Osenetupuhtoko onyryrykō poko zae oehthokō waro oehthokōme. Kyrixtu omipona nymyry hmatou? Oseyā rokē ynara kahtoko, "Jezu enetupuhnōko nymyry hano?" kahtoko okurohtao xine. Kyrixtu poetoryme nymyry awahtao xine, okurohtao xine Jezu Kyrixtu mana. Okurohtao xine Kyrixtu pyra ahtao ipoetory poenohnōko rokē matose. Morara awahtao xine toiparo rokē ipoetoryme osekārōko matose. ⁶ Toiparo rokē pyra Jezu tonetupuhse yna a. Toiparo rokē pyra Ritonōpo nymenekatyāme osekārōko ynanase imehnō amorepananōme. Moro waro oexirykō se ynanase. ⁷ Opoko xine oturūko ynanase Ritonōpo a ynara āko ynanase, "Papa kapuaono, Korītopōkō akorehmako kokoro rokene tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme," āko ynanase Ritonōpo a. Morara āko ynanase Ritonōpo a ynara kamexipotohme pyra, "Emese kure Pauru tō nexiase Korītopōkō amorepary poko," kamexipotohme pyra. Zae rokē oexirykō se yna exiryke morara āko ynanase, "Toiparo rokē Korītopōkō tamorepase Pauru tomo a," karyhtao ro imehnomo a. ⁸ Ritonōpo omiry kurā enahkapory se yna ahtao

jamihme pyra ynanexiry. Yrome tōmipona yna ehtohme tyjमितunuru tokarose Ritonōpo a yna a.
⁹ Opoetorykōme sā yna ahtaο, tākye ro ynanase, orēpyra awahtaο xine oorypyrykō rumekary poko, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko, enara. Tākye ynanase opoko xine, azahkuru yna ekaroryhtaο ro imehnomo a. Naeroro, "Papa kapuaono, ajमितunuru ekaroko Korītopōkomo a tyrypyrykō se pyra exiketōme toto ehtohme," āko ynanase Ritonōpo a opoko xine.
¹⁰ Ytopyra ro jahtaο oya xine sero pape merōko ase onenerykōme. Ourutorŷko ase pape poko axī oorypyrykō rumekatahme oya xine, ourupyra xine jehtohme toeporehkase jahtaο. Tyjमितunuru ekarone Kuesēkō ya. Yrome orēpyra oururukō se pyra ase. Tyjमितunuru ekarone ya ākorehmatohkōme, yronymyrymehxo Tuzenu omipona oehtohkōme.
¹¹ Enara rokē ynmerohpyry moro, jakorō tomo. Kokoro rokē atamorepatoko zae rokē oehtohkōme Ri-

tonōpo omipona, oorypyrykō xihpyry poko pyra oehtohkōme. Jomihpyry etatoko kure. Oseosezuhpyra ehtoko. Atae ehtoko ōsenetupuhtohkō poko. Imehnō pyno ehtoko. Osepyno ehtoko roropa. Kuamorepatorŷko Ritonōpo mana imehnō pyno kuehtohkōme. Tuaro kukurohtaο xine kyritorŷko roropa mana kokoro rokene. Amaro xine exikehpyra roropa mana, jūme rahkene.

¹² Oseahmatoko, osepyno kuehtohkō waro emero ehtohme.

"Kure pāna matou," kary se emero Jezu poetory tō tarōkō oya xine.

¹³ "Kure rokē Korītopōkō tyriko," āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. "Toto pyno exiko, ajohpāme samo," āko ase Ritonōpo a. "Toto epeme exiko kokoro rokene," āko roropa ase Ritonōpo zuzenu a opoko xine. Enara rokene.

KARAXIA

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme Pauru kynexine. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Karaxiapõkõ neneryme. Tynmerohpyryae toto amorepãko mana osenekunohpopyra toto ehtohme enekunohtoh komo a. Emero Jezu poetory tõ riry se juteu tõ ehtoh sã mã toh repe. Yrome morara zae pyra mana. Kyjamitunurukõ poe kure ehsaromepyra sytatose Ritonõpo a. Jezu enetuputyryke rokẽ kyya xine kuesẽkõme kukurãkatorỹko Ritonõpo mana. Mame Jezu maro kuahtao xine, aosenetupuhtoh kuosenetupuhtohkõme rĩko mana. Mame zae exĩko sytatose Ritonõpo a, ãko mana.

1 Ynmerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Pauru. Ymaro Jezu poetory tõ nase. "Kure pãna matou?" kary se ynanase oya xine. Amarakõ Jezu poetory tõ matose, Karaxiapõkomo. ãmorepanekõme Jezu Kyrixtu nymenekahpyry ase, ahno nymenekahpyry kara. "Pauru imenekako imehnõ amorepaneme," kara roropa Ritonõpo kynexine. Ritonõpo mokyro, Jezu õsemãkapohpõ ropa mokyro.

³ Ynara ãko ase Ritonõpo a, "Papa kapuaono, kure rokẽ Karaxiapõkõ tyriko. Torẽtyke pyra tyriko toto roropa," ãko ase opoko xine. Morara ãko ase roropa Jezu Kyrixtu a, Kuesẽkomo a.

⁴ Kyrixtu kynorihne. Kynosexixihmapone, kyyrypyrykõ ehepyryme, Tummy omi poe, Ritonõpo omi poe. Osemazuhme kymarokõ tymyhse samo, kyyrypyrykomo a. Morara exiryke Kyrixtu toorihse kypokatohkõme ropa. ⁵ Morara exiryke ynara kakehpyra sehtone, "Imehxo Ritonõpo mana," kakehpyra sehtone.

Toiro rokẽ Kyrixtu omiry mana

⁶ Atasamãko opoko xine ase. Ynara exiryke. Opyno xine Ritonõpo kynexine ipunaka. Morara exiryke Tumũkuru tonehpose aorihthome omyakãkõme, oorypyrykõ ehepatohme, jũme orihpyra oehthokõme. Yrome axĩ oeahmahpõkõ rumekãko ropa matose. Imehnõ omiry ke Kyrixtu omiry myakãmãko matose. Morara exiryke atasamãko ase opoko xine. ⁷ Toiro rokẽ Kyrixtu omiry mana. Tyorõ pyra mana. Yrome imehnõ poe matose otupĩko. Mokaro mã azahkuru Kyrixtu omiry ekarõko mã toto. Kyrixtu ehtoh azahkuru ekarõko toto. ⁸ Mokaro Kyrixtu omiry azahkuru ekaronanõ pahnõko mã Ritonõpo apotoimo htaka. Yna roropa azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao yna a, yna pahnõko roropa mã Ritonõpo. Morararo kapu ae Ritonõpo nenyokyhpyry ahtao azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao mokyro emãko roropa mã Ritonõpo apotoimo htaka. Morara exiryke morara tykase ywy oya xine. Morara kazomõko ropa ase oya xine, zuaro oehthokõme, azahkuru ãmorepahpõkõ emãko

Ritonõpo mana apotoimo htaka, onenetuputyhpyrykõ Kyrixtu omiry tytyorõmase exiryke eya xine.

¹⁰ Imehnomo a, "Kure mase, Pauru," kary etary se hkopyra ase. Yrome Ritonõpo a, "Kure mase," kary etary se rokẽ ase. Emero rokẽ imehnõ jepeme ehtoh poko jemynyhmary se pyra ase. Emero rokẽ imehnõ epeme se jehtoh poko jemynyhma yhtao Jezu omipona pyra exĩko ase.

Pauru menekatorpõpyry poko Kyrixtu a

¹¹ Ynara kary se rokẽ ase oya xine, wekury tomo, ãmorepatorỹko ase Jezu Kyrixtu poko. Ahno rokẽ omiry kara ekarõko ase oya xine. ¹² Ahno a pyra tamorepase ywy Kyrixtu poko. Jezu Kyrixtu a rokẽ tamorepase ywy, typoko.

¹³ Juaro matose. Pake Jezu poetory tõ osanumase ywy, yronymyryme. Kytamurukõ omihpyry omipona ro jahtao, toto htomase ywy. Toto zupise roropa ywy, toto etapatohme, emero toto enahkatohme. ¹⁴ Ymarõkõ motye exiase Ritonõpo enetuputyry poko, kytamurukõ omihpyry warohxo roropa exiase. Yronymyrymehxo exiase kytamurukõ namorepatopõpyry poko.

¹⁵ Mame Ritonõpo a tymenekase ywy, kypyno xine toexiryke. Exipyra ro jahtao waku ao ro jahtao, tymenekase ywy eya, typoetoryme jehtohme.

¹⁶ Morarame imeĩpo Tumũkuru tonehpose ya, Kyrixtu omiry poko roropa juteutõkara amorepatohme ya, Tumũkuru enetupuhpotohme roropa juteutõkara a. Morara exiryke imehnomo a ytopyry exiase oturupose Jezu poko. ¹⁷ Jerusarẽ pona ytopyry exiase roropa oturupose, osemazuhme Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a, imehnõ amorepananõme. Mokaro a ytopyry exiase oturupose. Topoh rokẽ Arapia pona ytoase. Morotoino Tamaxiku pona ropa ytoase. ¹⁸ Oseruao tyeimãse ahtao Jerusarẽ pona ytoase ropa, oturupose Peturu a. Asakoro semana imaro exiase, joturupory poko eya. ¹⁹ Imehnõ Jezu Kyrixtu nymenekatyã maro pyra exiase. Tiaku maro rokẽ exiase, Kuesẽkõ akoronỹpyry maro.

²⁰ Ynmerohpyry sero zae. Ajohpe pyra ase. Ritonõpo mã zuaro. Ajohpe pyra jexiry waro mana.

²¹ Morotoino Jerusarē poe Xiria poro ytoase, Xirixia poro roropa. ²² Myaro toytose jexiryke juaro pyra toehse toto, Jezu poetory tomo, Juteapōkomo. ²³ Imehnō otururu rokē totase eya xine ypoko. “Mokyro Pauru, kyryhmahpōkō imehnō amorepāko mana, Jezu enetupuhthome toto a. Pake Jezu enetupuhnanō enahkapory satonōpo mokyro,” kary totase eya xine ypoko. ²⁴ Mame morara kary etaryke tyya xine, “Kure mase Ritonōpo, Pauru mapoiase opoetoryme,” tykase toto ypoko.

Pauru oximōtopōpyry poko imehnō Jezu nymenekatyā maro

2 Moraramē 14me ikonopory taropose ahtao Jerusarē pona ytoase ropa Panape maro. Titu roropa aroase ymaro. ² Ritonōpo omi poe ytoase. Jezu poetory imehxo exiketomo a oturuse ytoase. Mame oximōme yna ahtao, uruase toto juteutōkara amorepatoh poko ya Kyrixtu omiry poko, zuaro toto ehtohme, zae jehtoh poko zuaro roropa toto ehtohme. Toiparo rokē jerohtopōpyry exiryino ynanoturuase oximōme. ³ Mame jepe Titu kyrekume kynexine, juteume pyra. Yrome jāipotapihpyry onysahkapopyra toh kynexine Jezu poetory imehxo exiketomo. ⁴ Moraramē imehnō Jezu poetoryme tōsekarorykō se toh nexiase repe. Yna maro tōximōse toto yna omiry etary se toexirykōke. “Jezu poetory ynanase roropa,” nase toto yna a, ajohpe rokene. Yna maro tōximōse tahtao xine Titu aipotapihpyry sahkapory se nexiase toto, kytamurukō omihpyry omipona yna riry se toexirykōke. Ynara kary se roropa nexiase toto yna a, “Oty katohme kyta-murukō omipona pyra matou Jezu tonetupuhse oya xine ahtao?” kary se nexiase toto yna a. “Kytamurukō omipona ahtao rokē kure exīko sytatose,” kary se nexiase toto yna a. ⁵ Yrome mokaro omipona pyra ynanexiase ipunaka. Kyrixtu omiry azahkuru ekarory se pyra yna exiryke, zae rokē ekarory se oya xine yna exiryke. Naeroro mokaro omipona pyra ynanexiase.

⁶ Yrome Peturu tō Jezu poetory imehxo exiketō kynexine. Mokaro yna onytyorōmara nexiase toto. Imehxo exiketō, āko ase. Otarāme ime nymyry pyra nexiase toto. Zuaro pyra ase. Ritonōpo rokē toto waro mana, ikurohtao xine eneryke tyya. Mokaro ytyorōmara nexiase. ⁷ Yrome jenetuputyase toto Ritonōpo nymenekahpyryme, juteutōkara amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko. Peturu roropa Ritonōpo a tymenekase kynexine juteu tō amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko. ⁸ Morara exiryke Ritonōpo jami-tunuru poe juteutōkara amorepaneme toehse ywy. Peturu ehtoh sā toehse ywy, Ritonōpo jami-tunuru poe, Peturu juteu tō amorepaneme toehse exiryke. ⁹ Mame Peturu tō jenetuputyase, Peturu, Tiaku, João, enara. Jezu poetory imehxo exiketō mokaro. Ritonōpo poe juteutōkara amorepaneme jenetuputyase toto. Morara exiryke yna emary apoiase toto, Panape maro, tone-tupuhse yna erohtoh tyya xine exiryke. “Amarokō juteutōkara amorepananōme matose. Morararo ynanase, juteu tō amorepananōme ynanase,” nase to-

to yna a. “Yrome juteu tō tymōkomoke pyra exiketō eneryhtao oya xine, Jezu poetoryme, akorehmatoko toto,” nase toto ya. Yje, toto akorehmāko ynanase, ase eya xine.

Peturu zurutopōpyry Pauru a

¹¹ Moromeīpo Ātiokia pona Peturu tooehse ahtao, tutuarōmase ya jarao, azahkuru exiryke. ¹² Ynara kynexine Peturu. Osemazuhme aporo juteutōkara maro tō-tuhse ynororo aporo. Jezu poetory tō maro tōtuhse. Moromeīpo mokaro maro tōtukuru se pyra ropa toehse ynororo, tyhxitapāse toexiryke, Tiaku naropotyā toytose morotona exiryke. Toto hxike toexiryke otuhpyra Peturu toehse, mokaro maro, juteutōkara aipotapihpyry sahkaponanōme Tiaku naropotyā exiryke. Morara exiryke juteutōkara maro otuhpyra toehse Peturu. Morara exiryke moro eneryke ya, Peturu tutuarōtanohse ya moro poko, ajoajohpe toehse exiryke. ¹³ Mame imehnō roropa Jezu poetory tō Peturu sā toehse roropa toto. Juteutōkara maro tōtukurukō se pyra toehse toto, imehnō juteu to hxike toexirykōke. Panape roropa toto eneryke tyhxitapāse. Mokaro saaro toehse. ¹⁴ Mame zae pyra toto exiry-tonese ya ahtao, Jezu Kyrixtu omiry omipona pyra roropa tonese ya ahtao, ynara ase Peturu a, “Juteu nymyry mase. Yrome juteu ehtoh sā pyra mexiase. Oty katohme matou juteutōkara riry se juteu tamuru omipona? Kytamurukō omipona Jezu poetory tō onyripyra ehtoko,” ase Peturu a emero totasēme.

Jezu enetuputyryhtao eya xine juteu tō kurākākoRitonōpo mana, juteutōkara morararo

¹⁵ Ajohpe pyra, imehnō iirypyrymākō sā pyra sytatose, juteume tonuruse kuexirykōke. ¹⁶ Yrome Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao rokē kyya xine kukurākatoryko Ritonōpo mana. Naeroro ynara karyhtao kyya xine, “Moeze nymerohpyry omipona ase,” karyhtao kyya xine, ekurākara ekurehnōko sytatose. Morara exiryke Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine kukurākapotohkōme Ritonōpo a. Kyrixtu enetuputyryhtao rokē kyya xine, kukurākatoryko Ritonōpo mana. Moeze nymerohpyry omipona kuexirykōke pyra kukurākatoryko mana. Ynara exiryke, Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao kyya xine, kukurākara xine Ritonōpo ekurehnōko mana. ¹⁷ Jezu enetuputyryhtao rokē kyya xine kukurākatoryko Ritonōpo mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra ro kuahtao xine kukurākatoryko mana. Morara kuahtao xine iirypyryme kuexirykō waro sytatose exīko, juteutōkara saaro. Naeroro, “Oty kara mā Kyrixtu iirypyryme kuahtao xine,” āko sytatou? Arypyra, azahkuru rokē sytatose morara karyhtao kyya xine. ¹⁸ Naeroro iirypyryme jeh-topōpyry turumekase ya ahtao, mame unurumekahpyry poko toehse ropa jahtao Moeze nymerohpyry omipona pyra roropa exīko ase. ¹⁹ Moeze nymerohpyry omipona jexiry jukurākara mana Ritonōpo a. Moro waro ase Ritonōpo omiry sekeremaryke ya. Moeze

nymerohpyry omipona exisaromepyra sytatose. Moeze nymerohpyry omipona kuexirykõ kukurākarykohtao Ritonõpo neneryme toiparo rokẽ Kyrixtu toorihse exiry wewe pokona, tyoro tukurākaneke kuexirykõke Moeze nymerohpyry ke. Yrome Kyrixtu tonetupuhse ya exiryke sã rokẽ Ritonõpo poetoryme toehse ase, enara rokene. Morohne waro toehse ase. ²⁰ Kyrixtu toorihse kymyakākõme toxixihmapose ahtao wewe pokona. Moro waro toehse jexiryke pake jehtopõpyry turumekase ya. Taroro ase sero nono po. Yrome Kyrixtu ymaro mana. Naeroro Ritonõpo mükuru enetuputyryke sã rokẽ ytoytõko ase. Pake jehtopõpyry sã pyra, aomipona toehse ywy. Ypyno toexiryke kynorihne, orihpyra jehtohme. Naeroro aomipona se rokẽ ase. ²¹ Emero kukurākarykõ se Ritonõpo mana. Naeroro, kure jyripyra exiko, kara ase eya. Otarãme amarokõ morara äko matose. "Kure jyripyra exiko," äko matose otarãme Ritonõpo a, Moeze nymerohpyry omipona se oexirykõke. Morara ahtao, toiparo rokẽ toorihse Jezu exiry. Mätã kuamoreme xine ekurākasaromepyra sytatose. Kyrixtu poe rokẽ Ritonõpo poenõme exiko sytatose, enara.

Moeze nymerohpyry omipona oexirykõJezu enetuputyry sã pyra mana

3 Karaxiapõkomo, putupyra rokẽ matose. Onoky a tytyorõmase matohtu? Joroko tamuru poetory a otarãme tonekunohse matose. Jezu Kyrixtu exixihmatopõpyry waro mexiatose repe. Kure kuuruatose moro poko. ² Toiro ekaropõko ropa ase oya xine, otara kaxiõpo oya xine Ritonõpo zuzenu tomõse äka xine? Moeze nymerohpyry omipona oehxiõpo xine? Arypyra, Jezu Kyrixtu omiry etaryke rokẽ oya xine, menetuputyatose. Mame tonetupuhse oya xine exiryke Ritonõpo zuzenu tomõse äka xine. ³ Ritonõpo zuzenu poe rokẽ tonetupuhse oya xine. Ipoie ipoenõme toehse matose. Naeroro oty katohme Moeze nymerohpyry kuhñõko ropa matou seromaroro? Putupyra exiketõ sã rokẽ matose. ⁴ Oryhmarykohtao ro tõseanahtose amarokomo. Ämorepatopõpyrykõ onurumekara mexiatose aporo Jezu poetoryme toehse oexirykõke. Otarãme toiparo rokẽ moseanahtatose. ⁵ Otãtohxõ Ritonõpo tyjamitunuru enepõko nah oya xine? Otãto roropahxo Tuzenu ekarõko Ritonõpo na oya xihne? Moeze nymerohpyry omipona oexirykõke pyra Tuzenu ekarõko mana. Tõmiry etaryke rokẽ oya xine, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine roropa, morara exiryke Tuzenu ekarõko Ritonõpo oya xine mana.

⁶ Morararo Aparão toehse pake. Ynara tymerose pake sero poko Ritonõpo omiry, "Ritonõpo tone-tupuhse eya, tosẽme nymyry. Morara exiryke tone-tupuhse eya exiryke Ritonõpo roropa kynenene kure," tykase. ⁷ Enetupuhtoko, Ritonõpo enetupuhnanõ mã Aparão pakõme nymyry Ritonõpo a. ⁸ Pake ro Ritonõpo tuaro ro, juteutõkara kurākary poko tyya. Morara exiryke tõmiry tokarose Aparão a, Tumükuru poko, enurupyra ro Kyrixtu ahtao. Ynara tykase eya,

"Jenetuputyryke oya emero patapõkõ riko ase kure, juteu tomo, juteutõkara, enara," tykase Ritonõpo Aparão a. ⁹ Morara kary etaryke tyya, zae Ritonõpo ehtoh tonetupuhse Aparão a. Morara exiryke kure tyrise ynororo Ritonõpo a. Morararo emero Ritonõpo enetupuhnanõ mana. Kure toto riko roropa mã Ritonõpo Aparão kure ritopõpyry saaro.

¹⁰ Imehnõ ynara äko, "Toipe ywy kure, Moeze nymerohpyry omipona jexiryke," äko toh mã repe. Morara kananõ mã iirypyryme Ritonõpo a. Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiry, "Moeze nymerohpyry omipona ehtoko, kokoro rokene. Toiro rokẽ jomipona pyra awahtao xine iirypyryme ya matose," me tymerose Ritonõpo omiry. ¹¹ Morara exiryke emero iirypyryme sytatose, Moeze nymerohpyry omipona pyra toehse kuexirykõke. Moeze nymerohpyry kukuruhtao kyya xine kukurākara xine Ritonõpo mana. Morara exiryke ynara äko Ritonõpo omiry, "Tonetupuhse oya xine jahtao okurākatorýko ase. Orihpýme oritorýko ase, jenetuputyryke oya xine," äko kyya xine Ritonõpo mana. ¹² Moeze nymerohpyry omipona se exiketõ ynara äko, "Moeze nymerohpyry omipona ahtao rokẽ kure exiko sytatose Ritonõpo a," äko toh mã repe. Yrome Jezu enetupuhnanõ morara kara mã toto. Ynara tymerose sero poko Ritonõpo omiry, "Moeze nymerohpyry omipona exiketõ, isene exiko toh ma jüme," tykase.

¹³ Ynara äko Ritonõpo tõmipona pyra exiketomo a, "Iirypyryme ya matose ipunaka," äko mã eya xine. Yrome Kyrixtu kynorihne kyyrypyrykõ ehepyryme. Morara exiryke ynara tykase Ritonõpo Jezu a, "Iirypyryme mexi ipunaka wewe pokona toxixihmase oexiryke," tykase. Yrome kyya xine morara kara Ritonõpo mana, kyyrypyrykõ tapoise sã Jezu a exiryke, kymyakākõme toorihse toexiryke, kure rokẽ kuehtohkõme. ¹⁴ "Jenetuputyryke oya emero patapõkõ riko ase kure," katopõpyryae ro Aparão a, toxixihmapose Kyrixtu. Mame Kyrixtu toorihse exiryke, oya xine roropa juteutõkara a Tuzenu ekarõko mana, Jezu enetuputyryke oya xine.

Ritonõpo nekarohpyry Aparão a Moeze nymerohpyry sã pyra

¹⁵ Wekyry tomo ynara äko ase enetupuhtohme oya xine. Pape merory se kuahtao xine kymõkomohpyrykõ esẽ riry poko, kuesetykõ merõko sytatose pape pokona. Kuepekõ roropa tosety merõko moro pokona. Asakoro esety ahtao imepý moro onytyorõmara mana. Moro onypahpyra roropa mana. ¹⁶ Moro sã ynara tykase Ritonõpo Aparão a, "Kure oriko ase, apary roropa riko ase kure," tykase. "Emero apakomo," kara Ritonõpo kynexine. Yrome toirõ poko rokẽ ipary poko tõturuse Ritonõpo, Kyrixtu poko rokene. ¹⁷ Ynara äko ase oya xine, osemazuhme tõmiry ekarone Ritonõpo Aparão a, kukurākarykõ poko, tonetuputyry se kyya xine exiryke. Moromeiõpo 430me jeimamyry taropose ahtao tõmiry tymeropose ropa Moeze a. Yrome tynmeropohpyry Moeze a tõturutopõpyry Aparão a

onytyorōmara mana. Onymyakāmara roropa mana. ¹⁸ Ritonōpo nekarory kyaa xine topehke pyra mana. Naeroro ynara kananō azahkuru mana, “Moinoro ase, Moeze nymerohpyry omipona ase. Morara exiryke jephepyryme Ritonōpo nekarory apoīko ase,” kananō mā azahkuru. Epyrypāko rokē mā toto, Aparāo ehtopōpyry sā pyra Ritonōpo onenetupuhpyra toexirykōke. Ritonōpo tonetupuhse tyaa exiryke sā rokē inekarohpyry tapoise Aparāo a, pake, “Morohne ekarōko ase,” tykase Ritonōpo exiryke eya.

¹⁹ Morara ahtao oty katohme Ritonōpo a tōmiry tymeropose Moeze a? Arypyra, moro tymeropose tyrypyrykō enetupuhtohme iiryryryme exiketomo a. Axītao rokē roropa moro tymeropose, Aparāo pary Kyrixtu oehtāne rokene. Morohne poko pake Aparāo turuse Ritonōpo a. Ritonōpo tynnymeropohpyry ekarone tynnyohtyamo a, ekarotohme Moeze a imerotohme imehnō neneryme. ²⁰ Yrome tōmiry ekaroryhta Aparāo a, Ritonōpo rokē kynexine. Ty-nnyohtyā maro pyra, takorehmaneke pyra. Enara kynexine, toiroro.

Sē nase Moeze nymerohpyry poko

²¹ Yrome asakoro pyra mana, iiryryrymākō kurākatohtoh asakoro pyra mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruhta o iiryryrymākō onukurākasaromepyra mana. Iiryryrymākō tukurākase ahtao Moeze nymerohpyry kukuru poko, imepỹ onekaropyra Ritonōpo exiry kypynanohtohkōme, kyyrypyrykō korokatohme roropa. ²² Ynara tymerose sero poko Ritonōpo omiryne, “Tymyhse sā seropōkō emero porehme iiryryrymākomo a,” tykase. Naeroro Jezu Kyrixtu enetuputyryhta kyaa xine kymyhpokatorỹko ropa sā Ritonōpo mana. Emero tynekarory ekarōko roropa mā Ritonōpo kyaa xine Jezu enetuputyryhta kyaa xine.

²³ Kyrixtu oehpyra ahtao, enetuputyry waro pyra sexi-atose. Morara exiryke Moeze nymerohpyry rokē kutuarōtanopyatose zae ehtoh poko. Apurutyā sā sexi-atose. Kukurākane kō enetupuhtāne rokē kyaa xine.

²⁴ Poetome sā kuahtao xine kuātanohponekōme sā Moeze nymerohpyry kynexine. Poetohti wātanohne tunuātanopyry to eraseme mana. Moro saaro Moeze nymerohpyry omipona sexi-atose, Kyrixtu oehtāne rokene, kukurākase xine. Kyrixtu enetuputyryhta kyaa xine, kukurākatorỹko mana. ²⁵ Seromaroro Kyrixtu enetupuhnōko sytatose. Kyrixtu enetuputyryhta kyaa xine poeto sā pyra sytatose. Zuātatyā sā sytatose. Naeroro Moeze nymerohpyry se hkopyra toehse sytatose, kuātanohnekōme pyra toehse exiryke.

²⁶ Seromaroro Ritonōpo poenōme toehse matose, Imūkuru maro, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

²⁷ Kyrixtu tonetupuhse oya xine exiryke, tōpurihkase matose ipoetoryme oexirykō waro imehnō ehtohme, isā roropa oehtohkōme. ²⁸ Seromaroro juteu tō oxisā Ritonōpo a mana juteutōkara maro. Imehnō namoto tō oxisā roropa mana tamoreme sā erohketō maro. Orutua kō oxisā roropa mana nohpo tō maro. Oxisā matose Ritonōpo a Jezu Kyrixtu maro awahtao xine.

²⁹ Kyrixtu poetoryme oexirykōke, Aparāo pakōme nymyry matose. Mame Ritonōpo nekarory esēme exīko matose Kyrixtu maro, Ritonōpo omihpyryae ro Aparāo a.

4 Toipe ahno tumūkue exikety. Toorihse ahtao imōkomohpyry esēme imūkuhpyry exīko mana, tuātase tahtao rokene. Yrome wātara ro tahtao mā aryrypyra aporo. Esēme ro mā repe, yrome namoto sā rokē mā aporo. Tume ekepyry mōkomohpyry poko pyra mā aporo, poetome ro toexiryke. ² Mame tummyke pyra toehse exiryke imepỹ zuātanohnōko mana. Imōkomory eraseme exīko roropa zuātanohne mana. Jū ekepyry omihpyry poe zuātakepyry ponāmero eraseme exīko mana. ³ Mokyro sā sexi-atose pake, po-etōpo sā rokene. Ritonōpo onenetupuhpynō esēkō omipona rokē sexi-atose Kyrixtu onenetupuhpyra ro kuahtao xine. ⁴ Mame aehtohpo toehse ahtao, Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a, Kyrixtu tonehpose nohpo mūkurume aenurutohme. Juteume roropa aenurutohme. Moeze nymerohpyry omipona toehse roropa ynororo. ⁵ Mame ynara kase kymarokō Ritonōpo a, “Moeze nymerohpyry omipona existaromepyra ynanase,” kase kymarokomo. “Otara zae exīko ynanaha Ritonōpo a?” kase kymarokomo. Yrome ynara āko Kyrixtu kyaa xine, “Juzenu ekarōko ase oya xine okurākatohkōme Ritonōpo a. Moeze nymerohpyry omipona oexirykō se pyra ase. Ritonōpo poenōme oexirykō se rokē ase,” āko Jezu kyaa xine.

⁶ Mame Tumūkuru zuzenu tonehpose Ritonōpo a kuaka xine, Ritonōpo poenōme kuexirykō waro kuehtohkōme. “Papa, Papa,” āko mā Zuzenu kukurohta o xine. ⁷ Morara exiryke Ritonōpo poenōme kuehtohkō waro kuexirykōke namotome pyra sā toehse sytatose, ipoenōme toehse kuexirykōke. Morara exiryke kurā ekarōko Ritonōpo mā kyaa xine, typoenōme tyrise eya kuexirykōke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko sero Karaxiapōkō poko

⁸ Apitoryme Ritonōpo waro pyra mexiatosene. Morara exiryke imehnō omipona mexiatose. Ritonōpo poetoryme pyra mexiatose roropa. ⁹ Seromaroro Ritonōpo waro toehse matose. Awaro xine roropa Ritonōpo mana. Oty katoh irumekary se ropa matou? Oty katoh imepỹ maro oexirykō se ropa matohu? Oty katoh toto omipona oexirykō se ropa matohu?

¹⁰ Azahkuru matose ynara āko, “Zae exīko sytatose Ritonōpo a tehme ehtoh riryhta kyaa xine kuropōme pyra ehtohme, nuno etyhyry po, jeimamyry po, ikonopory po roropa, enara,” āko matose repe azahkuru. ¹¹ Torētyke ase opoko xine, yronymyryme kuamorepatosene repe. Otarāme toiparo rokē jakītase āmoreparykō poko.

¹² Wekyry tomo, ysā oexirykō se ase, Kyrixtu omipona, asā xine roropa jexiryke. Azahkuru pyra mexiatose ymaro, kure rokē mexiatose ymaro.

¹³ Wenikehpyra ro matou? Apitoryme ro Ritonōpo omiry ekarose jytotopōpyry poko oya xine? Kure pyra

exiase moroto. Morara exiryke tehme toehse ywy amaro xine. ¹⁴ Mame, "Moky xihpyry, Pauru xihpyry," kara mexiatose ypoko. Kure pyra jexiry nuriame nexiase repe oya xine. Yrome jenyohpyra ropa mexiatose morotoino. Kure rokē kyriatose. Ritonōpo nenyokhy-pyry sā kyriatose. Kyrixtu Jezu kure riry sā roropa kure rokē ymaro mexiatose. ¹⁵ Tākye mexiatose ypoko, ypyno oexirykōke, enara. Otara toehse ropa matou tākye oehxīpo xine? Opoko xine ynara āko ase, "Oenu-rukō ouru waro awahtao xine moutory jenurume ekarotohme," āko ase opoko xine. ¹⁶ Seromaroro oepekōme pyra toehse hano? Otarāme zae jotururu exiryke.

¹⁷ Mokaro opyno xine sā toh mā repe. Yrome āmorepatohkō eya xine mā popyra. Ouporykō se rokē toh mā ywinoino. Ypyno oehstopōpyrykō sā typyno xine oriporykō se rokē toh mana. ¹⁸ Imehnō pyno kuexirykō kure. Yrome toto enekunohtohme rokē kure sā toto riryhtao, popyra. Amaro xine rokē jahtao pyra imehnō pyno ehtoko. Emero rokē, moe jahtao roropa kure ehtoko imehnō maro. ¹⁹ Poetohti, opoko xine samū āko ase. Enurusasaka exikety sā ase samū āko opoko xine. Samū kakehpyra ase roropa Kyrixtu omipona ipunaka oexirykō eraximaryke ya. ²⁰ Seromaroro amaro xine jexiry se ase, ipunaka. Jotururu se ase amaro xine okurākarykō poko Ritonōpo a tākye jeh-tohme ropa opoko xine. Torētyke ase opoko xine.

Sara tō enetupuhthoh poko sero Akara maro

²¹ Etatoko pahne, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo, tuaro nymyry hmatou? Moeze omihpyry wahro? ²² Ynara tymerose Moeze a Ritonōpo omiryne. Aparāo asakoro tumūkie toehse. Toiro inamoto mūkurume. Toiro ipyty nymyry mūkurume. ²³ Inamoto mūkuru tonuruse ahno mūkurume rokene, kymarokō samo. Yrome ipyty rohtakano, Ritonōpo omi poe tonuruse poeto, ynara tykase Ritonōpo exiryke pake, "Opyty emūkuāko mana," tykase Ritonōpo Aparāo a. ²⁴ Moro poko ynara enetupuhnōko sytatose. Nohpo tō asakoro kynexine. Ritonōpo omihpyry ekarotopōpyry asakoro ehtoh samo. Osemazuhme tōmiry tokarose Moeze a. Ypy po ahtao tōmiry tokarose eya imerotohme, Xinai po ahtao. Mokaro Moeze nymerohpyry omipona se exiketō Aparāo poetory mūkuru sā mana, Akara mūkuru samo. (Ypy Xinai Arapia po mana.)

²⁵ Seromaroro ynara kananō nae, "Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtohkōme Ritonōpo a," āko toto. Morara kananō mā Akara mūkuru sā toto, Iximaeu samo. Mokaro juteu tomo, Jerusarēpōkomo. Akara mūkuru sā mā toto. ²⁶ Yrome imepý pata nae, Jerusarē panō kapu ao. Moro pata kaeno. Moro po toehse sytatose, Aparāo pyty mūkuru sā kuexirykōke, Izake samo. Kyyrypyrykō tykorokase Ritonōpo a, tone-tupuhse kyya xine exiryke. ²⁷ Ynara āko Ritonōpo omiry,

"Kuku, emūkuapitopyra mase repe.

Yrome tākye exiko.

Poetoēme exipitopyra mase repe.

Yrome tākye exiko.

Onio nurumekahpyryme mase repe.

Yrome emūkuāko mase tuhke.

Imaro exikety motye emūkuāko mase.

Naeroro tuhke opoenō emamyryke tākye exiko," tykase Ritonōpo. Moro tymerose Izaja a pake.

²⁸ Wekyry tomo, Ritonōpo omi poe Izake tonuruse.

Naeroro mokyro saaro matose, tonuruse sā oexirykōke Ritonōpo zuzenu poe. ²⁹ Mame mokyro a, ahno poe rokē aenuruhpyry a tounohse Ritonōpo omi poe aenuruhpyry. Moro saaro mā seromaroro. Ritonōpo zuzenu poe aenurutyāme kuexirykōke kueunohtorýko mā Moeze nymerohpyry omipona exiketomo. ³⁰ Yrome ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryne, "Anamoto aropoko ropa atapyí tae, imūkuru maro. Mokyro mūkuru mā omōkomory esēme pyra mana. Opyty nymyry mūkuru rokē mā omōkomohpyry esēme exiko," tykase Ritonōpo Aparāo a. ³¹ Morara exiryke, wekyry tomo, inamoto mūkurume pyra sā sytatose, ipyty nymyry mūkurume sā sytatose.

Orēpyra ehtoko zae oexirykō poko

5 Tymyhpokase ropa sā sytatose Moeze nymerohpyry poko pyra kuehtohkōme. Kyrixtu kyjamihtanohpoatose kukurākarykohtao. Morara exiryke orēpyra ehtoko zae oexirykō poko. Ynara kara ehtoko, "Moeze nymeropohpyry omipona sehtone kure kuehtohkōme Ritonōpo a," kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine imykyhpyry saaro matose. ² Etatoko pahne, ywy ase Pauru, ynara āko ase oya xine, aipotapihpyry sahkaponanō omipona awahtao xine, "Kyrixtu omipona ase," āko matose toiparo rokene. Osenekunohnōko rokē matose, āko ase oya xine. ³ Morara exiryke otuarōmatorýko ase. Aipotapihpyry tysahkase oya xine ahtao kure repe, emero Moeze nymerohpyry omipona awahtao xine rokene. Emero pyra aomipona awahtao xine ekurehnōko rokē matose. ⁴ Mame ynara karyhtao oya xine, "Moeze nymerohpyry omipona jexiryke, kure exiko ase Ritonōpo a," karyhtao oya xine, toiparo rokē kure oeh-tohkō poko matose. Kyrixtu winoino tōtouse ropa matose. Imaro pyra toehse matose, morara karyke oya xine. Morara awahtao xine Ritonōpo kure oripopyra xine mana. ⁵ Yrome kymarokō tyoro. Jezu Kyrixtu enetupuhnōko sytatose. Morara exiryke kukurākatorýko Ritonōpo mana. Zuzenu kuakorehmatorýko roropa mana kukurākarykō eraximaryke kyya xine, tone-tupuhse kyya xine exiryke. ⁶ Kyrixtu Jezu maro kuahtao xine kuaikō potapihpyry tysahkase ahtao, oty kara. Onysahkara ahtao, oty kara roropa mana. Ynara rokē kure Ritonōpo a kyya xine, Jezu Kyrixtu enetuputyry kyya xine. Mame imehnō pyno exiko sytatose, Jezu tonetupuhse exiryke kyya xine.

⁷ Orēpyra mexiatose repe. Onoky omi poe Ritonōpo omipona pyra toehse ropa matou? Oty poe tyoro toehse matou? ⁸ Ritonōpo poe pyra tyoro toehse matose. Eya toahmase matose tōmipona oeh-tohkōme. ⁹ Pitiko rokē pou porutatoh toximase ahtao

tiriiku maro, porutāko pitiko pyra mana, poume tyrise-my. Moro saaro toiro azahkuru amorepatō amaro xine ahtao azahkuru enetupuhnōko matose emero porehme, pou porutatoh risē sā tiriiku maro. ¹⁰ Yrome awaro xine ase. Kyrixtu Kuesēkō maro oexirykō waro ase. Eramara roropa matose, Kuesēkō omipona oehxīpo xine. Ysā enetupuhnōko rokē matose. Morara exiryke azahkuru āmorepahpōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Otarāme imehxo exikety, otarāme imehkyra ynororo. Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana. Zuarō ase.

¹¹ Jakorō tomo, imehnō ynara āko ypoko, “Pauru ynara nase, ‘Aikō potapihpyry isahkapoko,’ nase Pauru,” āko toto ypoko. Yrome ajohpe rokē toto. Ajohpe pyra moxiā ahtao, zehno pyra moxiā exiry. Yrome yw ynara āko, “Jezu exixihmatopōpyry pokō tonetupuhse oya xine ahtao rokē, Ritonōpo okurākatorŷko mana,” āko ywy. Morara exiryke zehno ro toh nase. ¹² Kure ya okonehmanekō esahkaryhtao tamoreme xine. Ah mokaro nose mukā toto tamoreme xine rokene.

¹³ Jakorō tomo, Ritonōpo a tyjamtunuru tokarose oya xine imyhpokatyā sā oehthokōme. Yrome tuaro ehtoko ajoajohpe pyra oehthokōme. Ynara kara ehtoko, “Ritonōpo a tyjamtunuru tokarose ya ypenetato pokō jehtohme,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine openetatohkō rumekary waro pyra matose. Morara kara ehtoko, Ritonōpo jamitunuru nae oexirykōke, imehnō pyno ehtoko roropa. Morara awahtao xine oxime atakorehmāko matose. ¹⁴ Ynara exiryke, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ynara kathonō nae, “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oehthokō samo,” āko. Imehnō pyno awahtao xine pake Moeze nymerohpyry omipona toehse matose. ¹⁵ Yrome imehnō pokōnopyryhtao oya xine, toto kerekeremaryhtao roropa oya xine, osekātō sā matose. Morarame okynā pyra osepyno oehthokōpyrykō enahkapōko matose āmoreme xine.

Kyphenetatohkō Ritonōpo zuzenu penetatoh sā pyra tyoro

¹⁶ Ynara āko ase oya xine, Ritonōpo zuzenu oesēkōme tyritoko. Oesēkōme ahtao openetatohkō pokō pyra exīko matose, pake oehthokōpyrykō sā pyra exīko matose. ¹⁷ Ynara exiryke, kyphenetatohkō Ritonōpo zuzenu penetatoh sā pyra tyoro mana. Ritonōpo zuzenu kurā poe kure oehthokō se matose. Yrome openetatohkō tyoro. Morara exiryke kure se awahtao xine ro, āmoreme xine kure exisaromepyra matose. ¹⁸ Ritonōpo zuzenu oesēkōme ahtao, ynara kara matose, “Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtokōme Ritonōpo a,” kara matose.

¹⁹ Openetatohkō waro matose. Openetatohkō pokō awahtao xine iirypyryme matose. Imehnō nohpō pokō se matose. Mame oorypyrykō pokō awahtao xine, ehxiropyra matose. ²⁰ Ahno nyrihpyry rokē eahmāko matose, Ritonōpo myakāme. Pyaxī pokō roropa matose. Oxiehno exīko matose. Atatapōiko matose. Otumoxike exīko matose. Imehnō zehno exīko

matose. Oyamene se xine rokē matose, otytyko se. Imehnō kerekeremary pokō matose. Moromeīpo oseosezuhnōko rokē matose atae pyra oexirykō pokō. ²¹ Imehnō enŷnanohnōko matose. Etŷnōko roropa matose. Oximōnōko matose oorypyrykō pokō oehthokōme. Emero morohne pokō matose. Naeroro, tuaro ehtoko, ase oya xine, morohne pokō pyra oehthokōme. Morararo āko ropa ase seromaroro oya xine, wenikehpyra oehthokōme. Morohne pokō awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka.

²² Yrome Ritonōpo zuzenu oesēkōme ahtao ynara sā exīko matose, imehnō pyno exīko matose. Atākyemāko matose roropa. Torētyke pyra exīko matose. Penekehpyra roropa matose. Enupunāko matose roropa imehnō pokō. Kure rokē imehno a matose. Kuesēkō omipona matose. ²³ Imehnō motye se pyra roropa matose. Osenetupuhnōko matose oorypyrykō pokō pyra oehthokōme. Enara matose Ritonōpo zuzenu oesēkōme ahtao. Morara awahtao xine zae rokē matose, pake Moeze omihpyry omipona toehse roropa matose. ²⁴ Jezu Kyrixtu poenōme oexirykōke oorypyrykō pokō oehthokōpyrykō turumekase oya xine. Openetatohkō roropa oorypyrykō pokō turumekase oya xine Kyrixtu jamitunuru poe. ²⁵ Ritonōpo zuzenu jamitunuru nae matose. Morara exiryke oesēkōme tyritoko aomipona oehthokōme. ²⁶ Tuisame se pyra ehtoko. Imehnō onurupyra ehtoko. Imehnō zumoxike pyra ehtoko roropa, enara.

Oenupunatoko imehnō pokō

⁶ Jakorō tomo, imepŷ Jezu poetory tyrypyry pokō toehse ahtao, mokyro maro oturutoko. Ritonōpo zuzenu omipona awahtao xine, mokyro maro oturutoko tyrypyry rumekatohme ropa eya. Yrome mokyro onuromara ehtoko. Tuaro ehtoko roropa, oorypyrykō pokō oripopyra xine joroko tamuru ehtohme.

² Oenupunatoko imehnō pokō, toto etuarimary eneryhtao oya xine. Mame akorehmaryhtao oya xine Kyrixtu omipona exīko matose. ³ Yrome ynara kananō nae, “Tuisamehxo ywy. Morara exiryke imehnō akorehmary se pyra ase, tuisame jexiryke,” āko repe, ajohpe. Osenekunohnōko rokē mā tuisame toexiry pokō. ⁴ Osenetupuhthoko āmoreme xine zae oexirykō pokō. Zae nymyry awahtao xine Kuesēkō nyrihpyry pokō, tākye exīko matose onyrihpyrykō pokō. Mame ynara kara roropa ehtoko, “Ynyrihpyry rokē kure. Imehnō nyrytyā motye,” kara ehtoko onyrihpyrykō pokō. ⁵ Mame akīme pyra roropa ehtoko emero porehme, oerohtokō pokō.

⁶ Tamorepase awahtao xine Ritonōpo omiry pokō, āmorepanekō epehmatoko omōkomorykō ke. Morara awahtao xine toto akorehmāko matose.

⁷ Osenekunohpyra ehtoko. Ritonōpo onenekunohsaromepyra matose. Otyro tarykase oya xine ahtao, mororomero epery apoīko ropa matose.

⁸ Moro saaro oorypyrykō pokō awahtao xine oorypyrykō epehpyry apoīko ropa matose. Orihnōko

matose jūme. Yrome Ritonõpo zuzenu omipona awah-
tao xine, orihpýme exiko matose jūme, Ritonõpo
zuzenu poe. ⁹ Naeroro penekehpyra sehtone imehnõ
riry poko kure. Morarame porempýra kuahtao xine
kurã apoiko sytatose imeipo. ¹⁰ Morara exiryke imehnõ
poko enupunakehpyra sehtone. Jezu poetory tõ poko
roropa senupunatone kuhse.

Pauru osekazumatopõpyry

¹¹ Sero etyhyry merõko ase, jemary ke rokene. In-
ūmehme sã ynmerohpyry nase. ¹² Āmorepanekõ
mokaro, aĩkõ potapihpyry sahapory satokomo,
orẽpyra toexirykõ se toh mã repe. Imehxo toexirykõ se
roropa toh mana. Morara exiryke ynara kary se pyra
toto, "Jezu Kyrixtu poe rokẽ orihpýme exiko sytatose,
toorihse exiryke kymyakãkõme, kyyrypyrykõ epeh-
pyryme," kary se pyra toh mana. Oty katohme?
Tuhkãkõ morohne kary etary se pyra exiryke. ¹³ Yrome
mokaro jaĩkõ potapihpyry isahkatyã Moeze nymeroh-
pyry omipona pyra ro toh mana. Mame aĩkõ potapih-
pyry sahapory se toto, imeipo toepyrparykõ se
toexirykõke. "Yna omiry totase ahtao, tuhke tyãĩkõ
potapihpyry tysahkapose," kary se rokẽ toto imehnõ

netaryme. ¹⁴ Yrome ase epyrypara kure jexiry poko,
toiro jatãkyematoh nae exiryke. Jezu Kyrixtu Kuesẽkõ
exixihmatopõpyry poko rokẽ atãkyemãko ase. Ynara
exiryke, toorihse Jezu exiryke, josenetupuhtoh tyrisenã
sã toehse. Jezu onenetupuhpynõ penetatoh se pyra
ase. Morararo Jezu onenetupuhpynõ mã ysã se pyra
roropa toto, enara. ¹⁵ Jezu Kyrixtu omipona kuahtao
xine, ai potapihpyry tysahkase ahtao, oty kara.
Onysahkara ahtao, oty kara roropa. Toiro rokẽ kure.
Kuosenetupuhtohkõ tyrisenã sã toehse ahtao, moro
mã kure kuhse. ¹⁶ Ōsenetupuhtohkõ tyrisenã sã mana.
Naeroro ynara se ase Ritonõpo a. Opoko xine Ri-
tonõpo enupunary se ase. Torẽtyke pyra oexirykõ se
roropa ase Ritonõpo a. Morara se roropa ase emero
Ritonõpo poenõ nymyry poko, emero pata tõ po.

¹⁷ Taroino oseosezuhno etary se pyra ase, ai potapih-
pyry sahkary poko. Upũ poko piũmero nase, jetap-
atopõpyry topu ke. Ypipohpõpyry otara exipyra ro
nase. Jezu epe tõ kara a, typitypipohse ywy. Moro en-
eryke Jezu poetoryme jenetupuhnõko imehnõ mana.

¹⁸ Jakorõ tomo, ynara ãko ase Jezu Kyrixtu kuesẽko-
mo a, "Karaxiapõkõ pyno exikehpyra exiko," ãko ase.
Enara rokene.

EPEZU

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme roropa kynexine. Tynymerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Epezupõkõ neneryme. Tynymerohpyryae toto amorepãko mana toiro zoko sã Jezu poetory tõ ehtoh poko. Jezu enetuputyryke kyya xine kuesëkõme zokome toehse sytatose sero nono po. Kuokokõ pyno kuexirykõ sã kypyno xine Kyrixtu mana. Morararo kupuhpyrykõ omipona kuokokõ ehtoh sã Kuesëkõ omipona sytatose sero nono po, äko mana.

1 Ynymerohpyry moro onenerykõme Epezupõkõmo. Ywy ase Pauru, Ritonõpo nymenekahpyry, Kyrixtu Jezu poko imehnõ amorepatohme.

Ritonõpo poetoryme matose, mäsa rokë pyra enetuputyryke oya xine ataatahmotao pyra. Ritonõpo poetoryme matose Kyrixtu Jezu enetuputyryke oya xine, Kyrixtu Jezu maro roropa oexirykõke.

²“Papa kapuaono, kure Epezupõkõ tyriko. Torëtyke pyra tyriko toto,” äko ase Ritonõpo a opoko xine. Jezu Kyrixtu Kuesëkõmo a roropa, morara äko ase.

Kure kyrikykõ poko Ritonõpo a

³“Kure mase Papa kapuaono,” sykatone Ritonõpo a, Jezu Kyrixtu kuesëkõ zummy a, kure rokë tyrise kuexirykõke, Tumükuru Kyrixtu maro. Mame Tuzenu emero ekarõko kyya xine mana. Kure kapuaõkõ ritopõpyry sã kure kyritorýko Ritonõpo mana. ⁴Sero nono onyripyra ro tahtao, kymenekatone Ritonõpo, ty-poetoryme kuehtohkõme, Tumükuru Kyrixtu maro kuehtohkõme. Kymenekatone kure kuehtohkõme, iirypyryme pyra tyneneryme. Kypyno xine toexiryke, ⁵tumükurume kyrirykõ poko tõsenetupuhse Ritonõpo pake Tumükuru orikyry poko. Tumükurume kyritone täkye toehthõme kypoko xine tõsenetupuhse Ritonõpo ro. ⁶Tumükuru pyno Ritonõpo ipunaka repe. Yrome tonehpose eya xiaro kypynanohtohkõme. Topkehke pyra tynekarory kurã sã Tumükuru tonehpose aorih-tohme. Morara exiryke, “Kure mase Papa. Yna esëme mase imehxo,” sykatone Ritonõpo a.

⁷Tymyhpokase sã sytatose, kymyakäkõme Kyrixtu toorihse exiryke. Eya kyyrypyrykõ tukurikase roropa mana, tumunuru ke. Morara exiryke imehnõ kypyno xine exiry motye kypyno xine Ritonõpo mana. ⁸Naeroro kure kyriatosene. Tuaro toexiryke tuaro kyritorýko roropa mana. ⁹Pake emero kukuräkarykõ poko tõsenetupuhse Ritonõpo oximõme kuehtohkõme, toiro tosëke kuehtohkõme. Yrome Ritonõpo osenetuputyry waro pyra sexiataose. Morarame kutuarõtanohtopone tõsenetupuhse Ritonõpo poko. ¹⁰Ynara tykase Ritonõpo, “Emero oximõme toto riko ase Kyrixtu orikyry ke, kapuaõkõ maro, nonopõkõ maro, enara, toto esëme Kyrixtu ehtohme,” tykase Ritonõpo pake.

Mame morohne ritohpo toehse ahtao, morohne riko Ritonõpo mana.

¹¹Emero exiko mana Ritonõpo osenetupuh-topõpyryae ro, aomihpyryae ro roropa, enara. Osemazuhme sero nono onyripyra ro tahtao tymenekase kymarokomo typoenõme kuehtohkõme, Tumükuru Kyrixtu maro kuehtohkõme. Morarame toemynyhmatopõpyryae ro morara tyrise kymarokõ eya, emero, Ritonõpo a, tõsenetupuhse Ritonõpo ro, toemynyhmatopõpyryae ro roropa. Morara tyrise eya. ¹²Naeroro, “Kure mase Ritonõpo, yna esëme imehxo mase,” äko ynanase, osemazuhme Kyrixtu tonetupuhse yna a exiryke, kypynanohtohkõme.

¹³Morarame amarokomo a roropa kurã omi totase. Morara exiryke Kyrixtu menetuputyryae, Kyrixtu omiry enetuputyryke oya xine. Naeroro typynanohtohse oexirykõke Ritonõpo a, Tuzenu kurã ekarone oya xine tõmihpyryae ro, ipoetoryme oehtohkõ poko otuarõtotohkõme. ¹⁴Ritonõpo zuzenu nae kuahtao xine, zuaro sytatose, Ritonõpo nekarory typoetory tomo a apoiko sytatose, Zuzenu nae kuexirykõke. Kuakorehmatorýko mana kypyno xine Ritonõpo ehtoh enetuputyry poko, tymyhse exiketõ sã pyra kuehtohkõme. Naeroro, “Kure mase Ritonõpo. Yna esëme mase imehxo,” sykatone.

Pauru oturutopõpyry

¹⁵Mame Kuesëkõ Jezu enetuputyry poko oya xine totase ya. Ritonõpo poetory pyno oexirykõ roropa totase ya. ¹⁶Morara exiryke morara kary etaryhtao ya, “Kure mase,” kakehpyra sã ywy Ritonõpo a. Opoko xine oturõko roropa ase, Ritonõpo maro jotururuhtao. ¹⁷Ynara äko ase Ritonõpo a kuesëkõ Jezu Kyrixtu zummy a, “Papa kapuaono, imehxo mase. Morara exiryke Ouzenu a Epezupõkõ tuaro tyripoko toto,” äko ase Ritonõpo a, Ritonõpo waro oexirykõ se jexiryke. Osenetupuhpõko roropa Ritonõpo mana oya xine. ¹⁸Ynara äko ase roropa Ritonõpo a, “Epezupõkõ amorepako Papa, amaro toexirykõ waro toto ehtohme, kure tyrikykõ eraximatohme eya xine, onekarotyã waro toto ehtohme, imeipo õmihpyryae ro onekarory tõ kurã waro roropa toto ehtohme, ¹⁹jamihme kuhse oexiry waro roropa toto ehtohme,” äko ase. Tyjamtunuru ke kuakorehmatorýko mana kukurohtao xine, ene-

tuputyryke kyaa xine. Tyjमितनुरु के रो ²⁰ Tumūkuru ěsemākapone ropa aorihxīpo. Mame tymaro tuisame kynyrine kapu ao. ²¹ Seromaroro Kyrixtu tuisame mana, imehnō kapuaōkō motye emero. Kowenu tōkehko motye mana, tuisa tōkehko roropa motye. Pa-ta esē tō motye roropa mana, sero nono po. Emero motye kuhse mana, jūme roropa mana. ²² Naeroro ehmero esēme Kyrixtu tyrise Ritonōpo a. Mame kynekarone typoetory tomo a, toto esēme aehtohme. Tuisa imehxo exikety ekarone eya xine. ²³ Kyrixtu zokome sā Ritonōpo poetory tō mana. Mame kupuhyrykō omipona kuokokō exiry sā, moro sā Kyrixtu omipona ipoetory tō mana. Toto kurohtao roropa mana, toto jamihtanohnōko, enara.

Kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ropa

2 Osemazuhme aporo Ritonōpo enetuputyry se pyra mexiatose, Ritonōpo omipona pyra oexirykōke, tyrypyhpyke rokē oexirykōke. ² Morara oexirykōke Jezu onenetupuhpynō penetatoh pokorokē mexiatose. Joroko tō esē omipona roropa mexiatose, amerehmaōkō esemy. Ritonōpo omipona pyra exiketō esē roropa mokyro. ³ Mokaro sā sexiataose, Jezu onenetupuhpynō samo. Kypenetatohkō pokorokē sexiataose. Kyyrypyrykō pokororopa sexiataose. Kuosenetupuhtohkōae kypenetatohkō pokororopa sexiataose. Ritonōpo nuānopryyme roropa sexiataose, apotoimo htaka taroposāme roropa sexiataose.

⁴ Yrome Ritonōpo kuānohpopyra xine kynexine, kypoko xine toenupunase toexiryke ipunaka. ⁵ Ritonōpo enetuputyry se pyra ro kuahtao xine, aomipona pyra roropa kuahtao xine, kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ropa Ritonōpo a, Kyrixtu maro kuehtohkōme. Kure orirykō se Ritonōpo exiryke okurākātone ropa. ⁶ Seromaroro Kyrixtu Jezu maro kuexirykōke, kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ropa Ritonōpo a mana. Tymaro tuisame kuehtohkōme kapu ao, kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ropa eya. ⁷ Morara kyriatose Ritonōpo, kure toexiry pokororopa enetupuhpotohme imehnomo a jūme. Imehnō kypyno xine exiry motye kuhse Ritonōpo kypyno xine exiry mana. Morara exiryke kure kyrikehpyra xine kynexine, Kyrixtu Jezu maro kuehtohkōme, enetuputyryke kyaa xine. ⁸ Naeroro tamoreme opyno xine Ritonōpo toexiryke typynanohse matose. Okurākatorỹko roropa mana kure oexirykō pokoino pyra. Jezu enetuputyryke rokē oya xine okurākatorỹko mana. Topehke pyra, tynekarory kurā sā, Tumūkuru tonehpose aorihthohme, okurākatohtohkōme. ⁹ Naeroro epyrypasaromepyra matose Ritonōpo poenōme oexirykō pokororopa. Kure oexirykō pokoino pyra tukurākase matose Ritonōpo a. ¹⁰ Ritonōpo kyrihpōkomo. Kyritone Kyrixtu Jezu maro kuehtohkōme kure imehnō ritohme kyaa xine. Pake ynara tykase Ritonōpo tyaa rokene, "Kyrixtu omipona exiketomo a imehnō riry se ase kure, kokoro rokene," tykase.

Oximaro kuexirykō pokororopa Kyrixtu Jezu maro

¹¹ Wenikehpyra ehtoko oehthopōpyrykō pokororopa. Juteutōkara matose, morara tonuruse oexirykōke. Amarokō pokororopa, "Tyaīkō potapihpyry onysahkahnō mokaro," āko juteu tō opoko xine. Yrome typoko xine, tysahkase exiketōme, osekarōko toto, tyaīkō potapihpyry tysahkase tyaa xine exiryke. ¹² Pake Kyrixtu onenetupuhpyra mexiatose. Ritonōpo nymenekatyāme pyra mexiatose, juteume pyra oexirykōke. Pake ynara tykase typoetory tomo a, "Kure rokē oritorỹko ase," tykase Ritonōpo. Yrome oya xine morara kara kynexine. Taro amarokō repe, nono po. Kyrixtu a okurākarykō oneraximara sā mexiatose. Ritonōpo waro pyra roropa mexiatose. ¹³ Osemazuhme aporo moe sā mexiatose. Yrome Ritonōpo a tonehse ropa matose tyaa Jezu Kyrixtu orikyryke. Seromaroro imaro amarokō toehse aomipona toehse oexirykōke. ¹⁴ Toipe juteu tomo, oxiehno toto juteutōkara maro. Moeze nymerohpyry juteu tō apurume sā kynexine, juteutōkara maro pyra toto ehtohme, Moeze nymerohpyry omipona pyra juteutōkara exiryke. Yrome seromaroro moro apuru tykararahse mana Kyrixtu a oximōme toto ehtohme ropa. Toorikyry ke oxiehno pyra tyripose toto eya osepyno toto ehtohme, oxise roropa toto ehtohme. Toorikyry ke oxiehno toto exiry tonahkapose eya. ¹⁵ Ynara tykase Kyrixtu eya xine, "Moeze nymerohpyry omipona oexirykō pokoino pyra okurākatorỹko Ritonōpo mana. Kure oexirykō pokoino pyra roropa," tykase. Atae pyra toh nexiase repe. Yrome oximōme tyrise toto eya, tyrisenā sā toto ehtohme tymaro, oxiehno pyra toto ehtohme, osepyno rokē toto ehtohme. ¹⁶ Toxixihmatopōpyryke wewe pokona, Kyrixtu a oxiehno toto ehtoh tonahkapose. Wewe pokororopa toorihthopōpyry ke oxiehnotokō tyrise ropa oxiehno pyra, osepyno toto ehtohme ropa. Tonehse ropa toto eya Ritonōpo a aomipona toto ehtohme. ¹⁷ Naeroro Kyrixtu tooehse āmorepase xine omi kurā pokororopa, oxiehno pyra emero ehtohme Ritonōpo maro. Oya xine tooehse, juteutōkara a. Ameke sā mexiatosene Ritonōpo a. Oya xine tooehse roropa ynororo, juteu tomo a, ameke hkopyra mexiatosene Ritonōpo a. ¹⁸ Naeroro Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine emero sytatose Kumykō ěpataka ytōko, juteu tomo, imehnomo, enara, toiro Zuzenu omipona kuexirykōke.

¹⁹ Juteutōkara matose. Yrome tyorōpōkōme pyra matose. Katonōme pyra roropa matose Ritonōpo a. Esarypōkōme matose toehse, imehnō Ritonōpo poetory tō maro, Ritonōpo poenōme toehse oexirykōke. ²⁰ Ritonōpo tapyīme sā sytatose. Ynara sā sytatose enetupuhtohme rokene. Tapyi apurume sā matose. Tapyi apuru apōme Ritonōpo nymenekatyā imehnō amorepananōme, Ritonōpo poe urutōkō maro, enara. Yrome tapyi nikapuru apoihtyme sā Kyrixtu Jezu mana. ²¹ Mokyro poe rokē Ritonōpo tapyī jamihme. Ipoeroropa Kuesēkō maro kure exīko sytatose. ²² Amarokō roropa imaro exīko matose Ritonōpo tapyīme, imehnō

Jezu poetory tō maro, emero porehme, Ritonōpo zuzenu esaryme.

Pauru erohtopōpyry poko juteutōkara poko

3 Morara exiryke oturūko ase Ritonōpo maro. Ywy ase Pauru, Kyrixtu Jezu nymentakahpyry. Āpuruhpyry tao ase. Tomōse ywy ahno tō zururuke ya, juteutōkara kurākary poko Jezu a. Morara exiryke tōmāpose ywy āpuruhpyry taka. ² Kypyno xine Ritonōpo exiryke tyrohmanohpose ywy eya, ākorehmanekōme jehtohme. Sero poko metatose ro. ³ Ritonōpo osenutpuhtopōpyry tokare pyra kynexine repe. Yrome utuarōtanohpone tōsenetupuhthopōpyry poko. Moro poko pape tymerose ya, onenerykōme. ⁴ Naeroro ynymerohpyry moro poko isekeremaryhtao oya xine, enetupuhnōko matose Kyrixtu poko. Ritonōpo osenutpuhtopōpyry waro jehtopōpyry poko enetupuhnōko matose. ⁵ Osemazuhme aporo ahno a tōsenetupuhthopōpyry onekaropyra Ritonōpo kynexine. Yrome seromaroro tynmenekatyā tutuarōtanohpose. Urutōkō roropa tutuarōtanohpose Tuzenu a, tōsenetupuhthopōpyry poko. ⁶ Ynara tykase Ritonōpo pake tyya rokene, “Kure rokē juteutōkara rīko ase juteu tō maro. Ypoenōme exīko mā toto Kyrixtu omiry enetuputyryke eya xine,” tykase ynororo. “Mame juteu tō juteutōkara maro osepyno exīko toh mana, Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Ynekarory juteu tomo a, moro ekarōko roropa ase juteutōkara a, tykase ynororo pake tyya rokene.

⁷ Kyrixtu omiry poko imehnō amorepaneme jyrine Ritonōpo. Topehke pyra tyjमितunuru ekarone Ritonōpo ya. Erohnōko ukurohtao mana. ⁸ Jezu poetoryme ase. Tuisame pyra ase repe. Yrome eya jerohtoh tokarose mana, juteutōkara amorepatohme typoko. Imehnō motye kuhse Kyrixtu kypyno xine mana, emero kurā ekaroneme toexiryke. ⁹ Naeroro pake Ritonōpo tōsenetupuhse kukurākaporykō poko Tumūkuru a, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro poko enetupuhpōko ase emero ahno a. Emero ritōme mā Ritonōpo. Tōsenetupuhthopōpyry onumakara kynexine aporo. ¹⁰ Seromaroro emero Jezu enetupuhnōko toh mana, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro eneryke tyya xine, ynara āko tuisamākō kapuaōkomo, “To! Emese kure mase Ritonōpo,” āko toh mana moro eneryke tyya xine. ¹¹ Ritonōpo poenōme toehse toto, enetuputyryke tyya xine, pake Ritonōpo osenutpuhtopōpyryae ro. Kyrixtu Jezu a Kuesēkomo a typoenōme tyrise sytatose, toorihse toexiryke kuemetakākōme. ¹² Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonōpo ēpataka ytōko sytatose. Ihxike pyra roropa sytatose kueanokō tyjमितanohse exiryke. Imaro oturūko sytatose tone-tupuhse kyya xine exiryke. ¹³ Naeroro etuarimāko ase Kyrixtu omiry ekaroryke ya oya xine. Morara exiryke poremāpyra ehtoko jetuarimary etaryhtao oya xine. Kure oripotohkōme Kyrixtu omiry ekarōase oya xine. Kure oripotohkōme roropa tomōse ase āpuruhpyry taka.

Kypyno xine Kyrixtu exiry poko

¹⁴ Ritonōpo emero typoenōme se. Moro poko jemynymaryhtao jesekumuru pona porohnōko ase, joturutohme Papa kapuaō ēpataka. ¹⁵ Tonetupuhse kyya xine exiryke emero porehme tumyke exīko sytatose, Kumykōme Ritonōpo exiryke, kapuaōkomo te, nonopōkomo, enara. ¹⁶ Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa kapuaono, imehxo mase. Orēpyra roropa mase. Naeroro ajamitunuru ekaroko Epezupōkomo a, Ouzenu maro orēpyra toto ehtohme tukurohtao xine,” āko ase opoko xine. ¹⁷ “Papa kapuaono, Epezupōkō akorehmako Omūkuru enetuputyry poko, Jezu Kyrixtu osesaritohme ikurohtaka xine. Akorehmako toto imehnō pyno toto ehtohme, yronymyryme,” āko ase. ¹⁸ “Akorehmako toto Papa, tuaro toto ehtohme, emero opoetory tō maro, toto pyno Kyrixtu exiry poko, tuaro toto ehtohme imehnō pyno exiry poko, enara,” āko ase. Kapu zumo exiry sā Kyrixtu kypyno xine exiry mana. Kae exiry sā roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Tuna konōto zueme exiry sā roropa kypyno xine exiry roropa mana. Nono zumo exiry sā roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. “Moro waro tyriko toto,” āko ase Ritonōpo a. ¹⁹ Ÿ, ynara se ase oya xine roropa. Kyrixtu kypyno xine exiry waro se ase oya xine. Mame zuaro awahtao xine itamurume repe, emero waro pyra ro matose. Ynara exiryke, ekuhpŷme sā kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Mame Ritonōpo osesariry se ase okurohtaka xine, Ritonōpo a rokē tuaro oehtohkōme kure kuhse Ritonōpo exiryke.

²⁰ Mame tyjमितunuru ke kynekaropohpyrykō motye tyriky waro Ritonōpo mana. Kynenetuputyrypyrykō motye tyriky waro roropa mana, kukurohtaka xine.

²¹ Naeroro eya, “Imehxo mase, Ritonōpo,” sykatone, oximōme Jezu poetory tō maro kuahtao xine. Kyrixtu Jezu maro toehse kuexirykōke. Naeroro morara sykatone kokoro rokene. Kakehpyra sehtone, enara.

Oxipoko enupunary poko Jezu poetory tomo a

4 Morara exiryke, kure kyriatosene Ritonōpo. Naeroro oururukō se ase. Taro ase tymyhse, Kuesēkō omipona jerokuruke. Ynara kary se ase, kure rokē ehtoko, kure oehtohkōme toahmase oexirykōke Ritonōpo a. Morara exiryke kure rokē ehtoko. ² Opoko xine ro epyrypara ehtoko. Opoopore pyra ehtoko imehnō maro. Azamaro pyra exiketō zehno pyra ehtoko. Imehnō pyno oexirykōke akorehmatoko toto. ³ Ritonōpo zuzenu amaro xine ahtao oxipoko enupunāko matose. Oxipoko toenupunase oexirykōke oximaro exīko matose. Tomeseke ehtoko, oxipoko enupunakehpyra oehtohkōme. ⁴ Morohnome matose toehse, toirō Zuzenu amaro xine exiryke. Toiro rokē eraximāko matose. Jezu Kyrixtu maro jūme orihpŷme oehtohkō eraximāko matose. Moro poko toahmase matose Ritonōpo a. ⁵ Toiro rokē Kuesēkō mana. Toiro tonetupuhse kyya xine kukurākanekōme. Toirō omi poe roropa tōpurihkase sytatose. ⁶ Toiro Ritonōpo

mana, Kumykomo. Kuesëköme roropa mana. Kymaro xine toerohtoh kyrÿko Ritonöpo mana, kukurohtao xine toexiryke.

⁷ Topehke pyra tynekaroryme tyjमितunuru tokarose Kyrixtu a kyya xine. Emero oxisä pyra repe yrome tõsenetupuhtopöpyryae ro tyjमितunuru tokarose kyya xine. ⁸ Ynara tymerose Kyrixtu poko, Ritonöpo omiryne,

“Tönukuruhtao kakoxi

tuhkäkö tynyporemäkapotyä tarose tymaro.

Mame ekarory se toehtohtonö tokarose eya ahno tomo a,”

tykase. ⁹ Otaräme ekaropöko matose, “Oty kary moro tõnuhse?” äko matose otaräme. Ynara mana, ose-mazuhme Kyrixtu tyhtose aporo, sero nono zopikoxi.

¹⁰ Naeroro Kapu ae ayhtohpyryne ynororo. Kapu aka onuhketyne roropa mana. Kapu moinakoxi toytose ynororo. Emero esëme toehse ynororo, kapuaðkomo, nonopökomo, enara mä esëme toehse ynororo. ¹¹ Eya ekarory se toehtohtonö tokarose ahno tomo a. Tyjमितunuru tokarose eya xine orëpyra toto ehtohme toerohtohkö poko. Toitoine tymenekase eya, typoko imehnö tuarõtatohme. Imehnö tymenekase roropa eya urutököme. Imehnö tyrise roropa eya imeimehnö patapökö eahmananöme, typoetoryme toto ehtohme. Imehnö tymenekase typoetory tö esëme, imehnö roropa tymenekase imehnö typoetory tö amorepaneme.

¹² Morara tyrise eya emese kure typoetory ehtohme toerohtohkö poko, toto atakorehmatohme Kyrixtu omipona toehtoököme, Kyrixtu poetory emätöhme, enara. ¹³ Mame oxisä exïko sytatose, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko kyya xine, oxisä roropa exïko sytatose Ritonöpo mükuru waro kuexirykö poko. Mame tuaro exiketöme exïko sytatose, Kyrixtu tuaro ehtoh samo.

¹⁴ Mame poetome pyra sä exïko sytatose. Poetohti ahtao tuaro pyra ro. Imehnö omiry etaryhtao zae ehtoh onenetupuhpyra toto poetome toexiryköke. Onekunohthö omiry etaryhtao eya xine ajohpe toto exiry waro pyra toto, osenekunohpöko rokene. Yrome kymarokö poetome pyra sä sytatose toehse, tuaro kuexiryköke.

¹⁵ Naeroro ajoajohpe pyra sehtone kuotururukohtao, imehnö pyno kuexiryköke. Mame Kyrixtu sä exïko sytatose. Kupuhpyryköme mana, kuesëköme, kutuisaryköme, enara. ¹⁶ Kyrixtu omi poe oximaro ipoetoryme sytatose, toiro kuokoköme samo. Morara exiryke oma tõkehko toiro zokome ehtoh sä, moro sä atakorehmäko Jezu poetory tö mana, emero porehme. Naeroro kuesëkö omipona kuahtao xine kure rokë sytatose, kuokokö wätäko mana. Moro sä atakorehmäko sytatose. Imehnö pyno kuexiryköke, kypyno xine roropa imehnö Jezu poetory tö mana.

Kyrixtu a kuosenetupuhtohkö tyrisenä sä ehtoh poko

¹⁷ Naeroro Kuesëkö omi poe ynara kary se ase oya xine, jomipona ehtoko, yronymyryme. Jezu onenetupuhpynö sä pyra ehtoko. Toiparo rokë Jezu onenetupuhpynö osenetupuhhönko toh mana. ¹⁸ Tuaro pyra toto ipunaka. Koko tyoytoketö sä tyoytöko toto. Isene

pyra toto Ritonöpo poe tuaro pyra toexiryköke. Typenetatohkö poko se rokë toto. ¹⁹ Tyrypyrykö poko tah-tao xine ihximyra toto. Tyrypyrykö poko rokë toto. Popyra toexirykö se rokë toto, ipunaka.

²⁰ Yrome mokaro sä pyra matose, Kyrixtu kure ehtoh waro toehse oexiryköke. ²¹ Osemazuhme ipoko metatose. Mame Kyrixtu omiry etaryhtao oya xine, ipoetoryme nymyry toehse matose. Mame ipoetoryme toehse awahtao xine zae oehtoökö poko tamorepase matose imaröme toehse oexiryköke. ²² Naeroro pake Jezu onenetupuhpyra oehpöpyrykö irumekatoko. Ämoreme xine oorypyrykö poko rokë mexiatosene. Moro onurumekara awahtao xine osenekunohhönko rokë matose oorypyrykö poko openetaryköke. Naeroro oorypyrykö irumekatoko. ²³ Tyrisenä sä ehtoko okurohtao xine, kure ehtoh poko openetahhönko penatohme, zae ehtoh poko roropa õsenetupuhtohkö ehtohme, enara. ²⁴ Mame upo kurä amurutoh sä kure oehtoökö amurutoko. Ritonöpo nyrihpyry kurä amurutoko. Moro tamuruse oya xine ahtao Ritonöpo sä oenetyrykö imehnö mana, Kyrihpökö sä kuexiryköke, zae roropa kuexiryköke, kyrypyrykö poko pyra toehse kuexiryköke, kure rokë kuexiryköke, enara. Ynara kah-toko imehnomo a, “Kuosenetupuhtohkö tyrisenä sä tyrise ahtao, Ritonöpo sä tyoytöko sytatose. Zae rokë tyoytöko sytatose. Aomipona roropa sytatose,” kah-toko.

²⁵ Naeroro ajoajohpe pyra ehtoko. Zae rokë oturutoko imehnö maro, tytororo kuexiryköke Kyrixtu zokome. ²⁶ Imepÿ zehno toehse awahtao xine tomeseke ehtoko, oorypyrykö poko oexiryköino. Imepÿ zehno toehse awahtao xine, axï kure ehtoko ropa imaro, nyhpyra ro awahtao xine. ²⁷ Tomeseke ehtoko, joroko tamuru oenekunohpyra xine ehtohme. Ynara kahtoko eya, “Mya ytoko, yrypyry xihpyry poko jyripopyra exiko,” kahtoko eya. ²⁸ Imepÿ mökomory tomatonanhse oya xine ahtao onematanohzomopyra ehtoko. Erohtoko tineru apoitohme oya xine, oerohtamituköme, õkyryrykö epekahtohme oya xine, tymökomokäkara akorehmatohme roropa oya xine. ²⁹ Omi xihpyry ke imehnö onurupyra ehtoko. Zae rokë imehnö zurutoko, toto akorehmatohme yronymyrymehxo Ritonöpo omipona toto ehtohme. Zae rokë zurutoko toto orëpyrahxo toto ehtohme Kyrixtu omipona, õmirykö etaxïpo eya xine. ³⁰ Mame Ritonöpo zuzenu kurä anasamapopyra ehtoko. Ritonöpo nekarohpyryme mä oya xine Zuzenu. Typoetoryme oenetupuhpötyrykö mana imehnomo a. Imeïpo tymyhpokase ropa sä exïko matose. Moro poko otuarõtanohtorykö mana. ³¹ Tohne oehpöpyrykö irumekatoko. Oorypyrykö poko openetatohkö roropa irumekatoko. Imehnö zehno oehtoökö roropa irumekatoko. Opore imehnö onurupyra ehtoko. Imehnö onykerekeremara ehtoko. Imehnö ryhmary se pyra ehtoko. ³² Yrome imehnö pyno ehtoko. Kure toto riry poko osenetupuhtoko. Imehnö rypyry ikorokapoto Ritonöpo a. Moromeïpo owenikehtoko, “Otara

kara," kahtoko, Ritonõpo a oorypyrykõ korokatopõpyry samo, Kyrixtu maro toehse oexirykõke.

Saeremae ytoketõ sã Jezu poetory tomo

5 Ritonõpo poenõme oexirykõke, ipoenõhtoko. Opyno xine roropa Ritonõpo exiryke ipoenõhtoko, isã oehtohkõme. ² Imehnõ pyno ehtoko ipunaka. Pake ahtao juteu tamuru tomo a kaneru tõ totapase tyrypyrykõ korokapotohme Ritonõpo a. Moro saaro tõsekarose Kyrixtu, tynekaroryme Ritonõpo a kyyrypyrykõ epehmatohme. Täkye Ritonõpo toehse Jezu orikyry poko. Typoxine exikety sã kynexine eya. Naeroro kypyno xine Kyrixtu ehtoh sã imehnõ pyno ehtoko.

³ Ritonõpo poetoryme oexirykõke oorypyrykõ poko pyra ehtoko ipunaka. Imehnõ nohpo tõ poko pyra ehtoko te, imehnõ rypyry poko pyra roropa ehtoko, imehnõ mõkomory poko penetara ehtoko roropa. Morohne poko oturupyra ehtoko roropa, ipoko ehtoh kara morohne. ⁴ Omi rypyry poko pyra ehtoko, popyra exiryke. Ajoajohpe pyra ehtoko. Imehnõ rypyry poko oturunõhtao popyra mana ipunaka. Yrome Ritonõpo a, "Kure mase," kahtoko. Morara kary oya xine kure mana. ⁵ Tuaro ehtoko, imehnõ nohpo tõ poko exiketõ mã omõpyra Kyrixtu maro, Ritonõpo esaka. Enara toh mana omõpyra Ritonõpo esaka. Imehnõ rypyry poko exiketõ roropa omõpyra mã toto. Te, mõkomo poko penetaketõ roropa mã omõpyra. (Mõkomo poko openetarykohtao, Ritonõpo myakãmãko sã matose ahno nyrihpyry ke.)

⁶ Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpãkõ omiry poko. Morohne poko toto exiryke toto zehno exiko Ritonõpo mana. Toto wãnohnõko roropa mana, tõmipona pyra toto exiryke. ⁷ Tyrypyry poko exiketõ maro pyra ehtoko. ⁸ Osemazuhme aporo Kyrixtu waro pyra mexiatose. Koko ytoketõ sã mexiatose. Yrome Jezu Kuesëkõ poetoryme toehse oexirykõke saeremae ytoketõ sã matose. Naeroro zuaro exiketõ sã ehtoko, Ritonõpo omipona. ⁹ Saeremae ytoketõ sã kuahtao xine, kure imehnõ riko sytatose. Zae ehtoh se exiko roropa sytatose. Imehnõ akorehmãko sytatose Kyrixtu omiry omipona toto ehtohme. ¹⁰ Osenetupuhtoko Kuesëkõ omiry poko, aomipona oehtohkõme, täkye Kuesëkõ ehtohme opoko xine. ¹¹ Kyrixtu waro pyra exiketõ tyrypyry poko rokë toto. Xinukutumae ytoketõ sã rokë toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko. Yrome toto rypyry zumakatoko jarãnaka, zurutoko toto zomory zuaro toto ehtohme. ¹² Tokare pyra mokaro tyrypyrykõ poko ehtoh poko jotururu se pyra ase popyra ya exiryke. ¹³ Emero rokë saeremãka tonehse ahtao kure enëko sytatose. Iiryppymãkõ tonehse ahtao Kyrixtu a iiryppymãkõ osenëko saeremao samo. ¹⁴ Ynara exiryke, emero tonepose ahtao saereme sã exiko mana, jarao sã exiko. Morara exiryke ynara tymerose Ritonõpo omiry, "Nyhketomo, apakatoko.

Oësemãtoko ropa,
Kyrixtu saerehkatohme opona xine,"

me tymerose. Morara tykase Ritonõpo kuamorepa-tohkõme tyya, tõmipona pyra exiketõ kurãkary poko tyya. Mame Kyrixtu enetuputyryke tyya xine, saeremae erohketõ sã ma exiko toto.

¹⁵ Naeroro tomeseke ehtoko oehtohkõ poko. Tuaro pyra exiketõ sã pyra ehtoko. Tuaro ehtoko. ¹⁶ Tuaro pyra exiketõ maro awahtao xine ekurehpyra ehtoko. Amorepatoko toto Ritonõpo omiry poko, tuhke iiryppymãkõ nae exiryke. ¹⁷ Mame tuaro pyra exiketõ sã pyra ehtoko. Osenetupuhtoko Kuesëkõ omiry poko, aomipona oehtohkõme, Kuesëkõ täkye ehtohme opoko xine.

¹⁸ Etÿpyra ehtoko eukuru ke, tahpyra oehtohkõme. Ritonõpo zuzenu a rokë osekarotoko, kanawa ãpuineme sã aaronekõme aehtohme. ¹⁹ Oximaro awahtao xine oturutoko oxime Ritonõpo poko. Oeremiatohkõ kurã ae roropa Ritonõpo äkyematohme oeremiatoko, oximõme, Ritonõpo netaryme. Tawi omihpyry ae roropa oeremiatoko, Kuesëkõ netaryme. Kure mase Ritonõpo, kahtoko okurohtao xine. ²⁰ Kure mase, kakehpyra ehtoko Ritonõpo a. Emero kure oya xine ahtao, "Kure mase," kahtoko. Emero pyra kure ahtao oya xine roropa, "Kure mase," kahtoko ro Kumyko-mo a, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

Tynioke exiketomo tyniokõ maro

²¹ Imehnõ Jezu poetory omipona ehtoko, kure Kyrixtu ritohme oya xine.

²² Nohpo tomo, oniokõ omipona ehtoko, kure Kuesëkõ riry samo. ²³ Ynara exiryke, typyty esëme orutua mana, typoetory tõ esëme Kyrixtu ehtoh samo. Typoetory tõ kurãkaneme roropa mana, toto py-nanohneme roropa mana. Zokome mã toto. ²⁴ Naeroro Kyrixtu omipona ehtoko yronymyryme. Morararo ehtoko nohpo tomo, oniokõ omipona ehtoko.

²⁵ Orutua komo, opyxiãkõ pyno ehtoko. Typoetory pyno Kyrixtu ehtoh saaro. Mame typoetory tõ pyno toexiryke tamoreme kynorihne, typoetory tõ kurãkatohme tyya. ²⁶ Kynorihne Ritonõpo omipona enetupuhnanõ ehtohme. Tukurikase roropa toto tõmipona toto ehtohme. Otyro kurikary sã kyya xine, moro sã tukurikase toto eya, ²⁷ toto ekarotohme tyya typytyme kurano, oryxime exikety samo, imeimehnõ maro exipitopÿ samo, atapuro pyra, tunuriake pyra, ipihpyry kure potu, kurã rokë rahkene. ²⁸ Orutua komo, õkokõ pyno oehtohkõ sã, opyxiãkõ pyno ehtoko. Typyty pyno orutua ahtao, osepyno roropa mana. ²⁹ Ynara exiryke, kuokokõ pyno sytatose. Kuokokõ otuhmãko sytatose, osepyno kuexirykõke. Moro sã Kyrixtu typoetory pyno mana, zokome kuexirykõke. ³¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiry, "Naeroro orutua kõ tumykõ rumekãko, tysekõ rumekãko roropa mã toto, typyxiãkõ maro rokë toehtohkõme. Mame mokaro asakoro typyty maro oximaro exiko toto. Toiro tupũke sã exiko toto," me tymerose. ³² Zae mã morohne tymerose. Tupime mã enetuputyry repe. Yrome ywy moro poe Kyrixtu enetupuhnanõ ase, typoetory tõ pyno aexiry poko. ³³ Yrome opoko xine roropa ynara

enetupuhnõko ase. Typpe exiketyme awahtao xine opyxiäkõ pyno ehtoko osepyno oehtohkõ saaro. Morararo ehtoko nohpo tomo, kure oniokõ tyritoko roropa.

Poetohiti tumykõ maro ehtoh poko

6 Poetohiti, Jezu poetoryme oexirykõke, omykõ omipona ehtoko. Asakõ omipona ehtoko roropa. Toto omipona awahtao xine zae matose Ritonõpo a. ²Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, "Kure omykõ tyritoko. Asakõ roropa kure tyritoko," tykase. Morara kaxiipo ro tyya, "Oepehmatorjyko ase ³kure rokẽ oehtohkõme, okynã orihpopyra oehtohkõme oesao xine," tykase ynororo pake.

⁴Typoenõkamo opoenõkõ onyhtomara ehtoko, zehno pyra toto ehtohme. Kure rokẽ opoenõkõ zuãtanohtoko, zurutoko roropa, tyyrypyrykõ poko pyra toto ehtohme. Amorepatoko toto Ritonõpo omiry poko, aomipona toto ehtohme.

Tosẽke exiketomo tosẽkõ maro

⁵Tosẽke exiketomo, tomeseke ehtoko oesẽkõ omipona oehtohkõme. Onekunohto pyra roropa ehtoko. Morara awahtao xine Kyrixtu omipona roropa matose. ⁶Naeroro toto omipona ehtoko, tonesẽme rokẽ pyra, kure oekarotohkõme rokẽ pyra eya xine roropa. Yronymyryme Ritonõpo omipona ehtoko, Kyrixtu poetoryme oexirykõke. ⁷Ynara kahtoko okurohtao xine, "Mose pokoino rokẽ pyra erohnõko ase. Jesẽ nymyry pokoino erohnõko ase," kahtoko. Mame tãkye ehtoko roropa oerokurukohtao. ⁸Wenikehpyra ehtoko roropa kuepehmarykõ poko Kuesẽkõ a. Tosẽke kuahtao xine, tosẽke pyra kuahtao xine roropa, kuerohtamitukõ epehmãko Kuesẽkõ mana.

⁹Typoetokamo, morararo ehtoko, kure rokene, opoetory tomo a. Opoopore pyra ehtoko eya xine. "Awãnohtorjyko ase," kara ehtoko roropa eya xine. Ynara wenikehpyra ehtoko, opoetory tõ maro, Kuesẽkõ kapuaõ poetoryme matose. Eya kymarokõ emero oxisamo. Naeroro oxisã kyritorjyko mana, kure rokene.

Soutatu sã tõsewomatoh ke Jezu poetory tõ mana

¹⁰Morarame ynymerohpyry etyhyryme ynara kary se ase oya xine, ajamihtatoko Kuesẽkõ maro oexirykõke. Kuesẽkõ jamitunuru emero jamitunuru motye kuhse. Ijamitunuru roropa kukurohtao xine mana. ¹¹Mame soutatu tõ aosewomatohkõ nae, toto zupõme. Moro saaro Ritonõpo nekarohpyry kyya xine, joroko tamuru kyryhmara xine ehtohme. Naeroro Ritonõpo jamitunuru enetupuhtoko, joroko tamuru tõmipona oripyra xine ehtohme. ¹²Soutatu tõ sero nono po ahno apoiko, toto poremãkapotohme. Yrome kymarokõ tyoro samo, Ritonõpo zehnotokõ poremãkapõko sytatose. Iiryryrymãkõ esẽ tõ mokaro, ahno kara mokaro, seropõkõ kara, kapuaõkõ mokaro. Jamihme mã toto, tuhke roropa mã toto. ¹³Naeroro axi Ritonõpo jamitunuru apoitoko, soutatu tomo a tõse-

womatohkõ apoitoh samo. Morarame oetuarimarykõhtao orẽpyra matose exiko, oryhmerykõ se exiketõ maro åtãtapoirykohtao. Morarame tãtãtapoikehse awahtao xine, orẽpyra exiko matose.

¹⁴Moro eraximaryke oya xine zae rokẽ oturutoko. Zae õtururukohtao tymetjy eary mykyhpõ soutatu sã matose. Kure rokẽ imehnõ tyritoko roropa. Morara awahtao xine soutatu tupuropuru apururu sã matose. ¹⁵Imehnõ anamorepakehpyra ehtoko Ritonõpo omiry kurã poko, Tumükuru a iiryryrymãkõ kurãkary ropa poko. Morara awahtao xine, soutatu tysapatuke sã matose. ¹⁶Kuesẽkõ onenetupuhkehpyra ehtoko. Kuesẽkõ enetuputyryhtao oya xine soutatu tomahpõke tõsewomatohke sã matose. Moro ke zehnotokõ pyrẽpyry zukatoh ezechkãko soutatu tõ mana onuopyra toehtohme. Mokyro sã roropa matose tukuhse awahtao xine iiryryrymãkõ esemy a. Orẽpyra exiko matose Kuesẽkõ enetuputyryke oya xine. ¹⁷Soutatu tõ tupuhpyrykõ ewomatoh nae. Moro sã matose tukurãkase oexirykõke Jezu Kyrixtu a. Okurãkatopõpyrykõ waro oexirykõ oewomatohkõme mana. Mame tyyryreke roropa soutatu tõ mana. Morararo Ritonõpo omiry opyrekõme sã mana, Ritonõpo zuzenu nekarohpyry orẽpyra oehtohkõme aomipona. ¹⁸Morohne poko ehtoko emero õtururukohtao Ritonõpo maro. Oturutoko Ritonõpo a, ãkorehmatohkõme. Emero rokẽ ahtao oturutoko Ritonõpo maro Zuzenu nekarory poko. Naeroro tuaro ehtoko. Poremãpyra ehtoko roropa. Ritonõpo poetory poko oturukehpyra ehtoko. ¹⁹Ypoko roropa oturutoko Ritonõpo a, tõmiry ekarotohme ya, imehnõ amorepatohme ya, orẽpyra jehtohme toto zururuhtao ya Kyrixtu omiry poko, toto kurãkary poko roropa Ritonõpo osetupuhpyryae ro, enara. ²⁰Kyrixtu omiry poko imehnõ tuarõtanohne ase, moınoro tymenekase jexiryke Ritonõpo a. ãpuruhpyrytao ro jahtao imehnõ tuarõtanohnõko ro ase. Naeroro oturutoko Ritonõpo a orẽpyra jehtohme. Ynara kahtoko, "Papa, ajamitunuru ekaroko Pauru a orẽpyra ehtohme imehnõ zurutohme Kyrixtu omiry poko," kahtoko ypoko.

Etyhyry

²¹Kuakorõkõ kurã Tikiku yronymyryme Kuesẽkõ omipona roropa mana. Oenese xine ytõko mana, ouruse xine roropa, taro jehtoh poko, tuaro oehtohkõme. ²²Morara exiryke mokyro aropõko ase oya xine, ourutohkõme yna ehtoh poko, tãkye oehtohkõme yna poko.

²³Ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine, "Papa kapuaono, Epezupõkõ akorehmako, torẽtyke pyra toto ehtohme, imehnõ pyno roropa toto ehtohme, itamurumehxo oenetupuhtohme roropa toto a," ãko ase. Morara ãko ase roropa Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a. ²⁴Kure oriporykõ se ase Ritonõpo a, emero Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu pyno exiketõ maro, jüme ipyno toehse toto exiryke. Enara rokene.

PIRIPO

Sero pape tymerose Pauru a āpuruhipyry tao tahtao Roma po. Ritonōpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnō amorepaneme. Tynymerohipyry sero taropose eya Jezu poetory tō neneryme, Piripopōkō neneryme. Tynymerohipyryae, “Kure matose,” āko mana toto nenehpohpyry pokoino, tineru tonehpose eya xine exiryke. Toetuarimaryhtao ro tākye osekarōko Pauru mana. Imehnō amorepāko ro mana Ritonōpo omiry poko Jezu poko. Atamorepāko ro Pauru Jezu osenetupuhtoh riry poko tōsenetupuhtohme, Jezu ehtoh sā toehtohme ro-ropa.

Onenerykōme pape merōko ase, katopōpyry Pauru a

¹ Ynymerohpyry moro onenerykōme, Piripopōkōmo. Ritonōpo poetoryme matose. Jezu Kyrixtu omipona exiketōme matose. Ritonōpo omiry ekaronānō neneryme roropa sero merōko ase, āko-rehmananōkō maro. Ywy ase Pauru. Ymaro Timoteu nase. Jezu Kyrixtu poetoryme ynanase.

² Ynara āko ase Ritonōpo a, Kumykomo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa, “Papa, opoetory tō pyno exiko Piripopōkōmo. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase opoko xine.

Sero Piripopōkō poko Pauru oturutopōpyry Ritonōpo a

³ Opoko xine josenetuputyryhtao, “Kure mase Papa, Piripopōkō pyno exikehpyra oexiryke,” āko ase Ritonōpo a. ⁴ Opoko xine jotururuhtao Ritonōpo a tākye kuhse ase oturūko. ⁵ Oty katohme? Arypyra. Moinoro, jytopitoryhtao oesaka xine, kuakorehmatose imehnō amorepary poko omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko. Āko ro matose seromaroro, jakorehmāko ro. ⁶ Naeroro ynara enetupuhnōko ase, okurohtao xine erohnōko mā Ritonōpo. Tyrisenā sā oritorỹko mana. Pake to-erohpitose ynororo. Erohkehpyra mana opoko xine, Jezu Kyrixtu oepyry ropa ponāmero. Toehse ropa Jezu ahtao rokē toerohtoh poko otyhkāko mā Ritonōpo.

⁷ Ypyno toexiry sā opyno xine roropa mā Ritonōpo. Opyno xine ase roropa. Jakorehmananōme matose, Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko, aomiry zae ehtoh ekarory poko imehnomo a. Ehxiropyra matose āpuruhipyry tao jexiry poko. Morararo āpuruhipyry tao pyra ro jahtao jakorehmananōme mexiatose, imehnō amorepary poko omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko. ⁸ Etatoko pahne, yronymyryme opyno xine ase, opyno xine Jezu Kyrixtu ehtoh samo. Opyno xine ase tamorepase jexiryke eya opyno xine jehtoh poko. Ajohpe pyra ase morara kary poko ya. Juaro Ritonōpo mana.

⁹ Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine, “Papa, Piripopōkō akorehmako kokoro rokene itamurumehxo osepyno toto ehtohme. Opoko zuarohxo toto ehtohme akorehmako toto Papa, zae ehtoh menekary waro toto ehtohme roropa, ¹⁰ zae kuhse toexirykō se

toto ehtohme oneneryme,” āko ase Ritonōpo a. Morara awahtao xine tyyrypyhpyke pyra matose exīko, ohxiropyra xine roropa imehnō mana Jezu oepyry ropahtao sero nono pona. ¹¹ Zae ehtoh poko exīko matose, Jezu Kyrixtu a tyjमितunuru tokarose exiryke oya xine. Aomi poe kure Ritonōpo rīko matose. Mame, “Emero motye kure mase Ritonōpo,” āko imehnō mana Ritonōpo a zae oehtohkō eneryke tyya xine.

Emero motye Kyrixtu kure ya manakatopōpyry Pauru a

¹² Jakorō tomo, pitiko rokē pyra tyhtomase ywy onenetupuhpynomo a. Yrome enaromyra exiase omi kurā ekarory poko imehnomo a. Mame orēpyra jen-eryke, imehnō Jezu poetory to roropa orēpyra omi kurā ekaropitōko mana. Naeroro tuhkehxo mā Ritonōpo omiry kurā waro exīko Jezu Kyrixtu poko. Moro waro oexirykō se ase. ¹³ Tarōkō mā ypoko zuaro toehse, kowenu tuisary tapyī erase tō emero zuaro. Āpuruhipyry taka tōmapose ywy, Kyrixtu poetoryme jexiryke. Seza tapyītaōkō roropa emero zuaro mā toto ypoko. ¹⁴ Naeroro ehxiropyra jexiryke omi kurā ekarory poko āpuruhipyry tao jahtao ro, tuhke Kuesēkō omipona exiketō orēpyrahxo exīko mana Kuesēkō enetuputyry poko. Enaromyra mā toto Ritonōpo omiry poko imehnō amorepary poko, kokoro rokene.

¹⁵ Toitoino Kyrixtu poko imehnō zurūko mā toto jumoxike toexirykōke, kure tōsekarorykō se roropa toexirykōke. Yrome imehnō mā Ritonōpo omiry ekarōko imehnomo a, toto pyno toexirykōke. ¹⁶ Ypyno roropa toexirykōke Kyrixtu omiry ekarōko mā toto zae. Ritonōpo omi poe aomiry kurā myakāmary se pyra jexiry enetupuhnōko mā toto. ¹⁷ Yrome mokaro jumoxike exiketō mā ajohpe sā rokē Kyrixtu poko imehnō zurūko. Osepyno rokē mā toto. Imehnō zurūko toh mā repe Kyrixtu poko ymotyēkatohme, orēpyrahxo se toexirykōke.

Josantry se roropa mā toh repe, āpuruhipyry tao jahtao. ¹⁸ Otara kara. Tākye rokē ase Kyrixtu poko imehnō tamorepase ahtao, jumoxike exiketomo a tamorepase toto ahtao roropa. Tākye exikehpyra ase tamorepase

imehnõ ahtao, enara. ¹⁹ Jezu Kyrixtu zuzenu ymaro mana. Jakorehmäko mana. Jakorehmäko roropa matose ypoko Ritonõpo a õtururukõke. Naeroro zuaro ase tütäko ropa ase äpuruhpyry tae. Morara exiryke täkye ase. ²⁰ Ynara se ase, yronymyryme Kyrixtu omipona se ase. Orëpyra jexiry se ase Ritonõpo nyrohmanohpotopõpyry poko ya, kokoro rokene ekurehpyra jehtohme. Seromaroro kuhse enaromyra se ase. Kure Kyrixtu riry se rokë ase, orihpyra ro jahtao ro, toorihse jahtao ro, enara. ²¹ Oty kure ya sero nono po? Emero motye Kyrixtu kure ya mana. Naeroro toorihse jahtao kurehxo exiko ase imaro exikehpyra jexiryke. ²² Yrome orihpyra jahtao erohnõko ro ase. Ritonõpo nyrohmanohpotoh kurä poko ro ase. Orihpyra jahtao imehnõ Kyrixtu enetupuhnõko mana jomiry etaryke tyya xine. Morara exiryke imenekary waro pyra ase, jorikyry, orihpyra jexiry, enara. ²³ Asakoro kure ya mana. Sero nono rumekary se ase, Kyrixtu maro jehtohme. Morara kurehxo ya repe. ²⁴ Yrome oya xine kurehxo orihpyra jexiry aporo äkorehmatohkõme. ²⁵ Moro enetupuhnõko ase. Naeroro orihpyra ase aporo amaro xine jehtohme. Ämorepatorýko ase zuarohxo oehtohkõme, täkye roropa oehtohkõme Ritonõpo enetuputyry poko oya xine. ²⁶ Morarame täkye kuhse exiko matose, amaro xine toehse ropa jahtao kure jexiryke oya xine. "Imehxo mã Jezu Kyrixtu," äko matose orihpyra jexiryke, imarõ oexirykõke.

²⁷ Ynara se ase oya xine, zae oehtohkõ se ase. Kyrixtu omipona nymyry oexirykõ se ase. Morarame aomipona awahtao xine orëpyra Jezu enetupuhnõko matose. Mame amaro xine jahtao, amaro xine pyra jahtao roropa ynara matose Ritonõpo omipona. Ynara etary se ase opoko xine imehnomo a. "Piripopõkõ orëpyra mã toto Ritonõpo omipona. Atakorehmäko roropa mã toto imehnõ amorepary poko Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine," äko mã toto ya opoko xine. ²⁸ Ozehnotokõ zuno pyra ehtoko. Mokaro motye kuhse orëpyra Ritonõpo mana. Naeroro orëpyra rokë ehtoko kokoro rokene. Morarame enaromyra oexirykõ eneryke tyya xine typporemäkaporykõ enetupuhnõko mã toto. Apotoimo htaka tyrikykõ enetupuhnõko mã toto. Yrome tõmipona se exiketõ pynanohnõko Ritonõpo mana. Moro enetupuhnõko roropa mã toto. Naeroro äkorehmatorýko Ritonõpo mana, poremäpyra oehtohkõme jüme imaro oehtohkõme roropa. ²⁹ Tymenekase matose Ritonõpo a tõmipona oehtohkõme. Kyrixtu poetoryme matose erohnõko, Kyrixtu enetuputyryke oya xine oesëkõme. Etuarimäko roropa matose ipoetoryme oexirykõke. ³⁰ Pake josanusmasene yzehnotokomo. Josanumary meneatosene. Moro waro matose. Seromaroro, josanusmäko ro mã toto. Morararo mã toto, õsanumatorýko Kyrixtu poetoryme oexirykõke.

Penekehpyra Kyrixtu exirykekuakorehmanekõme nymyry toehse

2 Orëpyra matose Kyrixtu poetoryme toehse oexirykõke. Opyno xine toexiryke äkorehma-

torýko Kyrixtu mana torëtyke pyra oehtohkõme. Ritonõpo zuzenu kurä mã ämorepatorýko okurohtao xine. Imehnõ Jezu poetory ríko matose kure. Toto pyno roropa matose. ² Morara exiryke ajohpãme sã oxisã osenetupuhtoko. Oxisã roropa imehnõ pyno ehtoko. Oxisã õsenetupuhtohkõ ahtao jäkyemäko matose. ³ "Imehxo ase, imehnõ motye," kara ehtoko. Imehnõ motye kure oexirykõ poko epyrypara ehtoko. Toto maro oxiekyryme sã ehtoko. Kure tyritoko toto, otuisarykõme samo. ⁴ Osepyno rokë pyra ehtoko. Imehnõ akorehmatoko. ⁵ Jezu Kyrixtu osenetupuhtoh sã osenetupuhtoko.

⁶ Moinoro Ritonõpome Jezu Kyrixtu kynexine.

Mame, "Asã tuisame se rokë ase Papa, ahnome jexiry se pyra ase," kara ynororo Tummy a.

⁷ Tamoreme tuisame toehtoh turumekase eya seropõme toehtohme

imehnõ akorehmaneme roropa toehtohme.

Mame ahnome tonuruse kysã xine ehtohme.

⁸ Mame orëpyra toexiry turumekase Tummy omipona toehtohme ipunaka toorikyry ponãmero.

Tummy omihpyryae ro Jezu kynorihne.

Wewe axikahpyry pokona toxixihmase, iirypyryme aexihpyry samo.

⁹ Morara exiryke emero motye tuisamehxo Jezu tyrise Ritonõpo a, tymaro aehtohme.

Tuisa esety ke tosehapse roropa ynororo Ritonõpo a ime aexiry enetupuhthohme imehnomo a emero.

¹⁰ Morara exiryke kure Jezu riry poko tosekumurukõ po porohnõko mã toto kapuaõkõ emero te, sero nonopõkomo, aorihtyã roropa.

Emero porohnõko tosekumurukõ po mã toto.

¹¹ "Omoro mase yna esëme Jezu Kyrixtu," äko mã toto imehnõ netaryme emero.

"Kure Ritonõpo mana. Kumykõme mana.

Emero motye orëpyra mana," äko roropa mã toto.

Ritonõpo poetory tõ saerekane sã mã toto

¹² Etatoko pahne wekyry tomo, opyno xine ase. Amaro xine jahtao jomiry mymoitone. Naeroro moro motye seromaroro jomipona ehtoko amaro xine pyra ro jahtao. Ritonõpo nyrohmanohpotopõpyry poko erohtoko. Tomeseke ehtoko roropa aomipona oehtohkõme. Ritonõpo zuno ehtoko, "Arypyra," kara ehtoko eya, opynanohkehpyra xine aehtohme. ¹³ Ynara exiryke okurohtao xine mã Ritonõpo, äkorehmatorýko mana tõmipona se oehtohkõme. Tyjमितunuru ekarõko oya xine mana, tõmipona oehtohkõme, enara.

¹⁴ Mame emero rokë poko awahtao xine, atakirimara ehtoko. Oseosezuhpyra ehtoko roropa, ¹⁵ tyrypyhpyke pyra oehtohkõme imehnomo a, okurohtao xine roropa zae oehtohkõ waro oehtohkõme. Iirypyrymäkõ rãnao matose. Ajohpãkõ rãnao sero nono po matose roropa. Naeroro Ritonõpo poenõme sã ehtoko kure rokë ehtoko. Xirikuato osenëko koko. Moro saaro matose zae awahtao xine Jezu Kyrixtu omipona iirypyrymäkõ rãnao awahtao xine, zae oehtohkõ enëko

mā toto. ¹⁶ Ritonōpo omiry kurā ekarotoko eya xine, orihpýme toto ehtohme Jezu enetuputyryke tyya xine. Morara awahtao xine tākýe kuhse ase exíko opoko xine Jezu oepýry ropahtao. Zuario exíko ase. Jeroh-topōpyry amaro xine toiparo rokē pyra exiry waro exíko ase.

¹⁷ Otarāme okynā pyra jetapāko onenetupuhpynō mana. Yrome jorikyry ynekaroryme mana Ritonōpo a, orēpyra jerohtopōpyryke amaro xine. Yrome otara kara. Tākýe ro ase jorikyryhtao ākorehmatohkōme Jezu enetuputyry poko oya xine. Tākýe oexirykō se ase roropa moro poko. ¹⁸ Tākýe oexirykō se ase roropa toorihse jahtao. Emynyhmara ehtoko ypoko. Tākýe ehtoko ysamo.

Timoteu poko Epaporotitu poko roropa

¹⁹ Okynā pyra Timoteu enyokyry se ase oya xine, aropory se Ritonōpo ahtao. Oenese xine aropory se ase kure oehtohkō ekaropose oya xine, zuaro jehtohme, tākýe jehtohme. ²⁰ Timoteu opyno xine yronomyryme mana ysaaro. Imepý pyra mana. Isā exikety pyra mana. ²¹ Imehnō mā emero toerohtohkō poko rokē osenetupuhnōko mā toto. Jezu Kyrixtu omiry ekarory poko osenetupuhpyra mā toto. Typoko xine rokē osenetupuhnōko mā toto. ²² Yrome Timoteu mokaro sã pyra mana. Erohkety me nymyry mana. Kure mana, zuaro matose. Ymaro erohnōko mana omi kurā poko imehnō amorepary poko Jezu poko. Umūkurume sã Timoteu nase. Jūme sã ase roropa. ²³ Morara exiryke enyokyry se ase oya xine. Yrome otara exíko hano. Otarāme āpuruhpyry tae tūtāko ropa ase zuaro pyra ase. Zuario jahtao rokē enyohnōko ase oya xine ouruse xine. ²⁴ Kuesēkō jamitunuru enetupuhnōko ase. Jytory se ase roropa oenese xine. Kuesēkomo a, “Ytoko,” kary momohnōko rokē ase jytotohme.

²⁵ Kuakorōkō aropōko ropa ase oya xine, Epaporotitu. Pake menehpotone jakorehmaneme. Ymaro toerohse ynororo omi kurā ekarory poko. Urumekara ro mana. Jepeme nymyry mana. ²⁶ Oenese xine toytory se mana. Toemynyhmase ynororo opoko xine, akuruh-tatopōpyry poko totase oya xine exiryke. Ynara tykase ynororo, “Toorihse Epaporotitu mā otarāme,” āko toh mā ypoko,” tykase ynororo. Morara exiryke toemynyhmase ynororo opoko xine. ²⁷ Itamurume kure pyra nexiase. Orikyīse nexiase. Yrome ipyno Ritonōpo nexiase. Ipyno rokē pyra, ypyno roropa nexiase omuhpe jexiryīno. ²⁸ Morara exiryke yronomyrymehxo Epaporotitu enyokyry se ase oya xine enetohme ropa oya xine. Tākýe matose exíko mokyro eneryke ropa oya xine. Morarame tākýe toehse awahtao xine emynyhmarahko exíko ase roropa. ²⁹ Naeroro mokyro eahmatoko oesaka xine aytotohme. Tākýe ehtoko imaro ākorōkōme exiryke, Kuesēkō poetoryme exiryke. Morara ehtoko emero Epaporotitu panōkomo a. Kure rokē tyritoko toto. Morararo ehtoko emero, Jezu poetory tō maro. Kure rokē tyritoko toto. ³⁰ Toorikyry zuno pyra Epaporotitu nexiase. Jakorehmara mexiatose moe oexirykōke. Yrome imepý menyokytose jakorehma-

tohme eya. Osepyno pyra nexiase. Jakorehmase Kyrixtu omi poe takuruhtary ponāmero.

Zae ehtoh poko Ritonōpo a

³ Morarame jakorō tomo, atākyematoko Kuesēkō poetoryme oexirykō poko. Penekehpyra ase morara kary poko ya. Apitoryme morara ymeroase onenerykōme. Oty katohme? Arypyra, ynymerohpyry omipona awahtao xine kure rokē exíko matose. ² Tuaro ehtoko. Tomeseke ehtoko popyra ehtoh poko exiketō poko. Kaikuxi sã oryhmerykō se rokē mā toto. Ynara āko toto, “Aīkō potapihpyry isahkatoko kure oehtohkōme Ritonōpo a,” āko mā toto. Opūkō sahkapyry se toh ma repe. Tuaro ehtoko mokaro poko. Zae pyra exiketō mokaro. Ynara āko mā toh repe, “Yna Ritonōpo poenōme toehse yna aīpotapihpyry tysahkase exiryke,” āko toh mā repe, azahkuru rokene. ³ Yrome mokaro sã pyra sytatose. Kukurohtao xine tukurākase kuexirykōke. Ritonōpo zuzenu poe Ritonōpo poko sytatose. Atākyemāko sytatose Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykōke. Kupūkō sahkary tōkehko, kuakorehmara xine ipunaka kure kyrirykō poko Ritonōpo a. Moro waro sytatose. ⁴ Kynyrihpyrykō poko kure toehse kuahtao xine toiparo rokē enetupuhnōko sytatose. Kynyrihpyrykō kure ahtao Ritonōpo a imehnō motye kure jexiry, imehnō motye kure jehtoh poko tukuhse ya exiryke. Tuhke tyrise ya kure jehtohme Ritonōpo a. ⁵ Jenurutopōpyry 8me tōmehse ahtao waīpotapihpyry tysahkase Ritonōpo poetoryme jekarotohme. Izyraeu paryme ase, Pēxamī paryme. Juteume nymyry ase, juteume aja exiryke, Papa roropa. Zae Ritonōpo nymeropohpyry poko tamorepase ywy, parixeume toehse ywy, Moeze nymerohpyry omipona toehse jexiryke. ⁶ Orēpyra exiase juteu tamuxiry tō omipona. Toto omiry onurumekara exiase. Yrome azahkuru exiase. Zae sã exiase Ritonōpo a. Morara exiryke Jezu poetory tō tyryhmase ya. Zaēkara sã toh nexiase ya. Mame zae jehtohme Moeze nymerohpyry omipona exiase yronomyryme repe. ⁷ Yrome seromaroro Kyrixtu pyno toehse ywy. Naeroro morohne kure jehtopōpyry kehko emero ipune pyra toehse ya, Kyrixtu rokē pyno toehse jexiryke. ⁸ Eya osekarōko ase, jesēme toehse ynororo exiryke. Aomipona se rokē ase ipunaka. Emero motye kure kuhse ynororo ya. Naeroro kure jehtopōpyry typahse ya emero. Emero turumekase ya aomipona jehtohme. Naeroro Kyrixtu poko ypentaryke ya emero turumekase ya, typahsēme rokē toehse exiryke ya, Kyrixtu apoitohme rokē ya. ⁹ Kyrixtu maro nymyry toehse ywy. Apitoryme, zae ase Ritonōpo a, tamuxi tō omipona jexiryke, tykase ywy repe. Yrome seromaroro ynara zuaro toehse ywy, Kyrixtu enetuputyryke rokē ya tukurākase ywy. Ritonōpo ynara āko, “Tukurākase mase Umūkuru enetuputyryke oya,” āko Ritonōpo ya. ¹⁰ Seromaroro toiro se rokē ase. Kyrixtu omipona se rokē ase. Orēpyra ynororo. Tyjamitunuru ke tōsemāse ropa ynororo toorihxīpo. Naeroro ijamitunuru se ase roropa ukurohtao. Toetuarimase ynororo kypynanohtohkōme Tummy

omi poe. Morararo Kyrixtu osanumatopöpyry sä josanumary se ase imehnö amorepary poko. Tummy omipona toehse ynororo toorikyry ponämero. Morararo ase Kyrixtu omipona se ase jorikyry ponämero. ¹¹ Isaaro jësemäkäko ropa Ritonöpo mana toorihse jahtao. Moro se ase. Moro eraximäko ase ro-ropa.

Tururume ytoketö sä, "Kure mase," katoj poko

¹² Kyrixtu sä toehse ywy, aomipona toehse ywy, kara ase, Jezu sä exipyra ro jexiryke. Kure rokë ase tyrypyhpyke pyra, kara roropa ase. Yrome Kyrixtu a typynanohse ywy tymaro jehtohme. Naeroro aomipona se rokë ase, onurumekara ase. Kure rokë se ase. Morara jehtohme typynanohse ywy Jezu Kyrixtu a. ¹³ Jakorö tomo, kokoro rokë Kyrixtu omipona rokë ase, kara ase imehnomo a. Yrome pake iirypyryme jehtopöpyry poko osenetupuhpyra ase. Moro poko wenikehnöko ase. Taroino Ritonöpo omipona jehtoh poko osenetupuhnöko ase yronomyryme, jüme orihpýme jehtohme imaro. Aomipona se ase jetuarimaryhtao ro. ¹⁴ Tururume ytokety topohme ytöko axiny osema etyhyry pona, osemazuhme toeporehkatohme, "Kure mase," kary etatohme tyä. Mokyro sä jexiry se ase. Toiro se rokë ase. Ritonöpo omipona se ase yronomyryme, "Kure mase," kary etary se jexiryke Ritonöpo a sero etyhyry po. Mame jüme imaro exïko ase kapu ao toahmase jexiryke Kyrixtu a. Jüme imaro exïko ase Jezu Kyrixtu enetuputyryke ya.

¹⁵ Kyrixtu omipona kuahtao xine zae sytatose. Moro waro matose. Naeroro kokoro rokë aomipona sehtone. Yrome otaräme toitoine matose aomipona se hkopyra. Morara awahtao xine otuarötanohtorýko Ritonöpo mana zae zuaro oehtohköme. ¹⁶ Aomipona kuahtao xine kure. Pake Ritonöpo nekarotopöpyryae ro sexiatose. Moro saaro sehtone seromaroro aomipona.

¹⁷ Jakorö tomo, zae jehtoh ipoenohotoko. Zuaro ehtoko. Ysä Ritonöpo omipona exiketö enetoko yna sä oehtohköme. ¹⁸ Tuhkäkö nae zae pyra exiketomo. Mokaro poko kuuruatosene. Ixitary se ase mokaro poko oururukohtao. Kyrixtu zehno exiketöme mä toto. Exixihmatopöpyry eunohnöko mä toto. ¹⁹ Typeneta-tohkö poko se rokë mä toto. Ritonöpo oneahmara mä toto. Ihximyra mä toto tyrypyrykö kahpyry poko. Ipoko epyrypäko mä toto kure ehtoh poko samo. Senohne poko osenetupuhnöko mä toto, onenetupuhpynö penetatoh poko tökehko osenetupuhnöko mä toto. Naeroro ameke rokë exïko mä toto Ritonöpo a. Etuarimatoh taka omönöko mä toto. ²⁰ Yrome kuesarykö kapu ao mana Ritonöpo esao. Moro poe Kuesäkö Jezu Kyrixtu oehnöko ropa mana kypynanohnekomo. Täkye rokë sytatose aepyry ropa eraximäko. ²¹ Tyjamitunuru ke Jezu Kyrixtu mä imehnö poremäkapory waro emero porehme tömipona toto ehtohme. Mame tyjamitunuru ke ro kuokokö myakämäko mana, kurä ke. Sero nono po kuahtao xine jamihme pyra sytatose. Yrome kuokokö

myakämäko kurä ke mana, tokoke kurä ke kuehtohköme. Orihpýme exïko sytatose jüme.

"Osepyno ehtoko," katopöpyry Pauru a

⁴ Morara exiryke jakorö tomo, poremäpyra ehtoko Kuesäkö omipona oexirykö poko. Opyno xine ase yronomyryme. Oya xine jytory se ase. Täkye ase opoko xine kure oexiryköke ya. Ritonöpo nekarohpyryme matose ya, jerohtamitume matose.

² Ynara äko ase oya Ewotia, oya roropa Sýtyke, ajohpäme sä oxiehno pyra ehtoko. Osepyno ehtoko atakoröme oexiryköke, Jezu poetoryme oexiryköke. ³ Oya roropa jakorehmane ynara äko ase, mokaro nohpo tö zuruko, Ewotia, Sýtyke, enara, oxiehno pyra toto ehtohme ropa. Itamurume toerohse toto ymaro Jezu poko imehnö amorepary poko. Keremëti roropa toerohse ymaro, tuhkäkö jakorehmananö maro. Mokaro esetykö tymerose Ritonöpo papë poko nase, jüme Ritonöpo maro toto ehtohme.

⁴ Typynanohse matose Kuesäkö a tymaro oehtohköme. Naeroro täkye ehtoko kokoro rokene. Atäkyematoko, äko ropa ase oya xine.

⁵ Emero rokë pyno ehtoko, okynä pyra Kuesäkö oehnöko ropa mana. ⁶ Torëtyke pyra ehtoko. Emero poko oturutoko Ritonöpo maro. Openetatohkö ekaropotoko eya. Mame, "Kure mase Papa," kahtoko roropa eya ötururukohtao. ⁷ Mame torëtyke pyra oritorýko mä Ritonöpo. Otäto? Zuaro pyra sytatose repe. Ynororo rokë zuaro torëtyke pyra oritohkö poko. Jezu Kyrixtu maro oexiryköke oewomatorýko mana. Ösenetupuhthökö kuräkäko ropa mana. Kyrixtu omipona se rokë exïko matose.

⁸ Mame etatoko pahne jakorö tomo, zae ehtoh poko rokë osenetupuhtoko. Zae ehtoh poko te, kure ehtoh poko te, jamihme pyra exiketö pyno exiry poko, kure imehnö riry poko te, iirypyryme pyra ehtoh poko, imehnö pyno ehtoh poko, kure imehnö riry poko, enara. Morohne poko osenetupuhtoko. ⁹ Ya ämorepatopöpyrykö omipona ehtoko. Jomiry ke kuamorepatosene. Zae jehtopöpyry ke roropa kuamorepatosene. Morarame torëtyke pyra oritorýko Ritonöpo mana. Amaro xine exikehpyra roropa mana.

"Kure matose," katopöpyry Pauru a

¹⁰ Täkye ase ipunaka, Kuesäkö maro jexiryke. Kure mase äko ase eya onenehpohpyrykö poko. Tuhke nuno taropose oya xine repe, yrome seromaroro ypyno oexirykö enepöko ropa matose ya. Pake ypyno mexiatose. Yrome jakorehmasaromepyra mexiatose. Seromaroro onenehpohpyrykö ke jakorehmäko matose. Kure matose. ¹¹ Tuenikehse ypoko oexiryköke emynymäko ase, kara ase. Ynara zuaro toehse ywy, emero rokë toehse ahtao torëtyke pyra ase. Täkye ro ase tymökomoke pyra jahtao. ¹² Jetuarimary waro toehse ywy, tymökomoke pyra jahtao ipunaka. Tymökomoke toehse ywy roropa pitiko rokë pyra. Naeroro ynara waro toehse ywy, emero rokë toehse

jahtao, jetuarimaryhtao roropa, tākye rokē ase. Tuesa-
pare jahtao te, omise jahtao, tuhke tymōkomoke jah-
tao, tymōkomoke pyra jahtao roropa, tākye rokē ase.

¹³ Kokoro rokē tyjमितunuru ekarōko Kyrixtu ya.

Naeroro emero rokē jetuarimaryhtao poremāpyra ase,
yjamihtanopyryke Kyrixtu a, tyjमितunuru ke.

¹⁴ Piripopōkomo, kure matose. Toiro rokē pyra otin-
erūkō mekarootose ya, arypyra jahtao. ¹⁵ Pake jytoryh-
tao Masetonia poe amarokō rokē toenupunase ypoko.
Jezu omiry kurā ekaropitoryhtao ya wakorehmatose.

Toiro rokē pyra wakorehmatosene tymōkomoke jah-
tao, jetuarimaryhtao, enara. Imehnō tuenikaroro rokē
toh nexiase. ¹⁶ Toiro rokē pyra Tesaronika po jahtao
tineru menepoatosene ya tytineruke pyra jahtao.

¹⁷ Otinerūkō poko penetara ywy repe. Yrome Ritonōpo
nekarory apoiry se ase, oya xine, jakorehmatamitume,
otinerūkō tokarose exiryke oya xine ya. ¹⁸ Seromaroro
onenehpohpyrykō Epaporotitu a apoi rahkene,
porehme. Epo mana. Imotye roropa mana. Onekaroh-

pyrykō ya onekarohpyryme Ritonōpo a mana. Typox-
ine sã eya mana. Kure Ritonōpo a mana. Jamaro mana.
¹⁹ Morarame emero ise oehtohkō ekarōko roropa Ri-
tonōpo oya xine mana, emero nae toexiryke, tyamene
se pyra roropa toexiryke, Jezu Kyrixtu poetoryme
oexirykōke. ²⁰ Naeroro, "Kure mase Ritonōpo. Yna
zūme mase. Emero motye, imehxo mase," kakehpyra
sehtone, jūme, enara.

Pauru osekazumatopōpyry

²¹ Mame emero Jezu Kyrixtu poetory tomo a, "Kure
pāna matou?" kahtoko. Morararo Jezu poetory tō
ymarōkō, "Kure pāna matou?" āko oya xine mana.

²² Morararo emero Kyrixtu poetory tō tarōkō mā Seza
tapyītaōkō maro, "Kure pāna matou?" āko oya xine.

²³ Mame ynara āko ase Ritonōpo a imaro jotururuh-
tao opoko xine, "Kure rokē Piripopōkō tyriko," āko ase
Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. Enara.

KOROXI

Sero pape tymerose Pauru a äpuruhpyry tao tahtao Roma po. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Koroxipõkõ neneryme. Tynmerohpyryae toto amorepãko mana osenekunohpopyra toto ehtohme enekunohtokomo a. "Jezu kure repe. Yrome Ritonõpo mükuru nymyry pyra mana," kananõ zae pyra mã toto. Ritonõpome nymyry Jezu mana, ekarõko mana. Naeroro tomeseke sehtone enekunohtokõ omipona pyra kuehtokõme.

Pauru nymerohpyry Koroxipõkõ neneryme

1 Nymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Pauru. Ritonõpo nymenekahpyryme ase, Jezu Kyrixtu poko imehnõ amorepaneme. Taro Timoteu nase ymaro. Kuakorõkõme ynororo Jezu enetuputyryke eya.

² Ritonõpo poetoryme matose, Koroxipõkomo. Wekyryme matose, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Zae roropa matose, Kyrixtu omipona.

Kure rokẽ oriporykõ se ynanase Ritonõpo a, Kумыkomo a, ipoe torẽtyke pyra oehtokõme.

"Kure mase Papa kapuaono," kary poko Ritonõpo a

³ Ynara äko tarõkõ yna a opoko xine, "Koroxipõkõ Jezu Kyrixtu omipona mana yronymyryme. Ritonõpo poetory pyno roropa mã toto ipunaka," äko toto yna a.

⁴ Naeroro opoko xine yna otururuhtao Ritonõpo maro, "Kure mase Papa kapuaono," äko ynanase Jezu Kyrixtu Kuesõkõ zumy a. ⁵ Moinoro zae omi etapitotopõpyry poe ro oya xine Jezu Kyrixtu poko, imeiõpo Ritonõpo maro kuexirykõ poko metatose. Imaro oehtokõ mo-mohnõko matose. "Ymaro exiõko matose," katopõpyry Ritonõpo a onytyrõmara mana. Naeroro ipoetory pyno matose. Oesõkõme Jezu enetupuhnõko matose, enara. ⁶ Kure kyritorykõ Ritonõpo mana. Kure imehnõ riko roropa mana. Morara kary totase oya xine. Morara kary etaryke oya xine zae aehtoh waro matose. Imehnõ amorepãko matose emero pata to poro. Morarame õmirykõ etaryke tyya xine asã xine Ritonõpo enetupuhnõko mã toto. Kure Ritonõpo orirykõ enetupuhtoh sã oya xine enetupuhnõko mã toto. Kure toto riko Ritonõpo mana. Imaro toehtokõ mo-mohnõko roropa mã toto. ⁷ Eapura kynexine ämorepanekomo, kure Ritonõpo orirykõ poko. Mokyro pyno ynanase pitiko rokẽ pyra. Jezu Kyrixtu poetoryme nymyry ynororo. Zae ämorepatorõko mana Kyrixtu poko. Äkorehmatorõko roropa mana yna esahpyo.

⁸ Yna zuruase mokyro opoko xine, "Ritonõpo zuzenu poe imehnõ pyno mã toto yronymyryme," tykase ynororo opoko xine.

⁹ Naeroro mokyro omiry totase yna a exiryke oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo netaryme, "Koroxipõkõ akorehmako Papa typoko xine õsene-

tupuhtoh waro toto ehtohme. Zae ehtoh poko tuaro tyriko toto popyra ehtoh poko pyra toto ehtohme. Ouzenu a toto amorepapoko Papa," äko ase Ritonõpo a. ¹⁰ Mame Ritonõpo poe zae ehtoh waro awahtao xine aomipona exiõko matose. Ritonõpo zamaro matose exiõko. Kure rokẽ imehnõ riko roropa matose, pohto rokẽ pyra. Mame Ritonõpo warohxo exiõko matose.

¹¹ Ynara äko ynanase Ritonõpo a, "Papa kapuaono emero motye orẽpyra mase. Emero omiry motye õmiry kure mana. Naeroro Koroxipõkomo a ajamitunuru ekarõko mase jamihme toto ehtohme, penekehpyra roropa toto ehtohme opoko, tãkye toto ehtohme toetuarimarykohtao ro," äko ynanase.

¹² Saerehkane esẽme Ritonõpo mana. Zae exiketõ esẽme roropa mana. Ipoetory tõ roropa zae mana. Tynekarory kurã kurãkãko Ritonõpo mana ekarotohme typoetory tomo a. Moro eraximãko sytatose. Naeroro tãkye ehtoko. "Kure mase Papa," kahtoko. Tukurãkase matose Ritonõpo a tymaro oehtokõme, imehnõ Jezu poetory tõ maro, tuisame exikety Jezu tooehse ropa ahtao. ¹³ Tyrypyrykõ poko exiketõ esẽme joroko tamuru mana. Ipoetory tõ iirypyryme mana. Tyrypyhpyke sexiataose roropa. Joroko tamuru omipona sexiataose. Yrome kypnanopyatose ropa Ritonõpo, Tumükuru poetoryme kuehtokõme. Tumükuru pyno ipunaka Ritonõpo mana. ¹⁴ Eya tymyh-pokase ropa sã sytatose joroko tamuru poetoryme pyra kuehtokõme. Kyyrypyrykõ topehmase eya toorikyryke kymyakãkõme. Kyyrypyrykõ tykorokase eya mana zae kuehtokõme.

Jezu Kyrixtu ehtoh poko, inyrihpyry poko, enara

¹⁵ Ritonõpo osenepyra mana. Morara exiryke Tumükuru tonehpose eya sero nono pona zuaro kuehtokõme. Isã Imükuru mana ipunaka. Apitoryme tonuruse ynororo Ritonõpo mükurume. Eya emero tyripose Ritonõpo a. Tynyrytã motye kure ynororo Ritonõpo mükurume toexiryke. ¹⁶ Emero tyrise eya Tummy omi poe, kapuaõkõ tyrise eya, xixi, xirikuato tõkehko. Nonopõkõ roropa tyrise eya Tummy jamitunuru ke, senohne otyro tõkehko. Osenehnõ tyrise roropa eya, joroko tõ tuisary, ahno tuisary, pata esã roropa, kutuisarykõ roropa, kowenu tõ roropa, enara. Emero tyrise

eya Kyrixtu omipona ehtohme emero porehme.
¹⁷ Seropökö pyra ro ahtao Kyrixtu nae ro ehse. Morara exiryke Jezu poe toehse kehko. Jezu hnao kymarokö pyra exiry. Mame Jezu poe ro senohne enahpyra mana. ¹⁸ Kupuhpyryköme sä Jezu mana Kuesëköme exiryke. Zokome sä sytatose ipoetoryme kuahtao xine. Jezu poe isene toehse sytatose. Ritonöpo mükuru imehxo mana. Tösemäse ropa ynororo toorihxipo. Tösemäkapose ropa Ritonöpo a emero motye Jezu ehtohme. Morara exiryke toorihse kuahtao xine eşemänöko ropa sytatose kure Ritonöpo ritohme jüme. ¹⁹ Tamoreme Tumükuru poko Ritonöpo tösenetupuhse, "Umükuru tuisamehxo tyriko ase ysamo," tykase Ritonöpo tyra rokene. Naeroro oxisä mä toto, Ritonöpo nymyryme Imükuru exiryke. ²⁰ Ritonöpo zehno seropökö kynexine iirypyryme toehse toexiryköke. Toto zehno toehse Ritonöpo roropa. Naeroro yna tösenetupuhse Ritonöpo, "Umükuru emero kuräkatöme tyriko ase oxiekyryme sä toto ehtohme ymaro," tykase. Mame oxiehno pyra tyripose ropa toto eya tyehno pyra roropa, Jezu exixihmatopöpyry pokoino wewe pokona. Mame toto zehno pyra toehse Ritonöpo Jezu orihstopöpyryke, nonopökömo, kapuaökömo, enara.

²¹ Amarokö roropa Ritonöpo epeme pyra mexiatose. Ise pyra mexiatose ipunaka, oorypyrykö pokoino. Oorypyrykomo a rokë tuaro mexiatose roropa.

²² Yrome seromaroro Tumükuru orihtopöpyry pokoino ösenetupuhtokö tyrisenä sä tyrise ropa Ritonöpo a typyno oehtohköme, tymaro oehtohköme roropa, kure oehtohköme iirypyryme pyra, zae rokë oehtohköme, enara. ²³ Naeroro ämorepatopöpyrykö onurumekara ehtoko. Orëpyra ehtoko Kuesëkö Jezu enetuputyry poko oya xine. Penekehpyra ehtoko ipoko. Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpäkö omiry etaryh-tao oya xine. Ritonöpo maro oehtohkö momohnöko matose oesëköme tonetupuhse oya xine exiryke. Omi kurä etaryke oya xine menetuputyatose. Pake moro omi kurä poko kuamorepatosene. Seromaroro moro omi kurä poko imehnö amorepäko tuhkäkö mana emero pata tö poro.

Pauru erohtopöpyry Jezu poetory tö akorehmary poko

²⁴ Täkye ase jetuarimary poko äkorehmatohköme. Kyrixtu toetuarimase typoetory tö kuräkatohme tyra, kukuräkatohköme. Naeroro Kyrixtu akorehmäko sä ase jetuarimaryke ipoetory to kuräkary poko. ²⁵ Ritonöpo poe Jezu enetupuhnanö akorehmaneme ase. Eya tyrohmanohpose ywy äkorehmatohköme. "Jomiry kurä poko imehnö amorepako emero pata tö poro," tykase ya. ²⁶ Pake Ritonöpo osenetupuhtopöpyry waro pyra seropökö nexiase. Tuenikaroro rokë toh nexiase Ritonöpo ösenetupuhtopöpyry poko. Yrome seromaroro tösenetupuhtopöpyry tokarose rahkene tonetupuhnanomo a. ²⁷ Ynara tösenetupuhse Ritonöpo, "Juteutökarama awahtao xine ro Kyrixtu amaro xine mana. Morara exiryke imaro tuisame exiko matose," tykase. Moro poko onetapitopyra sexiataose aporo

tokare pyra exiryke. Seromaroro moro omi kurä ekarory se mana emero netaryme. ²⁸ Morara exiryke Kyrixtu poko oturukehpyra ynanase emero pata tö po. Morotökö amorepäko ynanase. "Tomeseke ehtoko Jezu enetuputyry poko ekurehpyra oehtohköme. Tokurehse awahtao xine apotoimo htaka ytöko matose," äko ynanase eya xine. Tuaro exiketö sä toto amorepäko ynanase Kyrixtu poko, ynara kary se yna exiryke Ritonöpo a, "Moxiä orëpyra mä toto Jezu pyno toexirykö poko, aomipona toexirykö poko, enara, Kyrixtu maro toehse toexiryköke," kary se ynanase Ritonöpo a. ²⁹ Naeroro erohnöko ase yronymyryme. Etuarimäko ase roropa repe. Yrome tyjमितunuru ekaröko Kyrixtu ya mana tömipona jehtohme. Emero motye orëpyra Kyrixtu omiry mana. Mame tyjमितunuru ekaroryke ya imehnö amorepäko ase.

2 Jerohtopöpyry poko oururukö se ase zuaro oehtohköme. Yronymyryme erokuase äkorehmatohköme, Raotiseapökö roropa akorehmatohme, imehnö roropa juaro pyra exiketö akorehmatohme roropa. ² Yronymyryme toerohse ywy toto jamihtanohtohme, Jezu omipona toto ehtohme. Imehnö Jezu poetory pyno toto ehtohme roropa. Itamurumehxo zae omi waro toto exiry se exiase orëpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko eya xine. Morara ahtao, "Otaräme enetupuhnöko ase," kara exiko mä toto. "Otaräme aomipona se pyra ase," kara roropa exiko mä toto. Mame Ritonöpo osenetupuhtopöpyry waro exiko mä toto, Kyrixtu nymyry waro exiko roropa mä toto. Ritonöpo namorepary emero pyra jarao kyra xine mana. ³ Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonöpo namorepatoh warohxo exiko sytatose. Tupimäkö waro exiko sytatose. Ritonöpo osenetupuhtoh enetupuhnöko sytatose, zae ehtoh enetupuhnöko sytatose, zae pyra ehtoh roropa enetupuhnöko sytatose.

⁴ Naeroro etatoko pahne, osenekunohpopyra ehtoko ajohpäkomo a. Otaräme imehnomo a mokaro omiry kure repe, yrome zae pyra mä toto. Ajohpe mä toto oenekunopyrykö se toexiryköke. ⁵ Amaro xine pyra ase taro, yrome opoko xine osenetupuhnöko ase. Täkye ase roropa opoko xine, orëpyra oexiryköke. Atakorehmäko matose orëpyrahxo Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Moro poko täkye kuhse ase.

Kyrixtu maro kuexirykö poko

⁶ Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya xine oesëköme. Naeroro onytyorömara ehtoko. Aomipona rokë ehtoko, oesëköme tonetupuhse oya xine exiryke. ⁷ Wewe tymise exikety sä ehtoko. Orëpyra Kyrixtu enetuputyryke oya xine orëpyra aomipona exiko matose. Itamurumehxo enetupuhtoko. Ämorepatopöpyrykö omipona ehtoko. Mame, "Kure mase Papa. Yna pyno mase ipunaka," kakehpyra ehtoko Ritonöpo a. ⁸ Tomeseke ehtoko typoetoryme oripopyra xine imehnö ehtohme. Otaräme okuhtoryko mä toto ahno namorepatopöpyry ke oenekunohtohköme repe. Kytamurukö omihpyry poko ämoreparykö se mä toto Ritonöpo se pyra aexityä omihpyry poko roropa repe.

Toiparo rokē āmorepatorŷko mā toto. Aomirykō omipona pyra ehtoko Kyrixtu poe pyra toto exiryke. ⁹ Ritonōpo Kyrixtu maro oxisā mā toto. Kyrixtu tonuruse ahnome kuamorepatohkōme Ritonōpo poko, aomiry poko, enara. Naeroro Kyrixtu eneryke kyxa xine Ritonōpo waro sytatose. ¹⁰ Amarakō roropa Kyrixtu omipona awahtao xine Ritonōpo jamitunuru nae matose. Emero motye tuisamehxo Kyrixtu mana. Tōmiry aronanō tuisary esēme mana, joroko tamuru ime exiry motye roropa mana.

¹¹ Naeroro Kyrixtu a tyjmitunuru tokarose oya xine oorypyrykō poko pyra oehthokōme, tonetupuhse oya xine exiryke. Tyrisenā sā oriatose opūkō sahkaryke pyra. Ōsenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise exiryke eya oorypyrykō jamitunuru tonahkapose eya rahkene. ¹² Tōpurihkase awahtao xine Kyrixtu omi poe ōsenetupuhtohkō xihpyry tonahkase, oorihtohkō samo. Pake oehthopōpyrykō tonēse sā mana aorihtyā ekepyry zonētopōpyry samo. Mame Kyrixtu ēsemākapory ropa sā Ritonōpo a moro sā ōsenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ropa Ritonōpo a. Tyrisenā sā matose Ritonōpo jamitunuru enetuputyryke oya xine. ¹³ Osemazuhme toorihse sā mexiatose. Ritonōpo poko pyra mexiatose ipunaka tyryrypyhyke oexirykōke, Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykōke roropa ju-teutōkaramē oexirykōke. Yrome seromaroro ōsenetupuhtohkō tyrisenā sā tyrise ropa Ritonōpo a. Tyrisenā sā matose. Kyryrypyrykō tykorokase ropa Ritonōpo a emero porehme. ¹⁴ Kuamoreme xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona exisaromepyra sextatose ipunaka. Kyryrypyrykō tymerose sā monexiano Ritonōpo nymeropohpyry maro. Yrome morohne topehmase Jezu a emero porehme toxixihmase ahtao wewe pokona kymyakākōme. Kyryrypyrykō tykorokase eya rahkene. ¹⁵ Morararo toorikyryke wewe pokona joroko tamuru jamitunuru tonahkapose eya, tyzehnotokō esē jamitunuru tonahkapose, tuisa tō jamitunuru roropa tonahkapose eya, enara. Jarao typoremākaposē toto eya imehnō neneryme. Mame tōmipona tyrise toto eya typoremākaposē toto tyxa exiryke emero neneryme.

¹⁶ Morara exiryke imehnō omiry se pyra ehtoko. Ynara karyhtao oya xine, “Mokarohne onōpyra ehtokote, senohne onēpyra ehtoko. Toitoinē ēmepyrayē erohpyra ehtoko kuropōme exiryke,” karyhtao. Morara kananō etary se pyra ehtoko. ¹⁷ Morohne poko sextatose Kyrixtu oehpyra ahtao ro. Yrome morohne ekuhtoh sā rokē kynexine imeīpo ehtoh poko enetupuhpotohme rokene. Seromaroro Kyrixtu tooehse exiryke morohne poko se pyra toehse sytatose. Kyrixtu omipona se rokē sytatose toehse. ¹⁸ Ajohpe exiketō omiry onetara ehtoko ynara karyhtao eya xine, “Popyra matose yna sā pyra oexirykōke,” karyhtao. Morara kananō onetara ehtoko. Ynara āko roropa mā toto otarāme oya xine, “Omotye xine ase. Ritonōpo poe osenetyase,” āko. “Tōsenepose Ritonōpo nenyokyhpyry ya. Inenyohtyā poetoryme rokē sytatose. Seahmatone toto,” āko roropa mā toto ajohpe rokene. Morara

kananō imehnō motye osekarōko toh mā repe, tuisamehxo osekarōko roropa toh mā repe. Ajohpe rokē mā toto. Tamoreme rokē osenetupuhnōko mā toto. ¹⁹ Yrome Kyrixtu Kuesēkō enetuputyry turumekase ropa eya xine azahkuru toexirykōke. Yrome kupuhpyrykōme sā Kyrixtu mana Kuesēkōme exiryke. Zokome sā sytatose ipoetoryme kuexirykōke. Kuokokō wātanohpōko Ritonōpo mana, kyzehpyrykō maro, kymitykō maro. Moro saaro kuokokō wātanohpory saaro kuakorehmatorŷko Ritonōpo mana orēpyra kuehtohkōme tōmipona, tyrisenā sā kuosenetupuhtohkō ehtohme roropa.

Kyrixtu maro kuosenetupuhtohkō tyrisenā samo

²⁰ Kyrixtu poe kuosenetupuhtohkō xihpyry tonahse mana aorihtyā samo. Tyjmitunuru tokarose roropa kyxa xine Ritonōpo a iiryryrymākō esē tō omiry poko penetara oehthokōme, joroko tamuru omipona exiketō omiry poko penetara roropa oehthokōme. Morara exiryke iiryryrymākō esē tō omiry poko penetara ehtoko. ²¹ Ynara karyhtao eya xine, “Senohne poko pyra ehtoko! Mokarohne onōpyra ehtoko. Morohne anapoipyra ehtoko,” karyhtao eya xine, toto omipona pyra ehtoko. ²² Morohne enahketyme mā kehko. Axītao rokē mā kehko emero porehme. Morohne ahno omiry rokē mana, ahno namorepatopōpyryme rokē roropa mana. ²³ “Tuarohxo mokaro,” āko imehnō mā repe. Yrome Ritonōpo nenyohyā ke Ritonōpo myakāmāko mā toto. “Kure mase,” kamexipōko mā toto imehnomo a Ritonōpo nenyohyamo a. Ynara āko roropa mā toto, “Ime pyra kuexirykōke oturusaromepyra sytatose Ritonōpo a. Inenyohtyamo a rokē soturutone,” āko mā toto ajoajohpe sā rokene. Mame tokokō ryhmāko roropa mā toto. Yrome typenetatohkō onytorōmara mā toto. Iiryryryme ro mā toto. Tyryrypyrykō rumekary waro pyra mā toto. (Yrome tyoro matose Kyrixtu maro oexirykōke.)

3 Tōsemākaposē ropa exiketō sā matose Kyrixtu omipona oexirykōke. Naeroro Ritonōpo nekarory poko openetatoko. Kyrixtu poko openetatoko. Tummy maro Kyrixtu typorohse mana, Tummy saaro tuisame toexiryke. ² Naeroro seropōkō penetatoh poko osenetupuhpyra ehtoko. Kyrixtu osenetupuhtoh sā osenetupuhtoko. ³ Ritonōpo maro Kyrixtu oxisā osenetupuhnōko mā toto. Seromaroro toto osenetupuhtoh saaro osenetupuhnōko matose Kyrixtu omipona oexirykōke. Moro jarao pyra onenetupuhpynomo a, tonēse sā eya xine mana. ⁴ Ōsenetupuhtohkō tyrisenā sā mana Kyrixtu omipona oexirykōke. Orihpŷme exīko matose Kyrixtu maro. Mame aepyry ropahātao, imaro matose oehnōko. Imaro tuisame exīko matose.

Oehthopōpyrykō tyrisenā samo

⁵ Naeroro oorypyrykō poko pyra ehtoko. Openetatohkō poko pyra ehtoko roropa aorihtyā samo. Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Atahmākara ehtoko

nohpo poko ehtoh poko. Imehnõ poko penetara ehtoko. Nohpo tomo, orutua kõ poko pyra ehtoko roropa. Iiryppyryme imehnõ riry se pyra ehtoko. Toto poremäkapory se pyra ehtoko. Omipona xine xihpyry toto onyripyra ehtoko. Oyamene se xine pyra ehtoko. Kyamene se kuexirykõ xihpyryme Ritonõpo a mana. Ritonõpo myakāmāko sã matose openetatohkõ ke oyamene se xine awahtao xine. ⁶ Naeroro tõmipona pyra exiketõ zehno exiko Ritonõpo mana. Toto wãnohnõko mana. ⁷ Amarokõ roropa osepeme mexiatose, iiryppyrymākõ maro. Morara awahtao xine mokaro penetatoh poko openetatose roropa.

⁸ Yrome seromaroro ooryppyrykõ irumekatoko. Imehnõ zehno pyra ehtoko. Imehnõ orutua maro oxipoko pyra ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko roropa. Imehnõ oneunohpyra ehtoko. Omi xihpyry poko pyra ehtoko ipunaka. ⁹ Kyrixtu tonetupuhse oya xine ahtao tyrisenã sã õsenetupuhtohkõ exiko ropo mana. Iiryppyryme oehpõpyrykõ turumekase oya xine. Naeroro imehnõ onenekunohpyra ehtoko. ¹⁰ Tyrisenã sã õsenetupuhtohkõ riko Ritonõpo mana aomipona awahtao xine. Tõsenetupuhtoh sã kuosenetupuhtohkõ riko Ritonõpo mana. Imeïpo toehtoh poko tuarohxo kyritoryko Ritonõpo mana tysã kuehtohkõme, tuaro roropa kuehtohkõme. ¹¹ Kuosenetupuhtohkõ tyrisenã sã toehse ahtao imehnõ eneryke kyya xine ynara kara sytatose, juteu tõ mokaro, kara sytatose. Juteutõkara mokaro, kara roropa sytatose. Te, mokaro isahkatyãme mã toto, kara sytatose. Onysahkapỹ mokaro, kara roropa sytatose. Atamorepahnõ mokaro, kara sytatose. Ituakyry mokaro, kara roropa sytatose. Te, imehnõ namoto tõ mokaro, kara sytatose. Tamoreme xine erohketõ mokaro, kara roropa sytatose. Kyrixtu omipona mã toto. Enetupuhnõko mã toto, ãko rokẽ sytatose imehnõ poko.

¹² Õsenetupuhtohkõ tukurākase Ritonõpo a tõmipona toehse oexirykõke. Opyno xine itamurume kynexine omenekatone roropa typoenõme oehthokõme. Ooryppyrykõ tykorokase mana. Naeroro imehnõ pyno ehtoko. Kure toto riry poko osenetupuhthoko. "Imehnõ motye ase kure," kara ehtoko. Typoenõ pyno nohpo ehtoh sã tomeseke ehtoko imehnõ maro. Penekehpyra ehtoko roropa imehnõ kure ehtoh eraximary poko oya xine. ¹³ Imehnõ akorehmatoko, zae toto ehtohme. Imehnõ rypyry ikorokapotoko Ritonõpo a. Osenetupuhpyra ehtoko popyra oritopõpyrykõ poko eya xine. Ooryppyrykõ korokatopõpyry sã Kuesëkõmo a toto rypyry ikorokapotoko roropa. ¹⁴ Morara awahtao xine zae matose. Morara awahtao xine imehnõ pyno ehtoko roropa. Toto pyno awahtao xine atapiakara matose, otumoxike pyra roropa matose. Kyrixtu poe osenetupuhnõko sytatose zae ehtoh poko. Naeroro atapiakara sytatose. ¹⁵ Kure rokẽ imehnõ tyritoko. Torëtyke pyra matose exiko Kyrixtu poe. Toahmase matose Ritonõpo a torëtyke pyra oehthokõme, oximaro oehthokõme toiro zoko samo. Naeroro, "Kure mase," kakehpyra ehtoko Ritonõpo a. ¹⁶ Kokoro rokẽ Kyrixtu omipona rokẽ ehtoko ipunaka. Ipoko osenetupuhtoko

okurohtao xine. Zae imehnõ amorepatoko Jezu Kyrixtu poko. Zae ehtoh poko ituarõtanohtopotoko toto. Oeremiatoko ipoko. "Emero motye tuisame mase Jezu," kary se awahtao xine, "Omorokẽ mase yna esëme Jezu," kary se roropa awahtao xine te, tãkye awahtao xine okurākatoopõpyrykõ poko, morohne poko oeremiatoko Ritonõpo netaryme. "Kure mase," kakehpyra ehtoko roropa okurohtao xine. ¹⁷ Emero rokẽ ahtao Kuesëkõ Jezu omipona ehtoko. Emero poko oturutoko imaro. Imehnõ maro õtururukohtao oturutoko Jezu netaryme samo. Typynanohse oexirykõke Jezu a, "Kure mase Ritonõpo," kahtoko Kumykõ Ritonõpo a.

Jezu poetory zae ehtoh poko imehnõ maro

¹⁸ Nohpo tomo, oniokõ omipona ehtoko. Jezu poetoryme oexirykõke zae matose oniokõ omipona awahtao xine.

¹⁹ Orutua komo opyxiäkõ pyno ehtoko. Tohne pyra ehtoko toto maro. Opore toto onurupyra ehtoko.

²⁰ Poetohti, Jezu poetoryme oexirykõke omykõ omipona ehtoko. Asakõ omipona ehtoko roropa. Morara awahtao xine Kuesëkõ zamaro matose.

²¹ Typoenõke exiketomo, opoenõkõ anaosanu-manohpopyra ehtoko ozehno xine pyra toto ehtohme, toto onyporemäkapopyra roropa oehthokõme.

²² Tosëke exiketomo, oesëkõ omipona ehtoko toto neneryme rokẽ pyra. Kure oekarotohkõme rokẽ pyra toto omipona ehtoko. Onekunohto pyra roropa ehtoko, Kyrixtu omipona se oexirykõke. ²³ Mame oerokurukõ zuno pyra ehtoko. Akime pyra ehtoko roropa. Seropõ poetoryme rokẽ pyra matose erohnõko. Kuesëkõ omi poe roropa matose erohnõko. ²⁴ Kyrixtu Kuesëkõme nymyry mana. Aomipona erohnõko sytatose. Kuesëkõ kuepehmatorỹko mana. Zae rokẽ kuahtao xine zae rokẽ kuepehmatorỹko mana.

²⁵ Yrome zae pyra toerohse kuahtao xine, moro sã kuepehmatorỹko roropa Ritonõpo mana, kyyryppyrykõ epehpyryme, zae Ritonõpo exiryke kypoko xine.

4 Typoetokamo, zae ehtoko opoetory tomo a. Kure rokẽ tyritoko toto. Tosëke roropa matose kapu ao. Moro poko wenikehpyra ehtoko.

Amorepatyã poko

² Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo a. Tuaro ehtoko õtururukohtao, "Kure mase," kakehpyra ehtoko Ritonõpo a. ³ Mame õtururukohtao Ritonõpo a, yna poko oturutoko, "Tupime pyra Pauru tõ otururu tyriko imehnõ amorepatohme õmiry poko, Kyrixtu orihpõpyry poko yna myakãme," kahtoko. Morohne poko imehnõ zururuke ya äpuruhpyry tao ase seromaroro. ⁴ Yrome zae ro ya mana Kyrixtu poko imehnõ amorepatyã ya. Naeroro ynara kahtoko, "Pauru tõ akorehmako Papa, kure imehnõ amorepatohme, õmiry enetupuhtohme eya xine," kahtoko Ritonõpo a.

⁵ Jezu poetory tõ kara maro awahtao xine tuaro ehtoko toto maro, penekehpyra toto ehtohme.

Ekurehpyra ehtoko. Etary se toto ahtao zuruko toto Jezu Kyrixtu poko. ⁶ Kure rokē oturutoko imehnō maro zuaro exiketō samo, oetarykō poko penekehpyra toto ehtohme. Mame kure imehnō ezukuru waro exīko matose ekaroporyhtao oya xine, Jezu poko onenepuhpynō ezukuru waro oehtohkōme roropa.

Aosekazumatopōpyry ropa poko

⁷ Yna akorōme Tikiku mana. Yzamaro mana itamurume. Ÿme erohnōko mana yna maro Kuesēkō poetoryme. Aytoryhtao oya xine ourutorŷko mana ypoko. ⁸ Morara exiryke mokyro arōpōko ase oya xine, ātākyematohkōme yna ehtoh poko oururukōke eya. ⁹ Imaro Onezimo ytōko roropa mana. Jezu poetoryme ynororo zae roropa ynororo yronomyryme. Yzamaro mana pitiko rokē pyra. Oekyrykōme mā ynororo. Oya xine toytose tahtao xine ourutorŷko mā toto, taro yna ehtoh poko, porehme.

¹⁰ Arixtaku taro mana, ymaro āpuruhpary tao. “Kure pana matou?” kary se ynororo oya xine. Maku roropa morararo. Maku Panape akonome mana. Otārāme ytōko roropa mana oenese xine. Ynymerohpyry ipoko mapoiatose. “Toytose oya xine ahtao eahmatoko atapyīkō taka aytotohme,” ase, ymeroase onenerykōme. ¹¹ Jozue roropa, “Kure pāna matou?” kary se oya xine mana. Jozue esety akorō Juxitu. Juteu tō mokaro oseruao ro erohnōko mā toto ymaro imehnō amorepary poko Jezu enetuputyry poko, tosēkōme Ritonōpo enetuputyry poko, enara. Jakorehmaryke eya xine tākye ase ipunaka.

¹² Eapura roropa, “Kure pāna matou?” kary se oya xine mana. Mokyro oekyrykōme roropa mana. Jezu Kyrixtu omipona exiketyme roropa mana. Oturukehpyra ynororo yronomyryme Ritonōpo a opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oehtohkōme. “Orēpyra Koroxipōkō tyriko Papa, tuarohxo toto ehtohme zae ehtoh poko. Ōmiry zae ehtoh waro tyriko toto. Ōmipona ipunaka tyriko toto roropa,” āko ynororo Ritonōpo a opoko xine. ¹³ Eapura erohtopōpyry ekarōko ase oya xine zuaro jexiryke. Yronomyryme toerohse ākorehmatohkōme, Raotiseapōkō akorehmatohme roropa, Ijeraporipōkō roropa. ¹⁴ Ruka roropa, “Kure pāna matou?” kary se nase oya xine, Temaxi roropa. Opi warōme roropa ynororo Ruka. Yna zamaro ynororo pitiko rokē pyra.

¹⁵ “Kure pāna matou?” kahtoko Jezu poetory tomo a Raotisea po. Morara kahtoko Nīpa a imarōkomo a roropa, Jezu poetory tomo a roropa ōximomyrykohtao itapyī tao. ¹⁶ Sero ynymerohpyry tonese oya xine ahtao arōpoko ropa Jezu poetory tō neneryme Raotisea pona. Morararo ynymerohpyry, Raotiseapōkō neneryme isekerematoko roropa taropose ahtao oya xine Raotiseapōkomo a. ¹⁷ Ynara kahtoko Akipu a, “Oerohtoh onurumekara exiko ōtyhkary ponāmero, Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyryme exiryke,” kahtoko.

¹⁸ Jemary ke nymyry sero merōko ase, kure pāna matou? Ywy ase Pauru. Wenikehpyra ehtoko āpuruhpary tao jehtoh poko.

Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a. Enara.

1 TESARONIKA

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Tesaronikapõkõ neneryme. Pitiko rokẽ pyra etu-arimãko toh kynexine tosẽkõme Jezu enetuputyryke tyya xine. Tynmerohpyryae Ritonõpo omipona exiketõ akorehmary se kynexine tãkye toto ehtohme Jezu maro toytorykõ poko. Jezu oepyry ropa poko toto amorepãko roropa kynexine ynororo.

1 Ynanymerohpyry moro onenerykõme. Taro ynanase ywy, Timoteu, Xira, enara. Ywy ase Pauru. Amarokõ Jezu poetoryme Tesaronika po. Ritonõpo poetoryme matose, Kumykõ poetoryme, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Kure rokẽ oriporykõ se ase Ritonõpo a, torẽtyke pyra oriporykõ se roropa ase eya.

Jezu enetupuhpõpyry Tesaronikapõkomo a

²“Kure mase Ritonõpo,” äko ynanase opoko xine. Oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo a. ³Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine imehnõ akorehmãko matose. Ritonõpo se oexirykõke, imehnõ pyno roropa oexirykõke erohnõko matose Jezu ekarory poko. Jezu oepyry ropa eraximaryke oya xine aomipona matose. Moro poko oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo Kumykõ netaryme. ⁴Ynara zuaro ynanase, Ritonõpo opyno xine mana. Tymenekase eya matose. Typoenõme tyrise eya matose. ⁵Jezu poko oururukohtao yna a yna omiry rokẽ kara nexiase. Yna tyjamihtanohse Kurã Zuzenu a, Jezu poko ourutohkõme. Ajohpe pyra ynanekarohpyry oya xine Jezu poko. Tone-tupuhse yna a roropa. Kure ynanexiase amaro xine. Zuaro matose. Tymõkomoke se pyra ynanexiase. Äko-rehmarykõ se rokẽ ynanexiase. ⁶Yna typoenohse oya xine, Kuesẽkõ roropa typoenohse. Tyryhmase iirypyrymãkomo a amarokõ repe. Yrome Ritonõpo omiry mapoiatose. Tãtãkyemase amarokomo Kurã Zuzenu poe. ⁷Moraramae zae oexirykõ tonese imepõpõkomo a, Jezu poetory tomo a Masetoniapõkomo a Kyrexiaipõkomo a, enara. ⁸Ynanekarohpyry Jezu poko tokamose ropa oya xine Masetoniapõkomo a, Kyrexiaipõkomo a, emero pata tõ punero. Oturũko toto Ritonõpo enetuputyry poko oya xine. “Mokaro Tesaronikapõkõ orẽpyra Ritonõpo enetupuhnõko mã toto,” äko toto opoko xine. Morara exiryke oturupyra ynanase opoko xine tuaro toto exiryke. ⁹Imehnõ pata poro ekãtõko toto yna ytotopõpyry poko oya xine. “Kure oseyã toto, Pauru tõ maro Tesaronikapõkomo. Ahno nyrihpyry turumekase toto a, ‘Ritõkõ mokaro,’ kary se pyra toexirykõke, Ritonõpo nymyry omipona toehtohkõme,” äko mã toto. “Toexiryro mokyro. Zae exikety roropa mokyro. ¹⁰Imũkuru oepyry ropa mo-

mohnõko roropa Tesaronikapõkõ mana,” äko. “Kapu ae oehnõko mana. Jezu mokyro õsemãkapohpyry ropa mokyro aorihxõpo. Kukurãkanekõme mã ynororo, kuãnohpyra xine Ritonõpo ehtohme, emero tyrypyhpykã wãnopryhtaõ,’ äko mã Tesaronikapõkomo,” äko mã toto opoko xine.

Pauru erohtopõpyry Tesaronika po

2 Wekry tomo, Ritonõpo omiry ekarose ynanytoase oya xine, ãmorepase xine. Ekurehpyra ynanexiase. Tuaro matose. ²Tutuarimapose yna repe, tyryhmase roropa Piripo po, ytopyry ro yna ahtao oya xine Tesaronika pona. Zuaro matose. Yrome amaro xine orẽpyra ynanexiase Ritonõpo poe. Zae rokẽ ynanoturuase Jezu Kyrixtu poko. Zehnotokõ zuno pyra ynanexiase. ³Zae Jezu poko kuuruatose, azahkuru pyra, iirypyryme pyra, imehnõ enekunopyry se pyra roropa ynanexiase. ⁴“Kure matose,” tykase Ritonõpo yna a. Morara exiryke zae rokẽ oturũko ynanase, aomipona. Tymenekase yna Ritonõpo a Tumũkuru poko imehnõ zurutohme. Ahno äkyemapory se hkopyra ynanase. Ritonõpo äkyemapory se rokẽ ynanase. Yna kurohtao enẽko mana. ⁵“Kure matose,” kara ynanexiase oya xine. Imehnõ mã, “Kure mase,” äko oenekunohkõme rokene. Mokaro sã pyra ynanexiase. Otinerũkõ apoitohme yna tinerũme, “Kure matose,” kapitopyra ynanexiase. Ritonõpo zuaro mana. ⁶Ãmorepatõ ynanase Ritonõpo poe, Kyrixtu nenyohyãme yna repe. Yrome yna poko, “Kure matose, tuisamehxo,” kamexipory se pyra ynanexiase oya xine. Imehnomo a roropa morara kamexipory se pyra ynanexiase. ⁷Yrome tomeseke opoko xine ynanexiase, nohpo ehtoh samo, tumũkuru pyno exiry samo. ⁸Ose xine yna exiryke, Ritonõpo nekarohpyry Jezu poko ekarory se ynanexiase oya xine. Yna etapary zuno pyra ynanexiase Jezu enetupuhpory se yna exiryke, opyno xine yna exiryke roropa. ⁹Wekry tomo, ýme ynanexiase yna erohtoh poko. Wenikehpyra ro hmatou yna erohtopõpyry poko serãtu ritopõpyry poko yna a. Saereme, koko ynanerokuase õkyryrykõ enahpyra ehtohme, Ritonõpo nekarohpyry Jezu Kyrixtu ãmoreparykohtao yna a.

¹⁰ Yna poko imehnõ tuarõtanohnanõme matose. Ritonõpo roropa imehnõ tuarõtanohneme yna poko mana. Kure rokẽ amaro xine ynanexiase, iirypyryme pyra. Onekunohtopyra ynanexiase amaro xine, Jezu poetory tõ maro. ¹¹ Tumũkuẽ tumũkuru zururu sã ourutorõko ynanexiase. ¹² Ajamihtatohkõme ynanoturuase amaro xine, Ritonõpo omipona oehtohkõme. Omuhpe pyra oehtohkõme roropa. "Ritonõpo omipona ipunaka ehtoko tãkye aehtohme opoko xine," ynanase oya xine. Ourukehpyra xine ynanexiasene. Oeahmanekõme Ritonõpo mana, imaro tuisame oehtohkõme.

¹³ Ritonõpo omiry totase ahtao oya xine yna omi poe, zae menetuputyatose. Ahno omiry rokẽ kara mekaratose. Ritonõpo omiry sero, mekaratose. "Kure mase Ritonõpo. Tesaronikapõkõ akorehmãko mase," äko ynanase. Ritonõpo omiry nymyry exiryke erohnõko Ritonõpo mana enetupuhnanõ kurohtao. Toto jamihtanohnõko mana tõmipona toto ehtohme. ¹⁴ Wekry tomo, Jezu poetory tomo a tyhtomarykõ toanahtose Jutea po, tyryhmase tahtao xine juteu tuisary tomo a. Mokaro sã matose toehse, tyhtomase oexirykõke oekyrykomo a. ¹⁵ Mokaro a Jezu Kuesëkõ toxixihmapose wewe pokona, aorihtohme. Urutõkõ Ritonõpo poe totapase toto a. Yna taropose roropa eya xine, zehnotokõme toexirykõke. Ritonõpo zamaro pyra toto. ¹⁶ Yna akorekehkãko toto, juteutõkara maro yna otururuhtao Jezu poko toto kurãkapory se pyra mã toto Jezu a. Morara exiryke toto rypyry emãnõko. Tomãse rahkene. Seromaroro Ritonõpo toto zehno rahkene, toto wãnohnõko mana.

Tesaronikapõkõ enery se ropa Pauru

¹⁷ Wekry tomo, omuhpe ynanase opoko xine, okynahxo oenepyra xine yna exiryke. Yrome awaro xine ro ynanase. Oenerykõ se ynanypenekehno. ¹⁸ Tuhke rokẽ yna ytory se ynanexiase oenese xine repe. Ywy roro, Pauru, jyty se exiase repe. Yrome yna akorekehkase joroko tamuru yna ytohtome monexiano. ¹⁹ Mãpyra Jezu oepyry ropahtao, opoko xine tãkye exiko ynanase Jezu onenetupuhkehpyra oexirykõke. Ynara äko Jezu yna a, "Kure matose ya. Zae Tesaronikapõkõ mamorepatose," äko. Morara kary etaryke yna a tãkye kuhse exiko ynanase. ²⁰ Jezu enetuputyryke oya xine tãkye ynanase ynanamorepatyãme oexirykõke. "Kure matose. Zae toto tamorepase oya xine exiryke," äko Ritonõpo yna a Jezu omipona oexirykõke.

3 Morarame tomuhtapãse yna exiryke ynara tõsenetupuhse ywy, otarãme taro ase Atena po, toiroro, ² kuakorõkõ rokẽ Timoteu aropotohme oya xine, ajamihtanohtohkõme tõmiry ke. Ritonõpo omi poe erohketyme ynororo. Jezu poko urutõme roropa ynororo. Jezu enetuputyryke poko tõturuse ynororo oya xine, orëpyrahxo Jezu enetupuhtohme oya xine, ³ poremãpyra oehtohkõme imehno a oryhmartykõhtao. Zuarõ matose tyryhmase awahtao xine otu- arimaporykõ waro Ritonõpo mana. Äkorehmatorõko roropa mana orëpyrahxo oehtohkõme. ⁴ Amaro xine

ro yna ahtao kuuruatose. Kyyryhmatorõko toh mana, etuarimãko sytatose, ynanase. Mame tuaro matose. Moro saaro toehse ynekarohpyryae ro. ⁵ Morara exiryke Timoteu aropoase okynahxo oenepyra xine jexiryke. Jezu enetuputyryke waro oexirykõ se jexiryke aropoase Timoteu. "Otarãme tukuhse toto joroko tamuru a. Otarãme toto amorepatopõpyry yna a tuenikehkapose joroko tamuru a," ase opoko xine.

⁶ Seromaroro Timoteu noepyase ropa oenexiõpo xine. Turuse eya ywy opoko xine, "Orëpyra toto Jezu enetuputyryke poko. Imehnõ pyno toehse toto. Wenikehpyra toto kypoko. Omuhpe roropa toto kypoko kysaaro," tykase Timoteu ya. ⁷ Morara kary etaryke yna a torëtyke pyra toehse yna. Etuarimãko ro yna repe. Yrome tãkye ynanase, Jezu enetuputyryke oya xine. ⁸ Tãkye kuhse ynanase orëpyra Kuesëkõ omipona awahtao xine. ⁹ "Kure mase," kary se rokẽ ynanase Ritonõpo a tãkye ipunaka opoko xine yna exiryke. ¹⁰ Oturukehpyra ynanase Ritonõpo a oenerykõ se yna exiryke. "Papa yna aropoko Tesaronikapõkõmo a, toto amorepary se ropa yna exiryke. Zuarõ pyra toto ahtao zurõko ynanase orëpyra õmiry enetupuhtohme eya xine," äko ynanase.

¹¹ "Papa kapuaono, yna aropoko morotona, Tesaronikapõkõ enetohme yna a," äko ynanase Ritonõpo a, Jezu zummy a. Kuesëkõmo a roropa morara äko ynanase. ¹² "Opoetory tõ pyno mã Tesaronikapõkõmo. Imehnõ pyno roropa mã toto. Toto akorehmako Papa, itamurumehxo opoetory to pyno toto ehtohme, imehnõ pyno roropa toto ehtohme ipunaka, toto pyno yna ehtoh samo," äko ynanase Ritonõpo a. ¹³ Morara äko ynanase Ritonõpo a, ajamihtanohtohkõme, aomipona oehtohkõme, tyrypyhpyke pyra roropa oehtohkõme. "Iirypyryme ro mose nase," kara opoko xine imehnõ ehtohme Kumykõ õpatata toehse kuah- tao xine, Kuesëkõ Jezu oepyry ropahtao typoetory tõ maro.

Ritonõpo zamaro kuexirykõ poko

4 Wekry tomo, tuhke rokẽ morara ynanasene oya xine, "Ritonõpo omipona ehtoko, Kuesëkõ Jezu poetoryme oexirykõke," ynanasene oya xine. Ritonõpo zamaro matose aomipona oexirykõke. Seromaroro yronymyrmehxo Kuesëkõ omipona ehtoko. ² Yna a amorepatopõpyrykõ waro matose. Kuesëkõ Jezu omi poe kuamorepatose. ³ Ritonõpo kure oexirykõ se tyrypyhpyke pyra. Orutua komo, nohpo tõ poko pyra ehtoko. Opyxiãkõ maro rokẽ ehtoko. Nohpo tõ roropa orutua kõ poko pyra ehtoko. Oniokõ maro rokẽ ehtoko, enara. ⁴ Nuasemãkomo etatoko pahne, Jezu poetoryme oexirykõke typye awahtao xine kure rokẽ opyxiãkõ tyritoko. Ritonõpo waro pyra exiketõ sã pyra ehtoko. ⁵ Nae nohpo poko exiketõ nohpo tõ os- anumãko rokene ise ehxiõpo. Naeroro mokaro sã pyra ehtoko. Nohpo maro opytary se awahtao xine onymenekahpyrykõ pyno nymyry ehtoko, kure rokẽ oehtohkõme imaro Ritonõpo neneryme, kure roropa oehtohkõme imehnõ neneryme. ⁶ Jezu poetoryme

oexirykōke, osenekunohpyra ehtoko. Imehnō pyxiä poko pyra ehtoko. Morara kuuruatose pake, "Tome-seke ehtoko. Ritonōpo awānohtorŷko mana imehnō nohpo tō poko awahtao xine," ynanakene oya xine. ⁷ Kymarokō toahmase Ritonōpo a tyrypyhpyke pyra kuehtohkōme, Jezu sã kure kuehtohkōme. ⁸ Yna a āmorepatopōpyrykō rumekaryhtao oya xine ahno rokē kara rumekāko matose. Ritonōpo rumekāko ro-ropa matose, Tuzenu kurã ekarone rumekāko.

⁹ Imehnō Jezu poetory tō pyno matose Ritonōpo a āmorepatopōpyrykō omipona. Morara exiryke os-epyno oexirykō poko pape onymerozomopyra ase. ¹⁰ Emero Jezu poetory tō pyno matose Masetoniapōkomo. Yrome ynara kary se ynanase oya xine, itamurumehxo toto pyno ehtoko, ipyno xine nymyry oehthokōme. ¹¹ Imehnō apoapoiry poko penetara ehtoko. Imehnō erokuru poko pyra ehtoko. Oerokurukō poko rokē ehtoko etuarimara oehthokōme. Morara ynanakē pake. ¹² Kure oerokurukohtao ouno xine Jezu poetory tō kara exiko mana. Imehnō nykyryry poko penetara exiko roropa matose, nae oexirykōke.

Kuesēkō oehnōko ropa mana

¹³ Wekyry tomo, tuaro oexirykō se ynanase Jezu poetory orikyry poko, atasamara oehthokōme toto orikyryhtao. Jezu poetory tō kara emynymāko itamurume tyekyry tō orikyryhtao Jezu maro toto exiry onenutupuhpyra toexirykōke. Mokaro sã oexirykō se pyra ase. ¹⁴ Ynara enetupuhnōko sytatose, Jezu towōse ropa toorihxīpo. Naeroro typoetory ekepyã ēsemākāko ropa Ritonōpo mana. Toto enehpōko ropa mana Jezu maro, Jezu tonetupuhse eya xine exiryke.

¹⁵ Kuesēkō omi poe ynara kary se ynanase oya xine, orihpyra ro kuahtao xine, Kuesēkō oepiryhtao, Jezu poetory ekepyã onuapōkara sytatose. Imaro xine onuhnōko sytatose. ¹⁶ Ritonōpo nenyokyhpyry imehxo exikety omitāko mā opore. Ritonōpo rue etōko mana. Mame Kuesēkō yhtōko kapu ae. Aorihyã emero Kyrixtu enetupuhnanō ēsemānōko ropa toh mana. ¹⁷ Mame imaro xine onuhnōko sytatose orihpyra exiketō maro, akuru htaka Kuesēkō eporyse. Imaro exikehpyra sytatose. ¹⁸ Moro waro oexirykōke atākyematoko Jezu poetory to orikyry poko.

Tuaro sehtone Jezu oepiry ropa symomohtone

5 Wekyry tomo, Jezu oepiry ropa waro matose. Yrome aepiry ropa poko imerōko ase wenikehpyra oehthokōme, tuarohxo roropa oehthokōme. ² Omato oepiry sã, Kuesēkō oepiry mana. Tokare pyra oehnōko mana. ³ Ynara karyhtao eya xine, "Emero kure sytatose," āko toh mā repe, tuaro pyra toexirykōke. Yrome axī toto etuarimatoh oehnōko mana. Atarypōko mā toto, nohpo oxietūtopitory samo. Toepatohkō zupīko mā toh repe. ⁴ Wekyry tomo, mokaro sã pyra matose tuaro oexirykōke. Oserehpyra matose, omato oepiry sã pyra Jezu oepiry oya xine

mana, ⁵ ipoetoryme oexirykōke. Tuaro matose. Tyrypyhpyke exiketō sã pyra sytatose. ⁶ Morara exiryke tuenikaroro nyhketō sã pyra sehtone. Tuaro sehtone. Jezu oepiry symomohtone. Etŷpyra sehtone, enara. ⁷ Koko nyhnōko toto emero porehme. Koko etŷnōko roropa toto. ⁸ Yrome Ritonōpo poetoryme kuexirykōke tuaro sehtone. Etŷpyra roropa sehtone. Soutatu tomo a pake tupuropuru apuru tyrise. Tupuhpyry apuru roropa tyrise omōpyra pyrou ehtohme. Yrome kymarokō tyoro. Jezu enetupuhnōko sytatose Kuesēkōme. Ritonōpo pyno sytatose, imehnō pyno roropa sytatose. Jezu a kypynanopyrykō eraximāko sytatose apoto konōto htaka omōpyra kuehtohkōme. ⁹ Kymarokō tymenekase Ritonōpo a kyzehno xine pyra ehtohme. Kypynohtohkōme tymenekase sytatose Kuesēkō Jezu Kyrixtu a, toorihse ¹⁰ exiryke kymyakākōme, imaro kuehtohkōme, orihpynomo, aorihyamo, enara ehtohme. ¹¹ Morara exiryke oxijamihanohtoko. Atakorehmatoko kurehxo Ritonōpo omiry enetupuhtohme. Morara awahtao xine moro saaro atakorehmāko matose.

Pauru nurutopōpyry etyhporyme

¹² Wekyry tomo, ynara kakehpyra oya xine ynanase, Ritonōpo omiry poko āmorepanekō zuno ehtoko, Ritonōpo nymenekatyāme toto exiryke. Tymenekase Ritonōpo a oesēkōme toto ehtohme. Tymenekase roropa toto tōmiry poko āmorepanekōme. ¹³ Toto zunōpo rokē pyra ehtoko. Ipyno xine roropa ehtoko, toto erokuru pokoino ākorehmarykō poko. Kure rokē ehtoko, oseosezuhpyra, āko ynanase oya xine.

¹⁴ Wekyry tomo, ynara āko roropa ynanase oya xine. Akīme exiketō akinuru irumekapotoko. Iporemātyã ijamihtanohpotoko ropa. Ihxipŷke exiketō imehnō zururu poko Jezu enetuputyry poko tyra xine akorehmatoko imehnō zurutohme. Imehnō maro kure ehtoko, sekerereme. ¹⁵ Popyra imehnō oya ahtao, onemetakāmara ehtoko. Kokoro rokē kure ehtoko oseya. Kokoro rokē kure imehnō tyritoko roropa.

¹⁶ Atākyematoko kokoro rokene. ¹⁷ Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo netaryme. ¹⁸ "Kure mase Ritonōpo," kahtoko eya. Emero popyra ahtao, morara kahtoko ro eya. "Kure mase," kakehpyra rokē ehtoko. Morara kary etary se Ritonōpo oya xine mana, Kyrixtu Jezu poetoryme oexirykōke.

¹⁹ Tomeseke ehtoko Ritonōpo zuzenu anakorekhkara oehthokōme. ²⁰ Ritonōpo poe urutōkō omihpyry oseunohtou. ²¹ Urutōkō nekarohpyry ikuh-toko zuaro oehthokōme. Kurã rokē imenekatoko aomipona oehthokōme. ²² Oorypyrykō irumekatoko porehme, iirypyryme pyra oehthokōme.

²³ Ynara āko ynanase Ritonōpo a opoko xine, "Papa kapuaono, torētyke pyra yna rine mase. Onukurākatyã Tesaronikapōkō ewomako toto, ipunaka, zokokomo, zuzenukomo, aomirykomo, enara. Ipynohko toto iirypyryme pyra toto ehtohme, ehxiropyra toto ehtohme yna esē Jezu Kyrixtu oepiry ropahao," āko ynanase Ritonōpo a. ²⁴ Kure mā mokyro Kueah-

manekomomo. Tõmipona kuehtohkõme kueahmatose. Tamoreme typoetoryme kyritorýko mana. Zae mokyro mana. Tõmihpyry anamonohpyra mana.

²⁵ Wekry tomo, oturutoko Ritonõpo a yna poko.

²⁶ Jezu poetory tõ zuruko. "Pauru ose xine ro mana ipunaka," kahtoko eya xine.

²⁷ Ynara ãko ase oya xine Kuesëkõ omi poe, sero ynimerohpyry isekerematoko imoihmãkõ netaryme Jezu poetory tõ netaryme, ãko ase.

²⁸ "Papa kapuaono, kure rokë Tesaronikapõkõ tyriko," ãko ase Jezu Kyrixtu Kuesëkomo a opoko xine. Enara.

2 TESARONIKA

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme.

Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Tesaronikapõkõ neneryme. Pitiko rokë pyra etu-
arimãko toh kynexine tosëkõme Jezu enetuputyryke tyya xine.

Tynmerohpyryae Ritonõpo omipona exiketõ akorehmary se kynexine täkye toto ehtohme Jezu maro toytorykõ
poko. "Oesëkõme Jezu enetuputyry poko oya xine onurumekara ehtoko," äko eya xine mana. Jezu oepyyry ropa
poko kapu ae sero nonopõkõ apiakatohme, amorepãko roropa mana.

1 Ynanymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase
Pauru. Xira te, Timoteu roropa, enara ymaro
mana taro.

Amarokõ Jezu poetoryme Tesaronika po. Ritonõpo
poetoryme matose, Kumykõ poetoryme Kuesëkõ Jezu
Kyrixtu enetupuhnanõme oexirykõke.

² "Papa, kure rokë Tesaronikapõkõ tyripoko. Torëtyke
pyra roropa tyripoko toto," äko ynanase Ritonõpo a,
Kumykomo a, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu a roropa.

**Sero nonopõkõ apiakary poko Kuesëkõ oepyyry ropah-
tao**

³ Wekyry tomo, ynara kakehpyra ynanase Ritonõpo a
opoko xine, "Kure mase Ritonõpo," kakehpyra
ynanase. Täkye yna exiryke opoko xine. Morara äko
ynanase, Jezu enetuputyry emamyryke okurohtao
xine. Imehnõ pyno exiko matose ipunaka. ⁴ Morara
exiryke opoko xine kure oturüko ynanase Jezu poetory
oximõmäkõ netaryme, toanahtose itamurume oya
xine exiryke ohtomarykohtao. Yrome onenetupuhkeh-
pyra matose. Oryhmatorÿko pohnõ mã repe. Yrome
eanahtõko rokë matose.

⁵ Omenekatorÿko Ritonõpo mana tuisame oe-
htohkõme imaro. Aomipona oexirykõke ohtomatorÿko
imehnõ mana. Yrome eanahtõko matose. Õseanahto-
topõpyrykõ waro imehnõ ahtao, zae Ritonõpo exiry
enetupuhnõko mã toto, kuapiakarykõ poko eya. ⁶ Zae
Ritonõpo exiryke ohtomahpõkõ htomãko roropa
mana, ohtomatamitukõme. ⁷ Ohtomakehpotorÿko
ropa mana toanahtose oya xine exiryke. Yna roropa
htomakehpõko mana. Morara tyriko mana Kuesëkõ
Jezu oepyyry ropahntao kapu ae tynamoto kapuaõkõ
jamihmãkõ maro. Apoto konõto tororokane maro
oehnõko mana ⁸ Ritonõpo waro pyra exiketõ wãnoh-
potohme. Aomipona pyra exiketõ roropa wãnohpõko
mana, ynanekarohpyry Kuesëkõ Jezu poko totase eya
xine exiryke. Yrome onenetupuhpyra toto exiryke toto
wãnohpõko Ritonõpo mana. ⁹ Toto rypyry emetakãme
toto pahntõko mana apoto konõto htaka. Etuarimakeh-
pyra mã toto jüme. Kuesëkõ esaka ytopyyra toto jüme.
Yrome, "Kure Jezu mana," kakehpyra ipoetory tõ mana
eya. Yrome mokaro onenesaromepyra exiko mã toto

jüme. ¹⁰ Jezu tooehse ropa ahtao tosëkõ eahmãko ipo-
etory tõ mana. "Imehxo mase," äko toto, Jezu ene-
tupuhnanomo, Kuesëkõ kurã eneryke tyya xine,
ynanekarohpyry tonetupuhse eya xine exiryke.

¹¹ Morara exiryke oturukehpyra ynanase opoko xine
Ritonõpo netaryme, "Papa, Tesaronikapõkõ kure
toexirykõ se mana. Akorehmako toto omükuru nymyry
sã toto ehtohme, oya toahmase toto exiryke
opoenõme toto ehtohme. Jezu enetupuhnõko toto.
Ijamihtanohko toto ýme toto ehtohme õmipona. Ako-
rehmako toto imehnõ akorehmatohme roropa Jezu
enetuputyry poko," äko ynanase. ¹² Morara awahtao
xine imehnõ ynara äko, "Kure imehxo Jezu nase," äko
toto oenerykõke. Jezu roropa ynara äko kyya xine,
"Kure matose," äko. Toipe Jezu kure rokë typoetory tõ
riko mana. Isaaro roropa Ritonõpo mana.

Popyyra exikety poko

2 Wekyry tomo, oururukõ se ynanase Kuesëkõ Jezu
Kyrixtu oepyyry ropa poko, imaro oximõme kuyto-
rykõ poko roropa. ² Oty katox axi osenekunohpõko
matou? Osenekunohpopyra ehtoko, "Jezu tooehse
ropa, pake," karyhtao imehnomo a. Emynyhmara ro-
ropa ehtoko. Otarãme morara äko amorepatõ mã repe
ajohpe rokene. Otarãme, "Morara tykase Pauru
nymerohpyry," äko imepÿ repe. Yrome morara kapi-
topyyra ase. Ajohpãkõ omiry rokë moro. ³ Tomeseke
ehtoko oenekunohpyra xine imehnõ ehtohme. Tuarõ
ehtoko. Ritonõpo zehnotokõ osemazuhme oehnõko
mana. Iirypyrymä pohto rokë kara oehnõko mana. Ri-
tonõpo nemary mokyro apoto konõto htaka. Ipy-
nanohsaromepyra imehnõ mana, jüme. Mokaro
tooehse ahtao rokë Jezu oehnõko ropa mana.

⁴ Pyaximehxo osekarõko mokyro mana. "Ritõ kõ motye
ase, oesëkõ motye," äko mã ynororo, "Imehxo mase,"
katohme imehnomo a repe typoko. Porohnõko mana
Ritonõpo tapÿ tao. "Ritonõpome ase," äko kahpyry mã
repe imehnõ enekunohtohme rokene.

⁵ Moro poko oturuase oya xine amaro xine ro jahtao.
Tuenikehse matou ynekarohpyry poko oya xine?

⁶ Seromaroro mokyro oehpopyra exikety nae. Zuaro
matose. Yrome toehtohpo toehse ahtao mokyro

oehnōko mana iirypyrymā pohto rokē kara. ⁷ Mokyro Ritonōpo omipona pyra imehnō ripone. Imehnō enekunopyry poko erohnōko mana seromaroro, omatome. Yrome imepŷ mokyro akorekehkāko mana, onekunohto akorekehkāko toytotoh pona ro.

⁸ Morarame mokyro iirypyrymanōpo pohto rokē kara osenepōko mana. Mame mokyro etapāko Kuesēkō mana. Pū katoh ke rokē mokaro enahkāko mana orēpyra tooepyryke. ⁹ Mokyro iirypyrymanōpo joroko tamuru omi poe erohkety. Ijमितunuru joroko tamuru poe. Orēpyra ikyrŷko mana imehnō enuruhkapotohme, onekunohto ehtohme rokene. ¹⁰ Tyrypyry ke toto enekunohnōko itamurume tymaro apoto konōto htaka toto ytotohme. Jezu omiry anapoipyra mā toto, ise pyra toexirykōke. Morara exiryke toto onypynanohpyra ekurehnōko mana. ¹¹ Morara exiryke ynara āko Ritonōpo, “Ah nosenekunohno toto,” āko Ritonōpo toto poko, ajohpākō omipona toto ehtohme. ¹² Morarame toto ryppyry emetakāmāko Ritonōpo mana tōmiry onenetupuhpyra toto exiryke, tyrypyrykō poko rokē tākye toto exiryke.

Tymenekase matose okurākatohkōme

¹³ Wekry tomo, Kuesēkō opyno xine mana. Ritonōpo nymenekatyāme matose moiroro, opynohtohkōme, okurākatohkōme roropa Tuzenu a, aomiry enetuputyryhtao oya xine. Morara exiryke, “Kure mase Ritonōpo,” kary se ynanase kokoro rokene opoko xine.

¹⁴ Ritonōpo oeahmatose, Jezu poko yna a āmoreparyohtao. Oeahmatose tymaro oehtohkōme, “Kuesēkō Jezu Kyrixtu imehxo mana,” karyhtao ipoetory tomo a. ¹⁵ Toahmase oexirykōke porempāpyra ehtoko. Wekry tomo, yna a āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Yna a ourutopōpyrykō omipona ehtoko, ynanymerohpyry onenerykō omipona ehtoko roropa, enara.

¹⁶ Ynara āko ynanase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a Kumykō Ritonōpo a roropa, “Papa, yna pyno mexiase. Yna pyno oexiryke yna eano tyjamihtanohpose oya porempāpyra jūme yna ehtohme. Oeopyry ropa momohnōko ynanase. ¹⁷ Tesaronikapōkō eanokō ijamihtanohko porempāpyra toto ehtohme imehnō akorehmatohme toto a, kure imehnō zurutohme roropa, enara,” āko ynanase.

Oturutoko Ritonōpo a yna akorehmatohme eya

3 Wekry tomo, ynara kary se ropa ynanase oya xine. Oturutoko Ritonōpo a, “Papa, Pauru tō akorehmako ōmiry ekarory poko eya xine, ekurehpyra ōmiry otuotuhponāmatohme, Jezu poetoryme imehnō ehtohme ōmiry apoiryhtao tyya xine, Tesaronikapōkō sã toto ehtohme ōmiry tapoise ahtao eya xine,” kahrtoko. ² Oturutoko Ritonōpo a yna pynohtohme tapoise yna ahtao pohno mo a, iirypyrymākomo a, tuhke Jezu onenetupuhpynō nae exiryke.

³ Yrome Kuesēkō kurumekara xine mana. Ajamih-tanohtorŷko mana, oewomatorŷko joroko tamuru omipona pyra oehtohkōme. ⁴ Tākye ynanase awaro xine yna exiryke. Yna omipona exikehpyra matose, Jezu poetoryme oexirykōke.

⁵ Ynara āko ynanase Kuesēkomo a, “Papa kapuaono, Tesaronikapōkō amorepako ose ipunaka toto ehtohme. Akorehmako toto tyhtomarykō eanahtotohme, Kyrixtu a tyhtomary eanahtotopōpyry samo,” āko ynanase.

Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene

⁶ Wekry tomo, Kuesēkō Jezu Kyrixtu omi poe ynara āko ynanase oya xine, akīme exiketō maro osepepe pyra ehtoko, ynanamorepatopōpyry omipona pyra toto ahtao. ⁷ Akīme pyra ynanexiasene amaro xine yna ahtao. Zuario matose. Yna ehtopōpyry sã ehtoko, akīme pyra. ⁸ Imehnō zuru poko pyra ynanexiase. Topehmase yna a ahtao rokē ynanenapyase. Ynanerokuase, ynanetuarimase koko, saereme, enara, anapyrykō onenahpyra yna ehtohme. ⁹ Topehke pyra yna otukuru amaro xine kure repe, āmorepanekōme yna exiryke. Yrome yna kure exiry enepotohme oya xine topehke rokē ynanotukuasene amaro xine, ŷme oehtohkōme roropa. ¹⁰ Amaro xine yna ahtao ynara ynanase oya xine, toerokuru se pyra exikety anaotuhmanohpopyra ehtoko, onyko hmara roropa ehtoko, ynanase.

¹¹ Ynara kary totase yna a exiryke, “Akīme exiketō nae Tesaronikapōkō maro. Erohpyra toto ipunaka, imehnō tapyī to takuroko rokē ytoytōko toto, yrypo poko rokē oturuse.” ¹² Mokaro zurūko ynanase Kuesēkō Jezu Kyrixtu omi poe, “Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene, tŷkyryneke oehtohkōme, ōtuhtohkōme,” āko ynanase.

¹³ Wekry tomo, penekehpyra ehtoko imehnō akorehmaly poko. ¹⁴ Yna omipona pyra exikety nae ahtao, sero ynanymerohpyry omipona pyra ahtao, mokaro maro pyra ehtoko, toto hxiropotohme. Otarāme yna omipona exiko ropa toh mana. ¹⁵ “Zehnotokō mokaro,” kara ehtoko toto poko. Oekyrykōme mokaro tyritoko akorehmatohme oya xine yna omipona toto ehtohme ropa.

Pauru nurutopōpyry etyhpory

¹⁶ Ynara āko ynanase Kuesēkomo a, “Torētyke pyra yna rine mase. Tesaronikapōkō torētyke pyra tyriko toto, kokoro rokene. Toto maro exiko,” āko ynanase.

¹⁷ Ywy ase Pauru. Jesety moro tymerose ya jemary ke rokene. Moro enetupuhtoko ynanymerohpyry. Morara rokē pape aropōko ase onenerykōme.

¹⁸ Ynara āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a opoko xine, “Papa, kure rokē Tesaronikapōkō tyriko,” āko ase. Enara rokene.

1 TIMOTEU

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Timoteu neneryme. Pauru maro toytose Timoteu tuhke pata tõ poro. Imeïpo Jezu poetory amorepaneme toehse ynororo Epezu po. Tynmerohpyryae Timoteu zurũko mana enekunohtohkõ poko. "Azahkuru imehnõ amorepananõ ahtao amorepakehpoko toto imehnõ onenekunohpyra toto ehtohme. Zae exiketõ rokẽ imenekako imehnõ amorepananõme," äko Pauru. "Yronymyryme erohko roropa Ritonõpo nyrohmanohpohpyry ritohme emero porehme," äko roropa mana.

1 Ynymerohpyry moro oneneryme Timoteu. Umũkurume mase Jezu omipona oexiryke. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry. Imehnõ amorepase tonyohse ywy Ritonõpo a Kukurãkaneko-mo a roropa, Jezu Kyrixtu a. Aepyry ropa momohnõko sytatose.
² "Kure rokẽ Timoteu tyriko. Ipyno exiko. Torẽtyke pyra tyriko roropa, ajohpãme samo," äko ase Ritonõpo a, Kumykomo a. Morara äko ase Jezu Kyrixtu a roropa, Kuesẽkomo a.

Tomeseke exiko ajohpãkõ omipona pyra oehtohme

³ Masetonia pona jytoryhtao ynara ase oya, moroto Epezu pó rokẽ exiko, ase oya. Morara äko ropa ase oya seromaroro. Ynara exiryke, onekunohtõkõ nae ohtao xine. Zae pyra imehnõ amorepãko mã toto. Toto mynyhpãkapory se ase oya. ⁴ Pakatokõ omihpyry poko rokẽ mã toto. Aenurutopõpyrykõ poko roropa mã toto. Moro poko oturukehpyra toh repe. Yrome aomirykõ Ritonõpo poko tuarõtanohtopotopyra mana. Naeroro ynara kaxiko eya xine, "Ahno nekarohpyry rokẽ onetara ehtoko, pakatokõ enurutopõpyry tõ poko pyra ehtoko roropa," kaxiko eya xine. ⁵ Morara kamexipõko ynanase imehnõ pyno toto ehtohme. Otãto imehnõ pyno exiko toh nae? Tyrypyrykõ poko pyra tahtao xine tukurohtao xine, zae ehtoh poko rokẽ tahtao xine roropa imehnõ pyno mã toto. Jezu enetuputyryhtao tosẽkõme roropa imehnõ pyno mã toto. ⁶ Yrome toitoine mokaro a zae ehtoh turumekase. Tahnõko mã toto tõmirykõ poko rokẽ toexirykõke. ⁷ Imehnõ amorepananõme toexirykõ se toh mã repe. Ritonõpo nymeropohpyry poko Moeze a imehnõ amorepary se toh mã repe. "Zae rokẽ amorepatorõko ase," äko toh mã repe. Yrome zae pyra imehnõ amorepãko mã toto onenetupuhpyra toexirykõke.

⁸ Kure mã Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a. Zae rokẽ ipoko kuahtao xine kure sytatose rahkene. ⁹ Ynara zuaro sytatose. Kurãkõ zupokatohme pyra Moeze a tõmiry tymeropose Ritonõpo a. Yrome aomipona pyra exiketõ rokẽ zupokatohme tymeropose rahkene. Pohnõ mokaro iirypyrymãkomo,

tyrypyrykõ poko exiketomo, Ritonõpo kerekerem-ananomo, jũkõ otapatõkomo jẽkõ roropa, oremimãkomo. Mokaro zurutohme tõmiry tymeropose Ritonõpo a Moeze a. ¹⁰ Imehnõ nohpo poko exiketomo, imehnõ orutua poko exiketõ roropa, imehnõ orutua kõ rokẽ oximaro exiketomo, tynekamorykõme ahno apoinanomo, ajohpãkomo, ajohpe imehnõ hxiro-nanomo, emero Ritonõpo namorepatopõpyry omipona pyra exiketomo. Mokaro popyra exiketomo. Mokaro zupokatohme Moeze nymerohpyry tymeropose Ritonõpo a. ¹¹ Morohne poko imehnõ amorepãko ase Jezu ekaroryhtao ya. Ukurãkane ropa Ritonõpo imehxo Jezu poko ekarotohme imehnomo a.

Tãkye Pauru typynanohse Ritonõpo a exiryke

¹² "Kure mase ya. Kyjamihtanohtohpoase," äko ase Jezu Kyrixtu Kuesẽkomo a. Tõmipona exiketyme jenetuputyryke eya tymenekase ywy imehnõ amorepatohme typoko. ¹³ Osemazuhme Jezu kerekeremahpõ ase, ipoetory eunopyhpono, toto ryhmahpono. Yrome juãnohpyra Ritonõpo kynexine onenetupuhpyra jexiryke. Morara jexiryke nyryhpyry waro pyra exine. ¹⁴ Mame ypyno Kuesẽkõ kynexine ipunaka. Kynosenetupuhpone ya. Imehnõ pyno jyripone roropa. Moro sã imehnõ pyno sytatose Jezu Kyrixtu maro kuahtao xine. ¹⁵ Ynara kary zae rokene, Jezu Kyrixtu nono pona tooehse iirypyrymãkõ kurãkatohme. Morara katopõpyry enetuputyry kure. Ywy roropa iirypyryme itamurume aexihpyry ase. ¹⁶ Ynara kakehpyra sehtone Ritonõpo a, "Kure mase Ritonõpo imehxo," kakehpyra sehtone. Pake Kuesẽkõme kynexine. Kuesẽkõme ro mana. Kuesẽkõme exikehpyra roropa mana. Orihpõme mã ynororo. Osenepyra mana. Toiro mã Ritonõpo, imepõ pyra. Okynã sã kyzehno xine pyra exiketyme ynororo. Iirypyryme itamurume jahtao juãnohpyra Jezu Kyrixtu kynexine. Yrome yzehno pyra kynexine imehnõ tuarõtanohtohme typoko, enetupuhthohme toto a tosẽkõme, jũme orihpyra toto ehtohme.

¹⁸ Aimo, Timoteu, amorepãko ase Ritonõpo omipona oehtohme. Pake Jezu poetory esã tõturuse Ritonõpo poe. Ynara tykase toto, "Imehnõ amorepaneme exiko

mase," tykase toto oya. Naeroro toto nekarohpyry poko wenikehpyra exiko orëpyra oehtohme. ¹⁹ Jezu Kyrixtu onenetupuhkehpyra exiko. Oorypyry enetuputyryhtao oya ipoko pyra exiko. Imeneu tō sā pyra exiko. Tyrypyrykō enetuputyryhtao tyra xine onurumekara toto. Ipoko ro toehse toto popyra. Morara exiryke Jezu tonetupuhkehse toto a. Ritonōpo omipona pyra toehse toexirykōke. ²⁰ Morara Imeneu, Arexātere asakoro, "Ah joroko tamuru toto wānohno, Ritonōpo kerekere-makehtohme sahxo toto a," ase ipoko xine.

Oximōmākō Ritonōpo poko

2 Osemazuhme ynara kary se ase oya, morotōkō amorepako. Ynara kaxiko eya xine, "Oturutoko Ritonōpo maro, "Kuakorehmako Ritonōpo, ajohpāme samo," kahtoko," kaxiko eya xine. "Oturutoko imehnō poko roropa," kaxiko eya xine. "Kure mase Papa kapuaono," kamexipoko roropa eya xine. ² Oturutoko Ritonōpo a tuisa tō poko, pata esā poko roropa, kure toto ehtohme. Kure toto ahtao, torētyke pyra sytatose porehme, tehme roropa. Kure ehtoh poko sytatose Ritonōpo neneryme, Kuesēkō poko osenetupuhnōko roropa sytatose. ³ Tymaro kuotururukō se mā Ritonōpo. Jamaro sytatose imaro kuotururukohtao. Kukurākanekōme aexiryke. ⁴ Sero nonopōkō kurākary se mā Ritonōpo emero, zae ehtoh waro kuehtohkōme. ⁵ Toiro rokē Ritonōpo mana. Toiro roropa mā kyyrypyrykō korokane, kyzehno xine pyra Ritonōpo ehtohme. Mokyro mā Jezu Kyrixtu, ahnome exikety. ⁶ Toorihse ynoro kukurākatamitukō epehmatohme. Jezu oepyr se Ritonōpo ahtao tooehse ynoro kutuarōtanohse xine. "Emero ahno kurākary se mā Ritonōpo," kase tooehse Jezu. ⁷ Morara exiryke ymenekase Ritonōpo juteutōkara tuarōtanohne jehthohme. Toto amorepaneme jaropoase, Jezu ekarotohme eya xine, tosēkōme Jezu enetupuhthohme eya xine, zae ehtoh waro toto ehtohme. Morara karyhtao ya ajohpe pyra ase, zae rokē osekarōko ase.

⁸ Ahno otururu se ase Ritonōpo maro, emero patapōkomo, tyrypyrykō poko pyra exiketomo, zehno pyra exiketomo, oseosezuhpyra exiketomo, enara.

⁹ Morararo nohpo tomo a kure rokē zupōkō amurupoko ihximyra aehtohkōme, imehnō onyxiropyra roropa aehtohkōme. "Oūsetykō poko rokē pyra ehtoko. Kasuru tōkehko poko rokē pyra ehtoko roropa, oekurākarykō poko rokē pyra ehtoko," kaxiko nohpo tomo a. ¹⁰ "Yrome imehnō akorehmatoko. Moro saaro mā Ritonōpo omipona exiketomo," kaxiko eya xine. ¹¹ "Tehme ehtoko, ātamoreparykohtao Ritonōpo omipona oehtohkōme," kaxiko eya xine. ¹² Orutua kō anamorepapyra ase nohpo tomo a, ituisarykōme roropa nohpo onyripyra ase. Ah mynyhme sā rokē nexī toto. ¹³ Ynara exiryke, Atāo tyrise osemazuhme Ritonōpo a, okomino Ewa. ¹⁴ Atāo onenekunohpyra roropa joroko tamuru kynexine repe. Ipyty rokē tonekunohse eya. Mame Ritonōpo omipona pyra

toehse toto. Naeroro orutua kō anamorepapyra ase nohpo tomo a. ¹⁵ Yrome nohpo tō kurākāko mā Ritonōpo aenururukohtao, tosēkōme Jezu onenetupuhkehpyra toto ahtao, imehnō pyno toto ahtao roropa, tyrypyrykō rumekaryhtao eya xine, emotyēkara roropa tahtao xine, enara.

Jezu poetory esēme exiry poko

3 Jezu poetory amorepaneme se kuahtao xine kure mana. Zae Jezu poetory amoreparyhtao kyra xine kure mana. Morara kary ajohpe pyra mana. Imehnomo a, "Jezu poetory amorepaneme jexiry se ase," karyhtao oya, ynara kaxiko eya xine, ² "Iiryryryme pyra ke ehtoko rorohpa ohxiropyra xine imehnō ehtohme. Jezu poetory amorepaneme oexirykō se awahtao xine, toiro rokē typye ehtoko. Emotyēkara ehtoko. Tuaro ehtoko. Kure rokē ehtoko. Katonō pyno ehtoko. Imehnō amorepaneme kure ehtoko," kaxiko Jezu poetory amorepaneme se exiketomo a. ³ "Etūpyra ehtoko. Imehnō onetapara roropa ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Oxiehno pyra ehtoko. Penetara roropa ehtoko tineru poko," kaxiko Jezu poetory amorepary se exiketomo a. ⁴ "Atapyītaōkō esēme nymyry ehtoko. Opoenōkō amorepatoko ōmipona xine toto ehtohme, tuaro roropa toto ehtohme," kaxiko eya xine. ⁵ Atapyītaōkō amorepary waro awahtao xine Ritonōpo poetory amorepary waro exīko matose. Yrome atapyītaōkō amorepary waro pyra awahtao xine, Ritonōpo poetory amorepary waro pyra roropa matose. ⁶ Jezu poetory me exisenā ahtao, mokyro imehnō amorepaneme onyripyra exiko, exisene aexiryke. Imehnō amorepaneme tyrise ahtao otarāme ynara āko mana, "Kure ywy, iiryryryme pyra, mokā sā pyra ase," āko mana. Morara karyke eya iiryryryme exīko mana. Mame popyra mokyro ekarōko Ritonōpo mana popyra joroko tamuru ekarotopōpyry saaro. ⁷ Imepū Jezu poetory amorepane riry se awahtao, kure mokyro ehtoh waro roropa Jezu onenetupuhpynō ahtao, mokyro tyritoko Jezu poetory amorepaneme. "Popyra mokyro," karyhtao imehnomo a onyripyra ehtoko Jezu poetory tō amorepaneme. Tyrise ahtao otarāme joroko tamuru mokyro poremākapōko mana.

Jezu poetory tō akorehmananōme

⁸ Mokaro saaro imehnō akorehmaneme se awahtao xine zae rokē ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. Eukuru zetunuru enyryhtao emotyēkara ehtoko. Imehnō mōkomory poko penetara ehtoko. ⁹ Orëpyra Jezu enetupuhthoko. Omi kurā kukurohtao xine moro omipona rokē ehtoko, ehxiropyra oehtohkōme. ¹⁰ Tuaro exiketō rokē Jezu poetory tō akorehmaneme tyritoko. Aomipona nymyry toehse ahtao rokē tyriko toto. ¹¹ Ynara kaxiko nohpo tomo a roropa, "Nohpo tomo, mokā saaro ke ehtoko. Kure rokē ehtoko. Imehnō onykerekere-mara ke ehtoko. Emotyēkara roropa ke ehtoko. Oniokō pyno rokē ehtoko," kaxiko eya xine. ¹² Jezu poetory tō akorehmaneme kuahtao xine toiro

rokē typye sehtone. Kure rokē kypoenōkō amorepāko sytatose. Kytapyītaōkō roropa amorepāko kuomipona xine toto ehtohme. ¹³ Zae Jezu poetory ako-rehmananōme ahtao, toerokurukō poko tuisamehxo exīko toto. Mame orēpyra exīko mā toto imehnō amorepary poko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko.

Ritonōpo a kutuarōmatopōpyrykomo

¹⁴ Moro, ynymerohpyry oneneryme, okynā pyra jyto-toh exiryke oenese repe. ¹⁵ Yrome otarāme okynahxo ytopopyra ase. Morara exiryke sē ynymerohpyry arōpōko ase oya oneneryme, tuaro oehtohme, Ritonōpo poetory tō kure exiry poko Ritonōpo maro oturutoh tao. Ritonōpo zuzenu isene mana typoetory tō kurohtao. Kure kuexirykō eneryhtao imehnomo a Ritonōpo zae exiry enetupuhnōko toto. ¹⁶ Ajohpe pyra nase. Ynara enetupuhnōko sytatose, osemazuhme tuaro pyra Jezu poko sexiataose repe, yrome Ritonōpo kutuarōtanopyatose.

Tumūkuru tonehpose ahnome.

Iiryryryme pyra tonepose mokyro Ritonōpo zuzenu a.

Tonese roropa Ritonōpo nenyohyamo a, kapuaōkomo a.

Tokarose ahno tomo a, juteutōkara a roropa.

Tonetupuhse roropa mokaro a.

Mame imeīpo tarose ropa kynexine ynororo kapu aka.

Ajohpe amorepatōkomo

4 Yrome ynara āko Ritonōpo zuzenu, "Okynā toehse ahtao toitoine tynenetuputyhpyrykō rumekāko toto, onekunohtōkō omipona toexirykōke, joroko tō omipona roropa toexirykōke," āko.

² "Amorepaneme ase," āko toh mā repe. Ajohpākō mokaro. Omi kurā etaryhtao tyaa xine onetara mā toto. "Oorypyrykō poko pyra ehtoko," kary etaryhtao tyaa xine onetara mā toto. Tyrypyrykō poko rokē mā toto. Mame ikurohtao xine jahkahpyry sā toh mana, omi kurā onetara toexirykōke. Onetapý sā toto. ³ Ynara āko mā toto, imehnō amorepāko, "Pytara ehtoko. Opytarykohtao popyra," āko toh mā repe. Tōsē onyry rumekapōko roropa mā toto Ritonōpo omipona pyra. Onokyro tōkehko tyrise Ritonōpo a kuohkōme, tākye kuehtohkōme, "Kure mase," katohme kyaa xine Ritonōpo a, enetuputyryke kyaa xine aomiry waro kuexirykōke. ⁴ Naeroro Ritonōpo nyrihpyry kuohkōme kure mana emero, "Kure mase Ritonōpo," karyhtao tōsē apoiryhtao. Naeroro tōsē onyry onurumekara ehtoko. ⁵ Tōsē onyryhtao kyaa xine kure Ritonōpo a, aomiry etaryhtao, kuotururukohtao roropa imaro.

Jezu Kyrixtu poetory kurano

⁶ Morohne poko Jezu poetory tō amoreparyhtao oya, Jezu poetoryme nymyry mase. Tuātanohe sā mase Ritonōpo omiry poko. Orēpyra enetupuhneme mase, āmorepatopōpyry omipona oexiryke. ⁷ Naeroro ahno

nekarohpyry rokē irumekako. Toto omiry Ritonōpo omiry poko otuarōtanohpopyra mana. Yrome amorepako kure oehtohme, Ritonōpo omipona nymyry oehtohme. ⁸ Tururume kuytoryhtao etaehpyra kuehtohme kure pohto rokene. Yrome Jezu poetoryme kuahtao xine ynara āko roropa sytatose, "Kuatamoreparykohtao Ritonōpo omipona kuehtohkōme kure kuhse mana. Seroae Ritonōpo omipona kuahtao xine tākye sytatose, jūme roropa tākye exīko sytatose Ritonōpo esaka kuytorykōke," āko sytatose. ⁹ Moro kuytopōpyrykō zae rokē mana. Otato ehtoko yronomyryme. ¹⁰ Morara exiryke yme ynanase erohnōko, etuarimāko roropa ynanase ajohpe pyra Ritonōpo enetuputyryke yna a. Orihpýme jūme ynororo mana. Kukurākanekōme ynororo mana. Enetupuhnō kurākaneme roropa mana.

¹¹ Morohne poko imehnō amorepako. ¹² Jezu poetoryme oehtoh poko osenepoko imehnomo a asā toexirykō se toto ehtohme. Ōmiry kure rokē tyriko. Imehnō maro kure rokē exiko. Imehnō pyno exiko. Ritonōpo onenetupuhkehpyra exiko. Nohpo tō poko pyra exiko. Ynara rokē exiko, asā imehnō toexiry se toto ehtohme, omoiry se roropa toto ehtohme, "Poetome ro mase. Ōmiry etary se hkopyra sā ase," kara toto ehtohme. ¹³ Ritonōpo omiry onysekeremakehpyra exiko, oximōmākō netaryme jytory ponāmero. Zuruko toto. Amorepako toto Ritonōpo omipona toto ehtohme. ¹⁴ Ritonōpo zuzenu otuarōtanohpoase imehnō amorepatohme. Ekurehpyra exiko toto amorepary poko. Amorepatōme oriase Ritonōpo zuzenu. Tomarykō tyrise Jezu poetory tomo a tamuximākomo a. Ynara tykase toto Ritonōpo poe, "Mose Timoteu imehnō amorepaneme exīko," tykase toto Ritonōpo poe. Morarame amorepatōme oriase Ritonōpo zuzenu. ¹⁵ Morohne poko exiko kokoro rokene. Moro poko osenetupuhko, tuaro oexiry enetohme imehnomo a. ¹⁶ Tomeseke exiko zae rokē oehtohme. Orēpyra exiko zae rokē imehnō amorepary poko roropa. Morara awahtao osepynanohnōko mase, oetananō pynanohnōko roropa mase.

Jezu poetory pyno exiry poko

5 Jezu poetory tō tāhpomākō onyenonohpyra exiko. Zae pyra toehse toto ahtao kure rokē zuruko toto. Omy zurutoh sā zuruko toto. Nuasemākō zuruko ākorō tō zurutoh samo. ² Nohpo tō zuruko asa zururo samo. Oryximākō zuruko roropa ooryxiry zururo samo, zae rokene.

³ Kure tyriko pytýpo tomo, pytýpo nymyryme ahtao. ⁴ Yrome pytýpo tumūkue ahtao ipoenomo a tyse pyno se ase. Typake ahtao ipakomo a tynoty pyno se ase roropa. Poetome toto ahtao, toto pyno toehse. Morara exiryke ipoenomo a pytýpo tō pyno se ase. Morara ahtao kure Ritonōpo a. ⁵ Pytýpo tō tyekye pyra ahtao, ipyno sehtone, Ritonōpo nekarory eraximaryhtao rokē eya xine, oturukehpyra imaro toto ahtao, saereme, koko, enara. ⁶ Yrome imepý pytýpo typenatoh poko se rokē ahtao typoremāse sā Ritonōpo omiry poko

mana. ⁷ Morara mokaro amorepako iirypyryme pyra toto ehtohme. ⁸ Imepý tyekyry pyno pyra ahtao ty-poenõ nymyry pyno pyra ahtao Ritonõpo omipona pyra mana. Onenetupuhpý motye popyra mana tuaro toexiryke repe yrome aomipona pyra mana.

⁹ Pytýpo esety imeroko oximõmäkõ ipyno ehtohme 60me jeimamyry nae ahtao. Esety imeroko iniõpyry toiro rokë ahtao. ¹⁰ "Kure rokë imehnõ rine mokyro," karyhtao imehnomo a ipoko, esety imeroko, tumükuru tõ tuätanohse kure eya ahtao, katonõ nyhtohme ty-tapyĩ tokarose ahtao eya, Ritonõpo poetory tõ pyno toehse ahtao, kuräkara roropa takorehmase eya ahtao. Emero rokë kure tyrise eya ahtao esety imeroko pytýpo tõ esetykõ maro.

¹¹ Yrome pytýpo esety onymeropyra exiko kunumixime pyra ahtao. Oryxime ahtao otarãme tyniotary se exiko ropa mana. Otarãme typhenetaryke Kyrixtu poko penetarahme sã exiko ropa mana. ¹² Morarama azahkuru exiko mana Ritonõpo a tõsekarotopõpyry poko wenikehnõko ropa mana. ¹³ Kunumiximäkara esety tymerose ahtao ipyno oximõmäkõ ehtohme otarãme akíme exiko mã toto. Imeimepý tapyĩ takuroko ytoytõko mã toto. Mame ajoajohpe exiko roropa mã toto, kerekeremato, imehnõ rypyry poko rokë oturũko. Morara ahtao popyra mana. ¹⁴ Morara exiryke kunumiximäkõkara niotary se ase aemũkuatohkõme, tytapyĩ tao aerohtohme onyhxiropyra imehnõ ehtohme. ¹⁵ Toitoine pytýpo tõ joroko tamuru omi poe toeramase ropa. ¹⁶ Jezu poetory tõ ekyry pytýpome ahtao ipyno aexirykõ se ase, torëtyke pyra ipoko oximõmäkõ ehtohme. Tyekye pyra ahtao rokë oximõmäkõme a pytýpo pyno se ase.

¹⁷ Mame Jezu poetory amorepatõkõ epehmatoko. ¹⁸ Ritonõpo omiry ynara äko, "Oekykõ inahpatoko äko-rehmarykohtaõ," äko. Ynara äko roropa Ritonõpo omiry, "Erohketõ epehmatoko aerohtamitume," äko. (Morara exiryke kure Jezu poetory amoreparyhtaõ eya xine Ritonõpo omipona toto ehtohme kurehxo epehmatoko toto.) ¹⁹ Jezu poetory amorepane kerekeremary onetara exiko. Yrome iirypyryme toehse ynororo ahtao asakoro enenanõ ahtao aomirykõ etako ihxirory poko. ²⁰ Mame mokyro zuruko emero totasẽme zomory zuaro aehtohme.

²¹ Timoteu, etako pahne, jomipona exiko ipunaka. Ynara kara exiko okurohtaõ, "Yzamaro exiketõ onupokara ase iirypyry poko. Yzamaro pyra exiketõ rokë zupokãko ase," kara exiko okurohtaõ. Iirypyryme exiketõ ahtao zae rokë zuruko toto. Morara äko ase Ritonõpo netaryme, Jezu Kyrixtu netaryme roropa, in-enohtyã netaryme roropa kapuaõkõ netaryme. ²² Axĩ pyra imepý imenekako Jezu poetory amorepaneme tyrithme. Imehnõ amorepaneme onyripyra exiko iirypyryme ahtao iirypyrymä akorehmaneme oekaroryino. Imehnõ onymoipyra exiko tyrypyrykõ poko toto ahtao.

²³ Tuna ënõko roropa mase. Uwa eukuru jehnahpyry ënõko mase pitiko rokene awakuru pokoino, kure pyrahme sã oexiryke.

²⁴ Tuãnohsã toitoine enetupuhnõko sytatose axiny, iirypyry jaraõ exiryke. Okynahxo ahtao tuãnohsãme imehnõ enetupuhnõko sytatose jaraõ pyra iirypyrykõ exiryke. Morara exiryke axĩpyra imepý imenekako Jezu poetory amorepaneme tyrithme. ²⁵ Morararo toitoine ahno kure exiry axĩ enẽko sytatose. Yrome tokare pyra ahtao okynahxo ahtao kure toto exiry enetupuhnõko sytatose.

Imehnõ namoto mokaro Jezu poetory tomo. **6** Ynara kaxiko eya xine, "Oesëkõ pyno ke ehtoko. Aomipona roropa ke ehtoko, Ritonõpo onykeremara imehnõ ehtohme, amorepatopõpyry yna a roropa onykeremara toto ehtohme," kaxiko eya xine. ² "Oesëkõ Jezu poetoryme ahtao toto onypoihtopyra ehtoko. Oekyrykõme sã tyrithoko. Ýme rokë erohtoko, Ritonõpo omipona roropa aexirykõke, toto pyno Ritonõpo exiryke roropa," kaxiko eya xine.

Zae pyra amorepananõ namorepary poko

Orëpyra imehnõ amorepako senohne poko. ³ Jezu Kyrixtu omiry zae rokene. Aomipona kuahtaõ xine kyyrypyrykõ rumekãko sytatose. Imepý mã otato pyra ahtao, Jezu omiry myakãmary se mana imepý omiry ke. ⁴ Osenetaonohkety rokë mokyro, tuaro pyra exikety. Imehnõ ezuezukuru sato rokë mokyro. Omi poko toto ezuezuhtopõpyry pokoino zumoxike exiko mã toto, oxiehno roropa. Oxikerekeremãko toto. Tukurohtaõ xine imehnõ ekarõko popyra toh repe. ⁵ Moro pokoino ajoajohpãkõ oseosezuhkepyra mana. Tukurohtaõ xine azahkuru ipunaka. Zae exiry waro pyra toehse ipunaka. Tineru apoiry se mã toto Ritonõpo omipona toehtamitukõme repe.

⁶ Yrome Ritonõpo omipona kuahtaõ xine, tãkye roropa kuahtaõ xine inekarohpyry poko, tymõkomoke exikety motye sytatose. "Kure mase," karyhtao Ritonõpo a kyia xine kure ipunaka mana. ⁷ Tymõkomoke pyra sytatose enurũko. Taroino roropa mõkomo anaropyra sytatose kuorikyrykohtaõ. ⁸ Naeroro tohke kuahtaõ xine, tymetyke kuahtaõ xine roropa tãkye sehtone. ⁹ Yrome tymõkomoke se kuahtaõ xine, xiaksiake kypenetarykõke joroko tamuru nukuhtatoh taka omõnõko sytatose. Kuesëkõ enetupuhkehnõko sytatose. Kuamoreme xine ryhtãko sytatose. ¹⁰ Tineru poko penetanohtaõ xiaksiake iirypyry poko exiko sytatose. Tytineruke se toexirykõke toitoine ipoetory tomo a Jezu turumekase. Emynyhmäko itamurume mã toto. Tukurohtaõ xine samũ äko toh mana.

Zae exiry poko Pauru namorepatopõpyry

¹¹ Yrome omoro Ritonõpo poetoryme oexiryke tomeseke mokaro sã pyra oehtohme. Tineru poko openetary irumekako, kure oexiry aroko. Ritonõpo zamaro exiko. Oesẽme onenetupuhkepyra exiko. Imehnõ pyno exiko roropa. Penekehpyra exiko. Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko. Osenetaonohpyra exiko roropa. ¹² Orëpyra exiko Jezu enetuputyry poko oesẽme.

Ritonõpo omipona rokē exiko orihpyra oehtohme jūme. Typoetoryme tyrise mase eya, kure rokē tōturuse awahtao Jezu Kyrixtu oesēme exiry poko, imoihmākō netaryme. ¹³ Ritonõpo emero ritōme mana. Inetaryme Jezu Kyrixtu netaryme roropa ynara āko ase oya, Timoteu, ¹⁴ Ritonõpo omipona exiko ipunaka, ohxiropyra imehnō ehtohme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō oepyry ropa punero. Moro saaro Tummy omipona Jezu kynexine Pōtiu Pirato ēpataka tarose tahtao. ¹⁵ Jezu enehpotoh toehse ahtao enehpōko ropa Ritonõpo mana. Tuisame imehxo Ritonõpo mana. Kurā mokyro toiro. Tuisamākō tuisaryme mana, pata esā esēme roropa mana. ¹⁶ Ynoro rokē orihpỹme mana jūme. Saereme konōto esary mana. Xixi motye reh mahna. Imehnō eya ytosaromepyra mana. Mokyro onenepitopyra sytatose osenepỹme aexiryke. "Kure mokyro mana. Kuesēkōme mana jūme," sykatone.

¹⁷ Ynara kaxiko tymōkomokamo a, "Osenetaonohpyra ke ehtoko. Ynara kara ehtoko okurohtao xine,

'Tākye exīko ase ytinerū tomāse ahtao,' kara ehtoko. Yrome ynara kahtoko rokene, 'Tākye rokē ase Ritonõpo poko. Emero ekarōko mā ya,' kahtoko rokē okurohtao xine," kaxiko eya xine, amorepako toto. ¹⁸ "Kure ehtoko. Kure roropa imehnō tyritoko. Imehnō akorehmatoko. Omomỹke pyra ke ehtoko," kaxiko eya xine, amorepako toto, ¹⁹ "Tymōkomoke oehtohkōme Ritonõpo esao, aomipona rokē roropa oehtohkōme," kaxiko eya xine.

²⁰ Timoteu, tomeseke exiko. Ourutopōpyry ya onuenikehkapopyra exiko. Imehnō otururu irumekako. Ritonõpo waro kamexipopyra mana. "Zuaro exiketōme ynanase," āko toh mā repe ajohpe rokene. Toto osesezukuruhatao toto onezuhpyra exiko.

²¹ Tōsezusezukurukō poko toto ahtao tytahse sā toh mana. Tosēkōme Jezu tonetupuhkehse toto a.

"Timoteu tō pyno exiko," āko ase Ritonõpo a opoko xine. Enara rokene.

2 TIMOTEU

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Äpuruhpyry tao kynexine Roma po. Pauru etapasasaka kynexine. Tynmerohpyry sero taropose eya Timoteu neneryme. Pauru maro toytose Timoteu tuhke pata tõ poro. Imeïpo Jezu poetory amorepaneme toehse ynororo Epezu po.

Tynmerohpyryae Timoteu zurüko toorikyry poko. "Oserehpyra ase jorikyry poko Ritonõpo poko jorikyry zuno pyra jexiryke," äko mana.

"Imeïpo tuhkãkõ Jezu poetory poenohnõko repe. Yrome Ritonõpo osenetupuhtoh sã pyra osenetupuhnõko mã toto. Zae Ritonõpo ehtoh sã pyra roropa mã toto," äko mana. "Naeroro yronymyryme erohko Ritonõpo nyrohmanohpohpyry poko, imehnõ Ritonõpo poetoryme ehtohme," äko mana.

1 Ywy ase Pauru Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry. Pake ynara tykase Ritonõpo, "Kure rokẽ oritorýko ase, jüme orihpyra oehtohkõme Jezu Kyrixtu maro," tykase ynororo pake. Morara exiryke tonyohse ywy imehnõ amorepatohme.

² Ynmerohpyry moro oneneryme Timoteu. Umüku-ru kurãme mase Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya oesẽme.

Ynara äko ase Kumykomo a Ritonõpo a, "Kure rokẽ Timoteu tyriko, ipyno ke exiko, torëtyke pyra tyriko," äko ase. Morara äko ase roropa Kuesëkomo a, Jezu Kyrixtu a.

Kure mase Ritonõpo, katopõpyry

³ Kokoro rokẽ oturüko ase opoko Ritonõpo netyryme. Ynara äko ase, "Kure mase Papa, Timoteu pyno oexiryke," äko ase koko, saereme, enara. Ritonõpo poko ase. Yrypyry poko pyra ase, tuaro ase. Tam tõ tyrypyrykõ poko pyra toh kynexine tuaro toexirykõke. Mokaro ehtopõpyry sã ase. ⁴ Wenikehpyra jexiryke oxitatopõpyry poko, omuhpe oehtopõpyry poko roropa, oenery se ropa ase ipunaka, täkye nymyry jehtohme. ⁵ Jezu enetupuhnõko mase oesẽme nymyry. Osenekunohpyra mase. Moro waro ase. Osemazuhme onoty a, Roiti a Jezu tonetupuhse. Asa a roropa tonetupuhse, Eunixi a. Seromaroro oya tonetupuhse rahkene. ⁶ Morara exiryke pape merõko ase oneneryme wenikehpyra oehtohme, mãsa rokẽ pyra oehtohme, imehnõ amoreparý poko. Ouhpona jemary tyrise ahtao, Ritonõpo a Tuzenu tokarose oya imehnõ amorepatohme oya. ⁷ Tuzenu ekarone kyaa xine, oserehpyra kuehtohkõme, orëpyra kuehtohkõme, imehnõ pyno kuehtohkõme, zae ehtoh riry waro kuehtohkõme, enara.

⁸ Morara exiryke ehxiropyra exiko õtururuhtao imehnõ maro Jezu poko, Kuesëkõ poko. Ehxiropyra exiko roropa ypoko. Jezu poetoryme jexiryke japuru-ase toto. Ysaaro ke exiko. Ynara kaxiko, "Jezu poko imehnõ amoreparý se ase. Imehnomo a jutuarima-

poryhtao eanahtõko ase," kaxiko. Mame otuarimapyryhtao Ritonõpo äkorehmãko mana eanahtotohme oya. ⁹ Kukurãkatone. Kueahmatone roropa typoetoryme kuehtohkõme. Kynyrihpyrykõ kurã pokoino pyra, typoe rokẽ kueahmatone kure kyrikykõ se toexiryke. Toenupunase kypoko xine toexiryke Tumükuru Jezu Kyrixtu enehpory se kynexine kukurãkanekõme, moinoro sero nono onyripyra ro tahtao. ¹⁰ Seromaroro Ritonõpo kure toexiry tonepose kyaa xine kukurãkanekõ oepýryke, Jezu Kyrixtu oepýryke. Kuorikyrykõ tonahkapose Jezu a, jüme orihpyra kuehtohkõme, enetuputyryhtao kyaa xine. Moro poko tuaro sytatose Jezu enetuputyryke kyaa xine.

¹¹ Imehnomo a roropa Jezu enetupuhpotohme tymenekase ywy Ritonõpo a, ipoko toto zurutohme. Ritonõpo nenyokyhpyryme roropa ase, imehnõ amorepatohme, juteutõkara roropa amorepatohme. ¹² Morara exiryke etuarimãko ase. Yrome ase ehxiropyra, Jezu waro jexiryke. Ukurãkaneme enetupuhne. "Jesẽme mase," ake eya. Morara karyke ya osekarone eya ipunaka ipoetoryme jehtohme. Jewomaneme mana tooepýry ropa ponãmero kapu ae. Moro waro ase. ¹³ Ritonõpo omiry ekaroryhtao ya otato mexiase. Zae rokẽ oturuase oya. Moro omipona rokẽ exiko imehnõ amorepatohme oya ysaaro. Jezu enetupuh-neme oexiryke aomipona rokẽ exiko. Imehnõ pyno ke exiko. Morara sehtone Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykõke. ¹⁴ Ritonõpo a tõmiry tokarose oya, otato oehtohme, etyorõmapopyra imehnomo a oehtohme, zae rokẽ imehnõ amorepatohme oya. Ritonõpo omiry poko awahtao Zuzenu äkorehmãko mana. Kukurohtao xine mana Ritonõpo zuzenu.

¹⁵ Mokaro Aziapõkõ urumekase ropa. Toto a urumekary waro mase, Pixeru, Emohxine, imehnõ maro urumekahpõkõ mokaro. ¹⁶ Yrome Onexiporu jakorehmane itamurume. Morara exiryke ynara äko ase Ritonõpo a, "Onexiporu tõ pyno exiko," äko ase, jakorehmaneme aexiryke. Ehxiropyra roropa monexiã ymyhtoh poko. ¹⁷ Roma pona tooehse tahtao jupihpõ pohto rokẽ kara mokyro, jenery ropa ponãmero.

¹⁸ Morara exiryke ynara äko ase Ritonöpo a, "Onexiporu pyno exiko yna Esë oepiry ropahntao kapu ae," äko ase, takorehmase eya jexiryke Epezu po jahtao. Moro waro mase.

Soutatu sä Kuesëkö omipona kuexirykö poko

2 Morara exiryke aimo orëpyra exiko. Jezu Kyrixtu äkorehmäko mana, kypyno xine toexiryke.

² Ynekarohpyry oya Jezu poko metase imehnö netaryme. Tuhkäkö netaryme ynekarohpyry metase. Moro ynekarohpyry ekaroko ropa orutua komo a, Ritonöpo omipona exiketomo a, imehnö amorepananöme toto ehtohme.

³ Oseanahtoko otuarimaporyhtao imehnomo a ysaaro, soutatu saaro roropa, Jezu Kyrixtu poetoryme oexiryke. ⁴ Otuotoh konöto ahtao, soutatu tö xiaksiake ytopyra, emero irumekäko tosëkö omipona rokë toehtohköme. Mokaro saaro kymarokomo. Torëtyke pyra sehtone tineru apoiry poko, mökomo apoiry poko roropa, Kuesëkö omipona rokë kuehtohköme täkye aehtohme kypoko xine. ⁵ Morararo orutua kö atatapoiryhtao imehxo exikety waro ehtohme, tosëkö omipona rokë ahtao, "Imehxo mokyro mana," äko mä toto ipoko. Tosëkö omipona pyra ahtao, "Imehxo mokyro," kara mä toto ipoko. ⁶ Kure tutupi poko erohkety osemauzhme tÿkyryry epery enahnöko, tarykase eya exiryke. Imeïpo tÿkyryry ekamöko mana imehnomo a. ⁷ Moro poko enetupuhko, ynymerohpyry poko. Morarame Kuesëkö otuarötanohnöko mä rahkene, moro poko oepohnopyryhtao.

⁸ Wenikehpyra ke exiko Jezu Kyrixtu poko. Mokyro rokë tösemäkapose ropa aorihxïpo. Tawi ekepyry parÿpyryme mana. Morara äko ase Jezu poko imehnö amoreparyhtao. ⁹ Moro pokoino etuarimäko ase. Jezu omiry ekaroryke ya popÿ sä tömapose ywy äpuruhpyry taka. Yrome Ritonöpo omiry anapurupyra mä toto.

¹⁰ Morara exiryke eanahtöko rokë ase. Utuarimaporyhtao eanahtöko ase, Ritonöpo nymenekatyä kuräkatohme, kysä toto ehtohme. Kukuräkatorÿko Ritonöpo mana Jezu Kyrixtu poetoryme kuexiryköke. Kure rokë exïko sytatose orihpÿme. ¹¹ Ynara katopöpyry kure, "Imaro kuorikyrykohtao, imaro orihpÿme exïko sytatose.

¹² Imaro kuetuarimarykohtao, tuisame exïko sytatose imaro. Yrome, 'Jezu waro pyra ase,' karyhtao kyya xine, 'Mose waro pyra ase,' äko roropa Jezu mana kypoko xine.

¹³ Ajohpe kuahtao xine, ajohpe pyra ro Jezu mana, kyryhkanemero. Ynara kara mana, 'Moky saaro ajohpe exïko ase,' kara Jezu, ajohpäkarama aexiryke."

"Kure mase ya," äko Ritonöpo aomipona exiketomo a

¹⁴ Moro katopöpyry kure. Jezu poetory tö moro poko toto onuenikehkapopyra exiko. Amorepako toto. Ynara kaxiko eya xine Kuesëkö netaryme, "Oseosezuhpyra

ehtoko omi poko. Oseosezuhnöhtao popyra mana. Imehnö akorekehkäko rokë mana," kaxiko eya xine.

¹⁵ Akïme pyra erohko Ritonöpo omipona oehtohme, "Kure mase," katohme Ritonöpo a oya. Azahkuru pyra exiko ehxiropyra oehtohme oerokuru poko. Zae rokë imehnö amorepako Ritonöpo omiry poko. ¹⁶ Ritonöpo waro pyra exiketö omiry poko pyra exiko, Ritonöpo zamaro pyra toto omiry exiryke. Mokaro omiry etananö mä iiryryrymehxo exïko toh mana. ¹⁷ Ahno pÿ toeposohkase ahtao motapitöko mana jötopyra exiryke. Moro saaro mokaro omiry, emänöko mana imehnö ryhmäko samo. Asakoro mokaro amorepananö mana Imeneu, Piretu, enara. ¹⁸ Mokaro azahkuru mana. Ritonöpo omiry turumekase eya xine. Ynara äko toh mä repe, "Aorihtyä tösemäkakehse Ritonöpo a," äko toto, ajohpe rokene. Toitoina azahkuru exikety etaryke tyya xine, osenekunohnöko mä toto. Jezu omipona hkopyra exïko mä toto. ¹⁹ Yrome Ritonöpo nukuräkatyä onyryhmara mana. Ynara tymerose exiryke Ritonöpo omiry, "Kuesëkö typoetry to waro mana," me tymerose. Ynara roropa tymerose, "Kuesëkö poetoryme kuahtao xine kyryryrykö rumekäko sytatose," me tymerose exiryke.

²⁰ Imehxo exiketö tapyï tao oripo tökehko nae. Typyne exikety nae, uuru risemy, parata risë roropa. Typyne pyra exiketö nae roropa, wewe risemy te, orino apuhsë tökehko, kuräkö ëme nae, emero rokë ëme nae, enara. ²¹ Oripo saaro sytatose. Kyryryrykö rumekaryhtao kyya xine, tukurikase roropa kuahtao xine oripo kurä sä sytatose, typyne exiketö samo. Kyryryrykö poko pyra exïko sytatose, Kuesëkö poetoryme. Kuesëkö omi poe kure rokë exïko sytatose. Kure tyryry poko rokene. ²² Nuasemäkö otaräme tyryryrykö poko penetäko mä toto. Ipenetarykö poko pyra exiko. Ynara rokë exiko, zae ehtoh poko rokë exiko, Jezu enetuputyry poko, imehnö pyno oexiry poko, kure rokë oexiry poko, enara. Moro saaro Ritonöpo maro oturuketomo, kure rokë toexirykö poko toto. Tyryryry poko pyra toto ipunaka tukurohtao xine. ²³ Yrome imehnö omiry äkorehmara mana Ritonöpo onenetupuhpyra aexiryköke. Okynahtao oxiehno imehnö rïko aomirykö mana. Morara exiryke toto omiry onetara exiko. ²⁴ Jezu poetoryme kuexiryköke oxiehno pyra sehtone. Imehnö pyno sehtone. Samorepane toto tomeseke. Emÿpopyra roropa sehtone. ²⁵ Imehnö amoreparyhtao kuomirykö omipona pyra toto ahtao toto pyno ro sehtone. Otaräme imeïpo iiryryryme toexirykö enetupuhnöko mä toto Ritonöpo poe. Otaräme tyryryrykö rumekäko ropa toto Jezu omipona toehtohköme. ²⁶ Otaräme eramäko ropa toh mana joroko tamuru winoino. Inapurutoh tae tütäko ropa toh mana. Otaräme omi kurä omipona pyra aehthyä ekuräkäko ropa toh mana Ritonöpo poe, enara.

Jezu oehsasaka ahtao

3 Tuaro ehtoko, Jezu oehsasaka ahtao tuhke ehtomaketö exïko mana, Jezu omipona exiketö poremäkapory se exiketomo. ² Mokaro osepyro rokë

exiketomo. Imehnõ mökomory poko penetäko mä toto. Osenetaonohnõko rokë mä toto. Ritonõpo kerek-
 eremäko mä toto, tumykõ omipona pyra exiketomo. Tÿkyryrykõ tokarose ahtao eya xine, "Kure mase," kara
 mä toto, Ritonõpo omipona pyra roropa mä toto.
³ Sekerereme pyra exiketõ mokaro, otupokapopyra
 exiketomo. Imehnõ kerekereamanomomo ajoajohpãko-
 mo, zehnotokomo, kuräkõ se pyra exiketomo. ⁴ Tope
 tõ ewokananomomo, osepyno pyra exiketomo, osene-
 taonohketomo, typenetatoh poko rokë exiketomo, Ri-
 tonõpo a tuaropyra exiketomo. ⁵ "Ritonõpo poetoryme
 ynanase," äko toh mä repe. Yrome Ritonõpo jami-
 tunuru ripory se pyra mä toto tukurohtaka xine.
 Naeroro mokaro maro pyra ehtoko isã oexirykõino.
⁶ Toitoino mokaro zae pyra imehnõ amorepãko mä to-
 to. Imehnõ tapyĩ takuroko omõnõko mä toto, nohpo
 to omipohtomase. "Jomipona awahtao xine, ytopyra
 matose apoto konõto htaka," äko toh mä repe. Mame
 ataomipohtomapõko mä toto. "Tiryryryme ase," äko
 rokë mä toto, yrome tyrypyry rumekary se pyra mä
 toto. ⁷ Atamorepakehpyra toh mä repe. Yrome zae omi
 enetupuhсарomepyra mä toto. ⁸ Pake Janexi tõ töx-
 ienonohse Moeze maro, Janexi, Jãpyrexĩ. Enara toh
 kynexine. Zae Moeze omiry kynexine. Yrome zae omi
 etary se pyra toh kynexine. Zae omi etapory se pyra ro-
 ropa toh kynexine. Mokaro saaro serõkomo. Zae pyra
 imehnõ amorepãko mä toto zae omipona toexirykõ se
 pyra mä toto. Tukurohtao xine azahkuru rokë osene-
 tupuhnõko mä toto. Jezu poetory poenohnõko rokë
 mä toto. Yrome Ritonõpo omipona pyra ekurehnõko
 mä toto. ⁹ Myaro tokoro pyra mä toto. Azahkuru toto
 exiry enõko imehnõ emero, pake Janexi tõ azahkuru
 ehtopõpyry samo Jãpyrexĩ maro.

Pauru namorepatopõpyry etyhyry

¹⁰ Yrome ya imehnõ amorepatopõpyry waro toehse
 mase. Kure jehtopõpyry waro roropa mase. Ritonõpo
 omipona se jehtopõpyry waro mase, Ritonõpo ene-
 tupuhtopõpyry ya, sekerereme jehtopõpyry, imehnõ
 pyno jehtopõpyry, yryhmary eanahtotopõpyry ya, ¹¹ jy-
 htomatopõpyry, enara. Toetuarimase ywy itamurume
 Ätiokia po jahtao, Ikoniu po, Rixityra po, enara. Jyh-
 tomaryhtao, Ritonõpo ypynopyase. ¹² Morararo emero
 Jezu Kyrixtu omipona se exiketomo. Imaro se exiketõ
 osanumãko mä toto aomipona se toto exiryke.
¹³ Yrome iiryryrymãkõ popyrahxo exiko mana,
 onekunohtõkõ roropa. Imehnõ enekunohnõko mä to-
 to. Osenekunohpõko roropa joroko tamuru a toto.
¹⁴ Yrome tyoro mase. Ämorepahpõkõ waro mase, asa,
 onoty, ywy, enara. ¹⁵ Opoetoaero kurã poko äta-
 morepahpyry mase. Pape kurãme exiryke kutuarõ-
 tanohtoryko mana, Ritonõpo a typoetoryme kyrirykõ
 poko, Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine ahtao.
¹⁶ Tõmiry tymeropose urutõkomo a Ritonõpo zuzenu
 omi poe, zae kuamorepapotohkõme, iiryryrymãkõ
 mynyhmapotohme, azahkuru exiketõ kurãkatohme,
 kuamorepatohkõme kure ehtoh poko kuehtohkõme.
¹⁷ Tõmiry tymeropose eya typoetory tõ tuaro ehtohme

tymõkomoke exiketõ sã kuehtohkõme kure ehtoh
 poko zuaro kuehtohkõme imehnõ akorehmary waro
 roropa kuehtohkõme.

⁴ Jezu oehnõko mana kutuisarykomo. Toehse tah-
 tao kuräkõ apiakãko mana popyno htae emero,
 aorihtyamo, orihpynomomo, enara. Ynara oururu se ase
 Ritonõpo netaryme, Jezu Kyrixtu Kuesëkõ netaryme
 roropa. Ynara äko ase oya, ² Ritonõpo omiry ekaroko
 imehnõ netaryme. Ekurehpyra exiko. Jezu apoiry se to-
 to ahtao, amorepako toto. Apoiry se hkopyra toto aht-
 tao aomiry ekaroko rokë toto netaryme. Pohnõ zuruko
 tyrypyrykõ poko pyra toto ehtohme. Äkyemapoko to-
 to. Amorepako toto Ritonõpo omiry poko. Penekeh-
 pyra ke exiko roropa toto amorepary poko. ³ Imeĩpo
 zae omi etary se pyra exiko mä toto sero nonopõko-
 mo, typenetatohkõ poko rokë toehthõkõme. Ajohpãkõ
 menekãko mä toto tamorepanekõme, tyrypyrykõ
 poko rokë tamorepatohkõme. ⁴ Zae omi rumekãko mä
 toto ajoajohpãkõ omiry rokë etatohme tyya xine.
⁵ Naeroro mokaro sã pyra exiko. Tuaro exiko. Oetuari-
 maryhtao eanahtoko rokene. Imehnõ zuruko Jezu
 Kyrixtu poko. Orëpyra exiko Ritonõpo omipona.
 Imehnõ akorehmako roropa aomipona toto ehtohme.
⁶ Okynahkopyra jorihtoh toehse nase. Yrome torë-
 tyke pyra ase jorikyry poko. ⁷ Tururume ytoketõ ahtao,
 toiro osemazuhme eporehkãko. Epehpyry apoiko
 mana, tosëkõ omipona ahtao rokene, osema etyhyry
 pona toeporehkase ahtao roropa. Mokaro sã ywy.
 Poremãpyra exiase. Yrohmanohpotopõpyry poko tõ-
 tyhkase ywy. Kuesëkõ onenetupuhkehpyra ase. Naero-
 ro Ritonõpo nekarory kurã jeraximãko mana, kure je-
 htopõpyry epehpyryme. Moro ekarõko mä Kuesëkõ ya
 ekarotoh po toehse ahtao. Imehnomomo a roropa,
 emero Kuesëkõ pyno exiketomo a moro ekarõko ro-
 ropa mana, aepyry ropa eraximananomomo a.

Pauru nurutopõpyry

⁹ Timoteu, axĩ sahxo õpokonopyry aotyhkanohko, oe-
 htohme xiaro ya. ¹⁰ Turumekase Temaxi a jexiryke
 morara äko ase. Mökomo poko typenetaryke toytose
 ynororo Tesaronika pona. Kyresëte toytose roropa
 Karaxia pona. Titu toytose Taumaxia pona, enara.
¹¹ Ruka rokë taro nase ymaro. Maku menehtase amaro
 oehtozome, jakorehmaneme aehtohme taro. ¹² Tikiku
 aropone Epezu pona. ¹³ Ooepyryhtao jupõ enehko. Ty-
 roa po Kapo tapyĩ tão ynomoase. Moro enehko. Ypapë
 roropa enehko. Okyno pihpyry risë roropa enehko,
 imerohpyry. Moro se nymyry ase.
¹⁴ Arexãtere mokyro metau poko erohkety. Popy
 mokyro, yhtomane. Apo Kuesëkõ mokyro wãnohno
 iiryryryme aexiryko. ¹⁵ Akorekehkatõ mokyro nexiase
 Ritonõpo omiry ekaroryhtao yna a. Tõsezusezuhse ita-
 murume ynororo yna maro. Mokyro waro exiko oryh-
 maryino roropa.
¹⁶ Terekatu ëpataka toehse jahtao josewomatoh my-
 he upiase. Urumekase toto emero pöhme. Yrome
 ynara äko ase Ritonõpo a ipoko xine, "Papa, iiryryrykõ
 ikorokako ropa," äko ase. ¹⁷ Mokaro urumekase repe,

yrome Kuesëkö ymaro monexiano. Yjamihtanopyase Jezu poko juteutõkara zurutohme. Ypyno Kuesëkö exiryke eatãpyra toh kynexine, rião pãkomo.

¹⁸ Kuesëkö ypynohnõko mana yryhmaryhtao pohnomo a. Mame orëpyra tosaka jarõko mana. Moero mã emero esëme mã ynororo. "Kure Ritonõpo mana, kakehpyra sehtone." Morara ahtao kure mana.

"Murutase toto," katopõpyry

¹⁹ Murutase toto Pirixira, Akira, Onexiporu tõ roropa, enara. ²⁰ "Pauru opyno xine," kaxiko eya xine. Eraxitu

tõsesarise Korïto po, Tyropimu ynomoase Miretu po, kure pyra exiryke. ²¹ Axĩ sahxo moehtase konopotara ro ahtao.

"Kuurupotase Timoteu a," tykase Eupuru. Purutëte, Rino, Kyrautia emero Jezu poetory tõ maro. "Opyno ynanase, Timoteu," ãko toh nase.

²² Ynara ãko ase Kuesëkomo a Jezu Kyrixtu a, "Timoteu maro exiko. Ipyno exiko," ãko ase. Enara rokene.

TITU

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya Titu neneryme. Pauru maro toytose Titu tuhke pata tõ poro. Imeïpo Jezu poetory amorepaneme toehse ynororo Kereta po.

Tynmerohpyryae Titu zurũko mana enekunohtokõ poko. "Azahkuru imehnõ amorepãko mã toto. Zae Ritonõpo ehtoh sã pyra roropa mã toto," ãko mana. "Naeroro kurãkõ rokẽ imenekako imehnõ Jezu poetory amorepananõme, imehnõ motye osekapyra toto ehtohme oxiehno pyra roropa toto ehtohme," ãko mana.

1 Ynymerohpyry moro oneneryme Titu. Ywy ase Pauru, Ritonõpo poetory, Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry.

Tymenekase ywy Ritonõpo a tynymenekatyã akorehmatohme aomiry enetupuhpotohme eya xine, zae omi kurã poko toto amorepatohme roropa. ² Orihpýme tymaro kyritorýko Ritonõpo mana. Ajoahpãkara mokyro Ritonõpo. Pake nono onyrypyra ro tahtao ynara tykase ynororo tyya rokene, "Orihpýme ypoetory tõ riko ase," tykase. ³ Mame tõmiry enehpory se toehse Ritonõpo ahtao tonehpose eya kyya xine. Tõmiry tokarose roropa ya ekarotohme imehnomo a, ynara katohme eya xine, "Umũkuru enetuputyryhtao oya xine, orihpyra oritorýko ase, jũme, kaxiko eya xine," tykase ya Ritonõpo kukurãkanekommo.

⁴ Umũkurume mase Titu, Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya exiryke.

Ynara ãko ase Ritonõpo a, "Papa, Titu pyno ke exiko. Torëtyke pyra tyriko roropa," ãko ase. Jezu Kyrixtu a morara ãko roropa ase kukurãkanekõme exiryke.

Titu erohtopõpyry Kereta po

⁵ Kynomoase moroto ahmõta po Kereta po, morotõkõ akorehmatohme otyhkara ro jexiryke, Jezu poetory amorepatõkõ ritohme oya emero pata tõ punero. Ynyrohmanohpotopõpyry poko oya wenikehpyra exiko. ⁶ Zae rokẽ exiketõ Jezu poetory amorepaneme tyriko, toiro typye exiketõ rokene, Jezu enetupuhnanõ ke typoenõke rokene. Ajoajohpe pyra typoenõke exiketõ tyriko, tumykõ omipona typoenõke roropa. ⁷ Ritonõpo omi poe Jezu poetory amorepananõ ahtao imehnõ mã toto onyxhiropyra kure rokẽ toto exiryke. Osenetaonohpyra exiketomo, atakirimahnomo, etýpyra exiketomo, zehzehno pyra exiketomo, tyamene se pyra exiketomo, ⁸ katonõ se exiketomo, kurãkõ maro se exiketomo, emotyëkara exiketomo, zae rokẽ imehnõ rinanomo, Ritonõpo sã se exiketomo kure rokene, akĩme pyra exiketomo, ⁹ zae omi onurumekara exiketomo zae exiryke, Jezu namorepatopõpyryme exiryke. Morara tahtao xine imehnõ zurũko toh mana, toto akorehmãko zae Ri-

tonõpo omi poe. Azahkuru exiketõ namorepatopõpyry enepõko roropa toh mana.

¹⁰ Tuhke ajoajohpãkõ nae. Juteu tõ roropa Jezu enetupuhxĩpo toeramase ropa toto. Ipoetohpyryme mã toehse toto. Imehno amorepãko toto azahkuru rokene. Toto enekunohnõko mã toto. ¹¹ Mokaro imynyhpãkapoko imehnõ enekunopyryino. Tyekyrykõ omipohptomãko toh mana, zae pyra toto amorepãko, tineru apoitohme rokẽ tyya xine. ¹² Typoko xine ynara tykase imepyny, "Keretapõkõ emero ajoajohpe mana osekatoõ kõ samo. Akĩme roropa mã toto, tõtukurukõ poko emotyëkãko toto," tykase mokyro Keretapono typoko xine ro imehnõ netaryme. ¹³ Mokyro nekarohpyry ajohpe pyra mana. Morara exiryke mokaro zuruko orëpyra samo, mãsa rokẽ pyra Ritonõpo omipona toto ehtohme. ¹⁴ Juteu tamuru tõ omihpyry irumekapoko eya xine imeimehnõ nyrohmanohpotoh roropa. Zae omi rumekahpõkõ nyrohmanohpotoh irumekapoko eya xine. ¹⁵ Kure exiketõ mã kure Ritonõpo nyrihpyry ekarõko. Yrome iiryryymãkõ mã popyra Ritonõpo nyrihpyry ekarõko zae pyra toexirykõke. Tyrypyrykomo a rokẽ tuaro mã toto. ¹⁶ Moro saaro imehnomo, "Ritonõpo waro ynanase," ãko toh mã repe. Yrome kure ehtoh poko pyra mã toto. Popyra ipunaka mã toto Ritonõpo neneryme. Imeimehnõ zehno mã toto Ritonõpo omipona pyra. Kure imehnõ riry waro pyra mã toto, enara.

Zae omi poko

2 Yrome omoro tyoro, mokaro sã pyra. Zae omi ekaroko Jezu poetory tomo a. Ynara kaxiko eya xine, "Ritonõpo omipona ehtoko," kaxiko. ² Tãhpomãkõ zuruko kure toto ehtohme, ajoajohpe pyra, emotyëkara roropa toto ehtohme tõtukurukõ poko, mãsa rokẽ pyra Ritonõpo enetupuhpotohme toto a, imehnõ pyno toto ehtohme, Ritonõpo omipona exiry poko penekehpyra roropa toto ehtohme. ³ Morararo kunumiximãkõ zuruko kure toto ehtohme Ritonõpo poko exiketõ samo, imehnõ onykerekeremara toto ehtohme, eukuru jehnahpyry poko penetara toto ehtohme roropa. Zae omi poko imehnõ amorepapoko eya xine. ⁴ Oryximãkõ amorepapoko toto a, tyniokõ

pyno toto ehtohme, typoenõkõ pyno roropa aehtohkõme, ⁵ Ritonõpo omi poe tuaro toto ehtohme, imehnõ orutua poko pyra oryxiã ehtohme, tytapyĩkõ tao rokẽ kure toto ehtohme, tyniokõ omipona toto ehtohme roropa. Tyniokõ omipona pyra Jezu poetory ahtao imehnõ ynara ãko toto eneryke tyya xine, "Otarãme Ritonõpo omiry se hkopyra mokyro mana," ãko toto ipoko.

⁶ Nuasemãkõ roropa zuruko ajoajohpe pyra toto ehtohme. ⁷ Titu, kure rokẽ imehnõ tyriko, asã nuasemãkõ ehtohme. Zae imehnõ amorepako Ritonõpo omiry poko. Onekunohtõ sã pyra exiko. ⁸ Omi ryropy poko pyra exiko, ohxiropyra imehnõ ehtohme. Morara awahtao kyzehnotokõ ehxirõko tamoreme xine mana, ohxirory se exiketomo. Kure rokẽ oexiryke ohxiropyra mã toto.

⁹ Ynara kaxiko namotome exiketomo a, "Oesẽkõ omipona ehtoko. Kure rokẽ erohtoko, oseosezuhpyra.

¹⁰ Ematonara ehtoko. Kure rokẽ erohtoko. Morara awahtao xine ynara ãko imehnõ oenerykõke, 'To! Tukurãkanekõ omipona rukuh mokaro toehse nahe,' ãko mã toto oenerykõke," kaxiko eya xine.

¹¹ Ritonõpo kuamorepatose kure toexiry poko, kypyno xine toexiryke, emero porehme repe. ¹² Ynara kuamorepatoryko mana, kyyrypyrykõ rumekatohme kyya xine, Jezu poetory tõ kara penetatopyry rumekatohme roropa kyya xine, zae kuehtohkõme kukurohtao xine, zae roropa imehnõ neneryme kuehtohkõme, zae Ritonõpo neneryme kuehtohkõme roropa taro nono po. ¹³ Morara kuexirykõ se Ritonõpo mana. Tãkye rokẽ sytatose Kuesẽkõ oepiry ropa eraximaryke kyya xine. Orẽpyra oehnõko ropa mana. "Kure Ritonõpo mana, kukurãkanekõ imehxo," ãko sytatose emero porehme, Jezu Kyrixtu oepiry ropa eneryke kyya xine. ¹⁴ Mokyro tõsekarose toorihthohme kymyakãkõme, kyjamihtanohtohkõme, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme, kukurohtao xine kukurikatohkõme roropa, ipoetoryme nymyry kuehtohkõme, mãsa rokẽ pyra aomipona kuehtohkõme.

¹⁵ Moro poko imehnõ amorepako. Zuruko toto orẽpyra, tyrypyhpyke toehse toto ahtao. Ynara kaxiko eya xine, "Jomi poe rokẽ pyra ourutoryko ase, Ritonõpo omi poe ourutoryko ase," kaxiko, ynara kara toto ehtohme, "Poetome ro mase. Õmiry onetara ynanase," kara toto ehtohme.

Kure rokẽ Jezu poetory exiry poko

3 Ynara kaxiko roropa Jezu poetory tomo a, "Kowenu omipona ehtoko. Kowenu poetory omipona roropa ehtoko. Kure rokẽ erohtoko erohse oeahmarykohtao. ² Imehnõ onykerekeremara ehtoko.

Atatapoipyra roropa ehtoko. Sekerereme ehtoko imehnomo a, kure rokẽ imehnõ ezuhtoko," kaxiko.

³ Pake ajoajohpãkõ sã sexiataose, Ritonõpo omipona pyra, popyra rokene. Jezu poetory tõ kara penetatoh poko typenetase kymarokomo, tãkye kuexirykõ poko roropa typenetase imehnõ zetũ poko, imehnõ zumoxike ehtoh poko roropa. Imehnõ kyzehno xine toh nexiase. Toto zehno ynanexiase roropa. ⁴ Yrome Ritonõpo kukurãkanekõme mana. Kuamorepatose kypyno xine toexiry poko, kure kyrirykõ se toexiry poko roropa. ⁵ Mame kypynanopyatose kure kuexirykõke pyra. Kypyno xine toexiryke kypynanopyatose iiryryryme ro kuahtao xine. Kurã Zuzenu a kukurikapatose enurusenã sã ropa kuehtohkõme, kure kuehtohkõme kukurohtao xine. ⁶ Omomyra Ritonõpo toehse. Tuzenu tokarose kyya xine, toorihse Jezu Kyrixtu exiryke kyyrypyrykõ epehpyryme. ⁷ Tuzenu tokarose kyya xine zae kuehtohkõme. Kure rokẽ kyritoryko Ritonõpo mana. "Zae matose," ãko Ritonõpo mana kyya xine. "Ymaro aarotoryko ase orihpyra oehthohkõme jũme," ãko mana. Morara kary eraximãko sytatose eya. ⁸ Morara kary ajohpe pyra mana.

Morara exiryke orẽpyra exiko moro ekarory poko Ritonõpo enetupuhnanomo a kure rokẽ imehnõ ritohme toto a. Morara ahtao kure sytatose Ritonõpo neneryme, imehnõ neneryme roropa. ⁹ Yrome putupyra exiketõ oseosezukuruhthao anaponuhpyra exiko tytamurukõ esety poko, Moeze omihpyry poko roropa toto oseosezukuruhthao toto anaponuhpyra exiko. Toipãme rokẽ sekere ãko mã toto. ¹⁰ Imehnõ azahkuru Jezu poetory amoreparyhtao zuruko toto osemazuhme aporo. Morotoino amorepazomoko ropa toto. Morarame õmipona pyra toto ahtao imaro xine pyra exiko.

¹¹ Zuaro mase toto osenekunopyry waro mase. Iiryryryme toto exiry eneryke oya zae pyra toto exiry waro mase.

Pauru nurutopõpyry etyhpyryme

¹² Arytema aropõko ase oya. Arytema pyra ahtao Tikiku aropõko ase aarotohme, Nikopori pona. Moroto exiko ase ikonoporyae. ¹³ Zena makorehmatase, Aporu maro ooepiryhtao. Zena, Roma kowenu omiry waro exikety. Akorehmako toto tũkyryneke toto ehtohme toto ytoryhtao. ¹⁴ Imehnõ akorehmapoko roropa Jezu poetory tomo a etuarimaketõ pyno toto ehtohme, toipãme rokẽ pyra toto ehtohme.

¹⁵ "Kure pãna mã moero," ãko oya ymarõkomo. Morara ãko roropa ase amarokomo a, yna pyno exiketomo a, Jezu poetory tomo a.

"Papa, Titu tõ pyno exiko," ãko ase Ritonõpo a. Enara rokene.

PIREMÕ

Sero pape tymerose Pauru a. Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine ynororo imehnõ amorepaneme. Tope a tynymerohpyry taropose eya, Piremõ neneryme.

Tynymerohpyryae tope zurũko inamoto poko, Onezimu poko. Tosẽ turumekase eya. Mame Jezu tonetupuhse eya tosẽme Pauru omiry etaryke tyya. Naeroro Onezimu azahkuru ehtopõpyry ikorokapoko Ritonõpo a, äko Pauru esemy a. Wenikehko roropa iirypypyry poko, äko mana.

1 Ynymerohpyry moro oneneryme Piremõ. Yna epeme mase, yna akorehmaneme roropa. Ywy ase Pauru, äpuruhyrytaono. Kyrixtu Jezu omipona jexiryke tõmapose ywy äpuruhyry taka.

Ymaro Timoteu nase jakorehmãko serohne merory poko. ²Jezu poetory tõ oximõmãkõ neneryme ynymerohpyry moro, atapyãtaõkõ neneryme roropa, Apia neneryme roropa. Jezu poetoryme toexiryke yna oryxiryke mana. Arakipu neneryme roropa moro. Soutatume sã ynororo mã ya, yna akorehmaneme exiryke.

³Ynara äko ase Ritonõpo a opoko xine, "Kure rokẽ Piremõ tõ tyriko Papa. Torẽtyke pyra tyriko toto," äko ase. Morara äko ase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a roropa.

Imehnõ pyno Piremõ ehtopõpyry poko

⁴Jotururuhtao Ritonõpo a opoko oturũko ase. "Kure mase, Papa. Kure jakorõ Piremõ riryke oya," äko ase opoko. ⁵Ritonõpo poetory pyno oexiry ekãtõko imehnõ mana ynanetaryme, Kuesẽkõ Jezu enetuputyry poko oya ekarõko roropa mã toto. ⁶Jezu maro mase ytoytoõko, tonetupuhse oya exiryke. Morara exiryke ynara äko ase Ritonõpo a, "Papa, Piremõ akorehmako imehnõ zurutohme Jezu enetuputõpõpyry poko tyya. Amorepako toto oenetuputyry poko, zae Piremõ eneryke tyya xine, Jezu Kyrixtu omipona se toto ehtohme Piremõ samo," äko ase. ⁷Opyno ase Piremõ. Jakorõme mase. Yna pyno oexiryke atãkyemãko ase, poremãpyra ase roropa. Tuhkãkõ Ritonõpo poetory tõ tãkye toehse opokoino, toto pyno oexiryke.

Onezimu akorehmapory poko

⁸Etako pahne, orẽpyra se jahtao, oruime jexiryke Kyrixtu enetuputyry poko, jomi poe zae ehtoh poko exiko, ykary oya repe. ⁹Yrome opyno jexiryke, ajohpãme sã jomipona exiko, äko rokẽ ase oya. Ywy ase Pauru. Kyrixtu Jezu nymenekahpyry ase typoko imehnõ zurutohme. Äpuruhyry taka tõmapose ase roropa Jezu pokoino. Morara jahtao ro, ajohpãme sã, äko ase oya. ¹⁰Naeroro ekaropõko ase oya Onezimu poko. Umũkurume mana Kyrixtu enetuputyryke eya. Äpuruhyry tao jahtao mokyro zũme toehse ywy Kyrix-

tu ekaroryke eya. ¹¹Osemazuhme aporo akĩme toexiryke opoetohpyryme toehse ynororo. Yrome seromaroro ýme toehse ropa nase. Äkorehmaneme toehse jakorehmaneme, enara.

¹²Seromaroro mokyro aropõko ropa ase oya. Jeano roropa ytõko mana imaro ipyno jexiryke ipunaka.

¹³Taro ise ro ase repe, ymaro aehtohme, äpuruhyry tao ro jahtao, jakorehmaneme, oesahpyo. Ritonõpo omiry kurã poko Jezu Kyrixtu poko imehnõ amoreparyke ya äpuruhyry tao ase. ¹⁴Yrome jamoreme jakorehmapory se pyra ase oya. Jako-rehmary se awahtao rokẽ jakorehmapory se ase oya. Naeroro ekaropõko ase oya ajohpãme samo.

¹⁵Otarãme Onezimu toepase owinoino osemazuhme. Mame ytõko ropa mana oya, jũme amaro ehtohme rahkene. ¹⁶Seromaroro namotome rokẽ pyra mana. Namoto motye kuhse ynororo. Äkorõme toehse mana Kyrixtu enetuputyryke eya. Ipyno yronymyryme ase. Ipynohxo exiko mase roropa opoetoryme exiryke, äkorõme roropa exiryke Kuesẽkõ enetuputyryke eya.

¹⁷Naeroro oepeme jexiryke, mokyro eahmako, oya toytose ahtao, jeahmatoh sã oya. ¹⁸Iirypyryme toehse ynororo ahtao oya, otinerũ tapoise eya ahtao, ya rokẽ epehmapoko ropa. ¹⁹Ynara imerõko ase jemary ke nymyry. Ywy ase Pauru. Ywy roro oepehmãko ase. Yrome owenikehkapopyra roropa ase. Jepehmara ro mase roropa. Yhnao orihketyme ro mexiry. ²⁰Naeroro, jakorony, ajohpãme sã jomipona exiko Kuesẽkõ pyno oexiryke. Ahtao jãkyemãko mase. Jakorõme sã mase Kyrixtu enetuputyryke oya.

²¹Awaro ase. Morara imeroryhtao ya jomipona exiko mase. Jomiry motye tyrõko mase. Zuario ase. ²²Morara awahtao osa ikurãkako jesaryme. Otarãme õmihpyrykõ etaryke Ritonõpo a jaropõko ropa mana oya xine. Moro se ase ipunaka.

Pauru tõ osekazumatopõpyry

²³"Kure pãna mano," kary se Epapura oya. Äpuruhyrytaõme mana ymaro, Jezu Kyrixtu poko imehnõ amoreparyke eya. ²⁴Morara kary se roropa ymaro erohketõ Jezu omiry poko, Maku, Arixtake, Temaxi, Ruka, enara.

²⁵ "Kure rokē opoetory tō tyriko Papa," āko ase
Kuesēkō Jezu Kyrixtu a opoko xine. Enara.

EPEREU

Sero pape merohpõ waro pyra sytatose. Otarãme Pauru kynexine, otarãme Aporu. Sero pape taropose Jezu enetupuhnanõ neneryme, juteu tõ neneryme tuhke pata tõ punero. Tyorõ poku toto amorypyry se toehse imehnõ juteu tomo Jezu rumekatohme ropa eya xine, pake toehstopõpyry sã ropa toto eramatohme ropa. Yrome tynymerohpyryae Ritonõpo omipona exiketõ akorehmary se kynexine sero pape merohpono täkye toto ehtohme Jezu maro toytorykõ poku. "Oesëköme Jezu enetuputyry poku oya xine onurumekara ehtoko oetuari-marykohtao ro," äko eya xine mana. "Jezu osenetupuhtoh kure kuhse mana, Jezu ehtoh roropa kure kuhse mana. Pake kuehtopõpyrykõ motye kure mana," äko mana.

Ritonõpo mükuru poku

1 Pake Ritonõpo kynoturune kytamurukomo a urutõkö ae. Tuhke rokë kynoturune. Urutõkö osenetupuhtoh ae kynoturune. Aosenehtohkö ae roropa kynoturune eya xine. ² Morarame pake hkopyra kynoturune ropa Ritonõpo kyaa xine Tumükuru ae. Tumükuru a senohne emero tokarose Ritonõpo a. Ynororo a sero nono tõkehko tyripose eya aporo, seropõkö emero. Mame tymenekase ynororo Ritonõpo a emero esëme ehtohme, sero nonopõkö esëme, kapuaõkö esëme roropa, enara ehtohme. ³ Ime aexiry saerekane sã mana. Ritonõpo ime exiry saaro ime aexiry mana ipunaka. Mame Ritonõpo ime exiry enepõko mana seropõkomo a. Tyjमितunuru ke tynyri-tyä onenahkapopyra mana. Morarame seropõkö rypyry korokaxípo kýporohne kapu ao, tuisamehxo, Ritonõpo maro. Emero esëme Ritonõpo mana.

Tynenyoyhtyã motye Ritonõpo mükuru ehtoh poku sero

⁴ Tynenyoyhtyã motye kuhse Tumükuru tyrise eya. Esety roropa Ritonõpo mükurume, Tummy wino tapoise eya. Mokyro esety Ritonõpo nenyoyhtyã esety motye mana. ⁵ Tumükuru a ynara tykase Ritonõpo, "Umükurume mase.

Seroae omyme osekarõko ase," tykase Ritonõpo Tumükuru a. Yrome tynenyoyhtyamo a morara kara kynekurehne. Ynara tykase roropa Tumükuru poku,

"Jüme ase, umükurume mana,"

tykase Ritonõpo Jezu poku. Yrome morara kara kynekurehne tynenyoyhtyã poku. ⁶ Ynara roropa tykase Ritonõpo Tumükuru toehse ahtao sero nono pona, "Ynenyoyhtyã emero kure Umükuru ríko mana.

'Kure mase, tuisa imehxo,' äko toh mana eya," tykase Ritonõpo. ⁷ Yrome ynara tykase tynenyoyhtyã poku,

"Tyryrykane sã ynenyoyhtyã ríko ase axí toto ytohtohme.

Apoto sã roropa ynamoto tõ ripõko ase orëpyra toto ehtohme,"

tykase. ⁸ Yrome Tumükuru poku ynara tymeropose Ritonõpo a,

"Ritonõpome mase.

Tuisame oehtoh exikehpyra mana jüme.

Zae oexiryke ipunaka tuisa kurãme mase.

⁹ Zae ehtoh se mase te, popyra ehtoh zehno roropa mase.

Morara exiryke kymenekase, täkye ipunaka oehtohme

imehxo oehtohme roropa, imehnõ motye kuhse oehtohme,"

tykase Ritonõpo Tumükuru a. ¹⁰ Ynara tykase roropa Ritonõpo eya,

"Oya sero nono tyrise apitoryme.

Kapu roropa tyrise oya, oemary ke, tuisame oexiryke.

¹¹ Enahnõko mã onyrytyã repe.

Yrome omoro orihpýme mase jümãme.

Xihpyryme onyrytyã mã exíko repe upo xityã samo.

¹² Upo sã toto amënõko ropa mase, toto myakãmatohtohme.

Yrome omoro mase etyorõmara.

Tãhpome exipyra mase roropa,"

tykase Ritonõpo Tumükuru a. ¹³ Ynara tykase roropa Ritonõpo Tumükuru a,

"Oporohko tãna. Tuisamehxo mexino ymaro.

Ozehnotokõ poremäkapõko ase,

opoetoryme toto ríko ase roropa,"

tykase Ritonõpo eya. Yrome morara kara kynexine tynenyoyhtyamo a.

¹⁴ Naeroro kuamrepatoxi Ritonõpo nenyoyhtyã poku. Kapu ae inenyoyhtyã mokaro. Tupüke pyra rokë mã toto. Toto aropõko Ritonõpo mana tarõkö akorehmatohme. Tynypynanohtyã akorehmase toto aropõko mana.

Kypynanohtohkö kurã poku

2 Morara exiryke otato sehtone omi kurã totase kyaa xine ahtao. Tomeseke sehtone aomipona

exikehpyra kuehtohkõme. ² Ritonõpo nenyoyhtyã omihpyry zae kynexine. Zae ehtoh poko tutuarõtanothpose imehnomo. Toto omihpyry omipona pyra exiketõ tuãnohse toto iirypyrykõ ehehpyryme. ³ Yrome Kuesëkõ Jezu omiry mokaro omihpyry motye kuhse mana. Otato pyra kuahtao xine kuãnohtorõko mana, ekurehpyra mana. Osemazuhme kypynanohtohkõ poko tyä kynoturune. Morarame etananõ roropa kutuarõtanothpotone zae aehtoh poko. ⁴ Ritonõpo roropa zae toehthoh poko kutuarõtanothpotone tyjमितunuru eneporyke, kuräkõkara kuräkary poko, enara. Typoetory tõ tyjamihtanothpose Tuzenu a tyotyorõ waro toto ehtohme orëpyra toto ehtohme imehñõ Jezu poetory akorehmatohme emero porehme. Ise toehthopõpyryae ro tyjamihtanothpose toto eya.

Kyrixtu enurutoþpyry ahnome kypynanohtohkõme

⁵ Sero nono tyrisenã tyrise ropa ahtao, seropõkõ esëme tynenyoyhtyã onyripyra Ritonõpo exiko mana. Moro poko ourutorõko ynanase seromaroro. ⁶ Mäpyra ynara tymerose imepyny a Ritonõpo omiryryme, "Ritonõpo, pitiko sã ynanase oya repe. Yrome yna poko osenetupuhnõko mase. Tuisame pyra ynanase roropa repe. Yrome yna pyno ro mase. ⁷ Tyrise ynanase oya onenyoyhtyã ime exiry sã pyra aporo.

Tuisamehxo tyrise roropa ynanase oya, onyrytyã esëme.

⁸ Ajamitunuru poe emero esëme tyrise ynanase oya," me tymerose imepyny a Ritonõpo omiryryme. Emero esëme ahno tyrise Ritonõpo a. Naeroro, emero esëme karyke, emero esëme toehse toh mã repe. Yrome ahno enëko sytatose emero esëme pyra ro. ⁹ Yrome Jezu poko enetupuhnõko sytatose. Axitaõ rokë tuisame hkopyra toehse ynororo Ritonõpo nenyoyhtyã poetoryryme samo. Mame Ritonõpo omi poe toorihse ynororo kymyakäkõme, orihpyra kuehtohkõme, kypyno xine Ritonõpo exiryke. Mame toorihse exiryke tuisamehxo Jezu tyrise ropa Ritonõpo a. Emero esëme tyrise eya. ¹⁰ Tuaro Ritonõpo kynexine Tumükuru tuarimapory poko. Ynara tykase ynororo Tumükuru poko, "Toetuari-maryke iirypyrymãkõ kuräkary waro exiko mana," tykase. Emero ritõme ynororo. Tynyrytyã onenahkapopyra roropa mana. Tuhkãkõ eahmary se ynororo, tyä toto ytotohme typonõme toto ehtohme, tymaro tuisame toto ehtohme.

¹¹ Kuesemazupurukõme toexiryke kukuräkatorõko mana, kyyrypyrykõ korokãko roropa mana, Kumykõme roropa Jü ehtohme. Naeroro ihximyra mana tyekyryme kuehtohkõ poko. ¹² Ynara tykase ynororo Tummy a,

"Papa onyrihpyry poko jakorõ tõ zurũko ase.

Opoke eremiãko ase,

kure oekarõko ase opoetory tõ maro tõximõse yna ahtao,"

tykase. ¹³ Ynara tykase roropa ynororo, "Ritonõpo, oenetupuhnõko ase," tykase. "Taro ase ypoenõ maro, moxiã onekarotyã ya," tykase Jezu.

¹⁴ "Ypoenõ moxiã," kynako Jezu kypoko xine. Ahnome kuexirykõke kysã xine Jezu toehse, ahnome, tupũke, tumunure, enara. Ahnome toehse ynororo toorihthohme, toorikyryke joroko tamuru enahkatohme, kuorikyrykõ esëme sã joroko tamuru exiryke. ¹⁵ Kuorikyrykõ zuno kuexirykõke tymyhse sã sexiãtose. Joroko tamuru namotome sexiãtose. Yrome joroko tamuru enahkaryke tyä tymyhpokase ropa sã sytatose eya. ¹⁶ Zuaro sytatose. Ahnome toehse Jezu tynenyoyhtyã akorehmatohme pyra tyä. Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme sero poko, "Tooehse ynororo Aparão pakomotyã akorehmatohme rokë tyä," me tymerose Ritonõpo omiryryme. ¹⁷ Morara exiryke tupũke exiketyme toehse ynororo, takorõ tõ samo, kymarokõ samo. Kysã xine toehse ynororo zae tõturutohme kypoko xine Ritonõpo a, kypynanohtohkõme roropa toehthohme. Ritonõpo omipona toexiryke kyyrypyrykõ korokãko mana kyyrypyrykõ topehmase exiryke tyä. ¹⁸ Tukahse ynororo joroko tamuru a iirypyryryme tyritohme repe. Toetuarimase roropa ynororo. Naeroro kuakorehmarykõ waro mana tukuhse kuahtao xine joroko tamuru a.

Jezu poko Moeze poko roropa

3 Wekyry tõme matose. Jezu akorõ tõme sytatose, toahmase Ritonõpo a kuexirykõke ipoetoryryme kuehtohkõme. Osenetupuhtoko Kuesëkõ Jezu poko rokene. Tonehpose Jezu Ritonõpo a tymaro oturuketõ tuisaryryme aehtohme, kypoko xine auturutohme Tummy a, tonetupuhtohkõ poko. Ihximyra sytatose roropa Kuesëkõme Jezu ekarory poko. ² Tymoise Ritonõpo Jezu a kynexine. Tymenekahpõ omipona kynexine, Moeze sã toerohtoh poko. Moeze a roropa tymoise Ritonõpo toerohtoh poko, Ritonõpo poetory tõ poko, Izyraeu tõ poko. ³ Yrome Jezu Moeze motye kuhse kynexine, tuisamehxo. Tapyi amone eneryhtao kyä xine, "To! Emese kure mase. Tapyi rine nymyry mase," ãko sytatose eya. Yrome tapyi a morara kara sytatose. Moro saaro Moeze motye kuhse Jezu mana. ⁴ Mame tapyi rinanõme sytatose. Tuhke tapyi rihpõ nae. Yrome Ritonõpo emero ritõme kuhse mana. Emero tyrise sytatose Ritonõpo a. ⁵ Moeze a Ritonõpo tymoise kynexine ipoetory tõ eraseme sã rokene. Ritonõpo namotome kynexine. Urutõme roropa kynexine Ritonõpo poe. Ritonõpo nekarory poko imeiþo tõturuse ynororo. ⁶ Yrome Kyrixtu a Ritonõpo tymoise kuhse, Moeze motye kuhse. Tummy omipona kynexine tapyi esë nymyry samo, Ritonõpo mükurume exiryke. Mame Ritonõpo poenõme sytatose oserehpyra kuahtao xine, Kuesëkõ onenetupuhkehpyra kuahtao xine te, penekehpyra kuahtao xine Kuesëkõ eraximary poko, enara. Imehñõ motye kuhse Jezu exiryke onenetupuhkehpyra sehtone.

Ritonõpo poetory tõ oserematoh poko sero

⁷ Ynara äko Ritonõpo zuzenu,

“Seroae Ritonõpo omiry etaryhtao oya xine,

⁸ otato ehtoko. Ekurehpyra ehtoko.

Pake atamurukõ ehtopõpyry sä pyra ehtoko ahno esao pyra toto ahtao.

Ynara tykase toto, ‘Ritonõpo se pyra sytatose Kuesëkõme. Aomipona pyra sehtone.

Kuãnohpyra xine mana, ‘tykase toto.

Onymoipyra toh kynexine.

Tosëkõ tukuhse eya xine.

⁹ Moroto atamurukõ jukuhne toto, tyehno xine jehthohme.

Yjमितunuru tonese tyya xine ahtao ro jukuhne toto.

¹⁰ Morara exiryke 40me jeimamyry mokaro zehno toehse ywy.

Ynara akene, ‘Azahkuru rokë mokaro osenetupuhnõko mana.

Jomipona pyra ekurehnõko mã toto, ‘akene.

¹¹ Toto zehno exine. Naeroro ynara akene,

‘Jesaka omõpyra ekurehnõko mokaro mana.

Jüme omõpyra mã toto jesaka ymaro oserematoh taka, ‘akene,” tykase Ritonõpo zuzenu.

¹² Wekyry tomo, tomeseke ehtoko oorypyrykõ poko oexirykõino okurohtao xine Kuesëkõ onenetupuhkehpyra oehtohkõme, Ritonõpo onurumekara roropa oehtohkõme. Jüme orihpýme Ritonõpo mana. ¹³ Yrome Ritonõpo omipona oehtohkõme atakorehmatoko kokoro rokene. “Taroino jomipona ehtoko,” karyhtao Ritonõpo a kyaa xine atakorehmatoko, toiro Jezu poetory osenekunopyryino tyrypyry poko. ¹⁴ Kyrixtu maro oxiekyryme sytatose. Osepeme roropa imaro sytatose Ritonõpo onenetupuhkehpyra kuahtao xine, apitoryme Jezu enetupuhpõpyry saaro kyaa xine ipoetoryme toehse kuahtao xine.

¹⁵ Ritonõpo omiry ynara tymerose,

“Seroae Ritonõpo omiry etaryhtao oya xine otato ehtoko.

Ekurehpyra ehtoko.

Pake atamurukõ ehtopõpyry sä pyra ehtoko.

Ahno esao pyra tahtao xine onymoipyra toh kynexine,” me tymerose.

¹⁶ Onokäkõ Ritonõpo omiry etaxõpo otato pyra toehse? Onokäkõ onymoipyra toehse roropa? Arypyra. Ejitu poe Moeze narotyamo, Moeze ekahmahpõkomo emero. ¹⁷ Onokäkõ a Ritonõpo zetü tanýse 40me jeimamyry? Arypyra. Iiryrymākõ a jetü tanýse. Naeroro toorihse toto ona po, ahno esao pyra.

¹⁸ Morarame ynara tykase Ritonõpo, “Jüme ytopyra mã toto ynekarohpyry pona. Oserematoh taka ytopyra ekurehnõko mã toto,” tykase. Onokäkõ poko morara tykase nae? Arypyra. Tymoipyra aehtyã poko morara tykase, tõmipona pyra toto exiryke. ¹⁹ Naeroro ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo nekarohpyry pona

ytopyra tokurehse toto onenetupuhpyra tokurehse toexirykõke.

4 Zae ro Ritonõpo omihpyry mana kyaa xine.

“Oesëkõme jenetuputyryhtao oya xine omõnõko matose jesaka, ymaro oseremãko matose,” katopõpyry zae mana. Naeroro tomeseke sehtone, ekurehpyra kuehtohkõme, ynara kara Ritonõpo ehtohme kypoko xine, “Mose omõpyra mana jesaka. Ymaro oseremara mana, ekurehnõko,” kara Ritonõpo ehtohme kypoko xine. ² Moro omi kurã totase kyaa xine, mokaro pakatokõ saaro. Totase eya xine repe. Yrome otato pyra toh toehse onenetupuhpyra toexirykõke. ³ Yrome kymarokomo, enetupuhnanõme kuexirykõke, Ritonõpo maro exõko sytatose. Imaro oseremãko sytatose, aomihpyryae ro. Ynara tymerose Ritonõpo omiry ynara aomipona pyra exiketõ poko, “Toto zehno exine.

Naeroro ynara akene, jesaka omõpyra ekurehnõko mã toto.

Jüme ytopyra mã toto moro pata pona.

Ymaro ytopyra mã toto oserematoh taka.”

Morara tymerose Ritonõpo omiry ynara pakatokõ poko. Moinoro, sero nono ritopõpyry poe ro, aerohtoh tõtyhkase roropa. (Tosary taotyhkanohse roropa eya, mokaro esaryme repe tymaro toto ehtohme repe.)

⁴ Mame oma zü etato mykaponato emepyyry poko ynara tymerose Ritonõpo omiry ynara, “Tõseremase Ritonõpo oma zü etato mykaponato ae, toerohtoh otyhkaxõpo,” me tymerose. ⁵ Ynara tymerose roropa moro poko Ritonõpo omiry ynara, “Jüme ytopyra mã toto ymaro oserematoh taka,” tykase. ⁶ Osemazuhme aomiry etananomo a aomiry totase repe. Yrome Ritonõpo esaka omõpyra tokurehse toto oserematoh taka, onenetupuhpyra toexirykõke. Yrome imehnõ mã Ritonõpo maro exõko. Esaka omõnõko toh mana oseremase. ⁷ “Taroino jomipona ehtoko,” tykase Ritonõpo eya xine repe ayatorykohtao ahno esao pyra. Yrome aomipona pyra tokurehse toto. Morara exiryke tuhke jeimamyry taropose ahtao morara tykase ropa Ritonõpo. Ynara tymerose Tawi a Ritonõpo omiry ynara, “Taroino jomiry etaryhtao oya xine, jomipona ehtoko. Ekurehpyra ehtoko,”

tykase.

⁸ (Otarãme imepý ynara äko mana, “Jozue ekepyry a Ritonõpo poetory tarose Ritonõpo nekarohpyry pona, oserematoh pona,” äko repe. Yrome zae pyra morara kary.) Ritonõpo esaka nymyry toto anaropyra Jozue kynexine. Ritonõpo oserematoh taka toto anaropyra roropa kynexine. Moro pona tarose toto Jozue a. Yrome Ritonõpo esaka nymyry tarose toto ahtao eya aoserematohkõme, “Taroino jomipona otato ehtoko,” kazomopyra Ritonõpo exiry omõtoh poko. ⁹ Naeroro Ritonõpo nekarory anapoipyra ro ipoetory tõ mana, oserematoh nae ro exiryke Ritonõpo maro, Ritonõpo oserematopõpyry saaro pake oma zü etato mykaponato ae. ¹⁰ Esaka tomõse kuahtao xine kuoserematohkõme Ritonõpo maro, kuerohthõkõ poko pyra exõko sytatose, oseremãko sytatose Ritonõpo saaro,

erohkehxīpo Ritonõpo oserematopõpyry saaro.

¹¹ Naeroro ehmaropa Ritonõpo a. Aomipona yronymyryme sehtone imaro kuoserematohkõme.

¹² Ritonõpo omiry isene exikety sã kuamorepatorõko mana. Emese kure exikety sã roropa mana. Zonõtyã enetupuhpõko mana. Osetato taerõ rato ahtao omõnõko mã etyhyry pona tõsõ worryhtao. Ike tõsõ sahsahkãko sytatose roropa. Zehpo osenõko ipũ tysahkase ahtao. Moro rato sã Ritonõpo omiry mana. Imotyeh kuhse mana, osetato taerõ exikety motye etaryhtao kyaa xine. Kuosenetupuhpõko jarao sã exīko mana kyaa xine. Kypenetatohkõ roropa jarao sã exīko kyaa xine. Zonõtyã enetupuhpõko Ritonõpo omiry mana, emero zuaro Ritonõpo exiryke.

¹³ Otonõsaromepyra sytatose kuenepyra xine Ritonõpo ehtohme. Tynrytyã emero porehme enõko Ritonõpo mana. Kuykuytorykõ enõko mana kuosenetupuhpõko roropa enõko mana. Mame imeīpo Ritonõpo õpataka ytõko sytatose emero porehme. Toiroro Ritonõpo õpataka oturũko sytatose kynrytyãkõ poko. Naeroro kytamurukõ ehtopõpyry sã pyra sehtone, Ritonõpo onenetupuhpynõ ehtopõpyry sã pyra. Aomipona sehtone ekurehpyra kuehtohkõme kuomomyrykõ poko Ritonõpo esaka.

Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme Jezu ehtoh poko

¹⁴ Morarame Jezu Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme mana. Kynonuhne kapu aka, Ritonõpo esaka, kypoko xine oturuse Tummy maro, kuakorehmapose xine. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone. Imehnõ onurukehpyra sehtone roropa ipoko. ¹⁵ Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme mokyro mana, kuakorehmanekomo. Jamihme pyra kuehtohkõ waro mana ipunaka, kysã xine tukuhse toexiryke joroko tamuru a iirypyryme tyritohme repe. Yrome iirypyryme pyra kynexine ipunaka. ¹⁶ Morara exiryke oserehpyra sehtone. Soturutone Ritonõpo maro, kypyno xine exiryke. Kyyrypyrykõ korokãko mana. Kypyno xine toexiryke jamihme kyritorõko mana, kyyrypyrykõ poko kyrirykõ se joroko tamuru ahtao.

5 Juteu tõ Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ahnome rokõ toh mana, kysã xine. Tymenekase ynaroro oturuketõme Ritonõpo maro imehnõ poko, toto zehno pyra Ritonõpo ehtohme. Naeroro tynekarory etapãko toh mana Ritonõpo a ekarotohme ahno rypyry korokapotohme. ² Ahnome rokõ toexirykõke kysã xine, putu pyra exiketõ zehno pyra toh mana. Azahkuru roropa toto ahtao toto zehno pyra ro toh mana. Nupunato toto enery waro roropa toh mana. ³ Morara exiryke tynekarory etapãko toh mana iirypyrymãkõ rypyry korokapotohme. Imehnõ rypyry rokõ kara korokapotohme, tynekarorykõ etapãko toh mana. Tyrypyhyky toexirykõke tyrypyrykõ korokapotohme roropa tynekarorykõ etapãko toh mana. ⁴ Tamoreme pyra Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme exīko mã toto. Tuisamehxo toexiry se exikety ahtao exipyra mana. Ritonõpo a tymenekase ahtao rokõ, imaro

oturuketõ tuisaryme exīko mana Arão menekatopõpyry saaro.

⁵ Moro saaro Kyrixtu, Ritonõpo nymenekahpyry tamoreme pyra tooehse. Ritonõpo ynara tykase eya, "Umũkurume mase.

Seroae omyme jehtoh ekarono," tykase ynororo. ⁶ Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryme,

"Omorõ mase ymaro oturukety jũmãme, Meukizeteke ehtoh samo,"

tykase ynororo.

⁷ Morarame Jezu sero nono po tahtao, tõtururuhtao samũ tykase Ritonõpo neneryme. Tãtasamase roropa ynororo yronymyryme. Ipynanopyry waro Jumy, orihpyra aehtohme. Mame typoko epyrypara Jezu exiryke, Tummy omipona roropa exiryke, aomiry totase Ritonõpo a. ⁸ Mame Ritonõpo mũkurume tahtao ro Tummy omipona toehse ipunaka toorikyry ponãmero.

⁹ Morarame toetuarimatopõpyryke kypynanohnekõme toehse ynororo. Jũme typynanohse sytatose eya tõmipona toehse kuexirykõke. ¹⁰ Naeroro oturuketõ tuisaryme tyryse ynororo Ritonõpo a, Meukizeteke ehtopõpyry samo.

Sõ nase Ritonõpo rumekahpõkõ wãnopryrõ poko

¹¹ Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme Jezu ehtoh poko tuhke nae ase. Oururukõ se roropa ase repe. Yrome tupime ãmoreparykõ ya, tũpore sã oupuhpyrykõ exiryke. Onenetupuhpyrahme sã matose. ¹² Okynã matose Jezu poetoryme repe. Yrome imehnõ amorepary waro pyra ro matose. ãmorepazomorykõ se matose ãmorepatopõpyrykõ poko ropa pake Jezu enetupuhpõpyry saaro oya xine. Morohne kure repe. Yrome awãtarykõ se roropa matose. Opoko xine ynara enetupuhpõko ase, poeto sã matose. Poeto pitiko suhsu se rokõ mã toto tõsõ onyry waro pyra toexirykõke. Mokaro sã matose tupimãkara rokõ waro oexirykõke. ¹³ Enurusenãkõ zae ehtoh waro pyra mã toto. Zae pyra ehtoh waro pyra roropa mã toto. (Enurusenãkõ sã matose. Zae ehtoh waro pyra matose.) ¹⁴ Kokoro rokõ Ritonõpo omipona kuahtao xine aomiry waro exīko sytatose. Tupime ehtoh waro roropa exīko sytatose. Morara kuahtao xine tõsõ õnanõ sã exīko sytatose. Zae ehtoh Ritonõpo a waro exīko sytatose. Zae pyra ehtoh eya roropa waro exīko sytatose.

6 Morara exiryke itamurumehxo satamorepatone Ritonõpo poko, aomipona kuehtohkõme. Osemazuhme tuhke pyra ãmorepatopõpyrykõ kynexine, (6me rokene,) Jezu enetupuhpitoryhtao oya xine. Ynara ãmorepatopõpyrykõ kynexine, oorypyrykõ rumekary poko oya xine te, Ritonõpo enetuputyry poko, ² ahno õpurihkary poko te, Ritonõpo zuzenu apoiry poko oya xine erohtohme imehnõ Jezu poetory tõ akorehmary poko, aorihtyã õsemãkapory ropa poko te, kurãkõ apiakatoh poko, enara. ³ Ritonõpo waro toehse awahtao xine morohne poko atamorepatoko osemazuhme. Yrome atamorepatoh nae ro mana.

Naeroro Ritonõpo ise ahtao itamurumehxo sata-morepatone.

⁴ Mame imepyny a Jezu enetupuhxïpo, turumekase ropa eya ahtao tupime kuhse mana tyrypyry rumekary ropa eya Jezu enetupuhtohme ropa tyya tosême. Osemazuhme Jezu tonetupuhse eya xine repe. Ritonõpo poetoryme toehse toto. Ikurohtaka xine tomõse Ritonõpo zuzenu. ⁵ Ritonõpo omiry kure exiry waro toehse mã toto. Ritonõpo jamitunuru waro toehse roropa mã toto. Emero motye Ritonõpo imehxo exiry tonetupuhse eya xine roropa repe. ⁶ Moromeïpo Kuesêkõ Kyrixtu enetuputyry turumekase ropa eya xine. Morara exiryke mokaro akorehmasaromepyra imehnõ mana, iirypyrykõ rumekary ropa poko eya xine, Kyrixtu enetuputyry ropa poko eya xine, enara. Tosêkõme Ritonõpo enetupuhxïpo, turumekase ropa tyya xine ahtao ynara sã mana, Ritonõpo mükuru exihmazomory ropa sã mana wewe pokona onenetupuhpyra ropa toehse toexirykõke. Jarao ihxirory ropa sã mana imehnõ neneryme. Popyra mana ipunaka.

⁷ Otupikõ poko osenetupuhtoko. Konopome ahtao anarykatyãkõ ahtãko mana. Eperytãko mana. Otyro zamaro nono ahtao tãkye exiko matose. Morararo Ritonõpo, tãkye roropa mana tutupi kurã eneryke tyya. ⁸ Yrome otupikõ po ätaryka rokë tahtase ahtao, omoxino tõkehko, sairi tõkehko, popyra oya xine mana. Morararo popyra rokë tutupi eneryke tyya tutupi zehno exiko Ritonõpo mana. Otarãme ihtomapõko mana. Apoto zukãko mana, jahkapotohme.

⁹ Wekyry tomo, otuarõtanohtorÿko ase opyno xine jexiryke tomeseke oexirykõ se roropa jexiryke. Yrome Jezu poetoryme nymyry oekarotorÿko ynanase. Naeroro tupito kurã sã matose yna a Jezu enetuputyryke oya xine. ¹⁰ Zae rokë Ritonõpo äpiakatorÿko mana. Wenikehpyra ynororo oerohtopõpyrykõ poko aomipona. Ipyno oexirykõke imehnõ Jezu poetory takorehmase oya xine. Imehnõ akorehmãko ro matose. ¹¹ Penekehpyra oehtohkõ se ynanase Jezu poetory pyno oexirykõ poko. Ätamoreparykõ se roropa ynanase Ritonõpo poko, zuaro kuhsehxo oehtohkõme. Aomipona oehtohkõ se ynanase oorikyrykõ ponãmero, imaro oehtohkõ ponãmero. Atamorepakehpyra awahtao xine, aomipona exikehpyra roropa awahtao xine orëpyra exiko matose Ritonõpo enetuputyry poko. ¹² Akïme exiketõ sã pyra ehtoko. Jezu onenetupuhkehpyra ehtoko. Penekehpyra ehtoko roropa openetatohkõ eraximary poko oya xine. Mame Ritonõpo nekarory kurã apoïko matose.

Së nase ajohpe pyra Ritonõpo ehtoh poko

¹³ Mame Aparão a ynara tykase Ritonõpo pake, "Kure orïko ase," tykase. Mame ynara tykase roropa, "Jomihpyryae ro kure orïko ase," tykase, ajohpe pyra toexiry waro Aparão ehtohme. Mame Ritonõpo motye exikety pyra mana. Ynoro rokë imehxo exiketye mana. Naeroro tamoreme rokë zae toehtoh tokarose Aparão a. Ritonõpome toehtoh tokarose eya. ¹⁴ Ynara tykase

ynororo Aparão a, "Ekurehpyra ase. Kure rokë orïko ase. Tuhkãkõ ekarõko ase roropa oya apakõme," tykase Ritonõpo Aparão a. ¹⁵ Morarame toraximase Aparão a, toraximase. Mame penekehpyra toexiryke Ritonõpo nekarohpyry tapoise eya rahkene. ¹⁶ Toipe sytatose. "Ekurehpyra ase," karyhtao imepyny a kyya xine, ajohpe se pyra kuahtao xine imepÿ imehxo exikety netaryme morara ãko sytatose. Morarame mokyro imehxo exikety pokoino kuomihpyrykõ ae emero tyrïko sytatose ekurehpyra. Tokurehse kuahtao xine ehxirõko sytatose toipe. Naeroro, "Ekurehpyra ase," karyhtao imehxo exikety netaryme, oseosezuhpyra exiko sytatose toipe. ¹⁷ Morararo Ritonõpo, "Kure orïko ase," tykase tahtao, ekurehpyra mana. Mame ekurehpyra toehtoh poko jüme kutuarõtanohtopotorÿko mana. Naeroro, "Ekurehpyra ase. Jomihpyryae ro kure orïko ase," tykase ynororo. ¹⁸ "Jomihpyryae ro kure orïko ase," tykase toexiryke, "Ekurehpyra ase," tykase roropa toexiryke, asakoro nae sytatose etyorõmara exiketomo. Ajohpe ehsaromepyra Ritonõpo mana. Naeroro kuewomanekõ maro toehse sytatose. Aomiry kurã etaryke kyya xine, oserehpyra sytatose. Kuytorykõ eraximãko sytatose Ritonõpo esaka. Naeroro onurumekara sytatose. ¹⁹ Ritonõpo omihpyryae kuytorykõ eraximãko sytatose Ritonõpo esaka. Aomiry onurumekara sytatose. Oserehpyra sytatose kukurohtao xine. Kuesêkõ onenetupuhkehpyra sytatose roropa. Imaro Ritonõpo esaka ytõko sytatose. Seromaroro tapurepyra toehse mana. Topohme ytõko sytatose Ritonõpo esaka. ²⁰ Jezu osemazuhme moro taka tomõse kuakorehmatohkõme. Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme imehxo toehse ynororo, kuakorehmanekõme, jüme, Meukizeteke ehtopõpyry samo.

Meukizeteke tuisame ehtoh poko

7 Mame mokyro Meukizeteke. Tuisame ynororo kynexine pake, pata Sarë esême. Ritonõpo maro oturuketyme roropa kynexine. Emero esême imehxo Ritonõpo mana. Morarame Aparão tyekyry tõ puxihkaxïpo zehnotokõ wino toeramase ropa, tuisa tõ etapaxïpo. Mame tosaka tooepyry ropahätao tõseporyse Meukizeteke maro. Mame Aparão eneryke tyya ynara tykase ynororo, "Kure orïko Ritonõpo mana. Morara kure ya," tykase ynororo. ² Mame tymõkomory tapiakase Aparão a tynetapatyã mökomohpyry. Omame porehme ahtao toiro touse eya ekarotohme Meukizeteke a. "Meukizeteke," kary, "Tuisa imehxo, Zae exikety," kary. Sarë esême esety akorõ kynexine. "Sarë," kary, "Torëtyke pyra kyrihpõkõ," kary roropa. ³ Meukizeteke zü poko, jë poko roropa itamuru tõ poko roropa onymeropyra tokurehse toto ipunaka. Aenurutopõpyry poko aorikyry poko roropa zuaro pyra sytatose imerohpyry pyra exiryke. Naeroro Ritonõpo mükuru ehtoh sã kynexine. Ritonõpo maro oturuketyme exikehpyra ynororo jümãme.

⁴ Etatoko pahne, tuisamehxo Meukizeteke exiry enetupuhtoko. Aparão juteu tõ tamuru. Yrome eya ro tynetapatyã mökomohpyry tapiakase, zokonaka

ekarotohme Meukizeteke a, tynekaroryme Ritonõpo a. ⁵ Rewi pakomotyã poko ourutorýko ase. Ritonõpo maro oturuketõme toto ahtao Ritonõpo nymeropohpyry poe ynara äko mã toto imehnõ juteu tomo a, "Omõkomorykõ apiakatoko zokonaka ekarotohme yna a," äko mã toto tyekyry tomo a. Aparão pakõme toto ahtao ro, "Zokonaka ekarotoko yna a," äko mã toto eya xine. ⁶ Yrome Meukizeteke Rewi parýpyry kara kynexine. Rewi parýpyryme pyra tahtao ro Aparão napiakahpyry apoine. Aparão mokyro, "Kure oríko ase," katopõpyry etahpõ Ritonõpo a. Eya, "Kure oríko Ritonõpo mana. Morara kure ya," tykase Meukizeteke. ⁷ Zuario sytatose. Imepyny a Ritonõpo poe, "Kure oríko Ritonõpo mana," kahpõ tuisamehxo mana. "Kure oríko Ritonõpo mana," katopõpyry etahpõ tuisame hkopyra mana. Naeroro Meukizeteke Aparão motye kynexine, tuisamehxo. ⁸ Etatoko pahne, mokaro Ritonõpo maro oturuketõ imehnõ napiakatyã apoíko mã toto. Kysã xine rokẽ mã toto, orihketõme roropa mã toto. Mãpyra Meukizeteke a Aparão napiakahpyry tapoise ahtao isene exiketyme kynexine. "Mokyro toorihse," katoh pyra mana Ritonõpo papẽ poko. ⁹ Naeroro ynara kary se ahtao, "Rewi a roropa Aparão maro ro tymõkomory tapiakase zokonaka ekarotohme Meukizeteke a." (Rewi pakomotyã mokaro imehnõ, juteu tõ napiakatyã apoinanomo.) Naeroro tynapiakahpyry ekaroneme roropa Rewi kynexine. ¹⁰ Enurupyra ro tahtao moro tokarose eya, ipuhturume ro tahtao Aparão ao. Itamuru a tymõkomory tapiakase ahtao, eya roropa tymõkomory tapiakase samo. Mame tynapiakahpyry tokarose sã eya Meukizeteke a, äko ase Rewi poko.

¹¹ Rewi pakomotyã tyripose Ritonõpo a Izyraeu tõ akorehmatohme, Ritonõpo omipona toto ehtohme. Yrome orẽpyra Ritonõpo omipona exipyra tokurehse toto. Morara exiryke imepý tyrise Ritonõpo a toto myakãme Kyrixtu rahkene. Mame Kyrixtu toehse Arão ehtopõpyry sã pyra. Meukizeteke ehtoh sã toehse ynororo. Mame tyjमितunuru ríko mana kukurohtaka xine Ritonõpo omipona kuehtohkõme. ¹² Moeze omihpyry poe Ritonõpo maro oturuketõme Rewi pakomotyã kynexine. Seromaroro imepý tyrise Ritonõpo a typoetory tõ akorehmaneme Arão pakomotyã myakãme. Morara exiryke Moeze nymerohpyry tyorõmary se toehse. Omi kasenato omipona kuehtohkõme, Jezu omipona kuehtohkõme. ¹³ Kuesëkõ Kyrixtu poko ourutorýko ase. Rewi pary kara kynexine. Jekyry tyoro kynexine. Jezu ekyry Ritonõpo maro oturuketõme exipitopyra kynexine. ¹⁴ Juta paryme rokẽ kynenurune Kuesëkõ Jezu. Juta pakomotyamo a, "Ritonõpo maro oturuketyme exiko," kapitopyra Moeze kynexine. Naeroro mokaro Ritonõpo maro oturuketõ sã pyra Jezu Kyrixtu kynexine. Tyoro kynexine rahkene.

Ritonõpo maro oturukety kasenato kurã kuhse ehtoh poko

¹⁵ Naeroro tupime pyra ynara enetuputyry, tyoro oturukety Ritonõpo maro toehse, Meukizeteke ehtopõpyry samo. ¹⁶ Ritonõpo maro oturuketyme

toehse ynororo ahno omi poe pyra, Rewi parýpyryme toehstopõpyryke pyra roropa. Yrome tyjमितunuru poe Ritonõpo maro oturuketyme toehse ynororo orihpýme exiketyme toexiryke jümãme. ¹⁷ Ynara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryryme, "Ymaro oturuketyme nymyry mase, jüme, Meukizeteke ehtoh samo," tykase.

¹⁸ Jamihme pyra mokaro kynexine, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo. Zae nymyry ehsaromepyra toh kynexine Ritonõpo neneryme, jamihme pyra toexirykõke. Morara exiryke, "Jomihpyry pakato omipona ehtoko," kara Ritonõpo toehse.

¹⁹ Moeze nymerohpyry omipona se exiketõ kure ehsaromepyra toh kynexine emero. Naeroro mãsa rokẽ typhenetatohkõ eraximãko toh kynexine. Seromaroro imepý tokarose Ritonõpo a kyra xine kypoko xine oturuketyme Kyrixtu. Imehnõ penetatoh motye kuhse kypenetatohkõ kure mana. Naeroro orẽpyra kypenetatohkõ eraximãko sytatose.

Ritonõpo maro oturuketyme kurehxo

²⁰ Ritonõpo omihpyry roropa nae sytatose, "Ekurehpyra ase," katopõpyry Ritonõpo a Jezu poko. "Ymaro oturuketyme mana, jümãme," katopõpyry roropa nae. Morara kapitopyra Ritonõpo imehnõ poko, tymaro oturuketõme toehse toto ahtao. ²¹ Yrome Ritonõpo maro oturuketyme toehse Jezu, ynara katopõpyryae ro Ritonõpo a, "Ekurehpyra ase.

Jüme onytyorõmara ase roropa.

Omoro mase ymaro oturuketyme imehnõ akorehmatohme jümanatome," katopõpyryae ro. ²² Naeroro, "Ekurehpyra ase," tykase Ritonõpo exiryke tymaro oturuketyme Jezu tyrise ahtao orẽpyrahxo Jezu toehse, Tummy omiry kasenato poe. Iirypyrymãkõ rypyry korokary poko ekurehpyra mana jüme, enetuputyryke eya xine. Morara kure kuhse mana.

Kurehxo Jezu exiry jüme exiryke

²³ Ynara roropa, mokaro Rewi pakõ Ritonõpo maro oturuketõ tuhke kynexine orihketõme toexirykõke. Toorihse tahtao xine toerohkehse toto. ²⁴ Yrome Jezu jüme isene mana. Naeroro toerohkõ onekaropyra mana imehnomo a. Jümãme Tummy maro oturuketyme mana kuakorehmanekõme. ²⁵ Jümãme toexiryke iirypyrymãkõ pynanopyry waro mana. Toto oepiryhtaotyaa, Jezu enetuputyryke eya xine toto pynanohnõko Ritonõpo mana. Orihpýme Jezu exiryke oturukehpyra mana Tummy maro, kure toto riry poko.

Kurehxo Jezu mana, zae ipunaka exiryke

²⁶ Naeroro Jezu kuakorehmanekõme mana. Ritonõpo maro oturukety imehxo mana. Kure mana. Tyrypyryke pyra mana ipunaka. Azahkuru pyra mana, enara. Tapiakase mana iirypyrymãkõ wino. Ritonõpo esaka tõnhse, kapu moinakoxi. ²⁷ Imehnõ Ritonõpo maro oturuketõ tuisary sã pyra Jezu mana. Kokoro rokẽ

tynekarory etapary se mokaro mana, tyrypyrykõ epehpyryme osemazuhme, imehnõ rypyry epehpyryme roropa. Yrome Jezu toiro rokẽ toorihse. Tynekaroryme tõsekarose Tummy a imehnõ rypyry epehpyryme rokene. Jũme inekarohpyry kure, tyoro onekarozomopyra ehtohme. ²⁸ Moeze omihpyry omipona se exiketõ mã seropõkõ rĩko typoko xine oturuketõme Ritonõpo maro. Kurãkõ nymyry kara menekãko mã toto Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme. Yrome Moeze maro oturukehxĩpo, ynara tykase Ritonõpo Tumũkuru a, "Omoro rokẽ zae mase ipunaka," tykase ynororo Tumũkuru a. Morara exiryke, "Ekurehpyra ase, mokaro myakãme orĩko ase ymaro oturuketyme jũmãme," tykase Jezu a ynororo.

Jezu Kuakorehmanekomo

8 Ynara ãko rokẽ ynanase, Takorehmaneke sytatose Ritonõpo maro oturukety ke. Tuisamehxo toehse ynororo. Naeroro Ritonõpo Kuesẽkõ apotunuru wino typorohse ynororo kapu ao. ² Kypoko xine Tummy zurũko mana, kuakorehmatohkõme. Ritonõpo maro oturuketõ imehxo exiketõ sã, erohnõko mana. Pake Ritonõpo maro oturuketõ toerohse Ritonõpo esary kurã kuhtoh tao. Yrome Jezu erohnõko Ritonõpo tapyĩ kurã tao mana, Ritonõpo nyrihpyry nymyry tao, ahno nyrihpyry kara tao.

³ Ritonõpo maro oturuketõ imehxo exiketõ emero tynekarorykõ etapãko mana, tynetapatyã munuhpyry arotohme Ritonõpo a. Naeroro Kutuisarykõ roropa tynekaroryke pyra ahtao Ritonõpo maro oturuketyme imehxo exiketyme pyra exiry. ⁴ Sero nono po tahtao Ritonõpo maro oturuketyme pyra exiry, imehnõ oturuketõ nae exiryke. Moeze omihpyry omi poe tynekarorykõ etapãko mã toto tynekarorykõme Ritonõpo a. ⁵ Moeze maro tõturuse Ritonõpo ahtao ypy po kamisa risẽ tamopose eya. Ikuhtoh tonepose eya ipoenohthohme, tyriy waro ehtohme. Mame Ritonõpo nyrihpyry risasaka Moeze ahtao tapyime, ynara tykase Ritonõpo eya, "Tomeseke exiko. Ypy po ya ãmorepatopõpyry panõ rokẽ tyritoko ipunaka," tykase. ⁶ Typoetory akorehmãko Jezu kapu ae. Jezu saaro Moeze omi poe Ritonõpo maro oturuketõ typoetory tõ akorehmãko roropa mã toto. Yrome mokaro motye kuhse kuakorehmatorỹko Jezu mana. Tummy zuruneme nymyry mana kypoko xine. Moeze omihpyry poe Ritonõpo maro oturuketõ erohtoh motye kuhse Jezu erohtoh mana. Morararo Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a motye kuhse Ritonõpo omiry kasene mana Jezu pokoino, "Kure oritorỹko ase," karyke Ritonõpo a kyya xine.

⁷ Ritonõpo omihpyry pakato a tukurãkase kuahtao xine kasenato ke onymyakãmara exiry. ⁸ Yrome typoetory tõ tyrypyhpyke ro Ritonõpo a tonese. Ynara tykase,

"Imeĩpo, ãko Ritonõpo mana.

Jomiry kasenato ekarõko ase Izyraeu tomo a, Juta tomo a, enara.

⁹ Jomihpyry ekarõase pake ahtao itamurukomo a.

Poeto zũ sã exiase toto maro.

Poeto emary apoiryhtao arotohme, moro sã

Izyraeu tõ aroase Ejitu poe.

Yrome jomipona pyra toh kynexine.

Naeroro toto omiry onetara toehse ywy roropa.

¹⁰ Taroino jomiry kasenato ekarõko ase Izyraeu tomo a.

Taroino, ãko Ritonõpo mana,

jomiry rĩko ase toto kurohtaka.

Toto kurohtao jomiry merõko sã ase

tamoreme sã jomiry waro toto ehtohme,

tamoreme sã jomipona se roropa toto ehtohme.

Mame toto esẽme exĩko ase.

Ypoetoryme roropa exĩko mã toto.

¹¹ Morarame imehnõ tosaõkõ anamorepara mã toto jomiry poko,

zuarõ toto exiryke.

Ynara kara exĩko mã toto tosaõkomo a,

'Kuesẽkõ waro ehtoko,' kara exĩko mã toto,

juaro toto exiryke, emero porehme.

Tuisa tõ juaro exĩko, imepyra exiketõ roropa.

Emero juaro exĩko mã toto.

¹² Mame toto rypyry korokãko ase, toto onuãnohpyra ase exĩko.

Iiryrykõ poko wenikehnõko roropa ase jũme,"

tykase. ¹³ "Jomiry kasenato," kary ke Ritonõpo a,

aomihpyry osemazuhmã pakatome toehse tymyakã-

mase eya exiryke. Mame pakatome toehse exiryke,

jamihme pyra roropa toehse mana iiryryymãkõ

onukurãkara exiryke. Okynã pyra enahnõko mana

jũme.

Ritonõpo poko kuehtohkõ poko

9 Ritonõpo omihpyry osemazupu zae Ritonõpo poko exiketõ ripotoh nae kynexine, zae toto ehtohme Ritonõpo poko toto ahtao. Osa roropa nae kynexine, ahno nyrihpyry, Ritonõpo poko ehtohme.

² Kamisa risẽ tyrise kynexine tapyime. Jaraohme sã kynexine Ritonõpo esary kurano. Moro tao ezuru apõ kynexine. Wyi apo roropa moro tao kynexine. Moro po wyi kynexine. Ritonõpo neneryme tyrise kynexine.

³ Mame imepỹ osa kynexine moro tapyi tao. Kamisa risẽ akorõ moino kynexine. Ritonõpo esary kurã kuhse moroto kynexine. ⁴ Moro tao uuru risẽ kynexine, ix-taratu panõ zahkatopo. Ritonõpo omihpyry ã roropa moro tao kynexine. Moro ao, "Ywy ase Ritonõpo,

oesẽkomo. Jomipona ehtoko ipunaka. Kure rokẽ ehtoko," katopo Ritonõpo a moro ao kynexine. Moro kaxo, uuru ke tukurihpase kynexine. Moro kaxo ao roropa uuru risẽ kynexine otyro ãme kasana sã tyrihpyry, kapu ae Ritonõpo nenehpohpyry Izyraeu tõ napyryme. Moro ke pehme uuru risẽ kynexine. Arão myxihpyry roropa kaxo ao kynexine. Tarỹke kynexine.

Topu risẽ roropa kaxo ao kynexine, pipahme exiketõ asakoro. Ipokona tymerose kynexine tõmiry Ritonõpo a. ⁵ Mame moro kaxo po kapuaõkõ kuhtoh kynexine. Uuru risẽ kynexine asakoro kurãkomo, Ritonõpo moroto ehtoh enetupuhtohme. Toto aporiry tãtapora-

mase kynexine asakoro. Moroto iirypyrymākō zehno pyra Ritonōpo ehtoh enetupuhtoh kynexine toto rypyry korokaxīpo. Yrome moro poko emero amorepary se hkopyra ase seromaroro.

⁶ Morohne riry tōtyhkase ahtao Ritonōpo maro oturuketō omōsene toto, Ritonōpo esary kurā taka. Tutūtase ropa toto moro tae toerohkehīpo xine. ⁷ Yrome Ritonōpo maro oturukety imehxo exikety rokē tomōse moinakoxi, Ritonōpo esary kurā kuhse taka. Toiro jeimamyry pune omōsene ynororo. Yrome omōpyra exiry munu anaropyra ahtao tymaro, Ritonōpo neneryme, tyrypyry korokapotohme, imehnō rypyry korokapotohme roropa, enara. Ynara exiryke, otarāme tyrypyrykō poko toehse tahtao xine tuaro pyra toh kynexine. ⁸ Morohne ke Ritonōpo zuzenu ynara kuamoparotyko mana, kuesemarykō Ritonōpo a, onenepopyra ro kyaa xine kynexine. Ahno nyrihpyry kamisa risē tapyime Ritonōpo poko ehtohme, moro enahkara ahtao ro kuesemarykō nymyry Ritonōpo a onenepopyra ro kyaa xine kynexine. ⁹ Ikuhtoh rokē kynexine kuamoparotokōme rokene. Kynekarorykō Ritonōpo a, okyno tōkehko etapasamo kyrypyrykō onykorokara ekurehnōko. Kukurohtao xine onukurākara kyhxiropyra xine Ritonōpo ehtohme. ¹⁰ Moeze omihpyry poe pakatokō tōsē poko eukuru poko. Toekurikase roropa toto. Jarao rokē morohne poko toh kynexine. Yrome morohne poko pakatokō tyripose Ritonōpo a axītao rokene, Kyrixtu oehtāne rokene, (aomiry kasenato ke, kukurākatokōme rahkene).

¹¹ Morarame Kyrixtu tooehse Ritonōpo maro oturukety imehxo exiketyme nymyry. Seromaroro, "Kurākō ekarōko ase oya xine," āko kyaa xine mana. Seropōkō namohpyry tao pyra oturūko Jezu mana Tummy maro kypoko xine. Ahno nyrihpyry motye kuhse Jezu erohtoh mana. Kure kuhse mana. Kapu ao mana.

¹² Morarame Kyrixtu tomōse ahtao Ritonōpo tapyī taka, Ritonōpo esaka kurā kuhse taka tomōse ynororo. Yrome okyno munuru maro pyra tomōse. Kaneru tōkehko munuru anaropyra kynexine tynekaroryme Ritonōpo a. Kynorihne toiro, kypynanohtokōme jūmanatome. ¹³ Pui tōkehko munuru, tynekarotyā zahsē erunohpyry roropa ahno pona tyritohme kynexine, tyrypyryhpyke exiketō pona, toto rypyry kurikatohme repe. ¹⁴ Morara ahtao enetupuhtoko. Kyrixtu orikyry moro motye kuhse mana. Jūme mana myarotokorome. Tumunuru enepone Tummy a toxixihmapose tahtao, tyrypyryhpyke pyra exikety ipunaka. Kyrixtu munuru toekuāse toorihse ahtao. Morara exiryke kukurikatoryko Ritonōpo mana zae ehtoh waro kuehtokōme. Kynyrihpyrykō xihpyry korokāko roropa mana Ritonōpo nymyry omipona kuehtokōme.

¹⁵ Morara exiryke Kyrixtu rokē Ritonōpo omiry kasenato ekaroneme mana kyaa xine. Naeroro kure tyneahmatyā rīko Ritonōpo mana jūme tōmihpyryae ro. Kyrixtu kynorihne iirypyrymākō pynanohtohme, orihpyra toto ehtohme tyrypyrykō epehpyryme.

Tyrypyrykō poko toh kynexine Ritonōpo omihpyry osamazupu omipona pyra toexirykōke.

¹⁶ Toipe, ahno nymerohpyry nae ahtao tymōkomohpyry apiakatoth poko toorihse tahtao, inymerohpyry omipona pyra mā toto orihpyra ro ahtao. ¹⁷ Ynara exiryke, ahno nymerohpyry tynynomohpyry apiakatoth poko oty kara orihpyra ro ynororo ahtao. Toorihse ahtao rokē inymerohpyry omipona exīko mā toto. ¹⁸ Morō sā Kyrixtu orikyry kuhtoh kynexine. Toky tō totapase pakato komo a Ritonōpo omihpyry pakato omipona toehtokōme repe. ¹⁹ Osemazuhme Moeze mokaro zurune emero Ritonōpo nymeropohpyry poko. Mame pui poenō munuru tapoise eya ahtao tuna maro, pape tysapararahmase, otyro amoriry ke, puxa panō ke kaneru hpoty ke roropa. Ritonōpo nymeropohpyry tysapararahmase. Oximōmākō roropa tysapararahmase puxa panō ke kaneru hpoty maro. Tahpirē kaneru hpoty tōtuose kynexine. Morohne ke toto tysapararahmase eya moro munu ke tuna maro. ²⁰ Ynara tykase Moeze eya xine, "Sero munu Ritonōpo omihpyry zae ehtoh poko kutuarōtanohtorōko mana. Taroino Ritonōpo omihpyry omipona ehtoko," tykase.

²¹ Morararo munu ke Moeze a morohne tysapararahmase, Ritonōpo namopohpyry tytapyīme, kamisa rise-my. Imōkomory maro emero Ritonōpo poko ehtoh tysapararahmase eya. ²² Ajohpe pyra, Ritonōpo omihpyry pakato poe, emero exisasaka tukurākapose repe munu ke sapararahmary ke. Ahno rypyry roropa onykorokara exiry tokarosē onetapara ahtao, enara.

Toorihse toexiryke Kyrixtu kyrypyrykō korokāko mana

²³ Morara exiryke, Ritonōpo namopohpyry tytapyīme sero nono po te, imōkomory tōkehko emero kapuaōkō kuhtoh tukurākapose Moeze a, okyno munuru ke isapararahmatopōpyry ke. Yrome kapuaōkō nymyry toekurākase imepý kurā etaparyke. Mokyro orikyry kurehxo. Okyno orikyry motye kuhse mana. ²⁴ Mame Kyrixtu omōpyra kynexine, ahno nyrihpyry taka, kypoko xine oturuse Tummy maro. Ritonōpo esary kurā kuhtoh taka omōpyra kynexine. Kapu aka rokē kynomōne rahkene. Moroto osēpataka Ritonōpo maro kypoko xine oturūko mana. ²⁵ Juteu tō poko Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō omōsene toto jeimamyry punero, Ritonōpo esary kurā taka okyno munuru arotokōme tyekyrykō rypyry epehpyryme. Yrome Kyrixtu mokaro sā pyra mana. Ootomose omōpyra mana tōsekarotokōme Ritonōpo a. ²⁶ Okyno orikyry sā rokē Jezu orikyry ahtao ootomose orikyry, sero nono ritopōpyry poero. Yrome tōsenepose kyaa xine toiro sero nono enahsasaka ahtao kyrypyrykō jamitunuru enahkatohme jūme. Moro poko kynorihne kymyakākōme. ²⁷ Toipe sytatose. Emoro porehme orihnōko sytatose toiro. Moromeīpo kuapiakatorōko Ritonōpo mana. ²⁸ Morararo Kyrixtu kynorihne toiro, Ritonōpo neneryme, tuhākō rypyry korokatohme. Oehnōko ropa mana. Mame tooehse tahtao kyrypyrykō onepemazomopyra mana. Toraxi-mananō pynanohse rokē oehnōko mana.

10 Yrome Moeze nymerohpyry möpäme rokē mana. Kyrixtu nyrihpyry kurā poko enetupuhpo-tohme rokē mana. Imenuru sā roropa mana pape poko, Ritonōpo nekarory kurā poko enetupuhpo-tohme. Tynekarorykō etapāko mā toto jeimamyry punero, kakehpyra samo. Yrome morohne ke ekurākasaromepyra mā toto ekurehnōko, Ritonōpo poko se exiketō mana. ² Ritonōpo poko exiketō rypyry tykorokase ahtao, tyrypyrykō poko ehxiropyra toh toehse exiry repe. Morarame tynekarorykōme okyno tōkehko onetapazomopyra toh exiry, tyrypyrykō tykorokase exiryke. ³ Yrome jeimamyryae rokē tynekarorykō etapāko mā toto tyrypyrykō poko tuenikehtohkōme repe. Yrome wenikehpyra mā toto iirypyryme ro toexirykōke. ⁴ Pui tōkehko orikyry ahno rypyry onepehmasaromepyra mana ipunaka.

⁵ Morara exiryke Kyrixtu oehsasaka tahtao sero nono pona, ynara tykase ynororo Tummy a, "Okyno tōkehko totapasē se hkopyra mase.

Ahno nekarotyā oya se pyra mase.

Naeroro joko myriase ahnome jehtohme, ōmipona jehtohme roropa.

⁶ Okyno tōkehko zahkary se hkopyra mase.

Tynekarorykōme oya okyno zahkako mā toto.

Tytororo jahkako mā toto tyrypyrykō epehpyryme repe.

Yrome azamaro hkopyra mana.

⁷ Naeroro moro eneryke ya ynara ase, taro ase Ritonōpo,

ōmipona jehtohme ipunaka.

Ypoko onymeropohpyryae ro ase,"

tykase Kyrixtu Tummy a. ⁸ Osemazuhme ynara tykase ynororo, "Okyno tōkehko totapasē se hkopyra mase.

Ahno nekarory se pyra. Okyno tōkehko zatyry tyrypyrykō epehpyryme, morohne azamaro pyra mana," tykase ynororo. Morara tykase Kyrixtu, Ritonōpo nymeropohpyryae ro mokarohne totapase ahtao, mokaro nekarory poko Ritonōpo a. ⁹ Mame morara kaxīpo, ynara tykase roropa ynororo, "Taro ase, Papa, ōmipona jehtohme ase ipunaka," tykase. Naeroro Ritonōpo a pakatokō okyno etapatoh tonahkase. Tymyakāmase Kyrixtu orikyry ke. ¹⁰ Mame Ritonōpo omipona Jezu Kyrixtu exiryke ipunaka, tukurikase sā sytatose. Kyyrypyrykō tykorokase mana, tynekaroryme tōsekarose Kyrixtu exiryke toorihthohme. Toorihse toiro, jūme kypynanohtohkōme.

¹¹ Juteu tō poko Ritonōpo maro oturuketō erohnōko mana kokoro rokene. Porohpyra mā toto, tynekarorykō etapazomōko rokē toto tuhke. Yrome toto nekarotyā ahno rypyry onykorokara mana. ¹² Tamoreme Kyrixtu kynorihne toiro, ahno rypyry epehpyryme. Inekarohpyry kure kuhse mana jūmāme. Mame tōtyhkase ahtao kyporohne tuisame imehxo, Ritonōpo apotunuru wino. ¹³ Moroto mana tyzehnotokō poremäkapory eraximāko. Toto poremäkapōko Ritonōpo mana. ¹⁴ Kynosekarone toiro toorihthohme. Toorikyryke kukurākatone jūme, kyyrypyrykō tykorokase exiryke tyya.

¹⁵ Ritonōpo zuzenu roropa kutuarōtanohtorjko sero poko mana. Ynara āko ynororo osemazuhme,

¹⁶ "Imeīpo jomiry kasenato ekarōko ase ypoetory tomo a.

Jomiry merōko ase toto kurohtao zuaro toto ehtohme.

Toto eano pona imerōko ase jomipona se toto ehtohme,"

āko. ¹⁷ Morarame ynara āko roropa mana, "Wenikehnōko ase toto rypyry poko. Popyra toto ehtopōpyry poko wenikehnōko ase," āko mana.

¹⁸ Naeroro, kyyrypyrykō tykorokase exiryke, imepý tapasē se pyra mana, kynekarorykōme, kyyrypyrykō korokapotohme.

Ehmaropa Ritonōpo ēpataka

¹⁹ Wekyry tomo, kure Ritonōpo a Jezu orihtopōpyry kyyrypyrykō epehpyryme. Naeroro seromaroro oturūko sytatose topohme Ritonōpo maro kokoro rokene, Jezu nae kuexirykōke. Kuesemarykōme sā Jezu mana Ritonōpo a. ²⁰ Kamisa kuroko ytopyra sytatose. Mokaro juteu tō pake Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomōse kamisa kuroko Ritonōpo maro oturuse. Yrome Jezu a toorihthopōpyry ke osema kasenato tyrise. Osemame exikehpyra mana Ritonōpo a kuyto-tohkōme. ²¹ Naeroro Ritonōpo maro oturukety imehxo exikety nae sytatose, kuakorehmanekōme, Ritonōpo tapyī esemy. ²² Naeroro Ritonōpo a ehmaropa oturuse, tukurākase kuexirykōke eya. Torētyke pyra sehtone. Onenetupuhkehpyra roropa sehtone eya kuytorykōhtao. Osenekunohpopyra sehtone. Moeze a emero tysapararahmase munu ke Ritonōpo tapyītaōkomo. Moro saaro Kyrixtu toorihse exiryke tukurikase sā kukurohtao xine mana. Popyra kuehtopōpyrykō tykorokase roropa eya mana. Tuzenu tokarose roropa kyya xine ikurikatyā sā kuehtohkōme tuna ke. ²³ "Kure orihtorjko ase," tykase Ritonōpo exiryke, kure typoetory rjko mana, tōmihpyry onurumekara exiryke. Moro poko imehnō zuruxīpo, nary rokene, kara sehtone. Kypynanopyrykō seraximatone, tōmihpyry omipona Ritonōpo ehtoh enetuputyryke kyya xine. ²⁴ Imehnō pyno sehtone. Satakorehmatone imehnō pyno kuehtohkō poko, kure imehnō ritohme kyya xine, enara. ²⁵ Toitoino Jezu poetory oximōpyra mā toto. Morara pyra sehtone. Soximōtone Ritonōpo poko. Satakorehmatone. Ritonōpo omipona kuehtohkō eneryke imehnomo a, aomipona se exīko roropa mā toto. Yronymyrymehxo Kuesēkō omipona sehtone, sykatone itamurumehxo oxime, okynahkopyra Kuesēkō oepyyry ropa enetuputyryke kyya xine.

²⁶ Ynara exiryke, Jezu kynorihne kyyrypyrykō epehpyryme. Kure kuhse Jezu orihtopōpyry kynexine Ritonōpo a. Naeroro imepý etapasē se pyra mana. Moro waro toehse sytatose. Naeroro kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine Jezu waro pyra exiketō samo, imepý tokarosē pyra mana kyyrypyrykō epehmatohme. ²⁷ Morara exiryke kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine ynara rokē nae sytatose, kuānopyrykō

zuno rokē exīko sytatose. Kurākō apiakatoḥpo kuapiakatorŷko Ritonōpo mana, tyrypyrykō poko exiketō wānohtohpo. Apotoimo konōto htaka tyzehnotokō emāko Ritonōpo mana, toto enahkatohme. ²⁸ Moeze nymerohpyry turumekase ahtao popyra kynexine. Aomipona pyra exiketō totapapose toto popyra aehtohkō tonese exiryke asakorōkomo a. Moeze nymerohpyry omipona pyra aehtyā totapapose toto. Epara toh kynexine. Toto anakorehmara roropa imehnō kynexine. Moeze nymerohpyry turumekase eya xine exiryke totapase toto. ²⁹ Mokaro saaro seromaroro Ritonōpo mūkuru kerekeremananō nae. Ritonōpo omiry totase eya xine repe, “Umūkuru kynorihne opynanohtohkōme, okurākarykō se toexiryke,” kary totase repe. Yrome, “Oty katoh toorihse Ritonōpo mūkuru nae?” āko mā toto Ritonōpo omiry poihtōko. “Iiryryymākō sā omūkuru kynexine,” āko roropa mā toto Ritonōpo a ajohpe rokene. Ritonōpo zuzenu toto pyno repe. Yrome ipoihtōko rokē mā toto. Morara exiryke yronymyrymehxo mokaro wānohnōko Ritonōpo mana Moeze kerekeremahpōkō wānohtopōpyry motye kuhse, iiryryymehxo toto exiryke Ritonōpo kerekeremary poko. ³⁰ Ritonōpo waro sytatose. Ynara tykase ynororo, “Ywy roro emŷpōko ase. Ywy roro ypoetory tō epehmāko ase,” tykase. Ynara tykase roropa ynororo, “Ypoetory tō apiakāko ase,” tykase Kuesēkomo. ³¹ Iiryryymākō wānopry mā oahmame pyra mana. Typoihtohpōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Oserehnōko mā toto. Epara roropa mā toto imyhtoino. Ynoro rokē mā isene exiketyme jūmanatome.

³² Wekyry tomo, wenikehpyra ehtoko oehstopōpyrykō poko. Ritonōpo omiry kurā poko zuaro toehse awahatao xine tuhkākō ozehno xine toh nexiase. Oryhmarykō se toh nexiase. Yrome Kyrixtu onenetupuhkehpyra mexiatose. Poremāpyra mexiatose, eramara ropa mexiatose oorypyrykō poko ropa. ³³ Typoihtose mexiatose. Tyryhmase roropa ozehnotokomo a tuhkākō neneryme. Imehnō nupunato tonese oya xine tyryhmase toto ahtao. Toto maro se mexiatose.

³⁴ Imehnō Jezu poetory tō tōmapose ahtao āpuruhpyry taka, toto pyno mexiatose. Toto maro mexiatose imehnō neneryme. Mame atapyŷkō tupuxihkase ahtao imehnomo a omōkomory tōkehko maro meanahtoatose. Tākye ro mexiatose Ritonōpo nekarory kurā enetuputyryke oya xine. Omōkomohpyrykō motye kuhse Ritonōpo nekarory oya xine mana. Moro onupuxihkasaromepyra imehnō mana, jūmāme.

³⁵ Naeroro poremāpyra ehtoko. Ritonōpo a ōtururukō onurumekara ehtoko. Orumekara roropa Ritonōpo mana. Kure kuhse oritorŷko mana, imaro ōtururukohatao. ³⁶ Penekehpyra ehtoko Ritonōpo enetuputyry poko oya xine, aomipona oehthokō poko, enara. Mame inekarotyā apoŷko matose. Kure oritorŷko mana, “Kure oritorŷko ase,” katopōpyryae ro. ³⁷ Ynara tymerose Ritonōpo omiry sero poko,

“Okynā pyra oehnoḥko ropa mana.

Mokyro oehkety oehnoḥko ropa mā rahkene.

Ekurehpyra mana.

³⁸ Mame ypoetory tō kurākō isene exīko mā toto jūme jenetuputyryke eya xine.

Yrome jurumekary ropahatao toto a, tākye pyra exīko ase toto poko,”

āko Ritonōpo. Moro tymerose pake. ³⁹ Imehnō mā Kuesēkō rumekāko mā toto. Osenahkāko toh mana.

Māpyra enetuputyryke kyaa xine typynanohse sytatose Ritonōpo a. Kuarotorŷko roropa mana tymaro kuehtohkōme.

Ritonōpo enetuputyry poko

11 Ritonōpo enetuputyryke kyaa xine, kurākō eraximāko sytatose. Ekarōko Ritonōpo mana kyaa xine. Moro waro sytatose enetuputyryke kyaa xine, onenepyra ahtao ro. ² Ritonōpo onenetupuhkehpyra pakatokomo. Naeroro kurākōme tokarose toto Ritonōpo a.

³ Ritonōpo enetuputyryke kyaa xine zuaro sytatose. Senohne, xixi tōkehko xirikuato tōkehko emero tyrise Ritonōpo a, tōmiry ke rokene. Ritonōpo omi poe emero toehse, senohne oseneketō tyrise emero porehme osenepŷ poe.

⁴ Ritonōpo enetuputyryke Apeu a aomipona kynexine. Inekarohpyry Ritonōpo a kure kynexine. Yrome Kaŷ nekarohpyry Ritonōpo zamaro pyra kynexine. Kure Apeu enene Ritonōpo. Inekarohpyry kure tonese eya. Apeu toorihse pake repe. Yrome kutuarōtanohtorŷko ro mana Ritonōpo enetuputyry poko.

⁵ Ritonōpo enetuputyryke Enoke a, orihpyra ynororo tokurehse. Isene ro kyanŷne Ritonōpo kapu aka. Mame ekepyry tupise eya xine repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto, tanŷse exiryke Ritonōpo a. Ynara tymerose Ritonōpo omiry Enoke poko, ananŷpyra ynororo ahtao ro, “Ritonōpo zamaro Enoke ehse,” tykase. ⁶ Ritonōpo zamaro ehsaromepyra sytatose onenetupuhpyra kuahtao xine. Ynara exiryke, Ritonōpo ehtoh enetuputyryhtao rokē kyaa xine, imaro oturūko sytatose. Ynara enetuputyryhtao roropa kyaa xine, tōmipona se exiketomo a kurākō ekarōko Ritonōpo mana. Morohne enetuputyryhtao rokē kyaa xine kuomirykō etāko Ritonōpo mana.

⁷ Ritonōpo enetuputyryke Noe a aomiry totase eya. “Seropōkō wānohnōko ase tuna kumaryke, iiryryyme toto exiryke emero porehme,” kary etaryke tyaa, Ritonōpo omipona toehse ynororo, konopo onenepyra tahtao ro. Kanawaimo taxikase eya tohpikē konōto tyritohme. Morarame moro ao tōsepynanohse ynororo tyekyry tō maro. Ritonōpo enetuputyryke tyaa, imehnō iiryryymākō sā pyra kynexine, Ritonōpo omipona pyra exiketō sā pyra. Naeroro Noe kurāme tonese Ritonōpo a emero tonetupuhnanō maro.

⁸ Ritonōpo enetuputyryke Aparāo a, aomipona toehse ynororo. Tykohmase ahtao Ritonōpo a, imepŷ pona aytotohme, tosae toytose ynororo. Ritonōpo nekarory apoise toytose. Aza ytotohme? Zuarō pyra kynexine. Toytose. Toytose. ⁹ Pore. Toeporehkase, “Sero nono ekarōko ase oya oesaryme apakō maro,”

katopöpyry pona. Yrome katonöme sä rokë moroto ehse ynororo. Pui pihpyry ke rokë tytapyike ehse ynororo. Yrome onenetupuhkehpyra kynexine. Morararo Izake te, Jako roropa. Eya xine tömiry tokarose Ritonöpo a, Aparão a tömiry ekarotopöpyry saaro. ¹⁰ Ynara exiryke tyoro pata eraximäko Aparão kynexine, Ritonöpo osenetupuhtopöpyry te, inyrihpyry roropa, enara. Moro pata mä jüme enahpyra mana kapu ao.

¹¹ Ritonöpo enetuputyryke Aparão a toemükuase tähpome tahtao ro. Ipyty roropa Sara kunumixime toehse ahtao, kynemükuane, zae Ritonöpo omihpyry ehtoh tonetupuhse eya exiryke. ¹² Orihsasaka Aparão kynexine repe. Yrome tuhkäkö tamurume toehse ynororo. Ipakö tuhke toehse, xirikuato tuhke exiry sä kapu ao, isawä tuhke exiry sä roropa tuna konöto ehpio.

¹³ Ritonöpo enetuputyryhtao ro mokaro toorihse toto emero. Ritonöpo nekarory anapoipyra tokurehse toto. Amekeino sä rokë Ritonöpo nekarory tonese eya xine tukurohtao xine. Inekarory eraximary poko täkye toehse toto. Sero nono tosaryköme nymyry pyra exiry waro toh kynexine. "Axïtao rokë ynanase taro. Katonöme sä rokë ynanase," tykase toto jarao, imehnö netaryme. ¹⁴ Morara kananö mä imehnö tuarötanohpöko toto tosarykö nymyry eraximary poko tyra xine, tosarykö kapu ao. ¹⁵ Tynynomohpyrykö poko penetara toh kynexine. Toeramary se ropa toto ahtao tynynomohpyrykö pona ropa pake toeramase ropa toh exiry repe. ¹⁶ Yrome imepý pata tamuru kurä poko typhenetase toto, Ritonöpo esary poko kapuaö poko. Naeroro, "Kuesëköme Ritonöpo mana," karyhtao eya xine, toto poko ihximyra Ritonöpo mana. Pata konöto tyrise roropa eya toto esaryme.

¹⁷ Ritonöpo enetuputyryke tyra, tumükuru etapary se toehse Aparão repe tynekaroryme Ritonöpo a repe. Yrome tömipona Aparão ehtoh kuhtohme rokë morara tyripose Ritonöpo a. Osemazuhme Aparão a Ritonöpo ynara tykase, "Tuhke emänöko mase," tykase. Morara katoh totase tyra ahtao ro tumükuru toirö etapary se toehse ynororo tynekaroryme Ritonöpo a. ¹⁸ Osemazuhme ynara tykase roropa Ritonöpo Aparão a, "Izake pakö tuhke emänöko mana, jomihpyryae ro," tykase. ¹⁹ Mame tumükuru tuose tyra ahtao Ritonöpo a ësemäkapory ropa waro Aparão kynexine. Naeroro imükuru aësemamyhpyry sä ropa toehse aorikyhpyry sä toehse exiryke.

²⁰ Mame Ritonöpo enetuputyryke Izake a, ynara tykase ynororo Jako tomo a Ezau maro, "Kure oritorýko Ritonöpo mana imeïpo," tykase tumükuru tomo a.

²¹ Ritonöpo enetuputyryke Jako a, kure Joze poenö tyripose Ritonöpo a asakoro, orihsasaka tahtao. Tymyxiry ke tösexiehtose tahtao, "Kure mase Ritonöpo," tykase roropa ynororo.

²² Ritonöpo enetuputyryke Joze a, ynara tykase ynororo tyekyry tomo a orihsasaka tahtao, "Imeïpo aarotorýko ropa Ritonöpo mana taroino, Ejitu poe. Naeroro yzehpyry marotatose ropa amaro xine, oyto-

rykö ropahtao. Ekurehpyra ehtoko," tykase ynororo tyekyry tomo a.

²³ Ritonöpo enetuputyryke Moeze zü tomo a, tumükuru enurusenä tonëse eya xine, oseruao nuno, onetapara Ejitupökö ehtohme. Nupunato tumükuru tonese eya xine. Mame Ritonöpo jamitunuru enetuputyryke eya xine oserehpyra toh toehse. Tuisa konöto omihpyry omipona pyra toehse toto, tuänopyrykö zuno pyra roropa toehse toto.

²⁴ Mame Ritonöpo enetuputyryke Moeze a, tuätase tahtao Parao ëxiry mükurume toehtoh turumekase ropa eya. ²⁵ Toetuarimary sehxo kynexine Ritonöpo potory tö maro, Ritonöpo omipona toehtohme. Axïtao rokë tyrypyry anusasamä poko se pyra kynexine ipunaka. ²⁶ Kurehxo eya typoihtory imehnomo a Ritonöpo nymenekahpyry maröme toexiryke. Kure hkopyra eya Ejitupökö mökomory apoiry tymökomoryme. Moinoro Ritonöpo nekarory eneryke tyra, tyorö se pyra toehse ynororo, imeïpo Ritonöpo nekarory apoitohme tyra, enetupuhtamitume tyra.

²⁷ Ritonöpo enetuputyryke Moeze a, Ejitu turumekase eya. Zehno tuisa konöto ehtoh zuno pyra kynexine. Poremäpyra roropa kynexine, Ritonöpo osene pyra exikety eneryke sä tyra. ²⁸ Ritonöpo enetuputyryke tyra munu tyripose juteu tomo a tytapyikö omötoht pota taka. Morarame moro munu eneryke Ritonöpo nenyokyhpyry a juteu tö osemazuhme aenurutyã onetapara tokurehse. Munu onenepyra ahtao rokë tapi taka tomöse Ritonöpo nenyokyhpyry, osemazuhme aenurutyã etapatohme. Moro ëmepyry Paxikoame tosehapse.

²⁹ Ritonöpo enetuputyryke Izyraeu tomo a tuna konöto takuohse eya xine. Osemame toehse exiryke nono poro toytose toto. Tuna esety Tahpiremy. Morarame Ejitupökomo a toto poenopyryhtao tyneryse toto tuna ke.

³⁰ Mame Ritonöpo enetuputyryke Izyraeu tomo a, Jeriko zomye toytose toto. 7me tykohmäse toto pata zomye toytorykö poko. Mame toepukase Jeriko apuru rahkene. ³¹ Raape orutua kö poko aexihpyry kynexine repe. Yrome Ritonöpo enetuputyryke tyra Jozue nenyohyã towomase eya, Jeriko enese toytose toto ahtao. Naeroro typynanohse roropa ynororo Ritonöpo a. Orihpyra tokurehse ynororo Ritonöpo onenetupuhpynö totapase ahtao.

³² Ritonöpo enetupuhnanö nae ro tuhke. Yrome okynä jexiry toto poko oururukohtao emero, Kiteão poko te, Parake te, Säsão te, Jepete te, Tawi te, Samueu te, imehnö urutökö roropa. ³³ Ritonöpo enetuputyryke tyra xine, imoihmäkö typoremäkapose eya xine toto maro atatapoiryhtao. Zae ehtoh poko rokë toh kynexine. Naeroro Ritonöpo nekarory tapoise eya xine. Kaikuxi tö mytary tapuruse Ritonöpo a toto onsekara ehtohme. ³⁴ Apotoimo tozehkapose eya xine te, tösepynanohse roropa toto zehnotokö toto wory se ahtao. Jamihme pyra toh kynexine repe, yrome jamihme toehse toto. Orëpyra toehse toto zehnotokö soutatu maro toto atatapoiryhtao. Mokaro soutatu tö

typoremäkapose eya xine. ³⁵ Ritonõpo enetuputyryke nohpo tomo a jekyry tõsemäse ropa toorihxípo xine.

Yrome imehnõ Ritonõpo enetuputyryhtao ro tyhtomase toto, totapase roropa toto. Ritonõpo turumekase ahtao eya xine onetapara toh exiry repe, yrome onurumekara toehse toto. Tõsemäkapory ropa enetuputyryke tyya xine Ritonõpo onurumekara toh kynexine. ³⁶ Imehnõ tounohse imehnomo a. Typoihtose toto te. Tüpore exikety ke typitypipohse toto ipatarānaka xine jetuhxo ehtohme. Imehnõ tymyhse roropa zehnotokomo a keti ke, āpuruhpyry taka tõmase toto. ³⁷ Topu ke totapase toto. Seroroti ke tuhkohse toto irānakuroko. Warata ke tuose toto. Kaneru pihpyry tamuruse eya xine tupoke pyra toexirykõke. Tytineruke pyra toh kynexine. Tyhtomase te, tyryrhmasse roropa toto itamurume. ³⁸ Typahsā sā rokē toh kynexine Ritonõpo onenetupuhpynomo a. Yrome Ritonõpo a imehnõ motye kuhse kure toh kynexine. Toytoytose toto, tosave pyra exiketõ samo, ona poro, ahno esao pyra te, ypy tõ poro te, oramā aka tomõse toto, nono aka tynyhtohkõme.

³⁹ Tonetuputyryke kurāme tonese toto Ritonõpo a, “Kure matose ya,” tykase Ritonõpo eya xine, “Jenetuputyryke oya xine.” Enetuputyryhtao ro eya xine Ritonõpo nekarory anapoipyra toehse toh aporo.

⁴⁰ Ynara exiryke, imehnõ tonetupuhnanõ eraximary se Ritonõpo kynexine. Kymarokõ eraximāko roropa kynexine mokaro maro inekarory kurā apoitohme kyya xine.

Ritonõpo Kumykõ poko

12 Naeroro tuhkākõ kutuarõtanohtorýko mana zae Ritonõpo ehtoh poko. Naeroro Jezu enetuputyry poko kuakorekehkatohkõ surumekatone emero porehme. Kyyrypyrykõ omoxinety sā kypoko xine. Tüpore sā kypoko xine roropa mā repe. Morohne surumekatone emero porehme. Tururume ytoketõ sā sehtone. Penekehpyra sehtone Ritonõpo nekarory eraximary poko. Ritonõpo nekarory poko sehtone yronymyryme. ² Osenetupuhkehpyra sehtone Jezu poko. Jezu poe Ritonõpo enetupuhnõko sytatose Kuesēkõme. Osemazuhme kukurākanekõme toehse ynororo. Kuakorehmatorýko roropa mana tone-tupuhkehpyra kuehtohkõme myarotokorõmero. Mame wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine. Tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome poremäpyra kynexine. Tākye imeípo toexiry waro toexiryke, “Oty kara,” tykase toorikyry poko wewe pokona. Seromaroro tuisame imehxo mana Ritonõpo Kutuisarykõ maro. Typorohse mana Ritonõpo maro, Ritonõpo apotunuru wino.

³ Jezu ryhmatopõpyry poko ipohnohtoko rupopāpyra oehtohkõme. Jehnotokomo a tyhxirose ynororo. Yrome toanahtose eya. Penekehpyra roropa ynororo tõseanahtory poko. Naeroro epohnohtoko ipoko etaehpyra oehtohkõme enetuputyry poko, poremäpyra oehtohkõme roropa. ⁴ Oorypyrykõ rumekary poko atapoíko sā matose. Yrome oetapara

ro mā toto oorypyrykõ poremäkapory poko awahtao xine. ⁵ Wenikehpyra ehtoko Ritonõpo omiry kurā poko. Tumükurume oekarotorýko Ritonõpo mana. Ynara āko,

“Aimo, jomipona exiko jetū oriryhtao ya zomory zuaro oehtohme.

Poremāpyra roropa exiko opore turuse awahtao ya.

⁶ Ynara exiryke, opyno xine jexiryke jetunety ke ākorehmatorýko ase zae oehtohkõme.

Ypoenõme aehtyā pipohnõko sā roropa ase azahkuru toehse ahtao emero porehme,”

āko. ⁷ Naeroro oryhmartykohtao, oetuarimartykohtao roropa eanahtotoko. Kumykõ āmorepatorýko mana zae oehtohkõme. Moro enetuputyryke oya xine eanahtotoko. Naeroro oetuarimatohkõ otuarõtanohtorýko

mana opyno xine nymyry Ritonõpo ehtoh poko, imükurume oehtohkõ poko, enara. Typoenõ tu-

arimapõko jükõ mana emero. Typoenõ nymyry amorepāko jükõ mana, azahkuru toto ahtao, zae toto ehtohme. ⁸ Naeroro ituarimapopyra awahtao xine Ri-

tonõpo a azahkuru toehse awahtao xine, otarāme imükurume nymyry pyra matose, anorymā sā rokē

matose imepý mükurume. Ritonõpo poenõme nymyry pyra matose. ⁹ Kumykomo a, seropono a typipohse

kuahtao xine toto zuno sexiatose. Mokaro motye kuhse Kumykõ kapuaono. Naeroro yronymyryme

aomipona sehtone, jüme orihpyra kuehtohkõme.

¹⁰ Kumykõ seropõkõ kutuarimanohpotone tuhke pyra jeimamyry, tõsenetupuhtoh poe rokene. Yrome kutu-

arimapotorýko Ritonõpo mana kypyno xine toexiryke, zae kuhse kuehtohkõme tysaaro. ¹¹ Kumykomo a tutu-

arimanohpose kuahtao xine zomory zuaro kue-

htohkõme tākye pyra sā sytatose, emynymāko, jetū exiryke. Yrome imeípo tymoise kyya xine ahtao torē-

tyke pyra exíko sytatose, kuetuarimatamitukõme, zae kuexirykõ poko tamorepase kuexirykõke.

Ritonõpo maro ehxípo eramara ropa ehtoko

¹² Naeroro imehnõ ijamihtanohpotoko ropa, typoremäse toto ahtao. Jezu enetuputyry poko ako-

rehtatoko toto zae rokē toto ehtohme ropa. ¹³ Mame osemäe ytoketõ osema kurā menekāko mana,

topohmano. Mokaro sā zae rokē oehtohkõ poko ehtoko. Imehnomo a opoenopyrykohtao zae ehtoh

poko rokē toh exíko mana asā xine. Jamihme pyra exiketõ roropa Jezu enetuputyry poko opoenopyryko-

htao zae rokē exíko ropa mā toto, oenerykõke.

¹⁴ Imehnõ maro oxiehno pyra ehtoko. Toto pyno ehtoko emero porehme. Osenetupuhtoko kure oe-

htohkõ poko rokē oehtohkõme Ritonõpo maro. Ynara exiryke, tyrypyrykõ poko exiketõ Kuesēkõ maro ex-

ipyra, ekurehnõko mā toto. ¹⁵ Tomeseke ehtoko Jezu poetory tomo, eramara ropa oehtohkõme Ritonõpo

maro ehxípo. Toiro toeramase ropa ahtao itunety zoko sā exíko mana. Itunety zoko sā ahtao morararo ahtāko

mana. Ituro eperytāko roropa mana. Mame tuhkākõ iiryryryme exíko itunety zoko sā toehse mokyro

exiryke. ¹⁶ Tomeseke ehtoko imehnõ nohpo tõ poko

osenetupuhpyra oehtohkõme. Awamekaro xine pyra ehtoko roropa Ritonõpo nekarohpyry poko. Ezau morara kynexine Ritonõpo omipona nymyry se hkopyra kynexine. Osemazuhme aenuruhpyryme toexiryke imehxo ehse, takorõ ruime. Yrome ime toehtoh turumekase ropa eya, tonahsẽ poko typenetase toexiryke. Mame zakorony imehxo toehse. ¹⁷ Moromeiõpo toekurãkapory se ropa toehse repe tumy a. Yrome onukurãkapopyra tokurehse. Tynyrihpyry tyorõmary se toehse roropa repe. Tyxitase roropa ynororo repe. Yrome tynyrihpyry onytyorõmara kynekurehne.

¹⁸ Izyraeu tõ ehtopõpyry sã pyra tooehse matose Ritonõpo a. Toeporehkase mokaro taposẽ pona, ypy Xinaï pona. Moro ypy po apoto tororo äko kynexine. Orexiõto ke xinukutume toehse, ikohmamyhpyry samo, tyryry tykase konõto, enara. ¹⁹ Panaikato kynexine rue samo. Aomiryje roropa kynexine. Moro omiry totase ahtao, "Ajohpãme sã Ritonõpo omiry etary se pyra ynanase," tykase toto, ²⁰ Ritonõpo omiry etary zuno toehse toexirykõke. Ynara katopõpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto, "Sero ypy pona oekykõ anaropopyra ehtoko. Ypy pona toytose toto ahtao, toapasẽme exiõto toh mana. Naeroro etapatoko toto, jesarume sero exiryke," katopõpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto. ²¹ Moeze roropa enaromyõke toehse moro omi etary ke tyya. Ynara tykase ynororo, "Tykytyky äko ase, zuno jexiryke," tykase ynororo.

²² Yrome amarokõ Ritonõpo maro õtururukohtao zuno pyra matose. Tyoro ypy pona toeporehkase sã matose, Xião pona, Ritonõpo pataka, Jerusarẽ kapuaõ pona. Moro pata esẽ orihpõyme exiketyme mana jũme. Moro patapõkõ imoihme mana Ritonõpo nenyohytyamo. Tõximõse toto otuhtoh konõto poko. ²³ Ritonõpo poenõ osemazuhme aenurutyã maro oximõnõko matose, tãkye exiketõ maro. Mokaro esety mã tymerose moero kapu ao. Ritonõpo maro toehse matose, kuapiakanekõ maro. Imaro tuhke inukurãkatyã zuzenu mana. Kure kuhse tyrise toto eya. ²⁴ Jezu a tooehse matose, omi kurã kasenato ekarone a. Kukurãkatamitukõ topehmase Jezu a tumunuru ke. Apeu etapatopõpyry poko osenetupuhnohtao emõpory poko osenetupuhnõko sytatose. Yrome Jezu orihpõpyry poko kuosenetuputyrykohtao tyoro osenetupuhnõko sytatose. Iiryryymãkõ kurãkary poko osenetupuhnõko sytatose. Naeroro Jezu orihpõpyry kure kuhse kyya xine mana.

²⁵ Naeroro tomeseke ehtoko. Aomiry onetara exiketõ sã pyra ehtoko. Mokaro, Ritonõpo omihpyry ekarone onetara aehtyã sero nono po, osepynanohpyra tokurehse toto. Morara exiryke kymarokõ roropa mokaro saaro omõnõko sytatose apotoimo htaka, kapu ae ayhtohpyry omiry rumekaryhtao kyya xine. ²⁶ Tõturuse Ritonõpo ahtao sero nono tykytyky tykase. Yrome seromaroro ynara tykase ynororo, "Zomory sero nono rokẽ kara, kapu roropa tykytyky kamexipõko ase, toiro," tykase. ²⁷ "Toiro," karyke eya, ynara enetupuhnõko sytatose, senohne emero Ritonõpo

nyrytyã tykytyky äko. Enahkãko mana. Morarame tykytyky kapõ rokẽ exiõto mana.

²⁸ Naeroro, "Kure mase," sykatone Ritonõpo a. Tuisame kyritorõko mana tymaro jũme. Inekarohpyry kyya xine enahpõyme mana. Naeroro Ritonõpo poko sehtone. "Kure mase," sykatone eya. Aomipona sehtone, zuno sehtone roropa. ²⁹ Apoto zemimã emero zahkãko mana. Moro sã mã Kyrihpõkomo. Iiryryymãkõ enahkãko mana ipunaka.

"Kure mase," katoh poko Ritonõpo a

13 Imehnõ pyno exikehpyra ehtoko, atakorõme oexirykõke, Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

² Kure rokẽ katonõ tyritoko atapyõkõ tao toto ahtao. Wenikehpyra ehtoko, toitoine imehnomo a Ritonõpo nenyohytyã toahmase tytapyõkõ taka, tuaro pyra tahtao xine. ³ Wenikehpyra ehtoko roropa Jezu poetory tõ poko äpuruhpyry tao toto ahtao. Toto poko emynymatoko äpuruhpyry tao oexirykõ samo. Etuarimaketõ poko emynymatoko roropa toto emynymatoh saaro. Toto pyno ehtoko.

⁴ Opytarykõ kure mana. Oniotarykõ kure roropa mana zae awahtao xine, tomeseke roropa awahtao xine imehnõ poko pyra oehtohkõme. Imehnõ poko exiketõ wãnohnõko Ritonõpo mana. Imehnõ pyxiã poko exiketõ roropa wãnohnõko mana.

⁵ Tineru poko penetara ehtoko. Tãkye ehtoko Ritonõpo nekarohpyry poko omõkomorykõme. Ynara tykase Ritonõpo, "Amaro xine exikehpyra ase. Jũme orumekara xine ase," tykase. ⁶ Naeroro oserehpyra sehtone. Ynara sykatone, "Jakorehmaneme Kuesẽkõ mana.

Naeroro oserehpyra ase.

Yryhmananõ zuno pyra ase roropa."

⁷ Wenikehpyra ehtoko ämorepahpõkõ ekepyry poko. Ämorepatone toto Ritonõpo omiry poko. Mokaro ehtopõpyry poko osenetupuhtoko, aorihpõpyrykõ poko roropa. Jezu Kyrixtu enetupuhtopõpyry eya xine ipoenohoko. ⁸ Jezu Kyrixtu onetyorõmara mana. Pake aehpõpyry saaro Jezu ehtoh mana seromaroro. Morara exikehpyra roropa mana. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone. ⁹ Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkõme ajohpãkõ namorepatoh ke. Kypyno xine Ritonõpo exiryke kure kyritorõko mana. Moro poko kuosenetuputyrykõ kure, orõpyra kuehtohkõme kukurohtao xine. Yrome orõpyra exipyra sehtone juteu tõ omihpyry poko, "Tõsẽ onõpyra ehtoko," katopõpyã poko. Morohne omipona exiketõ toiparo rokẽ morohne omipona toehse toto.

¹⁰ Kyyrypyrykõ korokapotoh nae sytatose, Kyrixtu exixihmapotopõpyry. Yrome Moeze omihpyry poe Ritonõpo maro oturuketõ tyoro ikuhnõko mã toto tyrypyrykõ korokatohme. Naeroro mokaro anakorehmara Jezu orihpõpyry mana, onenetupuhpyra toto exiryke. ¹¹ Mokaro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ okyno munuru arosene rokẽ toto Ritonõpo maro oturutoh taka, esary kurã taka, ahno ryryry korokapotohme. Mame tynetapatyãkõ ekepyry arosene rokẽ to-

to pata myhtokoxi jahkatohme. ¹² Morara exiryke Jezu roropa kynorihne pata myhto. Imunuru toekuāse, kyyrypyrykō korokatohme. ¹³ Wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine repe, tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome poremāpyra kynexine. "Oty kara," tykase toorikyry poko. Naeroro kyhxirorykō zuno pyra sehtone, aomipona kuehtohkōme. ¹⁴ Kuesarykō axītao rokē mā sero nono po. Imepŷ pata eraximāko sytatose kuesarykō nymyry kapu ao. ¹⁵ Naeroro, "Kure mase Ritonōpo," kakehpyra sehtone Ritonōpo a. Morara kary kyya xine Ritonōpo zamaro mana. Seromaroro okyno onetapara sytatose kynekarorykōme Ritonōpo a. "Kure mase," āko rokē sytatose, Jezu enetuputyryke kyya xine kypynanohnekōme. Kuesēkōme roropa mana, enara. ¹⁶ Kure rokē imehnō tyritoko. Atakorehmatoko roropa. Morara kuexirykō kynekarorykōme mana Ritonōpo a. Morara kuexirykō jamaro mana.

¹⁷ Ritonōpo omiry poko āmorepatōkō omipona ehtoko. Imoitoko opyno xine toto exiryke Ritonōpo omi poe. Imeīpo Ritonōpo a osekārōko mā toto toerohpōpyrykō poko. Toto omipona awahtao xine tākye rokē erohnōko mā toto. Māpyra onymoipyra awahtao xine erohnōko ro mā toh repe. Yrome atasamāko mā toto opoko xine. Mame otyme kure morara awahtao xine? Popyra ipunaka mana.

¹⁸ Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo a yna poko. Tyrypyhpyke pyra ynanase ynakurohtao. Kure ehtoh poko rokē yna exiry waro ynanase, zae ehtoh poko se rokē yna exiryke. ¹⁹ Ynara āko ase ajohpāme sā oya

xine, "Oturutoko Ritonōpo a ypoko, axihxo jaropotohme eya oenese xine ropa."

Oturutoh Ritonōpo maro

²⁰ Ritonōpo a Kuesēkō Jezu tōsemākapose ropa aorihxīpo, Kuesēkōme imehxo aehtohme, toorihse exiryke kymyakākōme. Aorikyryke kukurākatamitukō topehmase eya, jūme Ritonōpo poenōme kuehtohkōme. ²¹ Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. Eya kure oriporykō se ase. Emero kurā ekaropory se ase oya xine emese kure oehtohkōme aomipona. Mame kukurohtao xine Ritonōpo penetatoh ripory se ase Jezu Kyrixtu a. "Kure Kyrixtu mana," sykatone kokoro rokene, kakehpyra sehtone, enara.

Pape etyhpyry

²² Wekyry tomo, ynara āko ase oya xine ajohpāme samo, penekehpyra ehtoko jomiry etary poko. Mytyhse pitiko nymerohpyry mana. Moro tymerose ya ākorehmatohkōme, tākye oehtohkōme, enara.

²³ Zuaro oehtohkō se ase wekyry Timoteu poko. Tutūtanohipose ropa ynororo āpuruhpyry tae. Okynā pyra aepyryhtao ya, otarāme ymaro oenese ytōko mana.

²⁴ Kure pāna matou? kary se ase āmorepanekomo a. Emero Ritonōpo poetory tomo a roropa morara kary se ase. Jezu poetory tō roropa, Itaria poe aehtyā, "Kure pāna matou?" kary se roropa mā toto.

²⁵ Kure oriporykō se ase Ritonōpo a emero porehme. Enara rokene.

TIAKU

Sero pape tymerose Tiaku a. Jezu poetory amorepaneme kynexine ynororo Jerusarē po. Jezu akorōme kynexine roropa ynororo. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme juteu tō neneryme emero pata tō po.

Tynmerohpyryae ynara āko mana, “Jezu poetoryme nymyry kuahtao xine Jezu osentupuhtoh sā osenetupuhnōko sytatose, Jezu ehtoh sā exīko roropa sytatose,” āko mana.

1 Ywy ase Tiaku. Ritonōpo poetory ase. Kuesēkō, Jezu Kyrixtu poetoryme roropa ase. Ynymerohpyry moro onenerykōme. Juteu tō matose. Jezu poetoryme roropa matose. Sapararahme exiketō matose. Imehnō patao exiketō matose. “Kure pana matou repe?” kary se ase oya xine.

Jezu enetuputyry poko kyaa xinetuaro kuehtohkō poko, enara

² Wekery tomo, atākyematoko oetuarimarykohtao. ³ Mame oetuarimarykohtao poremäpyra awahtao xine Jezu enetuputyry poko orēpyra exīko matose. ⁴ Morarame eanahtotoko ekurehpyra oehthōkōme, kure rokē oehthōkōme Ritonōpo a, iirypyryme pyra oehthōkōme roropa eya, “Toiro ise ro mase kure oehthōme nymyry ya,” kara Ritonōpo ehtohme kyaa xine. ⁵ Tuaro oexirykō se awahtao xine, Ritonōpo omipona oehthōkō poko ekaropotoko Ritonōpo a. Mame otuarōtanohtorŷko mana, ekaroporyhtao oya xine, kutuarōtanohnekōme aexiryke. Kynekaropohpyrykō motŷkākō roropa mana. ⁶ Yrome ekaroporyhtao Ritonōpo a, ijamitunuru enetupuhtoko. “Tuarō jehtoh ekarōko ma otarāme Ritonōpo, nary rokene,” kara ehtoko. “Nary rokene,” karyhtao Ritonōpo poko, oty sā matou? Pohkane sā matose, tyryrykane a pohkane arorory samo. Moro sā matose, “Nary rokene,” karyhtao oya xine. ⁷ Morara kananō mā, “Zuaro pyra ase,” āko toto, Ritonōpo omipona se pyra toexirykōke. Imehnō omiry etaryhtao tyya xine, ityorōmāko toto. Mokaro sā awahtao xine Kuesēkō ākorehmara xine mana ekurehnōko.

Tymōkomoke pyra exiry, tymōkomoke exiry, enara

⁹ Tymōkomoke pyra awahtao xine tākye ehtoko. Ritonōpo nekarohpyry poko tākye ehtoko. Imēpo imehxo oritorŷko Ritonōpo mana ipoenōme oexirykōke. ¹⁰ Tymōkomokamo, atākyematoko roropa tymōkomoke pyra tyripose Ritonōpo a awahtao xine. Ona ekuru ohpapyry sā tymōkomoke exiketō orihnōko mana. ¹¹ Xixi jetū toehse ahtao, otyro anorŷko onahpoty roropa anorŷko, ekuru ohpahnōko. Axī ona ekurūpyry ixihpyryme exīko ropa. Moro saaro

tymōkomoke exiketō orihnōko mana, toto erokurutao ro.

Sero nase kukuhtohkō poko

¹² Kuetuarimarykohtao poremäpyra sehtone. Poremäpyra kuahtao xine tākye rokē sehtone. Mame kukuhtopōpyrykō tōtyhkase ahtao, jūme orihpŷme kyritorŷko Ritonōpo mana, kuepehpyrykōme, poremäpyra toehse kuexirykōke. Kuesēkō maro exīko sytatose, emero ise exiketō maro. Morara tykase Ritonōpo exiryke tuaro sytatose. ¹³ Oorypyrykomo a toporyse ropa awahtao xine, “Jukuhnōko mā Ritonōpo iirypyryme jehtohme,” kara ehtoko. Ritonōpo imehnō onukuhsaromepyra mana iirypyryme aehtohme. Iirypyryme imehnō onyripopyra roropa Ritonōpo mana, iirypyryme toto ehtohme. ¹⁴ Āmoreme xine iirypyryme exīko matose, oorypyrykō poko openetarykōke. ¹⁵ Oorypyrykō poko openetarykohtao ipoko exīko matose. Morarame rokē exīko matose oorypyrykō pokōme rokene. Mame oorypyrykō poko oexirykōke rokē orihnōko matose. Ritonōpo maro pyra matose exīko.

¹⁶ Jakorō tomo, osenekunohpyra ehtoko. ¹⁷ Emero kurākō Ritonōpo nekarohpyryme mana. Kure nymyry inekarohpyry kyaa xine mana. Kapu ezuru Rihpō mokyro. Inyrytŷ tyoro exīko mana. Yrome etyorōmara mana. Kokoro rokē kurākō ekarōko mā kyaa xine. ¹⁸ Tōsenetupuhthōpyryae ro tytyrōmapose sytatose eya typoenōme, aomiry kurā enetuputyryke kyaa xine, imehxo kuehtohkōme, emero tynyrytŷ esēme kuehtohkōme. Ajohpe pyra aomiry mana.

Aomiry etāko sytatose, otato sehtone

¹⁹ Morara exiryke jakorō tomo, otato sehtone. Opyno xine ase. Axi hkopyra imehnō sezuhtone, axī pyra roropa syekitatone. Moro waro matose. ²⁰ Kuatakirimarykohtao Ritonōpo omipona pyra exīko sytatose. Zae Ritonōpo mana. Aosenetuputyry roropa zae mana. Yrome kymarokō zae pyra sytatose tohne kuahtao xine. Naeroro atakirimara sehtone. ²¹ Morara exiryke oorypyrykō irumekatoko, ajoajohpe oexirykō irumekatoko. Ynara kahtoko okurohtao xine, “Popyra ase yrome yrypyry rumeary se ase. Ritonōpo omipona

se ase," kahtoko okurohtao xine. Mame okurākatorŷko ropa mana aomiry tonetupuhse oya xine ahtao.

²² Ritonōpo omiry omipona ehtoko. Aomiry etaryhtao oya xine, otato ehtoko. Ynara karyhtao oya xine, "Ritonōpo poetoryme ase, aomiry etaryke ya," karyhtao oya xine, osenekunohnōko rokē matose. Morara exiryke aomipona roropa ehtoko. ²³ Ritonōpo omiry etāko matose. Mame aomipona pyra awahtao xine, osene ae oseneketō sā matose. Ynara exiryke, tōmytykō osene ae enēko toh repe. ²⁴ Yrome tōsenekehŷipo xine axī tōmytykō enetopōpyry poko wenikehnōko ropa toto. Mokaro sā mā otato pyra exiketomo. Ritonōpo omiry etaxīpo axī wenikehnōko mā toto, tynsekeremahpyrykō poko. ²⁵ Yrome Ritonōpo omiry kurā poko yronymyryme ātamoreparykohtao, aomipona exīko matose. Aomipona awahtao xine orēpyra exīko matose, oorypyrykō poko pyra exīko matose. Wenikehpyra roropa matose ātamorepatopōpyrykō poko. Aomipona rokē ipunaka exīko matose. Morara awahtao xine Ritonōpo kure oritorŷko mana.

²⁶ Omi ryryry onurumekara kuahtao xine toiparo rokē, Ritonōpo enetupuhnōko ase jesēme, āko sytatose. Omi xihpyry onurumekara kuahtao xine osenekunohnōko sytatose. ²⁷ Ynara rokē kure mana Kumykomo a, Ritonōpo a. Tumykākara pyno, pytŷpo tō etuarimaketō pyno kuahtao xine, kyyrypyrykō poko pyra kuahtao xine. Morara kuahtao xine, kure sytatose Ritonōpo a.

Oxisā imehnō tyritoko, kure rokene

2 Wekry tomo, Jezu Kyrixtu Kuesēkō kurā enetupuhnāme oexirykōke oximōnōko matose Ritonōpo omiry poko. Mame imepŷ oehnōko mana tymōkomoke exikety, tynamuruke exikety kurā ke, tomahtaōke roropa exikety, kure exikety ke. Mame mokyro porohkapōko matose kurā pona, epehtoh pona. Ime mokyro enetupuhnōko matose. Mame imehnō roropa oehnōko mana tymōkomokākara. Mame mokaro poko otara āko matou? Otarāme toto onyporohkapopyra kurā pona matose. "Xikihme rokē ehtoko," āko matose eya xine. Otarāme nono pona rokē toto porohkapōko matose. Zae pyra matose morara awahtao xine. Imehnō oxisā tyritoko, kure rokene. ⁴ Imehnō zupō eneryke oya xine, "Popyra mokyro," āko matose. Ritonōpo a popyra matose ipunaka morara karyhtao oya xine.

⁵ Jakorō tomo, otato ehtoko. Opoko xine jenupunaryke ynara āko ase oya xine, tymōkomokākara tymenekase Ritonōpo a tonetupuh-tohme yronymyryme. Morara toto riryke tymōkomokā sā exīko toh mana. Toto poko ynara tykase Ritonōpo, "Yse exiketō rīko ase tuisame Umūkuru maro," tykase. ⁶ Yrome tymōkomokākara kure onyripyra matose. Oty katohme? Tymōkomoke exiketō mā otuarimanohpotorŷko mana. Aarotorŷko roropa mā toto terekatu ēpataka. ⁷ Kure kuhse Jezu mana. Ipoetoryme kuekarotorŷko roropa imehnō mana. Yrome mokaro Jezu poetory kerekeremāko mā toto.

⁸ Pake ynara tykase Ritonōpo tosēkōme tonetupuhnānomo a, "Imehnō pyno ehtoko osepyno oehthōkō samo," tykase. Morara tymerose Ritonōpo omiryryme. Moro omipona awahtao xine kure kuhse matose.

⁹ Yrome imehnō zupō eneryke oya xine, "Popyra mokyro," āko matose. Oty katohme? Morara awahtao xine popyra matose ipunaka Ritonōpo a. Iiryryryme ro matose Ritonōpo mā awānohtorŷko mana tōmipona pyra oexirykōke. ¹⁰ Ritonōpo omipona exisasaka awahtao xine popyra ro matose. Toiro aomipona pyra awahtao xine iiryryryme ro matose ipunaka. ¹¹ Ynara tykase Ritonōpo, "Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Imehnō orutua kō poko pyra roropa ehtoko," tykase Ritonōpo. Ynara tykase roropa ynororo, "Imepŷ onetapara ehtoko," tykase. Morara exiryke imehnō nohpo poko pyra awahtao xine, yrome imepŷ etaparyhtao roropa, iiryryryme ro matose. Ritonōpo omipona pyra.

¹² Morara exiryke zae rokē ehtoko otururukō poko, otytyko poko roropa, enara, tuaro oexirykōke. Aomipona pyra awahtao xine awānohtorŷko mana, tōmipona pyra tokurehse oexirykōke. Aomipona awahtao xine orēpyra exīko matose, oorypyrykō poko pyra exīko matose. ¹³ Imehnō poko enupunara awahtao xine opoko xine enupunara roropa Ritonōpo exīko mana. Yrome imehnō poko oenupunarykohtao orēpyra exīko matose. Opoko xine enupunāko roropa Ritonōpo mana. Awānohpopyra xine mana.

Jezu enetuputyryke kyya xine aomipona sehtone

¹⁴ Wekry tomo, ynara karyhtao imepyny a oya xine, "Ritonōpo enetupuhnōko ase," karyhtao, yrome imehnō kure onyripyra ynororo ahtao, ajohpe rokē mana. Ritonōpo poetoryme exipyra ekurehnōko mana. Ekurākapopyra mana Ritonōpo a. ¹⁵ Imepŷ Jezu poetory etuarimary eneryhtao oya xine tupoke pyra, tohke pyra roropa. ¹⁶ Mame ynara karyhtao eya, "Torētyke pyra ytoko. Oxiōtota. Otuhko," āko matose repe. Yrome tōsē onekaropyra, upo roropa onekaropyra. Otātoko etuarimara exīko nae? Etuarimāko ro.

¹⁷ Morararo Ritonōpo enetuputyryhtao kyya xine, imehnō rīko kure sytatose. Kure imehnō onyripyra kuahtao xine, ajohpe rokē, enetupuhnōko ase, āko sytatose.

¹⁸ Imepŷ ynara āko kyya xine mā repe, "Enetupuhnōko matose. Ywy kure imehnō rīko ase," āko mā kyya xine. Mokyro a ynara āko ase, "Otāto imehnō riryhtao kure onenetupuhpyra hma rorohpa? Popyra imehnō riry oya eneryke tyya xine Jezu poetoryme pyra oekarōko mā toto. Yrome kure imehnō riry ya eneryke tyya xine, ipoetoryme jenetupuhnōko mā toto," āko ase eya. ¹⁹ Toiro Ritonōpo mana. Moro enetuputyryke oya xine Ritonōpo poetoryme osekarōko matose repe. Yrome joroko tō roropa moro enetupuhnōko Ritonōpo exiry poko. Oserehnōko toto, ekurākara tokurehse toexirykōke. ²⁰ Tuaro pyra roh matou? "Ritonōpo enetupuhnōko ase," karyhtao, yrome imehnō onyripyra kure awahtao xine toiparo rokē, "Ritonōpo enetupuhnōko ase," āko matose, tuaro pyra oexirykōke. ²¹ Kyta-

murukō Aparão poko ourutorýko ase tuaro oehtohkōme. Iirypyry tykorokase Ritonōpo a, otato aexiryke. Tumūkuru tarose eya etapatohme repe tynekaroryme Ritonōpo a, aomipona toehtohme. ²² Menetupuhtou? Ritonōpo omipona Aparão toehse. Tosēme Ritonōpo tonetupuhse eya roropa. Morara exiryke, aomipona Aparão exiryke, tonetupuhse eya ipunaka. "Toiro ise ro ase kure oehtohme," kara Ritonōpo eya. ²³ Zae Ritonōpo omihpyry, ynara katopōpyry, "Ritonōpo tonetupuhse Aparão a. Morara exiryke Ritonōpo enetuputyryke eya kurāme tonese eya," tykase. Mame, "Jepeme Aparão mana," tykase roropa Ritonōpo ipoko. ²⁴ Menetupuhtou? Kukurākatoryko Ritonōpo mana, tōmipona kuahtao xine, enetuputyryhtao kyaa xine roropa.

²⁵ Morararo Raape kynexine. Mokyro orutua kō poko exikety kynexine. Yrome Ritonōpo enetuputyryke tyaa, Jozue poetory tō towomase eya tytapyi tao. Mame taropose ropa toto eya tyoro osemāe, onetapara toto ehtohme. Morara exiryke kure mokyro tyrise ropa Ritonōpo a tōmipona toehse exiryke.

²⁶ Tokoke sytatose repe, yrome tuzenuke pyra kuahtao xine orihnōko sytatose. Oty katohme pyra kuokokō mana, tuzenuke pyra ahtao. Moro saaro Ritonōpo enetuputyryhtao kyaa xine, yrome kure imehnō onyripyra kuahtao xine. Toiparo rokē, "Ritonōpo enetupuhnōko ase," āko sytatose. Osenekunohnōko rokē sytatose.

Kuomirykō poko

3 Jakorō tomo, Jezu poetory tō amorepananō mā iirypyryme toehse ahtao, toto wānohnōkohxo Ritonōpo mana. Naeroro tuhke pyra Jezu poetory amorepananōme ehtoko. ² Kymarokō emero azahkuru sytatose. Toitoinē rokē pyra. Kuomirykō poko iirypyryme exīko roropa sytatose. Kuomirykō poko iirypyryme pyra kuahtao xine, kure rokē sytatose. Orēpyra sytatose exīko. Kyrypyrykō poko pyra roropa sytatose exīko. ³ Kawaru mytaka kurimene pitiko rīko ahno, tōmipona xine kawaru ehtohme. Moro kurimene pitiko rokē repe. Yrome ike kawaru panahmāko mā toto, tōmipona xine toto ytotohme. ⁴ Morararo wapu konōto. Mame tyryrykane konōto wapu arōko, yrome āpuitoh pitiko ke wapu āpuine āpuīko mana, tōmipona wapu ytotohme. ⁵ Morohne sã kunurukō mana, pitiko rokē repe. Yrome epoe tuhke kuomirykō tūtāko mana. Tuhke roropa kuepyrypatohkō tūtāko kunurukō poe.

Enetoko ke apoto pitiko repe yrome emānōko mana. Itu zahkāko mana. Wewe zahkāko roropa itamurume, kōme itu exiryke. ⁶ Moro saaro kunurukō pitiko repe. Yrome kunurukō poe omi rypyry itamurume tūtāko mana. Mame omi xihpyry tūtaryhtao kunurukō poe, kuosenetupuhtohkō roropa iirypyryme exīko mana. Apoto pokō zatyry sã roropa omi xihpyry tūtaryhtao kunurukō poe. Poetome ro kuahtao xine omi rypyry tūtāpitōko mana kunurukō poe. Zumo toehse kuahtao xine omi rypyry tūtāko ro mana kunurukō poe. Apotoimo konōto oepyyry sã kyzahkase xine, moro sã

kuomirykō mana. ⁷ Mame onokyro erēnanopyry waro sytatose zehno pyra toto ehtohme. Ituhtaōkomo nakuaōkō roropa. Toto torēnanohse ahno a zehno pyra toto ehtohme. ⁸ Yrome kunurukō onukuremasaromepyra sytatose kure ehtohme. Kunurukō okoi sã mana, popyra. ⁹ "Kure mase Papa, yna esēme mase," āko sytatose repe. Yrome kunurukō ke ro imehnō kerekeremāko sytatose, popyra. Tysaaro tyrise sytatose Ritonōpo a. ¹⁰ Tuna enatyry wino tuna kurā maro tuna itū exikety oehpyra mana. Morararo tuna inehsāme exikety mā kure exipyra mana. Tyoro poe rokē kurā tūtāko mana. Morararo wikeira toperyme ro rokē eperytāko mana. Imepýme eperytara mana, irimawame eperytara. Murukuhja roropa toperyme ro rokē eperytāko mana. Tyotyorōme eperytara mana. Kunurukō toiro repe. Yrome ipoe asakoro tūtāko omi kurano, omi rypyry, enara. Jakorō tomo, morara ahtao popyra mana.

Ritonōpo poe tuaro kuahtao xine

¹³ Metatou? Menetupuhtou? Tonetupuhse oya xine ahtao, kure imehnō tyritoko. Imehnō motye se pyra ehtoko roropa. Morara awahtao xine imehnō ynara āko opoko xine, "Tuarō mose nase," āko toto opoko xine. ¹⁴ Yrome imehnō zumoxike awahtao xine, imehnō kure riry poko typenekehse awahtao xine, osypyno rokē awahtao xine roropa, popyra matose ipunaka. "Kure ase, imehnō sã pyra," kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine ajohpe rokē matose, iirypyryme ro oexirykōke. ¹⁵ Morara tuaro exiry Ritonōpo poe pyra mana. Seropōkō poe rokē morara tuaro ehtoh mana. Morara awahtao xine, Ritonōpo zuzenu poe pyra tuaro matose. Joroko poe osenetupuhnōko rokē matose. ¹⁶ Imehnō zumoxike awahtao xine te, tuisamehxo oexirykō se awahtao xine roropa, ajoajohpe itamurume exīko matose iirypyryme ipunaka. ¹⁷ Yrome Ritonōpo poe tuaro kuahtao xine osemazuhme kyrypyrykō se pyra exīko sytatose. Morarame imehnō poko enupunāko sytatose. Tomeseke roropa exīko sytatose imehnō maro, zae rokē toto ezuhnōko sytatose. Imehnō pyno sytatose, imehnō onyhxiropyra roropa sytatose. Kure rokē imehnō rīko sytatose roropa, osetyoro imehnō onyripyra sytatose. Onekunohtōkō sã pyra roropa sytatose. ¹⁸ Tupito pona otyro puhturu tarykase ahtao kyaa xine, otyrome ro emānōko mana. Moro saaro oxiehno pyra exiketō imehnō amoreparyhtao, tuhkākō oxiehno pyra exīko mana.

Iirypyrymākō penetatoh poko awahtao xine

4 Oty pokoino oseosezuhnōko matou? Oty katoh epokōnohnōko roropa matohu? Openetatohkō pokoino oxiehno matose. Āmoreme xine roropa oxiehno matose. ² Mōkomo poko penetāko matose repe, yrome anapoipyra matose. Morara exiryke imehnō etapary se exīko matose, anapoipyra oekuretyrykōke. Imehnō mōkomory se matose repe. Yrome anapoipyra

matose ekurehnōko. Morara exiryke ehtomāko matose. Oseosezuhnōko rokē matose. Openetatohkō anapoipyra matose ekurehnōko, Ritonōpo a onekaropopyra oexirykōke. ³ Mame Ritonōpo a ekaroporyhtao oya xine anapoipyra ro matose, Ritonōpo omipona se pyra oexirykōke, openetatohkō se rokē oexirykōke. Morara awahtao xine azahkuru matose. ⁴ Tyniokō kuroko orutua poko exiketō sā matose, Ritonōpo kuroko oorypyrykō poko oexirykōke. Tuaro pyra hmatohu? Ritonōpo se pyra exiketō epeme awahtao xine, Ritonōpo epeme pyra matose. Morara exiryke iirypyrymākō penetatoh poko awahtao xine Ritonōpo epeme pyra exīko matose. ⁵ Ynara āko Ritonōpo omiry kyaa xine, “Ritonōpo nyrihpyryme sytatose. Yrome orēpyra kyepenatohkō poko sytatose,” āko mā kyaa xine Ritonōpo omiry. “Ajohpe,” kara ehtoko moro poko. ⁶ Yrome Tuzenu ke kyjamihtanohtoryko Ritonōpo mana kyyrypyrykō poko penetara kuehtohkōme. Ynara tymerose sero poko Ritonōpo omiry, “Imehnō motye se exiketō akorekehkāko Ritonōpo mana, yrome imehnō motye se pyra exiketō rokē poko enupunāko Ritonōpo mana,” āko mā Ritonōpo omiry kyaa xine.

⁷ Morara exiryke osekarotoko Ritonōpo a, “Ose ase jesēme,” kahtoko eya, yrome joroko tamuru a ynara kahtoko, “Jesē kara mase. Morara exiryke ytoko taroino,” kahtoko eya. Morara kary etaryke tyaa epāko joroko tamuru mana. ⁸ Ritonōpo maro se oexirykō se awahtao xine, amaro xine se roropa ynororo mana. Iirypyrymākomo, oorypyrykō irumekatoko, oorypyrykō ikorokapotoko Ritonōpo a. ⁹ Itamurume iirypyryme matose. Morara exiryke oxitatoko yronomyryme. Tākye oorypyrykō poko oehtohkō irumekatoko Ritonōpo neneryme. ¹⁰ “Papa, ywy ase popyra rokene, omipona exisaromepyra ase,” karyhtao kyaa xine Ritonōpo a, tyrisenā sā kyritorỹko Ritonōpo mana, kueanokō jamihtanohnōko roropa mana. Kuakorehmatorỹko roropa mana, tōmipona kuehtohkōme.

Imehnō popyra onekaropyra ehtoko

¹¹ Jakorō tomo, oxikerekeremara ehtoko. Ynara āko Moeze nymerohpyry, “Imehnō pyno ehtoko,” āko mā kyaa xine. Mame imehnō kerekeremaryhtao oya xine, popyra Moeze nymerohpyry ekarōko matose, aomipona pyra oexirykōke. “Moeze nymerohpyry popyra,” kananōme rokē exīko matose. ¹² Ritonōpo a tōmiry tymeropose tōmipona kuehtohkōme. Ynoro rokē kukurākarykō waro mana. Ynoro rokē kuenahkaporokō waro roropa mana. Naeroro, “Mose xihpyryme mana Ritonōpo a,” kara ehtoko imehnō poko. Ritonōpo rokē iirypyryme exiketō waro mana, iirypyryme pyra exiketō waro roropa mana. Naeroro imehnō popyra onekaropyra ehtoko.

“Epyrypara sehtone,” katoh poko

¹³ Etatoko pahne, ynara āko matose otarāme opoe xine rokene, “Ytōko ynanase, mōtohne osepekahse.

Toiro jeimamyry aropōko ynanase yna osepekatyry poko rokene, tineru apoitohme itamurume,” āko matose. Morara kara ehtoko. ¹⁴ Ynara exiryke, yrokoko-ro otaratyko kuehtohkō onenetupuhpyra sytatose. Kuorikyrykō onenetupuhpyra roropa sytatose. Akurū sā sytatose. Pakeimo ke akurū mana. Mame okynā pixo toehse ahtao akurū osenepyra exīko mana. Moro sā rokē sytatose, akurū samo, axītao rokene. ¹⁵ Ynara rokē kahtoko, “Jorikyry se pyra Ritonōpo ahtao rokē orihpopyra ase, ytoytōko mōtohne. Otyro poko erohnōko ase, ise Ritonōpo ahtao rokene,” kahtoko. ¹⁶ Māpyra, “Ime ase. Jamoreme rokē ase otyro poko, Ritonōpo poe pyra,” karyhtao oya xine, āmoreme xine rokē epyrypāko matose. Morara kary popyra ipunaka mana.

¹⁷ Kure imehnō riry waro awahtao xine, yrome kure toto onyripyra oekuretyrykohtao, iirypyryme matose Ritonōpo a.

“Tomeseke ehtoko,” katoh sero tymōkomoke exiketomo a

5 Etatoko pahne, itamurume tymōkomoke exiketomo. Seromaroro tymōkomoke matose. Yrome tymōkomoke pyra exīko ropa matose. Etuarimāko rokē matose. Naeroro oxitatoko, oetuarimarykō oepyry poko. ² Omōkomorykō mā tā pitiko rokē mana. Oupōkō mā tā pitiko rokē mā roropa. Ouponỹpyrykōme exīko mana, nuko panō a tonahse exiryke. ³ Otinerūkō emero kuenitāko mana. Moro eneryke tyaa xine ynara āko imehnō mana opoko xine, “To, osepyno rokē moxiā nah, omomyke rukukuh ipunaka toh nae,” āko toh mana opoko xine. Mame apoto nyahkahpyry sā samū āko matose oetuarimarykohtao. Seromaroro mōkomo tapoise oya xine āpi-akakasaka awahtao xine, yrome, “Ixihpyryme mase ya,” āko mā Ritonōpo oya xine. ⁴ Yrome opoetorykō mā okerekerematorỹko mana, zae toerohtopōpyrykō onepehmara oexirykōke. Otupikō poko erohketō xity etāko mā Ritonōpo, zae pyra topehmase toto oya xine exiryke. Kapu esē imehxo Ritonōpo mana, sero nono esēme roropa mana. ⁵ Openetarykō poko rokē tytāhpopāse matose, ātākyemarykō poko roropa oorypyrykō poko. Okyno nahpāko ahno tupune toto ehtohme toto etapatohme tōsēme. Mokaro sā matose, tymōkomoke toehse oexirykōke. Taroino etuarimāko matose apotoimo htao. ⁶ Kurākō myhxiropoatose. Kurākō metapapoatose roropa osewomara toto ahtao.

Sē nase penekehpyra kuehtohkō poko

⁷ Jakorō tomo, penekehpyra ehtoko Kuesēkō eraximary poko. Aepyry ropa momohnōko matose. Tupito esā mā penekehpyra tỹkyryry epery eraximary poko. Konopo oepyry eraximāko mā toto otyro ēxihtatohpo. Imēipo tuātasehxo otyro ahtao konopo oehnōko ropa mana. Konopo oepyry eraximary poko penekehpyra roropa esā mana. ⁸ Mokaro saaro penekehpyra ehtoko

Kuesëkö oepyrý ropa eraximary poko. Oeanokö ijamihtanohtoko, okynä pyra Jezu oehtoh ropa exiryke.

⁹Jakorö tomo, ekerekeremara ehtoko. Imehnö roropa onykerekeremara ehtoko, ohxiropyra xine Ritonöpo ehtohme. Etatoko pahne, kuapiakanekö mä oehnöko mana, imehxo exikety. Oehsasaka mana. Ynororo rokë mä iirypyrymäkö hxiröko mana. ¹⁰Jakorö tomo, wenikehpyra ehtoko Ritonöpo poe pake urutökö poko. Tutuarimarykö poko penekhepyra toto. Naeroro kutuarötanohtoryko toh mana, tysä xine kuehtohköme. ¹¹Täkye rokë toh mana seromaroro, zae rokë Ritonöpo omipona toehse toexiryköke orihpyra ro tahtao xine. Toetuarimase toto itamurume Ritonöpo omipona toexiryköke. Yrome onurumekara toto. Morararo toehse Jo. Toetuarimaryhtao penekhepyra toehse ynororo, Ritonöpo a kure tyriropy ropa eraximary poko. Imeïpo kure Jo tyrise ropa Ritonöpo a töseanahtose itamurume exiryke. Morara exiryke soseanahtotone ropa. Kypyno xine ipunaka Ritonöpo mana. Kuänopyrykö se pyra roropa mana.

¹²Jakorö tomo, ämoreparykö se ase. Ajoajohpe pyra ehtoko, "Ajoajohpe rokë moxiamo," kara imehnö ehtohme opoko xine. "Ytöko ase äkorehmase," tykase awahtao xine imehnomo a, ömihpyrykö anamonohpyra ehtoko. Ytotoko. Morararo otyro poko ehtoko. Ekarory se pyra awahtao xine, "Ekarory se pyra ase," kahtoko. Jüme rokë imehnö zurutoko. "Ajoajohpe mokaro," kara Ritonöpo ehtohme opoko xine, awänohpyra xine aehtohme roropa.

¹³Oetuarimarykohtao, oturutoko Ritonöpo a. Sekese awahtao xine oeremiatoko Ritonöpo kure exiry poko.

¹⁴Kuräkara nae ahtao roropa, Jezu poetory tö ikohma-

toko, tamuximehxo exiketomo, toto oturutohme Ritonöpo a ikuräkatohme ropa. Ikasery panö ke zuhsuhmatoko roropa Kuesëkö omi poe. ¹⁵Mame toto oturutöpöpyry poe ekuräkäko ropa kuräkara mana, Jezu enetuputyryke mokaro a. Kuesëkö mä mokyro kuräkäko ropa mana. Iirypyryme mokyro ahtao iirypyry korokäko roropa mana. ¹⁶Morara exiryke iirypyryme awahtao xine ekarotoko imehnö netaryme, oorypyrykö rumekatohme ropa oya xine, ikorokatohme roropa Ritonöpo a. Oturutoko Ritonöpo a imehnö poko roropa okuräkatohköme ropa. Mame aomipona exiketö otururuhtao yronymyryme ömirykö etäko Ritonöpo mana. Tyjमितunuru ekaröko oya xine mana tömipona exiketöme oexiryköke. ¹⁷Eria kysä xine ahnyme pake. Mame töturuse ynororo yronymyryme Ritonöpo a. Ynara tykase ynororo, "Konopo onenehpopyra exiko," tykase. Mame tonehpokehse Ritonöpo a. Oseruao jeimamyry zokonaka konopo oehpyra toehse. ¹⁸Morarame töturuse ropa konopo oehtohme ropa. Mame konopo tonehpose ropa Ritonöpo a aomi poe. Ona tukuräkase ropa. Otyro tökehko tahtase ropa.

¹⁹Jakorö tomo, Ritonöpo omipona pyra aexihpyry ropa nae ahtao, mame mokyro akorehmaryhtao oya xine zae enetupuhtohme ropa eya, kure exiko ropa mana. ²⁰Oya xine mokyro enepyrý ropahtao tyrypyry rumekatohme ropa eya ikuräkäko ropa Ritonöpo mana, apotoimo htaka ytopyra aehtohme. Iirypyry korokäko roropa Ritonöpo mana. Mame imehnö poko enupunaketöme nymyry matose exiko, mokyro takorehmase oya xine exiryke. Enara.

1 PETURU

Sero pape tymerose Peturu a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Apityryme kana anŷneme kynexine. Imeīpo Jezu poetory amorepaneme toehse ynororo Jerusarē po. Tynymerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme etuarimaketō neneryme emero pata tō po.

Tynymerohpyryae ynara āko mana, "Otara kara kuetuarimarykohtao Jezu poetoryme kuahtao xine. Imeīpo atākyemāko sytatose kuetuarimatopōpyrykō pokoino. Kuetuarimarykohtao kuakorehmatorŷko Ritonōpo mana zaehxo kuosenetupuhthōkō ehtohme, zaehxo kuehtohkōme roropa Kuesēkō samo," āko mana.

1 Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Peturu. Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme ase omi kurā poko imehnō amorepatohme. Ritonōpo nymenekatyāme matose, typoetoryme oehtohkōme. Tosake pyra exiketō matose. Sapararahme exiketō matose. Pata tō pó matose Pōtu po te, Karaxia po, Kapatokia po, Azia po, Pitinia po, enara. ² Kumykōme Ritonōpo mana. Tymenekase matose eya kure rokē oehtohkōme iiryryryme pyra. Ritonōpo osenetupuh-topōpyryae ro tymenekase matose eya. "Ypoetory kurāme toto rīko ase," tykase Ritonōpo tyra rokene. "Umūkuru Jezu Kyrixtu omipona exīko mā toto," tykase. "Juzenu toto rypyry korokāko mana porehme Umūkuru munuru toekuāse exiryke," tykase Ritonōpo tyra rokene.

Naeroro, "Papa kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto orēpyrahxo toto ehtohme, imehnō zuno pyra roropa toto ehtohme," āko ase opoko xine.

Jūme Ritonōpo maro kuehtohkō poko

³ "Emero motye kure mase," sykatone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu zummy a. Tumūkuru Jezu Kyrixtu tōsemākapose ropa aorihxīpo, kypyno xine toexiryke. Tyjamitunuru tokarose kyaa xine tyrisenā sā kuosenetupuhthōkō ehtohme. Naeroro isene kuexirykō eraximāko sytatose jūme imaro kuehtohkōme. ⁴ Tynekarory kurākāko Ritonōpo mana kapu ao typoenō kyryryme. Orihpyra kuexirykō Ritonōpo nekaroryme mā kyaa xine. Ritonōpo nekarory kurā motara mana, xihpyryme exipyra mana, enahpyra mana, enara. ⁵ Tynekarory kyaa xine kurākāko Ritonōpo mana, tymaro jūme kuehtohkōme. Tonetupuhse oya xine exiryke oewomatorŷko Ritonōpo mana tyjamitunuru ke. Imeīpo opynanopyrykō enepōko mā Ritonōpo seropōkomo a, sero etyhpyrypo tymaro jūme kuehtohkōme.

⁶ Moro poko osenetupuhthoko tākye oehtohkōme. Axītao rokē aporo taro emynymāko matose oetuarimarykōke. Toiro rokē pyra etuarimāko matose. ⁷ Uuru se sytatose pitiko rokē pyra. Axītao rokē uuru repe, enahnōko. Mame uuru zahkāko mā ahno zemīmehxo

ehtohme. Moro saaro Jezu enetuputyry kyaa xine, uuru motye kuhse kure mana Ritonōpo a. Naeroro uuru zahkary saaro otuarimanohpotorŷko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhkehpyra oexirykō waro toehtohme. Jezu poetoryme awahtao xine oetuarimarykohtao ro Jezu onurumekara matose. Onenetupuhkehpyra roropa matose. Mame Jezu onurumekara awahtao xine, "Kure mase ya," āko Ritonōpo oya xine mana. Kure oritorŷko roropa mana tymaro, Jezu Kyrixtu oepyyropahtao. Jezu sā kure exīko matose. Isā tuisame exīko roropa matose. ⁸ Jezu Kyrixtu onenepitopyra matose yrome ipyno matose. Onenepyyra ro matose seromaro yrome enetupuhnōko matose. Naeroro atākyemāko matose ipunaka. Atākyemarykō kapuaōkō tākye exiry sā mana, ekuhpŷme sā mana tākye kuhse oexirykōke. ⁹ Tonetupuhse oya xine exiryke, Ritonōpo a typynanohse matose. Naeroro tākye matose typynanohse oexirykōke Ritonōpo a.

¹⁰ Moro poko tōsenetupuhse pake urutōkomo, "Otāto ke seropōkō pynanohnōko Ritonōpo nae?" tykase toto. Tōturupose roropa toto zuaro se toexirykōke. "Seropōkō pynanohnōko Ritonōpo mana," tykase toto Zuzenu poe. ¹¹ Kyrixtu zuzenu toto maro kynexine. Kyrixtu tōsekarose eya xine. "Ritonōpo nymenekahpyry etuarimāko mana," tykase eya xine. "Mame toetuarimakehse tahtao emero motye tuisamehxo exīko mana imehnō neneryme," tykase ynororo eya xine. Morara kary etaryke tyra xine, "Onoky poko Kyrixtu zuzenu morara āko nae? Otarahtao etuarimāko nae?" tykase toto oseyā rokene. ¹² Tutuarōtanohpose toto Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo eya xine, "Imeīpo toorihse awahtao xine rokē ynymenekahpyry tuarimapōko mā toto," tykase Ritonōpo tōmiry poko urutōkomo a. Tumūkuru poko turuse toto. Mame mokaro pakatokō urutōkō tōturuse Ritonōpo nekarohpyry poko. Seromaroro Ritonōpo zuzenu omi poe moro omi kurā tokarose oya xine āmorepatōkomo a. Tuzenu jamitunuru tonehpose tyra kapu ae. Moro poko tuaro toexirykō se Ritonōpo nenyohŷyā roropa repe kapuaōkomo, zuaro toehtohkōme.

Kure kuehtohkõme tymenekase sytatose

¹³ Morara exiryke ipakatyã sã ehtoko. Tuaro ehtoko. Täkye rokẽ ehtoko Ritonõpo nekarory eraximary poko. Tynekarory kurã ekarõko kyya xine mana Jezu Kyrixtu oepyrõ ropahtao. Aepyrõ ropa eraximatoko. Imepõ poko osenetupuhpyra ehtoko. Ipoko rokẽ osenetupuhpyra ehtoko. ¹⁴ Ritonõpo omipona ehtoko. Jezu waro pyra ro awahtao xine oorypyrykõ poko rokẽ mexiatose. Yrome seromaroro oorypyrykõ poko pyra ehtoko. ¹⁵ Ritonõpo tyrypyhpyke pyra ipunaka. Kure rokẽ ynororo. Eya toahmase matose tysã oehthokõme. Naeroro kure rokẽ ehtoko emero poko awahtao xine. Tyrisenã sã õsenetupuhthokõ tyripotoko. Omi xihpyry poko pyra ehtoko roropa. ¹⁶ Ynara ãko Ritonõpo mana, "Kure rokẽ ase. Tyrypyhpyke pyra ase ipunaka. Naeroro ysã ehtoko, oorypyrykõ poko pyra ehtoko," ãko.

¹⁷ "Papa," ãko matose, õtururukohtao Ritonõpo maro. Yrome seropõkõ apiakaneme ynororo. Zae kuepehmatorõko mana kynyrihpyrykõ eneryke tyya. Zae exiketõ epehmãko mana zae toehthopõpyry epehpyry ke. Yrome tyrypyry poko aexityã epehmãko etuarimatoh ke iirypyrykõ epehpyryme. Naeroro aomipona ehtoko sero nono po ro awahtao xine.

¹⁸ Apitoryme awamekaro xine rokẽ mexiatose oorypyrykõ poko, atamurukõ ekepyã samo. Yrome topekahse matose Ritonõpo a oehthopõpyrykõ xihpyry rumekatohme oya xine. Tineru ke pyra topekahse matose, uuru tõkehko parata roropa, morohne ke pyra topekahse matose. Axĩtao rokẽ uuru tõkehko kure mana parata roropa. ¹⁹ Yrome typyne exikety ke kuhse topekahse matose. Kyrixtu orihtopõpyry ke topekahse matose. Imunuru toekuãse. Moro uuru motye kuhse mana. Kaneru mükuru kurã totapase kytamurukomo a tyrypyrykõ korokapotohme Ritonõpo a. Kurãkõ rokẽ totapase eya xine. Kurãkõ kara onetapara toto. Moro saaro Kyrixtu kynorihne tyrypyhpyke pyra aexihpyry ipunaka. ²⁰ Sero nono onyripyra ro tahtao Tumükuru tymenekase Ritonõpo a seropõkõ pynanohneme. Yrome pake pyra Tumükuru tonehpose rahkene. Jarao tonehpose eya okurãkatohkõme. ²¹ Jezu Kyrixtu tõsemãkase ropa Ritonõpo a aorihxĩpo. Emero motye tuisamehxo tyrise roropa eya. Emero motye kure ynororo. Naeroro Ritonõpo enetupuhthokõ matose yronymyryme. Täkye roropa matose Ritonõpo eraximary poko.

²² Tykorokase matose Ritonõpo a aomiry kurã omipona toehse oexirykõke. Iiryryme pyra matose. Imehnõ Jezu poetory pyno nymyry matose. Naeroro imehnõ pyno ehtoko yronymyryme, ajohpe rokẽ pyra. ²³ Apitoryme tonuruse amarokomo omykõ poenõme. Yrome omykõ seropõkõ orihhõko rokẽ mana. Orihnõko roropa matose. Yrome seromaroro Ritonõpo poenõme tonuruse ropa matose. Orihpõme Ritonõpo mana jümãme. Tonuruse ropa matose Ritonõpo poenõme aomiry enetuputyryke oya xine Ritonõpo omiry orihpõme exikety me sã mana. Jüme Ritonõpo

orihpõme mana. Naeroro aomiry enahpõme mana.

²⁴ Ynara tymerose Ritonõpo omiry me,

"Seropõkõ onahpoty sã mana.

Toto kure exiry ona ekuru sã roropa mana.

Onahpoty orihhõko, ekuru ohpahnõko.

²⁵ Yrome Ritonõpo omiry jüme mana enahpõme."

Moro omi kurã Jezu Kyrixtu poko,

ãmorepatopõpyrykomo.

Topuimo sã, mokyro orihpõme exikety

2 Oorypyrykõ poko pyra ehtoko. Imehnõ zehno oexirykõ irumekatoko. Ajohpe pyra ehtoko. "Kure ehtoko ysamo," kara ehtoko imehnomo a iiryryme awahtao xine. Imehnõ zumoxike pyra ehtoko. Imehnõ onykerekeremara ehtoko. ² Ynara ãko Ritonõpo omiry roropa, "Opyno xine Oesõkõ mana. Moro waro matose toehse," ãko. Naeroro Ritonõpo omiry se ehtoko poeto enurusenã samo, suhsu se poeto ehtoh samo, tuãtatohkõme. Iiryryme pyra aomiry mana. Poeto õ ty-poenõ ohpãko zuãtatohme. Moro saaro aomiry kure kyritorõko mana kukurohtao xine. Naeroro aomiry poko openetatoko kokoro rokene yronymyryme Jezu enetupuhthokõ oya xine, opynanohtokõme Ritonõpo a roropa.

⁴ Pake Kuesõkõ tonetupuhse oya xine. Topu sã ynororo etyorõmara. Orihpõme roropa mã ynororo jüme. Tapyi riryhtao ahno a topu ke topu menekãko mã toto. Toitoine topu pahnõko toto popyra exiryke eya xine. Moro topu sã, ahno nurumekahpyry sã Kuesõkõ kynexine repe. "Popyra mana," tykase iiryryrymãkõ ipoko repe. Yrome emero motye kure ynororo Ritonõpo a. Naeroro Ritonõpo nymenekahpyryme mana kypynanohnekõme. ⁵ Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opyno xine Ritonõpo mana. Topu risõ sã roropa matose jüme orihpõme toehse oexirykõke Jezu Kyrixtu pokoino. Topu risõ tapyi ahtao, moro sã tytapyõme oritorõko Ritonõpo mana, Tuzenu esaryme. Erohnõko matose Ritonõpo maro oturuketõ samo. Tukurãkase matose eya, iiryryme pyra tyrise ropa matose eya. Erohnõko matose Ritonõpo omi poe. Ijamitunuru amaro xine mana. Onekarorykõ eya täkye Ritonõpo rĩko, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

⁶ Ynara tymerose Ritonõpo omiry me,

"Mokyro ynymenekahpyry tapyi rinanõ topu menekary samo,

typyne exikety menekary samo,

jãmihme tapyi ritoh menekary sã roropa.

Emero esõme mokyro rĩko ase.

Emero motye tuisamehxo tyrĩko ase.

Mokyro aropõko ase Xião patary panõ pona.

Morarame mokyro enetupuhnanõ mã atasamara mã toto.

Täkye rokẽ exĩko mã toto,"

me tymerose. ⁷ Jezu enetupuhthokõ matose. Naeroro oya xine topu typyne exikety sã mana. Yrome onenetupuhpynomomo a aryryra, ise pyra toexirykõke. Moro poko ynara tymerose Ritonõpo omiry me,

“Tapyi rinanomo a moro topu ipapyhpyry rokē kynexine, popyra exiryke eya xine.

Yrome moro topu kure exikety kynexine jamihme tapyi ritohme exiryke,”

me tymerose. ⁸ Ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryne,

“Sero topu pona osetapāko toh mana tuhke.

Moro topu pokoino osetapāko mā toto,”

me tymerose. Moro saaro emero esēme Kyrixtu exīko mana tuhkākō onenetupuhpyra ahtao ro. Osetapāko sã mā toto aomipona se pyra toexirykōke. Naeroro toto wānohnōko Ritonōpo mana, tōsenetupuh-topōpyryae ro.

⁹ Yrome matose mokaro sã pyra. Ritonōpo nymenekatyāme matose. Tuisa konōto poetoryme matose, Ritonōpo maro oturuketōme sã roropa matose. Tukurākase matose. Ritonōpo poenōme matose. Tymenekase matose, “Ritonōpo kure mana,” katohme imehnomo a, “Emero zuaro Ritonōpo mana,” katohme roropa imehnomo a. Tymenekase matose eya oorypyrykō poko pyra oehtohkōme, kure ehtoh poko rokē oehtohkōme tysaaro. ¹⁰ Apitoryme Ritonōpo poetoryme pyra mexiatose, yrome seromaroro ipoetoryme matose. Apitoryme opyno xine Ritonōpo exiry waro pyra mexiatose. Yrome seromaroro opyno xine Ritonōpo exiry enetupuhnōko matose, typynanohse oexirykōke eya.

Ritonōpo omipona oexirykō poko

¹¹ Wekyry tomo, opyno xine jexiryke ourutorỹko ase. Katonōme sã rokē matose sero nono po, tosakākara samo. Naeroro oorypyrykō poko penetara ehtoko. Ipoko pyra roropa ehtoko. Zehnotokō maro atat-apoiryhtao, tomeseke pyra ahtao osetapāko. Moro saaro oorypyrykō poko openetarykohtao iirypyryme exīko matose. ¹² Jezu waro pyra exiketō okerekere-marykō se ipunaka. “Tyyrypyrykō poko ro Jezu enetupuhnānō mana,” āko mā toto ajohpe. Morara exiryke zae rokē ehtoko ipunaka. Morarame, kure oexirykō eneryke tyaa xine, “Zae matose,” āko rokē mā toto. Ohxiropyra xine ekurehnōko toh mana. Morarame, “Emero motye kure mase Ritonōpo,” āko mā toto, aeypyry ropahntao.

¹³ Kuesēkō poenōme matose. Naeroro seropōkō esēkō kowenu omipona ehtoko. Sero pata tamuru esē omipona ehtoko roropa Jezu onykerekere-mara onenetupuhpynō ehtohme. ¹⁴ Kowenatu tō omipona ehtoko roropa, Ritonōpo poe tymenekase toto oesēkōme. Tosēkomo a tonehpose toto iirypyrymākō wānohtohme tyaa xine, kure rokē zae exiketō ritohme roropa tyaa xine. ¹⁵ Okerekere-marykō se mā repe zae omi waro pyra exiketomo. Yrome zae rokē awahtao xine okerekere-masaromepyra mā toto. Morara exiryke zae ehtoh poko rokē oexirykō se Ritonōpo mana. ¹⁶ Tuisa poenō tumykō omi poe tyoytōko toto tamoreme xine. Toytotohkō menekāko mā toto. Moro saaro Jezu enetuputyryhtao oya xine oytotohkō menekāko matose onyryrykō roropa menekāko matose. Yrome

ynara kara ehtoko, “Ÿ jamoreme imenekāko ase,” kara ehtoko oorypyrykō poko se awahtao xine. Oorypyrykō poko penetara ehtoko. Omatome oorypyrykō poko pyra ehtoko roropa. Ritonōpo penetatoh poko rokē ehtoko. ¹⁷ Kure imehnō aomirotoke. Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko, ākorōkōme toexirykōke. Ritonōpo zuno ehtoko. Oesarykō esē roropa kure rokē tyritoko.

Osenetupuhtoko Kyrixtu etuarimatopōpyry poko

¹⁸ Tosēke awahtao xine, oesēkō omipona ehtoko. Aomipona ehtoko kure orirykohtao, popyra orirykohtao roropa. Opyno xine toto ahtao aomipona ehtoko, oryhmarykohtao roropa. ¹⁹ Mame oryhmatorykō imehnō mana Ritonōpo omipona oexirykōke. Yrome oetuarimarykō Ritonōpo poe exiry waro matose. Mame eanahtoryhtao oya xine kure oritorỹko Ritonōpo mana. ²⁰ Oryhmarykohtao oesēkomo a popyra oehtopōpyry epehpyryme otyme kure oetuarimarykō eanahtory oya xine nae? Arypyra. Moro poko kurā onekaropyra ekurehnōko Ritonōpo mana. Yrome kure rokē awahtao xine, oryhmarykō eanahtoryhtao oya xine, tākye exīko Ritonōpo opoko xine mana. Kure oritorỹko roropa mana, kure tyryryke oya xine.

²¹ Tymenekase matose Ritonōpo a oetuarimatohkōme roropa Kyrixtu sã oehtohkōme. Osemazuhme Kyrixtu toetuarimase omyakākōme, okurākatohkōme, apotoimo htaka ytopyry oehtohkōme. Toetuarimase ynororo iirypyryme pyra tahtao ro. Mame tymenekase matose Ritonōpo a isã oehtohkōme. ²² Tyyrypyry poko pyra kynexine ipunaka, ajohpe pyra roropa kynexine. ²³ Typoihtose tahtao onezuhpyra Jezu kynexine, onypoihtopyra roropa kynexine. Toetuarimaryhtao, “Oryhmatorỹko Ritonōpo mana oepehpyrykōme, jyryhmatoh epehpyryme,” kara ynororo kynexine. Ynara tykase rokē ynororo tyaa rokene, “Ritonōpo jewomāko mana. Zae mokaro epehmāko mana inyritopōpyrykō epehpyryme sero nono po,” tykase Jezu tyaa rokene.

²⁴ Kyrixtu iirypyryme pyra, yrome kyyrypyrykō tapoise sã eya toexixihmapose tahtao wewe pokona. Toorihse ynororo kyyrypyrykō enahkapotohme. Toorihse tyjamtunuru ekarotohme kyaa xine kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Toorihse ynororo zae kuehtohkōme Ritonōpo a. Tyyryhmase exiryke tukurākase sytatose eya. Naeroro ēsemānōko ropa sytatose orihxīpo.

²⁵ Kaneru sã mexiatose, itahtyā samo, zae ehtoh waro pyra oexirykōke. Yrome seromaroro tonese ropa sã matose, oesēkomo a. Eya tonehse ropa matose onurumekara ropa oehtohkōme, opynanohnekō maro rokē oytotohkōme.

Tynioke exiketō poko, typye exiketō poko roropa

3 Oururukō se ase tynioke exiketomo. Oniokō omipona ehtoko. Otarāme Ritonōpo omiry onenetupuhpynōme oniokō mana. Yrome kure oehtohkō eneryke tyaa xine enetupuhnōko mā toto, toto onurupyra awahtao xine ro. ² Zae nymyry awahtao xine ynara āko oniokō tyaa xine rokene, “Pake ajoajohpe

toehtopõpyry sã pyra ypyty mana. Kure rokẽ mana, zae rokẽ roropa," äko mã toto. Jezu Kyrixtu enetuputyry se exiko roropa mã toto. ³ Ötonohtohkõ se hkopyra ehtoko õsenepotohkõme imehnomo a. Ösekurinarykõ poko emotyëkara roropa ehtoko. Kasuru tõkehko upo typyne exikety amururu se hkopyra ehtoko. ⁴ Oupõkõ kurã enahnõko mana. Uuru tõkehko axitao rokẽ mana. Jarao rokẽ kure oehtohkõ Ritonõpo zamaro pyra mana. Yrome zae ehtoh poko awahtao xine okurohtao xine Ritonõpo zamaro matose. Naeroro torëtyke pyra ehtoko oüsetykõ kuräkary poko. Okurohtao xine kure ehtoko. Morara awahtao xine kure kuhse matose Ritonõpo a. ⁵ Moro saaro nohpo kurã kynexine pake, Ritonõpo enetupuhnanomo. Ritonõpo nekarory kurã eraximãko roropa toh kynexine. Nohpo kuranory tõ kynexine tyniokõ omipona toexirykõke. ⁶ Sara kynexine morararo. Tynio Aparão omipona kynexine. "Jesëme mase," tykase ynororo eya. Naeroro kure ehtoh poko awahtao xine, Sara sã exiko matose imehnõ zuno pyra roropa awahtao xine. ⁷ Amarokõ roropa typye exiketomo, kure opyxiäkõ tyritoko. Ynara enetupuhtoko, jamihme hkopyra nohpo tõ mana. Naeroro opyxiäkõ pyno ehtoko. Ritonõpo nekarory apoiry sã oya xine, opyxiäkõ roropa inekarory apoiko mã toto. Orihpýme exiko toh mana. Naeroro opyxiäkõ pyno ehtoko, poremäpyra oehtohkõme Ritonõpo maro õtururukõ poko.

Kuräkõ etuarimary poko

⁸ Enahsasaka jomiry nase. Oxisã zae ehtoh poko osenetupuhtoko. Oximaro täkye ehtoko. Imepý emynyhmaryhtao imaro emynyhmatoko. Imehnõ pyno ehtoko opyno xine roropa toto ehtohme, atakorõmäkõ samo. Imehnõ akorehmary se ehtoko. "Omotye xine ase, tuisamehxo," kara ehtoko imehnomo a. ⁹ "Kurã rokẽ ekarõko ase oya xine," tykase Ritonõpo kyya xine tymenekase kuahtao xine. Naeroro oryhmananõkõ onyryhmara ehtoko. Popý ke pohnõ onepehmara ehtoko. Okerekeremananõkõ onykerekeremara ehtoko. Kurã ke rokẽ epehmatoko toto. ¹⁰ Ynara tymerose Ritonõpo omiryyme, "Sekese oehtohkõ se awahtao xine, kure õtyrirykõ se awahtao xine, omi xihpyry poko pyra ehtoko. Ajohe pyra ehtoko roropa. ¹¹ Oorypyrykõ irumekatoko, kure rokẽ oehtohkõme. Oseosezupyra ehtoko imehnõ maro. Tuaro ehtoko oxiehno pyra oehtohkõme. ¹² Ynara exiryke, oenetyrõko Kuesëkõ mana kure awahtao xine. Ömirykõ etãko roropa mana imaro õtururukohtao. Yrome tyrypyry poko exiketõ zehno mana," me tymerose. ¹³ Oryhmara xine imehnõ mana kure ehtoh se rokẽ awahtao xine. ¹⁴ Otarãme ajoajohpãkõ oryhmatorykõ mã toto, kure rokẽ awahtao xine. Morara ahtao täkye ro matose Ritonõpo poe. Ajoajohpãkõ zuno pyra ehtoko. Torëtyke pyra ehtoko oryhmanekõ poko ro-

ropa. ¹⁵ Yrome Kyrixtu zuno ehtoko okurohtao xine. Oesëkõme enetupuhtoko. Aomipona ehtoko roropa. Mame ynara karyhtao imehnomo a oya xine, "Oty ka-toh Jezu enetupuhnõko mah?" karyhtao oya xine ehxiropyra ehtoko. Kure rokẽ ezuhkõ toto Kyrixtu enetuputyry poko oya xine, kure rokẽ toto ritohme oya xine. ¹⁶ Tomeseke ehtoko zae ehtoh poko rokẽ oehtohkõme. Mame ohxirorykõ se imehnõ ahtao ekurehnõko rokẽ mã toto. "Kyrixtu poetory roropa tyrypyrykõ poko mana," kary se toh mã repe. Yrome zae ehtoh poko rokẽ awahtao xine ehxiroko rokẽ ohxironanõ mana. Mynyhme rokẽ exiko mã toto. ¹⁷ Kure oexirykõ poko oetuarimarykõ kure mana, oetuarimarykõ se Ritonõpo ahtao. Yrome oorypyrykõ epehpyryme oetuarimarykõ popyra mana. ¹⁸ Kyrixtu orih-topõpyry poko osenetupuhtoko. Toorihse ynororo kymyakãkõme. Kynorihne kyrypyrykõ korokatohme. Toiro rokẽ kynorihne orihzomopyra toehtohme. Kure exikety ynororo. Iiryryymãkõ kurãkatohme, kynorihne Ritonõpo a kuarotohkõme. Zoko toxixihmase jehnotokomo a. Yrome tõsemãse ropa ynororo Tuzenu poe. ¹⁹ Morarame toytose Zuzenu rokẽ etuarimatoh taka aorihtyã zuzenu amorepase omi kurã poko. Tapuruse mokaro zuzenu etuarimatoh tao. ²⁰ Ritonõpo omipona pyra tokurehse toh kynexine kanawa konõto riryhtao Noe a. Seropõkõ enahkapory se pyra Ritonõpo kynexine repe. Penekehpyra kynexine repe tõmipona toto eraximary poko. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. Tuhke pyra rokẽ, 8me rokẽ kanawa konõto aka tomõse toto. Mokaro 8me rokẽ typynanohse Ritonõpo a. Tanýse toto tuna a. ²¹ Moro tuna kuamorepatohkõme kynexine kuëpurihkarykõ poko. Epyryra sytatose kuëpurihkarykohtao. Osëpurihkãko sytatose, typynanohse ywy Ritonõpo a, katohme imehnõ netaryme emero. Zae ase seromaroro Ritonõpo a, äko sytatose, aomipona rokẽ ase taroino, äko sytatose kuëpurihkarykohtao, tõsemãse ropa Jezu Kyrixtu exiryke. ²² Seromaroro Jezu Kyrixtu toytose ropa kapu aka. Ritonõpo maro mana tuisamehxo. Emero kapuaõkõ esëme mana, tuisamehxo exiketõ esëme roropa mana, jamihme exiketõ esëme roropa mana.

Tukurãkase exiketomo

4 Kyrixtu etuarimatopõpyry poko osenetupuhtoko. Toorihse ynororo kymyakãkõme. "Jetuarimary se pyra ase," kara ynororo kynexine. Naeroro isã sehtone. Yna etuarimary se pyra ynanase, kara sehtone. Jezu etuarimatopõpyry poko kuosenetuputyrykohtao kyrypyrykõ poko se hkopyra exiko sytatose. ² Moinoro ämoreme xine oorypyrykõ poko mexiatose. Taroino Ritonõpo omipona ehtoko, kokoro rokene. Oorypyrykõ poko penetara ehtoko. ³ Apitoryme onenetupuhpynõ penetatoh poko mexiatosene. Oorypyrykõ xihpyry poko mexiatosene. Imehnõ nohpo poko mexiatose, etýnõko roropa, nohpo ryhpopãkãko. Emotyëkãko mexiatosene eukuru poko. Tyorõ poko roropa mexiatosene Ritonõpo myakãme. ⁴ Yrome seromaroro

onenetupuhpynō osenuruhkāko mā opoko xine, imaro xine ytopyra oexirykōke. Toto penetatoh poko se pyra oexirykōke ozehno xine exīko mā toto. Opoihtotorŷko mā toto. ⁵ Yrome typoko xine osekarōko mā toto Ritonōpo a kurākō apiakatohpō. Seropōkō epehmary waro Ritonōpo mana inyrihpyrykō ehehpyryme. Kurā ke rokē zae exiketō epehmāko mana. Yrome azahkuru exiketō aropōko mana etuarimatoh taka. Zae toto epehmāko mana orihpynŷpotomo, aorihtyamo, enara. ⁶ Pakatokō aorihtyā toorihse. Topehmase toto Ritonōpo a inyrihpyrykō ehehpyryme imehnō emero epehmary samo. Omi kurā tokarose eya xine roropa orihpyra ro toto ahtao. Omi kurā tokarose eya xine Jezu poko isā aēsemātohkōme ropā aorihxīpo xine, Ritonōpo maro toto ehtohme.

Emese kure exiketō poko Ritonōpo nekarory poko

⁷ Sero nono enahsasaka mana. Naeroro eanahtotoko. Zae oehtohkō poko rokē ehtoko. Tuaro ehtoko roropa, kure ōtururukō ehtohme Ritonōpo maro. ⁸ Imehnō pyno ehtoko yronomyryme. Imehnō pyno oexirykō kure kuhse Ritonōpo a. Imehnō pyno awahtao xine iirypyrykō poko wenikehnōko matose. ⁹ Kure rokē atapyīkō taka ytoketō tyritoko. Oxikerekeremara ehtoko roropa. ¹⁰ Tynekarory kurā ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana. Tyotyoro inekarohpyry kyaa xine mana. Tapoise kyaa xine porehme. Naeroro penekehpyra sehtone Ritonōpo nekarory apoiry poko kyaa xine imehnō akorehmatohme. ¹¹ Imehnō zururu waro awahtao xine, Ritonōpo omiry poko zurutoko toto. Imehnō akorehmary waro awahtao xine, Ritonōpo jamitunuru ke toto akorehmatoko. Morara awahtao xine, “Kure mase Ritonōpo, emero motye kuhse,” āko oenenanōkō mana. “Kure Jezu Kyrixtu mana. Ipoetory tō roropa kure,” āko mā toto. “Emero motye kure mase Jezu. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone Jezu Kyrixtu a kokoro rokene.

Jezu poetory tō etuarimary poko

¹² Wekyry tomo, opyno xine ase. Oetuarimarykō itamurumehxo toehse ahtao torētyke pyra ehtoko. “Oty katohme etuarimāko hano, imehnō etuarimara ahtao?” kara ehtoko oseya. ¹³ Atakorōme matose toehse Kyrixtu maro, oetuarimarykōke. Naeroro atākyematoko. Imeīpo tuisamehxo toehtoh enepōko Kyrixtu kyaa xine mana. Morara ahtao tākye kuhse exīko matose imaro. ¹⁴ Opoihtotorŷko onenetupuhpynō mana Kyrixtu poetoryme oexirykōke. Opoihtorykohtao eya xine tākye ehtoko. Opoihtorykohtao osenetupuhpynō Ritonōpo zuzenu okurohtao xine exiry poko. Emero motye kure Ritonōpo zuzenu mana. Kukurohtao xine roropa mana. Moro poko osenetupuhtoko. ¹⁵ Imehnō onetapara ehtoko. Imehnō mōkomory onematonanohpyra ehtoko. Imehnō onyryhmara ehtoko. Imepŷ ehtoh poko pyra ehtoko. Morohne poko pyra awahtao xine, zae matose otuarimapyrykohtao ro

imehnomo a. ¹⁶ Naeroro Kyrixtu poetoryme oexirykō pokoino oetuarimarykohtao ehxiropyra ehtoko. “Kure mase Ritonōpo. Tākye ynanase Kyrixtu poenōme yna exiryke yna etuarimaryhtao ro,” kahtoko Ritonōpo a.

¹⁷ Okynā pyra kuepehmatorŷko Ritonōpo mana kynyrihpyrykō ehehpyryme. Kurā ke zae exiketō epehmāko mana zae toto ehtopōpyry ehehpyryme. Yrome tōmipona pyra exiketō tuarimapōko mana zae pyra toto ehtopōpyry ehehpyryme. Osemazuhme ty-poetory tō epehmāko mana. Naeroro kuetuarimarykō motye kuhse tōmiry kurā onenetupuhpynō tuarimapōko Ritonōpo mana. ¹⁸ Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme,

“Zae se exiketō pynanopyry tupime ro mana.

Yrome Ritonōpo omipona pyra exiketō pynanopyry tupime kuhse mana.

Typynanopyrykō poko ekurehnōko mā toto tyrypyry poko exiketō maro,”

āko Ritonōpo omiry. ¹⁹ Naeroro oetuarimarykō se Ritonōpo ahtao opynanohtorŷko roropa mana imeīpo. Naeroro Kuesēkō opyno xine exiry enetupuhtoko. Zae ehtoko ipunaka. Tōmiry poko opyno xine toexiry poko wenikehpyra ynoro mana. Opyno xine exikehpyra mana.

Kanery esē toky tō pyno ehtoh sātypoetory tō pyno Ritonōpo mana

5 Oururukō se ase tamuximehxo exiketomo, Jezu poetory tō pynanohtone oexirykōke. Ywy roropa asā xine tamuxime ase Jezu poetoryme. Kyrixtu etuarimatopōpyry poko imehnō tuarōtanohneme ase tonese ya exiryke. Jenuru ke enene. Imeīpo emero motye kure Kyrixtu ehtoh enepōko Ritonōpo mana imehnomo a emero. Morara ahtao kure Kyrixtu ehtoh enēko ase roropa. ² Tymenekase matose Ritonōpo a typoenō pyno oehtohkōme. Naeroro kanery esē tokykō pyno ehtoh sā Ritonōpo poetory pyno ehtoko. Yronomyryme toto pyno ehtoko, ŷme exiketō samo. Māsa rokē pyra toto pyno ehtoko, oerohtamitukō apoitohme rokē pyra. Toto akorehmary se oexirykōke toto pyno ehtoko Ritonōpo omipona oehtohkōme. ³ Ritonōpo poetory amorepaneme awahtao xine toto onynamotomara ehtoko. Zae rokē ehtoko, opoenohkōme eya xine. ⁴ Kyrixtu Kuesēkō imehxo exiketyme mana. Kanery pyno exikety sā kypyno xine mana. Aepyry ropahatao, inekarory kurā apoīko matose. Tuisame oritorŷko roropa mana tymaro. Zae oepehmatorŷko roropa mana typoetory tō pyno oehtohkō ehehpyryme. Seropōkō tuisary parimā se mā toto, uuru risē se. Moro saaro Jezu nekarory kure oya xine mana, jūme mana enahpyra.

⁵ Morararo nuasemākomo, tamuximehxo exiketō Jezu poetoryme ahtao toto omipona ehtoko. Imehnō motye se pyra ehtoko, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryryme, “Imehnō motye se exiketō akorehkhāko Ritonōpo mana. Yrome tuisame pyra toexiry waro exiketō akorehmāko mana,” me tymerose. ⁶ Naeroro imehnō motye se pyra ehtoko.

Emero motye tuisamehxo Ritonõpo mana. Aomipona se rokẽ ehtoko. Tuisame se hkopyra awahtao xine, ise tahtao tuisame oritorỹko mana. ⁷ Torẽtyke awahtao xine ynara kahtoko Ritonõpo a, "Papa kapuaono, kuakorehmako, torẽtyke pyra jehtohme," kahtoko eya. Mame ãkorehmatorỹko mana opyno xine toexiryke.

⁸ Tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko. Kaikuxi tamuru ytoytory sã ahno esekase, mokyro sã joroko tamuru ytoytõko mana Jezu enetuputyry kyaa xine enahkase. Naeroro tuaro sehtone penekhepyra kuehtohkõme Jezu enetuputyry poko. ⁹ Joroko tamuru omipona pyra ehtoko. "Arypyra, õmiry etary se pyra ase," kahtoko eya kokoro rokene. Penekehpyra ehtoko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Imehnõ Jezu poetory tõ mã tuhke pata tõ po etuarimãko roropa toto asã xine. Zuarõ matose. ¹⁰ Axĩtao rokẽ aporo etuarimãko matose. Yrome imehnõ motye kypyno xine Ritonõpo mana. Tymenekase matose eya tysã oehthokõme kure rokene, Tumũkuru Kyrixtu maro. Kokoro rokẽ oorypyrykõ korokãko ynororo, tyrisenã sã oehthokõme. Ækorehmatorỹko mana penekhepyra oehthokõme Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Orẽpyra oritorỹko mana. Morarame emero motye kure

toexiry eneporyhtao tysã oritorỹko roropa mana. Jũme kure ynororo. ¹¹ Emero esẽme exĩko ynororo jũme. Emero patapõkõ aomipona exĩko. Naeroro, "Kure mase," kakehpyra sehtone eya.

Aosekazumatopõpyry

¹² Ynymerohpyry moro, pitiko rokẽ repe, onenerykõme. Ynymerohpyry aropõko ase Xira a. Jakorõme ynororo ya. Moro ynymerohpyry ke ãkorehmarykõ se ase. Kypyno xine Ritonõpo ehtoh poko otuarõtanohporykõ se ase roropa. Ajohpe pyra mana. Zae rokẽ ynororo. Naeroro porempyry ehtoko. Aomipona ehtoko.

¹³ Jezu poetory tõ Papironiapõkõ asã xine mã toto, tymenekase toto Ritonõpo a. "Kure pãna matou?" kary se mã toto oya xine. Maku morara kary se roropa mana. Umũkurume sã mana. ¹⁴ Oseahmatoko osepyno oexirykõ waro emero ehtohme.

Torẽtyke pyra oriporykõ se ase Ritonõpo a. "Papa, torẽtyke pyra opoetory tõ tyriko," ãko ase opoko xine, Kyrixtu poetoryme oexirykõke. Enara.

2 PETURU

Sero pape tymerose Peturu a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Peturu etapasasaka ahtao tynymeroypyry taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme emero pata tō po. Tynymeroypyryae ynara āko mana, “Imeīpo tuhkākō Jezu poetory poenohnōko mā repe. Yrome Ritonōpo osenetupuhtoh sā pyra osenetupuhnōko mā toto. Zae Ritonōpo ehtoh sā pyra roropa mā toto,” āko mana. “Naeroro yronymyrymehxo imehnō syritone kure, Ritonōpo osenetupuhtoh sā kuosenetupuhtoh ehtohme,” āko mana.

¹ Ynymeroypyry moro onenerykōme. Ywy ase Ximāo Peturu, Jezu Kyrixtu poetory. Ritonōpo nymenekahpyryme ase, typoko imehnō amorepa-tohme.

Jezu Kyrixtu enetupuhnanōme matose. Kypy-nanohnekōme Jezu Kyrixtu mana. Kure Ritonōpo ehtoh sā kure Kuesēkō Jezu Kyrixtu mana. Ipoe menetuputyatose enetuputyry sā yna a. Jezu enetuputyryhtao kyya xine tymōkomoke kurā ke exiketō sā sytatose.

² Ritonōpo omipona matose. Kuesēkō Jezu omipona roropa matose. Naeroro, “Papa kapuaono, kure opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto roropa,” āko ase Ritonōpo a opoko xine.

Kymenekatopōpyrykō poko Ritonōpo a

³ Tymenekase sytatose Ritonōpo a tysā kure kuehtohkōme. Tyjमितunuru tokarose kyya xine tōmipona kuehtohkōme, kure kuehtohkōme. Tymenekase sytatose eya, tymaro tuisame kuehtohkōme.

Kymenekahpō waro kuexirykōke aomipona sytatose.

⁴ Morara exiryke tynekarory kurā tokarose kyya xine tōmihpyryae ro, kyrypyrykō xihpyry poko pyra kuehtohkōme. Onenetupuhpynō sā pyra kuehtohkōme tynekarory kurā tokarose kyya xine, ipenetatoh sā pyra kuosenetupuhtohkō ehtohme, Ritonōpo osenetuputoh sā rokē kuosenetupuhtohkō ehtohme.

⁵ Morara exiryke Jezu enetuputyryke oya xine yronymyryme ehtoko kure ehtoh poko roropa. Mame kure ehtoh poko awahtao xine atakorehmatoko, Ritonōpo nyryry waro oehtohkōme, aomiry waro roropa oehtohkōme. ⁶ Mame Ritonōpo nyryry waro awahtao xine aomiry waro roropa awahtao xine, oorypyrykō poko penetara ehtoko. Penekehpyra ehtoko Jezu poko, ohtomarykohtao ro imehnomo a. Morarame penekehpyra awahtao xine Jezu enetuputyry poko Ritonōpo osenetupuhtoh sā osenetupuhtoko. ⁷ Mame Ritonōpo osenetupuhtoh sā ōsenetupuhtohkō ahtao imehnō Jezu poetory pyno ehtoko roropa. Imehnō Jezu poetory pyno awahtao xine imehnō pyno ehtoko roropa.

⁸ Morara ehtoko. Mame morara awahtao xine, ynara āko oenenanōkō mana, “Zae mā toto Kuesēkō Jezu

Kyrixtu enetuputyryke eya xine,” āko mā toto. “Pake toehtopōpyrykō sā pyra mā toto Jezu enetuputyryke eya xine,” āko roropa mā toto opoko xine. ⁹ Yrome moro omipona pyra awahtao xine, mya osenuhmara exikety sā matose. Tonurēkara sā roropa matose. Oorypyhpyrykō kurikatopōpyry poko Ritonōpo a oweniketyatose ropa.

¹⁰ Naeroro jakorō tomo, yronymyrymehxo Ritonōpo omipona ehtoko. Yronymyrymehxo ipenetatoh poko ehtoko. Ritonōpo a tymenekase matose jūme typoetoryme oehtohkōme. Naeroro yronymyryme awahtao xine aomipona jūme onurumekara matose.

¹¹ Morarame Ritonōpo omipona oexirykōke, “Ymaro ehtoko,” āko Kuesēkō Jezu Kyrixtu oya xine mana. “Jūme tuisame exīko matose ymaro,” āko mana. “Kure ya mana tuisame oexirykō ymaro,” āko oya xine kypynanohnekō mana.

¹² Pake pitiko omi kurā waro toehse matose. Zae moro omi ehtoh enetupuhnōko matose. Yrome moro omi kurā poko oturukehpyra ase oya xine wenikehpyra oehtohkōme. Moro omi onurumekara ehtoko. ¹³ Orihpyra ro jahtao zae ya jotururu oya xine aomiry kurā poko, wenikehpyra oehtohkōme. ¹⁴ Zuario ase. Oky-nahkopyra orihnōko ase, Kuesēkō Jezu Kyrixtu nurutopōpyryae ro. ¹⁵ Naeroro penekehpyra ase morohne merory poko pape pokona wenikehpyra oehtohkōme jūme, toorihse jahtao ro.

Tuisamehxo Kyrixtu ehtopōpyry enetupuhtopōpyry ya

“Kuesēkō Jezu Kyrixtu oehnōko ropa mana,” asene oya xine. “Tyjमितunuru enepōko mana emero neneryme,” asene.

¹⁶ Imehnō omihpyry etaryke pyra Jezu Kyrixtu Kuesēkō oepyry ropa poko otuarōtanohpōko ynanase, tuisamehxo aepyry poko roropa. Yna enuru ke imehxo aexiry ynanenease. ¹⁷ Moroto ynanexiase tuisamehxo ynororo tyrise ahtao Ritonōpo a, Kumykomo a. Omi ynanetase kaino, imehxo exikety omiryryme. Ynara nase Tumūkuru a ynanetaryme, “Umūkuru kurā mase. Yzamaro kuhse mase,” nase ynanetaryme. ¹⁸ Moro omi ynanetase kaino Kuesēkō Jezu maro yna ahtao ypy po, imehxo toehtoh enepotopōpyry po.

¹⁹ Apitoryme Ritonõpo poe urutõkõ ekepyä omihpyry tonetupuhse yna a. Morarame Ritonõpo omiry etaryke yna a kaino itamurumehxo tonetupuhse yna a. Etatoko pahne, Ritonõpo poe urutõkõ omihpyry poko wenikehpyra ehtoko. Nāparina sā aomihpyrykõ mana. Nāparina saereh āko xinukutume ahtao ěmepyry pona. ěmehsasaka ahtao Maparukawa enēko sytatose. Moro saaro Jezu Kyrixtu oehnõko ropa mana. Mokyro omihpyry kutuarõtanohortõko mana Kuesēkõ oehtāne. Naeroro aepyry ropa imomohtoko. Toeohse ynororo ahtao emero motye imehxo aexiry enēko matose. ²⁰ Zuario ehtoko roropa. Āmoreme xine pyra Ritonõpo poe urutõkõ omihpyry enetupuhnõko matose. ²¹ Typoe xine pyra urutõkõ tõturuse. Ritonõpo zuzenu poe kynoturune toto. Ritonõpo nekarohpyry tokarose eya xine imehnõ netaryme.

Ajohpākõ imehnõ amorepāko

2 Pake urutõkõ ajohpākõ toeporehkase juteu tō rānaka. Ritonõpo omiry poko amorepatõme tōsekarose toh repe. Ajohpe rokē toh kynexine. Mokaro saaro ajohpākõ eporehkāko mana oesaka xine. Āmorepatorõko toh mā repe azahkuru rokene, ohtomapotohkõme rokene. Kuesēkõ omiry se exiketõ enekunohnõko mā toto. Tosēkõ Jezu enetuputyry se pyra exiko mā toto. Naeroro topohme etuarimatoh taka toto aropõko Ritonõpo mana jūme toto etuarimatohme. ² Morara ahtao ro tuhkākõ mokaro poenohnõko mana. Tamoreme xine tyrypyrykõ poko exiko mā toto. Mokaro ehtoh eneryke tyra xine, ynara āko mā toto, "Jezu enetuputyry zae pyra mana. Jezu poetory roropa tyrypyry poko mā toto onenetupuhpynõ samo," āko mā toto, ajohpe rokene. ³ Tineru peneryke tyra xine tamoreme xine tōmihpyrykõ ekarõko mā toto. Ajohpe āmorepatorõko mā toto. "Iiryryryme mā toto ya," tykase Ritonõpo pake mokaro poko. Toto enēko Ritonõpo mana. Tuaro mana. Emero enēko mana. Naeroro toto aropõko mana etuarimatoh taka.

⁴ Tynenyohyā kapu ae iiryryryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonõpo kynekurehne. Tomase rokē toto eya etuarimatoh taka. Moroto tapuruse toh mana, keti ke sā tymyhse toto xinukutumao. Imēpo seropõkõ epehmāko Ritonõpo mana. Kurā ekarõko mana tōmipona exiketomo a. Yrome tōmipona pyra exiketõ tuarimapõko mana. Moro eraximāko mā toto. ⁵ Pakatokõ roropa iiryryryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonõpo tokurehse. Tuānohse toto eya. Konopo konõto tonehpose eya seropõkõ nerymapotohme, iiryryrymākõ nerymapotohme. Noe tō rokē typynanohse eya. Zae ehtoh poko imehnõ amorepaneme Noe kynexine. "Oorypyrykõ irumekatoko, okurākatohkõme Ritonõpo a," tykase ynororo repe. Noe maro 8mākõ rokē typynanohse Ritonõpo a. ⁶ Morararo Sotomapõkõ kynexine. "Iiryryryme matose," kase Ritonõpo Sotomapõkomo a, Komorapõkomo a roropa. Apoto ke tonahkapose toto eya. Tyahkapose toto, zuaro imehnõ iiryryrymākõ ehtohme, "Amarokõ roropa enahkapõko ase," ka-

tohme tyrypyry rumekary se pyra exiketomo a. ⁷ Ro rokē typynanohse. Sotoma poe tarose eya orihpyra ehtohme. Zae Ro kynexine Ritonõpo a. Toemynyh-mase itamurume ynororo morotõkõ ryryry xihpyry eneryke tyra. ⁸ Mokyro kure kynexine. Typenekehse ynororo morotõkõ ryryry eneryke tyra. Kokoro rokē toto eneryke tyra toto omiry xihpyry etaryke roropa tyra samū tykase tukurohntao. ⁹ Typoetory tō pynanopyry waro Kuesēkõ mana etuarimara toto ehtohme. Yrome iiryryrymākõ tuarimapõko mana. Toto onuānohkehpyra mana toto ehtopõpyry epehpyryme kurākõ apiakatohpo. ¹⁰ Itamurumehxo mokaro tuarimapõko mana, tamoreme xine tyrypyrykõ xihpyry poko exiketomo, tōmipona se pyra exiketomo, enara.

Mokaro azahkuru imehnõ amorepatõkomo. Ihximyra mā toto tyrypyrykõ poko toehtohkõ poko. Imehnõ motye kure osekarõko mā toto. Ritonõpo poe omi kurā ekaronanõ zuno pyra mā toto. Toto zehno rokē mā toto. ¹¹ Mokaro motye Ritonõpo nenyohyā mana. Orēpyrahxo mā toto. Mokaro motye zuarohxo roropa mā toto. Yrome imehnõ onyxiropyra mā toto Ritonõpo netaryme. "Popyra rokē mokaro kahpyry yna a," kara mā toto. Toto onypoihtopyra roropa mā toto. ¹² Onokyro nae tuosēme, tōsēme. Mokaro sā mā mokaro zae pyra imehnõ amorepananomo. Ikuremahnõ sā tyotõko mā toto. Emero rokē poihtõko mā toto onenetupuhpyra toexirykõke, tysā xine pyra exiryke. Onokyro etapary sā toto enahkapõko Ritonõpo mana. ¹³ Imehnõ ryhmatamitume etuarimāko mā toto. Toto tuarimapõko Ritonõpo mana. Jarao typenetatohkõ xihpyry poko toto. Atākyemāko mā toto tyrypyrykõ poko rokene. Ehxiropyra mā toto tyrypyrykõ poko tahtao xine imehnõ neneryme. Jezu orihtopõpyry poko enetupuhthoh poko õtukurukohtao, amaro xine otuhnõko mā toto toiparo rokene, tyrypyrykõ poko tātākyemarykõke. Imehnõ enekunohnõko rokē mā toto kure tōsekarorykõke eya xine. ¹⁴ Nohpo tō eneryhtao tyra xine ipoko xine penetāko mā toto. Penekehpyra mā toto tyrypyrykõ xihpyry poko. Māsa rokē Jezu enetupuhnanõ enekunohnõko mā toto. Tyamene se xine rokē mā toto. "Otuarimaporõko ase," āko Ritonõpo mā eya xine. Otonēsaromepyra mā toto. Etuarimāko mā toto. ¹⁵ Osema rumekananõ tahnõko mana. Moro saaro mokaro zae ehtoh poko typenekehse mā toto. Zae ehtoh turumekase eya xine. Naeroro tytahse sā mā toto. Zae ehtoh waro pyra toehse ropa mā toto. Paraõ ehtopõpyry sā toehse toto, Peo mūkuru ehtopõpyry samo. Tineru poko typenetase ynororo. Naeroro iiryryryme toehse ynororo tineru apoitohme tyra tyrypyry epehpyryme. ¹⁶ Yrome Ritonõpo poe jumētū a turuse ynororo, Ritonõpo omipona pyra exiryke. "Ritonõpo omipona exiko," tykase jumētū tosemy a, aomiryae tosē zurūko. Iiryryry xihpyry rumekapory se ropa Ritonõpo kynexine urutonõpo a repe.

¹⁷ Mokaro mā azahkuru imehnõ amorepananõ iporiry eutahpyry sā mā toto. Akurū sā roropa

tyryrykane a tarose ahtao. Toiparo rokē konopo eraximary sã toiparo rokē zae omi exiry momohnōko matose ewino xine popyra rokē toto exiryke. Osa menekāko Ritonōpo mana toto esaryme xinukutumã konōto ao. ¹⁸ Azahkuru ourutorýko mã toto tuisamehxo se toexirykōke tyrowotase toexirykōke roropa. “Kure ynanase Ritonōpo a yna rypyry poko tãkye yna ahtao ro, nohpo tō poko yna ahtao roropa,” äko toto ajohpe rokene. Morara karyke imehnō enekunohnōko mã toto. Mãsa rokē tyryryrykō rumekary se exiketō enekunohnōko mã toto, tyryryrykō poko ropa toto ehtohme, pake toehpopyrykō saaro. ¹⁹ “Emero rokē ehtoh kure. Kypenetatoh poko kuexirykō kure roropa. Kypynanohtorýko Ritonōpo mana,” äko toh mã repe. Ajohpe mã toto. Yrome zae ehtoh waro pyra mã toto. Zae ehtoh se kuahtao xine zae ehtoh poko rokē sytatose exíko. Yrome kyyrypyrykō se kuahtao xine, kyyrypyrykō poko exíko sytatose. Naeroro zae ehtoh waro pyra mokaro mana tyryryrykō se toexirykōke. ²⁰ Toitoina tyryryrykō rumekāko mã toto. Jezu zehno exiketō penetatoh rumekāko roropa toto kuesēkō Jezu Kyrixtu omipona toehthōkōme. Kypynanohtō enetupuhñōko mã toto. Moromeípo aomiry kurã rumekāko ropa mã toto. Mame tyryryrykō poko toehse ropa toto ahtao pake toehpopyrykō saaro, onenetupuhpynō sã exíko ropa mã toto. Itamurumehxo etuarimãko mã toto pake toehpopyrykō motye. Onenetupuhpyra toehpopyrykō motye etuarimãko mã toto. ²¹ Zae omi waro pyra ahtao, pitiko rokē etuarimary toto tynryhpyrykō ehepyryme, toorihse tahtao xine, zuaro pyra exiryke repe. Yrome omi kurã waro toehse mokaro, totase eya xine exiryke. Axítao rokē Ritonōpo omipona toehse toto. Mame turumekase ropa eya xine. Turumekase ropa exiryke itamurume toto wãnohnōko Ritonōpo mana toorihse toto ahtao. Tõmipona pyra toehse toto exiryke toto wãnohnōko Ritonōpo mana. ²² Ynara äko sytatose, “Tonarutatopopyry pona eramãko ropa mã kaikuxi,” äko. Ynara roropa, “Tukurikase ahtao xikuromãka omõnõko ropa poinokoimo,” äko. Morararo mokaro zae omi rumekahpõkomo mokaro sã mã toto, kaikuxi samo, poinokoimo samo, enara.

Jezu oepyry ropa poko

3 Wekury tomo, ynymerohpyry akorõ moro onenerykõme. Asakororo tymerose ya zae ehtoh poko õsenetupuhthõkõme oya xine, wenikehpyra roropa oehthõkõme, Jezu Kyrixtu oepyry ropa poko. ² Pake Ritonōpo poe urutõkõ tõturuse Kuesēkõ oepyry ropa poko. Zae aexityã kynexine Ritonōpo poe. Toto omihpyry poko osenetupuhthõkõ. Seromaroro Kuesēkõ nymenekatyamo a roropa tõmiry tokarose kyya xine, kypynanohtõkõ nymenekatyamo a. ³ Toto omihpyry poko roropa wenikehpyra ehtoko. Sero etyhpyry po iirypyrymãkõ eporehkãko, tyryryrykō poko penetary poko rokē exiketomo. Opoihtotorýko mã toto. Ynara äko mã toto, ⁴ “Kyrixtu oehnõko ropa mana, nary rokene, ‘Oehnõko ropa ase kapu ae,’ tykase ynororo.

Otoko ke na rokē?” äko mã toto. “Kytamurukõ toorihse. Senohne onytyorõmara ro mana. Pake ehtopopyry saaro mana seromaroro,” äko mã toto. ⁵ Yrome ynara wenikehnõko mã toto, tamoreme senohne tyrise Ritonōpo a. Tõmiry ke kapu tyrise eya sero nono roropa. Morarame sero nono tapuhse eya tuna ehpio, tuna kua, enara. ⁶ Tuna ke roropa nono po aexityã pakatõkõ tonahkapose eya tuna konõto tukumanohpose ahtao eya. ⁷ Yrome seromaroro Ritonōpo poe ro kapu kehko enahpyra mana. Sero nono roropa enahpyra mana. Imeípo kapu enahkapõko mana apoto ke. Tõmiry ke sero nono roropa enahkapõko mana. Senohne enahkaporyhtao tyya tõmipona pyra exiketõ tuarimapõko mana iirypyrymãkomo. Toto enahkapõko mana, enara. Moro waro se pyra mokaro mana.

⁸ Yrome wekury tomo, wenikehpyra ehtoko, Ritonōpo a toiro emepyry tyoro pyra mana miume jeimamyry maro. Oxisã mã kehko Ritonōpo a. ⁹ “Oehnõko ropa ase oya xine,” kase Kuesēkõ. “Ekurehnõko mana,” äko imehnõ mã repe. Yrome aepyry ropa poko ekurehpyra mana. Penekehpyra rokē mana oeraximarykō poko, oenahkaporykō se pyra toexiryke, oorypyrykō rumekary oya xine enery se toexiryke. Morara exiryke axí pyra oehnõko ropa mana.

¹⁰ Yrome Kuesēkõ oehnõko mana. Tuamekaro rokē tapyi esē ahtao omato oehnõko mana. Moro saaro onenetupuhpynō tuamekaro ahtao Kuesēkõ oehnõko ropa mana. Aepyry ropahtao kapu osenepyra exíko mana, panaikato maro. Kapuaõkõ xixi tõkehko zahnõko mã kehko, enahnõko mã kehko. Sero nono tõkehko roropa osenepyra exíko mana. ¹¹ Senohne emero enahkapõko Ritonōpo mana. Moro waro matose. Naeroro oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka. Kokoro rokē Ritonōpo omipona ehtoko. ¹² Tumũkuru Jezu Kyrixtu enehpõko ropa Ritonōpo mana. Aepyry ropa imomohtoko. Aomipona ehtoko axí aehtohme ropa. Aepyry ropahtao kapu zahnõko mana. Enahnõko mana. Xixi tõkehko etunamãko. Iporiry sã exíko axitũ itamurume exiryke. ¹³ Yrome Ritonōpo omihpyryae ro kapu tyrisene exíko. Nono roropa myakãmãko mana. Tyrisene nono exíko, kure rokē exiketõ esaryme. Moro tyrisene exikety poko penetãko sytatose. Eraximãko sytatose, enara.

¹⁴ Wekury tomo, Kuesēkõ oepyry ropa eraximãko sytatose. Naeroro kure rokē ehtoko. Oorypyrykō poko pyra ehtoko Ritonōpo omipona ehtoko kokoro rokene. Morara awahtao xine iirypyryme pyra matose exíko eya. Osepeme exíko matose imaro. ¹⁵ Otarãme okynã sã Kuesēkõ oehpyra mana imehnõ pynanopyry se toexiryke. Penekehpyra mana kypoko xine. Moro eneryke oya xine ynara enetupuhthõkõ, kypyno xine toexiryke, kukurãkarykō se mana. Morararo tymerose kuakorõkõ a, Pauru a onenerykõme, tutuarõtanohpose exiryke Ritonōpo a. ¹⁶ Pape tymerose eya Kuesēkõ oepyry ropa poko. Toitoina inymerotyã jarao hkopyra mana. Tupime mã enetuputyry kyya xine. Naeroro azahkuru rokē kuamõreporýko zuaro pyra

exiketõ mana. Onenetupuhpynõ roropa zae pyra imehnõ amorepãko mana. Ritonõpo omiry tyorõmãko mã toto. Naeroro etuarimatoh taka ytõko mã toto tynyrihpyrykõ ehepyryme.

¹⁷ Wekry tomo, pohto rokẽ pyra enetupuhnõko matose. Yronymyryme enetupuhnõko matose. Azahkuru imehnõ amorepananõ oepiry waro matose.

Naeroro tuaro ehtoko zae omi onurumekapopyra toto ehtohme oya xine. Ritonõpo omiry se pyra mã toto ipunaka. ¹⁸ Yrome matose atamorepakehpyra ehtoko opyno xine Jezu Kyrixtu exiry poko, Kypynohnekõme aexiry poko, kuesõkõme aexiry poko, enara. "Emero motye kure mase. Imehxo kuhse mase," sykatone eya seromaroro. Morara sykatone eya jũme. Enara.

1 JOÃO

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Tāhpōme toehse tahtao tynymerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme emero pata tō po. Tynymerohpyryae ynara āko mana, “Oorypyrykō ononēpyra ehtoko,” āko. Kuamorepatorŷko roropa mana Ritonōpo poetoryme nymyry kuexirykō waro kuehtohkōme. “Imehnō pyno ehtoko zae nymyry oehtohkōme,” āko mana.

Jezu Kyrixtu mā Ritonōpo omiryne

1 Ynanymerohpyry moro onenerykōme tuaro oehtohkōme Jezu Kyrixtu poko. Aomiry enetuputyryhtao kyaa xine orihpŷme exīko sytatose. Pake ahtao nae ro ehse ynororo Tummy maro, nono pyra ro ahtao. Mokyro ynanenease yna enuru ke nymyry. Ynanetase roropa aomiry. Ynanapoiase roropa yna emary ke. ² Mokyro ynanenease tōtumakase ahtao. Morara exiryke oturūko ynanase yna enetopōpyry poko, jūme Ritonōpo marōme kuehtohkō poko roropa. Moro waro toehse ynanase tamorepase eya yna exiryke. ³ Yna enetopōpyry poko ourutorŷko ynanase, aomiry etatopōpyry poko roropa ourutorŷko ynanase os-epeme kuehtohkōme, Kumykō maro, Imūkuru Jezu Kyrixtu maro. ⁴ Morara exiryke sero pape merōko ynanase onenerykōme tākye kuehtohkōme ipunaka.

Saerekane sā Ritonōpo mana

⁵ Ynara nekaroase Ritonōpo mūkuru yna a, ekarotohme ropo oya xine, “Saerekane sā Ritonōpo mana, xinukutume pyra mā ipunaka iirypyryme pyra toexiryke,” nase yna a ekarotohme ropo oya xine. ⁶ Morara exiryke ynara kananō mā ajohpe rokene, “Ritonōpo epeme ase,” karyhtao eya xine, yrome tyrypyrykō poko ro toto, mokaro mā ajohpe rokene morara karyhtao eya xine. Imehnō enekunohnōko rokē mā toto. ⁷ Māpyra saeremao exiketō sā kuahtao xine kyyrypyrykō poko pyra sytatose. Morara ahtao os-epeme exīko sytatose. Mame Jezu Ritonōpo mūkuru kyyrypyrykō kurikāko mana kukurohtao xine tumunuru ke. ⁸ “Tyrypyrykō pyra ase,” karyhtao kyaa xine, os-enekunohnōko rokē sytatose, morara karyhtao kyaa xine, iirypyryme kuexirykōke kukurohtao xine. ⁹ Māpyra kyyrypyrykō ekaroryhtao Ritonōpo a kyyrypyrykō korokāko mana. Kure rokē kyritorykō roropa mana kypyno xine toexiryke. Zae roropa ynororo ipunaka. ¹⁰ Ynara āko Ritonōpo seropōkomo a, “Emero porehme tyrypyrykō matose,” āko. Morara exiryke, “Kure ase. Iirypyryme pyra ase,” karyhtao kyaa xine, “Ajohpe mase Ritonōpo,” āko sā sytatose. Morara ah-

tao aomiry kukurohtao xine pyra mana, morara karyke kyaa xine.

Kyrixtu kuakorehmanekomo

2 Onenerykōme pape merōko ase zuaro oehtohkōme, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Mame iirypyryme toehse kuahtao xine Jezu Kyrixtu kuakorehmatorŷko mana kyyrypyrykō rumekary ropo poko, tyrypyrykō pyra toexiryke. Morara exiryke oturūko mana kypoko xine Tummy a. ² Kyrixtu rokē kyyrypyrykō kurikaneme mana. Kyyrypyrykō rokē kara, emero ahno rypyry kurikaneme roropa mana. ³ Ritonōpo omiry omipona kuahtao xine tuaro sytatose. Ritonōpo epeme kuexirykō waro sytatose. ⁴ Imepŷ Ritonōpo omipona pyra exikety ynara karyhtao eya, “Ritonōpo waro ase,” karyhtao eya ajohpe rokē mana. Zae pyra mā ipunaka. Imehnō enekunohnōko rokē mana. ⁵ Ritonōpo omipona exiketō mā Ritonōpo se yronomyryme. Morara kuahtao xine imaro kuexirykō waro sytatose. ⁶ “Ritonōpo ymaro mana,” karyhtao oya xine, Jezu Kyrixtu sā ehtoko kure rokene.

“Jezu omipona sehtone,” katopo

⁷ Kuku tomo, pape merōko ase onenerykōme Jezu omipona oehtohkōme. Pakato ro sero onetahpyrykō ro, “Imehnō pyno ehtoko,” katopōpyry poko eya. ⁸ Jezu saerekane sā mana. Tuaro pyra kuahtao xine ixinukuturu htoko ytoketō sā sytatose. Yrome Jezu tonese yna a. Imehnō pyno aexiry tonese yna a. Morara exiryke tuaro ynanase, saeremao sā toehse ynanase. ⁹ Imepŷ tyekyry zehno exikety ynara karyhtao oya, “Saeremao ase,” karyhtao eya, xinukutumao ro sā mana, tyrypyrykō exiryke, tyekyry zehno ro toexiryke. ¹⁰ Imehnō poko enupunaketō saeremao sā mana, iirypyryme pyra. Imehnō roropa ipokoino xine iirypyryme pyra exīko mā toto. ¹¹ Yrome imepyny tyekyry zehno exikety xinukutumao ytokety sā mana. Ytoytōko mā repe, yrome tosemary onenepyra sā mana. Xinukutume exiryke osenuhmara mana. ¹² Poetohti, onenerykōme pape merōko ase, oorypyrykō tykorokase Ritonōpo a exiryke, Kyrixtu toorihse exiryke oorypyrykō epehpyryme. Morara

exiryke onenerykõme pape merõko ase. ¹³ Onenerykõme roropa pape merõko ase tãpomãkomo. Osemazuhme aexihpyry waro oexirykõke. Onenerykõme roropa pape merõko ase nuasemãkomo, iirypyrymãkõ esë typoremãkapose oya xine exiryke.

¹⁴ Onenerykõme pape merõko ase poetohti, Kumykõ waro oexirykõke. Onenerykõme pape merõko ase tãpomãkomo, osemazuhme aexihpyry waro oexirykõke. Onenerykõme pape merõko ase nuasemãkomo poremäpyra oexirykõke, Ritonõpo omiry orëpyra okurohtao xine mana, iirypyrymãkõ esë roropa typoremãkapose oya xine mana.

¹⁵ Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko penetara ehtoko, imehnõ mökomory poko roropa penetara ehtoko. Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko openetarykohtao Ritonõpo se pyra exiko matose, Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko openetarykõke.

¹⁶ Oty poko Jezu onenetupuhpynõ nahe? Tyrypyrykõ poko rokene. Tonuru zamaro exikety se rokë toto. Epyrypãko rokë toto. "Imehnõ motye ase kure. Imehnõ motye ase tÿkyryneke," äko mã toto, epyrypãko rokene. Morohne mã Ritonõpo poe pyra mana. Morohne mã Jezu onenetupuhpynõ poe rokene. ¹⁷ Sero nono enahkãko mana. Epõkõ enahkãko roropa mana. Emero toto penetatopõpyry maro toto enahkãko mana. Yrome Ritonõpo omipona exiketõ isene exiko toh mana jümãme.

Kyrixtu zehno exikety

¹⁸ Poetohti, sero nono enahsasaka mana. Morara exiryke Kyrixtu zehno exikety oepiry enetupuhnõko matose. Pake totase oya xine aepiry poko. Seromaro-ro tuhke Kyrixtu zehno exiketõ toehse rahkene. Morara exiryke mokaro pokoino enetupuhnõko sytatose sero enahkary poko. ¹⁹ Mokaro Jezu poetory tõ kara kynexine. Morara exiryke turumekase eya xine kymarokomo. Jezu poetoryme nymyry toto ahtao, kymaro xine ro toh exiry. Yrome kurumekatone toto, zuaro kuehtohkõme, Jezu poetoryme pyra toto exiry waro kuehtohkõme.

²⁰ Yrome oya xine Ritonõpo zuzenu tokarose Kyrixtu a. Morara exiryke zae ehtoh waro matose. ²¹ Onenerykõme pape merõko ase. "Zae ehtoh waro pyra matose," kara ase oya xine. Yrome zuaro oexirykõke sã pape merõko ase onenerykõme. Zae ehtoh tyorõtara mana. Zae ehtoh ajohpe exipyra mana ipunaka. Moro waro matose.

²² Ynara kane mã ajohpe rokene, "Ritonõpo nymenekahpyry kara mokyro Jezu," kananõ mã ajohpe rokene. Kyrixtu zehno mã mokaro. Ritonõpo turumekase eya xine. Imükuru turumekase roropa mã eya xine. ²³ Imükuru rumekary Ritonõpo rumekary sã roropa mana. Yrome Imükuru se exiry Ritonõpo se exiry sã roropa mana.

²⁴ Tomeseke ehtoko. Amorepatopõpyrykõ poko wenikehpyra ehtoko. Osemazuhme onetahpyrykõ poko wenikehpyra ehtoko. Moro poko wenikehpyra awahtao xine Jezu maro matose jüme Ritonõpo maro.

²⁵ Ynara tykase Kyrixtu kyya xine, "Jenetuputyryhtao oya xine orihpyra exiko matose jüme," tykase kyya xine.

²⁶ Tuhke nae onekunohtõkomo. Mokaro waro oehthokõme pape merõko ase onenerykõme. ²⁷ Yrome oya xine Kyrixtu a Tuzenu tokarose. Morara exiryke imepÿ amorepanekõ se pyra matose Kyrixtu zuzenu amaro xine exiryke. Kurã ke rokë Kyrixtu zuzenu amorepato mana. Zae rokë kuamorepatorÿko mana. Amorepatopõpyrykõ omipona ehtoko. Kyrixtu onurumekara ehtoko.

²⁸ Poetohti, Jezu onurumekara sehtone, tooehse ropa Jezu ahtao orëpyra kuehtohkõme, ehxiropyra roropa kuehtohkõme aepiry ropahtao. ²⁹ Kyrixtu kure rokë exiry waro matose. Morara exiryke kure rokë exiketõ enetupuhnõko sytatose Ritonõpo poenõme.

Ritonõpo poenomo

3 Ritonõpo kyse xine exiry menetupuhtou? Kypyno xine mã ipunaka. Morara exiryke ipoenõme toehse sytatose, typoenõme tyrise kuexirykõke eya. Yrome Ritonõpo waro pyra exiketõ nae sero nono po. Ritonõpo poenõme kuenetupuhpyra xine mokaro mana zuaro pyra toexirykõke. ² Kuku tomo, seromaro-ro Ritonõpo poenõme sytatose. Otara exiko sytatou imeiþo? Ynara rokë zuaro sytatose, Kyrixtu tooehse ropa ahtao, isã exiko sytatose ynoro nymyry eneryke kyya xine. ³ Kyrixtu eraximananõ mã tomeseke toh mana tyrypyrykõ poko pyra toehthokõme. Kyrixtu sã toehthokõme, tyrypyhpyke pyra aexiryke.

⁴ Iirypyryme exiketõ mã Ritonõpo omipona pyra mã toto. Ynara exiryke, aomipona pyra ahtao iirypyryme exino. ⁵ Kyrixtu tooehse kyyrypyrykõ korokase. Tyrypyhpyke pyra ipunaka ynororo. Zuaro matose. ⁶ Kyrixtu omipona exiketõ emero porehme tyrypyry rumekãko. Yrome tyrypyry rumekary se pyra exiketõ Jezu onenetupuhpyra mana ipunaka, Jezu waro pyra toexirykõke.

⁷ Osenekunohpopyra ehtoko poetohti. Zae kuexirykohtao Kyrixtu sã sytatose, zae rokë aexiryke. ⁸ Tyrypyrykõ onurumekara exiketõ joroko tamuru poetoryme mã toto. Pakero joroko tamuru iirypyryme mana omotae pyra, sero nono ritopõpyry poero. Morara exiryke Ritonõpo mükuru tooehse, joroko tamuru jamitunuru poremäkapose.

⁹ Ritonõpo poenõme kuahtao xine kyyrypyrykõ poko pyra sytatose, Kumykõ saaro kuexirykõke, kukurohtaka xine tomõse aexiryke. Kyyrypyrykõ poko kyripopyra xine Kumykõ mana. ¹⁰ Ynara Ritonõpo poenõ enetuputyry, Ritonõpo poenõ tyoro, joroko tamuru poenõ tyoro. Zae pyra exinohtao, imehnõ pyno pyra, imehnõ anakorehmaro, Ritonõpo poenõme pyra roropa exino.

Imehnõ pyno ehtoko

¹¹ Moinoro Ritonõpo omiry setatone. Ynara äko, "Imehnõ pyno ehtoko," äko. ¹² Kaã sã pyra sehtone. Iirypyrymãkõ esë poetoryme kynexine. Takorõ tota-

pase eya. Oty katohme takorõ totapase nae eya? Iiryppyryme toexiryke. Yrome zakorõ kure rokẽ kynexine.

¹³ Morara exiryke torëtyke pyra ehtoko Jezu onenutupuhpynõ ozehno xine ahtao. ¹⁴ Osemazuhme orihketõme sehtone. Seromaroro orihpýme kuexirykõ waro sytatose imehnõ pyno kuexirykõke. Imehnõ pyno pyra exiketõ orihketõme ro mana. ¹⁵ Imepý zehno ahtao morararo otapato toehtoh saaro. Otapatõme toexiryke orihketyme roropa mana. Ritonõpo esaka ytopyra mana. ¹⁶ Ynara imehnõ pyno exiry waro sytatose. Kyrixtu tõsekarose kypyno xine toexiryke, kyyrypyrykõ eheppyryme, orihpyra kuehtohkõme. Morara exiryke Jezu ehtopõpyry sã sehtone. Imehnõ pyno sehtone. Samorepatone toto roropa orihpyra toto ehtohme. ¹⁷ Tymõkomoke kuahtao xine etuari-maketõ poko senupunatone. Enupunara kuahtao xine ajohpe rokẽ sytatose ynara karyhtao, "Ritonõpo se ase yronymyryme," karyhtao kyya xine. Morara kaxiipo etuarimaketõ poko enupunara kuahtao xine ajohpe rokẽ sytatose. Mäpyra etuarimaketõ poko kuenupunarykõhtao, ajohpe pyra sytatose. ¹⁸ Poetohti, imehnõ poko senupunatone kuomirykõke rokẽ pyra. Senupunatone kueanokõ maro, kure rokẽ toto ritohme roropa.

Poremäpyra sytatose

¹⁹ Morara kuahtao xine zae omipona kuexirykõ waro sytatose. Poremäpyra sytatose Ritonõpo ëpataka kuahtao xine. ²⁰ Kuehxirotopõpyrykõ motye mã Ritonõpo nyhxirotary. Yrome iiryppyryme pyra kuahtao xine, "Ehxiropyra ehtoko. Ohxiropyra xine ase," äko Ritonõpo mana, emero zuaro toexiryke. ²¹ Morara exiryke ehxiropyra sytatose Ritonõpo ëpataka kuahtao xine. ²² Emero ekarõko mã Ritonõpo kyya xine tõmipona kuahtao xine. "Otytyko se ase," karyhtao kyya xine, ekarõko mana tyamaro kuexirykõke. ²³ Ynara äko rokẽ mã Ritonõpo kyya xine, "Umükuru Jezu Kyrixtu enetupuhtoko," äko mana. "Imehnõ pyno ehtoko," äko roropa mana, Kyrixtu namorepatopõpyry saaro. ²⁴ Ritonõpo omipona exiketõ imaro mana. Onurumekara roropa Ritonõpo mana. Kymarõ xine aexiry waro sytatose Tuzenu tokarose kyya xine exiryke.

Onekunohtõ zuzenu poko

4 Jefe tomo, Ritonõpo zuzenu nae ase kananõ mã emero pyra zae mã toto. Morara exiryke toto omiry etatoko aporo. Ynara kahtoko aporo oxime rokene, "Ritonõpo omiry sã hnae?" kahtoko aporo. Ritonõpo omiry sã ahtao Ritonõpo zuzenu nae mã toto. Yrome Ritonõpo omiry sã pyra ahtao Ritonõpo zuzenu pyra mã toto. Tuhke ajoajohpe exiketõ ytoytõko urutõme repe. ² Ynara Ritonõpo zuzenu nae exiketõ enetupuhnõko matose, "Jezu Kyrixtu, Ritonõpo mükuru nymyry tonuruse ahnome sero nono po," kananõ rokẽ mã Ritonõpo zuzenu nae. ³ Yrome moro poko, "Ajohpe," kananõ mã Ritonõpo zuzenu pyra mã toto. Kyrixtu zehno exikety zuzenu rokẽ nae. Kyrixtu zehno

exikety oepyyry poko metatose. Seromaroro taro mana sero nono po.

⁴ Yrome oya xine ajoajohpäkõ typoremäkapose Ritonõpo poetoryme oexirykõke. Ritonõpo poe urutõkõ poenohnanõ typoremäkapose oya xine. Toipe Ritonõpo zuzenu okurohtao xine orëpyra mana. Joroko zuzenu motye mana. Jezu onenutupuhpynõ kurohtao mã joroko zuzenu rokene. ⁵ Mokaro Ritonõpo poe urutõkõ poenohnõko rokẽ mã toto. Jezu onenutupuhpynõ oturutoh poko rokẽ mã toto. Mame toto etäko mã Jezu onenutupuhpynomo, Jezu onenutupuhpyra toexirykõke. ⁶ Yrome Ritonõpo poetoryme sytatose. Morara exiryke Ritonõpo waro exiketõ mã kuomipona xine mã toto. Yrome Ritonõpo poetory tõ kara kuomipona xine pyra mã toto. Morara exiryke Ritonõpo zuzenu nae exiketõ waro sytatose, zae imehnõ amorepäko mã toto. Ajoajohpe exiketõ waro roropa sytatose.

Ritonõpo poe imehnõ pyno sytatose

⁷ Jefe tomo, imehnõ pyno sehtone. Ritonõpo poe sytatose imehnõ pyno. Imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo poenõme sytatose. Ritonõpo waro roropa sytatose. ⁸ Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Morara exiryke imehnõ pyno pyra exiketõ Ritonõpo waro pyra mã toto. ⁹ Ynara kypyno xine toexiry enetupuhpõko kyya xine Ritonõpo mana. Tumükuru nymyry tonehpose sero pona orihpyra kuehtohkõme, enetuputyryke kyya xine. ¹⁰ Ynara sã Ritonõpo kypyno xine exiry, osemazuhme Ritonõpo pyno pyra sehtone. Yrome kypyno xine ro mana. Morara exiryke Tumükuru tonehpose kukurãkanekõme, kyyrypyrykõ korokatohme eya.

¹¹ Morara exiryke imehnõ pyno sehtone kypyno xine Ritonõpo ehtoh samo. ¹² Ritonõpo onenepitopyra sytatose. Imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo kukurohtao xine mana. Kuakorehmatorýko mana imehnõ pyno kuehtohkõ poko.

¹³ Mame Ritonõpo maro kuexirykõ waro sytatose. Kukurohtao xine aexiry waro roropa sytatose Tuzenu tokarose kyya xine exiryke. ¹⁴ Tumükuru tonehpose Ritonõpo a sero nonopõkõ kurãkaneme ehtohme. Moro ynanenease. Moro poko imehnõ amorepäko ynanase. ¹⁵ "Jezu Ritonõpo mükurume nymyry mana," kananõ maro Ritonõpo mana. Ritonõpo maro roropa toh mana. ¹⁶ Ritonõpo kypyno xine exiry waro sytatose, moro tonetupuhse kyya xine exiryke.

Toipe Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Morara exiryke imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo maro sytatose. Zuzenu roropa kukurohtao xine mana. ¹⁷ Kyrixtu ehtoh sã toehse sytatose sero nono po. Naeroro kuakorehmatorýko Ritonõpo mana imehnõ pyno kuehtohkõme, ehxiropyra kuehtohkõme iiryppyrymäkõ apiakatohpo. ¹⁸ Imehnõ pyno kuahtao xine oserehpyra sytatose. Yrome imehnõ pyno pyra kuahtao xine ihxipýke rokẽ sytatose exiiko. "Otarãme Ritonõpo juãnohnõko mana," äko sytatose. Morara ahtao tupime mã imehnõ pyno kuehtohkõ exiiko, imehnõ pyno pyra toehse kuexirykõke.

¹⁹ Osemazuhme Ritonõpo kypyno xine. Morara exiryke imehnõ pyno sytatose Ritonõpo poe. ²⁰ Ynara kananõ mã, "Ritonõpo poko enupunãko ase," kananõ mã Jezu poetory zehno ahtao ajohpe rokẽ mã toto. "Ritonõpo pyno ase," ãko mã toto. Otãto tynenehtorykõ poko enupunãko? Mãkara tynenerykõ poko enupunara mã toto. Morara ahtao Ritonõpo pyno ehsaromepyra mã toto tyekyrykõ poko enupunara toehthokõ samo. ²¹ Ynara Kyrixtu nekarohpyry kyya xine, "Ritonõpo pyno oexirykõ se awahtao xine, imehnõ pyno ehtoko roropa," tykase Jezu kyya xine.

Jezu onenetupuhpynõ poremãkapory poko

5 Jezu enetupuhnanõ Ritonõpo nymenekahpyryme mã toto typoenõme. Jũ pyno kuahtao xine Imũkuru pyno roropa sytatose. ² Ritonõpo poenõ pyno sytatose. Mokaro pyno kuexirykõ waro sytatose, Ritonõpo se kuexirykõke, aomipona roropa kuexirykõke. ³ Ynara rokẽ Ritonõpo se kuexirykomo, aomipona kuexirykomo. Tupime pyra roropa aomipona kuexirykõ mana. ⁴ Jezu onenetupuhpynõ poremãkapory waro Ritonõpo poenõ mana. Ynara rokẽ Jezu onenetupuhpynõ poremãkapõko sytatose. Jezu enetuputyryke kyya xine kuakorehmanekõme. ⁵ Onokãkõ Jezu onenetupuhpynõ poremãkapõko nae? Jezu Kyrixtu enetupuhnanõ rokene, Ritonõpo mũkurume aexiry enetuputyhpõkõ rokene.

Kutuarõtanohtorõko Jezu Kyrixtu poko

⁶ Jezu Kyrixtu tooehse tarona. Orihse tooehse kukurikatohkõme tumunuru ke. Tõsẽpurihkapose roropa nakuaka. Nakuaka rokẽ pyra osẽpurihkapose tooehse, kukurikase xine roropa tooehse tumunuru ke. Moro poko zae Ritonõpo zuzenu kuurutorõko mana zae aexiryke. ⁷ Oseruao nae kutuarõtanohtorõko Ritonõpo mũkurume Jezu exiry poko. ⁸ Ritonõpo zuzenu kutuarõtanohtorõko mana Ritonõpo mũkurume Jezu exiry poko. Jezu õpurihkatopõpyry poko kuemyrymarykohtao Ritonõpo mũkurume Jezu enetupuhnanõ sytatose. Jezu orikyry poko roropa kuemyrymarykohtao Ritonõpo mũkurume Jezu enetupuhnanõ sytatose, enara. Morohne poko tuarõtãko sytatose. ⁹ "Ajohpe," kara sytatose ahno nekarohpyry poko. Yrome Ritonõpo nekarohpyry imehnõ nekarohpyry motye kuhse zae. Ritonõpo nekarohpyry ynara mana, "Jezu Umũkurume nymyry mana," ãko. ¹⁰ Naero-ro Jezu Ritonõpo mũkurume enetupuhnanõ tuarõtãko

toto. Zae toexirykõ waro roropa toto tukurohtao xine. Yrome Ritonõpo onenetupuhpynõ ajohpe Ritonõpo ekarõko Ritonõpo omihpyry Tumũkuru poko onenetupuhpyra toexirykõke, Jezu Ritonõpo mũkurume nymyry onenetupuhpyra toexirykõke. ¹¹ Ynara Ritonõpo nekarohpyry sero. Orihpyra kyritorõko Ritonõpo mana Tumũkuru enetuputyryke kyya xine. ¹² Ritonõpo mũkuru maro exiketõ orihpyra mã toto. Yrome Ritonõpo mũkuru maro pyra exiketõ orihketõme toto.

Orihpõme kuexirykõ poko

¹³ Onenerykõme pape merõko ase orihpõme oehthokõ waro oehthokõme, Jezu Ritonõpo mũkuru enetuputyryke oya xine. ¹⁴ Mame kuomirykõ etãko Ritonõpo mana, "Papa, otytyko se ase. Omoro rokẽ zuaro mase. Õmiry omipona se rokẽ ase," karyhtao kyya xine, kuomirykõ etãko mana. Morara exiryke orõpyra sytatose Ritonõpo maro kuotururukohtao. ¹⁵ Ritonõpo maro kuotururukohtao kuomirykõ etãko mana. Naeroro, "Papa, otytyko se ase," tykase kuahtao xine, tuaro sehtone. Kynekaropohpyrykõ emero ekarõko mã Ritonõpo kyya xine.

¹⁶ Imepõ Jezu poetory eneryhtao tyyrypyry poko ahtao, oturutoko Ritonõpo a ipoko, ikurãkatohme ropa Ritonõpo a, jũme orihpyra aehtohme. Yrome tyoro kyyrypyrykõ nae orihmapotono. Moro poko exinohtao orihnanõko exino jũme. Morara exiryke moro poko exiketõ poko, "Oturutoko Ritonõpo a," kara ase oya xine. Yrome Jezu poetory tõ tyyrypyry poko toehse ahtao, "Oturutoko," ãko rokẽ ase oya xine. ¹⁷ Emero kyyrypyrykõ popyra. Yrome nae kyyrypyrykõ orihmapotõ kara.

¹⁸ Ynara zuaro sytatose, Ritonõpo poenõ tyyrypyrykõ poko pyra mã toto. Ritonõpo mũkuru toto ewomãko mana toto onyryhmara joroko tamuru ehtohme.

¹⁹ Ritonõpo poetoryme sytatose. Moro zuaro sytatose. Jezu onenetupuhpynõ mã joroko tamuru poetoryme.

²⁰ Ynara zuaro roropa sytatose, Ritonõpo mũkuru tooehse kyya xine tuaro kuehtokõme, Ritonõpo waro roropa kuehtokõme. Ritonõpo nymyry maro sytatose. Imũkuru maro roropa sytatose, Jezu Kyrixtu maro. Mokyro mã Ritonõpome nymyry. maro orihpyra exiko sytatose jũmãme.

²¹ Poetohti, joroko tõ poko pyra ehtoko. Osenekunohpyra ehtoko. Enara.

2 JOÃO

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Tāhpōme toehse tahtao tynmerohpyry sero taropose eya nohpo a ajoajohpākō toahmase eya exiryke tytapyī taka, ta-morepananōme.

Tynmerohpyryae ynara āko João mana, “Ajoajohpākō omiry onetara exiko. Toto omipona pyra exiko roropa ipunaka,” āko mana.

¹ Ynmerohpyry moro oneneryme xihxi, opoenō neneryme roropa. Ritonōpo nymenekahpyryme mase. Ywy ase João tamuximehxo exikety.

Opyno xine ase ipunaka. Ywy ro rokē kara, emero Jezu omipona exiketō opyno xine roropa nase. Moro omi zae mana, Jezu omiry. ² Jezu omiry kukurohtao xine exiryke, opyno xine ynanase. Aomiry kukurohtao xine exikehpyra mana, jūmāme.

³ Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa kapuaono, kure rokē yna tyriko. Yna poko oenupunako. Torētyke pyra yna tyriko ōmiry enetupuhtohme yna a, imehnō pyno roropa yna ehtohme,” āko ase. Morara āko ase Jezu Kyrixtu a, Ritonōpo mūkuru nymyry a.

Zae exiry imehnō pyno exiry poko

⁴ Opoenō tō Jezu omipona mā toto, emero pyra repe. Aomipona exiketō waro jexiryke, tākye toehse ywy toto poko, Ritonōpo nekarohpyry omipona toto exiryke.

⁵ Morara exiryke ynara āko ase oya xihxi, imehnō pyno sehtone. Ritonōpo poe sero ymerono oneneryme. Seromato kara sero repe, pakatoro, osemazuhme Ritonōpo nekarohpyry ro, moro ymerono. ⁶ Jomiry metatose apitoryme, ynara katopōpyry ya, “Kure imehnō tyritoko,” katopōpyry metatose ya, Jezu Kyrixtu enetupuhpitoryhtao oya xine. Imehnō kure riryhtao kyya xine, Ritonōpo omipona sytatose.

⁷ Tuhke onekunohtōkō nae ytoytoketomo. “Jezu Kyrixtu tonuruse ahnome,” kara exiketomo. Mokaro

mā onekunohto, Kyrixtu zehno exiketomo. ⁸ Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine imehnō ehtohme. Tonekunohse awahtao xine eya xine, yna eroh-topōpyry ahnikapōko matose. Yrome oenekunohpyra xine imehnō ahtao, tākye exīko ynanase yna erohtamitu apoiryke yna a Ritonōpo a, emero porehme.

⁹ Jezu Kyrixtu namorepatopōpyry rumekananō mā Ritonōpo poetoryme pyra exīko. Morararo Kyrixtu namorepatopōpyry motyēkananomo. Yrome onurumekara exiketō Kumykō poetoryme mana. Imūkuru nymyry poetoryme roropa mā toto. ¹⁰ Tyorō amorepatō tooehse ahtao oya xine, Kyrixtu namorepatopōpyry kara ekarone tooehse ahtao, ynara kara ehtoko, “Omōko ytapyī taka,” kara ehtoko eya. “Torētyke pyra exiko, Ritonōpo amaro mana,” kara roropa ehtoko eya. ¹¹ Morara karyhtao oya xine isaaro matose, akorehmaneme roropa matose iirypyry poko.

Aosekazumatopōpyry

¹² Itamurume oururukō se ase repe. Yrome ase pape merory se hkopyra. Okynā pyra jytory se ase myaro. Oximaro kuahtao xine oturūko sytatose tākye kuehtohkōme ipunaka.

¹³ Apaxiry roropa Ritonōpo nymenekahpyryme mana.

“Kure pāna mā repe,” āko nase apaxiry poenomo oya oturupōko toto. Enara rokene.

3 JOÃO

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Tynmerohpyry sero taropose eya tope a, Kaju a.

Tynmerohpyryae ynara āko mana, “Kure mase imehnō Jezu poetory takorehmase oya exiryke imehnō amorepary poko Jezu enetuputyry poko,” āko mana. Imepỹ poko turuse roropa ynororo, zae pyra exikety poko. “Mokyro Jezu poetory amorepaneme ehxīpo toeramase ropa tyrypyry poko ropa toehtohme. Popyra toehse ropa,” āko mana.

1 Ynmerohpyry moro oneneryme, konohno Kaju. Opyno ase ipunaka. Ywy ase João tamuxime exikety.

² Konohno, opyno jexiryke opoko oturūko ase Ritonōpo a kure rokē oehtohme akuakuruhtara oehtohme. Orēpyra oexiry waro ase, Ritonōpo omipona oexiry, sekese oexiry, enara. ³ Moino Jezu poetory tō toehse xiaro. Tokātose omoro kure. Naeroro tākye toehse ywy, “Omi kurā omipona Kaju mā rahkene, pake aehtopōpyry saaro,” tykase toto. ⁴ Toipe ywy, ypoenō Ritonōpo omipona exiry ekary etaryhtao, tākye ase. Ypoenōme sā toehse matose ynamorepatyāme oexirykōke.

Kure Kaju ekarotopōpyry

⁵ Konohno, opyno ase yronymyryme. Orēpyra erohnōko mase, Jezu poetory tō akorehmary poko. Katonōme toto ahtao kure toto rīko ro mase. “Kure Kaju yna riasene,” tykase mokaro, Jezu poetory tomo, amaroino aehtyā xiaro. ⁶ Morara tykase toto, Jezu poetory oximōmākō netaryme taro. Amaroino aytorykō ropahtao imepỹ pona tymōkomoke pyra toto anaropopyra exiko. Otytyko ekaroko eya xine, nae oehtohonō ekaroko eya xine. Morara awahtao kure mase Ritonōpo a, aomipona toto erokuruke, ⁷ Kyrixtu omiry poko imehnō amorepase toto ytoryke. Ynara exiryke, Jezu poetory tō kara tỹkyryry onekaropyra eya xine. ⁸ Morara exiryke sakorehmatone toto Jezu poetoryme kuexirykōke. Mokaro akorehmaryhtao kyya xine, imaro xine sā imehnō amorepāko sytatose Kyrixtu poko. Kyrixtu omiry ajohpe pyra mana.

Tioterepe, Temetyrio

⁹ Pape meroase inunōkara Jezu poetory tō neneryme. Mahxo Tioterepe toto esēme toexiry se mana. Ynmerohpyry se hkopyra mana. ¹⁰ Jytoryhtao oya xine ourutorỹko ase ipoko. Eya tykerekerehmase yna itamurume, ixihpyryme ipunaka. Ajoajohpe rokē mana. Emero ro mana Jezu poetory tō onynhmapopyra mana tytapyĩ tao. Imehnomo a toto nyhmaporyhtao, inyhmapohpōkō zehno exīko mana. Toto aropory se roropa mana oximōmākō htae, Jezu poetory tohtae.

¹¹ Konohno, opyno ase. Naeroro iirypymākō osy-poenohno, kurākō rokē ipoenohko. Kure imehnō rīnanō Ritonōpo poetoryme mā toto. Yrome tyrypyry poko exiketō Ritonōpo onenetupuhpitopyra mā toto.

¹² Imehnō Temetyrio ekātōko kure, zae aexiryke. Yna a roropa mā kure, yna omiry ajohpe pyra roropa. Zuarō matose.

Aosekazumatopōpyry

¹³ Itamurume oururukō se ase repe, yrome pape merory se hkopyra ase roropa. ¹⁴ Okynā pyra jytory se ase oya xine. Moero sytase oturūko, toytose jahtao.

¹⁵ “Torētyke pyra Kaju tō tyriko,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. “Sekese rokē tyriko toto,” āko ase opoko xine.

“Kure pāna mano?” kary se oepe tō mana oya. “Kure pāna matou?” kary se roropa ynanase amarōkomo a, yna epe tomo a emero. Enara rokene.

JUTA

Sero pape tymerose Juta a. Jezu akorõme kynexine ynororo. Tynymerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanõ neneryme emero pata tõ po.

Tynymerohpyryae ynara äko mana, "Imehnõ azahkuru exiketõ mynyhpäkapoko Jezu poetoryme osekaroryhtao eya xine repe, yrome Jezu sã pyra tyrypyrykõ poko ro tahtao xine. 'O tara kara,' äko toh mã repe, yrome popyra mã toto ipunaka," äko mana.

1 Ynymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Juta, Jezu Kyrixtu poetory. Tiaku akorõ ase roropa.

Tymenekase matose Ritonõpo a typoenõme oeh-tohkõme. Kumykõme nymyry mana. Opyno xine mana ipunaka. Jezu Kyrixtu roropa oewomatorÿko mana popyra oripopyra xine imehnõ ehtohme.

² Ynara äko ase Ritonõpo a opoko xine, "Kure rokẽ opoenõ tyriko Papa. Torëtyke pyra tyriko toto. Imehnõ pyno tyriko roropa toto ipunaka," äko ase.

Zae pyra amorepatõkõ poko, ajohpãkõ poko

³ Wekury tomo, opyno xine ase. Apitoryme pape merory se exiase kukurãkatopõpyrykõ poko. Yrome Ritonõpo se pyra exiketõ xiaro. Omatome tooehse toto. Ritonõpo omiry kurã Jezu Kyrixtu poko tyorõmäko mã toto. "Kure kyrypyrykõ poko ro kuahtao xine," äko toh mã repe. Ajohpe rokẽ mã toto morara karyhtao eya xine. Tyrypyrykõ poko toto. Jezu Kyrixtu rumekãko roropa mã toto. Toiro Jezu Kyrixtu mana Kuesëkomo, Kypynanohnekomo. Yrome, "Yna esë kara mokyro," äko mã toto, ise pyra toexirykõke. Pake mokaro wãnopryyry poko tymerose Ritonõpo omiryne.

⁵ Morohne waro matose repe. Yrome owenikehkaporykõ se ropa ase. Pake Izyraeu pary tõ typynanohse Ritonõpo a. Ejitu poe tarose toto eya. Morarame onenetupuhpynõ tonahkapose ropa eya. ⁶ Wenikehpyra ehtoko roropa Ritonõpo nenyohyã poko. Toitoine mokaro imehxo toexirykõ se toehse. "Ritonõpo sã orëpyra sytatose," tykase toto ajohpe. Ritonõpo ime exiry typoenohse eya xine. Morara exiryke mokaro ãmäko Ritonõpo mana etuarimatoh taka. Keti ke sã tymyhse mã toto jüme xinukutumao. Tütara mã toto apiakatoh konõto eraximatohme toto a. Tooehse ropa Jezu ahtao, "Popyra matose ya," äko mã eya xine. Wenikehpyra ehtoko mokaro poko, Ritonõpo ime exiry poenohnanõ poko. ⁷ Wenikehpyra ehtoko Sotomapõkõ poko, Komorapõkõ poko roropa, imehnõ pata pitikopõkõ poko roropa. Morohne patapõkõ popyra toehse tyrypyrykõ poko xihpyry, Ritonõpo nenyohyã iirypyrymãkõ samo. Imehnõ nohpo poko toehse toto, imehnõ rhyppopãkãko roropa. Naeroro Sotomapõkõ tuãnohse Ritonõpo a. Etuarimãko mã toto jüme apo-toimo htao, imehnõ zuaro ehtohme iirypyrymãkõ

wãnopryyry poko Ritonõpo a. Moro poko osenetupuh-toko.

⁸ Mokaro oehsenãkõ oya xine pakatokõ sã roropa mã toto. Tõsenehtopõpyrykõae ro tamoreme xine tokokõ poe iirypyryme exiko mã toto. Ritonõpo imehxo ehtoh eunohnõko mã toto, aomiry se pyra toexirykõke. Tuisa tõ kapuaõkõ poihtõko roropa mã toto. ⁹ Mokaro sã pyra Mikeu kynexine, Ritonõpo nenyokyhpyry tuisamehxo exikety. Joroko tamuru maro tõsezusezuhse toto Moeze ekepyry poko. "Onoky Moeze ekepyry zonënõko nae? Ywy," tykase toto. Yrome joroko tamuru onypoihtopyra Mikeu kynexine. "Xihpyryme mase," kara tokurehse ynororo. Ynara rokẽ tykase, "Kuesëkõ ourũko mana," tykase. ¹⁰ Yrome mokaro Ritonõpo se pyra exiketõ mã imehnõ poihtõko mã toto, onenetupuhpyra toexirykõke. Tamoreme tuaro mã toto onokyro samo. Naeroro zuaro toeh-tohkõke osenahkãko mã toto. ¹¹ Imehnõ motye etuarimakehpyra toh mana. Kaĩ ehtopõpyry sã toehse mã toto. Tyrypyry onykorokapopyra tokurehse ynororo. Mame azahkuru kahpyry se rokẽ toehse toto, tineru apoitohme tyya xine, Paraão ehtopõpyry samo. Ritonõpo omipona pyra toexirykõke, Kora ehtopõpyry samo, osenahkãko mã toto. ¹² Toiparo rokẽ oximõnõko mã toto amaro xine Jezu orih-topõpyry poko osenetupuh-tohme. Kamisa xikuromã sã nuriame mã toto arãnao xine. Eukuru poko emotyëkãko mã toto. Etÿnõko mã toto imehnõ neneryme. Yrome ehxiropyra mã toto. Osepyno rokẽ mã toto. Akurũ sã mã toto konopo pyra ahtao. Tyryrykane a akurũ aroarory sã mã toto. Toiparo rokẽ ytoytõko mã toto. Epery zoko sã roropa mã toto topere pyra tokurehse ahtao. Kure ehtoh poko pyra mã toto. Wewe orihsë sã roropa mã toto imity maro touhpyry samo. ¹³ Pohkane konõto sã roropa mã toto tuna konõto kuaõ samo. Ätaryka arõko pohkane, isawã xikuromãko. Moro sã mokaro ryryry osenëko. Xirikuato ytoytokety toehse ahtao, moro sã mã mokaro exiko. Toto esary menekãko Ritonõpo mana, mya xinukutumao, jüme toto ehtohme moero. ¹⁴ Pake mokaro poko tõturuse Enoki. Ritonõpo poe urutõme Enoki kynexine. Atão paryme roropa Enoki kynexine. Ynara tykase ynororo, "Enetoko ke Kuesëkõ oehnõko mana tynenyohyã tuhkãkõ maro. ¹⁵ Seropõkõ emero apiakase oehnõko mana.

Iiryryymäkõ wānohnõko roropa mana tõmipona pyra toto exiryke. Toto nyrytã xihpyry ehepyryme toto wānohnõko mana. Toto omihpyry xihpyry ehepyryme roropa toto wānohnõko mana,” tykase Enoki pake Ritonõpo poe.

¹⁶ Mokaro Ritonõpo se pyra exiketõ mã epyrypãko mã toto kokoro rokene kure toexirykõ poko. Imehnõ kerekereämäko kahpyry mã toto. Toto hxirõko roropa mã toto. Typenetatohkõ xihpyry poko rokẽ mã toto. Imehnõ poko epyrypãko roropa mã toto tõmipona toto ritohme.

Tuaro ehtoko, tomeseke ehtoko

¹⁷ Wekry tomo, mokaro sã pyra matose. Pake tamorepase matose Kuesëkõ Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a. ¹⁸ Ynara tykase toto oya xine Kuesëkõ omi poe, “Imeĩpo sero etyhpary po imehnõ oehnõko oya xine mana. Oeunohtorõko mã toto. Typenetatohkõ poko rokẽ mã toto. Atahmãkãko roropa mã toto Kyrixtu oepary ropa poko,” tykase. ¹⁹ Mokaro Ritonõpo se pyra exiketõ Jezu poetory tõ oxiehno tyrõko mã toto osepeme pyra toto ehtohme. Ritonõpo zuzenu maro pyra mã toto. Typenetatohkõ poko rokẽ mã toto. Ritonõpo omipona pyra mã toto. ²⁰ Yrome, wekry tomo, Jezu tonetupuhse oya xine oesëkõme. Itamurumehxo enetupuhse seromaroro. Emero motye kure Jezu enetuputyry mana. Ritonõpo zuzenu kyjamihtanohtorõko mana. Naeroro oturutoko Ritonõpo

maro ijamitunuru ke. ²¹ Penekehpyra ehtoko Ritonõpo omipona oexiry poko. Kypyno xine mana ipunaka. Kuesëkõ Jezu Kyrixtu oepary ropa eraximatoko. Kuarotorõko mana tosaka tymaro kuehtohkõme jũme.

²² Toitoino Jezu poetory mãsa rokẽ enetupuhõko mã toto. Ynara kahtoko eya xine, “Mãsa rokẽ pyra, yronymyryme Jezu enetupuhõko,” kahtoko eya xine. ²³ Toto ipynanohtoko, apotoimo htaka ytopyry toto ehtohme. Apoto htaka aepukahpyry anymyry sã oya xine iiryryymäkõ ipynanohtoko. Tomeseke roropa ehtoko toto pyno awahtao xine, oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme roropa, toto sã pyra oehtohkõme.

Kure Ritonõpo ekarõko

²⁴ Kypynanopyrykõ waro Ritonõpo mana, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Kuarotorõko roropa mana tosaka jũme tymaro kuehtohkõme. Kurãme kyritorõko roropa mana, iiryryryme pyra tãkye kuehtohkõme tymaro, imehxo exikety maro. Morara kure kuhse mana. ²⁵ Ynoro rokẽ Ritonõpome mana. Imepõ pyra mana. Kukurãkanekõme mana Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine exiryke Kuesëkõme. Naeroro, “Emero motye kure mase,” sykatone eya. “Emero motye tuisamehxo roropa mase. Emero motye õmiry jamihme mana. Yna esẽme imehxo mase,” sykatone eya. “Moino ro morara mexine. Morararo mase seromaroro. Kokoro rokẽ morararo mase exikehpyra jũme,” sykatone eya. Enara.

APOKARIPXI

Sero pape tymerose João a. Jezu nymenekahpyryme kynexine ynororo typoetory tō amorepaneme. Tāhpōme toehse tahtao tynymerohpyry sero taropose eya Jezu enetupuhnanō neneryme 7me pata tō po.

Ritonōpo osenetupuhtoh turumekapitose eya xine. Naeroro toto zurūko mana tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme.

Etuarimāko toh kynexine pitiko rokē pyra. Naeroro toto akorehmary se kynexine tākye toto ehtohme. Sero nono enatyry poko toto tamorepase eya, Ritonōpo nyripyry poko kehko. “Sero nono enahkapōko Ritonōpo mana imepŷ nono ritohme ropa imyakāme. Tyorō rīko mana, kurano, jūme ehtohme,” āko mana.

1 Moro João nymerohpyry, Jezu Kyrixtu nenepotyā poko. Ritonōpo nekarotyā morohne typoetory tō amorepatohme, imeīpo ehtoh poko, zuaro toto ehtohme. Mame Kyrixtu a morohne poko typoetory tō João a, tutuarōtanohpose tynenyokyhpyry a. ² Mame João a tynenehpyry tokarose emero porehme. Morohne tymerose sero poko, Ritonōpo nekarohpyry, Jezu Kyrixtu namorepatopōpyry, enara. ³ Tākye exīko matose sero pape sekeremaneme awahtao xine. Tākye roropa exīko matose sē omi etaneme awahtao xine, otato roropa awahtao xine. Ritonōpo poe sero tymerose. Okynahkopyra serohne exīko mana emero. Ekurehpyra mana.

“Kure pāna matou?” katopōpyry Jezu poetory tomo a

⁴ Nymerohpyry moro onenerykōme, Jezu poetory tōme matose, 7me patapōkōme matose Azia rānao. Ywy ase João.

Oturūko ase Ritonōpo a opoko xine. Ritonōpome exikehpyra mana. Moinoro mana. Jūmāme roropa mana. Ynara āko ase eya opoko xine, “Kure rokē opoetory tō tyriko Papa. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase eya. Ritonōpo zuzenu a kure oriporykō se ase roropa, Ritonōpo apō ēpataka exikety a, torētyke pyra oehthokōme. ⁵ Jezu Kyrixtu a roropa kure oriporykō se ase. Kutuarōtanohnekōme mana, zae aomiry exiryke. Aēsemamyhpyry ropa ynororo osemazuhme toorihxīpo. Imeīpo kuēsemākapotorŷko ropa mana tōsemātopōpyry ropa saaro. Tuisa tō esēme mā ynoro.

Kypyno xine roropa mana. Toorikyryke tymyhpokase ropa sā sytatose eya, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, ⁶ Ritonōpo maro oturuketōme kuehtohkōme Jū maro oturuketōme, ipoetoryme roropa kuehtohkōme. “Kure Jezu Kyrixtu mana tuisamehxo. Jamihmehxo roropa mana jūme,” sykatone ipoko, enara.

⁷ Enetoko ke! Oehnōko ropa mana akuruhtoko. Emero mā mokyro enēko, tuohpōkō roropa. Mame sero nonopōkō emero epanaikāko mā toto. Xitāko mā

toto mokyro eneryke tyya xine. Morara ahtao ro, os-ehko ropa Jezu, enara.

⁸ “Ywy ase Ame, Zme roropa. Apitorymāme, etyhpyrymāme, enara,” āko Kuesēkō Ritonōpo mana. Emero tyripyry waro exiketyme ynororo. “Ywy ase sero-maroro. Pake exiase. Jūme exikehpyra ase roropa,” āko mana.

Kyrixtu enetopōpyry

⁹ Ywy ase João, oruikomo. Jezu maro etuarimāko ase. Oetuarimarykō sā ase etuarimāko roropa. Ipoetoryme sytatose, eanahtōko roropa sytatose. Ahmōta pona tonehse ywy ahno a Patimo pona, Ritonōpo omiry ekaroryke ya imehnō netaryme. Zae ehtoh Jezu namorepahpyry roropa ekaroryke ya tonehse ywy xi-aro, āpuruhpyry taka samo. ¹⁰ Mame nomīkoae Ritonōpo poko exiase. Mame Zuzenu tooehse ya. Tuaro pyra jahtao omi totase ya, ŷkae opore exikety, rue etone samo. ¹¹ Ynara nase,

—Pape imeroko onenery tō poko. Mame onymerohpyry aropoko ypoetory tomo a oximōmākomo a 7me pata tō poro, toto neneryme, Epezu pona, Eximina pona, Perekamu pona, Tiatira pona, Sarati pona, Pirateupia pona, Raotisea pona, enara.

¹² Mame ŷkakoxi toeramase jahtao juruhpō enese nāparina to rokē enease, setime. Apōpo nexiase kehko. ¹³ Moro rānao orutua nexiase tupoke. Xikihme nexiase. Zupō mosa nexiase. Ipuuru pona toehse. Ipuropuru zomye zamareary panō nexiase, uuru rise-my. ¹⁴ Zūsety karimutume nexiase, mauru samo, akurū sā roropa karimutume. Enuru zemīme sā nexiase apoto samo. ¹⁵ Ipuuru zemīme sā roropa nexiase metau iahkahpyry samo. Metau ikorokahpyry sā seneneme nexiase. Aomiry sōkane konōto sā nexiase. ¹⁶ Mame emahpo xirikuato nexiase setime, apotunuru wino. Ītao ratoimo nexiase, osetato taere exikety. Ēmyty xixi sā nexiase saereme, tāxiahtao exikety samo.

¹⁷ Mokyro tonese ya ahtao, nono pona epukase imyhtokoxi, ahno ekepyry samo. Mame tapose ywy eya tomary ke apotunuru wino. Ynara nase ya,

—Oserehpyra exiko. Ywy ase Osemazuhme aexihpyry, Etyhpyryme aexihpyry, enara. ¹⁸ Orihpýme exiketyme ase. Jorikyase repe. Yrome eneko ke, orihpýme ase jýme. Orihtoh esême ase, aorihtyã esême roropa. ¹⁹ Naeroro pape imeroko onenery tō poko, seromaroro ehtoh poko te, imeïpo ehtoh poko, enara. ²⁰ Zuaro pyra mase repe. Otuarōtanohpōko ase sē xirikuato poko jemahpo setimākomo, mō nāparina apō poko roropa uuru risemy, setimākomo. Toto ewomananōme mā toto. Nāparina apo moro setimākō ypoetory tō enetupuhthoh moro.

Jezu nymeropohpyry Epezupōkō neneryme

2 —Naeroro Pape imeroko ynenyokyhpyry neneryme, Epezupōkō amorepane neneryme. Ynara imeroko,

“Ynara kary se xirikuato apoine, setimākō apoine, tomary ke tapotunuru wino. Nāparina apō rānakuroko ytoytōko roropa ynororo. ² Onyrihpyrykō waro ase, ýme oerohtopōpyrykō roropa. Penekehpyra oehtopōpyrykō waro roropa ase. Iirypyrymākō rypyry se pyra oexirykō waro roropa ase. Ynara kananō mā, ‘Ywy roropa Ritonōpo nymenekahpyry ase imehnō amorepaneme,’ kananō zae ehtoh tukuhsē oya xine. Ajohpe toto ehtoh waro toehse matose Ritonōpo nymenekatyãme pyra toto exiryke. ³ Penekehpyra matose. Metuarimatose ypoetoryme oexirykōke, poremäpyra roropa matose. ⁴ Yrome toiro ohxirorykō se ase, ypyno hkopyra matose osemazuhme ypyno oehtopōpyrykō sã pyra matose toehse. ⁵ Wenikehpyra ehtoko ypyno oehtopōpyrykō poko. Oorypyrykō irumekatoko ropa, osemazuhme ypoko oehtopōpyrykō sã oehtohkōme ropa. Oorypyrykō onurumekara ro awahtao xine, oehnōko ropa ase oya xine, okyryrykō syryhmase tosaē, nāparina apony. ⁶ Yrome toiro oehtohkō poko ose xine ro ase, Nikorai poetory tō se pyra matose ipunaka, ysamo.

⁷ Typanare awahtao xine, Juzenu nekarohpyry ypoetory to netaryme, moro etatoko. Otato ehtoko.

Poremäpyra awahtao xine orihpýme oritorýko ase. Ritonōpo esao epery zoko nae. Moro epery enahnanō mā orihpýme exiko. Moro epery ekarōko ase oya xine, enara.”

Jezu nymeropohpyry Eximinapōkō neneryme

8 —Imepý pape imeroko ynenyokyhpyry neneryme, Eximinapōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,

“Ywy ase osemazuhme aexihpyry, etyhpyryme aexihpyry, enara. Aorikyhpýryme ro ase. Tōsemãse ropa ase. Ynara kary se ase oya xine, ⁹ oetuarimarykō waro ase. Tymōkomoke pyra oexirykō waro ase. Yrome tymōkomoke nymyry matose. Okerekerymarykō waro ase juteuimo tomo a. ‘Juteume ase,’ ãko toh mā repe. Yrome juteukara mokaro. Joroko tamuru poetoryme rokē toh mana. ¹⁰ Oserehpyra ehtoko oetuarimarykō poko. Imeïpo etu-

arimãko matose otarãme. Etatoko ke, ãpuruhpýry taka oēmapotorýko joroko tamuru mana okuh-tohkōme. Etuarimãko matose 10 tiame rokene. Poremäpyra ehtoko jenetuputyry poko oya xine, oorihthokō ponãmero. Mame orihpýme oritorýko ase. Tururume ytoketō tururume ytōko orēpyrahxo toehtohkō enepotohme. Orēpyrahxo exikety parimã apoïko mana orēpyra toehtamitume. Moro sã orihpýme oehtohkō apoïko matose poremäpyra awahtao xine jenetuputyry poko.

¹¹ Typanare awahtao xine otato ehtoko. Juzenu nekarohpyry ypoetory tomo a etatoko aomipona oehtohkōme.”

Jezu nymeropohpyry Perekamupōkō neneryme

12 —Imepý pape imeroko ropa ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tō Perekamupōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,

“Tyratoke týtao exikety omiry sero. Osetato taere tyratoke omiry sero. ¹³ Oesary waro ase, joroko tamuru apō pūto oesary mana. Zae mase ya. Jentupuhthopyry oya onurumekara mexiase, ypoetory kurã Ātipa totapase ahtao ro. Moroto joroko tamuru esao totapase ynororo. ¹⁴ Yrome ohxirory se ase, tuhke pyra. Paraão namorepahpyry omipona exiketō moroto amaro mā toto. Paraão mokyro Paraki amorepahpō iirypyryme Izyraeu tō riry poko. Ahno naxikatyã Ritonōpo myakãme tyripose eya. Mame mokaro ēpataka tonahsē tyripose eya xine, ‘Kure mase,’ katohme tyya xine ipoko. Moro tonahsē ke Izyraeu tō tautuhmapose eya iirypyryme toto ri-tohme Ritonōpo a. Nohpo tō poko Izyraeu tō tyripose roropa eya. ¹⁵ Morararo imehnō amaro mā toto, Nikorai poetory namorepahpyry omipona exiketomo. ¹⁶ Naeroro oorypyrykō irumekatoko. Oorypyrykō onurumekara awahtao xine, oky-nahkopyra oehnōko ase oya xine atatapoise mokaro maro. Ratoimo ke ýtae tūtakety ke toto akohkohnōko ase.

¹⁷ Typanare awahtao xine Juzenu nekarory ypoetory tomo a omipona ehtoko.

Tyrypyrykō poremäkaponanomo a tonahsē ekarōko ase. Tokare pyra moro ekarōko ase oya xine, pake ynekarohpyry sã kapu ae, Izyraeu tō napyryme. Topu karimutumã ekarōko ase roropa oya xine, tymerose oesetykō esehpasenã ke. Imehnō oesetykō waro pyra mā toto. Esē rokē tosety waro exiko mana.”

Jezu nymeropohpyry Tiatirapōkō neneryme

18 —Imepý pape ropa imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tō Tiatirapōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,

“Ynara ãko Ritonōpo mükuru oya xine. Mokyro zemíme tonure apoto samo, tupuhke roropa metau samo ikorokahpyry as roropa ipupuru. ¹⁹ Onyrihpyrykō waro ase. Imehnō pyno oehtohkō waro ro-

ropa ase, ýme oehtohkõ waro ase imehnõ ako-rehmary poko. Penekehpyra roropa matose. Onyrihpyrykõ osemazuhme motye kuhse tyríko matose seromaroro. ²⁰ Yrome toiro ohxirotorýko ase, mokyro nohpo xihpyry anaropopyra matose owinoino xine. Mokyro esety Jezapeu. 'Ritonõpo poe ase urutõme,' äko kahpyry ynororo. Ypoetory amorepãko kahpyry mana. Toto enekunohnõko imehnõ nohpo to poko toto ehtohme, ahno naxikatyã Ritonõpo myakã napyry poko roropa toto ehtohme. ²¹ Iiryryry rumekatoh toraximase ya repe. Yrome imehnõ poko toehtoh rumekary se hkopyra mana. ²² Naeroro otuato taponä mokyro emãko ase. Moroto etuarimãko itamurume mokyro mana ipoko aehtyã maro. Seromaroro mokyro ríko ase mokaro maro tyyrypyrykõ onurumekara toto ahtao. ²³ Ipoenõ etapãko roropa ase, ypoetory tõ emero zuaro ehtohme, imehnõ osenetupuhtoh waro jehtoh waro toto ehtohme, imehnõ penetatoh waro jehtoh waro roropa toto ehtohme. Oepehmatorýko ase emero porehme onyrihpyrykõ epehpyryme. ²⁴ Yrome amarokomo imehnõ Tiatirapõkõ roropa mokyro namorepahpyry xihpyry omipona pyra matose. Joroko tamuru namorepatoh poko atamorepara mexiatose. Ynara äko ase oya xine, tyorõ onyripopyra ase oya xine. ²⁵ Naeroro anamorepahpyrykõ onurumekara ehtoko. Yronymyryme ipoko ehtoko joepyry ropa ponãmero. ²⁶ Orëpyra awahtao xine, jomipona ipunaka awahtao xine sero etyhyryry pona, tuisame oritorýko ase tuisame jehtoh sã Papa poe. Ahno esëme oritorýko ase. Kurimene sã jamihme oritorýko ase orino apuhsë sã rokë imehnõ ehtohme oya xine jamihme pyra, õmipona xine toto ehtohme. Mame xirikuato ekarõko ase oya xine, Maparukawa ekarõko.

²⁹ Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko auturuhtao ypoetory tomo a."

Jezu nymeropohpyry Saratipõkõ neneryme

3 —Mame imepý pape imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tõ Saratipõkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,

"Ywy ase Tuzenuke exikety, Ritonõpo zuzenu ke, 7mãkõ ke. Jemahpo xirikuato nae setime. Etatoko pahne onyriyrykõ waro ase, 'Jezu poenõme mã toto,' äko imehnõ mã opoko xine repe. Yrome toorihse sã matose ya jomipona nymyry pyra oexirykõke. Oturupyra matose ya, jezuhpyra roropa matose.

² Morara oehtohkõ popyra ya mana. Ynyrohmanohpotopõpyry poko oya xine erohnõko matose mõpãme rokene. Naeroro ajamihtatoko orëpyrahxo oehtohkõme jüme rokë oorikyrykõino. Ynara enetupuhnõko ase, onyriyrykõ poko awahtao xine Ritonõpo omipona nymyry pyra matose. Zae pyra matose Ritonõpo a. ³ Naeroro ãmorepatopõpyrykõ poko wenikehpyra ehtoko. Onetahpyrykõ poko roropa wenikehpyra ehtoko. Aomipona ehtoko oorypyrykõ irumekatoko ropa. Pakara awahtao xine

omatome oehtohkõ ase oya xine. Mame joepyry ropa waro pyra matose exíko. ⁴ Amaro xine nae tuhke pyra, tupoke sã ikurikasenã ke, Saratipõkõ roropa. Ymaro ytoytõko mã toto tupoke karimutumã ke, kurãme exiryke. ⁵ Oorypyrykõ poremäkaponeme awahtao xine karimutumã ke oupohtotorýko Ritonõpo mana. Oesetykõ onymikara roropa typapë poe, orihpýme exiketõ esetykõ poe. 'Ypoetoryme moxiamo,' äko ase jarao opoko xine, Ritonõpo ëpataka, inenyohtyã netaryme roropa.

⁶ Otato awahtao xine, Juzenu omipona ehtoko oturuhtao ypoetory tomo a."

Jezu nymeropohpyry Pirateupiapõkõ neneryme

⁷ —Jomiry imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tõ Pirateupiapõkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,

"Ynymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase kurãme. Ajohpe pyra ase ipunaka. Tysorotoke ase, Tawi kyryrypyry ke. Osa totapuruhmakase ahtao ya moro anapurupyra imehnõ mana. Tapuruse ya ahtao anapuruhmakara imehnõ mana. ⁸ Onyriyrykõ waro ase. Ajamitunurukõ pitiko rokë repe. Ynamorepatyã omipona matose. Jurumekara matose. Omõtohtohmakase ya omõtohtkõme. Moro anapurupyra imehnõ mana. ⁹ Etatoko pahne, mokaro, joroko tamuru poetory ajohpe mã toto. 'Juteume ynanase,' äko toh mã repe. Yrome juteutõkara mokaro. Mokaro enehpõko ase oëpataka xine. Tosekumurukõ pona porohnõko mã toto, 'Kure mase,' katohme oya xine. Opyno xine jehtoh enetupuhnõko mã toto emero. ¹⁰ Jomihpyry poko, 'Penekehpyra ehtoko,' katopõpyry omipona oexirykõke oewomatorýko ase, seropõkõ etuarimatoh toehse ahtao. Zae toto ehtoh kuhtohme seropõkõ emero etuarimãko mã toto. ¹¹ Okynã pyra oehtohkõ ropa ase. Tomeseke ehtoko ynekarohpyry poko oya xine, oepahpyrykõ onematonanohpyra imehnõ ehtohme poremäpyra oehtamitukõ onematonanohpyra toto ehtohme. ¹² Poremäpyra awahtao xine oesarykõ ekarõko ase oya xine Ritonõpo tapyí tao, jüme Ritonõpo maro oehtohkõme. Opokona xine Ritonõpo esety merõko ase, Ritonõpo esary esety roropa. Jerusarë tyrisenã moro, kapu ae ayhtohpyry Ritonõpo poe. Jesety esehpasenã roropa imerõko ase opokona xine.

¹³ Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko auturuhtao ypoetory tõ netaryme."

Jezu nymeropohpyry Raotiseapõkõ neneryme

¹⁴ —Jomiry imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tõ amorepane neneryme, Raotiseapõkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya,

"Jomihpyry moro onenerykõme. Ywy ase Ritonõpo mükuru. Otuarõtanohnekõme ase, zae exiketyme ase. Ritonõpo nyrytyã emero tyrihpõme ase.

¹⁵ Onyrihpyrykõ waro ase. Ritonõpo poetoryme os-

ekarōko matose repe, yrome ysā pyra matose. Naeroro eukuru iparumā sā matose ya, yzamaro pyra matose. Kuenimā sā awahtao xine, ypoetoryme osekaropyra awahtao xine kurehxo ya exiry repe jomipona pyra oexirykōke. Axitunety sā awahtao xine jomipona nymyry awahtao xine roropa kurehxo oexirykō ya mā repe. ¹⁶ Yrome iparume sā rokē oexirykōke yzamaro pyra matose. Naeroro orumekatorŷko ropa ase. ¹⁷ Ynara āko matose, 'Tytineruke ase, tymōkomoke roropa. Emero nae ase,' āko matose repe. Yrome ya tymōkomoke pyra matose. Etuarimāko matose, tytineruke pyra roropa, tupoke pyra roropa. Tonure pyra roropa matose. ¹⁸ Naeroro etatoko pahne, josenetupuhtoh poko openetatoko. Zae jehtoh poko openetatoko roropa. Ynara exiryke josenetupuhtoh uuru kurā sā mana. Zae jehtoh roropa uuru sā mana kurano. Morara awahtao xine tymōkomokā sā exīko matose kure ōsenetupuhtohkō toehse exiryke, zae oexirykōke roropa. Tupoke karimumā ke sā exīko roropa matose ihximyry josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine. Enuru epinopyhpyry sā exīko roropa matose, tonurākara sā pyra josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine. Naeroro josenetupuhtoh poko openetatoko, zae jehtoh poko openetatoko roropa. ¹⁹ Imehnō pyno jahtao, toto zurūko ase. Zae pyra toto ahtao toto tuarimapōko roropa ase kure toto ehtohme. Naeroro yronymyryme oorypyrykō irumekatoko. ²⁰ Etatoko pahne, tahtah āko ase jemary ke jomomyry se jexiryke okurohtaka xine. Jomiry etaryhtao oya xine, etapuruhmakaryhtao roropa oya xine omōnōko ase okurohtaka xine. Amaro xine otuhnōko ase. Ymaro roropa otuhnōko matose. ²¹ Oorypyrykō poremākaponeme awahtao xine tuisame oritorŷko ase, japō pona oporohkapōko ase. Morararo joroko tamuru typoremākapose ya exiryke tuisame toehse ywy Papa maro. Imaro porohnōko ase apō pona. ²² Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko oururukohtao ypoetory tō netaryme, enara."

Ritonōpo enery poko kapu ao

4 Morarame ywy João osenuhmane ropa kakoxi. Mame omōtoht panō enease totapuruhmakase, kapu aka omōtohtme. Mame omi totase ropa ya, rue panō ynetahpyry osemazuhme ro. Ynara tykase, —Osehko xiaro kakoxi. Imeīpo ehtoh enepōko ase oya, tykase. ² Mame Ritonōpo zuzenu japoiasse. Mame osenuhmase ropa. Kapu ao tuisa apō moroto nexiase. Moro po imepŷ nexiase typorohse. ³ Ēmyty zemīme sā nexiase topu zemīmā samo jasape samo, satoniu maro. Tuisa apō zomye okohkuri nexiase sewemā samo eze-merauta samo. ⁴ Moro tuisa apō zomye imehnō apō nexiase 24mākomo, parihmā sā nexiase tuisa apō zomye. Moro po Ritonōpo poetory tō tamuximākō typorohse nexiase, 24me. Upo karimumā tamuruse

toto a. Typarimāke roropa toht nexiase uuru risēke zupuhpyrykō rehpo. ⁵ Mame tuisa apō wino neneneh āko nexiase, panaikato, konomeru konōto roropa, enara. Aritu panōkō setimākō zahnōko nexiase tuisa apō ēpataka. Ritonōpo zuzenu setime exiketō enetupuhtoh nexiase. ⁶ Moroto tuisa apō etonie ikuhpo konōto panō nexiase, kutei akusasamā panono. Akusasame kuhse nexiase.

Tuisa apō myhto isene exiketō nexiase asakoropane. Tonure tuhke toht nexiase, ēmytykō poko, ĩparykō poko, enara. ⁷ Toiro isene exikety kaikuxi tamuru panō nexiase, riāo panono. Zakorō pui orutua panō nexiase. Imepŷ ahno ēmyty panō nexiase. Imepŷ pianoimo panō nexiase pohpoh āko. ⁸ 6me taporihke toht nexiase. Tonure tuhke toht nexiase aporirykō poko, zopino, epoe, enara. Eremiakehpyra toht nexiase saereme, koko, enara. Ynara nase toto, "Kurano, kurano, kurano, Kuesēkō Ritonōpo, Imehxo exiketyme mana. Pake exikety ynororo.

Seromaroro nae ro mana. Myarotokoro ynororo jūmanatome," nase toto.

⁹ Mame mokaro isene exiketō eremiaryhtao Ritonōpo imehxo ehtoh poko, tuisamehxo aexiry poko, kure aexiry poko, jūmāme aexiry poko ¹⁰ mokaro roropa tamuxime exiketō 24mākō nono pona typorohse toto Ritonōpo ēpataka. Tapō po typorohse exikety netaryme, "Kure mase. Jūme orihpŷme mase," tykase toto eya. Mame typarimākō emāko toht nexiase tuisa konōto apō myhtokoxi. Ynara āko toht nexiase, ¹¹ "Yna esē mase Ritonōpo.

Emero rihpōme mase. Ritonōpo imehxo mase, āko ynanase oya emero porehme.

Yna tuisary kurā mase.

Yna esēme roropa mase imehxo.

Senohne emero tyrise oya okyryryme.

Tyriry se oexiryke emero toehse mana.

Isene exiketō roropa toehse,"

āko toto.

Pape moro, amemyhpyry

5 Mame pape enease amemyhpyry tuisa apō po iporotyhpyry emahpo, apotunuru wino. Moro pape tymerose ipoko zao, jarao emero porehme.

Tapuhse roropa moro pape nexiase 7me apuhtoh ke.

² Mame Ritonōpo nenyokyhpyry enease, jamihme exikety. Opore roropa aomiry nexiase. Ynara nase, —Onoky nae imehxo exikety, kure nymyry exikety, sā pape etapuruhmakary waro exikety isekerematohme? tykase.

³ Yrome aryryra nexiase. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra nexiase kapu ao, sero nono po roropa, aorihyā zuzenu esao roropa pape enetohme etapuruhmakary waro exikety pyra ipunaka. ⁴ Naeroro tyxitase ywy itamurume kurākō pyra exiryke. Pape etapuru-

ruhmakary waro exikety pyra, pape enetohme.

⁵ Mame juruase tamuxime exikety toiro. Ynara nase,
—Xitara exiko. Eneko ke! Mokyro orëpyra exikety rião
sã exikety, Juta paryme ynororo tuisa Tawi paryme ro-
ropa. Imehnõ typoremãkapose eya. Pape apuru tõ
7mãkõ etapuruhmakary waro mã ynororo, nase ya.

⁶ Mame kaneru mükuru sã enease, xikihme, tuisa
apõ po, irãnao. Zomye isene exiketõ asakoropane
exiketõ nexiase tamuximehxo exiketõ maro. Mokyro
kaneru mükuru sã etapahpyryme sã enease. Tyretyke
nexiase setime, tonure setime roropa. Ritonõpo
zuzenu enetupuhthoh mokaro nexiase. Ritonõpo
zuzenu emero pata tõ punero. ⁷ Mame pape apoise
kaneru mükuru nytoase tapõ pó iporotyhyry emary
poe. ⁸ Moro pape apoiry eneryke tyya xine mokaro
asakoropane isene exiketõ typorohse mã toto nono
pona, kaneru mükuru ëpataka, tamuximãkõ maro. Os-
ekuroko toare exikety rue nae toh nexiase. Kasana
panõ roropa nae toh nexiase, uuru risemy. Pehme
kasana tõ nexiase ixtaratu ke. Tymaro typoetory oturu-
ru ixtaratu pory sã mana. ⁹ Mame tyrisenã eremiatoh
tukuhse toto a. Ynara nase toto,

“Kurãme oexiryke moro pape apoiry waro mase.

Etapuruhmakary waro roropa mase toxixihmase
oexiryke.

Oorihtopõpyryke yna mepekatyase Ritonõpo poeto-
ry yna ehtohme.

Emero ituakary maro mepekahne emero omiry poe,
emero ahno maro, emero pata tamuru poe.

¹⁰ Opoetoryme yna tyrise oya, Ritonõpo maro otu-
ruketõme yna ehtohme.

Tuisame yna rïko roropa mase imehnõ esëme yna
ehtohme imeïpo sero nono po,”
nase toto.

¹¹ Mame enease ropa, Ritonõpo nenyoytã omiry
etase roropa. Tuhke toh nexiase sã miu motye, mirião
motye roropa. Xikihme toh nexiase, tuisa apõ zomye,
mokaro asakoropane isene exiketõ zomye, tamux-
imãkõ zomye roropa. ¹² Toremiase toto oximõme.
Ynara nase toto,

“Kaneru mükuru etapahpyry kure mana.

Tuisamehxo mana, tymõkomoke roropa.

Zuaro mana. Jamihme kuhse roropa mana.

Kure rokë oriry se ynanase porehme.

Ritonõpo imehxo mase. Kure mase,”
nase toto.

¹³ Morarame kapuaõkõ omiry etase emero porehme,
nonopõkõ omiry maro, aorihtyã ekepyry omiry maro,
tuna konõto kuaõkõ omiry maro. Emero Ritonõpo
nyrytã omiry etase. Eremiãko toh nexiase. Ynara nase
toto tapõ po iporotyhyry a, kaneru mükuru a roropa.
“Kure mase, tuisamehxo.

Ritonõpo imehxo mase, orëpyrahxo mase.

Jũme orihpỹme mase,”

nase toto.

¹⁴ —Aõ, tykase mokaro asakoropane isene exiketo-
mo.

Mame tamuxime exiketõ roropa 24mãkõ typorohse
toto tõmytykõ pó nono pokoxi, “Kure mase Ritonõpo,”
katohme.

Pape apuhthopõpyry 1mano

⁶ Morarame kaneru mükuru enease. Pape apuh-
thopõpyry etapuruhmakase ynororo, apitorymano.
Mame isene exikety omiry etase toiro, asakoropane
aehthoh omiry. Konomeru sã aomiry nexiase. Ynara
nase ya,

—Osehko xiaro, nase.

² Mame osenuhmase. Moroto kawaru enease
karimutumano. Epo ytokety typyreke nexiase. Eya
parimã tokarose roropa uuru risemy orëpyrahxo
exikety me aexiryke. Mame toytose ynororo kawaru po,
imehnõ poremãkapose.

Pape apuhthopõpyry 2mano

³ Morarame pape apuhthopõpyry akorõ etapuruh-
makase kaneru mükuru. Mame isene exikety akorõ
ynara nase ya,

—Osehko xiaro, nase ya.

⁴ Imepỹ kawaru nutõtase, kamiraramano. Mame
mokyro kawaru pó ytokety tyjamihtanohpose, oxiehno
seropõkõ ritohme, atatapoitohme, osenahkatohme,
enara. Mame tapema konõto tokarose eya.

Pape apuhthopõpyry 3mano

⁵ Morarame pape apuhthopõpyry akorõ ropa etapu-
ruhmakane oseruaono kaneru mükuru. Mame imepỹ
tõturuse ropa oturupynỹpo mokaroro asakoropane
exiketomo. Ynara nase ya,

—Osehko xiaro osenuhmase, nase ya. Mame
enease. Moroto kawaru nexiase, xinukutumano.

Mokyro po ytokety omoxinety kuhtoh nae nexiase
tomahpo. ⁶ Mame omi etase ropa. Mokaro asako-
ropane isene exiketõ wino moro omi totase ya. Ynara
nase,

—Tiriiku toiro kirume ahtao, epehpyry toiro ëmepry
erohtamitume mana. Oxinase epehpyry oseruao ritu-
rume ahtao, toiro ëmepry erohtamitume mana.
Yrome oriu epehpyry onytyorõmara mana, uwa euku-
ru epehpyry roropa onytyorõmara mana.

Pape apuhthopõpyry 4mano

⁷ Morarame pape apuhthopõpyry asakoropane
exikety etapuruhmakane kaneru mükuru. Mame isene
exiketõ asakoropane exiketõ omiry etane etyhyrymã
omiry,

—Osehko xiaro, kynako ynororo ya.

⁸ Mame osenuhmane. Moroto kawaru kynexine, ka-
paumano. Mokyro po ytokety nexiase esety Orihtopo.
Mokyro tokahmase imepyny a, esety Aorihtyã esary.
Mame taropose toto seropõkõ etapathohme emero
pyra. Asakoropane ahtao toiro totapasëme toehse eya
xine, tãtatapoirykõ ke te, tomirykõ ke te, tyrohsë ke te,
esekatohtonõ ke, enara.

Pape apuhtopöpyry 5mano

⁹ Morarame pape apuhtopöpyry omame exikety to-
tapuruhmakase kaneru mükuru a. Mame osenuhmase
moroto okyno zahkatoh zopikoxi. Ritonöpo poetory
ekepyä zuzenu enease. Ritonöpo omiry poko imehnö
amoreparyke tyxa xine totapase toto, yronymyyme
Ritonöpo omipona toexiryköke roropa imehnö tuarö-
tanohpory poko tyxa xine. ¹⁰ Opre ynara nase toto,
—Yna esëme mase. Orëpyrahxo exiketyme mase.
Kure mase ipunaka. Zae roropa mase. Otäto ise ro
nonopökö apiakatohme oya nae toto wänohtohme,
yna mÿpotohme oya? nase toto.

¹¹ Mokaro zupöme karimutumä tokarose eya xine.
Ynara tykase tozuhse toto,
—Apoaporo, eraximatoko aporo äkorökö oehtäne.
Asä xine imehnö Jezu poetory tö etapäko roropa mä
toto asä xine ro, tykase.

Pape apuhtopöpyry 6mano

¹² Mame pape apuhtopöpyry 6mä totapuruhmakase
kaneru mükuru a. Nono kywyhkywyh tykase itamu-
rume. Xixi tyarumäse roropa, kamisa xinukutumä
samo topuxximä samo. Nuno kamirarame toehse,
munu samo. ¹³ Xirikuato tö tohpahse kapu ae nono
pona, itu epery ohpapyry samo jamihme tyryrykane
ahtao. ¹⁴ Mame osenepyra toehse kapu, pape ame-
myry samo. Ypy tö tisyryhmase esae xine, ahmöta tö
roropa esae xine tisyryhmase. ¹⁵ Mame seropökö tuis-
ary tö toepase toto otonëtohme, pata tö esë tö roropa,
soutatu tö esä roropa, tymökomoke exiketomo,
orëpyra exiketomo, emero porehme toepase toto,
tosëke exiketomo, tosëke pyra exiketö roropa. Tötonë-
tohköme toepase toto eutary aka, topu zopikoxi ro-
ropa ypy tö po. ¹⁶ Kui tykase toto. Tykohtase toto ypy
tö netaryme topu tö netaryme roropa,
—Epuakako yna pona yna zonëtohme, yna onenepyra
Ritonöpo ehtohme, tapö pona iporotyhyry yna
onenepyra aehtohme, yna zehno pyra kaneru mükuru
ehtohme roropa. ¹⁷ Yna zehno toto ehtoh toehse
exiryke poremänöko rokë ynanase, äko toh kynexine.

144.000me Izyraeu tö poko

7 Morarame Ritonöpo nenyoyhtyä enease, asako-
ropane. Sero nono etyhyry po toh nexiase xik-
ihme, asakoropane etyhyry po. Tyryrykane asako-
ropane tapoise eya xine, tyryry kara ehtohme nono
poro, tuna poro, itu poro, enara. ² Morarame Ritonöpo
nenyokhyry imepÿ enease. Xixi tütatoh wino
oehkety. Ritonöpo kyryry ke tomahpö ke nexiase, Ri-
tonöpo esety merotopo. Opre tykohtase mokyro
takorö tö netaryme, asakoropane exiketö netaryme.
Nono ryhmananö mokaro Ritonöpo poe, tuna konöto
ryhmananö roropa. ³ Ynara nase ynororo mokaro ne-
taryme,
—Nono onyryhmara ehtoko aporo, tuna konöto ro-
ropa. Kuesëkö Ritonöpo esety ynanymeroxi aporo ipo-

etory tö pery pokona së ke imerotoh ke, nase ynororo.

⁴ Mame mokaro tuhke exiry tokarose ya, Ritonöpo
esety ke ëmyty poko inymerotyä tuhke exiry
144.000me toh nexiase. ⁵ 12.000me toh nexiase Juta
paköme, Ritonöpo esety ke imerotyamo. 12.000me ro-
ropa Rupë paköme. 12.000me Kati paköme.
⁶ 12.000me Azee paköme, 12.000me Napatari paköme.
12.000me Manase paköme. ⁷ 12.000me Ximeäo
paköme, 12.000me Rewi paköme. 12.000me Isakara
paköme. ⁸ 12.000me Zepurö paköme, 12.000me Joze
paköme. 12.000me Pëxamï paköme, enara.

Tuhkäkö poko roropa

⁹ Morarame osenuhmase ropa. Moroto tuhkäkö nexi-
ase. Ikuhpÿme toh nexiase. Emero pata tamuru poe
aehtyä nexiase, emero ituakry tö maro, emero ahno
maro, emero omi ae oturuketö maro toh nexiase. Xik-
ihme toh nexiase. Tuisa apö ëpataka, kaneru mükuru
ëpataka roropa. Tupoke karimutumä ke toh nexiase
toto emahpo marariary panö nexiase. ¹⁰ Opre tötu-
ruse toto. Ynara tykase,

—Ritonöpo a typynanohse sytatose, tapöpo
iporotyhyry a. Kaneru mükuru a roropa tukuräkase
sytatose, tykase toto.

¹¹ Ritonöpo apö zomye inenyoyhtyä nexiase,
tamuxime exiketö maro, isene exiketö asakoropane
exiketö maro. Mame typorohse toto Ritonöpo apö
ëpataka ëmytykö nono pokoxi. “Kure mase,” katohme
Ritonöpo a. ¹² Ynara nase toto,

—Aö! Kure kuhse mase, Ritonöpo imehxo. Zuarohxo
mase. Zae rokë mase. Emero motye tuisamehxo mase.
Orëpyra mase. Jamihme roropa mase Ritonöpo. Yna
esëme mase jüme, enara.

¹³ Mame ynara nase tamuxime exikety toiro ya,

—Onokäkö mokaro, tupoke karimutumä ke?

Otokoino toehse roropa toh nae? nase ya.

¹⁴ —Kü, omorohko, zuaro mase, tykase ywy eya.

Mame ynara tykase ynororo ya,

—Moxiä poremäpyra exiketomo. Toanahtose toto a
etuarimatoh konöto toehse ahtao. Kaneru mükuru
etapary sä toorihse Ritonöpo mükuru. Moro ene-
tuputyryke moxiamo a tukurikase toto Ritonöpo a upo
kurikary sä kyxa xine. ¹⁵ Morara exiryke Ritonöpo apö
ëpataka mä toto. Aomipona roropa toh mana imaro
oturutoh tao, saereme, koko, enara. Mame toto
ewomäko mana, toto onurumekara roropa mana
tapöpo iporotyhyry. ¹⁶ Emitapäpyra roropa mä toto
jüme. Tuna se zehnara roropa mä toto. Toto
onyahkara roropa xixi mana. Imepÿ axitunety roropa
toto onyahkara mana ¹⁷ mokyro kaneru mükuru toto
esëme exiryke. Tummy apö pó ynororo. Toky tö pyno
kaneru esë exiry sä typoetory pynanohnöko mana. To-
to aröko sä mokyro mana tuna kurä kuaka, soe-
soekane kuaka roropa. Mame ixitykö korokäko ropa
Ritonöpo mana, xitara ropa toto ehtohme jüme,
tykase.

Pape apuhtopöpyry 7mano

8 Mame pape apuhtopöpyry totapuruhmakase kaneru mükuru a etyhpymano, 7mano. Morarame mynyhme rokë toehse emero kapu ao okynä pitiko, meia orame rokene. ² Mame Ritonöpo nenyohyã eneaise 7mãkomo. Kokoro rokë Ritonöpo ëpataka toh mana xikihme. Eya xine rue tokarose eto-tohme.

³ Mame imepÿ Ritonöpo nenyokyhpyry ixtaratuimo ë nae nexiase uuru risemy, typoxine zahsë eny. Ahno nekarory zahkatoh pona toytose ynororo. Mame ixtaratuimo tokarose eya itamurume zoximatohme Ritonöpo poetory oturutopöpyry maro jahkatohme jahkatoh po tynekaroryme Ritonöpo a. ⁴ Moro ixtaratuimo erexitöry tönuhse Ritonöpo poetory to oturutopöpyry maro, jahkatoh poe, Ritonöpo nenyokyhpyry emahpoe. ⁵ Mame ixtaratu ëtyppyry typehkase mokyro a apoto ke jahkatoh wino. Nono pona tomase eya. Konomeru nexiase panaikato, nenenehkane maro. Nono kywyhkywyh tykase roropa.

Rue 1mano

⁶ Mame Ritonöpo nenyohyã 7mãkõ turuëkõ anymyase toto etotohme. ⁷ Toiro totose osemazupu a. Mame konopo sä kuenimã tooehse tytopure apoto maro, munu maro. Itamurume tooehse sero nono pona. Mame nono tyahse zokonaka (oseruao ahtao toiro tyahse). Wewe tökehko tyahse roropa tuhke onahpoty maro (oseruao wewe ahtao toiro tyahse).

Rue 2mano

⁸ Morarame Ritonöpo nenyokyhpyry akorony a turuë totose. Mame ypy konöto zatyry eneaise. Moro ypy tomase tuna konöto kuaka. Tuna konöto zokonaka munu sä tanyhtase. ⁹ Tuna konöto kuaökõ zokonaka toorihse (oseruao ahtao toiro toorihse). Wapu tö roropa zokonaka tonahkase (oseruao wapu ahtao toiro tonahse).

Rue 3mano

¹⁰ Mame Ritonöpo nenyokyhpyry imepyny a ropa totose rue. Mame xirikuato konöto toepukase jatryhtao ro aritu samo, kaino kapu ae tuna tö kuaka, zupuhpyry tö kuaka roropa. ¹¹ Moro xirikuato esety Itunety nexiase. Morarame tuna zokonaka itü toehse. Ahno tuhke toorihse tuna enyryke tyya xine, popyra toehse tuna exiryke.

Rue 4mano

¹² Mame Ritonöpo nenyokyhpyry imepyny a ropa turuë totose. Mame xixi zokonaka totapase, nuno zokonaka roropa, xirikuato to roropa zokonaka tonahkase (oseruao ahtao toiro tonahkase). Saereme hkopyra toehse toto. Tömehse ahtao saereme hkopyra toehse, koko morararo xinukutumehxo toehse.

¹³ Morarame pianoimo eneaise kae, kapu ae aytoryhtao. Ynara nase ynororo,

—Myhene! myhene! Itamurumehxo seropökõ mã etuarimãko, mokaro a rue etoryhtao. Oseruao Ritonöpo nenyohyã naero turuëkõ etotohme.

Rue 5mano

9 Mame Ritonöpo nenyokyhpyry imepyny a turuë totose. Mame xirikuato aepukahpyry eneaise kapu ae nono pona. Mame eya soroto tokarose, joroko tö eutary konöto apuru etapuruhmakatopo. ² Mame eya joroko tö eutary totapuruhmakase, eutary konöto. Orexito tutütase itamurume apoto konöto erexitöry samo. Mame xixi tyarumãse. Kapu roropa xinukutume toehse joroko tö eutary erexitöry pokoino. ³ Mame itupary panö tutütase orexito maro nono pona. Orëpyra purutöme tyrise toto mynoto samo. ⁴ Otyro tökehko onyryhmara tyripose toto, onahpoty, wewe tökehko, ahno tö ryhmatohme toh nexiase. Ritonöpo esety pyra iperykõ poko ahtao, mokaro ryhmãko toto itupary panökõ nexiase. ⁵ Ahno anaorihmapopyra toh nexiase, toto poko rokene, 5me nuno aropöko mokaro mana ahno tuarimapory poko. Tupuruse ahtao eya xine moro jetü exiry mynoto nupuruhpyry samo. ⁶ 5me nuno aropöko toto. Morara ahtao toorikyrykõ se ahno exiko repe. Yrome orihpyra mã toto.

⁷ Mokaro itupary panö kawaru sä nexiase, typyreke exikety samo, imehnö maro tätatapoiry waro exiketö samo. Typarimãke roropa toh nexiase, uuru panö ke zupuhpyrykõ poko. Ëmytykõ ahno ëmyty sä nexiase roropa. ⁸ Züsetykõ nohpo züsety sä nexiase. Jerykõ kaikuxi tamuru zery sä nexiase. ⁹ Ipuropurukõ tapuruse sä nexiase kurimene risë panö ke. Panaikato tyrise eya xine roropa taporirykõ ke, konopo konöto panaikato sä nexiase, ituhtao konopo oepyny samo. ¹⁰ Tarokyrykõ poko tunupurutatohke nexiase roropa mynoto panono. Tarokyry ke imehnö ryhmãko mã toto. 5me nuno aropöko roropa toh mana. ¹¹ Tosëke roropa toh mana, Ritonöpo nenyokyhpyry mokyro, joroko tö eutary erase. Mokyro esety epereu omiryae Apatöme mana. Kyreku omiryae Aporiãome mana, (ryhmatö kary).

¹² Toiro tötyhkase ryhmatö konöto. Taroino asakoro nae ro mana.

Rue 6mano

¹³ Mame Ritonöpo nenyokyhpyry imepyny a turuë totose. Mame omi etase ixtaratuimo zahkatoh poe, etyhpyny asakoropane exikety poe, uuru risë poe, Ritonöpo ëpataka. ¹⁴ Ynara tykase ynororo turuë etohpono a, Ritonöpo nenyokyhpyry a,

—Ritonöpo nenyohyã tymyhse mã toto Eupyrati tunary kua. Imyhpokata ropa toto, tykase.

¹⁵ Mame tymyhpokase ropa toto. Eraximãko rokë toh nexiase, sero ora eraximãko, sero ëmepyny roropa, sero nuno, sero jeimamyry, enara. Eraximãko toh kynexine seropökõ etapatohme tyya xine, emero pyra.

(Oseruao ahtao toiro totapasēme kynexine.)

¹⁶ Morarame kawaru po ytoketō ikuhp̄yme sã kynexine.

—200 miriãome nae toh mana, tykase ya. ¹⁷ Mame mokaro enease samo kawaru tomo, epo ytoketomo, enara. Toto purupuru apuru tahpire nexiase apoto samo. Ezuezume roropa nexiase kuzari arokyry samo, seweme roropa arikiẽ zupuhpyry samo. Kawaru zupuhpyry kaikuxi tamuru zupuhpyry sã nexiase rião zupuhpyry samo. Itae xine apoto tutūtase, orexīto maro, aixi zatyry sã roropa tutūtase, ouna xikyroto.

¹⁸ Morara exiryke ahno toorihse tuhke. Oseruao ahtao toiro toorihse, orihmatōme moro apoto exiryke, orexīto maro, aixi zatyry panō maro kawaru tō mytae inutūtano hpohpyrykomo. ¹⁹ Mokaro kawaru tō jamitunuru toto mytao mana, toto arokyry ao roropa. Okoi sã toto arokyry mana osekato. Tarokyrykō ke ahno ryhmãko mã toto.

²⁰ Morarame ahno akoĩpyry, orihpyra exiketō tynyrihpyrykō onurumekara toh nexiase. Joroko tō omipona exikehpyra toh nexiase. Tynyrihpyrykō Ritonōpo myakãme roropa tyrise eya xine, uuru risemy, parata risē roropa, metau risemy, topu risemy, wewe risemy, enara. Yrome osenuhmara mã toto, otato pyra roropa. Xikihme toytory waro pyra roropa mã toto. ²¹ Yrome mokaro tyrypyrykō onurumekara toh nexiase, imehnō etapary poko, joroko tō poko, imehnō nohpo tō poko, imehnō mökomory ematonanopyry poko, enara.

Ritonōpo nenyokhyppyry typapeke aexihpyry

10 Morarame imep̄y enease Ritonōpo nenyokhyppyry, jamihme exikety. Ayhtory enease kapu ae. Tupoke kynexine akurū ke. Zuhpo okohkuri nexiase roropa. Ēmyty xixi sã nexiase. Jaxiry tororokane sã roropa nexiase, kaetokohxo exiketō sã asakoro. ² Emahpo pape pitiko nexiase imerohpyry typiapose. Jaxiry apotunuru wino tuna konōto kuaõ nexiase, jaxiry etato nono pó nexiase. ³ Mame opore tykohtase ynororo kaikuxi tamuru omiry samo (rião omiry samo). Mame tozuhse ynororo konomeru tomo a, 7mãkomo a, itamurume konomeru takararahkane sã aomiry nexiase roropa. ⁴ Mame konomeru tō omiry etaryke ya imerory se exiase repe. Yrome imep̄y omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase ya,

—Konomeru tō 7mãkō omihpyry onekaropyra exiko, onymeropyra exiko roropa, tykase.

⁵ Mame mokyro, Ritonōpo nenyokhyppyry, tuna konōto po xikihme exikety jaxiry etato nono po exikety, tomary tan̄yse eya kakoxi tapotunuru winono. ⁶ Mame tōturuse ynororo Ritonōpo poe. Jūme orihp̄yme exiketyme Ritonōpo mana. Kapu rihp̄ōme ynororo nono rihp̄ōme roropa. Tuna konōto rihp̄ōme roropa ynororo. Emero kapuaõkomo, nonopõkomo tuna konōto kuaõkō roropa rihp̄ōme ynororo. Ynara tykase inenyokhyppyry Ritonōpo poe,

—Epo mana! Okynã pyra toehse mana. ⁷ Rue totose ahtao Ritonōpo nenyokhyppyry a, 7mãkō etyhpyry a,

toepohnohtopōpyryae ro emero tyrīko Ritonōpo mana tōmihpyryae ro typoetory tomo a, urutõkomo a, tykase ynororo.

⁸ Mame omi etase ropa kaino, osemazuhme ynetahpyry ro nexiase. Ynara tykase ynororo ya,

—Pape apoita moky a ipiapohpyry Ritonōpo nenyokhyppyry emahpo mony. Xikihme exikety moky tuna konōto po, nono po, enara, tykase.

⁹ Mame mokyro a Ritonōpo nenyokhyppyry a ytoase pape pitiko ekaropose eya.

—Pape pitiko se hano, ase eya.

—Seny, apoiko. Enahko. Itū sã reh exīko mã awakuru ao. Yrome õtao mã anusasame exīko ano zeni samo, nase ynororo ya.

¹⁰ Morarame pape pitiko apoiase emahpono.

Tonahse ya. Anusasame nexiase ŷtao ahtao. Yrome tonahkehse ya ahtao, itū toehse juakuru ao. ¹¹ Mame ynara nase ropa ynororo ya,

—Senohne Ritonōpo nekarohpyry ekaroko ropa imehnomo a tuhkãkō poko, tuhke pata tamurupõkō poko, tuhke tyotyoro tōmire exiketō poko, tuhke pata esã poko roropa, enara, tykase ynororo ya.

Tuarõtanohnanõ asakorõ poko

11 Morarame mara pisarara tokarose ya mosa ehtoh kuhtohme. Ynara tykase ya,

—Owõko, Ritonōpo maro oturutoh ikuhko, tapi. Ahno nekarory tō zahkatoh roropa ikuhko. Ritonōpo poko exiketō ikuhko roropa morotaõkomo, tuhke toto exiry waro oehtohme. ² Yrome tapi zomye jarakapyhpyry onukuhpyra exiko, tokarose exiryke Ritonōpo waro pyra exiketomo a. Itūmãko mã toto Ritonōpo esary kurã poro Jerusarē poro 42me nuno. ³ Mame jomiry ekaronanõ aropõko ase, ypoetory asakoro. Sakūpo xixise amurūko mã toto. “Emynyhmãko ynanase oorypyrykō poko,” katohme imehnomo a. Mame Ritonōpo nekarohpyry poko imehnō zurūko toto tuhke ěmep̄yry, 1.260me ěmep̄yry, tykase.

⁴ Mokaro Ritonōpo omiry ekaronanõ mã asakoro oriwera zoko sã mã toto. Nãparina sã roropa mokaro asakoro. Xikihme mã toto Kuesēkō ěpataka, sero nono esē ěpataka. ⁵ Mame mokaro ryhmary kukuruhtao imehnomo a, apoto tūtãko itae xine tyzehnotokō enahkatohme. Morara mokaro ryhmary kuhnanõ emero orihñõko toto. ⁶ Ritonōpo poe kapu apururu waro mã toto konopo oehpyra ehtohme, Ritonōpo omiry ekaroryhtao imehnomo a. Ritonōpo poe iporiry riry waro roropa mã toto munume. Ritonōpo poe seropõkō akuruhtano hpory waro roropa mã toto, tuhke tyrohsē ke, kokoro rokene ise toto ahtao.

⁷ Mame Ritonōpo omiry poko tōturukehse toto ahtao, joroko tō eutary ae tūtãko onokyroimo panõ mokaro asakoro rokē exiketō maro tãtatapoitohkōme. Toto poremãkapõko xihpyry mana. Toto etapãko mana. ⁸ Mame osema taka toto ekepyry emãko mana, moro pata konōto po, Kuesēkō exixihmatopōpyry po. Moro pata tyorõ ke esehtõko toto seromaroro. “Sotoma moro,” ãko toto. “Ejitu,” ãko roropa toto

iirypyryme moro patapõkõ exiryke itamurume.

⁹ Mame mokaro ekepyry enëko mã toto, emero pata tamurupõkomo, ituakyry roropa toto enëko, tyotyoro omiry waro exiketõ roropa, emero ahno toto ekepyry enëko asakoropane ãmepyyry zokonaka. Toto ekepyry ononëpopyra roropa mã toto. ¹⁰ Tãkye seropõkõ exiko mokaro orihtopõpyry eneryke tyya xine. Atãkyemãko mã toto. Tynekarorykõ aropõko mã toto oseya rokene. Mokaro asakoro urutõkõ pokoino toetuarimase toto itamurume seropõkomo. Naeroro atãkyemãko mã toto mokaro ekepyry eneryke tyya xine. ¹¹ Morarame asakoropane zokonaka tõmehse ahtao tõsemãkapose ropa toto Ritonõpo a. Towõse ropa toto. Toto eneryke tyya xine tõserehse itamurume emero porehme. ¹² Morarame omi konõto totase kaino mokaro a, asakoro rokẽ exiketomo a. Ynara tykase eya xine, —Osehtoko xiaro! Önuhtokose! tykase.

Mame tõnuhse toto kakoxi kapu aka, akuruhtoko imehnõ neneryme porehme. ¹³ Mame morara ahtao nono kywyhkywyh tykase jamihme samo, pata zokonaka tyryhmase. Omame porehme tapyi ahtao toiro toepukase. Ahno roropa totapase nono kywyhkywyh karyke, 7 miime totapase toto. Imehnõ tõserehse itamurume.

—Kure Ritonõpo kapuaõ mana. Imehxo mana. Orëpyrahxo roropa mana, tykase toto.

¹⁴ Asakoro ryhmatõ tonahse repe. Enetoko ke zakorõ ryhmatõ oehsasaka mana.

Rue 7mano, etyhyrymano

¹⁵ Mame imepỹ Ritonõpo nenyokyhyry rue etone, etyhyrymano. Mame omi opore exiketõ etase kapu ao. Ynara nase toto,

—Seromaroro Kuesëkõ sero nono esëme toehse rahkene tynymenakahpyry maro. Tuisame exikehpyra mana jũme, nase toto.

¹⁶ Morarame tamuximãkõ 24mãkõ tapõkõ po ty-porohse exiketõ Ritonõpo ãpataka, tõpatapoe ty-porohse toto nono pokoxi, “Kure mase,” katohme Ritonõpo a. ¹⁷ Ynara nase toto,

“Yna esëme mase Ritonõpo, imehxo oexiryke.

Seromaroro yna esëme ro mase.

Moinoronato mase yna esë roropa.

Kure mase.

Orëpyra oexiryke imehnõ myporemãkapoase.

Tuisame toehse mase.

¹⁸ Awaro pyra exiketõ ozehno toehse mã toto,

tuãnohtohkõ toehse exiryke,

aorihtyã apiakatoh toehse exiryke roropa.

Opoetory tõ epehmatoh toehse roropa, toto erotamitume,

urutõkõ maro, emero opoetory tõ roropa,

tuisamehxo exiketomo, tuisame pyra exiketomo.

Emero ouno exiketõ epehmatoh toehse.

Sero nono ryhmananõ enahkatoh toehse roropa mana,” nase toto.

¹⁹ Mame Ritonõpo maro oturutoh kurã totapuruhmakase kapu ao. Ritonõpo nymeropohpyry ã tonese moro tao. Typoetory tõ pyno Ritonõpo exiry enetupuh-toh moro. Mame neneneh tykase, takararah tykase, panaikato, konomeru maro. Nono kywyhkywyh tykase, konopo itamurume topu sã xiriri tykase, enara.

Nohpo ekahmatopõpyry zakareimo a

12 Mame enetupuhpotoh konõto toeporehkase kapu ao. Nohpo nexiase. Tupoke xixi ke nexiase. Nuno roropa nexiase ipupuru zopino. Zupuhpyry po parimã nexiase, xirikuato maro 12me. ² Poetoëme nexiase. Enurusasaka nexiase. Kui äko roropa nexiase ynororo jetũ toexiryke poeto ke.

³ Mame imepỹ enetupuhpotoh toeporehkase moro-tona kapu ao. Zakareimo konõto panõ nexiase, kamiraramano. Tupuhpyke ynororo 7me nexiase. Tyretyke roropa nexiase 10me. Zupuhpyry tõ po parimã panõ nexiase emero. ⁴ Xirikuato tarose eya kapu ae tarokyry ke. (Oseruao xirikuato ahtao toiro tarose eya.) Mame xirikuato tõ tynarotyã tomase eya nono pona. Nohpo enurukety ãpataka toexikihmase ynororo, aenururu eraximatohme tyya, poeto enahtohme tonuruse ahtao. ⁵ Mame nohpo tonuruse rahkene aimome. Tuisame exiketyme ehtohme tonuruse mokyro, orëpyra pata tamuru tõ esëme aehtohme. Tyjamitunuru ke tõmipona imehnõ riko mana emero porehme. Mame poeto pitiko typynanohse Ritonõpo a. Tosaka tarose tapõ pona. ⁶ Mame nohpo toepase ahno esaka pyra. Mokyro esaryme osa tyrise Ritonõpo a. Moroto ipynanohnoõko imehnõ mana tuhke ãmepyyry, 1.260me ãmepyyry.

⁷ Mame tãtãtapoipitose toto kapuaõkomo. Mikeu tõ tãtãtapoise toto zakareimo konõto maro. Typoetoke roropa zakareimo nexiase joroko tõ ke. Tãtãtapoise toto. Mikeu tõ poremãkapory se roropa nexiase toh repe. Mikeu nexiase Ritonõpo nenyokyhyryme.

⁸ Morarame zakareimo konõto typoremãkapose ipoetory tõ maro. Taropose toto kapu ae porehme. ⁹ Zakareimo konõto tomapose kapu ae. Pake mokyro okoime. Esety joroko tamuru, Satanaxi esetye roropa mana. Onekunohto ynororo. Sero nonopõkõ tonekunohse eya porehme. Mokyro tomapose kapu ae nono pona, ipoetory tõ maro, joroko tõ maro.

¹⁰ Morarame omi etase ropa kapu ao, opore exikety. Ynara nase,

—Seromaroro kypynanohtorỹko Ritonõpo mana.

Seromaroro tyjamitunuru enepõko mana, tuisamehxo toexiryke. Seromaroro inymenakahpyry tuisame toexiry enepõko mana. Ynara exiryke, kuakorõkõ hxirone tomase exiryke kapu ae. Ritonõpo ãpataka toto hxirõko nexiase saereme, koko, enara. Mokyro tomase kapu ae. ¹¹ Mokyro typoremãkapose Jezu poetory tomo a toorihse Jezu exiryke toto myakãme. Mokyro typoremãkapose eya xine tosëkõ zae ehtoh ekarory ke roropa tyya xine imehno a. Typoremãkapose eya xine, osepyno pyra toehse toexirykõke toorikyrykõ ponãmero. ¹² Naeroro atãkyematoko kapuaõkomo.

Yrome myhene nonopõkomo, tuna konõto kuaõkõ ro-ropa, tyhtose joroko tamuru exiryke oya xine. Zekĩtapãnõko roropa mana okynahkopyra tuãnopry ehtoh exiryke. Moro waro toexiryke zekĩtapãnõko mana, nase.

¹³ Morarame nono pona aepukahpyry waro toehse joroko tamuru ahtao nohpo tokahmapitose eya. Enurusenã ã tokahmapitose apoitohme tyra repe.

¹⁴ Mame aporiry asakoro tokarose nohpo a pianoimo aporiry panono, aepatohme tosaka ropa, ahno esaka pyra. Moroto mokyro pynanohnõko Ritonõpo mana, asakoropane jeimamyry zokonaka onyryhmara joroko tamuru ehtohme. ¹⁵ Morarame tuna tutũtanohpose zakareimo konõto a tũtae, itamurume, iporiry konõto samo, nohpo ekahmatohme, zue aka nohpo nerymapotohme repe. ¹⁶ Mame takorehmase nohpo nono a. Toẽtakase nono tuna omõtohme. Tuna tomõse nono aka, zakareimo konõto mytae itũtahpyry.

¹⁷ Morarame zakareimo konõto tyekĩtapãse nohpo poko. Toytose ynororo atatapoise ipoenõ maro, ipakõ maro, emero Ritonõpo omipona exiketõ maro, Jezu Kyrixtu namorepahpyry omipona exiketõ maro roropa. ¹⁸ Mame isawã po zakareimo konõto. Xikihme toehse tuna konõto ehpio.

Onokyroimo asakoro

13 Imeĩpo onokyroimo enease aekuomyryhtao tuna konõto kuae. Tyretyke nexiase omame porehme, tupuhpyke roropa nexiase 7me. Typarimãke iretyry nexiase emero. Ritonõpo zehno nexiase ynororo. Naeroro Ritonõpo esety tymerose eya tupuhpyry tõ pokona Ritonõpome tõsekarotohme repe. ² Kaikuxi tamuru sã nexiase mokyro. Ipupuru marixĩmo pupuru sã nexiase. Itary kaikuxi tamuru mytary sã nexiase. Mame zakareimo konõto a tyjamihtanohpose mokyro. Eya tapõ tokarose, tuisa konõtome mokyro tyrise eya roropa. ³ Mame mokyro onokyroimo zupuhpyry totapase toiro. Toorihse sã nexiase ipunaka. Yrome toekurãkase ropa. Moro eneryke tyra xine tõsenu-ruhkase sero nonopõkõ emero. "To!" tykase toto. "Orẽpyra kuhse mose mana," tykase toto. Aomipona se toehse roropa toto. ⁴ Kure rokẽ zakareimo konõto tyrise roropa eya xine Ritonõpo myakãme samo, tuisame toehtoh tokarose eya exiryke onokyroimo a, tuisame aehtohme. Ritonõpo myakãme onokyroimo toahmase roropa eya xine. Ynara nase toto,

—Imehxo mose mana. Isã pyra imehnõ mana. Orẽpyra kuhse ynororo. Iporemãkaponanõ pyra mã ipunaka, tykase toto.

⁵ Morarame tõmiase xihpyry mokyro onokyroimo. Yrome onuãnohpyra Ritonõpo nexiase aporo. ⁴²me nuno taropose eya tuisame toexiry poko. ⁶ Mame Ritonõpome tõsekaropitose eya, "Ywy ase Ritonõpo," tykase ynororo. Ritonõpo esety tounohse roropa eya. Esary roropa typoihtose eya. Emero kapuaõkõ roropa typoihtose eya. ⁷ Mame Ritonõpo poetory tõ tapoitapoise eya. Yrome moky kahpyry onyporemãkapopyra Ritonõpo kynexine aporo. Ritonõpo

poetory typoremãkapose eya. Tuisame toehse roropa ynororo, ituakyry esẽme, ahno esẽme, emero tyotyoro omiryae exiketõ esẽme, emero pata tamurupõkõ esẽme, enara. ⁸ Mame kure rokẽ mokyro rĩko mã toto, emero sero nonopõkomo. "Kure mase. Imehxo mase," ãko mã toto eya. Mokaro esety onymeropyra kynexine Ritonõpo papẽ pokona. Yrome mokaro, esetykõ tymerose exiketõ Ritonõpo papẽ pokona, mokaro kure onokyroimo onyripyra mã toto. "Kure mase," kara mã toto eya. Moinoro esetykõ tymerose Ritonõpo a kaneru mũkuru papẽ pokona sero nono onyripyra ro ahtao ro. Orihpỹme exiketõ mokaro jũmanatome Kyrixtu poetoryme toexirykõke, toorihse Kyrixtu exiryke toto myakãme kaneru mũkuru samo.

⁹ "Typanare awahtao xine otato ehtoko. ¹⁰ Tapoisẽme awahtao xine tapoisẽme ro matose. Tuosẽme awahtao xine tuosẽme ro matose. Naeroro Ritonõpo poetoryme awahtao xine oseanahtotoko. Penekehpyra ehtoko Ritonõpo enetuputyry poko."

¹¹ Morarame imepỹ onokyroimo tũtary enease nono ae. Tyretyke nexiase asakoro, kaneru mũkuru retyry samo. Yrome aomiry zakareimo konõto omiry sã nexiase. ¹² Mokyro onokyroimo apitoryme aexihpyry tuisame konõto aexihpyry sã toehse ynororo. Tõmipona sero nonopõkõ tyrise eya emero. Mame onokyroimo osemazupu kure rokẽ tyripose eya xine. "Kure mase imehxo," kamexipotohme eya xine onokyroimo osemazuhme aexihpyry a, zupuhpyry ikurãkahpyry ropa a. ¹³ Mame tyjamitunuru tonepose eya. Apoto tonehpose eya kapu ae, tuhkãkõ neneryme. ¹⁴ Sero nonopõkõ tonekunohse eya tyjamitunuru eneporyke eya xine. Onokyroimo osemazupu neneryme tyjamitunuru tonepose eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine,

—Mose onokyroimo panõ imepỹ tyritoko eahmatohme, "Kure mase," katohme ipoko, tykase mokyro nono ae itũtahpyry eya xine onokyroimo poko, tapema ke zupuhpyry etapahpyry poko, aekurãkahpyry ropa poko. Kure mokyro ritohme ipanõ tyripose eya xine.

¹⁵ Mame tyrise ahtao tyjamitunuru poe toto nyrihpyry taoseremanohpose eya aomitanohpotohme isene aehtohme. Mame isene toehse ynororo, tõtururu waro toehse. Imehnõ etapary waro roropa toehse, "Kure mase," kara toto ahtao tyra. ¹⁶ Mame tosety meropoase onokyroimo, emero ipery pokona emero emary pokona apotunuru wino, enara. Inũnomo, poetohi, tymõkomokamo, tytineruke pyra exiketomo, tosẽke erohketomo, typoetoke exiketomo, emero. ¹⁷ Mokyro nymeropohpyry pyra exiketõ ahtao, mõkomo onepekahpopyra eya xine ynororo, mõkomo onekamopopyra roropa ynororo eya xine.

¹⁸ Tuario ehtoko. Tuario awahtao xine enetupuhnõko matose. Mokyro onokyroimo nymerohpyry enetupuh-tohme mana, orutua esety poko. Ynara mana 666.

Jezu poetory tõ eremiary poko

14 Mame osenuhmase ropa. Kaneru mũkuru enease ypy Xião po. Imaro nexiase tuhkãkomo,

144.000mākomo. Typerykō poko tymerose Ritonōpo esety nexiase, Kaneru mūkuru esety roropa. ² Mame omi etase kaino, kapu ae. Sōkane konōto sã nexiase. Konomeru sã roropa nexiase. Tuhkākō eremiaketō omiry etase. Tuarē etory sã nexiase. ³ Osēpataka nexiase toto Ritonōpo apō maro, isene exiketō asakoropane exiketō maro, tamuximākō maro. Tyrisenã eremiatoh poko toremiase toto. Moro eremiatoh waro pyra imehnō mana. Mokaro rokē zuaro, 144.000mākomo, topekahse toh mokaro Jesu a, seropōkōme ro toto ahtao ro. ⁴ Orutua kō mokaro, kurākōme mā toto. Tyrypyrykō poko pyra mā toto ipunaka Ritonōpo omipona rokē toehtočkōme. Naeroro nohpo tō poko pyra mā toto, typye pyra roropa mā toto. Kaneru mūkuru omipona rokē mā toto imepỹ maro toehtočkōme onurumekara mā toto. Topekahse mā toto imehnō seropōkō maro pyra toto ehtohme. Tokarose mā toto Ritonōpo a osemazuhme kaneru mūkuru a, enara. ⁵ Toipe mā toto ajohpe pyra. Zae rokē mā toto Ritonōpo a.

Ritonōpo nenyokhyppy oseruao

⁶ Morarame imepỹ Ritonōpo nenyokhyppy enease aytoryhtao kae kapu kuroko. Omi kurã ekarose nytoase sero nonopōkō netaryme. Jũme moro omi kurã onytorōmara mana. Emero pata tamurupōkō netaryme, emero ituakyry netaryme, emero tyotyoro omiryae exiketō netaryme, emero pata esē poetory tō netaryme. ⁷ Ynara nase opore,
—Ritonōpo zuno ehtoko, kure rokē tyritoko roropa. “Kure mase imehxo,” kahtoko eya, seropōkō apiakatoh toehse exiryke porehme. Naeroro oesekumurukō po oporohtoko Ritonōpo ēpataka, “Kure mase,” katohme eya. Kapu rihpōme ynororo, nono tōkehko rihpōme, tuna konōto roropa iporiry tōkehko emero tyrihpōme mana.

⁸ Mame mokyro apitorymã mykapo imepỹ Ritonōpo nenyokhyppy tooehse. Ynara nase ynororo,

—To! Tonahkase Papironiapōkō mana. Pata konōtome nexiase repe. Yrome nohpo sã imeimehnō poko exikety sã toehse. Eukuru ekamōko mā nohpo emero ētohme. Tynamokyry ēpōko eya xine mana jehnahpyry, tymaro toto ehtohme. Mokyro sã Papironiapōkō toehse Ritonōpo a, nase.

⁹ Mame mokaro asakoro aehtoh mykapo imepỹ Ritonōpo nenyokhyppy tooehse. Ynara tykase ynororo,

—Onokyroimo xihpyry omipona awahtao xine, kurãme mokyro ekaroryhtao roropa oya xine mokyro esety meropōko matose operykō pokona. Operykō pokona pyra ahtao oemarykō mypary pokona esety meropōko matose. ¹⁰ Yrome moro sã tyripose oya xine ahtao ozehno xine exiko Ritonōpo mana ipunaka. Onokyroimo poetory wãnohnōko Ritonōpo mana emero, apotoimo htaka, axitunety htaka, tynenyohyã kurã neneryme, kaneru mūkuru neneryme roropa.

¹¹ Moro apoto erexitōry, toto wãnohtoh erexitōry onuhkehpyra exiko mana jũme. Etuarimakehpyra mā toto, saereme, koko roropa, onokyroimo kure ekaro-

nanomo, inyrihpyry kahpyry kure ekaronanō roropa, esety merohpōkō roropa typokona xine. Mokaro etuarimakehpyra mā toto, tykase ynororo.

¹² Naeroro oseanahtotoko Ritonōpo poetoryme awahtao xine, aomipona toehse oexirykōke. Jesu onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine oseanahtotoko.

¹³ Mame omi etase ropa kapu ao. Ynara nase,
—Ynara imeroko, “Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko erohketō toorikyrykohtao tãkye exiko toh mana.”

—Aō, ajohpe pyra, nase, nezukuase Ritonōpo zuzenu. Oseremãko mā toto toerohkehxyro xine. Toerohtamitukō apoiko roropa mā toto, nase Ritonōpo zuzenu.

Otyro epery apoiry sã nonopōkō apiakary mana

¹⁴ Mame osenuhmase ropa. Akurũ enease karimutumano. Moro akurũ po kapu ae ayhtohpyry panō enease typorohse. Typarimãke nexiase uuru risēke zupuhpyry poko. Otyro sahkatoh nexiase emahpo, taere exikety. ¹⁵ Morarame imepỹ Ritonōpo nenyokhyppy tutūtase Ritonōpo maro oturutoh tae. Opore ynara nase ynororo akurũ po iporotyhyppy a,
—Atapemã ke isahkako otyro epery apoitohme oya, isahkatohpo toehse exiryke. Nonopōkō tahpirãse sã mā toto, tykase ynororo.

¹⁶ Morarame tytapemã ke nono po tỹkyryry tysahkase eya, akurũ po iporotyhyppy a. Otyro epery anymyry sã nonopōkō tanỹse eya.

¹⁷ Mame imepỹ Ritonōpo nenyokhyppy enease. Ritonōpo maro oturutoh tae nutūtase, kapu ao, tytape-make roropa taere exikety ke.

¹⁸ Imepỹ Ritonōpo nenyokhyppy tooehse ahno nekarory zahkatoh poe. Apoto eraseme kynexine. Opore tōturuse ynororo tytapemake exikety a. Ynara tykase ynororo,

—Atapemã ke uwa epery isahkako, uwa esary po, nono po, tahpirãse exiryke, tykase.

¹⁹ Naeroro tytapemake exikety a uwa epery tysahkase. Moro epery tomase eya euhkatoh aka, zehno Ritonōpo ehtoh aka. ²⁰ Mame axikaru euhkary sã moro epery touhkase euhkatoh ao, pata myhto. Munu tutūtase euhkatoh ae iporiry samo, 320 kirometuru mosa exiry. Zueme exiry asakoro meturu zokonaka.

Etuarimatoh konōto otyhkatoh poko

15 Morarame imepỹ osenuhkatoh konōto enease kapu ao, Ritonōpo nenyohyã 7mākō enease 7me tyrohsemyimo maro, etuarimatoh konōto maro. Imehnō wãnohtoh moro etyhyppymano. Iiryppyrymākō zehno Ritonōpo ehtoh etyhyppy moro.

² Mame osenuhmase ropa. Tuna konōto panō enease kutei samo, otocie kutei ahtao kamirarame apoto maro. Onokyroimo poremãkaponanō enease roropa. Onokyroimo nyrihpyry poremãkaponanomo, 666 ke tosehke exikety poremãkaponanōme roropa

toh nexiase. Xikihme toh nexiase tuna konōto panō ehpio. Osekuroko toare exikety toto emahpo nexiase Ritonōpo nekarotyā eya xine. Etōko toh nexiase.

³ Eremiāko roropa toh nexiase Moeze nymerohpyry ae Ritonōpo poetory nymerohpyry ae. Kaneru mūkuru poko eremiāko roropa toh nexiase. Ynara nase toto, “Papa kapuaono, Ritonōpo imehxo mase.

Onyrytyā kure kuhse mana.

Orēpyra mase.

Pata tamuru esē mase. Zae mase.

Ajohpe pyra mase onyrytyā poko.

⁴ Onoky ouno pyra exikety nae nah?

Arypyra, ouno emero mā toto, yna esēme oexiryke.

Imehxo oehotoh poko ekātōko mā toto emero porehme.

Omorokē kurāme nymyry mase.

Pata tamurupōkō emero oehnōko mā toto,

‘Kure mase,’ katohme oya.

Kure rokē orīko mā toto.

Tosekumuru po porohnōko mā toto oēpataka, kure oexiry eneryke tyya xine, emero patapōkō punero,”

tykase toto toremiarykōme.

⁵ Moromeīpo tyorō enease ropa kapu ao. Ritonōpo maro oturutoh enease, tapyi. Moro tao kamisa risē nexiase, Ritonōpo apō esaryme. Totapuruhmakase nexiase. ⁶ Mame Ritonōpo maro oturutoh tae tutūtase inenyoytyā 7mākomo. Imaro xine tyrohsemyimo etuarimatoh konōto etyhyrymā nexiase. Upo karimumā ke tōtupohtose toh nexiase, rino risē ke, ikurikahpyry panō ke. Aozahparakōme uuru risē nexiase tymyhse. ⁷ Mame isene exikety toiro nexiase Ritonōpo ēpataka, asakoropane exikety. Eya kasanamā tokarose Ritonōpo nenyoytyamo a 7mākomo a. Uuru risē tokarose eya xine, 7me. Pehme kasanamā nexiase, iirypyrymākō zehno Ritonōpo ehtoh ke. Orihpyme exiketyme Ritonōpo mana jūme. ⁸ Mame orexīto ke typehkase Ritonōpo maro oturutoh nexiase, Ritonōpo imehxo ehtoh poe, ijamitunuru poe, enara. Moro taka omōsaromepyra imehnō toehse etuarimatoh konōto etyhyry exitāne, Ritonōpo nenyoytyā 7mākō nenyoytyā otyhkatāne.

Kasanamā pehme zehno Ritonōpo ehtoh ke

16 Morarame omi konōto etase Ritonōpo maro oturutoh tao. Ynara nase tynenyoytyamo a, 7mākomo a,

—Ytotoko. Kasanao exikety ikuātatoke. Zehno jehtoh ikuātatoke nono pona, nase ynororo.

Kasanamā 1mano

² Naeroro Ritonōpo nenyoyhyppyry osemazuhme aexihpyry toytose. Tykyryry tukuāse eya nono pona, kasanaono. Muretano xihpyry toehse onokyroimo kahpyry esety ke typokōke exiketō pokona, inyryhyppyry xihpyry kure ekaronanō pokona roropa.

Kasanamā 2mano

³ Mame Ritonōpo nenyoyhyppyry akorō a tykasanary tukuāse tuna konōto kuaka. Aorihtyā munuhpyry sā toehse tuna. Tunakuaōkō kana tōkehko toorihse emero porehme.

Kasanamā 3mano

⁴ Morarame Ritonōpo nenyoyhyppyry oseruao aehtopo a tykasanary tukuāse tuna tōkehko kuaka, tuna tō zupuhpyry kuaka roropa. Munume tanyhtanohpose moro. ⁵ Imepỹ Ritonōpo nenyoyhyppyry omiry etase, tuna erase omiry etase. Ynara tykase ynororo,

—Zae rokē mase. Azahkuru pyra roropa mase ipunaka iirypyrymākō wānopryry poko oya, kure oexiryke. Kure exikehpyra mase, moimoro mase roropa. ⁶ Ritonōpo poetory totapase eya xine. Urutōkō totapase roropa. Naeroro toto etapāko roropa mase. Zae ro tynyryhyppyrykō epehpyry apoīko mā toto, tykase.

⁷ Mame imepỹ omi etase tynekarory zahkatoh poe. Ynara nase,

—Kuesēkō Ritonōpo imehxo mase. Ajohpe pyra mase. Zae ro imehnō apiakāko mase. Zae ro toto wānohnōko mase, nase.

Kasanamā 4mano

⁸ Morarame Ritonōpo nenyoyhyppyry asakoropane aehtopo a tykasanary tukuāse xixi pona. Ahno tyahkaposē xixi a, piukah karyke itamurume. ⁹ Tyahse toto xixi ke piukah karyke. Mame Ritonōpo tykerekereemase eya xine, morohne wānohtoh esēme Ritonōpo exiryke. Yrome tyrypyrykō onurumekara toh nexiase. “Kure mase Ritonōpo,” kara toh nexiase roropa.

Kasanamā 5mano

¹⁰ Mame Ritonōpo nenyoyhyppyry omame aehtoh a tykasanary tukuāse onokyroimo apō pona. Tyarumākapose onokyroimo esao. Kui tykase toto morotōkomo, jetū toehse toexirykōke. ¹¹ Mame Ritonōpo kapuaō tykerekereemase eya xine jetū toexirykōke muretanohepe roropa toexirykōke. Yrome tyrypyrykō onurumekara ro toh nexiase.

Kasanamā 6mano

¹² Mame Ritonōpo nenyoyhyppyry omazū pona aehtopo a tykasanary tukuāse Eupyrati tunary pona. Moro tuna tāpaise emero porehme, tasarahse, tonore tuna esahpyry toehse. Osemame toehse, xixi tūtatoh wino pata tō esā esemaryme ehtohme. ¹³ Mame joroko kahpyry enease oseruao. Pororu sā toh nexiase. Tutūtase toto zakareimo konōto mytae, onokyroimo xihpyry mytae ajohpe urutō mytae, enara tutūtase toto. ¹⁴ Joroko tō mokaro, joroko tamuru poetory, tyjamitunuru eneponanomo. Nono poro ytōko mā toto oseruaōkomo, tuisa tō enehse, oximōme toto

ehtohme atatapoitohme Ritonõpo imehxo exikety maro iirypyrymäkö apiakato konõto toehse ahtao.

¹⁵ "Etatoko pahne," äko Jezu kyya xine, "Jeraximara awahtao xine omato oepyyrã sã oehnõko ropa ase zuaro pyra awahtao xine. Täkye exiko matose tuaro awahtao xine, nyhpyra exikety sã awahtao xine, ätakimahpyry sã awahtao xine. Morara awahtao xine tupokã sã ytoytõko matose, ehxiropyra roropa matose."

¹⁶ Morarame nonopõkö tuisary tonehse joroko tomo a. Oximõme tonehse toto ona pona. Epereu omiryae moro ona esety Amaketõme mana.

Kasanamã 7mano

¹⁷ Mame Ritonõpo nenyokyyhpyry a omazũ mykaponato aehtoh a tykasanary tukuãse kakoxi tryryrykane pona. Aomiry opore exikety tõturuse Ritonõpo apõ poe imaro oturutoh tae. Ynara nase, —Tõtyhkase mana. Nenahno! tykase.

¹⁸ Mame neneneh tykase, panaikato, konomeru, nono kywyhkywyh tykase, enara. Moinoro ahno ritopõpyry poe ro sero nono kywyhkywyh katopõpyry sã pyra kynexine. Jamihme sero nono kywyhkywyh tykase. ¹⁹ Pata konõto tohpahse roropa oseruao. Imehnõ patary tõ tuhke tätakuhmose emero pata tamuru punero sero nono po. Mame wenikehpyra Ritonõpo nexiase Papironiapõkö poko. Eukuru zetunuru õpoase sã eya xine tykasanary ae toto zehno Ritonõpo ehtoh enetupuhtoh moro eukuru nexiase. ²⁰ Ahmõta emero osenepyyra toehse, ypy tõ roropa tonahse. ²¹ Konopo tooehse tytopuke tũpore topu konõto samo, omoxi roropa. Toiro topu 45 kiru samo. Kapu ae toepukase ahno pona. Mame Ritonõpo tykerekere-mase ahno a moro konopoimo pokoino, popyra eya xine exiryke ipunaka.

Orutua kõ poko nohpo ehtopõpyry poko

17 Mame Ritonõpo nenyokyyhpyry toiro tooehse ya, 7mãkö maro nexiase. Tykasanake kynexine ynororo. Ynara kynako ya,

—Ymaro eropa, musurehpã wãnopyyry enekose. Mokyro musurehpã wãnopyyry enepõko ase oya. Ritonõpo omipona pyra exiketõ enetupuhtoh mokyro. Pata konõtopõkö mokaro. Tuna tõ pũto typatarykö tyrise eya xine. ² Seropõkö tuisary tõ mokyro poko toehse toto musurehpã poko toehse, nohpo poko exiketõ samo. Etõketõ sã ipoko toehse toto sero nonopõkomo, eukuru onõkehpyra exiketõ samo, nohpo poko exikehpyra exiketõ sã roropa.

³ Mame Ritonõpo zuzenu a tapoise ywy. Inenyokyyhpyry jaroase ahno esaka pyra. Moroto nohpo enease typorohse onokyyroimo po. Tahpire onokyyroimo nexiase. Ipihpyry tymerose kynexine osexihpyry ke Ritonõpo eunohtoh ke. Tupuhpyke kynexine ynororo 7me. Tyretyke roropa kynexine ynororo 10me. ⁴ Tupõ tamuruse nohpo a nexiase tahpiremy. Emeporyme uuru risẽ nae nexiase, topu kurã roropa typyne exiketõ-

mo, kasuruimo roropa. Emahpo kasana nae nexiase uuru risemy. Moro kasana pehme nexiase iirypyry ke nuriame exikety ke roropa, typoko imeimehnõ ehtopõpyry ehepyry ke. ⁵ Ipery poko esety tymerose nexiase. Moro esety onenetupuhpyra imehnõ mana. Ynara mana, "Papironia konõto. Imeimehnõ poko exiketõ õme mana, emero porehme. Tyryrypyrõkö poko penetaketõ õme roropa mana." ⁶ Morarame mokyro eneryhtao ya, toetõse exikety sã täkye nexiase Ritonõpo poetory orihpõpyry poko, toto etap-atopõpyry poko tyya, enara. Jezu onurumekara toto exiryke totapase toto eya.

Mame mokyro eneryke ya osenuruhkase ipunaka.

⁷ —Oty kato osenuruhkãko hma? tykase Ritonõpo nenyokyyhpyry ya. —Ourũko ase mose nohpo poko. Onokyyroimo poko roropa, nohpo puimane, tupuhpyke exikety 7me, tyretyke exikety 10me. Mokaro poko ourũko ase. ⁸ Mokyro onokyyroimo isene kynexine aporo. Yrome toorihse ropa ynororo. Mame okynã pyra onuhnõko ropa mana amerehmã ae. Ytoytõko ropa mana. Imeipõ Ritonõpo enahkapõko mana. Yrome aytorykohtao ro sero nono po ro osenuruhkãko enenanõ mana. Jezu poetory tõ kara osenuruhkãko mana. Esetykö pyra mã Ritonõpo papõ poko, typapõ po onymeropyra Ritonõpo exiryke pake, sero nono riryhtao, orihpõme exiketõ esetykö maro. Osenu-ruhkãko mokaro mana onokyyroimo eneryke tyya xine. Isene ehxiõpo toorihse ropa ynororo. Yrome õsemãnoõko ropa mana.

⁹ —Tuarõ ehtoko. Enetupuhtoko. Mokyro zupuhpyry tõ 7mãkö ypyme mã toto. Moro ypy tõ õmory po mokyro nohpo typorohse mana. Moro ypy tõ 7mãkö tuisame roropa mã toto. ¹⁰ Omame tuisa tonahse ropa mã toto. Toiro tuisame ro mana. Toiro oehpyra ro mana. Tooehse ahtao okynahkopyra exiko mana. ¹¹ Mame mokyro onokyyroimo, orihxiõpo tõsemãkapose ropa ahtao tuisame 8mãme exiko mana. Osemazuhme aporo 7mãme nexiase. Imeipõ mokyro enahkapõko Ritonõpo mana.

¹² —Iretyry 10me, onenetyã tuisame roropa mã toto. Exipyra ro mã toh aporo. Yrome kowenu tuisaryme exiko mã toto axiõtao rokene onokyyroimo maro.

¹³ Mokaro 10mãkö atae rokẽ mã toto onokyyroimo pyno toexirykö poko. Tyjamitunurukõ ekarory se rokẽ mã toto onokyyroimo a, tuisame toexirykö ekarory se eya roropa mã toto. ¹⁴ Kaneru mũkuru maro tätã-tapoiirykö se mã toto. Yrome toto poremãkapõko kaneru mũkuru mana, tynymenekatyã maro, tosẽkö onurumekara exiketõ maro. Kuesẽkõme mana, imehnõ esã esẽme imehxo mana. Seropõkö tuisary tõ esẽme roropa mana.

¹⁵ Mame ynara nase Ritonõpo nenyokyyhpyry ya, —Moro tuna onenehpyry pona typorohse nohpo kahpyry, moro tuna ahnome mana. Imoihme mã toto. Pata tamurupõkö mokaro. Tytyorõkö omiryae exiketõ mokaro. ¹⁶ Morarame iretyry 10mãkö onenetyã onokyyroimo kyryryme, mokaro mã nohpo zehno exiko, mokyro emero rokẽ poko aexihpyry zehno exiko mã

toto. Mame imōkomory arōko mā toto emero porehme. Tupoke pyra inomōko mā toto. Ipū ōnōko mā toto. Mame jahkāko toh mana enahkatohme. ¹⁷ Ritonōpo poe ipenetatoh rīko mā toto. Ipoē atae mā toto. Tuisame toexirykō ekarōko mā toto onokyroimo a tuisamehxo aehtohme, Ritonōpo omihpyryae ro.

¹⁸ —Mame mokyro nohpo pata konōtome mana. Sero nonopōkō tuisary tō emero tōmipona tyrise eya, tykase ynororo ya.

Papironia pata enatryr poko

18 Morarame imep̄y Ritonōpo nenyokyhpyry yhtory enease, kapu ae. Tuisamehxo nexiase. Kure aexiry ezurume sã konōto nexiase roropa. Ipoē saereme toehse sero nono emero porehme. ² Opoē ynara tykase ynororo,

—Papironiapōkō tonahse. Ipatarykō patāpome toehse. Seromaroro joroko tō esaryme toehse mana, akuaryhpo tō esaryme rokene, iirypyryme exiketō esaryme, torō tō xihpyry esaryme, enara. ³ Ynara exiryke, Papironiapōkō nohpo sã mana, imeimehnō poko exikety samo. Eukuru ekamory sã tōsekarose ynororo imehnō maro ehtohme. Sero nonopōkō tuisary tō ipoko toehse. Seropōkō mōkomo poko erohketō tytineruke toehse tymōkomoke roropa Papironiapōkō pokoino, nohpo poko exiketō sã typenetatohkō poko toehse toexirykōke.

⁴ Morarame imep̄y omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase,

—Sero pata irumekatoko ypoetory tomo.

Irumekatoko ipunaka.

Mokaro anakorehmara ehtoko iirypyry tō poko, awānohpyra xine Ritonōpo ehtohme.

⁵ Kaetoko sã iirypyrykō mana, ypy sã konōto.

Naeroro inyrihpyrykō xihpyry poko wenikehpyra mā Ritonōpo.

⁶ Orihtopōpyrykō sã eya xine, morararo mokaro tyritoko emetakāme.

Epehmatoko toto iirypyrykō epehpyryme, imotye roropa epehmatoko toto.

Ikasanarykō ipehkatoko jetunety ke.

Inekarohpyrykō oya xine jetunety, moro motye ekarotoko ropa eya xine.

⁷ Ituarimapotoko toto, samū kamexipotoko eya xine.

Imynyhmapotoko toto, tuisame imehxo tōsekarose toto exiryke.

Emero kurā tapoise eya xine tykyryrykōme.

Nohpo sã mā toto, ynara kane samo,

“Taro ywy tarōkō esemy.

Pyt̄ypo sã pyra ase.

Emynyhmara jūme ase, samū kara ase roropa,” kane sã mā toto.

⁸ Morara exiryke toto wānohtoh exīko mana toiro ēmepryae.

Tyrohsē exīko mana, etuarimatopo.

Emitapānōko roropa mā toto.

Esarykō roropa zahnōko mana,

toto wānohnōko mana, orēpyra Ritonōpo exiryke,

nase ya mokyro.

⁹ Morarame seropōkō tuisary tō ipoko xine aehtyā xitāko mana. Imaro xine tākye aexityā pata zatry eneryke tyra xine xitāko mā toto. Apoto exixitory eneryke tyra xine xitāko mā toto. ¹⁰ Amekeino rokē enēko mā toto, mokaro etuarimatoh zuno toexirykōke.

—Myhene! Myhene! āko mā toto. —Pata imehxo nexiase repe. Orēpyra Papironiapōkō nexiase repe. Yrome axī tonahse myhene, āko mā toto.

¹¹ Mōkomo ekamonanō roropa sero nonopōkō xitāko mana. Mokaro hnamōko mā toto, tymōkomorykō epekahnanō pyra toehse exiryke. ¹² Morohne onepekahpyra mā toto, uuru, parata, topu kurā komo, kasuruimo te, kamisa karimutumano te, kamisa kurā ezuezumano, kamisa typyne exikety te, kamisa tahpirē roropa, wewe kurano te, erewāti zer̄yry risemy, wewe kurā risemy, metau risemy, kurimene risemy, topuimo risemy, (mamore risemy). ¹³ Kanera tōkehko onepekahpyra mā toto, tonahsē emepory tōkehko, ty-poxine zahkety azawaimo, ixtaratu panono, ixtaratu, eukuru, oriu, pou risemy te, tsprt tiriiku puhturu roropa, pui tōkehko, kaneru tomo, kawaru tomo, kahho tōkehko, namoto tō roropa. Morohne nae toh nexiase tokamosēme repe. Yrome epekahnanō pyra toehse.

¹⁴ Ynara āko mōkomo ekamonanō eya xine repe,

—Openetatopōpyrykō tonahse, omōkomorykomo, otinerūkomo, orēpyra oehpōpyrykō roropa, emero tonahse mā jūme. Morohne onenepyra ropa mase jūme, āko mā toto.

¹⁵ Mōkomo ekamonanō tytineruke toehse tymōkomory ekamory poko moro pata po. Moino osenuh-māko mā toto, mokaro etuarimatoh kurūke, imaro xine toetuarimary se pyra toexirykōke. Xitāko mā toto, mokaro hnamōko.

¹⁶ —Myhene! Pata imehxo nexiase, myhene! Tupoke kurā ke moropōkō nexiase ezuezumā ke, tahpirē ke roropa. Uuru risā ke roropa tynamuruke nexiase toto topu kurā ke roropa typyne exiketō ke, kasuruimo ke roropa. ¹⁷ Axī tymōkomoke pyra toh toehse. Tonahse emero porehme.

Wapu esē tō mā, imaro xine ytoketō roropa te, wapu poko erohketō roropa imehnō erohketō roropa tuna konōto po amekeino tōsenuhmase toto. ¹⁸ Pata zatry eneryke tyra xine, orexīto eneryke roropa tyra xine, yronymyryme tyxitase toto. Ynara tykase toto,

—Pata kurā nexiase. Ipanō pyra mana, tykase toto.

¹⁹ Nono tomase eya xine tuhpokoxi xine, tyxi-tarykōke, pata hnamoryke tyra xine.

—Myhene! Pata imehxo nexiase repe! Moro pata po wapu konōto tō, emero tuna konōto poro ytoketō tytineruke toehse, tymōkomoke toehse roropa, moro patapōkō tymōkomoke itamurume exiryke. Yrome axī tonahse emero porehme.

²⁰ Atākyematoko kapuaōkomo, mokaro enatryr poko. Atākyematoko Ritonōpo poetory tomo, in-ymenekatyā roropa imehnō amorepananōme. Ritonōpo poe urutōkō roropa atākyematoko. Mokaro tuānohse eya oryhmatamitukōme.

²¹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry a topu konõto tanÿse, jamihme exikety a. Moro topu zumo exiry saipe konõto sã kynexine. Mame tuna konõto kuaka moro topu tomase eya. Ynara nase,
 —Topu tomase ahtao nakuaka axĩ nerÿko mana. Moro saaro axĩ Papironiapõkõ enahnõko mana ty-patarykõ maro. Jũme osenepyra ropa exĩko mã toto.
²² Rue tõkehko onetara exĩko moroto mã toto. Eremi-aketõ roropa onetara mã toto. Erohketõ pyra exĩko roropa mana. Tiriiku apotoh osetara exĩko roropa mã moroto jũme. ²³ Nãparina saerehkara exĩko mana. Nio-taketõ omiry pytaketõ omiry roropa osetara moroto exĩko mana. Mõkomo ekamonanõ imehnõ motye orẽpyra toh nexiase repe. Pyaxime toehtoikõke imehnõ tonekunohse eya xine, emero patatõpõkomo, nase.
²⁴ Papironiapõkõ tuãnohse kynexine urutõkõ tota-pase eya xine exiryke, Ritonõpo poetory totapase roropa eya xine, imehnõ totapase roropa sero nonopõkõ eya xine, enara.

19 Moromeĩpo tuhkãkõ omiry panõ etase ropa, opore exikety kapu ao. Ynara nase,
 —Kure Ritonõpo mana, kypynanohnekõme mana, tuisame kuhse mana, orẽpyra roropa mana. ² Zae mana, kure roropa mana imehnõ apiakary poko. Mokyro nohpo iirypyrime exikety tuãnohse eya iirypyrime seropõkõ tyrise exiryke eya, toto poko toehse exiryke. Mokaro tuãnohse Ritonõpo a typoetory totapase eya xine exiryke, nase mokyro.
³ Mame opore ynara tykase ropa toto,
 —Kure mase Ritonõpo! Moro pata imehxo aexihpyry zahkehpyra mana. Erexĩtory onuhkehpyra roropa mana jũme, tykase toto.
⁴ Mame tamuximãkõ 24mãkõ tosekumurukõ po ty-porohse toto. Morararo onokyroimo asakoropane exiketõ tosekumurukõ põ typorohse toto.
 —Kure mase, katohme Ritonõpo a. Tapõ po Ritonõpo nexiase.
 —Aõ, tykase toto. —Kure mase Ritonõpo, tykase to-to.

Kaneru mükuru otuhtoh konõto pytatohme

⁵ Morarame Ritonõpo apõ poe omi etase ropa. Ynara nase,
 —“Kure mase Ritonõpo,” kahtoko Kuesẽkomo a, ipo-etoryme awahtao xine, emero porehme, tuisa tomo, tuisame pyra exiketõ roropa. “Kure mase,” kahtoko Ritonõpo zuno exiketomo, tykase.
⁶ Morarame tuhkãkõ omiry panõ etase ropa, sõkane panõ roropa, konomeru samo. Ynara nase,
 —Kure mase Ritonõpo. Yna esẽme mase emero porehme. Tuisa imehxo exikety mase. ⁷ Satãkyemato-ne. Soseahmatone roropa, “Kure mase,” sykatone eya ime kuhse aexiryke. Ynara exiryke, kaneru mükuru pytatoh toehse mana. Mame nohpo oryxime exikety tyse exikety oepyrpy eraximãko mana. Mokyro sã sytatose ekurãkãko Kuesẽkõ oepyrpy ropa eraxima-tohme. ⁸ Tupõ kurã amurũko nohpo mana, upo

karimutume kuhse exikety. Mokyro sã Ritonõpo poe ipoetory tõ kure exĩko mana, nase ynororo. (Toto zupõme sã kure toto ehtoh mana.)

⁹ Mame ynara nase Ritonõpo nenyokyhpyry ya,
 —Ynara imeroko, tãkye exĩko mã toto eahmatyamo otuhtoh konõto pona, kaneru mükuru pytatoh pona, tykase ynororo.
 Mame ynara tykase ropa,
 —Jomihpyry moro zae mana Ritonõpo poe, tykase.
¹⁰ Mame imyhtokoxi typorohse ywy, “Kure mase,” katohme eya repe. Yrome ynara nase ya,
 —Arypyra. Asã ywy Ritonõpo namotome rokene. Imehnõ Ritonõpo poetory sã roropa ase. Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetupuhnanõme matose. Ritonõpo rokẽ õpataka oporohtoko, “Kure mase,” katohme eya. Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetuputyryke tyya xine pape tymerose urutõkomo a Ritonõpo poe.

Kawaru po ytokety, karimutumã po

¹¹ Mame kapu etapuruhmakary enease. Moroto kawaru karimutumã nexiase. Mokyro kawaru po ytokety esety Kure Exikety. Ajohpãkarama roropa esety akorony, zae imehnõ apiakaryke eya. Imehnõ poremãkapõko roropa mana. ¹² Enuru zemĩme sã nexiase, apoto samo. Zupuhpyry po parimã tuhke nexiase, uuru risemy. Esety tymerose ipoko. Yrome ynoro rokẽ moro esety waro kynexine. ¹³ Zupõ munuhpe nexiase porehme. Tosehpase roropa ynororo Ritonõpo omiryke. ¹⁴ Mokyro mykapo tuhkãkõ toytose, kapuaõkomo, soutatu tomo. Kawaru po toytose toto, karimutumã po. Tupoke kurã ke toh nexiase, ikurikasena sã roropa. ¹⁵ Mame ratoimo taere exikety tutõtase sã mokyro mytae. Moro ke patapõkõ poremãkapõko mana. Tyjamitunuru ke tõmipona toto ripõko mana. Kurimene jamitunuru sã orẽpyra tõmipona emero tyrĩko mana. Mame axikaru euhkapory sã axikaru eukuru riryhtao euhkatoh ao, moro sã tõmipona pyra exiketõ wãnohnõko mã Ritonõpo, zehno toehse toexiryke. ¹⁶ Zupõ poko roropa esety tymerose jaxiry poko roropa, “Tuisa tõ tuisary, Esẽkõ esemy,” tymerose roropa nexiase.
¹⁷ Morarame xixi ao Ritonõpo nenyokyhpyry enease xikihme. Ynara nase opore kurumu tõ netaryme,
 —Osehtoko xiaro oximõme õtuhtohkõ konõto pona, Ritonõpo nekarohpyry pona. ¹⁸ Osehtoko xiaro tuisa tõ pũ õse, pirikateru tõ pũ õse, soutatu tõ roropa, kawaru tõkehko, epo ytoketõ maro. Emoro ahno pũ õnõko matose tosẽke exiketomo, typoetoke exiketomo, imehxo exiketomo, imepyra exiketõ roropa, enara.
¹⁹ Morarame onokyroimo enease seropõkõ tuisary tõ maro typoetory tõ soutatu tõ maro. Tõximõse toh nexiase tãtapoitohekõme kawaru po ytokety maro ipoetory tõ maro, enara. ²⁰ Morarame onokyroimo tapoise, urutõ ajohpe exikety maro. Mokyro nexiase tyjamitunuru enetaonohnõko onokyroimo õpataka. Morohne tyjamitunuru enepotopõpyry ke tyya imehnõ tonekunohse eya. Onokyroimo esety ke tymerose exiketõ tonekunohse eya, “Kure mase,” kananõ roropa

onokyroimo a. Mame mokyro onokyroimo tomase, urutõ ajohpe exikety maro apotoimo htaka. Orihpýme tomase toto apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana, zemíme roropa mana topu zahkasẽ samo. ²¹ Ipoetorykõ tuose roropa tyratõ ke týtao tyratokemy a, kawaru po ytokety a. Mame mokaro aorihtyã pũ tõse kurumu tomo a. Tuesapare toehse toto.

1.000me jeimamyry

20 Mame Ritonõpo nenyokhyppyry enease ayhtoryhtao kapu ae. Joroko eutary konõto etapuruhmakatoh nae nexiase emahpo soroto panono. Ketikonõto roropa emahpo nexiase. ² Zakareimo panõtapoise eya. Okoimo pakato ro nexiase. Mokyro ro joroko tamuru nexiase. Satanaxi esety akorõ roropa. Mokyro tymyhse eya tehme rokẽ aehtohme, miume jeimãtoh ponãmero. ³ Mame Ritonõpo nenyokhyppyry a mokyro tomase joroko eutary konõto aka. Mame joroko eutary konõto tapuruse eya. Tapuhse roropa eya tũtara aehtohme, sero patatõpõkõ onenekunohpyra ropa aehtohme. 1.000me jeimamyry taropose ahtao rokẽ mokyro tũtanohpõko ropa Ritonõpo mana axĩtao rokene.

⁴ Morarame tuisa tõ apõ enease, epo typorohse exiketõ roropa. Imehnõ apiakananõme toehse toto Ritonõpo poe. Morarame Jezu poetory ekepyry tõ zuzenu enease. Zehnotokõ netapatyã nexiase Ritonõpo omiry poko imehnõ amoreparyke eya xine, Jezu nekarohpyry ekaroryke roropa eya xine. Tosekumuru pona porohpyra exiketõ mokaro onokyroimo õpataka. Inyrihpyry õpataka roropa porohpyra toh nexiase. "Kure mase," kahnõ roropa mokaro onokyroimo a. Onokyroimo esety onymeropopyra roropa toh nexiase typerykõ pokona, tomarykõ pokona roropa, enara. Naeroro tõsemãse ropa toto tuisame toehse roropa toto Kyrixtu maro, nonopõkõ esẽme, miume jeimãtoh pona. ⁵ Ësemãtoh ropa moro osemazupupo. (Imehnõ aorihtyã mã ãsemãpyra aporo. Miume jeimamyry taropose ahtao rokẽ ãsemãnoõko ropa mã toto.) ⁶ Yrome tãkye exĩko mã mokaro ãsemamyryhtao moro ãsemãtoh osemazupupo. Mokaro mã orihippyra ropa exĩko. Omõpyra roropa mã toto apotoimo htaka. Ritonõpo maro oturuketõme mã toto Ritonõpo a Kyrixtu a roropa. Imaro tuisame exĩko mã toto miume jeimãtoh pona.

Joroko tamuru poremãkatopõpyry poko

⁷ Moromeĩpo miume jeimamyry taropose ahtao joroko tamuru tũtanohpõko ropa Ritonõpo mana õpuruhyppyry tae, ⁸ sero nono pona ayaytotohme ropa. Patatõpõkõ enekunohnõko mana sero nono po emero, Kokipõkomo, Makokipõkõ roropa. Mame toto õnonohpõko joroko tamuru mana toto atatapoitohme. Tuhke toto exiry isawã samo tuna konõto ehpio. ⁹ Atahpahnoõko roropa mã toto nono poro. Ritonõpo poetory esary zomye exĩko mã toto. Moro pata nupunato Ritonõpo a. Mame kapu ae apoto emapõko

Ritonõpo mana joroko tamuru poetory enahkatohme. ¹⁰ Morarame joroko tamuru mokaro enekunohne emãko mana apotoimo htaka, zemíme exikety htaka. Moro htaka onokyroimo tomase osemazuhme, urutõ ajohpe exikety maro. Etuarimãko mã toto moro htao saereme, koko. Jũmãme zetũkehpyra mana.

Apiakatoh etyhyppyry

¹¹ Morarame tuisa apõ konõto enease, karimutumano. Tapõ po typorohse exikety enease roropa. Ewinoino sero nono toepase samo, kapu roropa toepase samo, osene pyra toehse. ¹² Morarame aorihtyã enease xikihme tuisa apõ õpataka tuisamehxo exiketomo, tuisamãkõkara, enara. Pape tõ typiapose. Imepý pape roropa typiapose, jũme Ritonõpo maro exiketõ papeny. Aorihtyã tapiakase eya, toto nyrihpyry enexĩpo emero porehme, tymerose exiryke pape pokona. ¹³ Morarame tuna konõto kuae aorihtyã tutũtase ropa. Nono ae roropa aorihtyã esae tutũtase ropa aorihtyamo. Tapiakase toto emero porehme toto nyrihpyry kure exiry enetupuhxĩpo. ¹⁴ Morarame orihtoh tomase aorihtyã esary maro apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana. (Moro apotoimo orihtoh akorõme mã moro.) ¹⁵ Morarame mokaro esetykõ pyra ahtao jũme Ritonõpo maro exiketõ papẽ pokona mokaro emãko mã apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana, enara.

Kapu tyrisenano nono roropa

21 Morarame kapu enease tyrisenano. Nono roropa tyrisenã enease. Pakatokõ kapu nono maro osenepyyra toehse. Tuna konõto pyra nexiase roropa. ² Mame Ritonõpo esary kurã enease, Jerusarẽ tyrisenano. Ayhtory enease kapu ae Ritonõpo poe. Tõtyhkase nexiase toẽ eraximãko. Niotakety sã nexiase. Niotakety upo kurã amurũko tynio oepyyry eraximatohme. ³ Mame omi etase opore exikety, Ritonõpo apõ poe,
—Seromaroro Ritonõpo esary nonopõkõ maro mana. Toto maro osesarĩko mana. Toto esẽme exĩko mana. ⁴ Toto xity korokãko mana toto enuru ae. Orihpyra ropa exĩko mã toto, emynyhmara roropa. Xitakehnõko toh mana, samũ kara exĩko pakatokõ tonahse exiryke, tykase.

⁵ Mame ynara nase tapõpo typorohse exikety,
—Seromaroro emero tyrĩko ase tyrisenãme, tykase. Ynara nase roropa ya,
—Moro imeroko, ajohpe pyra exiryke, zae rokẽ mana, tykase.

⁶ Mame ynara tykase ropa ynororo,
—Tõtyhkase mana. Ywy ase osemazuhme aexihpyry. Etyhyppymã roropa ase. Tuna se awahtao xine ekarõko ase oya xine, õkurukõme. Soesokane kuae anõnõko ase õkurukõme orihpýme oehtohkõme. Topehke pyra roropa mana. ⁷ Mame yzehno exikety poremãkaporyhtao oya xine, ynekarohpyry apoĩko matose. Oesẽkõme exĩko ase Ritonõpome jexiryke. Ypoenõme exĩko

matose roropa. ⁸ Yrome jomipona pyra exiketö, imehnö zuno exiketö roropa, imehnö ewokananomo te, imeimehnö poko exiketö kahpyry roropa, imehnö etapananomo te, tyrypyry poko exiketomo te, joroko tō poko exiketomo te, pyaxi poko exiketö roropa, Ritonöpo myakāmananomo imepý ke te, ajohpe exiketö roropa, mokaro esaryme apotoimo exīko mana. Zemīme mana topu zahkatoh samo. Ikuhpo sā konōto roropa mana. Moro orihtoh akorōme mana, nase ya.

Jerusarē tyrisenano

⁹ Mame Ritonöpo nenyokhyppyry 7mã toiro tooehse ya tykasanake aexihpyry nexiase tyrohsemyimo maro, etuarimatoh konōto maro. Ynara nase ya,

—Ymaro eropa. Niotakety senetase, kaneru mükuru pyty, nase ya.

¹⁰ Mame yporemākase ropa Ritonöpo zuzenu. Mame jaroase Ritonöpo nenyokhyppyry ypy ěmory pona kaetokö pona. Mame Jerusarē enease, pata kurano ayhtory kapu ae Ritonöpo poe. ¹¹ Saereme nexiase, Ritonöpo ezuru ke. Zemīme sā nexiase osene tuhkā samo, topu kurā typyne exikety sā roropa, jasape samo, kirixtau samo, akusasame exikety samo. ¹² Apuru konōto nae nexiase, kaetoko roropa. Omōtoh 12me nexiase, 12me omōtoh eraximananö roropa nexiase, Ritonöpo nenyohityamo. Moro omōtoh 12mākö pokona Izyraeu mükuru tō esetykö tymerose 12mākomo. ¹³ Oseruao omōtoh nexiase xixi tūtatah wino, oseruao roropa xixi omōtoh wino. Oseruao omōtoh roropa nexiase inikahpoe, oseruao roropa ikurenae. ¹⁴ Moro pata apuru tyrise topu konōto po. 12me topu nexiase. Moro topu pokona tymerose kaneru mükuru nymenekatyā esetykomo, 12mākomo.

¹⁵ Mame Ritonöpo nenyokhyppyry, ymaro oturukety, nae nexiase mosa ehtoh kuhtopo, zumo pata ehtoh kuhtohme, omōtopo, apuru, enara ikuhtohme. ¹⁶ Moro pata tahramehme mana, zumo exiry mosa exiry sā mana. Mame pata tukuhse Ritonöpo nenyokhyppyry a tykyryry ke, ikuhtoh ke, pata mosa exiry 2.400 kirometurume nexiase, zumo exiry morararo, kaetoko exiry morararo 2.400 kirometurume nexiase. ¹⁷ Mame pata apuru tukuhse Ritonöpo nenyokhyppyry a. Kaetoko exiry 65 meturume nexiase. Tykyryry ke tukuhse, ahno kyryry sā nexiase. ¹⁸ Moro apuru tyrise topu kurā ke. Jasape ke pata tyrise uuru kurā ke. Kutei sā nexiase akusasame. ¹⁹ Pata apuru apö emepory nexiase topu kurākomo typyne exiketomo. Moro pata apuru apö nymyry topu kurā nexiase jasape. Epo tyoro topu kurā safira nexiase. Jeuraono kausetōnia nexiase. Asakoropane aehtoh ropa ezemerauta nexiase. ²⁰ Omame aehtoh roropa satoniū nexiase. 6me aehtoh roropa sarratio nexiase. 7me aehtoh roropa kirizoritu nexiase. 8me aehtoh roropa periro nexiase. 9me aehtoh roropa topazio nexiase. 10me aehtoh roropa kirizoparazu nexiase, 11me aehtoh roropa jasītu nexiase, 12me aehtoh roropa ametixta nexiase. ²¹ Omōtoh apuru 12mākö kasuruimo nexiase. Toiro omōtoh apuru toiro

kasuruimo nexiase. Moro pata esemary uuru kurā risē nexiase. Akusasame nexiase kutei samo.

²² Ritonöpo maro oturutoh pyra moro pata po nexiase Kuesēkö Ritonöpo moroto exiryke. Ime kuhse exikety ynororo, kaneru mükuru sā exikety imaro roropa mana. ²³ Xixi se pyra moro pata po, nuno se pyra roropa, saereme exiryke, Ritonöpo a tyeipose exiryke, ezurume sā kaneru mükuru exiryke roropa. ²⁴ Morara exiryke saeremae ytoytöko moroto seropökö mana. Seropökö tuisary tytinerükö aröko mã toto morotona. Tymökomorykö kurā roropa tynekaroryköme morotona aröko mã toto. ²⁵ Pata omōtoh anapurupyra mã toto saereme ahtao. Omōtoh anapurupyra mã toto jūme kohmäpyra exiryke moroto. ²⁶ Mame emero nonopökö tykyryrykö kurā tynekaroryköme morotona aröko mã toto. Tytinerükö roropa moro pata pona aröko mã toto. ²⁷ Yrome mã nuriame exiketö omöpyra ipunaka moro pata pona. Iirypyryme exiketö roropa, ajohpe exiketö roropa omöpyra mã toto moro pata pona. Mokaro rokē, tosetykö tymerose exiketö kaneru mükuru papē pokona jūme Ritonöpo maro exiketö esetykö maro, mokaro rokē omōnōko mã toto moro pata pona.

Wāto ehtoh enepotopöpyry Jezu a

22 Morarame Ritonöpo nenyokhyppyry iporiry panö enepoase ya, orihpyra ehtopo, zemizemikane, akusasame exikety. Moro tuna Ritonöpo apö poe tütäko mana kaneru mükuru apö poe. ² Pata esemary konōto rānakuroko ytöko moro tuna mana. Tuna ehpio asakororo orihpýme ehtoh epery zoko nexiase. Emero nuno pune eperytäko mã kehko. 12me eperytäko mana toiro jeimamyry aroporyhtao. Zary roropa tuhke patapökö kurākatohme mana. ³ Pohnö pyra mã moro pata po, Ritonöpo zamaro pyra exiketö pyra mana.

Ritonöpo apö moroto mana. Kaneru mükuru apö roropa mã moro pata po. Mame,

—Kure mase, äko eya ipoetory tō mana. ⁴ Ěmyty enēko mã toto. Toto pery poko Ritonöpo esety tymerose mã roropa. ⁵ Kohmäpyra ropa mã moroto. Nāparina se pyra mã toto, xixi se pyra roropa mã toto Kuesēkö Ritonöpo a tyeipose exiryke. Mame tuisame exīko mã toto, jūme.

Jezu oepyyry ropa poko

⁶ Morarame ynara tykase Ritonöpo nenyokhyppyry ya, —Moro omi zae mana. Ajohpe pyra mana. Kuesēkö Ritonöpo Tuzenu ekaroneme mana urutökomo a. Ty-nyenyokhyppyry tonehpose typoetory tō amorepatohme. Okynā pyra morohne onenetyā exīko mã rahkene, tykase ynororo ya.

⁷ —Etatoko pahne, äko Jezu. Okynā pyra oya xine oehnöko ropa ase. Tākye exīko matose ynymeropohpyry omipona awahtao xine. Moro pape ynymeropohpyryme mana, äko mana kyya xine.

⁸ Ywy ase João, morohne etahpono, enehpono, enara. Morarame morohne totakehse ya ahtao tonekehse roropa ya ahtao, nono pona yporotyase jese-kumuru po Ritonõpo nenyokyhpyry myhtokoxi, “Kure mase,” katohme eya repe, morohne eya tonepose ya exiryke. ⁹ Yrome ynara nase ya,

—Arypyra! Jeahmara exiko! Ywy roropa Ritonõpo potoryme ase, asamo. Imehnõ Jezu poetory tõ urutõkõ sã roropa ase. Emero sero pape omipona exiketõ sã roropa ase. Ritonõpo rokẽ eahmako, tykase ynororo ya.

¹⁰ Mame ynara tykase ropa ya,

—Ritonõpo poe onymerohpyryme mana, sero pape. Okynã pyra morohne exiko mã emero porehme. Naeroro moro ononẽpyra exiko. ¹¹ Ah tyrypyrykõ poko exiketõ morara rokẽ nexi toto. Ah nuriame exiketõ nuriame rokẽ nexi toto. Yrome ah zae ehtoh se exiketõ zae rokẽ nexi toto. Ah kurãkõ kure rokẽ nexi toto, nase ya Ritonõpo nenyokyhpyry.

¹² —Etatoko pahne! ãko Jezu. —Okynã pyra ase oehnõko ropa. Oepehpyrykõ enehnõko ase ymaro onyrihpyrykõ epehpyryme. Popỹ rihpõkõ popỹ apoiko mã toto. Yrome kurã rihpõkõ kurã rokẽ apoiko mã toto. Ýme jomipona aexityã itamurumehxo epehpyry apoiko mã toto. ¹³ Osemazuhme exine senohne exipyra ahtao ro. Sero tonahse ahtao nae ro ase.

¹⁴ Tãkye matose tupoke ikurikasenã panõ ke oexirykõke. Oorypyrykõ tukurikase ahtao, jũme Ritonõpo maro ehtoh epery enahpõko oya xine Ritonõpo mana. Aarotorỹko roropa mana omõtoh ae ty-pataka. ¹⁵ Yrome, tyrypyrykõ poko exiketõ omõpyra mana, joroko poko exiketomo, pyaxime exiketomo, imeimehnõ poko xihpyry exiketomo, imehnõ etapananomo, imehnõ wonanomo, imehnõ orihmapo-nanomo, ahno nyrihpyry ke Ritonõpo myakã-

mananomo, ajohpe se exiketomo, ajohpe exiketõ roropa. Mokarohne omõpyra mã toto moro pona.

¹⁶ —Ywy ase Jezu. Ynenyokyhpyry aropoase morohne ekarotohme oya xine tõximõse ypoetory tõ ahtao. Tuisa Tawi paryme ase. Maparukawa enery sã oya xine ãmehsasaka ahtao, moro sã jeneryhtao oya xine ãmehnõko sã matose, tyrisenã sã exiko matose.

¹⁷ Kurã Zuzenu ynara ãko niotakety maro,

—Osehtoko! ãko toto.

Morara kary etaryhtao oya xine, morararo,

—Osehtoko! kahtoko.

Osehtoko tuna se exiketomo. Topehke pyra ynekarory apoitoko, õkurukõme samo jũme Ritonõpo maro oehtohkõme, emero rokene.

Etyhpyry

¹⁸ Ywy ase João. Ynara kary se ase oya xine, jomihpyry etananomo a, Ritonõpo poe onymerohpyry sekere-mananomo a roropa. Tomeseke ehtoko onymerohpyry onymotyẽkara ehtoko. Jomihpyry motyẽkaryhtao oya xine awãnohtorỹko roropa mã Ritonõpo tyrohsẽ ke. Onymerohpyry tyrohsẽ poko, morohne ke awãnohtorỹko mana. ¹⁹ Morararo Ritonõpo nekarohpyry myakãmaryhtao oya xine ãpiakatorỹko mã Ritonõpo typoetory tõ maro pyra oehtohkõme. Morara ahtao jũme Ritonõpo maro ehtoh epery onenahpyra ekurehnõko matose. Omõpyra roropa matose pata kurã pona. Morohne tymerose ya sero pape poko.

²⁰ Ynara ãko mã morohne poko otuarõtanohnekomo, —Okynã pyra oehnõko ropa ase, ãko.

Ah noehno ropa. Osehko ropa Tamuxi Jezu, yna esẽme oexiryke.

²¹ “Opoetory tõ pyno exiko Papa, emero porehme,” ãko ase Kuesẽkõ Jezu a opoko xine. Enara.